

BIBLIOTEKA UNIW. W POZNANIU
Inc 186 4°
INKUNABUŁY

Soccus

Sermones de sanctis

flosculis

Bernardi

Strassburg 1484

Tw
4150

Sorcus
Sermones de sanctis
flosculis
Bernardi
Strassburg 1484
Tw
4150

Sermo. I.

Incipiunt sermones notabiles valde: ⁊ multū formales fratris Socci ordinis Cistersieñ. de sanctis. sic nuncupati cū de suco id est de medulla sacre pagine stilo sub eleganti exquisitissime sint collecti. ⁊ primo de sancto Andrea.

Sermo. I.

Venite post me Mat. iiij. Beatus Bern̄. exponēs verbuz ꝓpositū dicit ꝑ hec verba. Dn̄s nos oēs ad eternitatē vocat q̄ duobus modis venim⁹. s. mala deserēdo ⁊ bona faciēdo: ⁊ s̄m hoc verba ꝓposita in duo diuidunt̄. Primo em̄ a malis reuocamur. Secūdo ad bonū hortamur. Primū ibi: venite Scd̄m ibi post me. Malū aūt a quo ꝑ hoc verbū venite reuocamur: surgit a triplici radice. s. a peccati feditate. a carnis voluptate. ⁊ a mdi vanitate. Ab his em̄ tribꝫ recedere nos oꝑtet si ad regnū suū volumus deū seq̄ Nā primos odit. scd̄i nō placēt. tercij sūt inimici. De primis nāq̄ dr̄ Ecclesi. xij. Altissimus odio hz pctōres. De scd̄is dr̄ Ro. viij Qui in carne sunt deo placere nō pn̄t. De tercijs dr̄ Jac. iiij. Qui vult eē amicus h⁹ seculi inimicus dei cōstituet̄. Scim⁹ aūt q̄ omēs qui in dei sunt odio. aut displicentia. aut inimicicia regnū celoꝝ nullaten⁹ consequunt̄. oꝑtet ergo vt si post deū venire cupimus ab his tribꝫ lōgius recedam⁹. Qd̄ si decreuerimus facere sciēdū est q̄ a peccatis ꝑ pn̄iam. a carnis voluptate ꝑ resistētiaz. et a mdi vanitate ꝑ displicētiā recedere nos oportet. A Prīo ergo volētes ad dei vocatōem recedere a pctis hoc ꝑ pn̄iam fieri oportebit. Dr̄ em̄ in Ezeh. Si pn̄iam egerit gēs ista a malo suo. agā ⁊ ego pn̄iaz sup̄ malo qd̄ cogitaui vt facerē eis. Nō aūt dn̄s ageret pn̄iam sup̄ malo qd̄ cogitauit inferre nobis. nisi q̄ pctā nostra ꝑ pn̄iam sint deleta. Hinc act̄. iij. Penitemī ⁊ cōuertimī: vt deleant̄ pctā vestra. Ut aūt pn̄ia nostra sit efficax ⁊ ꝑfecta. dz se ad oīa loca diffundere in quibꝫ peccata sunt cōmissa. qd̄ taz figura q̄ scriptura lucide declarat̄. Figura sic̄ Hester. iiij. legit̄ vbi dr̄. Omīa loca in quibus ante letari cōsueuerāt crinium laceratōe cōpleuerunt. simil̄r scriptura idem oñdit̄ sapien. xi. Per que quis peccat ꝑ hec ⁊ torquetur. s. penitēdo. Oꝑtet enim medicinam ad hoc vt sit efficax ad omnē locū pertingere in quo latuerit morbꝫ peccatoꝝ. Sunt autem duo vt ait Augu. que peccatū ꝑficiunt. s. voluntas ⁊ opus. Volūtas in corde. opus in corꝑe. Ad eadem duo necesse est vt pn̄ia se diffundat vt vicz in corde penitēdo doleat. ⁊ corpus in oꝑe penali satisfaciat. vt sic̄ peccatū in corde ꝑ cōsensus inclinatōnem. ⁊ in corꝑe ꝑ oꝑis perpetratōnē ꝑficit̄. sic etiā penitētia vera ex cordis cōtritōe ⁊ corꝑis satisfactione compleat̄. Hinc est q̄ cum in om̄i peccato aīma primo dat cōsensum. et exīde corpus pctm̄ opere ꝑficiat. ideo oꝑtet exigēte iusticia vt aīma priusq̄ corpus puniatur vel hic sufferēdo dolorē pn̄ie vel in inferno patiēdo tormēta miserie. vt sicut aīa p̄cessit corpus in culpa dando cōsensum. sic etiā p̄cedat ad tormētū. Et ex hoc satisfactum credimus q̄stioni simpliciū dicētiū illud eze. xviij. Non est equa via dn̄i in eo q̄ aīa exuta corꝑe pena plectit̄ ꝓ culpa que in corꝑe ē cōmissa. q̄ oē pctm̄ aīa prior inchoat dando cōsensum. ⁊ q̄ prior est in culpa dz etiā in pena merito esse prima. Q̄ aūt ipa aīa prima sit in culpa aꝑte dicit Aug. Omne peccatū adeo est volūtariū vt si non sit voluntariuz non sit peccatū. Hinc Bern̄. Peccatum in foribꝫ est: sed nisi apiaz dādo cōsensum nō intrabit. Pōt quidē inimic⁹ excitare tēptationis motum: sed in te est si volueris dare cōsensum. ⁊ nemo nostrum in hoc certamīe deijcietur inuitus. Unde sicut cogitatio illicita deformat. affectio vulnerat. sic cōsensus animā necat. ideo anima erit prior in pena: vel hic doēldo vel illic penam sufferēdo. hīc Jheronimus Reuera non potest corrumpi caro nisi mens fuerit ante corrupta. erit ergo anima prior in pena quia carnem precessit in culpa. Postq̄ autem peccata per penitentiam sunt deleta. ideo ne alia illabantur que graui⁹ oꝑtet penitere carnis voluptati ē fortissime resistēdū. Qui eī vt dr̄ ec. xxxiiij

a 3

BIBLIOTEKA GŁÓWNA w Poznaniu Uniw. im. A. Mickiewicza
Inc. 186
KAISER-WILHELM-BIBLIOTHEK POSEN
1400267
14 n, 1022
4°
432

L. 1.

Geschenk der Kgl. Landesbibliothek,
Düsseldorf. 1898–1899.

E. D. d. j. 1898

4

GW 7413

Argentine 1484

H * 14826

[5. 2.]

TW
4150
4°
186

Incipiunt sermones notabiles valde: ⁊ multū formales fratris Socci ordinis Cistersieñ. de sanctis. sic nuncupati cū de suco id est de medulla sacre pagine stilo sub eleganti exquisitissime sint collecti. ⁊ primo de sancto Andrea.

Sermo. I.

Venite post me Mat. iiij. Beatus Bern̄. exponēs verbuz ꝓpositū dicit ꝑ hec verba. Dn̄s nos oēs ad eternitatē vocat q̄ duobus modis venim⁹. s. mala deserēdo ⁊ bona faciēdo: ⁊ s̄m hoc verba ꝓposita in duo diuidunt̄. Primo em̄ a malis reuocamur. Secūdo ad bonū hortamur. Primū ibi: venite Scd̄m ibi post me. Malū aūt a quo ꝑ hoc verbū venite reuocamur: surgit a triplici radice. s. a peccati feditate. a carnis voluptate. ⁊ a md̄i vanitate. Ab his em̄ trib⁹ recedere nos oꝑtet si ad regnū suū volumus deū seq̄ Nā primos odit. scd̄i nō placēt. tercij sūt inimici. De primis nāq̄ d̄r Ecclesi. xij. Altissimus odio h3 pctōres. De scd̄is d̄r Ro. viij Qui in carne sunt deo placere nō pn̄t. De tercijs d̄r Jac. iiij. Qui vult eē amicus h⁹ seculi inimicus dei cōstituet̄. Scim⁹ aūt q̄ omēs qui in dei sunt odio. aut displicentia. aut inimicicia regnū celoꝝ nullaten⁹ consequunt̄. oꝑtet ergo vt si post deū venire cupimus ab his trib⁹ lōgius recedam⁹. Qd̄ si decreuerimus facere sciēdū est q̄ a peccatis ꝑ pn̄iam. a carnis voluptate ꝑ resistētiaz. et a md̄i vanitate ꝑ displicētiā recedere nos oportet. A Prīo ergo volētes ad dei vocatōem recedere a pctis hoc ꝑ pn̄iam fieri oportebit. D̄r em̄ in Ezeh. Si pn̄iam egerit gēs ista a malo suo. agā ⁊ ego pn̄iaz suꝑ malo qd̄ cogitaui vt facerē eis. Nō aūt dn̄s ageret pn̄iam suꝑ malo qd̄ cogitauit inferre nobis. nisi q̄r pctā nostra ꝑ pn̄iam sint deleta. Hinc act̄. iij. Penitemī ⁊ cōuertimī: vt deleant̄ pctā vestra. Ut aūt pn̄ia nostra sit efficax ⁊ ꝑfecta. d3 se ad oīa loca diffundere in quib⁹ peccata sunt cōmissa. qd̄ taz figura q̄z scriptura lucide declarat̄. Figura sic̄ Hester. iiij. legit̄ vbi d̄r. Omīa loca in quibus ante letari cōsueuerāt crimium laceratōe cōpleuerunt. simil̄r scriptura idem oñdit̄ sapien. xi. Per que quis peccat ꝑ hec ⁊ torquetur. s. penitēdo. Oꝑtet enim medicinam ad hoc vt sit efficax ad omnē locū pertingere in quo latuerit morb⁹ peccatoꝝ. Sunt autem duo vt ait Augu. que peccatū ꝑficiunt. s. voluntas ⁊ opus. Volūtas in corde. opus in corꝑe. Ad eadem duo necesse est vt pn̄ia se diffundat vt vicz in corde penitēdo doleat. ⁊ corpus in oꝑe penali satisfaciat. vt sic̄ peccatū in corde ꝑ cōsensus inclinatōnem. ⁊ in corꝑe ꝑ oꝑis perpetratōnē ꝑficit̄. sic etiā penitētia vera ex cordis cōtritōe ⁊ corꝑis satisfactione compleat̄. Hinc est q̄ cum in om̄i peccato aīma primo dat cōsensum. et exīde corpus pctm̄ opere ꝑficiat. ideo oꝑtet exigēte iusticia vt aīma priusq̄z corpus puniatur vel hic sufferēdo dolorē pn̄ie vel in inferno patiēdo tormēta miserie. vt sicut aīa p̄cessit corpus in culpa dando cōsensum. sic etiā p̄cedat ad tormētū. Et ex hoc satisfactum credimus q̄stioni simpliciū dicētiū illud eze. xviij. Non est equa via dn̄i in eo q̄ aīa exuta corꝑe pena plectit̄ ꝓ culpa que in corꝑe ē cōmissa. q̄r oē pctm̄ aīa prior inchoat dando cōsensum. ⁊ q̄r prior est in culpa d3 etiā in pena merito esse prima. Q̄ aūt ip̄a aīa prima sit in culpa aꝑte dicit Aug. Omne peccatū adeo est volūtariū vt si non sit voluntariuz non sit peccatū. Hinc Bern̄. Peccatum in foribus est: sed nisi apiaz dādo cōsensum nō intrabit. Pōt quidē inimic⁹ excitare tēptationis motum: sed in te est si volueris dare cōsensum. ⁊ nemo nostrum in hoc certamīe deijcietur inuitus. Unde sicut cogitatio illicita deformat. affectio vulnerat. sic cōsensus animā necat. ideo anima erit prior in pena: vel hic doēldo vel illic penam sufferēdo. hīc Jheronimus Reuera non potest corrumpi caro nisi mens fuerit ante corrupta. erit ergo anima prior in pena quia carnem precessit in culpa. Postq̄z autem peccata per penitentiam sunt deleta. ideo ne alia illabantur que graui⁹ oꝑtet penitere carnis voluptati ē fortissime resistēdū. Qui eī vt d̄r ec. xxxiiij

a 3

BIBLIOTEKA GŁÓWNA w Poznaniu Uniw. im. A. Mickiewicza
Inc. 186
KAISER-WILHELM-BIBLIOTHEK POSEN
1400267
14 n, 1022
4°
432

Baptisat a mortuo ⁊ iterꝝ tãgit mortuũ q̃d
ꝓderit lauatio eius? laui pedes meos vt dr̃
in Canti. quomodo iterum inquinabo eos.
Ut ergo post pniam puritas cõseruetur se-
cundo voluptati carnis p⁹ ꝑ resistentiã est
fortissime obuiandum. vt quotiẽs mentem
de illecebris pulsauerit. statim ei aditus per
fortissimã resistẽtiam deneget. quia si dnuo
admitteret fieret nouissimus error peior pri-
ore. quod ꝑ nullum modũ potest melius fie-
ri q̃ꝫ si omẽs occasiones peccati penitus re-
spuamus: omẽs sensus nostros ab omĩ in-
tentõe diligẽtissime auertẽtes. Sicut dr̃ Ec-
cle. ix. Virginẽ ne cõspicias ne forte scanda-
liseris in decore illius. Unde dicit Grego.
Non licet intueri quod nõ licet concupisce-
re. Has occasiones gl̃atur se declinasse Sa-
ra Thob. iij. di. Nunq̃ꝫ cũ ludẽtib⁹ miscui
me nec cum his qui in leuitate ãbulãt par-
ticipem me ꝑbui. Et ido subsequit ampli⁹
gloriãdo. Nunq̃ꝫ viꝝ cõcupiui ⁊ mundã ser-
uaui animã meã ab omĩ concupiscẽtia. Fa-
cilime aũt voluptati resistimus si semꝑ co-
gitamus illud Gre. Momentaneũ est qd̃
delectat eternum vero qd̃ cruciat. Et iõ hãc
stultam commutatõꝫ null⁹ facit nisi penit⁹
stult⁹. ¶ B ¶ Tercio venire iubemur a dño
de mdi vanitate ⁊ hoc per displicentiaꝫ. Ad
hanc displicẽtiam facilime ꝑuenimus si ea
que mũdi sunt subtil̃r perlustramus. Est eĩ
tot ⁊ tantis malis ⁊ venenatis infectionib⁹
exuberans vt vere considerãti oporteat dis-
plicere. Sic euim ait Grego. Aliq̃ndo nos
mũdus retraxit a deo nũc vero tãtis plagis
plenus est vt ipe iam mũdus nos ĩuiter ad
deum. Sunt enim tria in mũdo que ipsum
faciunt omnĩo displicere. quia decipit. defi-
cit ⁊ interficit. Decipit quia ꝓmittit suffici-
entiam quam non soluit: sed quanto plura
acquirimus tãto nos facit amplius indige-
re. Cum em̃ ꝓmittat dulcia pulcra et delec-
bilia ⁊ oĩa bona: priuat nos veris boĩs pul-
cris dulcib⁹ ⁊ delectabilib⁹. Unde Grego.
Si bonũ diligit mens in bonis melioribus
id est in celestib⁹ delectet. Si aũt malũ me-
tuatur eterna mala oĩb⁹ malis seculi prepo-
nant. Scdo mds deficit: Nã si aliquid na-
ture bonitatis esset in mdo. tñ quia nõ per-
manet dꝫ merito displicere. Sic em̃ di. Jo.
Mũdus trãsit ⁊ cõcupĩa eius. Quid ergo
ꝓderit homĩ si vniuersum mdm lucretur ⁊c̃
Tercio mũdus interficit. sic em̃ dicit Job.
Ducũt in bonis dies suos ⁊ in pũcto ad in-
ferna descendũt. Amicus em̃ seculi inimic⁹
dei constituit. Inimicos autẽ dimergit in
mare ⁊ ꝑcutiet eos in posteriora obprobriũ
sempiternũ dabit ill̃. qd̃ est miserabil̃r occi-
dere. ¶ C ¶ Sequit scdm principale scilꝫ
post me. In quo verbo hortat nos dñs vt e-
um in bonis que ĩ seipo nobis ꝓponit imite-
mur. q̃ in tria bona tpalia diuidunt. Propo-
suit em̃ nobis in seipo corpalem opatõꝫ. pe-
nalẽ tribulatõem. ⁊ virtualẽ exercitatõnem
Primũ nobis ꝓposuit in sua cõuersatõne.
Scdm in passione. Terciũ in virtutũ exhi-
bitione. In his em̃ trib⁹ dñm sequamur: si
tñ ipm ꝯsequi desideramus. Prĩo ergo de⁹
ꝓposuit nobis in seipo corpalẽ opatõem in
eo q̃ oĩa que opatus est nõ ꝓpter se sed ꝓpt̃
nos opatus est. quippe qui sibiipi sufficiẽs
nihil eoꝝ que fecerat indigebat. Hinc Esa
Oĩa opa nostra dñe opatus es nobis. q̃ ñ
opa dei vocat sed nostra. qꝛ nõ sibi sed omĩa
fecit nobis. qd̃ aptius di. apl̃us. Oĩa ꝓpter
electos ⁊c̃. Sic ⁊ nos oĩa nostra opa non ꝓp-
ter nos nec ꝓpter aliquid aliud extra deum:
sed ꝓpter solũ deũ ⁊ eius bñplacitũ faciam⁹
nihil nobis reseruãtes qd̃ non cũ bona con-
sciẽtia eius laude valeat exhiberi. qd̃ fidelis
ꝓpheta fecerat qui dicebat. Nõ nobis domi-
ne non nobis. quod etiã monet apl̃s. i. Cor.
x. Omĩa quecũq̃ꝫ facitis ad gl̃am dei facite.
Item Coll̃. iij. Omĩa in noĩe dñi nr̃i faci-
te. Et iterꝝ. Non ad oclm seruiẽtes quasi ho-
minib⁹ placentes: sed deo qui ꝓbat corda.
Nullum ergo bonum opus q̃ꝫtumcũq̃ꝫ de
genere boni erit meritoriũ apud deuꝫ quod
non per intentionem ad dñm ordinet. Nec
in hoc vt ait Bernard̃. amittimus aliquid
sed plurimum lucramur si opera nostra da-
mus domino commutantes ea in melius.
Nam ex hoc nobilitantur. augmentantur.
⁊ perpetuantur. Nobilitantur ex nobili sub-
iecto quod est deus. Quicquid euim gene-
roso deo et nobili attribuitur: ex sua videli-
cet virtute totum efficitur generosum.

De sco Andrea.

Scdo opera nostra data deo augmentātur quia accipiēs nostra dat nobis sua. vt quicquid minus est de nostro ꝑ sua opa supple/amus. de quibꝫ opibꝫ dr̄ Sap̄. iiij. Oē aurum in comparatōe eius arena est exigua ⁊ tā q̄ꝫ lutum estimabit̄. Tercio perpetuantur: Deus enim cum sit eternus in se. perpetuat omīa sibi data Eccle. iij. Opa dei ꝑseuerāt in eternū Eccle. xxiij. Fundamēta eterna supra petram solidata. Cui cōsonat apl̄s. i. corin. iij. di. Fundamētū aūt aliud nemo pōt ponere p̄ter illud quod positū est: quod est xp̄s ihesus ¶ D ¶ Scdo ꝓposuit nobis deus in seip̄o penalem tribulatōem. nec ī his aliquid ꝓpter seip̄m ꝑtulit. sed ꝓ nobis volens vt ⁊ nos aliquid ꝓpter eum sufferam⁹ ⁊ taliter vt sicut ip̄e pro nobis gaudens est passus dicente apl̄o ad Heb. Qui ꝓposito sibi gaudio sustinuit crucem cōfusione cōtēpta. sic ⁊ nos gaudētes ꝓpter eum quicquid occurrerit sufferamus. Quod vt facil̄r valeamus tria sunt nobis frequēter de nr̄is tribulatōnibꝫ cogitāda. s. quia leuius purgamur. ab inferno securamur. ⁊ sublimi⁹ premiamur. Hec tria fidel̄r considerata tribulatōnis nostre leuigāt omē pondus Primo dico leuius hic purgamur. Cum. n. oī pctō debeat̄ pena: multo leuius hic in foro misericordie q̄ꝫ in foro iusticie punimur. testāte Eze. iiij. Diem pro anno dedi tibi. ac si dicat. Sicut leuius ⁊ breui⁹ est puniri ꝑ diem q̄ꝫ ꝑ annum: sic leuius est puniri in p̄nti tp̄e q̄ꝫ in futuro. Hinc Job. vi. Qui timet pruinam irruet sup̄ eum nix. per pruinā leuez ⁊ tenuē. ꝑ niuem vero ꝓfundā tribulatōnem volens intelligi. Scdo ꝑ tribulatōes p̄ntes ab inferno securamur. Dr̄ em̄ naum. i. Nō cōsurget duplex tribulatio. Unde de hic castigatis statim subiūgit. Afflixi te ⁊ nō affligam te vltra: ⁊ nūc cōteram virgam de dorso tuo ⁊ vincula tua dirumpā. Hinc apoc. ij. Qui vicerit p̄ntes tribulatōnes nō ledetur a morte scda. i. ab inferno. Hinc ꝓuer. xxiij. Percute filiū tuum virga: ⁊ liberabis aīam eius a morte. Tercio sublimius p̄miamur. Nam q̄ꝫto hic deo verius assimlam̄ ī patiēdo: tanto illic gloriosius sublimamur Hinc. ij. Corin. iiij. Id qd̄ momētaneū est ⁊ leue tribulatōnis nostre: supra moduꝫ in sublimitatē eterne glorie pondus opatur in nobis Mat. v. Beati qui ꝑsecutōem patiūtur ꝓpter iusticiā: qm̄ ip̄orum est regnū celorum ¶ E ¶ Tercio ꝓposuit nobis deus in seip̄o virtutū exercitatōem. qꝛ nulla sine virtutibꝫ poterit esse salus. Dicit em̄ Bernar. Quātūlibet crucies quātūlibet te afflictes: non tibi sui copiā tribuet: qui dn̄s virtutuꝫ dr̄ nisi fueris virtutibꝫ adornatus Et qꝛ predicta omīa fructu vacua remanerēt si non virtutibꝫ ornaremur. ideo nobis in virtutibus se ꝓponit dicens nobis illud Jud̄. vij. Qd̄ me videtis facere omēs facite. Propt̄ quod sciēdum q̄ lꝫ omnes virtutes essentialiter possidet. tres tamē spēal̄r p̄ ceteris nobis magis ꝓposuit necessarias. s. caritatem humilitatē ⁊ mititatem: monens ⁊ suadēs vt in eisdem ip̄m cum conatu quo possum⁹ imitemur. Nā in eisdē tribꝫ plena ⁊ absoluta cōsistit ꝑfectio: Nā ꝑ primā d̄o. ꝑ scdam ꝓximo. per terciaꝫ nobis soluimus quod tenemur. Qui autē deo ꝓximo ⁊ sibi exhibet quod debet. hic ꝑfectus est vir ⁊ beatus ī facto suo erit. De prima. s. caritate dr̄ Johan. xv. Maiorē caritatē nemo habet ꝛc̄. de scda autē ⁊ tercia dr̄ Math. xi. Discite a me quia mitis sum ⁊ humilis corde. Qꝛ autem sola caritas deo de nobis sufficiat aperte ostēdit Bernard̄. dicens. Solus amor est quem a nobis exigit deus. siue cum bn̄ficijs obruit. vel flagellis corripit. vel consilijs instruit. l̄ mādatis astringit. ⁊ quicquid diuīa lege inducitur vel introducitur ad solum amorem inducitur. Solue ideo tributum amoris et deo noueris satisfactum. Ipsa est em̄ virt⁹ in qua nec opus minimum despicitur. sine qua nec maxima acceptant̄ Non predicatō etiam si linguis angeloꝝ fiat. nō fides etiam si mōtes trāsferat. non elemosina etiā si oēs facultates in cibos pauperꝝ distribuant̄. non corpis afflictio etiam si ardeat. Ex quibus omībꝫ liquet q̄ ꝑ solā caritatē deo persoluimus abundanter. Scdo debemus ꝓximo mititatem: hoc est pietatē. ꝑ quam eū in oībus suis factis pie ⁊ dulciter iudicem⁹ ītuētes ip̄ꝫ ⁊ oīa sua ocl̄o colūbino iudicātes eū sic̄ ab ip̄o cupim⁹ iudicari. Hinc ꝓuerb̄. xi.

Equum pondus voluntas eius. Ac si dicatur. Volũtas dei est vt in iudicãdo nos ⁊ ꝓximũ equum pondus hẽamus. Hinc Leui. xix. Statera iusta ⁊ equa sint pondera. ⁊ iterꝫ. Non sint in domo tua diuersa põdera quia vt Prouerbio. xx. dicitur. Pondus ⁊ pondus. mẽsura ⁊ mẽsura vtrũqꝫ abominatio est apud deũ. ꝓpter quod male põderãtibus dicit deus Paralippo. iiij. Ego maius pondus apponã. De his diuersis põderibꝫ dicit Grego. Omnis qui aliter pensat ea q̃ ꝓximi sunt ⁊ aliter que sunt sua habet pondus ⁊ pondus. Tercio dẽmus nobis humilitatem. vt cum priora duo fecerimus ſuos ſuos inutiles iudicemus. quia solũ fecimꝰ quod debuimus nihil addẽtes. Vñ Greg. Quelibet assint bona opa nulla sunt si non ex humilitate cõdiantur. ⁊ omne quod agimus ꝑdit: si nõ solicite ꝑ humilitatẽ custoditur. In his em̃ virtutibꝫ imitemur ihm̃ xp̃m qui est bñdictus in secula.

II De eodem secundus sermo

Venite ⁊ videte Jo. i. Dicit Gre. Nemo potest in vna eademqꝫ re omĩpotenti deo ⁊ hostibꝫ eius gratus existere. Nam dei amicũ se denegat qui eius placet inimico. ⁊ inimicis veritatis aduersabit qui eidem veritati subiugat. Ideo in verbo ꝓposito deus salutẽ nrãm desiderãs ab inimico suo mdo videlꝫ nos vocat vt ab eo recedentes ⁊ sibi adherẽtes vitã ⁊ grãm consequamur. F In verbis ergo ꝓpositis duo breuiter tãgũtur. Primo enim ponit suam vocatõeꝫ. Secundo vocatõnis remuneratõꝫ. Primũ ibi venite. Scdm ibi: videte. Vlerꝫ quia di. grego. Q̃ facta saluatoris sic accipiẽda sunt vt in veritate credãt facta. ⁊ tñ ꝑ significatõnẽ nobis aliquid insinuẽt faciendũꝫ. Propter qd sciendũ ꝙ verba ꝓposita ad duplicẽ ĩtelligentiã nobis deseruiũt. s. ad historialeꝫ expositõem ⁊ ad moralẽ nostri informatõem. Prima expõ declarat nobis aplorꝫ vocatõnem. scda nrãm instructõem. Primã expõnem breuiter ꝑcurrẽtes dicimꝰ ꝙ beatꝰ Andreas ⁊ alij apli quadrupl̃r a dño sunt vocati. Primo em̃ vocauit eos ad sui noticiam. scdo ad disciplinatus grãm. tercio ad familiaritatis amiciciã. quarto ad apl̃atus excellentiam. Primo dico vocauit eos ad sui noticiã cũ ad oñsionẽ iohã. bapt̃. dicẽtis. Ecce agnus dei Andre. statim seq̃bat̃ ad dñm d. Rabbi vbi hĩtas? ⁊ rñdit ei dñs di. Veni ⁊ vide. in quo vocauit eũ ad sui noticiaꝫ. qꝛ cognito eo redijt in sua. Scdo vocat eos ad disciplinatꝰ grãm cũ dice. petro ⁊ ãdree Venite post me faciã vos pisca. ho. ⁊ in r̃liquuꝫ nõ redierũt in sua. sequit̃. n. At ille relictis rhetibꝫ ⁊ naui secuti sunt dñm. Tercõ vocauit quosdã ex eis ad singularis familiaritatis amiciciã. sic em̃ freq̃nter legimꝰ in euan. Assumpsit ihũs petꝫ ⁊ iacobũ ⁊ iohãnẽ secreto. Quarto vocauit eos ad apostolatus excellentiam: cum misisset eos binos et binos ante faciem suam. sic enim Luce. ix. dicitur. Cõuocatis ihesus duodecim apostol̃ dedit illis virtutẽ ⁊ ptãtem super omĩa demonia: ⁊ vt languores curarent. Hec d̃ historiali veritate breuiter tacta sufficiãt Nũc sermo retorquẽdus est ad morꝫ nostrorꝫ edificatõnem. Quid enim nobis ꝓdesset ꝙ apostolorꝫ vocatio singulis annis in eccĩa recitaretur si non in eisdem possemus moraliter edificari. G Sciendũ ergo ꝙ oẽs qui ad ꝑfectum statũ sanctitatis: ⁊ vsqꝫ ad gradum apostolicũ ꝓmouent̃. ꝑdictis quatuor modis spũaliter intellectis a domĩo vocantur. Primo ergo vocamur ad dei amiciciam cum rõe illumĩati ꝑ creaturã cognoscimus oꝑtere ꝑexistere creatorem. Sed quis cognoscet eũ cuꝫ de eo dicat Esa. xlv. Tu es vere deus abscõditus. Hinc Isi. di. Deus sibi soli cognitus est ⁊ homĩ assumpto. luceꝫ em̃ inhabitat inaccessibilẽ nec alicꝰ creature pure cognitio ad eum potest ꝑtingere. qꝛ finiti ad infinitũ nulla est comꝑatio. Sed si nulla posset haberi de deo noticia. deus non diceret ps. Vacate ⁊ videte qm̃ ego sum deus. Nam sine dei qualicunqꝫ noticia nulla omnino poterit esse salus dicente Her. Si ignoras deum poterit ne esse salus? ac si di. nequaq̃ꝫ. Et hoc ꝓbat subiungẽs. Non em̃ poteris amare quẽ nescias. nec hẽre qd̃ non amaueris. Ac si dicat. Qui ñ cognoscit deũ nõ amat deũ. qui ñ amat deũ nõ habet deũ.

qui aũt non hz deũ infideli deteriorẽ. Hanc cõtrouersiã p distinctõz declinãtes dicimus q pfecta cognitõe nulla creatura põt deum cognoscere. ⁊ tamẽ ex necessitate oportet nos de deo hẽre noticiã qualemcũqz. Vnde sic nullus deum pfecte potest cognoscere. sic etiam nullus debet esse qui de deo aliquid ñ cognoscat. Propter qd sciẽdũz q tripler de deo in scriptura cognitõ repitur. s. cognitio rõnis. deuotõis. ⁊ glorificatõnis. Cognitio rationis est quam per rõem creatura ⁊ ratiocinãdo inuestigamus. Nam per creaturaz magnitudinẽ. pulcritudinẽ. ⁊ altitudinẽ ẽ creatorẽ sine dubio ꝓsupponimus. pulcrũ ⁊ magnũ ẽ existere. Quis eñ nisi mẽtis inops credat q creature creauerint semetipas Hinc Sapie. xiij. Si qui specie creaturarũ delectati sunt. sciãt quãto hijs dñator eorũz speciosior est. Aut si virtutẽ ⁊ opa creaturarum mirati sunt intelligãt ab illis. qñ hic qui fecit fortior est illis. A magnitudĩe enim speciei creature poterit ea ⁊ creator cognosci biliter videri. Hinc Ro. i. Inuisibilia dei a creatura mũdi per ea que facta sũt intellecta conspiciunt. Hãc cognitõem antiqui philosophi hẽbant de deo. quez tñ non deum sed primã cãm noiabãt. De quibꝫ dicit aplus vbi supra. Quia cũ cognouissent deum nõ sicut deũ glificauerũt aut grãs egerũt sed euanuerũt in cogitatõnibꝫ suis. ⁊ obscuratũ est insipiẽs cor eorz. Hinc Bern. Potentia dei in esse rerum ineffabilis ꝓmẽdat q tam multa tã magna tã multiplr tam magnifice sunt creata. In modo autem gubernandi relucet sapia dei singularis q hec quidẽ sursum illa vero deorsum. q̃dã in medio ordinatissime sunt locata. In vtilitate vero oĩz admirabil apparet benignitas q̃ oĩa ad vsum nr̃m misericorditer sunt creata. In prio apparet pr̃is potẽtia. in scdo filij sapia. i tercio spũsancti clemẽtia. De hac noticia di. gre. super illo verbo Job. xxvi. Omnis hõ videt eum: vnusquisqz intuet ꝑcul. Quis hõ eoipo quo rõnalis est debet ex rõne colligere eum qui se cõdidit deum esse. quẽ nimirũ videre est dñatõem illius ratiocinãdo conspicere vbi icte subiũgit. vnusquisqz intuetur ꝑcul. Procul quippe intueri est iam non illum per speciem cernere. sed adhuc ex sola operum suorum admiratõne pensare. Secũda cognitio est deuotõnis. quam illi habent qui per fidem que p dilectõem opatur adhe rent deo eius offensam declinantes. ⁊ q̃ sunt placita toto conamĩe operãtes. quam noticiam omes fideles habent qui amore di bona que pñt faciunt ⁊ peccata grauia declinãt De qua noticia dr Jhere. ix. Non gl̃iet sapiens in sapiẽtia sua. nec fortis in fortitudine sua. nec diues in diuitijs suis. sed in hoc glorietur qui gloriatur scire ⁊ nosse me. De hac noticia dr. i. Corin. xiij. Nunc cognosco ex pte. videmus enim nunc per speculum in enigmate. Item Johan. x. Cognosco oues meas: ⁊ cognoscũt me mee. Qui ergo propter deum declinãt delectabilia ⁊ aggrediuntur difficilia ꝓbant vtiqz se nosse deuz. Tercia cognitio est ⁊ dr glorificatiõis p quaz in patria deum cognoscimus. ipm facie ad faciem cõtemplantes. De qua per Jheremi. xxxi. Non docebit vltra vir ꝓximũ suũ ⁊ vir fratrem suum dicens. Cognosce dominuz omnes enim cognoscent me a minimo vsqz ad maximum. Vnde apostolus. i. Corinth. xiij. Tunc autẽ cognoscã sicut cognitus sum Prima cognitio notificat deum quia est. secunda quia bonus est. tercia quia glorioſus est. In prima est demerituz. In secũda meritum. In tercia premium. De prima enim dicitur ad Romanos. i. Quia cum cognouissent deum non sicut deum glorificauerũt ẽ. loquens d philosophis qui per creaturã deum cognouerunt. nec tamen per fidez in eum crediderunt. De secũda dicitur. Scimus quando filius dei venit: ⁊ dedit nobis sensum vt cognoscamus eum verum deum De tercia dicitur Romanoz. xvij. Hec est vita eterna vt cognoscant te ẽ. // Ad. Secundo vocat nos deus ad disciplinatus grãm: quod contingit cũ inspirat nobis fortissimum affectum: et desiderium discendi omnia eius beneplacita ⁊ ꝓ viribꝫ faciendi legem vite sue ⁊ discipline mentis nostre oculis anteponens. docens nos tanquaz magister: vt eandem suam vitam nostre vite moribus imbuamus. vt illud Ezech. nobis valeat veraciter applicari. Similitudo hoĩs. s.

xpi erat in eis. ad hoc em̄ homīes filios suos applicant literis vt discipuli facti: magistri sui sciam addiscant. quod dñs ꝓmittit Jhere. xxxi. dicens. Dabo legem meā in visceribus eorum ꝛc. ⁊ Esa. xlviij. Ego dñs docens te vtilia. Docet aūt nos dñs quatuor vtilissima que ipe tanq̄ magister noster habuit in seipo. que si addiscerimus veri discipuli eius sumus. s. mandatoꝝ obseruatōem. tpalium bonoꝝ abdicatōem. proximoꝝ dilectōnem. ⁊ aduersoꝝ persecutōem. Que quatuor tanq̄ quatuor lectōnes ꝓponit nobis magister. Primo dico discipuli dñi erimus si mandata eius obseruamus. Unde Jo. viij. Si vos māseritis in sermōe meo vere discipuli mei eritis. hoc oūt p̄ceptum est de necessitate salutis dño dicente Mathei. xix. Si vis vitam ingredi serua mādata: que tamē pauci non solum nō seruāt sed nec sciunt q̄d sit mādatum vel quid eis a dño sit mādatū quod valde d̄testabile est in homīe xp̄iano ꝓpter quod ꝓuer. vi. mādat nobis deus: vt ea diligētissime obseruemus dicēs. Cōsidera fili mi precepta patris tui ⁊ liga. ꝛc. ⁊ seq̄tur quia mādatum lucerna est ⁊ lux ⁊ via vite. Scdo docet nos bonoꝝ tpalium abdicationem: ex quoꝝ relictōne iteꝝ erimus discipuli dñi. Hinc d̄r Lu. xiiij. Nisi quis renunciauerit omnibꝰ que possidet non potest meus esse discipulus. In qua mgr̄m deū si vere discipuli esse voluerimus imitemur. naꝫ de sua pauptate ipe dicit Lu. ix. Vulpes foueas hñt ⁊ volucres celi nidos. filius autē homīs non habet vbi ꝛc. Tercio erimus discipuli ex ꝓximoꝝ dilectōne. quā lectōem ꝓponit nobis dicēs Johā. xiij. In hoc cognoscent omēs quia mei estis discipuli si dilectionem habueritis ad inuicem. Quarto erimus eius discipuli aduersoꝝ ꝑsecutione. Unde Mat. x. Non est discipulus sup̄ magistrum ꝛc. Si prēmfamilias beelzebub vocauerūt quātomagis domesticos eius // J Tercio vocat nos deus ad suiip̄ius familiaritatis amiciciā. hec aūt cum non sit vnius sed duorum. s. dei ⁊ homīs. ipa cōsistit in tribus: videlꝫ in mutua visitatōe. secretorum reuelatōne. fideli ad inuicem dilectōe ⁊ affectōne. Primo dico q̄ hec familiaritas consistit in mutua ⁊ frequēti visitatōe dei ad hominē ⁊ homīs ad deum. ita vt interpolatis tempibꝰ deus homīem ⁊ homo deū sepe visitent ⁊ vicissim se frequentēt. Nam de d̄i visitatōe dicit Gre. in mora. sup̄ illo verbo iob Visitas eū diluculo ꝛc. Postq̄ deus hoīeꝫ visitat diluculo subito ꝓbat illum. qꝛ et accedendo corda nostra ad virtutes ꝓuehit et recedēdo cōcuti tēptatōe ꝑmittit. Si enim post virtutū munera nulla tēptatiōe concutitur: a se habere animus ⁊ ex semetip̄o gl̄iatur. Ut ergo firmitatis dona ⁊ infirmitateꝫ humil̄r cognoscat ideo ꝑ accessuꝫ gratie ad alta sustollit̄ ⁊ per recessum quid ex semetipso sit ꝓbatur. Et iterum dicit Greg. Cum visito homīes dura corda emollio. rigida inflecto. aspera mitigo. frigida accēdo. debilia roboro: vaga stabilio. nutantia confirmo. et dum sic incompabil̄r venio intellige si vales quibꝰ ea meatibꝰ illustro. ⁊ hec verba ex ꝑsona dei visitātis dicit Greg. Simil̄r homo debet deum visitare: visitando frequētare. ⁊ a strepitu seculariū tumultuū se elōgare ⁊ totū cor suū in deum eleuare meditādo eius magnalia ⁊ cōtemplādo eius mirabilia ⁊ alia quecūq̄ eius opa s̄m q̄d gratia cooperans homī imp̄titur. quod faciebat psalmista cum dixit. Meditatō cordis mei i cōspectu tuo semp̄ // N Scdm ad hanc familiaritatē necessariū est secretoꝝ reuelatio vt crebrius se visitātes semp̄ aliquid d̄ secretis suis sibi mutuo reuelent quod ex p̄te sui ꝓmittit deus Esa. xlv. Dabo tibi thesauros abscouditos ⁊ archana secretoꝝ. vt scias q̄a ego dñs. Hec secreta accepit eliphas themanites Job. iiij. di. Porro ad me dictum est verbum abscōditū ꝛc. Venas susurrij eius. i. dei. quod exponēs Bern̄. dicit. Beat⁹ homo qui venas susurrij tui dñe percipit in silētio Simil̄r ⁊ homo viceuersa secreta sua debet dño reuelare intima cordis sui ⁊ medullas affectionū euaporādo exalare vt si cōtingat voces emittere magis ex affectu q̄ ex ītellectu ꝓcedere videant̄. sicut sponsa in Can. cū dicebat. Dilectus meus mihi et ego illi. de quꝰ locutōe dicit Ber. Sponsa xp̄i mirabiliter delectata ⁊ vehemēter affectata nec tacere omnīo poterat. nec tñ quod sentit expri

De sco nycolao.

mit interdū·nec voces vllas emittere sol' cō/
tenta suspiriis. Unde sancto amore flagrās
idq; incredibili modo ꝓ captāda quātulacū
q; euaparatōe ardoris quem patit' non cōsi
derat quid aut qualiter eloquat'·sed quicq̄d
in buccas venerit amore vrgēte nō enūciat
sed eructuat. Simil'r petrus ex visiōe trans
figuratōnis inebriatus dixit·vis faciamus
hic tria tabernacula·tibi vnū moysi vnū et
helye vnum nesciēs quid diceret. ¶ L
Terciū ad hanc familiaritatē necessariū est
fidelitas·sed quia fidelis est deus ⁊ absq; vl
la iniquitate iustus ⁊ rectus sicut Deuter.
xxxij. dr·ideo de eius fidelitate nihil hesitan
tes commonēdi sumus nos homīes vt si ad
hanc familiaritatē cupimus ꝑuenire deo fi
deles simus·quod tūc facimus si in omnib;
que agimus dei gl'am ⁊ non nrām dei bonū
⁊ non nr̄m intēdimus·facti nobismetipsis
tanq̄ vas perditū ⁊ obliuioni dati tanquā
mortui a corde: vt ꝓpter nosip̄os nūquaz ali
quid faciamus·nec solū in bonis que agim⁹
sed etiam in his que ꝓmisimus hocip̄z fide/
liter intēdentes·quoꝝ tñ non magna copia
inuenit' vt ꝓuer. xx. dr. Multi sunt viri mise
ricordes·virum aūt fidelem quis inueniet
Hinc Luce. xij. Quisputas est fidelis ꝑuus
⁊ prudens·quasi dicat·pauci sunt·hinc ber/
nar. Reuera fidelis es famulus si de mltis
bonis dñi tui·⁊ si non trāseūte ex te· tamen
trāseunte ꝑ te nil tuis manib; adherere con/
tiugat. Et iterum. Fidelē non tm̄ ab hijs q̄
accepit a deo·verū etiam ex his que deo ob/
tulit refulgere cōuenit. Hec deuota ⁊ sancta
familiaritas pre omīb; exercitijs nos ꝓmo
uet apud deum·qd̄ sic patet. Nam ex dei vi
sitatōne deus est in nobis·ex nostra v̄o nos
in deo. Ex quib; r̄sultat illa beata vnio qua
felix homo vnus spūs fit cum deo·vniti au
tem deo bona cōsequimur infinita. Sic em̄
ait veritas Jo. xv. Qui manet in me et ego
in eo hic fert fructū multum. Ex quib; mul
tis Bern̄. pauca enumerat dicens. Crebra
visitatō dat familiaritatē·familiaritas au/
sum·ausus gustum·gustus famē·fames cō
temptū oīm·contēptus ociū·ocium deum·
Quarto ex p̄dictis iā ꝑfecti vocamur ad a/
postolatus excellentiā·quod cōtingit cū p⁹
p̄dicta inspirat nobis deus desideriū aīmas
acquirēdi·quod fit ꝑ p̄dicatōis officiuz: qd̄
tunc fit cum alijs que fieri oportet denūciā/
tes legatōnes dei ad suam gl'am ⁊ hoīm vti
litatem fidel'r ꝓsequimur·apl's enim idez ē
quod missus. Debemus aūt deū tripl'r nū/
ciare. s. p̄dicatōe·ꝯuersatōe·⁊ oratōne·quod
euidēter in illa trina iniūctiōe quam xp̄s pe
tro Joh. xxij. iniūxit: intelligit' dicēs Petre
amas me quo dicto tercio·ter etiā subiūxit·
Pasce oues meas. Ac si dicat. Si diligis
me pasce verbo p̄dicatōis·pasce exemplo cō
uersatōnis·pasce instātia oratōnis. De hac
eminētia apl'ici status dicit Bern̄. Oportet
apl'icum vir̄ deum vndiq; nūciare scilz ab
incessu·ab aspectu·⁊ a voce·⁊ a moꝝ omniū
disciplina. Quod nobis ꝛc̄

III De sancto Nicolao.

Ecce sacerdos
magnus Eccle. xliiij ¶ Di
Sciendū ꝙ tria genera rerū
solent ꝑ hoc aduerbiū ecce de
mōstrari. s. magnalia·vtilia·⁊ mirabilia. de
primo Esa. xl. Ecce dñs in fortitudine veni
et·de secūdo idem. lxij. Ecce saluator tu⁹ ve/
niet·de tercio idem dicit. viij. Ecce virgo cō
cipiet. Hec tria. s. magnū·vtile·⁊ mirabile·
in hoc sancto mōstrant'. Fuit enim magnus
in sanctitate·vtilis in doctrine veritate·⁊ mi
rabilis in miraculoꝝ claritate. De quo sciē
dum ꝙ vt dicit fulgētius. In verbis domī
tanq̄ ditissimis ferculis sic celestiū delicia
rum copia spūalis exuberat·vt in eis abun/
det quod ꝑfectus comedat·abundet etiā qd̄
ꝑuulus sugat. Ibi em̄ simul ⁊ lacte⁹ potus
quo tenera fideliū nutriat' infantia·ibi soli
dus inuenit' cib; quo robusta ꝑfectoꝝ iuuē
tus spūalia sancte virtutis accipiat īcremē
ta·ibi ꝓrsus ad salutē consulitur vniuersis:
quos dñs saluare dignat'·ibi inuenit' qd̄ oī
etati congruat·ibi est quod oī ꝓfessioni con/
ueniat. Hinc est ꝙ fideles p̄dicatores qua/
litatem audiētium verbū dei solicite pensan
tes ꝑm statū ⁊ conditōem singuloꝝ alimen/
ta vite ⁊ sancte p̄dicatōnis pabulū āmini/
strant·quod beatus Greg. astruit ita dicēs
Non vna eadēq; exhortatō cūctis congruit

tria Nota in Ecce

quia nec cũctos par moruz qualitas astrin
git. Nam que alijs officiũt alijs ꝓsunt quia
plerunqꝫ herbe que hec animalia nutriunt
alia occidũt. ⁊ medicamẽtum qđ vnũ mor/
bum imminuit alteri vires ingerit. ⁊ panis
qui vitam fortiũ roborat; paruuloꝝ etatem
necat. Pro qualitate igit̃ auditoꝝ formari
debet sermo doctoꝝ. Unde aliter loquimur
peccatoribꝫ. aliter penitẽtibꝫ. aliter ꝓficiẽti/
bꝫ. aliter ꝑfectõem attingẽtibꝫ. quã diuersi/
tatem scriptura copiose ꝑdicatoribꝫ ãmini/
strat. Unde peccatoribꝫ dr̃ Thob. xiij. Con/
uertimini peccatores ⁊ facite iusticiã coram
deo. Penitẽtibꝫ vero dr̃ Esa. xliij. Ego suz
qui deleo iniquitates tuas ꝓpter me. Profi
cientibꝫ aũt dr̃ Eccle. Quodcunqꝫ põt ma
nus tua instãter opare. quibꝫ etiã ostẽditur
iste sanctus vt ad exemplũ eius sanctitatis
ꝓficiãt ad vitam eternam. Conãtibꝫ autez
ad perfectõem dr̃ Lu. vi. Estote ꝑfecti sic pa
ter vester celestis ꝑfectus est. Obmissis au
tem omibꝫ solum de ꝓficiẽtibꝫ hic intẽdit̃
quibꝫ sanctus iste sub magnitudine sua pro
ponit̃ vt discant sancti ⁊ magni fieri sic ipe.
In verbis ergo ꝓpositis tria intelliguntur.
Primo em̃ magnus iste pontifex demõstra
tur. scđo demõstratus cõmendat̃. tercio cõ/
mendatus ꝓbat̃. Primũ ibi: ecce. Scđm
ibi sacerdos magnus. Terciũ ibi qui in die
bus suis placuit deo. Hec ꝑ ordinẽ ꝓsequẽ
tes: primo sciẽdum ꝙ res demõstrabiles so
lent ex causa triplici demõstrari vt videlicz
ex demõstratis rebꝫ ꝓuocemur. prouocati ĩ/
formemur. informati imitemur. Ex hac tri/
plici cã iste magnus sacerdos est nobis per
hoc aduerbium ecce demõstratus. Prĩo eĩ
ille sanctus demõstrat̃ vt cum ipe hõ silis
nobis passibilis magnus sanctus fuerit ꝓ/
uocemur ad eius exẽplum: vt ⁊ nos magni
fieri studeamus dicẽtes iam prouocati illđ
petri actu. x. Non est acceptor ꝑsonarũ deus
sed in om̃i gente qui timet eum ⁊ opat̃ iusti
ciam acceptus est illi. nihil em̃ amplius illi
debuit q̃ꝫ nobis. nec minus nobis exhibet q̃ꝫ
illi. si tamẽ fideles fuerimus in cõmerendo
Scđo est nobis demõstratus: vt ex demon
stratõne prouocati ꝑ eius exẽplum informe
mur: quibꝫ exercitijs possimus magni fieri
sicut ipe. De quo Exod. xxv. Inspice et fac
ꝑm exemplar quod tibi mõstratuz est ĩ mon
te: Hinc Gre. Unicuiqꝫ electo ad sumẽdã
viuẽdi regulam pr̃m ꝑcedentiũ exẽpla mõ/
strentur. vt ex illaꝝ vita consideret quid ĩ ac
tibꝫ quid in moribꝫ suis seruet. qui ergo ꝑ/
ceptis nõ accẽdimur saltẽ exemplis prouo/
cemur: vt nil sibi mens difficile estimet qđ
ab alijs ꝑfecte ꝑagi videt. Tercio iste ponti
fex demõstratur nobis magnus vt prouoca
ti ⁊ informati ipm efficaciter imitem̃. Quõ
aũt ipm imitari dẽamus in tercio membro
principalis diuisionis. s. in diebꝫ suis placu
it deo lucide declarat̃. ¶ Sequit̃ scđz
principale. s. sacerdos magnus. in quo iste
pontifex a magnitudine cõmendat̃. Habet
aũt triplicẽ magnitudinẽ. s. in vite sanctita
te. intercessionis ꝑtãte. in miraculoꝝ clarita
te. De quo potest sumi illud Geñ. xxvi. I/
bat proficiens atqꝫ succrescẽs donec vehemẽ
ter magnus effectus est. De scđo potest su/
mi illud. iiij. Re. v. Erat vir ille magnus ⁊
potens apud dñz suũ ⁊ honoratus. De ter
cio patet in legẽda sua vbi legit̃. ⁊ expimen
to cognoscit̃ ꝙ vsqꝫ in hanc diẽ signis ⁊ vir/
tutibꝫ subuenit vniuersis. ex quibꝫ omnibꝫ
tam magnus effectus est corã deo ⁊ hoĩbus
vt sacerdos magnus veraciter noĩet̃. Seq/
tur tercium principale in quo huius ponti/
ficis magnitudo probat̃ in eo qđ subiungit̃
Qui in diebꝫ suis ꝛc̃. In quibꝫ verbis tres
ponunt̃ ꝑticule. s. dei complacẽtia. eius iu/
sticia. ⁊ recõciliatõis gratia. Que qꝛ in ipo
confluxerunt ideo ipm magnũ veraciter ef
fecerunt. qui enim deo sibi ⁊ proximo exhibz
quod dz. reuera magnus veraciter predica
tur. naz ꝑ has tres ꝑticulas ꝑdicte tres ma
gnitudines: si tamẽ cõueniẽter adaptantur
lucide ꝓbant̃. Nam magnitudinez potesta/
tis per dei complacẽtiã. magnitudinez sanc
titatis per sui ipius iusticiã. ⁊ magnitudinẽ
claritatis ꝑ recõciliatõis grãm comꝓbam⁹
Qui em̃ placẽt deo apud deum sunt potẽtes
qui in se iusti sunt. nulli dubium qui in etiã
sancti sint. ⁊ qui recõciliãt deo peccatores ꝑ
miraculoꝝ exhibitõem clari sunt in eccl̃ia ⁊
famosi. Nunc aũt tẽpus est vt verba ad no
stram edificatõem conuertamus. discentes

ꝛ docentes quibꝫ exercitijs ꝛ nos magni apud deum fieri valeamus. Ad hoc enim gloriosus iste pontifex sub sua magnitudie nobis ponitur in exemplū: vt ex sua magnitudine cōmoniti discamus magni fieri apud deum. ℟Peccatores em̄ cōmonent vt ifernuz fugiāt-penitētes vt ad regnū celoꝝ puenīat boni vt in magnitudine ꝓficiant-quod si decreuerimus faciendū: ꝑdictas tres ptes clas-sez complacētiā-iusticiā-recōciliatōis grām assumamus: incipiētes a primo vicz a complacentia: ꝛ inquirētes solicite quibꝫ exercitijs deo placere valeamus ℣ ℣ Primo ergo sciēdum qꝫ p̄ ceteris tria placent deo q̄ ex psona sua Eccle. xxv. ꝓponit nobis deus ita dicens In tribꝫ bñplacitum est spiritui meo que sunt ꝓbata coram deo et hoīb-sez concordia fratꝝ vir ꝛ mulier bñ cōsentiētes ꝛ amoꝝ primoꝝ-que tria si vite nostre inserimus deo p̄ omīa cōplacemus. Sunt aūt frēs oēs sensus corpis ꝛ omīa corpis membra pitereꝫ ꝛ affectōes potentie ꝛ virtutes aīme ex affinitate quā bñt ad inuicem: frēs iusto noīe appellant-quos tūc ad ꝯcordiaz reducimus quādo ex nostra diligentia et conatu omēs deo cōcorditer obsequuuntur ita vt deuotō dicat singulis ꝛ omnibꝫ id Jud. vij. Quod me videtis facere oēs facite vt ñ sint in nobis scismata: sed simul omīa strenue ad deum ordinant-quod cum factū fuerit subito valde ꝓficimus ad ꝓfectū. sic ecōuerso cum in vobis sint scismata ꝛ dissensiones nunc̄z ꝓficere possumus-qꝫ ꝛtum in vna pte ꝓficimus tm̄ in pte altera retardamur-sicut Eccle. xxxiij. dr. Unus orans ꝛ alius maledicēs-cuius vocem exaudit deus? vnus edificans ꝛ alius destruēs quid prodest nisi labor. Jdeo dicit aplꝫ i. Corinth. i. Non sint in vobis scismata-quia vt ait gregorius. Quid prodest si cōtra hostium insidias tota pene ciuitas caute custodit-vnū autez foramen apertum relinquit ꝓ quod ab hostibus capit. Ex hac ergo pte deo multuz placebimus: si fratres sensuum ꝛ mēbroꝝ in dei seruitio sint cōcordes. ℣ Hinc Grego. subiungit. Qui ergo ꝓfecte deo placere desiderat: nihil sibi de se penitus derelinquit-fact? sibi totus tanc̄z vas ꝓditum ꝛ sicut mortuus a corde. Scōm quod dē nobis p̄ ceteris 2
deo placet est-si vir ꝛ mulier sint bñ ꝛ ꝓ omnia consentiētes. Quid per virum nisi spūs quid ꝑ mulierem nisi caro accipit. Qui tūc bene cōsentiūt quādo caro ancillat ꝛ spiritꝰ dñatur-quādo caro rōni se subijcit ꝛ spiritꝰ semp̄ p̄cipit. Sed diceres-hoc vidr difficile-quia caro cum sit delicata ꝛ tenera spūi nō potest obedire. Ad hoc dicimus qꝫ sit valde possibile-nam caro nō iubet extingui sz concupiscentia refrenari ꝛ iuxta vires obedire. Q si itez̄ dixeris illud ꝑuer. xiij. Cibꝰ est nō superbū. ℟ Ñdetur qđ ibidem subiungitur Qui inspector est cordis ipe intelligit ꝛ obseruatorem aīme tue nihil fallit. Et quia caro delicata est vt raro tm̄ faciat q̄ꝛtum potest cōsulit Eccle. xxxij. quid in eius delicijs sit agendū cum dr. Seruo pessimo latera sagittare. ℣ Hinc Bern̄. Docēdus est homo bone volūtatis sic habere corpus suum sicut egrum cōmendatum-cui etiā multū volenti inutilia sunt neganda-vtilia vero etiam nolenti ingerēda. et sic de eo agere sicut dr non suo: sed eius a quo p̄cio magno empti sum? Jdeo durius quidē corpus tractandum est ne rebellet: sic tamē vt seruire sufficiat-quia ad seruiēdum spūi datum est. Et itez̄ dicit Bern̄. Docēdus est homo bone voluntatis rōnabiliter mortificare mēbra sua ꝛ iustuz rōnis ꝛ discretōis hēre iudicium-nec alicuius eorum in iudicio accipe psonā. Et Gre. Discretiōe magni moderamīs carnis cura frenāda est vt seruiat ꝛ mīme principet-ne quasi dña animū vincat sz subiecta mentis dominio quasi ancilla famulet vt iussa assit ad nutum cordis depulsa desiliat. Terciuz 3
quod p̄ ceteris placet deo est amoꝝ primoꝝ̄ amor tria facit
Ipe em̄ oīno statuit hominē sine crimīe coram deo. Facit enim in nobis tria bona: sñ quibꝫ nō est salus. ℣ Nam ꝓ amorem primi malum declinat ꝛ omne bonū pficitur. ꝛ si ne eo nihil de nobis a dño acceptat ꝛ oīe quod agimus cum dilectōe proximi gratāter a dño acceptat. De primo dr aplꝰ Dilectio proximi malum non opatur. De scōo dicit idem aplꝰ. ℟ Benitudo legis ē dilectio. De tercio iterum aplꝰ. Si linguis hoīm loquar ꝛ an. ꝛc. Qui ergo p̄dicta tria

deo exhibuerit ꝑ omīa placet deo ⁊ ei vera/
citer dicere possumus id Eccles. ix. Vade et
comede in leticia panem tuū ⁊ bibe cū gau/
dio vinum tuū quia deo placēt opera tua.
Non aūt opa placerēt nisi ipe dño pri⁹ pla
ceret: dicēte Gre. Non abel placuit ex mūe
re sed mūnus ex abel. qꝛ nullū bonū facim⁹
nisi fuerimus prius boni. Et sciendum ꝙ
postq̄ cepimus placere dño oīa que sūt in
celo ⁊ in terra bona ⁊ mala ꝓmouēt nos. vt
amplius placeamus. Hinc ꝓuer. xvi. Cuꝫ
placuerint dño vie homīs inimicos ei⁹ cō/
uertet ad pacem. Qui aūt curiosa deuotiōe
scire desiderat si d̄o ipe placeat. ingrediatur
introrsum: estimās ⁊ mēsurans q̄ntum deus
ei placeat: ⁊ sciat sine dubio ꝙ tātū ipe pla/
cet deo. quod apte nobis innuit Luc. vi. di.
Eadem mēsura qua mēsi fueritis remetiet
vobis: Bern. Aīma ex eo ꝙ se diligere et ve
hementer diligere sentit. nō ambigit etiā ve
hementer diligi: ⁊ quātū ipe nobis est in af
fectu. tm̄ nos ei sumus sine dubio in affectu
ne sm̄ modum impfectōem nrām qua d̄bi/
liter placet nobis deus sic nos placere ei cū
ipe dicat Esa. liiij. Non enim cogitatōnes
mee cogitatōnes vestre. neq̄ vie mee vie ve
stre. quia sicut exaltātur celi a terra. sic exalta
te sunt vie mee a vijs vestris. Sic per locū
a simili exaltata est sua complacētia sup no
stram. ¶ P ¶ Scd̄m quod nos magnos
efficit est iusticia. quā si cōsequimur veracit
sumus magni. Unde Ecclesi. iiij. Usq̄ ad
mortez certa ꝓ iusticia. De hac iusticia tria
breuiter perstringant. s. de eius descriptione
exercitatōne. ⁊ vtilitatis assecutōe. de primo
di. Augu. Iusticia est virtus gn̄alis cōplec
tens totius aīme rectitudinē. que duob⁹ ad
implet modis. vt que ꝓhibita sunt a deo n̄
faciamus. ⁊ que p̄cepta sunt compleamus.
Simil'r Bern. describit eam sic dicens. Iu
sticia est virtus reddens vnicuiq̄ qd̄ suum
est. Scd̄o dicēdum est de eius exercitatōne.
quam post p̄dictam descripteōm Bern. sub
iūgit dicēs. Redde supiori. redde equali. ⁊
inferiori que sua sunt: ⁊ iusticie noueris sa/
tisfactum. Reddamus erga primo supiori
scꝫ deo reuerētiam vt in omī loco omī tēpo/
re erubescamus mala facere tanq̄ stem⁹ in
p̄ntia sue maiestatis. sic enim estimabant se
stare ꝓphete cum freq̄nter dicebāt. Uiuit do
min⁹ in c⁹ ꝯspectu sto. Scd̄o reddam⁹ eq̄li
scꝫ ꝓximo beniuolentiā vt semꝑ ei simus ꝯ
silij ⁊ auxilij debitores. Tercio reddam⁹ īfe
riori scꝫ corpi custodie ⁊ discipline diligen/
tiam. custodiam ne malū faciat. ⁊ discipli/
nam vt si faciat diluat. Tercio dicēdum est
de vtilitatis assecutōe. Sunt em̄ tria maxi/
ma bona faciētib⁹ iusticiā a dño repromissa
scꝫ p̄ntis vite sanctificatio. inferni euasio. ce
citatis celestis regni assecutio. De prīo dici
tur Mat. v. Beati qui esu riūt ⁊ sitiunt iu/
sticiaꝫ. quod si beati vtiq̄ ⁊ sanctificati. De
scd̄o ꝓuer. x. Iusticia liberat a morte. qd̄ de
eterna oportet intelligi. quia a morte non li
berat tempali. De tercio d̄r in psal. Domi
ne quis habitabit in tabernacl'o tuo? Et rn̄
detur Qui operat iusti. ꝛc. Ideo monemur
Eccle. iiij. Agonisare ꝓ iusticia vsq̄ ad mor
tem. Qui enim habet iusticiam: habet ꝑ cō
sequens omne bonum

IIII ¶ De eodem Sermo scd̄s

In tempore ira
cundie facta est recōcillatio vbi
supra. ¶ Q ¶ Dicit Bernard.
Beati qui de sua recōciliatōe non ingrati ꝓ
alijs pie soliciti sunt: ⁊ eos q̄ntum p̄ualent
deo recōciliare laborāt. Uerbum itaq̄ ꝓposi
tum quod cum duob⁹ membris p̄missis scꝫ
dei placentia ⁊ nostra iusticia magnos nos
facit coram deo. nūc est largiēte dño pertra/
ctandum. Merito enim magni dicēdi sunt
qui deo placēt ⁊ in se iusti qui ꝓ alijs effica
citer intercedūt. Sed anteq̄ hanc recōcilia
tionem pertractemus prius recōcilianda ē
scriptura. que videt in hac materia discorda
re. Nam verbū ꝓpositū hic sonare vid̄r ꝙ vi
ri sancti possint deo reconciliare peccatores.
cui sn̄ie cōtrarium sonat quod dicit Job. ix
Deus est cuius ire resistere nemo potest.
Qūo hic d̄r ꝙ sancti in tempe iracūdie re/
cōciliant: vel si recōciliant: quomō veruꝫ est
ꝙ ire dei nemo potest resistere. Naꝫ posse re
sistere ⁊ non posse valde cōtraria sūt. Quā
tamē contrarietatē beatus Grego. determi
nando reconciliat sic di. Mirum valde est

q̄ ire dei nullū posse resistere dr. cū multos indignatiõi supne obuiasse eloquia dīna testentur. An non ire dei moyses restitit q̄ procadente populo erectus iram supne p̄cussionis restrinxit di. Dimitte illis hanc noxam alioquin dele me de libro quē scripsisti. An non dauid ire dei restitit: qui angelo feriēti ⁊ se offerens placatōis grām ante tp̄s ꝓpositum exegit. An non helyas ire dei restitit: qui lōgo iam tēpe terre aride subductas de celo pluuias verbo reuocauit. Quō igitur ire dei nullum posse resistere dr cum multos sepe restitisse exemplis exāmbd demōstretur Sed si subtilr beati Job eloquia ⁊ istorum facta pensāmus. ⁊ verum cognoscit q̄ dīne ire non resistit ⁊ verum q̄ multi restiterunt Nam q̄ multi sancti ire dei resistāt exempla iam posita oñderunt. Resisti autem ire dī ñ potest cum eius indignatio sese vt ita dixerim medullitus mouet. que dum ira se mouerit hanc oppositō humana nullatenus retinet. nec se vult cuiuslibet deprecatio obijc̄ cum semel deus ab intimis iracūdie vim placauit: ad petram oreb veniēs ⁊ p aque exhibitōe diffidens repromissionis terram ingredi dño iracūdie non potuit. ⁊ sepe de hac re affligit sepe desiderio se excitante turbat. ⁊ dispositē vltōnis iracundiā repellere a seipō non valuit. qui hanc volēte dño a populo amouit qui cum sepe de hac re dñm rogaret dixit ei dñs. Nequaq̄ vltra loquaris p hac re. Ire igitur dei ⁊ resisti valet qñ ipe qui irascit oppitulat. ⁊ resistere omnīo non valet quando se ad vlciscendū excitat: ⁊ ipe p̄cem q̄ ei fundit nō aspirat // R q̄ De hac recōciliationis deuotōne tria per ordinem sunt dicenda. scz ō intercessionis qualitate eius apud deum acceptabilitate. recōciliatoꝛ vtilitate Primo dico videndum est de recōciliatōnis qualitate. hoc est qual esse debeat ⁊ sunt tria Debet em recōcilians se totum exponere. solius dei glām querere. ⁊ vindictam nō expetere. que tria in vna efficacissima recōciliationē cognouimus euenisse. Sicut em dicit Exo. xxxij Cūlidens populus q̄ moram faceret moyses descēdendi de monte cōgregat? aduersus aaron ait. Moysi huic viro q̄ nos eduxit de egypto ignoramus quid acciderit surge fac nobis deos qui nos p̄cedāt. Dixit q̄ ad eos aarō. Tollite in aures aureas de vxoꝛ filiorumq̄ ⁊ filiaꝛ auribꝫ ⁊ afferte ad me. Fecitq̄ populus q̄ iusserat. ⁊ fec̄ ex eis aaron vitulū cōflatilem: dixerūtq̄. Hi sūt dij tui israel qui eduxerūt te de terra egypti. Et sequit. Locutus est dñs ad moysen. Descende peccauit populus tuus receſſerunt cito de via quam ostēdisti eis. Et ait. Dimitte me vt irascat furoꝛ meus cōtra eos et deleam eos. faciamq̄ te in gentem magnum Moyses aūt orabat dñm deum suū dicens Ne queso dicant egyptij. callide eduxit eos vt interficeret in montibꝫ. ecce quō quesiunt glām dei. Obsecro dñe peccauit pplus tuus peccatū maxim. Aut ergo dimitte eis hanc noxā. aut si nō facis dele me de libro tuo quē scripsisti. ecce quō se totum exposuit. ⁊ seq̄t Descēdens moyses de mōte dixit ad pplm. Si quis est dñi iungat mihi. Congregatiq̄ sunt ad eum omēs filij leui. quibꝫ ait. Hec dicit dñs deus israel. Ponat vir gladiū suum sup femur suū. Ite ⁊ redite de porta vsq̄ ad portam p medium castroꝝ. et occidat vnusquisq̄ frēm ⁊ amicū ⁊ p̄ximum suum Fecerūtq̄ filij leui iuxta sermonem moysi. ceciderūtq̄ in die illa quasi. xxiij. milia hominum. Ecce quā grauem vindictā expetijt ⁊ sic patz quō iste recōciliator p̄dicta tria in sua recōciliatōe exhibuit. quia glām dei ōsiuit. seipm totum exposuit. ⁊ vindictaz expetijt. Dic nota q̄ non dicimus q̄ recōcilians aliū vel quē recōciliare mittit castigare debeat ipm nisi sit p̄latus hīs potestatem sup̄a eum. tūc debet eis penam grauē infligere sz ipe recōcilians p eo quem recōciliare cupit in seipm debet penā accipere se punīēs pro illo. Secdo videndum est de huius recōciliationis apud deum acceptabilitate Nam inter omīa genera deuotōnuz nescio si aliqua deuotō deum plus moueat plus placat pl? delectet. ⁊ hoc ꝓpter tria. Scz aīme p̄ciositatem dei caritatem. deuotōnis nobilitatem. Primo dico ꝓpter aīme p̄ciositatem. Si enim q̄libet oblatō iuste oblata sz sit momētanea

Qd debeat agere reconciliator

Pōbz Anuł quō lat hanc ad ecti alij impetrare valent

qualitas

2 acceptabilitas

nihil nec ig reconciliatoꝛ opꝛt

⁊ tpalis placet ⁊ placat deum in infinitum
oīno plus placet deo q̄ reconcilians offert
deo cū suis intercessionib⁹ reformat dei gr̄e
peccatorē quippe que sic oblata cum deo per
manet in eternum. Nam de eius p̄ciositate
d̄r Sap̄. vij. Infinitus thesaurus est hoīb⁹
⁊ ideo talis thesaurus oblatus tanto deo ē
gratior quāto est p̄ciosior omīb⁹ m̄di rebus
Scd̄o talis r̄cōciliatio accepta est deo ꝓpter
dei caritatē Cum em̄ in infinitū diligat ani
mas: tāto recōciliatō deo est acceptior quā
to plus diligit illud qd̄ offert̄ nam de īfini
ta erga nos eius caritate d̄r Jheremie. xxxi.
In caritate perpetua dilexi te. Qui ergo re
conciliat ei hoc quod ab eterno dilexit ⁊ in e
ternum diliget non potest facere obsequiuz
magis gratum. Tercio talis recōciliatio ac
cepta est deo ꝓpter deuotōis nobilitatē. Ip
sa em̄ p̄fert ymaginem mediatoris dei et ho
minum ihū xp̄i qui nos recōciliauit ꝑ mor
tem suam ⁊ sanguinē patri suo dicēte ap̄lo
Rom. v. Qui recōciliauit nos deo patri ꝑ
mortē suā Item. ij. Corin. vi. Deus erat in
xp̄o m̄dm recōcilians sibi. Ergo nobilis est
deuotio eius qui vicem gerit xp̄i: ex n̄s me
diator dei ⁊ hoīum obicem se offerēs deo vt
recōciliet peccatores. Ex hac ergo triplici cā
gratissima ⁊ acceptissima ē ista d̄uotō quip
pe quia ex eo deus occasionē accipit miseren
di. Quis enim nesciat q̄ grata sit ista īter
cessio patri per cuius occasionē parcit filio
quem forsitā dilexit ab eterno. Q̄ autē talis
recōciliatio sit ei acceptissima ex hoc patz q̄
tam doloro se conq̄rit̄ se paucos recōciliato
res habere d̄ns per Eze. xxij. Quesiui d̄ eis
virum qui interponeret sepem ⁊ staret oppo
situs cōtra me nec inueni. Item in eodē. im
ꝓperat his qui sibi magni videbant̄. Non
ascēdistis ex aduerso nec opposuistis vos mu
rum ꝓ domo israel vt staretis in p̄lio in die
d̄ni. Item Esa. lxiiij. Non est qui inuocet
nomē tuum qui cōsurgat ⁊ teneat. S
Tercio vidēdum est de recōciliātium vtili
tate: ⁊ sunt tres. Sunt em̄ sup̄ deum poten
tes. singulare meritū cumulātes deum con
tra seip̄m adiutorē h̄ntes. Primo dico eoꝝ
vtilitas est q̄ h̄nt sup̄ deuz ptātem. Cū em̄
solius dei gl̄am ⁊ peccatoꝝ salutē desiderēt:
nihil eis deus poterit denegare. Unde cum
moyses ꝓ tot milib⁹ grauissime peccātibus
d̄nm exorasset. R̄ndit d̄ns. Dimitte me vt
irascat̄ furor meus cōtra eos. Quod expo
nens Greg. dicit. Quid est seruo dicere di
mitte me: nisi pensa q̄tum in hac recōcilia
tione apud me valeas ⁊ cognosce quia obti
nere poteris quicquid ꝓ ꝓp̄lo exorabis. Se
cundo sunt singulare meritū cumulantes:
quia nō solum suas saluant animas sz etiā
ꝓ alioꝝ salute sunt soliciti apud deuz de sin
gulis reportantes meritū quēadmodum ꝓ
seip̄is. quippe qui omniū hominū detrimē
ta lugēt tāq̄z sua ⁊ sil̄r gaudent de bonis om
nium vt de suis. Unde talib⁹ dicere possu
mus illud hest. iiij. Ne putes quia aīam tu
am tm̄ liberes que in domo regis ꝓ cunctis
es. Si enim nunc silueris per aliā occasiōez
liberabimur ⁊ tu ⁊ domus patris tui peribi
tis. Unde nos miseri qui in cōspectu dei tā
q̄z vere miseri ⁊ abomīabiles non audemus
compere ⁊ idcirco magnorum intercessiōi
bus indigemus dicere possumus id qd̄ ibi
dem vt supra subiūgit̄. Quis nouit vtrum
idcirco ad regnū veneris. i. vtꝝ ad hoc mag
nus ⁊ potēs apud deū factus es vt in tl̄i tē
pore parares. Tercio tam nobilis est ista re
conciliatō vt deum cōtra seip̄um hēant ad
iutorem. quia nisi deus in cordib⁹ eoꝝ affec
tum aspirauerit nō p̄nt facere quicq̄z ⁊ hoc
est quod dicit Greg. Omēs qui ire dei ob
uiant ab ip̄o accipiūt vt cōtra impetum per
cussionis eius opponant̄ atq̄z vt ita dixerim
cum ip̄o se erigūt contra ip̄m eosq̄z vis di
uina sibi opponit secum. q̄ in eo q̄ aduersū
seuientis iram foras se opponūt intus eos
gratia irascētis fouet ⁊ famulātes interius
leuat quos quasi aduersantes exterius tole
rat. portat ergo cōtradictōem dep̄cantium
quā aspirat ⁊ velut nolēti imponit̄ quod ab
ip̄o vt fiat impatur. Has ergo tres vtilita
tes habent recōciliantes. s. q̄ magna possūt
apud deum q̄ maioris sunt meriti ceteris
q̄ deum h̄nt in cordib⁹ suis nō sicut alij de
uoti sed tam efficaciter ⁊ interminata virtu
te vt habeant eum adiutorem cōtra semet
ip̄m. Rogo ergo oēs deuotos qui ad hanc
dignitatem in hoc ip̄m positi sunt vt me pec

De scō thoma aplo.

V

catorem apud deū ꝓmoueant acuētes ⁊ assuefaciētes deuotōem suam ⁊ discant in me quomō in tempe iracūdie recōciliare peccatores debent apud deum. Q aūt sanctꝰ Nicolaus in tpe iracundie apud deum sit ⁊ fuerit efficax reconciliator patet tam ex crebra supplicātium inuocatōe q̄ꝫ miraculoꝝ exhibitione. Nam de primo. s. crebra inuocatōe dicit Beruar. Post memoriam virgīs gloriosam tam dulcis pietas tā pia dulcedo in cordibꝰ fidelium obseruat. vt in die tribulatōnis nomen nicolai teneat in ore reqescat ī corde. Si choruscatōes fulgurāt ⁊ ꝓcell' tonantibꝰ de supius vindicta timet. nicolaus in patrocinium assumit ⁊ dulciter acclamatur. Si tempestas seuiens ⁊ crudelitas maris magni nauigātibꝰ mortem intendat: nicolaus fidel'r exorat vt audiat. supplicit īuocatur vt veniat. misericorditer acclamat vt eruat. Secundo idem patet q̄ sit efficax recōciliator ex crebra multiplicium miracl'oꝝ exhibitōe vt patet ex eius legenda

V De sancto Thoma sermo primus

Domine nescimus quo vadis ⁊ quomodo possumus viaꝫ scire. Verba sunt apl'i thome Johan. xiiij

T Dicit sapiēs Salomō Eccle. xij. Verba sapiētium sicut stimuli et quasi claui ī altum defixi que ꝑ magistroꝝ consilium data sunt a pastore vno. his amplius fili mi ne inquiras. Verba ista scdo loco ꝓposita huic gl'oso principi thome possunt non incōgrue adaptari. qui vnus de cōcilio. i. de conuētu magistroꝝ. s. apostoloꝝ accepit cū alijs apostolis copiam ꝓfunde sapīe ab vno pastore scꝫ ihesu xp̄o. qui cum ab ip̄o pastore suo sapiētiam nō eam que mdi est sed etiā desursum est descendens a patre luminum didicerunt. Ideo verba eoꝝ per eos ad nos trāslata nobis debent esse tanq̄ꝫ stimuli ⁊ eis tāq̄ꝫ claui in altum defixi. Nobis inquam debent esse tanq̄ꝫ stimuli per que stimulamur vt sequamur dn̄m ⁊ apl'os. ⁊ eis sunt tāq̄ꝫ claui ꝑ quos in ꝓfundum eternitatis cū domino sunt cōfixi. Igitur gl'osus iste princeps fonti dīne sapīe: ⁊ pastori ihesu xp̄o familiariter adherens ⁊ veram ab eo sapīam hauriens. ex quo veraciter sapiēs factus quattuor verba loquit in scriptura. que deuote intellecta tanq̄ꝫ stimuli mouere nos dn̄t vt ad dominum cōuertamur ⁊ nichilominus in eisdem verbis instruimur quibꝰ exercitijs et q̄ via hoc facere dēamus vt tādem aliquādo ꝓmouente gratia nos sicut nūc eos tanquā claui cōnectant dn̄o in eternum. ita vt eadē verba in hac via qua ambulamus sint nobis stimuli ⁊ in patria fiāt claui. Primum ergo verbum thome ponit Jo. xiiij. vbi dicitur. Dn̄e nescimus quo vadis ⁊ quomodo possumus viā scire. Scdum ibidem. xi. Eamus ⁊ nos moriamur cum ip̄o. Terciū iterum Johan. xx. Nisi videro in manibꝰ fixuram clauoꝝ ꝛc. Quartum ibidem. dn̄s meꝰ ⁊ deus meus. Hec quatuor verba tam profundas cōtinent sn̄ias vt si premantur studio diligēti. eliquat ex eis doctrina q̄ omībꝰ imitātibꝰ sufficiat ad salutem. Primū eniꝫ verbum docet nos de vie dei inquisitōe. Secundum de inuēte vie ꝓgressione. Terciuꝫ monet nos de magnanītatis cōtētōe. Quartum de termī ꝓuentōne siue premij assecutione. In virtute hoꝝ quatuor verboꝝ beatus thomas in hac via ⁊ vita ꝑfectiōem vite attingebat ⁊ in patria ad supremū cumulum gl'e perueniebat. In quoꝝ verboꝝ virtute ⁊ nos supremā vite pn̄tis ꝑfectōem ⁊ in futuro magnam cōsequimur gl'ificatiōem. Hec ergo quatuor ꝑ ordinem ꝓsequētes: primo dicimus q̄ primū verbum nō tpe sed ordīe hic ꝓposito est illud Dn̄e nescimus quo vadis ⁊ quō possumus viam scire. qd̄ non desperando sed inquirēdo dixit. In quo verbo beatus thomas primū inquisiuit de via per quam eundum foret ad deum insinuās nobis in eodem q̄ ante omīa inquirēdum est nobis de via que ad deuꝫ directo itīere nos ꝑducat. eo q̄ hoc sit nobis summe necessarium ad salutez ꝓpter infinita deuia q̄ dn̄s vocat latam viam que ducit ad perditōnem si non cognoscamus deuia vt ea declinamus sed arripiētes rectam viam vt in ea ambulemus. quia sicut ꝓuerbio. xvi. dr̄. Est via q̄ videt homī recta ⁊ nouissima eius ducunt ad mortem Item Ecele. iiij. Vidi impios

appli citio

eā q̄

quatuor verba thoma

inquisitio de via veritatis ō dubitāo ē

in inferno sepultos qui cum adhuc viuerẽt in loco sancto erant ⁊ laudabant in ciuitate quasi iustoꝝ opm ¶ Propter qđ sciendum qꝫ licet infinita sunt vt ꝑmisimus deuia. Augꝰ. tamẽ vnus nobis ꝓuidens in tria omĩa cõstrinxit di. Tria sunt genera hominum que odit deus scz remanẽtem-retrocedentem-aberrãtem. ⁊ subiũgit exponendo. Qui nõ ꝓficit remãsit in via. Qui a meliori ꝓposito declinat ad id qđ deteri⁹ est reuersus est retro. Qui vero fidem q̃ p dilectõez opatur deserit a via errauit. Nec ergo duia declinãtes. ⁊ de recta via fidei inquirentes ex ꝓfundo cordis clamemus ad dñm dicẽtes. Nota fac mihi viã in qua ambulẽ vt simus de nũero eoꝝ de quibus dr in psalmo Deduxit eos in viam rectã vt irent in ciuitatem habitatõnis: vt sic p deum ducti gloriari possimus cum psalmi. dicẽtes. In terra deserta inuia ⁊ inaquosa ⁊c: vt videaz tãdem aliquãdo virtutem ⁊ gl̃am tuã Ex dis itaqꝫ ꝑcibꝰ deus victus quippe qui ad ꝓfundas preces se cõtinere nõ potest oñdit nobis vias vite in triplici loco vt vn dictꝫ informati nõ possumus nos de ignorãtia excusare. Oñdit eñ nobis viam in verbi dei instructione-bonoꝝ hoim exemplificatõe-⁊ suiipi⁹ oñsione-vt auditus per verbi dei auditõem visus per bonorum hominum obseruatiõez affectus p sui oñsionem valeat informari. Primo dico docemur viam in verbi dñi auditõne. Nam seculares in ꝑdicatõibꝰ. literati vero in lectõibꝰ de via dei plenissime informantur. In scriptura eñ que formam ꝑfect vie dei omis etas omis status omis cõdictio hoim informat. Nam ex virtute mirifica dulcis dei qui dat saporem verbis q̃ audiunt aures diuersoꝝ verba dei audiẽtiuz diuersas in verbo ꝓ vniuscuiusqꝫ necessitate inueniũt illuminatõnes-vt in vno eodemqꝫ sermone peccatoꝝ ꝓpũgat ad pniam-iustus accẽdatur ad grãz quod p mãna bñ figuratum legimus-de quo dr Sap. xvi. Voluntati vniuscuiusqꝫ deseruiens ad qđ quisqꝫ volebat cõuertebat. Nam p mãna verbũ dei non incõgrue designat. Hinc Deutero. xvi. Facies quodcunqꝫ dixerint qui ꝑsunt loco quem elegit dñs sequerisqꝫ sniam eoꝝ. nec declinabis ad dextrã nec ad sinistram. Si malus ꝑdicat destruens vita quod docz verbis instruit nos dñs Mat. xxiij. di. Que dicũt facite que aũt faciũt facere nolite. Qz autem de via dei in verbo ꝑdicatõnis plenissime informemur: oñdit in psal. vbi dicit In quo corrigit adolescẽtior viam suam: nisi rñdet sibi ꝑ afflatus spũsancto dicẽs: in custodiẽdo sermones tuos. Scdo ad viam dñi addiscẽdam remittit nos deus ad obseruationem bonoꝝ vt diligẽter vitam eoꝝ tanq̃ exemplaria obseruemus: aduertẽtes diligenter quid qualr q̃tum ⁊ quo in moribꝰ in actõnibꝰ in virtutibꝰ agant ⁊ qualiter se deo ⁊ ꝓximo exhibeant: vt ex eis informati piter ⁊ ꝓuocati ipos ꝓ viribꝰ imitemur. hic est quod p Job. xxi. loquit nobis deus dicẽ. Interrogate quẽlibet de viatoribꝰ ac si dic. De via pueniẽdi ad me querite viatores. Qui aũt sint veraciter viatores exponit gregoꝰ sic di. Viator dr qui pñtem vitam esse ñ patriam attẽderit qui in dilectõe ptereũtis seculi cor figere despicit qui nõ remanere in transeuntibꝰ sed ad eterna toto corde peruenire cõcupiscit. quotquot eñ tales sunt vere viatores sunt qui intẽtõem mentis in amore vite pñtis figere dedignantur. Qui autem presentẽ vitam nõ quasi viam sed q̃si patriã attẽdunt viatores nõ sunt. sed tãqꝫ ciues suaz inhitãt regionẽ Qui bene figurati sunt p filios ruben ⁊ gad. ⁊ dimidiam tribum manassen. qui cum vidissent terraz iazer ⁊ galaad aptas alẽdis animalibꝰ venerunt ad moysen di. Terrã quam ꝑcussit dominus in cõspectu filioꝝ israel vberrima ẽ ad pastum aialium: ⁊ nos serui tui bẽmus iumẽta plurima. ꝑcamurqꝫ si inuenim⁹ gratiam coram te vt des nobis eam in possessionem. nec facias nos trãsire iordanẽ Nũeri xxxij. Sic seculares cõsiderãtes q̃ terra ista apta sit ad pascua voluptatis eligũt eaz celestem patriã cõtemnẽtes nisi ponãt in coꝝdibꝰ suis tale ydolum vt vtrũqꝫ velint bñ qđ nulli vnqꝫ legimus euenisse. De his viatoribꝰ dicit Bern̄. Cõsiderãtibꝰ nobis eos qui hanc vitam nõ tãqꝫ patriam attendũt qui se cognoscũt non habere hic manentez ciuitatem sed futurã inquirũt. Illum enim

docemur bene viam. p verbũ dñi.

2 Exposita

inuenimus sacris lectōnibꝫ intendētem·ali
um oronibꝫ incumbentē·alium ꝓ suis exces
sibꝫ lacrimātem·aliū in dei laudibꝫ exultan
tem·aliū vigilātem·aliū ieiunantē·aliū pie
tatis officia fratribꝫ exhibentē·aliuꝫ largas
elemosinas faciētem·aliū paupes colligen
tem·alium pegrinātem·aliū cōtinētē·aliuꝫ
omēs vias suas solicite obseruātem·alium
loco ⁊ tpe his omībꝫ adaptātem·⁊ subiun
git Bern̄. Curre per singulos curre ꝑ omēs
⁊ omēs inuenies hēre facies eūtium in ihe
rusalem·quid ergo de his oībꝫ dixerim nisi
ꝙ sint verissimi viatores ¶ XC Tercio se
ipm̄ nobis deus tanq̄ꝫ viam obijcit in exē
plum qui huius pegrinationis viam tanq̄ꝫ
peregrinus ⁊ aduena ābulabat. quod ī spū
p̄uidens Ihere.xiiij.cōpatiēdo dixit Qua
re quasi colonus futurus es in terra ⁊ qua
si viator declinās ad manēdum? Quare fu
turus es quasi vir vagus ⁊ fortis qui n̄ po
test saluare·nec solū est viator sed qd̄ plꝰ est
ipa via. Sic em̄ dixit thomas q̄renti d̄ via
Ego sum via veritas ⁊ vita·via in cōuersa
tione·veritas in ꝓmissione·vita in ꝑuētiōe.
Cum em̄ diceret se esse viam ne quis ex hoc
magis desparet hn̄s ꝓ impossibili nec talez
viam in deo preoñsam posset attingere·mi
nus aūt ambulare. Ideo statim subiunxit.
Ego sum veritas qui ꝓmisi homīez in hac
via adiuuādū ⁊ deducēdum dicēs deut̄ ix.
Scies hodie ꝙ deus tuus ipe trāsibit añ te
ignis deuorās ⁊ cōsumēs qui cōterat ⁊ di
sperdat hostes tuos añ faciē tuam velociter
Itē in eodē.xxxi. Dn̄s deus tuus ipe est du
ctor tuus: nec dimittet nec derelinquet te.
Hinc Esa. Noli timere qꝛ ego tecū sum cū
trāsieris ꝑ aquas ego tecū ero ⁊ flumīa nō
apient te·cū ambulaueris ꝑ ignē nō cōbu
reris ⁊ flāma nō cōburet te. Et iteꝝ qūo so
let nutrix portare infantulū suū in sinu suo·
sic portauit te deus·Quid aūt daturus sit
his qui hāc viā in deo oñsam p̄sumentes d̄
eius adiutorio aggrediunt̄·subiūxit·⁊ vita
ac si dicat. Ego non solū sum via qua ē eū
dum: nec solū veritas cui est de adiutorio re
promisso credēdum·sed etiā sum vita ad re
munerādum. Inter oīa autē desiderabilia
nihil tm̄ allicit nihil tātū diligit̄ q̄tum vi
ta·⁊ ideo deus ꝓmisit in munere qd̄ maxi
me affectat̄. Hinc Bern̄. Deus volēs suaꝫ
nobilē creaturaꝫ hoīem vicꝫ reuocare. Si
inquit coegero asinum hēbo nō hoīem·eoꝙ
nō volēs veniat. Nūquid asinis dabo reg
num meū: aut nūquid de bobꝫ cura est deo
Optet ergo hr̄e volūtarium. Scio inquit
quid agā Hō timidus est natura l̄r·terrebo
eum si forte sic reuertatur ⁊ ꝯmīatus ē acer
biora que excogitari pn̄t.s.tenebras eternas
vermes īmortales·ignē inextinguibilē. Cū
aūt nec sic reuocaret̄ ait deus. Non solum
timidus est homo sed ⁊ cupidus·ꝓmittam
ergo ei quod oīno desiderabile sit. Deside
rant homīes auꝝ ⁊ argentū ⁊ silīa·sed sup
oīa desiderāt vitam: manifestū est hoc. Si
inquit tātopere desiderāt miserā hāc vitam
laboriosam defectuosam oī bono exosam·q̄ꝫ
tum diligēt beatā quietā eternā ⁊ ex omī bo
no copiosam. Promisit ergo vitam ī v̄bis
supra positis ⁊ talē vitā in qua daturus est
deus·qd̄ s̄m Esa.nec oc̄lus vidit nec auris
audiuit nec in cor homīs ascēdit. Merito i
bunt ergo in suppliciū eternū qui hāc viam
lumīosam deliciosam fructuosam cuꝫ dn̄o
ire cōtēnūt·cōtēnentes nihilominus cū hac
via veritatis ꝓmissionē in adiuuando ⁊ ta
lem vitā ꝓ remuneratōe in ꝑueniēdo cōtē
nunt. De his tribꝫ.s.vie oñsione·ducatus
ꝓmissione·⁊ ꝑueniētiū remuneratōe d̄r ꝓ
uer.iiij. Viā sapīe mōstrabo tibi·ecce prīm·
ducam te ꝑ semitas: ecce scd̄m·quas cū in
gressus fueris non artabunt̄ gressus tui: ec
ce terciū. Hec tria tāgit Bernardus dicens
Plane in deo videbis viam ꝑ quā ābules
ecce primū·cautelam qua ābules: ecce scd̄ꝫ·
ad quā ambules mansionem: ecce tercium.
Quicūqꝫ ergo vie pulcritudine delectatus
ꝓmissionis certitudine securatus·remune
ratōnis magnitudine animatus: viā in deo
nobis preostensam aggredi desiderat. ecce
ex persona sua deus per beatum Bern̄. ꝓpo
nit nobis viam dicens. In via mea cogno
scere poteris viam tuam·vt sicut paupertā
tis et obedientie·humilitatis ⁊ patiētie·ca
ritatis et misericordie indeclīabiles semitas
tenui·sic ⁊ tu eisdem vestigijs incedas·non
declinans ad dexteram nec ad sinistram.

V ¶ In quibꝫ verbis tria principaliter venotantur que deus habuit in vita sua piter et in via. ¶ Nam in tribꝫ habuit paupertatez · in corpe penalitatē · in anima humilitatem ⁊ caritatē. ¶ Nunc vade o homo · ⁊ si vis viam dei aggredi fac similr · quia in eisdem tribus plena ⁊ absoluta cōsistit pfectio. ¶ Nam per paupertatē nos a rebꝫ denudamus · per penalitatē corpus abdicamus · per caritatez vero aiam deo damus. ¶ Qui ergo his tribꝫ ꝓpter deum renūciauerit nihil sibi ex omnibꝫ reti nuit sed se totaliter exinaniuit. ¶ Sed q xps magnam paupertatē habuerit testant diuersorium presepe · ⁊ panni. Unde psal. ¶ Pauper sum ⁊ in laboribꝫ ꝛc. ¶ Q penalitatem habuerit patet. ¶ Nam filius de cruce loquit ad patrem dicens. ¶ Super me confirmatus est furor tuus ⁊ o · fluc. t. induxerunt super me · fluctus penalitates vocans. ¶ Q humilitatem habuit ipe loquitur ad discipulos dicens. ¶ Discite a me quia mitis sum ⁊ humil corde. ¶ Q caritatem habuit patet ipso dicente Johannes. ¶ Maiorem caritatem nemo habet ꝛc. ¶ In his ergo tribꝫ oportet nos ingredi viam dei ne sua tam ꝓmissione q remūeratione priuemur nec nos terreat si non equcurrimus cum gigāte. ¶ Non em hoc a nobis requiritur · quia illa via vt prius ꝓfortata est ⁊ nullus potest ad eam scilz pertingere: Unde Esaie. ¶ Quomodo exaltati sunt celi a terra sic exaltate sunt vie mee a viis vestris · sed si facimus quod possumus: nichil a nobis amplius exigetur opitulāte pietate ⁊ miscdia dñi nostri ihu xpi · qui

VI ¶ De eodem sermo scōs.

¶ Almus ⁊ nos et moriamur cum xpo Johan. xi. ¶ Dicit Bern: hz spiritussanctus passus suos in nobis · sicut em passuz passui quis apponēs ire vel ambulare dr: ira alicui gratiaz quaz in nobis fiat spūssanctus aliam misericorditer apponēs quasi quendā in nobis ꝓcessum facit. ¶ In verbo ergo ꝓposito beatus thomas hortat nos vt post vie oīsionem quaz deus nobis ofdit in seipo cum dño eamus spūalibꝫ passibꝫ ambulantes. ¶ Licet enī beatus thomas in verbo tunc ꝓlato intenderit dñm corpalibus sequi passibꝫ · sed hoc ipm tamē nullatenus facere potuisset si non intus in anima spūssanctus prius eandē ambulatōem spūaliter peregisset. ¶ Beatus igit apostolus hoc intendit in verbo ꝓposito vt nos vna cum eo ⁊ cum dño eamus: et cum dño moriamur. ¶ In quibꝫ verbis duo facit ¶ Primo enim hortatur nos apostolus vt dominum euntez ad passionem sequamur · scdo vt cum ipo moriamur · ¶ Nec em duo se hñt sicut multū ⁊ maius. ¶ Multum em est cum dño pati · sed maius est cum dño mori ¶ Sed quia neutz corpaliter facere possumus? restat vt qui cū dño pati ⁊ mori desiderēt spiritualr hoc agāt ¶ Expedito ergo vno sermōe de via actōnis: nūc dicēdum est de via passionis: quā viā passionis cū dñs inchoasset. ¶ Primo em Jo. xviij. trās torrentē cedron egrediebat · scdo captiuat · tertio ligatur · quarto flagellat · quinto crucifigit · sexto moriebat. ¶ In his sex penalitatibꝫ possumus deū sequi vt tādem ad eū qui iam regnat in celestibus veniamus · si em vt ait apls ꝓpatimur · ⁊ cōregnabimus. ¶ Nec ergo ꝓ ordinē trāscurrētes · prio trāsuadam? cū dño trāsire torrētē cedrō · oīa obstacla vñcū q veniētia ptēnētes. ¶ Cedrō em interpt meror · oīs ei qui primū cōuerti deliberat diuitias honores voluptates relinqn do incidit sine dubio in merorem. ¶ Tūc em mōi vanitas · corpis debilitas · amicoz affinitas · religionis austeritas ⁊ adhuc infinita obstacula mēnbꝫ nostris se obiciūt · ex quoz cōsideratōe vsq ad sūmum tristicia replebimur ⁊ meroze. ¶ Cū em ex vna pte ex consilio rōis cōsentimus legi dei qm bonuz est · ⁊ ex aduerso ꝓpter affectū depravatum ex pdictis obstaculis timem? non posse pficere · qd si decreuimus ichoare fit ārietas sup arrietatē · pugna contra pugnam fit tristicia sup tristiciā. ¶ Et iō aīa omia necesse est vt hāc torrētem cedrō · i. hunc meroze viriliter trāsuadamus ab oculis mētis nostre oīa obstacula abigētes. ¶ Hāc pugnā sentiebat apls in se cū diceret Ro. v. ¶ Cōdelector legi dei sm interiorē hoiez · video aūt aliā legē in mēbris meis repugnātē legi mētis mee · quē meroze dr. exp̄ssius ponit dic.

Pro dnica Exāgesime applicari pt de Ascendendo ℣ Verbi tunc post ocasionem nīl eandem ideo nihil tunc

De sc̄o thoma aplo.

.VII.

Reuera cuꝫ inceperis tristicia implebit cor tuū: si autem ꝑseueraueris in veritate dico tibi. Tristicia tua vertet̄ in gaudiuꝫ. Secū/do dñs iuit ad locum vbi captiuabat̄ dans nobis intelligere. vt si cū eo pati volum⁹ et regnare nō refugiamus cū ip̄o etiā captiua ri: ne ex merore subuersi ꝑ cōsensus inclīati onem ⁊ deliberatōem ad ea q̄ reliquim⁹ re/uertamur. ⁊ hoc est qd̄ nobis Gen̄. xix. p̄ci/pitur. Noli respicere post tergū. qd̄ trāsgre/diens vxor loth versa est in statuā sal'. Sta/tua aūt hec effigiē hꝫ hoīs nec est homo: sic ingrediēs viam dñi ⁊ respiciēs retro. pōt q̄ dem hēre sil'itudinē religiosi. sed non est re/ligiosus vt sit de numero eoꝝ de quib⁹ dicit apl's. Sunt quidē formā pietatis habētes virtutē aūt eius abnegātes. Hinc v̄itas lu ce. ix. Nemo mittēs manū ad aratꝝ ⁊ respi ciens retro aptus est regno dei. Ne ergo tā/q̄ꝫ canis reuersus ad fomitū ad ea que reli quimus reuertamur. Juxta cōsiliū apl'i. ij. Corin. x. In captiuitatē redigamus omnē intellectum in obsequiū xp̄i. Tercio dñs li/gabatur volēs vt ⁊ nos cum eo fidel'r allige mur. qd̄ tūc facimus si ea que captiuauim⁹ ne redeāt per pn̄iam ⁊ fidelē intētōem ⁊ sin ceram dilectōem que est duoꝝ ligatio in do minū ordinem⁹ nunq̄ꝫ aliquid agētes qd̄ ꝑ puram consciam ei attribuere nō possum⁹: Talis em̄ cōnexus oīno necessarius ē ad sa lutem. quia nō erit meritoria vita nr̄a nisi ꝑ caritatis vincl'm simus cum dño colligati: Unde de quibusdā non colligatis d̄r Osee x. Diuisum est cor eoꝝ nūc interibunt. De colligatis aūt vinculo caritatis d̄r Joh. xv Ego sum vitis vera. vos palmites q̄ manꝫ in me ⁊ ego in eo hic fert fructum multum ⁊ bñ d̄r fructū multum. qꝛ bona ⁊ mala nr̄a ⁊ aliena ⁊ oīa que celi ambitu cōtinent̄ coo perant̄ in bonū his qui s̄m ꝓpositu ꝫ siue s̄m hāc ligaturā dño cōnectunt̄. Opa em̄ nr̄a ex se ⁊ ꝑ se sine deo vilissima sunt: ⁊ luce di ei indigna. cum aūt deus ea nobiscū fecerit tūc nobilitant̄ ⁊ meliorant̄ ⁊ sic celestis reg ni meritoria reputaut̄: quia tūc non nostra sed vt dei opera acceptant̄. quod totū cōtin git ex ip̄ius caritatis salutifera ligatura: de qua Eccle. vi. d̄r. Vincula illius alligatura salutaris. A Quarto dñs flagellat̄ vo lens ⁊ a nobis desiderās vt cum ip̄o ⁊ ꝓpter ip̄m simil'r flagellemur. quod tunc nobis e/uenit cum captiuati ne ad mala redeamus vt in dñm alligati vt bona faciamus tanq̄ꝫ serui inutiles castigamur. Uerꝫ quia deꝰ sū me bonus est nichil habet in se ꝑ quod nos puniat ⁊ castiget quippe cuius natura boni tas est ⁊ dulcedo. ꝓprium misereri semper ⁊ ꝑcere. suscitat cōtra nos mala que commisi mus vt exigēte sua iusticia castigemur ī his que cōmisimus cōtra eum vt fiat qd̄ scrip/tum est Sapiē. xi. Per que quis peccat per hec ⁊ torquetur. cui cōsonat illud Jacobi. i. Unusquisq̄ꝫ tēptat̄ a ꝯcupiscētia sua abstra ctus et illectus. Peccata ergo que commisi mus iusto dei iudicio mouent nobis prima bella. et tunc maxime cum recedimus a pec/catis. Sic enim dicitur Ecclesiasti. ij. Fili accedens ad seruitutem dei sta in timore et prepara animam tuam ad temptatōem. qꝛ vt ait Esaias. Qui r̄cessit a malo prede pa tuit. Cum vero in his diutius decocti et ex/ercitati fuerimus: subministrat nobis deus aliquas sorbiunculas diuine consolatōnis tanq̄ꝫ electuarinm confortatiuum vt in his confortati sequentia possimus viribus susti nere. ⁊ hoc est quod dicitur Deuterono. iiij Afflixi te penuria ⁊ dedi tibi manna. quia si cut Thobie dicitur. Non delectatur in per/ditionib⁹ nostris. sed post tempestatem trā quillum facis ⁊ post lamentatiōem et fletū gaudium ⁊ exultatōem infundis. Quinto confortati eamus cum domīo ad spinee co/rone impositōnem. conspuitionem. et cola/phisationem. Quod tunc nobis euenit cū spinis tribulationum vndiq̄ꝫ septi ex om/ni parte cingimur et tribulamur sicut Job qui rebus spoliatus. filijs orbatus. vulne/ribus sauciatus. vsq̄ꝫ ad sterquilinium con sternatus. ab amicis laceratus. ab vxore au tem subsannatus: dixit. Semitam meam deus circumsepsit: ⁊ transire non possum. Quod exponens Gregorius dicit. Cuꝫ tā ta nos afflictio obruit vt ex nullius rei con/sideratione animus respirare possit. iam fla gellis quasi corona cingimur. Quia tribu/lationum verbere ex omni parte circum/

damur. his circūdatus fuit ꝓpheta cum di-
xit. Circūdederūt me mala quoꝝ non ē nu-
merus. Cum dño etiā cōspuimur qñ perse
cutores nostri intimā maliciā euomētes in
faciem. ꝯtumelijs ⁊ obprobrijs nos cōfun-
dunt. De quo Job. xxx. di. Faciē meā con-
spuere nō verent: qd̄ nequaq̄ beato viro ad
lrām euenisse credimus. sed cōsputū se asse
rit cum amici sui cōtumeliose sibi in faciem
exprobrassent. Unde Gregor. expouēs pre-
dictum verbum dicit. Faciem cōspuere est
non tam in absentia bonis detrahere. sed v-
numquēq̄ iustum etiam in p̄sentia conui-
cijs ⁊ obprobrijs cōfutare. quem tūc praui
dum apte irridēdo despiciūt: in eoꝝ contu
melijs fluxa verba quasi fluentes saliuas e-
mittūt. Colaphisamur etiā cum dño: quan
do queq̄ bona opa a prauis homib⁹ tanq̄
pessima subsannant. His trib⁹ lacessit⁹ fu-
it apostolus cum spinis tribulationū vndi-
q̄ septus. ij. Corin. xi. dixit In laborib⁹ plu
rimis in carceribꝰ abūdātius in plagis sup̄
modum. in mortib⁹ frequēter ꝛc: que ibi ꝑ
ordinē recitant. Cōsputus etiam existit cuꝫ
dictum est ei Actuū. xxiij. Tolle blasphemū
tolle maledicū. Colaphis etiam cesus ē cū
i. Corinthioꝝ. iiij. dixit. Usq̄ in hanc horā
esurimus. sitimus. ⁊ nudi sumus. colaphis
cedimur. tāq̄ purgamenta huius mdi facti
sumus oīm ꝑipsima vsq̄ adhuc. B

ad crucifix

Sexto eamus cum dño ad crucis passionē
quod tūc facimus si supra ⁊ infra ad dexte-
ram ⁊ ad sinistrā passiones nos vndiq̄ cru
cifigunt. Nam superior pars crucis cōsistit ī
dīne gratie subtractōne. inferior in affectio-
nis amarissima laceratōne. dextra vero in
omnis ꝓsperitatis elongatōe. sinistra autē
in omniū istorum nulla subuētōne. De pri
mo dicit Bern. Anima que didicit in inti-
mis suis dei p̄sentiam suspirare parit ⁊ gu
stare. nescio an vel ip̄am gehennam experi-
ri ad tēpus horribilius penaliusve ducat q̄
vt a deo derelicta post gustatā gratiam exi-
re denuo ad illecebras carnis ⁊ molestias ex
teriores. Secūdo inferior pars crucis con-
stat ex amarissima affectōne. que fluit ex p̄-
ma. nam subtracta gratia prima que affec-
tiones dulciter nutrit. non relinquit nisi a-
maritudo amarissima. Hinc Ber. Jaꝫ luo
penas iam acerbissime vapulo qm̄ ita exa-
ruit cor meum: coagulatū est sicut lac nec ꝯ
pungi ad lacrimas queo tāta est duricia cor
dis. Tercio sinistꝝ cornu crucis cōsistit ī spi
ritu blasphemie laceratōne. nolens enīꝫ in-
cipit homo dura amara et feda ymaginari
de deo. ⁊ quia intrinsecus deum diligit: in-
cipit ex hoc lacerari ⁊ grauissime grauari. d̄
hac parte tercia d̄r Treno. i. Non est qui cō
soletur eam ex omib⁹ caris eius: oēs amici
eius spreuerunt eam ⁊ facti sunt ei inimici.
Quartum cornu crucis cōsistit in ꝑfidissi
ma suiip̄ius reprobatōne. videns enim cō-
tra se mala vndiq̄ cōgregari ⁊ aggrauari:
⁊ deum nō subuenientem quasi dormitare.
imaginatur se esse de numero reproboꝝ per
fide credens se nō esse de electis. quia clamo
res suos de tātis miserijs sic obaudit. De
hoc d̄r in p̄s. Elōgasti a me amicum ⁊ pro-
ximū ꝛc. Hanc materiā quere latius d̄ inuē
tione sancte crucis. Septimo eamus cū
domino et cū ipso moriamur. qd̄ tūc utiq̄ cō
tingit cū ex p̄dictis omib⁹ pene cōsūpti mū
dus et oīa que in eo sunt nobis mortua sunt
et nos mundo vt dicere possim⁹ cū apl'o. Vi
uo aūt iam nō ego. viuit vero in me christ⁹
hinc. p̄s. Memor fui dei ⁊ delectatus sum ⁊
exercitatus sum et defecit spiritus meus. qd̄
exponēs greg. dicit. Quid est qd̄ ait defecit
spūs me⁹ nisi spūs hoīs spūs elatōis. qꝛq̄
to spūs nr̄ ꝑ cōtinuata exercitia deficit. tāto
ī nobis spūs dei crescit. nec ꝑfecte d̄o place-
re possum⁹ q̄diu de spū nr̄o aliq̄d ē ī nobis
sed postq̄ tot⁹ spūs nr̄ exaltat⁹ fuerit tūc pri
mū pleni deo viuim⁹ vita dei ⁊ sum⁹ de nūe
ro eoꝝ de quib⁹ d̄r. Mortui. n. estis ⁊ vita ve
stra abscōdita ē cū xp̄o ī d̄o. Octauo p⁹ hāc
beatā mortē cū dño vulneramur. quaꝫ vul
neratōem accepit illa in cā. cū dicebat. Vul
nerata caritate ego sum. Qua vulneratiōe
tūc primū cōfigimur cū p⁹ p̄scriptā mortē
illa fortissima caritate q̄ vn⁹ cū d̄o spūs eri
m⁹ vulneramur. in q̄ reliquū soꝑati dulcit̄
req̄escim⁹ in nll'a decetera inq̄etudīe fatiga-
ti. ⁊ iuxta salomonē ꝑfecte iusti facti nō con
tristabimur q̄cquid accidit iuuāte dño nr̄o
ihesu xp̄o qui est bn̄dictus in secula

De scō thoma aplo.

VII ¶ De eodem tercius sermo

Nisi videro in manibꝫ eius fixurā clauorū ⁊ mittam manū meā in locum clauoꝝ ꝛc̄ Joh. xx. ¶ Dicit Gregori. plus nobis thome infidelitas ad fidem q̄ꝫ discipuloꝝ credētium fides ꝓfuit. quia dum ille palpādo ad fidem reducitur. nostra mēs omī dubitatōe postposita in fide solidat. Nos aūt verba ꝓposita non sub significatōne infidelitatis sed magnanimitatis accipimus: ꝓsequētes magnanimitatis eius constātiam ⁊ fortissime spei sue fiduciā quam ad deum sine hesitatione habuit. quia nisi mitteret manus in latꝰ eiꝰ credere recusabat. nihil dubitās nisi a dō secure acciperet quicquid sperare fiduciali ter potuisset. ⁊ hanc eius fortem cōstantiaꝫ. hic ꝓsequimur vt eadem informati ipm q̄ꝫtuꝫ possumus imitemur. nam qd audebat obtinuit iuxta verbum ꝓmissionis Mathei. xi Amē dico vobis quicquid orātes petitis credite quia accipietis ⁊ fiet vobis. Expeditis ergo supra duobꝫ apl'i verbis in duobꝫ sermonibꝫ tercium eius verbum ⁊ quartū sub vnius sermonis cōpendio coartamus. ne ex ꝓlixitate tedium generet. Sicut igit beatus apostolus in primo verbo nobis ꝓposuit de vie inquisitōne. in secūdo de inuēte vie ꝓgressione. sic in isto tercio verbo ꝓpoīt nobis de magnanimitatis deuotōe. q̄ ad magnum nostre salutis ꝓfectuꝫ est necessaria supra modum. Mens em̄ que pusillanimis ē sic paꝝ ꝓficit: sic fidens ⁊ audax deuotō q̄cquid petierit impetrabit. Unde Bernardꝰ. Quantūcunqꝫ quis sperare potuerit tātuꝫ est sine dubio accepturus imo in infinitum amplius ita suaue si tamē talis audacia nō ex meritoꝝ p̄sumptōne sed ex diuine virtutis inspectōe habet ortum. Unde idem ait. Donec habeat ꝑfecte desiderare non potest sed nec perfecte habere donec ꝑfecte desideꝫ Ut ergo ad magna desiderāda deuotōeꝫ nostram ad magnanimitatis audaciam excitare ⁊ ꝓuocare valeamus quatuor sunt in nobis acquitēda: ⁊ quatuor in deo considerāda. Prima quatuor in nobis acquirēda sūt ista scilicet consciētie puritas. feruens charitas. bonorum operum multiplicitas. et mutua dei ⁊ hominis familiaritas. hec si in vita nostra habuerimus spem nostram ⁊ fiduciam erigunt. ⁊ ad magna desiderāda coram deo faciūt nos audaces. Primo ergo plātemus in nobis puritatem. quam tunc acquirimus si omne quod rem ordet conscientiaꝫ pijs exercitijs et deuotis affectibꝫ exhaurimus. tamdiu hoc agentes ⁊ cum augmento exercitiorum cōtinuantes. quousqꝫ consciētia peccatorum pondere prius oppressa aliq̄liter in spe venie respiret. exhaurientes nihilominus reliquias peccatorum quousqꝫ oī suspecto timore expulso de remissione peccatorum ex infusa quadam iocunda leticia fiducialiter consciētia supersperet. Cum eniꝫ spinis peccatorum euulsis inter nos ⁊ deuꝫ non iacet medium quod consciētiam humiliet deijciet ⁊ sugillet. tunc leuare faciē possumus ⁊ presumere altiora De hac fiducia ex puritate ꝓueniente dixit Johan. Si conscientia nostra non reprehenderit nos fiduciam habemus ad deum. de qua Bernardꝰ. O quid audet cor mundum ⁊ consciētia pura. Sicut enim mens mali cōscia suo semꝑ pondere premitur ad infima. sic exonerata malis ad superna erigitur ⁊ audaci fiducia audet magna. Secūdo plantemus ī nobis caritatem. quam ex supposita prima gratia faciliter acquirimus. quippe que ex pura caritate habet ortum. hanc enim legem ⁊ virtutem habent diuine gratie vt vna gratia ex altera generetur. Sic enim dicitur Gen̄. i. Q vnumquodqꝫ habet sementem sui generis in semetip̄o. ⁊ ideo anima sentiens se remissionem peccatoꝝ a dño accepisse. contīere se non poterit nisi dirigatur in dulcorem que vicꝫ caritas crescit ⁊ ꝓficit. ⁊ ex cōtinuo beneficiorum intuitu incipit calescere ⁊ feruere. Sic enim dicit beatus Augustinꝰ. Ad dei dilectōnem in nobis excitandam nutriēdam ⁊ augmētandam nihil ita valet sic beneficiorum eius frequēs ⁊ diligens r̄cordatio. que cū sic ꝓfecerit audet magna. Hic dicit gre. Plus diligit qui plꝰ p̄sumit. De q̄ audacia di. Bern̄. Caritas reuerētiā nescit.

claudit oculos maiestati dissimulat meri/
ta et vrgente virtute propria audet magna
3 opa bona ꝛ Tercio supaddamus prioribꝫ bonoꝝ
opm multiplicitatē que necessario sequitur
ex p̄dictis. Non em̄ vacue caritati credit. sz
solum illi que opibꝫ cōprobat. Hinc Joh.
xv. Si p̄cepta mea seruaueritis manebitis
in dilectōe mea sicut ego p̄cepta ptis mei
seruaui ꝛ maneo in eius dilectōe. Hic greg
De dilectōe conditoris lingua mēs vita re
quirat. ꝛ subiūgit. Nunqꝫ em̄ est amoꝝ dei
ociosus. operatur em̄ magna si est. si vero ope
rari renuit amoꝝ non est. qui amoꝝ licet sine
opibꝫ vtpote dono dei hoibꝫ infundat; faci
lime tñ euanescit nisi bonis opibꝫ fugit nu
triatur. Sic em̄ dr̄ puerbi. xxvi. Cum defe/
cerint lingua extinguet ignis. bona em̄ opera
sunt rāqꝫ substratoriū mentem eleuās fidu/
cialiter ad deum. Quarto crescit audacia ex
mutua dei ad hoiem ꝛ homis ad deuz fami
liaritate. qui em̄ familiariter se frequentant
4 p̄i familiariter audēt p̄sumere a se magna. familiaritas au
tem hois ad deū nutrit ꝛ pficitur ex crebris
cogitatōibꝫ. frequētibꝫ ꝛ sanctis meditatōi/
bus. peculiaribꝫ orōnibꝫ. ꝛ a frequētia hoiz
alienationibꝫ. ꝛ viceuersa ex dei ad homies
inspiratōnibꝫ. visitatōnibꝫ. cōsolatōnibꝫ. in
ternis āmonitōibꝫ. in quibꝫ dum gustat qꝫ
dulcis est dñs ex hoc ad magnā audaciā p/
uenitur. vt homo audeat tā magna deside/
rare que oīm hoīm merita excedūt. Dic ber
nar. Creb̄a visitatō dat familiaritatē. fami
liaritas ausum. ausus gustū ꝛc. Verum qr̄
p̄dictis quatuor nequaqꝫ nos deo idoneos
exhibemus. eo qꝫ in p̄dictoꝝ fcabꝫ pfunda/
ti nos erigere non valemus. ideo caput de
sterquilinio erigamus bona dñi que etiam
quosqꝫ desperatos subleuāt prēplantes qđ et
fecisse legimus magnos sanctos. sic enī dic
nec sibi fac & sufficiunt se/ psal. Ego sum paup ꝛ dolēs salus tua deus
sideranda in p̄s suscepit me. Cum em̄ suā inspiceret miseri/
4. am: cōsternatus aīo dixit. Ego sum pauper
ꝛ dolens. cū aūt paꝝ erectus sursum aspice/
ret dei sublimia iocūdat? dixit. ꝛ salus tua
deus suscepit me: ac si paucis verbis dicerz
Et si miser sum in me. diues tamē sum in te
Cui simile dixit Bern̄. Ego qđiu me respi
cio in amaritudine moraf oculus meus. si
aūt sursum suspexero scz dīne miserationis
auxilium: tpabit mox amarā visionē mei le
ta dei. Duo ergo quatuor que in deo consi
derata supra modū faciūt nos audaces: scz
veritas promittētis. facilitas omnipotentis.
caritas volentis. ꝛ dignitas largiētis. Pri/ 1 veritas promitt.
mum quod supra modum nos erigit est ve
ritas promittentis. qui promittens cum nō so
lum sit verus: imo in abstracto sit veritas e
terna adeo vt sue promissionis iota minimū
impossibile sit irritari. quia mentiri non po
test. nihilominus tamē iurauit se daturum
quicquid desiderare possumus vel audem?
sic enim dicit Marci. xi. Amen dico vobis
quicquid orantes petieritis credatis qr̄ ac/
cipietis ꝛc. Hinc Sapiē. xvj. Juramenta et
cōuentōnes dedisti bonarum promissionum.
Promisit enim nobis spūs̄anctum in pre/
senti regnum celoꝝ vitam eternam ꝛ seip/
sum. quod patet tz ex veteri qꝫ ex nouo
testamēto ex preallegatis. Unde pet?. Pre/
ciosa promissa nobis donauit. Verum qr̄ mul/
ti veraces sunt qui promissa soluere nō pos/
sunt. Secundo consideretur in deo facilitas 2 facilit
omnipotentis qui solo nutu voluntatis sue dantis
potest soluere omnia que promittit: dicente
psalmista. Omnia quecunqꝫ voluit domi/
nus fecit ꝛc. Item Sapien. xvj. Subest tibi
cum volueris posse. Et iterum Ecclesiast. xi
Facile est in oculis dei subito honestare pau
perem. Unde ꝺ hīs qui pusillanimitate p̄s
si non audent petere magna dicit Job. xvij.
Quasi nihil possit facere omnipotens sic e/
stimabant eum. Unde dñs dixit apostolis
adhuc modice fidei existētibus. Elsqꝫ modo
non penitis quicqꝫ. licet enim tunc peterent
tamē respectu eius quod daturus erat qua/
si nihil petebant. Ardesto qꝫ aliquis sit ve
rax in promittendo: facilis in soluendo. mi/
nus autem diligat eos quibus dona ꝛ bene
ficia sunt promissa addatur tercium videli
cet caritas: que prioribus addita multū co/
git. Tercio ergo consideranda est caritas lar 3 Caritas largientis
gientis: que maioꝝ est super singulos electo/
rum qꝫ sit spacium inter celum et terram:
adeo vt quemlibet electum plus diligat qꝫ
omnis creatura angelorꝝ ꝛ hominū diligat
deū. qppe cū finitū ꝛ infinitū nullaz adiuicez

hēant compatōnēm·quis ergonon videat q̄z delectabit ſua bona tribuat ſic dilectis. De hac caritate dr Jo. Maiorē caritatem nemo hz r̄·quod exponēs Gerñ. dicit. Lu maiorē habuiſti o bone ihesu: quia aīam tu am poſuiſti p inimicis tuis. Nam ſm apoſtolum cū adhuc inimici eſſemus reconciliati ſumus deo p mortez filij ſui. Quid mō aliter reconciliatis cōtinere poterit aut quo vt verbis vtar apli: non oīa nobis cuz illo donauit·qui vt nos audaces faceret i petendo dixit Luce.xi·Si ergo vos cū ſitis mali: noſtis bona data dare filijs veſtris: q̄z tomagis pr̄ veſter de celis dat ſpūm bonū pe.ſe. Hic ſi di. Si oēs pres q̄tumcūq̄z crudeles imo omnes patres cupiunt filijs ſuis bona: qui pōt capere capiat·quāto affectu deus pat velit & deſideret vobis bonū. Sed eſto q̄ vnus hēat oīa prius dicta: ſi aūt degener legnis humil' cōditōis ſit & indignus ex hoc ſolo reſtringit & ne magna poſſit facere, phibetur. Quarto cōſideret in deo dignitas infinita·qui tā ꝓpter ſui dignitatē q̄z diuitiaruz immēſitatē q̄tum in ipo eſt nō pōt dare p ua. Si eñ rex diues & inclitus rogatus p munere daret fabā valde ridiculoſum eſſet q̄to magis deus cuius dignitatis & magnitudinis nō eſt nūerus neq̄z finis. Uñ Eſa. lxvi. Celū ſedes & ſcabellū terra eſt pedū ei? Unde & ſi nos indigni ſumus vt magna ñ dēat nobis dare·ipe tñ cum ſit digniſſimus digniſſime dabit magna·& hoc eſt qđ dr Eze.xxxvi. Non ꝓpter vos ego faciā ſed ꝓpter nomē meū magnū // Et his quatuor p ſideratōib deus ſanctos ſuos ita inebriat & facit magnanimes·vt nō mō quecunq̄z ſua ſed audeāt petere ipm deum·oīa ſua audeo dicere p nihilo reputātes niſi eis tribnat ſe metipm. Uētio: ſi hoc nō periuit moyſes Exodi.xxxi. cum dicebat·Si inueni grām in cōſpectu tuo·oſtende mihi faciē tuā vt ſciāte·& ſponſa in Cā.i. Indica mihi vbi cubes in meridie. In hunc ergo affectū cū magni ſancti puenīt & aliquādiu in eo decocti fuerint: vt videlicet fiant humiliores & a pulueribz peccatorz mūdiores tūc ruit in āplexus dicens·Ecce aſſum. Ex cuius pītia deus tota īnitas aīaz mirifice illuſtrabit·que ſcz aīma diuinitus afflata duplici affectu: vicz reuerētia & amore tāq̄z duobz brachijs vt ait Bernardus. dilectū apprehendit amplectit & ſtringit dicēs ex ꝓfundiſſima āmiratōne & ex intimiſſima dilectōis flagratōe illud quartū verbum thome quod in principio ꝓpoſuimus ſcz dñs meus & deus meus Unde ſicut thomas ex viſu & cōtactu deum pītem intelligens ineffabili gaudio replet? clamauit. Dñs meus & deus meus·ita aīa ſancta vt ait Bernar. ex virtute qua īmutat & caritate qua inflāmat deum pītem intelligens ex affectu ammiratiōis & gaudij inebriata clamat dñs meus & deus meus: ſentiens ſibi veraciter exhiberi qđ filius ꝓmiſit Johā. xiij. dicens. Ad eū veniemus & mānſionem apud eū faciemus·ponēs hec verba in plurali ꝓpter trinitatē ꝓſonaz·quod exponens Gerñ. dicit. Tanta eſt dignatō verbi tantaq̄z beniuolētia patris circa bñ affectatam & bñ cōpoſitam aīmā·vt nō modo ad eam veniāt ſed & mānſionem apud eam faciant tam pater enutriēs q̄z filius erudiēs ita vt ſingule ꝓſone in diuinis ſingulas anime potētias illuſtrent ſua virtute pariter et immutēt. Nam ex patris preſentia voluntas amore inflammat·ex filij preſentia intellect? ſapiētia illuſtratur·ex ſpiritusſancti autem dulcedine memoria dulcoratur De his tribus dicit Bernar. & primo de patre. Quid eſt prēm venire ad aīmā? afficere ad amorē patris enim diligere eſt·& ideo patris aduētus ex infuſa dilectōne comprobatur. De filio autem dicit. Quid eſt verbum vēre ad animam? erudire ad ſapientiam·nam ſi ſentero mihi aperire ſenſum vt intelligā ſcripturas aut ſermonem ſapiētie quaſi ebullire ex intimis·aut infuſo lumine deſuper revelari miſteria·aut certe expandi mihi quaſi quoddam largiſſimum celi gremium & veriores deſurſum influere animo meditationi ymbres non ambigo ſponſum id eſt filium adeſſe·verbi ſi quidem hec copie ſunt & de plenitudine eius iſta accipimus. Si autem perſeuerauero huic dignationi dignis ſemper quantum in me eſt actib & effectib reſpondere et iam manſionem apud me faciet tam pater enutriens q̄z filius erudiens/

Sermo.

Sic ⁊ verissime tam ex eo ꝙ nexus patris ⁊ filij q̄ ex ineffabili delectatōis dulcedīe spiritus sanctus cognoscit esse patris. Ubicunq; eī est pater ⁊ filius ibi eoꝝ nexus .i. spūs cum eis est. Sed quia de hoc sacramēto indigne loquit inexpertus qui nō est conscius huius secreti cōmertij: qui iam nō intīguit calamū lingue in experiētiam cordis. iō ego miser peccator: qui in stercore meo putrui: vt iumētum ꝑcutiēs cor meū redeo ad me/ ipm supplicās deo si forsitan ex hoc veniam inueniā apud eum qui est sup omīa deꝰ bñ dictus in secula ꝛc. Verum quia di. Gre. miracula nō sanctum faciūt sed ostendunt. ideo vt huius gl̄iosi principis thome apl̄i sanctitatē ꝑclarā saltem tenuiter declaremus. Ecce in passionali legit ꝙ patriarcha indoꝝ vnius anni spacio orōnis gr̄a romam nauigio ꝑuenit. qui requisitus a summo pontifice de thoma apl̄o ⁊ eius miracul̄ coram clero ⁊ ꝓpl̄o ita vt nouit rñdit dicēs. Ciuitas in qua venerabilis thome corpꝰ requiescit vlna vocat. totiꝰ regni nostri caput per mediū aūt ciuitatis illius physon vnus de ꝑadisi fluibꝫ emanat. que a fidelissimis xp̄ianis tota vt decet inhabitat. inter quos nullus erroneus aut infidelis habitare pōt quin aut citius resipiscat aut inopinatu casu moribūdus corruat. Paululuꝫ aūt extra menia vrbis illius mōs sepatus est aquis ꝓfundissimi lacis vndiq; septus in illo mōte est turris excelsa: in cuius sūmitate beati thome apl̄i eccīa posita est in circūitu aūt eiusdem lacus de foris in honore .xij. apl̄oruꝫ xij. sunt monasteria. Predictus aūt mons vbi thome apostoli monasterium est nll̄i hominum accessibilis est infra annum: neq; illum temere adire aliquis audet. sed et patriarcha in die thome sacra misteria celebraturus nō nisi semel in anno cum circūquaq; aduenientibꝫ locum ⁊ ecclesiam ingredit. Aduenīēte aūt annua festiuitate apl̄i .viij. diebꝫ ante festum ⁊ .viij. diebꝫ post festuꝫ lacus predictū mōtem circūdans ita totus euanescit vt vix discernat vtꝝ aqua ibi fuerit ⁊ ideo fit cōcursus fidelium ⁊ oēs male habentes lāguoꝝ suoꝝ remedia meritis apl̄i īdubitāter cōsequunt. Est etiā intra sācta sāctorm illius eccīe ciborium argēto ⁊ lapidibus ꝑciosis mirifice decoratū. intra qd̄ preciosissima concha argēteis dependet cathenis: hñs intra se ꝑciosum illum thesaurum scꝫ corpus apl̄i quod adhuc integꝝ ⁊ illesū ac si illa die sit depositum ꝑseuerat. in q̄ concha tāq̄ adhuc viuus erectus stare videtur. Añ cuius cōspectum aurea lāpas plena balsamo argēteis restibꝫ pendet. que semel ī anno accēsa nec balsamū diminutū nec lāpas extincta reꝑitur. quo balsamo quicūq; ꝑunctus fuerit sanabit a quacunq; infirmitate. Deīde ꝑdictus patriarcha accedēs ad missarum solēnia cum suis suffraganeis ꝑdictam conchā expādit ⁊ corpus apostoli in sede aurea collocat sup altare. cuius adhuc figura ⁊ integritas talis ꝑmanet qualis fuerat cum ꝑ mdm̄ discurreret ꝓpter deum. Facies eius tanq̄ sydus rutilat. capillos hēns rubeos ⁊ pene vsq; ad humeros defluentes. Barbā vero ruffam ⁊ crispā sed non ꝓlixaꝫ vniuersam formā visui pulcerrimā. vestiuꝫ etiā duricia ⁊ integritas eadem adhuc permanet. Itaq; corpe eiꝰ sacro in cathedra posito statim missaꝝ solēnia celebrant. Cū autem eucharistie ꝑcipiēdi tp̄s aduenerit: patriarcha cōsecratas hostias in altari componit: ⁊ cum magna reuerētia ad locū vbi apostolus sedet eas defert. ⁊ flexis genibꝫ eas apostolo offert. quas apl̄s extēsa manu dextera suscipit vt nō mortuus sed viuus eē credatur. Susceptas aūt hostias in palma extensa cōseruat singula singulis mox daturꝰ. Uniuersꝰ itaq; vtriusq; sexus populꝰ cum magna deuotōe ⁊ reuerētia accedit vnꝰ post alium. ⁊ hostias de manu apl̄i ore suscipiūt apl̄o porrigēte. Si quis aūt infidelis vel alia qualicūq; peccati macula infectus communicaturus accesserit: omībꝫ videntibus apl̄us manū cum hostijs retrahit et claudit nec q̄diu pñs est peccator eam apit. Peccator autem ille nunq̄ euadit quin aut statiꝫ resipiscat ⁊ pnīa ductus ab apl̄o cōmuniōeꝫ sumat. aut āteq̄ exeat moriat. qd̄ cernentes quiq; infideles relicto errore suo mox ad fidem cōuertunt. His omībꝫ solēniter ꝑactis ⁊ tota illa ebdomoda in laude apl̄i transacta: patriarcha cum ep̄is suis sacꝝ corpus a

postoli in locum suū cum debita reuerentia reponūt singulis cum laude in sua redeūtibus. Post hec tota illa laci ꝓfunditas montem cingētis aquis alueum suū vt antea fuerat vberrime replet: ⁊ in latum ⁊ ꝓfunduꝫ sicut ante fuerat se extēdit Talibꝫ autem patriarcha referēte auditis Calixtus papa secundus cū toto clero dominuꝫ laudauit pariter ⁊ bñdixit

VIII De natiuitate dñi nostri

Ortus est sol Magna legētiū vt dicit Gre. debet esse discretō vt in sacro eloquio cum vnꝰ quisqꝫ sermo dr̄ non semꝑ vnam eademqꝫ rem signare credat̄. Nā vnus idemqꝫ ſmo ꝓlatus vnā significatōem sepe auditui īgerit: ⁊ aliā cordi imprimit. ꝑ quod informam̄ vt tāto fidentius ad interiorē sensum recurratur quāto euidētius claret ꝙ quis ꝑ exteriorem sensum mīme edificat̄. quod in ꝓposito innuit̄ euidēter. Quid em̄ huic festo cōfert laudis si ſm exteriorē sensum thema nostrum exponat̄. vt scꝫ dicamus hodie solem oriri: qui heri ⁊ nudiustercius sibi oriebatur quāto ergo minus est qd̄ sonat exterius tāto diligentius querat̄ quod latet interiꝰ. cū ctis em̄ liquet ꝙ ꝑ solem xp̄s designat̄. Vñ canit eccīa. Ex te em̄ ortus est sol iusticie xp̄s deus noster. Et hic sol hodie ortus est super terrā. qd̄ huic festo ꝓ maxima laude applicatur. hoc em̄ p̄coniuꝫ nulli alteri diei poterit applicari. Hinc greg. di. Sepe sacro eloq̄o dñs solis appellatōe figurat̄ sicut ꝑ ꝓphetaꝫ Zachariam vl. dr̄. Vobis timētibꝫ nomen meū orie t̄ sol iusticie. ¶ G Verba itaqꝫ ꝓposita de sole xp̄o intellecta exponi possūt dupl'r. allogorice ⁊ tropologice. hoc est misterialiter ⁊ moraliter. Misterialiter de xp̄o ⁊ eccīa: moraliter vero de qualibet aīma fideli cui dñs in spū oritur ad salutem Primā acceptōem breuiter ꝑcurramus vt secunde acceptioni morosius intēdamus. De prīo sciēdum ꝙ verbum ꝓpositum in sacra scriptura quadrupl'r cum totidē effectibꝫ inuenitur. Erat em̄ totus mds̄ añ ortum hꝰ solis quatuor malis oppressus. que vicꝫ mala sol xp̄s in ortu suo miscd̄iterā mouebat. Fuit īqꝫ totus mds̄ ante ortum solis xp̄i errore excecatus. affectū carnali deprauatus. demōibus subiugatus. inferno deputatus. Prīo dico āte ortum huius solis hoc est āte natiuitatem xp̄i totū genus humanū paucis exceptis ydolatriā sequebātur. adorātes lapides ⁊ ligna volucres celi ⁊ bestias terre. De quibꝫ dr̄ Gen̄. vi. Sensus ⁊ cogitatō hūani cordis in malū ꝓna sunt ab adolescentia sua. ⁊ apl's Roma. i. Mutauerūt gloriam incorruptibilis dei in ymaginē corruptibil' homīs ⁊ volucꝝ ⁊ quadrupedū ⁊ serpentiuꝫ ⁊ seruierūt creature potius qꝫ creatori. Deus ergo veniēs in mdm̄ tenebras erroris ꝑ p̄dicatōem illumīauit di. Johan. xiiij Si creditis in deum ⁊ in me credite. ac si dicat Lapides ⁊ ligna que tanqꝫ deos colitis ipsi non sunt dij sicut ego sum deus. nam vt ait psal. Omēs dij gentium demonia. De hoc ortu dr̄ Naum. vi. Ortus est sol ⁊ auolauerunt locuste. per locustas saltātes dans ītelligere errores: qui quasi de malo in malum saltāt. Scd̄o āte ortum huius solis totum humanū genus fuit carnali affectu deprauatum: sic em̄ dr̄ Gen̄. vi. Oīs caro corruperat viā suā. Venit ergo xp̄s ⁊ ꝑ suā amarissimam passionē oēm carnalem affectum in electis suis penitus arefecit. vt ſm apl'm. ij. Cor. v. Qui viuūt iam nō sibi viuāt: sed ei qui ꝓ omībꝫ mortuus est. qꝛ vt idē ait gal'. v. Qui sunt xp̄i carnem suā crucifixerūt cū vicijs ⁊ cōcupiscētijs. De hoc ortu ⁊ eiꝰ affectu dr̄ Jac. i. Ortus est sol cum ardore ⁊ exiccatum est fenū. s. carnalitatis. Iuxta illud Esa. Omīs caro fenum. Unde Bernardꝰ. Pudeat sub spineo capite membra ducere vitā delicatā. Tercio āte solis huius ortum humanū genus demonibꝫ extitit subiūgatum. Nam ex originali ⁊ actuali peccato totum humanuꝫ genus paucis exceptis erat sub iugo dyaboli nec ꝓpria virtute ab hoc liberari poterat sed optuit vt hoc fieret ꝑ deū incarnatum. Hinc Joh. xij. Nunc prīceps huius mdi eijcietur foras. quod expoīt glo. Princeps mdi. i. reproboꝝ eijciet̄ foras de cordibꝫ electoꝝ. Quod pulcre sub methaphora Job. lx. declarat̄ vbi dr̄. Absorbebit

fluuiū ⁊ nō mirabit̄ ⁊ habet fiduciam ꝙ in/
fluat iordanis in os eius. quod exponit gre.
dicens. Quia behemoth ab origine mundi
exortum vix paucis euadētibus humanum
genus vsq; ad redēptoris tēpora quasi quē
dam fluuiū in se traxit. Ideo etiaꝫ nūc post
mediatoris aduētum habet fiduciā vt influ
at iordanis in os eius. ac si dicat. Ante rēdē/
ptorem pene mdm totum absorbuit. sed qd
grauius est post redēptoris aduētum eos q̄
baptismatis sacramēto per iordanē designa
ti sunt deglutire se posse ꝯfidit. nisi qꝛ maxil
lam eius ꝑforauit dn̄s per pn̄iam eius cor/
poralem. De qua subiūgit Greg. Quisq̄s
nondum captus est maxillā vehementiꝰ fu/
giat. quisquis vero iam captus est non de/
speret. sed per pn̄iam foramē in maxillam q̄
rat. Humanū ergo genus quod a mdi exor
dio fuit demonibꝫ subiugatū. nūc ꝑ redem
ptoris pn̄iam est misericorditer liberatum.
nō ꝙ modo nō impugnet̄. sed ꝙ nemo nisi
volēs subiugat̄. De hoc ortu solis ⁊ eiꝰ effe
ctu dr̄ hester. x. Sol ortus est ⁊ humiles ex/
altati sunt ⁊ deuorauerūt inclitos. quia ho/
mines prius humiliati ⁊ in fedā seruitutez
demonū redacti modo exaltati sunt per dei
liberatōem vt nō solūmodo nō sint sub iugo
demonū sed ip̄i demones sint sub iugo eoꝝ
⁊ ip̄i in ꝓximo electoꝝ. sic enim dr̄ Luce. x.
Magister etiā demonia subijciunt̄ nobis ī
nomīe tuo. Quarto humanū genus āte or/
tum huius solis fuit in inferno obligatum
siue etiā deputatū vt oēs homīes q̄tūcun/
q; sancti āte ortum huius solis descēderent
ad infernū. de quoꝝ nūero vnus de p̄cipu/
is iacob vicꝫ patriarcha dixit. Descēdā ad
filium meū lugens. Sed postq̄ sol iusticie
xp̄s deus noster ortus ꝑ natiuitatez occidit
ꝑ passionē oēs electi ex inferno liberati ascē/
dunt in celum. ita vt sine omī medio possint
si voluerint auolare. De hoc ortu solis dici/
tur in psal. Ortus est sol ⁊ cōgregati sunt.
scꝫ in celum qui prius in inferno congrega/
bant̄. Congregamur aūt primo sub nomi/
ne ⁊ fide xp̄iana: vt omēs qui nomīe ⁊ fide
xp̄iana signati inueniunt̄ trāseūt in celum.
vnde iudeis dr̄ Esa. lxiiij. Interficiet te do
minus ⁊ seruos suos vocabit noīe alio. in q̄

qui bn̄dictus est sup terrā bn̄dicet̄ in domi/
no. De hac cōgregatōe di. Greg. Ecce nos
qui redēptoris gratia redempti sumus: hoc
iam celestis muneris hēmus vt cū a carnis
nostre habitatōe subtrahimur. mox ad cele/
stia premia ducamur. qꝛ dum redēptor no
ster claustra inferni penetrās electoꝝ aīmas
exinde reduxit nos illo ire non patit̄. vn̄ iaꝫ
alios descēdendo liberauit. sed qui ante eiꝰ
aduētum in hunc mdm venerāt quātulacū
q; virtute iusticie pollerēt ex corpibꝫ educti
in sinum celestis patrie recipi non poterant
vllo mō. H Nunc p̄dicta quatuor ver
ba cum suis effectibꝫ sp̄ualiter exponamus
Primo oñdentes ꝙ sol xp̄us deus ī nobis
sp̄ualiter oriat̄. deinde quomō p̄dictos effe
ctus in nobis sp̄ualiter opat̄. Primū innui
tur Zach. vl. Nobis timētibꝫ nomē meuꝫ
oriet̄ sol iusticie. deinde sic in nobis exortus
facit locustas auolare. scdo corpalitates ex/
iccare. tercio dignat̄ humiles exaltare. quar
to exaltatos cōgregare. In his quatuor effe
ctibꝫ ad statum ꝑfectōis ducit̄ vita nostra.
Primo ergo deus vidēs nos peccatorū sor
dibꝫ obuolutos ⁊ nequaq̄ ex ꝓpria virtute
de peccatis nos posse resurgere. orit̄ ī nobis
sp̄ualiter. In cuius ortu incipit lumen co/
gnitōnis splēdescere per quod mala que cō
misimus cognoscimus. Oꝑtet autē vt ma/
la cognita displiceāt. ⁊ hec displicētia perfe/
ctam pn̄iam opatur per cuius virtutem a/
uolant locuste omniuꝫ peccatoꝝ. dicit enim
Cris. Q sine omī interuallo ad pn̄iam seq̄/
tur remissio peccatoꝝ. Q aūt cōueniēter ꝑ
locustas peccata possint intelligi patet ꝑ si/
militudinem vtrobiq; repertā. Sicut enim
locusta posteriora crura lōgiora habet āterio
ribus. sic pena peccatoꝝ lōgior est qualibet
voluptate. quia vt ait Greg. Momētaneū
est quod delectat eternum quod cruciat. Et
sic patet quomō ad huius solis pn̄tiam. lu
mīs resplēdentiam. veram penitētiā locuste
oīm peccatoꝝ veraciter effugant̄. Dictū nā/
q; est quomō sol xp̄s deus noster primū in
nobis sp̄ualiter oriat̄. deinde qūo lumē sub
sequat̄. ad que duo vera pn̄ia surrogatur.
Scdo oritur nobis sol iusticie xp̄s deus no
ster dans grām cōtinēdi que oīno nc̄caria ē

post p̄dicta ne ꝑ recidiuatiōem priora bona in nihilum redigant̄. cui gratie si ex cōgruo occurrere cupimus in tribꝰ exercitijs laboremus. s. in occasionū elōgatōne. delectabiliū subtractōne. bonoꝝ opm occupatōne. Prio dico si volumus fluxa vicioꝝ restringere. oportet vt ante omīa peccatatoꝝ occasiōes fūditus declinemus. Sic em̄ hortat̄ nos dn̄s Genesis. xix. ca. Noli respicere post tergum nec stes in omī circa regione. quia vt ait dominus Luce. ix. Nemo accipiēs aratruz et respiciens retro aptus est regno dei. Dic̄ eī Gre. Non licet intueri quod non licet cōcupiscere. Scdo exerceamus nos in delectabilium subtractōne: vt subductis mdi carnis ⁊ ꝓprie volūtatis delectabilibꝰ: ad di delectatōem citius veniamus. oꝑtet enim hominem qui in deo desiderat delectari omīa alia delectabilia declinare. quia vt ait Esa. xxiiij. Angustatū est stratum ita vt alter decidat ⁊ palliū breue vtrūqꝫ operire non potest. Hinc Osee. ix. Noli letari israel noli exultare sicut ꝓpli. ac si dicat Noli tibi assumere secularia gaudia ne spūalia excludantur Dicit em̄ Aug. Si animus habet vnde delectetur extrinsecus sine delicijs manet ītrīsecus Vnde Gre. Anima ad similitudinez dei in quo est suprema delectatio creata sine delectatōe esse non poterit. Aut enim delectabitur in infimis ⁊ caret supremis. aut in summis ⁊ cōtemnit infima. Tercio exerceamus nos in bonoꝝ opm occupatiōe ne dyabolus nos inueniat ociosos. qui occupatos trāsit ociosos aūt carnalibꝰ desiderijs inflāmat vt multa mala faciāt: ⁊ negligāt mlta bona. Qꝫ aūt multa mala faciāt dr̄ Ecclesi. xxiij. Multam maliciā docuit ociositas. Qꝫ etiam multa bona negligāt ociosi dr̄ ꝓuerb. xxiiij. Qui sectat̄ ocium replebit̄ egestate. Ex his tribꝰ scz occasionū subtractōne delectabilium elongatōe ⁊ bonorum opum occupatōne omnis caro marcescit ⁊ spiritꝰ reflorescit. De hoc solis ortu dicitur Jaco. i. Ortus est sol cum ardore ⁊ exiccatum est fenum. s. carnalitatis. Tercio ortus est nobis christus deus noster ad hūilitatis nostre exaltatōem. quod tūc cōtingit cum per priorez solis ortum a tpalibꝰ ⁊ corpalibꝰ longe factum ad gustum dīne cōsolatōnis misericorditer subleuamur. quo gustato vt ait Gre. desipit omīs caro. Ex quo cōtingit vt q̄ prius ꝑ duram ⁊ laboriosam resistētiā vix nos a terrenis cōtinuimus nūc bonis dn̄i delectabilr̄ inebriati tediosa ⁊ abominabilia sint pn̄tia ⁊ delectabilia eterna. vt ex hoc sapore in deum pene cōtinue suspensi cōuersatōnē nostraz in celis hn̄tes nil aliud nisi que dei sunt nos libeat ⁊ delectat. // J ¶ Ex hac cōtemplatōe tres dignitates nobiles consequimur: ex quibꝰ merebimur apud deum misericorditer exaltari. Nam ex sapore dīno erimus veraciter sapiētes. ex celesti cōuersatione erimus deo fideliter adherētes. ⁊ ex hijs duobꝰ erimus deo ꝑ omīa cōplacentes. Ex quibꝰ tribꝰ apud deum merebimur exaltari. quod in tribꝰ sanctis deo singulariter dilectis in veteri testamēto legimus figuratū scz dauid. daniel. ⁊ iosue. quoꝝ singuli ꝓpter singulares dignitates sunt apud deuz ⁊ homines exaltati. Nam daniel ꝓpter sapiētiā. dauid ꝓpter familiarem dei adherentiā. iosue vero ꝓpter complacētiam meruit exaltari. De primo. s. daniele dr̄ in eodem caplo ij. Rex nabuchodonosor danielem in sublime extulit ⁊ multa mūera ⁊ magna dedit ei ⁊ cōstituit eum sup oēs ꝓuincias principez ⁊ p̄fectum ⁊ mgr̄m sup cūctos sapiētes. qd̄ idcirco factum est qꝛ sapīa ⁊ sciētia inuenta est in eo sup omēs magos ⁊ arealos babylonis. De scdo. s. Dauid dr̄. i. Regum. xxij Quis in omnibꝰ sicut dauid fidelis. ⁊ i deo legit̄ de eo in psal. Exaltaui electū de plebe mea. De tercio scz Josue dr̄ in libro suo ca. iij. Hodie incipiam te exaltare. Quarto oritur in nobis spūaliter xp̄s deus nr̄ ad nostram beatam ⁊ ⁊ felicem cōgregatōem. qd̄ cōtingit cum ex adhesione in priori ortu tacta cōpetenter humiliati ex virtute huius solis omīa sparsa nostra colligunt̄ ⁊ in deo feliciter vniunt̄. Adhesio enim si cōtinuata fuerit iusto ordine trāsit semp in vnionem dicente apostolo. Qui adheret deo vnꝰ spiritꝰ efficitur cum eo. De hac cōgregatōne dr̄ Eze. xxxvi. Dum sanctificatus fuero ī vobis cōgregabo vos de vniuersis terris. hec congregatio beate vnionis ꝑ tria in nobis mise

ricorditer ꝓmouetur. ſ. per benignã dei oꝛõz nrãm dilectõem corꝓis ⁊ ſanguis dñi communionem. De. i. dꝛ Johã. xvj. Pater ſãctifica eos in veritate vt omẽs vnum ſint ſicut tu pater in me ⁊ ego in te. vt ⁊ ipi vnum ſint in nobis. De ſecũdo dꝛ Jo. iij. Deꝰ caritas eſt ⁊ qui manet in caritate in deo manet ⁊ deus in eo. quod exponit Bernñ. dicẽs Per caritatẽ homo in deo ⁊ deus in homĩe eſt. De tercio dꝛ Johã. vi. Qui manducat carnem meam ⁊ bibit ſanguinem meuz in me manet ⁊ ego in eo. ex his ergo tribꝰ perficitur hec vnio gloꝛioſa. De hoc oꝛtu ſolis dꝛ in pſal. Oꝛtus eſt ſol: ⁊ ꝓgregati ſũt Jn quã cõgregatõem nos ꝓducat. q̃ viuit ⁊c

IX De ſancto ſtephano

VIdeo celos apertos Act. vij. dicit Grego Sacre ſcripture ſic in veritate credanꝫ facte. vt tñ per ſignificatõem nobis aliquid inſinuẽt vt foraſ dẽ hiſtoꝛijs doceamur. ⁊ intus ꝓ intellectuz miſticum inſtruamuz. Verba itaq; ꝓpoſita per hiſtoꝛiã docent nos q̃ beatus ſtephanuſ in pſecutõe poſitus vidit celos aꝑtos. ⁊ cuz hoc ſenſu nobis inſinuãt. q̃ et nos deuotis exercitijs aꝑtõem celi mereri poſſumus: vt poſt mortẽ ſine medio ad celi gaudia auolemus. Jn ꝓpter qđ ſciendum q̃ ſacram ſcripturã vndiq; pluſtrantes inueniꝫmus celum quatuoꝛ vicibꝰ apertum. Jn ẽo Mat. iij. vbi dꝛ. Baptiſat⁹ ihẽſus cõfeſtim aſcẽdit de aqua ⁊ ecce apti ſunt ei celi: ⁊ vidit ſpm̃ deſcendẽtem ſicut columbã in ipm ⁊ vox de celis di. Hic eſt filius meus. Secundo celum aꝑtum legit Act. x. vbi dicit Vidit petrus celũ apertũ: ⁊ deſcẽdens vas quoddam velut linteũ magnũ quatuoꝛ inicijs ſummitti de celo in terrã in quo erant omnia quadrupedia ⁊ ſerpentia terre ⁊ volatilia celi: ⁊ facta eſt vox ad eum. Surge Petre occide ⁊ mãduca. ait aũt petrus. Abſit a mẽ dñe. quia nunq; mãduca ui omne ꝓmune ⁊ immõm. Et vox iteꝝ ſcõdo ad eum. Qđ deus purificauit tu ne cõmune diꝛeris. et ceptum eſt vas in celum. Tercio celũ aꝑtuz legit Act. vij. cum lapidaret⁹ ſtephan⁹: vbi dꝛ. Cum eſſet ſtephanus plenus ſpũſãcto intẽdens in celum vidit gl'am dei ⁊ ait. Ecce video celos apertos ⁊ ihẽſum filiũ hom̃ſ ſtãtem a dextris virtutis dei. Quarto celũ aꝑtũ legit Apoca. iiij. vbi Johannes ait. Poſt hec vidi ⁊ ecce oſtiu m magnũ aꝑtũ in celo. Jn his quatuoꝛ celi aꝑtõnibꝰ quatuoꝛ genera hoim quibꝰ ſtatim vt egrediũt a coꝛpe ſine omi medio celi ianua aperta ẽ: Sunt aũt pure innocẽtes. pfecte penitẽtes dura ⁊ aſpera patiẽtes. ſublimia cõtemplãtes. Hec quatuoꝛ genera hoim per ordineꝫ pcurrẽtes primo dicimus q̃ pure innocentibꝰ celi ianua aperta eſt. Pure aũt innocẽtes illos vocamus qui puritatẽ baptiſmalem caſte ⁊ caute cuſtodierũt. nec pcã actualia addiderũt. quibꝰ ſicut xp̃o in ſuo baptiſmo aꝑtũ eſt celum. ita ⁊ omẽs qui in virtute eiuſdem baptiſmatis xp̃i ſanctificati et purificati fuerint q̃diu eadẽ puritas mãſerit quacũq; morte ꝓoccupanꝫ ad celuz euolant ſine moꝛa. nec moueat quẽq; q̃ ꝓpa merita nõ habeãt: quia in meritis xp̃i que i ſacramẽto baptiſmatis ꝑticipãt diuites facti ſecure ad deum trãſeũt tam a ꝓpꝛijs delictis purgati q̃ ex meritis xp̃i ditati: donec volũtatis vſum habuerint a malis omnibꝰ ſunt ſecuri. ⁊ hoc eſt qđ dicit Berna. Nihil eſt quod timeamus donec volũtatẽ et facultatem deliberãdi renatus quiſq; recipiat: a caritate xp̃i omnio nõ poterit ſeparꝫ. ſecurus interim veget ſub ꝓtectõne ⁊ aduocatione dñi dei ſui ꝓcipiẽtis oñi creature. Nolite tãgere xp̃os meos. Et vbi infantul⁹ ignoranꝫtie metas egrediẽs reddiꝫ ſibi ceteroꝝ vticq; violẽtiam: nec tũc formidare neceſſe ẽ ſed ab eo qui dormit in ſinu ſuo ꝓꝛia cauear volũtate. qua ſi abuſus fuerit non redire licebit ad baptiſma. ſed ex ꝓpꝛijs neceſſe eſt laboꝛibꝰ baptiſmus cõſecretur: quia ſic diuina gratia exigit vt qui ex aliena culpa obligatur ꝑ alienam penam abſoluaꝫ. ſic etiaz dĩna iuſticia requirit: vt qui ex ꝓꝛia culpa cõtaminaꝫ ꝓꝛia etiam pena plectaꝫ. Et q̃ oẽs ex aliena culpa. ſ. primoꝝ parentum ad penam obligabamur. ideo ex aliena pẽa ſcz dei abſoluabamur. Hinc iterum Bernñ. Sola ſcõi ꝗde tribulatio purgat quos con

taminauit p̄uaricatio sola prioris. q̄dīu ergo baptismalis innocētia seruat̄. tādiu celi ianua apta manet. sed postq̄ hō p liberū arbitrium peccauerit. ⁊ sic deum amiserit spōte dans manus in iniquitatib⁹ ⁊ peccatis: tūc ianua celi claudit̄ donec vel hic p condignam satisfactōem vel purgatorij penā medium tollit̄. ⁊ tūc illa ianua denuo apit̄. Verum quia difficilimū est vt vsq̄ in finem ⁊ maxime in adultis pura īnocētia seruet̄. q̄ ad hāc nō solū requirit̄ peccatoꝝ vitatio sed et bonorum opatio ideo pauci in pura īnocentia vsq̄ in finem pseuerāt. Et sciendū q̄ apertio regni celoꝝ non cōsistit ex v̄tute baptismatis sed passionis xp̄i. quia si quis añ passionē dñi baptisatus decessisset non ilico regnū celoꝝ introisset. etiā si sufficienter ab actuali ⁊ originali absolutus fuisset. ¶ L.

2 Scd̄o celum aptum est vere penitētib⁹: q̄d reuera necessariū est post p̄dicta videlicet. vt qui primā vestem innocētie pdiderint et p cōsequēs regnū celoꝝ sibi clauserint p fortissimam pnīam iteꝝ reserat̄. quod ī secūda celi aptōne euidēter innuit̄ vbi de misso lintheo pleno reptilib⁹ añ petruꝫ dictum est ei. Occide ⁊ māduca. quia nisi quis oīa reptātia ⁊ serpentia hoc est vicia ⁊ peccata in lintheo conscīe repta plene occiderit ⁊ perfecte mactauerit. regnum celoꝝ sibi clausum īueniet. quod p sufficiētem mactatōeꝫ p̄dictoꝝ iteꝝ apit̄. Dicimus aūt q̄ peccata reptātia p plenam ⁊ pfectam pnīam sunt mactāda ne quis sibi blādiens ex qualicuuq̄ pnīa sibi pmittat plenam innocētiam peccatoruꝫ ⁊ sic seip̄m seducat. Difficilimū est enim vt multum inquinati ad pristinā redeāt puritatem quod tam scriptura q̄ figura cognoscimus euidēter. Figura quia templum salomonis a gentib⁹ pphanatū nunq̄ ad d̄corem pristinum poterat reformari. Similit̄ scriptura. dicit em̄ Ambro. Facilius inueni eos qui innocētiā seruauerūt q̄ qui dignaꝫ pnīam pegerūt. Cum em̄ singulis peccatis pene singule debeātur iuxta illd̄ Job. xx. Luet omīa que fecit. ⁊ illud Eccle. xij. De omī errato adducet te deus in iudiciū. Attēdat qui poterit q̄ difficile sit redire ad pristinā puritatem q̄ pfundissima pnīa opus sit p quam plena inuocētia repetur. At nisi hoc fieri potuisset non dixisset ap̄l's post psecutōnem eccīe Nihil mihi conscius sum. Hinc Ihero. dicit. Si quis vestē innocētie peccādo corrupit pnīe remedio poterit reparare. quia pnīa est secunda tabula post naufragium. quia vt ait Her. Qd̄ deus nō imputare decreuit sic est quasi non fuerit. Si ergo decreuerimus innocētiā repare ⁊ p cōseq̄ns ianuā celi p pnīam reserare curemus vt nostra pnīa sit pfecta. que tūc veraciter corā d̄o pfecta d̄r si ip̄am pnīam ad omīa loca ī quibus peccauimus dilatemus. Sic eniꝫ prēssancti suas pnīas pegerūt. de quib⁹ d̄r Hester. ix. Omīa loca in quib⁹ antea letari cōsueuerāt criniū laceratōe repleuerūt. Et q̄ peccauimus in corde male cōsentiēdo. in ore vana ⁊ turpia loquēdo. in corpe crimina perpetrādo. ideo ad hec tria loca pnīam extēdamus. Ita vicꝫ vt cordi demus amarā cōtritōem. ori fidelem cōfessionem. corpi penalem ⁊ asperam satisfactōem. hec tādiu cōtinuantes quousq̄ spūssanctus testimoniuꝫ phibeat spūi nr̄o q̄ dimissa sint nobis peccata. ⁊ sic innocētia est repata. ⁊ p cōsequēs celi ianua reserata. Tercio celum aptū legim⁹ in passione stephani sicut supius est oñsuꝫ per quod nobis innuit̄ q̄ celum oīb⁹ martirib⁹ est aptum. hoc enim priuilegio decorat̄ martirium. vt qui ppter deū morti se offert in deo statim inueniāt vitā: ⁊ dignū valde ē vt qui cōtēnūt viuere ppter deum mori cupientes. in deo sibi vitam inueniāt preparā. Verum quia hec nostris desunt temporib⁹ non enim iam dicit nobis deus vt ait greg. p me morere sed tm̄ in te carnalia desideria occide. ideo querēda sunt alia que pacis tēpore coraꝫ deo p martirio computent̄. dicit enim gre. Martires esse possumus etiam si nullo pcutiētiū ferro trucidemur. Idē Habet pax nostra martiriū suum. quia ⁊ si carnis colla ferro nō subdimus spūali tam̄ gladio carnalia desideria trucidamus. ¶ M.

Hoc autem martiriū quod pacis tēpe deo offerre possumus in trib⁹ exercitijs exhibet̄. scꝫ in corpis afflictōe. pximi cōpassione. iniuriaꝝ patiēti perpessione. in quib⁹ trib⁹ sāguis consumit̄ qui in martirio gladio effū-

ditur. Primū dico exercitiū qđ martirio e
quipollet cōsistit in corpali afflictōe. vt quē
simul fundere non possumus sanguinē du/
ris ⁊ asperis laboribꝫ fatigati quotidiana af
flictōe extrahamus. Q autem hoc ꝓ marti
rio computet̄ exp̄sse Bern̄. insinuat dicens
Vere martirij genus est effusio quedā san
guinis in quotidiana afflictiōe. illo nimiꝝ
quo cedunt̄ membra ferro. horrore quidem
mitius sed diuturnitate molestius. ⁊ subiū
git. Sic quippe infirmis ⁊ pusillis corde ne
cesse est vt quem semel ꝓ xp̄o fundere n̄ suf/
ficiunt saltem minori quodā sꝫ diuturniori
martirio sanguinē fundāt. Scđm exercitiū
quod martirio equipollet consistit in proxi/
mi compassione. vt videlꝫ tot vulneribꝫ cō
passionum cōfodiamur in corde quot mise/
rias corpm ⁊ animaꝝ in nostris ꝓximis ex
perimur cōdolentes ex affectu singuloꝝ mi
serijs tanq̄ꝫ nostris. hoc martirio se paulus
afflixerat cum dicebat. ij. Corin. xi. Quis ī
firmatur ⁊ ego nō infirmor. quis scādali. et
ego non vror. De his duobꝫ martirijs dic̄
Gre. duobꝫ modis crux tollit̄. cum aut per
abstinētiam afficit̄ corpus. aut ꝑ cōpassiōꝫ
ꝓximi affligit̄ animus. Terciū exercitium
quod martirio equipollet cōsistit in iniuria
rum patiēti perpessione. Hoc em̄ mouet in
tima cordis ⁊ medullitus nos affligit. De
hoc marti. dicit Gre. Ferre cōtumelias ⁊ o
dientem diligere martiriū est in occulta co/
gitatōe. ⁊ subiūgit. Nos ergo sine ferro mar
tires esse possumus si patiam in animo cu/
4. stodimus. Quarto celum apit̄ cōtēplātibꝫ
sicut Apoca. iiij. sancto iohāni legimus eue
nisse vbi dr̄. Vidi ⁊ ecce ostium magnū ap
tum in celo. per qđ manifeste dat̄ intelligi
q̄ dīna cōtemplātibꝫ post mortem sine me/
dio celi ianua est apta. Ad quam cōtēplatō
nem ⁊ per cōsequens celi apertōnem si veni
re cupimus tribꝫ eam passibꝫ attingemus.
quibꝫ etiā in iohāne cognouimus accepisse
scꝫ humane cōuersatōis alienatōe. carnalis
cōsolatōis abdicatōne. ip̄ius aīe ad deū ele
uatōne. De primo instruimur Eze. iij. vbi
dr̄. Includere in medio domus tue ⁊ ibi lo/
quar ad te. In quibꝫ verbis docemur a tu/
multibꝫ hoīm separi. Hinc Bern̄. O anīa
esto sola vt illi soli te serues quem solum ex
omībꝫ elegisti. quia studia cōtemplatiōnis
silētium amāt. quietē desiderant. cordis pa
cem ab exterioribꝫ p̄ssuris ⁊ consciam in oī
puritate cordis ⁊ corpis cōseruāt. De secū/
do dr̄ in psal. Renuit cōsolari aīa mea ⁊ iō
statim sequit̄. Memor fui dei: ⁊ delectatus
sum. De quo Bern̄. Renuat cōsolari anīa
tua in alijs si vis in dei cōsolationibꝫ delec/
tari. quia impleri aīma dei visitatōibꝫ n̄ po
terit nisi carneis cōsolatōibꝫ funditus renū
ciauerit. De tercio monemur per Esaiā. li.
Eleuare eleuare cōsurge ihr̄lm. In quibus
verbis ꝑfecta forma intime eleuatōis īnui/
tur. dr̄ em̄ bis eleuare ꝓpter intellectum ⁊ af
fectum cum subiūgit̄: consurge. i. simul cuꝫ
omnibꝫ interioribꝫ ⁊ exterioribꝫ sursum te e
rige. in quo cum fecerit homo qđ poterit cō
descēdet nobis deus ⁊ sua dulcedine reficit
aīam desolataꝫ. quod pulcre in lege ostēdit̄
vbi moyses sepe ad cōsulendū dn̄m montē
ascēdit ⁊ dn̄s condescēdit. qđ exponēs gre.
di. In legis acceptōe dr̄ qꝛ moyses ascēdit:
⁊ dn̄s in mōtem descēdit. Quid ꝑ mōtem
nisi nostra cōtemplatio accipit̄. in quē nos
ascēdimus vt ad ea que vltra nrām īfirmi/
tatem sunt vidēda subleuemur. sed in hunc
dn̄s descēdit. quia nobis multum ꝓficiēti/
bus parum aliquid de se nostris sensibꝫ a/
perit dn̄s noster ihesus xp̄s.

X ¶ De sancto stephano sermo scđus.

Ecce relinque
tur vobis domus vestra đser
ta Mat. xxiij. Dicit Grego
Quid ꝓdest mala cognosce
re si nō cōtingat euadere. Tota ergo intētio
ne curādum est vt dum vocatōnis tempus
accipim⁹ bn̄ viuēdi studio mala euadam⁹:
Ecce in priori sermone dictum est quibꝫ ex
ercitijs homīes ad celi gaudia vocant̄. nūc
sermo exigit vt dicatur quibꝫ demeritis ad
ꝓfunda inferni demergamur. Primus er/
go sermo habitus est de auolatiōe electoruꝫ
iste aūt secūdus hn̄dus est de damnatōe re
proborum. ¶ Sed qui sumus nos
aut que scīa nostra vt electos ⁊ reprobos ꝑ
discretas distinctōes discernamus. Quis

enim cognouit sensum dñi aut quis consili
arius eius fuit? Dicit enim Salomō eccl.
ix. Sunt iusti atq; sapiētes ⁊ opa eorum in
manu dei sunt. ⁊ tamē nescit homo vtꝝ amo
re an odio dignus sit. sed oīa ī futurū reser/
uantur incerta. eo ꝙ vniuersa eque eueni/
unt iusto ⁊ impio. bono ⁊ malo. mūdo ⁊ im
mundo. Cui snīe consonat greg. dicēs. Per
mixta est eccīa diuersitate filioꝝ: qꝛ sic omēs
ad fidem recipit vt tamē nō omēs ad glam
ꝑducat quousq; nāq; hic viuimus necesse
est vt vitam pñtis seculi ꝑmixti agamus.
Tūc aūt discernimur cum ꝑuenimus. soli
em̄ boni nusq̄ sunt nisi in celo. mali ꝟo nus
q̄ nisi in inferno. Hec aūt vita que inter ce
lum ⁊ infernum sita est sicut in medio subsi
stit: ita vt vtriusq; ꝑtis ciues communiter
recipit quos tamē sancta eccīa ⁊ nunc indi/
screte tenet ⁊ postmodum in egressione di/
scernit. Licet itaq; de istorum. s. electorum ⁊
reproborum discreta distinctōne nullaꝫ cer/
titudinem hēamus. iuxta illud Ecclesia. iij
Quis nouit si spūs filiorum adā ascendat
sursum ⁊ si spūs iumentoꝝ descēdat deorsū
reprobos iumēta vocans. ex ꝑte tamen cog/
noscimus scꝫ per speciem sacre scripture ꝙ il/
li scꝫ electi ad celi gaudia assumunt ⁊ alij vi
delꝫ reprobi ad infernū demergunt. qđ ap/
te oñdit veritas Mat. xxiiij. dicēs. Duo e/
runt in agro. vnus assumet alius relinquet
duo erūt in mola vnus assumet ⁊ alius re/
linquet. In quibꝫ verbis innuit ꝙ in omī
statu alij assumūtur ⁊ alij relinquunt. Licꝫ
itaq; discernere nō possumus qui sint repro
bi ⁊ qui electi. hoc tñ fiducialr dicere possu/
mus qui hoc vel illud bonū vel malum fece/
rit ⁊ in eo vsq; in finem ꝑseuerauerit ille re
probus est ⁊ hic electus. Nūc ad thema ꝓ/
positum reuertamur. Ecce relinquet vobis
domus vestra deserta. nec dubiū quin hoc đ
reprobis dicat deus qui cum hic ꝑ vitaꝫ re
probam deū volūtarie derelinquāt. domꝰ eo
rum. i. corpus ⁊ aīa hic a gratia ⁊ in futuro
a gla deseretur. Corpus enim domus ē ani
me. anima vero domus dei. vtraq; autē do/
mus deserta erit. cum aīma corpus deserit ⁊
deus animā derelinquit. Corpi em̄ non de/
relinquit lapis sup lapidem. cum in die de

functōnis peribūt omēs cogitatōnes eoruꝫ
nisi cōcedamus illud Ecclesi. x. Cum morit
homo hereditabit serpentes ⁊ bestias et fer/
mes. ita videlꝫ vt serpentes ⁊ fermes here/
ditent corpus. bestie aūt infernales animaꝫ
hereditabūt. ¶ O. Sūt ergo octo genera
hominum qui statim vt de corpe exeunt ad
ꝓfundū inferni sine medio demergunt: q̄s
iohannes in Apoca. xxi. enumerat ita dicēs
Timidis ⁊ incredulis execratis homicidis
fornicatoribꝫ veneficis ydolatris ⁊ omibus
mendacibꝫ ꝑs illoꝝ erit in stagno igne ardē
ti ⁊ sulphure. quod est mors scđa. Hec ꝑ or
dinem exponētes. Primo dicimus ꝙ timi
di sunt qui licet peccare audeant ⁊ audacter
offendere deum. nō tamē audēt agere peni/
tentiam timētes ꝙ sint delicati ⁊ nō valeāt
in pnīa perseuerare. vel ꝙ non possint a pec
catis cessare vel timēt deum nō facilr cōdo/
nare. vel solēt de pnīa finali sperare. De q̄/
bus dicit Job. Qui timet pruinam cadet
sup eum nix. quod est dicere. Qui timēt ꝑ/
uam pnīam ⁊ ꝑuum satisfactōis laborē sub
ire ꝓ peccatis cōmissis: irruet super eos nix
omīs miserie calamitatis ⁊ amaritudīs: vt
sicut nix maior ⁊ ꝓfundior est pruina. sic mi
seria futura maior est omī malo qđ ꝓ satis/
factōne passi sunt in hoc tempe penitentes.
Talibꝫ timidis cum suis allegatōnibꝫ dic
Bern. Quid timidi estis modice fidei: vt
peccata dimittere nolit deus. sꝫ affixit ea cru
ci. Quid teneri ⁊ delicati estis sed nouit ip/
se figmētum nr̄m. Quid male asueti estis:
sed dñs soluit compeditos. Quid cūctetur
manū porrigere adiutorij. sed vbi abunda/
uit delictū supabundauit ⁊ gratia Quid er
go amplius impedit a salute? ⁊ dico qꝛ deū
ignoratis. Omēs em̄ qui nolūt cōuerti deū
ignorāt. neq; em̄ ob aliud renuūt cōuerti ni
si quia grauem ⁊ seueꝝ ymaginant euꝫ qui
pius ⁊ benignus est. durum ⁊ implacabilē.
qui miseticors est. ferum ⁊ terribilem qui a
mabilis est. ⁊ mēnt iniquitas sibi: formans
sibi ydolum ꝓ eo qđ non est ipe. Scđo in/
credulis inferni ianua est apta: qui vere fi/
dei per vitam reprobā cōtradicūt. eo ꝙ ad
eandem fidem ꝓbādam testes ydoneos nō
adducūt. quia sicut Deute. xvij. dr. In ore

duoꝝ vel triū testium stabit omne verbum. Sunt autē ydonei testes vere fidei cor lingua ⁊ manus. quos qui adduxerit ad pbationem fidei sue veraciter est fidelis. Cōtra primū testem peccāt hereticī qui simulato ore ⁊ ope fidem cōfitētur cui tamē cordis pfidia cōtradicit. Cōtra scōm peccāt iudei saraceni ⁊ pagani: qui apto ore euomunt blasphemias cōtra fidem. Cōtra terciuꝫ testem manus vel opis peccāt mali xp̄iani. qui cōre ⁊ ore xp̄ianos se asserūt sed opibꝫ contra dicunt. De hac veritate fidei dicit Bernar. Ecce nūc apud hoīes dicūt. Nos iam dñz non erubescimus. qz aperta cum voce pfitemur. Quibꝫ ego rñdeo qꝫ in hac plebe xp̄iana sunt nōnulli qui xp̄m ideo cōfitentur. qz cunctos xp̄ianos esse cōspicūt. nam si nom xp̄i in tāta gl̄a non esset tot pfessores xp̄i sācta ecclia non hēret. nō ergo sola vox sufficit ad pbatōem fidei quā defendit pfessio gl̄ia litatis. Est enim aliud vbi quisqz se plet si veraciter credat. Certe psecutōis tpe erubescere poterāt fideles substātijs nudari. ꝺ dignitatibꝫ deici verberibꝫ affligi. Pacis autem tpe quia hec a nostris psecutōibꝫ desūt est aliud vbi oñdamur nobis. Veremur a primis despici dedignamur iniurias. vbi tolerare quoꝝ tñ cōtraria sunt ad pbatōnē fidei leuiora. Ecce inter nos ⁊ deū peccādo discordias facimus. ⁊ tñ ad nos suos legatos prior premittit vt nobiscū qui peccauimus ad pacem dei rogati veniamus. Erubescat ergo humana superbia. cōfundat quisqz si non satisfaciat prior proximo qñ post culpaz nostram vt ei recōciliari debeamus etiā ipse q̄ offensus est legatis intervenientibꝫ obsecrat deus ¶ Tercij quibꝫ inferni ianua ē apta sunt execrati. Sunt aūt homīes triplr execrati. s. excōmunicati in peccatis profundati quolibet peccato mortali a cōmunione ecclie separati. In prima acceptōe execrat⁹ idē est quod maledictus. Sup quos enīz cadit excōmunicatōis cōtaminatio. dicunt merito maledicti. In scda acceptōe execrat⁹ idē est qꝺ abominabilis. qui enim nimis profūdati sunt in peccatis oīb⁹ homīb⁹ sunt abominabiles vt sint de numero eoꝝ de quibus ꝺr prouer. xiij. Impius cum venerit in profundum peccatoꝝ cōtemnit. qui aūt cōtemnit sicut in Esa. ꝺr cōtemnetur. In tercia acceptōne execratus idem est qꝺ turpis ul̄ vilis. eo qꝫ quodlibet mortale peccatū assimilet hoīez iumētis. Juxta illud psal. Homo cum in honore esset nō intellexit ⁊c. Dic autem Augu. qꝫ turpius est assimilari iumento q̄z esse. quia id facit vicio: hoc natura. de primis ꝺr Thob. xiij. Maledicti sunt q̄ contempserint te. de scdis ꝺr Prouerbio. xvij. Abominabiles sunt deo qui agunt ipie. de tercijs ꝺr Sapi. x. Luto vilior est vita eius Quarti quibꝫ inferni ianua est apta. sūt homicide. ⁊ hi in triplici dīa continent. Sūt enim homicide sanguinē fundētes. proximos odiētes. paupes spoliātes. De primis dicitur Apoca. xxij. Qui in gladio occiderit oportet eum gladio occidi. Item Mathe. xxvi. Omīs qui acceperit gladiū gladio pibit. de scdis ꝺr. i. Johā. iij. Qui odit frēm suū homicida est. ⁊ scimus qz omīs homicida nō habet vitā in se manētē. De tercijs di. Aug. Pasce fame morientē si non pauisti occidisti. p̄cipue hoc verum est in extrema necessitate. Unde Eccle. xxij. Qui aufert panem in sudore est quasi qui occiderit proximū suum. qnia vt ibidem ꝺr. xxxiij. Panis egentium vita pauperis est. ⁊ qui defrandat illuz homo sanguinis est. De his dñs cōquerit in psal. Devorauerūt plebem meā sicut escaz panis. Quinto inferni ianua apta est fornicatoribꝫ. Sunt aūt tres spēs fornicatōnis. vidz sensualis. mētalis. actualis. ⁊ in oibus his peccata mortalia cōmittunt. Scīa fornicatio quā sensualē dicimus est qñ p̄ evagatōem sensuū illicita cōcupiscim⁹ circumferentes maxime visum ⁊ tactū. vt p̄ eos in cōcupiscibilibꝫ delectemur. A quo prohibet nos dñs Nume. xv. vbi ꝺr. Non sequaris oculos p̄ tres varias fornicātes. Item Ecc. ix. Averte faciez tuā a muliere cōpta. nec circumspicias faciem alienā. quare? quia ꝓp̄ speciem mulieris multi pierūt. Scda fornicatio est quādo volūtarie ex intrētōe ⁊ ꝓposito ad voluptatē in nobis excitādaz carnalia cogitamus. ⁊ ad cogitata carnalibꝫ desideriis inflammemur. De quo ꝺr Job. xx. Caput aspidū suget ⁊ occidet eum lingua vipe.

De sco stephano.

tunc enim sic sugimus cum dyabolicis sug/
gestionibꝫ consentimus. De hoc dr̄ Deu.
vi. Non cōcupisces vxorem ꝓximi tui: qua
re: quia vt Mathei. v. dr̄. Qui viderit mu
lierem ad ꝯcupiscendum eā iam mechatus
est eam in corde suo. Tercia fornicatio actu
alis dr̄: que consistit in actu illicito ⁊ carna
li: quam ꝓpter sui feditatē relīquimus indi
scussaꝫ ¶ Sexti quibꝫ inferni ianua
est aperta sunt venefici. Illos vocamus ve/
neficos qui quacunqꝫ actōne vel occasione
alios pertrahūt ad peccandum. venenū cui/
libet rei illicite ꝓpinantes. Habet autē tres
species hoc venenum ⁊ totidem nomīa. Di
cuntur enim adulatores. detractores. discor
diarum seminatores. Qui ideo dicunt ve/
nefici: quia non solum in seipis peccant sed
etiam sua persuasione alios vt dictum ē in
citant ad peccandum. De primo dicitur in
psalmo. Oleum peccatoris non impiguet
caput meum. quod exponens Bernar. ait.
Impinguat caput oleum peccatoris cū de/
mulcet mētem fauor adulātis. Miro enim
modo culpa augetur: cum is qui corripi de
buit laudat. Hinc Eccle. vij. dicit. Melius
est a sapiente corripi qꝫ stultorum adulatōe
decipi. De secūdo dicit dn̄s per psalmistaꝫ
Detrahentē secreto ꝓximo suo hunc perse/
quebar. Alia enim peccata simpliciter odit
deus: iuxta illd psal. Iniquos odio habui
Hoc autem intātum abominat vt etiā per/
sequi videat. Unde apostolꝰ. Detractores
deo odibiles. Hinc Bernar. Gladiꝰ triplex
lingua detractoris. nec hmōi linguā mucro
ne illo quo latus dn̄icum est confossuꝫ cru/
deliorem dicere verearis. Tres em̄ vno ictu
occidit. scilꝫ se. eum cui detrahit. ⁊ illuꝫ qui
hoc libenter audit. De tercio. s. discordiaruꝫ
seminatore dr̄ ꝓuerb. vi. Sex sunt que odit
deus: ⁊ septimū detestat aīma ēius. ⁊ hoc ē
septimum. Qui semīat inter fratres discor
dias. de quo adhuc ibidē dr̄. Hō apostata
vir inutilis graditur ore peruerso. p̄uo cor/
de machinat malum ⁊ om̄i tempe iurgia se
minat. Septimi quibus inferni ianua ē ap
ta sunt ydolatre. quos cōsueto noīe auaros
dicimus quos iam ydolatras vocamus. qꝛ
bona temporalia colūt ⁊ diligūt plusqꝫ deū

De quibꝫ dr̄ Ephes. v. Scitote ꝙ om̄is a/
uarus: quod est ydolorum seruitus nō ha/
bet hereditatem in regno dei. Hinc Augus.
Hoc vniuscuiusqꝫ deus dicit quod plusqꝫ
deum colit diligit ⁊ veneratur. Octaui qui
bus inferni ianua est aperta dicuntur men
daces. Verum quia non omne mendaciū
pertrahit ad infernum: distinguēda sūt mē
dacia: vt sciatur quod mendacium sit mor/
tale. Sciēdum ergo ꝙ triplex est mendaciū
scilicet iocosum. officiosum. perniciosuꝫ. Jo
cosum est quod ex sola leuitate inventum ꝓ
fertur: in quo nullum malum intēditur: sꝫ
ex sola incuria ꝓijcitur. Officiosum dicimꝰ
quod nulli nocet: aliquibus autem prodest
verbi gratia. Ut si quis alterius rapere vel/
let pecuniam ⁊ ego requisitus dicerē nescio
cum scirem quod facilime credimus emen
dari. Perniciosum autem dicitur quod in
dolo ⁊ fraude committitur ad nocendum. ⁊
hoc solum pertrahit ad infernum. d̄ quo di
ctum esse credimus illud Sapient. v. Os
quod mentitur occidit animam. ⁊ illud p̄s
Perdes omnes qui loquuntur mēdaciū ꝛc.
Qꝛ autem his octo generibus hominuꝫ in
ferni ianua statim vt de corpore exeunt sit a
perta. Sciēdum ꝙ licet predicti singuli sin/
gula sua habeant. in vnum tamen coeunt:
sicut qui diuersa hn̄t capita ⁊ caudas colli/
gatas. ⁊ hoc est valde impium in quo om/
nes conueniunt. De quibus Job. Quare
impij viuunt. sublimati sunt. confortatiqꝫ
diuitijs semen eorum permanet cum eis ꝓ
pinquorum turba et nepotum in conspectu
eorum. domus eorum secure sunt ⁊ pacate:
⁊ non est virga dei super illos. bos eorū con
cipit et abortiuit. vacca peperit et non est pri
uata fetu suo. Egrediuntur quasi greges ꝑ
uuli eorum: et infantes eorum exultant lu/
dibus. tenent tympanum ⁊ cytharā ⁊ gau/
dent ad sonitum organi. ducunt in bonis di
es suos ⁊ in puncto ad infernum descendūt
Ex hac vltīa sententia patet ꝙ predicti om
nes sub nomine impij collegati descendunt
sine medio ad infernum. A quo horribili de
scensu dignetur nos misericorditer preser/
uare ihesus xp̄s: qui viuit ⁊ regnat in secl̄a
seculorum. Amen

XI ¶ Sermo primus de sancto iohanne euangelista.

AMantissimus dñi habitat cõfidenter deu. xxxiij. ¶ R ¶ Dicit beatus Greg. Reuereamur amicos dei vt eos patronos in nostris necessitatibꝫ habeamus: debemus autẽ eos tripliciter reuereri. Nos enim predicatores debemus eorum sanctitatez sermonibꝫ declarare. auditores sublimẽ eorum vitam admirari. vterqꝫ autem hoc ẽ predicatores ⁊ auditores q̃ꝫtũ est possibile eos imitari. Verba itaqꝫ ꝓposita duo nobis insinuãt. videlicet gloriosi huius principis multitudinẽ meritoꝝ. Secũdo magnitudinem premioꝝ. Primum ibi: amãtissimus Secũdum ibi: habitat ꝛc. Primuꝫ patet in hoc suplatiuo amãtissimus. Non eniꝫ ẽ dubium quin ille qui p̃ ceteris amãtissimꝰ habebat: copiosa merita comportarꝫ. Et qꝛ premia remetiunt ex meritis: iuxta illd apostoli. Unusquisqꝫ mercedẽ accipiet ſm suuꝫ laborem. nec dubiũ quin etiã nũc possideat ſm mẽsuram meritoꝝ copiosissimũ cumulum premioꝝ. Q̃ aũt a deo p̃ ceteris amantissimus haberet per venerabilem Bedam lucide declarat. dicit em̃ sic. Diligebat ihesus iohannem nõ exceptis ceteris singulariter solum sed p̃ ceteris quos diligebat. familiarius vnum quẽ specialis prerogatiua castitatis ampliori dilectõne fecerat dignum ⁊ subiungit. Omẽs quippe diligere se probat quibus ante passionẽ dixit. Sicut dilexit me pater: ⁊ ego dilexi vos. sed hunc pre omnibꝫ dilexit. quia virgo electus ab ipso v̄go in euum permansit. Verum qꝛ dĩnus amor non sinit eum esse sine germine. ido sicut eum p̃ ceteris adamauit: sic eum etiã p̃ ceteris exaltauit. Exaltauit aũt eum triplr. scꝫ in vite sanctitate. spãlis p̃rogatiue claritate. in mortis singularitate. Hec p ordinẽ ꝓseq̃ntes: primo exaltauit eum in vite scĩtate. ⁊ hoc in quatuor singlr eminẽtibꝫ gratijs scꝫ in corpis castitate. aĩe caritate. actõnum sublimitate. ⁊ passionũ nobilitate ⁊ trãquillitate. In his quatuor in viatoribꝫ ꝑficitur sanctitas huius vite in quibꝫ iohannes stetit in sublimiori statu qui ab huius vite viatoribꝫ poterit cõprehendi. Primo exaltauit eum deus dãs ei in corpe sublimiorẽ statũ castitatis qui est pura virginitas que consistit in volũtate actu ⁊ hĩtu. Voluntate quia ab eo tpe quo vocatus adhesit dño nunquã ad momentũ extitit infirmata. qd̃ raro de alijs virginibꝫ est reptum. quin interdũ tẽptationibꝫ victe cedant. aliqñ saltem in affectu a ꝓposito castitatis recedãt. Si autez nũq̃ꝫ habuit infirmã voluntatẽ. multo minus admisit actualẽ carnalitatem. Nec solũ in his duobꝫ. s. voluntate ⁊ actu extitit incorruptus. sed etiã virtutẽ castitatis traxit in habitum vt ꝓpter solã delectatõem virtutis et circũscripto merito sic viuere voluisset. dic em̃ Bern̄. Virtus qm̃ naturalis est cuꝫ venit in aĩam tanq̃ꝫ in locũ suũ tũc fidelr ⁊ bñ cum natura cõuenit ⁊ delectabiliter possidetur cũ nllm potius sit ei p̃miũ q̃ꝫ in deo cõscĩa sui. Vñ veraciter dicere potuit illud sare quod scribit Thobie. iij. Tu scis dñe: qꝛ mundã seruaui aĩam meã ab omĩ cõcupĩa. vñ cum tres sint status in eccĩa scꝫ cõiugalis. vidualis. virginalis. Johãnes virgo in sublimiori statu deo obtulit corpus suũ. Si em̃ supradicta virgo sacra longe mĩoris meriti teste deo de plena mdicia potuit gratlari. multomagis iohãnes qui incompabilit sanctior extitit plenam mundiciam habuit in seipo. ¶ S ¶ Secũdo beatus iohannes ad deum habuit caritatem ⁊ tantam quantam nescio si quis maiorem habuit ĩ hac vita. Magna autem caritas ostẽdi non poterit nisi per augmẽta graduum ascendatur: nec suprema cognosci poterit nisi ad medias et infimas comparetur. Dicit enim beatus Bernardus. Magna res amor est sed sunt in eo gradus. Inter magnas aũt caritates tres ĩueniũt maxĩe quibꝫ io. dñm diligebat Est eĩ caritas nuditatis totalitatis ĩtegritatis. alie due sũt caritas puritatis ⁊ eq̃tatis: q̃ ꝓnũc obmittũt. Prĩa caritas ẽ nuditatis q̃ tãto affcũ tẽdit in deũ vt ab oĩbꝫ mdi rebꝫ ⁊ seculi actibꝫ ꝑiterqꝫ ab oĩ carnis ꝯsolatõe denudet hoĩem nl in oĩbꝫ his admittẽs: qd̃ offẽdat oclos maiestatis. d̃ his q̃ hãc hũerũt dr amos. ij. Robustꝰ corde int̃ for. nudꝰ fu.

De scō Ioe cuta

XII.

Robustissimi em̄ sunt valde qui carnalibꝫ desiderijs ad plenum resistūt: nullam superfluitatem penitus admittētes sicut in cenobijs per dei grām multi viuūt. sꝫ adhuc forsitan volūtas ꝓpria non est victa. quod tanto est difficilius q̄ꝫto intimius. Secūda caritas est ⁊ dr̄ totalitatis. que animam ꝑ priorem amorem ex omnibꝫ que nō sunt deꝰ extractam totam in deū rapit: vt deuꝫ diligat ex se totum ex om̄i virtute. cūctis viribus in deū cōtractis. factusqꝫ sit sibi homo tanq̄m vas perditū: vt illi totus viuat qui se totuꝫ cōdidit. Hūc amorē requirebat dn̄s cū mādauit deute. vi. Diligas dn̄m deum tuū ex toto corde tuo ⁊ ex tota aīa ⁊ ex tota fortitudine tua. qd̄ etiā renouauit in noua lege: vt nunq̄ꝫ eēt delibile in eternum vicꝫ Math. xxij. Tercia est caritas integritatis. qne non solum deū ex se tota diligit. sed etiam iubet vt ip̄m in omnibꝫ mēbris suis diligamꝰ amātes omēs ꝓximos vt nosip̄os: vt sicut dēus ꝓ nobis res corpus ⁊ animā posuit. sicut ⁊ nos eadē ꝓximis exponamus. qd̄ ip̄e Iohannes memīt. i. Io. iij. cuꝫ dixit. In hoc cognouimus caritatē dei quoniā sicut ille pro nobis animā suam posuit. sic ⁊ nos dēmus ꝓ fratribꝫ aīas ponere. Nec dubiū quin iodeum ⁊ homīes dilexerit vt hortat̄. Q̄ si q̄s obijciat ꝙ alij apostoli sil'em amorē imo petrus maiorem habuerit cui dictū est a dn̄o Simon diligis me plus his? Rn̄deo ꝙ licet alij discipuli in scola magistri cum iohāne cōgregati eque magnam ⁊ petrus maiorem caritatē habuerit. iohānis tamē caritas tanto maior effecta est quāto in via merendi in qua de die in diem augebatur pre omnibus superuixit. ¶ T ¶ Tercio iohannes stetit in altiori statu actōnum nobilitate. verum quia actōnes estimant̄ plus ⁊ minꝰ nobiles s̄m nobilitatem obiectoꝝ Ideo beatꝰ iohānes tres exercuit nobiles actōes que inter omnes alias ꝓpter nobilissimum obiectum altiores ⁊ nobiliores reputant̄. et sunt iste predicatio sacrorum librorum cōscriptō diuinorum cōtemplatio. quas tres actiōes altiores diximus. quia facte sunt ad ecclesie edificatōnem ⁊ dei glorificatōnem. De prima eius actione: scilicet predicatione dicit venerabilis Beda ꝙ ꝓpter insuperabilem euangelisandi constantiam a domiciano cesare fuit in pathmos insulā relegatus. Q̄ autem actio predicādi sit nobilis valde mltas alias excellens patet per apostolum. i. corinthiorum. xiiij. Ubi predicatōnem dilectioni ⁊ alijs pijs exercitijs prefert dicēs. Sectamini caritatem. emulamini spiritualia. magis autem vt prophetetis. Et subiungit Volo autem omnes vos loqui līguis. magis autem prophetare. Nam maior est qui prophetat q̄ꝫ qui loquitur linguis. Qui em̄ loquitur linguis semetip̄m edificat. qui autem prophetat ecclesiam dei edificat: Ac si patenter dicat. Qui loquitur linguis id est qui orat priuatum bonum facit. qui autez ꝓphetat id est predicat commnne bonum facit. Scimus autem ꝙ commune bonū melius est q̄ꝫ priuatum. De secūda autem eiꝰ acceptione videlicet librorum conscriptiōe patet. Quia tres libros nobiles et ecclesie perutiles scripsit scilicet epistolas. apocali. ⁊ euangelium. In primo de dei et proximi caritate. in secundo de presenti ⁊ futuro statu ecclesie et eius qualitate. in tercō de diuinitate disseruit. De tercia vero actione scilicet diuinorum contemplatōne patet ī apocalipsi quam per reuelatōnem ihesu christi hauserat contemplādo. et sic patet quomodo agebat tres nobilissimas actōnes.

¶ U ¶ Quarto iohannes stetit in sublimiori genere passionis gaudenter sufferens omnia que ob amorem ihesu christi sibi fuerāt irrogata: obseruans diligenter magistri sui vestigia: qui vt ait apostolus. Proposito sibi gaudio sustinuit crucem confusione contempta Hebreorum. xij. Et summo desiderio anhelabat vt similia simili ex affectu ꝓpter magistrum susciperꝫ qualia magister sustinuit propter eum vt fieret in eo quod scriptum est Sapientie. xiiij. capitulo. Simili pena seruus cum domino afflictus est: et popularis homo regi similia passus. Pertulit autem tria genera passionum: quas distinguendo vocare possumus scilicet generales. speciales. et singulares. Generales passiones dicimus quas cum alijs apostolis pertulit qui cum eis legitur flagellatus.

Sermo.

Actuū. v. Cesis apostolis dimiserunt illos. Illi aūt ibant gaudētes a cōspectu ꝛc. Speciales aūt dicimus quas a domiciano ꝑtulisse legitur. a quo in doliū feruētis olei āte portā latinā missus est. ille aūt inde exiuit illesus. Qui etiā alias iussus est venenum bibere: ⁊ nihil ei nocebat. Quas ideo spāles dicimus: quia licet solus eas suscipet. alij tamē apli martires passi sunt silia ⁊ maiora. Singulares aūt passiones iohānis illas dicimus quas iuxta crucem dñi stans ꝑtulit cum mgr̄o amarissimas eius passiones. quas tam in corpe q̄ꝫ in corde dulcis ihesus ꝑtulit. ex amarissimo cōpassionis affectu faciens suas. Omnē enim dolorem quez magister in cruce ꝑtulit: ipe in animo sufferebat. qui cordis sui ⁊ aīe intima penetrauit: que videlz amaritudines tāto erāt vehemētiores: quāto in aīma que mori non poterit ꝓfundiores. cuius cōpassio in corde ⁊ aīa tam immaniter seuiebat vt pie credi possit: ꝙ nulli martires extra in corpibꝰ tantas amaritudines ꝑtulissent: adeo etiā vt ex sola cōpassionis amaritudine martir super oēs martires sit effectus. Et ideo has passiōes singulares diximus. quia in his nec primū silem visus est nec habere seq̄ntem. Quis enim cogitare sufficiat q̄ꝫta miseria pectus eius repleuerat. cum dulcis magister super cuius pectus priori nocte dulciter deliciādo in cena recubuit. de cruce alloquēs ipm dulcissime matri recōmendauit dicens. Mulier ecce filius tuus. ⁊ ad eum. Ecce mat̄ tua Ex quorum verboꝝ virtute ratio est hebetata. mens amaritudine inebriata. tota aīa in ꝓfundum omīs miserie cōsternata. O q̄ꝫ ꝓfundo cordis affectu clamabat illud Petri xiiij. Quis mihi det vt ego moriar ꝓ te. nec dubiū quin hoc ex omībꝰ visceribꝰ voluissꝫ Sic patet quomō deus exaltauit iohānem in vite sanctitate. Secūdo exaltauit eum in specialis p̄rogatiue claritate multa insignia singularis amicicie cumulās sup eum inter quas tres tātum breuiter noīamus. Prīo ꝙ disciplm quē diligebat ihūs ꝯgnoīare decuit Scdo ꝙ supra pectus eius in cena recubuit. tercio ꝙ mr̄em eius ⁊ ipm matri in extreme mortis articulo recōmendare voluit. quoꝝ nullum alicui ceteroꝝ legimus euenisse. ¶ Tercio exaltauit eum gloriose mortis singularitate. de qua dicit venerabilis Beda Cum iohānes sciret sibi īminere diē recessus sui cōuocatis discipulis pꝰ monita exhortationū ac post missaꝝ celebratōz ad vltimū valefecit. deinde descēdens in defossum sepulture sue locum: facta oratione appositus ist ad prēs suos. hec Beda. Orauit aūt expansis manibꝰ ad dñm dicens O bone ihesu inuitatus ad cōuiuiū tuū ecce venio grās agēs. quia dignatus es me ad tuas epulas inuitare. sciēs ꝙ ex toto corde desiderarē te. Cunq̄ orōnem finijsset tāta lux sup eum emicuit vt nullus in eum respicere posset Recedēte aūt luce fouea plena māna inuenit. qd̄ in illo loco vsq̄ in hūc diem ꝑseuerat atq̄ in fundo fouee instar minute arene terra scaturire vidr̄ sicut in fontibꝰ cōtingit. hinc merito dicere possumus. Quis cognouit sensum dñi aut quis cōsiliariꝰ eiꝰ fuit: vt dilecto suo tam mirabilē vocatōnis grām exhiberet. Ulez quia dr̄ Job. v. Nihil fit in terra sine cā. ideo huius gr̄e causaz triplicē assignamus. Hoc em̄ factū credimꝰ ꝓpter eius mūdissimā castitatē. amarissimā cōpassibilitatē. dei liberalissimā voluntatez Primā cām ponit Beda vbi cū dixit Appositus est ad patres suos statim subdit. qui tā liber a dolore mortis q̄ꝫ a corruptōne carnis inuenit alienus. Scdam causam dicimus amarissimam cōpassibilitatē. ⁊ quia hoc sāctorum auctoritatibꝰ ꝓbare non possumus ideo satis cōuenit vt hoc rōne ostēdamus. iudicabat enim dei benigna clemētia indignum vt beatus iohannes dulciori mortis a amaritudine plecteretur. et quia sub cruce magistri stans compatiēdo ⁊ moriēdo quodammodo debitum mortis exoluerat. placuit magistro vt in secunda morte sine lege mortis. hoc est sine mortis amaritudīe moreretur. Q̄ si hec ratō tanq̄ꝫ ab imperito posita non accipitur. rogo legentes vt eam habeant pro non dicta. Terciam causam diximus dei liberalissimam voluntatem. Cuius videlicet causam non est assignare. nec stulte inquirenti aliquam dare: cum ipe sit causa scꝫ causalissima omnium causarum:

De sto 10e cuta.

nisi forte velimus illam causam assignare. quam deus per Esaiam .xlij. capi. exprimit Qm̄ complacuit sibi in illo anīa mea. Sic patet q̄ gloriose mirificauit dn̄s sanctū suum exaltādo illum apud ꝓximos suos vt veraciter dicat. Exaltaui electuz de plebe mea Sequit̄ scd̄m principale scz habitat cōfidēter. de quo in sequētibꝫ dicemus: adiuuāte ihesu christo

XII. Sermo secundus de eodem.

Qui vicerit faciam illū columnā in tēplo meo. Apocal. iij. dicit Bern̄. Hoc p̄monitos vos esse volo frēs neminē sup terram absq̄ tēptatōne victuꝝ: vt cui forte tollitur aliqua securus aut magna pauidus expectat aliaz vt nūq̄ sibi in corpe mortis huius libertatem perfectam audeat polliceri. Necesse est em̄ vt veniāt tēptatōes. Quare Quia nullus coronabit̄: nisi qui legittime certauerit. Quomō autem certabim⁹ si desit qui impugnet. Quid mihi cū victoria si non sum in p̄lio. Ergo deus misericorditer nobiscū agens vult nos tribulatōnibꝫ exerceri: vt quod virtuosis opibꝫ a nobis nō poterat extorq̄ri: saltem laboriosis impugnatōnibꝫ obtineat a nobis deus. ⁊ ideo sicut nec mare fluctibꝫ sic nec vita homīs carere pōt temptatōnibꝫ. imo tot tēptatōnibꝫ plena ē vt non immerito tota ip̄a nostra vita tēptatio appellet̄ dicēte Job .vij. Militia ē vita homīs sup terram. Et quia gl̄iosus iste prīceps iohānes ꝑfecte vicit omīa. factus ē columna in templo dei. hoc est in potioribꝫ bonis dn̄i collocatus vbi innixus sup dilectū habitat cōfidenter. tāto nūc in p̄mijs p̄ ceteris sublimatus: quāto in via hac in meritis extitit exaltatus quē in verbis ꝓpositis ido deus nobis ponit in exemplū: ac si delectet gl̄a premioꝝ ip̄m imitemur in exercitijs meritorum dicens singulis ⁊ omnibus nobis thema propositum scilicet qui vicerit ꝛc̄. Ac si dicat. Qui vicerit sicut iohannes faciam eum columnam sicut iohannem. Non em̄ personaꝝ acceptor est deus vt ait petrus. sed qui fecerit quod ille accipiet sicut ip̄e. Clerū quia nimis sublimata est gloria eius vt nec cogitando nec loquendo fimbriam eius possimus attingere. Quid enim locustis cum gigante de quibus dicitur Numeri. xiij. ca. Vidimus quosdam in terra promissionis de genere giganteo. quibus comparati quasi locuste videbamur. Ideo ne gloriosa eius premia quasi balbutiendo verbis vilibꝫ inquinemus ip̄a cum reuerētia inclinamus: ⁊ premia eius quasi punctualiter tacta trāseamus materiaz que in manibꝫ est ad nos miseros culices reflecteutes. vt si de colūnis templi celestis fieri non possumus. saltiz de granis harene que tam in templi edificatōne quam in columnaꝝ erectōne similit̄ necessaria est fieri studeamus ¶ Resumētes ergo verbum ꝓpositū. qui vicerit ꝛc̄. tria dicamus per ordinem. Primo de mō īpugnandi. Secūdo de modo vincendi. Tercō de fructu premiādi. De primo sciendum q̄ sunt septem que nos impugnāt licet singulorum intentō sit diuersa. scilicet deus. proximus. dyabolus. mundus. caro. homo seipsum. ⁊ opera virtuosa. Deus enim impugnando nos temptat vt perficiat. proxim⁹ vt noceat. dyabolus vt interficiat. mūdus vt decipiat. caro vt inficiat. homo seip̄m vt sibi satisfaciat. bona opera vt homo ea perficiat De primis tribus dicit beatus Bernard⁹. Alia a deo. alia a ꝓximo. alia ab aduersario sustinemus. De sequentibꝫ tribus scilicet mundo carne ab homine in seip̄o. dicit beatus Bernardus. Impulsor hominis ē mūdus. caro homo ip̄e. mundus impulsat de veneno vanitatis. caro de delicijs voluptatis. homo ip̄e vt det peccato consensum voluptatis seu libertatis. Bonum vero opus quod est septimum nos impugnat per suā difficultatem. hec breuiter percurramus videndo quomodo singula nos impugnent. Primo ergo deus nos impuguat: ⁊ hoc aliquando in rebus per earum subtractōnem aliquando in corpore per infirmitatum castigationem. aliquando in anima per gratie subtractionem. et hec omnia facit vt ad desideranda celestia nos inuitet. Secundo est dicendum q̄ proximus nos impugnat: videlicet in rebus nos spoliando. vel famā denigrādo. vel etiam corpus vulnerando.

Diuisio

Item nos impugnant

1.

2

vel quibuslibet alijs iniurijs nos grauando.
Tercio dyabolus nos impugnat p prauas
suggestiones ⁊ malas immissiones: de quo
Bern. Ille callidissimus serpens cui nullū
aliud studiū est nisi fundere sanguinē aīaꝝ
hic est qui iugiter machinat malū venenatis
suggestionibꝫ sufflat. illicitos motus inflā/
mat. ⁊ mille modis nocēdi corda hoīm tēp/
tare non cessat. Quarto mds nos īpugnat
retro ⁊ ante. a dextris ⁊ a sinistris sensibꝫ no
stris exterioribꝫ suas offerēs vanitates. d q
Bern. Quot mūdus oblectamenta tot vir
iustus patit tēptamenta. dicit enim singu/
lis nobis illud Sapi. xxi. Uenite fruamur
bonis que sunt ⁊ vtamur creatura tāq̄ī iu
uentute celeriter. Non em̄ est qui agnit⁹ sit
reuersus ab inferis. ⁊ p Job. xl. dicit nobis
mds. Circūda tibi decorez ⁊ in sublime eri/
gere ⁊ speciosis induere vestibꝫ ꝛc. Quinto
impugnat nos caro nostra dicēs nobis illd
Sap. xxi. Uenite ⁊ vino p̄cioso ⁊ vngentis
nos impleamus: nullū pratū sit qd non p/
trāseat luxuria nostra. Sic em̄ ait apls. Ca
ro cōcupiscit aduersus spūm. de qua lucta
dicit Bern. Nosip̄i gestamus laqueū nr̄m
vbiq̄ nr̄m circūferimus inimicum carnez
hanc loquor de peccato genitam ⁊ nutritaz
Grāde pericl'm ⁊ grauis lucta aduersus do
mesticum hostē maxime cum nos aduene si
mus ⁊ ille ciuis suam inhabitet regionem.
nos aūt exules ⁊ pegrini. Sexto impugnat
homo semetip̄m quādo ex vehemēti tēptati
one pene victus iam est in deliberatōe dādi
cōsensum. de quo Bern. Noli mirari vsq̄
adeo hō impulsor est suiip̄ius ⁊ suimet p̄ci
pitator vt nō sit qd in altero formidet si ip̄e
solus a seip̄o manus cōtineat. manū tuam
dico cōsensum tuū. hūc solum contineas et
omnis impugnatō nō nocebit. In hac em̄
libertate creauit nos deus vt nulla penitus
creatura euellere ab eo nos possit sola id no
stra deserere nos possumus ꝓprietate. Und
Gen. Sub te est o homo appetitus tuus ⁊
tu dn̄aberis illius. Septimo impugnāt nos
opa virtuosa que ex viciata natura primo/
rum pentum non delectat opari. Omnem
em̄ virtutē ⁊ om̄e bonum difficulter facim⁹
nisi p cōtinuam assuefactōem ip̄orum opa/
tio trāseat in affectum. Ip̄a sunt enim d q/
bus dicit scriptura. Ericius in liminari: et
leo in via. per ericium horrorem. per leonez
timorem volens intelligi. quia bona opera
hn̄t horrorem in inchoatōne ⁊ timorē in exe
cutiōe. ⁊ sic patet qūo ex omni pte hostibus
circumdamur vt veraciter dicere possimus
illud psal. Circūdederūt me mala quorum
non est nūerus. ¶ Scdo dicendū est
de modo vincēdi: hoc est qūo has impugna
tiones vincere dēam⁹. Sed vt verbis vtar
Bern. Qui sumus nos: aut que fortitudo
nostra vt tam multis tēptatōnibꝫ resistere
valeamus? ⁊ subiūgit. hoc erat certe quod q̄
rebat deus ⁊ ad quod nos ducere satage/
bat: vt vidētes defectū nostꝝ cum puris o/
ratōnibꝫ ad eius miscdiam confugiamus.
Primo ergo deum vincimus si eius flagel
la sine murmure sufferamus. quod cuz vi/
derit nos fidel'r facere quasi victus p nr̄am
patiētiam dicit nobis illud Naum. Afflixi
te ⁊ nō affligam te vltra: ⁊ non conterā vir/
gam de dorso tuo. Secundo proximum vin
cimus si iniurijs fatigati malum p malo n̄
reddamus. Tercio dyabolum vincimus: si
eius persuasionibꝫ per fortem resistentiam a
ditum denegamus. Unde Jacobi. iiij. Re
sistite dyabolo: ⁊ fugiet a vobis. Sic docet
nos Bernardus dicens. In his tribꝫ mens
debet semetip̄am circumspicere oculo vigi/
lanti ne contra mala proximi pertrahat ad
retributōnem mali. ne contra temptamēta
dyaboli seducatur ad delectatōnem ⁊ cōsen
sum delicti. ne contra flagella opificis ad ex
cessum ꝓruat murmuratōnis. Quarto mū
dum vincimus si lumen vere fidei teneam⁹
Unde prima Johannis. v. Hec est victo/
ria que vincit mundum fides nostra. Qui
enim perfecte credit deum ⁊ futuram vitaz
mundum istum paruipendit. Quinto car/
nem vincimus: si duris laboribus eius de/
sideria exhaurimus. dicente beato apostolo
Paulo Romanorum. iiij. capitl'o. Si spi/
ritu facta carnis mortificaueritis viuetis.
Sexto nosmetipsos vincimus: si volunta/
ti proprie renunciantes diuine voluntati p
oīa nos conformamus. De quo apostolus.
Nemo quod sibi sit vtile faciat sz qd mlt'is.

Septimo bona opa vincimus si frequēti assuefactōē ipa trahimus ī affectum ¶ A Tercio dicēdum est de cumulo p̄miorū: vt si p̄dicta omīa vincimus quid ⁊ q̄ntū ex hoc apud deū de premio cōsequam̄. Sūt autez septem p̄mia in apoca. posita que istis victoribꝫ sunt ꝓmissa. Primo de victoria qua deum vincimus dr̄ Apoc. iij. Qui vicerit dabo ei sedere mecū in throno meo. vt sicut flagella videbar ei aduersari ꝑ intimissimam vnionē debet in me perpetuo cōsolari. ī quo adhesio beate vnionis ꝓmittit. qui em̄ vt ait apl's adheret dño sedens cum eo in throno suo vnꝰ cū eo spūs efficit. Scdo vincentibꝫ ꝓximos ꝓmittit remissio omnium peccatorum cum dr̄ Apoca. iij. Qui vicerit vestiet vestibꝫ albis. ⁊ hoc est qd dr̄ Mat. vi. Si dimiseritis hoībꝫ peccata eoꝝ scz nō reddētes maluz ꝓ malo dimittet vobis pater celestis peccata vestra. dimissis aūt peccatis reddim̄ dealbati. ⁊ est cōueniēs ꝓmissio. qui em̄ mala ꝓximi equanimiter sustinet a commissis peccatis purgat. ⁊ qꝛ malū ꝓ malo non reddit purgatus cōsternat. Tercio vincētibus dyabolum ꝓmittit ꝑticipatio oīm bonoruz que dñs meruit in sua passione cum iteruz apocal. ij. dr̄. Vincenti dabo edere de ligno vite. i. de fructu ligni vite quod est crux xp̄i: in qua pependit vita nostra ⁊ est conueniēs ꝓmissio. Dignuz quippe est vt qui ꝑ virtutem crucis ⁊ passionis xp̄i omībꝫ ꝑsuasiōibus dyaboli resistit virilr fructus etiā eius ꝑcipiat in eternū. Quarto vincentibꝫ mundum ꝓmittit eterne damnatiōis euasio. cū iterum Apoca. ij. dr̄. Qui vicerit non ledet a morte scda: hoc est non damnabit in inferno. Cum em̄ duplex sit mors culpe ⁊ pene. Mortem culpe per peccata mortalia incurrimus. Mors vero pene est quam ꝑ dānationem incurrimus. De prima dr̄ Ezechi. xviij. Aīma que peccauerit ipa morietur que est mors prima. hic aūt tangit damnatō q̄ est mors secūda Juste aūt victoribꝫ mundi datur in p̄miū euasio mortis secunde. quia nemo vincit mundum nisi qui se mortificat mūdo. qui autem mortificat se ꝓpter deum merito euadit mortem damnationis. Hic poteris applicare de duplici morte. s. culpe ⁊ pene: de quo alibi. Quīto vincentibꝫ carnem ꝓmittitur spiritualis consolatio. cum iterum Apocal. ij. dr̄. Vincenti dabo māna abscōditum qd nemo scit nisi ipe qui accipit. Dignū quippe est vt qui ꝓpter deū carnis dulcedinem respuūt hoc in p̄miū habeant vt dīne cōsolatōnis dulcedine cōsolent. Unde Bernard. Renuat homo cōsolari in alijs qui vult in dei consolatōnibꝫ delectari quia quāto magis illis euacuabitur: tanto magis istis implebit: si multum multum. si parum paꝝ. Sexto vincentibꝫ seipos ꝓmittitur tam p̄ntis vite q̄ future sublimatio singularis. cum iteꝝ subiūgitur Apoca. iij. Qui vicerit scz seip̄m faciā illum colūnam in templo meo ⁊ est digna reꝓmissio. Nam sicut inter omēs victorias maior ē illa qua se homo totum vincit intus ⁊ extra dicente salomone Prouerbio xvi. Qui dominatur animo suo melior est expugnatore vrbium. sic etiam nomīe colūne maius premium ꝓmittit. vt in hac via ceteris p̄ferantur ⁊ in patria gloriosius sublimentur. Septimo vincētibꝫ p̄dicta oīa ꝓmittit oīm p̄dictoꝝ tam p̄ntiū q̄ futuroꝝ copiosa p̄miatio: cum tādem cōcludit Apoca. xxi. Qui vicerit possidebit hec oīa. ac si di. Qui de peccatis vnū vicerit illi etiā vnum p̄miū respōdebit. qui aūt omīa vicerit oīa p̄dicta p̄mia recipiet ⁊ ea cū dño manēs in perpetuū possidebit. ad que uos per.

XIII ¶ Sermo de innocētibꝫ

Nisi conuersi fueritis ⁊ efficiamī sicut ꝑuuli nō intrabitis in regnū celoꝝ mat. xiiij ¶ B Dicit beatꝰ maximꝰ eps. Hēt xp̄iana simplicitas infantiaz suā nisi q̄ ista nobilior est q̄ illa. nā xp̄ianoꝝ infantia ē ex virtute. qꝛ ꝓpter deū acquisita in moribꝫ. illa aūt infantia pueroꝝ est ex teneritudīe nature. Vt aūt ad exhortatōz dñi ꝑ uirtutis īfantia efficaciꝰ laboremꝰ triplex est nobis p̄miū repromissum. s. gr̄a in p̄nti. regnuz celoꝝ ⁊ maiꝰ in celo p̄miū. De prīo dr̄ Mat. xi. Grās tibi ago pr̄ celi ⁊ terre qꝛ abscondisti hec a sapiētibꝫ ⁊ prudētibꝫ ⁊ reuelasti ea ꝑuul. ita pater qm̄ sic placitum est ante tē-

De scdo in pñti themate declarat. de tercio iterꝝ Mat. xviij. Quicũq; humiliauerit se sicut puulus iste hic maior est in regno celorum. De quo puulo dicit iterꝝ maximus eps. Videamus quis sit ille puulus q̃ discipulis ꝓponit imitãdus: non em̃ arbitror hũc esse de plebe. nõ de publico. nõ de multitudine ceterorꝝ sed de celo. Ipe est enim d̃ q̃ dr̃ Esa. iiij. Paruulus natus est nobis. Visis ergo premijs que grãs cõtinent multas valde. nũc videdum est quibꝫ exercitijs pueri effici valeamus. Sunt aũt septem exercitia per que ad pueri silitudinẽ peruenimꝰ. scꝫ per puritatẽ. simplicitatẽ. amabilitatem ignoscibilitatẽ. ⁊ humilitatẽ. verecũdie ⁊ obedie veritatem. hec septem hñt pueri a natura ⁊ nos eadem studeamus hẽre ex gratia ⁊ virtute. Si ergo cupimus predicta p̃mia ꝯsequi ꝑ puerorꝝ exercitia iã ꝓmissa studeamus Primo ⁊ ante omĩa conemur assequi puritatẽ. cuꝫ em̃ puer dicat a puritate. quicunq; hanc habuerit ille est veraciter puer dei. Ex hac prima gratia vocabat deꝰ aplos pueros dicẽs Jo. xxi. Pueri nunquid pulmentarium habetis. Verꝝ quia omẽs peccauimus vt ait apl's Romã. iij. Omẽs peccauerunt ⁊ egent gl̃a dei. ideo optet vt peccatũ per pñiam expellat. ⁊ maxime ꝑ illã pñiam que cõtritio appellat. Et quia multi contritionem hẽre vident. qui tamẽ ꝑ eam peccata non exhauriũt. eo q̃ inefficax et insufficiens sit apud deum. Ideo rogat nos deꝰ iosue. ij. vt fortem ⁊ verã cõtritõem habeamus dicẽs. Date mihi verꝝ signũ. Verꝝ autem signum sunt amarissime lacrime quas fũdimus ꝓ peccato. Verꝝ cum signũ correspondere debeat signato q̃ꝫtum potest. ⁊ cum lacrime sint signum ⁊ cõtritio sit signatũ. ideo ex ꝓprietatibꝫ signi cognoscere possumus qñ sufficiẽs sit signatũ ¶ C. Hñt autem lacrime tres ꝓprietates. Sunt em̃ calide. salse. ⁊ ab emiẽtiori sensu scꝫ oculorum effluũt que tria nos instruũt qũo contritio sit faciẽda. Cõtritio igit vt sit efficax ex feruẽti duotione ⁊ ex medullis cordis ꝓcedere dꝫ: vt sicut lacrime calide sunt: sic cõtritio ex calore magni doloris dꝫ ꝓcedere. vt fiat qd̃ iob. xli dr̃. De ore eius lampades ꝓcedũt sicut tede ignis accẽse: Scdo lacrime sunt salse ꝑ quod iunuit q̃ cõtritio dꝫ esse amarissima: vt sit quod deute. xxxij. dr̃. Fel draconuꝫ vinum eorꝝ. fel em̃ draconũ peccatuꝫ est qd̃ ex sua amaritudine inebriare dꝫ conterentem sicut vinum vt dicere possit illud Treno. iij Repleuit ⁊ inebriauit me amaritudine inimicus meus. Tercio lacrime fluũt ab eminentiori sensu: ⁊ signant q̃ de ꝓfundissimo affectu lacrime iste fluere dñt. Ex his ergo tribꝫ ꝓprietatibꝫ lacrimarꝝ in cõtritõe seruatis ꝑfecta erit cõtritõ. ⁊ ex hoc peccata omĩa condonant. Scdo pueri hñt simplicitatem sine duplicitate ⁊ sine dolo agẽtes ⁊ viuentes. sic ⁊ nos simplr viuamus ⁊ simplicitatem in oĩbꝫ ⁊ ꝑ omĩa teneamus. quia sic ꝓuerbi. x. dr̃. Qui ambulãt simplr ambulãt cõfidenter ¶ D. Est aũt triplex simplicitas scꝫ cordis. oris. ⁊ opis. Prima simplicitas scꝫ cordis est vt omĩa interiora scilꝫ cogitatio. rõ. volũtas. ⁊ memoria in vnuꝫ coeant ⁊ cõsonẽt in deum. nec sint in eis scĩsmata. sed quod rõ approbauerit hoc volũtas velit memoria amplectet. De hac simplicitate dr̃ Sap. i. In simplicitate cordis querite illum. Qñ em̃ omĩa interiora ad q̃rendum deum coeũt. tũc cito quod querit inuenitur Unde Mat. vi. Si oculus tuus simplex fuerit totũ corpus tuũ lucidũ erit. vocans ibi oclm intẽtõem ⁊ affectum. Scda simplicitas est oris. quã tũc veraciter tenemus quãdo nnlla duplicitas est in ore. vt locutõi nostre nulla duplicitas sed semꝑ veritas ⁊ pura intẽtio sit annexa. quod dñs monere studuit Mat. v. vbi dicit. Sit sermo vester est est. non nõ. nam quod amplius est a malo ẽ ac si dicat. Sermo vester ex nulla dolositate ex nulla falsitate a veritatis tramite recedat. sed est veritatis semꝑ annectat est locutionis. ⁊ vbi est non inuenit in rerꝝ veritate ibi etiã nõ sit in locutõe. vt ꝓpter nullam rẽ locutõ vestra a veritate recedat. Nec solum hec simplicitas tenẽda est in locutõe sed in oĩm sensuũ exteriorꝝ apprehensione. vt si q̃d cõtingat videre vel audire simplr illud fiat verbi gratia. Si cõtingat aliquid pulcrum videre simplr videat. nec corde statim concupiscat. similr si quid audiat non statiꝫ ad

delectatōem ꝑtrahat̄. hoc ergo simplr videt̄ vel audit̄ cui nō iungit̄ appetitus. Vñ Her. Columbinus ⁊ castus est oculus qui in rebus humano vsui ꝯcessis nulla libidine figitur. Tercia simplicitas est opis qñ omīa opa nostra sine exceptōne cum testimōio cōscīe ad deum ordinant̄. nec vnq̄ aliq̄d opus facimus qd̄ remurmurāte conscīa in deum nō poterit ordinari. sed ꝑ puram intētōnez omīa deo damus. De hac simplicitate dicitur ꝓuer. xi. Volūtas dei in his est qui simpliciter ambulāt. Cur hoc? quia vt d̄r. Qui simplr ambulat confidenter ambulat. E. Tercio ꝓprietas puerorum est amabilitas. Amāt em̄ ⁊ amant̄ facilr. sic qui deo ⁊ hoībus cupit esse amabilis in hac virtute pueros studeat imitari. Quibꝫ autez exercitijs hoc possit fieri docet Hern̄. ita dic̄. Arbitror q̄ tu bñ viuas si viuas ordinalr tibi. socialr ꝓximo. humilr deo. Ordinalr vt in omī cōuersatōe tua solicitus sis obseruare vias tuas ⁊ in cōspectu dñi ⁊ in cōspectu ꝓximi cōuersatōem hñs bonam sine scādalo ⁊ sine q̄rela: exhibens omībꝫ te amabilē bonos mores ⁊ verba dulcia omnibꝫ p̄bens. De quo d̄r Eccle. xx. Sapiēs in verbis seip̄m amabilem facit. Vere em̄ est sapiēs qui verba et opa sub disciplina moꝝ scit regulr ordīare: cauēs sibi a scādalo ⁊ peccato. Socialr etiā debes viuere si amabilis cupis esse. qd̄ tunc facis si studeas oīm mores ⁊ opera portare patiēter ⁊ a nemīe portari. pacifice viuēs et quiete ⁊ omībꝫ te blandē ⁊ affabilem exhibere. Vnde Salomō qui pacificus interp̄tatur dictus est amabilis deo. ij. Reguz. xij vbi d̄r Vocauit nomē eius amabilis dño eo q̄ dñs diligeret eum. Tercio debes viuere humilr si amabilis esse cupis. Veruz qr humilitas est vnū de prīcipalibꝫ membris in principio sermonis ꝓpositis. ideo loco huius ponamus verecūdiā que est virtꝰ ꝓpria pueroꝝ. Pueri em̄ semp̄ sunt verecundi. de qua virtute dicit Hern̄. Nescio an q̄c q̄ gratius verecūdia aduerti in moribꝫ hominum queat. que lz oīm etatum ornatꝰ sit in teneriori tamē etate amplius pulcriusq̄ nitescit. Quid amabilius verecundo adolescente? Q̄ pulcra q̄ splēdida gemma verecundia est in vultu adolescētis. soror continentie est ⁊ columbine simplicitatis indicium testis innocētie. lāpas pudice mētis iugiter lucens vt nihil in ea turpe vel indecorum residere attēptet quod nō ilico prodat. F. Quarta ꝓprietas pueroꝝ est ignoscibilitas. facilime em̄ consueuerūt pueri ledētibꝫ cōdonare. sic ⁊ nos nostris offensoribꝫ cōdonemus. Ad quod faciendū tria nos alliciūt. s. necessitas. vtilitas. cōformitas. Primo necessitas ad cōdonandum īiurias nos cōpellit. quia mādatū est a deo. Vnde dicit̄ Leui. ix. Non sis memor iniurie ciuiū tuoꝝ ꝓpter quod d̄r Mat. xviij. Serue nequam nōne oꝑtuit te misereri ⁊ cōserui tui? Q̄ autem necessitas nos cōpellit patet quia nllm bonuz a nobis acceptat̄ nisi ꝓximo ignoscamus. Scd̄o vtilitas cōsiderata ad ignoscēdum facilr nos inducit. Hec aūt vtilitas ē remissio oīm peccatoꝝ. que tñ rōe offensi. s. dei ⁊ rōne offensaꝝ sunt penitus infinita. vñ Eccle. xxiiij. Relinque proximo tuo nocenti te. ⁊ tūc dep̄canti tibi peccata soluent̄. Item Luce. vi. Dimittite ⁊ dimittemini ꝛc. Tercio ad cōdonandū nos mouēs ē dei cōformitas. Cum em̄ facimus hoc quod deus in extrema necessitate cōstitutus scz ī passione fecit: qui dixit. Pater ignosce illis qr nesciunt quid faciūt. dicimur ex hoc deo ñ modicum assimilari. Vnde Cri. Nichil est qd̄ sic deo silem faciat q̄ ledētibꝫ fore placabilē. Quinta ⁊ vltima ꝓprietas pueroꝝ est hūilitas. De sexta ⁊ septima ꝓprietate sup̄ positis vide alibi. Qualr aūt hāc hēamus ex īterp̄tatōe nomīs edocemur. Dicit̄ eniz humilis quasi humo similis. Humus autem est fertilis. stabilis. despicabilis. que tria in nostra humilitate dñt conuenire. Prīo igit̄ nostra humilitas debet esse fertilis. vt simꝰ humiles non verbo tm̄ sz ope ⁊ veritate. humilitatem taliter in ope exercētes vt viles ⁊ abiecti ab omnibꝫ iudicemur. Multi enim dicūt ⁊ sentiūt de se vilia. sed non sustinēt ab alijs idem dici: hi formā hñt humilitatis sed nequaq̄ opera veritatis. Scd̄o humilitas nostra sit stabilis vt sicut in prosperitate ita in aduersitate. in honore sic̄ in abiectōne. in laudibꝫ sicut in vituꝑijs stemus

immobiles sicut terra-quia vt dr̃ prouerb
rriij. Qui mollis ⁊ dissolutus est in opere.
suo-frater est sua opa dissipantis. Hinc.i.
cor-xv-fratres mei dilecti stabiles estote et
immobiles. Tercio simus despicabiles-i-de
formes in habitu exteriori sicut terra omnẽ
solicitudinẽ nostrã in decorẽ interiorꝝ hoĩs
ordinantes vt cum nemo manum possit mit
tere in ambobus-negligamus exteriora vt
decorent interiora: imitãtes eum de quo dr̃
Es.liij. Non est ei species neq; decor. Si er
go his ꝓprietatibꝫ pueroꝝ decorati fuerim?
erimus pueri dei ⁊ pdicta tria ꝑmia ꝓmitt̃
te dño cõsequamur. ¶ Q Q Quãq; quãto vi
ta hoĩs est purior tanto magis ei solet a de
monibꝫ dolosius insidiari. Ideo ꝓscripta
puritas ꝑ quatuor mala destruit scz per ni
miam occupatõem-carnalẽ delectatõnem-
superbie inflatõem-luxurie inquinatõem-qõ
pulcre in veteri testamẽto legimus figura
tum. Nam pueri a pharaone submerguntr̃
ab vasis lacerantr̃-ab anthiocho ꝯcipitantr̃-⁊
ab herode trucidantr̃. De primo dr̃ Exod.i.
Dixit rex egipti obstetricibꝫ hebreoꝝ preci
piens eis. Cũ obstetricabitis hebreas ⁊ ꝓ
tus tempus aduenerit si masculus fuerit in
terficite-si femina reseruate. Quid ꝑ pha
raonem qui interꝑtatur dissipãs ꝓpatos
nisi terrena occupatõ que ꝓpataꝫ dissipat
puritatẽ accipit-de qua dicit.i.Re.xx. Aspi
sionem pulueris mutauit os ⁊ oculꝰ. Hinc
Eze.xviij. Polluerũt in negociatõibꝫ suis
sanctificatõem suam. Herñ. Exteriora itu
ens salua sibi arbitrat omia-nõ sentiẽs ver
mem occultum qui interiora corrodit. Se
cundo pueri lacerantr̃ ab vasis.iiij.Reg.ij.
Egressi sunt duo vasi de saltu ⁊ lacerauerũt
ex eis.xlij.pueros. Per hos vasos carnalis
delectatõ accipitur-sicut enim vasi ꝑ mellis
pua dulcedine perdũt sepe vitam sic ꝛc̃ hinc
prouer. Propter crapulã multi perierũt-hic
dñs Mat. Cauete ne grauentr̃ corpora vĩa
crapula ⁊ ebrietate-quare? Quia sicut ait
apls. Si fm carnem vixerimus non solum
puritatem pdimus sed penitus moriemur
Tercio pueri ꝯcipitantr̃ ab anthiocho-sic.n.
dr̃.ij. Macha.vi. Mulieres infantibus ad
vbera suspensis ꝑ muros ꝯcipitaueũt. Per
hunc anthiochũ qui paupis silentiũ inter
pretatr̃-superbia intelligit que pauptatez ꝓ
priam semp silet intuẽs altiora ⁊ credit se a
liquid esse cuꝫ nihil sit-que etiã angelos ab
altitudine celi ꝯcipitauit-multomagis ho
miñes ꝙtumlibet pueros ꝯcipitat. Cñ ber
nar. Expedit tibi non esse virginẽ ꝙ devir
ginitate insolescere-⁊ subiũgit. Salubriorẽ
ergo viam sequẽdi deum elegit in humilita
te peccatoꝝ ꝙ in virginitatẽ superbo. Quarto
pueri ab herode trucidantr̃. Sic enim dicit
Matth.ij. A bimatu ⁊ infra occidit multos
pueros herodes-glosa id est ab imis annis
Per quem sc̃z herodem luxuria designatr̃
que puritatem in nobis fedat penitus ⁊ ex
tinguit. Ad horum pueroꝝ ꝓprietatez ꝑ
ducat nos ihesus xps.

XIIII ¶ De sancto Siluestro

Homo quidaꝫ
peregre proficiscẽs vocauit ser
uos suos ⁊ tradidit illis bo
na sua ꝛc̃. Mat.xxv ¶ ¶
Beatus Greg. exponens verbum ꝓpositꝫ
di. Quis est iste homo qui peregre proficisca
tur? nisi redẽptoꝝ noster qui in ea carne quã
assumpserat ibat in celum. Carnis em̃ locꝰ
ꝓprius terra est que quasi ad peregrinandũ
ducit dum ꝑ redemptorẽ nr̃m in celo collo
catur-quod bñ ꝑ priculare signum adiunc
tum innuit-per quod ab omibꝫ alijs hoĩbꝫ
specificatur. Ipe em̃ sic singulariter homo
existit vt nec primũ similẽ visus sit nec ha
bere sequẽtem. De cuius singularitate dic
Job.xxxvi. Ecce deus excelsus ⁊ nullus ei
simil' in legislatoribꝫ inuenit. In verbis er
go huius euãgelij sũmarim pstrictis gli
sus iste ⁊ singularis homo ihesus xps quin
q; nobis insinuat. que fidelit̃ cõsiderata nõ
modicum nos emẽdant. s. bonoꝝ suoꝝ
distributõem-seruoꝝ negociatõem-negoci
atõnis rõem-bone rõnis remuneratõꝫ-ma
le rõnis damnatõem. Primũ ibi: homo q̃
dam ꝛc̃. Secõm ibi: abijt ꝛc̃. Tercium ibi: ac
cessit ꝛc̃. Quartũ ibi: euge serue bone. Quĩ
tum ibi: serue male ⁊ piger. Hec ꝑ ordinez
prosequẽtes. Primo dicamus de bonoꝝ
huius beati hoĩs distributõe-qui vicz bõ

De sco silvestro.

in ascēsione pegre proficiscēs hoc est ī celū dedit dona hominibꝫ distribuēs nobis sua bona. ⁊ vni dedit quīqꝫ talēta. alij duo. alij vero vnū. vnicuiqꝫ ſm ꝓpriā virtutez. Sed ꝑ hec quinqꝫ talēta siue dona quīqꝫ corpis sensus accipimꝰ: dicēte Gre. pene eisdem verbis cū subiūgit. Quinqꝫ talētis donū quinqꝫ sensuū videlicz visus auditus gustus tactus et odoratꝰ exprimit. quos idcirco dñs nobis ꝯtulit vt lucremur in eis qd nobis ꝓficiat ineternum. Hec breuiter dicta sint de mēbro primo scz bonoꝝ distributiōe ⁊c.

I ¶ Secūdo dr d seruoꝝ negociatōe q nossumꝰ. Qui ergo cū his quinqꝫ sensibꝫ tanqꝫ cum quinqꝫ talētis vtilr negociari voluerit debet vsum eoruz ad tria fidelr ordinare. Primo debet eos ab omnibus illicitis declinare ad bona ⁊ deo digna ordinare. et ex eorum abiectis meliora cogitare. Prīo dico debemus sensus nostros ab illicitis dclinare ne hauriamus ex eis quod intus in anima nos occidat. quia sicut dr Prouerbi. xiiij. Mors secus fenestras posita est. que si intrare ꝑmittit morimur corā deo. Nec sufficit vnum sensum ab illicitis custodire. sed oportet vt omēs per diligētem custodiā obstruant. Dicit em Gre. Quid ꝓdest ciuitatem vndiqꝫ muniri. pateat aūt aditus ex vna ꝑte. De visu dr Eccle. ix. Virginē non aspicias ⁊c. quia ꝓpter speciē mulieris multi perierūt. De auditu Esa. xxxiij. Qui obturat aures suas ne audiat sanguinem iste in excelsis hītabit. De olfactu dr Esaie. iij. Erit ꝑ suaui odore fetor. De gustu apostolus. Nolite inebriari vino ⁊c. De tactu qui cōmunis est sensus toti corpi dicit aplus. ij. Corin. vij. Bonum est mulierem nō tangere. Scriptura em ab oībꝫ illicitis ꝑcipit abstinere. Unde versus. Sunt sensus quinqꝫ quoꝝ mala sensa relinque. Quare? Quia isti quinqꝫ sensus ex corrupta natura ad illicita inclinati quinqꝫ sanctissimos ⁊ fortissimos homīes ꝓstrauerūt. Nam visus ꝓstrauit euam. de quo Gen. iij. dr. Uidēs mulier lignum q esset pulcꝝ visui: comedit ⁊ dedit viro suo Item visus strauit dauid. qui cum post multas ⁊ fortissimas victorias deambularet in solario domus sue vidit bersabee ⁊c. Scds sensus scz auditus deiecit adā de quo dr Gen. iij. Quia audisti vocez vxoris tue plusqꝫ me maledicta terra in opere tuo. Similr petrus: qui cum ad vocem vil ancille territus timuit mortem vitam negauit sicut Mat. xxvi. ⁊ Johā. xviij. legit manifeste. Tercius sensus. s. olfactus vicit iudam. qui cum sensisset odorē vngenti effusi super caput ihesu indignādo ⁊ murmurando dixit. Ut quid perditō hec ⁊c. qui male ꝓficiens vsqꝫ ad dñi ꝓditōem. venditōnem. desperatōnem. ⁊ suu ꝑius occisionē miserabilr peruenit Quartus sensus gustus vicz infatuauit esau. qui illectus ex rufa lēticla vendidit primogenita sua. de quo dr Gene. xxvi. Coxit iacob pulmētum: ad quod cum venisset Esau lassus de agro ait. Da michi de coctōe tua hac rufa. Cui dixit iacob. Uē de mihi primogenita tua. At ille respondit En morior quid mihi ꝓderūt primogenita Et sequit. Sic accepto lētis edullio comedit ⁊ bibit ꝑuipendens q primogenita vendidisset. Quintus sensus tactus videlicet: strauit sampsonē ꝑiter ⁊ salomonē. quorum alter fortissimus in scriptura. alter vero sapientissimus memorat.

II ¶ Secundo hi sensus ab illicitis custoditi ⁊ abstracti debent ad obiecta deuota ⁊ deo digna fidelit ordinari. vt eadem obiecta ꝑ ymaginatiōz ad interiora trāsmissa aīam ad deuotōnem afficiāt: dirigēdo scz visum ad ꝓximoꝝ miserias ꝓpter cōpassionē ⁊ ad sanctoꝝ mores auditum ad ꝑdicatiōes edificatorias ꝓpter vite emēdatōem. gustum ad refectōnes necessarias ꝓpter solam corpis sustētatōez. tactum ad exercitatōes duras ⁊ asperas ꝓpter dei imitatiōem. ita videlz vt singuli sensus tanqꝫ famuli fidelr obsequētes dñe sue aīe rōnali certatim ad interiora deuotas materias offerāt vt ipa aīma tanqꝫ sapiēs mulier ad fructuz meritoꝝ se valeat excitare. De his duobꝫ exercitijs videlz sensuū ab illicitis abstractōne ⁊ eorūdem ad obiecta bona ordinatōne dr Eccle. vij. Melius est ire ad domum luctus qꝫ ad domū cōuiuij ⁊ de eisdem Hern. Habeat deuotus homo familiam sensuum suoꝝ sic ordinatā ⁊ disciplīatā vt dicat huic. Uade ⁊ vadat. ⁊ alio veni et

2 ordinare sensus ad bona

veniat ꝛc. ¶ L. Tercio ex obiectis sensuuꝫ debemus meliora cogitare. ipa obiecta solicite estimãdo dicẽtes singulis que sensibus nostris obijciunt. Quid sibi vult istud? Et inueniemus si iuste ea estimabimus ꝙ nihil penitus cõtinent vtilitatis: verbi gratia Si visus viderit pulcra. auditus audiat dulcia ⁊ gustus sentiat suauia nõ illic resideãt: sed ex his cogitẽt boni viatores meliora. scꝫ dei pulcritudinẽ. celestis armonie dulcedinem ⁊ sic agat de reliquis. Hinc Bern. Prudẽs estimator rebꝰ vtit ꝑ speculo ⁊ in omni eo quod cernit sui amatoris resultat memoria aspicit cũcta que cõdidit ⁊ quo cõdiderit fine: atqꝫ ex arra dilectõnis quam ꝑcontulit sapiẽter estimat quãta seruauit in dotẽ: nec dubium quĩ creator sibi meliora reseruauerit q̃ꝫ dederit creature. Vilia sunt ergo presentia licet multa ex eis pulcra ⁊ dulcia appareãt. sed optima sunt que signant qd̃ patet per Esa. qui omnia pñtia vocat somniũ dicens. Sicut somniat esuriẽs et comedit: cum aũt fuerit expgefactus vacua est anima eius. ⁊ sicut somniat sitiẽs ⁊ bibit ⁊ postq̃m expergefactus fuerit lassus adhuc sitit. sic erit multitudo omniũ gentiũ que dimicat ꝯtra montem syon diligẽdo tpalia plusq̃ꝫ deum. quod exponẽs Greg. dicit. Sepe cõtingit dormiẽti inopi vt se per somniũ diuitez videat: atqꝫ eisdem rebꝰ animuꝫ extollat letatur se habere quod nõ habet. sed repente euigilãs dolere incipit qui diuitiaꝝ imaginẽ dormiẽs tenebat. ⁊ tũc gemit sub paupertatis pondere. qui se credidit diuitias possidere. Q si scripture non credimus tẽpus ꝑteritum quod viximus ad memoriaꝫ reuocemus ⁊ inueniemus ꝙ oĩa ꝑterita nihil differũt iam a somno. cogitet ergo qui poterit si expediat ꝑ breui somo pñtis vite eternam vitã perdere: ⁊ cum hoc damno penas ꝑpetuas sustinere. ¶ M. Tercio videnduꝫ ẽ de sensuũ nostroꝝ tanq̃ꝫ talẽtoꝝ reddẽda rõne. quod intelligit in eo quod dr̃. Pꝰ mltuꝫ vero tẽporis venit dñs seruoꝝ illoꝝ ⁊ posuit rõnem cum eis. Hoc autem tẽpus est tpꝰ mortis: in quo cum singulis nobis ponit rationem cum vsura exigens quod commisit Deus eniꝫ qui in ascẽsione ꝑegre ꝓficiscẽs ascẽdit in celum. in morte singuloꝝ reuertitur rõnem exigẽs de talẽtis. Quõ aũt a nobis rõnem exigat: ipe iudex nobis insinuat per Esa. xxvij. vbi dicit. Ponam in pondere iudiciũ ⁊ iusticiã in mẽsura. Iudiciũ aũt in pondere ponere est iudicare nos ꝑm pondus boni ⁊ mali quod cõmisimus corã deo verbi gratia. Peccata nostra in dei iudicio ponderant. vtꝝ cõmissa sint ex ignorãtia vl̃ malicia vel infirmitate. vtꝝ ex surreptõe vl̃ intẽtõne vel etiam morosa deliberatiõe. Similr̃ bona nostra ponderant si difficilia ardua vel leuia si ex deuotõe vel leui affectõne vtꝝ volũtarij vel coacti obtulerimus ea dõ. ⁊ ꝑm hec pondera boni ⁊ mali. merita vl̃ demerita. punitõem vel cõsolatõem. dãnatiõꝫ vel glorificatõem reponderat nobis deꝰ. q̃a sicut dr̃ ꝓuerbio. xi. Equũ pondus volũtas eius. nam de reponderatõe maloꝝ dr̃ deute. xxv. Pro mẽsura peccati erit modus plagarum. ⁊ in Apoca. xiiij. Quãtũ glificauit se ⁊ in delicijs fuit: tãtum date ei de tormentis. Modus aũt remetiẽdi bona erit sine modo dicẽte aplo. ij. Corin. iiij. Id quod momentaneum est in pñti ⁊ leue tribulationis sup̃modum in sublimitatẽ eterne glie pondus opatur in nobis. Hinc. ij. palippom̃. x. Ego maius pondus apponã. Similr̃ iustus iudex ponet cõtra nos iusticiã in mẽsura. bõa nostra ⁊ mala mẽsuras q̃ꝫdiu ea fecerimus si in lõgum ea vel vsqꝫ in finẽ cõtinuauimꝰ virtutem ꝑseuerãtie attingẽtes: vtrum circa horam terciam sextam nonam vel vndecimam ad lucrãdum exiuerimus. ⁊ ꝑm hãc diuersitatẽ nostra negociatio a dño iudicat ⁊ ꝑm hoc bona ꝑ bonis mala ꝑ mal̃ nobis a dño remetiunt. ita sane vt in momẽto in ictu oculi ad infernum vel purgatoriuꝫ vel etiam in celum ꝑm exigẽtiam negociatõnis quã fecimus in talẽtis ictu rapidissimo trãsferamur. ¶ N. Quarto dicẽdum est d̃ bonarum negociationũ remuneratõne quam intelligimus in eo quod dr̃. Euge ꝑue bone ꝛc. verum quia in horum talẽtorum negociatione triplex est difficultas. s. resistentia. carentia. continua dei reminiscẽtia. ideo deus dat nobis tripler ꝑmiuꝫ illi triplici difficultati correspondẽs. s. dei dilectiõeꝫ. spũalem

De scō siluestro.

cōsolatōem·eternam glorificatiōem. Prīo dico quia magna est difficultas in refrenatōne sensuum: quos in chamo ⁊ freno oportet cōtinuo cohiberi·ideo remunerat nos deus dans nobis suam dilectiōem vt cuz illa nō amamus auertētes omēs sensus ab eis deū amare dulciter incipiamus·ipa em̄ terrena spreta ⁊ cōtempta vrgent nos ⁊ quasi stimulāt ad amādum deū. Aīa em̄ ad ymaginem dei qui amor est creata: insitum hēt naturalr amorem·qui cū cōpescit amare sēsibilia cogitur amare deū. Hinc Augustin⁹ Cuz exhauseris cor tuū ab amore mdi hauries amorē dei ⁊ incipit inhītare caritas de qua nihil mali potest ꝓcedere. Scdo magna est difficultas carere sensibilibꝫ·de q̄bus delectatōnes plurime hauriunt dicente ꝓpheta ex ꝑsona seculariuz. Delectasti me domine in factura tua ꝛc. Ideo loco corꝑaliuz delectationū exhibet nobis deus spūalez cōsolatōem·dās seipm̄ nobis in quo delectabiliter fruemur omībꝫ his spūalr que corporaliter dimisimus ꝓpter deum·vt qui visui nostro corꝑali subtraximus pulcra sonora auditui·olfactui suaue olētia·gustui dulcia tactui leuia: his in infinitū melioribꝫ in deo spūaliter perfruemur·quod exp̄sse insinuat nobis Aug. di. Quid amo cum te amo domine deus meus nō spēm corꝑis nec cādorem lucis amicū oculis·nec dulces melodias delectabiles auribꝫ·nō florum vngētoꝝ aromatū suaue olētia·non māna ⁊ mella q̄ reficiūt gustū·nō mēbra acceptabilia carnis āplexibꝫ·non hec amo cū amo deū meum·⁊ tn̄ amo quādā lucem ⁊ quādā vocē ⁊ q̄ndaz odorem ⁊ q̄ndam cibum ⁊ quēdā amplexū interioris hom̄is mei·vbi fulget aīme mee·qd̄ non capit locus·vbi sonat qd̄ non rapit tēpus·⁊ vbi olet quod non spargit flatus·⁊ vbi sapit qd̄ non minuit edacitas·⁊ vbi heret quod nō diuellit societas·⁊ hoc est quod amo cum amo deū meū. Item Hern̄. Deꝰ est iustis forma speciosissima ad oculuz·armonia delicatissima ad auditū·odor suauissimus ad olfactum·sapor dulcissim⁹ ad gustum·amplexus delectabilissimus ad tactū Cum igit aīma habeat quinqz sensus spūales sicut corpus quinqz sensus corꝑales·que renuit ꝓpter deū in corꝑalibꝫ delectari meretur vtiqz ī spūalibꝫ cōsolari. Tercio quia magna est difficultas in cōtinua dei reminiscentia ꝓpter difficultatē quā sustinemus ex sensuū cohibitōe·ideo remunerat nos deus ꝑ eternam glificatōem·⁊ hoc est quod ꝓmittitur nobis. i. Re. ij. Qui glificāt me glificabo ⁊ ego eos·ac si di·Qui glificāt me hn̄do me semꝑ p̄ oculis: ⁊ hospitātes me in cordibus suis per cōtinuā rememoratōem: glificabo ⁊ ego eos deificās eos per eternā glificatōem. ¶ O ¶ Quīto ⁊ vltimo dicenduz est de male rōnis dānatōne que intelligit ī eo quod dr̄. Serue male ⁊ piger·vsqz ⁊ seruum inutilē eijcite in tenebras exteriores. i. in penas eternas. Qui em̄ volens cadit in tenebras interiores culpabilis conscientie: merito mittit in tenebras exteriores dānationis eterne. Pena aūt eterna dr̄ triplicit generalis. Primo ꝓpter oīm penaꝝ cōiūctionem. Hinc. iij. Re. ix. dr̄. Quia dereliquerunt dn̄m deum suū idcirco induxit sup eos dn̄s om̄e malum·qui aūt dicit om̄e nihil excipit. Unde cum p̄s multas penas numerasset di. Ignis grādo ꝛc. adiecit·hec omīa ꝑs calicis eoꝝ. Hinc Eze. xvi. Ecce ego congregabo sup te amatores tuos cum vniuersis quos oderas ꝛc. Scdo pena damnatoꝝ generalis dr̄·quia totū hoīem intus ⁊ extra in corꝑe ⁊ in aīma ⁊ in omnibꝫ sensibꝫ mēbris ⁊ corꝑis ꝑtibꝫ cruciabit·quod flēs predixit dn̄s Luce. xix. di. Quia veniēt dies in te vsqz·⁊ coangustabūt ꝛc. Tercio pena dānatoꝝ generalis dr̄·quia oīa peccata cōmissa semꝑ ardebūt·nec vnum ex omnibꝫ quātumlibet mīmum vnqz poterit cōsummari: dicēte dn̄o Mat. v. Amē dico vobis nō r̄cedet inde donec reddat nouissimū quadrantem·vocās quadrātē nouissimum minimū peccatum. Hinc Gre. Qui de magnis malis debitores sunt supplicijs traditi etiā nouissimum quadrātem soluūt. Illis em̄ minima ꝑcūtur qui maiora mala districte defleuerunt·quos aūt magna p̄munt etiā mala mīma in gehenna pariter affligūt. Igit quia cōfessor iste talēta sibi cōmissa a dō ad lucrum posuit ideo meruit in eccīa tlr sublimari·cuius meritis ⁊ p̄cibꝫ interueniētibꝫ

celestiū bonorum cōsortes fieri mereamur.

XV ¶ Sermo de sancta agnete virgine.

Despondi vos vni viro virginē castam exhibere xp̄o. ij. Corin. xi. Dic̄ Bern̄ ¶ P ¶ Tria sūt que mr̄imoniū carnale cōstituūt: que etiā spūaliter intellecta matrimoniū perficiunt spūale. Sunt aūt ista tria scz desponsatio. subarratio. cōsummatio. Per primum. s. desponsatōem cōsensus nubentiū comportatur. p scd̄m. s. subarratōem ratificat̄. per terciū videlicet corpm cōiūctōnem mr̄imonium cōsummat̄. Est tamē dr̄a inter hec duo matrimonia. quia in carnali matrimōio corpora. in matrimonio vero spūali corda transferūtur. In verbis ergo ꝓpositis p̄dicta tria matrimoniū cōstituētia intelligunt̄. Nam ī eo q̄ apostolus dicit. Despondi: tāgit desponsatōnem quā ip̄e verbis ⁊ doctrinis inter animas fideliter comportauit. In eo autem q̄ dicit virginē castā: tāgit subarratōem. nā virginitas arra est dicēte Bern̄. Qd̄ vnusquisqz a deo singl̄r accepit hoc illi arra est: In eo aūt q̄ subiūgit exhibere xp̄o tāgit matrimonij cōiūctōem. In his tribꝰ gloriatur beata agnes mr̄imoniū inter se ⁊ deum ꝑaciter cōsummatum. Nā de primo. s. de d̄spōsatōne dixit iuueni qui eā adamauit et eam sibi desponsari desiderauit. Ip̄i sum desponsata cui āgeli seruiūt ⁊c̄. De scd̄o. s. subarratione iterꝫ gloriat̄ subiūgēs. Anulo suo subarrauit me dn̄s meus ihesus xp̄s ⁊ tāq̄ spōsam decorauit me corona. De tercio pergit iterꝫ gl̄iari di. Jam amplexibꝰ xp̄i castis astricta sum ⁊ corpori eius sociata. ip̄i iuncta sum in celis quem in terris posita tota d̄uotione quesiui: ⁊ hec d̄ mr̄imonio beate agnetis que iam sponso suo deo in celis eternal̄r copulata est breuiter tacta sufficiāt. Nūc stilum ad moꝝ nostroꝝ edificatiōem cōuertētes ⁊ discētes qūo ⁊ nos possimus fedꝰ nuptiarum cum deo inire ⁊ cōtrahere vt ⁊ nos sibi matrimonial̄r copulati in eternū in cel̄ cum ip̄o viuere valeamus ¶ Q ¶ Propter quod sciēdum q̄ aīma ad ymaginez dei facta in sui creatōne in libertatē quandam posita est in qua libertate ad bonū ⁊ ad malum se poterit inclinare. hn̄s nichilominus rectorē liberum eius arbitriū videlicz gubernātem se ⁊ regētem. ⁊ sic inest ei inter vitam ⁊ mortem. inter lucē ⁊ tenebras. inter bonuz ⁊ malum cognitio iudicij ⁊ optō eligendi: que voluerit. ita vt hac libertate facta potēs sit bonum facere siue malum. Stāte itaqz anima in hac libertate nō declinās amorem suū in hoc vel in illud per cōsensum. tūc deꝰ ⁊ om̄is creatura certatim desiderat sibi animam desponsare: omībꝰ acclamātibus. o si trāseat ad nos. Nec mirꝫ. ip̄a em̄ est domina mdi ⁊ nobilior om̄i creatura. ⁊ ideo omnia que sunt ꝓcātur eam mādātqz ei per sensus corpis tāq̄ per nūcios vt sibi cōsentiat. ⁊ p cōsequēs alijs renūciet. hoc faciunt diuitie. hoc delicie. hoc honores. hoc dignitates. hoc potestates. hoc singula ⁊ vniuersa apud animam temptare nō cessant ⁊ singula istoruz ꝓmittūt ei sufficientiā licet soluere neq̄ant quod ꝓmittūt. Inter que om̄ia deus etiam ad eam nūcios suos mittit. mādans ei per Jhere. ꝓphetā. Reuertere ad me ⁊ ego conuertar ad te. ⁊ Cāti. ij. Oñde mihi faciē tuam soror mea sponsa. hoc est: inclina ad me cōsensum tuū. Hāc dei ⁊ oīm creaturarum desiderabilē acclamatiōem āmirās paulus dixit. ij. Corin. iiij. Spectacl̄m facti sumus mdo: angelis ⁊ homībꝰ. quod exponēs ber. dicit. Q si ita est vt oculi oīum sint in nos: nostri quo abierūt aut quare ip̄i soli recesserunt a nobis a dextris ⁊ a sinistris tāto studio circūspecti soli nos dissimulamus īspicere vitā nrām. Dicūt em̄ singuli si ad nos pertrāseat licet intētōe dissimili. nam deus nos desiderat vt nobis ꝓficiat. mundus vt decipiat. dyabolus vt interficiat ⁊c̄. Nam d̄ malis angelis ⁊ homībꝰ dicit p̄s. Me expectauerūt peccatores vt perderent me. de bonis autem idē ip̄e dicit. Me expectant iusti donec retri. mihi. His itaqz acclamatōnibꝰ dei ⁊ oīm creaturaꝝ in lōgū cōtinuatis heu maxima hoīm multitudo plus credēs sensuum vanitati vtpote p̄ntibꝰ q̄ fidei veritati de absentibꝰ ⁊ futuris abit ⁊ consentit in creaturas renūciās creatori. dicitqz ill̄d Exodi. iiij. Sponsus sanguinum michi es. ac

si dicat. Si te deum in sponsuz elegero vis
tm̄ nostꝝ sudorem nr̄m laborem: ⁊ vt pro te
sanguinem nr̄m fundamus. dicitqꝫ illd̄ iob
Recede a nobis sciam viaꝝ tuaꝝ nolumus
⁊ quis est dn̄s vt seruiamus ei. Sicqꝫ con
tingit vt dn̄o dicēte Luce. xiiij. alius vadat
ad villam suam spectādum. alius ad iuga
ꝓbādum. alius ad vxorē suā ad deliciāduz
dicētibꝫ singulis ad nuncios dei. Rogo te
habe me excusatū. ⁊ sic relicto deo adheren-
tes creature. tādem aliqn̄ miseri experiunt̄
licet sero ꝙ ista sensibilia multa ꝓmiserunt
⁊ paꝝ soluūt. iuxta illud Ecclesi. xx. Exigua
dabit ⁊ multa improꝑabit ¶ R ¶ Hic au
tem error ex triplici cā surgit. s. qꝛ bona mū-
di sūt pn̄tia. apparētia. boni resistētia. Pr̄io
dico ꝙ iste error surgit ex visibilium pn̄tia
que vndiqꝫ sensibꝫ nostris se ingerūt. Deꝰ
autem ⁊ eius bona mīme iam vident̄. ⁊ ideo
mens asueta pn̄tibꝫ ad ista visibilia facilīe
se inclinat dicens illud Sap̄. ij. Fruamur
bonis que sunt ⁊ nō p̄tereat nos flos tempo
ris. hinc Bern̄. Nisi mens districte seuerita
tis freno ab his sensibilibꝫ se cōtinue retra-
xerit nolens in ea labit̄ ⁊ in eis inuita delec-
tabilr̄ requiescit. Scd̄o iste error surgit ꝓpt̄
apparētiam qd̄ taliter est videndū. Deꝰ em̄
indidit aīme rōnali naturalē appetitum v
appeteret summū bonum qd̄ est deus: cōti
nens in se veraciter om̄e bonum. Ip̄e autez
cupiens nos ad se allicere bonorum suoruz
vmbrā ⁊ quādam similitudinē licet tenuez
sparsit in creaturis. non vt illa nos decipe-
rent sed ad deum trāsire inducerēt: rōcinan
tes sapiēter ⁊ dicentes. Si hec trāsitoria ha
bent aliquid pulcritudīs dulcedinis ꝛc. qua
lia sunt in deo qui hec omīa creauit. Unde
Bern̄. Nostra desideria in tribꝫ sunt maxi-
me cōstituta. s. in eo quod decet. quod expe
dit. ⁊ quod delectat. Hec tria cōcupiscimꝰ
omēs sed alius magis hoc: alius magis il-
lud. Alius em̄ sic deditus est voluptati que
delectat: vt nec quod decet. i. honorē. nec qd̄
expedit id est diuitias quicq̄ꝫ curet. alius au
tem questui incūbens. honestū dissimilat et
iocundū. alius aūt voluptatis ꝑiter ⁊ vtili
tatis negligentior solum vel maxime sectat̄
honorem: nec rep̄hensibile esset desiderium
eoꝝ si vbi veraciter inueniunt̄ hec quererēt.
que vere sunt in deo. Et quia hec sensibilia
apparēter oñdunt in se quod veraciter est in
deo: ideo aīma summū bonum somniās cre
dit se posse inuenire illud in istis trāsitorijs
⁊ caducis cōtenta signo ꝓ signato. ⁊ sic crea
ture que debebāt allicere ad deuz facte sunt
in deceptōem stultis homībꝫ. iuxta illd̄ Sa
pi. xiiij. Creature facte sunt in deceptōnez ⁊
tēptatōem hoīm ⁊ in muscipulā pedibꝫ insi
pientium. ¶ S ¶ Tercio iste error surgit
ex eo ꝙ in primo aggressu spūalia hn̄t diffi
cultatem: pn̄tia autem aliquid p̄ferunt cuz
quadā falsitate. etiā quia qui ī pn̄tia eligūt
florere ⁊ iocūdari ꝑmittunt̄ s̄m illud psal.
Dimisi eos s̄m de. cor. eo. Qui autem de-
um eligūt duris ⁊ cōtinuis laboribꝫ exercē
tur. Unde Job. x. Si iustus fuero nō leua
bo caput saturatus afflictōe ⁊ miseria. Su-
per quod Gre. Justus labore sui certamīs
afflictus caput leuare nō sinit̄. vt hic p̄ssus
a perpetua afflictōe liberet̄. Ex his ergo cau
sis ⁊ multis similibꝫ omēs pene relicto deo
ad trāsitoria se cōuertūt. Interim tn̄ benig-
nus deus cōtemni se vidēs reuocat nos cō
tinue. ⁊ suis cōtemptoribꝫ vt redeant etiam
p̄mia repromittit clamans post tergū illud
Cant̄. vi. Reuertere sunamitis. nūc per cō-
minatōem nunc per supplicatōem r̄uocans
abeuntes. Nam de comminatōe d̄r Osee. ij
Dixisti vadā post amatores meos: qui dāt
panem mihi lanā linum et oleum. ⁊ sequit̄
cōminatō. Ecce ego sepiam vias tuas spi-
nis ⁊ sepiam eā maceria ⁊ vias suas nō īue
nient. De supplicatōne vero d̄r Jherem̄. iij.
Vulgo d̄r. si dimiserit vir vxorē ⁊ recedens
ab eo duxerit alium. nūquid non polluta ē.
nūquid reuertet̄ ad eam vltra. Tu aūt for-
nicata es cum amatoribꝫ multis: tamen re
uertere ad me ⁊ ego suscipiam te dicit dn̄s
reuertere auersatrix ⁊ non auertā faciē meā
a vobis quia sanctus sum ⁊ non irascar in ꝑ
petuum. Qꝛ si anīa ex his in ꝓfundo cordis
intrinsecus ad pn̄iam permota fuerit dicēs
ex omni affectu omnibꝫ suis amatoribus ⁊
mdi vanitatibꝫ illud Esa. xxij. Recedite a
me amare flebo. In quibꝫ verbis indicit si-
bi a peccatis cessatōnem ⁊ de commissis cō

tritõem·ꝛ si sic ad deum pfecte conuersa fu
erit dicens illud Osee.ij. Vadã ꝛ reuertar
ad virꝝ meum prioꝛẽ·quia bñ mihi erat tũc
magis ꝙ nũc iurans ꝛ statuens in reliquũ
custodire iudicia iusticie sue. renũciãs prio/
ribꝰ amatoribꝰ anteꝙ compleat verbum il/
lud dicit deus. Ecce assum·dans ei anulũ
in manũ suam·per quẽ sibi aiam desponsa
bit·vt ꝛ nos cum beata ista virgine agnete
dicere possimus. Anulo suo subarrauit ꝛc.
Et hoc mutuo cõsensu desponsatio est com/
pleta. ¶ Secũdo deus suam sponsam
taliter vt dictum est ad se cõuersam tribus
munusculis subarrabit·ex quibꝰ decẽter oꝛ/
nata redditur deo grata. Primo dat ei tan
ꝙ monile adornans pectus ab omnibꝰ pec
catis plenam puritatem. De quo ornatu
gloriat Esa.lxi.di. Induit me dñs·vsqꝙ·q̃/
si sponsam ornatam monilibꝰ suis. Secũ/
do dat ei anulum adornãtem manũ.i. me/
ritorie actõnis acceptabilitatẽ; vt cui nõ lõ/
ge ãte dictum est illud Esa.i. Non accipiaꝝ
munus a vobis·manus em̃ vestre sanguine
plene sunt etiã quãtũcunqꝙ magnuꝫ· nunc
aũt quãtũcunqꝙ minimũ gratãter accipiat·
dans ꝓ eo premiũ semꝑ durãs·intm̃ vt eti
am ꝓ potu aque frigide pmiũ ei donet· dic
em̃ Ore·Loꝛ ꝛ non substãtiã pensat deus:
nec perpendit ꝙtum in eius sacrificio: sꝫ ex
ꝙto offertur·quia ante dei oculos nũꝙ va
cua est manus a munere: si archa cordis re/
pleta sit bona volũtate· Iste est anul⁹ quem
pater luca attestãte iussit dare filio reuerten
ti dicens. Date anulum in manu eius De
hoc anulo gl̃iata est virgo de qua in pñti est
nobis sermo cum dicebat. Anulo suo subar
rauit me. Tercio subarrabit deus sponsã su
am: ponens coronã in capite suo·ꝓ quã con
uenienter intelligimus regalẽ dignitatẽ·vt q̃
non lõge aũ abominosa meretrix est vocata·
Jhere.iij. Sub omni ligno frõdoso tu pster/
nebaris meretrix. Nũc cõuersa ad deuꝫ no/
minetur amica soꝛoꝛ colũba sponsa mollis
tenera·ꝛ quicquid delicaci⁹ potest dici· bis
enim omnibꝰ nomibꝰ deum legimus ipam
nomiare·ꝛ cui prius dictũ est Esa.xlv. De
scende sede in puluere filia babilon sede in
terra. tace intra tenebras·quia nõ vocaberis
vltra dña regnoꝝ. Nũc ei cõuerse ad dñm
dꝛ in eodem.xlvij. Erũt reges nutritij tui ꝛ
regine nutrices tue·vultu in terra demisso:
ꝛ adorabũt te ꝛ lingẽt puluerẽ pedum tuo/
rum·de hac coꝛona dꝛ per Eze.xvi. Dedi co
ronam decoris in capite tuo·ꝛ ecce tps tuuꝫ
tẽpus amantiũ. In quo verbo sponsa tra/
bitur ad aliud genus deuotõnis: vt nõ que
cunqꝙ dei sunt desideret sed ipm deum cupi
at·nam per hãc coꝛonã nobilis facta incipit
grãdia postulare ꝛ que excedãt omne meri/
tum desiderare. ¶ Tercio post p̃dicta
mirimonium feliciter cõsummat quod talꝛ
cõtingit cum aĩma sancta ex donis arꝛoꝛum
supꝛa modũ nobilitata: ꝛ ex verbis vltimi
dicti scꝫ. Tẽpus tuum tẽpus amãtium pro
uocata. ꝛ quid petere debeat informata inci
pit audere magna·ita vt in ipm deuꝫ vt ve/
mat ꝛ quod cepit compleat ex medullis coꝛ
dis dirigat vota sua·dicens cõtinuo clamo
re illud Cant.vij. Veni dilecte mi·nam vt
ait Bernñ. Desideriũ vox est ꝛ valida. In q̃
desiderio cum aliqꝙdiu decocta fuerit vene/
rit desideratus ꝛ ruit in amplexus dicens·
Ecce assum afferẽs secum oĩa que dilectant
que licꝫ ineffabilia sint vtpote excedẽtia om
nium intellectũ vt dicit Bernñ. Nec ea que i
spũ agunt̃ non verbo docent̃ sed spũ reuelã/
tur·est enim mãna absc̃ditum quod nemo
nouit nisi qui accepit·ex omnibꝰ tamẽ istis
gratijs tres tantũ depingimus verbis qui
bus possumus. Nam in hac dei ꝛ aĩme con
iũctõne affectus hoĩs inflãmat̃ ad dulcissi
mam delectatõem·intellectus illuminatur
ad secretoꝝ reuelatõem·totus status interi
oris hoĩnis ineffabilibꝰ gaudijs iocun/
datur: sicut ab eo cognouimus·qui repletꝰ
bonis istis euapoꝛabit ea nobis Augu·viꝫ
sic di. Quid est illud dulce quod in rcorda/
tione dei me tãgere solet ꝛ tam suauiter affi
cere·vt iam totus quodãmõ a memetipo a
lienari: ꝛ nescio quo abstrahi incipiã subi/
to innouoꝛ ꝛ totus immutoꝛ·ꝛ bene michi
esse incipit vltra ꝙ dicere sufficiã·exhilarat̃
conscia·in obliuionẽ venit omnis p̃teritoꝝ
doloꝝ miseria·exultat animus·clarescit itel
lectus·coꝛ illuminat̃· desideria iocundant̃
iamiãqꝙ alibi nescio vbi me esse video ꝛ q̃si

ffabiani ⁊ sebastiani

amplexibus amoris intus teneor: et nescio quid id sit: ⁊ tñ retinere id semp̄ ⁊ nunq̄ p̄dere toto nisu laborare. luctatur quodāmodo delectabiliter animꝰ ne recedat ab eo qd̄ semp̄ amplecti desiderat: q̄si in illo desideriorū omniū finē inuenerit. sūme ⁊ ineffabiliter exultat vt nihil amplius q̄rens. nihil vltra appetens: semp̄ sic esse volens. Nūquid ille est dilectus? Vere ip̄e est dilecus meus qui visitare me venit. Non vt totū infūdat se intus: sed vt gustandū prebeat se: non vt impleat desideriū: sed vt trahat affectū. Et hoc est qd̄ maxime p̄tinet ad arram desponsationis. q̄ ille qui in futuro se tibi videndū ⁊ perpetua possidendū dabit. nūc aliquādo vt q̄ dulcis sit agnoscas: se tibi gustanduz prebet qui viuit ac regnat ⁊c̄.

XVI. De sancto fabiano ⁊ sebastiano.

Iusti autem in perpetuū viuent. Sap̄. v. ¶ Dicit beatꝰ Augꝰ. Iusticia est virtus generalꝰ cōprehendens totiꝰ anīe rectitudinē: que ꝯsistit in dicta ordinatiōe hominis ad deū: ad se ⁊ ad p̄ximū. Ex q̄ patet q̄ om̄e quod sortit̄ veraciter rōez boni in virtute iusticie ꝯtinet̄. Et q̄ iusticia est optimū in merito. iō promittit̄ ei optimū in p̄mio: scz vita eterna. iuxta illud p̄s. Dñe quis habitabit in tabernaculo tuo ⁊c̄. vsq̄z. qui opatur iusticiā. Q̄ aūt vita eterna sit optimuz in premio. oñdit Bern. sic dicens. Homīes desiderant aurū ⁊ argentū: sup̄ om̄ia autez hec desiderant vitā. Om̄ia enim q̄ sunt: naturali desiderio vitā cupiūt. Q̄ si vitā hanc miseraz oīa desiderāt. q̄nto desiderio āplectenda est vita beata: in q̄ nulliꝰ rei ē penuria in eternū. Ad quā vitā eternā per meritum iusticie p̄uenit̄: sicut p̄tz in verbo p̄posito. Iusti in perpetuū viuent ⁊c̄. ac si dicatur. Qui vitam eternā que est sūmū bonū desiderat: fiat iustus. q̄ ad hanc solū p̄ iusticiā p̄uenitur. qd̄ ꝯsiderantes gloriosi isti martires iusticiam ad deū: ad se ⁊ ad proximū strenue exercebant: dantes deo sincerā charitatem: sibi durā ⁊ amaram penalitatē: p̄ximo veritatem. ostendendo ei verbo ⁊ exemplo viaz veritatis. ⁊ hec p̄ memoria sctōꝝ: dātes aliis occasionē diffusius loquēdi dicta sufficiant Verbū p̄positū prout nr̄e edificationi expedit: q̄ntū dñs dederit exponentes. In quibꝰ duo intelligimus: scz merituz ⁊ premium. Meritū in eo q̄ dicit. iusti. premiū in eo q̄ subiūgit in perpetuum viuent. Sed q̄ s̄m gregoriū nemo infima deserens repente fit sūmus. sed velut quibusdā ascensorijs gradibus p̄ incrementa p̄fectuū quotidie p̄uenitur quousq̄z tandē aliq̄n ad perfectōis celsitudinē assurgamꝰ. ¶ Ideo sciendu̅z q̄ ad perfectionē iusticie attingendā septez gradibꝰ p̄uenimus: scz fidei assertione. spei erectione. fideli ꝯfessione. strenua exercitatione. elemosinarū largitione. mandatoꝝ executione. iusticie opatione. Hec per ordinez p̄seq̄nētes primo dicimꝰ q̄ iusti erimus p̄ vere fidei assertionē. Notabiliter aūt vere fidei dicimus ad excludendū fidem mortuaz siue fictā. Fidem aūt mortuā dicimꝰ illam: que fidei opa nō adiungit. dicente Iaco. ij. Quid prodest si fidez quis dicat se habere: opera aūt nō habet. Nunquid fides poterit saluare eū? nā ⁊ demones credūt ⁊ ꝯtremiscunt. Sicut em̄ corpus sine spiritu mortuum est: ita ⁊ fides sine opibus mortua est. Hinc gregorius. Fidei nostre veritatem in vite nostre ꝯsideratiōe debemus agnoscere Tunc enim vere fideles sumus si quod verbis p̄mittimus opibus adimplemꝰ. Fictā etiā fidem illā dicimꝰ: que ⁊ si opa habeat: charitatem tñ nō adiūgit. Illud em̄ fictum dicimꝰ qd̄ apparet ⁊ nō existit. Illam g̊ fidē fictam dicimꝰ q̄ per fidei assertionē ⁊ opationem apparet: sed p̄ dilectionem non existit Oportet ergo fidem verā ⁊ viuā per dilectionē ⁊ operationē p̄iter ⁊ assertionē existere: que duo tangit apl̄s ad Gal̄. v. cum dicit. Neq̄z circūcisio aliquid valet neq̄z prepucium: sed fides q̄ dilectionē operat̄. Per talē enim fidez xp̄s habitat in cordibꝰ nr̄is. ex cuius p̄ñtia erimus statim iusti. Q̄ aūt per talem fidē iusticiā ꝯseq̄mur scripturarū testimonio attestatur. Dicit̄ em̄ Gen̄. xx. Credidit abraam deo ⁊ reputatū est ei ad iusticiā Item abachuc. ij. Iustus ex fide sua viuit. ⁊ paulus Ro. i. ⁊ ad Hebre. x. Iustus meꝰ ex fide viuit. Verū q̄ talis nō frustra credit

septem gradꝰ iustie

Sermo

sed erigit hominē ad sperandū: ideo vt iustꝰ ex fide iustificetur adhuc vlteriꝰ ꝓcedatur.

¶ Secdo ergo iusti erimus ex nostre spei erectione: spem nrām ad deū fiducialiter erigentes. qua vt potenter possimꝰ erigere tria debemus deuote ꝓsiderare scz promittentis veritatē: volentis caritatem: ⁊ oīpotentis facilitatem. hec tria si deuote ꝓsiderabimus spem nrām ad deuz erigunt supra modum. Hanc nrām spem conabat erigere Bernc̄ dicebat. Si decreuerit deus saluare nos continuo liberabimur si viuificare voluerit vita in voluntate eiꝰ est si premia eterna largiri licet ei qđ vult facere. ⁊ subiūgit predicta tria dicēs. Quādo eīm speranti in se potest deesse illa veritas tam veraciter promittens. illa caritas tam dulciter stringens. illa maiestas tam potenter soluens. que tāto affectu rogat in se sperari. ꝙ autē talis spes constituat iustū siue iusticia tribuat dicitur puer. xxviij. Justus vt leo ꝓfidit. Talis eīm fortis spes hoīem facit fortissimum nihil timens nihil metuens sicut leo: qui ad nullius pauebit occursum vt dicit ibidez. sic homo qui totā spem suā in deū posuit nihil timet. Tertio amplius iustificabimur p fidelem ꝓfessionē accusantes nos super oīa iniusticia: quā meminimus nos ꝓmisisse. In eo aūt ꝙ nrām iniusticiā accusamus displicentes nobis metipsis: in hoc iam iusti apparebimus cor̄ deo. Naz accusanti iniusticia remittitur: illa aūt iniusticia dimissa statim iusticia suboꝛnatur. qz nō est mediū ponere inter illa. Qui aūt ꝓfessio iustū constituat dicitur puer. xxiij. Justus prior accusator est sui. ¶ Est aūt triplex ꝓfessio. mētalis. sacramentalis ⁊ generalis. Mentalis quādo ꝓpuncti interius humili recognitōe deo mentaliter ꝓfitemur. de q̄ dicit in ps. Dixi confitebor aduersum ꝛc̄. et illud. Cogitatio hominis ꝓfitebit tibi. Sacramentalis illa dicit que per xp̄m instituta ⁊ p aplos ꝓmulgata est q̄ consueto vsu sacerdotibꝫ clauem habentibꝫ ꝑm morem ecclesie ꝓfitemur. De qua Leui. xiij. Plaga lepre si fuerit in hoīe adducetur ad sacerdotē. Expertius aūt in nova lege Matth. v. cū cuidam leproso mūdato dixit Jesus. Vade ostende te sacerdotibus hinc. i. Johan. i. Si ꝓfiteamur peccata nra fidelis est deus ⁊ iustus vt remittat nobis peccata nostra. Generalis dicit que in articulo necessitatis fieri potest cuilibet xp̄iano. de q̄ dicit Aug⁹. Tanta est virtus ꝓfessionis. vt si desit sacerdos in articulo necessitatis: confitens habens desiderio ꝓfitendi potest cuilibet ꝓfiteri. Verū quia nō valet ꝓfessio nisi sanctificatio subiūgatur. Quarto iusticiā ꝓsequimur per strenuaz oationem: exercētes nos fideliter in oīm genere boni per que speramus nos deo posse placere. Hec autē iusticia necessario iūgitur ad predicta. quia nec fides nec spes nec cōfessio quicq̄ ꝓderit nisi opa adiungant. maxime si ad huiusmodi exercitia tp̄us accesserit oportunū. ¶ B. Hec aūt opera in triplici genere exercentur nec extra illa aliqđ exercitiū potest esse: scilicet cogitatiōe. locutione ⁊ oatione. ⁊ in his occurrit tibi campus latissimus spaciandi. In cogitatione q̄ cogita tua defectuosa. dei beneficia copiosa. mūdi ruinosa. dei magnalia gloriosa. ⁊ ex his nra deuotio excitat. sine qua opa nostra parum valent. ⁊ ideo hortatur nos apostolus. i. Thimo. iiij. Exerce te ad pietatem: hoc est ad deuotionem interiorem. quia exercitatiō corporalis ad modicū utilis est. subaudi sine interiori deuotione. dicit enim Hugo de sancto victore. Ut sibilis actio quasi corpus est. deuotio vero quasi anima. ⁊ sicut corpus sine anima mortuū est: sic actiō sine deuotione: ⁊ sicut anīa corpus viuificat: sic deuotio actionem. Similiter exerceamus nos in locutione loquētes proximis utilia dei magnalia econtra cauētes vana ⁊ scurilia ꝛc̄. Ad quod hortat nos apostolus Col. iiij. Sermo vester semp in gratia sale sit conditus: vt sciatis quomodo oporteat vos vnicuiq̄ respondere. Sic etiam opera nostra tripliciter faciamus. scilicet cum diligentia. sapientia. frequentia sicut in alijs sermonibꝫ est expressum. de quibus operibus cum eorum diligentia. iterū dicit apostolus Col. vt supra. Quodcunq̄ facitis ex animo operamini sicut deo ⁊ non hominibus. scientes ꝙ a deo recipietis retributionem. Qui autem iusticiam ex his cō sequamur dicitur Eccles. xxix. Justus cor

suum tradet ad vigilandum diluculo ad do
minū qui fecit illū · quod exponēs Bern · di
cit. Vigilemus sup opera nostra ne vel ob
mittamus quod preceptū est: vel qd prohi
bitum faciam⁹. Vigilemus etiā super vba
nostra ne vel in eis deū offendere vel proxi
mo nocere contingat. Similiter sup cor no
strum est precipue vigilandū · quod scdum
sapientem omni custodia est seruanduz · quo
niam ab ipo vita procedit. Quinto iusticiā
consequimur ex mandatoꝝ dei opatione: vt
si omnibꝫ bonis intendere nō possumus sal
tem ea que magis vrgent ⁊ omnino necessa
ria sunt faciamus: ⁊ ad hoc merebimur dici
iusti. Sic em̄ · ij · Mach · ix · dicit. Justuz est
subditum esse deo: vt qd ipe precipit subdi
ti faciamus. ¶ Sunt autē tres cause
ꝓpter quas mandatis dei est fideliter inten
dendum: scz ꝓpter presentis tpis quietatio
nem · inferni euasionem · regni adeptionem
De primo dicit Esa · xliiij · Utinā actendis
ses ad mandata mea facta fuisset sicut flu
men pax tua intendens de illa pace que est
vnanimis susceptio emergentiū in tempo
re: quā nullus habere poterit nisi sanctus ·
de scdo dicit ꝓuer · xviiij · Qui custodit mā
datum custodit animā suaz scz ab inferno ·
de tertio dicit Math · xix · Si vis vitaz in
gredi serua mandata. Q si mandatoꝝ ob
seruatio ꝓpter eoꝝ multitudinē cuiq̄z nimis
difficilis videatur · ecce ⁊ in hoc prouidit no
bis deus vt obstruatur os loquentiū iniq̄:
⁊ fiat mūdus omnis subdit⁹ deo dans vnū
mandatum caritatem videlicet: in quo oīa
alia includūtur: dicēte aplo ad Gal · Oīs
lex in vno sermone instauratur scz dilige pro
ximum tuū: ⁊ iterū plenitudo legis est cari
tas legē continens ⁊ ꝓphetas · quaz si solum
seruabimus omnia sunt seruata. Verum quia
difficile est vt mandata omīa obseruentur · tm̄
est vt q in illis minus agit elemosinis sup
pleat. Sexto ergo iusticia acquirit elemosi
narum largitione. Justum quippe est vt ra
tione affinitatis q̄ inter nos ⁊ proximos no
stros cadit: vt is qui abundat ei subueniat
qui nō habet. Qui g̃ hanc exercet iusticiā iu
stus erit · hinc ꝓuer · xij · Qui negligit dam
num ꝓpter amicū iustus est · qui em̄ sibi dā
num facit vt proximo indigenti subueniat
iustus est · hinc iterum Pruerbiorum · xxi ·
Qui iustus est tribuit ⁊ nō cessat · ⁊ iteꝝ ibi
dem · xxix · Justus nouit cām paupertim.
De Ut ergo largitioni elemosinarū deuo
tius intendamus: tria bona q̄ ex elēosina no
bis eueniūt attēdamus. Tollit em̄ a nobis
damnationē delictoꝝ: facit purgationem et
eternam meret glorificationē · quod in vna
sentētia expresse legim⁹ Thob · iiij · Elemo
sina ab omī peccato ⁊ a morte liberat: ⁊ ipsa
est q̄ purgat peccata: ⁊ subdit nō longe post
⁊ facit inuenire misericordiā ⁊ vitam eternā
In quibꝫ verbis predicta tria lucide expri
mūtur. Septimo iusti denominatiue a iu
sticia noīantur vt veraciter dicātur iusti qui
iusticiam opantur: quia sicut albus ab albe
dine · niger a nigredine: sic iustus a iusticia
nominatur hinc · i · Joh · iij · Qui facit iusti
ciam iustus est. Verū cum sm̄ Bern · Justi
cia sit virtus reddens vnicuiq̄z quod suum
est · hoc fac reddendo inferiori equali ⁊ supe
riori vnicuiq̄z qd suū est ⁊ eris iusticie obs
uator. Da ergo tibi tanq̄z inferiori veraz co
gnitionem · eq̄li id est ꝓximo dilectiōem · su
periori · i · deo subiectionē. Primo dem⁹ no
bis veram cognitōem vt nosmetipos veraci
ter ꝯgnoscamus: quia nemo (vt ait Bern ·)
absq̄z cognitione sui saluabit. ⁊ alibi idē di
cit: q hoc ꝓuerbiū · homo scito teipm̄ · dici
e celo cecidisse. Initium em̄ omīs salutis e
gratie ꝯgnitio nostri est. Scdo demus ꝓxi
mo dilectionē que adeo necessaria est vt ca
dat etiaz sub precepto: qz nec deus reputat
se diligi nisi ꝓpter eū ec̄ ꝓxi⁹ diligat. Tertio
subiectionē humilimaz dem⁹ deo: qd ex oī
debito iustissimū est · de q̄ ps · Subdit⁹ esto
dño ⁊ ora eum · item Eccle · li · Subijcite col
lum vestrū iugo eius. His septē particula
ribꝫ iusticijs paulatim de die in diem a no
bis exhaurimus iniusticiā quousq̄z tandez
aliqn̄ tota exalata ꝑfecta iusticia subintra
bit: ⁊ hoc est qd dicit ps · Exercitatus sum ⁊
defecit paulisper spūs me⁹ · qd exponēs gre
dicit. Quid est q dicit spiritus meus nisi
spiritus elationis ⁊ spiritus iniusticie: qui
quanto quotidie in nobis deficit: tanto spi
ritus dei in nobis proficit ⁊c.

XVII. De sancto Vincencio.

Si quis vult venire post me abneget semetipm̄ ⁊ tollat crucem suam ⁊ sequatur me Math. xvi. ⁊ Lu. ix. ¶ E ¶ Dicit apostolus Hebre. x. Voluntarie peccanti iam non relinquit̄ hostia ꝓ peccato: nisi quia nō illi denuo crucifigitur xp̄s: nō complantat̄ iterū similitudini mortis eius ꝑ bapismum sed ꝓpria iam ab eo lacrimarū vnda exigit̄. ꝓpriam baiolare crucē. ꝓpria mortificare mēbra: eo ꝙ sola scd̄i ade. i. xp̄i tribulatio purgat quos ꝯtaminauit preuaricatio sola prioris ade. vbi g̊ ꝓpria macula fuerit. propria purgatio iure requirit̄: nō ꝙ ꝓpria cuiq̄ satisfactio sufficere possit. Quid em̄ est vniuersa penitētia nostra: s̄m ꝙ nō compatiamur omnino ñ possum⁹ ꝯregnare: ⁊ tūc quod in nobis min⁹ est ip̄e supplet. modicū tñ id qd̄cunq̄ est: nō patit̄ reseruari sed vult de⁹: vt qui sponte membra nr̄a dedimus arma iniquitati ⁊ peccatis. sponte etiam patiamur vt per ꝓpriam passionē diluamus qd̄ voluntarie est cōmissum. Fuit ergo pia iusticia vt q̄ ex alieno peccato scz originali obligati fuimus. ex aliena etiā pena absolueremur: sed qui ꝓpria mala cōmittit iustū est vt per propriam penā diluat ⁊ emendet: ⁊ s̄m aplum om̄es peccauerūt ⁊ indigent gr̄a dei. necesse est vt qui post ꝓpria cōmissa deū sequi voluerit ꝓpriam tollat crucē: ⁊ sic sequat̄ deum: et hoc est ꝙ dicit veritas in verbo ꝓposito. Si quis vult venire ⁊c̄. ac si dicat. Si quis est de numero eoꝝ qui peccata ꝓpria commiserunt ⁊ ducti penitentia volūt venire post me necesse est vt tales tollant crucē suā ⁊ sequātur me. ¶ F ¶ In quibꝫ verbis q̄ttuor intelligimus: scz humani arbitrij libertatem. diuini exempli nobilitatē. ꝓprij meriti sublimitatem. eterni premij securitatē. Primū ibi. si quis vult venire post me. scd̄m ibi: abneget semetip̄m. tertiū ibi. ⁊ tollat crucē suam. quartū ibi: ⁊ sequat̄ me. In primo mēbro adhuc tria inteligim⁹: scz dei largitatem hoīm libertatem. venientiū paucitatē. Primū ibi. si quis. scd̄m ibi. vult. tertiū ibi. venire post me. Hec om̄ia ꝑ ordinē exponētes primo dicimus ꝙ in hoc nomine distributiuo quis: dei intelligimus largitatē qui oībus se offert nulli se denegans. vt sit sensus Si q̄s. i. q̄cunq̄ cupit nō deneget̄ illi benign⁹ occursus ad grām offerendā. qd̄ tam ꝑ figurā q̄ꝫ ꝑ scripturam possum⁹ declarare. Per figurā q̄z incarnat⁹ ꝓ nobis semper in medio inuenit̄: ad insinuandū ꝙ oībꝫ se exhibeat. Vñ nat⁹ ꝯtinuo in medio aīaliū ponitur ⁊ in medio templi offertur. iuuenis in medio doctoꝝ inuenitur. in medio latronum crucifigit̄. resurgens a mortuis in medio discipuloꝝ apparuit. qd̄ totū factū est ad insinuandū ꝙ oībus se exhibeat. Hoc etiā ꝓbare possum⁹ ꝑ scripturā. dicit̄ em̄ Leui. xxvi. Ponā tabernaculū in medio vr̄i ⁊ nō abijciet vos aīa mea scz q̄ntū in me est. idē dicit̄ deutero. xx. Dñs deus vr̄ in medio vr̄i. hinc Actuū. x. dixit petr⁹ In veritate cōperi. q̄z nō est ꝑsonaꝝ acceptor de⁹: sed in omni gente qui timet deū ⁊ opatur iusticiā acceptus est illi. in quibꝫ oībus dei ꝯgnoscim⁹ largitatē Scd̄o in hoc verbo vult intelligim⁹ hūani arbitrij libertatē: ꝑ quā homo dignificatus est sup̄ ceteras creaturas. q̄ libertas iō ei data est: vt si volens bonum eligat digne remuneretur cū possit malū. si vero volens malū eligat digne puniat̄ cū possit bonū. De q̄ libertate dicit apostolus Gal. Vos in libertatem vocati estis: tm̄ ne detis eam in occasionem carnis. quod exponens Bern. dicit Hec est libertas qua nos christus liberauit vt nulla penitus creatura alia auellere nos ab eo aut violenter auertere possit. sola illū nostra deserere possumus voluntate ⁊c̄. erit forsitan peccatum in foribus sed appetitus eius sub eo est. tm̄ aperire recuset. renuat cōsentire. ⁊ sic in his que dicta sunt declarauimus humani arbitrij libertatem que est prime decisionis membrum ⁊ subdiuisionis scd̄um. ¶ G ¶ Tertio in hoc verbo venire post me. viuentium intelligimus paucitatem. licet enim facultas veniendi ad regnum celorum data sit omnibus sicut in euangelica patet parabola in qua om̄es ad nuptias sunt vocati: pauci tñ venire dignātur: excusationis verba nuncijs rñdentes. quia a ꝓpria ꝯcupiscentia abstracti ⁊ illecti

XVII.

singuli ad negocia sua vadunt. Vñ sensus est. qui vult venire post me id ē si aliquis est qui velit venire veniat. Hanc paucitatē conqritur dominus Mich. vij. cū dicit. Ve mihi qꝛ factus sum sicut qui colligit racemos vindemie in autumno: non est botrus ad comedendū: qđ adhuc apertius dꝛ Math. xxij. Multi sunt vo. p. v. el. Causaꝫ vero huius iteꝝ veritas in euāgelio insinuat dicēs. Arta est via q̄ ducit ad vitā. super qđ verbū dicit Crisꝰ. Si quis viā que ducit ad vitaꝫ laboriosam existimat: sue desidie imputet et non vie. Si em̄ tempestates pelagi. nautis vulnera militibꝫ. frigora ⁊ glacies agricolis leuia ⁊ portabilia sunt ꝓpter speꝫ premij tēporalis. multo magis dū celū placet nulluꝫ debet sentiri periculū. Nullus g̊ aspiciat in viam ꝙ arta sit sed quo ducit. i. ad celū: nec aliam ꝙ lata sit: sed quo ducit. i. ad infernū. Quid g̊ in causa est ꝙ pauci veniūt. qꝛ experimur inquirēdo rōis cecitatē. ꝯcupiscibilis peruersitatē. fallentis dyaboli subtilitatē. in nobis cadendi pronitatē. resurgēdi difficultatem. resistēdi debilitatē. retrahentiū multiplicitatem. ⁊ iō conquerit dñs Esa. xxiiij. Quō si pauce oliue q̄ remanserūt excutiantur ex oleo ⁊ racemi cum fuerit finita vindemia. sic dyabolus q̄si totā messem colligit et deus q̄si post tergū eius colligit qđ remāsit. vt dicere possit deus illud Ruth. ij. Vadā in agrū ⁊ colligam spicas q̄ fugerūt manus metentiū. ¶ H ¶ Sequit scđm membrū principale scꝫ abneget semetip̄m. In q̊ meriti nostri sublimitas designat. qđ ad sequēdum deū valde necessariū est. Cū enim ꝑm Esa. i. a planta pedis vsqꝫ ad verticē non sit in nobis sanitas: sed oīa certatim a deo nos retrahunt. ideo necesse est vt qui deuꝫ sequi desiderat ꝑ fortissimā resistentiam his resistat. Vñ Bern. super predicto verbo Esa di. Qđ in homīe purū poterit inueniri ab intꝰ manat. de corde exit pestiferū virus ac deinceps corpus occupat vniuersuꝫ. Oportet g̊ nos hec oīa abnegare: qꝛ nō solū ꝑ ꝓmouēt sequentē sed impediūt proficere cupientem. Sciendū ꝙ tria sunt q̄ nos oportet penitus abnegare: scꝫ nostra. nos ⁊ nostros de quibꝫ om̄ibꝫ dicit Gre. Aliqñ monet nos dñs vt nostra relinq̄mus vt est illud. Nisi quis renunciauerit oībus que possidet non potest meus esse discipulus. Aliqñ monet vt negemus nō soluꝫ nostra sed nosmetip̄os vt est illud. q̄ vult venire post me abneget semetip̄m. Et fortasse nō est laboriosum relinquere nostra: sed valde laboriosum est relinq̄re nosmetip̄os. minꝰ quippe est abnegare qđ habet. multū aūt valde est abnegare qđ est. nec tm̄ sufficit relinquere nr̄a nisi relinquamus ⁊ nos. Sed quid est ꝙ dicimus relinquamus ⁊ nos. si em̄ nosmetip̄os relinquimus quo ibimus: sed aliud sumꝰ per peccatū lapsi. aliud per naturā cōditi. aliud qđ fecimus. aliud qđ facti sumus. relinq̄mus ergo nosmetip̄os q̄les peccando nos fecimus ⁊ maneamus nosmetip̄i q̄les per grāꝫ facti sumus: ⁊ subiūgit exemplū. Ecce etem̄ q̄ superbus fuit. si cōuersus humilis factus est semetip̄m reliquit: sic de alijs vicijs ⁊ peccatis. de quibꝫ dicit ꝓuer. xij. Verte impios ⁊ nō erunt: non qꝛ om̄io nō erūt per essentiaꝫ sed nō erūt in impietatis culpa. Nisi g̊ quis a semetip̄o deficiat ad eū qui sup̄ ip̄m ē non appropinquat. nec valet apprehendere qđ super ip̄m est si nescierit tractare qđ est. Aliqñ monet nos dñs vt nr̄os relinq̄mus dicens Math. x. Qui amat patrē ⁊ matrē plus q̄ꝫ me: nō est me dignꝰ. In q̊ omnis carnalitatis affectꝰ exprimit: qui om̄es reliquēdi sūt penitus ꝓpter deū: sed iā qui se a vicijs abnegat exquirēde sunt ei virtutes vñ crescat. ¶ I ¶ Sequit ergo tertiū principale scꝫ tollat crucem suā. in quibꝫ verbis tria intelligimus: scꝫ sufferendi promptam voluntatem tribulationis asperitatē. discretiōis q̄litateꝫ. Primū ibi tollat. scđm ibi crucē. tertiū ibi suam. Primo ergo cum dicit tollat querit deus in nobis promptam voluntatem. qui enim aliquid tollit ad illud plena facie se conuertit. Per faciem autem volūtas accipitur que quanto ad sufferendū est promptior tanto apud deum tribulatio est nobilior ⁊ acceptior: dicente Jaco. i. Omne gaudium existimate cum in temptationes varias incideritis: quia vt ait apostolꝰ. ij. Corinth. viij. Si voluntas prompta est ꝑm illud quod habet accepta est deo. Scđo dicit

crucem in quo tribulatiōis tangit acerbitatem. Noīe eñ crucis acerbior passio denoīatur. Verū qr effusio sanguinis ab ecclesia iam recessit. iō loco crucis ⁊ effusiōe sanguinis dura ⁊ aspera corpis exercitia per q̄ paulatim de die in diez sanguis extrahit a dño acceptantur: vt fiat qd̄ dicit. iij. Re. ij. Effudit sanguinē belli ī pace. Q aūt talia exercitia ꝓ martirio computentur expresse dicit Bern. Vere martirij genus est ⁊ effusio q̄dam sanguinis in quotidiana corpis afflictione: illo nimirū quo cedūtur mēbra ferro: horrore quidē mitius ꝫ diuturnitate molestius. sic quippe in firmis ⁊ pusillis corde necesse est vt quez semel ꝓ xp̄o fundere non sufficiūt saltem minori q̄dam sed diuturniori martirio sanguinē fundant. Tertio subiūgit suā. in q̄ tangit discretionis moderataz q̄litatē: vt sit sensus. Tollat crucem suam. i. suis viribꝫ ꝯmensuratā: ne ꝑ indiscretiōis impetū deficiant añ tp̄us: ⁊ per ꝯñs corona perseuerantie āmittatur. ꝓpter qd̄ dicit p̄s. Fortitudinē meā a te custodiaz ⁊c̄: ⁊ aplus hortat. Ratōnabile sit obsequiū vestruz: qr nō coronabit nisi q̄ legitime certauerit. Legitime aūt non certat qui deficit ante finē.

R. Sequit quartū principale: scz ⁊ seq̄tur me. Quō autē ip̄m seq̄mur vt sui grām ꝯseq̄mur. Sciendū q̄ dupliciter est sequendus ꝫm duplex esse suū scz hūanū ⁊ diuinū ita vt per nr̄m sensum interiorē suuz spūm id est diuinitatē: ⁊ per nostrū hoīem exteriorem suū hoīem exterius fideliter sequamur. De prima imitatiōe hortatur nos dñs deutero. xiij. Dñm deuz vestrum sequimini. Quō aūt ip̄m sic seq̄mur statim subiungit. Ip̄m timete. mandata illiꝰ custodite ⁊ audite vocez eius. In quibꝫ oībus hortamur eū sequi ꝫm diuinitatē. qr nonduz apparuit deus hō. sic secutꝰ est euz iob q̄ dicebat. Vestigia eius secutꝰ est pes meus. viā eius custodiui: nō declinaui ex ea. Quō aūt hoc faceret subiūgit. A mādatis labioꝝ eius non recessi: ⁊ in sinu meo abscondi verba oris eiꝰ. De scd̄a imitatiōe dicit. i. pe. ij. Xp̄s passus est ꝓ nobis vobis relinquēs exemplū vt sequamini vestigia eiꝰ. hinc ex ꝑsona hoīs dicit bern. Sicut ego paupertatis ⁊ obediētie hūilitatis patientie ⁊ misericordie indeclinabiles semitas tenui. sic ⁊ tu eisdē vestigijs incedas nō declinās ad dextram nec ad sinistram. De his duobꝫ modis sequēdi dñm dicit Bern. Actēde o hō qr olim priusq̄ verbum caro fieret ⁊ habitaret in nobis. antiq̄ patres deū sequebant soli spūi eiꝰ solo suo spiritu adherentes. nunc aūt nō solo spiritu sed ⁊ corpe sequēdus est: adeo vt cū predicti prēs terrenis legant abundasse substantijs de cetero nisi quis renunciauerit oībus que possidet nō posset eiꝰ esse discipulus. Seq̄mur g̊ deum q̄ntū ad diuinitatē per voluntatis ꝯformationē: seq̄mur hoīem xp̄m imitantes corpalem eius ꝯuersationē: quod nobis prestare dignetur ⁊c̄.

XVIII. In conuersione sancti Pauli.

Imitatores mei estote Philip. iij. L. Dicit beatus Crisꝫ. in libro de laudibus pauli. Quicquid patriarche. quicquid ꝓphete. quicquid apl'i sen quilibet sancti siue iusti in se potentiꝰ aliquid acceperūt siue ostenderunt. hec oīa simul colligens paulus cū tanto habuit cumulo cū q̄nto nullus eorū bonū quo excellebat impleuit. ⁊ subiūgit Abel obtulit sacrificiū ⁊ inde laudatur: sed si pauli hostiā adducimus in mediū. q̄ntū celū a terra superior apparebit siquidē seip̄z per singl'os dies imolabat ip̄o dicēte. Quotidie morior ꝓpter vr̄az gloriā fratres. Sed nec hoc ꝯtentus qui mundū vniuersum studuit imolare: sed ⁊ abraam mirant oēs q̄ ad iussum dñi reliquit patriam ⁊ amicos. Sed quomodo paulo possit equari qui nō solum patriam sed totuz mundum ⁊ seip̄m reliquit. Stupent crucez Iob omnes homines propter patientiam. Sed quis pauluz possit aspicere. qui nec a tribus aut quattuor amicis obprobria sustinuit: sed ab omnibus infidelibus ⁊ nihilominus pro eisdem cupiuit anathema dicēs. Optabam anathema esse ꝓ fratribꝫ meis. Moysen paulus satis eminēti virtute transcendit: qui ad aq̄s ꝯtradictōis de v̄bis dñi diffidēs dixit. Nō de petra ista ꝓducere possumꝰ aq̄s. Paulꝰ vero de v̄bis dñi tm̄ ꝯfidebat vt ꝯstāter di-

In conversione pauli.

Et si nos aut angelus de celo euãgelisat aliud q̃ euãgelisamus vobis anathema sit. restat vt paulũ angelis cõparemus: ideo reliquentes terraz etiam celoꝝ fastigia transeamus. Quid ergo magnificũ in angelis predicamus. quia ꝓfecto om̃i diligẽtia deo adherent ⁊ obediũt incessanter. paulus ꝟo mole corꝑis adhuc grauatus adeo adhesit deo vt cõfidenter diceret. Certus sum ꝙ neq̃ mors neq̃ vita ⁊c̃: vsq̃ potuerit nos separe a caritate que est in xp̃o ihesu. ⁊ tãq̃ cum ipsis angelicis spiritib̃ degẽs iugi mẽtis contemplatõe morabat̃ in celis dicens. Nostra conuersatio in celis est: vsq̃ huc. vera sunt. Cri. Nos vero laudẽ eius amplius ꝓsequẽtes facil̃r astruimus ip̃m maiorem ꝓphetis ⁊ apl̃is extitisse. Naz ꝓphete tam sobrie spiritusancto inspirati fuerãt: vt ventura ꝟbis consuetis ⁊ vsitatis hominib̃ nunciarent. Paulus vero in abissum deitatis tam profunde immersus extitit: vt tam archana acciperet a dño verba. que non licz homini loqui. ex quib̃ tam inebriatus fuerat ꝙ vtrũ in corꝑe esset vel extra corpus nescirz. Quid autem de apostolis dicimus quib̃ licet minorem se ꝓpter humilitatẽ dixerit Ego sum minimus apostoloꝝ inquiẽs. cõfidenter tñ dicit se plus omnib̃ laborasse. Sed dicerz aliquis. Cum paulus vt dictũ est suꝑuolet vniuersos. quid ẽ ꝙ tam absolute se monet imitari? Ad quod rñdet Cri. dicens. Possibile est dei iussa perficere si tãtummodo velimus. ⁊ omnẽ nature trepidatõem alacritatis virtute suꝑare. nihilq̃ impossibile est eorum que a xp̃o hominib̃ imꝑantur. si eniz q̃tum in nobis est virium ponere velimus maximũ deus adiungit auxilium. qꝛ si ꝓmpta in nobis volũtas fuerit nihil erit quod nos a ꝟtute possit ꝓhibere. quia tale illi corpus fuit quale nobis est. talis aĩma tales cibi. sed volũtas in illo mirabil̃ fuit ⁊ p̃clara deuotõ. ⁊ hoc fuit ꝑ qd̃ ille talis ⁊ tãtus effectus est. Ut ergo pauli gñalem exhortatõez qua se iubet imitari ad certos limites r̃strin gamus ¶ Di ¶ Sciẽdũ ꝙ ip̃m dẽmus in quatuor imitari: in quib̃ oẽ eius exercitiuz total̃r exhaurit̃. s. in ꝑfecta cõuersiõe. corꝑali exercitatõe. virtutũ acquisitõe. sublimi ꝯtẽplatõe. Hec ꝑ ordinẽ ꝓseq̃ntes. prĩo imitemur ip̃m in ꝑfecta cõuersiõe. Hec em̃ conuersio fuit initiũ salutis sue. ⁊ sil̃r nos ꝑ cõuersionem initiabimur ad salutẽ. de q̃ hortatur nos dñs iohel̃. ij. vbi d̃r. Cõuertimĩ ad me in toto corde vestro ⁊c̃. i. sil̃ toti vertimĩ. In quib̃ verbis ꝑfecta cõuersio d̃signatur Ad ꝑfectã aũt cõuersionẽ tria requirunt̃. s. terminus a quo r̃cedamus. termin⁹ ad quẽ veniamus. ⁊ motus quo trãseamus. Terminus aũt a quo nos vertamus nosip̃i sumus eo ꝙ ex nobis ⁊ a nobis nihil boni facere possumus. ⁊ ideo cũ simus sic inutiles a nobis necessario recedemus. hinc Math. xiij. Si quis vult veni. post me ⁊c̃. qd̃ exponẽs greg di. Nisi quis a semetip̃o deficiat ad euz qui super ip̃m est nõ a ꝓpinquat. nec valet app̃hendere qd̃ suꝑ ip̃m est nisi a ꝓpinquat. nec valz apprehendere qd̃ suꝑ ip̃m ẽ si nescierit mactare qd̃ est. ¶ N ¶ Sed di. ali. quis a semetip̃o põt recedere? dico ꝙ a nobis recedimus si volũtatẽ ꝓpriã abnegamus. qd̃ facere monemur Eccle. xviij. vbi d̃r. A voluntatib̃ tuis auertere. quare? qꝛ sicut osee d̃r. Cõfundet̃ isr̃l in volũtate sua. qꝛ null̃m bonum deo placere poterit factũ ex ꝓpria voluntate. hinc Esa. d̃r. Ecce in die ieiunij vr̃i inuenit̃ volũtas vr̃a: ⁊ subiũgit. Nũquid tl̃e est ieiuniũ qd̃ elegi? ac si di. non. De q̃ ber. Ego aũt nõ solũ hoc de ieiunio meo: sed de omĩ obseruãtia monachi vbi inuenit̃ volũtas sua idip̃m sentio. Grãde est ergo malũ ꝓpria volũtas qua fit vt bona tua nõ sint bona. ab hac ergo r̃cedam⁹ qꝛ nihil penit⁹ cõfert boni. Termin⁹ aũt ad quẽ nos vertam⁹ ẽ ip̃e deus quo nihil meli⁹. nihil digni⁹. nihil vtilius poterit hẽri in hac vita ꝑiter ⁊ futura. sic. n. ip̃e de se di. Eccle. xxiiij. In me gr̃a oĩs vie ⁊ veritatis. Nihil ergo meli⁹ q̃ vt ad ip̃m cõuertamur. iugũ. n. ei⁹ suaue ẽ et onus eius leue: ita vt f̃m gre. ꝓ amore ei⁹ ꝑsecutio placeat. ⁊ oĩs ꝓ eo affiictio in mẽtis dulcedinẽ veniat. nihil etiã dignius ẽ q̃ vt ad dñm cõuertamur. q̃ppe qui ꝓpter nos de celo veniẽs in oĩ sua mĩa se totũ ad nos total̃r inclinauit omĩa q̃cunq̃ fecit in celo et ĩ terra in nostram salutem ordinauit. quod considerans Psalmista admirando dixit.

Quid est homo quia magnificas eum. aut quid apponis erga eum cor tuū? Itē: nihil vtilius est q̄ vt ad dñm cōuertamur. q̄ vt ait apostolus. In ip̄o sunt omēs thesauri sapiētie ⁊ scīe abscōditi. ⁊ ideo qui cōuers⁹ ad dñm ip̄m apprehendit in eo inueniet oē bonum ip̄o dicēte. Qui inueniet me: īueniet thesaur̄. ¶ Q ¶ Tercō dicendū est d̄ motu per quē trāseamus. Hic aūt motus ꝓfect⁹ nostri per plenā ⁊ perfectā volūtatem in nobis ꝓmouet. Cum em̄ in regno aīe voluntas sit regina quocūq̄ se cōuertit. illuc tot⁹ homo totalr̄ se cōuertit. Unde Actu. ix. legitur: cum paulus ꝓstratus in terrā iā ad dominū conuerteret̄: obtulit ei volūtatē suam statim di. Dñe quid me vis facere. ac si dicat. Cōuersus offero tibi volūtatem: tu in forma quid ꝑ eā fieri digneris. Nam vt ait Bern̄. Bona volātas ī animo est origo omnium bonor̄ ⁊ oīm mater virtutum. ⁊ ideo qui bonā habet volūtatē secum habet quicquid ei ad bñ viuēdum opus est. ideo consulit Bern̄. vt omī diligētia cōsiderem⁹ statum volūtatis nostre di. Custos aīe sue valde solicitus esse debet circa custodiā volūtatis sue. vt prudenter intelligat et discernat quid in totum velit vel volēdū sibi sit. sicut est amor dei. quid ꝓpter illud velit. vt est amor ꝓximi. deinde q̄tum velit ⁊ quomodo velit. vt̄ quidē vsq̄ ad cōtemptum sui ip̄ius: oīmq̄ que sunt vel esse p̄nt. d̄ hoc nō tātum ex iudicio rōnis: sed etiā ex affectu mētis: vt iam volūtas plusq̄ volūtas sit vt amor sit. vt dilectio sit. vt caritas sit. vt vnitas sit. vt spūs sit. Expedita autē hac consideratōne volūtatis: nunc qūo in nobis promoueat̄ vt suā perfectōem attingat ē dicen.

¶ P ¶ Sunt aūt de hac voluntate tria percurrēda: per que cognoscemus eius ꝓfectū vel etiā defectum. s. de bone volūtatis q̄titate. qualitate. ꝑfectibilitate. Primo videndum est d̄ eius q̄titate. hoc est q̄ magna esse debeat. Habet aūt triplicē mēsuram: per quā eius cognoscimus quātitatē. Mēsuratur enim ad nrām possibilitatē. cognoscibilitatem. dei voluntatē. Primo dico mensuratur ad nrām possibilitatē cum omīa volumus que possumus viribꝫ adimplere d̄ possibilibꝫ nichil penitus obmittētes. ita vicꝫ vt nec infra ꝑ desidiā remaneamus nec modum ꝑ indiscretū feruorē excedamus. qd̄ cū cōtingit tunc nostra volūtas est debite mensurata. ⁊ omēs tl̄em voluntatē habentes in libro dei. hoc est in libro vite veraciter sūt cōscripti dicēte psal. Imꝑfectū meum videt̄ oculi tui: ⁊ in libro tuo omēs scribent̄. Qd̄ exponēs Bern̄. dic̄. Qui omēs ꝓfecto q̄ qd̄ p̄nt faciūt. hoc est qui voluntatē sue possibilitati h̄nt cōmensuratā. Ad hāc mensuram hortat̄ nos ap̄ls. ij. Cor. viij. di. Nunc facto ꝓficite: vt quēadmodū ꝓmptus est aīus voluntatis. ita sit ⁊ ꝑficiēdi ex eo quod habetis. Si em̄ volūtas ꝓmpta est s̄m id qd̄ habet accepta est deo: non s̄m qd̄ non habet ac si dicat. Si volūtas infra posse nostrum remanet vel supra posse suū se extēderit domino nō est grata. Quomō aūt hanc mensuram apprehendere valeamus docet nos beatus Bern̄. di. Cum volūtas nostra in spiritualibꝫ ⁊ in his que ad deum sunt nō vult quod potest stimulāda est ⁊ cogēda. cū vult quod nō potest ⁊ plusq̄ potest regenda est ⁊ per obīam refrenāda. cum aūt vult qd̄ pōt laudāda est ⁊ ꝓsequēda. Sepe em̄ si non excitatur dormit ⁊ tardat ⁊ obliuiscit̄ quo tendebat ⁊ facile declinat quasi a latere in obligatōnes oblate delectatōnis. hāc mēsuram pauci seruāt quod lamētabilr̄ conqueritur Bern̄. di. Vix est aliquis qui in eis que ad deum sunt experiri velit quid possit etiā qd̄ ꝓmptissime potest q̄ncunq̄ s̄m carnem vel seculnm vel timor impulerit vel cupiditas traxerit. sed si fallimus homīes inscios nō nos ꝑmittas vt quasi fallere volētes te fallamus nosmetip̄os. non laboramus q̄ non possumus vel nō posse nobis videmur. vel cōsuetudine ocij vel deliciar̄ nostrarū nos non posse efficimus. Q si dixeris illud prouerbi. xxiiij. Vires non suppetūt. Rn̄det salomon ibidem. Qui inspector est cordis ipse intelliget ⁊ obseruatorē anime tue nichil fallit. ¶ Q ¶ Scd̄o nostra volūtas commensurāda est super scire nostr̄: vt sine dr̄a exceptōnis omīa velimus que scimus esse bona. ⁊ ecōtra omīa nolimus que scim⁹ esse mala. Hāc em̄ p̄rogatiuā hēmus p̄ ceteris

In conversione pauli.

creaturis quod scire et cognoscere possumus bonum et malum per iudicium rationis. et bonum cupimus ex naturali desiderio affectionis dicente boecio. Inest mentibus humanis naturaliter boni inserta cupiditas. Si ergo naturam iuuabimus facilius gratuito bonum volemus. Unde quando propter deum volumus omnia que scimus et cognoscimus esse bona. tunc enim nostrum negocium bene se habet. quia tunc omnia que sic scimus opere veraciter si possumus adimplere debemus. si autem non possumus et vellemus coram deo vt ait Aug. reputabitur esse factum. De primo dicitur Ephe. vi. Scientes quoniam vnusquisque quodcunque fecerit bonum hic recipiet a domino: siue seruus siue liber. De secundo dicitur Jaco. iiij. Scienti bonum et non facienti peccatum est illi. Tercio commensuranda est nostra voluntas ad dei voluntatem. vt vicem velimus omnia que vult deus. et contrario affectu execremur omnia que non vult deus. Nobis .n. ex magna parte notum est quid velit deus. informati tam ex scriptura ex rerum figura quam etiam ex rerum natura. et ideo de negligentia non possumus habere excusationem. Hinc Baruth iiij. dicitur. Beati sumus israel quoniam que placent deo manifesta sunt nobis: Quomodo autem hec mensura agenda sit docet nos Bernar. dicens Scio omnem creaturam aliam ab homine velit nolit subiectam oportere esse creatori. sed a rationali voluntaria exigitur. at subiectionem istam triplicem necesse est esse. vt quod certum est deum velle illud nos velimus omnino. et quod certum est deum nolle id nos similiter execremur: quod autem incertum est vtrum deus velit an nolit. nec velimus ex toto nec penitus nolimus et subiungit Bernardus. In hoc medio fratres totum stat periculum religiosorum. quia hinc accidit vt dissimulemus domini querere voluntatem. quia nostram facere volumus et aliquam habere de ignorantia excusationem. Quis enim dyabolus est ille monachus qui velle audeat quod certum est deum nolle aut econtra. propterea rogo fratres diligenter attendite: quoniam vt arbitror nihil modo possetis vtilius audire: quam vbi certa est voluntas dei omnino sequatur. in his vero rebus vbi certum nihil possumus inuenire. nihil certum nostra voluntas designet sed magis pendeat in vtrumque et preceptoris sui in hmoi se subdat iudicio. optima enim custos voluntatis est obedientia in talibus ambiguis.

R. ¶ Secundum principale est dicere de voluntatis qualitate. hoc est qualis esse debeat nostra voluntas. Hanc autem formam accipere possumus ex similitudine divine voluntatis. que licet sit vniformis et simplicissime essentie: prout est in deo. quia idem est quod deus. secundum tamen effectus gratie quos operatur in nobis variatur. secundum quod homines plus et minus ad voluntatem suam in nobis eis perficiendam se disponunt. quam diuersitatem tangit apostolus Roma. xij. cum di. Obsecro fratres renouamini in nouitate sensus vestri vt probetis que sit voluntas dei bene placens et perfecta. Nam in eo quod dicit voluntas in singulari: tangit voluntatis simplicitatem. in tribus autem illis que subiungit tangit in nobis effectuum multiplicitatem. De hac dei voluntate dicit Bernardus Voluntas dei est bona in nostra conuersione. beneplacens in conuersorum promotione. perfecta in perfectionis consummatione. Verum quia deus bona sua que in se habet per occultam quandam vim generatiuam plantat et generat in nobis que essentialiter sunt in eo et accidentaliter in nobis dicit Bernardus. Amor dei amorem anime parit et illius precurrens intentio: intentam animam facit. solicitudoque solicitam. et subiungit Nescio enim qua vicinitate nature cum semel reuelata facie gloriam dei speculari poterit anima mox illi conformari necesse erit atque in eandem ymaginem transformari. sic a simili voluntas dei bona nostram facit bonam. bene placens bene placitam. perfecta perfectam. Primo ergo nostra voluntas erit bona quando ex bona voluntate dei nouiter conuersi omnia que facimus solum in satisfactionem et divine offense placationem ordinamus nichil aliud de omnibus que facimus intendentes nisi vt deum placemus et peccata que commisimus emendemus. que postquam dimissa fuerint: quod minime nos latere poterit. nam ex remissione peccatorum serenata et exhilarata surgit conscientia tanquam aurora post noctem que certissimum est signum remissionis. incipimus iam placere deo mundati a feditate peccati et non habentes maculam neque rugam ex cuius placentia etiam incipit nobis placere deus. Secundo nostra voluntas

erit bñplacēs cum ex p̄missa remissione in/
cipit nobis deus dulcescere·ita vt omnia q̄
facimus solum in dei bñplacitū ordinam⁹·
nihil oīno de vtilitate ꝓpria cogitātes vt di
cere possimus cū a pl'o.ij.Cor.v. Contendi
mus siue absentes siue p̄ntes placere d'o·fi
ducialr̄ sperātes ex his que in nobis sunt ꝙ
⁊ nos placeamus deo: sic em̄ ait Augu. Ille
placet deo cui placet deus. Item Bernar.
Qui nō placet deo nō potest illi placere de
us·⁊ cui placet deus deo displicere non po/
test. Tercio nostra volūtas erit ꝑfecta cum
ex cōtinuatis prioribꝫ exercitijs deus īcipit
habere erga nos ꝑfectam volūtatē·hoc ē īci
pit habere plenam volūtatem ꝑficiēdi vitā
nrām cuius executōem in tercio mēbro ꝓse
quimur ¶ S. Terciū principale est dice/
re de volūtatis nostre ꝑfectibilitate. Plena
autē ⁊ absoluta ⁊ summa ꝑfectio nostre vo/
luntatis cōsistit in tribꝫ.s.in dei dilectiōe·tē
poralium abiectōne·boni ꝓ malo reddibitō
ne. Primo dico nostra volūtas plene perfi
citur in dei dilectōne·hoc est cum voluntas
in tātum ꝓmouetur vt trāseat in amorē· exi
ens a terminis suis vt amor sit ꝓprie ⁊ ñ vo
luntas·⁊ hoc est qd̄ dicit Bern̄. Magna ad
deum ⁊ ꝑfecta volūtas amor est·dilectio ē·
adhesio est·caritas est·fruitō est·⁊ subiūgit.
Vnitas aūt spūs homīs cum deo volūta/
tis ꝑfectio est: cum iam nō solūmō vult qd̄
deus vult·sic non tm̄ est affectus sed in affe
ctu ꝓfectus·vt nō possit velle nisi quod de/
us vult: velle aūt quod deus vult· hoc ē iaꝫ
silem deo esse. Scd'o volūtatis perfectio cō/
sistit in tp̄alium abiectōne· quod contingit
cum homo in tm̄ absorbet̄ in deo vt de tēpo/
ralibꝫ nec cogitare libeat nec hēre ⁊ hoc ē qd̄
beatus Gre.di.cum ait. Bone voluntatis
sacrificium nunq̄ plene ꝑficitur nisi huius
mūdi cupiditas ꝑfecte deserat̄·nam quicq̄d
in eo cōcupiscit̄ hoc ꝓcul dubio ꝓximis īui/
demus. Tercio ꝑfectio volūtatis cōsistit in
boni ꝓ malo reddibitōne·vt vicꝫ mansueti
ad omēs ꝓ malo bonum omībꝫ exhibeam⁹
De quo.i.Thi.v. Videte ne quis malum
ꝓ malo reddat alicui·sed semꝑ qd̄ bonū est
sectamī inuicē ⁊ in omēs·hoc est enim volū
tas dei in xp̄o ihesu in omnibꝫ vobis· scim⁹
autē ꝙ volūtas dñi est perfecta. De hac au/
tem volūtate ex his tribꝫ collecta d'r Colo.
iiij. State perfecti ⁊ pleni in omni volunta
te dei. Quod nobis

XIX ¶ De eodem sermo.ij.

Castigo corpus
meū ⁊ in seruitutē redigo. ꝛc.i.
Cori.ix. ¶ T. Gre.ille mōis
omnibꝫ dꝫ ad exēplum viuēdi ꝑtrahi: qui
cunctis passiouibꝫ carnis moriēs tm̄ spūali
ter viuit qui ꝓspera mūdi postponit·q̄ nul
la aduersa ꝑtimescit·qui sola interna d'side
rat·qui nulla illicita perpetrat·⁊ perpetrata
ab alijs deplorat·qui ex affectu cordis alie/
ne infirmitati compatit̄·sicq̄ in bonis proxi
mi sicut in suis letat̄·qui se imitabilē in cū/
ctis que agit insinuat ⁊ nichil in se hēat qd̄
erubescat·qui sic studet viuere vt ꝓximoruꝫ
arētia corda fluētis doctrine valeat irriga/
re·⁊ subiūgit·Ecce fedus homo pulcrū de/
pinxit hoīem. Verꝫ quia tales nūc nr̄is tem
poribꝫ in eccīa aut non inueniunt̄·vel si sūt
in sua humilitate abscōdunt̄·quia sic in pri
mitiua eccl'a ad alioꝝ edificatōem sancti sig
nis ⁊ prodigijs oñdebant̄·sic nūc mundus
tantis malis plenus est vt necessario abscō
dant̄. Ideo mō tales in exempluꝫ ponendi
sunt qui de hoc seculo trāsierunt ⁊ vitā suā
manifestāte deo nobis in exemplnm viuen
di reliquerūt·qui mortui in corpe nec d' lau
de timeāt ⁊ tamē alios per exēplū doceant.
scriptum nanq̄ est. Ne laudes hoīem in vi
ta sua. Sicut igit̄ gl'osus iste princeps pau
lus in priori sermone seip̄m nobis posuit in
exemplum ꝑfecte cōuersionis di. Imitato
res mei estote·sic in isto sermōe se iteruꝫ no
bis ponit in exemplū corpalis exercitatiōis
di. Castigo corpus meuꝫ. Vt aūt huic mē/
bro omne corpale exercitium includamus.
¶ V. Sciendū ꝙ corpale exercitium in tri
plici d'ra exercet̄.s.in bonorum operatione·
maloꝝ reluctatōe·aduersoꝝ perpessione· in
his tribꝫ omne corpale exercitium comple
ctit̄. Dicit ergo apostolus·castigo cor.meū
ac si di.quia bona volūtas nulla est nisi ꝓ/
cedat in opus·quia bone volūtatis proba/
tio exhibitio est operis·ideo quēadmoduꝫ

In conversione pauli apli.

in priori sermone me vobis proposui in exē/
plum perfecte ꝯuersionis que potissimū cō/
sistit in ꝓprie volūtatis abdicatiōe ⁊ diuine
voluntatis executione. sic nunc pono me vo/
bis in exemplū corpalis exercitatiōis. quia
nulla volūtas bona potest existere que cū po
test nō curat in opus ꝓcedere. nec bona pote
rit iudicari si nō poterit opē cōprobari. Pri
mo ergo de bonoꝝ opatione ꝓsequētes dici
mus ꝙ opa nostra ad hoc vt grata a dño ac
ceptentur triplicē debent habere decorē. De
bent eñ esse fidelia. vtilia ⁊ difficilia. Fide/
lia deo. vtilia ꝓximo. difficilia nobis. in qui
bus decorata gratissima erūt deo. Primo g̃
opa nostra debent esse fidelia: vt in oībus q̄
agimus. nō qđ nobis vtile est sed dei gl'am
⁊ eius beneplacitū inquiramus dicētes cū
p̄s. Non nobis dñe non nobis. Qđ valde
ꝯgruū est ⁊ omīo debituꝫ deo nr̄o. quippe q̄
oñia que in celo et ī terra opatus est ꝑm de/
um ⁊ hoīem: nō sibi opat⁹ est sed misericor/
diter oīa nobis. dicente apl'o. i. Corinth. iij.
Oñia vestra sunt siue paulus siue appollo
siue cephas siue mūdus siue vita siue mors
siue pñtia siue futura: oñia vestra sunt. vos
aūt xp̄i. xp̄us autē dei. Hanc fidelitatem ex
medullis cordiū amplectētes vicissitudinē
ei rependamus: vt sicut ipe ꝓ nobis omnia
opa sua fecit. sic ⁊ nos viceuersa ꝓpter eum
oñia opa nostra faciamus: sūme cauentes
ne aliquid faciam⁹. qđ teste ꝯsciētia nō pos/
sit in eius obsequiū ordinari. ne ex hoc nr̄m
obsequiū fiat infidele. De his fidelib⁹ dici
tur in p̄s. Oculi mei ad fideles terre vt se ꝛc̄
qꝛ sicut dicit ꝓuer. xij. Qui fideliter agunt
placent deo. ⁊ merito. qꝛ sicut dicit Eccle. vi
Amico fideli nulla est cōpatio: ⁊ nō est di/
gna ponderatio auri ⁊ argenti circa bonita/
tem fidei illi⁹. Qui tanto sunt acceptabilio
res q̄nto pauciores. nā in alijs virtutib⁹ sal
tem aliqui: sed vere fideles pauci inueniun
tur. sicut dicit ꝓuer. xx. Multi sunt miseri/
cordes. virū aūt fidelez quis inueniet? Te
eñ perdere q̄si nō sis. factus tibi tanq̄ vas
perditū: ⁊ omīo obliuiōi tradit⁹ tanq̄ mor/
tu⁹ a corde vt soli deo in oībus intēdas. hoc
eñ omnib⁹ virtutib⁹ mirabili⁹ iudico. ⁊ iō
pauci sunt qui taliter sint fideles. qđ insinu
abat dñs Lu. xij. dicens. Quis putas est fi
delis ꝑuus ⁊ prudens quē constituit dñs ꝛc̄
Paulus tñ hoc bonuꝫ habuit qui. i. Thi. i.
dixit. Gratias ago deo qui me cōsortauit in
xp̄o iesu. qꝛ fidelem me existimauit ponens
in ministerio suo. ¶ X ¶ Scđo opa nostra
debent esse ꝓximis nr̄is vtilia: vt vel per do/
ctrinā informētur: vel per bonoꝝ opeꝝ exem
pla edificentur. qꝛ tunc opa nostra simpla
tanto multiplicant quāto plures ex eis edi/
ficantur. Si eñ ex mandato ꝓximos nr̄os
tenemur diligere vt nosmetip̄os. Cur non
intendimus saluti eoꝝ sicut nobis. Sint er
gs opa nr̄a vtilia eis ⁊ nobis: vt nobis me/
rita cumulemus ⁊ ꝓximos edificem⁹. qđ re
uera fecit apl's. i. Corint. ix. dicens. Ego sic
pugno ꝛc̄. Ad hec vtilia opera hortatur nos
apl's tam in scriptura q̄ꝫ in suiip̄ius exēpla/
ri figura. In scriptura cum dicit Rom. xv.
Unuquisq̄ vestrū proximo suo placeat in
bonum ad edificationē. etenim nō xp̄us sibi
placuit: sed sicut scriptū est improperia ex/
probantiū tibi ceciderūt sup̄ me. ⁊ iteꝝ Co/
rin. x. Nemo qđ suū est querat: sed qđ alteri
us. Hoc ip̄m ostendit in exemplari figura.
hoc est in semetip̄o cū. i. Corin. x. di. Omni
bus per oñia placeo. nō q̄rens qđ mihi vti
le est sed qđ multis. Tertia opera nostra de/
bent esse difficilia vt ex hoc corā deo nr̄ affe/
ctus ⁊ deuotio cōprobetur. Nā debilia ⁊ in
firma opera deo nauseam ꝓuocant ⁊ nostra
in eis apparet tepiditas. aqua nos excutere
dñs desiderat cū per Esa. xxxv. dicens. Con
fortate man⁹ dissolutas ⁊ genua debilia ro
borate. dicite pusillanimes ꝯfortamini. ⁊ a/
pl'us Hebre. xij. Curramus ad ꝓpositū no/
bis certamē aspicientes in auctorē fidei ꝛc̄.
⁊ subiūgit. Recogitate eū qui talē sustinuit
a peccatorib⁹ adnersum se ꝯtradictionez: vt
nō fatigemini animis vestris deficiētes. nō/
dum eñ vsq̄ ad sanguinē restitistis aduer
sus peccatū pugnātes. qui dñs iesus ꝓpter
passionis difficultatez in agonia prolixius
orans q̄si guttas sanguīs sudauit. et ad hoc
ydoneū exemplar taliter agētes non impro
peret nobis dñs illud Hiere. xlviij. Nec iu
xta qđ poterat conatus est facere. Q si dixe
rimus illud Prouer. iiij. Vires ñ suppetūt

Respondetur qd̄ ibidem subditur. Qui in
spector est cordis ipe intelligit: ⁊ obseruato/
rem anīe tue nihil fallit: qꝛ si corpus asuetū
delicijs recalcitret ⁊ remurmuret: tu age ꝓ
temetipo. ⁊ sicut dicit̄ eccle. xlij. Seruo pes/
simo latera sanguinare. De his tribꝫ cōdi/
tionibꝫ operū seip̄m ponit apl̄s in exemplū
dicens ad Thessa. Ipsi scitis frēs quō vos
oporteat imitari: neqꝫ enim panem gratis
manducauimꝰ: sed in labore ⁊ fatigatiōe no
cte ⁊ die fuimus opantes: vt nosmetipsos
formā daremus vobis. ¶ V ¶ Scd̄o cor/
poralis exercitatio habet fieri in maloꝝ relu
ctatione: in qua iteruꝫ paulus seip̄m nobis
ꝓponit in exemplū volens vt ip̄m in hoc imi
temur. sic em̄ dicit Gal. iij. Continuo nō ac
quieui carni ⁊ sanguini ⁊c. Hoc autē mem
brū sicut ⁊ primū iteꝝ in triplici differentia
exercetur ꝑm ꝙ a tribꝫ hostibus crudelissi/
me impugnamur: scꝫ a carne mūdo dyabo
lo: quibꝫ in labore ⁊ sudore est fortissime resi
stendū. dicentes singulis cū nos impugna
uerint illud Cañ. v. Laui pedes meos. quō
iterū coinquinabo eos? Q aūt his tribus
sit viriliter resistendū: ptꝫ per singl̄a discur/
renti. Nā de carnis impugnatōe dicit̄ Ro.
viij. Si ꝑm carnē vixeritis moriemini. De
scd̄o hoste mundo vicꝫ dicitur Josue. xxiiij.
Si volueritis haꝝ gentiū adherere errori/
bus ⁊ cū eis miscere cōnubia atqꝫ amicici/
as copulare. iam nūc scitote ꝙ dn̄s deus ve
ster nō eas deleat: sed erūt vobis in foueam
⁊ in laqueū ac in offendiculū ex latere vr̄o ⁊
sudes in oculis vestris donec vos disperdat
De tertio hoste dyabolo vicꝫ dicit̄. i. Pe. v.
Fratres sobrij estote: vsqꝫ. cui resistite for/
tes in fide. De his tribus generaliter dicit̄
Math. Non esto ꝯsentiens aduersario tuo
dum es in via cū eo. De his tribꝫ hostibus
in speciali dicit Bern. Tres hostes habemꝰ
precipuos ⁊ precipiciū persuadentes scꝫ car
nem mundū ⁊ dyabolū. Ex qnibꝫ duo et si
aliqn̄ intermittūt: nunqꝫ tn̄ penitus dimit
tunt. Tertius aūt id est dyabolus ita inexo/
rabili odio aduersum nos cōiurauit: vt nū/
qꝫ ab eo inducias ad momentū vel ad ictuꝫ
oculi obtinere valeamus: sed mille nocēdi
artibꝫ corda hoīm temptare nō cessat. His
tribus hostibꝫ viriliter paulus restitit: quē
pro nr̄is viribꝫ sequamur. di. ad Gal. Qui
christi sūt carnē suā crucifixerūt ⁊c. de scd̄o
. i. Corint. Qui vtūtur hoc seculo sint tanqꝫ
nō vtant̄: ⁊ ad Ro. xij. Nolite ꝯformari hu
ic seculo. de tertio dicit̄ ad Ephe. vi. Indui
te vos armaturā dei: vt possitis stare aduer
sum insidias dyaboli. ¶ Z ¶ Tertio corpa
lis exercitatio agit̄ in aduersoꝝ perpessione
per quā om̄es exercent̄ qui deo placere cupi
unt in hac vita. iuxta illud Eccle. ij. Fili ac/
cedens ad ꝑuitutē dei sta in timore ⁊ prepa/
ra aīam tuā ad temptationē. cui ꝯsonat esa.
lix. Qui recessit a malo p̄de patuit. quia si
cut Judic. xiij. dicit̄ omnes qui placuerūt
deo ꝑ multas tribulationes fideles transie
runt. hinc angelus dixit ad thobiā: quia ac/
ceptus eras deo necesse fuit vt temptatio ꝓ
baret te. ideo dn̄s de paulo dixit Actu. viij.
qꝛ vas electionis est mihi iste: ego ostendaꝫ
ei q̄nta oporteat eū pati ꝓ noīe meo. Et q̄re
hec omnia? Quia sicut ibidē dicitur. xiiij.
per multas tribulatiōes oportet nos intra
re in regnum dei: ⁊ ideo vt in eodem regno
gloriosius apareamus. om̄es tanqꝫ filij fla
gellamur. qd̄ cum ita sit. Sciendū ꝙ casti/
gationes ꝑm diuersitaiē statuuꝫ electis dei
inferūtur. iuxta illud Mat. xxv. Dedit vni/
cuiqꝫ ꝑm ꝓpriā virtutē. vn̄ aliter incipientes
aliter ꝓficientes. aliter vero ꝑfecti tribulati/
onibꝫ exercentur. Et est ratio. Cū em̄ ꝑm gre
goriū electoꝝ sit bona facere ⁊ mala perpeti
⁊ bona nostra sint vilia ⁊ penitus q̄si nulla
oportet vt mala sufferant̄: vt qd̄ minꝰ est in
opibus: passionibꝫ suppleat̄. Cū ergo pau/
lus statū ꝑfectiōis tenens nūc in passionibꝫ
sicut prius in actionibꝫ se prebeat in exem/
plum: expedit vt tales passiones hic ponan
tur: que ꝑfectiori statui cōgruere videantur
¶ A ¶ Que videlicet passiōes in triplici dif
ferentia ꝯtinent̄. Quicūqꝫ em̄ ad exemplū
pauli citra ꝑfectionis statuꝫ misericorditer
suut ꝓmoti triplicē sistinent passioneꝫ. Ca/
stigantur em̄ ex ꝓprie vite insufficientia. mū
di displicentia ⁊ dei absentia. Primo dico
castigant̄ grauiter ex ꝓprie vite insufficien/
tia. Cū enim ad placendū deo tam vehemē
ti desiderio inardescant: vt q̄ntūcūqꝫ bona

In conversione pauli.

faciant respectu eorũ que desiderant se esti-
ment penit⁹ nil fecisse. euanescũt oĩa q̃ faci-
unt respectu eoꝝ q̃ faceer ꝯcupiscũt. Et hec ẽ
p̃cipua cã ꝓpter quã oẽs sancti se iudicant
inutiles ⁊ penitus nihil esse: qui solas negli
gentias suas graues reputant: ⁊ bona q̃ faci
unt nihil curãt. Hic paulus stetisse estimo
cũ dicebat Phil. iij. Que retro sunt oblit⁹
ad ea q̃ sunt priora me extendo. hic iacobus
fuisse reor cũ in canonica sua. iiij. dicit. Que
est em̃ vita nr̃a vapor ad modicũ parens. de
his ⁊ similib⁹ dicit p̃s. Pro nihilo saluos
facies illos. ac si dicat. Qui p̃ nimio deside-
rio nihil se facere reputãt: imo seip̃os nihil
esse iudicant. hi tales ꝓ suo beato nihil secu
rissime saluant̃. Scd̃o affligũtur ex mundi
displicentia. quanto em̃ ampli⁹ apud deus
ꝓficiunt: tanto magis mũdus ⁊ om̃ia que
in eo sunt abominabilis erit eis. Hic paul⁹
stetit veraciter cũ dixit Gal. vi. Mihi mun
dus crucifixus est ⁊ ego mundo. B
Qd̃ adhuc tã in figura q̃ in scriptura eui-
denter oñditur. In figura Ezech. i. cũ dicit̃
Quocunq̃ ibat spirit⁹ illuc eũte spũ ⁊ ro-
te pariter leuabant̃ sequentes eum. Quid
per spũm nisi spũalis vita. ⁊ quid per rotas
nisi tribulatio accipit̃: que vitã spũalem se-
quitur siue deficiat siue crescat. Idem ostẽ-
ditur ꝑ scripturã. Dicit em̃ Gre. Quanto
quisq̃ altius ꝓfecerit: tanto in hoc mundo
inuenit qd̃ durius portat. q̃ cum a p̃nti se-
culo mẽtis nostre delectatio deficit: eiusdem
seculi aduersitas crescit. Tertio castigãtur
ex dei absentia. q̃nto em̃ amplius ex dei pre-
sentia delectantur. tanto ei⁹ absentia cruciã-
tur. Hinc ꝑ Osee. ix. dicit deus. Te eis cum
recessero ab eis. de quo ve dicit Bern. Ani-
ma q̃ semel a dño accepit intrare ad semet-
ip̃am ⁊ in intimis suis dei p̃ntiam suspira-
re. nescio an vel ip̃am iehennam experiri ad
tempus horribilius penali⁹ ve ducat: q̃ post
spũalis studij hui⁹ gustatã semel suauitatẽ
exire denuo ad illecebras et molestias car-
nis. De his trib⁹ corpalibus exercitijs scz
bonorũ opatione. maloꝝ reluctatiõe. aduer
sorũ perpessiõe gloriat̃ apl̃s. ij. Corin. xi. di-
cens. In laboribus plurimis. in carceribus
abundantius. in plagis sup̃modũ. in mor-
tibus frequenter ⁊c̃. que longo sermone ꝓ-
sequitur. que nos miseri culices vix audire
possumus nominare ⁊c̃.

XX. De eodem sermo tertius.

Flecto genua
mea ad patrẽ dñi nostri iesu
ex quo om̃is paternitas in ce
lo ⁊ in terra nomiatur. vt det
vobis s̃m diuitias glorie sue virtutẽ corro-
borari ꝑ spũm ei⁹ in interiori hoĩe Ephe. iij.
C Dicit Bern. Quãtũlibet te afflictes
q̃ntũlibet te crucies. nõ dabit tibi copiaꝫ sui
qui dñs virtutũ dicit̃. nisi fueris virtutib⁹
adornat⁹. ac si ambo dicant. Priora exerci-
tia nihil valent nisi virtutib⁹ adiuuentur ⁊
hoc est qd̃ alibi ait apl̃s. Corpalis exercita-
tio ad modicũ vtilis est. pietas vero ad oĩa
valet. q̃ videlicet pietas consistit in interio-
ribus virtutib⁹. iõ hortando orat apl̃s ⁊ orã
do hortat̃ vt p̃dictis exercitijs virtutes ad-
iungantur: eo q̃ priora nullaten⁹ acceptent̃
nisi virtutib⁹ adornent̃. q̃ sicut aĩa est pre-
stantior corpe. sic bona aĩe sunt corpalibus
meliora. Dicit ergo. flecto genua mea. ac si
dicat. Quia om̃is gl̃a regis abint⁹: oro ad
deũ vt s̃m diuitias gl̃e sue bonis corpalib⁹
(de quibus in prioribus dictũ est) bona spi-
ritualia q̃ sunt virtutes aĩe supaddat. Et
licet paulus qui nobis ad imitandũ ponit̃
in exempluꝫ virtutib⁹ oĩbus abundaret. de
tribus tñ eius virtutib⁹ scz caritate. humili
tate ⁊ benignitate. q̃s excellenter habuit dis
seremus que in ei⁹ vita tanq̃ gemme in au
ro gloriosissime refulgebãt. Nam de sua ca
ritate ip̃e de se dicit ad Ro. viij. Quis nos
sepabit a caritate christi. tribulatio ⁊ angu-
stia. an fames. an nuditas. an periculum. an
gladius. ⁊ subiungit. Certus enim sum q̃
neq̃ mors neq̃ vita neq̃ angeli neq̃ prin
cipatus neq̃ virtutes neq̃ instantia neq̃
futura neq̃ fortitudo neq̃ altitudo neq̃ ꝓ-
fundum neq̃ creatura alia poterit nos sepe
rare a caritate dei que est in christo iesu. De
quo verbo dicit augustin⁹. Nimis dolendũ
est q̃ cũ apostoli nec horribilib⁹ tormẽtis a
caritate dei poterunt separi. nos interdum

ociosis fabulis ⁊ sepe ob paruissimū cōtui
ciuꝫ: imo qñq; ꝓter signū ira dereliquim⁹
caritatē: vt nō solū multis diebꝫ sed etiam
mensibꝫ forassis ⁊ annis: nec loqui nec ad
amicitiā veniamus. ⁊ dū hec frequēter insi⁹
nuo absoluo apud deū cōscientiā meā. sed
ad pauli caritatez redeam⁹. de q̄ dicit Crys.
Sicut ferrū missū in ignē totū ꝑfecto ignis
efficitur. sic paulus caritate succensus totus
effectus est caritas: cū qua beatiorē cunctis
se reputabat. sine qua nec dñationū nec pri
cipatū socius esse cupiebat: sed magis cum
hoc esse extremus: imo etiā de numero puni
corū q̄s sine hac esse inter sūmos nō. Eius g̃
exemplo ꝓuocati studeamus. eū in caritate
imitari que initiū ⁊ finis est oīm bonoruꝫ q̄
etiā nobis est necessaria: vtpote sine q̄ peni⁹
tus nihil sumus. ¶. D. Quō si decreueri⁹
mus faciendū per tres grad⁹ quos ipe pau⁹
lus ad Thi. i. nobis ꝓposuit in ipa caritate
progredi nos oportet. sic em̄ dicit. Finis pre
cepti est caritas de corde puro. ꝑscientia bo⁹
na ⁊ fide nō ficta. que tria exponit Bern. ita
dicens. Solū cor purū est q̄ō effluere nescit
qr nihil facilius fedat cor̄de exposito: q̄ō so⁹
la continet caritas ne frustra pateat. ꝓ. Pro
ꝑscientiam bonā habet ad oīs. qui ꝓximi
bonū equevt ꝓriū diligit. si quo min⁹ ꝑfun
citur nō habere illā que nō querit q̄ sua sunt
Fides aūt non ficta est illa que p̄ dilectionē
opatur. alioquin nō modo fictā sed ⁊ mortu
am eā iacobꝫ dicere nō vereretur. ꝓ. Per cordis
ergo puritatē. ꝑscientie bonitatē. fidei veri⁹
tatem caritas acquirit ⁊ acquisita piter cō⁹
seruatur. Cor aūt nostrū veraciter depurat⁹
si intus captiuatur vt nō velit se extra fūde⁹
re sup aliquā creaturā. quo facto cogit deū
diligere. qui nobis est inimicor q̄ nos ipi si
mus nobis. quē cū apprehendim⁹ cor nostr⁹
intus cū eo permanet: ⁊ nō exponit ad pec⁹
candū: ⁊ sic puritas est plantata. Ex hac aūt
puritate bona ꝑscientia nascit. quod sic ꝓba
tur. Cū enim cor purū deū intus habeat qui
bonū est optimū ⁊ supremū: nō ꝑ potest inui⁹
dere ꝓximis. imo gaudet ⁊ letat de quibus⁹
cunq; bonis succedentibꝫ ꝓximor⁹: qr anima ex
generoso bono quod deus est generosa facta
oīm hoim bona diligit sicut sūm bonum. Ex
his duobꝫ sequit tertiuꝫ scz fides non ficta
Cum em̄ priora duo bona videlicz cor pur⁹
⁊ ꝑscientia ociosa esse non possint. exeunt in
opa que fiūt ex intima caritate: ⁊ hoc est fi⁹
des nō ficta. que p̄ dilectionē dicit operari.
Cor g̃ purū quod effluere nō permittit. bo⁹
na cōscientia p̄ quā malū nō admittit. fides
nō ficta qua bonū non negligit perfectaꝫ in
anima ꝓstruunt caritatē. que vicz caritas in
tus cū deo constructa bona maxia in anima
opatur. Que aūt bona opatur bern. ostend⁹
dit per simile sic dicens. Res in igne lique⁹
scendo mollitur dilatat ⁊ purgat. ⁊ subiun⁹
git applicans ad amorē hunc triplicē ꝓside
ra in amore qui vere ignis dei est. in se corda
resoluens. ⁊ ꝓflans in massam vnitatis quē
admodū varia metalla soluta igne ꝓcurrūt
in vnū. Cor g̃ igne caritatis emollituꝫ fluit
sed qr nō effluit tō dilatat a dextris ⁊ a sini⁹
stris subueniēs pariter hostibus ⁊ amicis.
ꝓ. Porro sic liquefactū ⁊ dilatatū purgat vt
ad plenū excoquat si quā habet scoriaꝫ pur⁹
gatissimā reddens aīam. Ex quibꝫ iā dictis
tria maxima bona in aīa generant. ¶ Et
Nam p̄ cordis molliciē ⁊ liq̄factionem dei
⁊ aīe intelligim⁹ vnionē. per dilatationez
omniū tam amicor q̄ inimicor benignam
subuentionē. p̄ purgationē predictor duo⁹
rum ampliorē iterū ꝓmotionē. Talē caritā
tem habuisse paulū credim⁹. de cui⁹ carita⁹
te dicit Crys. ꝓ. Per tui caritate xp̄i. hoc erat
paulo vita. hoc mūdus. hoc anglis. hoc pre⁹
sentia. hoc futura. hoc regnū. hoc promissio.
hoc bona oīa. hoc⁹ eīm que hic habentur nihil
asperuꝫ. nihil suaue reputabat. sic despicie⁹
bat aduersa q̄ timemus vt solet herba putre
facta cōtemni. tyrānos ac populos spirātes
furore velut quosdā culices estimabat. mor⁹
tem ⁊ cruciat⁹ ⁊ mille supplicia q̄si ludū re⁹
putabat puerorum. vñ cū magno feruore ver⁹
bū dei loq̄retur dixit ad eū festus Act. xxvi.
Insanis paule. Gaude te lre ad insaniā cō⁹
uertūt. in hac g̃ caritate paulū q̄ntuꝫ possu⁹
m⁹ imitem. Secdo dicendū est de pauli hu⁹
militate. quā tam p̄ nobis interpratōez q̄s ver⁹
borū suor ꝓlationē. ꝓfundissimā ꝑgnosci
m⁹ extinsse. ꝓ. Paul⁹ em̄ interpretat modi⁹
eo p̄ consueto vsu loquēdi sepe dicim⁹. pau

In conuersione pauli.

paululũ expecta. i. modicũ. hic aug. Paulꝰ nomẽ humilitatis est. ⁊ sicut saulus dictus est a seuicia ⁊ crudelitate: sic cõuersus dictꝰ est paulus ab hũilitate. Idem ptz ꝑ verboꝝ suorũ prolationẽ dicit em. i. Corin. xv. Ego sum minimus apl'oꝝ: qui nõ sum dignꝰ vocari apl'us: nec hoc ꝯtentus ꝙ sit minimus apl'oꝝ: sed vocat se minimũ sanctoꝝ Ephe. iij. di. Vibi omniũ sanctoꝝ mĩmo data est hec gratia in gentibꝫ: sed adhuc amplius se humiliat vocans se abortiuũ qđ tanq̃ fedũ ⁊ abominabile ab oĩbus proijcitur cũ. i. Corin. xv. dicit. Nouissimo autẽ omniũ tanq̃ abortiuo visus est mihi. adhuc aũt ⁊ profundius se humiliat vocans se nihil: cũ. i. Corĩ. xij. dicit. Et si nihil sum signa tñ apostolatꝰ mei facta sunt in vos. Sed nescio quid adhuc humilius de se sentiat scribens. i. Corĩ. iiij. Factus sum periplsima oĩm vsq̃ adhuc Postremo sup̃ oĩa priora se humiliat vocans se maximũ ⁊ precipuũ peccatorẽ cũ. i. Thi. i. scribens dicit. Fidelis ſmo ⁊ oĩi acceptione dignus: qꝛ iesus xp̃s venit in hunc mundũ peccatores saluos facere: quoꝝ primus ego sum. Vocat ergo se mĩmũ apl'oꝝ minimũ sanctoꝝ. abortiuũ. nihil. periplsima ⁊ precipuũ peccatorẽ: vt ex oĩbus his affectum sue hũilitatis posset saltez tenuiter declarare. ¶ F. ¶ Sed ne videatur hoc dicere q̃dam simulatione sicut nos peccatores ꝯsueuimus nos humiliare: dicentes de nobis tota die. Ego sum peccator. Hoc excludit Bern. sic dicens. Non faciebat hoc paulus mentiendi precipitatiõe: sed estimandi affectione. ⁊ subiũgit rationẽ. Qui g̃ perfecte examinãdo seip̃m intelligit suo peccato nullius peccatũ par estimat. qđ non intelligit sicut suũ. Sed adhuc aliquis ꝑgit vlterius dicens. Ego non capio illud verbũ quõ paulus in tam sublimi vita existens se tam vilem ex affectu potuerit reputare. Dico qꝛ quicquid boni habuit soli deo tribuit. iuxta illud. i. Corĩ. xv. Gratia dei sũ id qđ sum. si quid vero mali habuit: sibi soli adhibuit. Qui hec ratio non sumit: saltem in hocipso admiremur prerogatiuã pauli ꝙ tam sublimis in vita tam vilez ex affectu se potuerit estimare. nam ⁊ ego tantã eius humilitatez cũ tante vite sublimitate oĩbus miraculꝰ suis iudico mirabiliorez. nam ſm Bern. rara omnino ⁊ magna virtꝰ est: vt magna licet opantem magnũ te nescias: ⁊ manifestã oĩbus tuã te solum latere sanctitatem. hoc ego oĩbus virtutibꝫ mirabilius iudico. Sed respiremus si placet ne auditores tedio fatigati si sermo nimis in longuz ducitur his q̃ adhuc de humilitate restant dicenda auida deuotiõe non possint intendere interim ruminantes tanq̃ munda anĩalia ea que de paulo dicta sunt: vt ex his desiderio inflammati actentiꝰ audiant que sequũtur ⁊c̃.

XXI. ¶ De eodem sermo quartus.

Obseruate eos qui ita ambulant sicut habetis formam nostrã Phil. iij ¶ G ¶ Dicit gregoriꝰ. Unaqueq̃ virtus q̃si quibusdam gradibꝫ ꝑficitur quousq̃ per incrementa meritoꝝ ad sũma perducit. alia nanq̃ sunt virtutum exordia. aliud ꝓfectus. aliud perfectio. In ꝟbis ergo ꝓpositis hortatur nos apl's: vt cũ ip̃m p̃ntez tanq̃ formã exemplarẽ cui imprimamur hr̃e non possimus: vtpote translatum ad gloriã saltem eos qui p̃ntes sunt ⁊ viuẽdi formã ex suis scriptis acceperũt: diligenter obseruemus vitã nostram ad illoruz regulam informantes. Expeditis ergo in p̃cedentibus gloriosi huiꝰ principis ꝑfecta cõuersione. corporali exercitatione. virtutũ acquisitione ⁊ nostra qualicunq̃ imitatione. Visa etiam pauli ꝓfundissima humilitate Nũc restat dicẽdũ de eiusdẽ hũilitatis imitatiõe: hoc est q̃liter ip̃m in hũilitate ⁊ si nõ in ꝑsectiõis culmine saltẽ tenuiter imitem̃. qđ oĩo necessariũ est ad salutez eo ꝙ p̃dicta oĩa fructu vacua remanerẽt si nõ ꝯdimẽtuz hũilitatis hr̃ent dicẽte gre. q̃libet assint corpori. opa nulla sunt si nõ ex hũilitate ꝯdiãtur. ⁊ subiũgit. In cũctis g̃ q̃ agitis fratres mei radicẽ boni opis hũilitatez tenete. Cui ꝯsentit bern. di. Insipiẽs ⁊ insanꝰ ẽ q̃cunq̃ in alijs vite meritis q̃ in sola hũilitate cõfidit. que cum ita necessaria est oĩi studio conandum est vt eã possimus in ortũ ꝯsciẽtie transplantare. qđ vt faciliꝰ faciamus. ¶ H.

Sciendum q̄ virtus humilitatis sicut cete
re virtutes quēadmodū supra p̄ gre. patuit
tres habet partes: scz principiū. mediū ⁊ fi/
nem. Prima hūilitas est incipientiū. scd̄a
p̄ficientiū. tertia perfectoꝝ: que tres species
ex triplici radice surgūt in nobis: sicut ex san
ctorum dictis patere potest. Nam hūilitas
incepta surgit in nobis ex cognitione verita
tis. hūilitas p̄fecta ex deuotiōe caritatis. hu
militas perfecta ex ꝯtemplatiōe diuinitatis
Hec tria per ordinē prosequētes dicim⁹ q̄
prima hūilitas surgit in nobis ex cognitiōe
veritatis. qd̄ cōtingit cū primū reuocamur
ad nosip̄os ⁊ audim⁹ vocem dñi dicētis in
tra nos illud Esaie. Preuaricatores redite
ad cor. idq̄z tam efficaciter ⁊ viuaciter agit̄:
vt vox ip̄a reducat nos ad nosip̄os ⁊ arguēs
statuat ante faciē nostrā: dicentes nobisip̄is
illud Jone. i. Qd̄ est opus tuuz. que terra
tua? ⁊ inueniem⁹ nos ī finitis pctis qd̄ āmo
do obuolutos. p̄pter qd̄ clamare cogimur in
celū dicentes nobis illud Jere. xvi. Ue mi/
hi: mater mea vt quid me genuisti virum ri
xe. virū discordie: nō feneraui nec fenerauit
mihi quisq̄z. om̄es maledicūt mihi. Naz ex
eo q̄ deus statuit nos ante nos vt dictū est
illuminamur intus ad cognitionē veritatis
in quo lumine cognoscim⁹ que mala incur/
rimus ex peccato q̄ in hoc lumine cognosce/
mus. Uidemus quippe peccata que cōmisi
mus. bona que omisim⁹. culpā quā merui/
mus. merita que āmisimus. offensam quaz
incurrimus. regnū quod p̄didim⁹. infernū
quē accepimus. ⁊ ecce fit dolor sup̄ dolorem
anxietas super anxietatē. ex profundo cordis
clamātes ad dñm illud p̄s. In veritate tua
humiliasti me. Qui aūt hec mala cognoscit
veraciter nisi durior sit lapide in p̄fundum
humiliatur ⁊ vsq̄z ad pulurē animo cōster/
natur. sic enim dicit Bern. Tu quicūq̄z es
etiā si sanctus es: si teip̄m ad lumen verita/
tis intus sine dissimulatiōe inspicias ⁊ sine
palpatione diiudices: nō dubito quin hūi/
lieris tu in oculis tuis. factus tibi vilior ex
hac cognitione tui: q̄uis nec dum fortasse
idem esse patiaris in oculis alioꝝ. Et hec co
gnitio in humilem valde ⁊ amarā penitēti
am nos prosternit: tam diu nos mactantes
tamdiu castigātes q̄usq̄z deus misertus no
stri dicat nobis illud Jere. xlij. Jam placa/
tus sum sup̄ malo qd̄ feci vobis. nolite time
re a facie regis babilonis. qz vobiscū suz ego
⁊ saluos vos faciā ⁊ dabo vobis misericordi
am ⁊ miserebor vestri ⁊ habitare vos faciaz
in terra vestra. ¶ J ¶ Scd̄a hūilitas sur/
git in nobis ex deuotiōe caritatis. qd̄ contin
git cū per remissionē a peccatis liberati: leti
⁊ alacres currimus viā dei: iurantes ⁊ sta/
tuentes custodire iudicia iusticie eius. noua
q̄dam dilectione feruēter dñm diligentes:
in q̄ auide cupimus deo in omnib⁹ ⁊ per oīa
cōplacere: in quo feruore cū aliquādiu curri
mus. ecce ex q̄dam pia dispensatiōe deus po
nit nobis obicem ⁊ obstaculū. volens expe/
riri vtrū in eius seruicio velimus strenue p̄
manere: p̄mittens quasdā bestiolas carna/
lium temptationū ex cauernis memorie in
mediū serpere. que de reliquijs peccatorum
tanq̄z tinea de lana erūpentes: mentem ro/
dunt ⁊ lacerāt memoriā inquietātes. ⁊ hoc
est qd̄ dicit̄ Judic. ij. Ego nō delebo gētes
que in medio tui sunt: vt in ip̄is exp̄iar hie
rusalem: vtrū custodiant mādata dñi. Itē
in eodem. He sunt gentes q̄s dñs dereliq̄t
vt erudiret in eis hierusalem. ⁊ postea disce
rent filij eoꝝ certare cū hostib⁹ ⁊ hr̄e consue
tudinē preliandi. Hinc Bern. Benign⁹ de
us nō permittit electū suū temptari in prin
cipio sup̄ istud qd̄ potest. vñ fit vt nec dam
ni quātitas: nec recup̄andi difficultas quā/
ta est innotescat. sed postea innotescit aliq̄li/
ter rei difficultas ⁊ frustra sperata facilitas
euanescit. Et ecce tribulatio sup̄ tribulatio/
nem ex importunitate impugnantiū vicioꝝ
Unde q̄z diu veri boni maior cōcupiscentia
vel maior delectatio mentē hoīs nō obtinu/
it cū exosa q̄dam voluptate gestoꝝ. visoꝝ. au
ditorū patitur imaginatiōes ⁊ ad cogitāda
sp̄ualia ⁊ diuina: lumē oculorū suoꝝ ⁊ ip̄m
non est secū. ⁊ tp̄e psalmodie ⁊ orōis cetero
rūq̄z exercitiorū sp̄ualium in corde serui dei
etiā reluctantis ⁊ nolētis imaginatiōes vol/
uūtur: ⁊ cogitationū fantasmata versantur.
a quib⁹ velut immūdis auib⁹ circūuolanti
bus sacrificiū deuotiōis vel orōnis rapitur
de manu tenētis: vel sepe polluitur vsq̄z ad

In conversione pauli apli.

lacrimas offerentis: ⁊ ideo ex hac ꝯsiderati/
one humiliant̃ nihil penitus se facere iudi/
cantes ⁊ vñ se deficere existimant inde ꝓfi/
ciunt nescientes: qꝛ licet in opibus forsitan
minus faciant. feruor tñ ⁊ hũilitas ꝓmoue
tur: q̃ facilime euanesceret si ad votũ om̃ia
ꝓuenirent. Hinc Gre. Nõnunq̃ ad conce/
pta desideria minime ꝑuenit̃ vt ip̃a interue
niente tarditate ad eadẽ desideria laxato si/
nu mẽtis dilatentur: ⁊ que extenuari fortas
se impleta poterant: repulsa magis crescant
Vñ semen in terrã iactũ gelu premit̃ ⁊ post
pluuiã quo foras citius apparere cõpellitur
vt eo intus fecũdius radicet̃: ⁊ quo vetatur
ꝓgredi inde citi⁹ cogit̃ multiplicari: ⁊ ex his
om̃ibus hũilitas ꝓmouetur. de q̃ dicit p̃s.
Quasi lugens ⁊ contristat⁹ sic humiliabar
De hac duplici humilitate dicit bern. Est
humilitas quã veritas parit ⁊ nõ hẽt calorẽ
⁊ est hũilitas quã caritas format ⁊ inflam/
mat: ⁊ hec quidẽ in affectu est. illa aũt in co/
gnitione. ¶ R ¶ Tertia hũilitas surgit ex
ꝯtemplatione diuinitatis in qua q̃nto alti/
us ꝓficimus tanto profundius hũiliamur.
qꝛ q̃ntumcunq̃ modicũ est: qd̃ de bonis dei
ꝯtemplãdo accipim⁹. hoc ip̃m tam magnũ
tamq̃ excellens est vt in ei⁹ ꝯparatione vile/
scat penit⁹ om̃is creatura. qd̃ tam figura q̃
scriptura lucide declarat̃. Figura. Dicitur
em̃ Ezech. i. Cũ fieret vox sup̃ firmamentũ
stabant anĩalia ⁊ submittebant alas suas.
qd̃ exponens Gre. dicit. Cũ sanctoꝝ mẽtes
creatoris sui potentiã intenta ꝯtemplatiõe
ꝯsiderant vilescunt eoꝝ animo virtutes q̃s
hñt: ⁊ tanto apud se fiũt hũiles q̃nto illud
altũ est qd̃ sup̃ angelos sonat. Idem patet
ꝑ scripturã. Dicit em̃ iteruꝫ Gre. Sancti q̃
apud deũ altius ꝓficiũt: eo subtilius indi/
gnos se esse deprehendũt. qꝛ dũ proximi lu/
ci fiunt: quicquid eos in se latebat inueniũt
⁊ tanto sibi foras deformes apparent. quãto
magis pulcrũ est qd̃ de deo vident. qꝛ vnus
quisq̃ sibi dũ tactu veri luminis illustratur
oñditur: ⁊ vñ cognoscit quid est iusticia in/
de erudit̃ vt etiã videat quid sit culpa. Luꝫ
em̃ ſm philosophũ. opposita iuxta se posita
magis elucescant. hinc est q̃ ꝑ dei sublimia
nostra vilia melius cognoscũtur. hinc abra
am alas deposuit qui loquens cũ deo cinerẽ
⁊ puluerem se vocauit. Hinc moyses alas
deposuit: qui mox vt verba dei audiuit: loq̃
se nescire deprehendit dicens. Obsecro dñe
nõ sum eloquẽs ab heri ⁊ nudiustertius ex
quo locutus es ad seruũ tuũ. hinc dauid a/
las deposuit qui cõtemplans dñm vocauit
se canem mortuũ ⁊ culicez viuũ. hinc bern.
Nunq̃ deprehendit se meli⁹ modus huma
ne imꝑfectiõis q̃ in lumine vultus dei ⁊ in
speculo diuine visionis. ¶ L ¶ Tertio di/
cendũ est de pauli benignitate: q̃ pi⁹ q̃ be/
nignus extiterit circa om̃es. Hanc aũt beni
gnitatẽ tripliciter exercebat: scꝫ cõtra perse/
quẽtes. ꝯtra delinquẽtes. ꝯtra quaslibet mi
serias sufferẽtes. Naꝫ suos ꝑsecutores qui
suã mortẽ aspirabant. sanguinẽ sitiebãt. ex/
cusando defendit dicens. Ro. x. Fratres te/
stimoniuꝫ illis ꝑhibeo. qꝛ emulationem dei
habent: sed nõ ſm scientiã. Nec hoc ꝯtẽtus
sed cõuertit se ad orõez di. Ro. vt sup̃. Fra/
tres voluntas cordis mei ⁊ obsecratio apud
deũ est pro illis in salutẽ Nec hoc cõtentus
se optabat esse anathema dicens Ro. ix.
Optabat anathema esse ꝓ illis. Vñ Criſ.
Nemo vnq̃ tantũ dilexit amicos q̃ntũ ille
dilexit inimicos. q̃nto enim amplius offe/
rebantur tãto plus eoꝝ insaniã miserebat̃.
Scd̃o benignus extitit contra delinquẽtes.
vñ ip̃e dicit Corin. iij. Lugeo multos. q̃ au
tem peccauerũt ⁊ nõ egerũt penitentiã super
immundicijs suis. Criſ. Nullus vnq̃ tan
tum doluit ꝓpria mala quãtum ip̃e aliena.
nam vt alij salui fierent: ip̃e a celorũ gloria
cupiebat excludi. q̃si enim totũ mundũ ipse
genuisset. sic ꝓ omnium peccatis doluit. sic
om̃es in dei regnũ festinabat inducere. do/
cendo. orando. supplicando. pollicendo. ali/
quando eternis. aliqñ p̃ñtibus. aliqñ ſmo/
nibus. aliqñ rebus. aliquãdo ꝑ discipulos.
aliquãdo literis. aliqñ per semetip̃m cupie/
bat eripere lapsos. stantes ꝯfortare. ꝯtritos
saluare ⁊c̃. Tertio benignus extitit circa oẽs
hoĩes quaslibet miserias sufferentes. Vnde
ip̃e dicit. Omnibꝫ om̃ia factus sum: vt oẽs
saluos facerem. subiũgens. Quis infirma/
tur ⁊ ego non infirmor. quis scandalizatur
⁊ ego non vror. ¶ M ¶ Qualiter autem

pauluz in hac benignitate imitari debeam⁹ in predictis tribus eius exercitijs informamur. Primo debemus esse benigni ad nostros psecutores. omnē maliciam quam in nos exercent nullo aculeo repugnātes vt dicere possimus cuz ps. Si reddidi retri. mima. deci. merito ꝛc. Scdo debemus esse benigni ad peccatores: ex pfundo cordis compatientes eoꝝ erroribus ꝛ pro ipis fideliter dño supplicantes ꝛ nihilominus eos consilijs ꝛ auxilijs reuocantes. Ad qd hortat nos apostolus cuz dicit Galatas. vi. Fratres si preocupat⁹ fuerit homo in aliquo delicto: vos qui spiritales estis huiusmōi instruite in spiritu lenitatis. qz vt ait Gre. plus ē victurā aīaz ī ppetuū reficere siue ec reuocare qz ventrem morientem carnis terreno pabulo satiari. Tertio debem⁹ esse benigni ad formā pauli sup quibuslibet miserijs pximorū. nam de hoc genere deuotiōis dicit bern. Multe miserie proximoꝝ in pistillo cordis collecte atqz oculo pietatis inspecte: ipe sūt species ex quibus vngenta optima ꝯponuntur. que omnia vnctio sanctispiritus facere nos doceat.

XXII. De eodem sermo quitus.

Adhuc excellentiorem viam vobis demonstro. Scio hominē in christo raptuz ꝛc. primū scribitur. i. Corin. xij. scdm autez habet. ij. Corin. xij. Dicit Cris. Considere/mus qntis honoribꝰ deus paulum añ tempus resurrectionis extulerit. in paradisum rapuit. in celū subleuauit. ineffabilis archani fecit esse participem taliūqz misteriorum consciū qꝫ nulli hominū phas fuit confiteri. nec immerito ad celū rapitur: qui ꝓpter deum deseruit totam terram. ¶ Expeditis ergo vtcūqz in precedentibꝰ tribꝰ exercitijs pauli scz conuersione. corpali exercitatione. virtutuz acquisitione: piterqz nostra in eisdem qualicunqz imitatione. nūc dicendum est de quarto membro in primo sermone ꝓposito scz de contemplatiōe. Et hoc dupliciter: scz in generali ꝛ in speciali. In generali cum dicit. adhuc excellentiorem viā ꝛc. In speciali cū subiungit. Scio hominez in christo ꝛc. De quo duo breuiter tangemus scz pauli ꝯtemplationem ꝛ nostrā imitationem. Nam de sua ꝯtemplatione ipe nobis insinuat vbi sup cū dicit. Veniam autē ad visiones ꝛ ad reuelationes dñi: ꝛ subiūgit Scio hominē in xpo ante annos. xiiij. (siue in corpe siue extra corpus nescio. deus scit) raptū ꝛc. ꝛ scio huiusmodi hominez siue in corpore siue extra corpus nescio: deus scit. quoniā raptus est in paradisum ꝛ audiuit archana verba q nō licet homini loqui que sūmis labijs solūmodo tetigisse sufficiat. Quis em̄ contingere p̄sumat vel loqui audeat que (vt ait apls) nō licet homini loqui. Hac g dimissa ꝯtemplatione ꝓ paruitatis nostre modulo possibili ꝓseqmur. nā de illa intendit apls in verbis ꝓpositis cū dicit: Adhuc excellentiorem viā vobis demōstro ipa em̄ contemplatio inter om̄es vie ꝛ vite actiones excellentior reputat. nā de hoc modicum gustare plus est qz in alijs exercitijs multū laborare. dicente bern. Menti vl animo: cum cetera ps hominis regenda sit sibi subdita. nec digni⁹ aliquid ad querēdū. nec dulcius ad inueniendū: nec vtilius ad habendū qz qd solā mentē supeminet. i. deus qui vicz deus p solā cōtemplationez apprehenditur in hac vita. itaqz hic sumus vt dicamus de ꝯtemplatione que tres ptes cōtinet. principiū. mediū atqz finez. Primo dicatur qliter ꝯtemplatio incipiat. scdo quid in ea gustatur. siue quō in ea ꝓgrediat. tercio quomō finiat. Principiū autē eius adhuc in tria diuidit. Primo em̄ ponem⁹ ei⁹ descriptionē. scdo ad eam nostrā habilitationē. tertio ei⁹ ingressionē. ¶ Hec ꝓsequentes primo ponem⁹ eius descriptionez quā Gre. describit ita dicēs. Contemplatiua vita est caritatē dei ꝛ ꝓximi tota mēte retinere: ab exteriori actiōe quiescere: soli desiderio ꝯditoris inherere: vt nihil iā agere libeat: sed calcatis curis oībus ad videndum faciē dei anim⁹ inardescat: ita vt iā nouerit carnis pond⁹ cū merore portare: totisqz desiderijs appetere. illis hymnidicis anglorū choris interesse. admisceri celestibus ciuibꝰ de interna dei corruptione gaudere. Item aliā descriptionē venerabilis beda ꝓsequit

In conversione pauli.

ita dicens. Contemplatiua vita est: cũ quis longo bone actõis exercitio edoctus diuine orõis dulcedinẽ instructus. crebra lacrimarum ꝯpunctione asuefactꝰ. a cũctis mundi negocijs vacare ⁊ in sola dei ⁊ proximi dilectione intendere didicerit. gaudiũ quoq; ꝑpetue beatitudinis qđ in futura ꝑcepturus est vita: etiã in pñti cepit ardenter desiderãdo pregustare: ⁊ aliqñ etiã q̃ntũ mortalibus phas est in excessum mẽtis sublimiter speculando obrũpere. Scđo dicendũ est de nostra ad ꝯtemplationẽ habilitatiõe: q̃ licꝫ in predicta descriptione sufficiẽter doceat̃. aliquid tñ ꝓpter simpliciores de hoc membro in mediũ proferamus. Nam qui ad apipicem diuine ꝯtemplatiõis aspirat. necesse ẽ vt ab oñibus peccatis ⁊ vicijs penitꝰ se debeat elongare. oñia terrena sub pedibꝰ conculcare. bonis opibus se exercitare. affectuꝫ suũ sanctis desiderijs inflãmare. crebris suspirijs euagationẽ mentis ad deũ reuocare ad hanc grãm ꝯtemplatiõis ꝯtinue suspirare ⁊ visitationẽ sanctispũs ardẽter desiderare ⁊ in his q̃usq; accipiat ꝯtentiose ꝑseuerare. Verũ qꝛ prolixitas ẽ mater tedij. hec oĩa que dicta sunt in tria breuiter ꝑstringamus q̃ virtutẽ in se ꝯtineant oĩm p̃dictoꝝ. ¶ P. Debemꝰ eñ si ad huiꝰ cõtemplatiõis grãꝫ nos voluerimꝰ efficaciter habilitare cor ĩ deum q̃ntũ possumus stabilire. eius pñtiam ardẽter sitire. ꝯtentiose ambire. Primo dico debemꝰ cor in dño stabilire. qđ tũc veraciter facimus. si oñia opa nr̃a in dño vniamꝰ que licet sint varia ⁊ diuersa. tñ quia in vno id est in deo tanq̃ꝫ in fine vltimo cõueniunt erunt veraciter vnita ⁊ in dño stabilita: hec stabilitas a dño cõmendat̃: cũ lu. x. ad martham dixit dñs. Martha solicita es et turer. pluri. Porro. vnũ est necessariũ. ac si dicat. Licet circa multa occuperis: vnuꝫ tñ est necessariũ vt eadem multa in dño vniãtur Hinc apl's. i. Corin. xv. Fratres mei dilecti stabiles estote ⁊ immobiles abũdantes in omni ope bono. semꝑ scientes q̃ labor vester nõ est inanis in dño. ac si dicat. Si in oñi bono abũdatis ⁊ eadem in dñm fideliter ordinatis: ⁊ in his duobꝰ stabiles ⁊ immobiles ꝑseueratis. tũc labor vester nõ est inanis in dño sed stabilis. de quo dicit̃ Hebre. xiij. Optimũ est gratia stabilire cor. bouũ eñ est opibus abundare. melius est eadem multa in dñm ordinare. sed optimũ est in eisdẽ immobiliter ⁊ stabiliter perseuerare. ¶ Q. Scđo debemꝰ dei pñtiam ardenter sitire vt eius pñtiam pre oĩbus mũdi delicijs desideremus. Magnus enim est deꝰ ⁊ oportet vt magno valde đsiderio affectet̃ ⁊ hoc ẽ qđ dicit ps. Ignis ante ip̃m precedet. qđ exponens Bern. dicit. Oportet vt ardor desiderij p̃ueniat faciẽ eius ad omnẽ aniam ad quã ipse est venturus: qui oẽm ꝯsumat rubiginez viciorũ ⁊ sic preꝑet locũ dño. Nam in oñi genere deuotionis nulla ita attractiua est diuine pñtie sicut vehemens desideriũ. nec aliq̃ deuotio dñm ita allicit sicut ista. Ut g̃ nr̃aꝫ deuotionẽ valeamꝰ in nobis medullitus inflãmare. hoc semꝑ pre oculis est habendum q̃ sine deo nihil boni possumꝰ ipso dicente. Sine me nihil potestis facere: ⁊ cũ eo oñia valeamꝰ. dicente apl'o. Oñia possum in eo qui me ꝯfortat. Sine eo ab oĩbus conculcamur. qꝛ sicut ꝑ salomonẽ sapien. dicit̃. Luto vilior est vita eiꝰ: ⁊ cũ eo oñibꝰ dñamur Sic eñ institutus est primꝰ homo Gen. i. Dominamini piscibꝰ maris ⁊ volatilibus celi ⁊ vniuersis animãtibꝰ que mouent̃ super terrã. Item Eccl. xvij. Dedit deꝰ homini ptãtem illoꝝ que sunt suꝑ terrã posuit timorem illiꝰ suꝑ omnẽ carnẽ ⁊ dñatus est bẽstiarũ ⁊ volatiliuꝫ celi. hec ⁊ adhuc infinita alia mouere nos debent vt dei pñtiam medullitus desideremus. Tertio debemꝰ gratiam ꝯtemplatiõis ꝯtentiose ambire faciẽtes vt dauid qui dicebat. Jurauit dauid domino. votũ vouit deo iacob. Si introiero in tabern. domus mee. vsq; donec inueniã locum dño. Hinc veritas dicit Lu. xiij. Contendite intrare ꝑ angustam portã. quod de ꝯtemplatione ꝯueniẽter accipitur. qꝛ pauci sunt qui ꝓpter eius artitudinẽ ingrediãtur per eã in bona dñi. dicit eñ Bern. Si quis vestrũ iuxta sapientẽ cor suũ tradit ad vigilanduꝫ diluculo. ⁊ ꝟm Esa. studeat parare vias suas. cui etiã ꝟm ps. licet dicere. Oculi mei semꝑ ad dñm. visitabit̃ profecto frequenter: nec vnq̃ꝫ ignorabit tempꝰ visita-

BIBLIOTEKA GŁÓWNA w Poznaniu Uniw. im. A. Mickiewicza

tionis sue. De his omnibꝫ habilitationibꝫ
premissis dicit Bern. licet sub alijs verbis.
Modus visitationis nõ est in arbitrio acci
pientis: sed in gr̃a dei donantis: sed homĩs
est iugiter preparare cor ⁊ voluntatem expe
dire ab affectionibꝫ alienis. rationẽ ⁊ intel
lectum a solicitudinibꝫ. memoriã a negocio
sis ⁊ ociosis: nõnunq̃ꝫ a necessarijs occupa/
tionibus: vt in die bona dñi ⁊ in hora bene
placiti eius cũ audierit vocem spiritus spi/
rantis: continuo ꝯcurrant sibi ⁊ cooperẽtur
in bonũ: ⁊ quasi symbolũ faciant. ¶ R
Tertio dicendũ est de dei ingressione: nam
cũ per intima exercitia homo deuotus tali/
ter vt dictũ est habilitatus fuerit: vt om̃ia
interiora hominis ex intimo affectu dei desi
derent pñtiam ⁊ dicant omni creature. Nũ
ciate dilecto: qꝛ amore langueo: tũc vltra se
continere non poterit ⁊ ruens in amplexus
dicit. Ecce assum: ex cuius pñtia anima san
cta illustratur. inflãmatur et illuminat̃. ita
vt ex profunda ãmiratione dicat. Benedic
anima mea dño ⁊ omnia que intra me sunt
nomini sancto eius. De cuius ingressu di/
cit Bern. Cum de his q̃ de deo sunt ⁊ ad de
um sunt anĩa tm̃ proficit vt voluntas fiat a/
mor: tunc ꝯtinuo per viaꝫ amoris infundit
se spũssanctus. spiritus vite: viuificans oĩa
⁊ adiuuans: seu in oratiõe seu in meditatio
ne: ⁊ memoria fit sapientia cũ suauiter ei sa
piunt bona dñi. intellectus vero efficit con/
templatio formans illud in quasdã spiritu
alis siue diuine suauitatis experiẽtias. sicq̃ꝫ
fit vt ꝑ dei ingressum volũtas fiat amor. in
tellectus ꝯtemplatio. memoria vero sapien
tia: vt q̃ prius erant ex se potentie anĩe. nũc
mutentur in diuinas quasdã experientias.
vt fiat hec mutatio dextre excelsi: ergo in vir
tute in qua immutaris ⁊ in amore q̃ inflam
maris deum presentem intellige. De eius
etiã ingressione sic iterũ dicit Bern. Fateor
mihi sepe aduentasse verbuꝫ: cunq̃ꝫ sepius
intrasset ad me: non sensi aliquotiens cũ in
trauit adesse sensi affuisse recordor: interdũ
etiã presentire potui introitum eius sentire
nunq̃ꝫ sed ne exitum: nã vnde in animã ve/
nit quo ve abierit denuo eum dimittens sed
quo vel introierit vel exiuerit etiã nũc igno/
rare me fateor. sane ꝑ oculos nõ intrauit. qꝛ
nõ erat coloratũ: nec ꝑ aures: quia nõ sonu/
it: ⁊ sic de reliquis sensibus. iuxta illud. Ne
scis vnde veniat aut quo vadat: qꝛ vestigia
eius non cognoscent̃. queris ḡ vnde adesse
nouerim: viuũ ⁊ efficax est: mox vt intus ve
nit expergefacit dormitantẽ animam meam
Scd̃o est dicendũ de ꝯtemplatiõis medio
siue ꝓgressione vel etiã de eius opatione hoc
est. quid deꝰ sic adueniens in anĩa operetur
Opatur aũt deus in aĩam veniens tria: scꝫ
potentiarũ anime rationalis illustrationeꝫ
corpis ⁊ corpaliũ soporationẽ ⁊ anĩe glorifi
cationẽ. De primo aũt sciendũ q̃ ꝑm Aug.
opa trinitatis sunt indistincta siue indiui/
sa: ⁊ ideo cũ deus ad anĩam venire dignat̃:
dicit̃ tota trinitas veniet. Sed melius hic
(si placet) subsistimus: ne materia tam ve/
nusta breuiori ꝑmone q̃ꝫ expedit angustetur
vel etiã si vt oportet ꝑmo in longũ ducitur
ex attediatione auditoꝝ materia deformet̃.
mediũ contemplationis qd̃ nunc in mani/
bus est in alterius ꝑmonis principiũ reser/
uantes ad laudem ⁊ gloriam ⁊c̃.

XXIII. De eodem ꝑmo sextus.

Emulamini ca/
rismata meliora. i. Corin. xij.
S dicit Gre. Contempla/
tiua vita amabilis valde dulcedo est: que
sup̃ semetip̃am animaꝫ rapit. regna celestia
aperit. terrena debere contemni ostendit. spi
ritualia mẽtis oculis patefacit. corpalia of/
fensa abscondit: que cũ sapore intime deuo
tionis venturã vitam ꝑ suspensionẽ cordis
in deũ nos faciat pregustare: vt fiat ĩ nobis
illud Josue. Jam incipe possidere. ideo hor
tatur nos apl̃s in verbis ꝓpositis vt eidem
contemplationi tanq̃ꝫ meliori ⁊ nobiliori ex
ercitio totis viribꝫ intendamꝰ dicẽs. Emu/
lamini carismata meliora: hoc est imitami/
ni meliora dona q̃ in ip̃o vsu ꝯtemplatiõis
ꝓpinante spũsancto feliciter p̃gustãtur. Ex/
pedito ḡ priori ꝑmone de ꝯtemplatiõis prin
cipio: nũc de eiꝰ medio hoc ẽ q̃d deus sic ad
ueniens in anĩa opetur in mediũ ꝓferamꝰ.
Operatur aũt tria scꝫ potentiarũ anĩe rati/
onalis illustrationeꝫ. corpis ⁊ corporalium

In cõfusione pauli.

soporationem anime glorificationem. ¶ T
¶ Primo deus adueniens opatur in anima
potentiarũ illustrationem qđ vt euidentius
intelligatur. Sciendũ q̃ ꝑm Aug⁹. opa tri
nitatis sunt indistincta siue indiuisa. ⁊ ideo
cum deus ad animam venire dignatur tota
trinitas veniet. iuxta illud Johannis. xiiij.
Ad eum veniemus ⁊ mansionẽ apud eũ fa
ciemus. quod exponens Bern. dicit. Tan
ta est beniuolentia patris tantaq̃ dignatio
filij circa bene affectam ⁊ compositam aĩam
vt non modo ad eam veniant sed ⁊ mansio
nem apud eam faciãt tam enutriens pater
q̃ erudiens filius. vbi autẽ est pater ⁊ fili⁹
ibi vtiq̃ erit ⁊ spũssanctus. quippe qui sine
suo amore qui est spũssanctus nusq̃ erit ita
sane vt singule ꝑsone in diuinis singlas po
tentias anime rationalis irradient ⁊ perlu
strent. Pater em̃ quia amor est iuxta illud
j. Joh. iiij. Deus caritas est. afficit volunta
tem ad amoris inflãmationẽ. filius quia sa
piẽtia patris est. iuxta illud. i. Corin. i. nos
predicamus xp̃m dei virtutẽ ⁊ dei sapienti
am. ꝑlustrat intellectum ad splendoris illu
minationẽ. spũssantus quia bonitas est. iu
xta illud Sap̃. xij. O q̃ suauis ⁊ bonus est
spiritus tuus in om̃ibus: afficit memoriam
ad dulcorũ delectationẽ. ⁊ sic patet quomõ
ex dei presentia potentie anime illustrentur
Hinc est q̃ deus ignis dicit̃ deutero. x. De
us tuus ignis cõsumens est: nõ quia ignis
materialis sit: sed quia ex ꝓprietatib⁹ ignis
predicti tres effectus patris ⁊ filij ⁊ spũssan
cti cognoscũtur. hinc Esa. lxvi. dens in igne
veniet. Nam sicut ignis habet ardorẽ. splẽ
dorem ⁊ dulcorem. sic deus ignis veniens
ad animã ꝑ amorem caritatis dat volunta
ti dilectionẽ. ꝑ splendorem sapiẽtie dat in
tellectui illuminationẽ ꝑ dulcorem bonita
tis dat memorie delectationẽ. ita vt a patre
ardorem dilectiõis. a filio splendorem illu
minationis: ⁊ a spũsancto dulcorem ⁊ boni
tatis degustationẽ ꝓcedere dicamus ¶ U.
¶ Hinc Bern. de singulis istis dicit. Quid
patrem est venire ad animam? Afficere ad
amorem. Patris em̃ diligere est: ⁊ ideo pa
tris aduẽtus ex infusa dilectione ꝓbatur. in
cuius presentia anĩa deuota tãto flagrat di
lectionis ardore vt etiã dilatetur ad diligẽ
dum quoslibet inimicos: ex cui⁹ ardore ru
bigo tam peccatorũ q̃ viciorũ tantũ ꝯsumi
tur q̃ntum expedit ad salutem. Quid est fi
lium venire ad animã? Erudire ad sapien
tiam. ⁊ subiungit. Si sensero mihi aperire
sensum vt intelligam scripturã. aut ꝑmonẽ
sapientie q̃si ebullire ex intimis. aut infuso
lumine desuꝑ reuelari misteria. aut certe ex
pandi mihi q̃si quoddaꝫ largissimi celi gre
mium ⁊ vberiores desursum influere anĩo
meditationũ imbres: nõ ambigo sponsum
adesse. verbi siquideꝫ hec copie sunt ⁊ de ple
nitudine eius ista accipim⁹. Si aũt ꝑseue
rauero huic dignationi dignis semꝑ quod
in me est affectib⁹ ⁊ actib⁹ respondere: ⁊ gra
tia dei apud me vacua nõ fuerit: etiã mansi
onem apud me faciet. tam pater enutriens
q̃ filius erudiens. Et qꝛ predictoꝝ omniuꝫ
fruitio in summa delectatioue agitur. nulli
dubium est quin eandẽ delectationẽ tanq̃
condimentũ spũssanctus administret. Nec
est ista distinctio triũ personarũ in trib⁹ po
tentijs quã bern. hic ponit ꝯtra sententiam
aug⁹. supra dicẽtis q̃ opa trinitatis sunt in
distincta. qꝛ hec distinctio solũmodo penes
dñantem gratiam accipit̃. verbi gratia. Il
la visitatio in qua plus sentitur de dilectio
ne q̃ de eruditione sapientie patris dicit̃ si
ue patri attribuitur: nõ q̃ in eadem visitati
one nõ sit filij sapientia: nec delectatio spũs
sancti: sed qꝛ bonũ patris ibi pre ceteris do
minatur. sic illa visitatio in qua plus de sapi
entia q̃ de amore sentitur: visitatio filij iu
dicatur. non q̃ aliarũ personarũ scꝫ patris
⁊ spũssancti bona nõ confluant: sed quia bo
num filij pre excellit: ⁊ sic de reliquis potest
dici. ¶ X ¶ Habita itaq̃ visitatione triuꝫ
ꝑsonarũ in tribus potentijs distincta. nunc
dicendum est de vna visitatione siue opati
one indistincta quã tota trinitas in aĩa opa
tur. de qua iterũ dicit bern. Postq̃ gr̃a int⁹
venit expergefacit aĩam meã monuit emol
liuit ⁊ vulnerauit cor meum. quoniã durũ
lapideumq̃ fuit ⁊ male sanũ cepitq̃ euelle
re ⁊ destruere edificare ⁊ plãtare. rigare ari
da. illuminare tenebrosa. clausa reserare. fri
gida inflãmare ⁊ mittere praua in directa ⁊

aspera ī vias planas. ita vt benediceret ani
ma mea dño. ex motu cordis intellexi p̄senti
am eius. ⁊ ex fuga viciorꝝ carnaliū ⁊ cōpres/
sione affectuū aduerti potentiā eius: ⁊ ex di
scussione siue redargutione ocultorꝝ meorū
admiratus sum ꝓfunditatē sapientie eius.
⁊ ex q̄ntulacunq; emendatiōe morū meorū
expertus sum bonitatē eius. ⁊ ex reformatio
ne spūs mētis mee. i. interioris hoīs mei per
cepi vtcunq; speciē decoris eius: ⁊ ex contui
tu simul omniū horū expaui multitudinez
magnitudinis eius. Verū hec om̄ia vbi ab
scesserit verbū quodam ilico languore tor/
pentia iacere incipiūt ac si cacabo bullienti
subtraxeris ignem. hoc mihi signū abscessio
nis eius. ¶ V ¶ Scdo deus ex sui p̄sentia
opatur corporis ⁊ sensuū soporatione. qd ta
liter contingit: qr cogitationes. imaginatio
nes sensualitates: ⁊ si quid est aliud de infe
riori parte rationis ad illustrationē potenti
arum ⁊ dei visitationē pre āmiratione ⁊ stu
pore in extasim ⁊ excessum mētis introrsum
rapiūtur ⁊ iam exteriora sopiunt. Ad quez
soporem illa venerat que in canticis dicebat
Ego dormio ⁊ cor meū vigilat. quā dormi/
tionem aplus vocat mortē dicens. Mortui
enim estis ⁊ vita vestra abscondita est cum
christo in deo. De hoc sopore dicit aug⁹. Si
alicui sileat tumultus carnis. sileant fanta/
sie terre. celi. aque. aeris. sileat ⁊ ip̄a anima
⁊ transeat se. nō se cogitando. sileat om̄is lin
gua. omne signū. om̄es imaginarie reuelati
ones: ⁊ quicquid transeūdo fit sileat omni/
no. ⁊ postea subdit. Si sic. iam tacent om̄ia
⁊ loquatur ip̄e solus nō per illa sed ꝑ semet
ip̄m vt audiamus verbū eius: nō ꝑ linguaz
carnis: nec ꝑ vocem angeli: nec ꝑ enigma si
militudinis. sed ip̄m quē in his amamus.
ip̄m sine his audiamus: ⁊ hec vna visio siue
auditio rapiat ⁊ absorbeat ī interioa gaudia
spectatorem suū: vt talis sit sempiterna vita
quale sit hoc momentū cui suspiramus. hoc
est intra in gaudiuz dñi tui. De hoc sopore
adhuc dicit Gre. super illo verbo. In visio/
ne nocturna. Quando sopor irruit super ho
mines mens nostra nullo mō ad quietē in/
time contemplationis rapitur: nisi studio/
se prius a tumulto terrenorū desideriorū so/
piatur: ⁊ tunc secreta diuinitatis apprehen/
dimus: cū ab huius mundi tumultuosa oc
cupatione sopitis exterioribus in mētis no
stre cubilia segregamur. qr dum exteriores
sensus ab hui⁹ vite solicitudinibo soporam⁹
vacante mente viuatius interiora apprehen
damus. ¶ Z ¶ Tertio de⁹ nobis adueni/
ens ex sui p̄ntia opatur anīe glorificationez
qr postq̄ seposita sunt om̄ia: anīa introrsuz
rapitur ⁊ in dei laudē ⁊ gloriaz sublimatur
vbi ex mutua collocutione in eandē clarita/
tem transformant. Que sint aūt bona domi
ni ꝑ que anīa sic glorificatur: nec scio nec in
telligo nec mirū de me qui nihil sum: sed et
sancti qui has delicias gustauerūt dicunt se
nihil dignū verbis posse exprimere. de quo/
rū numero bern. precipuus ꝯtemplator di/
cit. Que in silentio ꝑcipiūtur nō verbo docē
tur sed spū reuelantur: ⁊ citius experientia
cognoscunt. ⁊ subiūgit. Qd ergo s̄mo nō ex
plicat ꝯsideratio querat. oratio expetat. me/
reatur vita. puritas preparet. humilitas al
liciet. caritas consequatur. hec est via ⁊ non
alia que sectatores ⁊ cupidos hui⁹ gratie in
troducat introsum in sancta sanctorꝝ Dica
mus tñ quod possumus ⁊ colligamus scri/
pturam: que in enigmate hanc glosam ma/
teriam proloquit ⁊ depingit. nam deuter. x.
dicitur de hac gratia. Rerū omnium abun
dātia ꝑfrueris. ⁊ p̄s. Sicut letantiū omni/
um habitatio in te. ac si dicat. O beata ani/
ma sic visitata habitatio. s. dei in te est sicut
gaudiū omniū letantium. Veniens em̄ de/
us assumit animā in seip̄m ⁊ vnit eam sibi
vt fiat vnus spūs cum eo. in qua vnione fru
ens deo fruitur omni bono. quippe quia fru
itur deo qui est esse bonū. Verū cū s̄m Esa.
xvi. s̄m magnitudinē operū erit visitatio eo
rum scz hominū. ideo sciendum ꝙ hec visi/
tatio variatur s̄m qd se habilitauerit homo
plus ⁊ minus. quod gregorius in vna de/
clarat sententia super illo verbo iob. iiij. Ad
me dictū est verbū absconditū: ⁊ quasi fur/
tiue suscepit auris mea venas susurrij eius
per hoc ꝙ dicit venas susurrij patenter dat
intelligi. quibus modis ad nostre intelligē/
tie aurem veniat. Aliquando enim amore
nos afficit. aliquando presentia q̄ nlla sint

In conversione pauli.

ostendit: aliquando ad eterna diligenda desiderium erigit. aliqñ bona dei insinuat. aliquando celestia dat cognoscere. aliqñ de in circumscripti luminis claritate mentem inebriat: ⁊ hoc vltimũ maxime accedit ad anime glorificationẽ. Anima enim ex gloria diuine potentie irradiata erit ⁊ ipa clarificata qđ tam figura q̃ scriptura possumus declarare. Figura sicut Exo. xxxiiij. dicit̃ ꝙ moyses ex familiari collocutione dei clarificataꝫ habuit faciez ⁊ cornutã: ita vt filij israel nõ possent intendere in faciẽ eius. Idez ostenditur scriptura. ij. Corin. iij. vbi de iã dicta figura mentionẽ faciens dicit. Q si mĩstratio mortis literis deformata in lapidibꝫ fuit in gloria. ita vt non possent intendere filij israel in faciẽ moysi ꝓpter gloriã vult⁹ eius que euacuatur. quõ non magis ministratio spiritus erit in gloria. ⁊ subiungit. Nos ergo om̃es reuelata facie gloriã dñi speculantes in eandem imaginez transformamur a claritate in claritatẽ tanq̃ a dñi spũ. Tertium membrũ principale scꝫ de his que post ꝑceptam grãm homini ꝑmanẽt. require de tpe in sermone. Nõne cor nostrum ardens erat ⁊c. ¶ A ¶ Tertio dicendũ est de contemplationis fine. fine dico nõ ꝯsumptiõis sed ꝯsummatiõis. De quo sciendu ꝙ vita ꝯtemplatiua excellit actiuam in tribꝫ: scꝫ in dignitate. nobilitate ⁊ vtilitate. Primo dico ꝙ ꝯtemplatiua vita excellit actiuã in dignitate. qꝛ in digniori subiecto qđ est anĩa: ⁊ in digniori obiecto agitur qđ est de⁹. nam de primo dicit Bern. Nullũ dignius exercitium est homini q̃ in eo qđ melius habet ⁊ in quo ceteris animãtibꝫ ⁊ ceteris ꝑtibus suis ꝑeminet que est mens ⁊ animus. De scđo idem dicit. Menti vel animo nihil dignius est ad querendũ nec dulcius ad inueniendum: q̃ ꝙ solam mentẽ sup̃eminet qđ est deus. Scđo excellit eaꝫ in nobilitate. qꝛ ad illam scꝫ actiuã ⁊ rudes ⁊ rustici mittuntur: ad istam vero scꝫ ꝯtemplatiuã vitã soli nobiles spũs inuitantur. nã rusticani intellectus a ꝯtemplatione ꝓhibentur. quibꝫ dicitur Eccle. iij. Altiora te ne quesieris ⁊ fortiora te ne scrutatus fueris: sed que precipit tibi deus illa cogita semꝑ: non enim necessarium tibi est ea que abscondita sunt videre oculis tuis. qꝛ sicut dicitur prouer. xxvij. Qui scrutator est maiestatis opprimetur a gloria. ad quã tamen gloriã nobiles spirit⁹ ⁊ subtiles dulciter inuitant̃: cũ eis dicit̃ in ps. Vacate ⁊ videte quoniã ego sum deus. Hos diuersos spũs ordinat apl̃s. i. Corin. vi. cũ nobilibꝫ spiritibꝫ dicit. Indigni estis qui de minimis iudicetis. rusticanos spũs mittens ad actiuã: cũ ibidem subiũgit. Cõtemptibiles qui sunt in ecclesia: illos constituite ad iudicandũ. quod exponẽs gre. dicit Qui nullis magnoꝝ donoꝝ virtutibꝫ pollent: ipi in terrenis negocijs occupẽtur. qui aũt spũalibus bonis ditati sunt: ꝓfecto non debent terrenis negocijs implicari: vt duꝫ non cogunt̃ ad inferiora: melius valeant superioribꝫ deseruire. qđ adhuc declarat gre. per exemplũ dicens. Sancta ecclesia sic cõsistit in vnitate fideliũ sicut corpus nostruꝫ in compage membrorum. Alia nanq̃ sunt mẽbra in corpe que luci deseruiũt. alia que a terre tactu minime disiũguntur. Oculus quippe luci intẽdit: ⁊ ne cecari valeat a puluere custoditur. Pes vero tunc recte suuꝫ officium peragit cum terre puluerem non refugit: qui tamen corporis membra vicissim sua officia sibi impartiendo copulantur. vt pes oculis currat ⁊ oculus pedi prospiciat. Sicut igit̃ oculus clarior ⁊ purior est pede sic ꝯtemplatio que est actus oculi interioris clarior ⁊ preciosior ẽ q̃libet actione exteriori Tertio contemplatiua excellit actiuã in vtilitate quã nobis insinuat salomon prouer. iij. dicens. Melior est acquisitio eius negociatione auri ⁊ argẽti primi ⁊ purissimi fructus eius preciosior est cunctis opibꝫ et oĩa que desiderantur huic nõ valent cõparari longitudo dierũ ⁊c. Hinc dñs pretulit marie exercitiũ dicens eam ꝑtem optimam elegisse. ꝓpter quod dicit Gre. Contemplatiua vita maior est merito q̃ actiua. quia hec in vsu presentis vite laborat. illa vero sapore intimo per suspensionem cordis venturã requiem iam degustat. Ad quem gustum in hac vita ⁊ satietatem in futuro nos perpucat ⁊c.

XXIIII. De purificatiõe v̄ginis glose.

Sermo

Postquā cōpleti sunt dies purgatiōis Marie Luce.ij. Dicit Gre. Verba sacri eloquij sic sunt intelligēda: vt ⁊ in veritate credant̄ facta: ⁊ tñ ꝑ significationez nobis aliq̄d insinuent moraliter faciendū In verbis g̊ ꝓpositis cū sequētibꝫ tria possum⁹ intelligere de virgine ⁊ ei⁹ filio facta. q̄ moraliter intellecta in nobis sunt siliter facienda: scz virginis mr̄is purgationē. luminuz portationē. dei in templo pñtationez. Primū intelligit̄ in hoc qd̄ dicit̄. Postq̄z cōpleti sūt dies purgatōis marie Scdm i hoc ꝙ subiūgitur. tulerunt illū scz iesum qui de se dicit. Ego sum lux mūdi. Tertiū cum ꝯcluditur. Ut sisterent eū dño. Unde ꝓpter hec tria festū istud tria habet noia. Nam ꝓpter virginis mr̄is emūdationē. vocatur festum purificatiōis. ꝓpter portationē filij. vocatur festū luminis siue lumīatiōis. ꝓpter dei in templo pñtationem in plerisq̄z calendarijs scribit̄ festū ypapanti: qd̄ interpretat̄ festuz pñtationis. ¶ Et notandū ꝙ his tribus in virgine ⁊ filio ei⁹ gestis triplicē hodie in ecclesia reuerentiā exhibem⁹. Naz ꝓpter virginis purificationē hodie agim⁹ ꝓcessionē. ꝓpter filij portationē celebrā⁹ lūinū baiolationē. ꝓpt̄ dei in tēplo pñtationē religiosi hodie accedūt ad cōmunionē. Hec ergo ꝑm hystoriā breuiter tacta ⁊ veraciter facta ad laudē virginis ⁊ filij sufficiant applicantes eadem tria ad edificationē morū nostrorū. qz in eisdem ad vite ei⁹ que nūc est ꝑtingimus perfectionē ⁊ ad supremā in celo ꝑueniemus glorificationē. Predicta autez tria tali ordine ꝓseq̄mur. dicentes primo de ꝯscientie nr̄e purgatiōe. scd̄o de illuminatione. tertio de dei in tēpio cordis nr̄i pñtatiōe De primo sit prim⁹ ꝑmo. de scd̄o scd̄us. de tertio tertius. Primus ꝑtinet ad incipientes. scd̄s ad ꝓficientes. tertius ad perfectos Primo g̊ ad puritatē in nobis ꝯstruendaz ante omnia valet ⁊ necessaria est pctōꝝ purgatio q̄ tribꝫ exercitijs ꝑficitur: ꝑ que omnium peccatoꝝ ꝯsequimur ꝑfectissimā remissionem: vicz estimatiōe. emendatione ⁊ supplicatione. Primuz g̊ opus nr̄e purgatiōis consistit in estimatiōe. per quā ingredientes sinū ꝯscientie ⁊ statuentes nos ante nos. cōtra nosmetip̄os iudiciū instauremus. quod scz iudiciuz docet nos gre. ordinare dicens. Debet vniuscuiusq̄z mens cās suas apud dñm ⁊ causas dñi ꝯtra se solicitatiōe ⁊ inq̄sitione discutere. debet caute pensare que ab eo bona percepit: ⁊ que mala bonis illi⁹ peruerse viuēdo responderit. qd̄ electi quotidie facere omnino nō cessant dicente salomone Cogitatio iustoꝝ iudicia. Accedūt enim ad secretariū iudicis intra sinū cordis ⁊ ꝯsiderant ibi q̄z districte qñq̄z feriat: qui hic diu patienter expectat. ibi conscientia accusat. ratio iudicat. timor ligat. dolor excruciat. qd̄ iudiciū eo certius punit quo interius seuit. Unusquisq̄z em̄ cū causam hui⁹ examinis ꝯtra se aggredi ceperit. ip̄e est actor qui exhibet. ip̄e reus qui exhibet̄. Actor inquantū penitens. reus inq̄ntū peccator: ⁊ sic ip̄e qui est semetip̄m insequit̄ qui fuit Nemo enim sufficienter estimare poterit q̄nta mala per singula momenta cōmittimus. qz sicut non sentimus q̄ntū crescant membra. ꝓficiat corpus. mutat̄ species. nigredo capillorū albescit in canis. hec quippe om̄ia nescientibꝫ nobis agūtur in nobis. ita mens nostra ꝑ momenta viuendi ip̄o curarū vsu a semetipso ꝑmutatur ⁊ nō agnoscimus nisi vigilāti studio in interiora residentes ꝓfectus nostros quotidie defectusq̄z pensem⁹. Excitati g̊ tot vocibus preceptoꝝ adiuti tot exemplaribus sanctoꝝ ad oculta nostra redeamus discutiamusq̄z om̄e qd̄ agimus. ⁊ quicquid in nobis diuine rectitudinis regulaz offendit accusemus magnūq̄z estimemus. Nos itaq̄z per beatū Gre. instructi: instauremus intra nos contra nosmetip̄os iudicium veritatis ponderantes: ⁊ sine dissimulatione estimantes singula ⁊ om̄ia peccata que cōmisimus in numero pondere ⁊ mensura. hoc est quot qualia. quanta mala cōmisimus. quē in eis offendimus. quia deum. quāta mala ex eis incurrimus ⁊ q̄z profunde ex hoc viluimus hoc tamdiu continuantes quousq̄z nō soluz ex iudicio rationis sed ex intima cordis affectione peccata nostra maxima reputem⁹: ex profundo cordis clamantes in celum illud

In fo purificacionis.

XXIIII.

Hiere. xvi. Ue mihi mater mea. vt quid genuisti me virũ rixe ⁊c̃ lu. xv Pater peccaui ĩ celum ⁊ coram te vsq; fac me sicut vnuz de mercenñ. ⁊c̃. ac si dicat Quia ex feditate peccatoꝝ degener fact⁹. dignitatẽ filiatiõis male viuẽdo ꝑdidi. rogo vt ponas me in extremũ statũ ſnoꝝ vt sic saltẽ sim de nũero tuorũ. ¶ C ¶ Ad hanc ꝓfundã estimatiõez inducere nos voluit dñs cũ dixit Jere. ij. Trãsite ad insulas ⁊ ꝯsiderate vehemẽter ⁊ videte. si factũ est huiuscemõi: si mutauit gens deos suos ⁊ certe ipi nõ sunt dij. Populus vero me⁹ mutauit glam suã in ydolũ. obstupescite celi sup hoc ⁊ porte celi desolamini vehemẽter. Hec aũt estimatio in triplici dñna exerceat. s. in dei offensiõe. damnoꝝ nr̃oꝝ cumulatiõe ⁊ nr̃a vilifactiõe. Primo dico exerceatur estĩatio in dei offensiõe: ponderantes q̃ maximuz sit ꝓ vilib⁹ pctis offendere deũ nostrũ. nã si om̃ia alia mala ex pctis nostris incurrim⁹: essent dissimilanda. hoc solũ sup om̃ia mala pessimũ vicz ꝙ deũ prẽz nostrũ: bñfactorẽ nostꝝ offendim⁹ cõuincit nos pessime egisse ⁊ pc̃ta maxĩa commisisse de quo est iã sup̃dicta autoritas Jere. Hoc iudiciũ cũ estimatiõe bern. transfigurauit in se dicens. De⁹ se prẽm mihi exhibuit: sed nõ ego me illi vicissim in filiũ: q̃ nam fronte attollo iam oculos ad vultũ patris tam boni tam malus fili⁹? pudet tanto patri vixisse degenerẽ. exitus aq̃rũ deducite oculi mei. operiat ꝯfusio faciẽ meã. vultũ meũ pudor suffundat. Proch pudor: quẽ fructũ habui tunc in quib⁹ nũc erubesco? Quid caduca vana ⁊ ꝓpe nulla: quoꝝ finis mors est. infelix ⁊ insanus p̃ferre non erubui eterni patri amori ꝑiter ⁊ honori. ꝯfundor audire: sed ⁊ si pater nõ esset obrueret me bñficijs. instaurat aduersuz me testes: vt alia innumera taceam hui⁹ corꝑis victũ ⁊ vsum tꝑis huius sed super om̃ia hec sanguinez dilecti filij sui clamantẽ de terra pudet ingratitudĩs quã q̃ ad ꝯfusionis cumulũ arguat etiã reddidisse mala pro bonis ⁊ odiũ pro dilectione q̃ quãto de illo benignius tanto de me indignius sentire cogor Hec sancta disceptatio ⁊ deuota vtriusq; ꝑtis allegatio: conuincit nos peccata nostra maxima estimare: ⁊ hoc est qd̃ dicit Gre. in sententia sup̃ posita vbi ait: ꝙ in deuota estimatione debem⁹ causas nostras apud deũ ⁊ causas dei ꝯtra nos solicite estimare. q̃ quãto maiora bona a deo accipimus: tanto nr̃a mala q̃ in eũ cõmittimus erũt sine dubio grauiora. ¶ D ¶ Q si quis de numero stultoꝝ dicat. Ego non capio hoc verbũ. quõ peccata mea: nec multa nec maxima possim tam grauiter estimare? Ad qd̃ non ego sed bern. rñdet dicens. Qui ꝑfecte examinando seip̃um intelligit: suo peccato nulli⁹ pctm par estimat. qd̃ nõ intelligit sicut suũ. Vñ qd̃ de nobis vidim⁹ hoc veraciter testamur: sed de alijs nihil scimus. ꝙ si vidimus ab aliquib⁹ homicidia. nescimus tñ si cõpuncti sint veniã cõsecuti. Quõ ergo tu o frater leue audes dicere in quo offenditur xp̃us. hinc iterũ dicit. Q tu ipa leuia estimas: ideo est: q̃ nec deum magnũ nec damna magna q̃ ex peccato incurris ꝯsideras nec actendis ac si apertis oculis cognosceres. ꝙ ad iracundiã ꝓuocasti eum qui respicit terram ⁊ facit eã tremere. tangit montes ⁊ fumigant. peccata in euz cõmissa nec ꝑua nec leuia reputares. Scd̃o estimãda sunt damna q̃ ex peccatis incurrim⁹ que sunt similiter infinita. Nam regnũ celoruz perdidim⁹. infernũ meruim⁹. diuitijs honoribus ⁊ vita nos priuauimus: ⁊ vt breuiter ꝯcludamus. om̃e qd̃ sortit̃ rationẽ mali incurrimus ex peccatis: ⁊ omne quod sortitur rationẽ boni ammisimus que si omnia magna imo maxima sunt. iudicemus illud maximum ex quo nobis mala hec omnia ꝓuenerunt: quod est quodlibet peccatuz mortale. hinc Psalmista iustus estimator rerum vocat omne peccatum mortale maximũ dicens. Si mei non fuerint dominati vsq; ⁊ emundabor a delicto maxĩo scilicet peccato mortali. Quod ideo maximum dicitur: q̃ infert omne malum ⁊ maximis bonis priuat. Tertio estimandum est q̃ viles ⁊ abominabiles ex peccato facti sumus. nam q̃diu sumus sine peccato mortali: digniores sumus oĩbus inferiorib⁹ creaturis: sed post q̃ iugo peccati ceruicẽ dedim⁹ eis oib⁹ viliores sum⁹. de pctõrib⁹ enim dicit̃ Sap. xv Luto vilior est vita eius. ⁊ in p̃s. Homo cũ

in honore esset nō intellexit ꝛc̄. hinc est q̄ de adam post peccatū dixit oīs creatura. Ecce adam q̄si vnus ex nobis factꝰ est. ℣ Postq̄ aūt bis tribus modis deuotionē nostraz exasperauerimus vt nō solū ex iudicio rōnis sed ex affectu deuotōis peccata nr̄a maxima estimamus. tanto horrore ꝛ tremore cōcutimur: vt sine oīa dilatiōe ad emendatiōem penitētie recurramus clamātes in celū atq̄ dicentes illud Math. xiij. ℣ Patientiaz habe in me ꝛ oīa reddam tibi. ℟ Secūdo ergo dicēdū est de peccatoꝝ emēdatione: que si efficaciter emēdare cupim⁹ et ad pfectam ꝓscientiam emundare: oportet nos in oibus locis in quibꝫ peccauim⁹ peccata exhaurire: ꝛ oīa loca q̄ peccatis nr̄is fedauimus emūdare. In triplici aūt loco peccauimus: scz in corde in ore ꝛ in actione. ideo necesse est vt triplici scoba loca eadē emundemus. Nam peccata cordis p̄ contritionē oris p̄ confessionē. actionis per satisfactionē lege opposita emendem⁹. q̄d tam figura q̄z scriptura facere docemur. Haz de figura dicitur Hester. Oīa loca in quibꝫ ante letari ꝓsueuerant crimū laceratione cōpleuerūt hinc est q̄ filij israel victores madianitaꝝ in vltionē peccatoꝝ oīa ornamenta p̄ que filie moab ꝛ madian allexerant eos ad peccādum in donarijs dño obtulerūt. sic penitentes veri victores peccatorū: in sementibus oīa que eos ad peccandū allexerant deo offerūt pro emenda. hoc idē ostendit etiā in scriptura. dicit enī Gre. sup illo Math. iij. Facite dignos fructꝰ penitentie. Dignos penitētie fructus facit. qui oīa deo in sacrificium offert. per que eū in culpa se meminit offendisse. Et illa egregia peccatrix de q̄ di. Gre. oīa que sibi turpiter exhibuerat. hec iaz deo laudabiliter offerebat. Oculis terrena ꝓcupierat: sed hos iam p̄ penitentiam cōterens flebat. capillos ad cōpositionē vultus exhibuerat: sed iam capillis lacrimas tergebat. ore superba dixerat: sed pedes dñi osculans hoc in redemptoris sui vestigia figebat. quot ergo in se habuit oblectamenta. tot de se exhibuit holocausta. cōuertit ad virtutū numerum criminū magnitudo vt totū fuiret deo in penitentia quicquid ex se deū cōtempserat in culpa. q̄ ergo hanc peccatricē magdalenā viz imitati sumus peccādo. imitemur etiā eam in penitendo. q̄d si facere decreuerimus. ℟ Sciendū q̄ primā radicez pctōꝝ in corde posuim⁹ p̄ consensum. iō ibi dem etiā primū remediū cōtritionē scz opponamus: gemētes ꝛ flentes ꝛ in pfundo cordis dolentes: ꝛ tamdiu hoc ꝓtinuātes quousq̄ p̄ remissionis grām peccata oīa ꝓterātur. Ad hanc ꝓtritionē monemur p̄ hiere. ij. Treñ. Deduc q̄si torrentē lacrimas die ac nocte ꝛ nō des requiē tibi. ꝛ iterū. vi. Luctū vnigeniti fac tibi planctū amarū. Quare? Quia sacrificiū deo spūs ꝓtribulatus ꝛ cor cōtri. ꝛ hu. deus nō despicit: tā intimo affectu hoc agentes vt dicere possim⁹ illud Jere. xxiij. Contritū est cor meū in medio mei. cōtremuerūt oīa ossa mea. In hac contritione ꝛ luctu tamdiu pseuerantes quousq̄ deus miserꝰ nr̄i dicat nobis illud. iij. Reg. Audiui orōem tuā vidi lacrimā tuā: ꝛ ecce sanaui te. Scōo ad ꝓfessionē est ꝓceden dum: vt qui p̄ os vana ꝛ scurrilia loquēdo peccauimus: p̄ oris ꝓfessionez illa fideliter emendemus. q̄d facere iubemur Ihob. xiij. vbi dicit. Cū timore ꝛ tremore ꝓfitemini illi. Item puer. xviij. Qui abscondit scelera sua nō dirigetur: qui aūt ea confessus fuerit misericordiā consequet. nam fidelē ꝛ sincera ꝓfessionē multū cōmendat gre. dicens Virentur altij virtutes sanctoꝝ: ego nō minus miror hūilem ꝓfessionem pctōꝝ. Scio enī q̄ p̄ infirmitatis verecundiaz grauioris solet esse certaminis cōmissa sincera ꝓdere: q̄z nō admissa vitare. ℟ Tertio dicendum est de opis satisfactione: que si temporis oportunitas accesserit omīno est necessaria ad p̄dicta: q̄ nec cordis ꝓtritio nec oris ꝓfessio sufficiūt nisi satisfactio adiūgat. Licet enī culpa in cordis ꝓtritiōe a deo liberaliter sit dimissa. debitū tñ pene si tps aderit exigit p̄ satisfactionē. q̄d apte nobis innuitur in dauid post ꝓfessionē qua dixit. ℣ Peccaui dño: ꝛ post remissionē qua dixit nathan ad dauid. Transtulit dominus peccatū tuum non morieris. ℣ Post hec tamen suscepit infflictionem pene cum prophēta subiunxit. Verum tamen quoniā blasphemare fecisti

In festo purificis

inimicos nomen dñi. ꝓpter hoc filiꝰ qui natus est morte morietur Ex quo patet ꝙ post remissionē culpe pena nihilominus est inflicta. Hinc Job. Verebar omnia opa mea. sciens quia nō parceres delinquenti. quod exponens Greg. dicit. Delinquenti nequaq̄ parcitur: quia delictū deus sine vltione non deserit. Aut enim ipe homo hec in se penitēs punit. aut hoc deus cuꝫ homine vindicans percutit: ⁊ subiūgit. Sic nos salutis vnda post culpam primi parentis absoluimur: ꝫ tamen reatum eiusdem culpe diluentes absoluti adhuc carnaliter obimus. Sic patet ꝙ satisfactio sit necessaria predictis duobus que etiam dimissis peccatis necessario adiūgetur. Nam si ipam non adiūgimus: conuincimur ex hoc priora duo efficaciter nō fecisse. qui enim vere penitet a satisfactione se nullatenus poterit continere. ¶ G ¶ Ad efficacem autē ⁊ fortissimā satisfactionē tria requirūtur: scꝫ cōmensuratio. contrarij exhibitio. offensaruꝫ remissio. Primo requiritur satisfactionis ad culpaꝫ cōmensuratio. vt si multū peccauimus multuꝫ emendemus. si magis: magis. si maxime: maxime. quod facere monemur deutero. xxv. Pro mensura peccati erit modus plagarū. Item Apoca. xiiij. Quantū glorificauit se ⁊ in delicijs fuit: tantū date ei de tormentis. hinc Gre. super illo verbo. dignos penitētie facite fructꝰ dicit. In his verbis vniuscuiusq̄ conscientia conuenitur: vt tanto bonorū operū lucra querat per penitentiā: quanto sibi grauiora damna intulit ꝑ culpam. ⁊ tanto sibi debet licita abscindere: quāto se meminit illicita perpetrasse. imitantes dauid. qui post illicita adulterij ⁊ homicidij bibere noluit licitū haustum aque. Scdo ad efficacem satisfactionem requiritur contrariorū exercitatio. vt in quocunq̄ genere malorū peccauimus in eiusdem generis cōtrario fortissime emēdemus. vim nobis facientes ꝯtra vim. consuetudinē contra consuetudinē. necessitateꝫ contra necessitatem. affectū contra affectuꝫ donec plenam mereamur accipe delectationem ꝯtra delectationē: vt tandem aliquando adiuuante gratia plus delectemur in exercitio virtutū ⁊ bonorū operum q̄ prius in oblectationibus viciorū. in quo exercitio in principio magno opus est certamine. qꝛ cū contra veterem consuetudinē viciorū noua lege virtutum contendimus: quasi cōtra declinum fluminis conamur: ⁊ quantumlibet modicū ab intentione conandi remittimus animū: relabimur in priora. dicit em̄ bern. ꝙ pestes viciorū vsq̄ in vltimā solicitudinem solitariū ꝑsequūtur. ⁊ nisi ꝑtinaci studio ⁊ prudenti opera expurgata fuerint. cōsuetudo leniri potest: vinci vix potest. ⁊ quomodocunq̄ se componat animus heret ⁊ in quauis solitudine secretum vel silentiū cordis esse non patitur. Ideo sicut prediximus in oppositis virtutibus contra viciorū consuetudinem viriliter accingamur. vt si peccauimus ꝑ superbiam emendemus per humilitateꝫ. si in luxuria ꝑ castitatem. si in fraterno odio per caritatem lege contraria nostram satisfactionem dño offeramus. Secundo ad sufficientem satisfactionē requiritur offensaruꝫ remissio que sola sufficit si ꝑfecte agitur. Ad hoc enim deus fortissimis ꝓmissionibus se constrinxit. vt omnē offensam condonet liberaliter si nos amore sui ex corde pleno nostris offensoribꝰ ignoscamꝰ quod facere monemur Eccle. xxviij. Relinque proximo tuo nocenti te: ⁊ tūc deprecanti tibi peccata soluentur. quod qui non fecerit frustra pro offensis dei preces multiplicat: quia pro incōueniens habetur quod ibidem dicitur. In hominē similem sibi nō habet misericordiam: ⁊ ꝓ peccatis suis deprecabitur? Ad qd̄ adhuc expressius monem̄ Math. vi. Si dimiseritis hoībus peccata eorum: dimittet ⁊ vobis pater celestis peccata vestra. qd̄ si nō dimiseritis ⁊c. Qd̄ q̄ necessariū sit expresse innuitur in orōe dñica. vbi docemur orare vt nō aliter nobis dimittantur nisi sicut nos dimittimus: quod adhuc inculcare nobis voluit dñs tanq̄ summe necessarium cum dicebat. Cū stabitis ad orandū. dimittite si quid habetis aduersus aliquē vt est pr̄ vr̄ ⁊c. qd̄ si nō fecerimꝰ dicit nobis eccle. Ne laboretis. nō eī ꝑuenietis ad obtentū vt qd̄ petitis ipetretis. ¶ H ¶ Tertio ad plenā pctōꝝ purgatōeꝫ pꝰ p̄dicta duo. s. estīatiōeꝫ ⁊ em̄datiōeꝫ nccio adiūgit

supplicatio. dicit enim Bern. Quid ꝓdest penitere de culpa ⁊ non de venia supplicare Illa enī supplicatio est efficacissima vbi homo in se punit fortiter qđ deliq̄t ⁊ nihilominus deo supplicat hūiliter ac si nihil puniat in seip̄o. Ad efficacem aūt supplicationē cui deus misericorditer se inclinet tria debemus ꝯgregare: scz diuine misericordie inspectionem. nostre miserie denudationē: ⁊ in id qđ petitur deuotā attentionez. que tria collecta inuenimus in vna deuotissima supplicatione Dañ. ix. Ibi enim deo sic supplicat. Nobis dñe confusio faciei. tibi aūt dño deo nostro misericordia ⁊ ꝓpiciatio. qꝛ recessimus a te ⁊ nō audiuimus vocē tuam. Nam in eo quod dicit. nobis dñe ⁊c̄. tangit nostre miserie denudationē. in eo aūt qđ adiungit. tibi dño deo ⁊c̄. tangit diuīe misericordie inspectionem. in eo vero ꝙ cōcludit: qꝛ recessim⁹ ⁊c̄. insinuat deuotā attentionē. Hec eadez tria dicit Bern. habenda in qualibet deuota supplicatione dicens. Tria vident̄ mihi necessaria quibꝫ orationis intētio est firmiter astringenda. Considerare nāqꝫ debet is qui orat quid petat. ip̄m quē petit. seip̄m qui petit. In eo autē qđ petit duo ꝯsideranda sūt vt si ꝑm deū sit quod postulat: ⁊ si hocip̄um in sūmo desiderio habeat. Similitet in ip̄o quē petit deū scz duo debet actendere. videlicet bonitatē ⁊ maiestatem. Bonitatez qua vult nobis om̄e bonū. maiestatem qua pōt dare om̄e quod petit̄. Similiter in seip̄o q̄ petit duo ꝯsiderentur. vt ꝓ suis meritis nihil se accepturū putet: ⁊ de dei misericordia fiducialiter speret. quicquid orauerit se accepturū. Ip̄e em̄ spūssanctus qui dat vt taliter postulem⁹: in cordibꝫ nostris faciēs nos fiducialiter postulare: ⁊ interpellans pro nobis gemitibꝫ inenarrabilibꝫ vt ait apl̄s. deum inclinat in corde suo: ad exaudiendum misericorditer. vñ Bern. Sicut spūssanct⁹ in nobis interpellat ꝓ nobis: ita in patre delicta donat cū patre ⁊c̄. Hec ergo tria. s. estimatio. emēdatio ⁊ supplicatio taliter vt dictum est instaurata: remissionez impetrant omniū peccatorū q̄ntūcunqꝫ multorū pariter ⁊ maximorū. ex quibus dñs sufficienter placatus dicet nobis illud Esa. xl. Dimissa est iniq̄tas illi⁹. suscepit de maū dñi duplicia ꝓ oībꝫ pctis suis. q̄ duplicia sūt. remissionis ꝑfectissima gr̄a ⁊ dei plenissima amicicia. que duo nobis impetret dulcissimus aduocatus noster iesus christus ⁊c̄.

XXV ¶ De eodem ꝑmo scđus.

Venite ambulemus in lumine dei nostri esa. ij.

¶ I ¶ Dicit Bern. Nostra desiria in tribus maxime constituta videntur: scilicet in eo quod decet. quod expedit et qđ delectat. hec sunt que concupiscimus nō oēs quidem omnia: sed alius magis hoc: alius magis illud. Alius enim sic deditus est voluptati que delectat. vt nec qđ decet. i. honorem reputet. nec quod expedit id est vtile curet. Alius autem questui intendens: ⁊ honestum dissimulat ⁊ iocundum. Alius autē ⁊ voluptatis ⁊ vtilitatis negligentior solū vl̄ maxime sectatur honorem. nec reprehensibile desideriū horū: sed si ibi quererent̄ vbi veraciter inuenirentur. Hec enim vbi vere sūt ibi omnia vnum snut. Naz in mundo isto sensibili. nec vnum sunt nec vera sunt. in lumine autē diuino quod nunc in manibꝫ est vere sunt ⁊ vnum sunt. Ipsum enim ē vtile honestum ⁊ iocundum decet expedit ⁊ delectat: quod adhuc vsitatius potest dici. In diuino lumīe sunt diuitie honor ⁊ voluptas Expedito ergo vno ꝑmone pertinēte ad primum nomen huius festi. qui ꝓprie respicit incipientes. Nunc ordo postulat vt dicam⁹ de illuminatione pertinente ad proficientes ⁊ patet ordo. Dicit enim Bern. ꝙ purgato oculo interiori statim adest lux cui firmiter adherere cupiens: sed corpore pressus nō preualens ad seip̄m nolens dolensqꝫ resilit.

¶ R ¶ Ut ergo hoc lumen diuinum quātum possibile est in hac vita mortali apprehendere valeamus: tria sunt necessaria que in verbo proposito designantur: scilicet secularium actionum alienatio. bonorum operum multiplicatio ⁊ diuini luminis infusio Primum ibi. Venite. secundū ibi. ambulemus. tertiū ibi. in lumine dei nostri. q̄ tria hoc intendunt: vt a mūdo recedam⁹. in bonis opibꝫ ꝓficiam⁹. diuinū lumē suscipiā⁹.

In fo purificatoib.

Primo a mundo recedamus: nō passibus corporis: sed magis affectibus mentis. Si em̄ vt in priori s̄mone patuit purgati sum⁹ a peccatis: nisi a mūdo. i. ab his que in mundo sunt recedam⁹. quid ꝓderit purgatio nostra. Erit sine dubio recidiuāti q̄ꝫ iacenti deterius. nā vt dicit Eccle. xiij. Qui tetigerit picez inquinabit ab ea. Ibidē. xxxiiij. Qui baptisatur a mortuo ⁊ iterꝫ tangit eu3. quid prodest illius lotio? vñ quotiens mūdi viscositas mentē pulsat. rñdeamus ei id cañ. v. Laui pedes meos. quō iteru3 inquinabo eos? dicit em̄ bern. Si dixerit mihi dñs iesus in spiritu. dimittunt tibi peccata tua: et ego peccare nō desidero. quid ꝓderit? vt ad ꝓpria verba ꝓposita exponamus dicit nobis deus. Venite a mūdo. i. ab om̄ib⁹ occasionibus eoꝝ que sunt mundi. q̄ sunt p̄dicta tria vtile. honestū ⁊ iocundū. ad que nr̄a desideria sunt naturaliter inclīata. Quare ab ill' reuocamur? qꝛ sunt in mūdo fallaciter apparentia. in ꝯscientia veraciter existentia. in celo feliciter ꝑmanētia. Vtile em̄. i. diuitie mundi decipit honestū. i. honor in mūdo interficit. iocundū. i. voluptas inficit. ⁊ ideo iubet nos de⁹ ab omnib⁹ occasionib⁹ illorum longe recedere: ne iam dudū purgati eoru3 infectionib⁹ iterū inquietemur. Notabiliter aūt dicit. venite in scd̄a ꝑsona ⁊ ambulemus in prima: ꝯnumerans se nobis: qꝛ nobiscum nō peccat: sed nobiscū bona opatur.

¶ L ¶ Scd̄o dicit nobis de⁹ ambulem⁹. hoc est in bonis opibus ꝓficiamus. nam vt ait Bern. Ambulare ꝓficere est: vt p̄dicta tria scꝫ qd̄ decet expedit ⁊ delectat que in mūdo sunt fallaciter apparētia. ⁊ ideo fugienda. in ꝯscientia nr̄a vbi sunt veraciter existentia: ⁊ ideo appetenda. fugientes g̊ vmbrā p̄dictorū triū: scꝫ qd̄ expedit. qd̄ decet. qd̄ delectat s̄m qd̄ in mundo sunt: seq̄mur veritatē. ⁊ eadem tria in ꝯscientia nr̄a cōportemus. Nā qd̄ expedit ꝯsistit in bonis opibus. qd̄ decet in virtutib⁹. qd̄ delectat in sanctis affectib⁹. ⁊ q̄nto plus de his trib⁹ in cōscientia acquirimus: tanto veri⁹ priora tria scꝫ qd̄ expedit quod decet. qd̄ delectat possidem⁹. de eo nā q̄ꝫ quod expedit. i. de veris diuitijs dicit gre. Diuitie mētis sunt bona opa. que in omne temp⁹ ⁊ in om̄ia secula expediūt acquirentibus ea. De eo vero qd̄ decet: quod alio nomine verus honor est dicit iterꝫ gre. Si culmen veri honoris q̄ritis ad celeste regnum tendite. verus em̄ honor virtutib⁹ decoratur. De eo aūt qd̄ delectat dicit p̄s. Renuit consolari anīa mea. vsq̄ꝫ delectatus sum. super quo dicit Gre. Si a carne quodlibet qd̄ delectat abscindimus. mox intus in xp̄o quod delectat inuenimus. vñ bern. Absit absit vt intus in spiritu nō inueniam⁹ sup̄ modum maiores delectatiōes: q̄ꝫ in q̄libet carnis feditate. In his g̊ tribus cū dño ambulem⁹ in spiritu ⁊ in infinitū ea verius abundantius ⁊ salubrius intus q̄ꝫ in quibuslibet exterioribus inuenimus. vñ de gaudio quod ex istoꝝ perceptione concipimus. dicit Bern. Gaudia nostra non perdimus: sed mutamus de corpore in spiritum. de sensib⁹ in cōscientiam vbi verius ⁊ tutius conseruam⁹. In his ergo duob⁹ verbis scꝫ venite et ambulemus: nostra consistit ꝑfectio. nam ꝑ primum a malo reuocamur. ꝑ scd̄m ad bonu3 hortamur. ⁊ ē simile huic p̄s. Declina a malo ⁊ fac bonum. et Esa. Quiescite agere peruerse. discite benefacere. ⁊ math. Sint lumbi vestri precincti: ⁊ lucerne ardētes in manibus vestris.

¶ M ¶ Tertio monemur vt diuinū lumen suscipiamus cū dicit. In lumine dei nostri. quod a priori nostro s̄mone numerando est scd̄um membum: sed in hoc sermone pro membro tertio computat. De quo lumine tria dicantur per ordinē. s. de luminis distinctione. declaratione ⁊ progressione. De primo sciendu3 est ꝙ triplex est lumen: scilicet naturalis intelligentie. literalis scientie ⁊ spiritualis influentie. Primum non sufficit. scd̄um non afficit. tertiū proficit. Primum dico lumē naturalis intelligentie non sufficit. quia quantumcūq̄ꝫ quis splendeat lumine naturalis intelligētie: sepe tamen fallitur in iudicijs suis. dicens bonum malum ⁊ malum bonum. vnde nathan interrogatus a dauid de edificatione templi. dixit ex lumine naturalis intelligentie. Omnia que habes in corde tuo fac. domin⁹ em̄ tecū est. ⁊ ideo fefellit eū in sua intelligentia Lu. xij. Vide ne lumen qd̄

in te est tenebre sint. Hoc tñ lumen naturalis intelligẽtie cũ ad bonũ ꝓuertitur multũ adiuuat. vñ Bern. Si quis callet ingenio. si viget arte. si preeminet intellectu. instrumenta sunt hec tam vicioꝝ qꝫ virtutũ. Nõ ergo refugiat vti eo in bono: quo ꝛ in malo potest vti. qz hoc premiũ opus virtutis est. Scdm lumẽ literalis sciẽtie ꝑ literaꝝ studium acquirit. de quo dicit Sap. vij. Diligite lumẽ sapientie. Hoc lumẽ si spũali lumini ꝓiunctũ fuerit. optime cõueniũt. si aũt sine illo habet semꝑ nocet dicente aplo. Scientia inflat. qđ per simile oñdit Bern. dicẽs Licet bonos ꝓfet esse cibos: tu tñ in sumendo modũ ꝛ ordinẽ nõ obseruans reddis tibi plane nõ bonos. ꝛ subiũgit. qđ dico de cibis dico de scientijs. nã deus nõ ꝓbat multa scientẽ si modũ nescierit. Deus em̃ structum scientie: nõ in scientia sed in modo cõstituit. vñ aplus. Qui se putat aliquid scire ꝛ nondũ scit. quõ oporteat eũ scire. huius vana est scientia. Certũ qꝫ ergo lumẽ tam naturalis intelligentie qꝫ literalis sciẽtie sine spũali semꝑ nocet habenti. vñ iob. Lux impiorũ extinguet. Impij em̃ sunt qui ad laudem dei ꝛ ꝓpriã salutẽ hec duo lumina in terciũ non ordinant vt per ipa que ad hoc data sunt tertiũ consequant. Tertiũ lumẽ qđ solum sufficit ꝛ pficit in oẽm salutẽ: est diuina influentia: q nõ est aliud nisi interna deuotio hois: affectũ inflãmans ad deũ quaꝫ post purgationẽ infundit de⁹ animę cauteꝛ solicite ambulanti. De q lumine potest summi illud Esa. vi. Surge illuminare hierusalem qz venit lumẽ tuũ. Q aũt hec deuotõ lumen veraciter debeat appellari docet ꝛ dicit Bern. Cũ in his scz purgationibꝫ diu exercitatus fueris: pete tibi dare lumẽ deuotionis. De hoc lumine pñs est intẽtio abiectis alijs: qz illud lumẽ deuotiõis anime deum querẽti infundit̃ posi predicta. Sic ergo visum est de hoꝝ trium luminũ distinctione.

¶ Scdo dicendũ est de huius tertij luminis declaratione. de quo sciendum q hoc lumen deuotiõis ex noua dilectione afficiẽte animã infundit̃. qđ taliter declarat̃. Cuz enim inter deũ ꝛ animã non cadat mediuz nisi solũ peccatũ dicente Esa. lix. Iniquitates vestre diuiserũt inter vos ꝛ deũ: ꝛ peccata vestra absconderũt faciem suã a vobis. q̃ cum ꝑ exercitia ꝓius habita scz depurgationẽ de medio sint sublata. statim amor dei tanꝯ calor ab igne. radius a sole pertingit ad animã. ex cui⁹ cõtactu incipit ꝛ ipa incalescere ꝛ viceuersa deũ diligere vehementer. Deus enim cũ ex sublato peccato sit ꝑsens radio sue caritatis tangit animã ꝛ statim afficitur ad amandũ. ꝛ hoc est qđ dicit Bern. Amor dei amozẽ anime parit ꝛ ꝓuenit. Sicut igitur sol radiũ suũ super rem obiectam ꝓiicit ꝛ ꝑ modũ reflexionis de re obiecta calor ꝓtra solem reuertit̃. sic de⁹ caritas calorem sue dilectionis sup animã ꝓiicit: et de ania ad deum redit: vt sic dilecta deũ rediligat a quo misericorditer est ꝓueta. Cur aũt hec deuotio nomine luminis designetur: ratio in euidenti est. hoc aũt fit ꝓpter similitudinẽ vtrobiqꝫ reperiam. Sicut em̃ lumẽ habet ardorẽ. splendorẽ ꝛ dulcorem. sic ista deuotio habet ardorẽ dilectiõis. splendorẽ cognitiõis. dulcorẽ consolatiõis. Q aũt lumen ardorẽ ꝛ splendorẽ habeat ꝓbatiõe nõ indiget. qz ꝑꝫ ad sensum. de dulcore aũt dicitur Eccle. xi. Dulce lumẽ ꝛ delectabile est oculis videre solem. Hinc est q difficulter a lumine oculos vertimus sed visum in lumine figim⁹ etiã renitentes. Quõ autẽ predicta tria surgant in ania sic oñditur. Anz in illa deuotiõe ania sancta sentit se remissionem peccatorũ misericorditer percepisse. ꝛ iõ velit nolit ipa se ꝓinere nõ poterit nisi diligat. in dulcore flagrans ꝛ desiderans aliquid posse facere in q eius beneficijs correspondeat. ꝛ nihil dignũ inueniẽs. dulce bẽt flere dicẽs in hoc dulci fletu. Quid retribuam dño. qui ardor q̃nto surgit vehemẽtior. tanto splendor cognitiõis ampli⁹ cõualescit. vñ in hoc splendore sepe talia cognoscere et sentire incipit q̃ ante infusaꝝ grãm sibi incognita extiterãt. vñ ps. In certa ꝛ occulta sapientia manifestasti mihi. Esa. Ostendã tibi thesaurũ secretoꝝ meoꝝ. Singulariter tamen in hac deuotione luceclarius cognoscit se petõꝝ indulgentiã recepisse: quã dei liberalitatem ex vna pte ꝑsiderãs. ꝛ ex altera pte se nihil dignũ posse agere. dicit cũ bern.

In festo purif.

XXV

Diligam te domine pro dono tuo ⁊ ꝓ modulo tuo: minus quidē iuste sed plane non minus posse meo: qui ⁊ si q̄ntum debeo nō possum: non tñ possum plus q̄ꝫ possum. potero aūt plus cum plus donare dignaberis nunq̄ꝫ aūt prout dignus haberis. Habet etiam hec deuotio cū ardore ⁊ splendore dulcorem ꝯsolationis. quā cōsolationeꝫ declarat nobis Bern. dicēs. Quid est ꝯsolatio? ⁊ respondet. gratia deuotiōis ⁊ suauissima delectatio boni ⁊ gustus sapiētie licet exiguus. quibꝫ interim benignꝰ dñs afflictam refrigerat animā. Quid aūt sit ille gustꝰ subiungit dicēs. Gustus ille nihil aliud est q̄ꝫ irritamentū desiderij ⁊ incentiuū amoris vt fiat qđ scriptum est. Qui edunt me adhuc esuriūt. ¶ O ¶ Tertio dicendū est de huiꝰ luminis ꝓgressione. De quo sciendū ꝙ habet principiū mediū atq̄ꝫ finem. hoc est habet ingressum ꝓgressum ⁊ egressuꝫ. Primo dico ꝙ huiꝰ luminis principiū siue ingressus circa dei beneficia versatur. mediū vero eius siue ꝓgressus deo placere conat̄. finis vero siue egressus flagranti desiderio ꝯsummatur. Hec ꝑcurrentes primo dicimus ꝙ hec deuotio habet dei beneficia intueri. Nā ex ornata cōscientia ⁊ serenata. qꝛ nō habet pro peccatis amplius solicitari: cōuertit se ad illud qđ proximū est ad manū. ⁊ hec sūt beneficia que accepit. Que cū incipit intueri cognoscit se quasi bñficijs obrutam. ⁊ tātum cumulū accepisse q̄ntum est spaciū inter celum ⁊ terram: dicens ex deuota āmiratione ⁊ ex āmiranda deuotione illud. ij. Regū. vij. Quis ego sum dñe aut que domus mea. qꝛ adduxisti me hucusq̄ꝫ: sed ⁊ hoc parum visum est in ꝯspectu tuo: nisi loquereris de domo etiā serui tui in longinquū. Et illud ps. Quid retribuam dño ⁊c. In hac deuotione stetit Augꝰ. cū di. Cum dei miserationes circa me actendo sic mihi videtur ꝙ si phas est dicere: qđammodo nihil aliud agit deus nisi vt saluti mee prouideat: ⁊ ita eū totū pro me occupatum video quasi omniū oblitus mihi soli velit vacare. Ex horū ergo beneficiorū intuitu paulatim incipit dulcescere benefactor: ⁊ ideo mutat̄ deuotio ⁊ proficit in affectū iterū nobiliorem.

Scđo ergo itur ad mediū siue progressum huiꝰ deuotionis ⁊ ex medullis cordis per se dulcescit deꝰ ⁊ qui priꝰ diligebat̄ ꝓpter beneficia nūc sine omniū illoꝝ intuitu diligitur ꝓpter semetipm: ⁊ iō om̄ia sua obsequia deuotionē ⁊ affectū ad hoc solū ordinat vt placeat deo: nihil āplius desiderans aut requirens. Ex hac deuotiōe dixit ꝓpheta cuꝫ dicebat. Quid em̄ mihi est in celo ⁊ a te quid volui sup terram. vsq̄ꝫ deus cordis mei ⁊ pars mea deꝰ in eternū. In hac deuotōe diu sistitur: ⁊ nescio si a quoq̄ꝫ viatore inter cōmuniter viuentes vlteriꝰ procedat̄. ꝙ si vltra ꝓceditur itur in deuotionē iterū sanctiorem ¶ P ¶ Tertio ergo succedit finis siue egressus huius deuotiōis: quod nō est aliud nisi vehemens desideriū quo dei p̄ntiam desiderat tanq̄ꝫ sponsi dicens illud iob xxxi. Quis mihi det vt desideriū meū audiat omnipotēs. ac si dicat. Non surgo. non excitor. nō excutior de puluere. nō respiro in spem gratie donec ipe veniat ⁊ osculetur me osculo oris sui: ⁊ hoc desideriū interdum tam vehemēter proficit vt etiā ab hac flamma se compescere non possit. ⁊ hoc est ꝙ dicit ps: Ignis ante ipm precedit ⁊c. De hoc ardore desiderij dicit Bern. exponendo ps. Oportet vt ardor desiderij preueniat omnē animaꝫ ad quā ipe deus est venturus qui omnē cōsumat rubiginem vicioꝝ: ⁊ sic preparet locuꝫ dño: ⁊ tunc scit anima. quoniā iuxta est dominus cū se senserit illo igne succensaꝫ. In hoc desiderio diu decoquit̄ anima nō quecunq̄ꝫ bona dei desiderans sed ipsum deuꝫ. quia expresse dicit Bern. Gustato aliquatenus in hoc desiderio q̄ꝫ dulcis est dominꝰ etiam cuꝫ ad se reuertitur in cordis palato saporē retinet. q̄ fit vt iā solū ipm: nō ipius quecunq̄ꝫ bona desideret. Hunc ardorē taꝫ diu euaporando continuasset quousq̄ꝫ anima ad omnē quadraturam fuerit prepata. ⁊ ad suscipiendum deū humilitata: ⁊ tunc veniet dilectus in ortum suum. de cuius exhibitione in sermone qui subiungitur est dicendum ipo adiuuante qui adiuuat in dulcedine sua pauperes suos ⁊c.

XXVI. ¶ De eodem ſmo tertius.

Sermo

Adorna thalamum tuū syon ⁊ suscipe regē christū. ¶ D. Dicit bern. Cum ecclesia sponsa xp̄i verba in scripturis diuinis alterat vel alternat fortior est illa cōpositio q̄ꝫ positio prima verborū: ⁊ fortassis tanto fortior q̄ntū distat inter figurā ⁊ veritatem. inter lucē ⁊ vmbraꝫ inter membra ⁊ corp⁹. Nullus em̄ ꝓphetaꝝ vel etiā apostoloꝝ erubescit dici membrum ecclesie. Et si verba mēbri gratanter accipimus. cur nō magis verba ecclesie que est corpus. Nemo ergo me iudicꝫ. nemo suggillet asserens me nō debere talia themata assumere: que in sacra scriptura hoc est in biblia minime reꝑiuntur. Sunt autēꝫ verba ꝓposita ip̄ius ecclesie sponse dei. cui⁹ autoritas fortior est autoritate cuili⁹ bet mēbri sui. que sua autoritate verba biblie in verba ꝓposita alterauit. Quid est enim dicere. Adorna thalamum tuuuꝫ syon: q̄ꝫ ꝙ dicit̄ Exo. xl. Lotos aqua indues sanctis vestibꝫ. ⁊ qd̄ Ruth. iij dicit̄. Lauare ⁊ induere cultioribꝫ vestibus. ⁊ multa his similia que in sacris literis reperiunt̄. Hic nota autoritatēꝫ ecclesie ex dictis Bern. quibꝫ ꝯsonat Aug⁹. dicēs. Euāgelio nō crederem: nisi me autoritas ecclesie cōmoneret. Expeditis g̊ in precedentibꝫ de purgatione ⁊ illuminatiōe. nūc ordo postulat vt dicam⁹ de dei in templo cordis nostri presentatiōe. cui⁹ occasione verba ꝓposita sunt inducta. In quibꝫ verbis q̄ttuor ꝓponūtur. Primo em̄ hortamur ad ꝯdignā preparationē. Scd̄o intelligim⁹ eiusdē preparatiōis specificationē. tertio ornate ⁊ preparate anīe nobilitationē. quarto securam post predicta dei susceptionē. Primuꝫ ibi. adorna. scd̄m ibi. thalamū tuū. tertiū ibi. syon. q̄rtum ibi. ⁊ suscipe regē xp̄m. Ex his q̄ttuor tm̄ duo de ornatu ⁊ susceptione videlicet ꝓseq̄mur. Primo ergo dicam⁹ de ornatu: cui licet om̄ia predicta deseruiāt q̄ om̄ia faciunt adornatū: tn̄ vt satisfaciam⁹ ꝓposito themati aliud ponam⁹: qd̄ in prehabitis sermonibꝫ forsitan nō est tactū. ¶ R. Propter qd̄ sciendū ꝙ beatus bern. sex ponit exercitia quibꝫ electus de⁹ ad thalamuꝫ cordis venire cogitur: nec vllo modo se poterit continere dicens. Bona que exhibent̄ anīe non verbis explicant̄. nam sponsi ⁊ sponse cōmertia nullis p̄nt verbis explicari: nō enim verbo docent̄ sed spiritu reuelant̄. ⁊ subiungit. Qd̄ ergo sermo nō explicat ꝯsideratio q̄rat oratio poscat. mereat̄ vita. puritas preparet humilitas alliciat. caritas ꝯsequatur. His ergo sex exercitijs scꝫ cōsideratiōe. orōne sancta cōuersatione. puritatis preparatione. hūilitatis exhibitione ⁊ caritatis inflammatiōe anima nostra ad nuptias celebrādas in thalamo cordis sufficientissime preparat̄. Haꝫ si flagrans desideriū de quo in fine p̄cedentis s̄monis dixim⁹. in his sex efficaciter se exercuerit. deus se nullo modo poterit ꝯtinere sed veniet in animā sic flagrantēꝫ: ruens in amplexus dicēs. Ecce assum. vulnerasti cor meū soror mea sponsa. Primo ergo intrantes nosmetip̄os nostra ꝯsideratione q̄ram⁹ ⁊ subtiliter discutiam⁹ vtrū nostrū desiderium sit perfectū vt ip̄m deū vsqꝫ ad contemptum nostri ⁊ omniuꝫ que sunt vel esse p̄nt desideremus: ⁊ hoc non tm̄ ex iudicio rōnis sed etiā ex affectu mētis. ⁊ si quid in affectibus tali desiderio inuentū fuerit aduersari. sic eradicet̄: vt ip̄m nostrum desideriū non solū sit in magno affectu sed in affectu perfecto. Magnū enim bonū est deus: ⁊ iō oportet vt magno desiderio requirat̄. ¶ S. Scd̄o huic considerationi addatur oratio. vt intima oratione postuletur qd̄ tam intime desideratur. Vacuū enim esset desiderium ⁊ cito deperiret si nō affectuosis oratiōibus fulciretur. hec aūt oratio vt sit efficax et deuota testes habeat ꝓfunda suspiria ⁊ ꝓfusas lacrīas ⁊ impatientē lāguorē. dicens ex om̄ibus his illud. ij. Re. xiiij. Obsecro vt videaꝫ faciē regis. ⁊ illud Cañ. Reuertere dilecte mi. id est iterū verte te ad me. ac si dicat. Licet dudū veneris priores grās tribuendo. iterū tn̄ venias te ip̄m aptius ⁊ abundantius exhibendo. hec em̄ ꝯsueuit benign⁹ deus in nobis misericorditer actitare vt se ip̄m soleat preuenire testante scriptura que dicit. ignis ante ip̄m precedet. ⁊ ip̄e nihilominus ignis dicit̄: dicente moyse deute. Audi israel dn̄s de⁹ tu⁹ ignis ꝯsumens est.

In festo purificis

et sic ignis ignē precedit. i. deus deū. hoc est deus seipm precedit. dans se aliter p̄ueniens. et aliter subsequēs. vt qui seipm iaz p̄uenit dans se ad desideriū accendendum. postea subsequatur seipm tribuens ad delectabiliter perfruendum. vt fiat. qd̄ in persona ysaac de deo dictū est Gen̄. xvi. Ibat p̄ficiens atq; succrescens donec vehementer magnus effectus est. Tercio his duobus scz ꝯsiderationi ⁊ orationi addat̄ vita sancta. vt qd̄ ꝯsideratione queritur oratōe petitur vita mereatur. Vita autem sancta vt multa ⁊ magna paucis p̄stringamus in tribus ꝯsistit. habet enī malis resistere potēter bona facere diligēter. aduersa suscipere patienter. de primo d̄r iudith. iij. Dedit eis d̄us celi virtutē resistendi. de scd̄o ⁊ tercio dicit Gre. Electoꝝ est bona facere ⁊ mala perpeti. hoc triplici funiculo vita sancta in se colligitur ⁊ ꝯstringitur vt difficile rumpatur ⁊ ideo per talem vitā dei p̄ñtiā promeremur. ¶ T ¶ Quarto his tribꝫ puritas adiūgat̄ vt qui in predictis tribꝫ exercitijs deū promeruerūt adueniendū. puritas locum preparet ad suscipiendum. que omnino necessaria est cū predictis. que talis ⁊ tāta esse debet vt cū testimonio conscientie dicere possimus illud apl̄i. Nihil mihi cōscius sum. licet ad perfectā puritatē testimonium nr̄m nō sufficiat. qd̄ predicto verbo adiecit apl̄s. Sed nō in hoc iustificatus sum qui aūt iudicat me dn̄s est. Soluz ergo d̄i testimoniū sufficit vt spiritussanctus dicat in cordibus nostris spiritui nr̄o. q̄ dimissa sunt nobis peccata nostra. s̄m qd̄ canticoruz d̄r. Tota pulcra es amica mea ⁊c̄. Tl̄is puritas perfectū est substratoriū venienti d̄ñ o vnde Bern̄. quibusdā hāc puritatē nō habentibꝫ improperat dicēs. Miror quorundam impudentiam. qui cū suam ꝯscientiā multis feditatibꝫ coinquinauerint. audent tamē ad tam fedum conscientie sue lectulū omni orationū instātia totius puritatis dominū inuitare. ⁊ subiūgit. Quid em̄ lectulus nō est floridus sed putridus. et tu illic regem glorie inuitas: Centurio negat illuz intrare sub tectū suū p̄pter suā indignitatē et clamat princeps apl̄oꝝ. Exi a me dn̄e qr̄ peccator sum. et tu dicis. Intra dn̄e quoniam sanctus sum. Et quid me vis facere inquit profecto. vt primū emundes ꝯscientiam ab omni inquinamento carnis ⁊ spiritus ire ⁊ disceptationis murmuris ⁊ liuoris. Quinto his quattuor sup̄addatur humilitas. que supra modum deum allicit ad veniendum. ip̄o dicēte ysa. lxvi. Ad quem respiciā nisi ad humilem ⁊ quietū ⁊ tremētem s̄mones meos: Cum em̄ ip̄e sit humilimus (sicut d̄r dan̄. ij. Suscitabit deus regnū qd̄ in eternū nō dissipabitur. et humilimū hominē ꝯstituet sup̄ illud) diligit suum simile ad illud dulciter ⁊ delectabiliter se inclinans. hinc eccle. Humilia te deo et expecta manū eius. p̄pter qd̄ btā virgo oīm virtutū oblita ex sola gloriatur hūilitate tātam se gratiā ꝯsecutam dicēs. qr̄ re. hu. an. sue. hoc est q̄ deus volens nō longe ptꝰ mittere spiritum sanctum monuit apl̄os dicēs Discite a me qr̄ mitis sum ⁊ humilis corde. de hac virtute multa inuenietis in premissis. Sexto his quīq; superaddatur caritas. in cuiꝰ v̄tute deꝰ stati ingredit̄ thalamum mentis. Ipsa enim est vltima dispositio ad susceptiōem dei animā habilitās et disponens. ⁊ hoc est qd̄ apte bern̄. insinuat ita dicēs Cū de his que d̄ deo sūt cogitatur et volūtas eo p̄ficit vt amor fiat ꝯtinuo per viam amoris infundit se spūssanctus spūs vite omnia viuificans ⁊ adiuuans seu in orōne seu in meditatione infirmitatē cogitantis et ꝯtinuo memoria efficit̄ sapientia et suauiter ei sapiunt bona dn̄i. intellectus vero efficitur contemplatio. ac si dicat. Ex dei presentia omnia interiora in diuinum affectum transmutant̄. qr̄ volūtas fit amor memoria sapientia. intellectus ꝯtemplatō ¶ U ¶ His itaq; omnibꝫ qui ad ornatū pertinent decenter expletis. transeundum ē ad s̄m membrū scz dei susceptionē. aliq̄s effefectus illius beate gratie quantū dn̄s dederit saltē imaginabiliter depingētes Expedito ergo primo mēbro. sequitur scd̄m scz suscipe regē xp̄m. vbi tangit̄ dei susceptio. De qua intimissima gratia nil per experientiaz cognouimus. ideo etiā ⁊ de p̄prio nil ponemus. sed duos ꝯtemplatores maximos in

mediū adducamus. vt ab his tanq̄ expertis audiamus quid de hac gratia acceperīt senserint ⁊ quid de hac nobis eructuando ī scripturis dixerūt ac reliquerunt. scz augu. ⁊ bern̄. vt prim⁹ dicat nobis de modo illi⁹ gratie. et scd̄s scz bern̄. dicat quid accipiat̄. Ecce primo aug⁹. adducimus qui pre ceteris doctoribꝫ huius gratie secreta ponit in lucem dicēs. Cum mēs humana ex dei visitatione ceperit semetip̄am exardere ⁊ illā incorporee lucis claritatē totā intrare. et in his que iu intimis videt quendam intime suauitatis saporē attrahere. ⁊ ex eo intelligētiam suā condire ⁊ in sapientiā vertere. tota in hac mentis excessu pax illa que exuperat omnē sensum inuenitur atq̄ obtinet̄ vt fiat silentiū in celo quasi hora dimidia. ita vt ꝯtemplantis animus nulla alternātium cogitationū tumultuatione turbetur nihil omnino inueniēs qd̄ vel per desiderium amplius petat. vel per fastidiū arguat vel per odiū accuset. ꝫ infra ꝯtemplatōnis tranquillitatē totus colligitur ⁊ intromittitur in q̄ndā affectū mltū inusitatū introrsum. ad nescio quā dulcedinē. que si semp̄ sic sentiretur profecto magna felicitas esset nihil agit sensualitas. nihil imaginatio. sed om̄is inferior vis animi ꝓprio interim viduatur officio. Superior aūt vis aīe in id intime quietis secretū ⁊ summe tranquillitatis archanū feliciter introducitur. Diuus est em̄ ſmo dei ⁊ efficax pertingēs vsq̄ ad diuisionē aīe ⁊ spūs. ⁊ iā nihil in creaturis hac diuisione mirabili⁹ cernitur. vbi id qd̄ essentialiter vnū est atz indiuiduū in semet ip̄m scinditur. et qd̄ simplex in se ⁊ si ne p̄tibus constat. quasi quadam partitione diuidit̄ vt ad summa spiritus sublenet̄ ab aīa scīditur vt dn̄o vniatur. Felix diuisio ⁊ mirabilis separatio vbi qd̄ corpulentū ⁊ feculentū est deorsum remanet. et qd̄ spirituale atq̄ subtile est. vsq̄ ad speculationē diuīe glorie sublimetur. et in eandem imaginem transformatur. Pars inferior ꝯponitur ad summā pacē ⁊ tranquillitatē. pars vero superior sublimatur ad gloriā ⁊ iocunditatez in quibꝫ verbis augusti. insinuat nobis h⁹ gratie modum quantū exprimi ꝟbis poterit. In his verbis augustini quinq̄ qualitates intelligūtur que has delicias reddūt ꝯmendabiles ⁊ om̄i dulcedine superefluētes. Illa em̄ gaudia sunt copiosa. deliciosa gloriosa. fructuosa ⁊ miraculosa. Prīo dico sunt copiosa qꝛ ex omnibꝫ bonis collecta. qd̄ tangitur in eo qd̄ dicit. In hoc mentis excessu inuenitur illa pax q̄ exuperat omnez sensum. de qua copia dicitur deute. xxviij. Abundare faciet te dn̄s omnibꝫ bonis. qui em̄ deū habet. qui de se dicit eccl. xxiiij. In me gratia om̄is vite ⁊ veritatis ⁊c. habet p̄ ꝯsequēs omne bonum Secundo sunt deliciosa ex om̄ibꝫ delectationibꝫ cumulata qd̄ tangitur in hoc qd̄ subiungit. et intromittitur in quendam affectū. de quibus delitijs dicitur Jeremi. ix. Abundauerunt in delitijs in bonitate tua magna. et deute. Inundationē maris quasi lac sugent. De quibꝫ adhuc dicit bern̄. Sic est aduentus dei benedictiones ⁊ diuitie salutis cuz eo. et vniuersa que cū ip̄o sunt affluūt delicijs. Tercio sunt illa gaudia gloriosa. qꝛ de creatore non de creatura sunt. et hoc tangitur in hoc quod dixit. Superior vis anime in id arcanum ⁊c. Dicit em̄ Gre. Illa est vera gloria que de creatore nō de creatura ꝯcipitur hiere. nō glorietur sapiens in sapiētia sua. vsq̄ in hoc glorietur qui gloriatur scire et nosse me. quod in via peregrinationis maxime hic contingit. Quam gloriā predixit Esa. lxvi. Gaudete gaudio vniuersi vt sugatis ⁊ repleamini ab vberibꝫ ꝯsolationis eius. vt indulgeatis ⁊ delicijs affluatis ab omnimoda gloria dn̄i. Quarto sunt fructuosa qꝛ in hac via peregrinatōis bona celestia incipimus possidere has delitias p̄gustando. sicut qui comedit primitias antemessem ⁊ hoc est quod dicit̄ eccle. vi. Accede ad eā scz ad gr̄am istā. et suscipe bonos fructus illius. in op̄e em̄ ip̄ius exiguū laborabis ⁊ cito edes de generationibus illius hinc est q̄ ista gr̄a vocat̄ primitie spūs. qꝛ pregustantur ante messem celestiū bonorū. Itē sunt fructuosa qꝛ etiā gr̄a recedente remanet odor deuotōis vt semper simus sanctiores ⁊ in statū sp̄ proficimus meliorē vn̄gre. Gustato spi. de oīs caro. i. carnalitas.

qđ tangitur cū dicit. Pars inferior anie. i. sensualitas ꝓponitur ad summā pacē. ¶ Quinto sunt oīa hec quodammō miraculosa qđ tāgitur in hoc qđ dixit aug⁹. Nihil in creaturis hac diuisione mirabili⁹. Illud eīm vt ait Gre. est miraculuz qđ ab humana ꝛōne nō poterit apprehendi. ¶ Secō dicendum est quid hic accipiat qđ Bernū. lucide declarat dicēs. Nūc suscipiēte modicū quid insipiētie mee, fateor mihi aduētasse ꝛbum insipiētia dico ꝛ pluries. Cuncz sepius intrasset. nō sensi aliq̄tiēs cū intrauit adesse sensi. affuisse recordor interdū ꝛ presentire potui introituz eius sentire nūcz ß nec exitū ꝛc. require in ſmōe de sancto paulo. sez adhuc excellentiorez ꝛc. Iste sunt delicie de quibꝫ in psal. dr. Inebriabūtur ab vbe. do. t. et tor. ꝛc. Quas ad pregustandum ꝛ prelibandum ꝓpinat electis suis deus. vt sciāt ꝛ interrogēt quid in eor ꝛ cū eo in eternū debeāt possidere. dicens nobis cū easdem guttulas sorbere incipim⁹. Gustate ꝛ videte qm̄ suauis est dn̄s. ꝓpter qđ etiā aie electoꝝ ꝛ sancti oēs cū ad hāc fruitionē peruenerint. celi nouantur. eo ꝙ quicquid possidetur in celis suo mō agit in eis. ꝛ gustatur in terris ꝛ ꝙ dn̄s agitur in terris Queris quid nā sit illud. Placare deū. laudare deū. adherere deo. frui deo. hinc bernū. Ego puto omnē animā talem. nō mō celeste esse ꝓpter originē ß ꝛ celum nō immerito appellari ꝓpter imitationē. Est ergo aia sancta celū. hās solem intellectū. lunā fidē astra ꝛtutes. et subiungit. nec miruz si hoc celum deus libenter inhabitat. qđ vnicz nō q̄ modo ceteros dixit tm̄ vt fieret. ß pugnauit vt acquireret. occubuit vt redimeret. Hoc tm̄ sciendum ꝙ hec gra nō facilius est ad manū nec occurrit suauius viuentibꝫ in terris. et hoc est qđ dicit Bernū. Hec gra non sic presto erit oīi aie. nisi illu dūtaxat quaz ingēs deuotio ꝛ vehemēs desideriū ꝛ pre dulcis affectus sponsam ꝓbāt. Talis inq̄m accipiet bñdictionē a dn̄o ꝛ miscdiaz a do salutari suo. nō sic impij nō sic quoꝝ prim⁹ ego sum gram hāc gustamus. De quibus dr iob. xx. Nō videbit riuulos fluminis torrentis mellis ꝛ butiri. qđ exponēs Gre. dicit. Fluuius torrentis est ipa inundatio spiritus sancti. et sepe amantis animus tāto prēplationis munere repletur vt videre valeat qđ loqui nesciat. Unde cū nos spiritus sancti gratia refundit. melle nos piter ꝛ butiro replet. mel desuper cadit. butirū vero ex animaliū lacte colligitur. Cū igitur vnigenitus dei filius sit deus super omnia ꝛ homo factus inter oīa. qui tm̄ nos dulcedie sue diuinitatis ꝛ ministerio incarnatōis repleuerit melle pariter ꝛ butiro satiat ad qđ nos ꝛc.

XXVII. De eodem.

Suscepimus deus miscdiam tuaz in medio templi tui ps. ¶ Dicit bernū. Bonoꝝ dei alia accipimus inferius vt tpalia. alia interius vt spiritualia. alia superius vt celestia ꝛ diuina. que tāto sunt pre ceteris nobiliora. quantū celum ꝛ terra ꝛ deus quibuslibet bonis prestantior inuenitur. Quantū eīm quodlibet est inferius tanto ignobilius quanto superius tanto nobilius qđ in ordine elementoꝝ ꝙgnoscitur euidenter. Terra eīm cū sit infimū est etiā ignobilissimū elementū. qđ aūt super illā vt aq̄ nobilius est supra quā aer iterū nobilius. sup quē ignis qui est nobilissimū elemētū. sic ꝙ oīez modum est in donis gratuitis. que q̄nta sunt superiora tanto meliora. dicēte iaco. j. Oē datū optimū ꝛ omne donū perfectū desursum est descendens a pre luminū. In ꝝbis ergo ꝓpositis tria intelligimus sez doni nobilitatē. accipiētiū necessitatē. dantis largitatē. Primū ibi suscepimus deus. secz ibi miscdiam tuā. terciū ibi in medio tēpli tui. Dño g̃ dicamus de doni nobilitate. qđ sic visum ē. tāto est ceteris oīibꝫ nobilius q̄nto est supius oīibꝫ alijs q̄ sez miscdia que dei donū est cū sit in corde dei nō accidētaliter ß subāliter dicimus eā esse deū. sic eniz vocat eū ps dicēs. Adiutor meus tibi psallam vsqz. deus meus miscdia mea. et in ꝓposito Suscepimus deus miscdiam tuaz. id est misericordem deū. Propter qđ sciendum ꝙ mia deus ꝛ dei donū recte dicitur. Deus vt est in corde dei, quēadmodum iā

dictū est. donū dei scd̄z qd̄ benigna quadā
pietate sup̄ nr̄am miseriā se inclinat. de cu-
ius corde eadem misc̄dia nobis fluit tanq̄z
riuulus a fonte radiꝰ a sole. ita misc̄dia dat
misc̄diam. subālis accidentalem. vt dantez
signat nomē est subē. vbi donū nomē est q̄-
litatis. Siue aūt misc̄dia deus vel donum
dei dicatur ipsa. tanto est nobilior quāto
sublimior. Vñ iusticia dei alta d̄r sicut mō-
tes. veritas sicut nubes. ꝫ misc̄dia sicut ce-
lum dicētē p̄s. Dñe in celo misc̄dia tua. et
veritas tua vsq̄z ad nubes. iusticia tua sicut
montes dei. que om̄ia ideo induximus vt
huius doni scz misc̄die nobilitatē ex sua al-
titudine probaremus. videmus em̄ ad sen-
sum q̄ quāto aliquid in superiori loco sitū
est sicut arbores ⁊ vineta tanto fructus eius
dulcior melior ⁊ nobilior repitur. ¶ B ¶
Scd̄o sciendum est de accipiētiū hoc donū
necessitate. hoc est q̄z necessariū sit vt hoc do-
nū misc̄die ꝯsequamur. Quid em̄ miseris
qui vere miseri sunt tam necessariū est. q̄m
misc̄dia sine qua nemo saluabitur cū qua
nemo damnabitur. Dicit em̄ Gre. Justi-
cia nr̄a ad examē dīne iusticie deducta iniu-
sticia est ⁊ sordet in districtione iudicis qd̄
in oculis fulget bene operātis. de q̄ adhuc
dicit bern̄. Sicut nullius merita sufficiūt
si sine mīa p̄ solam iusticiā iudicabitur. sic
nullius peccata impediūt si cū mīa suscipi-
tur. De hac misc̄dia tria breuiter p̄stringā-
tur. scz de eius descriptōe ⁊ eius diuisione
siue eius ad nos ꝯmunione p̄ticipatōe siue
distributione. Describitur aūt sic. Miseri-
cordia est bn̄ficiū miſo gratis impēsum. de
qua dicit bern̄. Justicia meritū querit. mi-
sericordia aūt ex miseria nr̄a excitata ⁊ pro-
mota misero se dat gratis. de qua adhuc a-
lia datur descriptio. Misericordia in deo ē
exhibitio indebiti beneficij. Et qr in deū nl̄-
la cadit mutatio nulla alteratio. nulla acci-
dentl̄is affectio. ideo hec misericordia nihil
aliud est q̄z deus. existēs magna vt deꝰ. iu-
xta illud eccī. Scd̄m magnitudinez ip̄ius
sic ⁊ misericordia illius cū ip̄o est. Sequit̄
videre de misericordie distributōe. de q̄ sci-
endum q̄ deus pater misc̄diarū septē mise-
ricordias tanq̄z septē panes paup̄ibꝰ suis
dedit. Primā nobis exhibuit in carnis as-
sumptione ad vitā nr̄am instruendaz. Se-
cundam in templi oblatōe ad humanā na-
turā patri recōciliandam. Terciā in corpo-
ris ⁊ sanguinis sui cibatione ad infirmita-
tē nr̄am ꝯfortandaz. Quartā in crucis pas-
sione ad captiuū hominem redimeudum.
Quintā in resurrectōe ad celi ianuā aperi-
endam. Sextā in ascensione ad mansionē
nostrā preparandam. Septimā in spiritus
sancti missione ad plenā in nobis sanctita-
tem perficiendam. He septez misericordie
sunt septē panibꝰ designate. quibꝰ vt math.
xv. d̄r dñs turbas pauit. qr om̄is hō qui ad
vitā pascitur eternā. his misericordijs enu-
tritur. ¶ C ¶ Primo ergo exhibuit nobis
deus misericordiā incarnationis. Cū eniz
genus hūanū ex preuaricatōe primorū pa-
rentū in tā profundam miseriā cecidisset vt
nec p̄ se nec a creatura alia potuerat releua-
ri. deus mīa motus descendit ad inferiores
p̄tes terre assumēs hominē in se ⁊ per cōse-
quēs nr̄am miseriā vt nos de profundo no-
stre miserie liberaret. De hac mīa di. apl̄s
thimo. iij. Apparuit benignitas ⁊ humani-
tas vsq̄z. ꝫ ſm mīam saluos nos fecit. Cui
vicz misericordie si ad ꝯdignum occurrere
cupimus oportet vt ⁊ nos in perfecta puri-
tate renascamur Ad hoc em̄ deus natus est
nobis hō in perfectissima puritate. vtpote
natus a patre deo ⁊ virgine matre. a quibꝰ
nullā ꝯtraxit maculā volēs vt ait apl̄s vt ⁊
nos imitātes eum in nouitate vite ambule-
mus. nec nobis sua p̄derit incarnatio. nisi
nr̄a in hac p̄te adiūgatur imitatio. Vñ do-
minus dixit nicodemo ioh. iij. Oportet vos
nasci denuo qd̄ cū ille p̄ incōueniēti acciper
dicēs. Quō pōt hō nasci cū sit senex. subiū-
git dicēs exponēdo qd̄ dixit. Nisi q̄s rena-
tus fuerit ex aq̄ et spū sancto nō pōt introire
in regnū dei. qr nisi ex aq̄ lacrimaꝝ ⁊ spiri-
tusancto in cordibꝰ nr̄is ꝯtritōm efficiente
ad plenā puritatē renascam̄. nō p̄derit no-
bis hec mīa incarnatōis. et p̄ ꝯñs nō intra-
bimus in regnū dei. Scd̄o exhibuit nobis
scd̄am mīam in suiip̄ius in tēplo oblatiōe
offerēs seip̄m patri in nr̄a nat̄a ad reconci-
liandum. de q̄ misc̄dia dicit̄ v̄bū p̄positum

In fo purificatoris

XXVII

Suscepimus deus misc̄diam tuaꝫ in me. ⁊c̄. glo. i. misericordem filiū tuū. Cui⁹ effectū si ꝯsequi cupimus oꝑtet nos ꝑ fideꝫ q̄ per dilectōem oꝑatur corꝑi eius mistico qd̄ est eccīa incorꝑari ⁊ sic ei vniri ⁊ incorꝑati in eo patri offeramur ⁊ sic recōciliem̄. Tercio exhibuit nobis deus terciaꝫ misc̄diam. dans nobis corpus suū ⁊ sanguinē ad nostrā infirmitatē ⁊ mediā. quā ex eiusdē cibi carentia contraximus roborādam. cui si ex qualicūqꝫ ꝯgruo occurrere cū ea deuotōne cupimus ⁊ affectu. q̄ deus hūc cibū nobis preꝑauit accedere nos oꝑtet. deus aūt hūc cibū nobis instituit in maxima caritate dicēs luc. xxij. qñ hāc misc̄diaꝫ instituit. Desi de. hoc pa. man. vo. sic ⁊ nos ad eundē cibum sumendū magnā caritatē habeamus ⁊ cū magno desiderio accedamus vt fiat in nobis qd̄ eccle. xxiiij d̄r. Qui edunt me adhuc esu. et qui bibūt me. adhuc si. De hac misc̄dia d̄r in p̄s. Misericors ⁊ miſator dominus escā dedit timētibꝫ se. qd̄ de corpore xp̄i oꝑtet intelligi. qꝛ escā materialem siue corꝑalem nō solum dat timētibꝫ se. ſ etiaꝫ peccatoribꝫ. vñ p̄s. Aꝑis tu ma. tuam ⁊c̄. De hac misc̄dia etiā d̄r eccle. iij. Secūduꝫ magnitudinē ip̄ius sic ⁊ misc̄dia que ab ipso est. qꝛ hec mīa q̄ est corpus xp̄i datori d̄o ꝑ om̄ia adeq̄tur. nil in eo min⁹ nobis exhibēs q̄ꝫ se totū ⁊ hoc ē qd̄ dicit̄. zach. iiij. Exequabit gr̄am gr̄e eius. ¶ D. Quarto exhibuit nobis q̄rtā misc̄diam in crucis passione ad hūanū genus redimendū. de qua dicitur in psal. Quia apud dñm mīa ⁊ copiosa apd̄ eū redemptio ac si dicat. Quia apud deū in corde eius magna fuit misericordia hec coegit eū vt per passioneꝫ crucis copiosam nobis redēptionē exhiberet. De hac misericordia dicit bern̄. Erat in corde dei misericordia multa nimis quādoqꝫ cumulanda sup̄ filios hominū. ſ hec latebat ⁊ nesciebat hō preciū eius donec rupto vasculo in quīqꝫ ꝑtibꝫ corꝑis effluebat. ⁊ subiungit. Hinc multe misericordie corporis. hinc multe misericordie cordis. hinc dolores. hinc miserationes. Misericordie domī multe ſ ⁊ miserie dñi mlte. Vincēt ne miserie mīas. aut mīe miserias suꝑabūt. Vincent plane mīe tue antique dñe. Hui⁹ misericordie dñi magne si participes esse cupimus. oꝑtet nos dñm ꝑ viribꝫ imitari. vnd̄ j. pe. ij. Xp̄us passus est pro nobis vobis relinquēs exēplum vt seq̄mini vestigia eius. hinc Bern̄. Proderit nobis dñi passio si nostra seq̄tur imitatio. vt seq̄mur vestigia eius. Alioquin exquiretur a nobis etiā sanguis ille iustus qui effusus est sup̄ terram nec immunes erimus ab illo taꝫ singulari scelere iudeoꝝ qd̄ vicꝫ tante caritati ingrati fuerimus. q̄ spiritui gratie ꝯtumeliā fecerimus. q̄ filiū dei ꝯculcauerimus. Quīto exhibuit nobis deus quintā misericordiaꝫ in sua resurrectione. ad celi ianuā nobis aperiendam que ex culpa primoꝝ parentuꝫ humano generi a mundi initio clausa fuit. qd̄ in eorundem ꝑntū de ꝑadisi eiectione ⁊ gladij versatilis ad custodiendam ianuaꝫ collocatione euidenter ostenditur. sic̄ Gen̄ iij. d̄r. Eijecit deus adam de ꝑadiso ⁊ collocauit ante ꝑadisum voluptatis cherubin et flammeū gladiū atqꝫ versatilem ad custodiendam viā ligni vite. Quem ideo voluit esse versatilem ad insinuandum q̄ aliquādo esset ꝑ passionis mīam amouendus. vt eo āmoto homines possent celestis paradisi ianuā introire. De hac misericordia dicitur in psal. Bonum est ꝯfiteri dño. vsqꝫ ad annunciandū mane mīam tuā. hoc ē ad annūciandū illam mīaꝫ q̄ facta est nobis mane. i. in die resurrectōis. de q̄ adhuc. j. petri. j d̄r. Bñdictus deus qui ſm magnaꝫ mīam suā regenerauit nos in spem vite eterne per resurrectionem ihū xp̄i ex mortuis. cui nos tūc dignos exhibebimus. si ⁊ nos cum xp̄o a peccatis omnibꝫ ⁊ vicijs resurgamus. vt mortui peccatis iusticie viuamus. qd̄ ē spiritualis resurrectio. de qua dicit apl̄s colos. iij. Si consurrexistis cum xp̄o q̄ sursum sunt querite que sursum sunt sapite. ¶ C. Sexto exhibuit nobis sextam misericordiam in ascensione ad mansionē nobis ꝑpetuam p̄parandam ip̄o saluatore dicēte iohā. xiiij. Vado ꝑare vobis locū. de hac mīa d̄r eccl. xvi. Misc̄dia vnicuiqꝫ faciet locū. hinc est q̄ deus pater dicitur mīarū. qꝛ omnia q̄ nobis exhibuit in mīa dedit nobis hīc aug.

ait Sicut deus pr̄ mīa motus dedit nobis filiū sic idē filius om̄ia sua opa in mīa consummauit ꝓpter quod nō solū micors dicitur s̄ mīa anthonomatice noīatur. vñ p̄s. Deus meus mīa mea ꝛc̄. De q̄ adhuc dicitur Esa. xvi. prepabit in mīa soliuz eius scz homīs. Cui gr̄e si nos dignos cupimus exhibere oportet vt pñtem vitā tanq̄z aduene pagamus. dignum quippe est vt qui ciues sanctoꝝ ꝛ domestici dei scripti sunt in celis tanq̄z aduenas ꝛ pegrinos se exhibeāt sup terrā. quēadmod̄ hortamur. j. pe. ij. vbi d̄r. Obsecro vos tanq̄z aduēas ꝛ pegrinos abstinere vos a carnalibꝫ desiderijs. Septīo exhibuit nobis deus septimaz miscd̄iam in spiritussancti missione ad nr̄am sanctificationē ꝛ ad oēs priores miscd̄ias feliciter cōsumendas. de qua d̄r eccle. ij. In oblectatione veniet vobis miscd̄ia hoc est spūssanctꝰ qui cū sit sup mel dulcis delectat aīaz Spiritus em̄ sancti missio nō modicū cor delectat. de hac miscd̄ia adhuc d̄r lu. j. Per viscera miscd̄ie dei nostri vi. nos ori. exal. Ad quā miscd̄iam si digne cupimꝰ suscipi studeamus sp̄ pati ꝛ prepati inueniri. vt cum spūssanctus spirauerit patos nos inueniat. om̄i hora expansos sinus hñtes ad gratiam suscipiendam cum spūi placuerit nos miscd̄iter visitare. qd̄ etiā bern̄ monuit dicens. Licet spūssanctū accipere non sit in arbitrio hominis conātis s̄ in gratia donātis hominis tñ est iugiter preparare cor. volūtatē expediendo ab affectionibꝫ alienis. rationē ꝛ intellectū a solicitudinibꝫ. memoriā a negociosis nōnūq̄z etiā a nccīijs occupationibꝫ. vt in die bona dñi ꝛ in hora beneplaciti eius. cū audierint vocē spiritus spirantis ꝯtinuo ꝯcurrant sibi ꝛ cooperentur in bonū. De his septē miscd̄ijs dicit Bern̄. Secunduz altitudinē celi a terra corroborauit miscd̄iam suā sup timētes se. de his adhuc dicit bern̄. Electi dei ꝯsiderantes dei misericordias sentiūt sup se tanq̄z cumulū misericordiarū quantū est spaciū inter celum ꝛ terrā. ¶ F ¶ Secundo dicendū est de misericordie ꝑticipatōe. hoc est quibꝫ iste mīe ꝓueniāt ad salutē q̄ licet q̄ntū in se est mille vt ita dixerī mdis siue seculis sufficerēt. nō tñ dignos se om̄es hoīes exhibēt vt has miscd̄ias ꝯsequātur. qꝛ reuera pauci saluātur. qd̄ tanq̄z tonitruū esset ab om̄ibꝫ audiēdū. Sūt aūt tñ tria gn̄a hominū quibꝫ ad suā saluatōz debētur mīe sup̄dicte. scz vere penitētibꝫ ꝓximis ꝯpatiētibꝫ ꝛ fiducialiter sperātibꝫ. De pr̄is d̄r sapie Miserus ē dñs penitētibꝫ De scd̄is d̄r mat. v. Beati misericordes. De tercijs dic̄ p̄s. Miserere mei deus miserere mei Quare? Quia in te cōa. mea. Prima g̃ mīa debet̄ ꝟe penitentibꝫ Dicit augꝰ. Si tu cognoscis ego ignosco. qd̄ ex ꝑsona dei dicit. Ob missis g̃ infinitis malis q̄ ex peccatis incurrimus tñ tria ponemus q̄ in euāgelio tangūtur. cū lu. d̄r. homo quidam descen. de iherusalē in ie. ꝛ incidit in latrones ꝛc̄. In quibꝫ ꝟbis tria mala tangūtur. Primuz malum est spoliatio. Hō em̄ qui in statu gr̄e positus est ciuis iā in hierl̄em ascriptus est. ab illo statu descēdit in iericho. i. in mundanū statū plenum pctis. incidit in latrones mortl̄iū pctōꝝ. q̄ primū spoliant eū oībꝫ bonis datis acquisitis ꝛ ꝑticipatis. Datis ꝑ sacramēta eccle acquisitis ꝓprijs laboribꝫ ꝛ ꝑticipatis a cristo ꝛ eccīa. his om̄ibꝫ denudat̄. vñ iere mie. Egressus est a filia svon oīs decor eius. secundum malū est in naturalibꝫ vulneratō. q̄ ꝯsistit in bonoꝝ naturaliū debilitatiōe. que sunt ꝓnitas ad peccandū. difficultas ad resistendum ꝛ pusillanimitas ad sufferēduz q̄ om̄ia ex predictis amplius infirmantur vñ p̄s. Miserere mei qm̄ infirmus suz ꝛc̄. Terciū maluz est seminui relictio. Ille āt d̄r seminuiuus qui mal̄ viuit ꝛ bonis mortuus est sic̄ sunt oēs pctōres ꝛ talis statꝰ inter oēs pessimꝰ est nā ad malū satis esset vt q̄ bonis mortuꝰ esset ꝙ etiā malis mortuus esset vel si malis viueret etiā bonis viueret nūc aūt malis viuimꝰ ꝛ bonis mortui sumꝰ ideo talis status pessimꝰ est. quē si aptis oculis clara luce ꝟitatis ꝯgnoscere incipimꝰ nisi sumus insensibiles ad pn̄iam p̄param̄ Scd̄o mīa debet̄ ꝓximis ꝯpatiētibꝫ math. v. vt sup̄. Bti micordes. Tercio mīa debet̄ fiducialr̄ sp̄antibꝫ. vñ iere. Bñdictus hō q̄ ꝯfidit in dño ꝛ erit dñs fiducia eius ꝛc̄. de quibꝫ plura vide in alijs s̄monibꝫ. Terciū

De scā Agatha.

principale iuxta primā diuisionē est dicere de dantis largitate designata per hoc quod dr̄ in medio tēpli tui. Ad hoc eniz in medio tēpli oblatus dr̄. ad insinuandum q̄ nullū transeat nulli se deneget. s̄ q̄ntū in eo est sinū miscdie omib̄ apiat. et hoc est qd̄ petrus actuū legitur dixisse. In veritate ꝯperi. qr̄ nō est acceptor ꝑsonarū deus. vsq̄z hunc exaudit. ꝓpter qd̄ etiā qñ de loco agitur deus semp̄ legitur in medio extitisse. Nā in carne natus in medio duū animaliū est in presepio reclinatus. ad tēplum veniēs in medio est oblatus. cruci affixus. in medio latronū est collocatus ⁊ resurgēs a mortuis in medio discipulorꝫ apparuit. Ad quid hec om̄ia nisi vt nobis insinuet q̄ ad miscdiam largiendā om̄ib̄ pateat. om̄ib̄ se exhibeat. ⁊ hoc est qd̄ pater dicit ad filiū ꝓuer. Diruent̄ putei tui foras ⁊ in plateis aquas tuas diuide. hinc est q̄ in can. dictus est flos cāpi. eo q̄ om̄ib̄ pateat om̄ib̄ se exhibeat iesus cristus dominus noster ⁊c̄.

XXVIII De btā agatha. s̄mo. I

Gratia super gratiam mulier sancta eccle. xxvi.

Hec Dicit Gre. Quid inter hec nos barbari dicimus. qui ad regna celestia ire per ferrū puellas videmus. q̄ si adipisci regna celorꝫ per bella ꝑsecutōm nō possum⁹. hoc ip̄m turpe nobis sit q̄ deū nolumus saltez per pacē sequi. Ecce nulli nostrū modo dicitur. ꝓ me morere. s̄ tm̄ inte illicita desideria occide. In verbis ergo ꝓpositis hec sancta virgo ⁊ martir agatha a triplici gr̄a cōmendatur. scz a virginitate. passionis acerbitate. vite sanctitate. Primū ibi gr̄a. scdz ibi sup̄ gratiā. terciū ibi mulier sancta. Ex hac triplici gr̄a meruit a deo triplici aureola coronari. Nam pro virginitate vnam. ꝓ passione scdam. ꝓ vite sanctitate q̄ ꝟbo ⁊ exemplo deū docuit ⁊ predicauit terciam aureolam est adepta ⁊ hec pauca de hac virgine dicta sufficiāt. Prosequētes s̄monē quibus exercitijs ip̄am virginē imitemur vt ī hac via ⁊ vita ei saltē tenuiter ꝯformati in regno celorꝫ eius ꝯsortio ꝑfrui meream̄. Verū qr̄ pauci eā in prima gr̄a imitātur. pauciores in scda. saltē in tercia scz vite sanctitate ip̄am quātū possumus imitemur. quod etiā ex ip̄ius nomīs interp̄tatōne facere cōmonem̄. dr̄ eī agatha ab agios. qd̄ ē scā ⁊ theos qd̄ est deus. inde agatha quasi sancta dei q̄re merito eā imitari debemus. Naz ad hoc dirigit nos deus. di. deute. Sancti estote qm̄ ego sanctus sum. ¶ I ¶ Sunt autez sex genera exercitiorꝫ que nos sanctos efficiunt. quorꝫ tria ponit crisꝰ. in legenda huius virginis. scz cordis mundicia. bonorꝫ operꝫ sufficiētia. spiritussancti pñtia. reliq̄ tria ponit bern̄. di. Tria sunt q̄ nos sanctos efficiunt. vicz victus sobrius. actus iustus ⁊ sensus pius. In his sex exercitijs om̄is act⁹ iusticie ꝯtinetur ⁊ totus status homīs includitur ⁊ ideo qui in his sanctificatus fuerit erit sine dubio tot⁹ sanctus. Prīo ergo sanctificemus nos per cordis mundiciam purgantes cor nr̄m ⁊ scopantes ab oīb̄ immūdicijs ⁊ feditatib̄ peccatoruz. qd̄ cū ad plenū factū fuerit erimus sine dubio sancti. si tñ nihil de ꝯtingētib̄ obmittamus. qd̄ facere monemur deute. xxij. vbi dr̄ Sint castra tua sancta ⁊ nihil in eis appareat feditatis. insinuans in his ꝟbis. q̄ ex sola mundicia si in nobis plantata fuerit sine dubio sum⁹ sancti hinc. ij. corin. vij. di. Mūdem⁹ nos ab omni inquinamēto carnis ⁊ spūs. ꝑficientes sanctificatōnē nr̄am in timore domī. Quō autē mundari debeamus docet nos Bern̄. sic di. Ascendat homo tribunal mentis sue. vt audiat causaz preterite vite sue. Assit accusatrix ꝯscīa. testis mēoria. ratō iudex. timor carnifex. et quicquid inuentū fuerit in quib̄ deū offendimus ꝑ cordis ꝯtritionē ꝯteratur. per oris confessionē exhauriatur ꝑ satisfactionē deleatur ⁊ ꝑ resistentiā similib̄ resistatur ⁊ his omnib̄ firmū ꝓpositū adiūgatur. hoc tamdiu ꝯtinuātes quousq̄z spūssanctus affectū nr̄m in aliud gen⁹ deuotōis trahat. in gr̄arꝫ vicz actionē. Ip̄a enī gr̄arꝫ actio ⁊ vox laudis cū ex intimo affectu ⁊ cū ex iudicio ratōis agitur signū est remissionis pctōrꝫ. Unde cū anxia pnīa in iocundam deuotionē gr̄arꝫ actionis ꝑmutata fuerit. hec mutatio dextre excelsi certissimū signū est q̄ oīa peccata nr̄a adeo nobis

liberaliter sint dimissa ex q̄ remissione iam veraciter sumus sancti. ¶ K ¶ Scd̄o sanctificemus nos per bonoꝝ sufficiētiā precipue ⁊ añ oīa illa faciētes q̄ facere cogimur ex p̄cepto. Nam q̄ cadūt sub p̄cepto vtpote legalia de necessitate sunt salutis. ip̄a eī sanctificāt nos pre ceteris dicēte dño leuit. xx. Sanctificamini ⁊ estote sancti. qm̄ ego sum dñs deus vester. In quibꝰ aūt sanctificari debeamus statī subiūgit di. Custodite p̄cepta mea ⁊ facite ea q̄ ego sum dñs deus qui sanctifico vos. ac si dicat. Vos facite ip̄a opa ⁊ ego sanctifico vos. Ut spemus sanctificari nō ex opibꝰ q̄ fecimus nos. s̄ a deo. et q̄nto ip̄a opa fidelius agimus tanto ip̄e deus amplius nos sanctificat. ꝓpter qd̄ cū summa diligētia studendū est vt opera q̄ debētur deo fideliter pagātur. q̄ vt ait q̄dam. plus meremur aduerbijs q̄ nōibus hoc est plus meremur de bñfctō ope q̄ de bono. et hoc est qd̄ di. ꝓuer. ij Qui fideliter agūt placēt deo. sic ecōuerso displicent qui faciūt negligēter iuxta illud iere. xx Maledictus qui facit opus dei fraudulēter siue negligēter. Cum aūt fideliter ⁊ feliciter agimus. si ip̄a nr̄a opa cū diligētia attētiōe ⁊ fideli intētōne dño offeramus. vt per diligentē attētionē oēs sensus ⁊ corpis mēbra ad opus dei ꝯuocemus. cōuocatos adunemus qd̄ facere monemur Eccl. xxx vbi dr̄. Contine ⁊ cōgrega cor tuū in sanctitate et ibidē li. Congregate vos in domū discipline. vt dicatur de vobis v̄raciter illud ꝓuer. ix. Sapīa vocauit ācillas ad artez. hoc ē s̄m glo. sapiēs deuotio vocauit ancillas. i. sensus corpis ⁊ affectus aīe ad artē. i. summuz conatū. Sic etiā opa nr̄a p̄ fidelem intentionē dñt in solum deuz ordinari videlicz vt ip̄a intentio deū ponat in omnibꝰ q̄ agimꝰ fundamentū qd̄ enī sup̄ aliud q̄ sup̄ deuz edificatur transit cū suo fundamēto. quod aūt ꝓpter deū agitur et sup̄ deū ponitur qui eternus est cū deo p̄manet in eternū. hic eccle. Fundamēta eterna supra petrā solidata. petra aūt erat xp̄s. vnde apl̄s fundamētū aliud nemo ponere pōt q̄ qd̄ positu est xp̄s iesus. Tūc aūt opa nr̄a per fidelem intentionē in solum deū ordinamus cū om̄ia que agimus ad laudem ⁊ gloriā suam facimus. nihil aliud ex om̄ibꝰ que agimus intendentes. Ad qd̄ hortatur apl̄s di. Omnia que facitis ad gloriā dei facite Sūt em̄ quoꝝ simplex nō est oculus. intentōis oc̄lm in aliud q̄ in deū nequiter obliquātes. ⁊ hi tales recipiūt hic mercedem. ¶ L ¶ Tercio sanctificamur p̄ spūssancti p̄ntiam. qui licet in prima ⁊ scd̄a sanctificatione necessario nobiscum fuerit. eo q̄ nihil boni facere possumus sine ip̄o. hic tamē singularē post predicta ponimus eius p̄ntiā. q̄ hic in propria virtute. hoc est in sua dulcedine datur nobis. Datur aūt ꝓpter duo scz ad ꝯsolationē ⁊ ad virtutū plantationez. Nobis dat ad ꝯsolationē. q̄ post cordis purgationem ⁊ bonoꝝ op̄m multiplicationez infunditur ad eius dulcedinē degustandam. vt quem prius in opibꝰ faciendis habuimus auxiliatorē. nūc habeamus ꝯsolatorē ne sentientes solū laboris fatigationē ⁊ nō spūs ꝯsolationē sub onere opprimamur Est aūt hec eꝰ ꝯsolatio. q̄ vt ait apl̄s. Spūssanctus p̄bibet testimoniū spiritui nr̄o q̄ filij dei sumꝰ q̄ si filij ⁊ heredes ⁊ sic in hac graciosa attestatione in hac vita de filiatione ⁊ in futura vita de hereditatis assecutōe misc̄diter cōsolamur vt s̄m apl̄m habeamus sanctificationē vite eius que nūc est finē vero vitam eternā. Datur etiā spūssanctus ad v̄tutuz plantationē. nam ex dei p̄ntia deū cognoscimus. ex cuius ꝯgnitione necessario ꝯsequimur caritatē Nēo eī pōt eū ꝯgnoscere ⁊ nō amare. p̄ eius v̄o absentiā nosip̄os ꝯgnoscimus ⁊ inde humiliamur qui em̄ veraciter se cognoscit necessario consequitur hūilitatē. q̄ tūc nr̄e vtilitates ⁊ miserie in lucē prodeunt absente deo. ex quoꝝ intuitu vsq̄ in puluerē humiliamur. Ex intuitu ergo dei habebimus caritatē. ex nr̄o vero hūilitatez nā ex eius p̄ntia amamus. ex eius absentia humiliamur. In hac alteratōe stetit psal. cū dicebat. Ego mēdicus sum ⁊ paup̄: dñs solicitus est mei. nā in eo q̄ se respexit. hūiliatus dixit. Mendicus sum ⁊ paup̄. inde aūt fugiēs ⁊ deū respiciēs. ꝯsolatꝰ ⁊ in spē subleuatus dixit. dñs solicitus est mei De bis di. augꝰ. Dñe deus meus si nō attēde

XXIX

rem miſeꝛiaꝝ tuaꝝ.mee miſerie me pertra/
hꝛent in deſperationis abyſſum .¶Hic gre.
Adeſt ſpūſſanctus vt ſubleuati deum ame
mus.abeſt vt cognoſcētes noſtrā miſeriaꝫ
humiliemur.ſcimus aūt, q̄ ſine caritate ⁊ et
humilitate nō eſt ſalus.¶Hinc Beꝛn̄. Qui
in ſpiritu ambulat nequaq̄ in vno ſtatu p̄
manet.nec eadem ſemp̄ facilitate proficit
nō eſt in homine via eius.ꝫ quēadmodum
ei ſpūs moderatoꝛ diſpenſat prout vult.nē
ſegnius nūc alacrius.que retro ſunt obliui
ſcitur ⁊ ad anteriora ſe extendit.ergo cuꝫ te
coꝛpoꝛe vel accidia affici ſentis.noli ꝓpter ea
diffidere aut deſiſtere a ſtudio ſpirituali.ꝫ
iuuātis require manū trahi te obſecrās do/
nec denuo ſuſcitante gr̄a factus promptioꝛ
alacrioꝛ curras quādiu eſt gratia.ſic delcrā
te in ea vt nō exiſti mes te donū dei iure he/
reditario poſſidere.ne ſubito cuꝫ retraxerit
manū ⁊ ſubtraxerit donū tu animo ꝑcidas
factus triſtioꝛ q̄ oꝑtet.q̄ hec alteratio ſpi
ritus venientis ⁊ recedētis nō agitur in no
bis ad noſtrā inſipientiam.ꝫ ad dei in no/
bis edificandam ſapientiaꝫ.nō ad dei indi
gnationē.ꝫ ad nr̄am ꝓmotionē q̄ foꝛſitan
plus ꝓficim⁹ in gr̄e ſubtractōe quaꝫ in ſue
p̄ſentie ꝓſolatōe.¶Nam q̄ntū nobis deuoti/
onis accreſcit ex ſpūs p̄ſtia in dilectionis
ꝓmpta q̄patōe.hilari iubilatōe.ſublimi cō/
tēplatōe.q̄ oīa in puluerē reuertētur cuꝫ
ſpūs non ſpiraverit.tūc in ſubtracta gr̄a ac
creſcit nobis de dei timoꝛe duro laboꝛe.an/
gꝛietans hoꝛꝛoꝛe.impatiēti languoꝛe.ꝓfun/
da ſuſpiratione ⁊ ſic de aliis.ex quibꝫ omni
bus in ſubtracta gr̄a ſpūſſancti pl⁹ mereꝝ.
ꝫ er p̄ſtia eiuſdem ꝓſolemur. Et q̄ diffi/
culter creditur q̄ ſubtracta gr̄a plus vtili/
tatis ꝓferat quā hꝛa.ecce ad manū eſt ſnīa
beꝛn̄.di. Deus ⁊ ſi iuſtis nō deſit ad meri/
tū.plerūq̄ tūc abeſt ad ſolatiū.illud vtilius
iſtud iocūdius.et ſubiūgit.hētur igit ⁊ la/
tet dū ſenſum coꝛdis mūme tāgit illa ſuaui
tas hꝛa ꝫ abdita nec ex hoc deꝛimētū acci
piet aīa ſancta ſi tū vere deū diligit.q̄ mo/
rā faciente ſponſo.nō tū cū fatuis virgini/
bus doꝛmitat ꝫ crebris ſuſpiriꝫ ercitata.ꝑ
fundis gemitibus exagitata impatiēti lan
guoꝛe diſſimulare nō valet.meſticiā coꝛdis
nec eandem abſcondere q̄ creſcendo ꝓtus
aduꝛit.et ideo aīa deuota ex hiis multum
meritū congregat ⁊ ꝓficit velxmēter.¶ Juſte aūt ſpiritū ſanctū in medio iſtoꝝ ſex
exercitioꝝ poſuimus tanq̄ oīa ordinantē
viuificantē ⁊ oīa facientē ſicut coꝛ in me/
dio coꝛpis poſitū eſt.q̄ nulli opus ꝓſpera/
bitur admerendum q̄ ſancto ſpū nō iuua
tur.q̄ ēm coꝛ facit in coꝛpe hoc ſpūs in ope
re.et ſicut coꝛpus nō viuit ſine aīa.ſic nul/
lum opus ſine ſpū. Unde ſicut per euꝝ oīa
colligūtur ſic ſine eo oīa defluūt ⁊ in nihilū
redigūtur.ipe ēm ſpūſſanctus vt ait Beꝛn̄.
eſt omnipotēs artifex creās hominis ad de
um bonā voluntatē dei ad hominē faciens
ꝓpiationē.formans affectionē.dās virtu/
tem.proſperans opationē.agens oīa foꝛ/
titer ⁊ diſponens oīa ſuauiter.et ſubiun
git.¶Doīes docet deū querere.angelos ado
rare.ſolus ipe ſpūs eſt qui docet inuenire
hte ⁊ frui.ipe tūc eſt ſolicitudo bñ querētis
⁊ in ſpū pietatis ⁊ viras adorātis.ſapiētia
inuenientis.amoꝛ habētis.et gaudiū fruen/
tis. Quē vicꝫ ſpiritū ſanctū hec oīa bona
facientē ſi cupimus hte domeſticū ⁊ inha/
bitantē in nobis.oīa nr̄a interioꝛa ⁊ exte/
rioꝛa ſub cenſura diſcipline deuoniſſime cō
ponamus nihil omnino admittētes q̄ de/
oꝛ ſpiritui aduerſetur.q̄ vt dꝛ ſap̄.j. Spi
ritus ſanctus diſcipline effugiet fictū et au/
ferr ſe a cogitatōibꝫ que ſunt ſine intellectu
quod exponēs Beꝛn̄.di. Et ſi repellere a ſe
ſpiritum ſanctum nō eſt in voto cogitātis.
fit tū ex culpa negligentis vt ſpūs diſcipli/
ne merito ſe auferat a cogitationibꝫ q̄ ſunt
ſine intellectu.et ideo q̄ prioꝛa ꝓmercia ſan
ctiſpūs expiri deſiderat.ſe ab oībꝫ cuſtodiat
q̄ eidem ſpūi aduerſari ꝓſiderat.adiuuan/
te ieſu criſto ⁊c.

XXIX. De eodem. ſmo nonus

Ergo cogitat
q̄ dñs ſūt vt ſit ſcā coꝛpe ⁊ ſpū.i
coꝛ.vij.¶ Audi.gre. Aīa ſine delcrātōe eē
ñ poterit. Aut ei delcrābit in infimis ⁊ caꝛ
ſuꝑmis.aut in ſummis ⁊ ꝓtemnit infima.
Expedita ergo in precedenti ſermone ſan/
ctitate interioꝛi que per coꝛdis mundiciam

spiritualiū opm sufficientiā. spūssancti pñ-
tiam est fideliter acquisita. nūc ad eandem
sanctitatē perfectius possidendaz alia sunt
exercitia adducenda que in exteriori ꝯuer-
satione nos sanctificāt vt fiat qd scribit in
apo. Qui sanctus est sanctificetur adhuc.
In vbis ergo ꝓpositis tria tangit apostol⁹
scz statū excellentē. actū ꝯpetentē. finē con-
gruentē. Primū ibi virgo. Virginitas eī
in om̄i statu excellentior est. scdm ibi cogi-
tat. in quo tangit actū tali statui ꝯpetentez
Virgines em̄ que a debito maritali ⁊ a cu-
ris seculi per om̄ia sunt solute merito cogi-
tare debent que sunt dei vt sicut ꝯiugate ex
vinculo maritali cogitare ꝯpelluntur vt vi-
ris suis placeāt. sic virgines deo dicate intē-
dere debent quō placeāt deo spōso suo. Ter-
ciū ibi vt sit sancta ⁊ corpore ⁊ spiritu in q̄
tangit finē ꝯgruentē. Ad hūc ergo finē om-
nes sacre virgines. cogitationes. locutiōes
⁊ ōpa debent dirigere. vt sint sancte. qui ꝓpe
quoꝝ sponsus sanctus est. a quo nullaten⁹
in thoꝝ maritalem assumūtur. nisi ⁊ ipe si-
militer fiant sancte. Qd etiaz ista gloriosa
virgo de qua nobis est ſmo agatha vicz de-
uotissime studuit adimplere que res corp⁹
⁊ animā posuit vt posset placere deo. et pla-
cuit sicut signoꝝ ⁊ miraculoꝝ euidentia cō-
probauit. que vsqz in finē seculi deus ꝑ eaz
⁊ ꝓpter eā exhibebit ⁊ exhibuit clarificās eā
toti mundo vt ex hoc innotesceret quāta de-
uotione studuit vt corpore ⁊ spū esset san-
cta. quā ideo deus nobis posuit in exēpluz.
vt qui dñm iesum qui se exaltauit vt gigas
ad currendam viā imitari nō possum⁹. pu-
ellam tenerā ⁊ delicatā imitemur saltem te-
nuiter. qd adhuc vtinaz faceremus. Quo-
modo aūt ipam in sua sanctitate imitari d̄
beamus vt ⁊ nos similiter simus sancti do-
cet nos Bern̄. dicēs. ¶ O ¶ Tria sunt q̄
faciūt hominē sanctū. victus sobrius. actus
iustus. sensus pius. in quibꝫ tribꝫ plena et
absoluta ꝯsistit perfectio. Est aūt ſm quod
diffiniūt doctores. sobrietas moderatus v-
sus tpaliū circa solam necessitatē restrictus
cuius obſuantia licet difficilis videat his
qui in carne ambulant. facilis tamen est ill'
qui bona spiritualia gustauerunt. qz parua
bono respectu maioꝝ ⁊ melioꝝ ꝓ nihilo re-
putāt. quod expresse greg. insinuat dicens.
Dulce est esse in hūanis rebꝫ. ſ ei qui ad-
huc de celestibꝫ gaudijs nihil nouit. qz quā-
to minus eterna intelligit. tāto delectabili-
us in tpalibꝫ requiescit. At si quis iam cor-
dis ore gustauit que sit illa dulcedo celesti-
um bonoꝝ quanto illud dulce est qd intus
habet tāto ei in amaritudine vertitur omne
qd foris sustinet. et ideo facile est ei imo de-
lectabile. vt foris ꝓpter deū sobriuz victum
habeat qui intus dulciter pascitur. Et er-
go spūssanctus. de cuius pñtia in priori ser-
mone dictū est passibꝫ ꝓfectuum in nobis
ꝓmoueatur. et nos magis ac magis in eius
ꝯsolationibꝫ proficiamus. necesse est vt ꝑ
sobriū victū carneis ꝯsolationibꝫ funditus
renūciemus. qz nullatenus possūt esse siml'
dicit em̄ aug⁹. Si animus habet vnde de-
lectetur extrinsecus sine delicijs manet in-
trinsecus. om̄ia ergo exteriora de genere cōso-
lationū carnalium per victum sobriuz am-
putemus. Voco aūt sobriū victuz sola ne-
cessaria ab omni superfluitate in omni vsu
penitus restricta sola necessitate contenta.
Ex quibꝫ verbis colligimus. q̄ non solum
sobriū victum vocamus moderatam cibi ⁊
potus sumptionē. ſ omniū rerum ad vsuz
nostrū pertinentiū restrictionē. in quibꝫ oī-
bus sobrium victum accipimus si eis vti-
mur moderate qd nō solum religiosis expe-
dit ſ omni xp̄iano ꝓficit ad salutē. quia si-
cut ꝓpter gulam primi parētes ⁊ nos in ill'
de paradisi gaudijs sumus expulsi sicut ait
Gre. per simoniā ⁊ sobrietatē recto itinere
regredi nos optet. vt fiat in nobis quod de
magis dr̄ math. Per aliā viaz reuersi sunt
in regionē suam. et ideo sicut diligim⁹ pa-
triam sic in om̄ibꝫ vtendis victū sobriū te-
neamus. ¶ P ¶ Que tñ om̄ia ne multi-
tudo confusionē generet ⁊ errorē in triplici
dr̄a colligātur ita vicz vt oīs sobri⁹ vict⁹ fi-
at in tpaliū moderata fruitōe in exterioruz
sensuum disciplinata gubernatione. inter-
norum motuum cauta ⁊ vigilanti cohibiti-
one. Primū ergo sobriuz victū teneamus
in vsu temporalium. vt in omnibus qui-
bus oportet ad vitaz sustentādam siue etiā

Sce agathe v.

XXIX.

conſuandam vt eſt cibus potus ſomn⁹ veſtis ⁊ ſimilia-ſolis ſimus neceſſarijs contẽti nulla vnq̃ ſuperflua ex oĩbꝫ admittẽtes ⁊ hec ſobrietas paupꝛtas voluntaria ẽ vocata-de q̃ dr̃ eccl. Eſt paupꝛ cũ in multis ſit diuiciꝰ. de hac ſobrietate dr̃ eccle-xxx. Sanitas corpꝛis ⁊ anĩe eſt ſobrius potus. noĩe potus vſualia corpꝛis volens intelligi. de hoc vſu dicit Bernñ. Felix ſm tps viatoꝛ qui ciuiũ ſuoꝝ beneficiũ ſine q̃ transire nõ poteſt in obſequiũ ſuũ ſcit conuertere ⁊ vti ad vtilitatẽ. Scdo ſobriũ victuꝫ teneamus in vſu ſenſuũ ⁊ ſenſibiliũ. oĩes ſenſus corpꝛis a vanis nugatoꝛijs ⁊ ſuperfluis ꝓhibẽtes ⁊ ad ſola neccia ordinantes. qđ fideliter faciebat iob qui dicebat. Pepegi fedus cũ oculis meis vt ne cogitarẽ de v̄ginе. Sed cur hoc facit rñdit qꝛ alitus eius ꝓunas ardere facit hoc ⁊ nos facere monemur Eccle. ix. vbi dr̃ Virginẽ ne aſpexeris .ne forte ſcandalizeris in decore ei⁹. de hoc vſu docet nos bernñ. dicẽs. Habeat hõ dei ſenſus ſuos exteriores nõ duces ſ̃ ſuiẽtes. vt dicat huicvadet vadat ⁊ alio veni ⁊ veniat ⁊ ſuo ſuo fac hoc ⁊ abſq̃ ꝓtradictõne faciat. et ſubiũgit. Qꝛ magnus ille eſt qui vſum ſenſuũ ſuoꝝ noluit expendere in ſuã ſalutẽ ⁊ vtilitatẽ ⁊ ecce ſcit in obſequiũ x̄pi cõuertere ⁊ ordinare. et talis ep̃ie ſibi credendus eſt quãtalibet mlitudine querſetur. Tercio ſobriũ victũ teneamus in vſum mutuũ interq̃ oĩes motus illicitos in ſuis pncipijs cohibentes hoc eñ maxime placet. qđ pulcre figuratuꝫ legimus .j. reg. vbi dixerũt philiſtei ad regẽ ſuũ Quõ hic melius poterit placare dominũ ſuũ q̃ in capitibꝰ nr̃is. ſic demões cõflantes intra nos motus illicitos dicere poſſunt. Quõ quis melius placare poterit deũ ſuũ q̃ ſi ꝑcipijs ſtalũ motuũ reſiſtat. qđ q̃ cunq̃ faceret et oĩbꝰ ſeq̃nibꝰ nil timeret quod etiã poſitũ eſt in noſtra plena voluntate. ſic eñ dicitur genñ iiij. Sub te eſt o homo appetitus tuus ⁊ tu dñaberis illius qđ exponẽs Bernñ. di. Poteſt quidam dyabolus excitare in nobis temptationis motuꝫ. ſ̃ in nobis eſt ſi vinci volumus ⁊ nemo noſtrum in hoc certamine deiciet inuitus. De hoc triplici vſu dicit poſtillatoꝛ ſup illo verbo. Mulier gratioſa eſt gloria viri ſui et merito laudanda. que rel domeſticas ad vtilitatem familiam ad honeſtatem ſeipam ad morum venuſtatem bene regit. Sic anima deuota eſt gloria viri ſui. id eſt dei. que predicta tria ſub decẽti moderamine regit. ordinat. et diſponit. nam per hoc q̃ dicẽ res domeſticas tangit ſenſuũ gubernationem. per hoc vero q̃ conducit ſeipſam tangit interq̃ motuꝫ cohibitionem. Qꝛ ſecundum q̃ iuxta Bernñ. nos ſanctificatẽ iuſtus actus. Noſtri aũt actus vt iuſti fiant. ſunt maxime circa noſtros ꝓximos exercendi. nam deo qui ſcrutatur corda manifeſti ſumus qui non indiget vt exteriorib⁹ exhibitionibus informetur. Vt ergo actꝰ noſtros ꝓximis exhibendos virtute iuſticie informemus. inſpiciendum eſt illud glorioſum exemplar qđ eſt deus vt ſm formam quã ipe nobis in ſeip̃o de ꝓximo agendo ꝓpoſuit noſtros actꝰ vt iuſti fiãt ordinemq̃ que videlicet deus veniens in carnẽ ſe totũ cum oĩbꝰ que habebat hoc eſt res corpꝰ ⁊ animã poſuit ꝓ nobis. Nam de rebꝰ ꝓ nobis poſitis dicit dñs ieſus iere. duodecimo. Reliqui donũ meam. dimiſi hereditatem meã de quo ⁊ apoſtolus .ij. corinthioꝝ quarto. Scitis fratres q̃m criſtus propter nos egenus factus eſt cũ eſſet diues vt nos illius inopia diuites eſſemus. De corpꝛe autem ꝓ nobis poſito dicit deus ysaie. l. Corpus meum dedi percu-et ge.me. vel ꝛc De anima vero ꝓ nobis oblata dicit iterum Jeremi. duodecimo. Dedi dilectaꝫ animam meam in manus inimicoꝝ. Bis ergo tribus ꝓ nobis taliter vt dictuꝫ eſt poſitis dicit nobis deus exodi. vicesimoquinto. Inſpice ⁊ fac ſecundum exemplar quod tibi monſtratum eſt in monte qui eſt x̄pus. Item Joſue ſecundo. Quomodo ego feci vobiſcum miſericordias ita ⁊ vos faciatis. Si ergo actus noſtros iuſtificare volumus debemus ⁊ nos res corpꝰ ⁊ animam ꝓ fratribus ponere. Nam de rebus animoꝝ nos Johannes in epiſtola ſua dicens. qui habuerit ſubſtantiam huius mundi et viderit fratrẽ ſuũ neceſſitatem habere ⁊ clauſerit viſcera ſua ab eo. quemõ caritas pris

manet in illo: de corpore autem ponendo
pro fratribus exemplum habemus de xpo q
factus est pro nobis obediēs vsq; ad mortē
De aīa vero ponenda iterū dicit iohā. in
epla sua. Sicut xpus aīam suā pro nobis
posuit ita ⁊ nos debemus pro fratribus aīas
ponere. ¶ R ¶ Incipientes ergo ab vlti
mo hoc est ab aīa eo q ab illa tanq̄ a radi
ce cetera trahāt ortū. nemo em̄ res vel cor/
pus ponit pro ꝓximo nisi per caritatez pri⁹
animā ponat. Primo si iustificare cupimus
actus nostros exēplo xpi ponamus pro ꝓ/
ximo animas. nō vt deus. qui in cruce mo/
riens ꝓ nobis animā suā dedit. ꝫ sic pona/
mus. vt qd̄ facilimū est anime. hoc proxīo
exhibeamus. et hoc est vt eū ex corde veraci
ter diligamus. vt ꝑm regulā naturalē affir
matiuā ⁊ negatiuaz velimus ⁊ nolimus ei
c m̄ia que nobis nolumus ⁊ volumus ex/
hiberi. et iste ē facilimus mod⁹ ponēdi ani/
mā pro fratribus. qd̄ ⁊ saluator monuit con
descendens nostre infirmitati ioh. dicens.
hoc est preceptū meū vt diligatis inuicē sic
dilexi vos. nam ad om̄ia q̄ deus pro nobis
posuit fecit ⁊ exhibuit caritas eum vrgebat
quā si solam haberemus facilime imo gau
denter res corpus ⁊ animā pro fratribus po/
neremus. Scd̄o si actus nostros iustifica/
re cupimus ad exēplum cristi. ponamus ꝓ
proximis corpus nr̄m. qd̄ si illud sicut xps
in mortē dare nō possumus. saltē om̄es ac/
tus de corpe possibiles. vt sunt verba conso
lationis. exhortatōnis. de malo reprehensi/
onis. deuote orōnis. mores sancte ꝯuersa/
tionis. nostris ꝓximis exhibeamus. et que/
cunq; alia fideli exhibitione corporis eius
exhibere possumus faciamus. taliter agen
tes vt omniū mores benigna caritate porte
mus ⁊ a nemine nos portemur. vt veraci/
ter de eo qui eiusmodi est dici possit illud.
ij. mach. Hic est fratrū amator ⁊ ꝑpli israel
hic est qui multū orat ꝓ populo. de hoc dici
tur xxvij. Bonis amici ꝯsiliis aīa dulco/
ratur. Tercio si iustificare cupimus actus
nr̄os ad exēplum xpi. ponamus ꝓ proximis
res nr̄as ꝑ opa misericordie. q̄ subuentio tā
to deo est acceptior. q̄nto res impriende iu
stius hn̄tur laboriosius acquirūtur tenui⁹
possidentur. qd̄ in scriptura on̄ditur euidēter
qz munus abel ex iusta habitione oblatum
aquā dauid ex laboriosa ⁊ periculosa acqui
sitione libata. minuta vidue ex tenui posses
sione sacrificata deo fuerūt adeo grata ⁊ ac
cepta vt in sacra scriptura in eternā sint me
moriā ꝯmēdata. Nec rerū penuria ab hac
subuētōe quēq̄ poterit excusare. qz ab vno
quoq; hoc solum requiritur qd̄ habet. hinc
thob. iiij. Si multū fuerit tibi abundāter
tribue. si exiguū ⁊ hoc ip̄m libenter impertire
q̄ si nihil penitus habemus saltē potuz aq̄
frigide indigēti exhibeamus ꝓ quo merces
a dn̄o est ꝓmissa. q̄ si nec illud fuerit saltez
affectū bone voluntatis exhibere nō negli/
gamus. qz sicut di. gre. cor ⁊ nō subāz pēsat
deus. nec attēdit q̄ntū ꝫ ex quāto offeratur.
nec vnq̄ manus vacua erit a munere si ar/
ca cordis repleta sit bona voluntate. ¶ S.
¶ Terciū principale qd̄ ꝑm Bern̄. nos sancti
ficat est pius sensus. Piū aūt sensum dici
mus in eternā deuotionē. que deo suspirā/
te tantū inualescit. vt in ea dei p̄ntia feliciter
sentiatur. Cum em̄ pietas scd̄m Bern̄. sit
cultus dei ⁊ maxime talis cult⁹ qui agitur
in affectu. hic talis cultus cū intantū profi/
cit. vt d̄us in eo sua miracula opetur. iusto
nomine pius sensus poterit appellari. vt ꝑ
hoc qd̄ est pius cultus dei detur intelligi. ⁊
per qd̄ est sensus qui a sentiendo d̄r. hoc in/
tendatur q̄ ille cultus in anima sentiatur.
Que videlicet deuotio licet in nostra mini
me sit posita ptāte vt iubeamur quasi ex no
bis ip̄is per pium ꝯsensum sanctificari. pos/
sumus tamen aliquid per qd̄ hanc gratiaz
misericorditer mereamur vt ab ea tanq̄ ab
infimo. incipiētes ⁊ per gradus ascendētes
tandem aliquando ad hanc gratiam veni/
amus. Sunt ergo tres gradus per quos in
hanc gratiam ascendemus. scilicet per in/
tellectum. operis affectum. diuinum affe/
ctum. si hec tria in deum ordinamus. hanc
gratiam consequimur. Primo ergo exer/
ceamus nos ad deum per intellectum ip̄m
per iugem memoriam ad deum erigentes.
vt videlicet sine intermissione deum cogi/
temus. hoc enim omnes possumus. Est
enim nec aliquis qui ab hoc se valeat ex/

in cathedra pet.

cusare. et ideo hoc ip̄m strictissimū est man
datū. sic enī dr̄ Deute. Caue ne vnq̄ obli-
uiscaris dñi dei tui. Itē tho. Omni tempo-
re in mente habeto deū. Itē prouer. In oī-
bus vijs tuis cogita illum ⁊ p̄s. Adhereat
lingua mea faucibꝰ meis si nō ⁊c̄. Et si co-
gitatio nr̄a in deū eleuata per surreptionez
ad infima delabitur. eo ꝙ terrena inhabi-
tatio sensum multa cogitantē deprimat. ite
rū eleuetur. ꝙ si iterū defluat iterū atq̄ ite-
rū erigatur. et si adhuc nostra est semp̄ co-
gitatio apud deū. qd̄ intendebat iob. cū di
cebat. xvi. Ad deū stillat oculus meus. In-
tellectū suū oculum vocās. quē ad deū stil-
lare dixit eo ꝙ nō continue. sed per interci-
sa tempa hunc erexit ad deum. ꝙ si sic p̄ in
tellectū ad deū stillamus deum sp̄ cogita-
mus. ¶ T ¶ Secundo exerceamus nos
in deo per opis effectū. vt opari incipiam⁹
omnia que homo xp̄us in sua ꝯuersatione
nobis ꝓposuit facienda. Ad hoc enī induit
hominē vt ex eo prouocati ip̄m pro viribus
imitemur. et hoc est qd̄ dixit luc. xxij. Ego
dispono vobis regnuz sicut disposuit mihi
pater meus. ac si dicat. Sic ego descēdens
a patre ⁊ veniēs in mdm̄ non nisi per labo-
res sudores dolores patre sic disponēte ad
eum redeo. sic ego dispono vobis vt si post
me ad deū venire cupitis eisdez vestigijs in
cedatis nō declinātes ad dextram vel ad si-
nistram. in quo si fideliter agimus nihil de
ꝯtingentibꝰ obmittētes. in hoc merebimur
vt suā nobis ꝯmūicet deitatē. vt sicut ama
ra sui homīs imitando bibimus sic etiā sue
deitatis dulcia degustemus. Tercio exerce
amus nos in diuino affectu quē in dei pre
sentia afflati diuinitus ꝯsequimur. et ideo
vt verius dicamus nō ex nr̄o exercitio. ꝫ ex
dei beneficio tanq̄ premiū predictoꝝ acci-
pimus illud donū. Talis aūt diuinus af-
fectus opatur in nobis ardentē dilectionez
sapīe illustrationē. ministerioꝝ reuelationē
spiritussancti nobilissimā ꝯsolationē ⁊ mlt̄a
similia que nemo ad ꝯdignū v̄bis vllis
poterit explicare dño nr̄o iesu xp̄o operante
hanc gratiā in nobis qui ⁊c̄.

XXX ¶ De cathedra sancti Petri.

Exaltent euz in ec
clesia plebis ⁊ in cathedra seniorū
laudent eū p̄s Dicit btūs Gre. Quanto
electi dei ⁊ dilecti a dño amplius diligun-
tur. tanto in tritura persecutionis duri⁹ cō-
terūtur. Et qꝛ btūs petrus in celesti patria
vt catholice ⁊ religiose creditur. in multis ē
pre ceteris sublimatus. ideo oportuit vt in
hac via ⁊ vita duros sustineret cruciatus.
¶ U ¶ Propter qd̄ sciendum ꝙ anteq̄ per-
ueniret ad celestis patrie exaltationez. tribꝰ
vicijs ⁊ modis super terrā legitur exaltat⁹.
per electionē. opationē. passionē. per glorifi
cationē ⁊ per iudiciarie potestatis assessio-
nē. Primo dico btūs petrus a fidelibꝰ xp̄i
et ab ecclesia sancta in antiochia ad pontifi
calem dignitatē exaltatus fuit. ip̄m per ca-
thedralem honorē summū pontificez ⁊ pa-
storē eligentes ⁊ super vniuersam ecclesiaz
statuentes. qd̄ tamē nō factū est solum ex fi
deliū electione. ꝫ ex dei iam dudum preor-
dinatione. nā in eo ꝙ deus dixit petro. Pe
tre amas me pasce oues meas. hoc ip̄m ter
cio repetēs in eisdem verbis ip̄m super eccle
siam pontificem ordinauit. sic em̄ dr̄ iohan
nis. xxi Manifestauit se iesus ad mare tibe
riadis ⁊c̄. vsq̄. cū ergo prandissent dixit ihe
sus simoni petro. Petre diligis me pl⁹ his
dicit ei. Etiam dñe. tu scis qꝛ amo te. dicit
ei Pasce oues meas. et hec verba vsq̄ ter-
cio repetiuit dans ei in eisdem verbis pon-
tificatus dignitatem ⁊ ligandi atq̄ soluen
di. celum aperiendi ⁊ claudendi auctorita
tem. sic enim dicitur Math. Quodcunq̄
ligaueris super terram erit ligatum ⁊ in ce
lis. et quodcunq̄ solueris sup̄ terrā erit so-
lu. Hoc adijcientes ꝙ in huius v̄bi. Pa
sce oues meas. trina replicatione. hoc dñs
intēdebat vt petrus pastor positus cū om̄i-
bus sequacibus populum sibi subiectū tri-
pliciter pascere debet. ac si dicat. Si diligis
me pasce verbo pasce exemplo. pasce orati-
one. In quibus verbis omnium pastorum
conscientia strictissime cōuenitur. dicit enī
Bernnardus. ꝙ iusto ordine oues pascunt̄
a pastoribus. dignum quippe est. vt qui
lana et lacte pascuntur ab ouibus ipsi

predictis tribꝰ similiter pascāt oues. quod qui nō fecerint audiāt quid cōtra eos dicit dn̄s Ezech. xxiiij. Ve pastoribꝰ qui pascebant semetipsos. gregē aūt meum nō pascebant. et subiūgit. Nonne greges pascūtur a pastoribꝰ lac comedebatis. lanis cooperiebamini. et qd̄ crassū erat occidebatis. gregē aūt meū nō pascebatis. in quibꝰ om̄ibꝰ verbis om̄es pastores d̄ fideli custodia ammonentur. qꝛ sicut sapīe vi. d̄r Durissimū iudiciū fiet his qui presunt. ¶ X ¶ Secūdo btūs petrus exaltatus est per opationez Cum em̄ viderēt tam fideles q̄ꝫ infideles. q̄ tantis miraculis in suis opibꝰ chorustaret. vocabant eū nō hominē. s̄ quasi deū dicentes. act. xiiij. Dij similes facti sunt hoībus. descenderunt ad nos ⁊c̄ quoꝝ errorem in ꝓfundum hūilitatis se ꝓsternēs pie correxit dicēs. Quid nos intuemini quasi nostra virtute aut ptāte fecerimus hunc ambulare. deus abraā ⁊ deus ysaac ⁊ deus iacob deus patrū nr̄oꝝ glorificauit filiū suuz iesum. ac si diceret. Non nos ex his operibus exaltate. s̄ dn̄m magnificate. qui ꝑ nos hec miracula opatur. Intantū ergo petrus extitit exaltatus ⁊ insignis prodigijs ⁊ miris operibꝰ magnificatus vt in plateis ponerēt infirmos in lectulis ⁊ grabatis. vt veniēte petro saltē vmbra illius obumbraret. quēq̄ꝫ illoꝝ ⁊ sanarētur a languoribꝰ suis. Tercio btūs petrus exaltatus est in passione cū a persecutoribꝰ leuatus a terra suspenderetur in cruce pedibꝰ sursum leuatis ⁊ capite dimisso in terrā. per passionē crucis finiens vitā in nomine iesu xp̄i. ¶ Y ¶ Et sciendum q̄ ꝓpter has tres exaltatiōes quibus sup terraz meruit exaltari eccīa sponsa xp̄i triplex de eo festū instituit celebrari. volens vicē reddere sue triplici exaltatōi. Nā ꝓpter primā exaltationē scz electionis festū qd̄ est in manibꝰ extitit institutū. ꝓpter secūdam exaltationē scz opationis inter q̄ opa nō minimū fuerat. q̄ detētus in carcere ⁊ ī vinculis per angeluz extitit liberatus sicut act. xij. d̄r. colitur ad vincula. ꝓpter terciam vo exaltationē scz passionis terciū festū solenniter celebratur. ¶ Z ¶ Quarto ꝓpter merita harū triū exaltationū in celo est gloriosissime exaltatus qꝛ gloria eius tl̄is ⁊ tāta est vt scd̄m apl̄m nec auris audiuit. nec in cor hoīs ascendit q̄ prepauit deus diligētibꝰ se. ideo de hoc nihil amplius loqui presumimus hoc firmiter credentes q̄ sicut in terris est in labore ⁊ sudore ⁊ cruore pre ceteris exaltatus. sic etiā in celo ⁊ nō mediocriter exaltatus. Si em̄ s̄m mensurā caritatis ordinamur in celo. ip̄e qui plus alijs discipulis vt ait saluator. dilexit pre ceteris etiam nō immerito sublimatur. Quīto exaltabitur in iudicio assidens cū christo ⁊ cuz eo iudicās totū mdm̄. et hoc est qd̄ promisit saluator Math. dicēs. Amē dico vobis q̄ vos qui reliq̄. ⁊c̄. vsq̄ꝫ sedebitis super se duo. iudi. duo. tri. israel. Has exaltatōnes intuēs Bern̄. āmirando de sancto petro dixit. Considerās q̄ petrū manus om̄ipotentis regni celestis clauibꝰ inuestit. sup quez fundatur eccīa. cui ptās ligandi atq̄ꝫ soluēdi tradit̄. qui celos claudit ⁊ aperit qd̄ cherubin ⁊ seraphin hr̄e non legi. vehementer ammiror ⁊ subiungit. Consummatus alias inestimatus honor ⁊ dignitas gloriosa hominē in terris positū in celis impare ⁊ interāgeloꝝ choros iudiciarie potestatis exercere virtutē. Assistunt angeli presidētis imperiū expectātes ⁊ amministrorij spūs assignata sibi ministeria sortiūtur. s̄ ligādi atq̄ꝫ soluendi nullus eoꝝ accepit ptātez. Ad est petrus ⁊ ad eius imperiū orbis vniuersitas soluitur ⁊ ligatur. et precedit petri sententia. sn̄iam saluatoris. qꝛ nō qd̄ xp̄us ligat petrus. sed qd̄ petrus ligat xp̄us. iudicat petrus ⁊ petri iudicium ꝯfirmat om̄ipotens. O q̄ꝫ potēs dignitas q̄ꝫ digna potentia ⁊c̄. ¶ A ¶ Et sciendum q̄ hec triplex exaltatio ex radice triplici sumpsit ortū scz ex xp̄i institutōe priore. ꝯgnitione illuminatōre. caritate feruētiore. Primo dico petrꝰ exaltatus fuit per electionem ex xp̄i institutione priore. Audiēs enim ecclesia q̄ xp̄s existens in terris petrū summū pastorē instituit in his verbis Simon diligis me plus his. pasce oues meas. eandem institutionem per suam electionem perducere voluit ad effectum. Scd̄o exaltatus fuit ꝑ opationē. ꝓpt̄ ꝯgnitōz illūinatōrem. vn̄ cū dn̄s

In cathedra petri.

quereret a discipulis de sua cognitõe mat. xvi. di. Quẽ dicunt homines esse filiũ hominis? ⁊ alijs alia respondentibꝫ dixit ihesus. Vos aũt quẽ me esse dicitis? Respondit petrus tanq̃ꝫ pre omnibꝫ illuminatus. Tu es xp̃us filius dei viui. cui dñs. Beatꝰ es simon bar. qꝛ ca. ⁊ sang. nõ reue. t. ꝫ pater meus qui est in celis. ac si dicat. Hãc cognitionẽ nõ habes nisi ex infuso lumine veritatis ⁊ vt deus hãc assertionẽ ꝓbaret esse verissimã vtpote supra quẽ tanq̃ꝫ super fundamentũ edificaret ecclesiã. merito debuit petrũ pre ceteris honorare. et tanq̃ꝫ assertorem profundissime veritatis signis ⁊ miraculis in suis operibꝫ exaltare. Tercio exaltatus fuit in passione, ꝓpter caritatẽ feruentiorẽ vt sicut deum pre ceteris plus dilexit. dicente dño iohãnis. xx. Simon iohannis diligis me plus his. sic etiã debuit euꝫ pre ceteris in passione proximius imitari. Omnes enim martires qui digni inuenti sunt pro nomine iesu contumeliam pati ⁊ passionis subire tormentũ. ex radice caritatẽ veraciter acceperũt. quis eñ tam dira ⁊ dura ⁊ tam gaudenter posset iam subire tormẽta sinon ad hec ꝑ atienda incitaret violẽtia caritatis. hinc Augꝰ. Quomodo corruptibilis puluis contra tam ĩmania tormẽta dominaret. nisi in eo xp̃us habitaret. et hoc ꝑ affectũ dilectionis. De prima exaltatione dicit in psal. Exaltaui electũ de plebe mea De scd̃a ibidem. Dextera dñi exaltauit me per dexterã miracula que solus deus operatur in sanctis suis volens intelligi. De tercia dr̃ eccle. xlvi. Exaltauit eũ de terra. ⁊ hec de exaltatione huius gloriosi principis dicta sufficiant. ¶ B ¶ Nunc dicendum est quibus exercitijs etiam nos exaltari valeamus. vt quẽ delectat exaltatio premiorum. non deterreat exercitatõ laboꝝ. Si ergo huius principis exaltationẽ saltẽ tenuiter tanq̃ꝫ fimbriã tangentes ꝯsequi cupimus. oꝑtet nos per predictos modos exaltationis transire. et induere nos exercitijs eorundem. incipientes ab electione vt ab illa ad operationẽ ⁊ passionẽ iusto ordine adiuuãte gratia veniamus. Primo ergo cupiẽtes exaltari hic per vite meritũ ⁊ in patria ꝑ glorie premium incipiamus ab electione. qd̃ tunc facimus. si per gratiã spiritussancti intrinsecus ꝯpuncti incipimus inspicere vitam nostrã bonũ ⁊ malum. celum ⁊ terram celestem iocunditatẽ. infernalem calamitatem. momẽtaneam delectationẽ. et eternaꝫ damnationẽ. mentis nostre oculis ꝓponentes. et inter ista deliberato cõsilio discurrentes. ipa prout sunt iusta ponderatione cõsiderãtes ⁊ profunde rimãtes quid inter ista sit potissimũ eligendum. Vtrum ꝓpter momẽtaneã delectationẽ incurrere expediat eternam damnationẽ. vtrũ ꝓpter terrena bona carere expediat bonis celi. cum futura bona sint presentibus longiora. in infinitũ meliora ⁊ in oñibꝫ prestantiora. nec dubium si sine dissimulatõne vtrũq̃ꝫ inspiciamꝰ. quĩ deũ cum suis bonis eligamus ⁊ cũ indignatione magna ꝯtraria respuamus. iurãtes et statuentes custodire iudicia iusticie eius quod statim vt factũ fuerit elegit etiaꝫ nos deus transferens nos de ꝟuitio dyaboli ⁊ faciens nos filios dei. ⁊ ex hoc statim sumus non mediocriter exaltati. dicetq̃ꝫ nobis deꝰ illud deute. xxvi. Dñm hodie elegisti vt sit tibi deus ⁊ ambules in vijs eius ⁊ elegit te hodie dñs. vt sis ei ꝓplus peculiaris ⁊ faciet te excelsiorẽ cunctis gentibꝫ quas creauit in laudem ⁊ gloriã suam. Et illud iosue. hodie incipiã te exaltare. An nõ sumus vehementer ⁊ multũ nimis exaltati. cũ de ꝟuis dyaboli adoptemur in filios dei. Quid eñ ignominiosius dyabolo. quid gloriosiꝰ deo nihil. Adhuc etiã scio q̃ ignominiosius sonat ꝟuũ esse dyaboli quã dyabolum esse. eo q̃ oñis ꝟuus inquãtũ ꝟuus inferior sit domino suo ⁊ oñis dñs inquantũ talis superior est illo. De hac feda ꝟuitute dr̃ iohan. quarto. Oñis qui facit peccatũ ꝟuus ẽ peccati. Pcm̃ aũt ex hoĩe facit dyaboluꝫ dicente dño ioh. vi. Nonne ego. xij. vos elegi. et vnꝰ ex vobis dyabolꝰ ẽ. et sic patet q̃ ex nr̃a electõe q̃ deũ elegimꝰ exaltabim̃ vehemẽter. Scd̃o exaltam̃ ꝑ opatõꝫ cũ iaꝫ filij dei facti ⁊ spũ filioꝝ inspirati auide currimꝰ viã dei qd̃ tũc ꝟacit̃ ⁊ fidelr̃ facimꝰ si oĩa opa nr̃a deo exhibenda cuꝫ conatu facimꝰ ⁊ excessu ita vt oĩa q̃ facimus ꝟm ꝯñeꝫ statũ excedãt

operū aliorū. nō contenti ꝓmumbus obse/quijs. sed quantūvires suppetunt cū discre to excessu oīa faciamus vt dicere possim? illud eccle. ij. Magnificaui opa mea. Hic aūt excessus ne indiscretio reputetur ex duobus constat scz ex multitudine ⁊ conami/ne. hoc est vt multa faciamus bona opera ⁊ eadem cū conatu. Hunc conatū opm tam diu ꝓtinuātes. quousqꝫ de excessu ꝫ perū ve/niamus in excessum mentis. de q̄ ps. Ego dixi in excessu mentis mee. Quid aūt dixe/rit ex subtracta gratia ignorabat nihil sci/ens nisi q̄ ꝓiectus esset a grana quam in excessu sentiebat. Hunc excessum opm no/strox docet nos bern̄. di. Bonū est homini sua obsequia ad cumulum dare. verbi grā. Sufficit ad salutē molestias corporis ferre patienter. sed cumulus est etiaz in feruore spiritus eas amplecti libenter Sufficit ad salutē superflua nō requirere. sed nec ꝓpter ipa si desunt necessaria murmurare. sed cu/mulus est exultare ⁊ libenter querere. quo/modo alius magis habeat ⁊ ipe penuriam patiatur. Sufficit ad salutē si nec in patē/nia vel fraude aliqua ad illud q̄d desideras inuitū vel animū prelati tui inclinare. ℔ cu/mulus est refugere ea ⁊ oblata respuere. in quibus voluntatē tuam senseris oblectari.

De Tercio exaltamur cum petro per pas sionē. cū nos quibusdam exercitijs passioni equiualentibus strennue exercemus. Naz cum ꝓpter exercitia merito sancti homi/nes ad contemplationis gratiā admittunt ab oi spē terrene ꝓsolatōis se elōgāt. vt bo nis celestibo abundantius perfruātur. qui/bus vtcūq̄ gustatis cū more suo se subtra/xerit fit amaritudo amarissima. et in patiē ti desiderio languere incipiūt vehementer. Cum esset ad carnales delectationes redire nec libeat nec liceat ambobus carentes. ⁊ tā q̄ inter celum ⁊ terrā suspensi amarissime cruciantur. et talis cruciatus equiualet pas sioni. de hac passione di iob. vij. Suspēdi um elegit anima mea. q̄d exponēs Grego. dicit. Quid per animā nisi mentis intentō quid per ossa nisi carnis fortitudo designat Omne aūt q̄d suspenditur procul dubio ab imis eleuatur. Anima ergo suspendiū ele/git vt ossa moriantur. qz dum mentis intē/tio ad alta se subleuat. omnem in se carnis fortitudinem necat. Sancti esse viri certissi me sciunt. quia requiem in hac vita habere nequaq̄ possunt. et idcirco suspendium eli gunt. qz desideria terrena deserentes ad al ta animū tollunt. suspensi aūt ossibus suis mentē inferunt qz amore superne patrie in virtutū studijs accincti. hoc q̄d fortes prius in mundo fuerant suspensi occidūt. de hoc martirio dicit Bern̄. Cuz gratia ꝓemplan tis celerius nō subuenit. fit obsecranti celuz eneum ⁊ terra ferrea. et cum relicta sibi hu/mani cordis duricia ad votū exaudiri non meretur. anxietas desiderantis negari sibi existimat quicquid differt. et nescio an vel ipam gehennā expiri ad tempus horribili? penalius ve ducat. q̄z post spiritualis studij gustatā suauitatē exire denuo ad illecebras ⁊ molestias carnis. Talis ergo crucifixio ⁊ si nō ferro sanguinē fundat. petri tamē cor/porali martirio adequatur. tales enim inter celi ⁊ terre ꝓsolationes eleuati pendent mi serabiliter desolati. Nonne velud inter duas mensas positi eplantes. hinc inde specta/mus ieiuni. sic sumus omnino sic. vnde er/go sic positis risus vnde ioc? vnde leuitas quando forte nō agnoscimus? ad quā rē.

XXXI. De sancto Mathia. fmo. j.

Cecidit sors super Mathiam ⁊ annumeratus est cū vndecim. act. j. Dicit Aug⁹. Omipotēs de us qui summe bonus est vult omnes homi nes saluos fieri. et ad agnitionē sui nomis peruenire vt fiant participes sue bonitatis. cui ꝓprium est se ꝓmunicare ꝓpter q̄d oēs vocat nullum respuēs. nullum transiēs. o/bus gratias suas offerens. qz non est acce/ptor personarum deus. et ideo sortē sue vo/cationis super oēs mittit licet non capiat apud omnes. In verbis ergo ꝓpositis duo intelligimus scilicet glorioſi huius ꝓnci/pis electionē ⁊ electi sublimationem. Pri mū ibi. Cecidit sors super Mathiam. secū/dum ibi. et annumeratus est cum xi Occa sione ergo huius sortis duo dicemus. vide licet de sortē ꝓtemnēntibus. scdo de insortez

ꝓcessu stabz

De scō mathia apl̄o.

consentientibus. de primo sit prim⁹ sermo. de scdo scds. De primo adhuc tria dicem⁹. primo de sortis descriptiōe. scdo de sortis diuisione. tertio de sortis obauditiōe. // E

Primo g̃ dicamus de sortis descriptione. q̃ (q̃ntum est de pñti materia ⁊ q̃ntum ꝑtinet ad nostrā vocationē obmissa sorte q̃ vsi sunt apostoli. de q̃ nihil certi nobis doctores insinuant) nihil aliud est nisi diuine gratie ammonitio monens intus ꝑ spiritum siue mouēs extra ꝑ hominē ad consentiendum deo. Et hanc sortem sue āmonitionis de⁹ mittit super omnē hominē. nullū transiens nulluz ꝯtemnens: cui si ꝯsenserimus ꝑficiet in nobis sanctificationē vite eius que nūc est pariter ⁊ future. Vñ si sorti sue āmonitiōis cōsenserimus dantes ei ꝯsensum nostrū cum āmoniti fuerim⁹ vel intus a spū vel extra ab homine beati erimus in eternū. si aūt negauerimus nec sorti ei⁹ ꝯsenserimus iusto dei iudicio derelinquimur reprobati. Vnd̄ ad salutem nostrā ⁊ dei grām consequendā p̄dicta duo necessario requirūtur: scz diuine sortis āmonitio ⁊ cōsensus nostri inclinatio Ipsa em̄ sunt de quib⁹ Math. xviij. dicitur Si duo cōsenserint de omni re quā petierit fiet eis a patre meo qui est in celis. De⁹ aūt sortem sue vocationis singul' exhibet. licz oēs per cōsensum oblate gratie nō consentiant. non occurrant. Vñ qd̄ math. v. dicit. De⁹ solem suū oriri facit super bonos ⁊ malos ⁊ pluit sup̄ iustos ⁊ iniustos. hoc. i. paral'. xxvi dicit. Misit sortem ex equo magnis ⁊ ꝑuis. ⁊ hoc qd̄ in his duob⁹ dicit hoc intendebat Job dicens Sup̄ quem nō effulsit lumen eius: ⁊ cū his trib⁹ ꝯcordat p̄s dicens. Nō est qui se abscondat a calore eius. quod enī nos hic dicimus sortē hoc iob lumē ⁊ psal. nominat calorem. ⁊ sic ptz sortis descriptio quā ideo multis noībus exposuim⁹: vt eius significatio euidentius innotescat. // F

Scdo dicendū est de sortis diuisione. hoc ē quot modis dñs sortem sue vocatiōis super nos mittat. Et q̃ntū nunc sufficit quīqz sūt modi quibus nos deus ad se misericorditer vocat: scz criminis obiectione. pene cōminatione. paterna supplicatiōe. beneficioꝝ exhibitione ⁊ premij ꝓmissiōe. His quīqz modis om̄es homines nisi obstinati fuerint alliciuntur: ⁊ ad id qd̄ alliciēs desiderat inducūtur. Primo g̃ vocat nos de⁹ mittens sup̄ nos sortem sue vocationis ꝑ criminis obiectionem. improperans nobis peccata q̃ commisimus: qd̄ tunc agit cū vel int⁹ ea ad memoriā nobis reuocat. vel foris ꝑ os predicatoris insinuat. sic ꝑ iere. nobis nr̄a crimina obijciuntur cū dicit. Transite ad insulas ⁊c̄ ⁊ post plura subiungit. Duo mala fecit populus me⁹. me dereliquerūt fontē aque viue ⁊ foderūt sibi cisternas dissipatas q̃ continere nō valent aquas. In quibus verbis duo tangūtur ꝑ que om̄ia peccata criminalia cōmittūtur scz auersio ⁊ cōuersio. Auersio a summo bono: qd̄ tangit in eo quod dicit. Me dereliquerūt fontē aque viue. Conuersio ad bonū cōmutabile: qd̄ in eo tangit quod subiūgit. Et foderūt sibi cisternas dissipatas. Hoc em̄ bonuz cōmutabile bene cisternis dissipatis simile dicit. qz om̄is vsus tp̄alium cōtra deū cum tp̄e euanescit. Secundo mittit super nos de⁹ sortem sue vocationis per pene cōminationē. reducēs nobis ad memoriā q̃nta mala cōminatus est dñs his qui in criminib⁹ perseuerant q̃z inexorabilis sit eis ⁊ q̃z inflexibilis. dicēs eis illud prouer. i. Ego in interitu vestro ridebo ⁊ subsannabo cū vobis qd̄ timebatis aduenerit. De qua cōminatiōe dicitur deutero. xxviij. Augebit dñs plagas tuas. plagas magnas ⁊ perseuerātes pessimas ⁊ perpetuas: ⁊ conuertet in te om̄es afflictiōes egypti quas timuisti ⁊ adherebūt tibi: insuper languores vniuersos ⁊ plagas que nō sunt scripte in volumine legis inducet sup̄ te donec te conterat. Item Amos. iiij. Jurauit dñs in sancto suo. qz veniet dies sup̄ vos ⁊ leuabunt vos in contis ⁊ reliquias vestras ī ollis feruentibus. Item p̄s. Nisi conuersi fueritis gladiū suū vibrauit ⁊c̄: vsqz sagittas su. arden. effecit. De hac cōminatiōe dicit bern. Deus volens nobilē creaturā scz hoīem reuocare. scio inquit quid faciā. Homo timidus est naturaliter terrebo eū. si forte sic cōuertatur ⁊ viuat ⁊ cōminatus est acerbiora que excogitari possunt scilicet tenebras eternales. vermes īmortales: ignez inextingui-

bilem. ¶ G ¶ Tertio mittit sup nos deus
sortem sue vocationis vocans nos p pater/
nam supplicationē: vt quem criminis obie/
ctio nō moueat. cōminatio nō terreat. dul/
cissima supplicatio alliciat. de qua vocatiōe
dicitur Jere. iij. Reuertere auersatrix et nō
auertam faciē meam a vobis: quia sanctus
sum ⁊ non irascar in perpetuum. ⁊ ibidē. iiij
vulgo dicitur. Si dimiserit vir vxorem suā
⁊ recedens ab eo duxerit virū alteruz. nun/
quid non polluta ⁊ contaminata erit muli/
er illa? Tu autē fornicata es cū amatoribꝰ
multis. tamē reuertere ad me dicit dominꝰ
⁊ ego suscipiam te. item Ezech. Nunquid
voluntatis mee est mors impij dicit dñs. ⁊
non magis vt cōuertatur a vijs suis ⁊ viuat
⁊ quare moriemini domus israel? quia no
lo mortem morientis. reuertimini ⁊ viuite.
Hinc Cañ. v. Reuertere reuertere sunami
tis: reuer. reuer. ac si dicat. O sunamitis id
est misera ⁊ captiua. reuertere primo ꝓpter
beneficiū creationis. reuertere scdo ꝓpter be/
neficiū redemptionis. reuertere tertio ꝓpter
gratias benefactiōis. reuertere quarto ꝓpter
spem etne glorificatiōis: vt si vnūqdqꝫ istoꝝ
singulariter nō moueat: moueant saltez oīa
simul iuncta. Quarto mittit sup nos deus
sortem sue vocationis: muneribꝰ beneficio/
rum nos alliciens inter que nōnunqꝫ facit
nobis prospera arridere ⁊ nulla aduersa ad
herere. Multi sunt enim qui plus bñficijs
inclinantur qꝫ duris minis compellantur. ⁊
ideo tot ⁊ tanta beneficia contulit que etiaz
quosqꝫ ingratissimos possēt obruere. Dedit
enim nobis nosmetipos ꝑm corpus ⁊ aīaz
addidit ⁊ alia per que in bono esse vtrunqꝫ
possit subsistere. dedit celū ⁊ terram ⁊ oīa
que in eis sunt: nec omnibꝰ his contentus
addidit semetipm ꝑm se totū: hoc est ꝑm de
um ⁊ hominē. totam trinitatem ꝑm nume/
rum personarū. Dedit enim filiū in incar/
nationem. spūm sanctū in sanctificationem
se patrē seruauit in eternā glorificationē: in
tantū semetipm ꝓ nobis exinaniens. vt de
oīibus que habebat nihil a nobis penitus
continebat. His beneficijs augꝰ. affectū su/
um excitare voluit cū dicebat. O anīa mea
dilige deū qui dedit tibi celum cū sideribus
aerem cū volucribus. terram cū germinibꝰ.
aquam cū piscibus. spūm sanctū in sanctifi
cationem. filiū in redemptionem. seipm in
eternā fruitionē siue glorificationē ⁊c. Itez
Bern. Quia oīes diligunt munera. venit
deus ⁊ tot ⁊ tanta nobis cōtulit donaria. vt
in arram sue dilectiōis seipm nobis totum
daret cum oīibus que habebat. ¶ H ¶
Quinto mittit sup nos sortem vocationis
sue per premiorū ꝓmissionem ꝓmittens no
bis talia ⁊ tanta que vt ait aplus nec auris
audiuit ⁊c. item ꝓmittens nobis in presen/
ti tempore dulcissimas delectationes. in fu
turo vero eternā glorificationē: que ambo ꝓ
mittit nobis Math. xix. Omnis qui reliq/
rit patrem aut matrē ⁊c vsqꝫ centuplum ac
cipiet ⁊ vitam eternam possidebit. Tanto
eñ affectu diligit nos deus vt nō sit conten
tus post finem laboris copiosa nobis dare p̄
mia: sed in via hac qua ambulamus de pri
micijs celestiū bonorū ⁊ stillicidijs quibus
letabitur germinās nos infundit: vt cogni/
to qꝫ dulcis est dñs viam dei delectabiliꝰ p
curramus His quinqꝫ modis mittit super
nos deus sortem sue vocationis videat ⁊ in
telligat quis consentiat quis sequatur. quic
quid eñ homo de his ⁊ similibꝰ āmoniti/
onibus cogitauerit nō credat has āmoniti/
ones sūas esse cogitationes: sed dñi āmoni
tionem ⁊ sortis sue vocationē. quia oīs bo
ne cogitationes dei sunt āmonitiones: non
nostre cogitatiōes. iuxta illud p̄s. Ego sum
qui loquor iusticiā. quod ex ꝑsona dei dicit
mala vero cū cogitamus nostre sunt cogita
tiones ꝑm illud math. xv. De corde exeunt
cogitationes male. adulteria ⁊c. Vñ bern.
Cum mala versamus in corde. nostra cogi/
tatio est: cū vero bona dei sermo. illa scꝫ ma/
la cor nostrū dicit. hec scꝫ bona cor nostrū au
dit. His quinqꝫ modis nitebatur dominꝰ
iudam ad penitentiā reuocare. Primo per
criminis obiectionem: cū dixit. Juda. oscu
lo filiū hominis tradis: quod cū non aduer
teret. scdo eum reuocauit per pene cōminati
onem dicens. Ve homini per quē filius ho/
minis tradetur. ⁊ cum nec sic proficeret. ter
cio addidit dulcium verborum allocutionē
dicens. Amice ad quid venisti? ⁊ cum nec

De scō mathia aplo.

quin amiciciam ad eum habuerit quem vocauit amicum. ⁊ cū nec sic audierit: q̄rto subiunxit beneficiorū exhibitionem: constituēs eum procuratorem super his que mittebantur. ⁊ maxime quia osculatus est eū. Quintum scilicet premij promissionē nō addidit sciens q̄ obstinatus iam factus premia nō curaret. ¶ J ¶ Tertio dicendū est de vocationis recusatione siue sortis obauditione. Cum enim omnes vocentur ⁊ pauci veniant: expedit vt ponantur cause propter quas obaudiuit dominū sic vocantem. Sunt autem nouem modi ꝓpter quos vocati rennuunt cōsentire. Primi enim desperant sicut cayn ⁊ iudas: quos cū reuocasset dominus improperando eis peccata sua querens in eis locū penitentie dixerunt. Maior est iniquitas mea q̄ꝫ vt veniam merear. Scdi vocati irrident sicut patet de vocatis per loth. de quibus Geñ. xix. dicit. Visus est eis q̄si ludens loqui. Tercij contemnunt sicut pharao: qui signis ⁊ miraculis vocatus recusauit dimittere populū opponens se deo sicut Exo. i. dicit. Induratū est cor ⁊c. De q̄ aug⁹. Poterat deus supbiam pharaonis per vrsas ⁊ leones domuisse: sed muscas misit: vt eius supbia magis confunderet. Quarti per occasionē aliquā se excusant sicut saul qui preuaricationē inobediētie apud samuelem excusauit dicens. i. Re. xv. Accepit populus de melioribus armētis vt ymolaret domino ⁊c. ⁊ sicut illi euangelici qui lu. xiiij vocati excusauerunt se dicentes. Villā emi quinq̄ꝫ iuga boū emi. vxorem duxi. rogo te habe me excusatū. Quinti vocati venire differunt: dicentes intra se. adhuc iuuenis es. multū superest de tempore. ex quoꝝ persona dicitur Sap̄. ij. Venite fruamur bonis in iuuentute celeriter: non pretereat nos flos tp̄is. Quibus rñdet dñs Lu. xij. Vigilate quia nescitis qua hora dñs vesterventurus sit. de quorū numero erat ille qui in euangelio ait. Anīa mea habes multa bona ⁊c. cui dñs respondit. Stulte hac nocte ⁊c. Sexti non veniunt detenti immoderato timore vl̄ amore cogitantes intra se: non potes peccata dimittere. res iniustas restituere. in rigore penitentie persistere ⁊c. Quibus respondet Job. vi. Qui timet pruinam irruet sup̄ eum nix ac si dicat. Qui timet paruā penaꝫ irruet super eum penalitas infernalis vel q̄ inordinate diligunt vel diuitias vel corp⁹ vel pueros ⁊c. Est autē inordinatus amor quādo quelibet creatura plus diligit q̄ꝫ creator. Septimi veniunt sed infufficienter et diminute: vt qui cōpuncti aliqua emendāt ⁊ aliqua adhuc tenent: vel qui venientes ad religionē affectum honorū diuitiarū voluptatum que reliquerunt in seculo iteꝝ post se trahunt vt achab. de quo. iiij. dicit dominus. qꝛ hūiliatus est mei causa: nō inducaꝫ mala in diebus suis sicut etiā pharisei de q̄bus dñs dicit Mat. xiiij. Ve vobis pharisei qui similes estis sepulcris dealbatis. intus autē plena ossibus mortuorū. ¶ K ¶ Octaui aliqui veniunt sed p̄ apostasiam resiliunt ab incepto quorū magna est multitudo. quia ad bonū statum veniētes postea vl̄ attediati vel laboribus fatigati: vel temptationibus superati: voluntate vel opere resipiscunt: sicut hi qui in deserto celesti pane depasti attediati dixerunt Exo. xvi. Utinaꝫ essemus in egypto vbi sedebamus sup̄ ollas carnium. ⁊ iterū. Anima nostra nauseat super cibo illo lenissimo. nil respiciūt oculi nostri nisi man. Noni vocati nō veniūt ponentes spem suam in penitentiā finalem. dicūt enim. Deus est misericors ad gemitū ignoscens faciliter: ⁊ sic p̄manentes in peccatis deū inhonorāt vnde eū honorare merito debuerunt. quibꝰ dicit Eccle. v. De ꝓpiciatu peccatoruꝫ noli esse sine metu: nec adijcias peccatū super peccatū: ⁊ ne dicas miseratio domini magna est: multitudinis peccatoꝝ meorū miserebitur. vnde Bern. super illo verbo Non congregabo conuenticula eorū de sanguinibus ⁊c dicit. Ut quid homines in vita sua dissimulant agere penitentiaꝫ ⁊ de extrema presumunt confessiōe. Quomō sub vnius hore spacio reuocari posse existimant om̄ia anīe membra: que p̄ consensum ⁊ desideria mala p̄ totū mundū sparsa sunt ⁊ distracta. non dico ait dñs quin aliquos tales saluare potens sim. om̄ia in momēto in ictu oculi reuocare: ⁊ p̄ spūm qui nō modo vbi vult sed quando vult spirat illā eis

480

infundere penitentiam quā vix alij diutur
no longi temporis exercitio consequuntur:
quemadmodum dedi latroni Sed dico vo
bis. Non cōgregabo conuēticu. ⁊c. id est nō
magnas talium magnitudines congrega/
bo. nam in omni scriptura canonica vnum
tm̄ inuenies extrema penitentia saluatuz. et
hoc hora dominice passionis. quando nō in
ueniebatur tanta fides in israel. Hi sunt er
go qui a deo misericorditer vocati venire cō/
temnunt et diuersis se occasionibus subdu
centes. Ex quorum temeritate ⁊ presumpti
one dominus motus iurauit in ira sua. quia
non intrabunt in requiem suam: dicens lu
ce. xiiij. Amen dico vobis ꝙ nemo virorum
illorum qui vocati sunt gustabunt cenā me
am. A quo iuramento ⁊c.

XXXII. ¶ De eodem sermo scd̄us.

Cecidit sors su
per mathiam vt sup̄. Dicit
salomon ex persona dei. Be/
atus homo qui audit me ⁊ q̄
vigilat ad fores meas quotidie ⁊ obseruat ad
postes ostij mei. ¶ L. ¶ In quibus verbis
scd̄o loco positis intimissima vis ⁊ subtilis
sima describitur dei commonētis nos ⁊ sor/
tem cōmonitionis sue super nos proijciētis
obseruatio: quod in his tribus verbis scilicz
audit vigilat obseruat lucide declarat̄. qui
enim hos tres custodes ad ostiū cordis sui
posuerit: scilicet audientiam vigilantiam et
obseruantiam: q̄ntumcūqz furtiue venerit
non poterit ignorare. De qua diligenti cu/
stodia dicit Bernardus. Dens veniens ad
nos non facile obseruatur vnde veniat et q̄
vadat. ⁊ istud forte sine damno salutis ne/
scire licet. ceterum quando veniat aut quan
do vadat id plane periculosissime ignoratur
Cum enim hec circa nos dispensatorie sancti
spiritus vicissitudines vigilantissime non
obseruantur. fit vt nec absentem desideras
nec presentem glorifices. Nempe qui idcir
co recedit vt auidius queratur. quo nā mo/
do si abesse nescitur requirit̄? ⁊ qui dignan
ter ad hoc redit vt cōsoletur qualiter digne
pro sua maiestate suscipit̄ si nec adesse senti
tur? hinc est ꝙ hi qui sortem vocantis dei
contempserūt. ideo damnandi sunt. q̄z nec
presentiam nec absentiam eius curauerunt
propter quem contemptum cenam domini
vt iurauit non gustabunt: auertens se ab il/
lis tanq̄z reprobatis ⁊ conuertens se ad ele/
ctos: sortem sue vocationis proijciens super
illos qui pulsantem vt audierint intromit/
tunt. Sicqz ꝯtingit vt de vno eodemqz dul
cissimo mannate alij reficiantur alij indurā
tur alij strangulentur ⁊ alij emundentur. si/
cut de sole vno ⁊ eodem alie res mollescunt
vt cera: ⁊ alie indurescunt ut lutum. Sicut
igitur iam pulsans a reprobis non auditur
sic ⁊ ipsi pulsantes similiter nō audiuntur
dicetqz eis. Amen dico vobis: nescio vos.
Intromissus autem ab electis statim i me/
dio terre salutem incipit operari: vt fiat q̄d
scriptum est Eccle. In distributione sortis
da ⁊ accipe: hoc est da ꝯsensum ⁊ accipe gra
tiam. Nam ex gratia adiuuante ⁊ consensu
nostro inclināte perficitur salꝰ nostra. ⁊ hoc
est quod dicitur Apoca. Ego sto ad ostium
⁊ pulso. si quis mihi aperuerit: intrabo ⁊ ce
nabo cum eo. ¶ O. ¶ In quibus verbis
predicta duo tanguntur: scilicet gratia pul/
sans ⁊ consensus aperiens. Cū ergo occur/
rimus deo siue sortem mittenti siue pulsan
ti quod vnum est. dantes sibi consensuz no
strum ⁊ dicentes cum psal. Iuraui ⁊ statui
custodire iudicia iusticie tue deꝰ sine medio
intrat in hospicium cordis nostri habitans
per fidem in cordibus nostris. iuxta illud sa
pientie. viij. Intraui in domum meam con
quiescam cum illa scilicet anima tanq̄z cuz
sponsa. ⁊ sequitur. Non enim habet amari/
tudinem conuersatio illius: nec tristiciā cō/
uictus illius sed leticiam ⁊ gaudium. licz ta
men om̄es equaliter id est equali gratia nō
inhabitet An videtur tibi equaliter inesse ei
qui dicebat. Si venerit ad me non videbo
eum. si abierit nō intelligam. iob. ix. ⁊ ei qui
dixit. Cum inhesero tibi ex omni me nusq̄z
erit mihi dolor ⁊ labor ⁊ viua erit anīa mea
tota plena te. An videtur tibi equaliter id ē
equali gratia inesse ei quem per solam fidez
inhabitat. ⁊ ei qui dixit Bern. Viuum ⁊ ef/
ficax est verbum dei: mox vt intus venit ex
pergefecit dormitantem animaz meā: cepit

mathe apli.

euellere ⁊ destruere edificare ⁊ plantare ⁊c̄
vnde sicut iesus christus primū natus posi-
tus est in presepio pāniculis inuolutus · sic
primū spiritualiter natus in nobis habetur
quasi qd̄ammodo inuolutus · ⁊ hoc figura-
tum legimus in euangelio: vbi dicit̄ · q̄ ali-
quādo oculte erat in templo · aliqñ aūt ma-
nifeste · vnde bern · de eius inuolutione sic di
cit Cor in pectore · anima in corde · mens in
anīa · fides in mente · christus in fide. Uoco
autē deum in presepio cordis nostri inuolu
tum: quādo ꝑ fidem habitat in nobis ⁊ nul
la adhuc incalescente deuotione sentit̄. Cū
autē homo bonis opibus ⁊ virtutibꝫ diu ex
ercitatus interduꝫ sentit in corde suo vehe-
mentē ignem caritatis: quā alijs vicijs ne-
quaq̄ sentit: tūc dicit̄ habitare in cordibus
nostris non solū per fidem inuolutus sed ꝑ
sensibileꝫ gratiā quasi denudatus. De hac
duplici inhabitatione dicit bern · Deus ⁊ si
iustis non desit ad meritū: plerumq̄ tamē
abest ad solacium · illud vtilius · illud autēꝫ
iocundius habetur: itaq̄ ⁊ latet dum sensū
cordis minime tangit illa suauis habita ꝫ
abdita. ¶ N ¶ Deus ergo per consensus
inclinationē intromissus in animā nostraꝫ
ambulando: id est ꝓficiendo in nobis quin
q̄ passibus tanq̄ quinq̄ profectibꝫ nos ꝓ-
mouet vsq̄ ad perfectū ꝑficiens vitā nostrā
Primo enim conscientiā purificat peniten
tiam infundendo · scd̄o mentē fortificat resi
stentiam conferendo · tertio bona opa multi
plicat nobiscum efficaciter opando · quarto
virtutes edificat animaꝫ decorando · quinto
nos sanctificat deuotionem nostraꝫ diuini-
tus aspirando: ⁊ in his quinq̄ perficitur vi
ta nostra. Primo dico conscientiam purifi
cat a peccatis fedis penitentiā infundendo:
eo q̄ nulla cōuenientia nec cōmansio potest
esse lucis ad tenebras · naꝫ que communica-
tio diuine maiestatis ⁊ iniquitatis? Sed
statim vt ingressus fuerit ꝑ radios sue veri
tatis impingit in tenebras: dissoluens ⁊ dis
sipans in momēto in ictu oculi quicquid in
uenerit feditatis · qd̄ sic contingit. Nam per
lumen sue penitentie nō potest anīa mala q̄
cōmisit ignorare: sed statim vt cognita fue-
rint displicent vehementer · que autē displi-
cent penitet cōmisisse. Ex dei ergo presentia
surgit anīe cognitio · ex cognitione aūt proce
dit displicentia · ex illa vero surgit penitētia
ad quā vt ait Criso · sine omī interuallo seq̄-
tur indulgentia peccatoꝝ. Non em̄ contine-
re se poterit illa benigna dulcedo ⁊ dulcis be
nignitas: q̄ est in visceribꝫ misericordie dei
nostri: cū ex corde nos penitere ⁊ dolere co-
gnoscit: sed ad gemitū offensam in se cōmis-
sam misericorditer indulgebit. Sed quid
prodest penitere de culpa si nō detur gratia
a modo cōtinendi? Laui pedes meos ait il-
la in Cañ · quomō iterum inquinabo illos?
¶ O ¶ Scd̄o ergo fortificat mentē resisten-
tiam conferendo · quid em̄ prodesset prima
gratia scilicet remissio peccatorū: si non sur-
rogatur virtus ⁊ gratia continendi · fieret si
ne dubio nouissimus error peior priori: ⁊ re
cedenti ꝑm aliqd̄ peius fieret q̄ iacenti. Et
quia hec gratia ex parte a nobis est vt videli
cet omnē occasionē recedendi penitus sub-
trahamus · ideo consulitur nobis Eccl̄es · x
Si spiritus ptātem habentis ascenderit su
per te locū tuū ne dimiseris · ac si dicat. Si
temptatio valida te inuaserit. sta in timore
ne consenseris eligens magis vri q̄ mori.
Efficatior autē ⁊ cautior resistentia hec est:
vt cuilibet impugnationi in principio resi-
stamus vt vicia impugnantia dicere nobis
possint ex persona philistinorū illud · i · Reg ·
Quō melius poterit placare dñm suum q̄
in capitibus nostris. Quia vicia in modū
ꝑpentium se habent: qui vbicūq̄ caput im-
miserit facilime subsequitur totū corpꝰ · vn-
de poeta. Principijs obsta · sero medicina
paratur. Cum mala per longas conualuere
moras: qꝛ valde fedum est ⁊ indecens coraꝫ
deo: si quis ꝑ gratiā a peccatis iam munda
tus ad eadem iam redeat iterū se deformās
ꝓpter quod tales duobꝫ immūdissimis re-
bus compantur: scilicet cani reuertēti ad vo
mitum ⁊ sui luto in volutabro. Hinc ꝓuer-
xxvi · dicit̄. Sicut canis qui reuertitur ad vo
mitū sic imprudens qui iterat stulticiā suaꝫ
Item · ij · Pe · ij · Contingit aūt eis illud ve-
ri ꝓuerbij. Canis reuersus ad vomitū suū ·
⁊ sus lota in volutabro luti. hinc Bernar ·
Si dixerit mihi iesus dimittūtur tibi pec-

cata tua: nisi ego peccare desiero quid proderit? Exui tunicam meam si reinduo eaz quātum profeci? sordens omni genere vicioꝝ diu iacui in luto fecis. Sed erit sine dubio recidenti cū iacenti veterius denicz qui me sanum fecit ipm mihi dixisse recordor. Ecce sanus factus es. vade iam amplius noli peccare ne veterius aliqd tibi cōtingat. ¶ Tertio deus habitans in corde bona nostra multiplicat nobiscuz coopando. naz si soli nos ipa fecerimus nihil nobis prodesset ad salutem: sed valor et acceptabilitas eorum ex coopante spiritu estimatur. qui videlicet spiritus vt grata sint deo patri: formal ipe eadem opa nostra ad exemplar operum domini nostri iesu christi. Opera autē christi quincz signis perfectissima comprobātur: in quibꝫ quantū ipm imitabimur: in tantū erunt etiam perfecta opa nostra. Habebant enim opa iesu christi difficultatem promptam voluntatē feruentem caritatez et pseuerantie longanimitatem: omnia non ad suā sed ad nostrā faciens vtilitatē. Nam de primo scilicet operuz difficultate dicitur Mar. Cepit iesus pauere et tedere et mestus esse in agonia di. Tristis est anīa mea vscz ad mortem. Item Joban. Factus est sudor eius velut gutte sanguis decurrentis in terram. quod revera ex difficultate pconcepte mortis factū fuit et ex imaginatione crudelissime passionis. Secdo ex promptissima voluntate fecit opa sua Lu. xxij. Desiderio desideraui hoc pascha manducare vobiscū. Item Hebre. xij. Per patientiā curramus ad propositum nobis certamen inspicientes in auctorem fidei et cōsummatorē iesum. qui ppposito sibi gaudio suscepit crucē confusione contempta. Tertia ex maxima caritate fecit opa sua dicens Job. Maiorem caritatē nemo habet vt animā suā ponat quis p amicis suis. Quarto in pfectissima pseuerātia opa domini sunt completa. Und emittens spiritum dixit. Consummatū est. Quinto in omnibus his opabatur nō quod sibi vtile fuit: sed qd nobis. nihil enim ex omnibꝫ his que opabatur sibi accreuit: sed nostrā in oibus pmouit vtilitatem. In his quincz dominus iesus existens in hoc mundo opera sua perfecit et cōpleuit. In eisdem etiā spūs iesu in minori mundo. id est in nobis existēs ad exemplar prioris operū spūaliter operatur: nisi obstacula ponendo sanctospūi resistamus. qd ne faciamus dicit nobis de? Exodi. Inspice et fac pm exemplar qd tibi mōstratum est cē et illud Judicū. vij. Qd me videtis facere oēs facite. Si ergo volumus efficaciter opari. operemur difficilia et cum hoc sint voluntaria et feruida cū pseuerātia et in his oībus non nostrā sed dei qramus gloriam: et sic efficaciter opamur. ¶ Quarto deus habitans in nobis vlterius pgreditur. plantans et edificans in nobis virtutes. nihil enim omnia predicta placerent deo si nō essent virtutibꝫ adornata. sic enim dicit Bern. Deus qui dūs virtutum dicit nequaqz thalamū mentis ingreditur si nō fuerit lectulus conscientie virtutibꝫ adornatus et subiungit. Quantumlibet te afflictes quantumlibet te crucies: non sui copiam tibi tribuit nisi fueris virtutibus decoratus. Suppositis autē virtutibꝫ theologicis: scilicet fide. spe et caritate que omni homini sunt necessarie ad salutem sine quibꝫ impossibile est placere deo. Studendum est altis rebus que ad spiritusscti mansionē in nobis pre ceteris deo placent: scilicet nosmetipos iudicare. misericordiam amare. solicite ambulare. et hec sunt virtutes de quibꝫ dicitur Osee. vi. Indicabo tibi homo quid sit tibi bonuz et quid dūs requirat a te. Utiqz facere iudiciū et diligere misericordiam. et soliciti ambulare cū dño deo tuo. Primū exhibendum est nobis. scdm proximo. tertiuz deo. ¶ Qui autē in se in proximo et in deo facit quod debet. hic perfectus est vir et beatus erit in facto suo. Primo ergo instauremus iudicium contra nosmetipos de oibus cogitationibus. affectionibꝫ. locutionibus et opationibus nos subtilissime diiudicantes. nec aliquid istorum nos transeat qd non discutiatur et diiudicetur. et si quid inuentum fuerit quod non liceat. deceat vel expediat: puniatur et in reliquum caueat. Tale iudicium supra modum placet et placat

XXXIII.

deum ⁊ preparat locum domino. ps. testan te qui dicit. Justicia ⁊ iudicium preparatio sedis tue. Bern. Diligit deus animaz que in conspectu eius sine intermissione sine dis simulatione diiudicat semetipam. idcz iu dicium non nisi propter nos a nobis exigit deus. quia si nosmetipos diiudicaverimus non vicz iudicabimur. quod dns monere studuit cum dixit. Cum feceritis que prece pta sunt vobis. dicite. serui inutiles sumus quod debuimus facere fecimus. Scdo ha beamus misericordiam ad proximos. omia eorum facta misericorditer iudicates bona eorum facta magnificates ⁊ mala fideliter excusantes. hinc Bern. Cave serue dei alie ne conversationis esse: aut curiosus explora tor. aut temerarius iudex etiam si perperaz actum deprehendens. nec sic iudices proxi mum magis autez excusa intentione si op? non potes. puta ignorantiam. puta casum. puta surreptionez. ꝙ si omnē omnino dissi mulationem rei certitudo recusat: suade ni hilominus tibi ⁊ dicito apud te. Uehemēs timis fuit ista temptatio. quid de me illa fe cisset si accepisset in me similiter potestatez ? Tertio ambulandum est solicite coram deo qui tanta solicitudine nos ⁊ omnia opa no stra intuetur: vt etiā dinumeret gressus no stros Job. Tu quidez gressus meos dinu meraisti. ⁊ illud ps. Omnes vias meas pre uidisti. Quā solicitudinem competenter co ram deo gerimus. si omni cautela ⁊ omni di ligentia caveamus displicentiam ⁊ placen tiam ingeramus. ¶ Quinto de? habi tans in nobis omnem vitam nostraz san ctificat interioza nostra diuinitus inspiran do. quod contingit cum per prioza exercitia bene humiliati. dispositi ⁊ preparati senti mus in nobis flagrantem ignem caritatis qui ex superabundanti copia omnium gra tiarum in nobis conflatur copiosas benedi ctiones secum ferens. sic enim dicitur gene. ex persona dei venientis ad animam. Vo dicum habuisti anteꝙ venirem ad te. nunc autem benedixit tibi deus ad introitum me dium. hinc deutero. Ipe venit plen? bene dictionibus. nam per inhabitantem deū in cordibus nostris. dicitur nobis iterum deu tero. Benedictus eris ingrediens ⁊ egredi ens. benedicetꝙ tibi dominus in cūctis opi bus tuis. Ex his benedictionibus tm tres breviter nominemus. Clemens enim deus ad animaz tres benedictiones pre ceteris se cum fert: scilicet benedictionez mutationis augmentationis ⁊ sanctificationis. Primo dico auferit secum benedictionem mutatio nis. mutans maledictionem veteris homi nis in benedictionez. nam anteꝙ dominus veniret ad nos subiacuimus maledictioni illi qua dicitur. Maledicti qui declinant a mandatis tuis. ⁊ illi qua dicitur. Maledi ctus qui servit indignus se. ⁊ quia fuiuimus mācipio corporis nostri. quod revera indi gnius ⁊ ignobili? est ꝙ nos. ⁊ per ꝓsequens dyabolo ⁊ peccato. de quo dicitur. Qui facit peccatum servus est peccati. ideo ex his oīm bus fuimus maledicti. ⁊ hec maledictio cō mutata est in benedictionem ex cuius virtu te omnia nobis modo cooperantur in bonū Scdo apportat secum benedictionem au gmentationis: cumulās super nos incremē ta meritoruz: ⁊ dicens nobis illud Gene. i. Benedixit deus illis ⁊ ait. Crescite ⁊ multi plicamini ⁊ replete terram. at si benedicens nobis dicat. Crescite i meritis ⁊ replete ter ram corporis vestri virtutes ⁊ merita cumu lantes. Tertio benedicit nobis benedictiōe sanctificationis. quia ex eius inhabitatione intus ⁊ extra per omnia sanctificamur. de q̄ dicit Psalmista. Hic accipiet benedictio nem a domino ⁊ misericordiam a deo salu tari suo. Hoc totum operante in nobis do mino ihesu christo ⁊c.

XXXIIII ¶ De sancto Gregorio.

Negociamini dū veni. ¶ L. ¶ Dicit bernardus. Secure negociabor ꝓcipiente domio meo. Non enim paruum mihi fiducie robur pre stat ꝙ ille summus imperator factus est ne gociator meus ⁊ negocium meum sine ocio egit ꝙdiu fuit i terris. Quia gloriosus iste princeps beatus gregorius inter supremos negociatores fidelis ⁊ prudens extitit nego

ciator: vt non solum in tempore suo: hoc est in vita sua verbo ⁊ exemplo negocia domini sui fideliter perageret: sed vsq; in p̄sens tē/pus: imo vsq; in diem nouissimuz scriptis suis dulcissimis dei ecclesiaz edificet ad edi/ficationem tabernaculi quod est ecclesia cō/portans aurum et lapides preciosos. ita vt de illo veraciter dici possit illud Zach. xiiij. Non erit mercator vltra in domo dei. subau di similis illi. Et illud Eccle. Non est inuē tus similis illi in doctrīa mortalitatis. ⁊ hec de laude eius breuiter tacta sufficiunt. q̄r vt ait Ambrosi. Eius laudi aliquid addidisse decerpere est. Ip̄e est enim de quo veraciter dictum est. Euge serue bone ⁊ fidelis. quia super pauca fuisti fidelis supra mlta te cōsti tuam. quia inuentum est cor eius fidele. si/cut dicitur Esdre. Nunc conuertamus ne/gociationem ad nosmetip̄os: eo q̄ etiaz no/bis dictum sit verbum ꝓpositum scilicz Ne gociamini dum venio: ⁊ negociemur in spi ritu interioris hominis nostri. eo q̄ illa ne/gociatio melior sit negociatione auri ⁊ argē ti. sicut dicitur prouer. iij. Verum quia illa loca apta sunt ad lucrandum vbi nō longe ab inuicem sunt loca multa forensia ⁊ mul te nundine in vicino. eo q̄ mercatores sua mercimonia ad eadem loca vicina possunt faciliter transportare. Ideo volentes merca ri ⁊ negociari quod in eternum expediat. in grediamur interiora nostra. colligentes sar/ciunculas nostras: id est intellectum ⁊ affe/ctum: ⁊ mentaliter discurramus ad loca vi cina. que ⁊ si longe distare aliqua videātur vtpote celum ⁊ infernus. spiritui tamen pro xima sunt ⁊ mente velociter omnia percur/rere possumus sine quouis obstaculo retar/dante quia in imagine velociter currit ho/mo: vt in ictu oculi pertranseat multa loca.

¶ Primo ergo collectis sarciunculis no stris intellectu ⁊ affectu scilicet curram⁹ in/trorsum ad nundinas: id est ad negociatio/nes ⁊ mercimonia peccatorū. scdo ad nun/dinas defectuū nostrorū. tertio ad conside/rationem beneficioꝝ quarto ad nundinas inferorū quinto ad forū regni celorū. sexto ad vanitatem mundanorū. septimo negoci emur aliquid apud deum deorū. Hec prose quentes per ordinez. primo negociemur cir ca materiam peccatorum nostrorū. ponde/rantes mensurantes ⁊ numerantes magni tudinem longitudinem ⁊ multitudinē pec/catorum. In his nuudinis tamdiu nos ex/ercentes quousq; lucremur merces omnibꝫ mundi diuitijs meliores quod est peniten tia salutaris. Nam in ponderibus ⁊ mensu ris datur ⁊ accipitur aliquid. sic ⁊ nos dem⁹ pondera peccatorū ⁊ accipiamus penitenti am: que cōmutatio nobis erit vtilior q̄ oēs mundi diuitias acquisiuisse. Et hoc est pri/mum lucrum quod in hoc primo cōmercio lucramur sine quo nullum lucrū in reliquis consequamur. Q̄ si hoc lucrum scilicet peni tentiam iterū ad aliud lucranduz sicut pru/dentes mercatores faciunt. vlterius exponi mus consequimur pro illo thesaurū iteruz meliorem remissionem videlicet peccatorū. Hec enim se consequūtur ad inuicem. vt ꝑ fideli ponderatione peccatorum detur peni/tentia: ⁊ pro vera penitentia accipiat remis/sio peccatorum. hinc Bern. Ad veraz cogni tionem peccatorum immediate sequitur pe nitentia: ad quā sine vllo interuallo subiun gitur remissio. nam qui vere cognoscit ma/lum quod ex peccato incurrimus. a peniten tia se non poterit continere. multominus de us cui proprium est miserere ⁊ parcere: a re missione se continet vbi viderit penitentiaz veram esse. hoc ergo magno lucro consecuto ad alias nundinas properemus. ¶ X

Scdo ergo curramus ad nūdinas defectu um nostrorum. hec enim mercatio immedi/ate sequitur ad predictaz. Homo enim sen/tiens se ꝑ alleuiationem conscientie ⁊ ꝑ at/testationem spūssancti remissionis gratiaz consecutū mutata deuotione accingit se ad gratias referendas sed ecce assunt qui nos impediunt defectus nostri ⁊ reliquie pecca/torum inquietantes nos ⁊ impedientes ne ad grās referendas caput erigere valeam⁹. ⁊ tunc primuz incipit apparere nostri nego/cij difficultas. Cū eī ex prima gratia crescit voluntas vt ꝓmpta sit ad faciendū. q̄d no/uit placitum esse deo: ⁊ ip̄i defectus adhuc crudi ex vulneribꝫ nouit sanatis īpediūt bōaz volūtatē. fit dolor sup dolo. āxietas mlta nis

Gregorii pp̄e

lugens plus defect⁹ q̄ꝫ prius ip̄a pecccata: ⁊ hoc est ꝙ dicit Bernardus. Benignus dn̄s non permittit electum suum in principio tē ptari supra illud quod potest. vn̄ fit vt nec damni quantitas nec recuperandi difficultas quanta est innotescat: sed postea innotescit aliqualiter: nisi difficultas ⁊ frustra sperata facilitas euanescit. In hoc ergo foro: si tamen his nundinis fideliter intenti fuerimus. mercabimur lucrum bonum ⁊ vtile. quod in thesauris spiritualibus non mediocriter enitescit. ⁊ hoc est humilitas que p̄ ceteris virtutibus placet deo: que sup̄ omnes mundi diuitias ditiorem facit hominem ⁊ esse gratiorez apud deum. de cuius gratitudine dicit dominus per Esa. Ad quē respiciam nisi ad humilem ⁊ quietum ⁊ trementem verba mea? hinc Bern. Insipiens ⁊ insanus est quicunq̄ in sapientia vel in alijs quibuscunq̄ vite meritis q̄ꝫ in sola humilitate confidit. ¶ Y ¶ Sopitis ergo ⁊ aliquantulum mitigatis defectib⁹ nostris tercio discurramus ad nundinas beneficiorum dei. estimantes quis. qualia. quanta beneficia nobis dedit ⁊ inuenim⁹ q̄ꝫ indebita miseratio q̄ꝫ gratuita dignatio. q̄ꝫ stupēda dulcedo inclinauit deum vt nostri memoriā taliter haberet. Quis enim ē iste benefactor? Reuera deus cuius magnitudinis non est finis. qui bonorū nostrorum nō indiget sufficiens sibi: ⁊ tamen cor suū dulciter posuit super nos miseros ⁊ indignos. ac si ex gratia nostri dependeat omne bonum suum. Qualia autem ⁊ quāta beneficia nobis cōtulerit? Sciendū ꝙ contulit nobis optīa queq̄. Quid enim melius homine glorificato. quid melius celo tanto hospite sanctis ⁊ angelis illustrato. quid melius deo cū oībus optimis suis nobis in perpetuum cōmunicato? De quibus optimis dicitur. i. Re. ix. Cuius erūt optima queq̄ in israel? ⁊ subiungitur. Nonne tibi? Item deuter. xxviij. Aperiet dominus thesaurū suū optimum scilicet celum. Quanta autē contulerit nobis? Dico ꝙ omnia. nihil ex omnib⁹ sibi reseruās. hinc p̄s. Om̄ia subiecisti sub pedibus eius. Item apostolus. Omnia ꝓpter electos. Ex his nundinis (si tamen preciosa queq̄ eius non dissimulabimus) nobilissimam margaritā mercabimur quā dicimus caritatem: nihil enim tam facile inclinat hominem ad diligendum sicut beneficia largitoris. hinc ait Aug⁹. Ad dei dilectionem in nobis excitandam. nutriendam augmentandam. nihil ita valet sicut beneficiorum eius frequēs ⁊ diligens recordatio ¶ Z ¶ Quarto aggredere ⁊ ingredere regionem dissimilitudinis mundū scilicet istum ⁊ vide q̄ꝫ frequētes sint ibi nundine: quāte germinent ⁊ regerminent vanitates. Vade ergo sic per forenses tumult⁹ ⁊ hincinde decertantes circumspice. Et quantum colligo in trib⁹ causis natat omnis voluptas. Alij enim diuitijs. alij carnis delicijs. alij glorie innituntur. Nam de diuitijs dicit Bernar. Curris ad indiam. ethiopiam circūis. transis maria: ⁊ alium tibi orbem aperis nauigādo vt diuitias aggreges fugis patriaz. ignoras filios. diuelleris ab vxore ⁊ omniuz necessitudinuz oblitus queris vt acquiras. acquiris vt perdas. perdis vt doleas. ⁊ hoc ꝓ diuitijs. Audi breuiter de honoribus. ducez te constituerūt ⁊ data est tibi facultas vt miser sis ⁊ amplius non quiescas: cumulatur materia solicitudinum. Nunquid in honore sine dolore. in prelatione sine tribulatiōe. in sublimitate sine vaītate quis esse poterit? Si ergo queris gloriam: omnib⁹ inuidie semina prebuisti. Idem iudicium est de carnis delicijs. In breui transit voluptas ip̄a ⁊ infectā fetidamq̄ infelicem relinquit memoriam. Contemne igitur hec omnia. ⁊ de his omnibus nundinis lucrare mummuz scilicet contemptum mundi qui plus ꝯfert vtilitatis q̄ꝫ mūdi machina vniuersa. Quīto curre ad nundinas infernales: quas iterꝫ describit Bern. sic dicens. Illa regio est regio dura. regio timescenda. locus afflictōis terra obliuiōis. terra miseriarum. terra turbinis ⁊ caliginis. terra maledictionis ⁊ mortis. in qua nullus ordo. sed sempitern⁹ horror inhabitat. Totus tremo ad frigus illud horrendum. ibi fetor intolerabilis. ibi percutientes mallei resonant incessanter. ibi confuse tenebre cumulatius densentur. ibi confusio peccatorum. ibi terribilis ⁊ horribilis

facies demonum. ibi fletus ⁊ stridor denti/
um. ibi est penarum diuersitas. acerbitatis
eternitas. Curre per has tumultuantes nū
dinas: ⁊ ne moriens viuens descēdas in in
fernum lucrare ex his omnibus odium pec
cati dicens in corde tuo. Melius est carere
presentibus voluptatibus q̄ꝫ in sempiternū
subiacere illis cruciatibus. ¶ A ¶ Sexto
currendū est ad nundinas regni celorū: ad
regionem gloriosam: gaudiosam ⁊ voluptu
osam. Ad regionē gloriosam. quia ibi vniti
deo erim⁹ gloriosi nimis valde. de qua glo/
ria dicit dn̄s per Esa. xlix. Erunt reges nu/
tricij tui ⁊ regine nutrices tue: vultu in ter/
ra demisso adorabunt te ⁊ puluerem pedū
tuorum lingent. ⁊ scies quia ego dn̄s super
quo non confundentur qui expectant eum.
Scdo ip̄a etiam est regio gaudiosa. q̄r tot
sunt ibi gaudia quot sunt ibi sancti ⁊ ange/
li congregati. De quo dicit Esa. lxv. Gau/
debitis ⁊ exultabitis vsq̄ꝫ in sempiternum.
De hac leticia dicit Bern. Si haberes ali
quem quē sicut teip̄m amares: de ei⁹ bono
sicut de ꝓprio gauderes. haberes ergo gau/
dium duplicatum. si vero duos vel tres vel
plures tibi pares in amore possideres ⁊ eos
simili felicitate cōspicuos cerneres. nūquid
pro eorum leticia in te multiplicaretur gau
dij magnitudo? Potest ne ergo illius gau
dij modus a quoq̄ꝫ homine penetrari cū vl
tra mille milia ⁊ decies centena milia innu
merabiles sint: ⁊ om̄es beatitudine eadē ꝑ/
fruantur: nec vllus eorū sit qui nō tantum
de bono alterius gaudeat quantuꝫ de ꝓprio
que omnia nimis habent respectum ei⁹ quē
supra se vident: quē cum videm⁹ nos amā/
tes longe amplius q̄ꝫ nosip̄i nos amemus
ideo gaudebimus de sua gloria multum ni
mis valde. Tertio consideremus: quia re/
gio ista est voluptuosa. de cuius delicijs dici
tur in p̄s. Inebriabuntur ab vbert. do. tu. ⁊
tor. volup. tu. pota. eos. Iuste autē nomine
torrentis celestes delicie nuncupant. Quia
sicut torrens ex multis riuulis confluentibꝰ
facit inundationē. sic celestes delicie ex deo ⁊
sanctis om̄ibus et angelis in nos fluūt: nec
solum ex omnibus in nos fluunt sed in nos
totos. alioquin quomō erit deus om̄ia in oī
bus. si in homine de homine aliquid rema/
nebit? Hec ergo si fideliter perspecta fuerīt
mercabimur inde lucrum gloriosum et lu/
crum vtile: videlicet desideriū supernorum
quo adepto nihil amplius libet in terris cu
pientes dissolui ⁊ esse cū christo. ¶ B ¶
Septimo currendū est ad nundinas glorio
sas ⁊ om̄ibus meliores quas deus possidet
in seip̄o. de quo ⁊ si nihil dici poterit dignū
eo ꝙ lucem habitat inaccessibilem. ⁊ iō hec
eius scientia exuperat omnē sensuꝫ. aliquid
tamen de his que sub ip̄o sunt balbuciendo
loquamur. quia ip̄a sunt que in tp̄e visitati
onis. vt ait Esa. replent templum id est ani
mas contemplatiuorū: non enim ip̄e videt
quia vt ait Johan. Deū nemo vidit vnq̄ꝫ
sed que sub ip̄o sunt vtcunq̄ꝫ ab anima sen
tiuntur: ⁊ hoc est quod ait Gre. Anima spi
ritussancti gratia afflata. ꝑ figuras quasdā
deum videt. sed ad ip̄am vim eius essentie
nō pertingit. De his ergo que sub ip̄o sunt
tria contemplemur ⁊ contemplando rime/
mur: scilicet iudiciorū profunditatem. dul/
cedinis bonitatem ⁊ maiestatis sublimita/
tem. In quorū contemplatione si tm̄ profe
cerimus vt affect⁹ noster hereat ⁊ s̄m ea di/
uinitus affletur ⁊ afficiatur: tria lucra inde
reportabimus om̄ibus mundi diuitijs me/
liora: scilicet pauorem. dulcorem ⁊ stuporeꝫ
ita vt hec singula de singulis illis surgant.
Nam pauorem de iudiciorum profundita
te. dulcorem de dulcedinis bonitate ⁊ stupo
rem de maiestatis sublimitate reportamus
contemplando. In prima contemplatione
stetit p̄s. cum dicebat. Iudicia dei abyssus
multa. O quanto pauore paulus prostra/
tus extitit: cū tremens ac pauens dixit Ro
ma. xi. O altitudo diuitiarum sapientie et
scientie dei: q̄ꝫ incomprehensibilia sunt iu/
dicia eius ⁊ inuestigabiles vie eius. In se/
cunda stetit psalmista: cū dixit. Q̄ magna
multitudo dulcedinis tue domine ⁊c̄. Item
sapientie. xij. O q̄ꝫ bonus ⁊ suauis est domi
ne spiritus tuus in nobis. De ambobꝰ aūt
idem dicit in eodē. Vide bonitatē ⁊ seueri/
tatē dei. in eos quidē q̄ ceciderūt seueritatē
in te aūt boītatē si tm̄ ꝑmāseris ī boītate alio/
q̄n tu excideris. de tercio. s stupore maiestatis

dicit Bern. Precipua ⁊ maxima contemplatio ⁊ ammiratio maiestatis. Hoc requirit cor purgatū a vicijs liberatum atq; exoneratum a peccatis: vt se facile possit ad supna leuare vt interduz per aliquas mozulas stupoze ⁊ extasi suspensum teneat ammirantem. de qua etiaz dicit Greg⁹. Tunc dei maxime maiestatem miramur: cum in cōtemplatione eius obstupescendo obmutescim⁹ plus musitare cupientes q̄z verbis exprimere valeamus: non inuenientes verba ydonea ad tam sublimia exprimenda. hoc agente ihesu christo ⁊c.

XXXIIII. Sermo scōs de eodem

Accipite disciplinam per ꝓmones meos ⁊ proderit vobis. Sap. vi. ¶ Dicit Greg⁹. de quo nobis est ꝓmo. si mētis et corporis euagatio per discipline censurā cōpescitur. tunc spirituale edificiū ad deuz erigitur. nam quo disciplinata mens extra se euagari compescitur. eo supra se surgere cōpellitur: qz ⁊ in altum arboz crescere non poterit que per ramos se diffundere nō prohibetur. que si primo inferius constringitur in altum ire compellitur. sic ⁊ cum riuos fontium obstruimus: fluenta contra suam naturam sursum fluere cōpelluntur. sic si p̄ disciplinę censuram infernus coartamur: sursuz ad deum facilius eleuamur. Dicit ḡ beatus Greg⁹. qui de disciplina morū ⁊ virtutū super omnes doctores disseruit. Accipite disciplinam per ꝓmones meos editam ⁊ ꝓderit vobis. In quib⁹ verbis duo facit. Primo enim ꝓponit suam exhortationē. Scōo exhortationis fructificationē. Primū ibi. accipite disciplinā. scōm ibi. ⁊ proderit vobis.

¶ Cum ergo ꝓm Bern. omnes homines natura equales genuerit. quicquid boni vl mali hominibus accesserit. ex discipline diligentia vel eius negligentia habet oꝛum. et ideo in genere moꝛ nullū bonū melius inuenitur. qua fit vt bona que fecerimus taz spiritualia q̄z corporalia per disciplinam adornara reddantur coram deo ⁊ homin⁹ gratioza. Nam in agendis ⁊ patiendis pl⁹ meremur in adiuncta disciplina morum q̄z in exhibitionibus factoꝛū. Non enim sufficit vt quecunq; bona opera faciamus: sed vt ea cum disciplina ⁊ diligentia exhibeam⁹. qō in deutero. facere monemur cū dicitur. Juste quod iustum est exequaris. Juste enim quod iustum est facimus cum iustuz opus deo cum disciplina debita exhibemus. hinc ps. Deus glorificatur in consilio sanctoruz ac si dicat. Plus glorificatur deus in consilio quo cōsiliamur ⁊ conamur: vt bona que facimus disciplinate ⁊ decenter dño exhibeantur q̄z in ipis opibus sine illo. Q̄ grata autē sit disciplina dño patet per eius descriptionem quam ponit Bern. ita dicens. O q̄z compositū reddit omnē statum corporis necnon ⁊ mentis habitū. disciplina. cerunicē submittit. ponit supercilium. componit vultum. ligat oculos. cachynnos cohibet. gulaz frenat. iram sedat ⁊ formatincessum. ¶ Est autē quadruplex disciplina quattuoꝛ locis vite nostre si proficere cupimus adhibenda: scilicet in cordis cogitatione. oris locutione. morū ⁊ totius vite moderatione et corporis castigatione: que oīa per cautam ⁊ diligentem disciplinā sunt subtilissime regulanda. Primā ergo disciplinam apponamus cordi: eo q̄ ab ipa vita procedat. nam vt ait Bern. Frustra siccatur riuus si fons ipe non fuerit obturatus. Cui si debitaz disciplinam ꝓuare cupimus. tres ei custodias deputemus: vt videlicet ipm primū ⁊ ante omnia in omni puritate ⁊ mundicia cōseruemus. scōo vt deum ⁊ eius bona continue cogitemus. tertio vt ipm virtutib⁹ adornemus. Primo dico cor nostrum in oī puritate conseruemus nihil penitus admittentes quod cor nostrū inquinet vel conscientiam reprehendat. Q̄ si aliquid irrepserit statim vt deprehensum fuerit expellatur. Solus enim de⁹ inspector est cordis. iuxta illud iij. Reg. viij. Tu solus nosti cor omniū filiorum hominum. ⁊ illud. Homo videt in facie. deus aūt intuetur cor. Nam vt ait bern. nihil facilius sedatur corde. Ante oīa autem ne mortal' peccati macula irrepserit caueatur ne aliquid de genere eiusmodi in nobis regnet. ne dominet: ne aliquando cōsentiatur: dicentes semper in cordibus nostris

illud ps. Si mei non fuerint dominati tūc immaculatus ero: ⁊ emun a deli. maximo. quod est mortale peccatū. de quo hortat apostolus Ro. vi. di. Non regnet peccatum in mortali vestro corpore. ¶ F ¶ Scdo disciplinemus cor nostrū vt cogitet semper deū nam ex hoc multuz proficimus ⁊ interiora nostra omia sanctificantur. hinc dicit deut. Caue ne aliquādo obliuiscaris domini dei tui. Quod reuera digne facimus: quia ipe nunqz obliuiscit nostri. Itez Thobi. Omi tempore in mente habeto deum: quia nihil dignius. nihil vtilius. nihil dulcius poterit cogitari. Tertio disciplina cordi nostro apponatur vt ipm virtutibus adornemus vt videlicet studeamus habere in corde nostro ad deum ardentem caritatem. ad nosipsos humilitatem ⁊ ad proximos benignitatem in his disciplinabimur ad omnē (si tamē pficimus) sanctitatem. De hac cordis disciplina dicitur Eccle. vltimo. Suscipiat anima nostra disciplinā. hoc est bonam cordis ⁊ mentis ꝯfirmationē. Scdo disciplina adhibenda est locutioni oris: ne quid loqmur quod coram deo vel hominibꝫ vel etiam in ꝓpria conscientia tanqz reprehensibile contemnatur. ¶ G ¶ Veruz quia ſmo noster tripliciter variatur. aut enim deo loquimur aut ꝓximo aut ꝓ nobisipis. ideo disciplina ori adhibenda similiter variatur. Primo g locutio quā deo exhibemus disciplinetur ad deuotionē: vt quicquid deo loquimur tam humiliter tam affectualiter ei exhibeatur vt coram deo deuotio excitetur: ⁊ per disciplinam verba arceantur: vt in nostra locutiōe nihil fatuum nihil distortū. nihil saluti nostre contrariū. nihil contra voluntatē suam postuletur: nec per euagationē ⁊ verboꝝ dissolutionē. non solū quod petimus nō consequamur: sed tanqz indigni ⁊ deo abominabiles repellamur. dicatqz nobis deus illud apli Jaco. iiij. Petitis ⁊ nō accipitis eo ꝙ male petatis. sicqz nostra locutio q̄ deo debetur per disciplinā coerceatur vt solū deuz ⁊ quod petimus cogitemus. Hinc Bern. Docendus est ⁊ fideliter ammonendus in oratione sua cor suum sursum leuare ⁊ a corporalibus ⁊ corpum imaginationibꝫ quanta potest puritate longius recedere. Scdo locutio nostra que ꝓximis debetur per disciplinam castiget vt soluz edificationē proximi intendamus: tam disciplinate tam moderate: tam mature verba nostra ꝓferentes vt omnis qui audierit edificetur. De hac disciplina loquendi dicit Bern. Boni cum loquūtur duo in suis locutionibꝫ actēdunt vt videlicet aut sibi aut certe auditoribꝫ ad vtilitatem loquantur vel ad minus sibi soli prosint si auditoribꝫ nō prosunt Vn Sap. Sermo noster nō sit inanis sed aut suadeat quod bonū est. aut moneat. aut consoletur. aut ꝓuocet. aut instruat audientem vel corripiat delinquentem. De hac disciplina loquendi dicit prouer. v. Fili mi disciplinaz labia tua ꝯseruent. ⁊ aplus Ephe. iij. Sermo vester semꝑ sit in gratia sale conditus. nam bonus ſmo iuste sali cōpatur. qz sicut sal a putredine. sic bonus ſmo a fetore male fame nos conſuat. ¶ H ¶ Tertio loquimur qñqz nō deo nec proximo: sed ad ꝓpriā vtilitatem ⁊ q̄lemcunqz necessitatem loqui oportūo tpe nos oportet. quod cū fieri oportet hoc fiat cū maxima disciplina corporis. morū cōpositione. membrorū ordinatione. matura locutione. non vocis exaltatione: vt de nobis dici possit illud Eccle. xliiij. In sermone cōposito sunt omia. nam sicut prouer. xv. dicit. Qui moderat sermones suos prudentissimus est. cauentes illud improperiū Esa. lviij. Cum desieris digitum extendere ⁊ loqui qd non ꝓdest. orietur ī tenebris lux tua. ꝓuer. vi. Homo apostata est vir inutilis graditur ore peruerso. annuit oculis. terit pede. machinatur malū ⁊ omni tempore iurgia seminat. qz stultꝰ in risu exaltat vocem suam. Tertio in moribꝫ nostris ⁊ in oī conuersatione nostra disciplinā conſuemꝰ vt nō solum p̄dictis in locis sed in omnibꝫ moribus nostris disciplinate nos apud deum ⁊ homines teneamus. capitis inclinatione. oculorum depressione. visus summissione. incessuum iusta moderatione: ⁊ totiꝰ corporis compositione. quod suadet apostolus Roma. xij. dicens. Prouidentes bona: non solum coram deo sed etiam coram hominibus. quod exponēs Bernardus dicit. ¶ J.

Gregorij ppe

Prouidentur bona coram hominibus tribus modis. habitu. actione sermone. Habitu ne sit notabilis. actione ne sit reprehensibilis. sermone ne sit contemptibilis. de quo in priori membro dictum est. Nam de habitu dicit Augusti. Habitus tuus mores honestos exhibeat. disciplinaz redoleat, maturitatem habeat. nō vt hominibus placeamus sed ne scandaluz prebeamus ⁊ ne diuinum intuitum distortis moribꝰ ⁊ lasciuis incessibus offendamus. nam vt frequenter exterior disciplina bone cōpositionis in mente indicium est cum tanta maturitate ꝯuersantes vt dicatur de nobis. quod de beato Bern̄. legimus. Prima virtus habitꝰ corporis. ꝙ ita quasi vno modo semper se habeat vt nihil possit offendere intuentes. totum in eo disciplinatū. totum insigne virtutis. perfectionis forma vnde iterū Bern̄. In omni conuersatiōe tua solicitus sis obseruare vias tuas. et in conspectu domini et in conspectu proximi caueas tibi a peccato. et illi a scandalo ⁊ subiungit. Cuius omnibus grata ⁊ nemini onerosa conuersatio ē. huic sine dubio de propria salute vniuersa fratrum congregatio attestatur. Quarto disciplinemus corpus. hoc est castigationibus affligamus. quia vt ait apostolus Hebreo. Si extra disciplinam eritis. non filij sed adulterini estis. Hec autez disciplina necessaria est post predicta. vt si quid de predictis disciplinis obmissum fuerit. vel aliqd irrepserit. per disciplinam corporis castigetur. R. Hec autem disciplina sic ⁊ cetere virtutes tripliciter variantur quia tripliciter exercetur. scilicet in resistentia viciorum in aggressione arduorum ⁊ in sufferētia aduersorum. in his tribus om̄is castigatio continetur. de quibus dicitur eccl. xxxiij Cibaria ⁊ virga ⁊ onus asino. panis ⁊ disciplina ⁊ opus seruo. Q. si corpus nostrum magis lastiuire cupiens. hec aggredi noluerit. tunde latera eius virga. eccle. iterū ibidem. Seruo pessimo latera sanguinare vl' possumus dicere sm̄ gre. ꝙ a tribus tripliciter disciplinamur. Alia nanqz a deo. alia ab antiquo aduersario. alia a proximo sustinemus A proximo nanqz persecutōnes damna ⁊ contumelias. ab antiquo aduersario temptamēta. a deo flagella toleramꝰ. Qualiter autem hec tria sufferantur statiz subiungit dicens. Q. in his tribus modis vigilanti oculo semetip̄am mens debet circumspicere. ne contra mala proximi pertrahatur ad retributionem mali. ne contra tēptamenta dyaboli seducatur ad delectationem vel consensum delicti. ne contra flagella opificis ad excessum proruat murmurationis. L. Sequitur secundum principale. scilicet ⁊ proderit nobis. in quo verbo nobis innuitur vtilitas discipline. Naz ex predictis quattuor disciplinis vtilitates totidem nobis surgunt. quia ex disciplina cordis siue spirituali interiora mundātur. ex disciplina verbali merita cumulātur. ex disciplina morali virtutibus ditamur ⁊ ex disciplina corporali a futuris penis securamur. Et sic per ista quattuor exercitia anīa nostra ad dei similitudinem a qua longe ꝑ dissimilitudinem recesserat reformatur vt per ista quattuor tanqz quatuor passibꝰ ad deum redeat vnde venit ⁊ hoc est quod dicit Bernnardus. Ab ip̄o ⁊ ad ip̄m conditꝰ est animus rationalis. vt ad ip̄m sit cōuersio eius. ad imaginem enim ⁊ similitudīez eius conditus ē. Unde quādiu hic viuitur qz ꝓpius potest accedat ad eum similitudine a quo sola disceditur dissimilitudine vt sit hic sanctus sic ille sanctus est. et in futo btūs sic ille btūs est. qd adhuc tā figura qz scriptura poterit declarari. Figura nam sicut dicitur Genesis octauo. emisit noe columbam de arca non vt extra maneret. sed vt ad eum rediret. sic deus creando infundens ⁊ infundendo creans mittit animas rationales in hunc mundum. non vt extra maneant. sed vt ad eum redeant. quod adhuc per alia quedam euidentiora declarat. Omnia enim entia particularia ⁊ imꝑfecta sicut est aqua ignis ⁊ terra ad sua principia ⁊ ad sua perfecta naturali cursu tendunt. vt in eisdem perficiantur. hinc est ꝙ omnis aqua particularis naturali suo cursu tendit ad mare. vt in eo tanqz in suo perfectibili perficiatur Eccle. Omnia flumīa intrant mare. sic omnis ignis naturaliter

sursum tendit vt celo empireo tanq̃ suo perfectibili vniatur. sic omnia que de terra nascuntur. in terram reuertuntur Ecclesia. tercio. Omnia pergunt ad vnum locum q̃ de terra facta sunt. & in terram pariter reuertuntur. Sic anima rationalis que a deo ē ad deum iusto ordine reuertetur. quod nō solum figura vt̃ visum est sed etiaz scriptura ostenditur. dicitur enim Ecclesiast. duodecimo. Reuertatur pulvis in terram suā vnde erat. et spiritus redeat ad dominum qui dedit illum. vnde de homine christo dr Johannis. Sciens iesus quia a deo exiuit et ad deum vadit. vnde Bernardus. Spiritus rationalis quia imago dei est. intelligit & scit se posse & debere adherere ei cuius ymago est. quod cum in homine perficitur tunc complesse dicitur cursum suū. de hac fine consummationis iterum dicit Bernardus. Hoc est destinatum solitarij certaminis brauium. hic finis. hic premium. hic requies laborum. consolatio dolorum. et ipa hominis perfectio & vera eius sapiēcia. omnes amplectens & continens in se virtutes non aliunde collectas sed naturaliter insitas. ad similitudinem dei qua est ipse quicquid est & hec est hominis iusti in hac vita perfectio. et perfectio huius perfectionis ibi erit vbi erit brauium superne vocatōis perfecta apprehensio. ad quā &c.

XXXV. De sancto benedicto.

QVicunq; hāc regulam secuti fuerint. pax super illos & misericordia & super israel dei Gall. sexto. ¶ Q Dicit Ambro. Ad sanctissimi & beatissimi patris nostri benedicti cuius hodie festa celebramus laudes addidisse aliquod decerpisse est. eo q̃ illa nobilis lingua gregorij quicquid laudis eius accipi poterat. vernantis eloquij fmone magnifico gloriose depinxit. totam vitam eius & actus tam magnifice extollens. vt laudi eius nihil amplius addi queat. q̃ si quid deuotione vrgente de nostro aliquid addere cupimus. non verbis sed operibus illud fiat. sic enim dicit ambrosius. q̃ virtutuz eius gloria non fmonibus exponenda est sed operibus comprobanda. Suprema enim laus deo & sanctis eius gratissima & nobis vtilissima consistit in ipozū imitatione vt sequamur vestigia eozum non declinantes ad dexteram nec ad sinistram. propter quod & huius propositum est inductum quod nobis ministrat materiam imitandi. nam in regula que nobis proponitur vita eius glorioſa relucet. Dicit eñ Bernñ. q̃ non potuit aliter docere q̃ viverat. nec aliter viuere q̃ docebat ¶ Q Sciendum ergo q̃ in verbis ꝓpositis duplex nobis regula ꝓponitur imitandi videlicet doctrinalis & exemplaris. Doctrinalis est illa editio que hodie per vniuersum ordinem cisterciēn. ad legendum in nostris capitulis inchoatur. in qua docetur quō secundum deū & glorioſum legislatozē nostrū benedictum viuere debeamus. Exēplaris aūt regula est sanctissimi patris nostri vita que nobis tam in lectionibz q̃ in cantibus ad memoriam reuocatur. de prima regula sit primus fmo. de secunda sc̃dus. De prima regula ꝓsequēdes. sciendum q̃ in verbis ꝓpositis tria intelligimus. scz sequentium paucitatem. regule auctoritatē. imitantiuz vtilitatem. Primū ibi quicunq;. scdm ibi hanc regulam secuti fuerint. tercium ibi. erit pax &c. ¶ Q Primū adhuc tria cōtinet scdm q̃ hec distributio quicūq; tria implicat. Insinuat enim nobis dei largitatez. sequentium paucitatem. regule libertatem. Primo dico hec distributio quicūq; innuit nobis dei largitatez. ac si dicatur. Quia dei largitas nulli se denegat. nulli se subtrahit. sed stans in publico cuilibet se offert sinum gratie nulli claudens. sed secundum capacitatem sequentiuz sue largitatis gratiam amministrat. Dicit enim philosophus q̃ non est ponere vacuum. sed quantū nos extenderimus de obstaculis gratie. tantuz de bonis domini adimplemur. Dicit eñ bernardus. Quāto quis de terrenis euacuabit tanto de bonis celestibus implebitur. si multum multum. si parum parum. quia sicut. iiij. Regum quarto di. vbi vasa vacua nō fuerint ibi locum stare necesse est. quia sicut in collationibus patrum dicitur. dīne largitatis munificentia secundum mensuraz

Bñdcti Abbatis

fidei in qua vnumquemq̃ reperit gratiam largitur. credentem nanq̃ ꝙ ad emundationem lepre sue voluntatis cristi sola sufficeret. voluntatis sue solo curauit assensu dicens. Volo. mundare. Alteri deprecanti vt adueniens per impositionez manus defunctam filiam suscitaret. ingressus domũ eiꝰ eodem modo vt ille rogauerat exhibebat. ¶ Alij credenti summam salutis in solius v̄bi sui prolatione consistere cũ diceret. Dic tantum verbo ⁊ sanabitur puer meus. per ſmonis imperium resoluens artus pristino robore solidauit. dicens. Vade ⁊ sic̃ credidisti fiat tibi. Inter alios autem virtutẽ curationis ita effluenter effudit vt de his euangelista commemoret. et curauit om̃es languores eorũ. inter alios autem illa immensa beneficiorum abyssus ita obdurata est vt dicatur. Non potuit iesus inter illos facere virtutes propter incredulitatem illorum ⁊ ita largitas dei non ſm vniformem maijestatis sue potentiam ſ ſm capacitatẽ et affectum petentium gratiam suaz singulis impartitur. ¶ P ¶ Secundo hec dictio distributiua quicunq̃ insinuat sequẽtium paucitatem. ac si dicatur. Quicunq̃ de multitudine omnium. quia pauci sunt qui expedite sequantur regulam. Si enim in via preceptorum pauci sunt qui sequantur dominum ipso dicente. Multi sunt vocati pauci vero electi. quanto minus in via consiliorũ in quo non dicimus ꝙ pauci de his qui sunt in ordine saluantur. quod duruz esset dicere. sed ꝙ minus habet iusticia supplet misericordia. Hoc tamen audacter dicimus ex sententia saluatoris innixa euãgelice veritati. quia licet multi sint vocati. pauci tamen sunt electi. quia arta est via q̃ ducit ad vitã ⁊ pauci ambulant in ea. Cur autem pauci sint qui saluentur multe sunt cause? Hoc enim contingit propter impedientium demonũ dolositatem. concupiscibilis peruersitatem. cadendi pronitatez resurgendi difficultatem ⁊ standi debilitatem. ꝓpter quod dominus ꝯqueritur mihee. vij di. Ve mihi quia factus sum sic̃ q̃ colligit in autumno racemos vindemie nõ est botrus ad comedendum. Item Esaie. xxiiij.

Quomodo si pauce oliue que remanserũt excutiantur de oleo ⁊ racemi cuz fuerit finita vindemia. Hinc crisosto. Timenduz est xp̃ianis ne eo modo introeant in regnũ celorum quo filij israel in terram promissionis scilicet duo tantũ de omni multitudine quia solum per vnam viam scilicet caritatem itur ad regnũ celorum. sed per septem mortalia peccata tanq̃ per septẽ vias descẽditur ad infernũ. ¶ Q ¶ Tercio hec distributio quicunq̃ implicat regule libertatem. quia om̃ibus patet accessus ad eam et nulli penitus denegatur. di. Bernnardo. Regula sancti benedicti (vt ego sentio) om̃i homini proponitur. imponitur nulli. ꝓdest si deuote suscipitur ⁊ tenetur. non tamen si non suscipitur obest. quod autem in voluntate est suscipientis non in potestate proponentis voluntarium merito dixerim nõ necessarium. Attamen hocipsum quod dico voluntarium. si quis ex propria voluntate semel cõmiserit ⁊ promiserit. deinceps ĩ necessarium commutatur. nihil iam liberum habet dimittere quod ante non suscipere liberum habuit. ideo quod ex voluntate suscipit ex necessitate tenebit. Sequitur secũdum mẽbrum scilicet hanc regulaz. in quo regule nostre auctoritatez diximus designari. Cum enim per vniuersum ordinẽ cistersieñ. hodie hoc ẽ in die sancti bñdicti in capitulis nostris regula incipiatur. post cuiꝰ lectionem ſmo statim subiungitur. conuenienter valde hoc pronomen hanc. quod est demonstratiuũ regula iam lecta demõstratur ⁊ de ea dicitur. Quicunq̃ hanc regulã ⁊c̃. ¶ R ¶ De hoc ergo mẽbro tria dicantur per ordinem. scilicet de voti obligatõne secundo de horũ que votũ adiuuant insinuatione. tercio de finis assecutione. Prĩo dico videndum est de voti obligatione hoc est quid vouẽtes statum religionis promittamus. non autem promittimus regulaz obſuare. vel perfectionis statum nos velle cõsũmare. quia si hoc promitteremus. tũc nõ soluentes essent voti trãsgressores. quod nimis difficile videretur. ſ promittimꝰ nos velle conari. nos velle exercitare ⁊ opera dare vt perfectionẽ vite attingamus. et q̃cũq̃

ab hoc conatu ⁊ voluntate conandi recede-
ret. esset vtiq; transgressor voti. Unũquod
q; autem tunc perfectum dicitur cum attin
git proprium finem qui est vltima rei perfe
ctio. Ultimus autem humane vite termi-
nus est ipe deus ad quem tanq; in vltimũ
finem ⁊ suum perfectibile tendere debet a-
nima rationalis. quẽ cum apprehenderim⁹
dicimur iam perfecti. Hunc autem finem
perfecte non apprehendimus in hac vita. ꝑ
ideo nobis hic finis proponitur vt sciamus
quo sit conandum. nam ad hunc finẽ in fu-
turo consequendum promouentia sunt ar
ripienda ⁊ impedientia proijcienda. et hec
duo cum magno ⁊ indeficienti studio sint
facienda ⁊ continuanda. quod ergo primũ
est in ĩtentione vltimũ erit in executione et
quod vltimũ est in intentione vltimum est
in executione. ¶ S ¶ Primo ergo dicen-
dum est de conatu agendi. deinde de cona-
tu nociua abijciendi. tercio de conatu ꝓmo
uentia arripiendi. que se iusto ordine adin-
uicez consequũtur. quod patet per ordinem
retrogradum. Non enim finem deum cõ-
sequimur nisi per caritatem. nec illam con-
sequimur nisi alia amabilia abijciamus.
nec illa duo perficimus nisi per indeficien-
tem conatum ad ea fortiter contendamus.
Primo ergo dicamus de conatu quem per
votum regule vouemus. Tunc autem bo-
num ⁊ sanctum habemus conatum. si stu-
duerimus et exercitauerimus nos vt de cõ-
tingentibus quantum iuuamur nihil ob-
mittamus. sed sicut ait apostolus. siue pre-
sentes siue absententes contendamus pla-
cere deo. ne impreperetur nobis illud Iere
mie quadragesimooctauo. Nec iuxta qd
potuit conatus est facere. et hunc conatum
pro perfectione accipit a nobis deus. Und
super illo verbo psalmiste. Imperfectũ me-
um viderunt oculi tui ⁊ in libro tuo omẽs
⁊c. dicit Bernnardus. In libro tuo omẽs
scribentur tanq; perfecti. et subiungit Qui
omne quod possunt faciunt? Si autez ab
hoc conatu deficimus a voto nostro recedi-
mus. et per consequens cadimus a salute.
vnde Bernnardus super illo verbo. Ambu
late dum lucem habetis dicit. Non ambu
lantem sed sedentem a mortis tenebris cõ-
prehendi periculum est. et quis sedet nisi q̃
non curat proficere. Id caueto. ⁊ si morte p̃
occupatus fueris in refrigerio eris. Si er-
go in solo conatu permanebimus. votũ no
strum soluimus. ⁊ hoc ip̃tu nobis pro perfe
ctione reputatur. dicit enim iterum Bern.
In defessum proficiendi studium et iugis
conatus perfectio reputatur. ¶ T ¶ Expe
dito ergo de conatu indeficiẽti. secundo di
cendum est de studio impedientia ammo-
uendi. et hoc quantum de presenti voto re-
gule sunt tria a quibus tanq; a radicibus
pullulat omne maluz. Abijciamus ergo di
uitias induentes paupertatem. carnis deli
tias respuentes assumentes castitatem. cor
dis vicia ⁊ maxime propriam voluntatem
prosequentes diuinam voluntatem ꝑ obe
dientiam. que tria necessario abijciuntur ⁊
eis de necessario renunciamus si tamen ad
finem nostrum conari intendimus vt op-
tet. Cum enim per solam caritatem finem
perfectionis attingamus. illam non conse-
quimur. nisi priora amabilia relĩquamus.
quia amor partitus in multa non erit effi-
cax ad deum. Nam vt ait iohannes. Noli-
te diligere mdũz. neq; ea q̃ in mũdo sunt q̃
sunt predicta tria. Quare? Quia qui dili-
git mundum non est caritas patris in eo.
Tercio dicendum est de studio ⁊ conatu ꝓ-
mouẽtia assumendi. hoc est omĩa que nos
ad perfectionẽ ꝓmouẽt assumamus. q̃ licet
sint multa. vtpote omĩa que sunt de genere
bonoꝝ. illa tamẽ sunt singulariter ꝓsequen
da que homo xp̃s iesus nobis ꝓposuit in se
ip̃o. que sunt humilitas vite austeritas be-
nignitas pietas ⁊ ante oĩa hec caritas. Nã
vt ait iohã. qui dicit se in xp̃o manere debz
sic ille ambulauit ⁊ ip̃e ambulare alioqui
perfectionẽ vite quã dulcis iesus in seipso
nobis ꝓposuit nullatenus ꝯsequimur. naz
perfectio vite hũane in sola perfectione ca-
ritatis ꝯsistit ꝑ quã affectus hominis tota-
liter in deũ fertur. ꝑ hoc solum contingit in
patria. et hec est illa caritas de qua precipi-
tur math. vi. Diliges dñm de. tu. ex to. co.
tuo. et ex to. a. t. ⁊c. quã deus non ideo preci
pit vt preuaricatores nos constituat cũ nõ

Bndcī Abbatis.

possit impleri. ꝫ vt sciamus quo sit conan-
dum. ¶ Vl ¶ Est tamen sciendum ꝙ san
ctus thomas duplicem ponit caritatē. Vl-
nam qua scd̄m omnes affectus toti ⁊ totali
ter ⁊ semper ferimur in deum. et hec nō nisi
in patria possidetur q̄ ī hac via ⁊ vita ñ pote
rit adimpleri. De qua dicit bern̄. Ego pu-
to non hic impletum iri. diliges dn̄m deū
⁊c̄. quousq; ip̄m cor cogitare iam non coga
tur de corpore. Impossibile nanq; est totaz
hanc ex toto ad deum posse colligere ⁊ diui
no infigere vultui. quamdiu huic fragili et
erumnoso corpori cogimur deseruire. Tūc au
tem implebimus cuz introductus fuerit fi-
delis seruus in gaudiū domini sui. quasi mi
ro modo quodammodo oblitus sui ⁊ a se
penitus velut deficiens totus pergit in deū
et deinceps adherens ei vnus spiritus erit
cum eo. ¶ X ¶ Secunda caritas est qua
totaliter ferimur in deum ꝫ ad punctuz et
veluti ad momentum. et hec viris perfectis
simis possibilis est in hac vita. De qua au
gusti. super illo verbo. Diliges dn̄m ⁊c̄. vs
q; tota virtute tua dicit. Hec totalitas qꝛ
hoc intendit vt oēs motus anime in deum
referantur. sic non impletur in hac vita nisi
forsitan ad tempus breuissimū a viris pfe-
ctissimis quod idip̄m sibi factum asserit di
cens. Cum in hc sero tibi deus ex omni me
nusq; erit dolor ⁊ labor. viua erit anīa mea
tota plena te ad quā si conamur nihil de ꝯ
tingentibus obmittentes. ex hoc ⁊ nos per-
fectionem dicimur attigisse. Sequitur ter-
cium principale scilicet erit super eum pax
et misericordia ⁊ super israel dei. In quibꝫ
verbis tria bona sequentibus regulam pro
mittit apostolus. scz mentis tranquillitatē
misericordie largitatem dei caritatez. Pri
mū ibi pax. secundum ibi misericordia. ter-
cium ibi et super israel dei. ¶ V ¶ De quo
sciendu; ꝙ q̄ꝫdiu viuimus in hac vita ma
lo triplici subiacemus. scz malo periculose
impugnationis malo dispendiose ꝯmissi-
onis et malo defectuose operationis vel eti
az timorose indignatiōis. Primo dico sub
iacemus malo periculose impugnationis
Impugnant enim nos tres hostes scilicet
caro mundus ⁊ demones. quoꝝ impugna
tio est periculosa. quia caro vicina. mūdus
magnus ⁊ demones multi. Cōtra hos da
tur pax sequentibꝫ regulam quod per Esa.
xlix promittitur cum dicitur. Longe effuga
buntur a te qui absorbebāt te. diceturq; eis
illud. j. reg. xxv. Sit tibi pax. sit domui tue
pax ⁊ om̄ibꝫ quecunq; habes sit pax. dans
triplicem pacem contra tres hostes. ¶
Hinc petrus dicit. Quis est qui vobis no
ceat si boni emulatores fueritis. ac si dicat.
nemo. quia vt ait gre nulla nocebit aduer-
sitas si nulla dn̄etur iniquitas. Scd̄o sub-
iacemus malo dispendiose cōmissionis. qꝛ
peccata cōmittimus incessanter. de quo ia.
iij. di. In multis offendimus omnes. Con-
tra hoc malum datur ei misericordia vt fa-
cilime remittantur. Unde prouer. xv. dicit̄
Per misericordiā purgātur peccata. ezeh.
xvi. Expandi amictū meū super te. et ope-
rui ignominiam tuā. Amictum vocans mi
sericordiam Hinc mar. xvi. Et si mortiferū
quid biberint non eos nocebit. vt nō solum
mala non noceant ꝫ miro modo etiam coo
perentur in bonum. ¶ Z ¶ Tercio subia-
cemus malo defectuose opationis ⁊ timo-
rose indignationis. Sūt em̄ tam vilia ⁊ ꝓ
pe nulla in iudicio diuine veritatis opa no
stra ⁊ tam defectuosa vt merito timeamus
ea in dei oculis displicere ⁊ ꝑ ꝯn̄s sue nos
indignatōni subiacere quibꝫ ꝓ ꝯsolatione
dr̄ ⁊ sup̄ israel dei. ac si dicat. Deus. Sicut
caritas mea est sup̄ israel. i. sup̄ celestes spi-
ritus cui iuste israel. i. videntes deū dicunt̄
et ꝑ ꝯn̄s sup̄ om̄ia eoꝝ opa. sic vos placetis
et ꝑ ꝯn̄s om̄ia opa vr̄a placent. dicetq; eis
illud Eccle. ix. Vade ⁊ comede panē tuum
in leticia ⁊ bibe cū gaudio vinū tuū. qꝛ deo
placēt opa tua. Potest ⁊ aliter exponi hec
ꝑticula scz sup̄ israel dei. vt ꝑ hoc describat
⁊ specificet eos quibꝫ pax ⁊ miscd̄ia sit pro-
missa. ac si dicatur. Pax ⁊ miscd̄ia erit sup̄
illos. qui in regl̄a ita ꝓficiūt vt fiāt ꝟe isra-
elite. i. ꝯtēplantes deū. nō sup̄ q̄slibet vouē
tes ⁊ nō soluētes. ꝫ sup̄ eos qui gr̄a promo
uēte ita ꝓficiūt vt sciāt deū sp̄ualiter ꝯtem
plari. qui in trinitate est ⁊c̄.

XXXVI. De annunciatione beate
Marie virginis.

In sole posuit tabernaculū suū ¶ Ad. ꝑ. viij. di. bernī. Accēde hāc similitudinē qua nulla in rebus mōi potest esse sublimior. nihil enī habuit spūssanctus in visibilibꝫ creaturis excellentius cui excellentiā virginis ꝓparet. In verbis ergo ꝓpositis sub methaſora solis hec gloriosa festiuitas ꝓmēdatur. in quibus tria per ordinē declarantur vidz gloriose virginis excellentissima ꝓmendatio filij dei dignantissima ꝓceptio. omniū nostruz vtilissima ꝓmotio. Primū ibi. in sole. secū duz ibi posuit. tercū ibi. tabernaculū suuz ¶Primo igitur noīe solis ꝓponitur nobis gloriose virginis excellētissima ꝓmendatio quā in ꝓprietatibꝫ solis lucidissime cognoscemus. ¶Non enī solis nomīe vocaretur nisi quia ꝓprietates eius sibi possent ꝓuenientissime adaptari. ¶Nam ſm philosophum omnes transferentes. scōm aliqꝫ similitudinē transferūt. non igitur beata virgo sol vocaretur. si non possent ei ꝓprietates solis aptissime applicari. ¶Propter qō sciendum qꝫ sol septem habet ꝓprietates. que spiritualiter intellecte ꝓueniūt virgini gloriose. ¶Habet enī sol in substātia puritatem. in splendore claritatem. in excellentia singularitatē in situ sublimitatē. in motu continuitatem in influētia fecunditatē ad oīa ꝓmūitatē que spiritualiter intellecta gloriose virginis Marie statui coaptantur. ¶Primo dico sol habet i substātia puritatē. et tantā qꝫ inter omnia corporalia nihil potest purius inueniri. adeo vt omniū hominū intuentiū visus ex puritate eius reuōdatur. Quis enīz apertis oculis pleno intuitu solem vnquā potuit intueri. Que ꝓprietas gloriose virgini optime conuenit. que ꝓ oīmbus puris creaturis tam angelicis qꝫ hūanis hz excellentissimā puritatē. quā nulla creatura plena ꝓgnitione sufficiēter poterit intueri. vnde augusti. Vbi de peccato agitur Marie nullam volumus fieri mentionē. ea enī puritate nitebat virgo sancta. qua sub deo nequit maior intelligi. vnde oīes tam angelici spūs qꝫ hūani āmirando clamāt i celis Que est ista q ascendit de deserto. ac si dicant. Que est ista que in tāta puritate ascēdit. quā nō solum nullus hominuz sed nullus nostrū ad plenū cognoscere poterit. puritate eius nostrū intuitū repellente. hīc berī. Quis vnqꝫ solem istū materialez pleno intuitu apris oculis potuit intueri. sic nullus eius puritatem plena cognitione scire potuit q videre. ¶Secundo sol in splendore habet claritatem. per quā lucet q perlucet omnē superiorē regionē. ita vt oīa celestia luminaria in ꝓparatiōe sui splendoris non luceant. imo nec penitus videantur. qz stelle q luna que in nocte lucent ex superexcellenti solis claritate. in die nō solum lucēt sed penitus occultantur. sic beata virgo omnē creaturā in vite sanctitate taz excellenter superemicat. vt in eius ꝓpatione omnes sancti q angeli quasi non sint extincti videant. Hinc berī. Sol iste materialis tam lucide incandescens ita siderum q lune positionem obfuscat vt sicut quasi non sint. videri non possint. Sic virga yesse veri ꝓuia luminis inaccessibili luce perlucens. sic vtroqꝫ spirituū lxbetat dignitatē. vt in cōparatione virginis. nec possint nec debeāt apparere. et licet in eius comparōne nihil esse vel etiam apparere videantur. non modicū tamen ex eius fulgore illustrantur vt ex ei? presentia tota celestis curia q vniuersa ei? milicia clarius incandescant. ¶Hinc iterum Bern. Sicut oēs stelle pariter q luna splendorem suū habent a sole. nec tamen in eius lucent pūtia. sic omnes sancti lucidius lucēt ex ei? pūtia q tamen i ei? ꝓparatione ēsi non luceant sic latent. vnde ꝓpingit hoc mirabile vt ex eius presentia magis luceant q tamen minus lucere videantur. Sicut ergo super oīa luminaria celi. sol suo lumie emicat et chorusca. sic beata virgo sanctitate vite emicat super oīes sanctos. Tercio sol habet in situ sublimitatem. vt etiā ex nimis remota altitudine paruus appareat cū sit maior tota terra. sic beata virgo tā in via per vite meritū qꝫ in celo per premiū. super omnes puras creaturas in altissimo est locata. ¶Quarto ꝓpter quod sciendum qꝫ status vie q merita sanctorum in tribꝫ consistunt. scilicet in gratijs. virtutibꝫ q deuocionibus. et horum tria suprema q altissima

In fa annunciacoib.

virgo sanctissima attingebat. Supremum autem in gratijs est omnē gratiam abūdātissime possidere. Unde ipsa gloriatur de hac abundantia eccl'. dicens. In me om̄is gratia vie ⁊ veritatis. ac si dicat. Omnis gratia vie id est vite huius est in me. q̄ nō solum mihi ꝫ omni homini om̄i statui. omni etati sufficit. Unde Jero. Ceteris ꝑ partes: marie vero tota se simul infudit plenitudo gratiarum bern̄. Ad quid putas mariam ab angelo iam dudum ante ꝯceptionez plenam gratie nunciatam? nisi vt superueniente deo in vterum. nobis fieret superplena vt quotienscunqꝫ precibus (licet tenuit) moueretur superefluere nobis liquorē gratie effundendo. Unde ex persona eius dicit Eccle. Uidete quia nō solum mihi laboraui. sed omnibꝫ exquirentibꝫ veritatem Altissimū ergo in omnibus gratijs est habere omnem gratiam. Ipsa nanqꝫ omnem habet gratiam. non solum sibi sed omnibꝫ eā inuocantibus sufficientem. Secundo stetit in altissimo virtutum. quia quicquid supremū in virtutibus esse poterat. hoc habebat. supremū aūt in virtutibus dicim⁹ omnes habere virtutes in summo sine vicio ī pugnante. qd̄ in nobis minime ꝯtingit. q̄c q̄d em̄ in nobis de virtutibꝫ plantatur. hoc fit cum impugnatione ꝯtrarij. scꝫ vicij. naꝫ in nobis virtus tenet mediū vicioꝝ ⁊ nulla in nobis virtus nutritur nisi de vicio cōtrario impugnemur. vnde eunuchis nō attribuitur virtus castitatis quia de vicio cōtrario scilicet luxuria minime impugnātur Gloriosa aūt virgo sic omnes virtutes habuit. vt de nullo vnqꝫ vicio temptaret Tercio stetit in suprema deuotione. tanto autē nostra deuotio est altior quāto subiectuꝫ de quo procedit (loquitur de subiecto humano) et obiectū in q̄d agitur est purius ⁊ nobilius. Et quia virgo sancta purissima fuit post deū. ⁊ in purissimū obiectū deuꝫ videt quē pre omnibus creaturis puriorē apprehendit Ideo eius deuotio semper extitit in supremo Q. aūt in his altissimis semper fuerit. ex persona eius dr̄ Eccle. xiiij. Ego in altissimis habito ⁊ thronus meus in colūna nubis. In omnibꝫ ergo altissimis gratiarum virtutū deuotionis ꝯtinue morabat.

D Quarto sol in motu habet ꝯtinuitatem nūqꝫ em̄ ad momētū tpis ad ictū oculi requiescit. ꝫ cursum suū ꝯtinuat incessanter. Sic beata virgo semꝑ fuit in motu meritorie actionis. Quicquid eniꝫ agebat hoc cū tanta disciplina ⁊ reuerentia faciebat ꝙ in om̄ibꝫ sup̄ma merita cumulabat. Si eī alij sancti in infinitū inferiores ad talē statū ꝓmouēte gratia ꝓuehūtur. vt de vita eorum testante p̄s. folium nō defluat. et om̄ia quecūqꝫ faciēt ꝓsperentur. multo magis sine om̄i ambiguo de virgine est credendum ꝙ de om̄i vita sua nihil vnqꝫ ei vacuū pertransiuit. nam in comedendo bi. dor. sine q̄bꝫ hūana nat̄a durare nō pōt. auxit suū meritū incessanter. quippe que de om̄ibꝫ his nihil q̄ꝫ q̄ sola requirebat necessitas sibi sumpsit. Hec aūt cōtinuitas merendi precipue ex tribꝫ agebatur. vicꝫ de exterioꝝ sensuū et mēbroꝝ ad deū ⁊ ꝓpter deū cōtinua exercitatione tpis continuatōe interioꝝ suoꝝ scꝫ rōne memoria ⁊ voluntate. mētis ⁊ spirit⁹ ad deū cōtinua suspēsiōe qd̄ licet nobis sit impossibile ⁊ ꝑ cōsequēs de ea vix credibl'e tn̄ qꝛ btā v̄go in se nl'lū hūit r̄tractiuū eo ꝙ fomes peccati ꝑ cōceptōꝫ filij sublat⁹ est in ea totaliter ⁊ extinctus. Ideo sꝑ sup̄ma merita cumulabat. Q. si ꝓpter corpis teneritudinē aliqd̄ d̄ exercitio oportuit relaxari hoc ip̄m tam v̄tuose agebat vt etiā ꝑ v̄tutē discretionis q̄ mater est omniū virtutū. suprema merita reportaret.

E Quinto sol hꝫ in influētia fecunditatē. nihil em̄ est sub sole qd̄ nō solis influētia valeat fecundari. et sine eius v̄tute gignere de se fructū. Hic philo. di. ꝙ hō gn̄at hoīem ⁊ sol. sic btā virgo fecunditatē tribuit. nec sine eius auxilio nullus vnqꝫ facere potuit de se fructū Hic bern̄. Maria volut alterū solē induit sibi. ⁊ quēadmod̄ ille sup̄ bonos ⁊ malos indifferēter orit̄ tribuēs oībꝫ sine dr̄a fecūdari. sic ip̄a beata virgo nō discutit merita. ꝫ oībꝫ sese exorabilem omnibus clementissimam prebet. omniūqꝫ deniqꝫ necessitates āplissimo quodam miseret̄ affectu. Nullus eniꝫ homo vnqꝫ proficere potuit nec proficiet in eternum. nisi qui fecunditatē merendi est a

deo per virginē cōsecutus. Hinc Bernar.
Quicquid est illud qd̄ offerre deo paras.
marie cōmēdare memēto si nō vis sustine/
re repulsam. quia sicut deus non nisi per eā
ad nos venit. sic nec nos nec nostra opa ad
deū veniunt nisi per eā. Dupliciter ergo ꝑ
eius auxiliū fecundamur. quia si quid bo
ni facimus per eius auxilium prosperatur.
scdo per nos opatū eius manibꝫ dño pñta
tur. Est ergo cōueniētissima similitudo. vt
sicut sol pater est omniū nascentiū. sic vir/
go sancta mater est omniū credentiū. Cuꝫ
em̄ in ea sint om̄es gratie ⁊ v̄tutes. quicq̄d
de eisdem bonis consequimur. accipimꝰ vti
q̄ꝫ de virgine gloriosa. ꝓpter qd̄ om̄es electi
eius dicūtur filij. quoꝝ omniū iesus xp̄us
sicut Luce. dr̄. primogenitus est vocatus.
¶ F ¶ Sexto sol habet ad om̄ia cōm̄itatē. splē
dorē suū bonis ⁊ malis cōmunicās spgēs il
lum ad loca feda ⁊ munda. Sic beata vir/
go cū se creature cōmunicat. singulis ꝓ sua
capacitate tribuens. qd̄ insinuare curauit.
canti. dicēs. Ego flos cāpi qꝛ sicut flos cā/
pi om̄ibꝫ exponitur. nulli clauditur. sic vir/
go sancta nulli se denegat ꝫ cōmunicat vni/
uersis. nec solum nulli se denegat. ꝫ quod
plus est om̄ibꝫ se offert dicēs. illud Eccle.
Venite ad me om̄es qui cōcupiscitis me et
a generationibꝫ meis implemini. Hic ber
nardus. Maria om̄ibꝫ om̄ia facta est. vt de
plenitudine eius accipiāt vniuersi. captiuꝰ
redemptōnem. eger curationē. tristis con/
solationē. peccator veniā. iustus gratiā. an/
gelus leticiā. deniq̄ꝫ tota trinitas gloriam.
filius carnis subām. vt nō sit qui se abscon
dat a calore eius. Merito ergo ad mariam
tanq̄ꝫ ad mediū respiciunt vniuersi. et qui
habitant in celo. et qui sunt in inferno. et q̄
nos precesserūt ⁊ nos qui sumus ⁊ q̄ nos
sequūtur ⁊ nati natoꝝ ⁊ qui nascētur ab ill'.
Illi qui sunt in celo vt resartiātur. ⁊ q̄ sunt
in inferno vt eripiātur. et qui p̄cesserūt vt ꝓ
phete fideles inueniātur. et qui sequuntur
vt gr̄am cōsequātur. Merito ergo in te r̄spi
ciunt oculi totius creature. qꝛ ꝑ te ⁊ in te et
de te benigna manus om̄ipotētis quicquid
creauerat recreauit. ¶ G ¶ Septīo sol
in excellētia hꝫ singularitatē qd̄ ex interp̄ta
tione noīs declaratur. dr̄ em̄ sol quasi solus
lucēs. eo q̄ parem nō habeat. Sic btā vir
go sola est. nō hñs in celo parē nec similem
sup terrā. Hinc bern̄. Et si aliqui in aliqui
bus cōmunicēt virgini. vnū tñ est in q̄ nec
primā similē visa est nec hr̄e sequentē. scili/
cet gaudiū matris cuꝫ virginitatis honore.
Optimā ergo partē elegit. in quo ei nō cō/
municat alienus. qꝛ ⁊ si bona est fecunditas
cōiugalis. melior tñ est castitas virginalis.
ꝓrsus aūt optima est fecunditas virginal'.
Q si adijcias. cuius mater est? Que iam
lingua poterit etiā si angelica fuerit dignis
laudibꝫ extollere matrē. matrē nō cuiuscū/
q̄ꝫ de plebe sed dei. duplex nouitas. duplex
stupor ꝫ digne ꝓrsus aptissimeq̄ꝫ cōueniēs
neq̄ꝫ em̄ alius filius virginē nec d̄m decuit
alter ꝑtus. Octauo sol in eclipsi videt̄ hr̄e
doloris calamitatē. sic btā virgo in passiōe
filij eclipticata ē sup oēs viatores sufferēs
vim doloris sicut ex simeonis ꝓphetia ei fue
rat ꝓphetatū dicētis. Tuā ip̄ius aīam ꝑtrā
sibit gladius. qd̄ exponēs bern̄. di. Vere tu
am aīam doloris gladius in hora passiōis
filij pertransiuit vt plus q̄ꝫ martirem te pre
dicemus in qua nimirū corp̄ree sensuū pas
sionis excesserit cōpassionis affectus. An nō
tibi plus q̄ꝫ gladius fuit ꝑmo ille reuera ꝑ
transiens animā ⁊ pertingens vsq̄ꝫ ad diui
sionem anime ⁊ spiritus) Mulier ecce filiꝰ
tuus. O cōmutatōm inequalē iohānes ti
bi ꝓ iesu tradit̄. ꝑuus ꝓ dño. discipulus ꝓ
mgr̄o. filius zebedei ꝓ filio dei. ¶ H ¶ Et
his ergo ⁊ silibꝫ ꝓprietatibꝫ solis. btā v̄go
est solis noīe appellata. in quē solem deꝰ ta
bernaculum suum. i. xp̄m posuit. qui homo
xp̄us bene tabernaculum dr̄. qꝛ in eo vt ait
apostolus. plenitudo diuinitatis corporali
ter habitabat. ¶ Fuit ergo deus in homi/
ne cristo. cristus aūt ex homine ⁊ deo in vni
tate persone in Maria habitabat. hic bern̄.
Iure sole Maria perhibetur amicta q̄ pro
fundissimā diuine sapientie vltra quā cre/
di possit penetrabat abyssum. vt quantum
sine personali vnione creature patitur cōdi
cio luci illi inaccessibili videatur immersa
Ip̄a enim meruit velut summatim cingi ⁊
operiri vndiq̄ꝫ ⁊ circūfundi vndiq̄ꝫ ⁊ tanq̄ꝫ

In fo annunciacoīs.

ipso diuino igne concludi. Agente hoc in ea spiritusancto qui nos apud deuz dignet misericorditer promouere ꝛc.

XXXVII. De eodem ſmo ſcdus.

Dies boni nūcij est. si tacuerimus ꝛ noluerim⁹ nūciare sceleris arguemur. iiij: reg. vij. Dicit Bern. Qd per gabrielē archangelum marie diuinitus nunciatur ꝛ per xp̄z adimpletur. hoc totū pauet celum. stupet terra. creatura om̄is etiā celestis miratur. In verbis ergo ꝓpositis quatuor intelligimus. videlicet huius diei festiuitatē. festiuitatis historicam veritatē. nostram vtilitatē. predicatoris ad annūciandu3 necessitatē. Primū ibi dies. scdm ibi nuncij. tercium ibi boni. quartū ibi si tacuerimus ꝛc. Primū autez expōne nō indiget. in manibus enim est h⁹ diei festiua celebritas. et ideo deuote ludendum est. In scdo mēbro videlicet in bono nuncio qd in hac die marie matri nostre et per ꝯn̄s toti mdo nūciatur. qd vt ad qualēcunqz intelligentiā auditoꝝ mentib⁹ inculcare valeamus. necesse est ſmonē istū alti⁹ exordiri. qui ſmo vt gratius acceptetur nō nostrā ſ beati Bern. sn̄iam applicamus. q̄ sic dicit. ¶ Videre videor mihi primū hominē. quatuor virtutib⁹ in exordio creationis sue amictū esse. que sunt pax. v̄itas. miscdia ꝛ iusticia. de quib⁹ dicit p̄s. Misericordia ꝛ veritas obuiauerūt sibi. iusticia ꝛ pax osculate sunt. Est em̄ in his quatuor salutis integritas. nec sine his om̄ib⁹ pōt stare salus nr̄a. quas ds accepit de corde suo. et primos p̄ntes his vestiuit. iuxta illud ecclesiast. xvij. Deus ſm se vestiuit hominez virtute ꝛ dedit ei potestatē eoꝝ que sunt super terram. Primo aūt dedit eis pacem. vt nec intus nec foris esset aliquid qd eos posset aliq̄liter ꝑturbare vel ad aliquā inquietudinē ꝓuocare. vt nec intus essent pugne. nec foris timores. nec caro ꝯcupiscerz aduersus spm̄. nec spūs ꝯtra carnē. Pt⁹ hāc gratiā dedit homini scdo veritatē cū instruxerat eū ꝛ docuit quid ei esset faciendū ꝑiter ꝛ cauendum. cū eis dixit. Ex om̄i ligno paradisi comedetis. De ligno v̄o scientie boni et mali cauete ne comedatis. Tercio dedit eis iusticiā tū ꝯminabatur eis penaz dicēs Quacūqz die comederitis morte moriemī Tandem exhibuit misdiam cuz post transgressionē deus morose deābularet in ꝑadiso. dans locū p̄nie ꝛ accasionē venie interrogando. Adam vbi es? et qz sponte hō dimisit pacē ꝛ miscdiam nō curauit dās man⁹ iniquitatib⁹ ꝛ peccatis ꝛ ambo preuaricantes contra mandatū dn̄i pomū vetitū gustauerūt. ideo relicta pace statī inuenerunt aliā legē in mēbris suis repūgnantem legi dei. ideo due virtutes. scz pax ꝛ miscdia recesserunt ab eis ꝛ redierūt in cor dei qui dedit illas. relique v̄o scz iusticia ꝛ v̄itas remanētes cū eis. ip̄os cum om̄i posteritate sua sine miscdia affligebāt. Hinc est q ds plus q̄z per quinqz milia annoꝝ de hoc peccato placari nūq̄z poterat. ſ ad persuasionē veritatis ꝛ iusticie totū mdm diluuio paucis exceptis deleuit. multa similiter milia pro vno murmure prostrauit. seuiēs et indignās homini sicut leo His aūt duabus scz veritate ꝛ iusticia homib⁹ nō parcētib⁹ interim nō cessabat pax nec dabat miscdia silentiū in corde dei. sed pio susurrio paterna pulsantes viscera. deo dulciter suggerebant dicentes. Nunquid in eternū proijci et deus aut non apponet vt complacitior sit adhuc. nunquid obliuiscetur misereri deus. aut ꝯtinebit ī ira sua mīas suas? Et q̄z uis diu multūqz visus sit dissimulare pat̄ miserationū. vt interiz satis faceret zelo iusticie ꝛ v̄itatis. nō tn̄ infructuosa fuit supplicantiū imꝑtunitas ſ exaudita est in tp̄e oportuno Forte em̄ interpellantib⁹ tale dr̄ dedisse rn̄sum. Vsqz quo preces vr̄e? debitor sum ꝛ sororib⁹ vr̄is quas accinctas videtis ad faciendam vindictam in nationib⁹ iusticie ꝛ veritatis. vocentur. veniant et sup̄ hoc verbo pariter conferamus. Festinant ergo legati celestes. et vt viderunt miseriam hominum et crudelem plagam. propheta loquitur. angeli pacis amare flebant. qui enim fidelius que ad pacem sunt querant quam angeli pacis? Sane ex deliberatione communi ascendit veritas ad constitutā diem. sed ascendit vsqz ad nubes. nec dum

plane lucida sed obscura ⁊ obnubilata zelo indignatōnis. factūq; est vt legimus in ꝓphetia. Dñe in celo misericordia tua ⁊ veritas tua vsq; ad nubes. Medius aūt pater luminū residebat. et vtraq; pro ꝑte sua qđ habebat allegabat. et quod vtilius poterat loquebatur. ¶ K ¶ Quis putas illi colloquio meruit interesse ⁊ indicabit nobis? quis audiuit ⁊ enarrabit? forte inenarrabilia sunt ⁊ nō licet homini loqui. Sum̄a autem controuersie huius hec fuisse videtur Eget miseratōe creatura rationalis ait misericordia. quoniā misera facta est ⁊ miserabilis venit tempus miserendi eius. q̄ iam tempus preterijt. Et econtra veritas ait. Oportet inquit impleri ſmonē quē locut⁹ es dñe. totus moriatur adam necesse est cū omnib⁹ qui in eo erāt qua die vetitum pomū in preuaricatione gustauit. ¶ Vt quid ergo ait miscđia. vt quid me genuisti citius parituram. scit em̄ veritas ip̄a quoniā misericordia tua perijt ⁊ nulla est si nō aliquando miserearis. Similiter aūt ⁊ illa ecōuerso loquebatur. Quis em̄ nesciat ꝙ si predictam sibi preuaricator sn̄iam mortis euaserit. perijt nec permanebit in eternū veritas tua dñe? Et ecce vnus de cherubin ad regē Salomonē suggerit esse mittendum: quoniam filio datū est omne iudicium. In ei⁹ ergo iudicio ⁊ in conspectu suo p̄dicte scilicet miscđia ⁊ veritas obuiauerūt sibi. eadē que supra dicta sunt verba querimonie repetentes. Fateor ait veritas zelum bonū habet misericordia. sed vtinam ſm scientiam Nunc autez quid preuaricatori plus q̄ sorori iudicat esse parcendum? At tu inquit misericordia neutri parcis sed tanta indignatione seuis in preuaricatiōe vt inuoluas pariter ⁊ sororem. Quid male merui si q̄d habes aduersum me dicito mihi. Sin aūr quid me persequeris? Grandis controuersia fratres ⁊ intricata nimium discepatio. Quis non illic diceret. Bonuz nobis erat si natus nō fuisset homo iste ⁊ sic erat. omnino non videbatur quomodo simul possent miscđia ⁊ veritas conſuari. Cūq; veritas adijceret in ip̄m iudicē ꝑtis sue merita dicens. cauendum omnino ne irritū fieret verbū patris. et ne ſmo viuus ⁊ efficax qualibet occasione euacueretur. Ait pax. Parcite queso parcite verbis huiusmodi. nō vos decet huiusmodi altriatio virtutuz est ista inhonesta contentio. Porro iudex inclinauit se ⁊ digito scribebat in terrā. Erant autē verba scripture que pax ip̄a legebat in auribus omnium. Hec scilicet veritas dicit. perij nisi Adam moriatur et hec scilicet misericordia dicit perij nisi miscđiam ꝯsequatur. Fiat mors bona ⁊ habet vtraq; qđ petit. Omnes obstupuere in verbo sapientie ⁊ forma ꝯpositionis pariter atz iudicij. Si quidem manifestū fuit nullam eis occasionez querimonie remanere si fieri posset qđ vtraq; petebat vt ⁊ moreretur ⁊ veniā consequeretur. Sed quō fiat inquirūt Mors crudelissima ⁊ amarissima bona fieri q̄ naz ratione poterit? At ille. mors peccatoꝝ pessima. ß preciosa fieri poterit mors sanctoruz An nō erit preciosa si fuerit vite ianua. porta glorie. Preciosa vtiq; inquiūt. ¶ L ¶ Sed quomodo fiet istud. At ille. Si quis ex caritate moriatur. et qui nihil debet morti. ⁊ cuius mors p̄ciosior erit in bono q̄ omniū hoīm q̄ fuerūt sunt ⁊ erūt mors potest fieri in malo. Bonus visus est ſmo ⁊ fidel ⁊ om̄i acceptōe dignus. Sed vbi ille innocēs poterit inueniri qui mori velit. nō ex debito nec ex malo merito. ß ex bñplacito suo Circūit v̄itas orbē ⁊ nemo mđus a sorde. nec infans etiā cuius vnius diei est vita super terrā inuenitur. Sed ⁊ miscđia celū oē plustrat. et in angelis q̄q; (ne dixerī prauitatē) minorē inuenit caritatē. nec angl̄z posse sufficere ꝓ om̄ib⁹ cū sit siliter creata. Redeunt ergo ad ꝯstitutū diem veritas ⁊ misericordia. anxie plurimū non inuento quod desiderabant. Tunc seorsum pax cōsolans eas. Vos inquit nescitis quicquā nec cogitatis Non est qui faciat bonum. nō est vsq; ad vnū. Qui consiliū dedit ferat auxilium Intellexit rex quid loq̄retur ⁊ ait. Penitet me fecisse hominem. Pena inquit me tenet mihi incumbit (vt pax ait) sustinere penam et penitentiam agere ꝓ homīe quem creaui Tunc ergo dixit. Ecce veniā. Non ei poterit hic calix trāsire nisi bibā illū. et accersito

In annunciacione dominica

protinus gabriele. Vade inquit dic filie syon. Ecce rex tuus veniet festinauit ille et ait Adorna thalamum tuum syon et suscipe regem porro venturum regem. misericordia et veritas obuiauerunt sibi. sicut scriptum est. Misericordia et veritas precedent faciem tuam. Justicia vero tronum preparauit secundum Esa. Justicia et iudicium preparatio sedis tue. Pax autem cum rege venit vt propheta fidelis inueniret qui dixit. Pax erit in terra nostra cum venerit. Et illud Esa. secundo. Conflabunt gladios suos in vomeres etc. ¶ M ¶ Sequitur tercium scilicet boni. in quo huius annunciationis vtilitas designatur. Propter quod sciendum quod in prima creatione homo accepit triplicem dignitatem. scilicet naturalium excellentiam. mentis innocentiam et dei amiciciam. Primo dico habuimus naturalium excellentiam. in eo quod omnia nostra interiora et exteriora sursum ad deum erant erecta vt sine labore et sine omni impugnatione deum possemus contemplari. ita vt ab hac excellentia nihil foris impediret. nec intus retardaret. Nam vt ait Bernardus. Rectus dominus rectum fecit hominem. vt omnia que essent in homine recto ordine erigerent se ad deum. Secundo habuimus mentis innocentiam. quia sine omni peccato creati fuimus. Ad imaginem quippe dei. qui peccatum non habuit creatus fuit homo. ex cuius persona dicitur in psal. Ego in innocentia mea ingressus sum: redime me et miserere mei Tercio in dei magna amicicia stetit homo. Cum enim omnis dilectio et amicicia super similitudine fundatur dicente eccle. xiij. Omne animal diligit suum simile. non potuit deus non diligere hominem quem ad similitudinem et imaginem suam creauit Ab his omnibus dignitatibus cecidit homo. cum gustauit cibum vetitum preuaricando mandatum et nos in eo cecidimus vniuersi. ¶ N ¶ Cecidimus autem in triplicem miseriam Nam ab excellentia cecidimus in ignominiam. ab innocentia ad culpe miseriam. ab amicicia ad dei inimiciciam. Ex quibus tribus nimis abominabiles facti sumus. propter quod de homine sic lapso dicitur in psal. Homo cum in honore esset non intellexit. ecce dignitas hominis in qua stetit sequitur. Comparatus est iumentis insipientibus et similis factus est illis. ecce ignominia in quam cecidit. vt homini post lapsum insultando et improperando dicerent bestie terre illud Genesis. Ecce adam quasi vnus ex nobis factus est. Hec ergo tria scilicet excellentiam innocentiam et amiciciam recuperauimus per dei incarnationem. Nam excellentiam recuperauimus per dei et hominis in vtero virginis vnionem Maxima enim dignitas homini est deum habere hominem et fratrem nostrum. vnde ex hac excellentia aliquando peruenimus ad infinitam digniorem excellentiam in celo. vbi limpidius et immediatius quam adam. deum et dominum contemplamur vnde cum dominus commendasset iohannem baptistam Lu. vij dicens. Inter natos mulierum non surrexit maior iohanne bap. subiunxit. Qui autem minimus est in regno celorum. maior est illo. Ex quo patet quod minimus in regno celorum in digniori stat excellentia quam adam. licet enim adam in magna stare excellentia. peccare tamen poterat quod in regno celorum nullus potest. Secundo innocentiam recuperauimus per domini passionem. Ipse enim vt Esa. ait. peccata nostra pertulit super lignum. et iterum. Ipse peccata multorum tulit. Item Jere. xxxi. Peccati eorum non ero memor amplius. sublato autem peccato innocentiam recuperauimus. hinc roma. vi. Liberati a peccato. fui autem facti deo. habetis nunc quidem sanctificationem vestram. finem vero vitam eternam. Tercio recuperauimus amiciciam per sanguinis effusionem sic enim dicit apostolus. Cum inimici essemus reconciliati sumus deo per mortem filij eius Vel dicere possumus. quod recuperauimus dei amicitiam per incarnationis vnionem. in eo enim quod vestiuit se carne nostra. priori nos amicicie reformauit. Secundo innocentiam recuperauimus per eius passionem. Tercio autem excellentiam recuperauimus per eius rationem in cuius virtute assequimur eternam glorificationem. in qua copiosam et gloriosam excellentiam habebimus in eternum ¶ O ¶ Sequitur quartum et vltimum scilicet si tacuerimus sceleris arguemur in quo predicatoris necessitas declaratur. qui enim scientie et eloquentie donum et maxime gratiam ad loquendum verbum dei accipiunt a domino grauissime arguuntur si ea ad lucrum non posuerint animarum Vnde Esa. Ve mihi quia tacui. Considerauit enim quod ad predicandum talentum acceperat et ideo doluit se tacuisse. propter quod talibus negligen-

tibus. dicitur Luce decimono. Serue ne/
q̄ quare non dedisti pecuniā meam ad mē
sam ⁊ ego veniens cum vsura vtiq̄ exegis/
sem illam. Hinc j. Corinthiorū nono. Ue
mihi si non euangelizauero. quoniam dis/
pensatio tradita siue credita est mihi Bern
nardus. Ue qui bene loqui de domino ac/
ceperunt si questum reputant pietatē ⁊c.

XXXVIII. De eodem. ſmo tercius.

Aue maria gra
tia plena Luce secundo. Dic̄
Bernnardus. Iniungitur no
ua legatio angelo gabrieli. et nouam virgo
professa virtutem. noue salutationis hono
ratur obsequio antiqua excluditur maledi
ctio mulierum. et nouam noua mater acci/
pit benedictionem. ¶ P ¶ In verbis er/
go propositis cū subiunctis. sex dulcissime
sententie ponuntur. quibus gloriosa virgo
Maria mirifice cōmendatur. Primo enī
laudatur ⁊ salutatur a purissime vite inno
centia. secundo a virtutū copiosissima suffi
cientia. tercio a gratiarum plenissima sup/
effluētia. quarto a dignissima dei presentia
quinto a status sui excellentissima reueren
tia. sexto a fructus sui vtilissima magnificē
tia. Primum ibi aue. secundum ibi maria
tercium ibi gratia plena. quartum ibi dn̄s
tecum. quintum ibi benedicta tu in mulie/
ribus. sextum ibi et benedictus fructus ven
tris tui. Hec ergo laudis preconia per or/
dinem prosequentes. primo dicimus q̄ be
ata virgo commendatur ⁊ laudatur p̄ hoc
q̄ est aue a purissima vite innocentia. q̄ sci/
licet salutatio tanto gloriosior christi virgi/
ni attribuitur. quāto rarior in scriptura in/
uenitur. In omni enim textu veteris testa
menti ante istam salutationem non inueni
tur. eo q̄ nulli vnq̄ hominū veraciter po/
tuerit applicari. Quis enim sine ve a mun/
di exordio est inuentus. nec infans cuius vi
ta est vnius diei super terram. Dicitur em̄
aue. id est sine ve. hoc est sine culpa. cui iu/
sto ordine debetur ve effectum pro causa vt
sepe solet fieri intelligentes. et quia sola vir
go immunis ab omni macula fuit. ideo ei
soli hec noua dictio ⁊ noua salutatio debu/
it reſuari. ¶ Q ¶ Est autem triplex ve a
quo fuit libera virgo sancta scilicet a ve cul
pe originalis a ve culpe venialis ⁊ a ve cul/
pe mortalis. De primo ve dicitur Jeremie
decimoquīto. Ue mihi mater mea vt quid
me genuisti virum rixe. virū discordie. Ri
xas enim ⁊ discordias quibus spiritus con
cupiscit aduersus carnem ⁊ caro aduersus
spiritum. ab originali peccato contraximus
que in nobis rarissime compescuntur. De
secundo ve dicitur treno. Ue nobis q̄ pec/
cauimus. hoc enim de veniali congrue pōt
dici. cum Jere. in vtero sanctificatus in v̄
bo prime persone connumerās se alijs mor
taliter non peccauit. et ideo hoc ve pro veni
alibus potest sumi. De tercio ve dr̄ Osee
Ue eis quia recesserunt a me. et iterū Je/
remie. vij. Ue eis cum recessero ab eis. q̄d
de mortalibus peccatis oportet intelligi. q̄
nec deus a nobis nec nos a deo recedimus
nisi cum culpam cōmittimus mortalium
peccatorum. De om̄ibꝫ aūt tribꝫ istis ve dr̄
Apo. v. Ue ve ve habitantibꝫ in terra. sic ei
dicit iohānes. Audiui vocē angeli vniꝰ vo
lantis per mediū celi dicentis voce magna
Ue ve ve om̄ibꝫ habitātibꝫ in terra. ac si di
cat. Om̄es habitantes in terra infecti sunt
aliquo istoꝝ triū ve. q̄d vt plenius ⁊ plani/
us videatur. ¶ R ¶ Sciendū q̄ sunt tria
gn̄a peccatoꝝ. scꝫ originale. veniale. mortale.
vt premisimus. et sicut ex decore gratie nul
lum bonū remanet irremuneratū. sic ex de
core iusticie ⁊ ex decore culpe nullum malū
remanet impunitū. ideo predictis tribꝫ ge/
neribꝫ pctōꝝ inter se distinctoꝝ debent tria
genera ve inter se distincta. Nam origina/
li pctō debetur ve lymbi. in quo anīe hn̄tes
pctm̄ originale excluduntur a visione dei.
Peccato vero veniali debet purgatorium
per cuius ignē predicte anīe a suis veniali/
bus depurātur. Peccato aūt mortali debe
tur infernus. nō vt illic p̄ueniētes purgen
tur ſ̄ vt eternaliter cruciētur. Cū ergo beata
virgo nullum predictoꝝ pctōrū habuerit
ideo adiudicabit ei angelus q̄ merito esset
ab om̄i ve p̄ueniēte ex peccato penitus libe
rata ⁊ aliena. Licet enī vt doctores tradunt
ad lymbum descendisset. si ante passionem

dñi decessisset. hoc nõ fuisset ꝓpter culpã ꝓ/
sone. sed ꝓpter infectionẽ nãe hũane. Vel
etiã dici potest. ꝙ hoc ideo factuꝫ fuisset. ꝙ
deus per passionẽ suam celestis regni ianu
am nondum aperuisset. ¶ Possunt
aũt quattuor cause assignari. cur brã virgo
nouo saluatõnis genere debuit ab angelo
salutari scz ꝓpter veteris culpe transuersio/
nẽ. noue virginitatis inuentionẽ. nouã cõ/
ceptionẽ ⁊ nouã ꝓcreationez. Prima dico
causa propter quam brã virgo nouo saluta
tionis genere salutatur hec est. cum culpa
esset in gratiã. maledictio in benedictionẽ. to
tũ ꝙ pondus mali in bonũ cumulũ muta/
tũ fuit. in signũ huius ergo gratie nomẽ ꝑ/
uaricatricis mulieris debuit etiã transposi
tis literis transmutari. vt cũ illa vocaretur
Eua. nõa ꝛepatio in cõtrariũ facta incipere
merito debuit ab aue. Nec aũt totũ malum
per euam infusum per mariam in gratiã sit
mutatũ. dicit aug⁹. Eua em̃ luxit. ista exul/
tauit Eua lacrimas Maria gaudiũ in ven
tre portauit. impleta est ergo Maria gratia
et eua euacuata est a culpa. maledictio eue
in benedictionẽ mutatur marie Secũda cau
sa ꝓpter quã brã virgo nouo salutatiõis ge
nere ab angelo salutatur. est noue virgini/
tatis adinuẽtio. licet em̃ multe essent virgi
nes ante eã. nulla tamẽ ex illis ante ipaz ꝓ/
positũ hũit sic manendi. vnde berñ. O brã
virgo quis te docuit aut ꝙ pagina instruxit
vt virginitate dño sic placeres. Dicũt em̃
eius ꝓcones ꝙ deo virginitatis sue votũ
emiserat. hac tñ ꝓditione interposita. si di
uine fozet bñplacitũ voluntari. ꝓpter qõd an
gelo salutanti rñdit hũiliter dicens. Quo/
modo fiet istud qm̃ virũ nõ cognosco. i. nõ
ꝓpono. Et quia ante eã nemo vo/
ginitatis votũ emiserat. ideo ꝓpter hãc no/
uã ⁊ deo gratã ⁊ insolitam adinuẽtionẽ. no
ua salutatione ab angelo salutatur. Tercia
causa noue salutationis est noua ⁊ prius in
audita conceptio. concepit ergo virgo nõ de
virili semine ꝫ de spũssancti germine. in ꝙ
nec primã similem visa est nec hãe sequẽtẽ
et hoc est qõd ꝓmisit angelus virgini querẽ
ti. Quomodo fieret istud? dicẽs. Spiritus
sanctus supueniet in te. ex cuius virtute cõ
cipies virgo ꝑmanẽs post ꝓceptũ Quarta
causa noue salutatõis est nouus ⁊ insolit⁹
et omni stupore mirandus ꝓtus. Non em̃
parturiuit quẽlibet de plebe. nec principez
quãtũlibet magnũ huius mõdi. ꝫ deũ verũ
qui fecit mõm. De hac nouitate ⁊ ineffabi
li stupore. dicit berñ. Si adꝛicias alꝛ̃ eius
excellentꝛ̃s. cuius mater est? que iam pote/
rit lingua etiam angelorum dignis extollere
laudib⁹ virginẽ matrẽ. nõ cuiuscũqꝫ sed õi
potẽtis. Ista est em̃ nãe virginis gloria singula/
ris ⁊ excellentissima ꝓgatiua. ꝙ filiũ suũ
eundemqꝫ cũ deo pãe hãe meruit ꝓmunem
Ex his ergo quatuor nouitatib⁹ brã virgo
noue salutationis genere debuit salutari.

¶ Sequitur in predicto dꝛemate scõm
membrũ scz Maria. In quo innuitur vir/
tutũ copiosissima sufficientia. qõd ex interꝓ/
tatione eiusdem nominis euidentius decla
ratur. Maria em̃ interꝓtatur mare. Habet
em̃ mare tres vel quattuor ꝓprietates q̃ spi/
ritualiter intellecte Marie cõueniunt ꝓpter
quas a mari maria vocata est. Describitur
em̃ in libro de naturis rerũ sic. Mare ẽ col/
lectio omnium aquarum tam dulcium qꝫ
salsarũ. hospitiũ omniũ fluuioꝝ. subsidiuꝫ
in necessitatib⁹. refrigeriũ in periculis. itine
rantiũ ꝓpendiũ. laborantiũ lucruꝫ. In his
maris ꝓprietatib⁹ omniũ virtutũ cumulus
gloriose virginis declaratur. Ma ꝑ primaz
ꝓprietatẽ scz collectio omniũ aquarũ. qd ni
si cumulus omniũ virtutũ accipitur. quod
aũt subiũgitur. Tam dulciũ qꝫ salsarũ. in/
nuitur ꝙ nõ solum virtutes dulciter affici
entes habuit ꝫ etiã ꝑ ꝓpassionẽ amaricant
tes per quas materno affectu oĩm miseꝛ̃s
ꝓpatiebatur. Si em̃ paulus multũ inferi/
or dicere de se potuit. Quis infirmatur et
ego non infirmor quis scandalizatur ⁊ ego
non vror. q̃nromagis maria. De hac vni/
uersitate omniũ virtutũ. di. anſel. exponẽs
illud eccle. Vas auri solidũ ornatũ oĩ lapi/
di pcioso. Maria est vas ꝓpter dignitatis
ꝓeminẽtiã. auri, ꝓpter stat⁹ eminẽtiã. solidum
ꝓpter omniũ malorꝝ resistẽtiã. ornatũ oĩ la/
pide pcioso, ꝓpter omniũ virtutũ ꝓfluentiaz
qõd pulcre nobis, ꝓponitur genẽ. j. vbi dr Cõ
gregẽtur oẽs aque q̃ sub celo sunt in locum

vnū ⁊ sequit. Cōgregatiōes aquaꝝ appellauit maria. ac si in eisdē verbis silenter inuat. Ubicūq; ⁊ ī quecūq; locovideritis ꝯgregatiōnē oīm aquaꝝ. i. oīm virtutū collectionū ipsa est maria electa mater dei. ¶ Secūdo in p̄dicta marie descriptiōe subiungit. Caput ⁊ hospinū. caput ꝓpter aquaꝝ effluentiā. hospinū ꝓpter earūdē refluentiā. que duo breuiter tanguntur ecc. vbi dr. Ad mare vñ exeunt flumia q̄ntū ad caput. itez reuertunt quantū ad hospitiū. Sic beata virgo maria caput est oīm gratiaꝝ. aqua quicquid boni ꝓsequimur nobis fluit. Hinc bernardus. Nihil nos deus habere voluit qđ per manus sanctissimi virginis marie nō transiret. Eram? ei omnes filij ire ⁊ indigni vt a deo īmediate aliquid accipemus. Datū est ergo marie quicq̄d salutis quicquid gr̄e ac opimus. vt p illam daret nobis. quippe q̄ nec seipsum nobis dare voluit nisi p ipsam. Est aūt mare nō solum caput aquaꝝ. sed et hospitiū eaꝝ. p quod instruimur q̄ cuꝝ oīa flumina gratiarū ab ipsa scz virgine maria nobis fluant. debemus ⁊ nos eadē p gratiarū actionē in ipam refundere. vt vberius itez nobis fluāt. bern̄. Ad mare vnde exeūt flūia reuertāt̄ vt iterū fluāt. nec vt minus bñs q̄ dederat repetit ꝫ ne tibi depeat quicquid ad ea retuleris. Siquidē ⁊ fluis aq̄ si stet erit putrescet. sic plane gratiarū cessat decursus vbi recursus nō fuerit. Tercio mare est subsidiū in necessitatibꝫ sic bta virgo dei genitrix ī necessitatibꝫ subuenit vniuersis ⁊ qđ singulis necessarium fuerit submistrat. vnde stans in publico clamat ad nos oēs dicēs. Venite ad me om. q̄ ꝓcupiscimini. et a gratiarū meis adimplemini. hinc bern̄. Maria sinū aperit vniuersis vt de plenitudine eius oēs accipiāt. captiui redēptōem. eger curatōem. tristis ꝯsolatōz pctōr veniā. iustus gratiam. angelus leticiā. filius carnis subām. deniq; tota trinitas gloriā. Quarto mare est ꝓpendium itinerantiū longissima. n. via sup mare velociter pertransitur. sic ⁊ go bta est nām ꝓpendiū qui ī hoc mari magno itineramus. facilius em̄ ⁊ velociter p ea tales gratias ꝓsequim̄. p quibꝫ sine ea nos oporteret longissima tpis spacia laborare. vñ bern̄. Aduocata premisit peregrinatio nra. q̄ tanq̄ iudicis mater supplicit̄ ⁊ fideliter salutis nre negocia pertractabit. nec patri repulsam possumus vbi ante filiū matrē ante patrē filiū habemus. Filius ei ostendit patri vulnera. mater filio pectus ⁊ vbera. nec vlla pōt esse repulsa. vbi tot ꝯcurrūt caritatis insignia. ¶ Sequit tercio scz gr̄a plena. in quo gratiarū tāgitur plenissima superfluentia. qđ exponēs bern̄. di. Legimus ī actibꝫ apl̄oꝝ stephanū plenū gratia et apl̄os repletos fuisse spū sancto. ß longe dissimiliter a maria. q̄ nec ille adeo plenus fuit vt in eo hītaret plenitudo vīnitatis corporaliter vt in maria. nec illi cōceperant de spū sancto quēadmodum maria. Ad quid igitur nūciatur ab angelo plena gr̄a. nisi vt dño supuenīēte nobis fierꝫ supplena. Hec aūt plenitudo gratiarū in tribꝫ cognoscitur scz in multitudine magnitudine ⁊ latitudine gratiarū. Bernardus dico hec plenitudo q̄ maria plena ab angelo nūciatur ꝓsistit in multitudine gratiarū. būt em̄ oēs gr̄as et oīa que rōem gratie sortiūtur dicēte Ecclesiastico. In me omnis gr̄a vie ⁊ vite. Ite hiero. Ceteris per partes marie ꝙ se tumul infudit plenitudo oīm gratiarū. Nobis cū ei bñ agitur? si vel vnā gratiunculaꝝ ꝓsequmur teste Apl̄o qui dicit vnicuiq; nām data est gratia. nō sic de maria que sic plena est gratia. vt nec vna ei ex oībꝫ defuisset. Scdo plena gratia dicitur ꝓpter gratiarū magnitudinē nō em̄ eximiter gratias suas habuit sed in maxima virtute habuit vniuersas. vñ bern̄. Non decuit? ginem bām cuꝝ vulgo ꝓnes hr̄e gr̄as que summū ⁊ maximū gestabat in vtero. ß q̄cq̄d summū q̄cq̄d supmū. q̄cq̄d maximū ī gr̄is esse poterat. hoc habebat. Tercio gratia plena ab angelo saluratur. ꝓpter gratiarū latitudinē. Tam superfluenter enꝫ plena erat gratia vt eas in celum in infernū extenderet ⁊ in terrā. qđ bern̄ nobis insinuās exponēs verbū ps̄. Operatus est deus salutē in medio terre. dicit. Juste vterus virginis medium terre appellat. ad illam em̄ sicut ad medium respicit̄. et qui in celo habitāt ⁊ qui habitant in inferno. et qui nos precesserūt ⁊ nati nati qui sumus ⁊ qui nos sequūtur ⁊ nati natorū ⁊ qui nascentur ab illis. Illi qui sunt in

In fo Annuntiacoīs.

celo vt resartiantur qui in inferno vt eripi/
antur. qui nos precesserūt vt ꝓphete fideles
inueniātur ⁊c̄. quā vt se nobis mediatricem
inter nos ⁊ deū exhibeat. moueat ⁊ promo
ueat suarū superfluentia. copia ⁊ immensi/
tas gratiarum ⁊c̄.

XXXIX. Sermo q̄rtus De eodē.

Dominus tecū
dicit Bern̄. Licet deus sit cum
om̄ib⁹ sanctis. quadam tamē prerogatiua
ē singulariter ē cū virgine Maria. cuꝫ qua
vtiq̄ tanta consensione fuit vt illius nō so/
lum voluntatē ꝑ etiā caritatem sibi ꝯiunge
ret. ac de sua virginis q̄ꝫ substantia vnum
xp̄m efficeret. vel potius vnus xp̄s fieret. q̄
et si nec totus de deo nec totus de virgine.
totus tn̄ dei ⁊ totus virginis esset. nec duo
filij ꝑ vnus vtriusq̄ filius. ⁊ subiūgit. Do
minus pater tecū qui suū filiū facit tuum.
obumbrās tibi. vt tm̄ splendorē filij valeas
sustinere. filius tecū qui ad condendum in
te mirabile sacramentuꝫ miro modo ⁊ sibi
reserat vterū tuū ⁊ tibi ꝓuat ꝟginale signa
culū Spūsscī⁹ tecū. de cui⁹ virtute conci/
pis sanctificās te vt sola digna esses dei fi/
lium parturire. ¶ X ¶ Expeditis ergo tri/
bus particulis angelice salutationis. Nūc
quod reliquū est exequamur. Fuit aūt d̄s
tota trinitas cū maria ꝓpter tres causas vi
delicet vt corpus fecundaret. vt vitā sancti
ficaret. animā quodammodo deificaret. et
vt hec tria in supremo magnificaret. ¶ In
quib⁹ ip̄am super omnes creaturas mirifi/
ce sublimauit. ita vt corpus in supremo sta
tu fecundaret. vitam in supremo statu san/
ctificaret. animā in sup̄mo deificaret. Sup̄/
ma aūt fecunditas est ꝟginis nr̄e fecundi/
tas. q̄ florē virginitatis hr̄e meruit cū fru/
ctu fecunditatis. in q̄ nec primā sil̄em visa ē
nec hr̄e sequentē. Sūt em̄ virgines q̄ mun
dam ⁊ incōtaminatā virginitatē ꝓuauerūt
ꝑ fecunditatis fructu caruerūt. Sūt ⁊ fecū
de cōiugate ꝑ virginitatis florē perdiderūt
ꝑ nulle vise sunt que florē cum fructu habe
re meruerūt ꝑter nr̄am virginē ac matrem
gloriosam. hinc bern̄. Bona est fecunditas
ꝯiugalis ꝑ melior castitas virginalis. opti
ma aūt fecunditas virginea seu fecunda ꝟ/
ginitas. Secundo d̄ns fuit cum ea vt vitā
eius sanctificaret ⁊ hoc nō simpliciter. ꝑ in
supremo. Hec autē sanctificatio vt sup̄ma
fieret multis particularibus sanctificatio/
nibus est completa. et a prima vsq̄ ad vlti
mā ⁊ perfectā ꝯcurrunt quinq̄. Prima eī
sanctificatio contigebat in sui in vtero pur
gatione. secunda in virtutum exercitatione
tercia in spiritussancti supuentione. quarta
in filij vnigeniti dei conceptione. quinta in
eiusdem filij educatione. cōmansione ⁊ fe/
lici contrectatione. In prima sanctificatio
ne sanctior fuit renatis. quia ip̄a ex sua san
ctificatione potens erat non peccare q̄d non
est in renatis. In sc̄da sanctior fuit quibus/
libet viatoribus. quoꝝ nullus vnq̄ꝫ se tam
sublimiter exercebat. In tercia excellebat a
dam in statu innocentie. qui licet creat⁹ ec̄t
vt posset libere nō peccare. habuit tamē cuꝫ
hoc contrarium vt posset peccare. quod pt⁹
conceptioneꝫ nequaq̄ꝫ extitit in maria. In
quarta eius sanctificatione excellebat ange
los. qui licet essent confirmati vt nullaten⁹
possent peccare. non tamen possunt augere
meritum vt Maria. In quinta sanctifica/
tione ita approximabat se deo. vt nulla vn/
q̄ꝫ pura creatura tanta se ei similitudine cō
formaret. qui ergo potest capere capiat q̄ꝫ su
pra moduꝫ sanctificata fuerit vita virginis
gloriose. ¶ Y ¶ Tercio deus testante an/
gelo fuit cum Maria vt animā eius quo
dammodo deificaret. Naꝫ ex vnione dei q̄
plenitudo diuinitatis habitabat in ea cor/
poraliter. ita immersa fuit deo vt nihil sape
ret. nihil intelligeret nisi deum. de qua san
ctificatione dicit hieron. Sicut lana candi
dissima naturali colore dealbata. cū inficit̄
sanguine cōchili vel muricis. vertit̄ in pur/
puram. sic spiritussanctus cum in concepti
one venit ad virginē que iā dudū plena fu/
it gratia. versa est et ipsa sine tactu virili in
matrem. vt iam non sit quod fuerat ꝑ pur/
pura verissima ad indumentum ⁊ gloriaꝫ
summi regis diuinitus aptissima dedicata
vt nulli deinceps vti ea vsu femineo licue/
rit nisi deo. et nullis iam vsibus sit ip̄a mā/
cipanda nisi diuinis. et tanto validius in/

flamabat dei presentia quanto diuinis intus illustrabatur visitationibus. quam totam repleuerat spiritus sancti gratia totam incanduerat diuinus amor. ita vt in ea nihil esset quod mundanus violaret affect⁹. sed ardor continuus ⁊ ebrietas perfusi amoris. ¶Hinc de eadem deificatione dicit bernardus. Maria iure sole perhibetur ammicta que profundissimā diuine sapientie vltra q̄z credi et dici possit penetrauit abyssuz vt quantum sine personali vnione creature condicio patitur. luci illi inaccessibili videatur immersa. ipsa enim meruit velut sū marim cingi ⁊ operiri vndiq̄z ⁊ circumfundi ⁊ tanq̄z ipo diuino igne concludi. Vt autem euidentius videatur quanta singulari excellentia deus pre omnibus creaturis fuerit cum maria. ostendit bernard⁹ sic dicens. ¶ Quattuor modis deus inest omni creature. ¶Primo essentialiter ⁊ bonis q̄z malis. nihilq̄z intercludit diuinitatis essentiam per quam esse omnia acceperunt. Secundo modo ineſt bonis operatione. agit enim in eis virt⁹ operatiua vt operentur opera dei. nec ociose creati sunt inter creaturas sicut mali. in quibus licet deus sit per presentiam sed ad vindictam. quia elegerunt arescere vt alimēta sempiternis ignibus amministrent. Tercio ineſt pleris q̄z bonis illuminatione. quos de futurorum cognitione nobilitat ⁊ participes efficit suorum secretorum. ¶ Quarto ineſt vni soli creature virgini videlicet vdemptitate. q̄z idem est quod illa. hic taceat et contremiscat omnis creatura vt vir audeat aspicere tante dignationis immensitatem. ¶ Habitat deus in angelis sed nō in eadez essentia habitat deus in virgine cum qua vnius nature habet vdentitatem. Et ideo cuz angelus salutando virginem dixisset dñs tecū hoc insinuare voluit. q̄ singulari quadam excellentia cum ea dominus esse voluit pre omnibus creaturis vt sic potens esset in celo ⁊ in terra subuenire miserijs miserorum Vnde clamemus ad dominam ⁊ reginam nostram aduocatam et adiutricem dicētes illud Hern̄. ¶Nunquid q̄z ita deificata es. ideo nostre humanitatis oblita es ⁊ Absit.

¶ Sequitur quintum in angelica salutatione. scilicet benedicta tu in mulieribus in quo cōmendatur ab excellentissima stat⁹ sui reuerentia. p quā benedictionem nō simpliciter benedicitur. sed p̄ omnib⁹ mulieribus benedicta predicatur. ¶Propter q̄ sciēdum q̄ est quadruplex benedictio quib⁹ beata virgo est benedicta scz maledicti euacuatio. fecunditatis. ppagatio. singularis gratie collatio. supercellentis doni congratulatio. his omnib⁹ benedicitur virgo sancta ¶Prima ergo benedictio est maledicti euacuatio. fuerūt enim omnes filie eue ex p̄uaricatione matris omniū multipliciter male dicte. Erat enim maledictio sterilitatis. gentem non ampliando. in peccatis cōcipiendo. multiplicis incōmoditatis partū gestādo. doloris ⁊ acerbitatis in pturiendo. ¶Prima dico erat maledictio sterilitatis. vt que cunq̄z fm legem habens virum sterilis esset. dicebatur ab omnib⁹ maledicta. Vnde rachel. que diu sterilis erat ⁊ cum parere cepisset dixit ad primū ptū. ¶Hoc p beatitudine mea. abstulit ei deus obprobriū meū. Secūda maledictio est q̄ oēs mulieres fetū suū cōcipiunt in peccatis. vñ p̄s. Ecce enī iniquitatib⁹ p̄ceptus sum ⁊ in peccatis p̄cepit me mater mea. Tertia maledictio est q̄ fructū ventris sui gestātes. multis subiacent miserijs ⁊ erūnis. hinc Genī. iij. Multiplicabo erūnas tuas ⁊ p̄cepi⁹ tuos ait dñs ad euaz Item Thob. iiij ¶Honorē hēbis matri tue omnib⁹ diebus vite ei⁹. Memor esse debes que ⁊ quanta pericula passa sit mater tua. p̄ pter te in vtero suo. Quarta maledictio est q̄ mulieres cum dolore pariūt. propter q̄ dictum Genesis. iij. dixit dominus ad mulierem. In dolore paries filios. Et in euangelio. Mulier cum parit tristitiam habet.

¶ Has omnes malectiones felix hec mulier suis benedictionibus euacuauit. q̄ virgo permansit cum honore. concepit sine pudore. gestauit infantem sine labore. et peperit sine dolore. ⁊ hec est prima benedictio p̄ quā beata virgo omnē maledictiōez penitus exufflauit. Secūda benedictio ē fecūditatis ampliatio p̄ quā pturiētes multiplicāt p̄gnationez suā. qua ⁊ nostra domina bene-

dicta exinit. qlicz vnū filiū naturaliter pcepe rit. in eius ī vtute erit si non naturaliter gratuito ī pcipit omnes filios adoptinos. vt sm Aplm ipse sit primogenit⁹ in multis fratribus. Hinc Mat. j. Cepit fi. nē. vt naturalis filius relative dicat primogenit⁹ ad filios electiōis quos post primogenitū gratuite generauit. Et de hoc debito nūe filiationis ad virginē matrē nostrā matrē naturalis filius in cruce moriēs p nobis Mariā pmonuit i psona Johānis dicēs. Mulier ecce filius tuus. ad discipulū aūt. ecce mater tua. ac si diceret. Sis memor mater q̄ hi. p quibo patior tui sūt filij adoptiui: quippe q̄s dicat esse volui fratres meos. Et cū pater meus celestis exigēte iustitia in peccatorē deseuiat ipm volens dānare: tu tanq̄ mater ipm peccatorē p quo nūc morior maternis amplectere visceribus. et tre patris te opponēs. p filijs interpella. Dicit aūt. quersus ad discipulū dicit: ecce mater tua. tantū est ac si in pona Johannis qui sonat gīa dei dicat oīibo peccatoribus. ecce mater vra. vt cū precōfusiōe sceleꝝ destroꝝ nō audeatis leuare faciē vtam ante iudicē deū: nec cozā dño apparere: ad Mariam tanq̄ ad matrē fiducialiter confugite: quā vt matrē reuereamini. et ipa vos tanq̄ filios foueat. promoueat. nutriat. et defendat. Ipsa em̄ ad hoc electa est vt congreget. pfugos in isrl. Sm ysa. xj. Ipsa est em̄ p ciuitatē refugij designata. Vñ Deut. xix. dicit. Tres ciuitates sepabis in medio terre. sterneus diligēter viā vt habeat e vicino q̄ propter homicidiū. pfugus est quo possit euade re. ¶ Tercia benedictio est singularis gratie collatio. de qua dicit Gen. Benedicit dño Abrahā. p quē nostra virgo est multiplicater bñdicta. omnes em̄ gīe quas acceperat a dño fuerūt gīe singulares. Quarta benedictio dicit cōgratulatōis collaudatio. et hec est solius virginis bñdicte: que tam sup modū sup omnes hoies pfecit in gīa vt omnes āmiratētur. et āmirantes deū magnificent in eternū. De q̄ dicit Judith. xiij. Bñdicta es tu filia a dño deo excelso pe oībus mulieribus sup terrā: qui nomē tuū ita magnificauit vt non recedat laus tua de ore hominū. q̄m in oīi gente qui audierit nomē tnū magnificabit deum israhel sup te. Et sequit. Tu gloria hierlm. tu letitia israhel. tu honorificētia pli nostri. q̄ fecisti viriliter. et cōfortatū est cor tuū q̄ castitatē amauerit. et man⁹ dñi cōfortauit te. et ideo bñdicta i eternum. De hac cōgratulatōe ipsa nostra virgo gloriat dicens. Ecce enim ex hoc beatam me dicēt omnes generatōes. Sequit. Fecit et. et vltima particula salutatōis. quā in nō angelus: sī Elizabeth addidit. dicēs. Et benedictus fructus ventris tui. ¶ Hec aūt bñdictio q̄ fructus virginis. i. Jesus xp̄s bñdicat in plus se habz q̄z benedictio virginis. q̄z bñdictio virginis sup omnes mulieres. et sup omnes homines extendit. bñdictio aūt fructus ei⁹ sine exceptōe sup omnia se extēdit: dicente aplo Ro. ix. Qui est sup oīa deus benedict⁹ in secula. Naz illius benedictio ad omnes electos filios se extēdit. q̄z in eo omnes sumus sua gratia benedicti. ¶ Die Gen. xxij. dic⁹ deus ad Abrahā. In semine tuo benedicentur vniuerse cognatōes terre. ¶ Tō. Iste aūt gloriosus fructus est fructus triū. s. dei patris oīpotētis. virginalis ventris. spūalis mētis. Ambo dico fructus iste est fructus dei patris omnipotētis. Dicit enim in pona pris. dz in ps. In splēdoribus sanctoꝝ ex vtero ante luciferū genui te. Et in hac generatōe filius eqlis est patri coeternus et consubstātialis. ¶ Hinc Gen. Altissim⁹ pater q̄ius omnipotens sit: nō potuit tm̄ vel equalē sibi cōdere creaturā vel inequalē gignere filium. Fecit tm̄ angelū magnū. sed nō quātus ipe est. et ideo nec eqlis: nec altissimus. solū aūt vnigenitū quē nō fecit sed genuit oīpotēs oīpotentē. altissimus altissimū. eternus coeternum ipm sibi p oia coegit. nec rapinā arbitratus est nec iniuriā. Secūdo idem fructus pris est etiā fructus matris p assumptū hominē. vt pz i tota ista materia. Tercio idē est etiam fructus spiritualis mētis. Mat. v. Qui fecerit volū. nē. vsq̄: ipse me⁹ fra. so. et mater est. ¶ Has aūt tres generatōes habz ex triplici substātia q̄ est in xp̄o. s. diuinitate. carne. et spiritu. Nam ex pre nascit⁹ deus. ex matre homo. in mente nascit⁹ spūs. ex pre nascit⁹ eternaliter. ex matre temporaliter. in mente spiritualiter.

XL. De eodem sermo. v.

Missus est angelus Gabriel. Luc. j. Multa dicim⁹ ⁊ deficim⁹. qa vt ait Ber. Licet multi de virgine matre loqui gestiāt: quicqd tñ de indicibili dicitur: eoipo ꝙ dici nō potuerit minus gratū sit: min⁹ placituz: ⁊ min⁹ acceptet. In verbis ergo ꝓpositis cū sequentibꝫ qtuor possumus intelligere q̄ ad dei incarnatōez cēteris cōueniūt. s. angeli legationē. virginis deliberationez. ꝓsensus inclinationē. ⁊ dei ꝓceptionē. Primū ibi: aue cū sequētibus. in quibꝫ angelus suā legationem ꝓposuit. Secundū ibi: quō fiet istud. in quo virgo beata se deliberauit. Tercium ibi: ecce ancilla dñi. in q̄ ꝓsensuz inclinauit. Quartū ibi: fiat mihi. in quo verbo deus in vterꝫ eius se inclinauit. nec deū cōcepisset: nisi prius cōsensisset. nec prudēter cōsensisset: nisi mature deliberasset. nec deliberasset: nisi legatōz angel⁹ obtulisset. ¶ Et legatōe q̄ in cipiētes: dicim⁹ ꝙ hec angelica legatio triadnit ⁊ ꝓfecit in ea. Ostēdit enī eam deo acceptissimā. hoibꝫ fructuosissimā. sibiꝑsi sanctissimā. Primo dico ostendit eā deo esse acceptissimā: qui ad opus nre redemptiōis elegit eā ex omni carne. nec dubiū quin deo fuerit gratissima: qui eā ad tam sublime opus ex oibus ⁊ pre omnibꝫ elegit. qō in se cognoscēs dic. j. Paral. xxviij. Placuit deo vt me eligeret. Secūdo hec legatio fecit eā hoibus fructuosissimā. De nulla enim creatura pura tam copiosus fructꝰ ꝓuenit quēadmodū de Maria. de cuius fructu quātū in eo est omnes hoies sunt redempti: iuxta illud Eccli. Videte qm̄ non solū mihi laborauī: ꝫ omnibꝫ exquirētibꝫ veritatē. Tercio hec legatio fecit eā sibiꝑsi sanctissimā. cui⁹ corpus ⁊ aīa ex vnione diuini germinis sunt q̄dāmodo deificata. Secūdo beata virgo post legationem habuit deliberationez quā floze triplici adornauit. Non enim ꝑcipitauit vt Eua. q̄ ad legationē serpētis statim ꝑcipitādo consensit: ꝫ mozose deliberauit. q̄ cogitabat q̄lis eēt ista salutatio. nō nimis dubitauit vt Zacharias. qui ꝓpter nimiā incredulitatez linguē officio est priuatus. sed sapiēter interrogauit: dicens. Quō fiet istud. Tercio cōsensuz suū inclinauit: dicens. Ecce ancilla dñi. ⁊ hec cum triplici deuotiōe omnās cōsensum scz cum ꝓfunda humilitate. plena credulitate. affectuosa cupiditate. Naz hūilitas in ea apparuit ꝙ cum regina celi ⁊ terre eligeret: ipsa se ancillā nomīauit. Plena autē credulitas in hoc cognoscit ꝙ dixit: fm verbū tuum. Affectuosa cupiditas in eo qō dixit: fiat. q̄ est verbū optatiuū. Quarto post hūc ꝓsensuz deus se in eius vteruz inclinauit: ferens secum benedicte matri triplicem gratiam. Omnes enīz mulieres maledictiōi subiacebāt triplici. habent enīz in cōceptiōe puzorem. in impgnatiōe laborē. in partu dolorem. que tria dñi cōceptus abstulit et eozuz cōtraria secum tulit. Nam vt ait Bern. fuit beata virgo sine pudoze fecunda. sine labore grauida. sine dolore puerpera. ecce triplicem gratiā. ¶ Fl Dis breuiter ꝓcursis: nunc videamus quō in predictis qtuor: scz legatione. deliberatiōe. cōsensus inclinatiōe. dei cōceptione: nostrū negociū actitetur. Omnes enim qui vnq̄ sunt gratiā cōsecuti: per p̄dicta quatuor sunt ꝓmoti. ita vt qui deo vnq̄ placuerūt et ad eius regnum puenerūt: per ista quatuor trāsierunt que per ordinez prosequētes. Primo dicim⁹ ꝙ deus magni cōsilij angelus ad singulos ⁊ ad oēs suas legationes mittit: nullū transiens: nullū ꝓtermittens. teste Job qui dicit. Sup quem nō effulsit splendoz eius. hoc est lumē gratie ⁊ vocationis sue. Hanc aūt legationez pagit in triplici genere nuncioꝝ. scz per creaturā. scripturā. ⁊ naturaz. Primo dico mittit ad nos omnē creaturā: que nos ꝓmonefaciat vt ad eum cōuertamur: ⁊ ei vt dignū est adhereamus. Nam in eo ꝙ omnia seruiūt ei: q̄d aliud astruūt nisi vt ad hoc ei pre oibꝫ teneamur. ⁊ ad hoc simus tanto obligatiozes: qn to pre ceteris digniozes. Hinc Sapiē. xiij. A magnitudine speciei creature cognoscibiliter poterit eoꝝ creator videri. Cur autez deus p creaturā vult cognosci: nisi vt cognito ad hec ream⁹. Hinc Job. xij. Interroga iumēta ⁊ docebūt te. volatilia celi ⁊ indicabūt tibi. loquere terre ⁊ ꝛñdebit tibi: ⁊ narrabūt pisces maris. Hinc Aug⁹. Ecce celū: terra:

In festo annuntiatõis

nrate ⁊ omnia que in eis sunt vndiqz mihi dicũt vt amez te. nec cessant hoc dicere omnibꝫ vt sint inexcusabiles. Interrogaui omnia de deo meo ⁊ dixerũt mihi omnia. nõ sumus deus tuus: quere supꝫ nos. Hinc Ber. Queso reduc oculos ad omnia inferiora et aduerte: si non cuncta que vel nobis in prosperis seruiũt vel seruiũt in aduersis. quedaz sunt calcaria vrgẽtia quodãmodo ad cursuz amoris. Secunduz legatum mittit ad nos deus scz sacram scripturã. que certatim clamat in omnibus dictis suis vt ad deum venire cõtendamus. Hinc Eccli. xxj. Verba sapientum sicut stimuli: que nos vel psuasione: vel exhortatiõe: cõminatione: promissione stimulãt ad deuz. Nam vt ait apostolus ij. Thimot. iij. Omnis scriptura diuinitus inspirata vtilis est ad docendũ. ad arguendum. ad corripiendũ. ad erudiendũ in iustitia dei. Per hos omnes modos sacra scriptura stimulat nos ad deum. Hinc idem apostolus. ij. Corinth. v. Pro christo legatione fungimur tãqz deo exhortãte p nos. obsecramꝰ p xpo recõciliamini deo. vt cũ xpus pro oibus nobis mortuꝰ sit: de cetero qui viuũt iam non sibi viuũt: sed ei qui pro omnibus mortuus est. ff Tercius nuncius est ꝓpria natura: que sola omnibus tacentibus nunqz in homĩe requiescit: sed semper bona suggerit et mala suggillat. intẽdẽs in eisdez duobꝫ vt ad dñm veniam?. Hinc Prouerbi. Siue irascat homo siue rideat: non inueniet requiẽ. Hinc Bas. Semper psumit seua ꝓturbata psciẽtia. Hinc Ber. Inexcusabilis est oĩs homo: etiã infidelis si nõ diligit dñm deũ suũ. Clamat nempe intus ei ĩnata ⁊ nõ ignota rõni iustitia qꝫ ex toto corde illũ diligere debeat cui se totum debere nõ ignorat. Hinc ẽ qꝫ eadẽ natura duo ꝑcepta aĩe suggerit. s. affirmatiuum: qõ tibi vis fieri vide vt alteri exhibeas. Negatiuũ scz qõ tibi nõ vis fieri alteri ne feceris. vt p hec duo oĩbꝫ aliꝰ tacentibꝫ ꝓmoneamur vt ad dñm veniamus. Ante oĩa aũt ⁊ supꝫ oĩa iceſſanter hec diuĩa ĩspiratõ salutẽ nobis nũciat. ꝙcqd eñ de gñe bõi menti suggerit dei ẽ locutio: dei legatio: ⁊ dei ad se stimulatio. Hinc Ber. Si int? ẽmonitus fuero in spũ de tuẽda iusticia. seruãda eẽtate istiusmodi salutaris suasio erit mihi. ꝓfecto ꝓnũcia imminẽtis aduentus. ⁊ ꝓparatio quedã adsu scipiendũ deũ Nec talia cogitata putemus nram cogitatõem. dicit eñ ber̃. Cũ mala in corde versamus nra est cogitatio. si bona dei locutio. illa cor nostrum dicit. ista audit Accepta g̃ hac triplici legatõe dic̃ nobis de? illud. ij. reg. xxiij. Nũc delibera ⁊ vide quẽ respondeam ei qui misit me sermonẽ. Itẽ iosue. xxiiij. Elige hodie qõ placet cui seruire potissimum debeatis. Et respondemus omnes illud exodi. xxiij. Omnia que locutus est dominus faciem?. ⁊ illud iosue. xxiiij absit a nobis vt dominum relinquamus. Sed plerigz dicunt ⁊ non faciunt. quod nõ sine dolore dici potest. maxima enim multitudo facit contrarium. de quibus iudi. ij. dicitur. Audientes mandata domini omnia facere contraria. propter quod deus nõ querit ꝓmissi ꝓcipitationem sed mutuam deliberationem. ff Secũdo ergo ex bis cõmoniti deliberemus vtꝫ expediat vt dño seruiamus vel ab eius seruitio recedamus reuocantes ad memoriam huius vite bre ⁊ uitatem. future eternitatẽ. inferni calamitatem. celi iocunditatẽ. inferiorum bonoꝫ tenuitatẽ. superioꝫ copiositatẽ. demonũ impietatẽ ⁊ crudelitatẽ. dei ⁊ sanctoꝫ benignitatem ⁊ sublimitatẽ. q̃ cũ diligenti cõsideratione compamus ad inuicẽ inuenimus sine oĩ ambiguo nihil dignius. nihil vtilius. nihil dulcius quã vt domino seruiamus. Nã cui dignius seruiemus quam ei qui dedit nosmetipsos nobis celum ⁊ terram mare ⁊ oĩa que in eis sunt. nec his contẽtus sed qꝫ maius omnibus est. dedit semetipsum nobis seruiens peccatis nostris sicut ysaie. xliij. Seruire me fecisti in peccatis tuis. prebuisti mihi laborẽ iniquitatibus tuis. nec ꝓtent? his sed addidit promittens bona infinita scilz celi possessionẽ. suiipi? fruitõz. an cui adhuc fuiem? digni? qz ei q sol? supꝫ nos ẽ de? nẽ Quotiẽs eñ fuimus creature incuruam ⁊ seruimus inferioribus ⁊ indignioribus ⁊ ex hoc incurrimus maledictionem sicut per ꝓphetaz dicitur. Maledictus qui seruit indignis se. ignominiosum enim habet dominuz

qui seruit dyabolo. Secundo nihil est vnius nisi vt deo cui seruire regnare est seruiamus. Hec aūt vtilitas vt paucis concludat verbis ꝓfitit in oīm maloꝝ eualiōe. ⁊ in omnium bonoꝝ assecutōe. de quibꝫ duobꝫ dicit. J. Para[illegible] vnij. Si qsieris oīm inuenies eum si aūt vere linqris eū ꝓpter te i eternū. Tercio nihil dulcius est quaꝫ adhērere ⁊ seruire deo sicut dicit Eccl. Nihil dulcius ꝙ respicere i mandatis dñi. Et in ps. Dulciora super mel ⁊ fauū ꝛc. Hinc Mat. veritus dic. Jugū meū suaue ē ⁊ onus meū leue. De q̄ Bern. Deus qui eternā vitaꝫ promittit in patria: ꝓsentem cōsolatiōem ⁊ requiē pronuntiit in via. ¶ Christis ergo causis ad seruiendū deo fortissime cogentibꝫ: tercio dicēdum de cōsensus inclinatiōe: per quem nos velle seruire deo ꝓmittimus ⁊ vouemus. qđ cuꝫ facere intendim⁹: dicit nobis illud Diere. ij. Esto ⁊ vide quid feceris. ac si dicatur. Cōsidera q̄s sit cui offers. quid sit qđ offers ⁊ q̄liter. Prio ꝓsidera quis sit cui votū tuū offeras. quia nō ē vnus de plebe cui possibile sit mentiri. sed est deus. cui si mētiri fuerimus: potestatē habet corpus ⁊ aīam mittere in gehennā. quia sicut Eccli. v. dicit. Displicet deo infidelis ⁊ stulta promissio. Illa aūt ꝓmissio stulta est ⁊ infidelis que ꝓmittit qđ non soluit. Secūdo considera quid sit qđ offers. ⁊ sunt omnia q̄ nō sunt. deus q̄ in triplici rerum differētia includunt: que sunt res corpus ⁊ anima. Res aūt offerimus per paupertatē. animā per resignatā ꝓpriam voluntatē. corpus per castitatē. Tercio cōsidera qualiter offeras ꝑdicta tria. ⁊ hoc faciendum est cū triplici cautela. scz sine omni revocatōe operis expletiōe. ꝓfectuū augmētatione. Primo dico offeramus deo votū vite nostre sine oīm revocatiōe. vt qđ semel cū caura deliberatiōe obtulim⁹: nunq̄ ad nos revocemus. sed vtamur oblatis. scz rebꝰ corpore ⁊ aīa tanq̄ nō nostris: sed tanq̄ ei⁹ cui ea obtulimus. Hinc Deutro. Cuꝫ voueris votū dño deo tuo: non tardabis reddere. qz requiret illud a te dñs deus tuus ⁊ si morā tus fueris reputabit tibi in peccatū. Si nolueris polliceri absq̄ peccato eris. qđ autez semel egressuz est de labijs tuis obseruabis ⁊ facies. sicut ꝓmisisti. qz vt dicit Eccl. Melius est nō vouere q̄ ꝓmissum ꝓmissi nō solvere. Sūme cauētes ne impz ꝓpter nos dicere illud Diere. ij. Cōtregisti iugū ruperi vincula ⁊ dixisti nō seruiā. Secundo oblata deo ꝓ votū nostrū non solū nō reformem⁹ sed ope expleamus. non solū lingua ꝓmittentes: sed vota nostra ope ⁊ veritate adimplentes. qđ tunc veraciter facimus. si in his que deo vouim⁹ nec nobis nec alijs: sed soli deo viuamus: facti nobis tanq̄ vas pditū. Nō faciendū monet nos aplus: dicens. Memo qđ sibi vtile est faciat: ꝙ magis qđ alteri. Et illud. Omnia quecūq̄ facitis ad glōziā dei facite. Tercio vota nra dño ꝓmissa solvimus cū augmētatiōe: vt de die in diez vota nostra augeam⁹. Hā vt ait Bern. nulli dm in eodē statu esse cōcedit. Oportet enim fuꝫ dei aut deficere: aut ꝓficere. Ne ergo deficiamus necesse est vt ꝓficiam⁹. Nec de immo dimus astruere: vt qui hodie fecit qđ potuit cras faciat plusq̄ possit. vt qui hodie oīa psoluit psalteriū cras dicat duo ꝛc. hoc enim essz discretōis meras excedere. ꝙ dicim⁹ hoc augmentū in spū fieri oportere. vt videlicez in humilitate ⁊ ceteris virtutibꝰ ꝓficiamus. vt qui ixti multuz deum dilexim⁹: multū hūiles fuimus ꝛc. hodie plus diligamus: plus cora deo hūiles appeream⁹. Hā ex tali augmētatōe nō solū nostrū obsequiū nō aggrauat: sed pti⁹ alleuiat. vt cū ps in via testimoniorū dei sicut in oībus diuitijs delectemur. ¶ Quarto post dei legationē nostrā deliberationē ꝓsensus inclinationem dei accipim⁹ visitationē. Haz ꝑdicta illectus veniet ⁊ ruit in amplexꝰ: dicēs. Ecce assuz. Quō aūt veniat tangit paucis verbis Deutro. xxiij. vbi dicit. Ipse venit plenus benedictōibꝰ. Est aūt triplex benedictio. scz maledicti euacuatio. secūditatis amplitio. singularis grē collatio. Maledictio aūt quā prima benedictio euacuat in duobꝰ cōsistit. s. in laboris fatigatōe: ⁊ eius sdez laboris frustratōe. De primo dr Gen. j. In sudore vultus tui vesc pane tuo. De secūdo statim subiungit. Cuꝫ opatus fueris: terra nō dabit fructus suos. Hāc maledictōem auferet cū venerit ad aīam ferēs secū benedictiōem

per cuius virtutem laborant sine fatigatiōe et cū magna fructificatione. de quo per Esa lxi. dr̄. Qui sperant in dño mutabunt fortitudinē assument pēnas vt aquile currūt ⁊ ñ ābulabūt laborabūt ⁊ ñ deficiēt Et ē cā qꝛ dñs existēs cū eis portat laborem et ideo non lacescunt, ꝓpter quod deus suū ꝟuiciū vocat iugum leue dicens math. Tollite iugum meū super vos. De hac bñdictiōe dr̄ Geñ. xxx. Modicū habuisti añq̄ venirem ad te. et nūc benedixit tibi deus ad introitū meū. Secunda benedictio est fecunditatis ampliatio. qꝛ statim ex eius pñtia om̄ia ad meritū ꝓpagātur. quicquid eī in dei pñtia agitur totū erit meritoriū apud deū. Hinc ij. reg. de deo dr̄. Cuncta salus mea ⁊ om̄is voluntas. nec est quicq̄ ex eo, qđ nō germinet. om̄ia em̄ talibꝫ cooperātur in bonuꝫ. de hac bñdictione dr̄ Geñ. Benedixit eis dicens. Crescite ⁊ multiplicamini. ac si dicat Crescite in vite sanctitate ⁊ multiplicamini in meritoꝝ multiplicitate. qđ solū ex dei contingit pñtia. quia sine eo nihil possum⁹ nec quod facimus quicq̄ valet. Tercia benedictio est singularis gratie collatio. offerens singulis ꝟm ꝙ plus ⁊ minus ad gratiā se disponunt ⁊ fidelius ⁊ sincerius dño se ꝯiungūt. iuxta illud Esa. Scđm magnitudinē opm erit visitatio. de cuius diuersitate dicit berñ. Oꝑtet pro varijs desiderijs anīe gustū diuine pñtie variari. deniq̄ audiuimus in amatorio carmine canticoꝝ q̄tiens mutauerit vultū ⁊ nūc instar verecūdi sponsi sancte anīe petat amplexus ⁊ osculis delectetur. nūc vero in oleo ⁊ vngentis medicū se exhibeat. rursumq̄ quasi viator et similibus modis gratiam secum afferat dominus iesus ⁊c̄.

XLI. De sancto Ambrosio.

Videte vigilate ⁊ orate. marci xiij. ¶ L ¶ Di. berñ Ne in huius sancti festiuitate cuiuscūq̄ ꝟmonis videamur immunes. recurrēdū est ad euangelicā lectionē in qua sub triū breuitate ꝟboꝝ sapīa dei pr̄is humane perfectōis summā inclusit. Ait em̄. Videte vigilate ⁊ orate. Q aūt in his tribꝫ ꝟbis hūane ꝑfectōis vita ꝯsistat luceclarius patebit si ꝟtutē eorundē verboꝝ ꝯgnoscemus. Nā per verbū videte a malis purgamur. ꝑ secundum scꝫ vigilate bona opamur. per terciū scꝫ orate ad ꝑfectū sanctificamur qui autē a malis purgatur bonū opatur ⁊ sanctificatur. hic perfectus est vir. Et qꝛ egregius iste doctor btūs ambro. virtutē ⁊ amorē horū triū verboꝝ ꝑfectissime in se transformauit ideo placuit ad gloriaꝫ suā in eius festo de predictis verbis facere ꝟmonē. hec breuiter tacta de sancto ambrosio dicta sufficiāt. Nunc videamus quibꝫ exercitijs p̄dictorū verboꝝ ꝟtutē ⁊ ꝟitatē in nr̄am vitā transplantemus dicētes. Videte vigilate ⁊ orate. Quō ergo per verbū videte a malis purgemur sic patet. nam hoc ꝟbū videte idem est ꝙ cognoscite vel intelligite sicut vsitato modo loquēdi post narrationē alicuius sermonis dicimus. Vidēs hoc. i. intelligis hoc vel ꝯgnoscis hoc. qđ etiam Berñ asserit sic dicēs. Ille qui videt om̄ia hortatur nos vt postpositis oculis carnalibꝫ. mētis oculis lumē videamus. illis inq̄ oculis de quibꝫ ꝑ salomonē dr̄. Ocl'i sapiētis in capite eius. i. in xp̄o. qui cuꝫ sit caput nr̄m ⁊ corꝑalibꝫ ocul' videri nō possit ꝯñs ē vt hoc intelligatur de oculis cordis dictū ¶ G ¶ In hui⁹ ergo ꝟbi ꝟtute tria intelligimus q̄ se inuicē ꝯsequūtur ꝑ q̄ tria a malis oībꝫ plenissime purgamur scꝫ ꝑ pctōꝝ cognitionē. ꝯtritōeꝫ ⁊ remissionē. dic̄ g̊ nobis deus. Videte oculis cordis introrsum ⁊ ꝑlustrate ꝯsciam et videte mala q̄ ꝯmisistis. qꝛ nēo mđs a sorđ nec infans vni⁹ diei cuius vita est sup terrā qđ si facimus inuenimus īmensum cumulū pctōꝝ si tñ ocl'os cordis ꝟm iere. xxxi. dirigim⁹ in directū. ait eī sic Statue tibi speculā. pone tibi amaritudīes ⁊ dirige cor tuum in viā directā in q̄ ambulasti. si enī dauid đi secretarius ꝟe dicere potuit. Circundederūt me mala quoꝝ non est nu. et. alius. Peccaui sup arenā maris. quō nos miseri nō possum⁹ dicere. qꝛ peccauim⁹ sup omnē estimatōꝫ. aut qđ pctm̄ inter oīa gn̄a mali esse potuit. quod non vel affectu vel operis effectu aliquando commisimus. qꝛ quāto puriores sum⁹ ⁊ viciniores đo. tāto plura

cognoscimus ⁊ videmus dicēte gre. Sancti viri quo apud deum altius ꝓficiunt eo subtilius indignos se esse deprehendūt. qꝛ dū proximi luci fiunt. quicquid eos in se latebat inueniunt ⁊ tanto sibi foris deformes apparēt. quāto minus pulcrū est qđ intus vident. hoc est qđ Ezech. viij. dr. Adhuc ꝯuersus videbis abominatōnes maiores qꝛ quāto verius ad deū ꝯuertimur tāto maiores abominationes videmus. ¶ Verū qꝛ omne maluꝫ veraciter cognitū displicet ⁊ tanto amplius displicet quāto verius esse cognoscitur malum. ideo ex hac cognitione (si tamē vera ē ⁊ sincera) necessario sequitur displicentia ⁊ cognitio pctōꝝ. qđ nō est aliud nisi dolor vehemēs qui cōterit oīa genera pctōꝝ. Spūs em̄ dñi qꝛ malum secum ꝯpati nō poterit. statim vt intus venit per vehementē dolorē contritionis pctā cōterit ⁊ edificat puritatē. hic. iij. reg. xix. Spiritus dñi grandis ⁊ fortis subuertēs montes ⁊ conterens petras ante dñm. ꝫ non in spiritu dñs. ac si dicat. Licet in tali ꝯtritōe sit veraciter deus pñs. tamen qꝛ dulcis est dñs ⁊ amara contritio. ideo dñs non sentitur. hinc Esa. dr. Tritulabis montes ⁊ cōminues ⁊ colles in puluerez pones ⁊c. per montes ⁊ colles peccata parua ⁊ magna signans. vnde in predicto verbo sequitur Et tu exultabis in dño ⁊ in sancto israel letaberis. quia post contritionem gaudiū ⁊ exultatio infundetur que duo certum sunt signū remissionis peccatoꝝ. Nunq̄ em̄ penitens gaudet ꝫ luget donec percipiat veniaꝫ peccatorum. et hoc est ꝙ penitēti ꝓmittitur Esa. Infrenabo os tuū laude mea scꝫ ꝑ remissionē pctōꝝ ne intereas scꝫ per luctū et tristiciam. Et sciendum ꝙ de his tribꝰ scilicet cognitione. contritiōe ⁊ remissione simꝰ scribere placuit. ad insinuandū ꝙ simꝰ sunt tpe. qꝛ in eo puncto quo ꝟe cognoscimꝰ statim ꝯpūgimur ⁊ remissionē statī accipimꝰ Qꝛ aūt ꝯgnitio ⁊ contritio sine pñia sint simul tpe astruit Bern̄ dicēs. Notanduꝫ ꝙ ista duo scꝫ ꝯgnitio ⁊ ꝯtritio sp̄ sibi inuicē sunt ꝯiūcta. vt ꝯgnoscere nō possit quis nisi peniteat nec penitere possit nisi cognoscat Qꝛ etiā cū illis duobꝰ statim sit remissio pꝫ ex eo qđ ij. reg. dr. ꝙ postq̄ dauid penitendo dixit. Peccaui ꝓpheta statī subiūxit remissionē dicēs. Trāstulit dñs pctm̄ tuum Itē ꝑ ezech. in vetusta trāslatōe dr. Quacūq̄ hora pctōꝛ ingemuerit oīm pctōꝝ ñ recordabor amplius. hinc crisꝰ. ait. Sine om̄i interuallo lacrime penitētis ⁊ remissio peccatoꝝ silꝰ sūt tpe. et hoc verū est q̄ntū ad culpā siue offensam dei quā statim remittit dominus sine mora. licet ꝑm albertū supmissam oporteat hominez per multa trahi añquaꝫ peccatum penitus destruatur. et hoc quantum ad maculam. ¶ Sequitur secundum principale scilicet vigilate in quo verbo post mali purgationē hortamur ad boni operationem. Hoc verbo scilicet vigilate sepe dominus vsus est in scriptura hortans apostolos ⁊ nos in illis vt sup̄ statu nostro solicite vigilemus. dicens math. vicesimoquinto. Vigilate quia nescitis diem neq̄ horam et multa similia ꝓ totum euangelium. Sunt autem pre ceteris tres vigilie omnino necessarie quas Gregorius breuibus verbis tangit dicēs. Vigilat qui seruat operando quod credit. vigilat qui a se torporis ⁊ negligentie tenebras repellit. vigilat qui per aspectum veri luminis mētis oculos apertos tenet. in prima vigilia proponit nobis deus bonorum quantitatē. in secunda qualitatem. in tercia veritatem. vt videlicet opera nostra sint multa. bona ⁊ vera que tria si nostris operibus adijcimus sine dubio vtiliter vigilamus. Primo dico vigilemus super opera nr̄a vt sint multa omnia in quibus deo placere nos posse speramus operantes. quod facere monemur. Ecclesiastici. Quodcunq̄ potest manus tua facere instanter operare. quia nec opus nec ratio nec sapientia nec scientia erunt apud inferos quo tu properas. et iterū. Mane semina sēmē tuum et vespere non cesset manus tua. quia merces erit operi tuo. qꝛ vt sapiens dicit. In omni opere bono erit abuudantia taliter agentes vt fidem nostrā magnam esse. magnis operibus comprobemus. quia secundum apostolum fides sine operibus mortua est. qꝛ vt ait gre. Tūc ꝟe fideles sumus. si quod ꝟbis ꝓmittimꝰ opi

De scō Ambrosio.

bus adimplere.nº. Scdo vigilādū est sup nostroꝝ opm qualitate. vt sicut prius vigilauimus vt essent multa. sic nūc vigilemus vt sint bona. Erūt autē bona si omnē negligentiā ⁊ torporez ab eisdem operibꝫ repellamus. hinc ij. paralip. ix dr. Sit timor dñi vobiscū ⁊ cū diligētia cuncta facite ⁊ sic agetis in timore dñi cuncta fideliter ⁊ corde pfecto. cui ꝯsonat aposto. col. iij. di. Quodcūq facitis ex animo operamini sicut dño nō hominibꝫ. scientes ꝙ a dño recipietis retributionē hereditatis. Sicut ergo in prima vigilia vigilauimus opa multiplicādo sic etiā nunc vigilemus eadem bene faciendo De quibꝫ ambobus monemur in lege cuz dicitur. Juste qd iustū est exequaris. ⁊ hoc est qd supra intendit gre. cuz dicit. Vigilat qui a se torporis ⁊ negligētie tñbras repellit. Predicta ergo duo cū magna circūspectione opemur vt videlicet ⁊ multa sint ⁊ bene facta que raro fiunt vt oportet. qd considerans iob dixit Verebar omnia opa mea qd ꝯsiderans Gre. dicit. Quid est ꝙ Job mira faciēs hecipa veretur nisi ꝙ in sancti viri actibus verbisq colligimus vt si placere deo veraciter cupimus. postq̄ peruersa subegimus ipa in nobis bene gesta timeamus. Cur? hoc statiz subiūgit bern. dicēs Duo sunt que in bonis opibus necesse est vt studiose formidēt. scz desidia ⁊ fraus. desidia p torporē nascit faciēs pauca opa qd ē contra primā vigiliā que facit mlta Fraus aūt fit per priuatam dilectionē que facit cōtra scdam vigiliam. quia bona nō bene facit hoc ꝯsiderans iob dixit. Verebar omnia opa mea. ac si dicat. Que aperte egerim video s quid in his latenter pertuleriz ignoro. nā predicta duo scicz fraus et desidia in bonis opibꝫ tam abominabilia sunt corā deo vt p Jere. xliiij. maledicantur qui taliter opant vbi in antiqua translatione dr. Maledictꝰ qui facit opus dei fraudulenter ⁊ desidiose. quam maledictionez si cauere cupimus p̄dictas duas vigilias solicite obſuemus.

¶ P ¶ Tercio vigilandum est sup nostroꝝ opm veritatem. que tunc salubriter verificātur cum per affectum intime deuotionis et per aspectum diuine contemplationis. omnes vias domini vigilantissime obseruamus. sic eniz dicitur prouer. viij. Beatus est qui audit me ⁊ vigilat ad fores meas et obſuat postes hostij mei. Ad hanc vigiliaz hortatur nos dñs Lu. xij. vt simus similes hominibꝫ expectantibꝫ dñm suū qñ reuertatur a nuptijs. Hoc aūt vigilare nihil aliud est q̄ diligentissime obſuare internos motus affectōm nostrarū. quibꝫ ex dei presentia alteramur ⁊ variamur ad diuersa genera gratiarū nunc enim premimur ad humilitatem. nunc vero accendimur ad caritatem nunc autē illuminamur ad cognoscendam mysticam veritatem ⁊ sic varijs modis afficimur ſm ꝙ spiritꝰ domini nos cognouerit indigere ⁊ nos dignabitur ꝓmouere ⁊ ideo valde actñte obseruāde sunt vie eius. Quas diuersitates tangit. iob cuz dicit. Quasi furtiue suscepit auris mea venas susurrij eius. quod exponēs Gregoriꝰ dicit. Quasi venas susurrij sui aperit nobis deus cum nobis latenter insinuat quot modis ad nostre intelligentie aurem venit. Aliquando enim nos amore aliquādo timore compungit. aliquando presentia ꝙ nulla sint ostendit. aliquādo ad eterna diligēda desiderium erigit. aliquando prius eterna indicat vt postmodum temporalia vilescant. aliquando nostra nobis mala aperit. et ad hoc nos instruit. vt de alienis malis etiam doleamus. aliquando aliena mala nostris obtutibus obijcit ⁊ cōpunctos nos mirabiliter a nostra prauitate corrigit. Venas itaq diuini susurrij audire ⁊ furtim diuine aspirationis modos occultos tenuiter ⁊ latēter cognoscere. qui ꝑpe qui ad hoc venit ad nos vt eius presentia homo ꝓmoueatur. et ad hoc recedere se simulat vt auidius requiratur. cogentes eum atq dicentes. Mane nobiscum. De hac vilia intendebat Gregorius. cum dicebat ¶ Vigilat qui ad aspectum veri luminis mentis oculos apertos tenet. Ipsa enim est nobilissima vigilia inter omnes. quia cito ducit hominem ad perfectum sicut dicitur Sapientie sexto Qui vigilauerit ad illam cito erit securus. ¶ Q ¶ Sequitur tercium principale. scilicet orate. per quod

diximus nos ⁊ nostra opera sanctificari vt sicut prius per actuꝫ videndi purgari ⁊ per actū vigilandi meritis ditari sic per actum orandi dicimur sanctificari. dicit eñ ꝟitas ioh. vi. Verba mea spūs ⁊ vita sunt. q̄ quā to crebrius ruminātur. tāto verius homīes ex eis purificātur. hīc eī thi. iiij. d̄r. Sāctificātur hoīes ꝑ ꝟbū dei ⁊ oratōes. Sūt aūt tres spēs orōis p̄ ceteris sanctiores q̄ ex triplici gn̄e deuotōis dn̄o offerūtur. scꝫ filial'. sponsalis ⁊ diuinalis. Filial' orō est quā soli filij offerūt deo vt pr̄i. Quā tūc effundī⁹ cū ꝑ priora exercicia sublato timore pctōꝝ ⁊ dulci affectu deū oramus ⁊ adoram⁹ stantes in eo affectu corā deo dulciter amantes ⁊ fiducialiter orātes. de paterno affectu nihil om̄io hesitātes. sicut filius añ pr̄em. ꝑticipātis spm̄ naturalis filij qui patrē sꝑ dulciter ⁊ fiducialiter orauit. dulciter dicēs. Abba pater. fiducialiter dicēs. Ego sciebaꝫ qꝛ sꝑ me audis. de q̄ di. ap⁹. ro. iiij. Quoniaꝫ estis filij misit d̄s spm̄ filij sui in corda nr̄a clamantē abba pr̄. hinc dn̄s alber. di. Dulcissimū est nomē patris in ore filij. si tñ filius in spū qui a pr̄e ꝓcedit in filiū orat d̄m suspirās ad pr̄iam quā in illo affectu supersperat se tāq̄ iure hereditario possidere. hec tñ deuotio nō est plena qꝛ deū diligit ꝓpter hereditatē in illo amore oculū reflectēs ad pr̄iam Ad hāc orationē dn̄s instituere nos voluit cū dn̄icā orōnē patris noīe īchoauit

R Scd̄a orō d̄r sponsalis. q̄ ex tali affectu amoris deo offertur. quē casta spōsa exhibet sponso suo. q̄ nec diligit nec q̄rit nec desiderat aliud nisi sponsum. nā siue eā corripiat. siue durū se ei exhibeat siue ꝑcutiat. siue q̄cūq̄ alio mō indignatōis oculo ip̄aꝫ respiciat. diligit tñ sponsum. sic oratio spōsalis orat deū nō ꝓpter gratiā impetrādam nec ꝓpter patriā possidendam. ꝫ orat deū et diligit ꝓpter deū. di. illud p̄s. Quid eī mihi est in celo ⁊ a te quid volui sup̄ terrā vsq̄. tu es deus cordis mei ⁊ pars mea d̄s in eternū Quippe qui est ei plus in affectu q̄ oīa desiderabilia q̄ potuerūt exoptari. In hac expectatione anima suspensa incipit languere et pre impatienti desiderio estuare īterpellans omnē celi miliciā dicens. Adiuro vos filie iherusalez vt annucietis dilcōquia amore langueo. de hoc affectu d bernardus. Subtractio rei amate augmētatō desiderij est. et qd̄ ardenti⁹ optat carꝫ egri⁹ et hoc est languor amoris qd̄ non est aliud. nisi tedium inpatientis desiderij.

S Tercio oratio d̄r diuinalis q̄ de pleno ꝓmptuario omniū gratiaū ⁊ maxime ex fruititiōe diuine pn̄tie dn̄o exhibetur. ꝑ quā sancti homines inebriati iuxta illud p̄s. Inebriabūtur ab vbertate domus tue. p̄ nimia dulcedine. detruncatas orationes vel potius eructuatas dn̄o euaporāt. vel deficiunt in oratione nescientes quid loquantur. qd̄ tam in figura q̄ in scriptura deuotis hominib⁹ legimus euenisse. In figura sicut. j. regū de anna legitur vbi sic dicitur. Anna loquebatur in corde suo tantūq̄ labia illius mouebantur et vox penitus nō audiebatur estimabat igitur heli eā esse temulentā dixitq̄ ei. vsq̄ quo ebria eris? Similiter in scriptura vbi bern̄. sup̄ illo verbo detrūcato. dilectus meus mihi ⁊ ego illi dicit. Affectus hic loquitur nō intellectus. et subiūgit. Ad quid ergo sic loquitur? Ad nihil aliud nisi q̄ mirabiliter delectata nec omnino tacere potuit nec tamē qd̄ sensit exprimere Habēt eñ voces suas affectus per quas se etiā cuꝫ volunt ꝓdūt. timor metulosas. dolor gemebundas. amor iocundas. verbi gratia. Nūquid merentium singultus vel gemitus ꝑcussorum vel etiam saturatoꝝ ructus vsus creat. ratio excitat aut deliberatio ordinat. l' p̄meditatio format. sic flagrans amor p̄ſti diuinus. cum se contra se cohibere non preualet. non attendit quo ordine qua lege verborum ebuliat. interdum nec verba requirit interdum nec voces vllas solis suspirijs contētus Inde est quod q̄ eiusmodi est sancto amore flagrans idq̄ incredibili modo pro captanda quantulacunq̄ euaporatiōe ardoris quem patitur. nō considerat quid qualiter eloquatur. sed quicquid in buccas venerit amore vrgente non annunciat. sed eructuat. ad quaꝫ eructuationeꝫ in presenti pregustandam ⁊ in futuro superefluenteꝫ repletionem eternaliter possidendam. nos perducat iesus christus.

De scō marco cu^ta

XLII. De sancto Marco sermo vnicus.

Similis factus ē leoni in operibus suis .i. Macha. iiij. Dicit Grego. ¶ R. quia ꝑ clamorem in deserto. qđ ꝓprium est leonis. sanctꝰ marcꝰ suū exorsus est euāgelium recte leo figurat̄. quē ezech. ꝓpheta in veteri testamento ⁊ Johan. in nouo sub forma ⁊ figura leonis ambo in spū cū euangelistis ceteris preuiderūt. nec immerito: quia ꝑ rugitum sui euangelij virtute mirifica dei ecclesiaꝫ edificauit. cuius vitā gl'osam sicut in passionali legit̄: crebra miracula attestātur et hec breuiter tacta de sancto marco sufficiant. Nam qui de eius vita ⁊ miraculis p̄dicare voluerit. in eiꝰ legenda copiosa materia inueuit̄. Nunc verbū ꝓpositū ad nrām edificātionē inflectamus: aliquid ex eo eliciētes qđ ad laudem dei ⁊ huiꝰ sancti edificet mores nrōs. Nam vt ait Augꝰ. Nullus maior deo ⁊ eius sanctis honor poterit exhiberi: q̄ vt eos proviribꝰ imitemur. de eoꝝ vita ⁊ doctrina nr̄is moribꝰ aliqđ attrahentes per qđ eis assimilati ad eoꝝ consortiuꝫ veniamus. Quia igit̄ beatus marcus ex similitudine leonis ad tantā vite sanctitatē est ꝓmotus: vt eius memoria in ecclesia dei celebris habeatur. intueamur ⁊ nos leonē vt ex eiꝰ ꝓprietatibus ⁊ actibꝰ nrām vitā similiter emendemus. De leone tria ꝑ ordinē ꝑcurrentes scꝫ de leonis diuersa acceptione. scđo de leonis hic intenti electiōe. tertio de ꝓprietatū leonis ad iustuꝫ hoīem applicatione. Primo dicamus de leonis diuersa acceptione. de q̄ dicit Gregꝰ. Quia natura vniuscuiusq̄ rei ex diuersitate cōponit̄: ideo in sacro eloquio ꝑ rem quālibet licite diuersa signant̄. qđ de leone qui in manibꝰ est exemplificat ita dicens. Ecce leo habet virtutē ⁊ seuiciā. Ex virtute signat deū ⁊ iustū hominē. deū qui virtutem habet ex natura. iustū hominem qui virtutē habet ex gratia. Ex seuicia aūt dyabolum signat. Q̄ aūt leo deū iustū hominē ⁊ dyabolū significat euidenter legimꝰ in scriptura. Nam de leone deo dicitur Apoca. v. Ecce vicit leo de tribu iuda: radix dauid. In quo xp̄s natus ex semine dauid describitur quē deus pater rugitu diuine fortitudīs a mortuis suscitauit. De leone aūt dyabolo dicit̄. i. Pe. v. Fratres sobrij estote ⁊ vigilate. qꝛ dyabolus tanq̄ leo rugiens ⁊c̄. De leone vero iusto hoīe dicit̄ in ꝓuer. Justus q̄i leo confidit. absq̄ terrore erit. qđ exponens Gregꝰ. dicit Qui sua spontanea mortificatione ꝯtra aduersa om̄ia fortitudineꝫ securitatis habet. leo ꝯgrue nuncupat̄. Scđo dicemus de leonis hic intenti electione. obmittentes ergo primū ⁊ scđm leoneꝫ eo q̄ diuini leonis virtus ⁊ fortitudo inattingibil' sit ⁊ inexplicabilis. ⁊ scđi leonis seuicia ⁊ malicia abominabil'. de teritio leone scꝫ iusto homine: eo q̄ hoc ad instructionē morū nobis hic ꝓficiat ꝓseq̄mur. ¶ S ¶ Tertio g̊ dicemus de ꝓprietatū leonis ad iustū hominē applicatione. Propter qđ sciendu ꝙ sicut in naturis rerū legimꝰ: leo obmissis multis alijs sex habet ꝓprietates. Consueuit em̄ vestigia sua cauda ꝯplanare. rugitu suo catulos suscitare. bestias suo circūitu captiuare. dorsum cauda verberare. venatoribꝰ audacter obuiare. dormiens vigilare. Hec per ordinem ꝓsequētes. primo dicimus q̄ leo cōsueuit ꝑ caudaꝫ suā vestigia complanare. ne sua itinera deprehendant̄. Quid ꝑ vestigiū nisi om̄ia tꝑalia: que sunt veroꝝ ⁊ eternorū bonorū vestigia intelligimus? Scimꝰ autē q̄ vestigium nō est illud cuiꝰ est vestigium sed similitudo eius. similiter cauda finis est eius cuius est cauda. Si ergo mentē pulsauerit delectatio tꝑaliū bonoꝝ que sunt diuitie. honores. voluptates. cogitemus ad quē finem nos ꝑtrahant: qꝛ excludunt a veris bonis ⁊ pertrahūt ad infernū. Non ergo attendamus ad hoc qđ iam apparēt: sed quo nos pertrahant. ⁊ eadeꝫ tꝑalia q̄ vestigia sunt verorū bonorū ꝑ ꝯsiderationē finis tanq̄ per caudam a nostris cordibꝰ deleant̄. dicentes intra nos illud Math. Quid ꝓderit si homo lucretur vniuersum mundū. anīe vero sue detrimentū faciat ⁊ sic in hoc primo actu leonē congrue imitamur. Deletis g̊ his vestigijs vt in reliquū nō impediant. scđo imitemur leonē in rugitu. ꝑ quē leo catulos suos mortuos natos suscitat ad vitam. Sic ⁊ nos animā nrām ꝓpter dilectionē p̄dictorū

temporalium: ⁊ inordinatū vsum eorundez mortificatam, ꝑ rugitū fortissime pñie advitam meritoriā suscitemus. lugentes et validissimo clamore rugiētes, mortē anīe nostre quā ex inordinato affectu ⁊ malo vsu incurrimus ꝑdictoꝝ. hunc rugitū pñie deo taz efficaciter exhibentes: vt dicere possimus cū Job. iij. Tanq̄z inundātis aque sic rugitus meus. q̄d exponens Greg⁹. dicit. Dum electi mentis sue oculis diuina iudicia anteponunt: dū de oculta sup̄ se sententia trepidāt dum ex vna ꝑte culpas ⁊ ex aduerso districtum dei iudiciuz cogitant: q̄si q̄dam in eis aquarū moles ⁊ flumina colligunt̄: que in meroris rugitus q̄si in subiecta littora defluunt. quē rugitū pñie dauid exhibuit cuz dixit. Rugiebaz a gemitu cordis mei. Cordis dolorem nō vocis clamorē volens intelligi Sed quid ꝓderit cōmissa penitendo diluere. nisi penitenda cū sūma diligentia caueantur? Sic em̄ dicit Greg⁹. Vera penitentia est peccata preteria sic penitere: vt penitēda nō iterū cōmittantur. Quid em̄ ꝓderit iam lauisse si iterum sordib⁹ inquinemur? Tertio ergo leonē iterū imitemur: qui bestias nouit suo circūitu captiuare. sic em̄ legit̄ de leone. Qui cū vrgente fame ꝑdicta vult capere horribilem emittit rugitū. ad cui⁹ sonitum om̄ia anīalia stant territa: ⁊ stupefacta expectantes edictū sui regis cuz tremore tunc cursu suo circūit anīalia: ⁊ non audent transgredi cursum illū. sic ⁊ nos qui per rugitum ꝓfunde pñie nos mūdauimus a nostris peccatis. nunc sup̄est vt solicita circūspectione circūeamus bestias nostras. i. nostros bestiales motus statuentes eius terminum regularis discipline: quā nullaten⁹ audeamus transgredi. ne ꝯsentientes eis faciamus nostra nouissima peiora prioribꝫ. dicētes singul' nr̄is affectib⁹ illud; Job. xxxviij. Hucusq̄z venies ⁊ nō ꝓcedes vlterius ⁊ hic confringes tumētes fluctus tuos. statuētes eis talem terminū: vt solū sensum moueāt: ⁊ nequaq̄z ꝑneniant ad ꝯsensum. Quia vt ait Gregorius. Nulla nobis nocebit aduersitas si nulla dn̄etur iniquitas. Itez Aug⁹. Concupiscentijs nō consentire magna laus est; nō sentire ꝑfectio ē. Verūq̄z dicit bern. Quid prodest mala nō agere nisi det̄ bonis opibus insudare? ¶ T. ¶ Quarto imitem̄ leonem qui tp̄e cōmotionis dorsum cauda percutit. Quid ꝑ dorsum nisi laborē cōmensuratum nostris viribꝫ. Quid ꝑ caudam nisi finē vt prius diximꝰ debem⁹ accipe. Dorsum ḡ cauda percutimus: si ꝯsiderātes finē ꝙ nō diu subsistimus. ⁊ ex hac consideratōe cōmoti: dorso nostro inponimus quicq̄d de bonis opibus possumus opari. cogitātes ꝙ cito tempus veniat in q̄ nihil amplius in ꝑpetuum possumus laborare. An nō sapiens Salomon eccl'es. ix. dorsum cauda ꝑcutere docuit cū dixit. Q̄dcunq̄z potest manus tua facere instanter operare. quia nec opus nec ratio: nec sapientia: nec scientia erunt apud inferos quo tu properas. In quibus verbis predicta duo intelligi voluit. Nam in eo ꝙ dicit. q̄dcunq̄z potest manus tua facere. de opere dorso imponendo monuit. in eo autē ꝙ subiunxit: quia nec opus nec ratio ⁊c. de vite monuit breuitate. ⁊ hoc per caudam id est per finis considerationem fieri voluit: quod etiam paulus nos facere docuit: cum ad Hebreos. xij. dixit. Per patientiam curramus proponi nobis certamen aspiciētes in auctorem fidei ⁊ consolatorez iesum: qui proposito sibi gaudio sustinuit crucem confusione contempta. Et subiunxit. Recogitate eum qui talem sustinuit aduersus semetipsum a peccatoribus contradictionem: vt non fatigemini animis vestris deficientes. Ac si dicat. Recogitate eum qui pro vobis laborare non cessauit: quousq̄z omnib⁹ completis dixit in cruce. Cōsummatum est. hoc est. Omnia que pro salute hominum facere debui sunt completa. Possum⁹ etiaz hanc sententiaz aliter accipere: vt per dorsum opera per caudam que in fine est: in vltimum finem cōtinuata accpiamus. quod insinuandum lex precepit: vt omnia animalia in sacrificiū oblata deberēt cū cauda imolari. at si ex negligentia aliquid surrepserit: vt non omni tempore dorso commensurata opera imponamus. nō iam cauda vel flabello. sed fortissimis disciplinis dorsum vsq̄z ad effusionē sanguinis flagellem⁹. iuxta illud eccl'. Seruo pessimo latera sanguinare. quosdā

Marci cuāte.

dixeris illud prouer. Vires non suppetunt? Respondemus qđ ibidē subiūgitur. Qui inspector est cordis ipse intelligit: ⁊ obseruatorem anime tue nihil fallit. Verum qr nemo ſm Boecium tam composite felicitatis est qui sufficienter faciat in om̄ibus operibus quod oportet, ꝓpter quod Esa. de oīm hominū operibus dixit. Omnes iusticie nostre sunt tanq̄ pannus mēstruate. ⁊ qui nō in aliqua parte cū status sui qualitate rixet̄: eo ꝙ alij non tanta alij non taliter opera faciant vt oportet, ꝓpter infinitas negligētias quas cōmittimus incessanter. Ideo diuina misericordia nrām salutem desiderans flagellis nos insequitur. vt quod minus est in operibus resarciat per flagella. ⁊ ideo qualiter hec flagella suscipiantur: ⁊ suscepta sufferantur leo iterum nos informat. Quinto ergo in naturis animaliū legitur de leone: ꝙ cum se senserit a venatoribus insequi. tunc gloriosuz valde se reputat. ⁊ vibrans caput ⁊ fremens anīo. gaudens preparat se ad bellum. nec tunc siluas repetit ne fugere videat̄ sed in aperto campo se recipit vt a venatoribus insequētib⁹ facilius inueniatur. Sic ⁊ nos cū senserimus nos a domino tribulari hoc nobis pro maxima gloria reputemus. ⁊ de eisdem gaudentes. ex intimo desiderio occurramus dicentes illud Audree. O bona crux diu desiderata. ⁊ iam concupiscenti animo preparata. securus ⁊ gaudens venio ad te. An non veri gloriosi sumus. qui ex tribulatione certum pignus accipimus. quod p̄ ceteris accepti sum⁹ d̄o? vñ Thob. Quia acceptus eras deo: necesse fuit vt temptatio probaret te. An non vere gloriosi sumus qui pre ceteris singulariter deo placemus? sicut dicitur Judith. Om̄es qui deo placuerunt per multas tribnlationes fideles transierūt An non pro maxima nobis gloria reputabitur ꝙ pre ceteris nos deus dignat̄ in sua gloria sublimare. dicente Ap⁹. ij. Corin. Id qđ momentaneuz est ⁊ leue tribulatiōis supra modum in sublimitatem eternum pondus glorie operatur in nobis. quod considerans apostolus de suis tribulationib⁹ gloriatur dicens. Superabundo gaudio in omni tribulatione. ⁊ iterū, sed gloriamur in tribulatione. hec tria bona ⁊ infinita alia iacob⁹ considerans dixit. Omne gaudium existimate fratres cū in temptationes varias incideritis. Verūquia dignuz est vt in bonis ⁊ fidelibus operibus lassati recreemur ⁊ in tribulationibus fatigati consolemur. ideo quid post predicta nobis eueniat in leone iterum exemplatur. ¶ V ¶ Sexto ergo de leone legitur: ꝙ apertis oculis quasi vigilans dormit, ꝑ quod informamur. vt si post bonoruz operum lassationē quietari: ⁊ post tribulationum fatigationē cupimus consolari. interne contemplationi studiosius intendamus in qua si soporando volumus dulciter delectari. Primū postpositis occasionū tumultibus introrsum ingrediamur: ⁊ collectis affectibus de cūctis locis sopitis om̄ibus exterioribus sensib⁹. omnia interiora nostra ad dominū erigam⁹. ⁊ in ip̄m nos dulciter suspendamus. quod si fideliter agimus cōdescendit nobis dominus ⁊ ad nos vt ita dixerim descendit. de sua nobis dulcedine propinās aliquid. per quod inebriati omniū laborum ⁊ tribulationū quas vnq̄ perculimus mercedem accipimus gloriasam. quod bene figuratum legimus Exo. xxxiij. vbi in legis datione dicit̄ ꝙ moyses ascendit in mōtem ⁊ dominus descendit. Quid per montem nisi sublimis contemplatio accipitur. in quam cum ascendimus vt ad ea que vltra infirmitatem nostram sunt contemplando subleuemur: dominus descendit ⁊ aliq̄d de se ad gustandum anime exhibet. quod q̄ntumlibet parum sit. omuium tamen laborū pariter ⁊ tribulationum. plenum accipim⁹ refrigerium. soluens dominus quod promisit Deutero. iiij. Rerum omnium abūdantia perfrueris. ⁊ iterum inundationem maris quasi lac suges. ⁊ Esaias. lx. Tunc ridebis ⁊ afflues ⁊ mirabitur ⁊ dilatabitur cor tuum: quando conuersa fuerit ad te multitudo maris scilicet omnium gratiaruz. De hac vigilia pariter ⁊ dormitatiōe dicit sponsa in canticis. Ego dormio ⁊ cor meum vigilat. quod exponens Gregorius dicit. Foris dormio sed intus cor vigilat. quia dum exteriora quasi non sentio: interiora solerter apprehendo ⁊ dum exteriores sensus ab hui⁹

vite tumultibus sopio vacāte mente: interna viuatius apprehendo. tūc enim verba dei mens viuacius penetrat. cum ad se admittere curas secularium tumultus recusat ꝛc.

¶ .XLIII. De philippo ꝛ iacobo.

HI sunt viri misericordie. eccle. xliiij. Dicit gregorius. Qui cōtra biformis fortune insultus vniformi constātia mētis militat premunitus vt nec in aduersis deijciat nec in prosperis eleuetur. hic perfectꝰ est vir In verbis ergo propositis gloriosi isti principes a virtute duplici commendantur: scꝫ a virili strennuitate: ꝛ a clementi pietate. Primum ibi. Isti sunt viri. scdum ibi. misericordie. Primum exhibebant sibi. scdum nobis. Hec est em̄ religiosa iusticia vt vnusquisqꝫ sit sibi strennus ꝛ alijs sit benignus.

¶ X ¶ Sciendum autem ꝙ tam isti principes scilicet philippꝰ ꝛ iacobus q̄ꝫ ceteri apostoli. tum ꝓpter excellentem vite sanctitatem tum ꝓpter innumeras gratias quas pre ceteris sanctis tanq̄ꝫ fundatores ecclesie a domino acceperunt. diuersis sunt appellationibus in sacro eloquio nominati: eo ꝙ eorum sublimitas vno vocabulo non potuit designari. Vocantur enim viri vt in proposito. Principes vt in p̄s. Principes populorum congregati sunt ꝛc. Angeli quia per eos angelorū exercitia: quorū est nunciare dum in terris essent positi nunciabātur. Vocati sūt dij. vt est illud in p̄s. Dij fortes terre vehe. ele. sunt. Dicti sunt autem viri propter vite strennuitatem. Principes autem ꝓpter virtutum sublimitatem. Angeli ꝓpter puritatem ꝛ nunciatorū veritatem. Dij ꝓpter miraculorum celebritatem De primo nomine exigente proposito themate sit p̄sens sermo. de alijs vero in festo apostolorū petri ꝛ pauli s̄mones habeantur. Dicemus g̊ ad laudem ꝛ gloriam istorū principum verbū propositum scilicet. Isti sunt viri misericordie. quorum virilem constantiam Bern. declarat sic dicēs. Apostoli sancti in vita sua magnam habebant constantiam. Habebāt em̄ in conuersatione continentiam. in predicatione sapientiam. in passione patientiaꝫ. ꝛ in bis tribus luce clarius eorū strennuitas apparebat. Primo dico habebant in cōnersatione constantiam. In omni ꝯuersatiōe nihil penitus admittentes in quo deum possent offendere ꝛ ꝓpriam conscieneiā maculare. sensus exteriores ꝛ affectiōes interiores ab omni illicito continentes. Hec autē vniuersitas continentie in triplici genere consistebat. Continebant enim se a mundi diuitijs. eligentes nudam paupertatem. a carnis delicijs assumentes purā castitatem. a dyaboli astutijs negantes consensum ꝛ ꝓpriam voluntatem: ꝛ in his tribus ab omni se proprio denudabant. plene ꝛ perfecte res corpꝰ ꝛ animā resignantes: ꝛ in horum triū oppositis deo strennue s̄uientes. Primo dico cōtinebant se a mundi diuitijs: eligētes extremam paupertatem respicientes in auctorem fidei iesuꝫ qui pauper fuit in ingressu. quia vt dicitur Luce. i. Natus in diuersorio in p̄sepium continuo reclinatur. Fuit pauperior in progressu. quia sicut Math. di. Vulpes foueas habent: ꝛ volucres celi nidos. filius autem hominis nō habet vbi caput reclinet. Fuit etiam pauperrimus in egressu: quia nudus pendebat in cruce ꝛ mortuꝰ pāno inuoluitur alieno. quod considerātes discipuli in profundam valde paupertatem se dimerserūt. De qua paulus pro se ꝛ coapostolis omnibus loquitur. i. Corin. iiij. dicēs Esurimus. sitimꝰ. nudi sumus ꝛ instabiles vsqꝫ purgamenta huius mundi facti sumꝰ peripsima omniū vsqꝫ adhuc. ¶ V ¶ Secundo continebāt se a carnis delicijs respuentes omnem voluptatem. de quibus iterū dicit Apostolus. ij. Corin. x. In carne ambulantes non s̄m carnem militamus. Ac si dicat. Licet in carne viuamus: tamen carni non viuimus. ꝛ iterum Ro. viij. Non s̄m carnem ambulauimus sed s̄m spiritum. et iterum in eodem. Debitores sumus nō carni: nec s̄m carnem viuamus sed s̄m spiritum. Tertio cōtinebāt se a dyaboli astucijs siue a cordis vicijs abnegantes propriaꝫ voluntatem. de quo iterum pro se ꝛ coapostolo dicit Ro. xiiii. Nemo nostrum sibi viuat. id est sue voluntati: ꝛ nemo sibi moritur. Siue em̄ viuimus domino viuimus. siue mo-

phelippi ⁊ iacobi

timur dño morimur. Et qꝛ apostoli ab his tribus scꝫ a rebus·corpore ⁊ spiritu se viriliter continebant vt in nullo istorũ deũ offenderẽt·ideo ĩ istorũ oppositis scꝫ pauptate·castitate ⁊ in dei volũtate viriliter adherebãt ⁊ sic in ꝯuersatione habebant continentiaꝫ se a malis omnibꝫ preseruantes. Scdo habebant in predicatione sapientiã per quã constanter predicabant doctrinã suam signis et prodigijs ꝯfirmantes·de qua dixit dñs Luce·xxi. Dabo vobis os ⁊ sapientiã cui resistere nõ poterunt omẽs aduersarij vestri. Hac autẽ sapientia ad triplex bonũ vsi sunt. Predicabant eñ sine errore sine terrore·ope ⁊ labore suam predicationẽ ꝯfirmãtes. Primo dico·predicabant ꝑ suã sapiantiã sine errore: omnes ꝑfidias ⁊ hereticas prauitates destruentes. Spiritus eñ sanctus vt veritas ꝓmiserat docebat eos omnẽ veritatem. Sine errore aũt predicat qui veritatẽ predicat ꝓpter deum. ꝓpter deũ dico: qꝛ qui ꝓpter sui ipius ostentationẽ vel turpis lucri acquisitionem. vel ꝓpter adulationẽ. vel ꝓpter quamcunqꝫ aliã causam a deo incuruans intentionem predicat·nõ veritatẽ predicat sed errorem·etiã si verũ est qđ loquitur·que omnia de se ⁊ coapostolis negat paulus ·i·thessa·ij dicens. Exhortatio nostra nõ de errore est neqꝫ de immundicia neqꝫ in dolo: sed sicut probati sumus a deo: vt crederet nobis euãgelium ita loquimur. Non q̃si hominibꝫ placentes sed deo qui ꝓbat corda. Neqꝫ eñ aliquando fuimus in ſmone adulatiõis sicut scitis·neqꝫ in occasione auaricie·deus testis est·neqꝫ q̃rentes ab hominibꝫ gloriã: neqꝫ a nobis: neqꝫ ab alijs cũ possemus oneri nobis esse vt xp̃i apostoli. Scdo habebant sapientiam predicãtes sine terrore. pro veritate verbum dei ⁊ salute hominũ vitã ⁊ corpora exponentes: quam audaciam docuit eos maijster eorũ Luce·xij·cum dixit. Dico vobis amicis meis ne terreamini ab his q̃ occidunt corpus: ⁊ post hoc nõ habent amplius qđ addant: sed timete eũ qui postq̃ occiderit habet ptãtem mittere in iehennam. Cuius doctrine maijster eorũ exempluꝫ addidit in seipso: quod ⁊ fecerũt·qꝛ ꝓpter nullam potestatem: ꝓpter nullã tirannidem a veritate recesserunt: sed cum magna constantia imperterriti loquebant verbũ dei coram regibꝫ et tirannis. Tertio habebant virilem sapientiam suã predicationẽ ꝯfirmantes ope et labore·qꝛ qđ verbo docuerant exemplificauerant in seipis imitantes maijstrum iesum·de quo dicit Actu·i·Cepit iesus facere ⁊ docere·primo facere·scdo docere. vñ vnus eorũ scꝫ iacobꝫ dicebat. Estote factores dei: ⁊ nõ auditores tm̃: fallentes vosmetipos·quam formã paulus in se sumpserat cum dicebat. Nihil audeo loqui eorũ que ꝑ me non efficit xp̃us·iudicans verecunduꝫ predicatori qui predicat qđ non facit: qꝛ quod verbo edificat negligentia destruit: qđ cum sit difficilimũ·ideo veris predicatoribꝫ qui verbo p̃dicant ⁊ exemplo debetur aureola: quam in cõmunibus opibus nõ meremur. ¶ Tertio gloriosi isti principes virilẽ constantiam in hoc exhibebant: ꝙ habebant in passione patientiã: nec murmurãtes neqꝫ querulantes: sed tacita cõscientia quicquid eis irrogatum fuerat sufferentes. Hanc aũt patientiam exhibebant in suis passionibꝫ ꝓpter tria: vt videlicet se maijstro ꝯformareut·exemplũ posteris darent·premia cumularẽt. Primo dico patientiam in suis passionibꝫ exhibebant vt se maijstro conformarent·sic enim predixerat eis iesus Math·Nõ est discipulus super maijstrũ. Si enim me ꝑsecuti sunt ⁊ vos ꝑsequẽtur. Ad hanc ꝯformitatem monuit Apl's Hebre·xij·cũ dixit. Per patientiam curramus ꝓpositũ nobis certamen aspicientes in auctorẽ fidei ⁊ consũmatoreꝫ iesum: qui proposito sibi gaudio sustinuit crucẽ confusione ꝯtempta·⁊ subiungit Recogitate eum qui talem sustinuit a peccatoribus aduersum semetip̃m contradictionem: vt non fatigemini animis vestris deficientes·qđ ⁊ fecerunt·nam in omni pressura ⁊ angustia ad formã a maijstro eis traditam mẽtaliter recurrebãt·sic enim maijster eorũ dixit. Exemplum dedi vobis vt ⁊ vos ita faciatis. Scdo patientiã in suis passionibus exhibebant: vt patiendi formam posteris darẽt·vt sicut ip̃i a maijstro acceperãt sic eandem formam in posteros transfuderunt·sic eñ sepe legitur in euangelio. Dedit

discipulis vt apponerent turbe. Hinc Tho. ij. dicit. Hanc temptationē permisit deꝰ euenire ei: vt posteris daret exemplū patientie eius: sicut ⁊ sancto iob. hinc Jac. v. Exemplum accipite frēs exitus mali ⁊ longanimitatis. laboris ⁊ patientie sanctoꝝ: ⁊ subiungit. Ecce beatificamus eos qui sustinuerūt. Sufficientiam iob audistis ⁊ finem dñi vidistis. Tertio patientiā exhibebant in suis passionibꝰ vt premia cumularēt. Nemo enī vt ait veritas coronabit nisi qui legitime certauerit. Legitime aūt certat qui passioni patientiam supaddit. hinc veritas dicit aplis. In patientia vestra possidebitis anīas vestras. Ac si dicat. Passiones paruꝫ valent: sed ex patientia supaddita anīas possidemꝰ Hinc aplus. Si quis putat se aliquid scire ⁊ nondū scit quō oporteat eū scire. in quibus verbis nobis insinuat ꝙ passio sine penitentia parū valet. De quibꝰ meritis dicit apostolus. i. Corin. iiij. Illud qđ momentaneū est ⁊ leue tribulationis in pñti sup̄ modum in sublimatione eternū glorie pondus opatur in nobis. Non em̄ vt idem ait sunt condigne passiones huiꝰ tp̄is ad futurā gloriaꝫ que reuelabit in nobis. Et sic patet primuꝫ membrū scꝫ quō gloriosi isti prīcipes viri fuerūt. i. viriliter vixerūt. A ¶ Sequit scđm principale scꝫ misericordie: in quo declarat quid nobis effecerūt. Sibi enī dura ⁊ aspera impendebant ⁊ nobis misericordiā exhibebant: ⁊ hec est religiosa iusticia. vt quis sibi durus ⁊ alijs sit remissus: q̄uis in mltis religiosis ꝯtrarium videat qui sibi sunt remissi ⁊ alijs nimis duri. qui vt ait veritas imponūt grauia ⁊ importabilia in humeros hominū. digito autē suo nolunt ea mouere. Dicit aūt bern. ꝙ gloriosi isti prīcipes ex triplici causa dicuntur viri misericordie. Primo qꝛ misericordiam a deo sunt secuti. scđo qꝛ misericordia pleni. tertio qꝛ a deo nobis misericorditer sunt donati. De primo scilicet ꝙ a deo misericordiā sunt secuti: ⁊ nullis eorum meritis a deo sunt preuenti dicit Johan. xv. Non vos me elegistis: sed ego elegi vos ⁊ posui vos vt eatis ⁊ fructuꝫ afferatis ⁊ fructus vester maneat. Quā electōeꝫ apostolus apertius insinuat ad Thi. di. Nō e operibꝰ iusticie que fecimus nos sed ꝟm suā misericordiam saluos nos fecit. Scđo dicti sunt viri misericordie: qꝛ misericordia pleni quod in vita eorū ⁊ in actibus legitur euidēter. Ibi enim legimus quō discurrebant: q̄modo seip̄os impendebant: quō etiam suis ꝑsecutoribus misericordiā exhibebant. Tertio dicti sunt viri misericordie: qꝛ misericorditer nobis a deo donati sunt vt in eoꝝ lapsibus: ⁊ rursus in eoruꝫ virtutibꝰ discamus quid a dño sit sperandum pariter ⁊ timenduꝫ. Unde Gregꝰ. Narrat nobis sacra scriptura sanctorum gesta vt ad imitationē corda prouocet infirmorū. dumq̄ illorū victricia facta cōmemorat. contra viciorū prelia debilia nostra confirmat. Nōnunq̄ autem non solū nobis virtutes sed ⁊ casus innotescit vt ⁊ in victoria fortium videamus quid imitari debeamus: ⁊ in lapsibꝰ quid timeamus. Ecce in p̄cipuis apostolis petro ⁊ paulo videmus lapsus in quos ceciderūt. videmus ⁊ summā dignitatē in quā surrexerunt vt ex consideratione lapsuū trepidemus ⁊ ex consideratione reparationis nō desperemꝰ fiduciam nrām erigentes in dūm iesum.

¶ XLIIII. ¶ Sermo de eodem.

Scitis frēs quomodo vos oporteat imitari nos Neq̄ enim panē gratis manducauimus sed in labore ⁊ fatigatione nocte ⁊ die operantes vt nosmetip̄os formaꝫ daremus vobis Thes. iiij. Dicit Gregoirꝰ. Illi modis omnibꝰ ad exemplum viuendi debēt pertrahi: qui cunctis passionibus carnis mortui: tm̄ spiritualiter viuunt: qui prospera mundi postponunt. qui nulla aduersa ꝑtimescunt. qui sola interna desiderant. qui nulla illicita perpetrāt ⁊ perpetrata ab alijs deplorant. qui se imitabiles in cunctis que agunt insinuant: ⁊ nihil in se habeant quod erubescant. Et qꝛ gloriosi isti principes hāc descriptionem in vitam suaꝫ veraciter transplantabant. ideo ip̄i se nobis proponunt in exemplum imitationis sine rubore: dicētes nobis verbum propositum // B ¶ In quibus verbis duo possumus intelligere: scilicet imitationis exhortationem. scđo vite sue

Philippi 2 Jacobi

quam imitari debeamus descriptionē. primum ibi. scitis fratres. scdm ibi. neqꝫ panē gratis manducauimus. Q si ad eorum exhortationē eos decreuerimus imitari in mēbris in priori sermone expositis de eis: ipos possumus veraciter imitari. vt sicut ipi viriliter agentes in conuersatione continentiaꝫ in predicatione sapientiam. in passione patientiam dño exhibebant. sic ⁊ nos eadeꝫ tria in vitam nostram possumus transplantare Hec ergo per ordinem ꝓsequentes. primo in vitam nostram puram ꝯtinentiam trāsplantemus. primū ante omnia dñm deprecantes vt eandem cōtinentiam nobis donet Ipsa enim est tante nobilitatis ⁊ virtutis vt nullus eam ꝑ se ⁊ ex ꝓprijs viribꝫ habere valeat. nisi dederit eam deus. ⁊ hoc est ꝙ sapi. viij. dicitur. Non possum esse continens nisi deus det. ⁊ hocipm erat sapiētie scire cuius esset hoc donū. Quis enim a se habere poterit qd tante virtutis reputabitur in scriptura. Sic em̄ dicitur Eccle. xxvi. Omnis ponderatio non est digna cōtinentis anime Que cum deuote a deo postulata fuerit: tūc homo ad ipam acquirendam de libero suo arbitrio ⁊ ꝓprio conatu debet ponere q̄ntuꝫ potest. qd etiam a nobis requirit deꝰ dicēs singulis nobis illud Eccle. xxx. Cōtine ⁊ cōgrega cor tuū in sanctitate. Qd nisi homo posset non diceretur nobis Eccle. iij. Sapiens cor ⁊ itelligibile abstinebit se ab illis scilicet peccatis: ⁊ tunc in operibus iusticie successus habebit. Debemus autē nos a triplici malorum genere continere scilicet a damnabili iniquitate. delectabili voluptate ⁊ inordinabili superfluitate. quia primū priuat nos regno celorū. scdm consolatione spiritualium bonorū. tertium statu perfectorū. Primo dico debemus nos continere ab iniquitate damnabili. hoc est a peccatis mortalibꝫ ꝓpter qd solūmodo damnamur. Naꝫ vt ait Johan. iiij. Qui facit iniquitatē peccatum facit: quia iniquitas peccatū est. Vocat aūt hoc peccatum mortale damnabile ad differentiam aliorū peccatorū que nō damnant sed deformant: vt sunt venalia. Peccatum autem mortale iō sic dictuꝫ est: qꝛ mortificat ⁊ damnat pertrahens ad infernuꝫ. teste ps. Conuertantur peccatores ad infernuꝫ. qui autem damnantur in inferno celo priuantur. Scdo debemus nos cōtinere a delectabili voluptate: qꝛ nunqꝫ spūales erimus nisi a nostris nos voluptatibꝫ abstrahamus. hinc Eccle. xvi. Si dederis anime tue voluptates suas: faciet te gaudiū inimicis tuis: ⁊ iterū. A voluptatibꝫ tuis auertere. Q aūt voluptas impediat spūalem consolationeꝫ dicit Job. Lapides cauant aque. qd est dicere. Aque carnaliū voluptatum excauant: id est attenuant lapides: id est religiosos fortes ⁊ duros ad modū lapiduꝫ. vnde Augꝰ. Si animus habet vnde oblectetur extrinsecus sine delicijs manet intrinsecus. qꝛ vt ait Esa. xxviij. Angustatum est stratū ita vt alter decidat: qꝛ simul in vno corpore ambe delectationes capere se non possunt. Nam vt ait Bern. Impleri anima visitationibꝫ dñi non poterit que carnalibꝫ desiderijs subiacet: sed q̄nto illis euacuabitur: tāto istis implebitur. si multum: multū. si parū: parum Tertio abstinere debemus ab omni inordinabili superfluitate solis necessarijs cōtenti Illa enim promissa sunt a deo patre nobis in viaticum volens vt nequaqꝫ pro vite necessarijs solicitemur. sic enī ait veritas mathei. vi. Nolite soliciti esse dicētes. quid mā ducabimus aut quid bibemus. scit enim pater vester celestis quid vobis necesse sit. hinc Eccle. xxix. Tantum fideliter age ⁊ inuenies omni tempore quod necessariū est. Qui autem promisit necessaria voluit nos oīa sup flua deuitare. hinc prouer. xxx. Duo rogaui te ne deneges mihi anteqꝫ moriar. Mendacitatem ⁊ diuitias ne dederis mihi. sed tribue tm̄ victui meo necessaria. ne forte saturatus illiciar ad negandū ⁊ dicam. quis est dominus? ⁊ egestate compulsus furer ac ꝑiurem nomen dei mei. Ex his ergo q̄ dicta sunt vera ⁊ sancta constituitur continentia: quā qui in vitā suā transplantauerit fortissimum habet inicium sancte vite. que cū magna sit: non erit ab homine sed a deo. Sic enim dicitur Sapi. viij. Sciui quoniā aliter non possum esse contineus nisi deus dederit: ⁊ hocipsum erat sapīe scire cuius esset hoc donum. ¶ C ¶ Secundo habebant

sancti apostoli sapientiam in predicatione. sic⁊ nos studeamus habere sapientiam⁊ si non in predicatione: quod paucorum est: saltem in operatione: vt sapienter omnia nostra opera disponamus. q̄ facere monemur per apostolū Jacobū dicentē. Estote factores verbi. non dicit. estote predicatores. nam et ipa predicatio apud deum modicū reputat nisi factio operis adiungatur. vnde Apostolus. Qui dicit se nosse deum sez in predicatione⁊ mandata eius custodit mendax est. De hac sapientia a q̄ sancti homines denominatiue sapientes dicūtur tria p ordinem ponantur: sez quid dicatur p nomē sapientia. scdo quibus debeatur. tertio que vtilitas cōsequatur. Primo dicamus quid sit sapientia. que nihil aliud est nisi deus⁊ Salomon in prouer. Sapiētia edificauit sibi domum. de qua dicit Job. xxviij. Sapientia abscondita est ab oculis omniū viuentium quia vt ait Ysido. Deus sibi soli cognitus est⁊ homini assumpto. de qua adhuc expressius dicit apostolus xp̄m dei virtutem⁊ dei sapientiam. hec autē sapientia datur in spiritu bonis hominibus⁊ occulte. de qua dicit Job vbi supra. Sapientia vbi inuenitur⁊ quis est locus intelligentie eius? ⁊ respōdet Sapiētia trahitur de occultis. hoc est de spiritu interiori. Scdo dicendum quibꝰ debeatur⁊ quibus exercitijs acquiratur. Dabitur autē triplici generi hominum: sez humilibus. separatis a carnalibus⁊ alienatis a tumultibus mundi. De primo dicit Job vbi abyssus dicit. Non est mecū sapientia quod exponens Greg⁹. dicit. Quid p abyssum nisi superbi signantur. qui cum dicant Sapientia non est in me: relinquit p oppositum q̄ in humilibꝰ requiescat. Scdo sapientia datur abstractis a carnalibꝰ. et hoc iterum dicit Job. Sapientia nō inuenitur in terra suauiter viuentium: id est non inuenitur in cordibus eorum qui voluptuose viuunt. hinc Esa. xxviij. Quem docebit scientiam⁊ respondet. Ablactatos a lacte: auulsos ab vberibus. de quibꝰ Gre. Quisquis adhuc huius vite voluptatibus pascitur ab eterne vite intellectu separatur. Tertio debetur sapientia alienatis a mundi tumultibus. vnde Job vbi supra. Mare dicit non est mecum. Quid per mare q̄ inquietū est⁊ tumultu agitatur: nisi laborantes in seculo intelligimus. in quibꝰ quia sapientia nō est. relinquitur q̄ habitet in abstractis. de his tribus dicit per Esa. lxvi. Ad quem respiciam nisi ad pauperculū⁊ contritum spiritu⁊ trementem sermones meos? per hoc q̄ dicit pauperculum tangit humiles: cum autem addit contritū spiritu. tangit abstractos. cū vero subiungit: ⁊ trementem sermones meos: tangit alienatos a mūdi tumultibus. Tertio dicendū est que vtilitas consequatur eos quos inhabitat sapientia. Et dicimus q̄ possident omne bonū. Cū enim deus sit summū bonum necessario relinquitur. vt qui deum habuerit qui est vera sapientia in se habeat omne bonum. Ipse enim est illa sapia de qua dicit Jaco. iij. Que desursum est sapientia. primū quidez pudica est: deinde pacifica. modesta. suasibilis. bonis consentiens. plena misericordia⁊ fructibus bonis. In hac descriptione diuine sapientie tangitur omne bonū. Nec tamen sapientia diuersos diuersimode inhabitat. sm q̄ plus⁊ minus ad sapientiam se disponunt. Nam incipientibus dat timorem. proficientibus laborem. perfectis diuinum dat sapere. De primo dicitur. puer. ix. Initium sapientie timor domini. qui autē hunc timorē habuerit bona nō negligit⁊ solicite cauet omne malum. nam sm ps. Nihil deest timentibꝰ eum. Scdo hoc est in medio proficientibus dat laborem: faciens efficaciter operari⁊ viriliter laborare. deus enim cooperans dat virtutem operibꝰ: vt ab ipo gratissima accipiētur⁊ fiant digna remuneratione eternorum que sine deo penitus nil valerent. Nō considerans sapiens perijt dicens. Da mihi domine sedium tuarum assistricem sapientiam vt mecum sit⁊ mecum laboret: vt sciā quid acceptum sit coram te omni tempore. Quod enim sine deo facimus vix vsq̄ ad mortem permanet. quod aūt cum deo facimus permanet in eternum: quez admodum cooperans est eternus. Et hoc est quod ait Gregorius. Omne q̄ sm presens seculum agitur vix vsq̄ ad mortem sufficit. q̄ vero pro eterna

Inuentionis sancte crucis

vita agitur etiam post mortem seruatur. et tunc apparere incipit cū laborum carnaliuz fructus ceperit non videri. Tertio hoc est in fine dat saporem: afficiens eos de omnibus prout singula sapiūt ꝑm veritatem. de q̄ sapientia dicit Bern. Inuenisti plane sapientiam si singula tibi sapiunt prout sunt. peccata ⁊ vicia tanq̄ vilia ⁊ omnino fugiēda. temporalia autē velut caduca ⁊ omnino contemnenda. eterna vero tanq̄ summo desiderio affectanda. Nec tales affectus insūt nobis ex iudicio rationis velut coacti: sed ex sapore sapientie sic simus velut naturaliter affecti. Habemus ergo veram sapientiā si peccata defleamus. si huius seculi desiderabilia contemnamus. si futura bona scz celestia toto desiderio appetamus. De hac sapīa dicitur ꝓuer. viij. Melior est sapīa cūctis opibus preciosissimis: ⁊ om̄e desiderabile non potest ei ꝯpari. Talis enim sapīa vnit nos deo ⁊ assimilat. ⁊ taliter affecti nō possumus aliud velle q̄ quod deus vult: dicēte Bern. Unitas spiritus cū deo est volūtatis perfectio: cū iam non solum vult qd̄ deus vult: sed in affectu est ꝑfectus: vt non possit velle nisi quod deus vult. Velle autē quod deus vult hoc est iam deo similem esse. ¶ D.

¶ Tertio gloriosi isti principes in passione habebant patientiā: sic ⁊ nos in omnibus que patimur non solū patientiam habeamus: sed gaudenter ⁊ hylariter sufferamus. iuxta illud Jaco. i. Omne gaudiū existimate fratres: cū in varias temptationes incideritis. Est autē triplex patientia ꝑm statum triplicem electorum: scz incipientiū. proficientiū perfectorum. ⁊ ꝑm hanc diuersitatem statuum patientia variatur. Nam incipiētes debent mala sua sustinere patienter. ꝓficiētes autem libenter. ꝑfecti vero gaudenter. Qui tres modi ꝑm triplicem hunc statum inueniuntur in paulo. nam in primo stetit cum ij. Corin. viij. dixit Tribulationez patimur sed non angustamur. que verba sonant: ꝙ ꝑtulit patienter. In scdo stetit cū ibidem. xij. dixit. Ego libentissime impendar: ⁊ supimpendar ꝓ aīabꝫ vestris. ecce libenter. in tertio stetit cum ad Gal. vl. dixit. Mihi absit gloriari: nisi in cruce dñi nostri iesu christi: ⁊ iterū. Supabundo gaudio in omni tribulatione. hoc totū agente in hominibꝫ sanctis domino iesu christo ⁊c.

¶ XLV. ¶ De inuentione sancte crucis.

Benedictum est lignum per quod fit iusticia. sapi. xiiij. Dicit Gregorius super illo verbo Job. Lignum habet spem. In sacra scriptura ligni nomine crux domini figuratur: ⁊ subiungit exemplum: sicut cum dicitur. Mittamus lignum in panez eius. lignum quippe in panem eius mittere est domini corpori crucem adhibere. Sic in ꝓposito lignum per quod fit ⁊ facta est iusticia: non est aliud nisi crux christi: eo ꝙ nullū lignum ydoneum fuit ad faciendam iusticiā nisi illud. Huius ergo verbi occasione tria per ordinem prosequimur: scilicet de huius ligni benedictione. ligni crucis distinctione ⁊ iusticie exhibitione. Primo dico dicendū est de huius ligni benedictione: hoc est. cur hoc lignum sit ⁊ dicatur benedictum. ¶ E.

De quo sciendum ꝙ in veteri testamento ꝓpter triplicē causam bñdictiōem legimꝰ exoptatam scz propter liberationem. propter seminis multiplicationem ⁊ celi glorificationem. propter quas tres causas reuerendū lignum crucis nunc merito dicitur benedictum. Primo dico sancta femina Judith benedicta legitur propter populi sui liberationem. de qua. xiij. dicitur. Benedixit te dominus in virtute sua: quia per te redegit ad nihilum inimicos nostros. Item in eodem xv. Tu gloria hierusalem. tu letitia israel. tu honorificentia populi nostri: quia fecisti viriliter ⁊ confortatum est cor nostrum. ideo eris benedicta in eternum. Que non ob aliud meruit hanc benedictionez: nisi quia ab inimicis suis dei populum liberauit. Secūdo thobias benedicitur propter semīs multiplicationem: vt ex eo ⁊ vxore eius sara soboles procreentur ⁊ procreate multiplicentur. Sic enim dicitur Thobie. ix. Benedicat te dñs deus israel: ⁊ dicat bñdictio sup vxorē tuā ⁊ sup ꝑntes vrōs ⁊ videatis filios vrōs ⁊ filios filiorum vestrorum vsq̄ in tertiam

⁊ quartam generationē: ⁊ sit semen vestruꝫ
benedictuꝫ a deo israel qui regnat in secula
seculorū amen. Tertio legimus iacob patri
archam a patre suo ysaac benedictū exoptā
te ei celi possessionē. sic enim dixit geñ. xxviij
Deus omnipotens bñdicat tibi: det tibi bene
dictiones abrae vt possideas terrā pegrina
tionis tue quā pollicitus est auo tuo. His
tribꝫ benedictiōibꝫ benedixit iacob filio suo
ioseph in terra egypti dicēs geñ. xlix. Omni
potens bñdicat tibi benedictionibꝫ celi desu
per. ecce tertia benedictio: ⁊ bñdictionibus
abyssi iacentis deorsum ecce prima. ⁊ bene
dictionibus vberuꝫ ⁊ vulue ecce scda. His
ergo tribꝫ bñdictionibꝫ ꝯfluentibꝫ in vnaꝫ
benedictionē venerandū lignū crucis nostre
est ⁊ dicit benedictū. Nam ꝑ eam ab infer
no sumus liberati: meritis ⁊ gratia ditati ⁊
ad celuꝫ deputati. ⁊ ideo ex profundo corde
cū omni reuerentia ꝓstrati dicamus omnes
Benedictū lignū per qd fit iusticia. naꝫ per
hoc additū scꝫ per qd fit iusticia lignū crucis
ab alijs lignis specificat. ¶ F ¶ Est em̄ tri
plex lignū de quo legit in scriptura scꝫ ꝑua
ricationis cuiꝰ fructū primi parentes gustā
tes preuaricati sunt mandatum dñi. est ⁊ li
gnum maledictionis. de quo dicit Deute.
xxi. Maledictus omnis qui pendet in ligno
in qd scelerati ꝓ suis sceleribꝫ suspendūtur
a quibꝫ lignis: benedictū lignū nostrū speci
ficatur cū dicitur. ꝑ quod fit iusticia. ⁊ illud
est lignum benedictionis a nobis valde ve
nerandū. Primo ergo lignū crucis est ⁊ di
citur benedictū. qꝛ per ipm̄ sumus liberati.
In eo em̄ ꝙ iesus xp̄s cōpleta passione cru
cis descēdit in limbū ⁊ prēs ꝑ sue pñtie illu
stratiōꝫ inde absoluit: nos finaliter liberauit
vt illic ni si velimus minime veniamꝰ. ⁊ hoc
est qd aperte dicit Gre. Ecce nos qui redē
ptoris gratia redempti. hoc iam celestis mu
neris habemus: vt cū a carnis nostre inha
bitatione subtrahimur. mox ad celestia pre
mia ducamur. qꝛ dū redemptor nr̄ claustrū
inferni penetrans electoꝝ exinde aīas redu
xit. nos illo ire nō patit. vñ iam alios descē
dendo liberauit. sed qui añ eius aduentum
in hūc mundū venerant q̄ntūlibet de virtu
te iusticie hr̄ent ex corpibus educti in sinum
celestis patrie recipi non poterant. vñ iacob
Geñ. xlix. dixit. Salutare tuū expectabo do
mine. Idem. Lugens descendā in infernū.
Item balaam in spū ꝓphetie Nume. xxiiij.
dixit. Videbo eū sed nō modo intuebor euꝫ
sed nō ꝓpe: eo ꝙ q̄ntumlibet sancti essent in
lymbo tñ captiui tenebant. donec ꝑ benefici
um crucis ipi ⁊ nos ab illis fuimus miseri
corditer liberati. Scdo reuerendū lignum
crucis benedictum dicit. quia per illud sobo
le virtutū gratiarū ⁊ meritorum sumus per
omnia multiplicati pariter ⁊ ditati. Naꝫ me
rita xp̄i ⁊ omniū sanctorū in virtute passio
nis coadunata participamus ⁊ ꝑ omnia cō
municamus. vt deus possit nobis dicere il
lud Geñ. xxx. Modicū habuisti anteq̄ veni
rem ad te: ⁊ nunc diues effectus es. benedi
xitq̄ tibi deus ad introitū meū. hinc. i. Co
rinth. i. Gratias ago deo meo ꝓ omnibꝫ vo
bis: qꝛ diuites facti estis in illo: ita vt nihil
vobis desit in vlla gratia. Tertio gloriosum
lignū venerande crucis nostre benedictum
dicitur ꝓpter celestis regni apertionē et no
stram introductionē. Nam ꝑ crucis passio
nem celestis regni ianua est aperta. qd pul
cre figuratū legitur Nume. xxxv. vbi dicit.
Exules ⁊ profugi ante mortē pontificis nul
lo modo in vrbes suas reuerti potuerūt. sed
remanebunt in vrbibꝫ refugij. donec sacer
dos magnus qui oleo sancto vnctus fuerit
moriatur. hinc ipse dñs per ps̄ dicit. Sin
gulariter sum ego donec transeaꝫ. quia nul
lus q̄ntumlibet sanctus celū introire potuit
quousq̄ in ligno crucis per mortem christi
preuaricationis delictū est solutum. ¶ G ¶
Expedito ergo primo membro scilicet de li
gni benedictione. nunc seruato ordine: dicē
dum est de crucis diuisione. Sciendum er
go ꝙ in passione domini triplex erat crux sci
licet mali latronis: ⁊ boni latrōis ⁊ crux xp̄i
que tres cruces designant triplex martiri
um. De prima cruce mali latronis descen
ditur ad infernū. de scda ad celum. de tertia
cruce xp̄s trāsijt in sup̄mā plenitudinē oīm
bonorum suorū. Hec autēꝫ triplex crux vsq̄
in fiuem seculi habet martires suos. Opor
tet enim oēm hominē velit nolit in aliq̄ cru
ce istarū trium pendere ⁊ martiriū suū com

plere. Nam mali homines ⁊ magni peccatores pendent in cruce mali latronis · de q̃ ⁊ ipi cum malo latrone transeũt ad infernuz. Q; aũt tales habeant martiriũ ipi de se fatẽtur Sap̃ v · Lassati sumus in via iniquitatis ⁊ ambulamus vias difficiles · de quibus dicit Jere · Ut inique agerent laborauerũt. Boni aũt homines qui ꝓpter deũ abstinent a peccatis ⁊ faciunt bona q̃ possunt · pendent in cruce boni latronis ⁊ cũ eo pueniũt ad regnum celoz. Perfecti aũt sancti: qui pfecte imitantur dñm nõ declinantes ad dextram nec ad sinistram: cũ xp̃o pendent in sua cruce · transeuntes de illa ad supzema p̃mia perfectoz. Et q; nemo declinare poterit nisi in aliqua cruce istarũ triũ martirum patiatur · eligat quisq; in qua cruce suũ cupiat martirium sustinere. Nam ad labores ⁊ passiões ex prima preuaricatione addicti sum⁹: vt nemo valeat his carere. Hinc Geñ · iij · dicit. In sudore vult⁹ tui vesceris pane tuo. Jrez Job. Non inuenit in terra suauiter viuenti um: ⁊ subiũgit. Sicut auis ad volandum: sic homo nascit ad laborez. Et q; nemo sine cruce passionũ viuere poterit sup̃ terraz · eligat qui prudenter ꝓ se agere voluerit crucẽ salutarẽ · a qua tandẽ feliciter absolutus viuat cũ dño in eternũ. Declinans crucẽ mali latronis in qua cũ eodem latrone hui⁹ seculi filij: id est oñes pectatores cruciantur ⁊ de pena hui⁹ cruciatus transeũt ad infernũ eternaliter cruciandi. Hunchas cruces breuiter pcurramus vt videamus qui in q̃ cruce pendeant: ⁊ q̃s quilibet in sua cruce sufferat cruciat⁹. Est ergo prima crux mali latronis: ⁊ cũ eo omniũ pcõz qui cruciant et fatigantur vt ea sibi attrahant q̃ in hoc seculo ꝓcupiscunt · quoz alij inhiant honoribus alij diuitijs · alij voluptatibus · que vt ꝓsequãtur durissimis afflictionibus atterũtur · q; vt dicit Eccle. Non est ei bene qui assidu⁹ ẽ in malis · de quib⁹ dicit Bern · Sunt qui labores sustinent sed nõ est eis ps · nam ideo vigilat raptoz circa montẽ ferro vestitus vt prẽdam rapiat · vigilat fur vt domũ fodiat · vigilat luxuriosus vt suã expleat voluntatem. Sed hi oñes longe sunt a doloze quẽ dñs ꝓsiderat · sed de his doloribus transeũt ad eternos · de quoz doloribus dicit Boecius. O q̃ multis amaritudinibus hũane felicitatis dulcedo respersa est: ⁊ subiũgit. Anxia enim res est hũanoz bonoz ꝓditio · que vel nunq̃ tota pueniat vel nunq̃ perpetuo subsistat.

Habet autem hec crux peccatorum quatuoz cornua · que eos miserabiliter cruciant ⁊ affligunt: vt nunq̃ ad momentuz temporis requiescant. Nam supioz ps crucis est superbia q̃ laborant vt alijs dñentur. Jnferioz pars luxuria vt voluptatibus delectẽtur Dextrum cornu auaricia vt diuitie acquirantur · sinistrũ vero inuidia q̃ de bonis aliorum cruciant. Ex his q̃tuoz infectionibus torquẽtur vt nunq̃ requiescãt · de quib⁹ Jere · Impij q̃si mare feruẽs q̃ quiescere non potest. Vel possumus dicere q; hec crux peccatorũ ex q̃tuoz timoribus ꝓstat · semp enim sunt in timore grauissimo ꝓstituti · nam supioz ps crucis eoz est timoz de offensa dei · inferioz timoz inferni · retro peccata ꝓsequentia ⁊ accusantia · ante durũ ⁊ seuerũ dei iudicium · ex quib⁹ q̃tuoz ꝓfluentibus ꝓfecto sup̃ modũ cruciant · de quib⁹ in ꝓuer · Sive ira scatur sive rideat nõ inueniet requiẽ: q; dicit sapi · Semp presumit seua perturbata cõscientia · de quibus ⁊ iob. Sonitus terroz̃ semp in auribus eius. Et q; de hac cruce maledicta tur ad perpetuos cruciatus · do hac cruce derelicta cũ bono latrone cruci pñie cõfigamur: q; de illa omni certo certi⁹ cũ bono latrone ad purgatoziũ vel ad celi gaudia veniem⁹.

Scda q̃ crux est boni latronis: ⁊ est crux penitentiũ bñs q̃tuoz cornua sicut prima. Nam supioz ps hui⁹ crucis est doloz ⁊ pteritio de offensa dei: cui includum⁹ oñia penalia · q̃ ad placandum deũ ei possumus exhibere · sicut est ꝓfessio · satisfactio · doloz · gemit⁹ · luctus ⁊ oẽs deuotiões q̃ de supioi pte rõis ex corde dolẽtis ꝓcedere videntur · hec inq̃ oñia in vnũ ꝓgesta ⁊ sursũ ad placandũ deũ eua pozata ꝓ supioi parte crucis accipe possum⁹. Scda ps huius crucis est ps inferioz in quã pedes de terra eleuati duro clauo ꝓfiguntur · per q̃ oñis terrene ꝓsolatiois abdicatio intelligit. Nã p pedes affectiões accipim⁹ q̃s de terra leuã⁹ ⁊ cruci p clauũ affigim⁹ cũ easdem affectiões

ab omni terrena ꝯsolatione longius sepera/
mus ⁊ ꝑ clauū diuini timoris cruci xp̄i ⁊ pas
sioni ei⁹ ꝯfigimus: nihil aliud cogitātes ni/
hil nos scire arbitrantes nisi iesum xp̄um ⁊
hunc crucifixū. Tertia ꝑs hui⁹ crucis est cor
nu dextrū cui etiā dextra manus cōfigit̄. per
quā manū q̄ prompta ē ad largiendū igno/
scibilitas q̄ est virtus inter oēs virtutes lar
gissima designat̄. hec em̄ virtus vt ait Crisꝰ.
maxime hoīem assimilat deo. qui nō solum
suis crucifixoribꝫ indulsit: sed ⁊ ꝓ eis apud
prēm intercessit dicens. Pater ignosce illis
q̄ nesciūt quid faciunt. Propter qd̄ de hac
virtute in scriptura sepi⁹ āmonemur. q̄ nū
q̄ꝫ deū offensum placabim⁹ nisi ⁊ nos nr̄is
offensoribꝫ ignoscamus. Hinc di. eccl̄. Re/
linque ꝓximo tuo nocenti te ⁊ tūc dep̄canti
tibi peccata soluent̄. ⁊ iterꝫ. In hoīem simi/
lem sibi nō habet mīam ⁊ ꝓ peccatis suis de
precabitur. hinc veritas math. Dimittite ⁊
dimittemini. q̄ si vos nō dimiseritis. nec pt̄
vester celestis dimittet vobis. Quarta pars
hui⁹ crucis est cornu sinistrū. ꝑ qd̄ ablatorū
restitutio designat̄. q̄ vt ait Aug⁹. Nō dimit
titur pctm̄ nisi restituat̄ ablatū. dicit̄ em̄ Le
ui. vi. Redde oīa: ⁊ q̄ per fraudem volueras
obtinere reintegres. hinc. iiij. Re. iiij. Resti
tue ei om̄ia q̄ sua sunt. qd̄ nō solū intelligen
dū est de rebꝫ: sed etiā de fama. de honore et
de omni bono hoīs indebite ablato: q̄ coraꝫ
deo imo a deo maledicti sūt qui ꝓximo suo
quicq̄ꝫ de fama vel honore suo surripiūt dicē
te dn̄o deute. xxvij. Maledict⁹ qui transfert
terminos ꝓximi sui. Tertiā crucē q̄ alta ni/
mis est ⁊ sublimis: ⁊ magni sunt ꝑ oīa qui
cū christo pendent in ea vsq̄ꝫ ad festū exalta/
tionis seruabimus. ¶ .XLVI.

¶ Sermo de sancto Johanne baptista.

IOhanues ē no
men eius Luce. i. ¶ I ¶ Dicit
quidā doctor. Nomina sunt in
uenta ad signādas res. vbi g̃ multe sūt res.
ibi oportet multa hr̄i noīa ad signandas res
multas. Cū ergo gl̄osos iste princeps ꝓpter
vite sanctitatē multas hēat p̄rogatiuas pre
ceteris sanctis. ideo ad exprimendas illas
oportuit eū multis noībus appellari. De q̄/
bus noībus ꝓpter ꝓlixitatē que mr̄ est tedij
cauendā. tm̄ tria ei⁹ nomina in mediū ꝓfe/
ramus: vt ex eisdē saltē tenuiter hui⁹ princi/
pis p̄rogatiuas ꝯgnoscam⁹. Dicit̄. n. iohā.
vox ⁊ angelus. Qui ꝓpter hoc plura hēt no
mina. q̄ vno vocabulo ei⁹ sanctitas non po
terat explicari. de primo d̄r io. i. Fuit homo
missus a deo cui nomē erat ioh. de scd̄o Je/
re. xl. Vox clamātis in deserto. de tertio per
malach. iij. Ecce mitto angelū meū. dicitur
aūt ioh. ꝓpter grām preuenientez. vox ꝓpter
grām concomitantē. angl̄us ꝓpter grām cō/
summautē. Primā grām habet illud p̄co/
nium Jere. i. Priusq̄ꝫ te formarez in vtero
noui te. ꝓpter scd̄aꝫ illud Jere. Dn̄s ab vte/
ro vocauit me. ꝓpter tertiū habet illud mat.
Inter natos mulierꝫ ⁊c̄. Hec de laude hui⁹
magni principis breuiter tacta sint. Nunc
materia s̄monis ad nr̄ām edificatōem q̄ntū
dn̄s dederit ꝯuertentes effectus istoꝝ noīm
⁊ realē veritatē totis viribꝫ inducētes. q̄s vi
delicet effect⁹ tūc misericorditer ꝯsequimur
si q̄ntū possumus ad grām habilitamur. vo
cem imitamur ⁊ ad ꝓfectū angeli conamur.
De primo g̃ noīe ioh. qd̄ gr̄a interpretatur
sit prim⁹ s̄mo: virtutē gratie aliq̄liter expo/
nētes. De scd̄o noīe vox sit scd̄s s̄mo. quō ꝑ
vocē dei intus loquētis ⁊ ꝓmouētis ꝓmo/
ueamur insinuātes. De tertio noīe angelus
sit tertius s̄mo: quō virtutes ⁊ ꝓprietates an
geli nobis applicare debeamus alōge depin
gentes. Dicturi g̃ de gr̄a tria de ipsa ꝑ ordi/
nem ꝓsequimur scꝫ de ei⁹ descriptiōe. diui/
sione nostra dispositiōe. Hec resumētes pri
mo dicamus de gratie descriptiōe: vt ꝑ ei⁹
descriptionem qualemcunq̄ꝫ eius noticiam
habeamus. Verum quia gratia ad diuersa
comparatur. ideo ex eadem diuersa compa/
ratione diuersas recipit descriptiōes. Com/
paratur em̄ gratia ad gratie largitorē tanq̄ꝫ
ad suū principiū: ⁊ sic eam notificat ysido.
dicēs. Gratia est diuini mūeris donū ꝑ qd̄
bone volūtatis ē exit⁹. Gratia em̄ dei tāgens
⁊ mouēs volūtatē excitat eā in opus. Aliq̄n
vero ꝯpat̄ ad subiectū in q̄ ē scꝫ in aīa: ⁊ tūc
sic describit̄. Gr̄a est nitor aīe ꝑ quā recōcili
atur ⁊ grata efficit̄ deo. Aliq̄n ꝯpat̄ ad suū
oppositum scilicet peccatum: ⁊ tunc sic descri

Johis Baptē

bitur. Gratia est iustificatio ⁊ remissio pec-
catorum. quibꝫ dimissis in sortez computa-
mur ⁊ numerū filiorū dei. Aliquando ergo
comparatur ad suū effectum quē operatur
in nobis. ⁊ tunc sic describit eā Crisꝰ dicens
Gratia est suauitas mentis ⁊ delectatio cor-
dis. Aliquādo vero gratia comparatur ad su-
um premiū. quod ꝑ gratiā consequimur. et
tunc sic describit. Gratia est similitudo glo-
rie. Itē Ro. vi. Gratia dei vita eterna. Da-
tur etiam alia descriptio generalis ex omni-
bus his contexta que talis est. Gratia ē for-
ma a deo data siue meritis (⁊ hoc q̄ntuz ad
gratiam gratis datam) gratum faciens ha-
beniem (⁊ hoc q̄ntum ad gratiam gratū fa-
cientem) ⁊ opus eius bonum reddens (quā-
tum ad gratiā consummantē). Et hec descri-
ptio tangit omnē gratiam scz preuenientez
comitantem ⁊ gratiā consummantē. Item
datur alia descriptio gratie gratis date scz.
Gratia est manifestatio spiritus ad vtilita-
tem ⁊c. que enumerat Apꝰ. i. Corin. xij.
R. Scdo dicendum est de gratie diuisio-
ne quā trimembrem ponit Bern. dicēs. Tri-
plicem gratiam fratres diuinitus accepimꝰ
Primam qua vocamur. scdaz qua adiuua-
mur. tertiam qua ꝯsummamur alias cōfir-
mamur. prima nos incitat. scda ꝓuehit. ter-
tia ꝑficit. Omissis aūt scdis ⁊ tertijs que in
sequētibus ꝑmonibus habent locū. De pri-
ma gratia ad hunc ꝑmonem ꝓprie ꝑtinentē
prosequamur. Hec itaqꝫ prima gratia que
alio noīe dicit gratia gratis data: eo ꝙ nos
per eam deus preuenit ⁊ incitat ad salutem.
Hec diuiditur in sex gratias partiales. Nā
gratie gratis date: aliqua est ⁊ dicit genera-
lis. specialis. singularis. habitualis. actual
⁊ alia naturalis. Prima ergo que generalis
dicitur est gratia creatiōis: que cōmunis est
omnibꝫ creaturis ⁊ maxime ratione vtenti-
bus. per quā de nō esse ī esse tam nobile nos
deus creauit. An nō gratia maxima qui heri
nihil fuimus: ⁊ hodie inter tot milia creatu-
rarum sumꝰ nobilissima: cui ad seruiendū
omnia alia sunt creata. ps. Omnia subiecisti
sub pedibꝫ eius. Geñ. Dominamini pisci-
bus maris ⁊ volatilibus celi ⁊ bestijs terre.
Hinc gloriando dicere possumꝰ illud apli ⁊
singuli de seipis glorianter dicere pñt. Cuz
autē placuit scz deo segregauit me de vtero
matris mee ⁊ vocauit me ꝑ gratiā suaz. Se-
cunda gratia dicit specialis q̄ contractior est
q̄ꝫ prima. scz gratia redemptiōis: qua ꝑ san-
guinem xpi iesu redempti sumus Johan. i.
Gratia ⁊ veritas per iesum xpum facta est.
Itē Thi. ij. Apparuit gr̄a saluatoris nostri
dei: nō ex opibus iusticie que fecimus nos:
sed ꝑm suaz mīam saluos nos fecit. ⁊ infra.
Iustificati gratis gr̄a ipius vt heredes simꝰ
ꝑm spem vite eterne. Que ideo special gr̄a
dicit ab illa prima. q̄ multi sunt vocati pau-
ci vero electi. plures em̄ sunt creati q̄ꝫ ꝑ pas-
sionē saluent. de his duabꝫ gratijs di. bern.
Quid retribuam dño ꝓ omnibꝫ q̄ retribu-
it mihi. In primo opere me mihi dedit. in se-
cundo se. ⁊ vbi se mihi dedit me mihi reddi-
dit. Tertia gratia dicit singularis. quā vni-
cuiqꝫ singulariter exhibet dñs: vt sunt inter-
ne inspirationes: ⁊ alie q̄lescunqꝫ ꝓmotōes
De quibꝫ dicit Apꝰ. Vnicuiqꝫ nostrū da-
ta est gr̄a ꝑm mensurā donatiōis xpi. ⁊ iterū
Vnusquisqꝫ habet donū a deo. vnus sic ali-
us vero sic. Sicut em̄ deus singlis homini-
bus singlas dispositiōes depiugit in facie.
sic etiā singul singlas grās impartit. L.
Quarta gr̄a dicit habitualis. q̄ naturis ho-
minū virtutes inserit naturales. verbi gr̄a.
Sunt hoīes qui nō ex infusa vel bonis exer-
citijs acquisita gr̄a: sed a natura sunt miseri-
cordes vt ad omnē misericordiā faciliter per-
effluāt. de q̄ misericordia dicit iob. Ab infan-
tia creuit mecū miseratio. Et sunt hoīes na-
turaliter timidi timore seruili. ⁊ sūt alij ma-
gnanimes naturaliter. ⁊ sic dē reliq̄s ex eis-
dez habitibꝫ qui ex insertis virtutibꝫ ad vir-
tutes gratuitas ⁊ gratū faciētes facilime in-
clinātur. Quīta gr̄a dicit ⁊ est actual ꝑ quā
vel locutiōe vel in ꝑdicatiōe vel opatiōe. vt
in exemplari q̄licunqꝫ exhibitone preuenti
ad bene agendum homines commouentur
De quibus dicitur Roma. xi. Sine peni-
tentia sunt dona dei ⁊ vocatio. Quicquid
ergo in nobis vel etiam coram nobis de ge-
nere locutionum. operationum a deo vel ab
homine agitur. quod ad bonum agendum
nos poterit commouere actualis vocat gra-

tia gratis data. quam in euangelijs legim⁹ multipliciter exhibitam. Petrum nanq; ⁊ andream hac preuenit gratia. leuibus verbis eos commonendo dicens. Venite post me faciam vos piscatores hominum. Paulum prostrauit subito duris verbis ip̄m corripiendo dicens. Saule saule quid me persequeris? Alium preuenit voluntatem suā dulcibus verbis demulcendo cum dixit. Vis sanus fieri? Alium concite compulit: vt patris ⁊ matris sepulturam denegaret. qui cum diceret. Domine permitte primū sepelire patrem ⁊ matrē. Respondit ei. Dimitte mortuos sepelire mortuos suos. ⁊ sic multiformis dei gratia salutem hominum multiplici ac inscrutabili pietate dispensat ac sui congruentiam vniuscuiusq; gratiam sue vocationis misericorditer impartitur.

Sexta gratia dicitur naturalis que nature inserta crescit ⁊ proficit cum natura. sicut est sanitas corporis. fortitudo membrorū: ⁊ bona complexio. ⁊ alie valitudines corporales quibus omnibus cum ea ad bonum cō uertimus adiuuamur. Unde Gregor⁹. Om̄ia bona ⁊ dona nature quibus vnus facili⁹ q̄ alter potest ire ī actus meritorios vocat gratiam gratis datā. He sunt gratie gratis date quibus a domino preuenimur vt ex eis excitati ⁊ commoniti ⁊ adiuti ire in actus meritorios facilius valeamus. Hinc Bern. Conatus liberi arbitrij ad bonum cassi sunt si a gratia non adiuuantur ⁊ nulli si non excitantur. Excitat ergo liberum arbitriū duz seminat cogitatum. sanat dum mutat affectionem. roborat dum producit ad actū. seruat ne sentiat defectum. Hinc Bonauentura super scd̄m sentētiarū que. xxvi. has gratias notificat sic dicens. Quicquid illud sit quod superadditum est naturalibus adiuuans aliquo modo ⁊ preparans voluntatez ad habitum vel ad vsum. siue illud gratum sic datum sit habitus. sicut timor seruilis vl' pietas aliquorū visceribus inserta ab infantia: siue etiam sit alius actus: sicut vocatio vel aliqua locutio: qua deus excitat animū hominis vt se requirat. totum est de rōe gratie gratis date. sine qua vix aut nunq̄ alicuius hominis vsus liberi arbitrij reparatur. ⁊ sine hac concedendum est liberum arbitrium nunq̄ se posse disponere ad gratiaz gratum facientem. He sunt gratie quibus inicimur ad salutem quas alij audiunt ⁊ emendantur. alij obaudiunt ⁊ indurantur. sicut de eodem vino potato sani iocundātur ⁊ infirmi febricitantur. Verum quia sine gratia deo nunq̄ hoc placuit. ideo quib⁹ exercitijs deus maxime motus gratiam nobis tribuat est videndum. ¶ Q ¶ Tertio ergo inquirendum est de nostri ad gratiā habilitatione. ⁊ hoc consistit in tribus. scilicet si deū timeamus. nos coram deo humiliamus. et gratos nos exhibeamus. Hec tria scz timor humilitas ⁊ gratitudo: deum inclinant ad gratiam nobis dandaz. Primo dico meremur gratiam ex timore. Facile autem deuz timebimus si timoris materiaz vndiq; nos cinctam apertis oculis videamus. Nam si sursum aspicimus: videmus deum quē offendimus. si infra infernum quē meruim⁹. si retro peccata que commisimus. si ante iudicium qd̄ nō euadimus. si intra defeci⁹ q̄s incurrimus. ita vt his omnibus consideratis proni corruamur in terraz clamantes in celum illud Jere. x. Quis non timebit te o rex gentium ⁊c. Hinc Bern. In veritate cōperi ⁊ didici nil eque efficax esse ad gratiam promerendam retinendam ac recuperandā q̄ si omni tempore videaris non altum sapere sed timere. Time ergo cū arriserit gratia. time cum abierit. time cum denuo redierit. Succedant sibi vicissim in animo tuo tres isti timores s̄m q̄ gratia adesse dignat vel offensa recedere vel cum redire placata sentitur. Cum adest time: ne non digne opereris in ea. q̄ si recesserit tunc ampli⁹ timēdum tanq̄ mox casurus. Time g̊ ⁊ ꝯtremisce deo vt sentis tibi irato. nec dubitas ī causa fuisse sup̄biam etiā si non appareat. etiam si nil tibi ꝯscius es. iam vero si reciprocata redierit: tunc multo amplius timedum: ne forte contingat recidiuum. Beatus es. si triplici timore isto cor tuum repleueris. ¶ N.

¶ Scd̄o habilitamur ad gratiam promerendam ex humilitate. Quanto em̄ hūiliores nos deo exhibemus. tanto in gratia erimus abundantiores. vnde Jere. Omnis vallis

Johis Bapte

XLVI.

implebitur·qz vt ait ps· Inter mediū mō/
tium transibūt aque. Vnde illa gloriosa in
cantico suo cecinit se meritum diuini part?
ex humilitate consecutā dicens. Quia respe
xit humilitatem ancille sue. Hinc de his du
obus scilicet timore ⁊ humilitate dicit domi
nus per hie. Ad quē respiciam nisi ad humi
lem ⁊ trementem ꝓmones meos. ac si dicat.
Cui dabo gratiam nisi timentibꝫ ⁊ humili/
bus. Ac si dicat nulli alteri. hinc Jaco. iiij.
Deus superbis resistit: humilibus aūt dat
gratiaz. hinc Greg?. Quelibet assint bona
opera nulla sunt: nisi ex humilitate condiā/
tur. In cunctis ergo que agitis radicem bo
ni operis humilitatem tenete. nec eos q̄bus
iam superiores: sed quibus inferiores estis
aspicite. vt meliorum exempla vobis propo
sitis ad maiora semper ascendere valeatis.
Item Aug?. Nihil nos ita gratos deo facit
q̄z si vite merito magni ⁊ humilitate parui
simus. qui ergo humilitatem que est mater
virtutum nesciunt vsum sui laboris ꝑdunt
etiam si bona videntur que strennue operā
tur. Et ideo vt ait Bern. Insipiens ⁊ insa/
nus est quicunq̄z in alijs vite meritis seu in
alta religione q̄z in sola humilitate confidit
Propter qd̄ omnibus alijs omissis de sola
humilitate saluatoz monuit. ꝓponens se no/
bis exemplum dicens. Discite a me qz mi/
tis sum ⁊ humilis corde. super quo Bern.
Sublimis deus: sed non ita tibi ꝓponitur.
¶ Sciendum autez q̄ ad hanc virtutē hu
militatis tribus gradibus siue passibꝫ pos/
sumus peruenire. scilicet si dei occultum iu/
dicium pertimescimus: si defectos nostros
cognoscimus: ⁊ si meliores nobis semper in
spicimus. Primo dico ad incuruandaz cer
uicem nostrā multum valet: si occultū dei iu/
diciū semper timeamus: dicētes in cordibꝫ
nostris illud Eccles ix. Sunt iusti atq̄z sa/
pientes ⁊ opera eorum in manu dei sunt: et
tamen nescit homo vtrū amore vel odio di/
gnus sit. sed omnia reseruant in futurū incer
ta. Scōm quod valet ad humilitatem est:
si nostros defectus semper inspiciamus faci
entes sicut machabei. de quibꝫ dicit. i. ma/
cha. iiij. Vt viderunt sanctificationem deser
tam ⁊ altare prophanatū ⁊ portas exustas
⁊ in atrijs virgulta nata: quasi in saltu scin/
dunt vestimenta sua ⁊ planxerunt planctu
magno. Et imposuerunt cinerem super ca/
put suum ⁊ ceciderunt in facies suas ⁊ cla/
mauerunt in celū. Nullus em̄ adeo sanctus
est: quin inueniat humiliationis materiaz
in seipo. iuxta illud mich. vi. In medio tui
hūiliatio tua. Hinc Bern. Si te ad lumen
veritatis intus in animo sine palpatione si/
ne simulationes diiudices. nō dubito quin
humilieris ⁊ tu in oculis tuis factus humi
lioz. ex hac cognitione tua: ⁊ q̄nto altius p/
fecerit tanto amplius inuenit qd̄ eum humi
liat. Sancti enim veri quo apud deū altius
proficiunt. eo subtilius indignos se esse de/
prehendunt. quia q̄nto proximiores luci sūt
tanto sibi foras deformes apparent. Vnus/
quisq̄z enim sibi dum tactu veri luminis il/
lustratur ostendit ⁊ vñ cognoscit in lumīe
quid sit iusticia. inde erudit vt videat quid
sit culpa. ¶ Tertio ad humilitatē in
nobis plantandam valet si meliores semp
pre oculis habeamus: in quoz comparatōe
erimus viles nobis: vt dicere possimus il/
lud Nume. xiij. Vidimus q̄sdam de gene/
re gyganteo: quibus compari quasi locuste
videbamur. Hinc Bern. Quidiu parvulus
es pedagogum tibi ꝓcurabo: elige tibi meo
consilio hominē cuius vite exemplar cordi
tuo ita insedeat: vt quotiens eius recordat?
fueris: ad reuerentiam cogitati assurgas: et
temetipm ordines ⁊ ꝓponas ac si ꝓsens sit.
Tertium humilitans nos ad gratiā est gra
titudo vt vicz grati simus ad omnem gratiā
quā exhibet nobis de?. qd̄ monet ap?. Gal'.
iij. dicens. Grati estote. qd̄ tunc digne agi/
mus si omni gratie cū gratiarum actione ac
currimus: nec per mentis ignauiā vel q̄lem
cunq̄z incuriaz minimā preterimus. Bern.
Felix qui ad singula dona gratie redit ad
eum in q̄ est plenitudo gratiaz. cui dū ꝓ ac
ceptis nos ingratos non exhibemus. locuz
in nobis facimus gratie: vt maiora adhuc
acciperere mereamur. omnino em̄ sola nos
ingratitudo a profectu conuersationis im/
pedit. dum q̄dāmodo āmissuz reputās da/
tor qd̄ ingrat? accepit: cauet sibi de ceto ne tā
to plura ꝓderet q̄nto plura daret ingrato.

Unde res est gratie in hac parte grām subtrahere. vnde cautos nos reddidit dñs Jovi. dicens. Colligite fragmenta ne pereant. fragmenta enim grā pereunt ⁊ perdūtur si non colligūtur. Quarto dicendū est de gratie fructificatione: hoc est de effectib⁹ siue voluntatibus quas gratia operatur in nobis. De quib⁹ dicendū q̄ Bonauētura magn⁹ doctor sup. ij. sententiarū que. xxvi. effect⁹ gratie enumerat ita dicens. Gratie est verecūdare. reformare. viuificare. assimilare. sursum leuare. vnire. stabilire: quoꝝ executionem q̄ sermo in longū protract⁹ est occasione sumpta ī alijs ꝓmonib⁹ ꝓsequamur largitore gratie adiuuante ihesu christo.

XLVII Sermo de eodem

Ego vox clamātis in deserto Math. iij. Dicit Gregorius. Sanctoꝝ mentes cū creatoris sui potentiā intenta ꝓtemplatione considerant vilescūt eoꝝ animo virtutes quas hñt: ⁊ tāto fiunt apud se humiles q̄nto eis illud altū est q̄ sup angelos sonat. Hinc iohānes qui in tantaz sanctitatis sublimitatem excreuerat: vt a iudeis xp̄s credi potuisset nūcijs ad se missis ⁊ inquirentib⁹. Tu quis es? vt demus responsum his qui miserunt nos. respondit. Ego vox clamātis in deserto: ex eo spiritu vocans se vocem quo abraam puluerez: quo dauid canē mortuū.

P. Expedito ergo vno nomine scz iohānes in priori sermone. nunc dicenduz est de scdo nomine scz vox. de quo tria per ordinez dicantur: scilicet de iohannis ab hac voce denominatione. scdo de eiusdem vocis exposit̄one. tertio de per vocem ꝓmotione. Hec ꝓsequentes per ordinem. primo dicamus de iohannis ab hac voce denominatione: id est cur iohannes vox nominetur? quod propter tres causas legimus esse factū: scz ꝓpter preconij nouitatem. vite humilitatē ⁊ officij dignitatem. Primo dico iohannes dicit vox ꝓpter preconij nouitatem. hec autē nouitas in hoc consistit. q̄ ipe primuz predicauit regnum celorum dicens Math. iij. Penitēt̄iam agite appropinquat enī regnum celoꝝ quod a prioribus predicatoribꝫ ⁊ prophetis vsqꝫ ad iohannem non est auditū. hinc saluator math. xi. dixit. A diebꝫ iohannis baptiste vsqꝫ nunc regnum celorū vim patitur: ⁊ violenti rapiunt illud. q̄ntumcunqꝫ enim scelerati si penitentiā egerint regnū celorū rapiunt violenter. Et quia hec vox ante iohannē audita nō fuerat. ideo ꝓpter hāc preconij nouitatem dicitur vox iohannes. Scdo iohānes dicitur vox ꝓpter vite humilitatē. sicut enim nihil leuius voce: sic sancti viri quasi pro nihilo reputant semetipos. q̄nto enim proximiores fiunt diuino lumini: tanto respectu eiusdem luminis viliores sibi fiunt. Ex quo fit illud mirabile q̄ quāto sunt sanctiores tanto humiliores. hinc Gregorius. Sancti viri quo apud deū altius ꝓficiunt eo subtilius se indignos esse deprehendunt quia dum proximi luci fiunt quicquid eos in se latebat inueniunt: ⁊ tanto sibi foris deformes appareāt q̄nto nimis pulcrū est qđ intus vident. Idem. Sanctoꝝ mentes cuz creatoris sui potentiā intenta ꝓtemplatione considerant: vilescunt animo eorū virtutes quas habent. ⁊ tanto fiunt apud se humiles quanto eis illud altum est quod super angelos sonat. Et ideo iohānes qui tanti estimabatur in ꝓplo vt xp̄us crederetur assuetus diuinis contemplationib⁹ nō ex nomine non ex progenie: nō ex sacerdotali officio sed vocē se nominat. Ac si dicat. Sicut vox fragilis est ⁊ prope nihil. sicut ego fragil' sum ⁊ tantq̄ pro nihilo reputandus. Tertio iohānes dictus est vox ꝓpter officij dignitatem: quā exponit nobis Greg⁹. sic dicens. Scitis fratres carissimi: quia vnigenitus filius verbū pris vocat. iohāne euangelista testante q̄ ait In principio erat verbū: ⁊ verbū ꝛc. Et ex ipa vestra locutione cognoscitis: q̄ vox prius sonat vt verbum possimodū possit audiri. Ideo iohannes vocē se eē asserit. q̄ verbū ꝓcedit dominicū aduentum: itaqꝫ p̄cursor vox dicitur: quia p eius ministeriuz patris verbum ab hominib⁹ auditur. ostendit q̄ verum precursor suus. sicut vox ostendit verbū quia sicut vox excitat auditū vt verbum recipiatur. ita iohannes excitauit iudeos vt xp̄m reciperent. officij ergo dignitas in qua precursor extitit. hoc requirebat vt se vocem

Iohis Bapte

nominaret: vt sicut vox precedit verbum: sic precursor debuit p̄cedere eū cuius erat p̄cursor. Et hec breuiter dicta sufficiant de primo nomine id est de iohāne ab hac vocis denominatione. // Q ¶ Scd̄o dicendū est de hac vocis ꝓut nrām edificationē respicit expositione. hoc est vt exponat̄ quid dicat̄ per nomē vocis: ſm qd̄ ꝑ eam nostra moralitas informat̄. De quo sciendū ꝙ hoc modo vox nihil aliud est nisi interna inspiratio dei, per quā alloquit̄ nobis deus monens ⁊ mouēs intellectū nostrū quid agere debeam⁹. Hāc vocem auscultauit diligēter p̄s. cū dicebat. Audiam quid loquat̄ in me domin⁹ deus? Hanc vocē obaudiūt negligēter quibus dicit dn̄s Math. viij. Quare loq̄lam meam nō cognoscitis. Hanc vocē siue loq̄lam aptius nobis exponit Gre. di. Sicut auditus corpis excitat̄ voce corpali: ita sensus mētis excitatur intellectu: qui de interioribꝫ agit̄. qd̄ adhuc aptius bern. declarat dicēs. Sūt q̄dam verba dei ad nos: nostre meditatiōes de ip̄o ⁊ eius potentia. de ei⁹ gloria. itaq̄ locutio verbi infusio doni. responsio anīe cum grāꝝ actione āmiratio: ⁊ elinguis est omnis anīa que has voces nec intelligit nec habet sed vt ait Gre. eandem vocē melius intelligimus si ab imis ad supiora gradientes. q̄si quibusdaꝫ passibꝫ ascēdamus. Tertium ergo membrū aggrediamur qd̄ est de nr̄a per vocē ꝓmotione. Hec aūt ꝓmotio septē gradibus q̄si septem passibꝫ ab imo vsq̄ ad sūmum statū ꝑfectionis ꝑficitur. quos p̄s. in psalmo Afferte dn̄o ꝓsequit̄ ordinate. Prima vox dn̄i est super aquas. scd̄a vox dn̄i in virtute. tertia vox dn̄i in magnificentia. q̄rta vox dn̄i ꝯfringentis cedros. quīta vox domini intercidētis flāmam ignis. sexta vox domini ꝯcutiētis desertū. septīa vox dn̄i preparantis ceruos. His septē vocibꝫ dn̄i ducim̄ ad perfectū statū. de quibus vocibꝫ hortatur nos idem ꝓpheta dicens. Hodie si vocē ei⁹ audieritis nolite obdurare corda vestra ⁊c̄. Prima g̃ vox dn̄i est super aquas. i. sup̄ peccata pn̄iam infundendo. scd̄a in virtute resistendi ꝯtinentiam tribuendo. tertia in magnificentia in magnis opibus adiuuando. quarta vox dn̄i ꝯfringētis cedros vicia amputando. quinta intercidentis flāmaꝫ ignis caritatē a malis affectibꝫ segregando. sexta concutientis desertū grām subtrahendo. septima prepantis cerous ad perfectū statuꝫ hominē perducendo. Resumendo has dn̄i voces. Prima vox dn̄i intus in anīa loquēdo est sup̄ aquas: id ē sup̄ peccata: eo ꝙ gratia nullū inueniet sine peccato. quippe nec infantē vnius diei cui⁹ vita est super terram. Hec autem prima vox sonat illud Esa. xlvi Preuaricatores redite ad cor. ꝓpter qd̄ addidit huic voci: deus maiestatis intonuit. ꝑ quod timorē incutit qui ad pn̄iaꝫ nos inducit. quā formaꝫ pn̄ie Bern. nobis prescribit sic di. Modus ꝯuersionis q̄ntū mihi videt̄ hic est. // R ¶ Primū reuocamur ad nos ⁊ audimus vocē dicentis. Preuaricatores redite ad cor. Idq̄ taꝫ efficaciter dicitur. vt vox ip̄a reducat nos ⁊ arguens statuet nos ante faciē nrām. ex cui⁹ vocis efficacia amara pn̄ia infundit̄ per quā om̄ia peccata cōteruntur: dicente dn̄o per Iere. Nūquid non verba mea sunt q̄si malleus ꝯterens petras Q aūt per aquā peccata designent̄ idem ꝓpheta insinuat cū dicit. Saluū me fac deus quoniā intrauerunt aque ⁊c̄. Et aliud. Inundauerūt aque sup̄ caput meum: dixi perij ⁊c̄. Hanc vocez super aquas de⁹ tamdiu continuat quousq̄ peccata ꝑ penitentiā deleantur. Sed quid ꝓdest penitere de culpa si nō detur grā a similibꝫ abstinendi. Nam qui baptizatur a mortuo ⁊ iterū tangit mortuum: quid ꝓdest lauatio ei⁹ Eccle. xxxiiij. Scd̄a ergo vox dn̄i sonat in virtute vocās hanc virtutē gratiā ꝯtinendi de cetero a peccatis: vt dicam⁹ illud Cañ. Laui pedes meos. quō iterū inquinabo illos? De hac virtute dicit̄ Iudith. Dedit eis de⁹ celi virtutem resistendi. Item p̄s. Deus p̄cinxit me virtute ad bellū scz resistendi: ⁊ ideo sequit̄. ⁊ posuit immaculatā vitam meā. hinc bern. de subditis suis hanc virtutē cōmendās dicit. Quid mirabilius q̄ꝫ ꝙ is prius vix ꝑ biduum poterat ꝯtinere a luxuria. a crapula. ab ebrietate: ceterisq̄ similibus vicijs. nunc ab eis continet tota vita sua: quod mai⁹ miraculum. que maior virt⁹: q̄ꝫ ꝙ tot iuuenes tot nobiles vniuersi deniq̄ quos hic videro

velut in aperto carcere tenentur sine vinculis solo dei amore confixi: Verū quia nō sufficit solū declinare a malo nisi adiungatur ⁊ facere bonum: iuxta illud Esa. Quiescite agere peruerse: discite bene facere. ideo sequitur alia vox. Tertia itaq; vox dei est in magnificentia: per cuius vocis virtutem docemur magna ⁊ fortia operari: nam difficilia ⁊ fortia opa continuata magnos efficiūt homines apud deum. Q; enim homīes sup̄ virtutem magna opera semper operentur: non humane virtutis est: sed est ex magnifica voce diuini adiutorij intus in animo adiuuātis: ⁊ fortis in corpore confortantis. Multū autem magnificat hominem si eadem opera magna ⁊ continuata fiant humiliter: vt sic facta deo tanq̄ nihil sint penitus putentur. quod hortatur Gregorius dicens. Magnus esse vnusquisq; studeat: sed tamē magnum se esse aliquo modo nesciat: ne dum sibi magnitudinem arroganter tribuit: hāc inaniter amittat: ne sicut phariseus magna opera sua sibi tribuens redigat in nihilum sic ⁊ nos ⁊ opera nostra ⁊ nosip̄os in nihilum redigamus. Hoc ergo mirabiliter magnos nos facit si magna humiliter faciam? Dicit enim Bern. Magna ⁊ rara virtus est vt magna licet operantem: magnum te nescias ⁊ manifestatam omnibus tuam te solum latere sanctitatem. hoc ego ipis virtutibus mirabilius iudico. Verum quanto fortius sancti homines magna opera faciunt: tanto callidius hostis insidiatur dolosius: vt eadem per admixta vicia euacuet ⁊ deformet. ideo sequitur iterum alia vox per quaz deus electos suos ⁊ dilectos preseruet misericorditer ⁊ defendat. Quarta ergo vox domini sanctos suos vlterius promouens est vox domini confringentis cedros: id est vicia. de quibus sub nomīe cedri dicit Ezechie. xxvij. Cedrum de libano tulerunt scilicet demones: vt facerent tibi malum. Hec enim vox domini supra modum necessaria est omni homini volenti proficere. nulla. n. merita nec virtutes q̄cquid valent quibus vicia sunt permixta. Hinc Leuitici prohibemur cauere vicia inter bona cum dicat. Ne seres agrum tuum diuerso semine. Diuerso enī semine ager seritur: dū bona opa permixtis vicijs seminantur. hinc Gregorius. Bona opera prodesse nequeunt: vbi mala q̄ surripiunt non cauentur: ⁊ subiūgit. Q; dū labores meritorum vno vicio percussi ceciderunt: quanta bona vnius culpe gladio sūt empta Vñ dēm? magna opari ⁊ bona semper agere ⁊ vicia insidiantia conatu simili p̄ cauere quod esdre. iij. legimus figuratū ibi eī sic dicitur. Vna manu faciebant opus: et alia tenebant gladium vt se ab hostibus defensarent. Ad quod opus quia non sufficimus: tamen cum conando hoc fecerit quod homo potuerit deus pauperi suo succurrit emittens vocem virtutis sue que hos cedros viciorum comminuat ⁊ confringat. ¶ Q; autem per cedros vicia designentur. patet ex cedri proprietatibus. Nam cedrus est alta arbor que semper in altum se erigit: per quam superbia designatur. Item cedrus delectabilis est saporis per quem carnis concupiscentia accipitur. Item cedrus stans inutilis est: sed succisa multum valet. sic omnia vicia stantia inutilia sunt: sed succisa id ē exstincta cōtinent multū fructuz. Hinc de hac cedro dicitur Esa. Dies domini sup̄ omnes cedros libani sublimes ⁊ erectas. hinc Judicum. ix. Egrediatur ignis de rhamno ⁊ deuoret cedros libani p̄s. Elidi impium sup̄ exaltatum ⁊ eleuatum sicut cedros ⁊c. Vel q; quia deus per predictas voces deuoraz animam vsq; ad sui presenciaz prepauit. nam per primam vocem dedit peccati remissionem. per scdam peccati reluctationem. per tiam bonorū operum multiplicationem. p quartam viciorum extructionem. ideo per viam amoris infundent hoiem sancti mutans vocez. Quinta ergo est vox domini intercidentis flāmam ignis: quod taliter contingit. deus enim qui vt ait Esa. ignis consumens est. post predicta ad animam venit ex cui? presentia purissima flāma diuini ardoris ardet in ea. in qua vox diuini virtutis intercidit id est separat ab anima sic inflammata omne fetulentum ⁊ omne corpulentum: ita vt in hac flamma nihil spiret. nihil pulset. nihil viuat. nihil appareat. nihil sentiatur penitus nisi deus. Et hoc est quod

Johis Bapte

prefiguratum legimus Exodi·iij·Apparuit dominus in flamma ignis·in qua flamma nihil aliud apparuisse legitur nisi de⁹·quia sicut flamma materialis omne corpulentū quod se contingit consumit ⁊ per scintillas euomit ⁊ a se reiicit·sic flamma diuini ardoris omne corporeum sa se proiicit ⁊ penit⁹ alienat·⁊ hoc est quod dicit Bern·Quid facit tam pbata dilectio nisi vt ardentis animū ab omni penitus prava vendicat amore ad se mirabiliter rapiat ⁊ vehementer afficiat· faciatq; per se contemnere quicquid in contemptu eorum appeti non potest. Vox ergo domini intercidit hanc flāmam ignis: dum de cogitationibus instabilitatem·de voluptate omnem alienaz caritatem·de intellectu omnem fantasticam sensu alitatē·de memoria omnem feditatem penitus intercidit: ita ut nihil videant oculi nostri nisi man·sicut humeri·xi·dicit. Sed quia hic flāma propter dei sanctitatem ⁊ nostram fragilitatez diu durare non poterit·sicut dicit Job·vij Visitas eum diluculo ⁊ subito probas illū ideo deus profectum nostrum desiderans subiungit aliam vocem: per quā anima sancta iterum vlterius promouetur. Sexta ergo domini vox est concutientis desertuz per quā vocem temptatio designatur·qō sic possumus declarare. Per desertum enī cor nostrum intelligitur·tum propter dei desertionem ⁊ omnis gratie subtractionem·tum propter omniū bestialium motuuz progressionem·quia proprie bestie in deserto cōmorā·tur·quod desertum ante concuti dicitur cuz per dei abeuntis cōminationē ⁊ oīm gratie subtractionē cor nostrū velxmenter concuti tur·timētes q⁹ deus offensus recesserit·⁊ nolit animā amplius visitare. Q⁹ autem a deo sic derelicta dici debeat desertum·dicit Joel. Quasi ortus voluptatis terra coram eo sz in eius pītia·⁊ post eū scilicet post ei⁹ absessum solitudo deserti. Item Sopho·ij· Ponet dīs speciosam in solitudinem et inuium ⁊ quasi desertū: ⁊ accubabūt in medio eius greges ⁊ oīes bestie gentiū·i·bestiales motus subtracta gratia recrudescunt. Q⁹ etiā hoc desertū ex dei absentia cōcuti dicatur·ostendit Bern·dicens. Dico vobis nihil est q⁹ ania in tantuz formidet: q̄z ne gratia derelicta necesse habeat denuo egredi ad carnales consolationes: rursum carnalium sensuū sustinere tumultū. His itaq; duobz scilicet flāme intercisione ⁊ deserti concussione alternis vicissitudinibz continuatis hoc mirabiliter proficit·dum ex dei pītia flamma ardoris semp plus ⁊ plus intercipitur· quousq; anima in purū ardorē inflāmescat ⁊ totiens dextum concutitur primū ad flāmam id est caritatē nutriendam·alteruz ad humilitatem confuandam·quousq; homo ad perfectū statū feliciter promoueat voce dei iterū aliud sonante. Septima ergo vox dīi est preparantis ceruos·per ceruos perfectos homines volens intelligi·quod ex cerui proprietatibus cognoscimus euidenter. ¶ Habet enī cervus tres ꝓprietates: scz in ingressu celeritatem·in visu lumpitudinem ⁊ perit altitudinem. Sic perfecti currūt velociter: nihil enī de contingentibus obmittūt sed quantū·qī ⁊ sicut debent fideliter opantur·⁊ sunt de quibz dicit·ij·Regū·Aquilis sunt velociores ⁊ leonibz fortiores·de quibz Esa·Qui sunt isti qui vt nubes volant ⁊ q̄i columbe ad fenestras suas? Scdo cerui⁹ petit altitudinem·sic perfectorū conuersatio ē in alto qui in hac pergrinatione cōstituti solo corpore cogitatione ⁊ auiditate in illa patria eterna conuersati sunt·de quorū numero fuit aplus qui dicebat. Nostra conuersatio in celis est·hinc ps·Montes excelsi cervuis·de his duobz dicit in p̄s·ex persona perfectorū. Qui perficit pedes meos tanq; ceruorum·⁊ hoc de primo·super excelsa statuēs me:⁊ hoc de scdo. Tertia ꝓprietas ceruoruz est claritas in videndo: per quā illuminata cognitio·⁊ ex omni parte circūspecta cōsideratio designatur ⁊c.

¶ XLVIII· Sermo de eodem.

Ecce mitto angelum meū Malach·iij·⁊ Isaie·ij· Dicit beatus Greg⁹·Non sine velxmenti āmiratione ꝑsidero: q⁹ iohānis ꝓphetie spū intra matris vterū repletus ⁊ prius sanct⁹ q̄z natus·ille quo inter natos mulierū maior nemo surrexit: qui etiaz angelus meruit

appellari: pro puelle saltu capite trũcatur. ⁊ ille sanctitatis tante ꝓ risu turpiũ moritur. nisi ꝙ idcirco sic eos premit in infimis. quia videt quõ remũerẽtur in sũmis: ⁊ foris eos vsq; ad despectissima deijcit: quos int⁹ vsq; ad incomprehensibilia perducit. Expeditis ergo in precedentib⁹ duob⁹ nominib⁹ scilicet iohanne ⁊ voce. nunc ordo postulat vt de tertio nomine angelus videlicet quod dñs dederit prosequimur. In verbis ergo propositis quattuor intelligimus. primo enim nostra deuotio excitatur. scd̃o innocentis autoritas declaratur. tertio missi dignitas insinuatur. quarto hoc totum in nostrã vtilitatem ordinatur. Primũ ibi. ecce. scd̃m ibi. mitto tertiũ ibi. angelum meũ. quartũ ibi. qui preparabit ⁊c̃. ¶ V ¶ Est autẽ gloriosus iste princeps angelus dictus ꝓpter duo: scz propter vite sanctitatem ⁊ officij dignitatem. Propter vite sanctitatem: quia in tanta vixit abstinentia ⁊ ꝑcitate. in tanta laboris austeritate vt humane conditionis limites excedens. iam quodãmodo non homo sed angelus merito diceretur. hinc Math. xi. veritas dicit. Venit iohannes neq; manducans neq; bibens. ecce in quanta abstinẽtia erat vt etiam nec manducare nec bibere diceret̃. De austeritate etiam eius dicitur vt supra. Qui mollibus vestiuntur in domib⁹ regũ sunt. Scd̃o dictus est angelus ꝓpter officij dignitatem. hoc est ꝓpter hoc: quia tanq̃ angelus ⁊ officium gerens angeli: ante faciẽ eius mittebatur Cum em̃ angeli tanq̃ nuncij mittantur a dño dicente Gre. Tunc angeli dicuntur quãdo mittũtur. ideo qui hic a domino mittitur vicem gerens angeli. merito angelus nominat̃. hinc iterum Gre. dicit. Vnusquisq; si in quautũ sufficit a prauitate proximum reuocat: si exhortari ad bene operandũ curat. si eternum regnũ vel supplicium erranti denunciat: cũ sic verba sancte annunciationis impendit profecto angelus existit. Et sic patet quomõ ⁊ qua ratione iohannes angelus sit vocatus. Nunc aũt stilum ad nostram edificationem quõ et nos angeli fieri possimus conuertamur. Cũ em̃ ꝑm philosophũ transferentes ꝑm aliquã similitudinem transferant. ideo si in exercitijs angelorum eis similes erimus: merito in eorum nomine transferimur. vt ⁊ nos etiam angeli nominemur. ¶ Sciendum ergo ꝙ angeli tria habent in se: scz puritatem. simplicitatem ⁊ inconuertibilitatem. Tria ad deum scz contemplationẽ. laudationẽ ⁊ admirationẽ. Tria ad proximũ: hoc est inter se: scz dilectionẽ. pacis exhibitionem ⁊ informationem. ⁊ si in his nouem exercitijs ipos imitabimur angeli erimus ⁊ angeli nomiamur. Primo ergo angeli sancti habẽt in se puritatem ⁊ tantam vt se mutuo ꝓspiciant ⁊ alter alterius voluntatem cognoscat. hinc Damasce. dicit. Angeli sunt quedã lumina intellectualia ex primo lumine lumẽ habentia: non lingua nec auribꝰ indigẽtia sine sermone volũtates suas sibi mutuo exprimentia. In hac ergo puritate ãgelos imitamur quod tunc facimus si omne qd̃ remordet cõscientiam ꝑ profundã penitentiam ⁊ pia exercitia exhaurimus: ⁊ non minori diligẽtia que exhausta fuerint ne iterum illabantur custodimus. Et hoc efficaciter facim⁹ si oĩa opera nostra sine flagitio. verba sine mendatio. cor sine vicio purissime conseruent̃. Secunda angelorũ ꝓprietas est simplicitas: ꝑ quam quocunq; se conuertũt totaliter se cõuertunt: eo ꝙ natura spũalis tm̃ semel ẽ vertibilis: nisi ex vnione alicuius mutabilis. sicut anime ⁊ corporis: que q̃diu est in corpore potest mutari: separata vero non. Et iõ sicut inuenta fuerit sic manebit. In hac ergo ꝓprietate angelos imitamur: quod tunc veraciter facimus: si omnia interiora ⁊ exteriora sine plica retardante vel retrahente ad deum conuertimus: ita vt non sint in nobis scismata: sed semel ⁊ eque omnia conentur ad deum. quod si fecerimus cito valde ꝓficimus ad profectũ. quia sicut in prouer. dicit̃ Vbi frater adiuuatur a fratre ibi firma ẽ ciuitas. hinc iterũ dicit̃. In trib⁹ beneplacitũ est spiritui meo: que sunt probata corã deo ⁊ hominib⁹: quoꝝ vnũ est concordia fratrũ Item in ꝓuer. Simplicitas iustoꝝ diriget eos. ⁊ iterũ. Ambulans simpliciter saluus erit. Ex hac ergo simplicitate multũ proficimus sicut ex eius opposito per om̃ia retardamur. hinc Eccle. Ve duplici corde. ⁊ iterũ

Iohis Bapte

Ue peccatori ingredienti duabus viis. quia vt ibidem dicit. Unus orans et vnus male dicens cuius vocem exaudit deus? Omnes ergo affectiones interiores et omnes sensus exteriores in vnum coeant et simul omnes ad deum penitus se conuertant. Tertia proprietas angelorum est inconuertibilitas. quia a primo feruore caritatis quo confirmati sunt nunquam cessantes in perpetuum perseuerant: sic et nos in hac proprietate angelos imitemur vt simus inconuertibiles: nunquam ad peccata redeuntes nec affectum remittentes. Ualde enim abominabiles sunt deo qui post perceptam gratiam vel ad peccata redeunt vel deuotionis affectum remittunt. dicit enim. ij. pe. ij. Qui peccatis rursum implicata superantur. facta sunt eis posteriora deteriora prioribus melius enim erat illis non cognouisse viam veritatis et iustitie: quam post cognitionem retrorsum reuerti. contingit enim eis illud prouer. xxvi. Canis reuersus ad vomitum suum et sus lota in volutabro luti. De secundo vero scilicet qui remittunt affectum dicit. Utinam frigidus esses aut calidus: sed quia tepidus es incipiam te euomere ex ore meo. Simus ergo inconuertibiles sicut angeli dei: sed stemus et perseueremus tam in affectibus quam in operum effectibus dicentes cum beato Job. Iusticiam meam quam tenere cepi non deseram donec deficiam: nec recedam ab innocentia mea: quod heu pauci faciunt. quibus in apoc. iterum dicit. Scio opera tua et laborem et patientiam et sustinuisti propter nomen meum. sed habeo contra te quod caritatem tuam primam dereliquisti memor. esto ergo vnde excideris et age penitentiam et prima opera fac. Hanc infidelitatem lugendo conqueritur Bern. di. Non sine causa cum sint in nobis eadem cum patribus conuersionis principia dispar valde profectus inuenitur. Ipsos enim de die in diem profecisse legimus et cursum consummasse: sed nunc apud nos magnus estimatur. si quis vel ipsa conuersionis principia conseruaret: vt non minus humilis. timoratus. solicitus non minus feruens quam in principio videretur. Causa autem huius pessime apostasie hec est. Quia cum per dei misericordiam a peccatis liberamur et remissionem consequimur peccatorum ex hac alleuiatione et exoneratione conscientie quandam letam et iocundam deuotionem concipimus: quam cum introrsum in spiritum conuertere debemus: et ex hoc magis et magis seruire deo (iuxta Grego. Quanto maiora a deo beneficia accipimus: tanto ad seruiendum ei grauius obligamur) tandem letam et iocundam fiduciam non in spiritum sed in exteriorem ineptiam commutamus: quod est iniquitas maxima. A qua cautos nos facit apostolus di. Uos in libertatem vocati estis: tantum ne detis eam in occasionem carnis. de qua perfidia bern. conqueritur dicens. Aliquando genus seruorum suscipitur in mensa filiorum: cum rudis adhuc et incipiens animus in eum assumitur affectum qui pro premio sanctitatis reddi solet meritis perfectorum: in quo prochdolor plurimi fallunt: quia cum pascuntur pane filiorum: qui ex meritis nondum digni sunt esse serui: iam ex hoc se filios arbitrantur et deficientes vnde proficere debuerunt ex visitante gratia euanescunt in conscientiis suis: arbitrantes se esse aliquid cum nihil sint: et de bonis domini non emendantur sed indurantur. pascuntur enim a patre deo de preciosiore substantia gratie sue vt affectent se esse filii. ipsi vero gratia dei abutentes efficiuntur inimici. dicentes illud manue. Si dominus voluisset nos occidere non accepisset sacrificium de manibus nostris. Imitemur ergo in hac proprietate inconuertibilitatis angelos: vt in gratiam dei assumpti nunquam reuertamur sed ad omnem dei gratiam nobis datam trepidemus: timentes ne indigne operemur in ea. ¶ X.

¶ Secundo angeli tria habent exercitia inter se: scilicet dilectionem. pacis exhibitionem et promotionem. Hec tria nobis inuicem exhibeamus: si vitam angelicam habere cupimus. Primo ergo diligamus nos inuicem: quia in dilectione proximi tota lex pendet et prophete. et hoc est quod ait apostolus Ro. xiij. Qui diligit proximum legem implebit. Nam non adulterabis. non occides non furaberis. non falsum testimonium dices. non concupisces rem proximi tui. et si quod aliud est mandatum in hoc verbo instauratur. diliges proximum tuum sicut teipsum. dilectio enim proximi malum non operatur. Ipsa enim est que dilectionem dei probat. Non enim deus se diligi reputat nisi propter eum proximis diligatur. dicit enim Job. iiij. Qui non diligit fratrem suum quem videt. quomodo deum quem non videt potest diligere? Hec autem regula dilectionis proximi in duobus consistit. que non solum mandata sunt

per scripturam sed etiam versa in naturam
Et ne quis de ignorantia se excuset. sciat il-
lud qd scribit Math. vij. Omnia quecūqz
vultis vt faciant vobis hoīes ⁊ vos facite il
lis. hec ē enī lex ⁊ ꝓphete. Item Thobie. iiij.
Quod ab alio odis tibi fieri: vide ne aliqñ
alteri facias illud. hinc Aug⁹. Duo sunt er-
ga dilectionem ꝓximi obseruanda. vnū ne
malum inferas. alterū vt bonū impendas.
vt antiqui homines ⁊ patres quibꝫ diuina
precepta nondū fuerant instituta: regebant
vitam suā: cauentes alijs inferre qd sibi nol
lent inferri: ⁊ exhibētes alijs qd sibi cupent
exhiberi. Et qꝛ amor ꝓximi necessari⁹ est ad
salutem. quicquid in nobis agit̄ totuꝫ fit vt
in amorem ꝓximi inducamur. Hinc Bern.
Solus amor est quē a nobis exigit de⁹. cuꝫ
aūt beneficijs nos obruit: aut flagellis corri
pit vel consilijs instruit vel mādatis astrin-
git ⁊ quicquid diuina lege inducitur vel in-
troducitur: ad solū amorē dei ⁊ proximi in-
ducitur. solue tributū amoris ⁊ noueris do
mino satisfactū. Scdum qd angeli habent
ad inuicem est pax: propter quod ⁊ ange-
li pacis vocantur. sic ⁊ nos pacē ad inuicem
habeamus si angelos cupimus imitari. de
qua pace dicit Aug⁹. Tantū est bonū pacis
vt in rebus terrenis atqꝫ caducis nihil gra-
tius soleat audiri. nihil desiderabilius cōcu
pisci. nihil postremo possit melius inueniri
ꝓpter quod bellū queritur vt pax habeatur.
Hinc Bern. Sicut debem⁹ corpori sanita-
tem. cordi puritatē sic debemus pacē ꝓximo
ꝓpter qd deus resurgens a mortuis quotiēs
discipulis apparuit. pacez eis obtulit dicēs
Pax vobis. Est aūt triplex pax exterior. in-
terior ⁊ supior. Pax aūt exterior non est nisi
temporis tranquillitas quā nullus electoꝝ
vnqꝫ habuit dicente dño Mat. x. Ecce ego
mitto vos sic̄ in medio lu. Sed ⁊ eq̄nimis
susceptio emergentiū in tpe: vt quicquid tri
bulationis ⁊ angustie emergit in tpe equa-
nimiter suscipiat̄: tranquillitate animi nul-
latenus violata. de qua hortatur nos apost.
Ro. xij. Si fieri potest qd ex vobis est cum
omnibꝫ hominibꝫ pacem hñtes. Pax vero
interior est cordis pacati que ex oīm interio
rum tranquilla ꝯcordia in bonum efficitur.

De q̄ dicit ps. Fiat pax in virtute tua. Pax
vero supior est pax eternitatis que est cōcor-
dia fruendi deo ⁊ nos in deo. ¶ Y ¶ Terti-
um exercitiū angelorū consistit in eoꝝ mu-
tua promotione. Angelus em̄ angelū ꝓmo
uet ipm purgando. illuminādo ⁊ ꝓficiēdo.
sic ⁊ nos certatim nos ꝓmoueamus ad oīa
genera boni nos mutuo adiuuātes. qꝛ sicut
ꝓuer. xviij. dicit̄. Frater qui adiuuat̄ a fra-
tre est quasi firma ciuitas. Quartū exerciti
um habent angeli dei sup se ad deū: et hoc
consistit in tribꝫ: scꝫ in contemplatione. lau-
datione ⁊ āmiratione. in quo si eos imitabi
mur erimus ⁊ nos de eorū consortio coram
deo. Primo ergo imitemur eos in contem-
platione: que ex duobꝫ in nobis agit̄ scilicet
ex diligenti nostra prepatione: ⁊ diuine gra
tie opatione. De primo monemur. i. Reg.
vij. Preparate corda vestra dño. qꝛ sicut di
citur ꝓuer. xvi. Hominis est animā prepa
rare. Quō aūt hoc sit faciendū docet Bern.
dicens. Hominis est iugiter preparare cor.
voluntatē expediendo ab affectionibꝫ alie-
nis. rationē ⁊ intellectū a solicitudinibꝫ me
moriam a negociosis ⁊ officiosis. nōnunqꝫ
etiā a uecessarijs occupationibus: vt in die
bona domini ⁊ in hora beneplaciti eius cum
audierit vocem spūs inspirantis ꝯtinuo cō
currant ⁊ cooperant̄ sibi in bonū. in quo cuꝫ
fecerit hō hoc qd dēt ⁊ poterit: accedit gr̄a ⁊
contemplationē incipit opari. Scdo g̊ di-
cendum est de diuine gratie opatione. quaꝫ
Aug⁹. describit dicens. Postqꝫ ad ꝯgruam
preparationē ab homine diligenter instau-
ratam ꝑuentum fuerit. tunc in mētis exces-
sum ss. hoīem rapit ⁊ fit silentiū in celo qua
si dimidia hora: ita vt contemplantis ani-
mus nulla alternantiū cogitationū tumul-
tuatione turbetur: nihil omnīo inueniens
qd vel per desideriū petat vel per fastidium
arguat: vel per odiū accusat: sed infra ꝯtem
plationis tranquillitatem totus colligitur
⁊ intromittitur in quendā affectū multū in
usitatum introrsum. ad nescio quā dulcedi
nem: que si semper sic sentiretur: ꝓfecto ma
gna felicitas esset. nihil sensualitas. nihil a-
git imaginatio: sed omnis inferior vis anīe
ꝓprio interim viduatur officio. purior autē

Johis Bapte

anime pars ⁊ supior vis eius in id intime quietis secretum: ⁊ summe trãquillitatis archanum felici iocunditate introducit. Viuus est em̃ ⁊ efficax sermo dei ⁊ ꝑtingens vsq̃ ad diuisionez anime ⁊ spũs: ⁊ ideo nihil in creaturis hac diuisione mirabilius cernitur: vbi aliquid qđ essentialiter vnũ est atq̃ indiuiduũ in seip̃m scinditur: ⁊ qđ simplex in se ⁊ sine partibꝫ constat: quasi quadã partitione diuiditur: vt qđ corpulentum ⁊ fetulentum est deorsum remanet: ⁊ qđ spirituale ⁊ subtile est vsq̃ ad speculationez diuine glorie sublimatur: ⁊ in eandem imaginem transformatur. pars inferior cõponit ad sũmam pacem ⁊ tranquillitatẽ: pars vero superior sublimatur ad gloriã ⁊ iocunditatem. Scđo post hanc contemplationẽ sequit deuote anime ãmiratio: qđ sic cõtingit. Cum enim anima ab hac contemplatione sibiip̃i remittitur: rediens sic ad seip̃am de p̃gustatis gratijs: saporem quendã in se retinet per quẽ reaccensam memoriã suauitatis p̃misse incipit eructuare volẽs redire in ip̃m: sed nõ preualens recidit iterũ in seip̃am inquirens intimissimis cogitationum medullis quid in contemplatione rapta viderit. quid gustauerit. quid senserit. quod licz nequaq̃ meminisse valeat vt factum fuerat. aliquas tamen scintillulas ⁊ primicias licet alonge cogitat: per quas iterum reaccensa ⁊ qđam modo inebriata in stuporem ⁊ ãmirationez vehementissimam trahitur: cogitans quid deus sit in se ⁊ in nuda veritate quid habeat: quid in hac vita peregrinationis velatus vtpote in speculo ⁊ in enigmate tam supra modum maxima ⁊ q̃ exuperant omnem sensum electis suis ⁊ dilectis tribuit. in quam ãmirationẽ quãto profundiꝰ immersa fuerit tanto deus ampliꝰ exaltatur. iuxta illud ps. Accedet homo ad cor altum ⁊ exaltabit deus. Et quia nulla deuotione exhaurire poterit ãmirationem: conuertit se ad laudationem. Tertium ergo exercitiũ hominũ deuotorũ ad deũ habenduz est ip̃a laudatio: laudantes ip̃m sup̃ omnibꝫ mirabilibꝫ suis intimo cũ affectu: nec simpliciter laudant sed laudando deũ magnificant. Ad quod hortamur Eccle. xliij. Glorificantes deũ q̃ntumcunq̃ potueritis ⁊ sup̃ualebit adhuc. benedicentes dñm exaltate illũ q̃ntum potestis. maior em̃ est omni laude. Quis em̃ magnificabit eũ sicut est ab initio: multa sunt abscondita pauca videmus op̃a eius. Maiorem aũt laudẽ quã deo possumus exhibere describit nobis Gre. dicens. Ille deum s̃m multitudinẽ magnitudinis maxime laudat qui se succumbere in eius laudis expletione ꝯsiderat. Tunc em̃ facundius laudes dei loquimur: cũ ab his obstupescendo obmutescimus: quia ad narranda magnalia dei defectus noster hoc nõ suppetat: q̃ sufficiẽter etiam exarat linguã suã: vt qui comprehendere nõ valet hec ydonee mutus laudet. diuina ergo opera que explere laudando non possumus: facũdius deficiẽdo laudamꝰ ⁊c.

XLIX. Sermo de eodem.

Inter natos mulierum nõ surrexit maior iohanne bapti. Luce. vij. Beatus bern. hoc verbũ exponens ⁊ exponẽdo magnificans dicit. In hoc verbo infertur qđ terra excedit. celũ transit: ip̃mq̃ verticem angelice dignitatis attingit. Nec opponas mihi iohannẽ euangelistam licet inter ceteros magis dilectũ. nec principem apostolorũ petrũ omnibꝫ apostolis antelatum: nec vas electionis ad tercij celi secreta translatum: nec apostolicꝰ splendor occurrere audeat precursori: quia iã oẽs isti adolescentie metas excesserant: cum ei a veritate prolatũ est inter natos mulierũ ⁊c.

Expeditis ergo p̃missis tribꝫ nominibus huius principis gloriosi scz iohannes vox angelus. in quibus sũme p̃sectionis culmen cognoscitur attigisse. nunc ad ꝯclusionem cõmendationis inducit verbũ ꝓpositũ ac si dicatur. Quia in noĩe iohannis p̃ gratiam preuenientẽ. in noĩe vocis p̃ grãm promouentẽ. in noĩe angeli p̃ grãm ꝯsummantem. gloriosus iste princeps est mirifice sublimatus. ergo ex his omnibꝫ tanq̃ ex premissis veritas concludit. q̃ inter natos mulierꝫ ⁊c. In q̃bꝫ verbis duo intelligimꝰ. Primo em̃ ponit exceptionẽ. scđo iohãnis ꝯmendationẽ. primũ ibi. inter natos mulierꝫ. scđum ibi. non surrexit maior. Primũ adhuc diui-

ditur in duo. primo enim excipit mariam. scdo iesum xpm filiū ei⁹. primū ibi. inter natos. scdm ibi mlierū. In eo eī q dicit natos in masculino genere excipit feminā benedictam. sed in eo q dicit mulierū excipit iesuz xpm: qui nō de muliere corrupta suscepto semine sed de virgine ⁊ spūssancti germine est diuinitus generat⁹. Sequit scdm principale scz nō sur. ma. io. ba. in quo verbo nomīe maioritatis non ab hac vel illa virtute: sed omniū virtutū plenissima pfectione sublimiter cōmēdatur. Singuli em̄ sancti in plerisqz locis sacre scripture a singulis virtutibus commendantur. testante gre. qui dicit. Quid deuotius petro. quid carius iohāne. quid sapientius paulo. quid dulcius andrea ⁊c. Hic aūt sanctus a pfectione omnium collaudatur. in alijs em̄ sanctis nobis ꝓponitur quō ad regnū celorū veniam⁹. in isto aūt magno ⁊ gloso principe: in eo q maior alijs dicit: cōmonemur. instruimur ⁊ hortamur q ad hoc nobis laborandum ⁊ efficaciter instandū sit: quō magni sancti qui per vite meritū: ⁊ ī celo p magni premij cumulum fieri valeamus. Quibꝰ autē exercitijs magni sancti fieri possimus: ex hoc noīe magnum nos elicere oportet. Propter qd sciēdum q est triplex magnitudo a qua denominatiue hoīes dicunt magni: scz corpalis moralis ⁊ spūalis. Primo dico aliqd magnum dicit corpaliter: eo q maiori mole corporis est distentū. sic ouum maius est faba. mons maior ouo. hac magnitudine hō maior est altero homine. Ab hac magnitudine nullus sanctus cōmendat. qz frequēter hec magnitudo impedit in hoībus sanctitatem corpus em̄ mole carnis distentū grauedine sua impedit spiritū: ne sua alacritate percurrat sicut desiderat viam dei. ⁊ hoc est qd dicitur Sap. ix. Corpus qd corrumpitur aggrauat animaz ⁊ terrena inhabitatio deprimit sensum multa cogitantē. magis aūt corpus preualet si delicate nutritur. qz tunc vt ait bern. Erūt duo ꝯtra vnū scz corp⁹ ⁊ suū nutrimentum contra spūm ⁊ periclitat conscientia. Scda magnitudo dicitur moralis quo more hominū illos dicimus magnos. qui magna potestate. dignitate. nobilitate. diuitijs ditati. honoribus sublimati. obsequijs stipati. sunt p̄ ceteris hoībus exaltati sicut de iob dicit. Erat vir ille magn⁹ inter omnes orientales. ⁊ de dauid. ij. Re. vij. Feci tibi nomen grande: iuxta nomē magnoꝝ qui sunt in terra. item. i. paralip. xxix. Magnificauit dn̄s salomonē. Hec magnitudo nō solū a salute impedit sed saluti cōtraria est vt frequenter: vt patuit in salomne. de q̄ legitur q ex diuitijs ⁊ delicijs deprauatuz ē cor eius. Tertio magnitudo dicit spiritualis que a similitudine predictaꝝ duaꝝ spūaliter intellectarū accipit: vt magnum dicamus qui magnū habet spūm. Itē magnuz dicimus qui magnas habet diuitias spūales. sic iohānes inter natos mulierum. dictus est: nō a maioritate corpis nec a maioribus diuitijs: sed a maiori spū ⁊ virtute.

A ¶ Ad hanc tertiā magnitudinē quā spūalem dicimus ꝓsequendā. sciendū q vt dicit Aug⁹. Corpus dicim⁹ naturā quālibet: longitudine. latitudine vl' altitudine. i. profundo. spaciū loci occupantez: que trina dimensio q̄nto distensior ⁊ diffusior in corpore fuerit: tanto corpus dicit esse maius. Ab hac em̄ corporali dimensione p quā corpus magnū efficitur: accipiam⁹ spūalez magnitudinem: vt hoīem aliquē tm̄ speciem dicamus magnū. qui p̄dictas dimensiones habet in spū spūaliter intellectas. Qui g̃ magnus effici desiderat in spiritu has tres dimensiones habeat: scz longitudinē latitudinem ⁊ altitudiuem spūalem. Sed diceret aliquis. quō tu spiritui has tres dimensiones tribuis cū spiritus nō recipiat q̄ntitatē Ad qd respondet bern. dicens. Oportet animam crescere ⁊ dilatari: vt sit capax dei. naz ⁊ si anīa cū sit spūs minime q̄ntitatez corpoream recipit: tamen ꝯfert ei gratia qd negatum est a natura. Crescit ergo ⁊ extenditur: sed spūaliter. ille g̃ homo veraciter magnus dicitur qui longitudinē longa nimitatis. latitudinem caritatis ⁊ altitudinē. i. ꝓfundū hūilitatis in spū spūaliter possidet corā deo Hec tria ꝓsequētes p ordinē primo dicimu⁹ q hec longitudo ꝯsistit in tribꝰ: scz in matura inchoatione. pseueranti ꝯtinuatione. augmentata deuotiōe. Primo dico longa vi

Iohis bapte

ta consistit in matura inchoatione. vt quis mature incipiat seruire deo. sic enim dicitur Tre. Bonum est viro si portauerit iugum ab adolescentia sua. Item Eccle. xij. Memento creatoris tui in diebus iuuentutis tue etc. Hanc partem longitudinis habuit iohannes de quo etiam cantat ecclesia. Antra deserti teneris sub annis etc. Secundo hec longitudo consistit in perseueranti continuatione. quia quantumcumque mature quis incipiat: si vsque in finem non perseuerat: non longam facit vitam suam. quia vbi desistimus ibi deficit longitudo. hinc veritas Mathei. xxiiij. Qui perseuerauerit vsque in finem hic saluus erit. Tertium hanc longitudinem perficiens est augmentata deuotio: vt de die in diem longitudo nostre vite in deuotione augeatur. quod merito fieri debet: quia vnumquodque bonum opus habet semen boni operis in semetipso: si tamen ipsum bonum opus ita viuaciter et efficaciter facimus vt debemus. Si autem negligenter ipsa opera nostra facimus. habent iterum semen negligentie in seipsis: has negligentias continuantes quousque omnia deficiant opera nostra. vt qui prius negligenter opera fecimus: tandem nihil penitus faciamus. Si autem primum opus viuaciter facimus. secundum plus viuaciter faciamus quia primum habuit semen viuacis operis in sequenti. vt sicut semen generat plantam sic planta generat rursum semen: et si sic successiua vicissitudine continue perseuerant (nam gen. i. dicitur. Unumquodque habet sementem sui generis in seipso) fit semper posterius opus ex semine prioris operis efficacius et virtuosius priore. hinc Bern. Primum aliquid importabile videtur processu temporis si asuescas: non adeo graue videtur: paulopost nec sentias. paulopost etiam delectabit. et subiungit. Sic etiam per contrarium itur in duriciam cordis. Hanc augmentandam deuotionem pulcre prefiguratam legimus Exo. xix. Sonitus buccine paulatim crescebat in maius et prolixius tendebatur. De hac longitudine hortamur Esa. liiij. vbi dicitur. Longos fac funiculos tuos et clauos tuos consolida. Et nota quod hec longitudo extendi debet in eternum. ita videlicet quod actualis longitudo vsque ad finem vite strenue perseueret. voluntaria vero siue affectualis longitudo in eternum se extendat: vt si homo in eternum deberet viuere in eternum vellet ei seruire. ¶ B ¶ Secundum quod hominem spiritualiter facit magnum est latitudo caritatis conuenienter autem per latitudinem caritas designatur propter tria: scilicet propter continentiam mandatorum. sufficientiam debitorum. opulentiam bonorum. Primo dico conuenienter caritas per latitudinem designatur propter continentiam mandatorum. Ipsa enim caritas continet in se omnia que a domino sunt mandata. hinc Apostolus Ro. xiij. Plenitudo legis est caritas: legem continens et prophetas. nam non adulterabis. non occides. non furaberis: et si quod est aliud mandatum in hoc solo verbo instaurabitur diliges proximum tuum sicut teipsum. hinc Augustinus. Si non vacat omnes paginas perscrutari: et omnia volumina sermonum euoluere. omnia scripturarum secreta penetrare. tene caritatem in qua continentur omnia. quia vt nemo excusationem habeat voluit deus consummare et abbreuiare verbum super terram. voluit et illud denudare: vt dum esset breue facile scirent omnes: et dum esset nudum et apertum nemo se posset de ignorantia excusare. hic bern. Quicquid diuina lege inducitur: ad solum amorem dei et proximi inducitur. Secundo conuenienter per latitudinem caritas designatur propter sufficientiam debitorum. Omnia enim que deo tenemur et hominibus per solam caritatem soluimus sufficienter. vnde cum pro peccatis nostris teneamur satisfactionem: promissis solutionem dei beneficiis gratiarum actionem. proximis subuentionem. his omnibus persoluere possumus per solam dei et proximi caritatem. hinc bern. Solus amor est quem a nobis exigit deus. Cum autem beneficiis nos obruit aut flagellis corripit: aut consiliis instruit. vel mandatis astringit: solue tributum amoris et deo noueris satisfactum. Nam pro omnibus que tenemur deo et vnicumque debitores sumus nihil pro redemptione accipiet quam amorem. Sed dicitur aliquis. Quid ergo nobis prodest tanta in nostro victu parcitas. in habitu vilitas. in regula ac disciplina austeritas. Accipe paucis hic caritatis obsequia placentia et placantia. si tamen in caritate fiant. ac vero sine caritate nihil prosunt. Tertio recte per latitudinem caritas accipitur propter opulentiam bonorum: ipsa enim omnia bona in se continet: adeo vt quicquid

sit extra illam rōnem boni perdit. vnde Augusti. Sicut deus est summū bonū simplex ⁊ pfectissimū omnia in se continēs: sic caritas summa virtus est in se continens omne bonum. Nec est eñ virtus in qua nec opus minimū despicitur: ⁊ sine qua nec opus maximū acceptatur: nō predicatio etiā si linguis hominū ⁊ angelorū aliquis loquatur: nec fides etiā si montes transferat: nec martirium etiam si tradatur corpus vt ardeat. Tertiū p quod magni efficimur cōsistit in ꝓfundo humilitatis: vt p hoc adiectiuū ꝓfundū specificetur q̄dam humilitas que a cōmuni et populari humilitate sit penit⁹ aliena. Sed assimileturilli hūilitati q̄ntum possibile est que de alto celoꝝ deum ꝓfundauit: nō solū ad hominē assumendū: sed ad obprobrium ⁊ abiectionē hominū induendum: vt a summo celi vbi decor est omniū angelorū. egressus in tanta se humilitate ꝓfundauit vt diceret. Ego sum vermis ⁊ non homo: obprobrium hominū ⁊ abiectio plebis. Sed antecꝫ ad ꝓfundum hūilitatis veniamus: necesse ē vt aliq̄d ad ei⁹ intelligētiā ꝓloq̄mur. Propter q̄ sciendū q̄ nihil potest dici ꝓfundum nisi ad aliquod altū fuerit comparatum. ⁊ ideo etiam vnū sepe pro altero ponitur. sicut dicit altum mare. ⁊ ps. Accedat homo ad cor altum id est ꝓfundum. Quicquid eñ profundum est ⁊ dicit a profundo habet sursum mensurando aliquā altitudinem. Sic illa hūilitas profunda dicit que in alta vita est fundata. Vnde peccator cui⁹ tota vita est in peccatis ⁊ vicijs profundata ⁊ in imo prostrata: etiē si humilitatē habere videretur: non tamē potest dici ꝓfunda. eo q̄ vita eius posita est in ymo. Oportet enim ꝓfundū habere aliquā comparatiōez ad altum in cuius comparatione humilitatis profunditas cognoscatur. Vnde si vite nostre inserere volumus ꝓfundum humilitatis. oportet nos primū plantare in nobis vitam magnā. ita vt ⁊ magna vita ⁊ hūilitas simul in vita hominis ꝓiungātur. que duo habere monemur Eccleſi. iij. Quanto magnus es humilia te in omnib⁹: ⁊ coram deo inuenies gratiā. de quib⁹ duob⁹ dicit Gregorius. Magnus esse vnusquisq̄ studeat: sed tñ magnum aliquo modo se esse nesciat ne dum sibi magnitudinē arrogāter tribuat. hanc inaniter amittat: sed quelibet assint bona opa. nulla sunt nisi ex humilitate condiantur. In cunctis ergo q̄ agitis radicem boni opis humilitatē videlicet retinete. Vt ergo nostra humilitas sit ꝓfunda tribꝫ gradibus ꝓfundetur: vt videlicꝫ habeat in oratione. locutione ⁊ cordis ꝓfundatione. Et quia sermo in longū ductus est horū trium membrorū executionē in alijs sermonibus predicator poterit inuenire ⁊c.

L. Sermo de sancto petro ⁊ paulo.

Principes populorum congregati sunt cum deo abraaz. psal. xlvi. // Dicit Gregorius. Ad ostendendam innocentiā venit abel. ad insinuandam mundiciā enoch. ad docendā longanimitatem opis venit noe. ad manifestandam obedientiā venit abraam. ad demonstrandum ꝓiugalis vite testimonium venit ysaac. ad declarandā laboris tolerantiam venit iacob. ad reddēdā pro malo retributionis gratiā venit ioseph. ad ostendendam mansuetudinē venit moyses. ad ostendam inter flagella patientiaꝫ venit iob. quorum ideo factum dicimus vt in singulis videremus quid esset in quolibet imitandū vt quācunqꝫ virtutem sibi quis habiliorez cognosceret eidem se pre ceteris applicaret. In his autē gloriosis principib⁹ nec dum illa virtus ꝓponitur imitanda: sed sub noīe principum ad pfectionē vite spūalis ꝓuocamur. In verbis ergo ꝓpositis tria possumus intelligere. Primo enim cōmendātur isti principes a spiritalis vite perfectiōe. secdo a celestis regni assecutione. tertio monemur de nostre spei ⁊ fiducie erectione. primū ibi. principes populorū. scdm ibi. congregati sunt. tertiū ibi. cuꝫ deo abraam. Cū eñ abraam interpret⁹ pr̄ multarū gentiū. speramus q̄ nos ad eundem prēm aliq̄ñ colligi debeam⁹. Dicit aūt bern. q̄ in plerisq̄ locis sacre scripture de spiritualibus per corporalia informamur: ideo quomodo per istos principes prouocari eorum vestigia saltem tenuiter sequi debeamus: vt ad qualēcunqꝫ

Petr et pauli.

pfectiunculaz veniamus: in his que princi/
pibus adiacent: ⁊ que more seculariū prin/
cipatuz ꝯstituunt est videndū. Habent em̄
principes seculares. qui vere principes sunt
sublimem gl'iam. diuitiarū opulentiā. fortē
potentiā. claram prosapiā. hec quattuor con
stituunt principatū secularē que etiā spūali
ter intellecta spūalem ꝯstituūt principatuz
Cupientes g̊ hos gloriosos principes imita
ri. primo gloriā non que mūdi est sed q̄ vere
est gloria acquiram⁹: quā triplicem inueni/
mus in scriptura. Cōsistit em̄ hec beata glo/
ria in dei cognitione. dei imitatione cōscien
tie attestatiōe. ⁊ qui in his gloriari potuerit
non erit insipiens. Sumus em̄ naturaliter
honoris siue glorie cupidi: q̄d cognoscens
apl'us dixit. Qui gloriatur in dño gloriet̄.
ac si dicat. Cum ex naturali cupiditate glo/
rie homines cōpesci nō possunt quin gloriā
desiderent. vniuersi desideremus gloriā: nō
illam que ex hominibꝫ est: sed illā que vera/
citer est ex deo. Prima ergo gl'a consistit in
dei cognitiōe: quē q̄nto verius cognoscim⁹
tanto gloriosiores erimus apud deū. Hinc
Jere. dicit̄. Non gloriet̄ sapiens in sapien/
tia sua. nec fortis in fortitudine sua. nec di/
ues in diuitijs suis. sed in hoc gloriet̄ q̄ glo/
riatur scire ⁊ nosse me. qꝛ ego sum dñs qui
facio miseri cordiaz ⁊ iudicū in terra. hec enī
mihi placent ait dñs. Cur autē dñs in sua
cognitione nos iubeat gloriari: causa datur
Sap̄. xvi. vbi dicit̄. Nosse te ꝯsummata iu
sticia est: ⁊ scire virtutē ⁊ iusticiā tuaz radix
immortalitatis est. Qui em̄ hanc gloriam
habuerit in omni loco in omni tp̄e malū re
fugit. bonū non negligit. virtutes diligit sci
ens oculis domini ꝑm apl'm oīa nuda esse
⁊ aperta. hinc boecius. Magna nobis indi/
cta est necessitas ꝓbitatis: cū ante ocl'os agi
mus cuncta cernētis. Nec bonū negligim⁹
qꝛ si vere deū cognoscimus scimus eū malo
rum punitorē. bonorū remuneratorē. virtu/
tum amatorem: ⁊ ideo circūspecti erim⁹ ni/
hil omnino de contingentibꝫ obmittentes.
Scd̄a gloria consistit in dei imitatiōe vt se
quamur vestigia: nō declinātes ad dextraz
nec sinistram. ad hoc em̄ venit deus in carnē
vt in seip̄o ostenderet ꝑ quā viā possent ho/
mines ad celi gaudia ꝑuenire. ad q̄d horta/
tur nos apl'us Ephe. v. dicens. Estote imi/
tatores dei sicut filij carissimi. item de vtro/
q̄z. xiij. Dñm deū vestrū sequimini. Itez il/
lud. iiij. Re. dicit nobis deus. Sequimini
me ostendam vobis virū quem queritis. vo
cans virū deum ꝑm deitatem. de quo dicit̄
Zach. vi. Ego vir oriens nomē meū. Itez
Jere. iij. Ego vir vester assumaz vos. Sed
diceret aliquis illud Eccle. ij. Quis est ho/
mo vt sequi possit rectorem suū. q̄d nequa/
q̄z fieri potest in equali imitatione: sed in q̄/
licūq̄z assimilatione. // D ¶ Sunt g̊ tria
in quibꝫ ip̄m tenemur ꝓ nostris viribꝫ imi
tari scz in humili conuersatione. dura ⁊ aspe
ra passione totali sui ip̄ius exinanitiōe. De
primo monet nos Math. xi. Discite a me
quia mitis sum ⁊ hūilis corde. Item Luce
xxij. Qui maior est in vobis fiat sicut minor
⁊ qui precessor est sicut ministrator. ⁊ sequit̄
Nam quis maior est: qui recumbit an qui
ministrat. nōne qui recūbit? Ego aūt in me
dio vestrū sum sicut qui ministrat. hinc gre.
In sublimi positi sunt hūiles qui vnd̄ se in
omnibus despiciūt inde contra omnia secu
riores fiunt. Hanc humilē conuersationez
describit nobis Bern. dicēs. Cōuersare sim
pliciter inter fratres deuotus deo. subditus
maijstro. senioribꝫ obediens. minoribꝫ con/
temꝑans. angelis placens. verbo vtilis. cor/
de humilis. mansuetus ad om̄es. Secūdo
imitemur deum dura ⁊ aspera passiōe. Ad
hoc enim venit vt merendi materiam nobis
ostenderet in seip̄o. Sic enim dicit Petrus
Christus passus est pro nobis vobis relin/
quens exemplum ⁊c̄. Propter q̄d dixit apo
stolis ⁊ nobis in illis Luce. xxij. Ego di/
spono vobis sicut mihi disposuit pater me⁹
regnū. ac si dicat. Sicut ego in mundum ve
niens nō nisi ꝑ tribulatiōes redeo. sic ⁊ vo/
bis disposui vt nō nisi ꝑ tribulatiōes sequa
mini me ad regnum. quia sicut in actibus
ix. dicitur. Per multas tribulationes opor
tet nos introire in regnum dei. Nam vt
ait Apostolus. Omnes qui volunt pie vi/
uere necesse est vt persecutionē patiātur. vñ
Aug⁹. Nequaq̄z ad regnum celorū se ꝑtine
re iudicet: qui hic in area triture non tundit̄

tribulatiõe. nec membra xpi se iudicent. qui caput suum spinis coronatũ in passionibus non sequũtur. Tertio imitemur xpm dominum totali nostra exinanitione: vt sicut seipm pro nobis exinanuit formam serui accipiens. sic et nos ei in hoc vicissitudinem rependamus. qõ tunc veraciter agimus si in omnibo que facimus et patimur: non nobis nec pro nobis aliquid sed ppter eum qui oia ppter nos fecit: et nos similiter faciamus. Quod facere monemur in ps. vbi dicitur. Exinanite exinanite vsq; ad fundamentum in ea. ac si dicat. Exinanite in actionibo et exinanite in passionibo vsq; ad fundamentum intimarũ affectionũ: vt non ppter nos sed ppter deum omnia faciatis. Hinc iterum ps. Factus sum tanq; vas perditum obliuioni datus sum tanq; mortuus a corde. qõ tunc totum veraciter contingit quando in omnibus que agimus et patimur nos ipos penitus ignoramus. hinc ps. Non nobis domine non nobis: sed nomini tuo da gloriam. Hinc ap9. i. Coran. x. Sive manducatis sive bibitis vel aliud quid facitis: oia in gloriam dei facite. hec est vera gloria de qua merito possumus gloriari si tamẽ in dño gloriemur. quãdo omnia facimus ppter que dominus venit in mundũ: et quantũ in nobis est facimus omnia ea que dñs dispensando fecit et pulit in hoc mundo. De hac glia dicitur Eccle. xxiij. Gloria magna ẽ sequi dominũ. Tertia gloria spiritualibus principibus necessaria est testimoniũ bone conscientie. vt scientia crebri9 requisita nihil sibi cõscia sit dicens cũ apostolo. nihil mihi cõscius sum: qõ non sit pfessione mundatũ satisfactione emendatũ. de hac gloria dicit apostolus. Gloria nostra est testimoniũ conscientie. Secõm secularibo principibo necessarium consistit in diuitiarũ opulentia qua si caruerint multũ eorũ dignitatibus erogat. sic spiritales principes indigẽt necessario diuitijs meritorum. De his requirit prima dominica post pentecx. Primo quidaz erat. ce.

Tertia dignitas secularis principat9 consistit in forti potentia. quam si spiritual' princeps consequi desiderat in triplici sedẽt potentia exercere. Primo vt potentiã habeat super seipm. secõ super omnẽ creaturam terno vt potentiam habeat apud deũ. Primo dico volens potens fieri omni deuotiõe studeat vt potenter sibiipi nouerit dominari omne malũ interius et exterius a se potenter repellens et ad omne bonũ suis viribus possibile viriliter se impellens. qõ si quid ir repserit potenter in se puniat. vel deũ punientem humilis sustineat. quod totũ in nostra positũ est potestate. De prima potentia dicit Gen. Sub te est appetitus tuus et tu dominaberis illius. quod exponens bern. dicit. In nobis est si vinci volumus: et nemo nostrum in hoc certamine deijcietur inuit9. Potest enim inimicus excitare temptationis motum: sed in nobis est si voluerimus dare ꝓsensuz. Hinc puer. xvi. dicit. Melioz est patiens viro forti et qui dñatur animo suo expugnatore vbium. Quod exponens Bern. dicit. Minor est victoria vrbes expugnare: quia extra sunt que vincuntur. maior autem est qõ per patientiã vincitur. qz ipse a semetipo animus supatur: et semetipm sibimetipi subijcit. De nostro etiam sensu sic exponim9. quia expugnatore vbium hostem expugnat aduersario alieno. vincẽs aũt semetipm et ꝓpijs viribo illud facit. De hac potentia monet nos Bern. dicẽs. Habeat homo sensus suos exteriores nõ duces sed seruientes. interiores vero sobrios et efficaces. habeat omnino domũ et familiam cogitationum suarũ sic ordinatam: vt dicat huic veni et veniat: et alteri vade et vadat. seruo suo fac hoc et absq; ꝓtradictione facit. Secõa potentia est de omnibo rebus huius mundi. super que tunc potentes erimus cũ omnibo eis eo modo vtimur quo dñs has creauit. Propter qõ sciendũ qz deus alia creauit ad nostrũ exercitiũ. alia ad nrm obsequiũ. alia vero ad meliorũ iudiciũ. Prima dicunt mala. secõa bona. tertia mala et bona. finaliter qz esse bene vtimur siue male. Primum dico deus creauit quedam ad nostrũ exercitium q̃ dicim9 esse mala. qz ad vindictã et correctiõem pctõz sunt creata. de qbo dr ecclesiastici. Spũs q̃ ad vindictam creati sunt: et in furore suo confirmauerat tormenta sua. sez ignis grando. fames et mors bestiarũ. dentes scor-

Pet' et pāli aplor.

pij serpentes ⁊ romphea vindicans in extremum impios. Super que tanto potētiores erimus. quāto eadē a deo nobis inflicta patientius toleramus. hinc Aug⁹. Electi potēter aduersa tolerant: scientes ꝙ per illud qd̄ momentaneum est ⁊ leue tribulationis. supra modum gratiam ⁊ gloriam mereantur Scd̄o deus creauit quedā ad nostrum obsequium que dicimus esse bona. per q̄ nobis vite necessaria ministrantur. de quibus dicitur Eccle. xxxix. Bona bonis creata sūt ab initio. Que autē sint illa subiungit dicens. Initium necessarie rei vite hominuz. aqua ignis. ferrum. sal ⁊ lac. panis ⁊ mel. botrus vue. oleum ⁊ vestimenta. hec omnia sanctis in bona. Quibus tunc potenter vtimur qn̄ nobis ex eis solum de necessarijs ꝓuidem⁹. ¶ Tertio sunt quedā que bona ⁊ mala dicimus. scd̄m ꝙ bene vel male eis vtimur. sicut sunt omnia pulcra. omnia dulcia ⁊ iocūda. sensus nostros demulcentia que de⁹ creauit ad iudicium meliorum que tunc mala dicimus: si hos diuinitus cupimus ⁊ eligimus plus q̄ deum. Nam de his dicit ap⁹. Ro. i. Cōmutauerunt veritatem dei in mēdacium ⁊ coluerunt ⁊ seruierūt creature potius q̄ creatori qui est benedictus in secula. De quibus Aug⁹ dicit. Maledicti sunt domine qui nutus tuos diligunt plus q̄ te. Que tunc bona dicimus quando ex eis cōmoniti illa relinquimus: ⁊ illa que in deo sunt eligimus plus q̄ illa. Clamant em̄ nobis omnia. Ipse fecit nos ⁊ nō ip̄i nos. nec dubium qui meliora sibi seruauerit q̄ sint illa. hinc Bernardus. Integer amator dei quocunq̄ se conuertit familiarem habet ammonitionē amoris. rebus ip̄is pro speculo vtitur ⁊ in omni eo quod cernit sui amatoris resultat memoria. aspicit cuncta que cōdidit ⁊ quo condiderit fine: ⁊ in his nō tam āmirabilis q̄ amabilis occurrit atq̄ ex arra dilectionis quā precontulit sapienter estimat. quanta seruauit in dotem. Et sic in trāsitorijs istis minimis contemplatur sapienter eterna. sciens ꝙ si in hac terra dissimilitudinis inueniūtur tam pulcra in patria eodem inueniunt̄ infinita meliora. Tertia potentia habebitur apud deū quam in duabꝫ primis merebimur. per quā in omnibꝫ que ad salutem nostram pertinent: sup deuz audeo dicere habebimus potestatem. An non potens erat apud deū abraam ad cuius preces nil facere poterāt in zodomis angeli dei quousq̄ loth patruus eius exijt. Si enim ex persona dei dixit angelus Gen̄. ix. Festina ⁊ saluare in segor. quia non potero facere quicq̄ donec egrediaris illuc. An non potens erat moyses cui dixit dominus Exodi xxxij. Dimitte me vt irascatur furor me⁹ contra eos ⁊ deleam eos faciamq̄ te in gentem magnam. quod exponens Gregorius dicit Quid est dicere seruo dimitte me nisi deprecandi ausum prebere. ac si aperte ei diceret. Pensa quantū apud me valeas ⁊ cognosce quia obtinere poteris quicquid pro populo exoras. An non hieremias potens erat sup dominuz: cui dominus dixit. Tu noli orare pro populo hoc: nec assumes pro eis laudez ⁊ orationem ⁊ non obsistas mihi. Hanc autem potestatem deus a dilectis suis libenter sustinet: vt in eis ⁊ ex eis occasionem sumat miserendi. quod euidēter innuitur Ezech. xxij. vbi dicitur. Quesiui in eis viruz qui interponeret se sepem ⁊ staret oppositus cōtra me pro terra ne dissiparem eam ⁊ non inueni. ⁊ ibidem improperando dicit. Non ascēdistis ex aduerso nec opposuistis vos pro domo israel. de hac triplici potestate dicit ap⁹. Philipp: iiij Omnia possum in eo qui me confortat. ¶ Quarto principes seculares tantam habent pro sapientia ⁊ sunt preceteris nobilitate generis sublimati. Per quod informamur vt si spirituales prīcipes fieri cupimus. oportet nos nobilibus exercitijs ab infimis ⁊ vulgaribus exercitijs elongari. Sunt autez tria exercitia propter que nobiles valde efficimur apud deum. Oportet em̄ vt simus a terrenis actibꝫ elōgati. virtutibꝫ adornati. in deū feliciter transmutati Primo dico qui vitā suā nobilitare desiderant oportet vt a terrenis actibꝫ penitus sint elongati. nec habentes cū vulgaribꝫ ⁊ popularibus cōmune: sed ad modū angeloꝝ conciuium suoꝝ faciem dei licet adhuc alonge intellectu ⁊ affectu quanto crebrius poterit speculetur. Cum enim hic sit exilium ⁊ ill ic

patria: merito cogitatione ⁊ auiditate in il/
la eterna patria ꝯuersamur. qđ facere mone
mur Esa. li. Eleuare eleuare cõsurge hieru/
salez. Et notabiliter bis dicit eleuare. ꝓpter
affectum ⁊ operis effectum: vt non solum ꝑ
intellectum ⁊ affectũ: sed etiaz per operis ef/
fectum semꝑ ibi conuersari amem⁹ vbi ma
nere in perpetuuz nos speramus. Per ope/
ris autẽ effectum dixi: vt quicquid cogente
necessitate de terrena viscositate facere opor
teat. eadem tamẽ per intentionẽ sursum ad
dominũ dirigamus: ita vt nunq̃ꝫ propter se
sed ꝓpter deum eadem faciamus. Et hoc est
quod ait Apostolus Col. iij. Que sursum
sunt querite scilicet per operis effectum. que
sursum sunt sapite per deuotionis affectum
Hinc Bern. Serius animus semꝑ pre ocu
lis habeat: nõ id quod agit: sed quod agẽdo
intendit. ⁊ subiungit. A deo ⁊ ad deum con/
ditus est animus rationalis: vt ad ip̃m sit
conuersio eius vt sit ip̃e bonum eius. ⁊ ideo
q̃ꝫ propius potest accedat ad eum similitu/
dine a quo sola disceditur dissimilitudine.
Hoc enim solum est id magnũ bonum qđ
magnus animus debet desiderare. ãmirari
⁊ ad illud festinare. ita vt licet in terris re/
gat corpus sibi commissum: meliori ta/
men parte sui hoc est memoria ⁊ intelligen/
tia ⁊ amore ibi semper conuersari amet. vñ
quicquid habet se nouerit accepisse: ⁊ ibi in
perpetuum se mansurum: ⁊ cuz plena dei vi
sione. plenam se similitudinem adepturuz
sperat. ¶ Scđm vitam nostram supra mo
dum nobilitans sunt virtutes. De quibus
quanto plures acquirimus tãto erimus a/
pud deum nobiliores. maxime autez virtu
tes theoloyce. deinde morales multum nos
nobilitant. hinc Iero. Sũma est apud deũ
nobilitas clarum esse virtutibus. vñ Sapi
ens. Nobilis est ille quem nobilitat sua vir
tus. Singulariter autem pre ceteris sunt q̃
dam virtutes ⁊ exercitia que non solum ad
principatum nobilitant sed anĩas nr̃as re/
ginas efficiunt: ⁊ tanq̃ꝫ sponsas copulãt re/
gi deo. quas beatus bernardus enumerat sic
dicens. Da mihi animã nihil amantez nisi
deum ⁊ quod ꝓpter deum amandum est.
cui viuere christus non tm̃ sit sed diu fuerat
cui studij ⁊ ocij sit prouidere deum in cõspe/
ctu suo semper: cui solicite ambulare cuz do/
mino deo suo non dico magna. sed vna vo/
luntas sit ⁊ facultas non desit. da inq̃ꝫ talẽ
mihi animã ⁊ ego assigno huic vocem pari
ter ⁊ nomen sponse. He sunt virtutes ⁊ exer
citia que precipue nos nobilitant apud deũ
Tertium super omnem modũ maxime nos
nobilitans est illud cum per diuinam pre/
sentiam in dominum transformamur. Qđ
tunc feliciter contingit. cum deus iam dictis
virtutib⁹ illectus ruit in amplexus: nõ va/
lens se vlterius continere. tunc deus tanq̃ꝫ
fortior trahit post se animas in diuinum af
fectum eos penitus trãsmutans. iuxta illud
Apostoli. i. Corin. vi. Qui adheret deo vn⁹
cum eo spiritus efficitur. Item Iob. xxxiiij
Si direxerit homo cor suum ad deum spiri
tum illius ⁊ flatum ad se trahet: deficiet oĩs
caro simul: id est carnalitas ⁊ homo in cine/
rem reuertetur. quod est dicere. Postq̃ꝫ deus
ex sui presentia spiritum hominis ad se tra/
hit: omnis carnalitas deficit ⁊ homo. i. hũa/
ni affectus in nihilum rediguntur. diuinuz
affectum feliciter induentes. quod apertius
Bern. declarat dicens. Cum voluntas eo ꝓ
ficit vt fiat amor: continuo per viaz amoris
infundit se spiritussanctus spũs vite: om̃ia
viuificans: ⁊ continuo voluntas fit amor.
memoria vero efficitur sapiẽtia: cum suaui/
ter sapiunt ei bona domini. intellectus vero
cogitantis efficitur contemplatio amantis.
formans illud in quasdam spirituales vel
diuine suauitatis experientias: ⁊ tũc de deo
bene cogitatur scđm moduz humanũ: sicq̃ꝫ
contigit ꝙ potentie anime rationalis q̃ pri/
us dicte sunt voluntas cogitatio ⁊ memoria
feliciter in deum transmutare dicant amor
diuinus. contẽplatio. sapientia deo sponso
misericorditer hoc agẽte q̃ viuit ⁊ regnat ⁊c.

¶ LI. Sermo de eodem.

DI fortes terre ve
hementer eleuati sunt. Dicit Crisost.
In omni laude sanctoꝝ nihil glosi⁹ de san/
ctis dici poterit. q̃ꝫ vt dij a deo suo noĩent.
neq̃ꝫ eĩ hoc nomẽ eis ꝟaciter ĩponi possem i
si ꝑ imitatõem sctãm vitã dei hoĩs induissẽt

¶ H ¶ Expedita ergo prima parte thematis dudum propositi scilicet de principū dignitate. Nunc restat dicendum de secunda parte scilicet de eorum sublimitate. Ut g̃ predicator qui ꝑm Apostolum sapientibus ⁊ insipientibꝰ debitor esse debet. magnis spiritibus habeat aliquid ꝓponere qd̄ ad ꝓfectum eos excitet ampliorē. ideo verbum ꝓpositum est inductū: in quo quattuor per ordinem ꝓponuntur. Primo enim gloriosi isti apostoli magnifice cōmendātur. scd̄o a dijs gentium separantur. tertio a deo specificātur quarto vehementer exaltantur. Primū ibi Dij. in quo supra modū cōmendantur. qui enim nō homines sed dij vocantur. videntur humanū statum hominū: q̄ntumcunq̄ sanctum sublimiter excessisse. Scd̄m ibi. fortes in quo a dijs gentium discernūtur qui non dij sed demonia (iuxta psal. dicentem. quoniam omnes dij gentium demonia) verius nuncupātur. Illi enim dij nō fortes sed debiles sunt valde ⁊ infirmi: qui nulla fortitudine sed sola dolositate homines decipiunt ad peccandū. Unde nō viribus vtuntur sed fraudibus. hinc Bern. Potest inimicus excitare temptatiōis motū: sed in nobis est si vinci volumus ⁊ nemo nostrū in hoc certamine deijcietur inuitus. Unde in passionibus sanctoꝝ sepe legit̄ q̄ potenter ꝑ eos demones sunt consternati ⁊ quaꝫ sepe mutire in eorū presentia nō audebant. Tertium ibi terre. in q̄ isti dij scꝫ apostoli a deo vere specificantur. In eo enim qd̄ dicūtur dij terre a deo celi qui solus naturaliter est deꝰ distinguuntur. vnde Johan. iij. Qui de terra ē de terra loquitur: sed qui de celo venit super omnes est. hinc Gre. exponens verbū apostoli dicentis. Qui est sup̄ om̄ia deus benedictus in secula dicit. Sciendū ꝙ sancti homines dij sunt vocati sicut dixit deus moysi Ponam te in deū pharaoni. Sed aliud est nuncupatiue ⁊ aliud dici naturaliter deum Qui ergo dicit̄ deus nuncupatiue deus dicitur supra om̄ia. qui vero intra virginis vterum deus est incarnatꝰ sup̄ om̄es est. Unde vult dicere ꝙ apostolus dicēdo qui est sup̄ omnia deꝰ benedictus. sup̄ om̄ia dixit ad differentiā sanctoꝝ deoꝝ qui nō sunt sup̄ om̄ia sed inter omnia participatiue dij nuncupātur. Quartū ibi. vehemēter eleuati sūt. qui per passionē suā hodie transeūtes in celum: tanto sunt in celo gloriosiores: quāto in terris fuerūt pre ceteris sanctiores. Hec breuiter de istis gloriosis dijs dicta sufficiant. nā mirabilia ⁊ miracula que deꝰ in eis ⁊ cū eis mundo exhibuit sufficienter ꝓbant ꝙ ex merito sanctitatis eoꝝ sacra scriptura iuste nominat eos deos. sic enim ex ꝑsona dei de eis dicitur in p̄s. Ego dixi dij estis. vnde cū naturalis deꝰ scꝫ xp̄s se dixisse deū: iudei volebant eū tanq̄ de blasphemia lapidasse. quibus ip̄e dixit Joh. x. Nonne in lege scriptū est. Ego dixi dij estis? Si illos dixit deos ad quos ꝑmo dei factus est: ⁊ nō potest solui scriptura quē pater sanctificauit et misit in mundū: ⁊ vos dicitis: qꝛ blasphemas: qꝛ dixi filius dei sum? Unde Jero. sup̄ illo verbo mathei. xvi. Quē dicunt homīes esse filium homīs: dicit. Cum interrogasset iesus discipulos quid homines humana solū sentientes de se sentirēt: ⁊ respondissent. Alij ieremiam ⁊c̄. Respondit iesus. vos autez qui non estis homines tales de quibꝰ dicit apl̄s Cum sit inter vos zelus ⁊ ꝯtentio. nōne homines estis: nōne carnales estis? sed q̄ estis dij qui de diuinitate mea intelligitis. quem me esse dicitis? Nunc videamus quibus exercitijs saltem fimbriam sublimium istorū deorum tenuiter contingamus. vt ex hoc de huius nomine sanctitate aliquid ꝯseq̄mur. Propter quod sciendum ꝙ duo de hac materia sunt dicenda. Primo de huius nominis ⁊ vite causalitate. scd̄o de modo ꝑueniēdi qualitate. hoc enim sancti pro maxima veneratione accipiunt vt eos imitemur. ¶ I. ¶ Primo ergo videndem est de huius nominis ⁊ vite causalitate: id est propter quam causam possumus dij nuncupari. Est autē hec causa ⁊ nō alia scilicet vnio nostri ad deum. Cum anima nostra deo nō solum coniuncta: sed quod maius est vnita fuerit. tūc fortis vincit minus fortem: id est deus animam: ⁊ trahit eā in sue vite ⁊ nominis sanctitatem. Unde sicut ipse deus est naturaliter. sic talis hō vnitꝰ sibi nuncupatiue: sic etiā dicat̄ deus. Licet em̄ inter deū ⁊ aniam

maxima sit distantia: cum ſm Bern. deus non possit esse dignior: et anima peccatrix nō possit esse indignior. Hec tñ vnio est ei possibilis: que possibilitas si in actum transeat: nullum ex hoc sequitur impossibile. Ad hoc enim ania creata est vt exiens a deo per gratiam creationis ad deū redeat per gratiam vnionis qō figura natura et scriptura poterit edoceri. figura p columbam noe quam sicut Geñ. viij. dicit. Hoe emisit non vt rediret sed vt videret si cessassent aque diluuij super faciē terre. que cuz non inuenisset vbi requiesceret pes eius reuersa est ad eū in arcam. Sic omnes anie christianoz que per gratiam creationis a deo mittūtur in hunc mundū. ad hoc vtiqz mittunt vt in arcaz celestis regni ad eum redeant qui misit illas. sed heu multe tanqz coruus cadaueri mundane dilectionis insident. Scōo ostenditur per naturā. qz Bern. sic declarat di. Rectus et magnus dñs rectum et magnū fecit hominem: vt per rectitudinem deū appeteret oēs affectiones ad ipm erigendo: et p magnitudinē appetit? capet eum: quem celi et terra capere non poterant ambigendo. Cñ q? deus rectus est: de quo dicit in spal. Rect? dominus et non est iniquitas in eo: et similiter quia magnus est. de quo iterum in p̄s. Magnus dñs et laudabilis nimis. ideo oportet aiam̄ que ad imaginē eius creata est rectā et magnam esse. sed rectitudinē in lapsu primoz parentū perdidimus: magnitudiez anime retinemus: quā rectitudinem postqz per bona exercitia reparauimus: et hoc deo similes facti dij vocamur. Tertio hocidem p batur lucide per scripturaz: videlicet quod ad hoc vt ad deū redeant sunt create. Juxta illud Job. xiij. Sciens quia a deo exiuit et ad deuz vadit: dicit enim Bern. A deo et ad deum conditus est anim? rationalis: vt ad ipm sit conuersio eius vt sit ipe bonum eius Hic autē ab illo bonus ad imaginē quippe et similitudinem eius conditus est: vt qdiu hic viuitur qz ppius potest accedat ad deuz similitudine: a quo sola discreditur dissimilitudine. vnde sit hic sanctus sicut ille sanct? est in futuro beatus sicut ille beatus est. deniqz hoc solū magnum bonum magnus et bonus animus suscipit: et miratur et affectat quod sup illū est: et adhrere festinat ei similitudine sua deuota imago. Ipse eñ anim? rationalis ad imaginē dei est: et p hoc intelligit se posse et debere adhrere ei cui? imago ē Ideo et si in terris regit corpus sibi cōmissū meliori tamē parte sui: hoc est memoria. intelligentia et amore ibi sp conuersari amat. Unde quicquid amat se nouit accepisse: et vbi in perpetuum se mansurū: et cum plena dei visione plenā similitudinē adepturū nouit. Illuc ergo specret. vnde pendet plus cū hominib commorans vt viuificat eos vita dei ad q̄renda et capienda diuina: qz vt animet vita ista mortali et hūana. Sicut enim corpus naturali statu suo erigit in celuz: eo p natura et dignitate oīa corpa superemi net. sic spūalis natura ad ea que in spūalibo hoc est ad deū et diuina eriget semper amat semetipam nō supbe sapiendo sed pie amādo. Hec ergo beata vnio causa est p quā homines a statu humanitatis. i. carnalitatis transeūt in diuinū. ℟ ¶ Scōo dicēdū est de modi perueniendi qualitate. hoc est qualiter ad hunc statū diuinū veniamus. et sūt tria per que hanc gratiā p̄sequemur scz per assimilationē. dilectionē et perfectionez. In his enim tribus perficitur vita hominis et a statu nostro recedentes: id est a vita hūana in diuinū statum feliciter commutamur vt dij nominemur et simus. Cupientes ergo hanc beatam denominationē vt dij nominemur consequi: primo assimilemur deo. sunt autē tria in quibo sibi homines mutuo assimilantur: scz in faciei dispositione. in simili operatione et in mozū exhibitione: vt quicūqz homines aliquid istorū sil habeāt dicātur sibi similes: et sic sibi mutuo assimilari. Primo ergo aliqui sunt similes ad inuicem faciei dispositione. p quem modū cōmuniter dicimus. qz similes isti sibi sunt in facie. p hanc faciem voluntatē accipimus. nec inconuenienter. sicut eñ homo exterior per faciez cognoscitur: sic interior p voluntatē. Hinc Gre. Sicut per exteriorem faciez hominib sic p interiorem voluntatē deo noti sumus. Hec ergo voluntas nostra que de su i natura nec bona nec mala dicit. tanto erit melior

pet̃ et pauli aplor̃.

quanto diuine voluntati conformior. q̃ cuz
per ꝯformitatem ceperit esse bona habemus
in ea omne qd̃ ad salutẽ nos poterit promo
uere. sic em̃ dicit Bern. Bona voluntas est
origo omniũ bonorũ ⁊ omniũ mater virtu/
tum: quã qui habet secũ: habet quicquid ei
ad bene viuendum opus est. qꝛ vt ait Gre.
Ante dei oculos nunq̃z est vacua manus a
munere: si arca cordis repleta fuerit bona vo
luntate. opatur enim bona si est: si vero ope
rari renuit volũtas non est. Bona ergo est
nostra voluntas cũ ex consilio ⁊ ꝓposito ad
dñm se conuertit. Melior est autẽ cum con
silium ⁊ ꝓpositum conuertit in opus: vt nõ
solum iam velit sed volũtas per opera iã ꝓ/
batur. Optima aũt tunc est voluntas cum
opere ⁊ veritate affectu ⁊ effectu diuine vo/
luntati in omnibꝫ ⁊ per omnia se cõformat.
hinc Bern. Scio omnẽ craturã ab homine
velit nolit subiectã esse oportere creatori sed
a creatura rationali voluntas exigitur: que
tunc perfecta iudicabit̃: cũ omne qd̃ pro cer
to scimus deũ velle: id nos omnino velim⁹
⁊ qd̃ certum est deũ nolle: id nos per omnia
execremur. Qd̃ autẽ incertũ est vtrum velit
aut nolit: nec nos velimus ex toto nec peni/
tus non velimus: talis voluntas nõ requie/
scit. donec perducat hominẽ ad perfectuz: qꝛ
cum poterit opatur: cũ vero nõ poterit sperã
dum est vt eius desideriũ stet ꝓ facto. ꝑm il
lud apli. ij. Corin. Si voluntas prompta ẽ
ꝑm id qd̃ habet accepta est deo. Scdo hoĩes
sibi mutuo assimilant̃ in simili operatione.
sic si deo assimilari cupimus operemur sicut
ipe tam in opere q̃z in affectu. In opere vt que
ipe operatus est hoc est ꝓpter nos: ⁊ nos ope
remur ꝓpter eum. Ad qd̃ hortatur nos Iu/
dith Quod me videtis facere omnes facite
Item ex eo. Inspice ⁊ fac ꝑm exemplar qd̃
tibi monstratũ est in monte. Ideo enim ho
mo factus est vt in seipo viuendi regulã no
bis daret. Sic em̃ dicit Gre. Incarnatus
dñs in semetipo omne qd̃ prius precepit ⁊
inspirauit ostendit: vt qd̃ precepto monuit
exemplo suaderet. hinc Bern. Proderit mi
hi domini passio si mea seq̃tur imitatõ. alio
quin requiret̃ a me sanguis ille qui effusus
est super terram. Nec immunis ero ab illo
tam singulari scelere iudeoꝝ. quod videlicz
tante caritati ingrat⁹ fuerim. ꝙ spiritui gra
tie contumeliam fecerim: ꝙ conculcauerim
filiũ dei. Ex quo patet ꝙ nec passio ꝓderit
sine imitatiõe: nec imitatio sufficit sine pas/
sione: multi em̃ antiquoꝝ patrũ secuti sunt
dñm quoꝝ vn⁹ scz Job dixit. Vestigia eius
secutus est pes meus ⁊c̃ non tamen añ pas/
sionem introire poterat in regnũ dei. Terti
um quo homines sibi assimilant̃ cõsistit in
morum exhibitione: vt qui similes sunt in
moribus ipi sibi mutuo assimilantur ꝑ hos
mores virtutes accipim⁹ per quas deo tau/
to amplius assimilabimur: quanto plures
inserimus vite nostre. vnde de hac assimila
tione virtutum ex persona dei informat nos
Bern. dicens. In vita mea cognoscere po/
teris vitã tuã: vt sicut ego paupertatis obe/
dientie. humilitatis patientie ⁊ caritatis in
declinabiles semitas tenui. sic ⁊ tu eisdez ve
stigijs incedas: non declinans ad dextram
nec ad sinistram. inter has virtutes tamen
maxime caritas nos assimilat deo. De his
tribus similitudinibꝫ dicit Aug⁹. Appareat
similitudo in moribus ꝓ natura. in operibꝫ
pro iusticia. in virtutibꝫ pro gratia: vt mori
bus pro natura ꝓponetur. iusticia operibus
probetur. gratia virtutibꝫ compleatur: ⁊ sic
semper domino presentetur. hinc raguel de
thobia. Q̃ similis est iuuenis iste ꝯsobrino
meo. Quanto ergo in hac assimilatiõe am/
plius proficimus ex continuis exercitijs ꝓ/
moti: tanto vicinius ad deum accedimus: ⁊
tanto verius dij vocamur quousq̃z tandem
iteruz beatius vnimur deo. ¶ L ¶ Scdm
ergo quod ad huius denominationis grati
am nos promouet est ⁊ dicit̃ dilectio ꝑ quã
vniti deo induimus nomen eius. Hec aũt
vnio licet ex omnibꝫ exercitijs prius dictis
promoueatur. maxime tamen perficitur ex
amore. quod taliter est videndum. Omne
imperfectum contendit ⁊ festinat vt suo per
fectibili se coniũgat ⁊ in eo perficiatur: sicut
ignis qui cum super terram imperfectũ esse
habeat tendit sursum ad celum empireum
⁊ omnis aqua festinat ad mare: vt cum in
se sint imperfectibilia in suo toto esse perfe/
ctius cõsequantur. Bern. Certũ est ad suaz

.C.

Sermo

originez vniuersa q̃ntum in se est tendere ⁊ in eam semper esse ꝑtez decliuiora. Sic est per omnia de amore: qui cũ in cordibus nostris imꝑfectum esse habeat: ⁊ in corde dei ꝑ omnia sit perfectus. testante Esa. qui dicit. Viuit dominus cuius igniculus est in syon id est in anima fideli ⁊ caminus in hierusalem. hinc est ꝙ contendit continue ad deuz vt amori eius totaliter immergat: ⁊ ꝑ consequens perfectũ esse consequatur. omnes affectiones anime violẽtissime post se trahens Nam vbi amor ibi oculus. vbi amor ibi cor ⁊ omnes vires anime amorẽ suũ sequũtur. hinc diosi. dicit ꝙ violentia amoris amantem transponit in amatum: qꝛ vbi amor ibi omnis tenor interioris homĩs se recipit colligit ⁊ se transfert: ⁊ sic deo feliciter vnimur Ex quo fit vt omnia nostra dei sint: ⁊ q̃ sunt dei nostra. sicqꝫ fit vt sancti hoĩes deo vniti ex bonis eius ditentur ⁊ opera eorũ: ex eo ꝙ dei nobiscum sunt per omnia nobilitentur. vt dicat nobis deus illud Luce. xv. Omnia mea tua sunt. de hac mira dei gratia dicitur Johan. xvij. Pater sanctificaui eos in veritate. vt sicut tu pr̃ in me ⁊ ego in te. ita sint ⁊ ip̃i vnũ in nobis. hinc. i. Corin. vij. Qui adheret deo vnus spiritꝰ est cũ eo. Tertiũ per quod venitur ad hanc beatam denominationem vt dij nominemur: consistit in vite ꝑfectione: non illa que est in conatu perficiendi. de qua in priori sermone dictũ est: sed illa que est terminus ꝑueniendi: quaz prius obmissam in isto sermone promisimus exponendaz: que licet adeo sit sublimis vt vix a quodam apprehendi valeat in hac vita: quam ille non mediocris in dijs paulus videlicet non arbitratus est se apprehendisse: que vnioni iam dicte aliquid diuinius sup addit. Tamen quia lex diuina impossibile nec precepit nec consulit. suadet autẽ ꝑfectionem Mathei. v. dicens. Estote perfecti sicut pater vester perfectꝰ est. nullus indignetur. nullus contemnat si de hac materia nõ de nostro: quia nihil sumus: sed de scriptura sacra aliquid in mediũ proferamus.

¶ Propter qd̃ sciendũ ꝙ thomas in secunda scd̃e circa finem hanc ꝑtractans materiam dicit. Q. vnũqd̃qꝫ tunc perfectũ dicitur inq̃ntum attingit ꝓprium finẽ. qui est vltima rei ꝑfectio. Caritas aũt est que vnit nos deo qui est vltimus finis humane mentis: qꝛ qui manet in caritate in deo manet ⁊c̃ ⁊ subiungit. ꝑfectio christiane vite consistit in caritate. Importat aũt perfectio quandã vniuersalitatem. quia vt tertio phisicoꝝ dicitur. Perfectũ est cui nihil deest. Est itaqꝫ vt idem ibidem dicit triplex ꝑfectio. vna absoluta que attenditur ꝑm totalitatem diligẽtis ⁊ diligibilis: prout deus tantũ diligitur q̃ntum diligibilis est: ⁊ hec perfectio nõ est possibilis alicui creature pure. Hinc Bern. Diligam te domine pro modulo meo. qꝛ et si q̃ntum debeo non possum. non possum tamen vltra q̃ꝫ possum. Sed hec ꝑfectio competit soli deo qui se totũ totus diligit in quo bonum integraliter ⁊ essentialiter inuenitur Scd̃a perfectio attenditur ꝑm totalitatz ex parte solius diligentis prout affectus diligentis ꝑm totum posse suũ semꝑ actualiter tendit in ip̃m deum: ⁊ talis ꝑfectio non est possibilis in via sed habetur in patria. Tertia perfectio ẽ que nec attendit ꝑm totalitatem diligentis nec ꝑm totalitatem diligibilis q̃ntum ad hoc vt semper actu feratur in deum. sed q̃ntum ad hoc ꝙ excludantur ea que repugnãt motui dilectionis in deuz sicut Augꝰ. dicit in libro. lxxxiij. q̃stionuz. Q. venenum caritatis est cupiditas. Et talis ꝑfectio potest haberi in via ⁊ vita ista. Et hoc dupliciter. vno modo inq̃ntũ ab affectu hominis excluditur omne illud quod contrariatur caritati sicut est mortale peccatuz. sine tali perfectione caritas esse non potest. vñ talis perfectio ẽ de necessiate salutis. Alio mõ potest haberi perfectio inq̃ntum ab affectu hominis excluditur: non solum id qd̃ est caritati contrarium: sed etiam omne id ꝑ qd̃ impeditur ne affectus mentis totaliter dirigatur in deum (vsqꝫ huc thomas) ⁊ hec vltima perfectio diuinũ nomen ⁊ esse hominibus sanctis promeretur. Quod feliciter tũc contingit quando sopitis cunctis sensibus carnis in diuinũ affectum homo abducitur in quo nil sentitur penitus nisi deus. intantum vt omnes affectiones interiores ⁊ potentie anime rationalis sibi in deo absorbe-

LII.

antur vt in omnibus nihil spiret. nihil pul
set. nihil viuat in homine nisi esse diuinum
In hac beata vita stetit vnus eorū paulus
scilicet cū dixit. Viuo autem non ego. viuit
vero in me xp̄us. ⁊ iterū quibusdam dixit.
Mortui estis ⁊ vita vestra abscōdita est cū
christo in deo. hinc Bern. Moriatur anima
mea morte iustorū vt p̄sentium memoria
excedens rerū se inferiorū corporearūq; nō
modo cupiditatibus: sed ⁊ similitudinibus
euuat. In hunc excessum petrus venerat cuz
domino transfiguraro in mōte diceret. Bo
num est nos hic esse: nesciens quid diceret.
Et quia in tali excessu nihil est in homie qō
non sit diuinuz. ideo in hoc excessu. sicut ho
mo esse diuinum induit. sic ⁊ nomen vt ex
tunc ⁊ in reliquum possit veraciter dici deus
Nec obstat si gratia recesserit: que ꝓpter sui
sublimitatem nō potest nec debet longo tem
pore perdurare. quia q̄diu ꝑsū hunc gratie
sez mortale homo non induxerit. hoc nomē
permanet ei semp. Videmus enim q̄ nomē
homini breuiter imponit. quod tamē in eo
q̄diu vixerit perseuerat ⁊ momentanea em
pno dat ius perpetuum possidendi. ⁊ subi
ta vulnerato dat homini q̄diu vixerit cica
tricem. Hanc gratiā aperte declarat Bern.
dicens. Caro ⁊ sanguis vas luteum quan
do huiusmodi experitur affectuz: vt diuino
ebriatus amore: animus oblitus sui. totus
pergit in deū ⁊ adhērens deo vnus cum deo
spiritus fiat. Beatum dixerim ⁊ sanctū cui
tale aliquid in hac vita mortali raro inter
dum aut semel: ⁊ hoc ꝑm raptum aut vni
vix momenti spacio experiri donatum est. ⁊
subiungit. Te esse quodāmō nō perdere tan
q̄ non sis ⁊ omnino nō sentire temetipsum
⁊ a teipso exinaniri: celestis est quersationis
non humane affectionis. Et hec de hui⁹ gra
tie declaratione sufficiant. Q autez eadem
gratia diuinū nomen imponat dñs albert⁹
sic declarat. Sicut pater homo generat ho
minem: ⁊ ex ipa sua generatione dat ei hoc
nomen q̄ homo vocatur ī veritate sicut ipe
homo. ita de⁹ pater generat deum. ⁊ hac ipa
sua generatione dat nato q̄ deus vocatur:
sicut ipse est deus. ⁊ huius generationis se
men est verbum in intellectu ⁊ gratia in affe
ctu. Vere enim de⁹ est qui participatiue de⁹
nuncupatur. Ad hanc perfectionē hortatur
nos deus conari deutero. vi. ⁊ math. cuz di
xit. Diligas dominum deum ex toto corde
tuo ⁊ ex tota anima ⁊c. De quo Aug⁹. Hec
totalitas scilicet toto corde: tota anima. tota
virtute hoc intendit. q̄ omnes motus anīe
ad deum referantur. ⁊ sic nō impletur in vi
ta nisi forte ad temp⁹ breue a perfectissimis
viris. ad quam saltem conari det nobis de
us omnipotens qui viuit ⁊ regnat ⁊c.

¶ LII. ¶ De eodem

Fecit rex salomō duos cherub. iij. Re. vi. ⁊ paralip.
iij. ¶ A ¶ Dicit Greg⁹. Quia per occultā
gratiam ad amorem dei temperatam desu
per mensura electi proficiunt: quanto in eis
quotidie de dei spiritu virt⁹ crescit. tunc eīn
in deo plene proficiunt cum a seipis fundi
tus deficiunt. In verbis ergo ꝓpositis glo
riosi isti principes non a statu inchoationis
sed a profectu perfectionis nobis ꝓponūtur
Ut considerantes ad quantā sublimitatem
sint promoti: dei misericordiam āmiremur
⁊ excitati eorū vitam q̄ntum possibile fuerit
imitemur. Cherub enim plenitudo scientie
vel plena scientia interpretat̄. p quod nomē
principes isti merito describūtur. quia ple
ni sancta scientia extiterunt Ut sicut cherub
pre ceteris angelis inferioribus. sic isti prin
cipes pre ceteris: non dico hominibus sed ⁊
sanctis pleni scientia referuntur. Naz petr⁹
de sua scientia cōmendatur a domino. cum
discipuli requisiti quem dicerent homines
filium hominis. Petrus pre omnibus re
spondit dicēs. Tu es christus filius dei viui.
Respondit dñs. Beatus es symon bariona
quia caro ⁊ sanguis nō reuelauit tibi: sed pa
ter meus qui est in celis. Paulus autē suā
scientiam commendans ait. Sapientiā lo
quimur inter perfectos. Plenaz autem ⁊ p
fectam tunc dicimus scientiam cum sciūtur
res quelibet cum sapore. hoc est cum res sci
untur non solum sicut sunt. sed etiam sapi
unt ⁊ afficiunt iam scientem. Hec est enim
differentia inter secularem scientiam ⁊ spi
ritualem. quia secularis scientia solū facit

scire spiritualis autem superaddit sue scientie & saporem: vt non solū sciatur sed etiam quis afficiatur. vnde Bern. Spūssanct⁹ nō solum docet intellectū vt sciat sed etiaz mouet affectum: vt scitum placeat & afficiat scientem. Et ſm hoc plenitudinē scientie hoc modo possumus diffinire. Plenitudo scientie est scire omnia cum sapore. Hec autez omnia in tribus poterunt exhauriri: scilicet scire se. scire mundum & scire deum. His tribus scitis omnia sciuntur: nec soluz hec sed ex eisdez tres virtutes summe necessarie oriuntur. Nam scire se dat humilitatem. scire mundū dat contemptibilitatem. scire deuz dat caritatem. Scimus autē q̄ sine his tribus virtutibus non est salus. Hec tria scibilia isti gloriosi principes habuerūt. Nam ex primo scibili seipos fortiter impenderūt. ex scdo mundū contemserunt. et tertio deuz dilexerunt: & ei ante omnia & sup omnia adhęserunt. Nam de primo dicit Aug⁹. Nulli tantum impenderūt q̄ntum illi qui seipos impenderuut. de scdo di. Petrus. Ecce nos reliquimus omnia. Et paulus. Omnia arbitratus sum vt stercora. de tertio dicit dñs per psalmistam de apostolis. Innocentes & recti adhęserunt mihi. Et quia oēs iste scientie cum suis saporibus in apostolis sunt inuente. ideo merito per nomen cherub qđ plenitudo scientie interpretatur sunt vocati Nunc sermonē ad moralitatem & nostram edificationē conuertamus. Ut & nos in via hac qua ambulabant: & ad plenitudinē scientie peruenebant ipos q̄ntum possumus imitemur vel saltem eos imitari conemur. quantū enim in via eis assimilamur. tantū etiam cum eis in celis gloriamur. Et q⁹ plenitudo scientie siue plena scientia in p̄dictis tribus: scilicet scire se scire mundū scire deum plenissime exhauritur. ideo ad sciendū eadem tria q̄ntum possumus laborem⁹. qui enim plenam scientiam. i. sapidam scientiā de his tribus habuerit: nec bonum negligit & malum penitus non admittit. ¶ Primo ergo ante omnia studeamus scire & cognoscere nosmetipsos: eo q̄ vt ait Bern. Id postulat ratio vtilitatis & ordinis. Ordinis. Quoniam id quod nos sumus scire primum est nobis. Vtilitatis. Quoniaz talis scientia nō inflat sed humiliat. & ideo noueris licet omnia misteria. noueris lata terre. alta celi. profunda maris. si te nescieris: eris similis edificanti sine fundamento magis ruinam q̄z structuram faciens. A te ergo tua consideratio incheet ne frustra extendaris in alia te neglecto. Quid enim p̄dest si vniuersum mundū lucreris te vnum perdens? Et si sapiens es: deest tibi ad sapientiam si tibi sapiens non fueris. Nam vt ait Bern. illud prouerbiorum de celo dicit⁹ cecidisse. Homo scito teipsum. Cupientes ergo ante oīa scire nosmetipos tria a nobis fideliter addiscamus: scilicet naturaruz diuersitatem: earundem p̄trarietatem: & his duobus supaddamus iusti iudicij equitatē Primo dico discamus naturarū diuersitatem scilicet corporis & anime. eo q̄ corp⁹ sit de limo. spiritus de deo. in altero infra oīa in altero super omnia. Et licet sic sint diuersa. sunt tamen a deo tam mirabiliter cōglutinata: vt simul delectabiliter cōmorentur & nihilominus tamē sit bellum continuū inter ea. de quib⁹ dicit Bern. Qualis artifex qualis vnitor rerū. ad cuius nutum sic conglutinantur limus terre & spūs vite. et subungit. Agnosce ergo o homo humilitatem in limo. dignitatem in spiritu. quia ex parte limi adeo sumus ignobiles: vt omnes vermes qui procreantur a terra sint fratres nostri: vtpote de eadem matre terra videlicz p creati. Ex parte autem spiritus affines sumus angelis sanctis dei. Scō discam⁹ hoz duorum ad inuicem contrarietatem. Nam sicut inter se sunt diuersa. sic etiam eorū appetibilia sunt diuersa. Limus enim appetit presentia carnalia. delectabilia transitoria & caduca. Spiritus autem qui de deo est appetit bona spiritualia: vtpote virtutes. opera meritoria & alia per que dei gratiā possumus promereri De horum contrario appetitu vicit apostolus Gal. v. Spiritus concupiscit aduersus carnem: & caro aduersus spiritū. Tertio super hanc bellicosam contrarietatē habeamus iusti iudicij equitatez: neutri eorum plus debito fauentes Corpori enim sola necessaria petenti consentiamus contra

pet' et pāli aplor

spiritum: sed si superflua petierit ꝯtra corp⁹ spiritus adiuuetur. quia vt ait Bern. Fiunt duo contra vnum ⁊ periclitatur conscientia Omnis em̄ culpa nostra in hoc consistit. si alteri indebite ⁊ sine rationis iudicio ꝯsentimus. Cuicūq; enim ꝯsenserimus illud cōtra alterū preualebit. quia sicut dicit Gen. Sub te est o homo appetitus tuus ⁊ tu dominaberis illius. Et ideo in nostra plena ē ⁊ libera potestate: cui istorū duorū voluerimus consentire. hinc Bern. Docendus est rudis homo inter carnē ⁊ spiritū qui inuicē iugiter aduersum se ꝯcupiscunt: iustū rationis ac discretionis habere iudiciū: nec alicuius eorū in iudicio accipere ꝑsonam. Greg. super illo verbo. Clamorem exactoris nō audit: sic inquit. Corpori est cū summa diligētia resistendū. quia frustra ad conflictū spūalis exercitij assurgitur: nisi prius intra nos hostis positus gule. s. appetitus edometur. q̄ dum venter non restringit: omnes simul virtutes obruuntur. Incassum nanq; contra exteriores in campo bellum geritur: si intra vrbis menia ciuis insidians habet. Nō nulli ordinē certaminis ignorantes edomare gulam negligunt: ⁊ ideo dū multa q̄ magne fortitudinis sunt faciūt. gule tamen dominante vicio ꝑ carnis illecebram om̄e q̄d fortius egerint perdunt. ¶ P ¶ Verumtamen in hoc bello frequēter standū est spiritui ꝓpter quattuor. Quia ea que spūs ꝯcupiscit sunt rationabiliora vtiliora nobiliora ac etiā diuturniora siue durabiliora. Primo dico standū est spiritui. quia cōcupiscit nobiliora. Spiritus em̄ cū sit nobilior corpore petit ⁊ appetit bona. di. em̄ Bern. Quis non videat q̄ntum corpori prestet anīa. Nū quid nō truncus est insensibilis si anīa separetur ab animali: ergo pulcritudo corporis. claritas visus. sonus vocis. deniq; sensus omnis ab anīa est. Anima g̊ tanq̄ nobilior debet dñari. corpus tanq̄ ignobilius ancillari. q̄ ad seruiendum spiritui datuz est. vnde quando inter impares surgit bellum frequēter hoīes h⁹ secl'i adiuuāt meliorē. sic etiā spūs q̄ nobilior est corpore frequentius adiuuetur. Bern. Iuxta sapientiā filiorꝫ huius seculi vbi sociant in terris sūmis inferiora: preualent qui ptātem habent ⁊ humilioribus vtunt pro libitu suo. ⁊ conculcat fortior debiliorem. Scdo standū est anīe. quia petit vtiliora. Corpus em̄ petit talia ꝓpter q̄ damnamur dicēte aplo ad gal. Manifesta sunt opa carnis q̄ sunt fornicatio. immūdicia ⁊c. vsq; que predico vobis. qm̄ qui talia agunt regnū dei ñ ꝯsequētur. Aīa autē talia petit ꝑ que glorificamur. de quib⁹ ibidez dicit aplus. Fructus autem spūs sunt caritas gaudiū. pax. bonitas ⁊c q̄ sunt merita vite eterne. Tertio standū est anime q̄ petit rationabiliora. Corpus em̄ in suis appetibilib⁹ seruit dyabolo. de quo dicit. Maledict⁹ qui ꝑuit indignis se. Anima vero in suis ꝯcupiscentijs ꝑuit deo. Quis autē non videat q̄ rationabile sit ⁊ om̄i rōne dignissimū vt domino ꝑuiamus. Quarto standū est anīe. q̄ petit diuturniora: q̄ quicquid impendim⁹ corpori statim transit. Nam vsq; ad vomitum iam repletū ꝑ horam modicam euanescit. de quo dicit Aggei. Seminastis multū ⁊ intulistis parū. ⁊ qui mercedes cōgregat misit eas in sacculū pertusum. q̄d autē anīe impendim⁹ ꝑmanet in eternū. vñ eccl. Datio dei ꝑmanet iustis. Et notādū q̄ omnis concupiscibilitas corꝑis suspecta habenda est preter hanc solā cū necessaria concupiscit In hoc solo casu standū est corpori: ⁊ ī alijs omnib⁹ resistendū: que cum acceperit est ad labores impellendū. Q si post sumptam necessariorū ocio torpere volūit: debet tanq̄ asinus grauiter castigari: sicut dicitur Ecclesi. Seruo pessimo latera sanguinare. Hec exercitia circa nosip̄os tamdiu continuantes quousq; corporis appetitus extinctus fuerit ⁊ anime appetitus in bonā consuetudinem transeat in vsum: ⁊ tunc consecuti sum⁹ plenam scientiam de nobisip̄is. De hac sapida scientia dicit Bern. Ad ea q̄ dei sūt percipiēda homo se accingat. necessitatē sibi faciens contra necessitatē: ⁊ consuetudinē ꝯtra consuetudinem: ⁊ affectū sibi formās ꝯtra affectum: donec plenā mereatur scientiā. delectationē ꝯtra delectationē: vt delectationibus carnis ⁊ seculi: saltem tantū delectat euz carere q̄ntum prius delectabat habere. Et hec est plena scientia qñ intellectus ꝑ scientiaz

¶ Sermo

illuminat ad sciendū: ⁊ affectus inflāmatur ad volendū ⁊ delectandū. ¶ Q ¶ Scdo studeamus scire ⁊ cognoscere mundū istū dicentes in cordib⁹ nostris. Quid sibi volunt ista tam magna tam pulcra tam multa tam sapienter om̄ia ordinata. De quib⁹ hoc primo sciendū ꝙ nō sunt creata ad possidendū sed ad speculandū. vnde oībus electis dicit illud deutero. ij. Non dabo vobis de terra esau (qd̄ interpretat ir sutū) nisi q̄ntum potest vnius pedis calcare vestigium. ꝓpter qd̄ dicit aplus. Non habem⁹ hic manentem ciuitatē sed futuram inquirimus. Sed ꝙ sit nobis creatus ad speculandū insinuat iterū aplus. Inuisibilia dei a creatura mundi ꝑ ea que facta sunt intellecta conspiciūtur. Quid ergo ⁊ quō speculandū sit de mundo docet Bern. dicens. Tria in mūdi opere cogitare debemus: scz quid sit. quō sit. ad quid sit constitutus ⁊ in esse reruz inestimabilis potentia cōmendatur: ꝙ tā multa. tam magna. tam pulcra. tam multipliciter sunt data. Sane in modo. id est quō sit relucet sapientia singlaris: ꝙ hec quidē sursum: illa vero deorsum. alia aūt in medio ordinatissime sūt locata. Si vero ad quid factus sit mediteris. occurrit tam vtilis benignitas. tam benigna vtilitas que etiā ingratissimos quosqz multitudine ⁊ magnitudine beneficioꝝ possit obruere. Potentissime ergo quia ex nihilo omnia: sapientissime: qꝛ pulcra ⁊ ordinata om̄ia. benignissime. quia vtilia omnia. Inter ista nouimus aliquos ab initio: ⁊ adhuc multos videm⁹ in filijs hominū qui in bonis inferioribus sensibilis mundi huius tota sensualitate depressi. totos se dederunt his que facta sunt. quo naz modo ⁊ ad quid facta sint negligentes. q̄d istos nisi carnales dicimus? Item legimus nōnullos q̄nqz fuisse quib⁹ summū studiū fuit atqz vnica solicitudo: modū ⁊ ordinē inuestigare factorū a deo ⁊ in modo vtilitatez rerū perquirere dissimulauerūt. sed ⁊ ip̄as maiꝗstraliter sapuerūt cibo paruissimo vilissimoqz contenti. ip̄i se philosophos vocauerunt: sed a nobis curiosi ⁊ vani recti⁹ appellantur. Sed vtrisqz successerūt homines prudentiores qui nimirū vtraqz scz ⁊ que facta sunt ⁊ quō facta sunt transilientes intenderunt aciem mētis: vt ⁊ ad quid facta sint viderent. qd̄ in genere insinuat apls dicens Omnia ꝓpter electos. Quō aūt om̄ia facta sint ꝓpter electos sciendum ꝙ speculantib⁹ mundū istū tria occurrūt prefigurata in eo scz inferni miseria. celi gloria ⁊ ī vsu vtrusqz peritia. Primo dico ꝙ in mūdo inuenimus prefiguratam inferni miseriā. Om̄ia enim huius mūdi penalia prenuncia sunt infernaliuz penarū premuniūtqz nos dicentia. Si hec parua mala que solā vmbram veroruz malorū prefigurant: tam penalia sūt ⁊ amara: qualia ista sunt tormenta in quib⁹ sunt mala oīa cumulata? qd̄ exempli causa bern. ponit sic dicens Quis cū reducit ad mentē ꝙ cū in sūma parte digiti nos attīgat ignis materialis. tota contremiscit caro ⁊ relictis omnib⁹ negocijs cū cunctis sensibus tota illuc occurrit anima: ⁊ nisi cito refugiat intolerabiliter affligit homo? Quis inq̄z ista cogitans nisi cogit clamare. heu quis sustinere poterit tartareos ignes in quib⁹ nō solū corpora. verū etiā anime cruciabūtur: ⁊ singule homīs particule suis ardorib⁹ adurētur. Si ergo he similitudines q̄ solū sunt figure iehennaliū maloꝝ tam crudeliter affligunt: cū tñ non nisi particulariter breuiter ⁊ tenuiter crucient. quid facient simul om̄ia tormenta que sup modū animā simul cum corpe eternaliter cruciabūt. Que sint autē mala que infernalia prefigurant. ecce Eccl. xxxix. ponūtur vbi dicit. Sunt spūs qui ad vindictam creati sunt: ⁊ in furore suo cōfirmauerūt tormenta sua: ⁊ in tpe ꝯsummationis effundūt virtutem furoris sui. Ignis. grando. fames ⁊ mors. bestiarū dentes. scorpij. serpentes ⁊ rhomphea vindicans in exterminium impios. Si he figure solo auditu sunt crudeles. quid erunt cum cumulata omnia iam torquebūt. ¶ R ¶ Scdo mundus iste ad hoc factus est vt in eo celi gloriā speculemur. om̄ia enim huius mūdi delectabilia. pulcra ⁊ iocunda prenuntia sunt eorū que in celo eternaliter possident. In quibus hoc cognoscimus. si hec particularia breuia vana ⁊ prope nulla tante sunt oblectatiōis quid erit vbi torrente omniuz voluptatum

Marie magne.

eternaliter pfruemur: de quibꝫ dicit in ps. Inebriabunt ab vbertate domus tue ꝛc. de quibꝫ Esa. lxvi. dicit. Delicijs affluētes ab omnimoda gl'a dñi. De hac materia plura inuenies in ſmone de omibus sanctis. Venite ad nuptias. Tertio videndū est de istorum vsu ꝛ peritia. hoc est quid sit agendum vt inferni miseriā caueam⁹ ꝛ ad celi gloriaꝫ pueniamus. De q̄ sciendum ꝙ qui inferni miseriā euadere desiderat: debet se in hac vita in figuris inferni fortiter exercere. quāto em̄ quis in pñti his veri⁹ subiacebit: tāto illis in futuro securi⁹ carebit. Qui em̄ vt ait Job timet pruinā pñtis miserie. irruet sup eum nix calamitatis future. Sic econuerso qui ad celi gl'am desiderat anhelare. debꝫ in pñti eius figuras cū omni diligētia declinare. ne dicat nobis illud Lu. xvi. Fili recordare qꝛ recepisti bona in vita tua. habes qd̄ tuū est. qꝛ vt ait gre. Vtraq̄ꝫ simul ꝛ eq̄liter habeti nō pñt. qꝛ vtriq̄ꝫ amores in vno corde se nō capiūt. q̄nto g̊ longius ab istis recedim⁹ tanto securius illa possidem⁹. Tertio studeamus gradatim ascēdendo cognoscere deū nā ex ei⁹ cognitiōe pfectionē ꝯsequimur vite sancte. sic em̄ dicit sap. xv. Nosse te ꝯsummata iusticia est. ꝓpter qd̄ dñs di. Jere. ix. Nō glorietꝫ sapiens in sapīa sua. vsq̄ꝫ: sed in hoc glorietꝫ qui gloriat scire ꝛ nosse me. Sꝫ qui sumus nos vt ꝯgnoscam⁹ dñm quem nulla ꝯgnoscere poterit creatura: sic em̄ dicitur Job. Abscondita est sapīa ab ocul' oīm viuentiū: adeo vt cū iuramēto di. Esa. xlv. Vere tu es de⁹ absconditꝰ. Sed si nihil de deo sciri possit nō monuisset nos de⁹ p Esa. di. Vacate ꝛ videte qm̄ ego sum de⁹. Quā ꝯtrouersiaꝫ soluit nobis Gre. di. Anīa gratia sancti spūs afflata p figuras aliq̄s potest aliquid scire de deo: sed ad vim eius essentie nō ptingit. possum⁹ g̊ aliquid de deo scire et multum valde penit⁹ nihil scire. ¶ S.

¶ Sūt g̊ tria per q̄ vtcūq̄ꝫ in ei⁹ sciam pueni⁹ mus scꝫ per dei incarnationē: eiusdē deuotā ꝛ crebrā meditationē ꝛ per internā aspirationē. Nā per incarnationē hic dei sciētia nobis ad discenda ꝓponit. per deuotā ei⁹ ꝯuersationis meditationē ꝛ alioꝝ beneficioꝝ cōsiderationē discit. per internā inspirationeꝫ iam scitur. Primo dico hec plena scientia p incarnationē nobis ꝓponit. sic em̄ di. bern. Q̄ deus ideo a sua subtilitate descēderat ꝛ grossius indumētū scꝫ hoīeꝫ induerat vt ei⁹ scientia ꝛ intentio hoībꝫ innotesceret. dicēs illud Judicū. Qd̄ me videtis facere oēs facite. Scd̄o eadē dei scientia p crebrā eiusdē ꝯuersatiōis meditationē ꝛ frequētē beneficiorū ei⁹ ꝯsiderationē. iā paulatim de die in diē discit: tot lectiōes addiscētes q̄t deuotas affectiones in grāꝝ actiōibꝫ ex ꝓfundo corde euaporamus. Tertio ista scīa tūc scit cuꝫ ex predictis exercitijs de⁹ illectus infūdit se anime sancte: ꝓpinās ei de sua dulcedīe aliquid ad gustandū di. Gustate ꝛ videte qm̄ suauis est dñs. Ad quē gustū inebriata dicit illud sap. xij. O q̄ꝫ bonus ꝛ suauis ē dñe spūs tuus in nobis: cui⁹ dulcedinem cū experimento didicerit vltra nō habet spūꝫ di. in extasi illud. iij. Re. x. Nunc ꝓbaui q̄ media ps mihi nunciata nō fuerat. Maior est em̄ sapīa tua q̄ꝫ rumor quē audiui. Sic hāc scientiā per incarnationē nobis ꝓpositaꝫ discere incipim⁹ per meditationē. in discendo ꝓficimus per grāꝝ actionē. ipam iā scimus per inspirate gr̄e degustationē. de⁹ g̊ quia lumen est veniēs ad aīam per splendorē illūinat intellectū vt sciat hec sciētia p ardorem inflāmat affectū vt plene habeat. de hac scientia dicit sap. Dedit illi scientiā sanctorū Item dedit mihi de⁹ hoꝝ q̄ sunt verā sciam. Item in ꝓuer. Vbi nō est scīa anīe ibi nō ē bonū. ꝛ iteꝝ. Vani sunt oēs hoīes in quibꝫ non subest scientia dei. Ad quā ꝛc.

¶ LIII. ¶ De maria magdalena.

Ponam arcum meū in nubibꝫ celi ꝛ recordabor federis mei. gen. ix. Dicit beat⁹ Gregorius. Perpendo petrū. ꝯsidero matheū. aspicio paulū. intuor mariā. video latronē: ꝛ nihil i his video nisi añ oclos nrōs posita spei ꝛ pñie exēpla. vnde iteꝝ gre. di. Nōnunq̄ꝫ sacra scriptura nō solū virtutes sctōꝝ asserit: sed etiaꝫ casus innotescit: vt ꝛ in victoria fortiū quid imitando arripere ꝛ rursus videam⁹ quid in lapsibꝫ timere debeamus. Ecce Job describit in temptatione

auctus·dauid prostratus :vt ꝛ maioris virtus ſpem noſtraz foueat ꝛ maioris caſus ad cautelã hũilitatis nos attingat. ℑnter quos magdalena q̃ vt idẽ di-gre-vniuerſis vicijs plena fuit:in alto celo ꝓfigurata ponit:vt ĩ eius exẽplo omnib ꝑctoribꝫ vere pñie forma tribuat:ꝛ nihilomin9 deſperãtibus de venia iporꝫ ſpes ꝛ fiducia erigat. ℑdcirc g̃. ℑPonam arcũ meũ ꝛc.ac ſi dicat. ¶ Ad hoc ponaz arcũ meũ in nubib celi: vt quicunqꝫ pctor q̃ntũcunqꝫ ꝓfundatus in forma arc9 inſtructus:tales formas in ſua pñia induat :ſine omni interuallo de remiſſiõe pctorũ miam ꝓſequatur-nec ſolũ hoc ſed vt ad ſũme ꝓfectionis apicẽ promoueat. ¶ ℑ ¶ ℑn vobis ergo ꝓpoſitis duo poſſum9 intelligere. ℑPrio eñ de pñia agẽda informamur. Scdo de remiſſiõis gra ſecuramur. ℑPrimũ ibi. ponaz arcũ meũ in nu-ce-ſcom ibi-ꝛ recor-ſe-mei. Sciendũ autẽ q̃ magdalena cõgrue arcui ꝓpatur ꝓpter tres colores in arcu poſitos-ꝓpter ruborẽ pallorẽ-viridẽ colorem-qui colores tres virtutes ſignãt q̃s magdalena habuit in hac vita. ℑRuborẽ ſiue pudorẽ ſignãtem pñiam habuit in retroacceſſione. ℑPallorem aũt ſignãtez amorẽ habuit in dñi paſſione. Viridẽ vero ſignantẽ ꝓtemplationez habuit in vita ſua poſt dñi aſcenſionẽ. Volens g̃ hũc arcũ ſanctiſſimũ-i-magdalenam efficaciter imitari-añ omnia induat ruborem id eſt verecũdiã de cõmiſſis-qõ tũc ſalubriter ꝓtingit:cũ ſol iuſticie xp̃s de9 nr̃ ꝓ grãm ꝓuictiõis primũ irradiat cor pctoris-qui radius cũ in tenebras pctoꝝ tanqꝫ in nubem aquoſam ꝛ tenebroſaz impingit in cõſciẽtia hois ſtatim generat ruborẽ. Sciendũ autez q̃ eſt triplex pudor meritorius-penitentiuz innocentiũ ꝛ pficientiũ. ℑPudor penitentiũ eſt:cũ diuino lumĩe irradiati tantaz vident in ꝓſcientijs ſuis immũdiciã: vt in cordib ſuis medullit9 ꝓfundant:vt ꝓ ꝓfuſiõe non audeant leuare oc̃los ſuos dicẽtes cũ publicano. ℑPñe nõ ſum dign9 ego pctor leuare in celũ oc̃los meos-de q̃ pudore dicit in ps ℑTota die verecũdia mea ꝓtra me eſt ꝛc-de qua ꝑuer-Eſt ꝓfuſio adducẽs gloriã. qõ exponens bern-di-Bene ꝓfuſio penitentiũ adducit gl'am: qz de ꝑſtibulo facit pallaciũ de ſuo dyaboli filiũ dei. Scdo pudor eſt ꝛ dicitur innocentiũ-qui theſaurum puritatis in cõſcientijs retinẽtes ad oñem ꝛequiciã vſam vel auditã ruborẽ ſuffũdunt-de q̃ bern- Volent virgines que vere virgines ſũt ad oñes viri affatus eſſe verecũde: timẽtes ſem per ledi virginitatis ſue depoſitũ preciоſum ꝛ ſubiũgit. ℑNeſcio an quicqꝫ preciоſi9 vere cũdia in moribꝫ hominũ queat aduerti:q̃ licet ſit omniũ eratuz ornatus:in teneriori etate amplius pulcriuſqꝫ nitelcit. ℑTertius pudor ſiue rubor eſt ꝑficientiũ inyite ſanctitate-qui ꝑ penitudinẽ ꝛ ſatiſfactiõis magnitudinẽ a pcis exornati ociant circa defectũ ſuoꝝ conſideratiõem. Expulſis eñ peccatis reliquie denudant:ꝛ tanto crudelius inſolescunt:q̃nto diligentius repellunt:qõ diuina gra diſpenſatiue ꝓmittit fieri ꝓpter duo:ſcz ad cauendã elatiõem:ꝛ ad exercitationez.ĩ de primo dicit Exo. ℑNon eijciam inimicos tuos ãno vno ne terra redigat in ſolitudinẽ ꝛ creſcant ꝓtra te beſtie.i-ſuperbia. De ſcdo dicit ℑIoſue. ℑHe ſunt gentes q̃s dñs dereliquit vt eruditet in eis hieruſalẽ ꝛ poſtea diſcerent filij eoꝝ certare ꝛ hẽ conſuetudinez ꝓeliandi. vñ Bern-Tu quicũqꝫ es:etiaz ſi ſanctus es:ſi te ad lumẽ veritatis intr9 in alia ſine diſſimulatiõe inſpiciaz. ſine palpatiõe diiudices:nõ dubito quin hũilietis in oculis tuis factus tibi vilior ex hac cognitõe mi ¶ ℑ ¶ Scdo q̃litas iris eſt pallor ſignãs caritatem q̃ iuſto ordine ſequit ad pdicta. Cũ eñ deus ad ruborẽ noſtrũ miſtus peccata remittit ſtatim ſubintrat caritas diligens deũ qui tantã miſericordiã ꝓrogauit. Eſt autẽ ſciendum q ex triplici cauſa homines ſolẽt palleſcere:ſcz ex labore-ex amore ꝛ ex languore. ℑPrimo ex labore cũ duris laboribꝫ attriti marceſcunt:ꝛ per conſequens palleſcunt. Ex amore pallor efficitur. Quidius. ℑPallidus omnis amans:color hic eſt aptus amantis Ex languore etiam pallor efficitur: ſicut patet. Si igitur pallor amorem ſignat:conſequens eſt:vt triplex ſit amor vt diximus de pallore. Eſt itaqꝫ triplex amor:ſcilicet amor laboris amoris ꝛ languoris. ℑPrimus ergo

Scd ma^e mag^ne

gradus amoris est in labore. cum em̄ primū incipimus deum diligere: remittimur ad laborem vt per laborem probemur: si vere deum diligimus. sic enim dicit dn̄s Johan. Si quis diligit me sermonez meum seruabit ꝛc̄. quod exponens Gre. dicit. Probatio dilectionis exhibitio est operis. ꝛ subiūgit. Nunq̄ amor est ociosus: opatur enim magna si est. si vero operari rennuit amor n̄ est. vn̄ Johan. in cano. di. Si quis dixerit diligo deum ꝛ mandata eius non custodit mendax est. Hunc ergo laborē q̄nto attentius. q̄nto diligentius. q̄nto frequētius domino exhibemus. tanto etiā viua cius amor crescit ꝛ proficit in nobis q̄usq̄ amor laboris transit in aliū amorem iterū meliorem. Q̄ autem ex labore bonorū operū amor noster proficiat ꝛ crescat in nobis ostendit in puerbijs vbi dicit. Vbi ligna defuerint: ibi deficit ignis. ergo p oppositū: vbi ligna bonorū operū fuerit: ibi nascitur ignis amoris: ꝛ tāto fortius incalescit q̄nto plus appositu est de lignis. Scd̄us gradus amoris est amor amoris. Hic est nobilior affectus amoris ex primo amore laboris promotus: vt sic̄ pallor fit ex amore. sic amor iste dulcis fit ex amore laboris. non q̄ stans in isto amore nō laboret: sed q̄ pre amore non sentit laborez In hoc amore stetit iacob patriarcha. de q̄ dicit. gen̄. xxix. cum seruiuit pro rachel. vij. annis ꝛ videbantur ei dies pauci p̄ amoris magnitudine. Dicit em̄ Aug⁹. Que dura sunt laborantib⁹ leuia sunt amantib⁹. quia omnia seua ꝛ immania: facilia ꝛ prope nulla facit amor. hinc Bernardus. Sol⁹ amor est qui nomen difficultatis ignorat. ꝛ subiūgit. Opus meum vix est vnius hore: si plus est pre amore nō sentio. Merito ergo amor iste vocatur amor amoris. quia nihil sentitur in eo nisi amor. Ex hoc enim amore deus vocat iugū suū suaue ꝛ onus suum leue. Ex hoc etiam amore andreas iuit gaudens ad crucem tanq̄ ad epulas inuitatus. ꝛ sancto stephano lapides torrentes illi dulces fuerunt. Veruz quia amor iste ex dei presentia maxime pascitur ꝛ nutritur. Ideo illo abeunte anima incipit tedere ꝛ languere: quia quantū gaudet de p̄ntia tantū angustatur ꝛ lāguet de absētia. ꝛ iō trāsit hīc ꝛ i gradū altiorē iterum promouetur. Tertius gradus est ꝛ dicitur amor languoris. qui amor ideo languere dicitur: cum illa gratissima dei p̄sentia subtrahitur gemens ꝛ suspirans: et hoc impatienter multiplicans ꝛ dicēs illud Canticorum. Reuertere dilecte mi. ꝛ illud Quo abijt dilectus. putas videbo. putas durabo. Illo autem moram faciente mittit legatos: sicut dicitur in Canti. di. Filie hierusalem nunciate dilecto quia amore langueo. Illo autem adhuc faciente moraz ad quantulumcunq̄ sue impatientie temperamentum ruminat ꝛ rememorat priores gratias: dicens affectibus suis illud Canticoꝝ Fulcite me floribus: stipate me malis: quia amore langueo. Ac si dicat affectibus. Reuocate mihi ad memoriam flores gratiarū ꝛ stipate me malis operum bonorum. Hūc languorem diffinit Bernardus dicēs. Languor amoris nihil aliud est q̄ tedium impatientis desiderij: quo necesse est affici mētem vehementer amantis. illo abeunte quez solum ꝛ singulariter amat. ¶ x ¶ Sciendum autem q̄ hic languor ex tribus affectibus contemperatur: scilicet ex dolore. pudore et odore: qui affectus confluentes in anima diligentis faciunt hunc languorē. Primo dico q̄ iste languor nascitur ex dolore. timet enim q̄ ex indignatione recesserit: et offensus nolit ei de cetero suam presentiam indulgere. ꝛ hic dolor affligit amantem vehementer. dicit enim Bernardus. Anima que didicit ꝛ accepit a deo intrare ad semetip̄az ꝛ in intimis dei presentiā suspirare ꝛ querere faciem eius. talis inq̄ nescio an vel ip̄am iehennam experiri ad tempus horribili⁹ penalius ve ducat: q̄ post spiritalis studij huius seculi gustatam suauitatem exire denuo ad illecebras ꝛ molestias carnis. Dico ergo vobis nihil est q̄d in tantū formidet. q̄squis hoc bn̄ficiū semel accepit: q̄ ne gr̄a derelict⁹ necesse habeat egredi ad carnis consolationes imo desolationes: rursumq̄ carnaliuz sensuū sustinere tumult⁹. Scd̄o hic lāguor ꝯtingit ex pudore. Nam subtracta gr̄a ꝛ dei

presentia ex cuius virtute omnia serena fue
runt: ⁊ ad votū omnia ꝓuenerūt. homo mi/
ser relinquit sibi ⁊ vicia ꝑiter ⁊ defectus qui
pri⁹ oīa latitabāt ꝓgredi incipiūt ⁊ erit mise
ria multa nimis. vñ Greg⁹. Cum didicerit
homo deuotus ꝑ pñtem grām quid intersit
inter mundū ⁊ immundū: reddit sibi et re/
mittit ad mūdandū cor ad visionē. ad aptā
dum animū ad similitudinē. vt si aliqñ rur
sum admittat. sit purior ad videndū ⁊ sta/
bilior ad fruendū. qꝛ vt diximus omnia im
pedientia grām: que tpe gratie latitabant ꝓ
grediūtur. quibꝫ cognitis homo rubore suf/
funditur. ꝙ tam vilis ⁊ abominabilis appa/
ret corā deo. vñ Bern. Audi subtracta gra/
tia q̄rulantē atqꝫ dicentē. Currebaꝫ bene et
ecce lapis offensionis in via. impegi ⁊ corrui
⁊ dñs declinauit in ira a seruo suo. hinc ista
sterilitas anīe mee ⁊ deuotiōis quā patior:
quoniā ita exaruit cor meū coagulatū est si/
cut lac. factūqꝫ sicut terra sine aqua. nec cō/
pungi ad lacrimas queo. quoniā non sapit
quicq̄ꝫ. legere nō delectat orare nō libet. me/
ditationes solitas nō inuenio. vbi illa ine/
briatio spirit⁹. vbi mētis serenitas gaudiuꝫ
⁊ pax in spiritu sancto? Tertio hic languor
surgit ex odore. deus em̄ subtrahens se anīe
dilecte relinquit post se sue virtutis odoreꝫ
qui vrget aīam vt dilecti absentiā impatiē/
ter ferat. clamās sine intermissione post ter/
gum abeūtis. Reuertere reuertere. Naꝫ vt
ait Bern. Subducto sibi tam dulci sponso
interim nihil aliud nō dico desiderare: sed
nec cogitare libebit. itaqꝫ reuocat verbū id ē
sponsus: ⁊ hoc desiderio anīe ei⁹ cui aliquo/
tiens indulserit suauitatē sui. Nūquid desi
deriuꝫ vox est ⁊ valida. sponso itaqꝫ abeunte
vna interim ⁊ ꝯtinua vox continuū desideri
um tanq̄ꝫ ꝯtinuū reuertere donec veniat. qd̄
totū agit ex stimulo odoris in anīa derelicti.
de q̄ odore di. Bern. Gustato aliqualiter q̄ꝫ
dulcis est dñs: etiā cū q̄si derelicta a domi/
no ad se redierit. in cordis palato saporē re/
tinet. quo fit vt impatiēter ip̄m nō quecūqꝫ
sua desideret cū languore. Verum cū ex hoc
languore mirabiliter proficiat anīa eo ꝙ su
spirijs ⁊ inquietudinibꝫ vehemēter exagita/
ta languere nō cessat. donec de⁹ eius impati
entia allectus cū maiori familia grāꝝ ⁊ ma/
iori cumulo bonoꝝ reuertit. quos ꝓfectus qꝛ
multi sunt ⁊ nobiles ⁊ ꝑ pancis cogniti. iō
eosdeꝫ in sermonē aliū eos reseruamus loquē/
tes de his q̄ dñs dedit ad docendū. qui ape/
rit os mutoꝝ ⁊ linguas stultoꝝ facit disertas
ad laudem ⁊ gloriam nominis ⁊c̄.

¶ LIIII. ¶ De eodem sermo scd̄us.

Maria magdale=
na sedens secus pedes dñi au/
diebat verbū illius Lu. x. Dicit
Greg⁹. Pensem⁹ frēs carissimi q̄nte pieta
tis fuerit peccatricē mulierē dñm nō solum
admittere sed etiā ei ad tangendū pedes p̄/
bere. Consideremus grām misericordie dei
⁊ dānemus multitudinē reat⁹ nr̄i. ¶ V.
¶ Expeditis g̊ in priori sermone duobꝫ colori/
bus iridis: rubore videlicet et pallore. nunc
ꝯsequēs est: vt de tertio colore videlicꝫ viri
di qd̄ dñs dederit ꝓseq̄mur. hic autē color
qꝛ visuꝫ acuit. ꝯtemplationē signat nō quā/
cunqꝫ: sed eā que sequit ex p̄dictis. In ver/
bis g̊ ꝓpositis tria intelligim⁹ que ad ꝯtem/
plationē in nobis nutriendā necessario re/
quirūtur scꝫ mentis ⁊ corpis quietationem
diuine gratie cooꝑationē ⁊ internā oꝑatio/
nem. Primū ibi. maria se. scd̄m ibi. sec⁹ pe/
des dñi. tertiū ibi. audiebat verbum illius.
Hec ꝑ ordinem ꝑtractantes. primo dicim⁹
ꝙ in hoc negocio necessaria est corpis ⁊ ani/
me quietudo. hec enim negocia sunt de inte/
rioribus. ⁊ ideo necesse est vt si de his aliq̄d
appr. hendere cupim⁹ oꝑtet nos ab exteriori
inquietudine esse penit⁹ alienos. Qd̄ ꝑ eze/
chielē efficaciter āmonemur vbi dicit. In/
gredere ⁊ includere in medio dom⁹ tue. Nā
ꝑ hoc ꝙ dicit ingredere indicit nobis corpo/
ris quietationē. ꝑ hoc aūt ꝙ adiūgit: inclu/
dere mētis tangit sabbatizationē. de q̄ dicit
Esa. lxvi. Et erit mensis ex mense. et sabba/
tum ex sabbato. Hinc Bernardus. Impos
sibile est hominē animum fidelem figere in
vno qui nō prius alicui loco ꝑseuerāter affi
xerit corp⁹ suū. Studia. n. hec silētiū amant
quietē desiderāt. cordis pacē ab exterioribus
pressuris ⁊ bonā ꝯscientiā in omni puritate
cordis ⁊ corporis: nec oportet mentez inten/

Scte marie magne

tam esse forensibus causis: curis ve secularibus nec ventri ⁊ luxurie deditam: nec curiosam spectādi nec cupidā dñandi. ⁊ ideo subiungit iterū dicens. O anima esto sola vt soli omniū te serues quē ex omnibꝫ elegisti. fuge publicum. fuge domesticos. secede etiam ab amicis. an nescis te habere verecundum amatorem: qui nequaq̄ presentibꝫ ceteris suam tibi velit presentiā indulgere? Et ideo magdalena volens huic negocio intendere ad pedes domini dicit̄ sedisse. Scdum huic negocio necessariū est diuine gratie cooperatio: qd̄ in pedibꝫ dñi intelligitur euidenter ꝑ quos pedes misericordia dñi ⁊ iudicium accipitur. sedens enim ad meditandū ⁊ vacandum bonis dñi. non secus pedem vnuꝫ illoruꝫ sederat. sed secus ambos pedes. qꝛ alterum sine altero non expedit intueri. Ut g̃ cauta semꝑ ꝑmaneat. ambos cogitet. quia omnis deuotio exuf flatur q̄ his duobꝫ pedibus scꝫ misericordie ⁊ iusticie nō incumbit. Si enim iusticiā sine misericordia attenderet: nimis ꝑtimesceret. si vero misericordiā sine iusticia aspiceret. nīs insolesceret. Ambos ergo homo volens ꝓficere consideret. vt altera alteraꝫ temperet. qꝛ misericordia sine iusticia faceret presumptionē. iusticia vero sine misericordia desperationē. Ad ambos g̃ pedes domini sedeamus. nūc illū nunc istū accedentes vt ex presumptione ⁊ desperatione contemperatis homo timens speret ⁊ sperans timeat. Naꝫ illa scꝫ iusticia deuote cōsiderata reprimit insolentiaꝫ. illa scꝫ misericordia erigit in fiduciā. illa scꝫ iusticia opat̄ humilitatem. illa vero erigit pusillanimitatem. vna docet timorē altera vero amorem. hinc Bern. Felix mens cui dñs iesus vtrūq̄ infixerit pedem scꝫ misericordie ⁊ iudicij a duobꝫ signis cognoscite eā que eiusmodi est. Ip̄a sunt timor ⁊ spes. Ille iudicij. illa misericordie repñtāt imaginē. qꝛ alteꝝ sine altero auscultari nō expedit. qꝛ recordatō solius iudicij in baratrū desperationis p̄cipitat: ⁊ mīa sola pessimā generat securitatem

¶ Sequit̄ tertiū in ꝓposito themate scilicet audiebat verbū illius qd̄ internaꝫ opationem nobis rep̄sentat. Ip̄e enim dñs iesus magdalene sic sedenti verba tam exterius q̄ interius dulcia ꝓpinabat. Que autem ⁊ q̄lia verba ei dñs dixerit: nō interest mea exponere: nisi q̄ intus ⁊ extra talia ei sit locutus. per que in statū gloriosissimū ē promota. Ut aūt hanc materiā que in manibꝫ est ad precedentia connectamus. Ecce in fine precedentis ſmonis dictum est q̄ subtracta diuina presentia relinquit̄ quidē sapor gratie ip̄i anīe: ex cuius odore impatienter languens. continuo clamore impatientis desiderij postulat priorem sibi gratiaꝫ reddi di. Reuertere reuertere dilecte mi. de quo languore dicit Bern. Quanto putas ꝯsternat̄ animus stupore subtracto sibi tanto solacio Subtractio em̄ rei amate augmentū desiderij est: ⁊ qd̄ ardentius optat caret egrius. Et hic languor amoris non est aliud nisi tedium impatientis desiderij: quo necesse est affici mentem vehementer amantis eo abeunte vel etiam absente quem amat. Nullo igitur humano solacio mitigat̄ secreta doloris sacra amaritudo. qd̄ dilectus ꝯsiderans (quippe qui eundem languorem inspirat vt occasionē ex eo habeat redeundi) reuertit̄ loquiturq̄ ei verba amatoria. verba ineffabilia. verba que nō licent homini loqui. Occasione ergo hoꝝ verborū tria dicent̄ ꝑ ordinem scꝫ de mutua collocutione dei ⁊ anime scdo de liq̄factione. tertio de vniōe. Primū resumentes quattuor de eo dicemus. scꝫ linguarū declarationē. dei locutionē. inter meditationē ⁊ locutionē dei distinctionē. q̄rto locutionis dei diuersitatē siue variationem

¶ Sciendum ergo q̄ de lingua sponsi ⁊ sponse dicit Bern. Spiritus est deus ⁊ spiritꝰ est aīa ⁊ hñt linguas suas. quibꝫ se mutuo colloquuntur p̄ntesq̄ iudicāt. lingua g̃ sponsi ē fauor dignatōis. lingua vero spōse est feruor deuotionis: ⁊ elinguis est omnis anīa q̄ hāc linguā nō habet: ⁊ nō pōt ei esse sermocionatio cū verbo. Scdo dicendū est de dei locutione dicit Bern. Cum per semet ip̄m loquitur nobis deus: sola nobis vis interne aspirationis aperitur: ⁊ de verbo eius sine verbis ⁊ sillabis cor docetur. quia virtꝰ eius intima quadam subleuatione cognoscitur. Tertio ne eius allocutionē surda aute transeamus putantes nostram esse cogi-

tationem sermonē dei·quod quibusdaz im/
properat·deus Joha·viij·dicēs. Quare lo/
quelam meam non cognoscitis:eo ꝙ simili
ma sunt·sicut ait Bern·Cogitata nostre mē
tis a sermonibꝫ veritatis in nobis loquētis
nec facile quis discernit quid intus pariat
cor suum·quid ve audiat. Unde cuz sic sint
similima:necessarium est vt differentie assi
gnentur. Propter quod sciendū ꝙ ꝑmo dei
est verus bonus ⁊ ardens·sed horum opposi
ta habent nostra cogitata. Primo dico ser/
mo dei est verus ipo dicente. Veri sunt oēs
sermones mei. Nostri autem sermones qui
ex nobis sunt omnes sunt mendaces. Juxta
illud Johan·viij·Qui loquitur mendaci/
um de proprio loquitur. Item sermo domi
ni est bonus:noster vero malus. vnd Bern·
Cum mala versamus in corde nostra est co
gitatio·si vero bona dei sermo est·illa cor no
strum dicit·hec audit·hinc veritas dicit ma
thei·v·De corde exeunt cogitationes male·
homicidia·adulteria ⁊c·de verbis autez do/
mini bonis dicitur Miche·ij·Nonne verba
mea bona sunt? Item sermo dei est ardens·
vnde in prouerbijs. Omnis sermo dei igni
us. vnde Jere·Nunquid verba mea sunt q̄
si ignis ardens ⁊ quasi malleus conterens?
⁊ iterum. Verba illius quasi faccula arde/
bunt·verba autem nr̄a dura sunt frigida in
sipida ⁊ terrena·hinc Esa·De humo visita
bit eloquium tuum. Quarto dicenduz est
de huius locutionis diuersitate·aliquando
enim in nobis deus loquitur verba ad solaz
consolationē pertinētia:vt est illud in Can/
ticis. Ecce tu pulcra es amica mea formosa
mea immaculata mea:que videlicet verba
nihil aliud intendunt nisi consolationem
⁊ totiens replicata non nisi cumulum deli/
ciarum sonant. Vocat animā amicaz·quia
ad lucra dei fideliter intendit·vocat eam for/
mosam quia celesti desiderio flagrat·vocat
eam immaculatam propter vite puritatem
Aliquando loquitur in nobis verba ad vir
tutes promouentia·vt est illud in Canticis
Surge propera amica mea ⁊ veni. Ac si di/
cat. Surge ab omni imperfectione ⁊ prope
ra feruore ⁊ amore ad ornatum virtutum·⁊
veni ad perfectionem virtutū. Aliquādo lo/
quitur quedam verba ad desiderium super/
norum inflammantia. vt est illud in Canti
cis. Veni in ortum meum soror mea sponsa
omnia poma vetera ⁊ noua seruaui tibi·per
que verba inflammat eam vt cupiat dissol/
ui ⁊ esse cum christo. de his modis loquēdi
dicit Bern·Sunt verba domini rigātia cor
da arida ⁊ tendentia pre amoris magnitu/
dine quorum diuersitas narratio de ciuita/
te dei·de pace·de copia ciuitatis·de ciuium
gloria·de decore lucidissime mansionis·pel
lens de corde fastidium: nuncians dilecto
ꝙ possessio eius sit. He sunt ergo locutiōes
dei q̄s cū suis varietatibus·prudens anima
audiat quid loquatur in ea dominus: ⁊ ꝑm
intentionem verborum regat componet ⁊ or
dinet vitam suā. Super omnia autē verba
hec loquitur qñqz verba non propria:sed lo
quitur quecunqz loquit̄ homo·vt quicquid
ille homo etiam corporali voce dixerit:ipse
imitando loquatur·ad interloquendū dico
Scio hominem in christo qui requisiuit a
me dicens mihi. Sepe loquitur in me deus
⁊ inter alios modos loquendi loquit̄ verba
mea·vt quicquid ego dixero ipe dicat eadē
repetens ⁊ de suis penitus nihil addens·et
subiunxit·homo dei. Rogo inquit ille·quid
sibi vult illud?ego pro meo sapere respondi
dicens. Non intelligo aliud in hac repetiti/
one verborum tuoruz:nisi affectuosissimas
delicias caritatis dei qua nihil indicat se sci
re vel posse nisi ꝙ tu velis. Nunc ergo audi
inquio ꝯsiliū meū·obserua os eius·⁊ qñ re/
plicabit verba tua·tu perge ad illa verba q̄
maxime in te cōpleri desideras. Qd si eadē
ipe repetierit·erit tibi spes validissima ꝙ ali
qñ ipe impleat desideriū tuū. Nā vt ait ipe
p ps. Que ꝓcedūt de labijs meis nō faciaz
irrita·oportet g̊ vt faciat·sicut locut⁹ est dñs
deus nr̄ Simliter locutio anime tripliciter
variatur·cum enim lingua anime sit feruor
deuotionis·oportet vt locutio varie t̄ quēad
modū deuotio variatur. Est aūt tri
plex anime deuotio·s·intime dilectiōis·stu/
pende āmiratiōis desiderij feruentissime in
flāmatōis Loquit̄ g̊ ex ītima dilectōe·cū ex
ītuitu bñficōꝝ īflāmata surgit ad grāꝝactōz
Tunc etiā loquit̄ ex stupēda āmiratione cū

Ecce maria magne

ex intuitu diuine maiestatis surgit in lauda
tionem. Tunc etiaz loquitur ex desiderij in
flāmatione cū ex intuitu promissorū super
sperat ad ꝓmissa eadem consequenda. Tūc
aūt maxime loquit̄ anima cū ex nimia deuo
tione lingua carnis obmutescit: non inueni
ens verba ydonea: per que mētis affectū va
leat explicare. hinc Gre. Tunc facūdi⁹ lau
des dei loquimur cū ab his obstupescendo
obmutescimus. Ille ergo deū maxime lau
dat qui se in eius laudis expletione cōside
rat succumbere. Scdo dicendū est de lique
factione: hoc est quomō liquescat ad dei col
locutionez. nam ex diuini colloquij virtute
anima liquescit ip̄a asserēte in Cañ. vbi di
cit. Anima mea liquefacta est vt dilectus lo
cutus est. liquidum aūt de sui natura fluit.
quod aūt fluit transit ab eo loco in quo fuit
in locū in quo non fuit. de hoc modo lique
scendi dicit Bern. Res liquescendo mollit̄
mollituz autem ex igne amplius purgatur
purgatū autē amplius nobilitat̄ ⁊ cōflatur
in massam vnitatis quēadmodum diuersa
metalla igne soluta confluunt in vnum. sic
deus ⁊ anima in se diuersa ex igne caritatis
in vnū confluunt. qd̄ adhuc apertius bern.
ostendit dicens. Ex virtute verborū mutuo
sibi colloquentiū corda liquescūt. liquescen
do deficiunt. deficiendo transeunt. transeū
do vniuntur. vnita perficiunt̄. dum in illaz
vnitatem coeunt quā saluator orat ⁊ optat
fidelibus suis Joh. xvij. vt sint inquit vnū
in nobis sicut ⁊ nos vnū sumus. Tertio di
cendum est de vnione beata dei ⁊ homīs. de
qua iam dictū est in ip̄a liquefactione. Naz
ex collocutione fit liquefactio. ex liq̄factione
fit vnio: que vicz vnio amantē vnit cū ama
to. de qua dicit bern. Quomō stilla aq̄ mul
to infusa mero deficere a se tota videt̄. dum
⁊ saporem vini induit ⁊ colorem. ⁊ quō fer
rum ignitū ⁊ candens igni similimū fit. pri
stina exuta forma. Sic omnē in sanctis hu
manam affectionē quodam ineffabili mo
do necesse erit a semetip̄a liquescere ⁊ in dei
transfundi: penitus voluntatē. ⁊ hec vnio fi
nis est ⁊ brauiū ad quē omniū religiosoruz
festinare debet intentio prestante iesu xp̄o.

¶ LV. ¶ De eodem sermo tertius.

Maria erat que vn
xit dñm vngento Joh. xi. ¶ C ¶
Beatus Greg⁹. loquens de magdalena di
cit. Quicquid magdalena iam peccatrix tur
piter sibi exhibuerat. hoc iam deo laudabi
liter offerebat. Nos aūt facta hui⁹ femine
nō viciose sed ex vite sanctitate glōse fideli
ter inquirentes inuenimus eam tria gene
ra vngentoꝝ dño in triplici loco obtulisse.
Nam in prima sua ꝯuersione vngentū deo
obtulit pedibus dñi applicatū. de quo vngē
to dicit̄ Luce. vij. Ecce mulier que erat in ci
uitate peccatrix. vt cognouit ꝙ accubuisset
iesus ī domo symonis leprosi. attulit alaba
strum vngenti ⁊ stans retro sec⁹ pedes dñi
cepit rigare pedes ei⁹: ⁊ capill' capitis tersit
⁊ osculabatur pedes eius: et vngento vnge
bat. De scdo vero vngento dicitur Math.
xxvi. Cuz esset iesus in bethania in domo sy
monis leprosi. accessit ad eū mulier habens
alabastrū vngenti preciosi: ⁊ effudit sup̄ ca
put ip̄ius recumbentis. Videntes aūt disci
puli indignati sunt dicentes. Ut quid per
ditio hec? Potuit enim ⁊c. Sciēs aūt iesus
ait illis. Quid molesti estis huic mulieri.
Opus em̄ bonū operata est ī me. De tertio
autē vngento dicit̄ Mar. xvi. Maria mag
dalena ⁊ maria iacobi ⁊ salome emerūt aro
mata vt vngerent iesum. Hec tria vngenta
maria magdalena cū suis appendicijs. hoc
est cū suis deuotionib⁹ obtulit dño. ꝑ quoꝝ
virtutē ab imo statu peccatorū ad gloriosuz
statum gratie promouente dño est ꝓmota
adeo vt in sublimitatē glorie sublimata oī
bus peccatorib⁹ in exemplū sit posita. vt qui
eam in imo hoc est in via peccatoꝝ secutus
est. in ip̄a etiā formā inueniet ꝑ quaz eaz ad
gloriam imitet̄. ⁊ hec de eius gloria breuiter
tacta sufficiant. Nunc stilū ad nr̄ām edifica
tionē ꝯuertamus p̄dicta tria vngenta. imo
magis ipsas deuotiones per vngenta desi
gnatas nostro statui applicantes. non enim
ipsa vngenta sine deuotiōib⁹ suis magdale
ne ꝓfuissent nec dño placuissēt. nec deuotio
ꝓpter vngēta: sz vngēta ꝓpter deuotōez dño
placuerunt. ideo ⁊ nos vngenta ista corpo
ralia relinquamus: ⁊ deuotionem eaꝝ quā

tum datū fuerit desuper prosequamur. Beatus itaq; Bernardus ista vngenta diffuse prosequit ita dicens. Est vngentū contritionis: ⁊ est vngentū deuotionis: ⁊ est vngentum pietatis siue compassionis. Primum est pungitiuū dolorem faciens scdm temperatiuū dolorez leniens. tertiū sanatiuū morbum expellens. Primū ergo vngentū compunctionis est: quod sibi conficit anīa multis irretita criminibus. si cum incipit cogitare vias suas colligat. congerat cōteratq; in mortariolo consciētie multas ac varias species peccatoꝝ: ⁊ intra estuantis pectoris ollam simul omnia coquat igne quodā penitentie ⁊ doloris vt possit dicere cum propheta. Conculcauit cor meū intra me: ⁊ in meditatione mea exardescit ignis. Ecce hoc est vngentum quo anima peccatrix sue conuersionis primordia condire debet ⁊ plagis suis recentibus adhibere. ps. Sacrificiuz deo spiritus contribulatus. Qdiu ergo nō habet aliud tanq̄ pauꝑ ⁊ inops vnde sibi melius ⁊ preciosius componat vngentū: nō negligat parare interim istud licet sit de vilibꝫ speciebus. vtpote de fedis ⁊ immūdis criminibus peccatorū. quia cor contritū ⁊ humiliatum deus nō despicit. Nam de virtute huius vngenti scriptuz legimus. cum fudisset illud suꝑ pedes domini ꝙ domus repleta ē ex odore vngenti. et reuera domus celestis tanq̄ odorem suauitatis recipit hoc vngentum. dicente dño. Dico vobis gaudium est angelis dei suꝑ vno peccatore penitentiam agente. Tanto ergo minꝰ vile apparebit diuinis aspectibus. q̄nto plus sibi penitens viluerit in recordatione peccatorū suorū. Nec est omnino spernenda nec vilis hn̄da huiuscemodi vnctio. cuius odor nō solū homines prouocat ad correctionē sed etiā angelos inuitat ad exultationē. hucusq; Bern. De hoc vngento monemur Exo. xxx. vbi dicit. Facies sanctū vngentū compositū sanctificabisq; om̄ia ⁊ erunt sancta. Quomō autē sit faciendū statim subiungit cum dicit. Sume tibi aromata ⁊ equalis ponderis erūt om̄ia faciesq; thimiama compositū opē vngentarij mixtū diligēter ⁊ purū. Cunq; in tenuissimū puluerem vniuersa contuderis. ponēs ex eo coraz testimonij tabernaculo. in q̄ loco apparuero tibi. ⁊ sanctū sanctorū erit vobis In quibus verbis docemur quō ex speciebꝫ peccatoꝝ nostrorū hoc preciosum vngentuz conficere valeamus: ⁊ erit mira ⁊ artificiosa confectio: si ex fedis ⁊ vilibꝫ speciebꝫ vngentum ꝯficimus preciosum. Quid em̄ vilius peccato. de quo dicit sap. xv. Vilior luto est vita eius scz peccatoris. Quid preciosius illo ꝑ quod omnibus sanctis ⁊ angelis gaudiū fit in celo? ¶ Ad hanc ḡ ꝯfectōz salubriter faciendā tria requirūtur que in p̄dictis verbis intelligūtur. debet em̄ ista confectio esse generalis. equal' ⁊ affectual'. Generalis vt de omnibꝫ speciebꝫ peccatoꝝ fiat Cum em̄ dei ꝑfecta sint opera: non potest deus dimidiare remissionē peccatoꝝ vt dimittat penitenti ea de quibꝫ penitet: ⁊ alia de q̄bus nō penitet nō dimittat. dicit' ei Ezech. Maledictus qui de suo grege offert maculosum: ⁊ hoc intelligit' in hoc qd dicit. Sūme tibi aromata in plurali. Scdo hec confectio debet esse equalis: vt affectus penitētis in pondere doloris singulis peccatis correspondeat. vt de magno peccato magis peniat. de minori minus. de hoc dicit' in ꝓuer. xi. Equū pondus voluntas eius. ⁊ iterꝫ deute. Pro mensura peccati erit modus plagaruz ⁊ hoc tangit' in eo ꝙ in predicto verbo Exo. dicitur. equalis ponderis omnia erūt. Tertio hec ꝯfectio debet esse affectualis: vt ex ꝓfundo cordis nostri intima deuotione cogitemus quē ex peccatis nostris offendimus. quia deū patrē nostrū. qd in se transfigurat Bern. ꝓpter nos dicens. Cogitanti mihi qd deū patrez offenderim: est certe qd pudeat. ipe em̄ se mihi patrē exhibuit: sed ego nō me illi vicissim in filiuz. qua fronte attollo iam oculos ad vultū tam pij p̄tis tam malꝰ filius. opiat confusio faciē. pudet tanto p̄ti fixisse degenerē. ⁊ hoc intelligit' in eo qd suꝑ dixit Cū vniuersa in tenuissimū puluerē ꝯtuderis erit sanctū sctōꝝ. Scdm vngentū dicit' deuotiōis: ⁊ est qd conficit' ex intuitu beneficioꝝ dei. de q̄ iterꝫ di. bern. Est vngentū tanto p̄ciosiꝰ primo: q̄nto de melioribꝫ ꝯponit' spēbꝫ Nā primi vngēti spēs ñ lōge q̄rūtur. nā penes nos absq; difficultate ea repiꝰ

Sc̄e marie magne.

⁊ de ortis nostris copiam talium perfacile tollimus. Quis enī ad manū nō hēat iniq̄tates ⁊ pc̄ta si nō dissimulat? deniq̄ illd̄ primū apponit̄ pedib⁹ istud vo capiti applicat̄. At vero huius scd̄i vngēti aromata nequaq̄ terra nostra profert: sed procul ⁊ de vltimis finibus preciū eius. Fit enim vngentū istud de diuinis collatis humano generi beneficijs. Felix anima q̄ ip̄a sibi studiose colligere: ⁊ ante mentis sue oculos digna cum gratiaꝝ actione reducere curat. ꝓfecto cum fuerit in vasculo pectoris: pistillo crebre meditationis concussa atq̄ ꝯtrita: deinde igne sancti desiderij simul om̄ia decocta ⁊ deinde impinguata oleo leticie. erit vnctio longe p̄ciosior priore. illo attestante qui ait. Sacrificiū laudis honorificabit me. Porro cum scriptura solum dicat de primo: q̄ nequaq̄ despicit̄. liquet istud amplius cōmendatuꝫ qd̄ non solū non despicit̄ sed honorificatur. Deinde illud pedib⁹ apponit̄: illud vero capiti. Si em̄ christi caput ad diuinitatē referendum est dicente ap̄lo. Caput xp̄i deus. proculdubio caput christi vngit que gratias agit. quoniā in referendo grās deū tangit nō hominē. quoniā vt ait Jaco. Omne datū optimū: ⁊ om̄e donū perfectū desursuꝫ est a patre luminū ⁊c̄. En quale vngentum ꝓposui vobis quo se caput illud tremenduꝫ potestatib⁹ tangi nō ducit indignum. imo ⁊ honoris insigni indicat dicens. Sacrificiū laudis honorificabit me. Quā ob rem non est pauꝑis ⁊ inopis seu pusilli cordis ꝯfitere istiusmodi vnctionē. quoniā de libertate spūs ⁊ cordis puritate necesse est q̄ descendat. nihil em̄ ita representat ꝓprie in terris statū celestis habitatiōis: sicut alacritas laudantiuꝫ deum. Quā ob rem suadeo vobis amicis meis. reflectere pedē a molesta ⁊ anxia recordatione peccatoꝝ ⁊ inuadere in itinera serenioris memorie beneficiorū dei. vt qui in vobis confundimini in ip̄ius intuitu respiretis. Et quidē necessarius dolor ꝓ peccatis est: sed si nō ꝯtinuus sane interpoleret recordatiōe letiore beneficioꝝ dei. misceam⁹ absinthio mel: vt salubris amaritudo salutem dare possit. ¶ E ¶ Que aūt beneficia sint crebri⁹ cogitanda: statim subiūgit bern.

di. Verū q̄ beneficia q̄ largiri mortalibus non cessat misericors dn̄s. recolere ⁊ intelligere om̄ia: omni homini impossibile est: id saltem qd̄ precipuū est ⁊ maximū opus vicꝫ nostre redemptionis a memoria redemptorum aliq̄liter non recedat. In quo ope duo que occurrūt vestris studijs intimare curabo: que sunt modus ⁊ fruct⁹. Mod⁹ quidez dei est exinanitio: fructus vero nostri de illo repletio. Porro fructū talem expectam⁹ nostri amoris. q̄lem ip̄e quē amam⁹ promisit. Mensuram inquit bonā ⁊ ꝯfertam ⁊ coagitatam ⁊ supeffluentem dabūt in sinū vestrū. Mēsura ista vt audio, erit sine mēsura. Sꝫ velim scire cuius rei futura sit illa mensura vel immensitas que ꝓmittitur. Oculus nō vidit absq̄ te deus q̄ prepasti diligentibus te. Dic nobis tu de⁹ q̄ p̄pas q̄d p̄pasti: q̄d sit mensura sine mēsura ⁊ fruct⁹ nr̄. credim⁹ sic̄ ꝓmittis. Replebimur in bonis domus tue. Sed quib⁹ queso bonis vel qualib⁹? Forte frumento vino ⁊ oleo: sed hoc vidim⁹ nouimus ⁊ fastidimus. id querimus qd̄ oculus non vidit nec auris audiuit. deniq̄ illa priora promissa sunt iudeis sicut scriptum est. Dedit illis regiones gentiuꝫ ⁊ labores populorū. nobis aūt ꝓmittit̄: qd̄ oculus non vidit. ⁊ illa mensura prius prescripta. id ergo q̄rimus quid sit: qd̄ oculus nō vidit nec auris audiuit ⁊c̄. hoc placet. hoc sapit. hoc delectat inquirere qd̄cunq̄ sit illud. Erunt inquit om̄es docibiles dei. ⁊ erit deus om̄ia in omnib⁹. ergo vt audio plenitudo ⁊ repletio q̄ nobis ꝓmittitur a deo nō erit nisi de⁹ ⁊ de deo. Quis vero cōprehendat: q̄ magna mlt̄itudo dulcedinis in breui isto ſmone comprehensa sit? erit deus omnia in oībus. Ut de corpore taceam: tria in anīa intueor. rationem. voluntatē ⁊ memoriā. Naꝫ qui replet in bonis desideriū anīe. ip̄e ratiōi futur⁹ est plenitudo lucis. ip̄e volūtati multitudo pacis. ipse quidē memorie ꝯtinuatio eternitatis. O veritas. caritas eternitas. O beata ⁊ beatificans trinitas. ad te nostra misera trinitas miserabiliter suspirat. Primum faciet veritas deus. secundū caritas deus. tertium sūma ptās de⁹. vt sit deus oīa in oībus. Ratōe recipiēte lucē inextīguibilē. volūtate

pacem importabilem: consequēter memoria fonti indeficienti eternaliter inherente. Primū filio. scdm spūi sancto. tertiū patri ꝓprie assignamus. ⁊ hec de redemptionis fructu. ¶ F ¶ De dei vero exinanitōe tria precipua vobis intuēda cōmendo. Nō em̄ simplex aut modica illa exinanitio fuit: sed semetip̄m exinaniuit vsq; ad carnē. ad mortē ad crucem. similiter exinaniuit se in rebꝰ. in corpore ⁊ in anīa. In rebꝰ q̄ ex omnibus rebus celi ⁊ terre nō habuit vbi caput suū reclinaret: ip̄o dicēte math. viij. Vulpes foueas hn̄t ⁊ volucres celi nidos. filius autē hominis nō habet vbi caput suuz reclinet. In corpe se exinaniuit. de q̄ Esa. i. A planta pedis vsq; ad verticē nō est in eo sanitas. Similiter in anīa se exinaniuit: ex anima patri offerens voluntatē dicens mar. xiiij. deo patri in agonia. Abba pater. om̄ia tibi possibilia sunt: transfer a me calicē istum. Verū tamen nō sicut ego volo, sed qd̄ tu vis. Et notandū ꝙ has tres exinanitiōes de nostro posuimus nō de verbis bern. Sed dicit aliq̄s Non potuit deus repare opꝰ suū absq; tanta difficultate? Valuit sed maluit cuz iniuria sui ne pessimū atq; odiosissimū viciū ingratitudinis occasionē vsq̄ repietur in homine. Qd̄ em̄ dicebat homo creatꝰ ⁊ ingratus. Gratis quidē creatꝰ sum sed nullo auctoris grauamine vel labore. quid magnum est: cū q̄libet magna ī v̄bi facilitate donauerit. Nam de me sicut de ceteris dixit et facta sunt. Sic bn̄ficium creatiōis attenuās humana ipietas magnitudis materiā in d̄ sumebat. vn̄ amoris causam habere debuerat sed obstructū est os loquentiū iniq̄. luce em̄ clarius patet q̄ntū pro te o hō dispendium sui fecerit. Sex diebꝰ condidit om̄ia ⁊ te inter omnia. At vero ꝑ. xxx. annos oparatus est salutē in medio terre. Tertiū vngentum est qd̄ ambobus antecellit: ⁊ hoc appellauerim pietatis: eo ꝙ fiat de necessitatibꝰ pauperuz de anxietatibꝰ oppressoꝝ. de ꝑturbationibus tristiū. de culpis delinquentiū: ⁊ postremo de omnibꝰ quorūlibet miseroꝝ erūnis: etiaz si fuerint inimici. Despicabiles vident̄ species iste: sed est sup̄ omnia aromata vngentū qd̄ ex eis conficit̄. Igit̄ multe miserie collecte atq; oculo pietatis inspecte: ip̄e sūt spēcies ex quibꝰ vngenta optima ꝯficiunt̄ Felix mens que taliū collectiōe aromatuz sese ditare ⁊ impinguare curauit: infundens ea oleo misericordie ⁊ ardore decoquēs caritatis. Verū q̄ ſmonē istū de vngentis in longum ꝓtraximus de primo ⁊ scd̄o vngento. ideo de hoc tertio hec pauca sufficiāt ne ꝑlixitas q̄ mr̄ est tedij deuotionē extīguat: sed his vngentis delibuti curramꝰ in odore vngentorum istoꝝ viam mandatoꝝ dei.

LVI. De sancto Jacobo.

Iuste vocatum est nomē eius iacob. Gen̄. xxvij Dicit Gre. Mens nr̄a mutabilitatis sue pondere ad aliq̄d semp̄ impellit aliter q̄ē nisi ī statu suo arta discipline custodia teneat̄ semper in deteriora dilabit̄. q̄ em̄ stans deseruit statū quē hr̄e potuit amisit. ¶ G ¶ Verba g̃ ꝓposita sancto iacobo ꝯuenienter pn̄t applicari: qui cū interpretatur luctator siue supplantator: eo ꝙ ad iā dictam nostre mētis mutabilitatē reparandā ⁊ in deo stabiliendā fortiter luctabat̄: q̄usq; tandē om̄ia q̄ mentē suā infirmabāt penitꝰ supplantauit. i. supplantans ꝯculcauit: stās in pleno dominio eoꝝ omniū quibꝰ in pr̄ia creatione visus est dn̄ari Gen̄. i. Crescite et multi. ⁊ replete terrā ⁊ subijcite eā: ⁊ dominamini piscibꝰ maris ⁊ volatilibꝰ celi ⁊ vniuersis animantibꝰ q̄ mouent̄ super terram q̄ sicut stātim homini obedienti om̄ia obediuissent ⁊ ſuiuissent. ita cadenti ⁊ inobediēti om̄es creature sunt rebelles. sicut dicit̄ Eccle. Creatura tua tibi factori deſuiens excandescit in tormentū aduersus impios. Iuste ergo gloriosus iste princeps dictus est iacobus. q̄ luctando ⁊ pugnando verum iacob patriarcham videlicet viriliter imitabatur vt quē in virtute vite sequeret̄ etiā in similitudine nominis imitaretur. Quomō autē ipsum fuerit imitatus. sciendum ꝙ antiquꝰ iacob quattuor locis ⁊ vicibus luctādo pugnabat: ⁊ pugnando supplantauit scilicz in vtero matris cum Esau fratre suo. secundo in domo patris iterum cum Esau. tertio cum laban cognato. quarto cum angelo.

De de sco Jacobo

LVI.

Primo dico antiquus iacob luctabatur cū esau fratre suo in vtero matris. Sic eniz dr̄ gen̄.xxv. Dedit dn̄s ꝯceptuz Rebecce qui collidebātur in vtero eius paruuli et iacob egrediens de vtero plantam tenuit fratris. Scdo luctabatur cū esau fratre suo ī domo patris supplantās eū ⁊ tollens eꝰ prīogenita ⁊ nihilominus surripiēs eius benedictionē Nam de primo genito dr̄ vt supra. Coxerat iacob pulmentum ad quē cuz venisset esau lassus de agro ait. Da mihi de coctione hac ruffa. cui dixit iacob. Vende mihi primogenita tua. ille rn̄dit. En morior quid mihi ꝓderūt primogenita. dicit iacob. Jura g̊ mihi. Jurauit ⁊ vendidit primogenita. et sic accepto lentis edullio ꝯmedit ⁊ bibit ⁊ abijt paruipēdens ꝙ primogenita vendidisset. d̄ benedictionis aūt surreptione dr̄ iterū Gen̄ xxvij. Dixit ysaac ad filiū suum esau. Veīt germanus tuus fraudulenter ⁊ accepit benedictionē tuā. at ille subiunxit verbū ꝓpositū. Juste vocatū est nomē eius iacob supplātauit enī me en altera vice primogenita mea ante tulit. et nūc secundo surripuit benedictionē meā. Tercio supplantauit laban fugiendo. sic enī scriptū est Gen̄.xxxi. Surrexit iacob ⁊ impositis liberis ac coniugibꝰ suis super camelos abijt. tulitq̄z omniū substantiam eius greges ⁊ quicquid in mesopotamia acquisierat pergens ad ysaac patrem suum. Quarto luctabatur cū angelo Genes. xxxij. vbi dicitur. tulit iacob vxores suas duas ⁊ totidem familias cū .xi. filijs ⁊ trāsiuit vadum iaboch. transductisq̄z oībꝰ q̄ ad se pertinebant remansit solus. et ecce vir luctabatur cū eo vsq̄z manē. qui cū videret ꝙ eū superare nō posset tetigit neruū femoris eius ⁊ statim emarcuit. dixitq̄z ad eum. Dimitte me aurora eñ iam ascendit. Respondit. non dimittam te nisi benedixeris mihi. Ait ergo. qd̄ nomen est tibi. Rn̄dit Jacob At ille inquit neq̄q̄z vltra vocaberis iacob sed israel. qm̄ si contra deū fortis fuisti quātomagis cōtra homines preualebis. ⁊ sequitur ⁊ benedixit eū in eodem loco. // Hc

Sicut igitur vetus iacob his quattuor modis supplantando vicit. sic nouus noster iacobꝰ totidem modis luctando tam cū actionibus q̄m cū passionibus viriliter vicit. Illas eñ actiones strennuissime perficiendo. Istas autē passiones virtuosissime sufferēdo. Primo eñ luctabatur in vtero vincens interiores affectiones. Secūdo in domo. i. in corpore superans carnales delectationes Tercio supplātauit laban qd̄ interpretatur candidus signans m̄d̄m suppeditans mundanas occupationes. Quarto vicit angl̄m id est deum cogens eū addandam sibi benedictionem. ꝙ aūt noster iacob in vtero vicerit patet ex hoc ꝙ cum xp̄s sibi ⁊ iohanni dixerit. Potestis bibere calicē quē ego bibiturus sum. dixerunt. possumus dantes victaz voluntatem ad amaritudinem passionis ꝙ etiam corpus vicerit pz ex hoc qr̄ dedit illud in passionem. ꝙ etiā m̄d̄m vicerit in hoc cognoscitur qd̄ ip̄e dicit in sua canonica. Omne qd̄ natū est ex deo vincit m̄d̄m. et hec est victoria que vincit mundum fides nostra. ꝙ etiam vicerit deum accipiendo ab eo bn̄dictionem. patet luce. xxiiij. vbi dr̄. Eduxit eos foras in bethaniam ⁊ eleuatis manibus suis benedixit eis. et factū est dum benediceret eis recessit ab eis ⁊ ferebatur in celū. Juste ergo vocatum est nomē huius principis iacobus quia totidem modis ⁊ vicibꝰ extitit supplātator. et ideo meruit taz ip̄e q̄z alij apl̄i in pristinū. statū prime creationis a domino collocari. stans erectus tam in naturalibꝰ q̄z in gratuitis coram deo ⁊ hn̄s dn̄iū super ceteras creaturas. vnde math. x. Dedit eis. s. discipulis potestatē spirituū immūdorum ⁊ curare omnē languorē. nūc tandez aliquando ad nostram edificationē materiā inflectamus in totidez locis ⁊ luctaminibꝰ nos viriliter exercentes. vt si gloriosi huius principis gloriam cupimus possidere ip̄m ⁊ non pigeat imitari. Primo discentes luctam actionū. Secundo passionū. Primo ergo luctemur cū actionibꝰ nostris in vtero vincentes interiora nr̄a ⁊ ipsa in statum debitū ordinantes. qd̄ tribꝰ modis fieri oportebit. Primno enim luctari oportet ad interiorum nostroꝝ purgationez. Secundo ad purgatorum ꝯcordationē. Tercio ad concordatorum eleuationem que tria multo sudore ⁊ multo indigent labore anteq̄z ad sta-

tum pristinū hoc est ad statū creatōis refor
ment. Illa em̄ tria hō primo creatus habu
it sz postq̄z peccauit sūt oīa deformata. Pri
mo ergo luctemur purgātes interiora nr̄a
ita vt quicquid mordeat cōscientiā nostraz
cōtinuo expellat qd̄ ammonere sapiēs volu
it cū dixit. Expurgate cū paucis que pauca
sunt. s. pn̄ia ⁊ resistētia. vt p pn̄iam cōmissa
expellant ⁊ p resistentiā cōmittēda ꝓhibean
tur. Cū. n. interiora nr̄a in tria principalia
s. in intellectū voluntatē ⁊ memoriā reducā
tur. Intellectus purgādus ē a falsis. volun
tas a malis. memoria a fedis. ⁊ tūc interio
ra nostra optime sunt purgata. Scd̄o lucte
mur ad purgatoꝝ cōcordatōnem. ita viz vt
pio affectu ⁊ equali cōamine oīa velint deū
vt bonū qd̄ intellectus cognouit. voluntas
velit. memoria amplectet. ⁊ nō sint ī eis scis
mata qd̄ cū factū fuerit sup̄modū festināter
hō ꝓficit. ꝓpter qd̄ deus dicit in ꝓuer. Tria
sunt que placēt spūi meo q̄ sunt ꝓbata co
rā deo ⁊ hoībus. quoꝝ vnū est cōcordia fra
trū. Nam vt ibidē dr̄. Ubi frater adiuuat
a fratre ibi firma ē ciuitas. Vn̄ monet nos
apl's di. Nō sint in vobis scismata. Tercio
luctemur ad recōciliatoꝝ ad deū eleuatōez
Ad hoc em̄ homo inter oēs creaturas statu
rā habet erectā ceteris oībus ad terrā curua
tis. vt p exteriorē erectōem de interiori nos
cōmoneret. vn̄ ꝓpheta. Eleuare eleuare. qd̄
bis dicit ꝓpter cogitatōez ⁊ deuotōez. cui cō
sonat apl's di. q̄ sursum sūt querite p cogi
tatōez q̄ sursū sūt sapite p deuotōez. Il Se
cundo luctandū est in domo hoc est cuz cor
pore qd̄ est domus anīe. vt illud supplante
mus. i. sub plantis conculcemus qd̄ in tribꝰ
iterum fieri oportebit. scz in carnaliū deside
rioꝝ cohibitione. sensuū refrenatione. malo
rū ꝯsuetudinū expulsione Primo dico luc
tandum est in domo corporis nostri vt car
nalia eius desideria extinguamus. Nunq̄z
enim proficimus q̄ndiu talibꝰ adituz nō ne
gamus qz vt dr̄ Eccle. Si prestes aīe tue cō
cupiscentias eius faciet te gaudiū inimicis
tuis. cui ꝯsonat apl's desideria carnis nō p
ficietis. Cur hoc qz vt iterū dicit idem. Si se
cundum carnē vixeritis moriemini. Om̄is
em̄ voluptas habz penā. necessitas parit co
ronā vt ait sapiens. Secundo luctandū est
in sensuum refrenatōne. vt ab omnibꝰ illici
tis refrenētur. qz vt ait Gre. Non licet intu
eri qd̄ nō licet ꝯcupiscere. Si em̄ eua sensus
suos custodisset. pomū vetitū nō ꝯmedisset
Si dyna filia iacob ad videndum alienige
nas nō exisset. Sychē eam non corrupisset.
hinc bern̄. habeat fidelis homo sensus suos
exteriores nō duces sed ꝑuientes vt cuz dixe
rit huic vade ⁊ vadat ⁊ alteri veni ⁊ veniat ⁊
seruo suo fac hoc ⁊ faciat. Tercio luctanduz
est in male ꝯsuetudinis extinctione qd̄ etiaz
faciendum dyabolus persuasit Job primo
di. Pellem pro pelle ⁊ cūcta que hz hō da
bit pro anima sua. ac si dicat. Qui animā su
am saluare desideret antiquam pellez male
ꝯsuetudīs abijciat sūpta bona Bern̄. Accin
gat se spiritualis homo necessitate sibi faci
ens ꝯ necessitatem ꝯsuetudinē ꝯ cōsuetudi
nē donec plenā mereatur accipere delectatio
nē. Tercio luctandum est ꝯ laban. i. cū mū
do tamdiu cū illo concertātes quousqz ip̄m
integraliter ꝯtemnamus ⁊ per om̄ia supplā
temꝰ ⁊ supplātatū ꝯsternamus t̄a in ip̄o vt
in ceteris ꝯsiderantes scilicet qz non sufficit
deficit. inficit. Nam de primo dicit saluator
Quid prodest homini si vniuersum mdm̄
lucretur. ac si dicat nil. ergo nō sufficit. īmo
si oēs mdi diuitie in vnū hominē ꝯfluāt nō
darēt sufficientiam q̄m promittūt. Cuiꝰ ra
tio est. Quia anīa cū ad imaginē dei sit cre
ata ⁊ per ꝯsequēs capax dei nullis rebus sa
tiari poterit nisi deo. Secundo consideran
dum est si mundum vincere volumus qz de
ficit. Si em̄ aliquid natiue bonitatis in mū
do esset hoc tamen subito euanesceret nec po
test aliqualiter permanere. quia vt dicit io
han. Mundus transit ⁊ concupiscentia eiꝰ.
Gre. Ecce mundus qui diligitur fugit ⁊ ta
men fugientē insequimur. labēti inherem⁹.
et quia labentem retinere non possum⁹ cuz
ipso labimur quam cadentem tenemus. q̄z
si plene vincere vellemus esset per omnia
relinquendus. quod suadet Grego. di. nil
maligni spiritus in hoc mundo possident ꝓ
prium. Nudi ergo cum nudo luctari debe
mus. Nam qui vestitus cum nudo luctatur
citius ad terram deijcitur quia habet vnde

De scō iacobo apl̄o.

teneatur. Quid autem sunt terrena omnia nisi quedam corporis indumenta. Qui ergo contra dyabolum ad certamē properāt vestimenta abijciāt ne succumbant. Tercio vt mundum vincamus ꝯsideremus quia inficit post se trahens suos amatores. cum eniz ſm iohannem. Omne quod est in mundo concupiscentia sit carnis concupiscētia oculorum aut superbia vite. his tribus infectionibus omnes inficit amatores. vt sint auari. luxuriosi ⁊ superbi sicut ille. quia vt Ecl. xiiij. dicitur. Qui tetigerit picem inquinabitur ab ea ⁊ qui ꝯmunicauerit superbo induet superbiam. vnde p̄s. Commixti sunt inter gentes ⁊ didicerunt opera eorum. et ſui erunt stul. eorum ⁊ factum est illis inscan. In hoc aut solo obmissis omnibꝫ alijs mūdum possumus supplantare. quia vt ait iacobus quarto. Nescitis quia amicitia huiꝰ mundi inimica est deo. Quicunqꝫ ergo voluerit esse amicus huius seculi inimicꝰ dei constituitur. qd̄ cernens Gre. di. Nemo potest in vna eademqꝫ re omnipotenti deo ⁊ eꝰ hostibus gratus existere. Nam deo amicum se denegat qui eius placet inimico. et inimicis veritatis aduersabitur quo eidem veritati subiugatur de hac lucta di. Sern̄. Veri luctatores sunt qui aduersus huius seculi luctantur illecebras. Mundum ergo meliꝰ vīcere ⁊ supplantare non possumus nisi vt ipsum per omnia relinquamus. quod figuratum legimus in predicto veteri iacob qui fugiendo non concertando laban auunculuz suum vicit. hoc ante omnia precauentes ne sic fugientes furemur ydola laban. id ē mūdi affectiones ⁊ imaginatōes. ipsa sicut rachel sub straminibus nos sub religiosis vestibus abscondamus. Nam de talibus Iacob sententiam mortis dedit dicens. Apud quemcunqꝫ deos tuos inueneris. necat̄ coram fratribus nostris. que sententia est corā deo ⁊ sanctis omnibus approbata. Quartū membrū luctandi viz cum angelo in sermonem alium reseruemus. eo ꝙ cum nobiliorem contineat materiaz diffusius pertractatur ad laudem iesu christi. ⁊c̄.

De eodem Sermo. LVII.

Iacob dilexi esau aūt odio habui. malach. primo di. Gre. Ille qui certat in luctamine aliquādo se superiorem. aliquando vero eum cuz quo contendit inuenit superiorem. qui enim luctatur nondum est victoriam ꝯsecutus. sed certat vt eū vincere valeat qui resistit. Verba itaqꝫ proposita licet de veteri iacob secūdum literalem hystoriam dicta sint ſm misticū tñ sensum de nr̄o iacob. et ſm moralez expositionē p̄nt intelligi de quolibet luctatore. Q aūt veterē iacob dilexerit patet ex eiusdem v̄bi assertione. alias em̄ significatio nominis caderet ab effectu qd̄ in v̄bis dñi fieri nō potest. Q aūt nr̄m iacobum dilexerit. triplici signo patet. scz ex tribulatōis multiplicitate. ex ap̄latus dignitate ⁊ singulari familiaritate. Nam de primo dr̄. Quē em̄ diligit dñs corripit ⁊ q̄si pater in filio sic complacet sibi. de scd̄o est ratio. Qui em̄ aliū ad sublimē dignitatē ꝓmouet certū est ꝙ diligat eū. vnde iohan. hoc est preceptū meum vt diligatis inuicē sicut dilexi vos. de tercio patet. Deus em̄ iacobū pre ceteris familiarē habuit. qz ip̄m ⁊ fratrē suū iohannē exclusis alijs sepe ad sua secreta vocauit. Q etiaz quēlibet luctatorē ⁊ in tribulatōe positū diligat pz Apo. vbi dicitur Ego quos amo arguo ⁊ castigo. Cum igitur sint duo prīcipia merēdi. actōnes viz ⁊ passiones. nr̄ iacobus imitatus ē veterē in passionū sufferētia. Sic etiā in efficatia actionē in eisdem locis ⁊ totidez vicibꝫ passiones in vtero. patiam intꝰ exhibēs ad q̄ꝫlibet passionē vīcens se. ne aliquis motus impatīe surgeret in corde suo. Unde in act. de eo ⁊ de alijs coap̄lis legit. Ibāt ap̄li gaudentes a ꝯspectu ꝯcilij. quoniā digni habiti sunt ꝓ noīe iesu ꝯtumeliaz pati. Scd̄o luctādo supplantauit passiones in domo hoc est in corpe malū ꝓ malo nūq̄ꝫ reddēs ⁊ ideo legitur in vita sua ꝙ cū eum hermogenes perseq̄retur. dixit ad philetum vt bona pro malis ſm ꝙ maijster nr̄ nos docuit reddamus. absolue eum qui te ligauit. Tercio vicit passiones ⁊ persecutōes quas a md̄o ꝑtulit totius md̄i maliciā vilipēdēs. Quarto luctabat cū anglo hoc ē cū v̄tutibꝫ

et difficilibꝫ operibꝫ illoꝝ difficultates sibi
applicās. ac si naturaliter sit affectus Cū em̄
omne bonū ⁊ omnē ꝟtutē ex preuaricatōne
primoꝝ parentū difficulter opemur. easdez
passiones ita vicit vt eadē om̄ia delectabili-
ter oparetur. Et hec de supplantatione san-
cti iacobi breuiter tacta sufficiāt. Nunc vidē
dum est qualiter nos passiones debeamus
vincere vt ⁊ nos eas supplantemus. et eoruz
amaritudines sub pedibus ꝯculcemus tam
diu cū eis luctātes. quousqꝫ eas cū gaudio
sustineamus. Ad quod nos idem iacobꝫ in-
ducere intendebat cum dicebat. Om̄e gau-
dium existimate fratres cū in varias tribu-
lationes incideritis. ¶ L ¶ De hac ḡ tribu
latione. tria per ordinez ꝓsequemur. primo
de tribulatōis necessitate. scdo de eius maio
ritate. tercio de luctaminis q̄litate. Primo
ergo dicendum est de tribulatōis necessita-
te. Oportet enim omnē hominē ad statū ꝑ-
fectionis ꝓmouende tribulationis exerceri.
Nullus em̄ vnq̄ꝫ amicus dei effectus ē. ni-
si tribulationibꝫ tunderetur. Unde thobie.
xij. dixit angelus. Quia acceptus eras deo.
necesse fuit vt tēptatio probaret te Judith.
viij. Omnes qui placuerūt deo per multas
tribulatōes transierunt fideles. hinc ꝓuerb.
tercio. Quē diligit deus corripit ⁊ quasi pa
ter in filio ꝯplacet sibi. Sūt aūt q̄tuor cau-
se ꝓpter quas tribulatio necessaria est scilicz
ꝓpter opm nr̄oꝝ imperfectōem. dei assimila
tionē. spiritualis vite edificatōez ⁊ regni ce
lestis assecutionez. Primo dico tribulatio
necessaria est ꝓpter opm nostroruz imperfe-
ctionē Cum em̄ duo sint principia merendi
scz opatio ⁊ tribulatio. et opera nostra pau-
ca sint vilia ⁊ breuia vt per ea non possimus
ad magnū statū sanctitatis peruenire opor-
tet suppleri in passionibꝫ ꝙ minus est in acti
onibꝫ. vnde Eccle. vij. De negligētia expur
ga te cū paucis. qd̄ est dicere. de negligentia
opm expurga te cū paucis tribulatōibꝫ Se
cundo tribulatio est necessaria ꝓpter dei assi
milatōez. Tantū em̄ ei similes erim⁹ in ce-
lo quantū ei assimilabimur in terra. Ad hoc
em̄ induit hominez vt visibilis factus se no
bis ꝓponeret ī exēplū. et qꝛ tota vita sua ple
na fuit tribulatōibꝫ. oportet nos ei assimila-
ri in tribulatōibꝫ. Nam vt ait apl̄s. Si cō-
patimur ⁊ ꝯregnabimus. vnde ad magnaz
ꝯmēdatōz d̄r de homine tribulato. sap̄. xiiij.
Simili pena ꝟuus cū dn̄o afflictus est. ⁊ po
pularis hō regi sil̄ia passus ē. itē Ecl. xxxiij.
Ante faciē hoīs sil̄itudo alterius hoīs. Un-
de ꝓ magna laude apl̄oꝝ d̄r Ezech. i. Sil̄i
tudo hoīs erat in eis. scz apl̄is. hinc. i iohā.
tercio. Oīs qui hz hāc speciē sanctificat se si-
cut ille sanctus est. vn̄ bern̄. Proderit mihi
dn̄i passio si mea sequit̄ imitatio. alioqui re
quiretur a me sanguis ille iust⁹ qui effusus
est sup terrā. Tercio tribulatio est nc̄cia ꝓfi
cere cupiētibꝫ in statū magnū ꝓpter religio-
se vite edificatōez. Nunq̄ꝫ em̄ vita religiosa
in hoīe edificabitur nisi castigatio ꝯtinuetur
ꝓpter qd̄ Leui. xvi. d̄r. Affligetis aīas vr̄as
religione perpetua. Cū em̄ ꝯsolatio spūalis
sit fomētū ꝑ qd̄ vita spiritualis nutriat̄ nul
latenus poterit ꝯsolari qui nō fuerit tribula
tus. Sūt enī ꝯiuga qꝛ omnē tribulatōez se-
quitur ꝯsolatio. vnde thobie. iij. Post tēpe-
statē tranquillū facis ⁊ p⁹ lacrimatōz ⁊ fletū
gaudiū ⁊ exultatōez infundis. hīc bern̄. Dis
ce o homo in spirituali exercitio duplex auxi
liū desup sperare. scz correptōez ⁊ ꝯsolatōez
Altera foris exercet. altera visitat intus. illa
opatur humilitatē ista caritatē. Trahim̄ au
tē in spūalem vitā cū tēptationibꝫ ⁊ tribula
tionibꝫ exercemur. currim⁹ cū interius ꝯso-
lationibꝫ ⁊ inspirationibꝫ visitamur. Quar
to tribulatio nc̄cia est ꝓpter celestis regni ad
eptōez. Nullus enī ad regnū celoꝝ ⁊ ad illā
abyssum oīm voluptatū peruenire poterit.
nisi per amaritudinē passionū. neqꝫ enī ille
qui de celo venit iesus xp̄s ad celū redire vo
luit. nisi per viā amarissime passionis. vnd̄
Lu. xxiiij. Nōne oportuit xp̄m pati. et ita in
trare in gloriā suā. ꝓpter qd̄ dixit discipulis
⁊ nobis in illis Lu. xxij. Vos estis qui per-
mansistis mecū in tēptationibꝫ meis ⁊ ego
dispono vobis sicut disposuit mihi pr̄ meus
regnū. ac si dicat. Sicut disposuit pater me-
us. vt veniēs in m̄dm nō redeā in celuz nisi
per viā tribulatōis. miserie passionis ⁊ an-
gustie. sic ⁊ ego dispono vobis vt ⁊ vos sil̄i-
ter veniatis ad regnū per tribulatōes. Hīc
Actuū. xiiij. Quoniā ꝑ multas tribulatōes

De sc̄o Iacobo ap̄lo.

oportet nos intrare in regnū celorū. Ex his ergo quattuor causis luce clarius ptz q̄z necessaria sit tribulatio om̄ib⁹ qui proficere cupiunt apud deū. ¶ Secundo dicendum est de tribulationis augmēto ⁊ maioritate. q̄r plerūq̄z ꝯtingit vt quanto maiori gratia homo a dño visitatur tanto maiori tēptatione tribulatur de hoc augmēto duo dicenda sunt. Primo de eius maioritate. Secundo de eius causalitate. Et primo ꝙ hec maioritas ꝯtingat ⁊ ita fieri debeat tam figura q̄z scriptura poterit declarari. et per figurā. dicitur em̄ Ezech. j. Cum eleuabātur simul ⁊ rote q̄cunq̄z ibant spiritus illuc eunte spiritu ⁊ rote ꝑiter eleuabātur sequentes eum. Quid per spiritū nisi spiritualis vita quid per rotā. nisi tribulatio que nos rotat accipitur. quocūq̄z ergo vadit vita nr̄a spūalis ibi etiam vadunt rote tribulationes nostre. Secundo idem per scripturā poterit edoceri. de quo iterū Ezechi. xlvij. Transduxit me dñs per aq̄m vsq̄z ad talos. rursumq̄z duxit me per aquas vsq̄z ad genua. tercio vsq̄z ad renes. per quod nobis innuitur q̄nto profundius ducimur in gratiaz tanto altius tribulamur. Secundo dicendum est d̄ eius augmēti causalitate. hoc est cur hoc ꝯtingat ⁊ ob quā causam. Sunt aūt tres cause. quia quāto plus hoīes deuoti in gratia ꝓficiūt tanto ad sufferendum sunt fortiores. ꝟtuosiores ⁊ indigēt vt sint cautiores. De primo ꝙ quāto sint fortiores ex visitāte gratia tanto dñs plus apponit de tribulatione vt vndiq̄z meritū eis cumuletur. q̄r ꝑua tribulatio cū talibus gratijs nō sentiretur. Si ergo debet fieri tribulatio oportet vt ꝓpt̄ fortitudinē maior fiat. vnde iob. xxviij. Aquas appendit in mensura. Aquas enī ponere in mensura est tribulatōez ꝯmensuratā fortitudini ponderare. hinc apl̄s. i. Corinth. x. Fidelis deus qui nō patietur vos tēptari sup̄ illud quod potestis. nec ex eadem fidelitate permittit nos minus temptari. vnde quāto maior est fortitudo tanto de tribulationib⁹ plus apponit. Secundo augmētatur tribulatio ꝓpter augmentū virtutū. et q̄r ex visitāte gr̄a virtuosiores sunt homīes. ergo iteruz ex hac causa plus apponit deus quia illustratis virtutibus tribulatōnes valde nobiliter sufferuntur. et quanto nobilius tribulatōes sufferuntur tanto amplius merita cumulātur. p̄s. In multitudine virtutis tue mentientur tibi inimici tui. Item math. xxvi. Dedit vnicuiq̄z s̄m ꝓpriam virtutem. Naz absente gratia virtutes videntur esse extincte et ideo facilimo impulsu hō caderet in peccatū. Tercio augmentantur tribulatōes cū homines sunt in gratia vt cautiores reddātur. Nam ex presentia gratie homo possz faciliter superbire. Ne ergo sup̄biat foris quādoq̄z permittitur tribulationibus impulsari. hinc Gre. Postq̄z deus hominem visitat subito probat illum. quia accedendo ad corda nostra ad virtutes prouehit ⁊ recedēdo ꝯcuti tēptationib⁹ permittit. Si em̄ post ꝟtutū munera nulla tēptatione ꝯcutitur a se habere animus ⁊ a semetipso gloriatur. Ut ergo firmitatis dona habeat ⁊ humiliter suam infirmitatē recognoscat. ꝑ accessuz gratie ad alta sustollitur ⁊ per recessum quid ex ip̄o sit probatur. Sciendum tamē ꝙ sancti homines harū alterationū ⁊ vicissitudinuz experientia assuefacti. has tēptationes faciliter sufferunt scientes ꝙ non ad perditionē sed ad emendatōez taliter alterantur. nō. n. vt dicitur in thobia. delectatur in perditionibus nostris. sed post singulas tēptationes gratia rediens augmētatur. vnde prouerb. xij. Non contristabit iustum quicquid ei acciderit, dicens. cum p̄s. Paratū cor meum deus. paratum cor meum. ac si dicat. paratum ad tribulatōes sicut ad ꝯsolationes.

¶ Tercio dicendum est de luctaminis qualitate. hoc est qualiter in tribulationib⁹ luctari debeamus vt virtuosos eas ⁊ s̄m dei beneplacitum supplantemus hoc est sub plātas eas viriliter ꝯculcemus. De quib⁹ sciēdū ꝙ totidem locis ⁊ vicib⁹ cum passionib⁹ luctari oportet sicut diximus de actione. s. in vtero in domo. cum laban. i. mundo. ⁊ cuz āgelo Prīo passiones sufferimus in vtero cū de ꝑfidia blasphemia vel superbi fuimus nimis grauiter naufragamur. cum quibus tunc viriliter luctatur si nūq̄z eis in aliquo consentimus. vnde Bern̄. Si sentis ⁊ non consentis passio est quādoq̄z sananda. tunc

aũt perfecte vincimus si hũiliter ea sufferi/
mus ⁊ nunq̃ minus in aliquo exercitio fa/
ciamus. Scõo passiones sufferimus in do/
mo hoc est in corpe cũ carnalib desideriis ⁊
quibuslibet fedis ⁊ immũdiciis grauiter ca
laphizamur. Quas tũc viriliter supplanta/
mus qñ per fortissima exercitia corpus ma/
ctamus ⁊ mactãdo maceram⁹. quousq carnis immũdicia penitus extinguatur. corp⁹ peccati q̃ hmodi prurit⁹ excitat destruatur. omia q̃ corpus peccati ad voluptatem postulat per omia respuẽtes. vt de nobis veraciter dici possit illud Job. iij. Clamorem era etoris nõ audit. q̃ fortissimo indiget luctamine. qz vt ait ysai. A planta pedis vsq ad verticẽ nõ est in nobis sanitas. vñ bern. Nosipsi gestamus laq̃um nẽm. nobiscũ vbi q̃ circũ ferimus inimicũ nostrũ carnẽ hanc loquar de peccato genitã ⁊ nutritã. sed multo amplius prava pluetudine viciatã. nihil enim purũ in corpe hois inuenitur. abintus manat de corde exit pestiferũ virus. ac de inceps corpus occupat vniersum. quibus si additũ denegamus ⁊ ea per ptraria exercitia supplantamus. victores erimus glorioſi Tercio luctandum est cũ laban hoc est cum mõdo qui grauissimis aculeis nos affligit. cordib amatorũ suorum tres lanceas sicut alter ioab miserabiliter infigẽs. scz cupiditatẽ. vanitatẽ ⁊ voluptatẽ. de quibꝫ dic iob. Omne quod est in mõdo pcupiscẽtia carnis est. i. voluptas. ã pcupiscentia oculoz. i. cupiditas aut supbia vite. i. vanitas. q̃ tũc passiones suas nobis ingerũt. quando eis fortiter repugnamus. Sic em di. bern. Vnde tribulatio ista nisi dum resistitur ptaminatiõi pcupiscẽtie repugnatur. Si em voluntarie admitterentur. iam nõ tibi tribulatõez ingerẽt sed potius psolationẽ. Luctamur ergo cum his vicijs q̃diu eris resistimus. sed tũc supplantamus qñ iam victa sunt vt amplius nõ impugnẽt. que si perfecte vincere cupim⁹. oportet vt eoz pria in nobis pplantem⁹. vt videt contra cupiditatẽ vel auariciã q̃ mõs ingerit paupertatẽ ꝑ voluptatẽ. austeritatẽ. contra vanitatẽ siue supbiã plenã humilitatẽ induamus. Que tria cũ perfecte vite nre insederint. iã mõm perfecte ptemnimus ⁊ laban dicim⁹ per oia supplantasse. auxiliãte hie su christo. LVIII. De eodez mo. iij.

Iacob traductis

omnibus que ad se pertinebant remansit solus. et ecce vir luctabat cũ eo vsq mane Gen. xxxij. Dicit Gre. Justoz vita q̃ si quedam forma nobis ꝓponitur imitanda viua em̃ lectio est vita bonoz. vñ nõ immerito. idem iusti in sacro eloquio libri noiant Apo. xxij. vbi dr. Libri apti sunt coraz eo. q̃ eorum vita legitur vnde debeant remunerari. Expeditis ergo in precedentib tribus luctaminibus scz in vtero. in domo ⁊ cũ laban ⁊ hoc tam in actionibus q̃ in passionibus nunc in duabus turmis. scz actionũ ⁊ passionũ meritis ditati (vt dicere possimus cũ iacob. In baculo meo transiui iordanẽ ⁊ nũc cum duabus turmis regredioz. quod est dicere In baculo meo hoc est in baculo crucis transiui nudus iordanem. i. baptismũ ⁊ nũc ex his luctaminib ditatus regredioz cũ duabus turmis. s. meritis vt diximus actionũ ⁊ passionũ) si redire ad patriã celestis cupimus luctamen cum angelo aggredi nos oportet. De hoc luctamine duo principaliter prosequitur. Primo enim dicemus de luctaminis instauratione. Secundo de gratie si vincimus assecutõe. Primũ ibi in ꝓposito themate iacob traductis omnib ⁊c. Secundum infra. Qui cum videret q̃ eu⁹ superare non posset ⁊c. Primũ adhuc in quatuoz diuiditur. Primo enim dicemus de luctaminis hilitatione. Secundo de viri expositione. Tercio de luctaminis aggressione. Quarto de luctaminis perseuerantia siue continuatione. Primũ ibi iacob traductis omnibus que ad se pertinebant remansit solus. secundum ibi et ecce vir. tercium ibi. luctabatur cum eo. quartum ibi. vsq mane.

Hec omnia per ordinem prosequentes. primo dicendum est quomodo nos debeamus ad luctamen preparare. Debemus enim nudi cum nudo angelo aggredi hoc certamen ⁊ ab omni quod non est deus vel ad deu⁹ ordinatum nos auertere vt ad eum cum quo luctamine accipimus plena nos facie puertamus. et hoc est ut dicit in ꝓposito

thēmate traductis oībus. hoc est amotis a se oīb9 q̄ ad se ptinebāt remānsit sol9 nil sibi de suis omnibus reseruatis Et hoc est quod ait apostolus. i. Corinthiorum nono. Omnis qui in agone contendit ab omnibus se abstinet. et illi quidem vt corruptibilem coronaz accipiant. nos vero incorruptam. vnde gregorius. Nudi cum nudo luctari nos oportet. Nam si vestitus quilibet cum nudo luctatur citius ad terram deiicitur. quia habz vnde teneatur. quid aūt sunt terrena oīa nisi quedam corporis indumenta. Qui ergo contra alium ad certamen properat vestimenta abiiciat ne succumbat. Secundo dicatur de viri expositione. hoc est quis ille vir fuerit qui cum iacob luctabatur. Et licz diuersi diuersa de hoc asserant. iero. glorioſus tamen doctor dicit. q̄ spiritualis lucta fuerit. alij autem q̄ fuerit corporalis. Nos autem hanc ambiguitatem simpliciter transeuntes dicimus q̄ cum deo in forma tamen angeli luctabatur sequentes egregiū doctorem gregorium qui dicit. Quis est iste angelus nisi ille qui per ꝓphetam dicitur magni consilij angelus. quia enī greca lingua euāgelizare denunciare dicitur. ergo semetipm nobis denuntians deus angelus nominat. vnde idem Grego. exponens hystoriaz que in manibus est iterum dī. Designat ḡ angelus qui luctabatur cum iacob deum. Jacob autem qui cum angelo ꝓtendit vniuscuiusq̄ perfecti viri. q̄ in contemplatione positi animam exprimat quia videlicz anima cū cōtemplari deum nititur velut in quodam certamine posita. modo quasi supat quia intelligendo. q̄ sentiēdo. et de incircumscripto lumine aliquid degustat. modo vero succumbit. quia q̄ de gustando iterum deficit. Tercio dicendum est de luctaminis aggressione de quo licet aliquid dictum sit. hic tamen expressius exponamus. Nam de hoc cōgressu dicit Gre. Cum ad parentes ꝓprios iacob rediret in via angelum inuenit. cum quo in luctādo magnū certamē habuit et subiugit. Is enim qui certat in luctamine. aliquādo se superiorez aliquando vo eū cū quo ꝓtendit superiorē inuenit. Est enim incontēplatiua vita magnanimitatis ꝓtentio cum sese ꝓtemplatoz per ꝓtemplatōem ad celestia erigit. cum in rebus spiritualibus animū tendit. cum transgredi nititur omne quod corruptibile videt. cum sese angustat vt dilatet. Et aliquando quidem vincit. q̄ reluctantes tenebras sue cecitatis exuperat. vt de incircūscripto lumine quodammodo furtim. q̄ tenuitur attingat. sed tamen ad semetipsaz ꝓprius reuerberata reuertitur. atq̄ ab ea luce ad quā respirando transit ad sue cecitatis tenebras suspirando redit. Quasi ergo vincit angelus quando intellectu intimo apprehēditur deus. quasi etiam vincitur homo q̄n subtracta intima luce nolens renitensq̄ ad assuetas tenebras redit. Quarto videndum de luctaminis continuatione quod notatur in eo cum dicitur vsq̄ mane. Non enim cessandum est ab hoc sancto exercitio ꝓmptationis quousq̄ oriatur nobis in futura vita sol iusticie xp̄s deus noster. nec hoc intendimus q̄ in actu ꝓtemplationis aliquis valeat perseuerare. q̄ ineternuz aspectuz sine medio ꝓtinuare. sed cum subtracta gratia contemplatiua defecerit. se recipiat in actiuā. nō intentione ibi manendi sed se reparandi ita vt si interrumpatur ꝓtemplatio. semp tamē ꝓtinuetur. q̄ perseueret intentio. Quod per Ezech. pulcre nobis innuitur vbi dicitur. Ibant. q̄ reuertebantur. ibant in contemplatiuam vitam. sed quia nostre corruptionis pondere pregrauati. in illa diu stare nō possumus reuertamur iterum in actiuaz. q̄ hoc est quod ait Bernnardus. super predico vobo di. Cum ab actiua vita ad contemplationem surgimus. quia diu mens stare in cōtemplatione non poterit. sed omne quod de eternitate per speculum. q̄ in enigmate ꝓspicit. quasi furtim hoc et per transitum videt ipsa sua infirmitate ab imensitate tante celsitudinis animus repulsus in semetipso relabitur. q̄ necesse est vt ad actiuam vitam redeat seseq̄ ipsum continue in vsum bone operationis exerceat. vt cuz mens surgere ad contemplanda celestia non valet quecq̄ bona que potest agere non recusет. sic q̄ fit vt ipis suis bonis actibus adiuta rursum in ꝓtemplationem surgat. q̄ amoris pastum de pabulo contemplate veritatis accipiat. In

qua iterum q̄ꝫdiu se tenere ipsa corruptiōis infirmitas non potest. ad bona rursum opera rediens suauitatis dei memoria pascitur. et foris pijs actibus intus vero sanctis desiderijs nutritur. ¶ Sequitur secūdum principale. scilicet de gratie assecutiōe q̄ꝫ ex prescripta luctatione consequimur que ibi incipit. Qui cum videret ꝙ eum superare non posset ⁊c̄. Et hec pars quattuor gratias continet que in verbis propositis per ordinem ponuntur scilicet in nerui arefactōne nominis impositione. benedictione. diuine penitentie exhibitione. Primum ibi. tetigit neruum femoris eius ⁊ statī emarcuit. Secundum ibi nequaq̄ꝫ vocaberis vltra iacob sed israel erit nomen tuum. Tercium ibi. et benedixit ei in eodem loco. Quartuꝫ ibi. ortusq̄ꝫ est ei sol postq̄ꝫ transgressus est phanuel quod interpretatur contemplans deū vel facies dei. Est autem phanuel locus in quo luctabatur. sic enim dicitur ⁊ vocauit nomē loci illius phanuel dicens. Vidi dominuꝫ facie ad faciem ⁊ salua facta est anima mea. Si ergo has gratias spiritualiter intellectas consequi cupimus cum angelo magni consilij id est cum deo luctamen congrediamur q̄ꝫ si vicerimus prescriptas gratias conseq̄mur. quod pene eisdem verbis dicit Greg. sic loquens Et nos si ad parentes proprios id est ad sanctos in celo redire cupimus teneamus in via angelum vt suauitate intīa apprehendamus deum. Prima ergo gratia quam deuoti homines ex hoc luctamine cōsequuntur. si tamen ipsi perseuerando vicerint (vt eis dici valeat. Si contra deum fortis fuisti quanto magis contra homines preualebis) est nerui contractio ⁊ per consequēs eiusdem nerui arefactio. per quod nobis innuitur ꝙ per huius luctaminis victoriam. omnis in nobis carnalitas ⁊ terrenitas extīguitur ⁊ marcessit vt nil talium libeat. sed sicut prius talia delectabat hr̄e sic modo mlto plus delectet carere. et hoc est quod dicit Bernnardus. Omnipotēs deus cum iam per desiderium ⁊ intellectum cognoscit. omnium in nobis voluptatem carnis arefacit. et qui prius quasi duobus pedibus innitentes ⁊ deum videbamur querere ⁊ seculuꝫ tenere. post agnitionem suauitatis dei vnus ī nobis pes tamen remaneat sanus atq̄ꝫ alius claudicat. quia necesse est vt debilitato amore seculi. solus in nobis cōualescat amder ai Si ergo tenemus angelum vno claudoicmus pede. quia dum crescit in nobis fortitudo dei amoris intimi infirmatur proculdubio carnis fortitudo. quia omnis qui claudicat vno pede soli innititur quē sanū habet. et cui terrenum desiderium iam arefactū fuit in solo pede amoris dei tota virtute se sustinet ⁊ in ipso stat. quia pedem amoris seculi quē ponere in terrā consueuerat iaꝫ a terra suspensum portat. Vt ergo breuiter dicamus habemus carnis ⁊ seculi contemptuꝫ non refrenatum. sed quasi nature cōplantatum. non coactum. sed quasi in naturam redactum. vt quod prius fuit delectabile modo sit abominabile et hoc est qd̄ dicit Bern̄. Spiritualis hō corpe suo spiritualiter vtēs affectionem suam quam habet animalis per vim coactam. rationalis per vim subactam. spiritualis inquā habet illam quasi naturaliter affectam. et vbi ille scilicet aniālis habet eaꝫ per modum necessitatis ille. s. rationalis per modum caritatis. ille scilicet spiritualis habet eam versam in mores. Sꝫ diceret aliquis Nūquid tales maiores sunt paulo qui raptus in tercium celum ⁊ rediens sustinuit stimulos carnis. Respondeo ꝙ licet paulus sustinuit stimulum carnis. hoc tamen dispensatiue adeo permissum est vt post tantam gratiam in eo humilitas ꝯuaretur. et ideo nō obstante illo stimulo q̄ntum fuit in eo neruus omnis carnalitatis ⁊ terrenitatis emarcuit. quia anteq̄ꝫ eideꝫ stimulo consensisset mille prius mortibus succubuisset. An non credis. quia non solū neruus sed totus ipse emarcuit cum dicebat se mortuum. Viuo autem non ego viuit vero in me christus. vnde dicebat. Iam non operor ego illud sed quod inhabitat in me peccatum.

LIX De eodem ꝯmo. IIII

Nequaquaꝫ vltra vocaberis iacob sed israel erit nom̄ tuum. vt supra dicit aug⁹. Quisquis habet

caritatem. vt quid illum longe remittimus
⁊ videat deum. conscientiam suam attendat
et ibi videt deum. ¶ Q ¶ Expedita ergo
vtcunq; vna gratia quam homo consequi-
tur post luctamen. scilicet nerui arefactione
per quem omnium terrenorum ⁊ carnaliuz
affectum diximus emarcuisse. Nunc ꝟuato
ordine supra posito dicendum est de nomīs
mutatione. Sic enim dicitur in verbo pro-
posito. Nequaq̄ vltra vocabis iacob sed is-
rael erit nomen tuum. ac si patenter dicat.
Nequaq̄ vltra. id est in reliquum vocabis
iacob. i. luctator cum vicijs ⁊ concupiscētijs
sed israel. id est vir videns deum. debes de
cetero appellari. Quia extinctis vicijs debes
in reliquum vacare deo ⁊ eius mirabilia cō-
templari. q̄uez ordinem in naturis rerū legi
mus prefiguratū. Nam formica postq̄ diu
reptando laborauit in terra tandem natura
applicat ei alas. Ac si dicat ei natura. Neq̄-
q̄ vlterius reptando laborabis in terra. sed
nobiliorem statum viuendi indues volitan
do. sic in proposito in eo ꝙ iacob qui lucta-
tor siue supplantator dicitur tollitur ⁊ israel
imponitur iubetur a laboriosis operibus ab
stinere ⁊ contemplatio dei que est mentis q̄
etudo ⁊ amabilis valde dulcedo ei de cete-
ro indicitur. in qua super omnia mundi d̄le-
ctabilia delectetur. Verum quia per huius-
modi nominis impositionem iubemur deū
contemplādo ⁊ speculando in reliquum vi-
dere. quomodo illud fieri possit ⁊ quomodo
deus in hac vita videatur. vel si possibile sit
videri illud elaborandum est. Nam sacra e
loquia sanctorum in hac materia sibi vidē-
tur plurimū dissentire. dicitur eniz Exodi.
Non videbit me homo ⁊ viuet. sic etiā moy
ses dixit ad dominū. Domine si inueni gra-
tiam in oculis tuis ostende teip̄m mihi. Et
respondit dominus. Non potes videre faci
em meam. non enim videbit me homo ⁊ vi
uet. Item iob xxviij. Abscondita est sapien
tia ab oculis omniū viuentium. Item iohā
nis. Deum nemo vidit vnq̄. Qui omnes
in hoc consonant ꝙ deus videri non valeat
in hac vita. Cuius contrarium multis testi
monijs edocetur. dicit enī Jacob Gen̄. vt
supra. Vidi dominum facie ad faciem ⁊ sal
ua facta est anima mea. Vidit iob di. Audi
tu auris audiui te. nunc oculus meus videt
te Vidit ysa. vi. di. Vidi dominum sedentē
super solium excelsum ⁊ plena erat oīs ter-
ra maiestate eius. Vidit Mich. dicit. Vi-
di dominum sedentem super solium suuz. ⁊
omnem exercitum celi assistentē ei a dextris
⁊a sinistris Sic patet ꝙ sunt aliqui qui asse
runt deum posse videri. et aliqui qui affir-
mant eum nullatenus posse videri. quorum
controuersiam vnus ex eis ysa. videlicet dis
cutit. dicens quid ⁊ quomodo videatur Cū
enim diceret. Vidi dominum sedentem ⁊c.
subiunxit. Et ea que sub ipso erant replebāt
templum. Quod exponens Gregorius di.
Nos templum dei sumus. in quorum men
tibus habitare dignatur. sed ea que sub ip̄o
erant replebant templum quia quicquid d̄
illo modo conspicitur. hoc non est ipse sz sub
ipso est. Ea ergo que sub ipso erant implēt
templum. quia cum mens in contemplati-
one profecerit. non iam quod ipse est. sed il-
lud quod sub ipso est contemplatur. quoni-
nm ⁊ si angelus apparet infirme tamen mē-
tis desiderio satisfaciat. Vnde quecunq; ei⁹
misteria sic raptim conspicimus iam mul-
tum est ꝙ super nosmetipsos leuamur vnd̄
subiungit. Quid est ꝙ patres veteris testa
menti deum se vidisse testati sunt. cum tamē
deum videre non posse alij constanter affir-
ment. nisi hoc ꝙ patenter datur intelligi.
quamdiu hic mortaliter viuitur videri per
quasdam ymagines deus potest. sed per ip-
sam nature sue speciem non potest vt anima
gratia spiritussancti afflata. per figuras q̄s-
dam deum videat. sed ad ipsam vim eius
essentie non pertingat. Quamdiu ergo in
hac mortali carne viuitur nullus ita in con
templationis virtute proficit. vt in ipso iam
incircumscripti luminis radio mentis ocu-
los infigat. Neq; omp̄s deus iam in sua
claritate conspicitur sed quiddā sub illa spe-
culatur. vnde anima refecta proficiat ⁊ pt⁹
ad visionis eius gloriā pertingat. Quid est
g̃ dicere. Anno quo mortu⁹ est osias Vi. do
minū se. su. so. ex. et eleuatū ⁊ plena erat oīs
tra maiestate e⁹. et q̄ sub ip̄o erāt replebāt tē
plū. nisi qñ mdi elatio p superbū ⁊ presum-

¶ Sermo

ptorem regem. Osyam designatam a desi/
derio mentis occiditur ⁊ moritur. tunc vi/
demus dñm. hec est tũc mẽs nr̃a dei gloriaꝫ
ꝯtẽplatur. Q; aũt super soliũ excelsum ele/
uatũ sedisse dr̃. hũanã creaturã ⁊ animã ra/
tionalem cui per intellectũ deus presidet sig
nat iuxta illd̃ Sap̃. Aĩa iusti sedes est sapi
entie. que per dei pñtiã ad videndã ei⁹ glo/
riã eleuatur. sic em̃ dicit Gre. humana crea
tura solium excelsum ⁊ eleuatũ dr̃. q; ad ce/
lestẽ gloriã eleuata ꝓficit. Q; aũt subiungi/
tur. Et plena erat omnis terra maiestate ei⁹
hoc intendit. ꝙ anĩa sic visitata tanta abun
dantia gratiarũ illustratur. ꝙ etiã in corpus
qd̃ est terra redundat. qd̃ etiã ad sensum se/
pius est ꝯceptũ. Quid aũt sit templuꝫ gre.
iterũ insinuat dicẽs. Templũ eius hoc ẽ qd̃
solium. quia eternus rex ibi hĩtat vbi sedet
Nos ergo templum xp̃i sumus in quoꝝ mẽ
tibꝫ hĩtare dignatur sed ea que sub ip̃o erãt
replebant tẽplum q; quicquid de illo mo/
do ꝯspicimus adhuc nõ est ip̃e. Sic iacob
vidit angelum ⁊ vidisse se deũ fatetur. quia
cũ misteria eius ꝯspicimus iam multuꝫ est
sup̃ nosmetip̃os leuamur. ¶ R ¶ Veruꝫ
q; nec ysa. nec grego. explicãt quid sit illud.
qd̃ sub ip̃o existẽs impleat tẽplum. i. aniaꝫ
ysa. n. solum dicit ꝙ ea sub ip̃o sunt. et gre.
exponẽs hoc nil aliud dicit. nisi ꝙ ea que sub
ip̃o erant est quiddã qd̃ nõ est ip̃e. Ego ãt
curiosus explorator cupiens scire quid sit il
lud. in diuersis diuersa legi ⁊ nõ inueni ab
aliquo doctorũ moraliter explanatũ. Pro/
pter qd̃ o lector si ñ dedignaris accipe mediũ
sensum. nisi ⁊ tu inueneris meliorẽ. Deus
vt ait Moyses ignis ꝯsumẽs est. de⁹ vt ait
iohan. caritas est. Deus ergo ꝑm ambos ẽ
ignea caritas. qui cũ ad animã venerit. ip̃aꝫ
ex sui pñtia calefacit vt et ip̃a ignea caritate
ardere ĩcipiat. Illa g̃ inflãmata caritas q̃ ex
d̃i pñtia accidit anĩe. meo iudicio saluo me
liori est illud. qd̃ ysaias vocat sub ip̃o esse. et
implere templum. et quod Gre. vocat. non
esse id qd̃ est deus. Caritas ergo que afficit
animaꝫ sub illa caritate est que est deus. nec
etiã est deus qd̃ expresse declarat berñ dicẽs
Recte caritas deus ⁊ dei donũ est. itaq; cari
tas dat caritatẽ substantĩa accñtalem. vbi
dantẽ signat nomẽ est substantie vbi donuꝫ
nomẽ qualitatis. Qd̃ ergo Berñ vocat. ca/
ritatẽ accidentaleꝫ. hoc dicit ysaias. esse sub
deo ⁊ implere templum. et gre. quiddaꝫ esse
qd̃ nõ sit deus. Itẽ deus veritas est ip̃o dicẽ
te iohã. Ego sum via veritas ⁊ vita. qui cũ
ad animã venerit sua veritate illustrat aniaꝫ
ad cognitõeꝫ ⁊ sapientiã ⁊ talis illustratio il
luminãs animã. est illud qd̃ Esa. di. eẽ sub
deo ⁊ implere tẽplũ ⁊ gre. quiddam esse ꝙ
nõ sit ip̃e. Similiter deus est dulcedo iuxta
illud Sap̃. xvi. Substantiã tuã ⁊ dulcedi
nẽ tuã quã in filios habes ostendebas. hec
aũt dulcedo cum afficit animã ex sui presen
tia ad dulcorẽ. talis dulcor est sub ip̃o ⁊ non
est deus. primũ fit a patre. ꝑm a filio. terciuꝫ
a spiritusancto. Quod adhuc per similitu/
dinẽ possumus declarare. Tres virtutes ꝓ
cedunt a sole. scꝫ v̄t⁹ calefactiua. illuminati
ua ⁊ fructificatiua. et nil horũ est sol. sꝫ sunt
sub sole. dicimus tñ ꝯmuni modo loquẽdi
Video solem cuꝫ videmus splendorẽ in pa
riete. vel sol vrit me. cum hoc immediate ñ
faciat. sed ardor solis. Sic fit per omnem
modũ cũ deus per subiectã creaturã aparuit
patribus qui dixerunt se vidisse deum. cum
tamen creatura media vtpote angelus exte
rioribus sensibꝫ se obijceret vel aliqua ima
ginatoria species interioribus sensibus appa
reret. Nam de primo dicitur Genesis. cum
iacob luctans cum angelo dixit. Vidi domi
num facie ad faciem ⁊ salua facta est anima
mea. De secunda dicit Bernnardus Cum
diuini aliquid raptim ⁊ veluti in velocitate
chorusci luminis interfluxerit menti spiritu
excedenti siue ad temperamentũ nimij splẽ/
doris. vel ad doctrine vsum continue nescio
vnde assunt imaginatorie q̃dã reꝝ inferioꝝ
similitudines infusis diuinitus sensibus ꝯ
uenienter accõmodate. quibus adumbrat⁹
splendidissimus veritatis radius ⁊ ipsi ani
me tolerabilior fiat. et quibus illum cõmu/
nicare voluerit capacibilior fiat. nec solum
has duas apparitiones. sed nec purissimuꝫ
diuini nominis splendorem qui raptim q̃si
illuxerit dicimus esse deum. Quicquid eniꝫ
ab anima percipitur in eo ꝙ percipitur non
est de⁹. vñ antiqui sancti q̃ habuerẽt sine scĩa

Pet ad vincla.

simplicē sanctitatem crediderunt ⁊ dixerunt talem gratiā quā raptim in cōtemplatione senserunt esse deum. quod in libro sn̄iarum habetur pro articulo ꝯdemnato. ¶ S.

¶ Tercio ſuato ordine longe ante posito dicē dum est de benedictionis assecutione quam sancti homines ex premisso luctamine assequuntur. sic em̄ dicitur in p̄misso themate. Dimitte. n. me inquit Angelus ad Jacob iam em̄ ascendit aurora. Rn̄dit nō dimittā te nisi benedixeris mihi. Sequit̄ ⁊ bn̄dixit ei in eodem loco. Sic angelus magni ꝯsilij deus post luctamē beate ꝯtēplationis benedicit hominē ad omnez sanctitatē vite eius que nunc est pariter ⁊ future. Bn̄dicitur aūt ad tria. s. ad meritoꝝ multiplicatōez. virtutum vegetationē ⁊ ad sanctitatis perfectōez Primo dico benedicitur hō ad meritorum mltiplicatōez qꝛ post victoriā predictoꝝ luctaminū tā grati erūt d̄o ⁊ accepti hmōi victores. vt omne qd̄ agūt vel etiā patiuntur eis in meritū ꝯputetur. vt dicatur eis illd̄ Ecl. Sede comede in gaudio panē ⁊ bibe vinū in leticia. qꝛ deo placent opa tua. ac si dicat̄ Si sedere. i. quiescere comedere ⁊ bibere q̄ ſm corpus delectantur ⁊ placēt. multomagis omnia alia ad magna merita ꝯputātur Cum em̄ homo primū placet tunc per ꝯn̄s oīa sua placent. Nam vt ait Gre Nō abel placuit ex munere. sed mun⁹ placuit ex abel de hac bn̄dictione dicitur Gen̄. i. Bn̄dixit deus illis ⁊ ait. Crescite ⁊ multiplicamī ⁊ replete terrā. hinc Eccle. xi. Benedictio dei in mercedem iusti festinat ⁊ in honore veloci ꝓcessus illius fructificat. Item ad corn̄. Qui administrat semen seminanti ⁊ panē ad mā ducandum prestabit. multiplicabit semen nostrū ⁊ augebit incremēta frugū iusticie vestre. Secundo benedicuntur hi victores ad virtutū vegetatōm. cum em̄ in spirituali statu nemo possit ꝓficere nisi virtutib⁹ nobilitetur. ideo hec secunda benedictio est necessaria ad salutē. ex cuius efficacia virtutib⁹ vegetamur. Sic em̄ dicit bern̄. Deus virtutū nequaq̄ mētis thalamū ingreditur nisi lectulus ꝯscientie fuerit virtutib⁹ adornatus ⁊ subiungit. Quātū libet te affliges non dabit copiā sui nude anime nō insidet nisi virtutum vestib⁹ interiectis. De hac benedictione d̄r in p̄s. Bn̄dictōnem dabit legislator ibunt de virtute in virtutē. bern̄. Btē ⁊ scte vite locus in anīa esse nō poterit nisi medijs interiectis vestib⁹ dn̄o. n. sessuro super asellum vestes suas discipuli substrauerūt signātes deū nequaq̄ nude anime insidere. quaz nō inueniret ⁊ vestimēta virtutib⁹ ⁊ morib⁹ aplōꝝ. Tercio benedicuntur tales victores ad plenā sanctitatis perfectionē q̄ ex meritis precedentiū bonorum ita copiosa erit sufficiens ⁊ perfecta. vt ex virtute eiusdem bn̄dictionis om̄ia que sunt hoīs se disponēt ⁊ ornēt ad perfectionē. De hac bn̄dictione d̄r Eccl. xxx. dn̄i bn̄dictio quasi fluui⁹ inundās. ¶

¶ Sequitur q̄rtū p̄ncipale longe ante positū scilicet de diuine penitentie exhibitōne. qd̄ in eo quod subiungitur in predicto themate intelligitur cū d̄r. Ortusq̄ est ei statī sol. Quia post predicta quatuor luctamīa si tn̄ strennue vicerimus oritur nobis sol iusticie xp̄s deus noster. nō q̄ deū prius nō habuerimus cum sine eo penitus nihil possumus sed q̄ nobis modo oriatur cū flagrāti ⁊ amorosa dilectione luminosa ꝯgnitione ⁊ q̄ntū possibile est in hac vita gr̄osa fruitōne vt ad manū hēamus semper deū ineffabili dulcedine. nūc primū plenū deo obsequiū persoluentes iuxta illud Eccle. Cum ꝯsummauerit homo tunc incipit ⁊ cū quieuerit tūc operabitur. expectās cū gaudio vocatōez suā operante iesu xp̄o.

¶ LX De scō petro ad vincula.

Erat petrus dormiens inter duos milites Actuum. duodecimo. Dicit Gregorius. Res gesta aliq̄d in sancta ecclesia signat gerendū Sic quippe necesse est vt audiamus q̄ facta sunt quatenus cogitemus que nobis sunt ex eorum imitatione facienda. Hoc ergo festum qd̄ ad vincula petri dictū est. ad hoc institutū credim⁹. vt p̄ pet vīculatōez de pctōrū vīlis ꝯmoueam̄ ⁊ per eius liberatōez quō ⁊ nos liberari possim⁹ instruam̄. Res ergo gesta de petri liberatōe breuiter est tangēda vt p̄ eā q̄dā similitudine ad pctōꝝ liberatōem iusto ordīe veīam⁹. ¶ U ¶ Illa āt histo. tāgit

octo scz angeli ingressionē. carceris illumīa
tionē. lateris percussionē. petri excitationem
eius cinctionē. calciationē. vestimēti induti
onē. et angeli imitatōez. Primū tangitur ī
eo q̄ dicit angelus dñi astitit. scd̄m ⁊ lumē
refulsit in hīta. car. terciū ibi. percussoq̄ late
re petri. quartū ibi excitauit eū di. surge ve/
lociter. Quintū ibi precinge. sextum ibi. cal
cia te cali. septimū ibi indue te vesti. t. octa/
uū. et seq̄re me. Sed quid nobis ista histo/
ria proderit si nil in ea q̄d edificet inuenitur
aut cur tam diligenter ⁊ reuerenter in ecclia
annis singulis recitatur ⁊ retexitur. nisi eis/
dem spūaliter intellectis quiq̄ peccatores
possint a suoꝝ peccatorum vinculis liberari.
Quid em̄ per petrū vinculatū ⁊ liberatū ni/
si peccator accipitur. qui cum ab herode id ē
dyabolo vel per ꝯsensus inclinatōez. vel ma
li opis perpetrationē. captiuatur duabꝰ ca/
thenis. i. timore d̄ amissione boni ⁊ amore d̄
adhesione mali ꝯstringitur ⁊ ligatur. Qui
si liberari debet necesse est hoc fieri ꝑ omnia
predicta spiritualiter intellecta. Primo er/
go ad peccatorū liberatōez (q̄z per nos nequa
quam liberari possumus) necesse habemus
angeli ingressionē. Illius inq̄z angeli qui ꝑ
ysa. vocatus est magni ꝯsilij angelus qui est
deus. Nullus em̄ vnq̄z a peccatis absoluit̄.
nisi deus cor nostrū ingrediatur ⁊ dignetur
nos visitare misericorditer. Qd̄ intelligen/
tes ꝓphete certatim om̄es acclamabant. Vi
sita nos in salutari tuo dñe. Scd̄o postq̄m
carcerē cordis nostri ingredit̄. carcer noster
ad cognoscenda mala que ꝯmisimus eiꝰ p̄/
sentia illustratur. Tercio adhuc ꝓpius acce/
dens latus vbi cor est percutit per quod ad
penitendum surgitur sine mora. Ex his tri/
bus scilicet ingressione. carceris illuminati/
one ⁊ cordis percussione. qui in peccatis de/
lectabiliter dormiebat euigilare incipit. et ꝓ
fundissime penitere. Et sic in istorum triuz
virtute peccata nostra pelenissime remittun
tur ⁊ hoc quantum ad offensaz dei. ita vt si
talis morte preoccupatus discesserit in r̄fri/
gerio erit. Sed adhuc opus est multo labo
re. multo sudore vt macula cōtracta in anīa
deleatur. Dicit em̄ albertus super missam.
Oportet hominē per multa trahi añq̄z pec/
catū penitus deleatur. licet eniz de interiori
contritione offensa dei. que ad eternā penaz
obligabat per om̄ia sit sublata adhuc tamē
remanet macula que ad penā obligat tpalē.
et ideo sequitur in predicta hystoria. surge
velociter. Quarto ergo angelus magni con
silij q̄d est deus dicit nobis surge velociter
per exhibitionē operis ad satisfaciendū. ac
si dicat. Si post cordis ꝯpunctionē ⁊ pecca
torum remissionez mora viuendi accesserit
tunc predicta non sufficiūt nisi adiuncta fu/
erint que sequūtur. In verbo ergo resurre/
ctionis de satisfactione opis ꝯmonemur.

X Que aūt ⁊ qualia opa sint facienda vt
per ea dño satisfaciamus Sciendū q̄ tres
rerum habitus possidet omnis homo. s. res
corpus ⁊ animā per que possumus peccata
emendare. Nam de rebus d̄r thobie quarto
Elemosina ab omni peccato ⁊ a morte libe/
rat ⁊ facit inuenire miscd̄iaz ⁊ vitā eternaz.
hinc Eccle. Ignē ardentē extinguit aq̄ ⁊ ele
mosina extinguit peccatū Secundo peccata
per corporis exercitia emendamus. vnd̄ iob
xxx. Inueni in quo ei propicier ꝯsumpta est
caro eius suppliciis. Itē ps. Vide hūilitatē
meā ⁊ laborē meū. et dimitte om̄ia pcta mea
Tercio per exercitia anime peccata oīa emē/
damus. vñ. j. pe. iiij. dicitur. Caritatē conti
nuam hñtes. q̄z caritas operit multitudinē
peccatoꝝ. Sed ad quid proderit peccatorū
satisfactio nisi adiugatur eorundem pecca/
torum cessatio. Quinto ergo in predictis v̄
bis subiungitur precinge. quod est dicere.
Precinge lumbos tuos vt per continentiā
caueas ne satisfacienda iterum committan/
tur. Si enim laui pedes meos per satisfa/
ctionem. quid prodest si per cōtinentiā aut
similia nō cauebo? Qui enim baptisatur a
mortuo ⁊ iterum tangit eum. quid prode/
rit lotio illius. nam vt ait Bernardus. Erit
sine dubio iacenti q̄m recidiuanti deterius.
quia sicut dicit Ecclesia. Qui in vno offen/
dit multa bona perdit. Si ergo plene ⁊ per
fecte volumus liberari. cū petro p̄cingamꝰ
nos in artū statum. ne iterū cōmittamꝰ pec/
cata alia. Nā si in vna parte emēdamꝰ ⁊ in
alia ꝑte peccamꝰ. q̄ntū in vno liberam̄ tm̄ ī
altero irretimur. Hinc Ecclesia. Ve ingre/

pet' ad vinct.

dienti duabꝫ vijs. qꝛ nũq̃ ꝓueniet q̃ tende/
bat. qꝛ vt ibidem dr̃. Vnus edificãs ⁊ vnus
destruens quid prodest nisi labor. vnꝰ orans
⁊ vnus maledicẽs cuius vocẽ exaudit deus.
Neq̃ solum precingamur a peccati ꝯmissio/
ne sed ab omni carnali delectatione qd̃ caue
re monemur. Osee. viij. vbi dr̃. Noli leta/
ri israel. noli exultare sicut populi. ac si dicat
Noli gaudiũ tuũ ponere in d̃lectationibus
sicut faciunt seculares ⁊ filij huius mundi.
qꝛ vt ait iob. Lapides excauãt aq̃. qd̃ est di/
cere. Aque delectõnũ excauãt. i. eneruãt. lapi
des id est fortes homĩes. qui videntur duri
in laboribꝫ sicut lapides. hĩc dicit augꝰ. Si
animus noster habet vnde oblectetur extrĩ/
secus. sine delicijs manet intrinsecus qꝛ non
potest vtraq̃ possidere. Qualiter aũt ⁊ q̃m
diu predicta om̃ia agere debeamus instrui/
mur in subiunctis. ¶ Y ¶ Sexto ergo in p̃
dictis v̄bis subiungitur. Calcia te caligas
tuas. Ac si dicatur In om̃ibꝫ predictis quo
modo quisq̃ se regere debeat. et ea quãdiu
actitare exẽplaria instruant nos sanctorum
quos tanq̃ exemplaria inspiciamus. quod
nõ ex ꝓprio capite accipio. sed Grego. expo/
nẽs ait. Quid sunt pedes nostri nisi opera
nostra. quid vero calciamẽtũ nisi pelles mor
tuorũ animaliũ. calciamenta autem pedes
muniũt. Quid vero sunt mortua animalia
ex quorum pellibus nostri pedes muniũtur
nisi antiqui patres. qui nos ad eternam pa
triam precesserunt. quorum dum exempla
conspicimus nostrorum operum pedes mu
nimus. calciamenta ergo in pedibus habe/
re est mortuorum vitaꝫ conspicere ⁊ nostra
vestigia a peccati vulnere custodire. hec aũt
exemplaria hoc maxime vidẽtur astruere vt
vitam ipsoruꝫ in nos transferentes vsq̃ in
finem strennue perseueremus. Cum eniꝫ se
cundum philosophum vnaqueq̃ res a fi/
ne denominatur. nulla vita bona dicitur ni
si que in bonum finem fideliter perseueret.
Ille autem veraciter perseuerat. quoruꝫ vi/
ta de die in diem proficiens. per momenta
singula accipit incremẽta. Si enim bona vi
ta vsq̃ in finem ducitur affectu tamen lan
guente vel etiam deficiente talis vita licꝫ bo
na dicatur ex genere operis tamen veraciter
non est bona. quia quod melius est in opere
scilicet deuotio iã deficit. Sed affectus ⁊ ef/
fectus in nobis strennue perseuerẽt vt de no
bis dici possit quod de patriarcha ysaac di/
citur Genesis. xxi. Ibat proficiens atq̃ suc/
crescens. donec vehementer magnus effectꝰ
est. Et talis perseuerantia in paucis perma
net. quia circa vesperum vite languescere in
cipiunt ⁊ tedere. Quod Bern̄. lugens con/
queritur dicens. Non sine causa cuꝫ nobis
sint eadem principia conuersionis cum pa/
tribus. dispar valde conuersionis profectꝰ
inuenitur adeo vt cum ipsos de die in diem
profecisse. et cursum consũmasse legamus
apud nos iaꝫ magnus estimetur. si quis vl̃
ipsa conuersionis sue primordia conſuaret
vt non minus humilis. timoratus. solicitus
non minus feruẽs in medio q̃ in initio vid̃
retur. quibus in Apo. dicitur. habeo aliquid
contra te. ꝙ caritatem primam dereliquisti
Sed quid si predictis om̃ibus bene ꝑactis
homo incidat elationem di. in corde suo. il/
lud Luce. xiiij. Gratias tibi ago. quia non
sum sicut ceteri hominum. Erit sine dubio
sicut ait Gre. totum instar ꝯiecti pulueris
ventis obnoxium. et ideo subiungitur quod
valde necessariũ est ad predicta. ¶ A ¶ Se
ptimo ergo predictis annectitur. Indue te
vestimentis tuis. ac si dicatur. Ne a bonis a
deo tibi datis superbias. considera infirmi/
tatem carnis tue ⁊ memẽto quia cinis ⁊ pul
uis es. Q aũt per vestimentum corpus de/
beat intelligi docet Gre. di. super illo verbo
iob. ix. Abominabuntur me vestimẽta mea
Quid vestimenti nomine. nisi hoc terre/
num corpus exprimitur. cuius infirmitas
tanto diligentius cogitanda est. quanto a
domino sublimius promouemur. quod be/
ne faciebat Abraam qui cum a domino ad
tãtã familiaritatem esset assumptus vt cuꝫ
eo tanquam amicus cum amico loqueretur
ne ex hoc sup̄biret reuocauit ad memoriam
carnis sue vtilitatem dicẽs. Loquar ad do/
minũ meũ cũ sim cinis ⁊ puluis. De hac ꝯ
sideratõe monuit nos dñs. lu. ⁊ iohã. v. cuꝫ
cuidã sanato dixit. Tolle lc̃ꝫ t. ⁊ va. in do. t.
ac si diceret. Ne gr̃a curatõis sup̄bias tolle
lectũ infirmitatis tue ⁊ porta in domũ cogi/

tationis. vbi eandem ante oculos mētis po
sitam semper valeas meminisse. Hinc est q̄
illam fidelem dispensationē cū electis ⁊ di/
lectis suis dn̄s frequēter actitat. vt quanto
altius in gratijs ⁊ ꝯtemplationibꝫ subleuā/
tur. tanto turpioribꝫ ⁊ vilioribꝫ tēptatōnibꝫ
humiliantur. hinc Gre. Sancti viri q̄ sub/
leuāte spiritu ad summa rapiuntur q̄diu ī
hac vita sunt. ne aliqua elatione superbiant
quibusdam temptationibꝫ reprimuntur sic
q̄ fit certo moderamine vt vnusquisq̄ san/
ctoꝝ interius ad summa rapiatur. ⁊ tamen
adhuc tēptetur exterius. sicq̄ magno ordīe
ꝯgnoscimus quid in interiori profectu acci/
pimus ⁊ in exteriori defectu quid sum⁹ ⁊ mi
ro modo agitur vt nec de v̄tute quisq̄ extol
li debeat. nec de tēptatione desperet. q̄ dum
spūs sursum trahit. et caro retrahit. subtilis
simo interim iudicis moderamine infra sū/
ma ⁊ super infima in quodam medio anīa
liberatur. qd̄ cognoscentes viri spūales q̄n/
to altius proficiunt. tanto humiliando se
deijciunt dicente bern̄. Perfecti quiq̄ ⁊ spi
rituales cū ad robur ⁊ firmamentū virtutū
perueniūt. premūt se semper ⁊ deijciūt in id
qd̄ incipientiū est ⁊ inde infra se descendunt
inde supra se ascendunt ⁊ humiliando se ꝓ
ficiunt. non arbitrantes negligendam ꝯsciē
tiam voluntarie subiectionis. vsuꝫ socialis
vite ⁊ dulcedine fraterne caritatis. et dulce
fit eis cohumiliati summe maiestati. ꝯpau
pari filio dei paupi dīne sapiētie ꝯformari.
hoc sentientibꝫ in seipis qd̄ ⁊ in xp̄o iesu. hīc
surgit in eis illa sapientia. amor cum timo/
re exultatio cū tremore. His itaq̄ cōpletis.
Octauo predictis annectitur ⁊ feliciter con
cluditur. Sequere me. Ac si dicat angelus
qui in predictis profectibꝫ vite humane cō
cluditur. huic qd̄ reliquū est dicitur. Seq̄/
re me. i. angelicam vitā tene. Hn̄t autez an
geli tria exercitia scꝫ purgare. illumīare. per
ficere. Sic qui vsq̄ huc perueniūt. hāc an/
gelicā vitam in se transfigurēt. Dn̄t. n. pec/
catores orationibꝫ ⁊ persuasionibꝫ. purgare
bonos iam in melius ꝓficiētes exēplo illūi/
nare seip̄o perficere. hoc ē dn̄t conari ad hoc
vt perfecti fiant. Licet em̄ iam ꝑfecti sint nū/
q̄ tn̄ dn̄t se ita perfectos iudicare vt perfecti
ores fieri nō possint. sed semper vt in meli⁹
proficiant conari fideliter dicētes cū paulo.
nō q̄ iam apprehenderim aut perfectus sim
sequar aūt si forte apprehendam. hinc leo pa
pa. hoc est iustoꝝ perfecta iusticia vt nunq̄
arbitrentur se ꝓfectos. sed semper de his in
que peruenerūt ad ea ad que nondum ꝑue/
nerunt pia auiditate ꝯtēdant. sic itaq̄ imi/
temur aplm̄ petrū vt cū eo de cathenis ad re
gnū perueniamus. sic em̄ d̄r Eccle. de carce/
re cathenisq̄ interduꝫ quis egreditur ad re/
gnū. adiuuāte iesu xp̄o.

De sancto dn̄ico ſmo. LXI.

Qui custos ē do
mini sui glorificabitur. ꝓuerbi.
xxvij. di. Bern̄. Magna nobis custodia ne/
cessaria est. quia ante oculos agim⁹ iudicis.
cuncta cernentis. Ut ergo hoc thema ꝓposi
tum cū noīe huius sancti. s. dn̄ici cōueniat.
placuit hoc verbū assumere. vt tā rōne noīs
q̄m thematis de custodia que om̄i statui om
ni etati. omni homī nccia est. occasionem lo
quēdi congruā haberemus. Spūs em̄ san/
ctus qui huius sancti fidelem custodiam co
gnouit affuturā hoc ei nomē imponi ꝓphetā
do disposuit. vt qui suam fidelem haberꝫ in
tp̄e custodiā in vite veritate. haberet etiaꝫ ex
noīe pietatē. B. In verbis ergo ꝓposi/
tis duo tanguntur. s. sancta custodia ⁊ r̄mu
nerationis gratia. Primū ibi. qui custos ē
domini sui. scd̄m ibi. glorificabitur. Uerū
quia nullum genus sanctitatis repente atti
gitur. sed ad illud quasi quibusdam gradi/
bus peruenitur. Ideo sciendū q̄ gloriosus
iste sanctus ascēdēdo ⁊ ꝓficiendo. quq̄ ha
buit custodias. Primo enim custodiuit in/
nocentiam. secundo preceptorum obediēti/
am. tercio consiliorum eminētiā. q̄rto ꝯmis/
sos per fidelē diligētiā. q̄nto custodiuit dei
amicitiā. ex q̄bꝫ oībꝫ tandē meruit sublimit
glīficari. Prīo sanct⁹ iste a puerilibꝫ annis
incipiēs custodiuit oī solicitudīe innocētiā
cauēs ⁊ longe a se faciēs oīa que suā possent
innocētiam obfuscare. Innocentiam dico
quam in sacro baptisamo contulit ei deus.
siue ergo mundus impulsaret. caro titil/
laret. dyabolus infestaret. viriliter resti/

tit di. singulis ⁊ omnibus illud Job. xxiiij.
Donec deficiam non recedam ab innocen-
tia mea. iustificationem meam quam tene-
re cepi non deseram. Q si quis de puluere
humane respersionis sine quo vix aut nemo
viuere poterit irrepserit. statim per supero
gationem satisfactionis hoc modicum qd̄ d̄
liquit penitus exufflauit. Ad quam conser-
uandam duo sunt necessaria. scilicet princi-
pioꝝ repressio ⁊ actionū elongatio. De pri-
mo Re. i. de dauid dicūt philistei. Quomo
do potest melius placare dn̄m suū q̄ꝫ in ca-
pitiho nostris. de secuudo Sara dicit thobie
Nunq̄ꝫ cū ludentibus miscui me. nec cum
his qui in leuitate ambulant participē me
prebui. et sequitur. Ideo mundam seruaui
animā meam ab omni concupiscentia. Se-
cundo cuꝫ tp̄s infantie pertransisset. ⁊ ad an
nos discretionis quo bonū a malo discerne
re potuit peruenisset. cepit solicite custodire
mandatoꝝ obedientiam. cauēs prohibita ⁊
operans que precepit deus in vtroq̄ꝫ de con
tingentibus nil obmittēs. ita vt veraciter d̄
eo dicatur illud Eccles. xliiij. non est inuen-
tus similis illi qui conſuaret legem excelsi.
naꝫ sicut ecl. 45. d̄r. Dedit illi d̄s cor ad pre
cepta ⁊ legē vite ⁊ discipline. et iterū. De-
dit illi in preceptis altissimi potestatē. vt fi-
ducialiter gloriari potuerit ⁊ dicere illd̄ iob
xxiij. Vestigia eius secutus est pes meus. vi
am eius custodiui nec declinaui ex ea a man
datis labioruꝫ eius nō recessi. ⁊ in sinu meo
abscondi v̄ba oris eius. Verum qꝛ obſua-
tio mandatoꝝ ad perfectionem hominē nō
adducit. Juxta illud apl̄i hebreoꝝ. vij. Ni-
hil ad perfectum adduxit lex. et illud Gall.
ij. Non iustificabitur homo ex operibus le-
gis. ideo gloriosus iste custos prioribꝫ nō cō
tentus. vlterius se extendit. Tercio ergo cu-
stodit ꝯsilioꝝ eminentiā. vt nō solum p̄ce-
pta perficeret sed etiam ꝯsilia adimplebat.
aduertens subtiliter que consilia deus consi
liari in sacra scriptura ꝓponeret adimplēda
Que licet multa sint. ¶ Tria tamen ꝯ
silia ad statum huius sancti proprie pertinē
tia aliq̄liter hic tangemus premittētes prīo
quid sit ꝯsiliū ⁊ quō differat a preceptis Est
aūt ꝯsiliū persuasio melioris boni q̄ꝫ prece-
pta ꝯtineāt ad q̄ necessario non obligamur.
Differunt aūt ꝯsilia a p̄ceptis. qꝛ ad prece-
pta necessario obligam̄ ad ꝯsilia vero nō. qꝛ
p̄cepta sunt necessitatis. ꝯsilia v̄o volūtatis
Itē lex vetus dat precepta. euāgeliū v̄o p̄-
suadet. et supaddit ꝯsilia. Sunt aūt tria cō
silia vt prediximus ꝓprie ad religiosos per-
tinētia. scꝫ paupertatis. castitatis. et abdicatō
ꝓprie voluntatis. q̄ tria singulariter dispo-
nūt hominē ad perfectionē vite. In quibus
tribꝫ iste sanctus se sublimiter impendebat.
Nam de primo ꝯsilio paupertatis hortat̄ dn̄s
mathei. xix. di. Si vis pfectus esse va. ⁊ vē
de om̄ia q̄ ha. ⁊ da pau. et veni sequere me.
Itē Lu. xiiij. Nisi quis renūtiauerit om̄ibꝫ
que possidet. nō pōt esse meꝰ discipulꝰ. De
scdo ꝯsilio castitatis ꝓponit iterū dn̄s mat.
xix. di. Sunt enuchi qui se castrauerūt ꝓpt̄
regnū celorū. Itē mat. v. Audistis qꝛ dēm
est antiquis no mechaberis hoc ē preceptuꝫ
ego aūt dico vobis. Qui viderit mulierem
ad ꝯcupiscendam eā iā mechatus ē eam in
corde suo. hic ostenditur q̄ nō solum dāna-
bilis est ꝯsensus ad opꝰ mechie. sed etiā con
sensus in delectatōꝫ. vnde apl̄s. i. Corinth.
vij. di. De virginibꝫ p̄ceptū dn̄i nō habeo.
ꝯsiliū aūt do. De tercio ꝯsilio. scꝫ obediētia
iterū dicit dn̄s Luce. ix. Si quis vult veni-
re post me abneget semetip̄m hoc est ꝓpriaꝫ
voluntatē resignet. Hec tria ꝯsilia ꝓprie p̄ti
nent ad religiosos ⁊ denudant hominem ab
om̄ibꝫ que habet vel hr̄e potest. scꝫ a rebus
corpe ⁊ anima. Hec tria possidet om̄is hō.
A rebus denudamur p paupertatē. corpꝰ re
nuntiamus per castitatem. animam resigna
mus dando ꝓpriam voluntatē. et qꝛ iste san
ctus nō solū fuit in perfecto statu religionis
sed etiā religionis institutor ⁊ custos. ido hec
tria ꝯsilia in vita sua in summa perfectione
ꝯſuabat ⁊ fideliter custodiebat. Verū qꝛ de
us cuius gaudiū est fortitudo nr̄a. hūc suuꝫ
custodē in sua custodia fidelem inueniebat.
ideo cōmisit sibi thesaurū suū q̄ꝫ ꝓprio sang-
uine cariorē hūit aīas vicꝫ fidel̄r custodien-
das dicēs ei qd̄ prīo pastori p̄iter ⁊ custodi
dixit petro. s. si dili. me pas. oues me. Quar
to g̃ custodiuit ꝯmissas sibi aīas per fidelē
diligētiā. dignum quippe dn̄s iudicauit vt

qui domui sue hoc est custodie ꝓprie vite taꝫ
fidelis custos extiterat. non sub modio sꝫ su-
per candelabrū poneretur vt omnibꝫ qui in
domo dei. i. in ecclesia essent luceret. Si enī
magnum est vt quis super homines popula
res. qui quasi brutis animalibꝫ assimilātur
constituatur custos. q̄ꝫ magnuꝫ est vt q̄s sit
tam magnus ⁊ ydoneus. ꝙ custos super ali
os custodes ꝯstituatur. vt sicut quedaꝫ scri-
pta dicta sunt cantica canticorum eo ꝙ sua
dignitate singulari cuncta alia cantica ante
cellant. sic dñicus dictus est custos custodū
eo ꝙ virtute ⁊ vite sanctitate alijs custodi-
bus preferatur. vt merito ei illud Esa. li. va
ticinium applicetur cum dicit. Erit in no-
uissimis diebus preparatus mons domus
domini in vertice montium ⁊ eleuabitur su
per colles ⁊ fluent ad eū oēs gentes ⁊ ibunt
populi multi ⁊ dicent. Venite ascendamꝰ
ad montē dñi ⁊ ad domū dī iacob ⁊ docebit
nos vias suas ⁊ ambulabimꝰ in semitis eiꝰ
Quid per nouissimos dies. nisi tempus de
quo dicitur Luce. xiiij. Misit seruū suū sci-
licet dñicum hora cene. de quo iohā. j. Fili-
oli iam nouissima hora est in quo tempore
prepatus est mons. scilicet dominicus pro-
pter vite eminentiam domus domini id est
ordinis predicatorum. qui ordo iuste domꝰ
dñi dicitur. in quo ordine omnia que agun
tur in celis suo modo actitantur queris q̄d.
Vacare deo. laudare deum. contemplari d̄
um. frui deo. que vt ait bern̄. cuꝫ fideliter ce
lebrantur in cellis audeo dicere angeli dei ī
mo angeloꝝ dñs cellas amant ꝓ celis ⁊ eq̄
delectantur in cellis vt in celis. iuxta illud
delitie mee sunt esse cum filijs hominū. Se-
quitur in vertice montium. qꝛ sanctus dñi-
cus iam mōs preparatus positus est super
verticem montiū. i. super capita prelatoruꝫ
ordinis sui vt sit mons montiū sicut deus ē
deus deorum. sequitur Et eleuabitur super
colles. i. super simplices professores ordinis
sui. Qui licet sint inferiores respectu superi
orum. habēt tamē ⁊ ipsi ad hoc altitudineꝫ
respectu inferioꝝ scꝫ simplicium ꝓpter votū
sicut colles altitudinē habent super terram
Sequitur ⁊ fluent ad eum omnes gentes.
quia tota dei ecclesia ad eos tanqꝫ ad preci-
pua luminaria ꝯfluit vt ab eis audiant ver-
bum dei. Sequitur ⁊ ibunt populi multi
⁊ dicent venite ⁊c̄ qꝛ gustato ab eis v̄bo vi-
te dicunt. Iuuenes ⁊ v̄gines senes cum iu-
nioribꝫ venite ⁊ ascendamus per professiōꝫ
ad vitā ⁊ ordinē istoꝝ. et docebunt nos vias
suas. et ambulabimus instructi ab eis in se-
mitis eius. hoc est in arta via ipoꝝ. que re-
cto itinere ducit ad deum. Hunc aūt thesau
rum. s. ꝯmissas animas triplicitet custodi-
uit. scꝫ v̄bo predicatōis instantia orationis.
exemplo edificationis proseq̄re vt potes.
D Quinto dictus est iste sanctus dñicꝰ
id est dñi custos. quia affectuose custodiuit
dei amicitiam. q̄d iustum hꝫ ordinē ad pre-
dicta. Cum enī in suijpsius ⁊ proximi custo
dia inuētus sit fidelis ideo sibi dei amicitia
tanq̄ꝫ maior thesaurus custodiendus ꝯmit-
titur. per quā custodiā iterū ad maioris san-
ctitatis gratiā promouetur. qꝛ ex dei amici-
tia pullulat om̄e bonū. cuꝫ enī de hac amici-
tia allectus ꝯtinue sit nobiscū erūt om̄ia sua
nostra ⁊ nostra sua. Et ex hac ꝯmunione no
stra erūt sibi acceptabiliora. et ex suis parti-
cipatis erimus ditiores. vt ꝯfidenter dicere
possimus q̄d naturalis filius dixit ad patrē
Omnia mea tua sunt ⁊ tua mea sunt. hanc
etiam amicitiam sanctus dominicus per tri
plicē diligentiā custodiuit. Primo quia ca-
uit offensiones. frequētauit visitatōes ape-
ruit deo secretas reuelationes. In his enim
tribꝫ inter homines amicitia nutrit. quādo
enim homines cauēt se mutuo offendere et
incipiunt frequēter se visitare ⁊ secreta sua
sibi inuicē reuelare. ex his amicitia ꝯseruat.
⁊ ꝯseruata augmentatur Sic custos domini
sanctus dñicus dī amicitiam custodiuit ca
uens omniū dei offensam. et cū hoc deuꝫ su-
is meditationibꝫ. orationibꝫ intimis cogi-
tationibꝫ frequēter immo continue visitans
secreta sua per intimā viꝫ ꝯtēplationis hoc
est medullam intime deuotionis ꝯtēplādo
reuelauit. Nam de primo dr̄ prouerb. xvij.
Qui celat delictū querit amicitiā. Ille eniꝫ
celat a deo delictū qui nō facit illud. q̄d eniꝫ
agitur. deo celari nō potest. de secundo Ecc.
xvij. Vlie illoꝝ corā illo sunt sp̄. de tercio dic̄
Bern̄. Flagrans amor diuinus cū se intra

se cohibere non potest non attendit quo or-
dine qua lege verborum ebulliat. interdum
nec verba requirit. interduz nec voces solis
cōtentus suspirijs. De hac amicicia di. Ec.
xlviij. Beati qui in amicitia tua decorati sūt
Quare. qr. vt dicitur Sap̄. viij. In amici-
tia illius delectatio bona est. Si ergo cū bea-
to dominico cupimus celestis regni gloriaz
possidere studeamus eum in suis custodijs
fideliter imitari. Nam de eisdem etiaz hor-
tatur nos dn̄s in scriptura. et primo de pr̄ia
custodia. deute. iiij. vbi dicitur. Custodi te-
ipsum ⁊ animā tuā sollicite ⁊ iterum in p̄s.
Custodi innocentiam ⁊ vide equitatez. De
secundo iterum dicitur Deute vt supra Cu-
stodite mandata domini dei vestri que ego
precipio vobis. De tercio dicitur prouerbi.
Fili mi custodi precepta mea atqz consilia.
De quarto Jere. xxxi. Custodite q̄si pastor
gregem. de qua malach. Et custodite spiri-
tum vestrum. Ad quā nos perducat.

LXII. De eodem s̄mo. II.

Quicunqz hono-
rificabit me glorificabo eum. i. Re
gum. ij. ¶ Dicit Gre. Ille deum vera
citer honorat qui interiorem suum hominez
qui ad imaginem dei factus est a peregrinis
passionibus custodit. et in exterioribus acti
onibus deum hominē fideliter imitatur. cui
coniungit Bern̄. Dignus plane debet gl̄ifi
cari qui deum in vita sua studet imitādo ho
norare. Expedita ergo vna particula qua in
precedenti s̄mone visum est quanta solicitu
dine beatus dn̄icus deū in suis custodijs ho
norauit. in quibꝫ consistebat eius meritum.
Nunc dicendum est in quanta gratitudine
deus ipsum glorificauit in qua ꝯsistebat eiꝰ
premium. vtrūqz istorum in vtroqz tāgitur
themate. Nam primū tangitur in hoc ꝙ in
primo themate dicebatur. Qui custos ē do
mini. et in isto themate cum dicitur. Quicū
qz honorificauit me. Scd̄m in eo ꝙ diceba-
tur glorificabitur. et in isto cum dicitur glo-
rificabo eum. Sciendum ergo ꝙ deus glo-
riosum suū custodem tripliciter glorificauit
scz per vite sanctificationē sobolis ꝓpagatōz
⁊ vtriusqz eternā glorificationē. Primo di-
co glorificauit deus dilectū suum custodem
per vite sanctificationē. ipsum coram deo et
hominibꝫ sanctificans in hac vita. In q̄ sta-
tu dedit deus sancto suo triplicē gloriā. scili-
cet gratiosam ꝯuersatōem. omniū petitōm
exauditionē. miraculorum choruscationem
per que tria vite eius sanctitas ꝯprobatur.
Primo dico dedit ei deus in hac vita gratā
deo ⁊ hominibꝫ ꝯuersationez. vt quocūqz se
conuerteret gratiā apud deū ⁊ homines in-
ueniret. vt merito de seipso dicere possit illd̄
Sap̄. viij. Habeo claritatē ad turbas ⁊ ho
norē apud seniores. et in conspectu potentū
ammirabilis ⁊ facies principū mirabūtur
me tacentē me sustinebūt. loquētē me respi-
ciunt. s̄motōnāte me plura. manus suas ori
suo imponēt. Ita vt omnes ꝯuersationē eiꝰ
videntes ammirabūtur dicētes ꝙ non lon-
ge subditur. Non habet amaritudinē ꝯuer
satio illius nec tedium ꝯuictus illius. hoc ē
enī initiū sanctitatis nullum scandalizare.
sed per ꝯuersatōnis disciplinā omnes edifi
care. vnde Bern̄. Cuiꝰ omnibꝫ grataz ⁊ ne
mini onerosa est cōuersatio. huic sine dubio
de ꝓpria salute vniuersa multitudo ꝯsiderā-
tium attestatur. In omni ergo ꝯuersatione
tua si imitari volueris solicitus sis obserua
re vias tuas. et in conspectu proximi caue ti
bi a peccato ⁊ illi a scandalo. Scd̄m signuz
sue sanctitatis qd̄ accepit a dn̄o fuit omniū
petitionū exauditio. quod aperte legit̄ in le-
genda sua. Sic enim ibidem dicitur. Fate-
or tibi prior ꝙ tamē adhuc nulli vnqz expo-
sui. nec tu alteri q̄z diu vixero r̄uelabis. ꝙ nū
q̄z aliquid in hac vita a deo petij qd̄ nō asse-
querer iuxta votum. qd̄ reuera signū est ma
xime sanctitatis. Quis enim vnqz in hac vi
ta positus omnia que a deo petijt impetra-
uit. et qd̄ maius ē. quis vnqz tā perfecte dis-
cretionis spiritum accepit a d̄o. vt nunqz ta
lia peteret que dn̄s nec vellet nec deberet ali
qualiter nō exaudire. Petijt paulus vas e-
lectōnis a se carnis stimulū ammoueri. nec
qd̄ postulauit impetrauit. quia licet ad vtili
tatem exauditus fuerit. non tamē ad volun-
tatē sed audire meruit. tanqz non exauditus
Saule sufficit tibi gratia mea Und̄ magis
mirandum est de spiritu discretionis q̄m d̄

gratia exauditionis. Terciũ signũ sanctitatis fuit choruscatio miraculorũ. que licz nullam dent sanctitatis certitudinem. dant tamen probabilem similitudinẽ. Dicit enim Gregorius. ꝙ miracula hominem sanctuz nõ faciũt. sed ostendunt. Qui ergo de huius gloriosi sancti miraculis aliquid scire voluerit vel dicere percurrat, diligẽter vite sue hystoriã ⁊ videbit q̃m gloriosum fecerit eũ deus benedictus in sanctis suis ⁊ q̃ꝫ mirabilẽ eum fecit mirabilis deus. Tanta ⁊ talia per eum mirabilia est operatus vt veraciter dicere possimus ammirando. Gloria ⁊ honore coronasti eum dñe ⁊c̃. Sic patet quõ d̃s hunc sanctũ suum in vite sanctitate triplici hac gloria glorificauit. ¶ F ¶ Secũdo glorificauit deus hunc sanctũ suum in filiorũ ꝓpagatione. Si enĩ vt ait scriptura filiꝰ sapiens est gloria p̃ris exaltabimus hũc p̃rez qui tot filioꝝ ⁊ tam supra modum sapiẽtissimorũ pater extitit. vt tam in numero filiorũ q̃ꝫ in sapĩa eorũ nõ sit ponere terminũ neqꝫ finẽ. Nam in christo iesu per euangeliũ mltas ip̃e genuit Attẽdat ergo qui poterit q̃nta gloria dignus sit pater iste. qui de tot sapientissimorum filiorũ numero gaudet ⁊ letatur. Si eniz vt Eccle. dicitur. Melior est vnus filius timens deũ q̃ꝫ mille impij. quãtus est hic qui tot milia filioꝝ habet timentium. amantiũ ⁊ laudantiũ deũ in eternum. Nam de hac filioꝝ ꝓpagatiõe d̃r Eccl. xlviij Jureiurando dedit illi deus gloriã in gente sua crescere illum quasi cumulum terre ⁊ vt stellas exaltare semẽ eius ⁊ hereditare illos a mari vsqꝫ ad mare ⁊ a flumine vsqꝫ ad terminos terre. Q si hoc quantũ ad literã dictũ est de abraã qui ex promissione vnicũ accepit filiũ ⁊ verum est. cur non eque verificari poterit de patre dominico qui accepit a dño tot filioꝝ milia. Ut aũt omẽs huius ꝓpagationis gloriã videamus Sciendũz ꝙ gloriosus iste sanctus pater tria accepit gña filioꝝ que vsqꝫ hodie immo vsqꝫ in nouissimũ diẽ in huius ꝓpagationis germine florent pariter ⁊ florebunt. Nam filiorũ eius alij sunt gloriosi ex scientie illustratione. alij gloriosiores ex gratiosa verbi dei predicatõe tercij sunt gloriosissimi ex vite sanctificatõe.

Primo dico ꝙ filiorũ huius patris alij sũt gloriosi ex scientie illustratione. que enĩ religio aut q̃ natio humane vite tam gloriosos in sciẽtia filios enutriuit. Ipsi em̃ sunt qui habẽt scientiã boni ⁊ mali vt ordo veraciter gloriari possit ⁊ dicere illud Sap̃. vij. Deꝰ dedit mihi hoꝝ que sunt veram scientiam vt sciam dispositionẽ orbis terraruz ⁊ virtutes ⁊c̃. vt ille ordo gloriosus veraciter gloriari possit ⁊ dicere illud Ecclesi. i. Ecce magnus effectus sum ⁊ precessi sapientia, omnes qui fuerunt ante me ⁊ mens mea ꝯtemplata est multa sapienter. dediqꝫ cor meũ vt scirẽ prudentiã errorescqꝫ atqꝫ stulticiã. Tam salubriter enĩ profecerunt in sapĩa vt in eoꝝ opatione omnes homines stulti ⁊ simplices reputentur. iuxta illud Sap̃. xiij. Vani sunt homines in quibꝫ non subest scientia dñi ⁊ de his que vident bona nõ potuerunt intelligere eum qui est. et ideo ordo iste tanto est gloriosior quãto id qd̃ pre ceteris possidet ẽ gloriosius om̃ibꝫ diuitijs huius mundi. iuxta illud ꝓuer. viij. Melior est sapientia cunctis operibꝫ preciosissimis ⁊ omne desiderabile non potest ei compari. Ab his ergo filijs tã sublimi sapientia preclaris merito p̃r ip̃oꝝ sanctus dominicus est ⁊ dicitur gloriosus. Ipsi eniz sunt custodes ⁊ vigiles eterne spõse xp̃i. sciẽtes malignoꝝ occursus obuiare. hereses ꝯfutare. omnes qꝫ prauitates eliminare clausa reserare, obscura illuminare ita vt sicut. iiij. Re. v. d̃r. Non sit sathan neqꝫ occursus malus cui nesciãt obuiare. ¶ G. ¶ Secũdi filij huius gloriosi p̃ris dñici sunt gloriosiores ex gloriosa verbi dei predicatione. per quoꝝ doctrinã eccĩa dei proficit ꝯtinuis incrementis. Qui singulari dono gratie ad predicandum verbũ dei incliti facti sunt. de quibꝫ di. Sap̃. Spiritu intelligẽtie ĩpleuit eos dñs ⁊ ip̃i tanq̃ꝫ ymbres miserũt eloquia sapientie sue. labia enĩ eoꝝ salutarẽ disseminauerũt scientiã. opus sanctũ dignum benedictione plenũ fecerũt ⁊ misterium sibi traditũ deuote expleuerunt. vt veraciter dicere possint illud ysai. lxi. Spiritus dñi sup me eo ꝙ vnxerit me. ad annunciandũz mãsuetis misit me vt mederer ꝯtritos corde. et predicarem captiuis indulgentiã ⁊ claudis

apertionē. et predicerē annū placabilem do/
mino. vt ꝯsolarer omnes lugentes. Nec vl/
tra locū habet illud improperiū. ysai. xxxiij.
Vbi est literatus. vbi est ꝟba legis ponde/
rans. vbi est doctor paruuloꝝ. Naz d̄ bonis
doctoribꝰ mdꝰ iam plenus est. vt iam plu/
res sint docentes q̄ꝫ forsitan doctrinaz imitā
tes. Ordo ergo predicatorū ⁊ pater dñicus
ex hoc actu predicationis mirabiliter glorio
si effecti sunt. Nam inter omnes actus meri
torios nō credo nec iudico meliorē aut nobi
liorē q̄ꝫ illum. quā apl̄s ad alios actus com/
parans iudicat meliorē dicēs. i. Corin. xiij.
Qui loquitur lingua semetip̄m edificat. q̄
ꝓphetisat ecclesiam dei edificat. Volo autez
omnes vos loqui linguis magis aūt ꝓpheti
sare. Nam maior est qui ꝓphetat q̄ꝫ qui loq
tur lingua ⁊ subiungit. Volo in eccīa quin
q̄ꝫ ꝟba loqui sensu meo. vt alios instruam.
q̄ꝫ decē milia verboꝝ loqui lingua. Ecce q̄m
infinitū orationi prefert predicatōem. Mi/
ro ergo modo gloriosi sunt qui predicāt ver
bum dei. si tamē digne ⁊ fideliter illud agāt
digne vt quod verbis predicant vita ⁊ mo
ribus nō deformēt. vt quod predicauerīt fa/
ciendum in suis actibꝰ prius agunt. et qd̄ p̄
dicauerint dimittendum priores iudicent
non agendum. ne si dixerint ⁊ nō fecerint di
catur eis. Medice cura teip̄m. hinc Bern.
Solus ille de deo digne loqui poterit. q̄ se/
cundum q̄ꝫ cor dictat interius. exterius ꝟba
ꝯponit. qui calamū liugue tingit in sanguīe
cordis. quia tūc veneranda est doctrina cuz
qd̄ lingua loquitur ꝯscientia dictat. caritas
suggerit spiritussanctus ingerit. ita fideliter
vt nihil aliud nisi dei laudem ⁊ proximi bo/
nū querant. qui sic docuerit ⁊ fecerit hic ma/
gnus est in regno celoꝝ math. v. Qui ergo
sicut dictū est predicant coram deo ⁊ homi/
nibꝰ sunt per omnia gloriosi nec ulluz d̄i ob/
sequiū gloriosius inuenitur. Bene ergo bea
tus dñicus ex his suis filijs gloriosis glorio
sissimus predicatur. ¶ Tercij filij hu
ius patris dñici sunt gloriosissimi ⁊ sapien/
tissimi ex vite sanctificatione. qui superpredi
cta sanctitatis gloriā sunt adepti ip̄i sunt. n.
qui fide sunt illuminati. spe eleuati. caritate
inflammati. iusticia ordinati in perseueran
tia ꝯfortati. omniū deniq̄ꝫ miserijs ꝯforma
ti. peccata populi lugentes eoꝝq̄ꝫ vltioni se
opponentes miraculoꝝ signis effulgētes. de
quorū virtutibꝰ dicit Gre. Ecce electi d̄i car
nē domāt. spiritū roborant. demonibꝰ impe
rant. virtutibꝰ choruscant. p̄ntia despiciunt
eternā patriā vita ac moribꝰ predicāt. de his
tribꝰ sacrificatōibꝰ potest accipi illud Eccle.
xliij Sol tripliciter exurēs mōtes. quod est
dicere. Sol xp̄s deus noster tripliciter exu/
rit igne spiritussancti montes id est predica
tores qui dicti sunt montes ꝓpter preeminē
tiorem statuz vite. Sed diceret aliquis de
ordine eoꝝ qui absconditi seculo in solitudi/
ne delitescunt. difficile est ꝯuersantes in se/
culo talem ⁊ tantam ꝯsequi sanctitatē. iuxta
illud Eccle. xiij. Qui tetigerit picē inquina
bitur ab ea sicut ait apl̄s. Mundus totꝰ in
maligno positus est. Ad quod ego. Quāto
difficilior pugna. tanto gloriosior victoria ⁊
licet sit difficile nō tamen impossibile. ⁊ nisi
possent religiosi in seculo ꝯuersantes sancti/
ficari. non dixisset apl̄s ad philip̄. quibus/
dam ꝯuersantibꝰ in seculo. Omnia facite si
ne reprehensione in medio nationis praue ⁊
peruerse. inter quos lucetis sicut luminaria
in mdo. verbum vite continentes. Q̄ si hic
mea pro eis nō placet defensio. audiāt bern̄.
super cantica s̄mone interpellante pro eis et
dicente. Si is qui in claustro est. eum qui
versatur in populo interdum minus discre
te. minus ve circumspecte agere deprehende
rit. in verbo. cibo. risu. ira. nō ad iudiciū con
festim prosiliat sed meminerit scriptū. Me/
lior est iniquitas viri q̄ꝫ benefaciens mulier
Nā q̄ in tua custodia vigilas bn̄fac̄. sz qui
iuuat multos melius ⁊ vtilius facit. quod
si implere nō valet omnia sine iniquitate. i.
absq̄ꝫ inequalitate vite. sciat scriptū. q̄ꝫ cari/
tas operit multitudinē peccatoruz hucusq̄ꝫ.
Bern̄. Temerarie ergo obiurgat virū de p̄/
lio reuertentē mulier nēs in domo. quia vt
Jaco. v. Fratres si quis ex vobis errauerit a
veritate ⁊ ꝯuerterit quis eū scire debet. q̄m
qui conuerti fecerit peccatorez ab errore vie
sue. saluabit animā eius a morte ⁊ operit mul
titudinē peccatorū. Tercio glorificauit d̄us
custodem suum per eternam glorificatiōem

diuine fruitionis gloriã tanto ei ampli⁹ pre
ceteris cõmunicans. quanto ip̃e deuz in via
peregrinationis pre ceteris ardentius ada-
mauit. ¶ Glificauit aũt deus ipsũ tripli-
citer cumulans super eũ premiũ substantia
le. accidentale ⁊ generale. Primo dico glori
ficauit eum deus tanto abundantius cõmu
nicans ei premiũ substantiale (qđ est diuine
visionis fruitio in q̃ tota merces sanctorum
ꝯsistit) quanto ip̃e deum ardentius dilexit ĩ
via. Cum enĩ scđm doctores premiũ respõ-
det merito. et totius meriti radix sit caritas.
tanto pre ceteris dedit ei deus đ premio sub
stantiali. quãto in via ad eum ardentiorem
habuit caritatẽ. Premiũ enĩ essentiale qꝛ ꝯ
sistit in perfecta coniunctione anime ad đm
tanto proximi⁹ ꝯiunct⁹ est đo in patria. q̃n
to per caritatem ipse coniunxit se deo in via.
Quod aũt pater dñicus ardentẽ ad deũ ha
buerit caritatem ex hoc patet. ꝙ tam subli-
mem vitaz ⁊ tam preclaram ordinẽ institu
it. et institutũ transfigurando in se opere ad-
impleuit. di. enĩ Bern̄. Q̃ opa super eroga
tionis ⁊ ꝯsiliorum que pre ceteris ardua sũt
⁊ difficilia indicia sunt maxime caritatis vn
de cum premiũ remetiatur ꝑm caritatẽ habi
tam in via. hinc est ꝙ cum diuersi diuersi-
mode diligant diuersas etiam recipiant p̃-
miatiõs. licet vn⁹ đnari⁹ ꝙ ẽ vita eterna ⁊ vi
sio dei omnibus exhibeatur. et hoc est ꝙ ve-
ritas di. iohã. xiiij. In domo patris mei mã-
siones multe sunt. Qđ exponẽs Aug⁹. dicit
In domo patris mei diuersas premiorum
in vna vita eterna signat dignitates. Item
postillator in eodem premio increato qđ est
diuina visio. quasi in vno denario omnibꝰ
ꝯmuni mansiones multe sunt. i. diuerse p̃-
ticipationes siue fruitiones. quia plus ⁊ mi
nus fruuntur eadem beatitudine increata. ẽ
enĩ ibi in dispari claritate par gaudiuz ⁊ in
pari gaudio dispar claritas. De hac gloria
viri sancti dicitur Eccle. Dedit illi deus te-
stamentũ vite ⁊ sedem glorie sue. qui eñ fe-
cerit ⁊ docuerit magnus est in regno celoruz
Math. v. Qđ quia vtrũqꝫ fecit magn⁹ val
de in gloria est effectus. Secundo glorifica-
uit deus sanctũ suum in premio accidentali
quod est aureola. qđ nõ est aliud nisi decor
quidã proueniens ex ope precellenti ⁊ priui
legiato. quod ẽ predicatio virginitas ⁊ mar-
tiriũ. que sicut pre omnibꝰ alijs operibus q̃n
dã hñt excellẽtiã ⁊ difficultatẽ. sic ec̃ p̃ alijs
t̃mũerãtur p̃ aureolã qđ ẽ dimĩutiuũ ab au
rea quod est premiũ essentiale ⁊ qꝛ sanctus
dñicus egregius extitit predicator faciẽs qđ
docuit. Ideo clarificauit eũ đus hoc ornatu
qđ aureola nomĩatur. De his duobus pre
mijs. scꝫ aurea ⁊ aureola potest accipi. illud
Dañ. xij. Qui docti fuerint fulgebunt qua-
si splendor firmamẽti quantũ ad premium
substantiale qđ est aurea. ⁊ qui ad iusticiaz
erudiunt multos quasi stelle inperperuas
eternitates ⁊ hoc quantũ ad aureolam. Ter
cio glorificauit deus sanctũ suum super p̃di
ctas glorias premio generali dotibꝰ anime
que sunt tres. scꝫ cognitio. dilectio. adhesio.
et glorificabit adhuc post iudiciũ generale
quatuor dotibꝰ ip̃m corpus. que sunt clari-
tas. impassibilitas. subtilitas ⁊ agilitas. de
his tribꝰ glorificationibꝰ potest sumi. illud
apl̃i. i. Corinh. xv. Alia est claritas solis. a-
lia lune. alia stellarum. deo hoc totũ opante

LXIII. De sancto Laurẽtio.

Dispersit dedit
pauperibꝰ p̃s. ¶ R ¶ Dic̃
bern̄. Terrena omnia ꝑuando ammittim⁹.
largiẽdo ꝑuamus. p̃rimoniũqꝫ nostrũ retẽ-
tum perditur. sed manet erogatũ. Qđ cõsi-
derans beatus Laurentius tanq̃ prudens
mercator omnia que habuit ad dei gloriam
largiter erogauit. sciens pro singulis se pl⁹
q̃ centuplum accepturũ. In v̄bis ꝓpositis
duas particulas intelligimus. scꝫ Laurẽtij
largam distributõem. scđo largiorem dei re
munerationẽ. Primũ ibi. disper. de. paupe.
scđm ibi. Iusticia eius manet in seculum se
culi. Huius aũt sancti larga dispersio patz
in quinqꝫ. Dispersit enim pauperibꝰ elemo
sinam per omnium rerum suorum erogati-
onem. corpus dedit tortoribus per ignis ad
ustionem. cecis luminis gratiam per crucis
signationem. passioni pacientiam. per hyla
rem exhibitionẽ. deo animã per summã di-
lectionem. Dispersit aũt singula hec in sum
mo. Summum enim in elemosinarũ ero-

De sc̄o laurentio.

gatione est omnia erogare ⁊ nihil ex om̄ib⁹ ꝯseruare. summū aūt corporis exercitiū est corpus ꝯcremare. ignis em̄ adustio corpus grauissime affligit q̄r agit in corpus. Summū etiam beneficiū ꝓximis exhibuit in eo ꝙ nobiliorē sensū visū vicz per donū luminis reparauit. summū etiā passioni exhibēdum est gaudens ⁊ tranquilla patientia ꝓpter deū. deū etiā nō mediocriter dilexit. qd̄ ī eo luce clarius cognoscitur. ꝙ tam gaudens omnia sufferebat. nec dubiū quī summa p̄mia suscepit. qui vt predictū est summa merita hic premisit. hec de sancto laurentio breuiter tacta sufficiant. Nunc si delectent eius premia nō pigeat nos eius meritis ꝯformari. quia vt ait Gre. Ad magna premia non peruenitur nisi per magnos labores. cui ꝯsonat Bern̄. Satis delicatus miles est. qui sine victoria vult coronā ⁊ sine labore premiū requirit. Si ergo cū beato Laurentio cupimus premiari eius nos meritis ꝯformem⁹. Primo ⁊ ante om̄ia de tp̄ali substantia largas elemosinas pauperib⁹ erogātes. Ut autem in ꝯspectu dei grata sit nostra elemosina ⁊ accepta triplici debet amminiculo d̄corari. Debet enī esse iusta in acquisitōne. larga in distributōe. affectuosa in cordis ꝯpassione. Primo dico debet esse iusta in acquisitione. qui enī vt Eccle. d̄r. offert sacrificiū de subā pauperū. sic est ac si victimet filiū in ꝯspectu patris. hinc prouer. Honora dn̄m de tua subā ⁊ nō aliena. tho. iiij. De tua substantia fac elemosinā. Itē ysa. Frange esurienti panē tuū. Scd̄o elemosina debet fieri larga erogatōne vt s̄m facultatē q̄m possidemus elemosinā mensuremus. ita vt tantū demus. vt ex elemosina data aliq̄ꝫ penuriaꝫ patiamur. vt de elemosina qua pauperē reficimus nos aliqualem indigentiā sufferamus. hinc Gre. Tunc bonā elemosinā erogamus. cum ex hoc ꝙ pauperi damus nos defectū habeamus. hinc Tho. iiij. Si m̄ltū tibi fuerit abundanter tribue. Si v̄o exiguum tibi fuerit etiā exiguū libenter impartiri stude. Tercio elemosina debet exhiberi cū cordis ꝯpassione. Gratior est em̄ cordis cōpassio q̄ꝫ quelibet manus datio di. em̄ Grego. In ip̄o miscd̄ie op̄e apud eternū iudicē deū. plus solet animus pensari q̄ꝫ factū. Ad quā nobis excitandam nō ꝯsideretur paup̄ exterior. sed deus qui petit interior. Ipse em̄ dicit Math. v. Qd̄ vni ex minimis meis fecistis mihi fecistis. Non ergo buccella pāis debet deo negari a quo regnū celoꝝ petimus nobis dari. qui ergo nō potest cū sancto laurentio om̄ia pauperib⁹ erogare. saltiꝫ nō negligat que possidet ꝯmunicare. di. em̄ Fulgentius Qui tantā virtutē accepit a domīo vt om̄ia que in m̄do sunt celestis regni amore ꝯtēnat que habet vendat. et egenis expendat qui vero tante virtutis nondum est. tm̄ operetur in eo bona voluntas q̄ntū suppetat facultas. perfectus possideat primū locū imperfectus saltiꝫ perueniat ad scd̄m sit iste talis qui ad dexterā iudicandus assistat. ¶ L.

¶ Scd̄o demus cum beato Laurētio corpus tortorib⁹. qui nostris tp̄ib⁹ ecclesia in pace quiescente. nō vbiq̄ꝫ hn̄t. tamē vt ait Gre. Martires esse possumus etiā si nullo percutientiū ferro trucidemur. et iteruꝫ. Pax nr̄a habet martiriū suū. quia ⁊ si carnis colla ferro nō subdimus. spirituali tamē gladio carnalia desideria trucidamus Sunt ergo tria corporis exercitia que nostris tp̄ib⁹ pro martirio ꝯputantur per que sanguineꝫ nr̄m ⁊ si nō fundimus. tamē ꝯsumimus ac si gladio effundatur que nobis Eccle. xxxiij. sub methaphora describūtur. vbi dicitur. Cibaria ⁊ virga ⁊ onus asino. sic panis ⁊ disciplina ⁊ opus s̄uo. Per hec tria scꝫ panē. disciplinā ⁊ opus. tria intelliguntur. per q̄ martirium recōpensatur. Sunt aūt ista. scꝫ necessariorū restrictio difficiliū op̄atio ⁊ vicioꝝ castigatō. Nā p̄ panē nc̄citatis r̄strictōeꝫ. p̄ op⁹ difficiliū op̄atōꝫ. p̄ displinā viciorum castigationē accipimus ꝯpetenter. Hec enim tria martiriū recōpensant. q̄r per ip̄a corpus attenuatur maceratur vsq̄ꝫ ad ꝯsummationē sanguinis quē martires gladio effuderūt. Primo ergo corp̄i nr̄o omnē superfluitateꝫ denegemus sola ei necessaria ministrantes. Quod faciebat p̄s. Rēnuit ꝯsolari anima mea ⁊ apl̄s. Victū ⁊ vestitū hn̄tes his contenti sumus. hinc bern. Sunt qui in carne sua amāt terrenas ꝯsolaciūculas. siue in v̄bo siue in signo siue in facto ⁊ si hoc interrū-

punt aliquando. nō penitus tamē rumpūt. inde est q raro affectiones suas in deū diri gunt ⁊ eoꝝ deuotio ꝓtinua non est. sed hora ria. et vt verius dicā mometanea. Impleri aūt dei visitatōibꝫ aīa nō poterit q̄ his dis tractionibꝫ subiacet. ꝓpter qđ iterū di. bernī. De ꝑdimētis obsecro vt ꝓmestibiles sint ci bi. nō etiā delectabiles vel etiā ꝓcupiscibiles Scđo vt coꝝ nūm a ꝓcupiscibilibꝫ sit abstra ctū nos exerceamus in difficiliū ⁊ arduoꝝ opatione. dura ⁊ aspera ⁊ q̄ maxīe obsistunt ⁊ repugnāt nobis viriliter aggredientes nec ꝓmittamus nos vincere q̄ resistunt. qꝫ si se mel victi fuerimus ꝺ cetero erimus pusilla nimiores. hinc ꝺ Judicū. Magnanimoꝝ reperta est ꝓtentio. Nam magnanimes ne cesse est esse eos qui viriliter vincunt omnia que obsistunt. Itē noe. Reuertere ad seruī tutē q̄i per ꝓtentōez. Qđ dñs monere volu it cū dicebat. Mar. Contendite intrare per angustā portā vocās bona opa angustā por tam. que per delitias nūas fecimus nobis ar ta. vñ ad hanc bellicosam ꝓtētionē hortatur nos apls. hebre. xij. di. Curram⁹ ad ꝓpositū nobis certamē. aspiciētes in auctorē fidei. q̄ ꝓposito sibi gaudio sustinuit crucē ꝓfusione ꝓtēpta. nōdū em̄ vsqꝫ ad sanguinē restitistis Hec aūt duritia siue difficultas ex duplici causa cedit ⁊ molescit. s. ex fructus ꝓsideratī one ⁊ laboris assuefactione. de prīo di. apls ij. Corinth. Id qđ mometaneū est ⁊ leue tri bulationis supra modum in sublimitatem pondus glie opatur in nobis. de secūdo di. bernī. Primū aliquid importabile videt. p cessu tpis si assuescas ñ adeo graue erit. pau lopost leue senties. paulopost etiā delectabit // Ad Tercio predictis duobꝫ exercitijs su peraddamus castigatōez. vt si coꝝpus nostꝝ delitijs assuetū ꝺ predictis duobꝫ exercitijs aliquid surripiat. hec tercia castigatio resarti at. castigās ⁊ emēdans qđ in prioribꝫ negle ctum est. Quotiēs ergo coꝝpus necessarijs nō ꝓtentū superflua sumpsit vel opus dimi serit. calcaribus vrgeatur ⁊ durissime pu niatur. iuxta illud Eccle. xlij. Seruo pessi o latera sanguīare. hinc Bernī. Si qđ aliqñ intermissum fuerit. si quid imperfectum suo loco, suo mō, suo tpe nō transeat impunitꝫ vel etiā i irrecōpensatum Q̄ si quis dixerit illud puer. Clires nō suppetūt. Rñdetur q̄ ibidem subiungitur. Qui inspector est cor dis ipe intelligit. et obseruatorē anime tue nihil fallit. qꝫ vt ait Bernī. Jam vix est ali quis qui in his que ad deuꝫ sunt experiri ve lit quid possit. et qđ ꝓmptissime potest qī cunqꝫ fm carnē vel seculum siue timor im pulerit vel cupiditas traxerit. in tuo seruitio iudicat se nō posse. sed si fallimus homines inscios nō nos permittas dñe. vt q̄i volētes fallere te fallamus nosmetipos. non labora mus qꝫ nō possumus vel nos nō posse credi mus. vel ꝓsuetudine ocij vel delitiarū nr̄aꝝ nos nō posse efficimus. In his tribꝫ. s. p dē lectabiliū restrictionē per difficiliū opatōez et per de neglectis castigationē coꝝpis marti riū sufficienter recōpensamus. Tercio cum beato laurētio demus proximis lumīs gra tiā. vt qui in predictis exercitijs soli deo inte rius vixim⁹. nunc per bona exempla exteri us proximis luceamus. qđ monere studuit dñs Math. v. di. Luceat lux vra coram ho minibꝫ vt videntes bona opa vra glorificēt deū vīꝫ qui in celis est. nō vt nos laudemur sed vt deus glorificetur. Nam ne nos laudē mur. iubemur opa nostra occultare. vt aūt deus glorificetur iubemur ea manifestare. hinc di. Ere. Sic nūm opus sit in publico. quatenus intentio maneat in occulto. vt de bonoope nostro proximis p̄beamus exēplum ⁊ tñ per intentionē q̄ soli ꝺo placere cupim⁹ semper optemus secretū. // Ad Hoc aūt lumē boni exempli proximis nīis est tripli citer exhibendum vt ait Bernī. scz habitu. ac tione ⁊ fmone. Habitu ne sit notabilis. ac tione ne sit reprehensibilis. et fmone ne sit ꝓtemptibilis. De primo di. Aug⁹. Habit⁹ noster mores honestos perhibeat. disciplinaꝫ redoleat. maturitatē ostendat nō vt hominī bus placeamus. sed ne ei scandalum p̄beā mus. de scđo di. Ere. Expedit vt actiones no stras caute ⁊ prouide disponamus. de tercio Aug⁹. Sermo noster nō sit inanis. sed aut suadeat. aut moneat. aut ꝓsoletur. aut edifi cet. vel q̄ minimū est nō scandalisēt. hoc lu men boni exempli multo nobilius est ⁊ pro ximis vtilius. q̄m si nō scandalisēt. Hoc lu

per signum crucis cecos illuminaremus. qz primū lūmē sanctum facit hominē sed non istud. nam sicut veritas ait. matth. dicent in iudicio. Domine in nomine tuo pphetauimus ⁊ signa multa fecim⁹. Quibꝫ dicet dominus. Amē dico vobis nescio vos. Discedite a me operarij iniqtatis. Verū qz pauci in his que dicta sunt deo exhibent totum posse. Ideo deus salutem nostram sitiēs supplet qd minus facimus tribulationes imittendo. quas si virtuose sufferimus adhuc eximus glorioſi. Quarto ergo cū bō Laurētio passioni demus patientiaz. Ira vt quicquid tribulationis turbatōis. flagellatōis a deo vel hominibꝫ occurrerit nō solum patienter. sed gaudenter. pter dīm sufferamus nec contra deum murmurātes. nec malum hominibꝫ p malo procurantes. sed dicam⁹ cū Judith. nō vlciscamur nos p his q patimur. sed reputātes peccatis nostris hec ipsa minora esse supplicia flagellatōis dñi qi serui qui corripimur ad emendationē. nō ad pditionē nostrā euenisse credamus. Sūt aūt tres cause. pter qs nō solum tribulationes sunt patienter sufferende. sed summo deside rio affectāde. scz dei pmia. liberatōis gratia. pmiorum gloria. que tria tanguntur succincte in vno versiculo cum dicitur. Cum ipso sum in tribulatione. ecce primū. eripiā eum ecce secōm. et glorificabo eū. ecce tercīū. Repleamo nihil melius. secō nihil iocundius. tercio nihil vtilius. ℣ Quinto ⁊ vltimo demus deo cū beato laurentio animā per sūmā dilectionē. deū vt dignū est summa dilectione diligētes. Summū aūt adipiscimur ad dīam infinite ⁊ mediocris dilectionis. Summā aūt dilectionē illam dicim⁹. que per tres dīas ab alijs dilectionibꝫ inferioribus separatur. illam vicz q pugnat insuperabiliter. gustat insatiabiliter. hꝫet inseparabiliter. Primo ergo dico illam dilectionē meritō dicimus summā q pugnat insuperabiliter. nulli vnqz cedens q̄ntumcunqz tumultuanti aduersitati. in qua stetit aplūs. cū omnibus aduersitatibꝫ enūeratis subiunxit. Sz in his omnibꝫ supamus pter eū qui dilexit nos. In illa em̄ vita pmittit ⁊ mors deiderat. de qua di. Verū. Exilla dilectōe eruit illa fideliū intrepida pstantia cordis q̄ supplicia pmenentes ⁊ mortē calcātes. gaudentes per medias mortis fauces ad patriā festinabant. Secō illa dilectio gustat insatiabiliter. Ipa em̄ dilectio ministrat anie illum cibum qui de se di. Qui edunt me adhuc esurīt. quo gustato moriamur omnibꝫ q̄ sunt mōi. Ista em̄ dilectio (vt ait Bern̄) forti quadam violentia nō assensorijs gradibꝫ sed inopinatis raptibꝫ vel expressius rapit animā ad sublimia celestiū secretoruz. vbi sorbillatur ⁊ gustatur diuinū bonum. Tercio ista dilectio dr ideo summa qz hereret inseparabiliter. nihil vnqz admittēs per qd̄ se parari possit a caritate dei. In q̄ stetit aplūs cum dicebat. Certus sum qd neqz mors ꝛc. vt qz nō potuerīt nos separe a caritate q̄ est in xpō iesu. Unde ista dilectio ideo inseparabiliter hereret dr qz in vita permanet in sanctificatōem. in transitu in viaticū ⁊ defensionez in iudicio in redemptōez siue defensionē. in pa̅ in eternā sanctificatōez. hoc totū operāte in nobis ꝛc.

LXIIII. De eodem.

Laurentius bonū opus opatus est. verba sunt eccie beati laurētij gliam pconizantis. ℣ Di. Bern̄ Cū sponsa q̄ est eccia ꝟba in scripturis diuinis vel alterat vel alit̄nat. fortior est illa ppositio qz positio prima verboꝝ. Si em̄ cuiuslibet sancti ꝟba in sacra scripta posita vtpote ysa. Jere. pauli vl iobā. autētica accipiūtur cur nō magis ꝟba eccie ex illis oīnibꝫ tanqz ex mēbris pgregata ꝟba tanqz autētica recipentur. In ꝟbis g̃ pposinis scā eccia q̄ ē spōsa xpi sanctū laurentiū pmēdat ab opibꝫ suis bonis. Que aūt ⁊ q̄liter eius opa bona fuerint i fmone apparuit pcedēti. Nā ex bonis eius opibꝫ bonā gliam ⁊ imarcescibilē ē adeptus. Quē si pter adeptā e⁹ gliam ⁊ bona opa volumus honorare. studeam⁹ quō ipm in bonis suis opibꝫ imitem̄. vt si cupim⁹ ei⁹ honorē nō refugiam⁹ laborē. Ad hoc ei oīm fideliū xpianoꝝ dr esse intētio ordinata finaliter vt in bonis opibꝫ sanctos quoꝝ vita ad hoc nobis pponit imitent. vt sic ipi deū (d̄ q Deū. i. dr. Vidit ds cūcta q̄ fecerat ⁊ erant

valde bona) ꝓ viribꝫ imitati sunt. sic nos q̄
summū exēplar sequi nō possumus. saltim
tanq̄ mīora exēplaria imitem̄. Ut ergo opa
nr̄a bona faciamus ip̄a dēmus quibusdam
amminiculis tanq̄ ornamētis deo placenti
bus adornare. Dn̄t em̄ opa nr̄a ꝓcedere ex
opantis bonitate. ꝓmpta voluntate. intētio
nis sinceritate opis difficultate. studiosa vi
uacitate. feruēti caritate. et operantiū multi
plicitate. hec ornamēta opa nr̄a faciūt bona ⁊
erunt grata ⁊ accepta. nō solum tanq̄ bona
sed tanq̄ optima apud deū. Primo dico q̄
opa nr̄a erūt bona ex opantis bonitate. hinc
veritas Lu. vi. Bonus hō de thesauro cor
dis sui ꝓfert bonū. idē Non est arbor bona q̄
facit fructus malos. ac si dicat̄. Nullū opus
bonū fieri potest. nisi de hoīe bono. et tm̄ erit
opus bonū q̄ntū faciēs extat bonus. Vn̄ sic
bona planta facit bonū semen ⁊ rursum illd̄
bonū semen facit iterū bonā plantā si semīa
tū fuerit. sic bonus homo facit bonū opus ⁊
⁊ illud bonū opus rursus facit hominē me
liorē. vn̄ Aug⁹. Nihil est bonū nisi ex te bo
no. Itē Gre. Non placuit abel ex munere.
sed mun⁹ ex abel. In q̄ntū ergo boni sum⁹
corā deo. in tantū bona erūt nr̄a opa apd̄ de
um. ¶ Q. Scd̄o opa nr̄a dn̄t ꝓcedere ex
ꝓmpta voluntate. Quāto em̄ ꝓmptior ⁊ be
niuolentior tanto erunt opa meliora. ex hac
ꝓmpta voluntate offerebat ꝓpl's deo dona
ria. i. paralip̄. xxix. cū diceret dauid. Dn̄e de
us patrū nr̄oꝝ custodi hāc voluntatē cordis
eoꝝ. et semper in tui veneratōem mēs ista ꝑ
maneat. Quia vt ait apl's. ij. Corinth. iiij.
Si voluntas ꝓmpta est ꝑm illud qd̄ hꝫ acce
pta est deo. qd̄ aūt nō est voluntariū. non est
gratū dn̄o nec acceptū. Und̄ exo. xxxv. Oīs
volūtarius ⁊ ꝓnus anīo offerat dn̄o. qꝛ a no
lentibꝫ nihil oīno acceptat̄. qꝛ vt ait apl's. ij
Corinth. ix. Unusquisq̄ ꝓut destinauit in
corde suo offerat. nō ex tristicia aut ex neces
sitate. hylarē em̄ datorē diligit deus. Nō eī
ꝯsid̄at d̄s quid offerat̄. sꝫ ex q̄nto. s. affectu.
Di. em̄ Gre. Cor ⁊ nō substātiā pensat de⁹.
nec ꝯsiderat q̄ntū in eius sacrificio. sed ex q̄n
to offeratur. Valuit nāq̄ petro ⁊ andree re
gnū celoꝝ rethe zachee dimidiū subē sue va
luit vidue duo minuta. valuit alteri calicez
aque frigide. Regnū itaq̄ d̄i tm̄ valet q̄ntū
habes. valet etiā bonā voluntatē. nam ante
dei oculos nūq̄ vacua est manus a munere
si arca cordis repleta est bona voluntate. qꝛ
vt ait Bern̄. Bona voluntas in animo ē ori
go omniū bonoꝝ ⁊ oīm mater virtutū. q̄m
qui habet secum. hꝫ quicquid ei ad bene vi
uendi opus est. ideo custos anīe sue vald̄ dꝫ
esse solicitus circa custodiaꝫ voluntatis sue.
vt prudenter intelligat ⁊ discernat quid sit.
qd̄ in totuꝫ vult. et ꝓpter qd̄ vult. quicquid
aliud vult. qd̄ aūt in totū vult ꝯsiderandū
est ei quid illud sit qd̄ sic vult. deinde q̄ntuꝫ
velit ⁊ quō velit. vtrū vsq̄ ad ꝯtemptū sui
ip̄ius ⁊ omniū que sunt vel esse pn̄t. et hec n̄
tantū ex iudicio ratōnis sed etiam ex affectu
mētis vt iā voluntas plus q̄ voluntas sit vt
amor sit. qꝛ magna voluntas amor est. sꝫ ne
magna voluntas oberret. recta indiget intē
tione que in debitū finē dirigat voluntatem
Tercio ergo opa nr̄a fieri dn̄t in recta inten
tionis sinceritate. Est aūt recta ⁊ sincera in
tentio. vt singula nr̄a opa nō ad placenduꝫ
hominibꝫ. sed ad placendum soli deo fideli
faciamus. Et qꝛ deus nobilissimus est finis
ideo cuicunq̄ opi nostro talis finis per rc̄aꝫ
intentionē ponitur. erit nobile sup̄ modum
sic em̄ vulgariter d̄r. Si finis bonus totum
bonū. hīc bern̄. Intēde ī deū ꝓpt̄ d̄m. hoc ē
vtrāq̄ faciē hr̄e pulcerrimā. i. actionē ⁊ intē
tionē. hinc veritas di. Si oculus tuus sim
plex fuerit totū corpus tuū lucidum erit. qd̄
exponēs Aug⁹. di. Oculum hūc accipere de
bemus ip̄am intentionem q̄ facimus quic
quid facimus. q̄ si mda fuerit ⁊ recta et illud
aspiciat qd̄ aspiciendum est. omnia opa nr̄a
q̄ ꝑm eā operamur necesse est esse bona. Vn̄
nouimus oīa opera nostra tūc esse munda ⁊
placere in ꝯspectu dei si fiant simplici corde.
id est intentione superna. q̄ om̄ia opera nr̄a
totū corpus appellant̄ qꝛ apl's membra nr̄a
dicit quedam opera. q̄ improbat ⁊ mortifi
canda precipit di. Mortificate membra ve
stra que sunt super terrā. fornicatōem. īmū
diciā. auariciā. Non g̊ quid quisq̄ faciat. sꝫ
quo animo ⁊ qua intentione faciat ꝯsideran
dum est. ¶ R. Verū qꝛ nec voluntas nec
intentio approbatur si circa leuia ⁊ ꝓpe nlla

De sco Laurentio.

exerceantur. Quarto opera nostra operari debemus cũ difficultate. hoc est dñt esse ardua ⁊ difficilia. vt ex arduis ⁊ difficilibꝫ voluntas ⁊ intentio ꝯgnoscatur seriosa. Ad hanc difficultatẽ conati sunt omẽs qui deo vnq̃ placere cupiebant ꝯsiderantes ꝙ dura ⁊ aspera ⁊ valde difficilia in dño iesu christo p̃cesserunt; qui omnibꝫ suis electis ⁊ dilectis di. Lu. Ego dispono vobis sic̃ disposuit mihi pater meus regnũ. ac si dicerꝫ. Sicut disposuit mihi pater meus vt veniẽs de celo in hunc mdm nõ nisi per dura ⁊ aspera reuertar illuc. Sic ⁊ ego dispono vobis vt sequamini vestigia mea. Cui ꝯsonat qd̃ dr̃ in actibus. per multas tribulatões oportet nos introire in regnum. Qui em̃ (vt ait apl's) sunt xp̃i carnẽ suam crucifixerunt cũ vicijs ⁊ concupiscentijs. Ad hec laboriosa ⁊ gloriosa exercitia hortatur nos dñs ysa. xxxv. di. Cõfortate manus dissolutas ⁊ genua dbilia roborate. Qd̃ si nos nõ castigabimus deus vtiq̃ castigat nos. si tamẽ sumus de numero electorũ ⁊ inter filios dei ꝯputati di. illud ysaie. Ego maius pondus apponã. Nulli ergo electorũ hic parcitur. iuxta illud apl'i He. xij Flagellat omnẽ filiũ quẽ recipit. qui aũt di. omnez nihil excipit nisi eos quibus percipitur vt cruciẽtur in eternũ. de quibꝫ dr̃ p ysa. Miserere impio. qd̃ exponẽs Berñ di. Hãc miscdiam ego volo pater miscdiarũ. volo vt irascaris mihi pater sed ea ira qua corrigis deuiũ nõ qua excludis deuia. sic ergo electi ⁊ reprobi habent sua distincta tempora ad castigandum. di. Gre. Ideo deus hic quibusdam parcit vt eos imperpetuũ cruciat. ⁊ iõ hic ferit quosdam nõ parcendo vt in eternũ parcat. qd̃ per sile oñditur subiungẽs. Desperatis egris quicquid poposcerint medici dari precipuunt. et eis qui reuerti ad salutẽ p̃nt quicquid appetũt dari contradicit. Eligat ergo quisq̃ qd̃ voluerit. qꝛ impossibile ẽ quin altero istoꝝ. s. vel in p̃nti vel in futuro omnis homo duris ⁊ asperis cõteratur. qui ergo futuris malis se subducere desiderat. mala presentia sufferat patienter. si autem mala presentia declinare desiderat. futura mala expectat certius omni certo. // S.

Quinto opera nostra facienda sunt studiosa viuacitate. hoc est vt cum magna diligentia ⁊ summo conamine nostra opera faciamus. nam fidelis diligentia iuncta operibꝫ plus q̃m ip̃a appreciatur. propter quod .ij. paralip̃. xix. dicitur. Cum diligentia om̃ia facite. scientes ꝙ in oculis dei placet diligẽtia plus q̃m opus. Hec autem diligẽtia nõ est aliud nisi intenta deuotio ⁊ deuota attentio. Et hoc facimus quando mentem nostrã infigimus in id qd̃ tunc agimus omnẽ euagationem mentis ꝯstringentes. de hac diligentia ⁊ diligenti deuotione di. Berñ. Ammonendus est spiritualis homo quanta potest puritate cordis intendere in eum cui sacrificium offert seip̃m attendere qui offert ĩtelligere quid offert ⁊ in his infigere mentẽ quousq̃ proijciat ex his lacrimas deuotõis et tunc currit deuotio sine labore. sine sudore via sua. Hec diligentia multum grata et accepta est ipsi deo. sicut eius oppositũ multum displicet ipsi deo qd̃ est tepiditas ⁊ negligentia. Unde qd̃ anima in corpore. hoc ẽ deuotio in opere. Quantumcunq̃ eniꝫ aliquid sit de genere boni. si bene hoc est diligẽter non agitur perdit quodammodo bonuꝫ suum. vnde ad hanc deuotam diligentiam monere voluit nos dominus Deute. cũ dicebat. Juste quod iustum est exequaris. Justum enim ẽ quodlibet bonũ opus quod rationem habet boni. quod tũc iuste agimus quando illud debito conamine domino exhibemus. Hanc attentam deuotionem cõmendat apostolus. i. Corinth. xiiij. cum di. In ecclesia volo quinq̃ verba loqui in sensu meo q̃m decem milia verboruꝫ sine intellectu. ac si dicat Breuis oratio cum sensu adhibito plus placet ⁊ placeat quam longa sine intellectu. vt si placere cupimus opera nostra deo offeramus ea cum libaminibus sicut mandatum est in lege captiuantes (vt consulit Apostolus secunde Chorinthiorũ decimo) omnem intellectum in obsequium christi. quia vt dicitur Sapientie. Spiritussanctus auffert se a cogitationibus que sunt sine intellectu. quod exponit Bernnardus dicens. Licet nulla cogitatio sit sine intellectu. ille tamen dicuntur sine intellectu esse que non habent vtilem intellectum et sunt vane et ociose cogitationes. que etiam preter eam intentionem fiunt. Ubi et si

repellere a se spiritū sanctū nō est in voto cogitantis. fit tamen ex culpa negligentis. vt spiritus discipline merito se auferat a cogitationibꝰ indisciplinatis. ¶ L ¶ Sexto ergo opa nostra facere debemus ex sincera caritate sine q̄ nullum opus q̄ntūcunq̄ de genere boni aliqualiter acceptatur. qd̄ expresse apl̄s insinuat. i. Corith. xiij. di. Si linguis hominū loquar ⁊ angelorꝫ. caritatē aūt non habuero factus sum tanq̄ es sonās ac cymbalum tinniēs ⁊c̄. In quibꝰ verbis ꝓponit q̄ttuor nobiliora exercitia que fieri pñt. probans per locū a maiori. vt si hec tam nobilia tam sup̄ma exercitia sine caritate nō valeant. multo minus mediata ⁊ minora exercitia valent. Quā autoritatē apl̄i. bern̄. exponēs sic di. Caritas est bonū in qua nec opus minimū despicitur sine qua nec maximū acceptatur. nō predicatō ⁊ si linguis angelorꝫ fiat. nō fides etiā si mōtes transferat. nō elemosina etiā si omnes facultates in cibos pauperū distribuat. nō corpis afflictio. etiā si tradatur corpus vt ardeat. non missarum solennia q̄ ante reconciliationē fratris munus prohibetur. Est em̄ fortis vt mors dilectio. que nihil aliud sinit amātem cogitare nisi qd̄ amat. qua em̄ parte sibi esse possit illius obliuio. qui p̄ter illos radios incircumscripti luminis. preter illos riuos incorrupte dulcedinis. quibꝰ ineffabiliter anīaꝫ influit ⁊ replet deus ⁊ amāti se prebere non cessat nihil sentit. Integrum quippe amator dei quocūq̄ se vertit familiarē habet ammonitōeꝫ amoris rebꝰ ip̄is pro speculo vtitur ⁊ in omni qd̄ cernit sui amatoris resultat memoria. Aspicit cuncta quō ꝯdidit fine. et in his om̄ibꝰ nō tam ammirabilis q̄ꝫ amabil' occurrit. atq̄ ex arra dilectōnis quā priꝰ tulit sapienter estimat q̄nta reseruauit in dotem castus columbinus q̄ oculus amor est. qui in rebꝰ humano vsui ꝯcessis nulla libidine figitur sed in transitoriis cōtēplatur eterna. Septimo opa nostra opari debemus opātiū multiplicitate. hoc est vt om̄ia mēbra corporis ⁊ om̄es affectus anime mutuo se adiuuēt ⁊ certatiꝫ ꝯueniāt in obsequiū xp̄i. q̄ sic d̄r in ꝓuer. xvij. Ubi frater adiuuatur a fratre. ibi firma est ciuitas. q̄ si fideliter se adiuuent cito proficiet bonum opus. Talis coadiuuatio multum placet deo sicut d̄r Eccl. In tribus beneplacitū est spiritui meo. q̄ sunt probata corā deo ⁊ hominibꝰ. quorum vnū est concordia fratrū. Si aūt hi fratres dissentire incipiunt. om̄e bonū quod agitur nihil valet. sic em̄ dicitur Eccle. xxxiiij. Unꝰ edificans ⁊ vnus destruēs. quid prodest nisi labor. vnus orans ⁊ vnus maledicēs. cuius vocē exaudit deus. taliter agēs homo nō proficit. Si em̄ lingua orauerit. manus aūt spoliauerit. aut manus elemosinā erogauerit ⁊ lingua blasphemauerit quid proficiet. certe nil prohibet paulus. i. Corinth. i. Fratres nō sint in vobis scismata. Sic itaq̄ omnia concorditer facimus adiuuante ieso xp̄o

¶ LXV. De assumptōe v̄ginis gl̄iose.

Dauid et omnis israel deducebant arcā federis domini in iubilo. para. xv ¶ U ¶ Dicit Hiero. Nulli dubiū quī totū ad laudē ⁊ gloriaꝫ filij pertineat. quicquid digne genitrici sue exhibitū fuerit. vt ergo in vna eademq̄ reuerentie exhibitione. et filium glorificemus. et matrē honoremus dignū duximus aliq̄d dicere. qd̄ laudem matris ⁊ filij gloriā redoleat. vt apud filiū meritū ⁊ apud matrē intercessionis gr̄am ꝯsequamur. Propter qd̄ sciendum q̄ gloriosa v̄go ⁊ mater dei ꝓpter infinitas eius prerogatiuas ⁊ excellentias que nec paucis verbis. nec figuris exprimi poterunt. multis est nominibus designata. et enigmatibus figurata. Nam propter vite eius sublimitatem celum. propter gratiarum fertilitateꝫ terra propter humilitatis profunditatem mare est appellata. Sic ⁊ in hoc loco propter reuerentiam quam patres antiqui veteri arce exhibebant. arca est vocata. In verbis ergo propositis quatuor intelligimus. scilicet assumentis dignationem. modi sumendi venerationem. assumpte persone sublimationem. omnium istorum spiritualem exultationem Primum ibi dauid ⁊ om̄is israel. scd̄m ibi. deducebant. tercium ibi. arcam domini. quartum ibi. in iubilo. Verum quia hec festiuitas ad personam assumptam. id est ad v̄ginē gl̄iosaꝫ q̄ nobis

In assumptione beate marie v

noīe arce ꝓponitur solū pertinet. ideo obmissis alijs duo dicātur de ea. scz de arce ad mariā ꝯparatione. scdo de nr̄a ad arcā exercitatōe

¶ Dicitur aūt beata virgo arca ꝓpter q̄tuor similitudines. scz ꝓpter celestis panis ꝯtinētiā. ꝓpitiationis clemētiā. pre ceteris excellentiā. obsequiorū reuerentiā. Primo dico q̄ per arcā btā virgo ꝯuenienter accipitur ꝓpter celestis panis ꝯtinētiā. qz sicut vetus arca celestē panē. māna viz in se continebat sic btā v̄go eū qui de seip̄o di. Joh. vi. Ego sum panis viuus qui de celo descendi. in se gerebat. Scdo dicta est arca ꝓpter ꝓpitiationis clementiā. qz sicut arca semper ꝯiuncta fuit ꝓpitiatorio dn̄o iubēte Exo. Pones ꝓpiciatoriū super arcam. sic ꝓpitiatio ⁊ misericordia sp̄ cōiuncta est virgini gloriose. hinc Bern̄. Sileat miscdiam ⁊ laudem tuā v̄go beata. qui te in suis necessitatib⁹ inuocatam sibi nō sentiat ꝓfuisse. et subiungit. Nos ergo seruuli tui ceteris in virtutib⁹ tibi ꝯgaudemus. Sed in miscdia tua potius nobisip̄sis. laudamus virginitatē. hūilitatē miram̄ sed miscdia tua miserijs sapit dulcius. hāc amplectimur carius. hāc crebrius īuocam⁹ Tercio btā virgo ꝓpter excellentiā arca dicitur. qz sicut antiquitus inter om̄ia vasa sanctuarij arca fuit excellentissimū atq̄ dignissimū. sic arca nr̄a gloriosa virgo inter om̄es puras creaturas dignissima est. et hz in omnib⁹ principatū. hinc ex persona eius dr̄ Eccle. xxiiij. Ego in altissimis habito gloriosa scz dignitate ⁊ excellentia. hinc Bern̄. Et si multa facta sunt in creaturis. nihil tn̄ tam magnificū tam excellens fecerūt opus digiti dei. Quarto gloriosa virgo dicta est arca ꝓpter obsequiorū reuerentiā precipue. quia dauid ⁊ vniuersus israel tria obsequia arce veteri exhibebant. q̄ etiā in hodierna festiuitate deus cū om̄i militia celestis exercitus reuerent cum arca nr̄a exercebat. Primo eniz antiqui p̄res arcā suā gaudenter deduxerūt. reuerēter introduxerūt. decenter locauerunt sic̄. i. paralip̄. xv. exprimit̄ euidēter. sic eadez triplex reuerētia regine nr̄e est hodie exhibita gl̄iose. Per dauid eī. qui manu fortis dr̄. deus intelligit̄. per israel aūt oīs exercit⁹ celestis militie accipit̄. qui hodie gl̄iosam arcaz nr̄am deduxerūt. introduxerūt. ⁊ gl̄iosissime locauerūt.

¶ Hec tria per ordinē ꝓsequentes. de primo dr̄. ij. Re. vi. Dauid ⁊ vniuersus israel d̄ducebāt arcā d̄ domo obededom in ciuitatē dauid. Hec aūt vniuersitas filiorū israel qui deducebant arcā in septem turmas erat partita. Sic eni subiungitur in p̄dictis v̄bis vbi dr̄. erāt aūt cū dauid septez chori. Sic noster dauid ihūs xp̄s ⁊ vniuersus israel. i. vniuersus exercitus celestis familie deducebant arcā nr̄am gl̄iosam videlicet v̄ginē mariā de domo obedd̄o. qd̄ seruitus interp̄tatur signās eccl̄iam militantem. Erat etiā noster dauid septē turmis siue choris stipatus viz anglis. p̄riarchis. ꝓphetis. apl̄is. martirib⁹. ꝯfessorib⁹. ⁊ v̄ginib⁹. cum his septē choris hodierna die deducebat arcā istā dauid nr̄. Hec deductio ꝯueniēter legitur Hester. i. vbi dr̄. Precepit rex assuer⁹ vij. eunuchis qui in ꝯspectu eius mīstrabāt vt introducerēt reginā corā rege. posito sup̄ capite eius dyademate vt oñderet cūctis populis ⁊ principib⁹ illius pulcritudinez. per q̄s eunuchos p̄dicta vij. genera scōrū possūt ꝯueniēter intelligi. Qui bn̄ eunuchi vocantur. qz sicut Lu. xx. dr̄. in resurrectōne nec nubēt nec nubētur. Scdo antiqui p̄res arcam deductā reuerēter introduxerūt. sic eī dr̄. ij. paralip̄. v. Post hec salomō ꝯgregauit om̄es maiores natu filioꝝ israel ⁊ cūctos p̄ncipes tribuū ⁊ capita fam̄liaꝝ d̄ filijs isrl̄ i irl̄z vt adducerēt arcā federis dn̄i de ciui. dd̄ q̄ est sylō. venerūt itaq̄ ad regē isrl̄ in die solēni mēs̄ vij. Cūq̄ venissent cūcti seniores isrl̄. portauerūt leuite arcā ⁊ intulerūt eā ⁊ omnem paturam. Per hunc regem Salomonez qui pacificus interpretatur. deus pater qui in sua diuinitate semper quietus existens. disponit omnia suauiter. qui cum omni exercitu celestis militie nostram arcam reuerenter introduxit.

¶ Nec enim vacat a misterio q̄ eandem arcam Dauid dicitur duxisse. et Salomon introduxisse. qz ihūs xp̄s per dauid qui manu fortis dr̄. est d̄signatus. eo q̄ in passione mortis forti manu ad redimendū genus humanū pugnauit. occurrēs matri eā gloriose deduxit. Sed deus pater per salomonē designatus. cuius ꝓprium est da-

re regnū. ipam gloriosius introduxit. Q ār ad patrē pertineat dare regnū. aperte testat filius Mat. xx. vbi filijs zebedei stulte petentibus dixit. Nescitis quid petatis. Potestis bibere calicē quez ego bibiturus sum? Qui responderūt. Possumus. Et ait. Calicez quidem meū bibetis. sedere aūt ad dexterā meā vel ad sinistrā nō est meū dare vobis. sed quibus paratū est a patre meo. Cui pcordat illud Jaco. i. cum dī. Omne datū optimū et omne dōnū perfectū desursum est descendens a patre luminū. Unde quia supdictū est q̄ intulerūt arcā et omnē paturam

Propter quod sciendū. q̄ gloriosa regina hodie in regnū celoz est introducta cuz quadruplici apparatu. scz cū comitatus multitudine. diuitiarum magnitudine. decoris pulcritudine. delitiarum teneritate. His ār tuoz apparatibus gloriosa regina thalamū sponsi sui est introducta. De comitatus autem multitudine satis superius est expressū Secundo introducitur cum diuitiarū magnitudine. non cū talibus diuitijs que dantur hominibus in malum suum quas veritas vocat fallaces diuitias. sed cum diuitijs que vere diuitie sunt. Quarum tria sunt genera. scilicet diuine meritozum. virtutum et gratiarum. quas thesaurisauit gloriosa virgo super omnem puram creaturam. quia quaslibet habuit in summo prout poterant in via apprehendi. de quarum copia figuratiue dicitur. iij. Regum decimo. Non sunt allata vltra aromata tam multa q̄m ea que dedit regina saba regi salomoni. Hinc de his diuitijs dicitur Prouerbiozum tredecimo. Multe filie congregauerunt diuitias. tu vo supergressa es vniuersas. Tercio gloriosa virgo est hodie cum decoris pulcritudine presentata. Sic enim regine mūdi cuz vestium decore et ornatus pulcritudine suis sponsis presentantur. Est autem nostra regina cum septemplici vestimentozum ornatu celo hodie presentata.

Ipa enim sicut pie creditur cum corpore et ania est assumpta. Habuit ergo ex corpore quattuoz genera vestimentozum. scilicet claritatem. impassibilitatem. subtilitatem et agilitatem. que sunt quattuoz dotes corporis. q̄s post generalem resurrectionem corpora sanctozum consequūtur. Ex parte vero anime habet cognitionem. directionem. fruitionez in quibus septem ornatibus tanq̄ regalibus vestibus est presentata. De his enim vestibus dicitur Ruth. Induere cultioribus vestibus. De quo adhuc dicit ps. Astitit regina a dextris tuis in vestitu deaurato. quātum ad vestium pulcritudinem. circundata varietate quantum ad vestium multitudinem. Quarto gloriosa vgo est hodie introducta cum deliciarum teneritate. De quibus ex persona celestium spirituum ammirādo dicitur in Canti. Que est ista que ascendit de deserto delicijs affluens innixa super dilectum suum. Quis enim has delicias estimare sufficiat. quas in primo aspectu filij quez non in enigmate vt in via. sed facie ad faciē contemplatur anima sua suscepit. que licet teneriime diligeret filiū. vidit tamen se viriliter in amando. de his dicit Bernardus. Quanta est hec aut vnde ei ascendenti de deserto tanta affluentia deliciarum. neq̄ enim inueniuntur pares delicie in angelis quos in ciuitate dei letificat fluminis impetus deliciarum. qui potātur a vultu glorie voluptatis dei. hanc introductionem gloriosam virginis beate prefiguratam legimus. iij. Regum decimo in regina Saba de qua dicitur Et ingressa ierusalem cuz comitatu multo et diuitijs camelis portantibus aromata. et auri infinitum nimis et gemmas preciosas. venit ad regem salomonem. In quibus vbis predicta quattuoz. scilicet comitatus magnitudo. diuitiarum magnitudo. decoris pulcritudo. delitiarum teneritudo designantur. Tercio salomon et vniuersus israel arcam veterem honorifice deductā. gloriose introductam inter duo cherubin reuerentissime locauerunt. Sic salomon noster cum omni exercitu celoz gloriosam nostram arcā inter duo cherubin. id est inter diuinam et creatam naturam reuerentissime locauerunt. vt sit sub solo deo et filio eius et super omnez angelozum et hominum creaturam. et hoc ē qō dicitur. iij. Re. ij. Positus est thronus matri salomonis q̄ sedet ad dexteram eius dixitq̄ ei Rex. Pete mater mi. neq̄ enim

In assumptione beate marie

phas est vt auertā faciē tuā. Ex quibꝫ verbis liquet. ꝙ nostre regine thronus immediate positus est sub deo. nō em̄ phas est credere ꝙ iesus xp̄s sue matri minorem reuerentiā exhibuerit. q̄ꝫ salomon sue matri. Q etiam super omnes creaturas sit locata ostenditur hester. iiij. vbi dicitur. Posuit solium eius super omnes principes quos habebat. ¶ H Est aūt nostra regina in hoc medio. scꝫ inter deum ⁊ creaturas collocata. ꝓpter tria. scꝫ ꝓpter deum. ꝓpter ip̄am ꝓpter nos. Primo ꝓpter deum. s. filium eius. vt in exhibitione tante dignitatis eius. filio reuerentia exhiberetur. hinc Bern̄. Decuit deū q̄ de honore parentū edidit preceptū. primum honorare matrē. vt fieret quod scriptū est Cepit ihūs facere ⁊ docere. idcirco ipse filius debitam reuerentiā matri exhibens ip̄am preferre debuit vniuersis. Scdo locari debuit in hoc medio ꝓpter seip̄aꝫ. vt q̄ ī hac via ⁊ vita sup omnes viatores in meritis. virtutibꝫ ⁊ gratijs excreuit super se solum filium hn̄s. merito in celo debuit collocari. Tercio hoc medium possidet propter nos. eo ꝙ in celo inter nos ⁊ deū habeat officiū mediatricis. ꝓpter quod in eius laudibꝫ sepe vocatur hominis ⁊ dei mediatrix. hinc Bern̄. Securū habes accessum o homo ad deū vbi ante patrē filium. ante filiū matrē habes. filius ostendit patri vulnera. mater ostendit filio pectus et vbera. nec vlla potest esse repulsa vbi tot caritatis concurrūt insignia. bern̄. Maria mirabili proprietate medium appellatur. ad illam enim sicut ad medium. sicut ad negotium seculorum respiciunt. et qui habitāt in celo. et qui habitant in inferno. ⁊ qui nos p̄cesserunt. qui nos sumus ⁊ qui nos sequuntur ⁊ nati natorum ⁊ qui nascuntur ab illis Illi qui sunt in celo vt resarciantur Illi qui sunt in inferno vt eripiantur. et qui nos precesserunt vt fideles inueniantur. et qui nos sumus ⁊ qui nos sequuntur vt glorificētur Itē aduocatā premisit peregrinatio nostra que tanq̄ꝫ iudicis mater ⁊ mr̄ miscdie supliciter ⁊ efficaciter salutis nostre negocia pertractabit. Ipsa est enim mediatrix nr̄a. ipsa est per q̄m suscepimus mīam tuā deus Cur aūt nobis ipsa sit posita mediatrix. bern̄. ite

rum ondit di. Deus in om̄ibꝫ ⁊ per om̄ia ꝓuidens nobis miseris. trepidatōem nostraꝫ solatur. fidem excitat. spem roborat. diffidentiam abigit. pusillanimitatem erigit. ¶ Ad patrē verebaris accedere o peccator solo auditu territus ad filiū fugias iesum. q̄ꝫ dedit tibi mediatorē. Quid nō apud talē patrem talis filius obtineat. exauditur vtiqꝫ pro reuerentia sua. Pater enim diligit filium. et omnia dedit in manꝰ eius An vero trepidas ad ip̄m accedere. frater tuus est. ⁊ caro tua per om̄ia temptatus absqꝫ peccato vt hoc nc̄os sit ex ossibꝫ nostris ⁊ caro de carne nr̄a. et didicit ex his que passus est miscdiam. hūc tibi Maria fratrē dedit Sed forsitan ⁊ in ipso maiestatē vereris diuinā. ꝙ licet factꝰ sit homo. mansit tamē deus aduocatū vis hr̄e et ad ip̄m ⁊ ad mariā recurrere. pura siquidem humanitas in maria est. nō modo pura ab omni ꝯtaminatione peccati. sed ⁊ pura singularitate nature. cui sola gratia est cōmendata. vtpote matri misericordie ad q̄m nihil pertinet de rigore iusticie. Nec dubius dixerim exaudiatur ⁊ ipsa pro reuerētia sua Exaudiet vtiqꝫ matrem filius. ⁊ exaudiet filium pater. Filioli hec est peccatorum scala hec mea maxima fiducia. hec tota ratio spei mee. Quid enim? Potest ne filius aut t̄pellere aut sustinere repulsam aut non audire aut non audiri. Neutrum plane. ¶ L ¶ Quarta causa predictis potest adijci. ꝙ idcirco in medio sit locata vt luceat omnibus qui in domo sunt. Sic enim ait filius mat. quinto. Neqꝫ accendunt lucernam et ponūt eam sub modio. sed super candelabrum. vt luceat omnibus qui in domo sunt Bernardus. Virgo gloriosa celos ascendit supernorum ciuium gaudia copioꝭ (sine dubio) cumulauit augmentis. hic Bernardus. Marie presentia totus illustratur orbis adeo vt et ipsa celestis patria clarius rutilet v̄ginee lampadis irradiata fulgore vt in singulis celestibus spiritibus super proprium splendorem luceat in eternum. Quod taliter est videre. Chorus patriarcharum rutilat per virtutem fidei. chorus prophetarum per virtutem spei. Chorus apostolorum per virtutem caritatis. Deinde autem chorus

martirū per virtutē ꝯstantie. chorus ꝯfesso/
rū per virtutē abstinētie. chorus virginuꝫ ꝑ
virtutē castitatis. q̄ p̄cipue celi gaudia me/
ruerūt. Sola aūt virgo cū plenitudine oīm
istarū virtutū veniēs singulorū virtutē illu
strat ⁊ irradiat. Ac si vni lumini mille lumi
na supaddas. hinc Bern̄. Merito virgo de
te plenitudo gratie predicatur. qꝛ nō defuit
tibi fides patriarcharū spes ꝓphetarū. cari/
tas apl̄oꝝ. ꝯstantia martirū. sobrietas con/
fessorū. castitas virginū. fecunditas ꝯiuga/
torū. puritas angeloꝝ. plenitudo deitatis. ⁊
ideo fides patriarcharuꝫ ex fide marie. spes
ꝓphetarū ex spe Marie. et sic de singulis cla
rius elucescit. Scd̄o de nr̄a ad arcaꝫ exercita
tione est dicenduꝫ. De qua scienduꝫ. ꝙ anti
qui patres tria exercitia ad arcā suā habuer̄t
Cū enī dn̄m offender̄t ad arcā fugerūt. cuꝫ
deū placauerūt hoc corā arca fecerūt. et cum
bellum inierūt. arcā secū portauer̄t. sic ⁊ nos
faciamus. cū deū offendimus. ad arcā fugi/
amus. sic enī mandatū est arce nostre. ysai.
Absconde fugientes. vagos ne perdas. Si
vero penitere volumus ⁊ dn̄m placare hoc
corā nostra arca faciamus supplicantes. vt
nos reconciliet deo. Si vero bella tēptatōis
sustinem⁹ in nobis. corde ⁊ mente arcā nobi
scum portemus. hinc Bern̄. Si insurgunt
temptōm mot⁹ respice. stellā voca Mariā.

LXVI. De eodem ſmo. II

Que est ista que a
scēdit de deſto delitijs affluēs inni
xa super dilectū suū Canti. viij. di. Bern̄.
D Qui facit qd̄ nēo facit mirant̄ homi
nes. ergo cū gloriosa v̄go in tam sublimi di
gnitate in md̄m venerit. per md̄m transie/
rit. de md̄o assumpta fuerit. ꝙ nūq̄ aliqua
pura attingebat creatura. ideo angelici spi/
ritus eius prerogatiuas singulares ꝯsiderā
tes ex affectu ammirationis quesierunt di/
centes. Que est ista que ascendit. ⁊c̄. Fecer̄t
autem de ea triplicē questionē. eo ꝙ ei⁹ mi/
rabiles dignitates vna interrogatione non
poterant explicari. quarum prima est. Que
est ista que progreditur quasi aurora. Secū
da que est ista que ascendit per desertum si/
cut virgula fumi. Tercia que est ista que a/
scendit de deserto delitijs affluens. Prima
querit de eius ingressu in mundum. secūda
querit de eius progressu per munduꝫ. tercia
querit de eius egressu de mundo. Prima q̄
rit de natiuitatis eius mirabilissima sanctifi
catione. secunda querit de vite eius sanctissi
ma conuersatione. tercia querit de eius feli/
cissima assumptione. Et hec triplex interro/
gatio patet per tres illas scꝫ prepositiones.
pro. per. de.. Nam per prepositioneꝫ pro no/
tatur progressus in mundum. per prepositi/
onem vero per. notatur transgressus per mū
dum. sed per prepositionē de. notatur egres/
sus de mundo. Et sciendum ꝙ hec tres inter
rogationes celestiū spirituū non procedūt
ex dubitatione sed potius ex ammiratione.
Obmissis ergo primis duabus interroga/
tionibus vtpote ad hoc festum minus perti
nentibus. de tercia interrogatione que ꝓprie
ad gloriose virginis assumptionem pertinꝫ
qd̄ dominus dedit prosequamur. In cuius
verbi expositione ne imperitiaꝫ ꝓprij sensus
sequar adducenda est. beati Bern̄. expositio
sic dicētis. Celestis curie principes in consi
deratione tante nouitatis non sine admirati
one clamant. Que est ista que ascendit de d̄
serto ⁊c̄. vt supra. ac si manifestius dicant.
Quanta est hec aut vnde ei ascendenti de d̄
serto tanta affluentia delitiarum. Neq̄ enī
inueniuntur pares delitie in nobis quos in
ciuitate domini letificat fluminis impetus.
qui vultu glorie potamur in torrente volu/
ptatis inebriamur. Que est ista que de sub
sole vbi nihil est nisi labor ⁊ dolor ⁊ afflictio
spiritus ascendit. tantis delitijs affluēs ⁊ su
pereffluens. Quorum ammirationi respō/
det Bernnardus sic di. Qui mirātur de ter/
ra d̄sta mariā ascendere delitijs affluentez.
mirentur potius pauperem christum de ce/
lestis regni delitijs descendentem. Longe e/
nim ampliori miraculo dignum videt̄ dei
filium paulominus ab angelis minorari. q̄
dei matrem super angelos exaltari. Ampli/
us mirentur dei filium de celestis regni deli
tijs descendisse in paupertatem. q̄ mariam
de paupertate ascendisse in celestium diuitia
rū voluptatē. E Que autem sint deli/
cie cū q̄bꝫ gl̄iosa v̄go d̄r ascendisse. iteꝝ bern̄.

In assumptione beate marie

expones ita di. Quid delicias dixerim. nisi plenitudinē gratie. virtutū abundantiam. prerogatiuā glorie singularis. In quibꝰ verbis beata virgo de triplici genere delitiarū ꝯmendatur. scilicet de gratiarum plenitudine. virtutum multitudine. glorie magnitudine. Quod videtur Jero. innuere. cuꝫ di. virgo beata plena fuit gratie. plena virtutū plena deo. Licet ergo de his tribꝰ generibus delitiarū tāta fuerit abundantia in Maria vt nulla lingua etiā angelica eos valeat explicare. de his tamen aliquid dicemus ne eꝰ laudem in silentio negligere videam̄. et primo de eius gratijs. scdo de eius virtutibus. saltem summis labijs attingamus obmittētes gloriā de qua nihil dignū poterit explicari. Licet ergo Maria plena fuerit omni genere gratiarum ꝯmendatur tamen beata ꝟgo a quatuor gratijs quas breuiter ꝑcurramus. Fuit enī ab om̄i peccato purissima in continua contemplatione deuotissima. ꝟgo ⁊ mater incorruptissima ⁊ omniū gratiarū plenissima. Primo dico fuit ab om̄i peccato purissima. quia nec originalis nec actualis minus aūt mortalis culpe macula resꝑsa extitit aliquādo. Unde ad laudem eius puritatis dr̄ Canti. Tota pulcra es amica mea et macula non est in te. s. alicuius pulueris peccatoꝝ. qd̄ nulli vnq̄ sanctoꝝ a m̄di origine est donatū. ꝓpter quod in scriptura a tribus rebꝰ mundissimis ꝓpter eius puritatē ꝯmendatur. scꝫ sole. luna. ⁊ aurora. Sol est clarissimū diei. luna splendidissimū noctis aurora vero lucidissimū vtriusq̄. hinc d̄ ea in canti. vi. dr̄ Que est ista que progreditur q̄si aurora. pulcra vt luna electa vt sol. hinc augꝰ. Ubi de peccato agitur. marie nullam fieri volo mentionē. vnde augꝰ di. Decuit reginā virginē. al' regiam ꝟginū singularis priuilegio sanctitatis absq̄ om̄i peccato ducere vitā. vt dū peccati mortisq̄ pareret peremptorē. vite ⁊ iusticie om̄ibꝰ obtineret largitorē. Idem puto ꝙ copiosior gratia in ipsam mariam descenderit sanctificationis. q̄ nō solum eius ortum sanctificauerit. sed et vitā deinceps ab omni peccato immunē custodierit. Est ergo intentio omniū istorū dictorū. ꝙ beata virgo immunis fuerit ab om̄i genere peccatoꝝ. qd̄ ⁊ angelus insinuare curauit di. ei in salutatōne Aue. i. sine ve. cū. n. ve. i. pena contra peccatuꝫ ꝓprie ordinetur. merito sine ve esse debuit. que peccati puluerem nō ꝯtraxit. Tanto ergo in eius corpore ⁊ mente puritas resplenduit. vt etiam impossibile esset eam licitis actibus matrimonij applicari. quia splendor diuinus ab eius mente ⁊ corpore tam virtuose resplenduit vt cum ipsa esset pulcerrima mulierum. nullꝰ vnq̄ q̄ntumcunq̄ lubricus eam posset concupiscere aliquando. alias enim sine peccato n̄ poterat permansisse. si eius pulcritudo q̄mq̄ hominē ad sui ꝯcupiscentiā inclinasset. ¶ F ¶ Secunda gratia fuit hec ꝙ in cōtinua ꝯtemplatione fuit deuotissima. Assert̄ enim precones eius deuoti. ꝙ ip̄a in illo deuotionis affectu fuerit ꝯtinue ad quaꝫ alij maximi sancti raptim ⁊ ad momentū temporis rarissime admittuntur. De qua deuotione precipua dicit Bern̄. Caro ⁊ sanguis vas luteū q̄nto talem ⁊ tantū expitur affectū vt diuino ebriatus amore animus oblitꝰ sui. factusq̄ sibi tanq̄ vas perditū. totꝰ pergat in deum. et adherēs deo. vnus cū eo spiritus efficitur sanctū dixerim ⁊ beatū cui tale aliquid in hac vita raro interdum aut' semel. et hoc ip̄m raptim atq̄ vnius vix mom̄ti spacio experiri donatū est. Te enī perdere qd̄ammodo tanq̄ non sis ⁊ omnino nō sentire teipsum. et a teipso exinaniri atq̄ pene anullari celestis est ꝯuersatōis non humāe affectionis. et subiungit. sic affici deificari ē. quia totum quod sentitur diuinum est. cui de humana affectione nihil penitus est admixtum In hoc ergo precipuo deuotiōis affectu beata virgo (sicut pie creditur) fuisse ꝯtinue predicatur. cui gratie tam maxime accedit alia gratia nō minus maxima. ꝙ ex tali sublimissima deuotione non fuerit mente alienata nec corpe debilitata. cum tamē alij sancti ex eadem deuotione raptim eis facta debilitati ⁊ in extasim rapti legant̄. vt pꝫ in illis tribus precipuis apl'is qui ad transfiguratōem dn̄i in mōte corā eis factā in extasim rapti fuert̄. sic em̄ legit̄ mat. xix. Assūpsit ihūs pe. ia. ⁊ io. ⁊ duxit eos in mōtē excelsuꝫ ⁊ transfiguratus ē an̄ eos ⁊c̄. vsq̄. non eniꝫ

sciebat petrus quid diceret. Sed quomodo
fiet istud. q̄ tenera puella ⁊ delicata virgo
tam excellentissimas super omnes viatores
gratias ferre potuerit sine extasi ⁊ mētis ali-
enatione. cū ad guttulas longe inferioris de-
uotionis robusti viri tanq̄ cera liquescant.
Ad q̄d respōdet nō ego sed angelus di. ma-
rie. Spiritussanctus supueniet in te ⁊c. q̄d
exponēs bern̄. di. Quid est virtus altissimi
obumbra. ti. et rn̄det. Qui potest capere ca-
piat. quis eniz accepta fortassis illa que hec
sola in se felicissime meruit experiri mēte ca-
pere ratione discernere possit. qualiter splen
dor ille inaccessibilis virgineis se visceribꝫ ī
fuderit. et vt illa q̄d inaccessibile est accede-
re ⁊ sufferre potuisset. de porciuncula eiusdez
corporis cui se cum matre ꝯtēpauit relique
masse vmbraculum fecerit. vnde q̄ sola per
se trinitas in sola ⁊ cū sola virgine voluit o-
perari. soli nosse cui soli datum est experiri. ⁊
sic dei virtus ⁊ dei sapientia xp̄s in suo secre
tissimo ꝯsilio obumbrādo te ꝯteget ⁊ occul
tabit quatenus tibi tm̄ notus habeatur ⁊c.
ac si angelus rn̄deat ad v̄ginē. Quid a me
requiris q̄d in te mox experies scies ⁊ felici-
ter scies. Sed illo doctore quo ⁊ deo aucto-
re. q̄d totū induximus vt ostenderemus q̄
virtute sine corporis debilitate ⁊ mētis alie-
natione tantā gratiā potuerit ꝯsuare. q̄z q̄ d̄
dit d̄uotōz. dedit ⁊ m̄tis ⁊ corpis ꝯsuationē
¶ G ¶ Tercia gratia qua eminebat virgo scā
hec est. q̄ mater virgo fuit incorruptissima.
q̄d nulli vnq̄ donatū vel ꝯcessum existit cre
ature. Unde in laude eius sancta canit eccle
sia. Genuit puerpera regē cui nomē eternū
et gaudiū matris hn̄s cū virginitatis pudo
re. nec primam similem visa est. nec hr̄e se-
quentē. hinc Bern̄. Si laudare voluero vir
ginitatem multe virgines offerunt regi licz
post eam. Si humilitatem predicauero in-
ueniuntur ⁊ alij licet pauci qui docente filio
eius facti sunt humiles. Si magnificare vo
luero misericordie eius viscera. inueniūtur
⁊ aliqui viri misericordie. quoruz iusticie ob
liuionem non acceperunt. Sed vnū est in
quo nec primā similem visa est. nec habere
sequentem. scilicet gaudiū matris cū virgi-
nitatis honore. Q si adijcias Cuius mater
est que iam lingua etiā angelica poterit di-
gnis extollere laudibus virginez matrē nō
cuiuscunq̄ matrē. sed dei. Duplex nouitas.
duplex miraculum. stupor ammirabilis. ne
q̄ enī dei filiū decuit alia mater q̄ virgo nec
virginē alius filius q̄ deus. hinc aug⁹. O
quis tribuit tante ammiratōis affectuz. O
quis cor nostrū dilatet ⁊ amplificet in affe-
ctū. vt tanti stuporis capiat magnitudinem
vt in ipsa exclamatione ammiratōis lingua
obmutescat. cor marcescat. vt nec exprimere
valeat quod sentit. nec reticere tante nouita
tis archanū. quanto em̄ profundius digni-
tas hec rimatur. tanto sublimius exaltatur
Hec ē em̄ gratia singularis ⁊ oīm gr̄arum
excellentissima virginē esse corpe ⁊ mēte et
ꝓposito īuiolatā. et cū hoc esse matrē nō cui⁹
cunq̄ de populo sed matrē dei. ¶ H.
Quarta gratia virginis beate hec est q̄ ip̄a
fuit omniū gr̄aruz plenissima. hinc est q̄ ex
eius persona dicitur Eccle. xxiiij In me gra
tia om̄is vie ⁊ veritatis. in me om̄is spes vi-
te ⁊ virtutis. vt nō solum sibi plena esset in
omni genere gratiarū. sed ⁊ haberet vn̄ tri
buat omnibus eaz inuocantibꝫ. ꝓpter quod
in predicto verbo statim subiungit. Transi-
te ad me omnes qui cōcupiscitis me ⁊ a ge-
nerationibꝫ meis adimplemini hinc Bern̄.
Cur in eā iam dudum plenā gratia spiritꝰ
sanctus superuenire dicitur. nisi quia sibi iā
dudum plena nobis fieret superplena ⁊ ido
facile moueri poterit vt effluat. Unde ratio
exigit vt vnumquodq̄ vas plenū tantuz de
sua plenitudine effluat. q̄ntū hoc magnū fu
erit q̄d immittitur. Et cum deus cuius ma-
gnitudinis non est finis post plenitudinem
gratie qua iam dudum plena extitit suis vi
sceribꝫ se infudit. Ipsa tantū gratie necesse
est vt effluat quantū ip̄e magnus est q̄z susce
pit deum. cum eternus sit ⁊ immensus ne-
cesse est vt in gloria fluat ⁊ effluat in eternū
hinc iterū Bern̄. di. Vere plena est gratia
quia de plenitudine eius accipiunt vniuer
si. captiuus redemptionē. tristis ꝯsolatōem
peccator veniā. iustus gratiā. angelus letici
am. filius hūane carnis substantiaz. deniq̄
tota trinitas gloriā. nec mediocris hec gratia
Marie. qua non solum sibi est plena. sed

In assumptione beate marie

nobis omnibꝫ supplena. nobiscū eñ bñ agi
tur si cuiuscūq; gr̃e portiūculā cōsequemur
sic enī ait ap⁹. Unicuiq; nostr̃ data est gr̃a
s̃m mensurā donatōis xp̄i. non sic marie da
ta est portio grāꝝ: sed ꝯsecuta est oēm grām
⁊ hoc in sūmo. Jero. Ceteris per ptes marie
vero se simul tota infudit gr̃e plenitudo. Ce
lebrantes g̃ ei⁹ assumptōem clamem⁹ in ce/
lū ⁊ miserebit̃ nostri di. Virgo dei genitrix
subueni clamātibꝫ ad te iugiter. Reuertere
reuertere sūamitis reuertere reuertere. Pri
mo dico reuertere ꝓpter naturā. Nūquid q̄r
ita deificata es: iō nostre hūanitatis oblita
es: nequaq̄ dña. Scis in q̄ discrimīe nos
reliq̄ris: vbi iacent miseri tui. Tui enī sunt
nec decet tanā mīam tante miserie obliuisci.
q̄r ⁊ si te subtrahit gl̃ia: sed reuocat natura.
Scdo reuertere ꝓpter potentiā. q̄r fecit tibi
magna qui potens est. ⁊ data ē tibi oīs po/
testas in celo ⁊ in terra. Quō enī illa ptās
tue ptāti poterit obuiare. q̄ de carne tua car
nis sue suscepit originē. Moueat te g̃ natu/
ra. moueat potētia: q̄r q̄nto potētior est tan/
to misericordior esse debes. ptāti tue cedit ad
gl̃am iniurias nō vlcisci cū posses. Reuer/
tere tertio ꝓpter amorē. scio dña q̄r benignis
sima es ⁊ amas nos amore īuincibili. q̄s in
te ⁊ per te filius tu⁹ sūma caritate dilexit. q̄s
scit q̄tiens refringis iraꝫ iudicis cū iusticie
virtus a pñtia deitatis egredit̃. Reuertere
q̄rto per singularitatē: q̄r sola es q̄ pre oībus
potes prestante iesu christo.

LXVII De eadem sermo tertius.

Scit omnis po-
pulus qui habitat infra portas
vrbis hierusalē: mulierē te esse
virtutis Ruth. iij. ¶ J ¶ Dicit bern. Ve
hemēter nobis dilectissimi vir vn⁹ ⁊ muli/
er vna nocuerūt: sed (grās deo) ꝑ vnū nihil
ominus virū ⁊ mulierē vnā oīa restaurant̃
Nec sine magno feruore grāꝝ. Neq; eniꝫ si
cut delictū ita ⁊ donū: sed excedit damni esti
mationē bñficij magnitudo. Sic nimirum
prudentissim⁹ ⁊ clemētissim⁹ artifex. q̄d q̄s/
satum fuerat nō ꝯfregit sed refecit: vt vide/
licet nobis nouū adam formaret ⁊ ex veteri
eua transfunderet in mariaꝫ. Quia sic eua
ex inobediētia fuit in oīe viciuꝫ ꝓcliuis. sic
noua eua in oīm virtutū abūdantia est for/
mata. Expedito g̃ vno s̃mone q̄liter gl̃iosa
virgo assumpta fuerit cū delicijs oīm grāꝝ
nunc s̃uato ordine dicendū est quō nihilo/
minus assumpta fuerit in abūdantia oīm
virtutū. q̄d rōe ⁊ autoritatibꝫ oñdi poterit
euidēter. Ratiōe. q̄r si ei virt⁹ aliq̄ defuisset
ex hoc ip̄a nō habuisset plenitudinē omniū
grāꝝ. q̄ntū. n. ei defuisset in virtutibꝫ: tantū
minus in gratijs habuisset. Sil̃r hoc idem
sacre scripture autoritatibꝫ ꝓbat̃. de ea nāq;
dicit̃ Eccl. l. q̄ ip̄a est vas auri solidū omni
lapide p̄cioso. ꝑ oēs lapides oēs virtute vo
lens intelligi. Q̄ aūt addit̃ p̄cioso hoc insi/
nuare voluit q̄ easdeꝫ oēs virtutes nō viri/
liter nō mediocriter habuit: sed in sūmo. de
quo ⁊ ip̄a gloriat̃ Eccle. xxiiij. di. Ego in al
tissimis habito. ac si dicat. Quicq̄d in gra/
tijs ⁊ virtutibꝫ actiōibꝫ ⁊ deuotiōibꝫ est al/
tissimū in his est mea ꝯuersatio. hinc etiaꝫ
ip̄a sub methaphora dicit̃ paradisus. de q̄ di/
cit̃ Gen̄. ij. Plantauerat aūt dñs de⁹ para
disum voluptatis a principio. q̄r sicut in pa
radiso oīe lignū pulcꝝ visu: ⁊ ad vescendū
suaue plantatū fuerat. sic in maria oēs vir/
tutes in sup̄ma pulcritudine sūt plantate.
hinc bern. exponēs illud ꝓuer. ix. Sapiētia
edificauit sibi domū. excidit colūnas septeꝫ
di. Sapīa diuina ad nos veniēs de sinu pa
tris edificauit sibi domū ip̄am. s. mariā in q̄
septē colūnas excidit. Quid ē in ea septē co
lūnas excidere nisi sibi dignū habitaculum
virtutibꝫ ⁊ opibꝫ prepare. q̄r (vt ait Greg)
ꝑ septenariū numeꝝ vniuersitas designat̃.
His g̃ p̄missis in quibꝫ oñdim⁹ q̄ oēs v̄tu
tes habuerit: ⁊ hoc in sūmo. nūc ad expositi
onē thematis veniam⁹: in q̄ premittit̃. Scit
oīs ꝓpl̃s qui habitat infra portas vrbis mu
lierē te esse virtutis. ac si dicat̃. Scit oīs po
pulus qui ꝑ fidei deuotiōem habitat infra
portas vrbis. s. ecclesie. ¶ K ¶ Scim⁹ aūt
hoc tripliciter scꝫ ꝑ dei electionē. ꝑ scripture
cōmendationē: ⁊ ꝑ bñficioꝝ exhibitionem
Primo dico scim⁹ eā esse mulierē virtutis
ꝑ dei electionē. Que enī inter oēs mulieres
eligit̃ mr̃ dei: necesse est vt oīm virtutū abū
dantiā possideat in sup̄mo. vñ sup̄ illo ver/

Sermo

bo pe. Elegit dñs syon: elegit eã in habitati onem sibi. di. Aug⁹. Elegit dñs syon. i. ma riã in alto omniũ virtutũ grãꝝ positam: vt per carnis habitatõem in ea habitaret quã cũ nullatenus inhabitaret nisi in suprẽmo oẽs virtutes ꝛ grãs possideret. Scõdo scitur esse mulier virtutis ex scriptꝝ prẽdatiõe. di eñ bern. Licet de virgine gl'osa oñes loqui gestiant. quicqd tñ de indicibili dicit: eo ipo quo dicit min⁹ gratũ fit ꝛ minus placeat et minus acceptet necesse est. Tertio scit mu lier esse virtutis ex bñficiꝝ exhibitiõe: que vt de oĩbꝫ taceam⁹. hoc gloriosissimũ mun⁹ nobis dedit deũ piter ꝛ redemptorẽꝝ hĩc est qꝫ ipa gloriat ecclia. xviij. Ego feci vt oriret lu men indeficiẽs. ꝛ rectꝝ. Videte qꝫ nõ solum mihi laborauit: sed oĩbꝫ exquirẽtibꝫ veritatẽ ¶ Q Vnde ꝓ qꝫ oẽs virtutes habuerit. omis sis omnibꝫ alijs solũ de tribꝫ ei⁹ virtutibus disseramus. s. hũilitate. mia ꝛ caritate. Pri mã habuit sibi. scõaꝫ nobis. tertiã deo. Pri mo dico habuit hũilitatẽ. de q̃ gloriatur in cantico suo di. Quia respexit hũilitatẽ ancil le sue: q̃ fundamẽtũ est omniũ virtutũ. qui eñ vt ait gre. virtutes ceteras sine hũilitate ꝓgregat sic est. ac si in ventũ puluerẽ portat hinc bern. Audeo dicere qꝫ nec marie casti tas placuisset si ei⁹ hũilitas ñ extitisset. Cuꝫ aũt in ore duoꝝ vel triũ stet omne verbũ. tõ beata virgo sue hũilitatis testimoniũ cõpro bat tribꝫ signis. s. cogitatiõe. locutiõe. ꝛ ope ratione. qõ est di. Gloriosa virgo suã hũilita tem bis tribꝫ testtibꝫ. s. cogitatiõe. locutione ꝛ ope cõprbauit. Q aũt in corde hũilitatem habuerit ex ipius verbis ꝓgnoscim⁹ que de cordis sui hũilitate deũ testẽ traxit. Paꝫ cũ tanta ei gloria vt esset mr dei per angelũ nũ ciabat: cũ p elizabeth mater dñi salutabat. ipa humilitatẽ in corde retinens angelo re spondit. Ecce ancilla dñi. ad elizabeth autẽ dicebat. Respexit hũilitatẽ ancille sue. Ac si diceret. Grãm quaꝫ mihi a dño nunciatis nõ mihi ꝓuenit ex vite sanctitate. nec meri tor q̃ntitate vel corpis castitate sed ex cordis hũilitate quã in corde habeo teste veritate. Paũ s. cut dicit. iij. Re. Tu de⁹ sol⁹ nosti cor da hoim. ꝛ illud. videt hõ in facie. de⁹ aũt in tuetur cor. Quã hũilitatẽ ꝓmẽdat bern. di. Non magna virt⁹ hominẽ esse hũilẽ in ab iectiõe: sed magna omnino ꝛ rara virt⁹ hu militas honorata. Scõm testiõm ei⁹ appa ruit in locutiõe in eo qꝫ tã sublimis. tam san cta. tam ad oẽm veritatẽ illũiata. tã raro vi sa est ꝓferre ꝑmonẽ: sed in taciturnitate silẽ tio semꝑ hũilitas se abscondit. vnde bern. de eius taciturnitate di. ¶ Q In omni re tu q̃ruor euãgelioꝝ (si bñ meminim⁹) ma riam nõ nisi q̃ter legim⁹ ꝓtulisse sermonez Primo q̃dem ad angelũ: sed cũ iam semel atq; iterꝝ allocut⁹ ea fuisset: cũ di. Ecce ancil la dñi: fiat mihi ꝑm verbũ tuũ. Scõdo ad eli zabeth cũ vox salutatõis ei⁹ iohãnẽ exultare fecit in vtero. nã illa magnificante mariã at q̃ dicẽte. Vñ mihi hoc qꝫ mater dñi mei ve nit ad me? Ecce vt audita est vox salutatõis in auribꝫ meis. exultauit ĩ gaudio infans in vtero meo. ipa magis dñm magnificare cu piens dixit. Magnificat anima mea dñm. Tertiũ verbũ locuta est ad filiũ cum iã esset annoꝝ xij. Quãdo ascẽdentes ad diẽ festũ hieruſalẽ pentes ei⁹ ipm pdiderũt ꝛ per tri duum q̃sierũt dicẽtes ad filiũ. Fili q̃d feci sti nobis sic: ego ꝛ pr̃ tuus dolẽtes q̃rebam⁹ te. Quarto locuta est in nuptijs ad filiũ et ministros dicẽs ad filium. vinũ nõ hñt: ad ministros vero dixit q̃cunq; dixerit facite. Et hoc q̃ruor ei⁹ verba tãte ꝛ tutis fuerunt ꝛ efficacie vt ad singla hoc singlariter plata sunt miracula subsecuta. Paꝫ ad primũ ei⁹ verbum q̃ dedit fidẽ dictis siue legatõi arch angeli di. Ecce ancilla dñi ꝛc. verus deus ꝛ hõ in ei⁹ vtero se recepit. Ad scõm vero ver bum qõ ad elizabeth est locuta. infans i vte ro mr̃is exultauit. Ad terciũ vero verbũ. qõ ad filiũ dixit. Fili q̃d fecisti nobis sic de⁹ obe diuit hominĩ cui obedit omnis creatura. sic eñ dicit in euange. ꝛ erat subdit⁹ illis. Ad q̃rtũ vero verbũ aq̃ in vinuꝫ in nuptijs est murata. Vñ licet de virgine gloriosa mul ta gesta legamus. vicꝫ qꝫ pastores veneraũt ꝛ inuenerũt mariã ꝛ infantẽ positũ i ꝓsepio Itẽ qꝫ magi introeũtes ĩ domũ inuenerunt mr̃ã ꝛ puerꝫ. Itẽ qꝫ inducẽs puerꝫ i rẽplũ mr̃a audiuit a symone. ꝛ maxie. ꝓ hanã illã miserabilẽ: qꝫ ei⁹ aĩam veberet gladius pr̃ transire. In omnibꝫ tñ his gestis verbum

In assumptione bte me

non legit̃ rñdisse. sed scriptũ legimus. Maria aũt ꝯseruabat oñia verba hec cõferens in corde suo. hinc bern. In oĩbus q̃ de ipo incarnatõis mysterio legimus: nõ inuenimus mariã (licet p̃ oĩbus creatueris hoc ip̃z incarnatõis mysteriũ ꝯgnosceret) verbũ modicũ ꝓtulisse. vñ subiungit. Ue nobis qui spũm hẽmus in naribꝫ. qui iuxta illud comicum pleni rimaꝝ effluimus. vñ q̃tiens maria audiuit filiũ: nõ modo turbis loquentẽ in parabolis: sed ⁊ discipul' seorsũ regni dei mysteria reuelantẽ. miracula facientẽ. vidit deum in cruce pendentẽ. vidit expirantẽ. vidit ⁊ resurgentẽ. vidit ⁊ ascendentẽ. sed in oĩbꝫ his q̃tiens verecundissime virginis. q̃tiens pudicissime turturis nihil auditũ est. nõ dixit fili. mea interest q̃ certa sum de mysterio incarnatõis edissere ⁊ secreta tue natiuitatis reuelare. Tertiũ testiõm eiꝰ hũilitatis est operatio. nã in oñi statu vie ⁊ vite eius q̃ ꝑfecit ⁊ cõpleuit ꝑfectõem tante sue sublimitatis. nõ legit̃ nec inuenit̃ fecisse aliq̃d miraculũ: cũ tñ apl̃i in infinitũ inferiores legant̃ cecos illuminasse. claudos sanasse. mortuos suscitasse: ⁊ alia miracula multiplicasse. hec aũt sub hũilitatis pallio se abscondit. adeo vt nulli hoĩm imo nec apl̃is talis innotesceret q̃lis fuit. Vñ sepe ꝑ hester q̃ absconsa interp̃tat̃ p̃figurata est: q̃ ex sua ꝑsona di. Tu scis ꝙ abhominer signũ suꝑbie gl'e mee q̃d est suꝑ caput meũ in diebꝫ ostentatõis mee ⁊ testor illud q̃si pannũ mẽstruate. ¶ N ¶ Scd̃a virtus gl'ose virginis est mĩa quam vtiq̃ ꝓpter nos qui miseri sumus est copiosissime ꝯsecuta. Angelus eñ ea nõ indiguit sed ⁊ dyabolo ꝓdesse nõ potuit. g̃ solũ nobis eius mĩa ꝓfuit. alias eñ talis ⁊ tãte mĩe sue d̃no ĩatõ caderet ab effectu: si nõ h̃ret in quibus eandẽ mĩam exerceret. hinc bern. Nos seruuli tui ceteris in virtutibꝫ ꝯgaudemus tibi. sed in mĩa potius nobis ip̃is: laudamus virginitatẽ. hũilitatẽ miramur: sed mĩa tua nobis miseris sapuit dulcius. hãc amplectimur carius. recordamur sepiꝰ: crebriꝰ inuocamus Sunt aũt tres cause ex quibus mĩa effluit ⁊ suꝑeffluit virgo sancta. s. ex naturalis clementie affectõe. diuine nature cuꝫ ea ꝯiũctiõe ⁊ pctõꝝ recõmendatõe. Primo ergo virgo gloriosa tantã habuit mĩam ꝓpter naturalẽ ⁊ ingenitã eiꝰ dulcedineꝫ: q̃ se a q̃cunq̃ miseria nõ poterat cõtinere quin pia cõpassione oĩm miseriis affectuosissime cõpateret̃. De q̃ ꝯpassiõe di. bern. Maria duplici adiuta ãminiculo. s. gr̃a ⁊ natura. Natura. n. tanto suꝑabũdabat ⁊ effluebat liq̃re mĩe: vt nulli vnq̃ se inuocanti deesse possit qꝛ teste angl'o añ conceptõem filij dei plena fuit gr̃a. iõ post ꝯceptõem oportuit eã effluere: ⁊ iõ facile mouere potuit ad liq̃rẽ mĩe effundendũ. hinc iteꝝ bern. Sileat mĩaꝫ tuã virgo beata qui eã in suis necessitatibus inuocata sibi sentiat defuisse. iõ quisq̃s es qui te intelligis in hoc seculo magis ꝓfundare ⁊ inter ꝓcellas ⁊ tempestates fluctuare: ne auertas oculos a fulgore sideris huiꝰ. s. maris stelle: si nõ vis obrui ꝓcellis: si surgãt vẽti temptationũ: si incurreas scrupulos tribulationũ. respice stellã. voca mariã. si iactaris suꝑbie vndis: si ambitõnis: si emulationis respice stellã voca mariã. si iracũdia aut auaricia aut carnis illecebre nauiculã mẽtis cõcusserit. respice stellã voca mariã. Si criminũ immanitate turbatꝰ. ꝯscie feditate cõfusus. iudicij horrore ꝑterritꝰ baratro incipias absorberi tristitie. desꝑatõis abysso mergi. respice stellã voca mariã. ¶ O ¶ Scd̃a causa tã suꝑeffluẽtis mĩe virginis gl'ose est ꝯiunctio siue vnio diuine mĩe. Ex eo eñ ꝙ deus qui nõ solum est misericors: sꝫ eterna mĩa se carni sue inuoluit ⁊ vniuit. ex hac cõiunctõe imo vnione beata v̄go tã copiosissima mĩa est affecta. hinc ẽ ꝙ ꝓpter eandẽ vnionẽ a fidelibꝫ mr̃ mĩe ẽ vocata. ꝓpter q̃d di. bern. Nõne qui pomũ habuerit in maũ dimidia die ꝑ reliquã ꝑtẽ diei manus seruabit odorẽ. Eterna g̃ mĩa qꝛ. ix. mẽsibꝫ in vtero eiꝰ req̃euit. iõ nec̃e est vt in eiꝰ mente mĩa redoleat in eternũ. hinc iteruꝫ di. bern. Quis mĩe tue bñdicta longitudinẽ. latitudinẽ sublimitatẽ ⁊ ꝓfundũ valeat inuestigare. Naꝫ lõgitudo eiꝰ vsq̃ ad diẽ nouissimũ subuenit vniuersis. latitudo vero tua replet orbẽ terrarũ. sublimitas tua suꝑne ciuitatis fecit restitutõneꝫ siue restauratõem ⁊ ꝓfundũ tuũ sedentibꝫ in tenebris ⁊ in vmbra mortis obtinuit redẽptõem. Tertia cã ꝓpter quaꝫ mĩa

effluit in eternum est pctōrū recōmendatio quā fecit filius ei pendens in cruce: cū ostendens ei iohānē dixit. mulier ecce filius tuus ad discipulū autē. ecce mater tua. Johānes eñ gratia dei interpretat. Quid g̃ ꝑ iohannē nisi pctōr per pñiam in grām dei recept⁹ intelligit. talē ergo iohannē siue talē pctōrē filius in cruce matri recōmendat. In q̄ recōmendatōe vt sentiūt doctores tam ꝓfundissimā mīam eius immersit in visceribus. vt nulla vnq̄ tā immanissima culpa inueniri possit q̄ locū gratie nō inueniat apud eā vñ bern. Quid tibi negabit cū negatum nō est theophilū de ip̄is ꝑditōis faucibꝫ reuocare. infelicē animā totū illud qd̄ in te factū est: ꝓprio caractere denegantez de luto miserie subleuasti. Licet. n. prius sepe fuerit fili⁹ apud mrēm: vt ei posset alias recōmendare pctōrem: tñ hoc ad illū locū. ad illud tp̄us. ad illam horā voluit reseruare: vt eadē recōmendatio ꝓfundi⁹ eius visceribꝫ immergeretur. ac si di. Aciende mater q̄d ꝓ pctōribꝫ patiar: ne tantus me⁹ labor ⁊ dolor frustret tibi eos habeas recōmissos: vt cum iusticie virtus ad puniendū pctōrem a deitate egredit. tu te oppone. tibi nō iusticia sed mīa est cōmissa. Tertia virt⁹ est caritas: quaꝫ ꝓpter hui⁹ ſmonis ꝓlixitatez in alijs pertractabimus illuminante iesu christo.

¶ LXVIII. ¶ De eodem q̄rtus.

Signū magnum apparuit in celo: mulier amicta sole ⁊ luna sub pedibꝫ eius: ⁊ in capite eius corona stellaꝝ. xij. apoc. xij. Dicit bern. Si rerū precia de raritate pensem⁹: nihil his rarius poterit inueniri: q̄ꝫ ꝙ mulier sole vestiat luna ab ea ꝯculcat ⁊ stellis. xij. coronat. q̄rū verboꝝ sensus tanto diligētius interi⁹ inquiratur: q̄nto nobis in eisdē verbis exterior significatiōis ꝯuenientia denegat. ¶ P.

¶ In verbis g̃ ꝓpositis ad cōmendationē gloriose virginis tria possum⁹ cōsiderare. s. vite eius sanctitatē: q̄ solis noīe declarat. oīs defectus immunitatē. qd̄ lune noīe significatur: stat⁹ sui singularitatez qui in stell. xij. insinuat. Primum ibi. mulier amicta sole scd̄m ibi. ⁊ luna sub pedibꝫ eius. tertiuꝫ ibi. in ca. ei⁹ co. stel. xij. Incipientibꝫ ergo nobis ab inferioribꝫ primo dicam⁹ de lune suppeditatione. scd̄o de solis descriptiōe. tertio de stellaꝝ coronatione. De primo g̃ sciendū ꝙ ꝑ lune suppeditatōem omniū defectuū hūano generi adiacētiū immunitas siue suppeditatio designat. Per lunā nanq̄ q̄ nūc crescit: nūc decrescit. nūc plena. nūc semiplena. nunc minus plena videt: defect⁹ nostri quibus nūc variamur de bono in malū de malo in peius designant. Vanes eñ lunaꝫ designans idē est ꝙ defect⁹ ꝑ lune ergo suppeditationē omniū defectuū designam⁹ ꝯculcationē: in q̄ mirifice beata virgo est cōmēdata: q̄ oēs defect⁹ hūano generi ex p̄uaricatione ꝑentū primoꝝ adherētes sub pedibꝫ ꝯculcauit. Cū eñ pctm nō habuit: caruit etiā defectibꝫ ꝓuenientibꝫ ex peccato: qꝛ vbi cā nō fuerit: deficit ⁊ effect⁹. hinc bern. Defectus oīs sub maria est. ⁊ quicq̄d fragilitatis seu corruptōis est: excellentissima q̄dam sublimitate oīa excedit. vt merito sub pedibus ei⁹ luna esse dicat. alias eñ nihil magnū dixisse videbimur quā super oēs celestes spūs cherubin ⁊ seraphin ābigim⁹ exaltatā. Qui aūt sint defectus hūano generi adiacentes: ⁊ a beata virgine viriliter ꝯculcati. insinuat bern. di. Quis nō vere hūiliabit in cognitione defectuū suoꝝ: cū se percepit oneratum peccatis moleq̄ hui⁹ corpis grauatū: terrenis intricatū curis. carnaliū desideriorū infectū fece curuū cecū infirmuꝫ implicitum mille erroribꝫ. expositū mille piculis. mille timoribꝫ trepidū. mille difficultatibꝫ anxiū. mille suspitionibꝫ obnoxiū. mille necessitatibus erūnosum ꝓcliuē ad vicia. inualidum ad virtutes. Verū qꝛ impossibile est de his millenarijs ꝑ oēs defect⁹ narrare. de his aliq̄s extraham⁹: vt in eisdē videam⁹ quō beata virgo oēs defectus cōculcauit. ¶ Q.

¶ Sunt aūt nouē defectus q̄bus retardamur a quibus omnibus immunis extitit virgo sancta. q̄rū primus ꝯsistit in peccati feditate scd̄us in boni difficultate. terti⁹ in mali pronitate. q̄rtus in cordis instabilitate. quint⁹ in ignorātie cecitate. sext⁹ in diffidētie pusillanimitate. septim⁹ in timoris ⁊ amoris inordinabilitate. octau⁹ in corpis infirmitate

In assumptione beate marie v.

tionus in multiplici necessitate. Primus g̃ defectus est ip̃m peccatuz cum trimẽbri sua diuisione: scz originali. veniali ⁊ mortali: q̃ om̃es sancti in hac via ⁊ vita sunt graui⁹ retardati. a q̃ defectu quia beata virgo ĩ vtero matris sanctificata et purgata fuit. iõ hunc primũ defectum sub pedib⁹ ꝯculcauit. Peccatũ aũt idcirco defectuz dicim⁹. qꝛ oẽs defectus tanq̃ aq̃ fluũt ab ip̃o ⁊ tanq̃ a radice iusto ordine deriuant̃. Scd̃us defectus cõsistit in boni difficultate a primo tanq̃ riu⁹ a fonte scaturiens. ꝑ quẽ defectũ difficulter bonũ facimus. ⁊ ea q̃ facim⁹ ex tedio ⁊ nausea sepe fiunt. ex q̃ difficultate bona nr̃a sunt pauca: tediosa: defectuosa: tepida ⁊ multis vilitatib⁹ sunt ꝑmixta: ⁊ iõ bonum raro facimus vt oportet: ⁊ si facimus nõ tñ diu. si tñ aliq̃diu: nõ tñ ea tanta viuacitate facimus vt fructũ debitũ ꝯseq̃mur. Beata aũt virgo qꝛ peccato caruit: per ꝯñs caruit hoc defectu vñ in opando bonũ nullã habuit resistentiam. sed qñ voluit q̃diu voluit iuit in actus meritorios sine tedio. Et licet s̃m corpus ꝓpter ei⁹ grauedinẽ lassaret̃. nunq̃ tñ tedio l̃ alijs defectib⁹ mẽtis impediebat̃ vñ ꝯtinue bonũ feruẽter opabat̃. Tertius defectus cõsistit ĩ mali ꝓnitate: ex q̃ difficilĩe malo resistimus vt oportet: sed etiã in resistendo non euadimus q̃lescũq̃ maculas pctõꝝ. hinc gene. vij. Sensus ⁊ cogitatio hũani cordis in malũ proni sunt ab adolescentia sua. Et qꝛ beata virgo caruit hoc defectu: iõ opib⁹ meritorijs potuit frequẽtius vacare ⁊ puri⁹ immorari. ¶ R ¶ Quartus defect⁹ consistit in cordis instabilitate a q̃ plene om̃e qd̃ agimus inficit̃ ⁊ q̃si penitus anullat̃. cor. n. nostrum instabile est ⁊ lubricũt vt in bono raro vel nunq̃ illud possit stabiliri: sed cũ mlt̃um fecerim⁹ nobiscũ bene agit̃ si ip̃m om̃i conatu ⁊ labore adhibito ad momentuz in deo valeamus firmiter stabilire. vñ etiam maximi sancti hãc cordis inquietudinẽ sũt ꝯquesti. hinc Job. Cogitatões mee dissipate sunt ⁊c̃. ⁊ ps. Circũdederũt me sic̃ apes ⁊c̃ hinc in ꝓuer. Impius facit op⁹ instabile. qꝛ vt ait apl̃s. i. Corin. iiij. multis malis enumeratis. Instabiles facti sum⁹. Q aũt hic defectus ex peccato nobis eueĩat apte innuitur. Tre. i. Peccatũ peccauit hierusalẽ ꝓpterea instabil̃ facta est: oẽs qui glorificabant eam spreuerũt eã. qꝛ viderũt ignominiã ei⁹ Et qꝛ beata virgo pctm̃ nõ habuit: iõ ⁊ ꝑ cõsequẽs caruit hoc defectu: sed potẽter ⁊ incessanter sine recalcitratiõe cor suũ apud deuz habuit: qd̃ maximã grãm reputabat Ap⁹. cũ ad hebre. xiij. di. Optimũ est gr̃a stabilire cor. potens. n. erat virgo sancta cor suũ cõuertere ad ꝯtem plandã maiestatẽ ⁊ diuinitatẽ: vel ad rememorandũ misteriũ incarnationis: vel ad bñficia a deo sibi exhibita recogitãda: vt de ea veracius dicere possumus Om̃ia q̃cũq̃ voluit fecit in celo ⁊ in terra. ⁊ qꝛ potuit qd̃ voluit, certũ est autẽ qꝛ semꝑ bonũ voluit: iõ incessanter merita cumulauit. Quĩtus defectus ꝯsistit in ignorãtie cecitate fluẽs ⁊ scaturiẽs ex pc̃to. ꝑ quẽ defectũ in bonis opib⁹ plurimũ retardamur. Sepe eĩ ignoramus q̃d agere dẽamus ⁊ tñ volũtas ꝓmptissima inuenit̃. hinc. ij. para. ij. d̃r. Cũ ignoremus q̃d agere dẽamus. hoc solũ habemus residui vt oc̃los nr̃os dirigamus ad te. Itẽ apl̃s Ro. viij. di. Quid oremus sic̃ oportet nescim⁹: sz ip̃e spũs postulat ꝓ nobis gemitib⁹ inenarrabilib⁹. hic bern. Impedimẽtũ grauissimũ ⁊ ꝑiculosissimũ est ignorãtia nr̃a. in mlt̃is. n. incertum onĩno hẽmus q̃d agere dẽamus: ita nec q̃d oremus sicut oportet penitus ignoram⁹. Beata autẽ virgo ꝑ deificum lumen illũiata nullaz passa est ignorantiã ꝓfectũ suum impedientẽ: sz plenã habuit sciam ⁊ noticiã oĩm q̃ fuerunt eĩ ad statum vie ⁊ vite nc̃cia. siue illa preterita pñtia eẽnt vel futura: ⁊ q̃ in alios sctõs sunt ꝑticulariter distributa. hec virgo sancta sil̃ oĩa possidebat. vbi gr̃a. Aliq̃ hẽbant spũm ꝓphetie p̃dicẽdi siue ꝓphetandi p̃terita sicut moyses qui libꝝ gen̄. retexit ꝓphetãdo. Alij ꝓphetabãt pñtia sic̃ iohãnes baptista qui digito dñz mõstrauit di. ecce agnus dei. Alij vero futa sic̃ Esa. Jere. ⁊c̃. Nullus tñ eoꝝ legit̃ habuisse sciam p̃teritoꝝ pñtiũ ⁊ futurorũ. Certũ est autẽ ꝙ nullus ex legislatorib⁹ q̃ntũcnnq̃ illũiatus hr̃e potuit qd̃ ip̃a non habuit: sed qd̃ singl̃i hẽbant excellẽter ĩ singul̃. hoc beata virgo totuz sil̃ habuit adhuc excellẽtius sup oẽs. Qd̃. n. nescire potuit q̃

intra se habuit om̄ia scientē aut q̄d ignora/
re potuit in q̄ plenitudo diuinitatis corpali
ter habitabat. iō beata virgo huius noticie
oppositionē scz ignorantiā sub pedibꝫ cōcul
cauit. ¶ S ¶ Sextus defectꝰ retardās nos
miseros ꝯsistit in diffidentie pusillanimita
te. cuius oppositū scz ꝯfidentie deuotos ho/
mines ꝓmouet sup̄ modū. q̄ntūcunq̄z em̄ a
deo sperare possumꝰ erimus sine dubio ac/
cepturi dn̄o ꝓmittente deute xi. Om̄is enī
locus quem calcauerit pes vester: vester erit
q̄d exponens bern. di. Qua tenꝰ pedē fidu/
cie porrexeris ea tenus possidebis. Beata g̅
virgo licet eē humilima: maxīa tn̄ ꝯfidētia
eius mentē ad dn̄m erigebat: nec talis ma/
gnanimitas humilitatē impedit. Dicit enī
bern. Hoc agit in cordibꝫ electoꝝ d̄ina gr̄a.
vt nec eos hūilitas pusillanimes faciat. nec
magnanimitas arrogātes. vn̄ pie creditur
vt cū in esa. legeret deū a virgine nasciturū.
desiderabat vt ip̄a foret cui eadez eēt gratia
reseruata: ⁊ iō hꝰ vite virgītatis vicz ꝯseruāde
ip̄a extitit institutrix. Sed diceret aliquis.
Ex q̄ scriptura on̄dis q̄ ip̄a desiderium ha
buerit vt esset mater dei. R̄ndeo ex eo q̄ ip̄a
est eandē mīam ꝯsecuta: quā sine dubio nō
accipet nisi vehemēs desideriū eandē grām
p̄cessisset di. bern. Oportet vt ardor deside/
rij preueniet faciē eius ad oēm aīaz ad quaz
ip̄e est venturꝰ: vt sic locū prepet dn̄o. Q si
quis ad hoc insteterit oīno intelligendū de
aduētu spiritali: nolo ꝯtentiōibꝫ deseruire. sz
hoc dixerim sine iudicio melioꝝ. q̄ sic in iu/
dicio futuro an̄ faciē veniētis precedit ignis
qui in cōspectu eiꝰ exardescit. sic an̄ aduentū
incarnatiōis eius ignis desiderij debuit pre
cedere: flagrās in corde virginis: vt sic locū
dn̄o preparet. Sūt autē duo necessaria ad
hoc vt in corde hoīs magna fiducia erigat̄:
scz puritas ⁊ caritas. Naz de puritate dicit
bern. O quid audet cor mundū ⁊ ꝯscīa pu/
ra. de caritate vero di. gre. Qui plus diligit
plus p̄sumit. q̄ duo q̄ntū in hoīe fuerint for
tiora: tanto fiduciā erigūt fortiorē. q̄ cum in
corde beate virginis maxīa fuerint iō ꝯclu/
ditur ip̄am maximā fiduciā habuisse: ⁊ per
oppositū oēm pusillanimitatis diffidentiaz
pedibꝫ ꝯculcasse. Septimꝰ defectꝰ cōsistit
in timoris ⁊ amoris inordinabilitate. q̄ tūc
inordinati dicunt̄ qn̄ creatura plus timet̄ l̄
diligit̄ q̄z creator. q̄d est iniquitas maxima.
Cum. n. deus sit summū bonū: summe et p̄
oībus est amādus ⁊ oīa diligibilia sunt in
ip̄m tanq̄z in finē vltimū ordināda. Res. n.
ꝓpter corpꝰ. corpus ꝓpter aīam. aīa ꝓpter de
um. deꝰ ꝓpter seip̄m est iusto ordine diligē/
dus. quē ordinē gloriat̄ se habere sponsa in
Can. cū dicebat. Ordinauit in me caritatē.
Q si q̄libet sponsa timēdi ⁊ diligēdi seruat
iustū ordinē. nō erit dubiū: quin beata vir/
go sup̄ oēm sponsam gratissima ordinatū ti
morē ⁊ amorē habuerit: ⁊ p̄ ꝯn̄s eiꝰ opposi/
tum pedibꝫ ꝯculcauerit. ¶ T ¶ Octauꝰ de
fectus retardās nos ⁊ ꝓhibens ⁊ impediēs
a ꝓfectu cōsistit in corpis infirmitate. Mul
ti em̄ sunt bone volūtatis vt libēter quibus/
cunq̄z laboribꝫ se submitterēt: sed exequi nō
valent infirmitate corpis ꝓhibente. sed cor/
poris infirmitas ex peccato infligit̄: q̄d pla/
ne innuit̄ in euāgelio Lu xi. vbi dicit̄. Ecce
vidi hoīem in lecto portantē qui erat parali
ticus: ⁊ nō inueniētes q̄ pte illum inferrent
ascēderunt sup̄ tectū ⁊ per tegulas submise/
runt illū an̄ iesum: q̄rū fidez vt vidit iesus
dixit. hō dimittunt̄ tibi peccata tua. ac si di/
cat. q̄z ex peccatis infirmitas hoc est inflicta:
iō dimissis peccatis sanitas tibi restituetur.
Vn̄ q̄z beata virgo nullū ꝓcm̄ habuit: iō
etiā nullā infirmitatē legit̄ habuisse. ꝓpter
q̄d ⁊ hūc defectū ꝯculcauit. Nonus defectꝰ
nos impediens a ꝓfectu ꝯsistit in multipli/
ci necessitate. Cui cū satisfacere cupimꝰ fre/
quēter manū extendimꝰ ad sup̄fluitatez ad
q̄s ꝯsequēdas multis distractōibꝫ occupa/
mur. hinc bern. Magnū impedimentū ⁊ oc
cupatio grauis est ip̄a nc̄citas huius miseri
corpis. q̄d dū mō cibū. mō somnū modo ve
stem ceteraq̄z sil̄ia q̄rit ⁊ desiderat. haud du
biū quin freq̄nter nos impediat ab exercitō
spiritali. Beata aūt virgo q̄z sola nc̄cia req̄/
rebat: ip̄a se breuiter expediuit: ⁊ hec ip̄a oc
cupatio q̄z ad sola nc̄cia fuit restricta. iō hec
ip̄a occupatio ad nobilissimū ei meritū ste/
tit: ⁊ iō hunc defectum in q̄ntum ꝓfectū eiꝰ
impediebat beata virgo sub pedibꝫ eius cō/
culcauit. Cum igit̄ omnes defectus hūano

In fo assumptionis m^e v.

geueri inherentes in his nouē defectibꝫ in/
cludant: quibꝫ beata virgo vt visum est ca/
ruit qꝛ peccatū nō habuit. iō ꝯueniēter con/
cludit ꝙ ipa sit illa beata mulier sub cuius
pedibus erat luna.

LXIX De eodem sermo. v.

Signū magnum
apparuit in celo. mulier amicta so/
le ꝛc. Dicit gre. Quotiens sacra eloquia ta
lia verba nobis ꝓferunt in quibꝫ exterior si
gnificatio nō ponit esse vera. hoc spūssanctꝰ
nobis innuit vt interiꝰ sensum mysticū req̄
ramus. Quia verba litere dū collecta sibi
ꝯuenire neq̄unt. aliud in se qd̄ querat ostē/
dunt. ac si q̄busdā vocibꝫ ipa verba dicant.
Dum nrām aspicitis supficiez destrui: hoc
in vobis q̄rite qd̄ ordinatū sibiqꝫ cōgruens
apud vos intꝰ valeat inueniri. Expedito er/
go vno ſmone vtcūqꝫ nr̄e virginis glam re
dolente: in q̄ oñdimꝰ quō luna sub pedibꝫ
eius ꝯculcat. Nūc ſuato ordine dd̄m est per
solē q̄liter vestiat. Cū igit in verbis ꝓpositis
nequaqꝫ possit sensus exterior eē verꝰ: neces
se est vt interiꝰ ad sensuꝫ mysticū recurramꝰ
nō eñ mulier amicta sole esse poterit: sed ꝓ/
prietatibꝫ solis spūaliter intellectis gloriose
hec mulier est vestita. ¶ Habet autē
sol. vij. ꝓprietates q̄bus glosa hec mulier fe/
liciter ē vestita. Primo sol hꝫ mirā lumino
sitatē. maximā caliditatē. ad oīa ꝯmūitatez
ꝯtinuā mobilitatē. opat in liquidis siccita/
tem. in siccis liquiditatez. in eclipsi videtur
hr̄e anxietatē. his. vij. ꝓprietatibꝫ spūaliter
intellectis nr̄a dña est vestita. Primo g̃ no
stra dña est vestita solis illūiositate induēs
se illo lūie tanqꝫ vestimēto. de q̄ dr̄ Esa. lx.
Surge illūiare hierusalē: qꝛ venit lumē tu
um qd̄ est xp̄s dñs: qui tanqꝫ lumē in testa
ꝑ mariā ad nos venit. Nā de seipo di. iohā.
viij. Ego sum lux mūdi. ꝛ iterꝫ. Qdiu i mū/
do sum: lux sum mūdi. hoc g̃ lumē qd̄ deꝰ est
cū in eiꝰ vtero nouē mēsibꝫ requieuit mētez
eius ꝛ aīam ita irradiabat: vt in corpe eius
verbis ꝛ opibꝫ nō nisi qd̄ dñi fuerat resplē
debat: adeo vt in oībꝫ eiꝰ moribꝫ q̄si quidaꝫ
diuinitatis radiꝰ de ea ꝓcedere videret. pro
pter qd̄ etiā nullus vnqꝫ malꝰ conceptus de
ea haberi poterat nec affectꝰ. Nec mirum ꝙ
glosam hāc reginā deo vestitā dicere presu/
mimꝰ: cū ꝛ hoc ipa veritas dicat de his fieri
q̄s longe minoris meriti scimꝰ esse. sic. n. di/
cit lu. xxiiij. Vos aūt sedete in ciuitate quo
adusqꝫ induamini virtute ex alto: ꝛ Apost.
Ro. xiij. Induimini dñm iesum xp̄m. hinc
bern. Iure maria sole ꝑhibet amicta q̄ pro/
fundissimā diuīe sapīe vltra qꝫ credi vale/
at penetrauit abyssum: vt q̄ntū sine ꝑsonali
vnione creature ꝯditio patitur luci illi inac
cessibili videat immersa. Illo nimirū igne q̄
cherubin ꝛ seraphin celestes spūs accēdunt.
Longe aūt maria meruit nō tanqꝫ summa/
tim tangi sed opiri vndiqꝫ ꝛ circūfundi ꝛ tā
qꝫ ipo igne ꝯcludi. cādidissimꝰ sane sed nō
calidissimus eiꝰ amictꝰ cuiꝰ oīa tā irradiata
noscunt: vt nihil in ea: nō dico tenebrosum
sed nec subobscurū saltē ꝛ minꝰ luciduꝫ: sed
ne tepidū quidē aliquid ꝛ nō feruētissimuꝫ
licet suspicari. Nā in te manet deꝰ beata vir
go ꝛ tu in eo ꝛ vestis eū ꝛ vestiris ab eo. ve/
stis eū carnis substātia: ꝛ vestit ille te sue ma
iestatis glā. vestis nube solē: ꝛ sole ipa vesti
ris. Et sic ptꝫ quō beata virgo ꝓprietate sol
ꝛ lune sit vestita: adeo vt diuīo lumīe tā effi
caciter irradiata ꝑ diuinā sapīam oīm que
sub sole possidebat. ¶ X Scda ꝓprietas
solis est caliditas: q̄ tam magna est vt etiaꝫ
calescere faciat totū mundū. Per quā ꝓprie
tem eiꝰ maxima designat caritas: ꝑ quā ipa
calet ꝛ feruet ad oēm hoīem in hoc mūdo. ex
cuiꝰ caritatis feruore ipa clamat Eccl. xxiiij
Trāsite ad me oēs q̄ ꝯcupiscitis me: ꝛ a ge/
neratiōibus meis adimplemini. de cuiꝰ ca/
ritate di. hiero. Queso si q̄ sunt in vobis vi/
scera pietatis ꝯsiderate. q̄ cruciabat amore
q̄ ve desiderio estuabat virgo sancta. duꝫ re
uoluerat anīo quicq̄d audierat: viderat ꝛ co
gnouerat. puto quicquid cordis est: quicq̄d
mētis. quicquid virtutis hūane si totū ad/
hibeas nō sufficis cogitare q̄nto indesinen/
ter cremabat ardore pij amoris: qꝛ ardens
desideriorū affectibꝫ erat tanto validius q̄n
to diuinis illustrabat intus visitationibus
quā totaꝫ incanduerat diuinus amor et ar/
dor ꝯtinuus ꝛ ebrietas ꝓfusi amoris. Evi/
dentissima aūt declaratio ꝙ ad deū ꝛ proxi/

540

mum maximā habuerit caritatez in hoc po/
tissimū demonstrat: q̄ in passione filij eius
in corde suo duo mirabilia ꝯfluxerūt. s. ma
ximus dolor ⁊ maximū gaudiū. Maximus
aūt ei⁹ dolor effluxit de maxīa quā ad deum
habuit caritatē. q̄nto em̄ aliquid vehementi
us diligim⁹: tanto ei⁹ dolori ꝓfundius ꝯpa
timur: ⁊ q̄r ip̄a deuz summe diligebat. g̊ de
eius passiōe sūme dolebat. Sūmū aūt gau
diū qd̄ in passione filij cor ei⁹ afficiebat de
summa caritate fluxit q̄ humanū gen⁹ dili/
gebat. q̄nto em̄ aliquid sincerius ⁊ veri⁹ di/
ligimus: tāto eius ꝓfectui abūdantius con
gaudem⁹. cognouit. n. hūanū genus ꝑ passi
onē filij redimendū: ⁊ iō de eius passiōe tan
tum gaudebat q̄ntū hūanū gen⁹ diligebat
⁊ q̄r summū gaudium dicit̄ habuisse. ex hoc
necessario ꝯcludit̄ eā humanū genus sum/
me dilexisse. Quia si magn⁹ est effect⁹ ma/
gna est causa. si maior maior. si maxīa maxi
ma. Hinc eius p̄cones deuoti ei⁹ caritatem
sic notificant ⁊ describūt: q̄ q̄ntū ad habitū
maiorē caritatē habuerit oībus angl'is. licz
illi q̄ntū ad actum habuerint ampliorē. Ex
his ⁊ sil'ibus rōibus euidēter ꝯcludit̄ q̄ sic
sol inter oīa corp̄alia maximū habet calorez
sic beata virgo inter puras creaturas maxi/
mū habuit amorē. ¶ Tertia solis pro
prietas hec est: q̄r ad oīa q̄ sunt hz ꝯmunita
tem: pulcris ⁊ fedis. mūdis ⁊ immūdis se
cōmunicās abūdanter. sic. n. dicit̄ math. v.
Deus solē suum oriri facit sup̄ bonos ⁊ ma
los. sic beata virgo hac ꝓprietate solis est ve
stita. vt splendorē gratie sue oībus cōmuni
cet. mūdis ⁊ immūdis. iustis ⁊ īiustis. sc̄tis
⁊ peccatoribꝫ qui eā inuocāt ex affectu. hinc
bern. Maria sinū aperit vniuersis vt de ple
nitudine ei⁹ oēs accipiant. captiuus redem
ptionē. eger curationē. tristis cōsolationem
peccator veniā. iustus grām. angl's leticiam
filius carnis substātiā. deniq̄z tota trinitas
gloriā. vñ stans in publico nullū excipiens
nullū contēnens. nulli se denegans clamat
ad oēs. Transite ad me oēs qui cōcupiscitis
me ⁊c̄. hinc bern. Maria velut aliū solē sibi
induit: q̄r quēadmodū ille sup̄ bonos ⁊ ma
los indifferēter orit̄. Sic ip̄a nō discutit me
rita: sed oībus sese exorabilē oībus clemen/
tissimā prebet. oīm̄ deniq̄z nec̄itatibꝫ āplissi
mo quodā miseret̄ affectu. Quarta solis ꝓ
prietas ꝯsistit in motus ꝯtinuitate. semper
em̄ sine cessatiōe sine intermissiōe ab ortu so
lis vsq̄z ad occasum p̄agens cursuz suū die
bus ⁊ noctibꝫ sol mouet̄. sic beata virgo cōti
nue mouebat̄ singulis diebꝫ p̄agens cursū
suū. tantū faciens in virtutū ⁊ meritoꝝ exer
citio q̄ntum pura debuerit facere creatura.
Tante. n. virtutis. tante discipline. tante cō
positiōis morū erat oīs eius cōuersatio: vt
in singulis momētis: nō mediocria sed sup̄
ma merita cōportaret. vñ cū inter sc̄tōs alij
vitā actiuā vt martha. alij contēplatiuaz vt
magdalena. alij vtrāq̄z licet diuersis respe/
ctibus habuisse legant̄ (sicut apl'i: testante
apl'o Corin. ij. vbi di. Siue. n. mēte excedi/
mus deo siue sobrij sim⁹ nobis) Maria au
tem vtrāq̄z vitaz simul credit̄ habuisse. In
eo em̄ q̄ filiū lactabat: manibꝫ ꝯtrectabat:
in sinu portabat actiue vite foras officiū per
agebat: sed intus in mēte deitatē ꝯtēplaba/
tur ⁊ sup̄ma deuotiōe venerabat̄. vñ cū mo/
rem gerēs cū hōibus eis ꝯmūicando adhuc
in tali ocio posita deū intus sūma deuotiōe
contēplabat̄. cū vero dormiebat comedebat
vel quippiā aliud ꝓ corp̄is necessitate age/
bat. hoc ip̄m fecit cū tanta virtutis modera/
tione: moꝝ cōpositiōe: vt in singulis sup̄ma
merita mereret̄. ⁊ iō in hac ꝓprietate solis. i.
mot⁹ ꝯtinuitate vestita d̄r v̄go sancta: vt sic
sol cōtinue est in motu: sic ei nunq̄z momen
tū tp̄is trāsijt sine fructu. ¶ Quinta ⁊
sexta solis ꝓprietas est ignobilia liquida cō
stringere: ⁊ dura nobilia facit liq̄scere. Pri/
mū ptz in luto: qd̄ cū liquiduz sit ⁊ ignobi/
le ꝑ solis ardorē ꝯstringit̄ ⁊ durescit scd̄um
ptz in cera q̄ cū dura sit ⁊ nobil' in materia:
ex solis ardore dissoluit̄ ⁊ liquescit: sic bea/
ta v̄go magnos pc̄tōres (liq̄dos q̄r ad q̄q̄z
illicita defluūt ⁊ ignobiles: q̄r cōp̄ati iumē/
tis insipientibꝫ similes facti sunt illis. de q̄/
bus alibi dicit̄. similis est luto vita eoꝝ) ar/
dore sue caritatis a sua fluxibilitate cōstrin/
git: ⁊ ecōuerso dura ⁊ nobilia: vt quiq̄z de/
uoti ⁊ sancti qui ex subtracta grata interduz
indurant̄ eius intercessione effluūt in grās
⁊ liquescunt: ⁊ sic hac solis ꝓprietate glorio/

In assumptione beate marie v.

sa virgo similiter est vestita. hic bern. singu
lis tu pro singulis necessitatibus subuenis
mater dei: ⁊ ꝓ diuersitate morboꝝ diuersas
larigiris medicinas: dans alijs vt durescāt
alijs vt liquescant. ⁊ sic dulcedo tua vitutē
mellis induens. duros facit liquidos ⁊ liq̄
dos duros. Septima solis ꝓprietas in eo
consistit ꝙ in eclipsi q̄ndam videt̄ hr̄e anxie
tatem. sic beata virgo ī hac vita posita videt̄
q̄sdam anxietates ꝑtulisse q̄s nullus hō ꝑ
tulit sup terrā. ¶ A ¶ Pertulit aūt quīq̄
anxietates siue dolores ꝓ suo filio in hac vi
ta grauiores oībus passionibꝫ q̄s sancti in
suis corpibꝫ ꝑtulerūt. q̄nto. n. anīa nobilior
est corpe: tanto affectiōes siue passiōes anīe
passionibꝫ corpis sunt maiores. Primus ḡ
dolor qui beate virginis aīam pertrāsiuit ex
ꝓphetia symeonis ei accidit. qui cū lu. ij. di
ceret. Tuā ipius aīam ꝑtransibit gladiꝰ. in
primo auditu cognouit esse gladiū doloris:
eo ꝙ nullus gladius materialiter pōt vsq̄
ad anīam ꝑtransire. Ex cuiꝰ doloris magni
tudine cognouit ⁊ illud ꝙ ex nulla alia cau
sa tātus dolor nisi a filio ꝓueniret. ⁊ ideo ad
ꝓphetiam expauit stupore vehemēti ⁊ vltra
q̄ credi possit: sciens tantū dolorē non nisi a
filio ꝓuenire. Scd̄s dolor eius aīam crucia
bat cū se filiū timuit ꝑdidisse. de q̄ dicit̄ Lu.
ij. Cū esset iesus ānoꝝ. xij. vsq̄. fili quid feci
sti nobis ⁊c. narra hystoriā: in q̄ facto ꝑter
rita est sup̄ modū: q̄r timuit forsitan ꝙ syme
onis ꝓphetia deberet adimpleri. Tertio do
lor accidit virgini glose: cū nunciabat̄ ei ꝙ
captus esset iesus a iudeis. qd̄ verbū auditū
cū tanta doloris amaritudine cecidit ad cor
eius: vt nulla lingua ꝑmōe hoc valeat expli
care. Estimet qui possit q̄ dolore cor eius fu
erit sauciatū. q̄ amaritudine vulneratū. au
diens hoc de vnico suo: cū ⁊ alie matres ta
lia verba de suis filijs audientes grauiter ꝑ
turbent̄. Quartus dolor animā virginis tā
q̄ gladius pertrāsiuit: cū apostolis oībꝫ fu
gientibus: sola solū oculis carnalibꝫ vide
ret pendentē in cruce. talis intuitus misera
bilis ⁊ aspectus intolerabilis: animā eius
nō immerito ꝑtransiuit: nec solū ex intuitu
sed etiam ex auditu dolor animā eius ꝑtur
babat: cū audiret hincinde blasphemantes
⁊ filium subsannantes atq̄ dicētes. Vach
qui destruis templum: ⁊ si filius dei est de
scendat de cruce. amplius autem cū vrgen
te dolore ⁊ mortis articulo imminēte audi
ret filiū cuꝫ clamore valido ⁊ lacrimis expi
rantem. de quo hebre. v. Jesus christus qui
in diebꝫ carnis sue: preces suppliationesq̄
ad eum qui possit illum a morte saluū face
re cū clamore valido ⁊ lacrimis offerens: ex
auditus est ꝓ sua reuerentia. Q si quid ad
huc quicq̄ sensibilitatis ⁊ viriū in virgine
remanebat: hoc totum immerserat amaritu
do ad illam miserabilē vocem qua filius lo
quēs de cruce. valefecit ei: dās sibi iohānē
ꝓ filio cum dicebat. mulier ecce filius tuus
¶ B ¶ Unde super illo verbo. Tuam ipsius
animā pertransibit gladius. dicit bern. Tu
am pertransiuit animā vis doloris vt nō im
merito te plus q̄ martirem predicemꝰ. in q̄
nimirum corpore sensum passiōis excesserit
compassionis affectus. An nō plus q̄ gla
dius sermo ille: reuera pertransiens animā
tuam ⁊ pertingens vsq̄ ad diuisionem ani
me ⁊ spiritus. Mulier ecce filius tuus. O
qualis commutatio iohan. tibi pro iesu tra
ditur. seruus pro domino. discipulus ꝓ ma
gistro. filius zebedei pro filio dei. homo pu
rus pro deo vero. Quomō non tuam affe
ctuosissimā animam pertransiuit hec audi
tio: quando ⁊ nostra licet saxea: licet ferrea:
pectora sola recordatio scindit. Nō miremi
ni ꝙ maria martir dicatur fuisse ⁊ plus q̄ꝫ
martir: quia vis doloris in martiribus am
plius non potuit nisi vt morerentur: cū am
plius dolorez ferre non possent: nec tunc do
lor habuit quod adderet amplius. maria
vero quod patiebatur in anima ꝑtulit: que
mori nō potuit: ideo vis doloris in ea acerbi
us seuiebat. Quintus dolor ⁊ vltimus qui
glose v̄gis animā pertransiuit iuxta ꝓpheti
am symeonis fuit cum videret filium depo
situm de cruce qui vitam dat omnibus co
ram se mortuum: cruentatum. morte palli
dum plagis liuidum. vulneratum. dilace
ratum: et per omnes partes corporis mise
rabiliter ⁊ lamentabiliter contrectatum. vt
in ea esset completa ꝓphetia Esa. A planta
pedis vsq̄ ad verticem nō est in eo sanitas.

Quid mētis credim⁹ hāc virginē. cū vide/ret ſpecioſū fōr p̄ filijs hoīm: tā crudeliter oc ciſū. vt ꝑm ꝓpriā nō eſſet in eo neq; ſpecies neq; decor. Qui ſunt quiq; dolores quibus ecliptica uit ſol ille gloſus beata virgo. q̄buſ omniū ſcrōꝝ paſſiōes q̄s in ſuis corp̄ibus pertulerūt nō potuerūt adeq̄ri. qui dolores(vt pie credit) ita ſunt priuilegiati vt q̄cūq; hoīes: quibuſcūq; anxietatibꝫ. dolorib⁹ op preſſi fuerint: ſi bt̄am virginē deuote pulſa/uerint: ⁊ de eiſdē doloribꝫ eā cōmonitā ha/buerint: exaudiant. ⁊ eripiant. a q̄cunq; tri/bulatione clamauerint. Dicamus ḡ clamā/tes in celū. Virgo ſancta ſubueni nobis mi ſeris: ⁊ ꝓpter dolores tuos nos eripe a dolo/ribꝫ pñtibꝫ ⁊ protege ab eternis ⁊c.

LXX. De eodem ſmo vi-

Ignū magnum apparuit ī celo ⁊c. Dicit bern. De gloria virginis gloſe nec ſile deuotio patit: nec tñ aliud dignū ſterilis ꝯcipe cogitatio: aut inaudita pōt locutio ꝓturbere. Expedi/tis ḡ in ſuperioribꝫ ſmonibꝫ duobꝫ mēbris ꝓpoſitis thematis. ſ. de lune ſuppeditatōe ⁊ ſo lis induitiōe. nūc ꝙuato ordine dōm eſt de ſtella ⁊ coronatiōe. ¶ De q̄bus ſtellis hoc eſt neceſſario p̄mittendū: q̄ xij. ꝓgatiuas ſignāt quibꝫ gloſa virgo eſt p̄ creaturis oībus coronata. Dicit em̄ priuilegiū q̄i pri/uata lectio vel priuata lex. ⁊ iō p has. xij. ſtel/las xij priuilegia. i. priuate glorie ſignificant q̄ priuata lege ⁊ ſingulari gloria virgini ſunt donata. De quibꝫ bern. Dignū plane ſtel/lis coronare caput q̄ ipſis clariꝰ micās or nat eas poriꝰ q̄ ornet ab eis. quid mihi co/ronent ſydera q̄m ſol veſtit: Per has ḡ. xij. ſtellas ſubſcripta. xij. priuilegia deſignātur Primo q̄ figuris eſt p̄ſignata. in vtero ma terno ſanctificata. ab angelo ſalutata. virtu/te altiſſimi obūbrata. diuiō ꝓceptu fecunda ta. in ꝓceptu nō grauata. dolore parturien/tium nō ſauciata. in partu inuiolata. virgo ⁊ mater dei dedicata. oībus gratijs dotata. oī bus virtutibꝫ adornata. in celo ſup oēs ex/altata. Prima ḡ ſtella ſiue priuilegiū beate virginis eſt: q̄ ab initio mūdi mlt̄is ſignis ⁊ pdigijs eſt figurata. Hā per vellus gedeo nis: templū ſalomōis. portā ezechl̄. rubum moyſi. virgā aaron. arcā federis. tabulas le gis: ⁊ adhuc p̄ alia infinita ſigna et ꝓdigia eſt premōſtrata. hinc bern. Qđ de⁹ p̄ ocu/te in corde ſuo p̄ predeſtinatiōem aīe ſpā de virgine tenuit: hoc moyſi in rubo ⁊ igne. aa ron in virga ⁊ floꝛe. gedeoni ī vellere ⁊ roꝛe. ezechieli in porta clauſa: in tꝑe eſt monſtra tū. Hinc ex ꝑſona eius dicit. Puer. viij. Ab eterno ordinata ſum ⁊ ex antiq̄s: antecēſſ̄ ter ra fieret. ¶ Scōm priuilegiū eſt q̄ in vtero mr̄no ſanctificata ē antecēſſ̄ nata: q̄ ſanctificatio ꝓtulit ei triplicē grām. ſ. originā lis peccati. expiatōem. gr̄e infuſionē ⁊ totam fomitis reſtrictiōem vt nō poſſet eā tralxre in peccatū ſed potēs erat nō peccare. quod in alijs ſanctificatis in vtero nō eſt factū. q̄ ſal tem venialiter peccauerūt. Illū iere. in vtero ſanctificat⁹ in pectādo ſe alijs ꝓnūciat cum dicebat. Ille nobis q̄ peccauim⁹. ſil'r ⁊ ioh. bap. cognouit ſe peccaſſe cuꝝ faſſus eſt ſe ba/ptiſmate indigere di. mat. i. ieſu x̄po. Ego de beo a te baptiſari ⁊ tu venis ad me. Liq; igi tur alij ſint in vtero ſanctificati nō tñ ad tā tam fomitis reſtrictōem vt poſſent nō pecca re ⁊ peccata oīno vitare q̄d ſoli virgini ē do/natū. ⁊ iō ei p̄ priuilegio deputatū. Sed fo/mes adhuc in ea māſit ſm̄ eē̄ntiam. licet per ſubſequētes ſanctificatōes totaliter ſit ſub/latus. De hac ſcti̇ficatiōe poteſt ſumi illud Eſaie. vi. Semen ſanctum erit illud quod ſteterit in ea. ſ. mr̄e eius Et ſciendū q̄ am/pliorē ſanctificatiōem accepit beata virgo in vtero mr̄is: q̄ꝝ renati in fonte bapt̄ſmatis hoc excepto: q̄ illa ſanctificatio ſicut renatis ñ aperuit regnū dei. hinc bern. Regina x̄go verū honoꝝ titulis cumulata: q̄ ꝓculdubio ſancta fuit antecēſſ̄ nata. Q. ⁊ ampliores ſanc/ctificationes accepit q̄ alij in vtero ſanctifi/cati. ſtatim ſubiūgit di. Ego puto q̄ copioſi oꝛ ſanctificatōis bñdictio q̄m in alijs ſan/ctis in vtero ſcti̇ficatis in eā deſcēderit: que non ſolū ipſius oꝛtus ſanctificationes: ſed ⁊ vitā ei⁹ ab oī pcto deīceps immunē faceret. qđ nlli alteri ī natis mlt̄is ꝓbat credit eē datū.

¶ Tertiū priuilegiū tāq̄ tertiā ſtellā ac/cepit bt̄a x̄go ī āgli ſalutatiōe. q̄ tñ priuile/gij ſingularis ꝓgatiua nō tā ꝓſiſtit in an/

gelo salutãre q̃z in virtute verbi nouã ⁊ pri⁹ inauditã salutatõem p̃inẽtes: qd̃ est aue-i-sine ve: qd̃ nulli hoim a mundi exordio potuerat veraciter applicari: nec p̃ totã veteris scripture seriẽ per eadẽ verba: quenq̃ legimus salutatũ. Cum-n-ve-i-pena solũ sit ordinatum p̃ra peccatũ: eo q̃ exigente dei iusticia nullũ peccatũ manet impunitũ testante iob xx. Luet oĩa q̃ fecit-iõ hec salutatio illi soli dari debuit q̃ sola sine peccato fuit. Et q⁹ vt ait ap⁹-Ro.iij-Oĩes peccauerunt ⁊ egent gl̃a dei: iõ nullus his verbis poterat salutari. Vñ cum moyses legez daret de mulieribus mũdandis dixit Le.xij-Mulier si susceperit semiẽ pepit masculũ immũda ẽ septez diebꝫ. In quibꝫ verbis excepit mrẽz dñi in eo q̃ di-si susceptio semiẽ. glo-a viri p̃mixtione. q̃ cũ maria sic nõ susceperit- iõ ab hac lege libera fuit et absoluta. Spũs-n-scũs purissimum sanguinẽ formauit (vt religiosa fide veraciter dicere possum⁹) iesum de spũsẽto p̃ceptum: ⁊ natũ de virgine gl̃osa. Et q⁹ sic sola in p̃cipiẽdo peccatũ ñ habuit-iõ sola p̃ aue-i-sine ve debuit salutari. hinc est. q̃ licet multos in veteri testamẽto legam⁹ ab angelis salutatos-hoc tñ alijs ⁊bis factũ legim⁹ sicut Judic̃-vi angls ad gedeonẽ dixit. Dominus tecũ virox fortissime. Itẽ tho.v- Ingressus-s-angls salutauit eũ ⁊ dixit. Gaudium tibi sit: deo hoc disponẽte vt ista-s-verba beate virgini specialiter ꝟuarentur. ¶ F. Quartũ p̃uilegiũ accepit beata ⁊go i spũs sancti obũbratõe-cum-n-de⁹ sit splendor lucem inhabitãs inaccessibilẽ: nulla eũ sic capere poterat hũana creatura. Cuz-n-a facie eius sicut ait Jerẽ-mõtes defluerẽt. si nuda facie veniret ad virginẽ- deflueret sicut cera quippe cui⁹ facies sic dicit apoc.i-sicut sol lucet in virtute sua. ⁊ ideo ncce habuit vt spũs sanct⁹ ei vmbraculũ faceret. occultãs deitatẽ in volutro carnis: vt deũ in hoie p̃tectũ posset sustinere. Sicut-n-ab estu solis nos defendere cupiẽtes: ⁊ rẽ corpoream ⁊ opacã in nos ⁊ solẽ erigim⁹ vt a furore eius defendamur sic inter splendorẽ diuinitatis ⁊ mariaz illa nobilissima pontũcula delicatissimi sanguinis sui factũ est corp⁹ xp̃i: ⁊ tãq̃ mediũ vmbraculum interuenit. hinc bern- sup̃ illo verbo. Virtus altissimi obũbrabit tibi di-q̃ potest capere capiat. Quis eĩ accepta fortasse q̃ hec sola meruit felicissime experiri intellectu capere. rõe discernere possit q̃liter splendor ille inaccessibilis virgineis sese visceribus infuderit: ⁊ vt illa q⁹ inaccessibile est accedere ad se ferre potuisset de pontiuncula eiusdẽ corpis sui cui se cũ mire cõtempauit reliquie masse obumbraculũ fecit. vñ virt⁹ altissimi obumbrabit. tantũ est dicere. Illũ modũ q̃ de spũsancto p̃cipies virtus altissimi-s-spũs sancti in altissima virtutis opatõis sue ⁊ in suo secretissimo p̃silio obũbrando conteget ⁊ ocultabit. vel ita exponit. Virt⁹ al-ob-tẽ: id est accipiet bũanitatẽ in te q̃tenus sibi tñ notus hẽatur ⁊c. ac si dicat angls. Quid a me requiris q⁹ in te mox exp̃ieris. Hec aũt obũbratio beate ỽgini merito p̃ p̃uilegio cõputat. q⁹ licet nos in gratijs spiritalibꝫ obumbremur-nõ tñ sic̃ illa. Ipsa-n-a spũsc̃to est obumbrata-nos autẽ cũ aliq⁹ lumẽ gr̃e nobis illuxerit: nõ a spũsc̃to sed a nr̃is miserijs obumbramur di-Esa.lxi. Iniquitates nr̃e diuiserũt inter nos ⁊ deũ: ⁊ peccata nr̃a abscõderunt faciẽ ei⁹ a nobis. hinc bern- Inter grane visitatõem ⁊ tẽptatõis p̃bationez in scola virtutũ mirabiliter hõ p̃ficit: ⁊ tali tandẽ exercitio mundato oculo interiori statim lux aderit. cui firmiter inhrere cupiens sed corpe p̃ssus nõ ꝑualet: ⁊ iõ ad seipm nolẽs volens q̃z resilit ⁊ hzu improba plebs miseriaz nr̃az plebe redeunte redire cogim̃ in tenebras cecitatis nostre. sicq̃ fit vt nobis obũbrent pcta nostra ne splẽdor diuine lucis apparens. diu aũt obumbratio p̃maneat ỽginis sancte. ¶ G. Quintũ p̃uilegium accepit bta virgo in eo q̃ diuino p̃cepto fecundata vez deũ ⁊ hoiem parturinit. vt mr̃ dei veraciter ⁊ feliciter noiet̃ur Vñ si lꝫa beatã se iudicabat ex eo q̃ famula ei⁹ sibi filiũ parturiuit di-geñ.xxx. hoc p̃ beatitudie mea beatã quippe me dicẽt oẽs mulieres. Et sivi cini ⁊ cognati Elizabeth audientes: q⁹ magnificauit deus mĩam suam cum illa p̃gratulabant ei eo q̃ in senectute sua filiũ genuisset. quibꝫ affectibꝫ p̃gratulandũ ẽ nr̃e ỽgini q̃ ñ solũ sibi sz oĩbꝫ nobis: ñ puz hoiez sz vez deũ i hoie parturiuit: Vñ cũ elizabeth

ipam sup̄ hac ineffabili gratia p̄mēdaret et
deuoto p̄conio magificaret di-lu-i-B ñdi-
cta tu inter mulieres ⁊ bñdict⁹ fruct⁹ vēt̄ris
tui. subiūgens-vñ mihi hoc q̄ mr̄ dñi venit
ad me-beata q̄ credidisti: q̄m perficient ea q̄
dicta sunt tibi a dño. A udiēs aūt virgo san
cta q̄ magnificaret p̄pter grām quā accepit
ipa ne ingrata fieret retorsit grās in datorē
sciēs fluuīa grā⁹ recto ordine debere redire
in mare vñ fluūt-sic-n-Eccle-i-dr. A d mare
vñ exeūt flūia reuertunt̄ vt iterū fluāt. q̄d ex
ponens bern-di-F luens aq̄ si steterit putre
scit-sic plane decrescit grā⁹ decursus vbi re
cursus nō fuerit-⁊ iō beata virgo apiens ds
suū dixit. M agnificat aīa mea dñm-⁊c. ac
si dicat. A n magnificas me p̄ gratijs q̄s ac
cepi: sed magis magnificandus est qui grās
ipas dedit. S exta stella tanq̄ sextū priuile
gium accepit virgo sancta in eo q̄ in conce
ptu nō est grauata. O mnes-n-mulieres que
vnq̄ p̄ceperūt grauabant̄ in pondere quod
portabant-maria aūtem non solum nō gra
uabatur: sed magis alleuiabatur: eo q̄ (vt
ait augustinus) portabat cū a q̄ portabatur.
hinc bern-J ure illud molestissimū tediuz q̄
reliq̄ oēs grauide mulieres laborare noscū-
tur sola nō sensit q̄ sola sine libidinosa volu
ptate p̄cepit-vñ ⁊ in ipo sue p̄cepōis initio
q̄n potissimū cetere miserabili⁹ affliguntur-
maria tota alacritate in mōtana cū festina-
tione p̄scēdit-sic-n-dr lu-i-E xurgens maria
in diebꝫ illis-abijt in mōtana cū festinatōe
vt eliz abeth ministraret: portās p̄ciosissimū il
lud depositū. portās onus leue-portans a q̄
portabat̄-ipe em̄ q̄ portabat̄ nutu volūtatis
sue portat orbē-⁊ iō er illo gl̄oso onere gra
uari nō debuit-q⁊ culpā ñ habuit in p̄ceptu
S eptimā stellā tanq̄ septimū priui
legiū accepit virgo in eo q̄ nō est p̄mūi do
lore parturientiū sanciata-nā ex illa maledi
ctiōe q̄ p̄pter primā p̄uaricatōem maledixit
de⁹ E ue p̄me mr̄i di-gen-iij. M ultiplica-
bo erūnas tuas ⁊ conceptus tuos in dolore
pies filios tuos ⁊ sub viri p̄tate eris et ipse
dñabit̄ tui-omnes mulieres hereditaria suc
cessiōe legi p̄me mr̄is subiacebūt: vt mul
tiplicatis erūnis filios suos piant cū dolore
M aria autez q⁊ in vtero mr̄is ab originali
peccato p̄ spūm sanctū mūdata extitit: eidez
maledictioni ñ debuit subiacere: ⁊ iō a com
muni legi p̄turientiū merito debuit eē libe
ra ⁊ exēpta. hinc bern-M ꝛ lucidū est q̄ ī par
tu noua exultatōe nouā edidit p̄lē: q̄ sola in
ter mulieres a p̄mūi maledicto ⁊ dolore p̄
turientiuz extitit aliena. hinc est q⁊ p̄ q̄ue q̄d
est p̄riū nomini eue ab anglo salutat: eo q⁊
sine oñi ve p̄ legē p̄nā suū filiū deberet par
turire. O ctauū p̄iuilegiū siue octauā stel
lam accepit virgo sancta in eo q⁊ in ptu per
mansit inuiolata. S icut-n-radi⁹ solaris trā
sit rē perspicuā sine eius dē rei lesiōe-sic sol iu
stic i exp̄s de⁹ nr̄ nascēdo trāsijt p̄ eā virgini
tatis sigillo integro permanente-⁊ ex hoc re
sultat hoc gl̄osissimū p̄iuilegiuz-q̄d in lau
dem ei⁹ canit eccia frequentans hoc culogiuz
G enuit puerpa regē cui nomē eternū vsq̄
nec primā silem visa ē nec hr̄e sequētē-⁊ sic
dicit mr̄ ⁊ virgo incorrupta. vñ aug⁹-F ilij⁹
tuus o bñdicta fecūditatē tibi tribuit ⁊ virgi
nitatis gl̄am ñ abstulit-⁊ ex hoc resultat hoc
mirabile cōmentū q⁊ virgo ⁊ mr̄ dicēris in
corrupta. hinc bern-E cce si in ea laudauero
virginitatē multe filie offerent̄ post eam-si
hūilitatē p̄dicauero inueniuntur ⁊ alij licet
pauci-si magnificare voluero eius mr̄iam in
ueniunt̄ ⁊ alij viri mr̄e-vnū est in q̄ nec pri
mā silem visa ē nec habere sequētez-s. gaudi
um mr̄is hās cū virginitatis honore-q⁊ vt
ait aug⁹. H abas ñ erat vt p̄ ei⁹ aduentū vio
laret̄ integritas q̄ venerat reparе corrupta.
H ec mirāda ⁊ p̄iuilegiata dignitas p̄fi
gnata ē E zech-xlij-P orta hec clausa ē ⁊ vir
nō trāsibit per eā: sed solus dñs ingredietur
⁊ egrediet̄ p̄ eā. q̄d exponens gre-di-M quid
ē porta clausa: nisi q⁊ maria extitit incorru
pta-quid est ⁊ vir non transibit per eam ni
si virgo permansit-quid est solus dominus
ingredietur ⁊ egredietur per eam: nisi filius
dei de spiritu sancto concept⁹-qui nascendo
egressus est per eam portā virginei pudoris
clausa permanente-quia maria virgo ē an
te partū-virgo in partu ⁊ virgo post partū.
J H onum p̄iuilegium consecuta
est virgo sancta-q⁊ mater est ñ cuius sez sed dei
vt hāc dignissimā prerogatiuaz pre ceteris
omnib⁹ āmirandam habeat vt filiū suū cū

deo patre ꝓcem fideliter dicaꝫ hẽ: vt ihesus xps dei ⁊ ꝟginis filius religiosa fideverissime possit dici. hinc bern. enũeratis multis ꝓrogatiuis subiũgit. Q; si adhicias. cuius mr est: q̃ iam poterit lingua etiam si angelor sit dignis extollere virginẽ mrem dico: nõ cuiusq̃ sed dei. ⁊ subiũgit. hec ẽ ḡ virginis nre singularis ⁊ excellens ꝓrogatiua: ꝙ filium vnũ eundẽq; cũ deo patre meruit hẽre ꝓmunẽ: nec deũ alia mater: nec virginẽ mrẽ; vt dicit alius filius. q; vt ait damas. Ipsa vocat theotocos. qd̃ sonat mater dei. Decimũ priuilegiũ ꝓsecuta est virgo scta ꝙ omnibus gratijs est dotata. hoc. n. nulla alia pura creatura est aliq̃ cõsecuta. Nã vt ait ap. diuisiones grar sunt. ⁊ ire. Unicuiq; vestr data est gra fm mensurã donatõis xpi. marie autẽ nõ fm mensurã data ẽ grana sr oẽs grãs plenissime est cõsecuta. hinc ex ꝑsona ei. dr Eccle. xxiiij. In me omnis gra vie ⁊ veritatis ac si dicat. In me est omis gratia vie. i. bꝰ vite. omni homini. omi statui. omi etati ꝓuenienes. hinc hiero. Ceteris ꝑ ptes. marie vero tota se infudit gre plenitudo. qd̃ pulcre dat intelligi gen. i. vbi dr. Congregent aque q̃ sub celo sunt in locũ vnũ. ⁊ sequit. Congregatõesq; aq̃rũ appellauit maria ac si dicat. Locus in q̃ oes grar aq̃ ꝓgregant appellabitur maria. Undecimũ priuilegiũ ꝓsistit in eo ꝙ est oibus virtutibus adornata. qs ñ tenuiter nec mediocriter sed perfectissime possidebat. qd̃ autoritatibus ⁊ rõibus poterit cõprobari. Et primo autoritatibus dr. n. eccl. xxiiij. ex ꝑsona eius. In me omis spes vite ⁊ virtutis. Uñ ei possumus dicere illud Ruth. Scit omis ppls qui habitat intra portas ciuitatis te esse mulierẽ virtutis. Rationibus idem ondit: q; de virtutũ qui nullũ locũ inhabitat nisi sit virtutibus respersus ad momentũ ei nunq̃ defuit. Qui ḡ hẽt eum in q̃ est omnis virtus. hẽt vnq̃ ⁊ ꝑ ois virtutes. hinc bern. xps añ marie repleuit mentẽ q̃m ventrem: ⁊ cũ recessit ab vtero ab anio nõ recessit. Cui ergo tota diuinitas in ea corporaliter habitauit. ois est vt oportuerit eã esse oibus virtutibus adornatã Duodecimũ priuilegiũ ẽ ꝙ in celo sup oes est exaltata. qd̃ apte canit ecclesia. Exaltata est scta dei genitrix ire. de hoc

require in alijs simonibus. ⁊c.

LXXI. De eodem sermo octauus.

Intrauit ihesus in qdam castellũ lu. x. R. Dicit bern. Qd̃ dns ac saluator nr semel ⁊ in vno loco visibiliter tunc tẽ poris dignatus ẽ operari. hoc etiã nũc vbiq; terrarũ in cordibus elector operatur inuisibiliter. Ecce in euãgelio loqnte audiuim? ꝙ in qdã castellũ intrauit ihesus ⁊ mr q̃dam martha nomine excepit eũ ⁊c. Quid est aũt hoc castellũ nisi cor hũanũ. Sed q; dns manẽs in carne ñ frequentauit domũ marthe ꝓter ligna ⁊ lapides ex q̃bus extitit fabricata: sz ꝓter familiã quã diligebat q̃ ibi extitit congregata sz ꝓter lazar ⁊ martham ⁊ mariã. sic dr ioh. xi. Diligebat aũt ihesus martham ⁊ sororẽ eius mariã ⁊ lazar. Sic ⁊ castella cordiũ nrorũ nõ visitat dns nec frequentat nisi eadez familia spualiter intellecta in nobis fuerit congregata. hinc bern. Intrat domũ nram saluator ⁊ frequenter visitat eã quã lazar penitẽs primo mũdat. martha fideli dispẽsatori ornat. maria replet interne dedita cõtemplationi. ita vicz vt lazar humilit sentiat de seipo. martha misericorditer de ꝓximo. maria sublimiter de deo Hẽt igit lazar formã penitẽtis signãs inicipientẽ. martha formã bñ dispẽsãtis signãs ꝓficientẽ. maria vero formaz cõtemplantis. signans pfectõem attingentẽ. Qui ḡ domuz in corde suo deo preparare desiderat quã dns virtutũ visitet frequenter ⁊ inhabitet libenter ista tria psonar lazari vicz martheꝫ marie in se officia transfiguret. Inq̃cũq; n. domo materiali vt in claustro: siue spualiter in corde hec tria officia bñ ordinata fuerint illam de visitat libenter ⁊ inhabitat frequenter dicit. n. bern. de vtraq; domo. Considerem? frẽs quẽadmodũ in hac nra domo tria hec distribuerit ordinatio caritatis. lazaro penitentiã. marthe ãministratõem. marie cõtemplatõem. hẽt hec si q̃cunq; perfecta est anima magis tñ vident hec singla ad singlos pertinere: vt alij recogitẽt ãnos suos in amaritudine aie sue tanq̃ vulnerati dormiẽtes cũ lazaro i sepulcris. alij deditꝰ sũt frne ãministrationi. alij vo vacẽt scte cõtemplatõi. Et q; omnis

claustralis in his tribꝫ stat̃ibꝫ est inclusus: ideo hos stat⁹ trãscurrẽtes de singulis aliqd disseram⁹. ℚ aũt oẽs claustrales in his tribus stat̃ibꝫ sint inclusi: apte insinuat bern. sic di. ℚ uibꝫ nulla credita ẽ dispensatio ãministratio nulla ẽ cõmissa: his onꝰ sedendũ est aut sec⁹ pedes dñi cũ maria: aut cũ lazaro intra septa sepulcri quã sniam itez replicat licet sub alijs verbis ita di. ℑ itez dico ne quis de ignorãtia se excuset: oportet te frater ad quẽ fabricãda seu erigenda inter vndas noe arca nil spectat: aut vitz esse desiderioz̃ vt daniel erat: aut cũ beato iob virũ doloz̃ ⁊ scientẽ infirmitatẽ. ℣ ℣ Habet autem hos tres stat⁹ simul q̃cunqꝫ pfecta est ania. Ad quã pfectiõem quicũqꝫ venire desiderat primo statũ lazari trãseat: qui in vera confessione pñia ⁊ peracta martyr officium fideliter faciat: vt tandẽ in his duobꝫ fidel inuentus ꝓmotionẽ trãseat: qui ḡ vltimũ hꝫ desiderat: i. ꝓtem platõez. primuz. s. pñiam lazari nõ refutet. ℑ Primꝰ ḡ status est nouicioz̃ siue incipientium: ne sũt de nouicijs dubitãtes hos solũ reputem⁹ nouicios: qui primũ annũ nõdũ in ordine ꝓfecerũt: nõ bern. describit eos nobis ⁊ notificat ita di. ℑ Si. ir. ãnis in ordine stetisti ⁊ nõ ꝓfecisti: nouiciũ te reputo. ℑ Sũt aũt tria signa in quibꝫ cognoscimus nos nõ ꝓfecisse: ⁊ p. pñs nouicios adhuc esse. s. si nõdum sup̃ peccatis actepimus ꝓsolationẽ: si nõdũ intrauimus nouã uitã nonẽ: si remisim⁹ feruorẽ ⁊ affectiõem. de i. di. bern. ℚ diu sup̃ nñis peccatis in secl̃o cõmissis remissionẽ nõ accipim⁹: in primo cõuersionis gradu stamus. de. ij. idem iterum dicit. ℑ Suadeo vobis amicis meis reflectere pedẽ a molesta ⁊ anxia recordatiõe viarũ vrãz ⁊ euadere p itinera planioza noue deuotionis ⁊ serenioris mẽtis bñficioz̃ dei vt qui i nobis ꝓfundimur in ipi⁹ intuitu respiremus. de. ij. dicit apoc. ij. ℑ Habeo aduersum te pauca: q2 caritatẽ tuã primã reliqsti ℚ ui ḡ hec tria signa i se inuenerit adhuc se nouiciũ reputet. ℚ uid aũt talibꝫ sit faciendum in p̃dicto ꝓbo adoc. docemur cũ ibidez subiũgit. ℑ Memor esto vnꝺ excideris et age pñiam ⁊ prima opa fac. qꝺ est dicere. ℚ ui ex p̃dictis tribꝫ signis nouiciũ adhuc se reputet. ℚ uantuũcunqꝫ diu in ordine steterit agat pñiaz ⁊ prima opa faciat. i. q̃ facere debuit cũ nouicius cellã intrauit. qꝺ si non fecerimus accipim⁹ qꝺ sequit. ℑ in aute. venio tibi cito ⁊ mouebo candelabrũ tuũ de loco suo nisi pñiam egeris. ℚ uicũqꝫ ergo ex p̃dictis nouiciũ se reputet: festinus ad penitentiã ꝓperet: quã qui pagere desiderat: formã in se lazari transfiguret quã formaz nobis bern distribuit di. Lazarus signãs penitentẽ debet esse inclusus. ornatus ⁊ ligatus. Sic enim lazarus iacuit in sepulcro. p. q̃ tria vera ⁊ sufficiens pñia est agẽda. ℣ ℣.

℣ Cupiens ḡ uerus penitens inueniri. primo ingrediat seipm̃ tanqꝫ in sepulcruz ⁊ intra semetipm̃ claudat. ibiqꝫ ab oibꝫ occupationibꝫ exterioribꝫ statuat se añ se iudicium in corde suo faciens. ibiqꝫ recogitet ãnos suos in amaritudie aie sue di. sibi illꝺ ione. i. ℚ ꝺ est opus tuũ q̃ terra tua vel ex q̃ pꝺlo es tu: ℚ ꝺ ⁊ bern. facere nos hortat di. Ascendat homo tribunal mẽtis sue vt audiat causam preterite vite sue. sedeat rõ iudicans. stet accusatrix cõscia. testis sit mẽoria. timor carnifex: vt nihil penit⁹ dimittat impunitũ. ℑ Hec facere monemur Esa. xxvi. ℑ Populeus in tra cubicula tua ⁊ claude super te ostia tua: q2 q̃nto secretius ingredimur ⁊ silẽtius includimur: tanto abominatiões pcꝺoꝝ nrꝺoꝝ clarius cognoscemus. ℑ Sic ḡ dicit Ezech. i. Abominatiões tue in medio tui: ⁊ itez. Ingressus vidi: ⁊ ecce similitudo omniũ reptiliũ ⁊ abominatio aialium ⁊ vniuersa ydola depicta in pariete in circuitu p totũ. ℚ uis enim ad manũ nõ habeat q̃ntũcunqꝫ innocẽs iniquitatẽ ⁊ peccata: si tm̃ inuenta sine dissimulatiõe estimet in numero. pondere ⁊ mẽsura. ℚ si adhec erit quẽ in his offenderit nisi sit durioz adamãte scindit ad pñiam. cogitans q̃ tã multis ⁊ grauibꝫ tã piũ offenderit bñfactorẽ. ℑ Scꝺo ꝺz esse ligatus cuz lazaro interius ⁊ exterius sumꝺ disciplinã ⁊ obedientie: ne tanqꝫ canis reuersus ad vomitũ ⁊ sus lotꝰ in volutabro luti: ne exhibeat membra sua arma iniquitati ad peccandũ: contineẽs se tam in sensibꝫ exterioribꝫ q̃ in oibus membris corporis. ne aliqd facere p̃sumat qꝺ itez peritere opteat ⁊ lugere. lxc. n. ẽ ꝺa pñia

vt sic cōmissa deflearm⁹ ne itez deflenda cō/
mittamus. Nec sufficit solum exterioribus
nos ligari: sed interiores sensus ⁊ motus il/
licitos p omnia refrenare-ne p imaginatio
nes de prius cōmissis delectationes itez hau
riamus. De hac ligatura dr Eccle. Vincu/
lū illi⁹ est ligatura salutaris. qz sic ꝑ puer-vi-
dicit. Nō apostata est vir inutil-nō solū aūt
inutilis ad opandū bonū: sed etiaz inutil qz
malū augmētat. Tertio nouici⁹ inclusus et
ligatus dz esse ornatus cū lazaro grauedine
culpabilis ꝓscie: nunqz ꝓmittēs sibi remis/
sionē criminū vana spe sibi blandiēs-donec
dñs miserius sui dicat ei in spū-lazare veni
foras infundēs ei remissiōez oīm pcōz-vñ
Eccl-v. De ꝓpciatu pcōz noli esse sine me
tu: ⁊ ne dicas miseratio dei magna ē-multi/
tudinis pcōz meoz miserebitur. ¶ M·
¶ Scōs status ē officialiū siue ꝓficientiū de/
signatus p statū martir: ⁊ ptz ordo. Nemo
eñ digne gerit curā alioz q̄ prius non gessit
curā sui-hinc bern-Ad te tuā ꝓsideratio inchoa
et: ne frustra extēdaris in alia te neglecto-si
sapiēs es deest tibi ad sapiennā si tibi ñ fue
ris sapiēs. Sapiens-n-primū sibi sapiens
est ⁊ bibet de fonte putei sui primus ipe. In
acquisitiōe-n-salutis nemo tibi germanior
vnico matris tue. Studiāt g̃ officiales mar/
the officiū exequētes-q̄ cautela oporteat eos
officiū exequi: si dei grām ⁊ regnū celoz cu/
piunt ꝓmereri. Sūt aūt in omni dispēsatio
ne meritoria duo necia: vtvicz dispēsator sit
fidelis ⁊ prudēs-hec eñ dno reqrit dñs lu-
xvi-cū di-Quisputas est fidelis dispēsator
⁊ prudēs quē ꝓstituit dñs sup familiā suā?
Hec aūt fidelitas dr tripliciter exerceri: scz
ad deū ad primū ⁊ ad seipm. Primo dico
debet eē fidelis deo: vt in omni dispensatiōe
officij sui per purā intentionē q̄rat gl̃am dei
qd facere monem-ij-paral-xix. Videre quid
faciatis ⁊ cū diligētia cuncta facite ⁊ hoc est
qd di-lu-x. Martha mar-sol-es. vsqz vnū ē
necessariū. ac si dicat. Licet solicita sis ⁊ cir/
ca plima occuperis: necessariū tñ est vt hec
oīa in vnū-s-deū ordinent: vt licet in se sint
diuersa: in vnum tñ ꝓr intentionē redacta
vni deo omnia tribuant. bern-Omnis crea
tura ⁊ maxie rōnalis dz suū principiū imi/
tari: ⁊ qz deus vn⁹ est di-moyse Audi israel
deus tū⁹ vn⁹ est-debemus ⁊ nos quicz esse
vnus sibi ꝓr imitatōem virtutis ⁊ vnū cū
primis p vinculū dilectōis. Scdo dispēsa
tor debet esse fidelis primo: vt oīa que ei rōe
officij debent fideliter exhibeat: cauēs in oī/
bus in quibꝫ poterit eoz murmurationem
Siue g̃ sint debita victualiū: siue debita spi
ritualiū siue ⁊ debita mercenarioz plenissi/
me subito ministrent: vt valeat ei dici illud
dañ-Fideli dispensatori. Ore. Nullaz cām
suspitionis repire poterāt ei eo q̄ fidel esset
⁊ omnis culpa ⁊ suspitio ñ inueniret in eo.
Tertio sit fidelis sibiipi. Tante-n-caritatis
circa nos est de⁹ nr̄: vt nec sibi nec primo no
stro aliqd velit fuiciū qd cū nostro damno
oporteat exhiberi: nequa q̄ g̃ vult nostra ꝑ
uicia q̄ cū nostro dāno ⁊ periculo exhibent.
hinc eccl-xxx-dicit. Cōfirma verbū-i-sis qd
vocaris ⁊ fideliter age ⁊ in omni tpe inueni
es qd necessariū est. Hec g̃ fidelitas veraci⁹
in hoc ꝓsistit si in omni dispensatiōe nostra
purā ⁊ illesam ꝓscīam ꝓ uamus-ita vt de oī/
bus rebꝫ nihil nr̄is vtilitatibꝫ attrahamus
de q̄ bern. Reuera fidelis es famulus: si de
omnibꝫ bonis dñi tui nil tuis mambꝫ adhe
rere ꝓtingat. Qui g̃ his tribꝫ modis vt di/
cū est fidelis reper⁹ fuerit. reuera magnus
vocabit in regno dei. merito etiā ei dicetur.
Euge fuge bone ⁊ fidelis ⁊c. de tali-n-dispē/
satore dicit Hecmie. ix. Inuenisti cor ei⁹ fi/
dele coram te. ⁊ sequit-⁊ percussisti cū eo fedus
vt dares ei terrā chanauei. etthei. euei ⁊c. de
hoc dispensatorez dr puer xxviij. Vir fidelis
multū laudabit. Est n-dign⁹ oīm laude qz
inueniunt paucissimi sic fideles-hīc puer.
ij-dicit. Multi misericordes vocant-virum
aūt fidelē quis inueniet: q̄si dicat nēo-hinc
Lu-xvij. Quisputas est fidelis ꝓ us ⁊ dispē
sator. Huis-n-est signū raritatis ⁊ paucita
tis. Talis enim status est altissimus: ⁊ q̄n/
to altior tanto rarior: ⁊ quanto rarior tanto
merces copiosior. Talibus enim dicit Ma
thei. xxv. Euge serue bone ⁊ fidelis ⁊c. vsqz
supra multa te constituam. Illis enim sim
pliciter bonis dat merces multa nimis-fide
les aut̃ dispensatores: sic hic ꝓfecti sūt sic ⁊
bi ꝓficiūt bōs dñi. dño hoc ꝓmittēte cū di.

sup̄ multa te ꝓstituaz. Sed hꝛy tales pauci inueniuntur: ⁊ hoc est qđ ꝓqrit dñs Esai. i. Dñes diligūt munera sequūtur retributiones ⁊ ideo nō solū priuant merito magno fideliū dispensatoꝛ sed etiaz regno celoꝛum dño expresse hoc dicēte lu. xvi. Si in alieno fideles nō fuistis quod vestrum est quis dabit vobis. nihil de terra nām est nisi ąntū soli necessitati sufficit. Regnū aūt celoꝛ nām est. dño dicente Matth. xxv. Venite bñdicti ⁊c. Si ergo fideles nō sumus in alieno. tolletur a nobis qđ nostrū esse debuerat regnū dei. ¶ ℣ ¶ Scđo bon⁹ dispensatoꝛ nō solū debet esse fidelis sed ⁊ prudens. Est autez prudentia virtus ꝑ quā diuina preferimus terrenis: ꝑ quā vt ait seneca dignitatē rebus nō ex opinione sed ex eaꝛ natura ꝓstituim⁹ vt qđ in dispensatiōe fidelitas nō possit: sciamus ꝑ prudentiā dispensare. hec aūt prudentia in tribꝰ ꝓsistit. Primo vt bonū malo melius bono. optimū meliori in oīi dispensatione sua preeligat. hoc em̄ faciens prefert eternitatē tpi. celū terre. spūalia coꝛpalibus deū rebꝰ cōmutans oīa trasitoria in eterna Scđm in q̄ ꝓsistit prudentia: hoc est vt si ꝑlatus est sciat lucrari aīas. Huic enī lucro nullū opus nulla dispensatio preferꝛ in hoc mūdo sed oīa q̄ pñt fieri antecellit. Lucrū em̄ qđ in anima habꝰ acquirꝛ est infinituz. eo ꝙ ipa anima sit bonū qđā infinitū. iuxta illud puer. Infinitus thesaurus est hominis Qua prudentia sanct⁹ benedictus prudens dispensatoꝛ nos docet in regula. monēs aī oīa ne dissimulans aut puipendens salutem aīaꝝ ⁊ in doctrina sua imitans aplm qui di. Argue obsera. i. miscens tpibus tpa ⁊ terroꝛibꝰ blanditimēta. Tertio vt cū oīa relinquantur in futurū incerta. ⁊ nesciat homo vtrū amoꝛe dignus sit an odio. sicut dicitur Eccle. ix. oīa opa sua in būlitate sepeliat dicens. Seruus inutilis ego sum. qđ debui nō feci. nihil onō boī sibi tribuens. qua prudentia docet nos veritas Lu. xvij. Cū feceritis oīa q̄ vobis ꝓcepta sunt dicite Sui inutiles sumus. ¶ ℣ Tertius status est claustraliū siue ꝓtemplantiū in psona magdalene ꝓfiguratus. Ad quē statū cōtemplatiōis ądruplici exercitio puenit. s. ocio. silētio. auditu ⁊ desiderio: q̄ legimus de maria. Hanc de eius ocio ⁊ auditu dicit Lu. vt sup̄. Maria aūt sedebat secus pedes dñi ⁊ audiebat verbū illius. De tertio. s. silentio di. Bern. Vide ꝓgatiuas magdalene q̄ in oīi causa deū habet aduocatuz. indignat siquidem phariseus. ꝙquerꝰ soꝛoꝛ. murmurant discipuli ⁊ vbiq̄ maria tacet ⁊ ꝑ ea loquitur xps. Quartū aūt scz desideriuz innuit Joh. xi. vbi iesu venīen in castellū dicit occurrisse sic em̄ dicit. Maria cū venisset vbi erat iesus videns eū cecidit ad pedes ei⁹ ⁊ dixit ei Dñe si hic fuisses frater me⁹ nō fuisset meus. ꝑ quē occursum ei⁹ desideriū intelligimus cōpetenter. Sic deuoti claustrales cupietes rachelis ap̄leribꝰ ⁊ fungi officio magdalene ꝑ qđ ad nobilē statū valeant puenire ꝓtemplatiōis. ꝑdictis ąttuoꝛ se habilitēt: vt discant deo vacare. tacere. audire ⁊ desiderare. Tūc em̄ deo veraciter vacam⁹ cū corde nostro omni tpe: etiā q̄cunq̄ strepitu vel labore imminēte deo ꝓtinue adhereamus. qđ facere monemur deutero. cū dr. Caue diligenter ne obliuiscaris dñi dei tui Tho. iiij. Oibus diebꝰ vite tue in mēte habeto deū Tūc em̄ deo veraciter vacam⁹: si coꝛ nostrū in deum affigimus ⁊ nulla occasione illud abeo retrahim⁹ aliq̄n. Scđm habilitās nos ad ꝓtemplationē est taciturnitas ⁊ silentiū: vt siue a supioribꝰ coꝛripiamur: siue ab eqlibꝰ ꝓtēnamur: siue ab inferioribꝰ subsānamur semp clipeū patiētie ꝓferētes: silentium coꝛdis ⁊ oris teneam⁹: vt teste ꝓscia possimus dicere cū iob. Nōne silui. nōne dissimulaui nōne quieui. ⁊ venit sup me idignatio. Tertio cū maria audiam⁹ verbū dei ⁊ oīa q̄ audimus ꝑ viribꝰ exeq̄mur di. cū ps. Audiaz quid loquat⁹ ⁊c. ex quoꝛ verboꝝ virtute aliq̄n liq̄scentes ⁊a nobis penit⁹ recedētes fluimus in deū. iuxta illud. Anīa mea liq̄facta ē ⁊c. ⁊ taliter liq̄scere ē deo occurrere. Quarto sicut maria cū vehemēti desiderio dño occurramus. delicata est enī diuina cōsolatio vt nulli se tribuat nisi cū vehementi desiderio affecteꝛ. hinc bern. Oꝛtet vt ardoꝛ desiderij ꝓueniat oēm aīam ad quā ipe est venturus: qui oēm ꝓsumet rubiginē viciorū: et sic locū prepet dño. ⁊ tunc scit aīa. q̄n iuxta

In assumptione bte ma^e v^gs

est dñs cum se senserit illo igne succensam: ⁊ dicit cū ꝓpheta. de excelso misit ignē in ossibus meis. Tali anīe ita suspiranti freq̄nter imo sine intermissione oranti ⁊ affligēti sepe desiderio occurrit iesus xp̄s

LXXII. De eodem sermo ix.

Ego in altissimis habito Eccle. xiiij. Dicit Bern. Varia om̄ibus se exorabilē oībus clementissimā p̄bet. oīm denicq; necessitates amplissimo quodaz miseretur affectu q̄ppe q̄ in om̄i genere bonoruz in altissimis habitat in quibus potest ⁊ habz oīa que sūt bona. Ut aūt videamus in quibꝫ altissimis habitat v̄go sācta. Q. Sciēdū ꝙ sūt. vij. geuera bonoꝝ in q̄ꝝ altissimis hītabat. Fuit enī purissima generosissima ī meritis ditissima. in patiendo ꝓfundissima. in ꝯsolatiōe abundantissima. virtuosissima in ꝯtemplatione altissima: ⁊ hec oīa habuit in altissimis. Primo dico habuit altissimū gradū puritatis. Cū em̄ in omnibꝫ hominibus plus ⁊ ⁊ minus puritas habeat̄. illa sup̄ma est ⁊ altissima vbi nulla vnq̄ aspersio q̄ntūcunq; minimi pulueris ē cōtracta q̄ beata virgo habuit q̄ ī vtero fuit mūdata: ⁊ vsq; in finē vite in sup̄mo ꝑfectionis mūdissime conseruata. Et iō soli ꝯparatur in q̄ nunq̄ vlla macula fuit visa. hinc Aug⁹. Ea puritate nitebat virgo: qua sub deo maior nequit intelligi. que longe angeloꝝ transit puritatē. Naz deus qui vt ait iob iiij. in angelis suis reperit prauitatē. in ea nil inueniens prauitatis de ea di. ī Cañ. Tota pulcra es. Bern. Varia in puritate transcendit angl'os ⁊ celestez oēm supgredit̄ creaturā. Q̄ nō solū ꝓbatur autoritate sed ⁊ rōis virtute. Quāto em̄ q̄libet creatura ꝯiunctiorē deo: tanto etiā oportet esse puriorē. sed ip̄a sup om̄es creaturas fuit deo ꝯiunctior: ergo ⁊ purior. Scd̄o stetit ī altissimo grāꝝ. quicquid em̄ altissimū ē in gratijs hoc totū habuit virgo sancta. altissimū aūt in gratia est oēm habere grām: nō pluraliter nec diminute. sed ita sublimit̄ vt eo modo nulla pura creatura eēt gratiā ꝯsecuta. Vñ de hoc altissimo ipsa gloriat̄ eccl. di. In me oīs gratia vite et vie. ac si dicat. Oīs gratia mihi et omnibꝫ hoībꝫ ad p̄ñtē vitā ꝑiter ⁊ futurā nēcia. a deo m̄ misericorditer est infusa. Ut g̃ breuiter q̄ dicta sūt replicentur. altissimū in gratijs est om̄z grām hr̄e. nō tā sibi soli sed omni hoī inuocāti eaz ⁊ hoc totū in altissimo. q̄ vnq̄ pura creata ē grāz ꝯsecuta. In hocg̃ altissimo tria confluūt. s. om̄z. omni. sūmū. Omnē. s. hr̄e grāz omni indigēti ⁊ req̄rēti. ⁊ hoc totū insinuatur Eccl. xxv. Videte qm̄ non soluz mihi laboraui sed oībꝫ exq̄rentibꝫ veritatē. R. Tercio stetit in altissimo meritoꝝ eo ꝙ tam multa tā magna. tā sublima merita nēo vnq̄ ꝯportauit. Primo dico ꝙ nēo tā multa merita acq̄siuit q̄ ip̄a ꝯtinue merebat̄. ita vt momentū tp̄is ei nunq̄ sine merito ꝑtransiret. Nam ⁊ si ocio aliq̄n vacasset. hoc ip̄m adhuc tam virtuose. tam ex rōnabili causa fecit: vt ei nō immerito ad sup̄mū meritum cōputaret̄. Scd̄o nemo tam magna merita cōportauit. eo ꝙ ip̄a sua op̄a immediate in ip̄m deū quem in vtero portauit lactauit in gremio fouebat. exercebat. Nam si verū est. imo q̄ verū est. ꝙ si quis ꝓphetam recipiat. mercedem ꝓphete accipiet: ⁊ qui recipit iustum. iusti mercedē accipit. q̄ magnā mercedem accepit q̄ deū nō in hospiciū dom⁹: sed in hospicium corporis ⁊ cordis recepit. Et si mercedem accepit qui dat paupi indumentum. quid accipit q̄ dat deo carnis indumētum. Et si mercedē accipit qui dat pauperi ꝓpter deū alimentuz. quid accipit q̄ dat ipsi deo de liquore cordis. i. de vberibꝫ nutrimētum. Tercio ei⁹ merita nō solū erant multa nec solū magna sed etiaz sublima. q̄ simul ⁊ actiuā ⁊ ꝯtemplatiuā vitā sublimiter exercebat q̄d nulli vnq̄ est ꝯcessum. Alijs enim vita actiua. alijs vero contēplatiua est data alijs aūt q̄d adhuc plus est vtraq; vita est data. sed alternis vicibꝫ. vt ap̄lis. qui nunc ꝯtemplationibꝫ: nūc vero actionibꝫ intēdebant. sed beate virgini simul ⁊ semel vtrꝝq; est donatū. vt vicz infans foris ab ea alcret̄ ⁊ intus deitas ꝯtēplaret̄. vñ ip̄a sublimibꝫ suis meritis feliciter gloriat̄ Eccle. di. Ego feci vt oriretur lumē indeficiens ⁊ q̄si nebulam contexi totā terrā. ⁊ hoc est lumē quod de se di. Joh. viij. Ego sum lux mūdi quod

G.

lucet in terra ⁊ ī celo electis dei ⁊ dilectis: et per qđ lumē gratia sup vniuersaz terrā spargitur sicut sup terram nebula se diffundit. Quarto beata virgo fuit in patiendo ꝑfundissima. Dolorosius ei ⁊ profundius ipsa passionibus filij sup oēs viatores qui vnq̄ passi sunt patiebat. Alij enim in corpe patiebant qui tñ passionē suis viribꝫ cōmensuratam solū pertulerūt quibꝫ si quid fuit superadditū in patiēdo succubuerūt moriēdo qz nō potuerūt plus pati q̄ potuerūt. Ipa vero patiebat in aīa q̄ est immortal' in quā q̄ntūcunq̄ doloris acerbitas cumulabatur nō tñ succūbere potuit neq̄ mori. vñ bern. Tuā pertrāsiuit aniaz vis doloris: vt te pl⁹ q̄ martirē predicem⁹ in q̄ sensum passiōis excesserat affectus cōpassionis. ¶ Hec aūt vis doloris immensi ex triplici causa in aīa virginis cumulabat' ſ. ex materna clementia. patiētis filij innocētia ⁊ crucifigentiū crudeli vehementia. Primo dico dolor passionis fuit immēsus ex materna clementia. Si. n. omnis mr diligit natū ex cui⁹ dilectione cōpatit' quicquid doloris accidit nato suo. quō non illa mater q̄ plena pietatis erat cui⁹ viscera ñ ñ dulcedinē ēdolebāt sup oēm modū ꝑdolebat: Scđo dolor ei⁹ multus erat nimis ex filij patientis innocentia: quē sciebat nō solū nullū vnq̄ commisisse peccatū: sed suis crucifixoribꝫ bona mlta obtulisse. Pena. n. q̄ ex culpa iusligit patienti⁹ sustinet' Tertio vis doloris ei⁹ cumulabat' ex crucifigentiū crudeli vehementia. sciebat aūt beata virgo qz eoz crudelitas suo tēpore crudelē valde a deo vindictā exciperet. vt sicut passio filij multis extitit in eternā salutionē: sic multis fieret in ruinā ⁊ eternā dānationē. sicut audiebat in symeonis ꝓphetia di. Positus est in ruinā ⁊ in resurrectionez multoz ⁊ in signū cui ꝓtradicet'. Quito stetit in altissimo ꝓsolatiōis: vt q̄ tam ꝑfunde sup oēs hoies debuit turbari. merito etiā super oēs debuit ꝓsolari. ¶ Hoc aūt altissimū consistit in tribꝫ. ſ. in ꝓsolatiōis nobilitate. cōtinuitate ⁊ generalitate. Primo dico hec supmitas ꝓsolatiōis cōstabat ex cōsolationis nobilitate. Multis enim modis ⁊ multipliciter fiūt cōsolatiōes. Alij em̄ cōsolantur ex peccatoz remissione. alij ex aliq̄rum bñficioz collatione. alij ex q̄licūq̄ dulci affectione. alij ex spūssancti inebriatione. ipa beata virgo ex diuine speculatiōis cōsolabatur illustratione ⁊ ex diuine essentie (si phas est dicere) visiōe. Quicquid enim inter legislatores vnq̄ alicui accidit. hoc ꝑplius ⁊ nobilius ꝓringebat virgini gl'ose. Si ergo moyses ⁊ paulus ad hoc archanū proficiente gra tralxbant'. cur hoc nostre virgini non amplius eueniret. Scđo hoc altissimū habuit ex tpis cōtinuitate. Sic. n. asserunt ꝓcones ei⁹. q̄ semper ⁊ q̄si continue fuit in excessu. vt qđ alij i raptu ⁊ q̄si ad momentū habuerūt. ipa cōtinue fruebat'. Tertiū fuit ex generalitate. quippe ⁊ intus et extra in sensibꝫ ⁊ affectibꝫ in corpe ⁊ aīa consolabat'. Nam foras in aspectu filij. intus in aspectu veritatis. foras in hoie filij. int⁹ in deo dulcibꝫ cōsolationibꝫ fouebat'. In nō merito consolabat' foras quotiens illā gloriosaz testam (hūanitatem dico filij sui in q̄ plenitudo diuinitatis habitabat' respiciebat contrectabat lactabat ⁊c. Si em̄ alie mr̄es q̄ in peccatis ꝓcipiūt. in dolore pariūt ⁊ i multis laboribꝫ ⁊ immūdicijs nutriūt ꝛ peccatores fiunt. adhuc delectant' ⁊ ꝓsolant' in eozū infantu. quō non merito talis mater talem filium quē ex spiritu sancto cōcepit. sine dolore parturijt. sine grauedine gestauit. eriā in omni mūdicia ⁊ sancritate aluit ⁊ nutruit consolabat'. sicq̄ factū est vt foras ꝑ suum hoiem exteriorē in hoie filij pasceret'. ⁊ nihil ominus in suo interiori in filij sui interiori hoc est in diuinitate dulciter pasceret'. vt fieret ei qđ iohan. ꝛ. dicit'. vt egrediens ⁊ ingrediens pascua inueniret. ¶ Tercio stetit in altissimo virtutū. Hoc aūt iter triplicit ꝓringebat. scz in altitudine. in latitudine ⁊ in pulcritudine. Primo dico sterit i altitudine virtutū. qz non possedit eas mediocriter nec tenuiter nec diminute sed in supremo vigore: ⁊ sicut virtus nobilissime potest possideri: sic virtutē habuit virgo sancta. Scđo possedit virtutes in latitudine hoc ē ꝑm omnē ambitū virtutū. verbi gratia. humilitas hec virtus aliq̄ habet' in corde. aliq̄ tm̄ in ore. aliq̄ in ope. aliq̄ aūt diffun

De sto bñdo.

dit se ad omīa ista tria. Sic beata virgo ꝑm latitudinē virtutes oēs habuit. exercēs eas in oībꝫ in quibꝫ virtutes poterant exerceri. Et hoc ē de q̄ gloriat̄ virgo sancta. eccl. xxiiij Ego q̄si terebinthus extendi ramos meos. illa. n. arbor ꝑceteris arboribꝫ diffundit ramos suos. Tercio stetit in altissimo virtutū ꝑm pulcritudinē. Nā in alijs hoībꝫ habitꝰ virtutū cōquirit̄ ex impugnatōe viciorꝫ. Virtus em̄ vt dr̄ tenet mediū viciorꝫ. ipa virtutes habuit sine admixtōe cōtrarij. qꝛ caruit fomite peccati vñ vicia radicaliter oriuntur ⁊ ideo v̄tutes purissime habuit sine impulsu viciorꝫ. hinc est etiā ꝙ ipa virgo virtutes suas delectabiliter exercebat. Sic em̄ dicit phūs virtus hꝫ se ad modū nature. vñ sicut ignis naturaliter inclinat̄ ad actū calefaciendi. Sic hō virtuosus ad agere virtuose. virtutes em̄ cū acquirūt̄ ⁊ trahunt̄ in habitum optime cū natura ꝯueniūt ⁊ delectabiliter sedēt in aīa possessoris. Virtus em̄ vt dicit bernardus naturalis ē. Septimo gloriosa v̄go nūc ⁊ ineternū hītat in altissimo glorificatōis. Nec īmerito debent enī ꝑmia meritis correspondere vt q̄ in altissimis meritorum stetit in via. stet etiā in altissimis ꝑmiorum. Et qꝛ nulla līgua de hac eius gl̄a quicq̄ valet exprimere. exquadā tñ quasi circūlocutōe de hoc altissimo aliquid depīgamus

¶ X ¶ Habuit eniꝫ in via tria singulariter mirabilia ⁊ mirabiliter singularia. q̄ oñdūt eā in patria singulariter mirabiles ⁊ mirabiliter singulares glorias sup̄ omēs creaturas possidere. Hec tria fuerunt virginea maternitas: diuina filiatio: spūalis passio. que mirabilia ita ei singulariter euenerūt. vt in his nec primā sil̄em visa est nec hr̄e sequētē Et his tribꝫ mirabilibꝫ singularibꝫ. mirabiliter singulares ⁊ singulariter mirabiles glorie in patria correspondent Hinc ber. merito beata virgo ꝑ solem figuratur. quia sicut sol solus orbem illuminat. sic hec sola solidiori lumine ⁊ hoīes ⁊ angelos in celesti patria illustrat ideo vt inaccessibili luce ꝑlucens sic vtroꝝq̄ spūum habeat dignitatem vt in cōparatione virginis nec possint nec debeant apparere. vt sicut illucescente sole. nec luna lucere nec sidera appere videntur. sic maria ad celum veniente: sydera celestium spūum quasi non sint nec lucere nec appere videntur. Si ergo gloriosam dñam nostram volumus magnifice honorare ipsaꝫ studeamꝰ pro pronitatis nostro modulo pro viribus imitari. sic enī ipsa hortatur nos di. Transite ad me omnes qui concupiscitis me ⁊ a generationibꝫ meis implemī. ac si dicat Qui mihi placere cupiunt ad me transeant id est imitentur me ⁊ a generationibus meis id ē bonis meis hic enumeratis implemini. qd̄ si facere decreuerimꝰ studeamus vitam nostram predictis septem bonis adornare non vt eadem intanta altitudine quod nobis ē impossibile consequamur. sed vt fimbriam eorundē id est infima eorum adipiscamur. vt saltim infimum puritatis gratie meritorum passionum consolationum virtutuꝫ ⁊ tandem glorie habeamus quod et cetera

¶ LXXIII

¶ De sancto bernado.

Quasi stella matutina īmedio nebule ⁊ q̄si lūa plena in diebus suis lucet. ⁊ q̄si sol refulgens sic ille refulsit in templo dei Eccle. l. di greg. Quibusdā gradibꝫ ad altiora incremēta vrtutū ꝑuenimꝰ nēo eī repēte fit summꝰ. sꝫ a bōa conuersatōe vilia deserēs a minīs q̄sq̄ inchoat vt ad magna perueniat. ¶ Y ¶ In verbis ergo propositis licet simeon onie filius sacerdotis magnus quātum ad litteral em intelligentiam cōmendetur. nil tamen refert si ea ad beatissimi pr̄is nostri bern. cōmendationem acōmodantes vitā eius gloriosam ꝑ ipsa spiritualiter intellecta declaramus. Si eniꝫ in ꝑdictis verbis magnus ille sacerdos veraciter cōmendatur. quanto magis venerabilis pater noster q̄ vita ⁊ doctrina gl̄osus valde effectus est in eisdē verbis poterit ꝯmēdari. maxīe qꝛ ꝑ tria illa lūia. s. stellā lunā. solē. triplex status vite sue. s. pr̄icipiū mediū ⁊ finis ꝓprijssime ⁊ cōueniētissime declarat̄. ita vt singula lūia ad statꝰ singl̄os referamꝰ. Stellā ad principiū cōuersiōis. lunā ad mediū ꝓgressiōis. solē ad statū ꝑfectōis ꝓprie cōpantes vt sic per hec tria lūia tota vita venerabilis

BIBLIOTEKA GŁÓWNA w Poznaniu Uniw. im. A. Mickiewicza

patris nostri a primordio ꝯuersionis incho
ata ⁊ vsq; ad finē ꝑfectōis cōsūmata plenis
sime cōmēdet ꝑ ꝓprietates luminū status
singl'os exponētes. Primo ergo a p̄mo luīe
stella vicz inchoātes dicimus ꝙ stella tres
hz ꝓprietates. q̄ꝝ virtutē beat⁹ pr̄ nr̄ conuer
siōis sue p̄mordio dedicauit Est em̄ stella er
rātiū directiua. discordātiū recōcialitiua. fe
cūdantiū germinatīa. Compat̄ ḡ principiū
cōuersiōis p̄tis nr̄i bern̄. stelle ꝓpter errātiū
directōz Ut sicut stella nocte itinerātes vel
etiā in mari nauigātes ne a via recta deuiēt
⁊ oberrent. regit ⁊ gubernat. sic pr̄ nr̄ in pri
mordio ꝯuersionis sue sensus suos exteriores
ex corrupta natura vagos ⁊ erroneos a va
nis cohibuit ⁊ eos ad dn̄m dirigebat. legit̄
em̄ numeri. xv. dn̄z p̄cipientē Nō sequaris
ocl'os ꝑ res varias fornicātes ꝑ ocl'os om̄es
sensus volens intelligi q̄ (vt. i. re. dr̄) huc atz
illuc vagant̄ incerti. ⁊ qd̄ in scriptura lege
bat hoc ope efficaciter adimplebat ⁊ qd̄ ope
faciebat hoc postea alios docebat dicēs Pri
ma virtus est hītus corpis vt hō vno modo
se habeat ⁊ nil sit qd̄ possit offendere intuen
tes Et quod fecit postea docuit dicēs. hēat
homo dei sensus suos exteriores non duces
sed ꝑuientes vt dicat huic veni ⁊ veniat ⁊ al
teri vade ⁊ vadat. ⁊ alij fac hoc ⁊ absq; ꝯdi
ctōe faciat. Scdo pr̄ nr̄ bern̄. assil'at̄ stelle
ꝓpter discordātiū reconciliatōz. vt sicut stel
la ꝑ efficaciā virtutis sue elemēta discordā
tia vt se cōpatiant̄ reconciliat. sic ipse corpus
⁊ animā q̄ vt ait ap⁹ aduersū se mutuo con
cupiscunt. studuit in bonū efficaciter cōcor
dare. corpus tanq̄ mancipiū spiritui sub
sternendo. nec solū hoc de corpe ⁊ aīa fecit sz
etiā affectōes interiores qui frequēter dissē
tiunt concordauit vt qd̄ ratio bonū iudica
uerat. voluntas voluerit ⁊ memoria āplecte
retur. qd̄ per oīa in hoīe placet deo Nam de
corporis ⁊ spiritu cōsensu dicit̄ Ecc. xxv. In
tribꝰ beneplacitū ē spūi meo q̄ sunt probata
corā deo ⁊ hoībꝰ. quoꝝ vnū est vir ⁊ mulier
bn̄ cōsentientes. qd̄ de corpe ⁊ spū intelligi
tur De quibꝰ. s. corpe ⁊ spū di. veritas mat.
xxviij. Si duo cōsenserint omne qd̄ petierit
fiet eis a patre meo. hīc ap⁹. i. Coꝝ. i. Ob
secro vos prēs ꝑ nomē dn̄i nr̄i iesu xp̄i. vt id
ipsum dicatis oēs. ⁊ nō sint in vobis scisma
ta. qꝛ vt dr̄ Ecc. Vnus orans ⁊ vnus male
dicēs cui⁹ vocē exaudit dn̄s. hinc bern. qd̄
fecit docuit dicens. docendus ē nou⁹ hō int̄
carnē ⁊ spm̄ (qui inuicē iugiter aduersū se cō
cupiscūt) iustū rōis ⁊ discretōis hr̄e iudiciū
nec alic⁹ accipe ꝑfonā. docēdusq; ē spūs cor
pus suū habere sicut egꝝ cōmēdatū. cui etiā
multū volenti inutilia sunt negāda. Utilia
vero etiā nolēti vltro ingerenda. sic de eo age
re sicut de nō suo. sed eius aq̄ empti sumus
p̄cio magno. nec dubium quin prius fecerit
quod docebat. A Tercio principiū vi
te p̄tis nostri. assil'at̄ stelle ꝓpter germinātiū
fecunditatē. qꝛ sicut virtus cōstellatōem in
fundit radicibꝰ ⁊ plantis vt germinēt ⁊ fecū
dent. sic corpore ⁊ aīa recōciliatis: sensibus ⁊
affectibꝰ in vnū coadunatis cepit pater sā
ctus virtutes ⁊ opa meritoria efficacissime
germinare. Nā ante talē sensuū in deū ordi
natōem ⁊ affectuū recōciliatōem. si quid fa
cimus de genere boni nō tn̄ erit meritorium
apud deū. fecūdatō ⁊ germinatō solū surgit
postq̄ sensus ⁊ affectus ad deū fuerint ordi
nati. qꝛ ex his bn̄ ad deuz ordinatis deus al
lectus ad aīam veniet ex cui⁹ p̄ntia tota vita
hoīs germinat in salutez. vt de hui⁹ cemōi
dicere possimus illud. i. Re. xxiiij. Non ē q̄c
q̄ ex eo qd̄ non germinet ⁊ illud p̄s. Foliuz
eius non defluet. ⁊ oīa quecūq; faciet ꝓspa
bunt̄ ⁊ sic pz quō pater noster bern. ꝓpter pri
cipia cōuersionis stelle cōpat̄. Et sciendum
ꝙ nō stelle simpliciter sed stelle matutine in
medio nebule lucētis assil'atur. q̄ duo cōuer
sionē patris nostri non mediocriter recōmē
dāt. Nā matutine additur ꝓpter maturā cō
uersionē. nobile vero ꝓpter prauorum ꝯuer
satōez hoc est. qꝛ mature inhoauit ⁊ in medio
natōis praue ⁊ peruerse cōuersiōz suā sancte
⁊ munde cōseruauit. Nā de p̄rio dr̄ Trenoꝝ
iij. Bonū est viro si portauerit iugū ab ado
lescentia sua. De scdo dicit greg. Nō valde
laudabile est bonum esse cum bonis. sed bo
num esse cū malis. sicut em̄ grauioris culpe
est inter bonos bonum non esse. sic immensi
preconij est bonum inter malos esse H.
Sequitur secundum principale scilicet qua
si luna plena in diebus suis lucz: In quibꝰ

De sc̄o bn̄do.

verbis venerabilis pr̄ ber. a medio statu vi/
te sue mirifice cōmēdat̄. Describit̄ aūt a lūa
nō q̄licūq; . nō corniculata nec diminuta. s3
aspica ⁊ rotūda. q̄si a lūa plena ⁊ perfecta.
ꝓpter tres eius ꝓprietates sc3 ꝓpter copiosa3
illuminationē. virtuosam oꝑatōem. fructu/
osam conuersatō3. Prīo dico cōpat̄ lūe ple
ne ꝓpter copisam illuīatō3. q2 om̄s noctis te
nebras illuīat. lucens a noctis principio vs
q3 infinē. qd̄ in nulla alia forma facit. vnde
semiplena in crescendo primā partē noctis
⁊ iteꝝ semiplena in descresendo vltimā ꝑte3
noctis illuminat. sed plena totā. Sic pr̄ nr̄
tā copiosum lumē gratie accepit a sole deo
vt vite sue om̄es tenebras ꝓpulsaret nullas
in eo tenebras derelinq̄ns. Sūt aūt tenebre
peccatoꝝ. ignorantie bonoꝝ ⁊ defectuū no/
stroꝝ. Nam de primis tenebris d̄r in p̄s. Ti
mor ⁊ tremor veniūt super me ⁊ cōp̄hende/
rūt me tenebre. de secundis tenebris ignorā
tie idem di. Deus me⁹ illuīa tenebras me/
as. idē. Nesciunt neq3 intelligūt q̄ in tēbris
ābulant. De tercijs di. iob. ix. In calle meo
tenebras posuit ⁊ iteꝝ. xvij. In tenebris stra
ui lectulum meū. Has om̄s tenebras lumē
gratie in vita beati viri plenissime dissipa/
uit ⁊ eorum contraria infundebat. Expulit
em̄ tenebras peccatoꝝ infundens purā inno
centiā tenebras ignorantie bonorum docens
dei sciam. tenebras defectuū nostroꝝ dans
irreprehensibilem ꝯsciam. Na3 de sua inno
centia iteꝝ ip̄e di. Quod ip̄e deus mihi nō
imputare decreuit sic est q̄si nō fuerit. de. iij.
sc3 dei scīa ipse fatet̄ ꝙ inter querc⁹ ⁊ fagos
orando. meditando ⁊ contēplando didicerit
vnde ꝯfessus est ꝙ sibi meditanti ⁊ orāti to
ta sacra scriptura exposita ē. Ex tercio hoc p3
ꝙ ita nullū habuit defectum se retardantē
ꝙ ex nimio feruore qui mod̄ ⁊ vires excessit
datus est in obedientiā malachie Ep̄i q̄ eū
per frenū obedientie a tali ⁊ a tanto impetu
cohiberet. ¶ Scd̄o cōpat̄ venerabilis pr̄
noster lune plene ꝓpter virtuosā operatiōe3
Nā vt di. astronōi ꝙ luna plēa ꝑ oculta na
ture spiramina augmētat ⁊ multiplicat oīa
humida. exq̄ fit ꝙ medulle ī ossib⁹ ⁊ cerebrū
in capitibus humano res in cordibus san/
guis in venis. aqua in mari cum fontibus ⁊
fluminib⁹ in plenilunio augmentant̄. et in
minutione siue decrescentia lūe silr̄ minuūt̄
Sic cū deus diuina sua gratia hominē vi/
sitat ex plenitudine visitantis gratie omnia
interiora hominis consolatione ⁊ gratia re/
plebuntur. cum vero subtracta fuerint om̄ia
exiccantur. Q aūt patri nostro bern. hec vi/
cissitudo frequenter acciderit. in multis scri
ptis ip̄e testat̄ di. super cantica. Reuertere
viuum ⁊ efficax est verbum. mox vt int⁹ ve/
nit exꝑge fecit dormitantem aīam meam. ce
pit euellere. destruere. edificare. plātare. ari/
da rigare. tenebrosa illumīare. clausa resare
frigida inflāmare. ita vt ex redūdantia grā/
rū benediceret anima mea dn̄3 ⁊ hoc ex plei
luīo ⁊ sequit̄ statim. Verum hec om̄ia post
q̄3 accesserit verbū quodā illicito languore
torpentia iacere incipiunt. ac si a cacubo bul
lienti subtraxeris ignem ⁊ hoc signū abscess/
sionis eius. ac si dicat. hoc signū est diminu/
tōis lune. Et quia venerabilis pater frequē/
tius fuit in gratie visitatione q̄3 in eius sub
tractione. ideo plenilunio in proposito the/
mate comparatur. hinc iterum di. Currebā
bene. ecce plenilunium ⁊ statim sequitur. ec
ce lapis offensiōis in via quid aliud nisi lu
na est diminuta. hanc mutabilitatem decla
rat grego. di. Postq̄3 deus hominē visitat.
subito hominem probat. quia accedēdo cor
da ad virtutes prouehit ⁊ recedendo cōcu/
ti temptatione permittit. Tercio pater iste
venerabilis lune comꝑatur propter opposi/
tam stationem. Luna enim cum plena fue/
rit stat opposita contra solem ⁊ ideo etia3 to
ta a sole illuminat̄. Sic pater noster in me
dio statu suo plena facie ad dn̄m se conuer/
tit ⁊ idcirco totus etiam meruit a domino il
luminari. quā ꝯuersione3 plena3 pauci do
mino exhibent. sed quasi om̄s claudicamus
nec petrus adhuc ad plenum conuersus ex/
titit cum ei dn̄s dixerat mat. Et tu aliquan
do conuersus confirma fratres tuos. vn̄ sin/
gulis nobis dicit deus illud. Esa. Si con/
uerteris israel ꝯuertere. Quod exponit ber.
di. hoc est ꝑfecte ꝯuersiōis culmē app̄hēde
Nam plena ⁊ ꝑfecta cōuersio tanti estimat̄
vt in ea humane vite ꝑfectō statuat̄. q̄d aūt
perfectam conuersionem dicimus quando

homo totus ex omni quod est quod potest. q̄ scit ad dominum se conuertit. hoc est quā do omnem cogitationem. intentionem. dilectionem. operationem. deuotionem. affectionem conuertimus ad deum ⁊ toto conamine auertimus hic a mundo. vnde pater noster qui hanc cōuersionem plenā in se habuit ipsam declarat sic dicens q̄ facta eorum q̄ retro sunt obliuio ⁊ perfectā in anteriora extentio. ipsa est hominis iusti in hac vita perfectio ⁊ sic patet ex quibus cāis pater noster bern̄. plene lune assimilatur ⁊ cōparat.

¶ Sequitur tercium principale scilicet quasi sol refulgens. In quo verbo venerabil' pater noster non a principio nō a medio ꝛ a fine ꝓsūmatiōis ⁊ a plena perfectione vite sue cōnenientissime cōmendatur. Compat aūt sole ꝓpter tres proprietates. habet enim sol illuminare. occulta manifestare ⁊ generare. de primo di. plato in thimeo. Ingeminauit deus rerum conditor lucem clarissimam quā solez vocamus. cuius splendore celū superius ⁊ omnia inferius illustrant. de scdo dicitur in naturis rerū. q̄ sol habet virtutez discretiuam. Nam colores ⁊ rerum species ⁊ figure que in tenebris sunt ignote. per presentiam solaris lumis cognoscūtur ⁊ abinuicem discernuntur. de tercio di. phūs hō generat hominē ⁊ sol. nil em̄ nascitur ⁊ generatur nisi ꝑ virtutē solis adiuuetur. Sic venerabilis pater omnez hominem ad seveni entez illuminauit ⁊ edificauit ꝑ sanctissime vite conuersationem. occulta manifestauit per librorum compilationem. in quibus occulta spiritualiū bonorum ⁊ spūs sancti. quā in occultis agit dispensationē preomnibus doctoribus denudauit. de quibus occultis ipse di. beatus q̄ in occulto percipit venas susurrij eius. Multos etiā generauit per p̄dicationē. nam in christo iesu per euangelium mlt̄os ipse genuit. Et sic patet ordo. quia in p̄mo statu per conuersionem stelle in medio statu per imitationem lune perfectus iaz in se factus in vltimo statu. soli assimilatus ad edificandum proximū se conuertit. per iesum xp̄m dn̄m nostrum.

¶ LXXIIII

De eodem sermo secundus

OMne preciosum vidit oculus eius ⁊ ꝓfunda fluuiorum scrutatus est ⁊ abscondita ꝓduxit in lucē iob. xxviij. di. greg. In sacra scriptura videre eligere dr sicut in euangelio scriptū est cū eēs sub ficu vidi te. i. positū te sub vmbra legis elegi. silr̄ ꝑciosum idē est quod pfectū. nil em̄ in hūanis rebus ꝑciosius ē perfectō per oculū aūt vt ait bern̄. intellectus accipit sic enim di. Oculus meus intelligēcia mea Est itaq̄ sensus beati bern̄. intelligentia elegit omnem perfectionem. ¶ In quibus verbis cū sequentibus a triplici prerogatiua sublimiter ⁊ mirifice cōmendatur scilicz a vite operosa perfectione. sacre scripture per sensus mysticos studiosa elucidatione. fideli ⁊ fructuosa predicatione. Ista tria sunt nobiliora bona. que homo sanctus consequi potuit in hac vita. primum ꝓpter se. secundum ꝓpter deum. tercium ꝓpter proximuz est misericorditer consecutus. primū ibi. omne preciosum vidit oculus eius. secundum ibi profunda fluuiorum scrutatus est. tercium ibi. abscondita produxit in lucem. Dr autem in hoc themate predicta tria preconia congrue designentur ꝑ auctoritates sacre scripture lucide declaratur. Et primo de. i. dr. Jere. xv. Si seperaueris preciosum a vili. quasi os meum eris quod exponit greg. di. Vilis est mundus presens. anima preciosa. qui ergo preciosum. i. aīam a vili id est a mundo perfecte ⁊ plene seperat. ille ꝑ omnia est perfecte ⁊ talis erit deo familiaris. sicut nos ordinate familiares sumus quia semper ei delectabilia ministramus. de. ij. iterum di. grego. q̄d hec flumia nisi antiquorum patrū dicta nūcupantur. ⁊ subiungit. Quis enim pensare sufficiat q̄s vehemens fluuius dum legē dei terz ex pectore ⁊ ore moysi erupit. q̄s vehemens fluuius ex ore dauid defluxit. q̄nta ex salomonis ore ⁊ omnium prophetaꝝ flumina manarūt hec ergo flumina ⁊ maxime salomonis cantica canticoꝝ quam profunde scrutatus est venerabilis pater ber. cum per misticos sensus tam gloriosas lnias a deiformi litera exhausit. Unde gre. de se ⁊ alijs sacre scripture expositoribus di. Nos qui veniente dn̄o

in fluminibus scripturarū interna ⁊ spūalia
q̄rimus quid aliud agimus ni si quia eoꝝ
profunda rimam̄ de. iij. di. greg. Abscondi-
ta in lucem producimus dum sensus misti
cos subtili intellectu absconditos predican
do populo annūciam⁹. Et hec de laude glo-
riosi patris nostri bernardi. breuiter ta-
cta sufficiant. Quippe qui laude nostra non
indiget eo ꝙ pene ip̄m per om̄ꝫ vitam suaꝫ
signis ⁊ miraculis deus laudauit ⁊ laudan
do mirifice cōmēdauit ⁊ ideo ꝑfecte a sūmo
laudatore deo magnifice est laudatus. tacea
mus interim laudare euꝫ. quia vt ait amb.
Perfecte laudi aliq̄d addidisse decerpsisse
est. Verum quia suprema laus gloriosi pris
est filius sapiens vt ait salon. Nos ad lau-
dem suā ip̄ꝫ studeamus imitari quod ꝑ ma
xima laude accipit pater noster. Dicit em̄
aug. Q nulla laus ⁊ nullus honor deo ⁊ sā
ctis eius maior ⁊ gratior poterit exhiberi q̄ꝫ
si patres imitemur ipsorum vestigijs fideli
ter adherentes. Verum quia paucorum est
predicare ⁊ verbū dei adhuc paucissimorum
scripturam exponendo elucidare. iō hec duo
mēbra scilicꝫ ꝑm ⁊ terciū intermittētes ad ꝑ
fectionem feramur que in primo membro ē
proposita sermonē qui in manibus est exor-
dientes. qualiter gloriosum patrem nostrū
bern̄. ⁊ si non in plena perfectione saltim in
ꝑfectōis studio ⁊ conamine imitemur. hoc
em̄ requirit votum nostrum vt per gratiam
adiuti conemur perficere vitam nostraꝫ. nā
qui ab hoc conatu deficeret veniret vtiq̄ꝫ con
tra votum. ¶ F ¶ Propter quod sciēdū. ꝙ d̄
ꝑfectione religiosoꝝ loquētes tria ꝑ ordinē
ꝓseq̄mur. s. de uoti integratōe. interiori p̄pa
ratōe ⁊ de ipsa ꝑfectōe. De primo adhuc di-
cant̄ duo. s. de voti integratōe. scd̄o de dei re
muneratōe. De primo sciendū ꝙ ꝑm tres re
rum habitus tria resignauimus ꝓpter deuꝫ
scꝫ res corpus ⁊ aīam. Res ꝑ voluntariam
pauꝑtatē. corpus. ꝑ mundā castitatē. aīam
resignādo ꝑ obedientiā ꝓpriam ⁊ voluntateꝫ
hec em̄ tria sunt impedientia studiū ꝑfectōis
⁊ iō sunt abijcienda ne nos impediāt a ꝓfe
ctu. Propter qd̄ videndum est q̄uo singula
hec abijciant̄. ⁊ primo ante alia de reꝝ plēa
abdicatōe. studētes nuda pauꝑtatē inserere
vite nostre. Hec aūt pauꝑtas vt plena ⁊ in
suo genere sit ꝑfecta in tribꝫ cōsistit sꝫ in oīꝫ
reꝝ plena denudatōe. vsus abdicatōe ⁊ ī hu
militatis ꝓfūda ⁊ cōtemptibili cordis ⁊ cor
poris hūiliatōe. hec em̄ sequit̄ ad pauꝑtateꝫ
verā. Mundus em̄ omnē hoīeꝫ contēnit q̄
se contēnit ⁊ hec tria faciūt hoīem perfectum
in genere pauꝑtatis de qua d̄r mat. Si vis
ꝑfectus eē vade ⁊ vende oīa q̄ habes ⁊ seq̄-
re me. Scd̄o studeamus plene ⁊ ꝑfecte resi
gnare corpus nostrū hoc em̄ ꝓmisimus per
votū castitatis. quod tūc in suo genere ad ꝑ
fectū statū ducim⁹ si in oībꝫ spūi corp⁹ sub
iectū nil vnq̄ꝫ ꝓpter se agere ꝑmitat̄ sed to-
tū dei obsequijs tanq̄ꝫ vere suū duplici iure
scꝫ emptione ⁊ voti ꝓmissione mancipet nā
de ēptione di. ap⁹. Empti em̄ estis p̄cio ma-
gno. s. p̄cioso sanguine agni īmaculati. ⁊ iō
subiungit Glorificate ⁊ portate deū in corpe
vr̄o. De voti aūt ꝓmissione d̄r de vtro. Cuꝫ
voueris votum dn̄o deo tuo. non tardabis
reddere qꝛ requiret illud a te dn̄s deus tu⁹
si nolueris polliceri ab q̄ꝫ peccato eris. Qd̄
autem semel egressum est de ore tuo ⁊c̄. ⁊ qꝛ
corpus ad hoc creatum est vt anime siue spi
ritui famuletur. ideo q̄n̄ ad hoc ventū est tūc
in suo genere est perfectū. ¶ G ¶ Ad qd̄ faci
endū corpus nr̄m est triplici exercitio assue-
faciendū. s. omnium malorum fortissima re
luctatione difficilium ⁊ arduorum strēnua
operatione. omnium sensuum ⁊ mēbrorum
vnanimi coadunatione. De primo. Eccle.
Seruo maliuolo tortura ⁊ compedes Itē
ber. Docendus est nou⁹ homo sic habere cor
pus suum sicut egrum cōmendatum. cui ec̄
multum volenti inutilia sunt neganda. vti-
lia vero etiam nolenti vltro ingerenda. De
ij. d̄r ecc̄. Quodcunq̄ꝫ potest manus tua fa-
cere instanter operare ⁊ iterum In omnibꝫ
operibus tuis precellens esto. De. iij. ꝓuer.
In tribus beneplacitum est spiritui meo. q̄
sunt probata coram deo ⁊ hominibus inter
que est concordia fratrū. de quo ber. Habeat
deuotus hō familiam sensuum ⁊ mēbroruꝫ
taliter ordinatam ⁊ disciplinatā. vt cū dixe-
rit huic veni ⁊ veniat. ⁊ seruo suo fac hoc et
absq̄ꝫ ꝯdictōe faciat. Hec tria tamdiu agen
tes quousq̄ꝫ ex assuefactōe ⁊ gr̄e subuentōe

contra sensum suũ incipiat eũ delectari q̃c
quid delectat spiritum. quia vt dicit Bern̄.
Exordinata natura per peccatum si ad deũ
perfecte fuerit conuersa cito recuperat quod
cunq̃ perdidit auersa. Tercio resignemus
animam deo nostram voluntatem offeren-
do ⁊ eius voluntatem ⁊ sui vicarij faciendo.
nam in hoc q̃ nostram voluntatem resigna
mus ⁊ dei voluntatem facimus. animã cui⁹
est voluntas dicimur resignasse. ¶ H ¶
Hoc autem si perfecte agit triplici indiget
amiculo vt videlicet eam nunq̃ resumam⁹
nunq̃ remittamus. nunq̃ scindamus. Nã
de prĩo arguit bern̄. eos qui in delectabilib⁹
resumunt ꝓpriam voluntatem dicens. Vt
quid vos rursum de nobis intromittitis. q̃
semel matura deliberatione preuia volunta
tem vestram dedistis nobis regendam. hoc
enim facientes mentimur deo quod ꝓmisi-
mus non soluentes. de quo act. v. d̃r. Nõ es
mentitus hominib⁹ sed deo. de quo Ecc̃. xij
Aboĩatio est deo labia mẽdacia. hinc ꝓuer.
xxv. Nubes ⁊ ventus ⁊ pluuie. non sequen-
tes vir gloriosus ꝓmissa nõ soluens Scdo
non solum ꝓmissum nostrũ non est resumẽ
dũ sed nec aliq̃n remittendũ siue minuẽdũ
sicut em̄ dicit Ecc̃. xxxv. Non minuas p̃mi-
tias manus tue. primitias volens intelligi
primum feruorem in quo resignamus deo
nostram voluntatem ⁊ promittimus suam
sequi. ne dicatur nobis illud aggei primo.
Respexistis ad amplius ⁊ ecce factũ est mi⁹
sed magis deuotio nostra de die in diẽ deb⁹
proficere. vt veraciter dicatur nobis illud.
gen̄. xxvi. Ibat proficiens atq̃ succrescens
donec vehementer magnus effectus est. qui
aũt hoc non fecerint illis d̃r in apoc̃. Habeo
aduersum te q̃ caritatẽ p̃mũ dereliquisti. i.
p̃mũ feruorẽ. Tercio voluntatẽ nr̃am nunq̃
rescindamus ante finẽ vite sed constanter ꝑ
seueremus vsq̃ in finem hoc em̄ mandatũ
est in lege vbi omne animal iussum est cũ
cauda offerri. nam sicut d̃r mat. Qui perse-
uerauerit vsq̃ in finẽ hic salu⁹ erit. I Et
sciendũ q̃ hec dei voluntas q̃ promisimus
faciendã nostra resignata. d̃ esse in princi-
pio laboriosa. in medio deuota siue affectuo
sa. in fine deliciosa. Nã de. i. di. bern̄. Nou⁹
homo qui non habet rationem ducentẽ af-
fectũ trahentem. discretionem moderantẽ
quadam vi vtatur in semetipsum sicut figu
lus infigmentum necessitatẽ sibi faciens ꝯ
necessitatem ⁊ affectum sibi formans cõtra
affectum. donec mereatur plenam accipere
delectationem contra delectationem Secũ
do debet in medio esse affectuosa siue deuo-
ta. vt incipiat ei dulcescere opus dei. Nã in
hoc medio occurrit ei gratia q̃ coniuncta bo
ne voluntati facit onus dei leue. de quo sal-
uator luc̃. Tollite iugum meum super vos
quia iugum meum suaue est. ⁊ onus meum
leue. ⁊ hoc est q̃d dicit bern̄. Primo aliquid
importabile est processu tp̃is non adeo gra
ue. paulop⁹ leue senties. paulop⁹ etiam de
lectabit. Tercio in fine voluntas erit delicio
sa. quia in amorem cõmutata fruitur bonis
dei. sic em̄ di. bern̄. Magna voluntas ad de
um amor est adhesio ẽ fruitio est. coniunctõ
⁊ caritas est. Hec voluntas in principio vo
catur amor. in medio dilectio quasi duorũ
ligatio. in fine caritas. i. cara vnitas. Nũc
licet a longe post voti integrationem dicen-
dũ est de dei remuneratione. de qua sciendũ
q̃ secundũ integratõnem predictorum triũ
hĩtuũ scilicet rerum corporis ⁊ anime. tripli
cem remunerationẽ a deo accipimus Naz
pro rerum relictione accipimus centuplica
tionẽ. pro corp̃is relictione accipimus in iu
dicio iudiciariam assessionẽ. pro voluntatis
siue anime relictione accipimus eternaz glo
rificationez. vnde de primo cũ diceret petr⁹
Ecce relinquimus omnia. quid g̃ erit nobis
Rñdit dñs. Amen dico vobis q̃ vos q̃ reli
quistis omnia ⁊c̃ centuplũ accipietis. de. ij.
iterũ d̃r Vos qui secuti estis me. s. relinquen
do corpus sedebitis super sedes. xij. iudican
tes xij. trib⁹ israel. de quibus sic gloriose cũ
xp̃s assidentib⁹ ⁊ iudicantibus dicitur a re
probis in die iudicij Sap̃. v. Nos in sensa
ti vitam illorum estimabamus insaniã ⁊ fi
nem illorum sine honore ⁊c̃. de tercio d̃r in
p̃dicta auc̃tate scilicet centuplum accipietis
⁊ vitam eternam possidebitis ¶ R ¶ Se
cundo dd̃m de interiori p̃paratione. de q̃ tria
ꝑcurrant. dẽmus em̄ ꝯsciam ditare. intelli
gentiã subtiliare. reminiscentiã eleuare. Cõ

stiam eñ dicamus si intimã puritatẽ meritorum copiositatem. vtrũ tam claritatẽ q̃ntum possumus cõportamus. nam de. i. dicit Eccle. xij. Bona substantia cui nõ est peccatum in conscia. de scdo dicitur prouer. x. Manus fortium diuitias parat Eccle. iiij. Vita operij sufficientis sibi condulcolabit & in ea inuenies thesaurũ. scilicet meritorũ de tercio eccle. xliij. Sunt hoies diuites in virtute. De omnib9 aũt his diuitijs dicitur thesaurus desiderabilis requiescit in tabernaculo viri iusti. Scdo dẽmus intelligentiam subtiliare. q̃ nec̃ contingit tripliciter si viam dñi in nobis obseruamus. familiaz gubernamus. ipam irreprehensibilem conseruamus. Primo dico intelligentiam subtiliamus si omnes vias dñi venientis ad aias nostras obseruamus. hoc eñ multuz ꝓmouet & adiuuat nos ad deuz. q̃ fatiebat ꝓphẽta subtiliter di. Audiã quid loq̃t in me dñs deus. hinc puer. viij. Beatus q audiens me qui vigilat ad fores meas quotidie. & obseruat ad postes hostij mei. quia qui inuenerit me inuenet vitam hinc ber. Quando dñs veniat. aut q̃n vadat id plane periculosissime ignorat. cũ eñ hec circa nos dispensatione sancti spiritus vicissitudines vigilãtissime ñ obseruantur. fit vt nec absentem desideres. nec presentem glorifices. nempe qui ad hoc recedit vt auidius queratur quo nã mõ si abeẽ nescitur requirit & qui dignanter ad hoc redit vt consolet̃ qualiter digne ꝓ sua maiestate suscipiãt̃ si nec ad eẽ sentitur. Secundo intelligentia nostra tanq̃ prouida matrõa & familiam suã gubernare insolẽtes & garrulas famulas cõpescẽdo. Nunc prouide agitur si intellectus noster fantasmata carnalium & etiam ꝑalium que spm̃ impediunt sub censura districtissime disciplie cohibeat nam sicut dr̃ sap. spũs discipline fugiet fictuz & affert se a cogitationib9 q̃ sunt sine intellectu. hinc greg. Vultam nimis familiã possidemus. cũ cogitatões multas sub mẽtis dñatione restringimus. ne sue multitudine aim supent. ne peruerso ordine discretõis nostre ꝓncipatũ calcẽt ¶ Et bñ cogitatõm noie turba multa familie signat̃. scimus eñ q̃ absente dña ancillaruz linguę ꝓ strepitum silentium deserũt deputan opis officia negligunt. totumq̃ sibimet ordinez viuendi confundunt. Ait si repente domina veniat. mox perstrepentes linguas retinent officium vnuscuiq̃ operis repetunt. sicq̃ ad opus ꝓpriũ ac ii ñ recesserint reuertũtur sic igitur si a domo mentis ad mometum ratio discedat quasi absente dña cogitatõm clamor se velut garrula ancillarum turba multiplicat. Vt autem ad mentẽ rõ redierit. mox se confusio tumultuosa cõpescit & quasi ancille ad iniunctum opus se tacite reparant. dum cogitationes protinus se ad vtilitatem subdunt. Tercio debemus intelligentiam irreprehensibilem conseruare vt cum iob dicere valeamus. Nõ reprehendit me cor meum in vita mea. & cum apto nil mihi conscius sum vt siue ingrediamur siue egrediamur. de contingentibus nil negligamus & de prohibitis nil faciam9. hec tria figurata legimus thob. x. vbi parentes docuerunt Saram domum ordinare familiam gubernare. seipsam irreprehensilem exhibere. Tercio debemus reminiscentiaz eleuare quod contingit cum peccatis & vicijs leuigari ad modum pluuie ipsa contemplatio eleuat nos ad deum. in qua tria confluunt scilicet anime nostre surtum eleuatõ. dñi condescensio celestium bonorum degustatõ que tria Exo. xix. figuraliter proponuntur. vbi dicitur. Descendit dominus super mõtem syna in ipso montis vertice et vocauit moysen in cacumen & sequitur. locutus est dominus ad eum. Nam cum di. descendit dominus tangit dei descensionem. cum vero subiungit & vocauit moysen in cacumen tangit anime ascensionem. eum vero addit & locutus est dominus ad eum tangit diuinorum degustationem. que tria tangit greg. exponens predictum verbum. Exo. cum dicit. In legis datione dicitur quia moyses ascendit & dominus descendit in montẽ. qd per montem nisi contẽplatio accipit̃ in quẽ nos ascendimus vt ad ea que vltra infirmitatem nostram sunt videndo subleuemur. sed in hunc dominus descendit. quia nobis

multum proficientibus parum nobis de se aliquid aperit nostris sensibus. hec itaq; de interiori preparatione dicta perfectum faciunt interiorē hoīem. de q̄ perfectōe dicit̄ Exo. xxxix. Perfectū est om̄e opus taberna/culi ⁊ iterꝝ. iij. Re. ix. Perfectū est templum

¶ Sequitur terciū principale. s. de ipsa pfectione. ad quā om̄s alie pticulares pfecti ones ordinant̄. ⁊ hec est triplex. Est em̄ pfe/ctio actionis. passiōis. deuotōis siue affecti/onis vel etiam dilectōis. In his. n. tribꝰ. s. actōe passione interna deuotione. om̄e exer/citium hoīs continet̄. Hec p ordinē percur/rentes. Primo dicimus q̄ pfectio actionis in tribus consistit. videlicet in bonoꝝ opum que facta sunt obliuione. anterioris extēsiōe in continua intentōis auida operatiōe. Hec tria faciunt opera nostra pfecta. Primo di/co q̄ priorum bonorum obliuio adiuuat o/pera nostra vt fiant pfecta ⁊ hoc contingit. cū quantūcunq; multa bona facimus. ipsa post tergum pijcimus ⁊ tanq̄ oblita nil ea penitus curamus. quod facere mouem̄ gen̄. xi. Obliuioni cuncta tradatur retro abūdā tia. de vtroq; Ne dixeris in corde tuo ꝓpter iustitias meas dn̄s dedit mihi hāc terra pos sidendam. quod etiā veritas monuit in euā gelio. Cū feceritis omnia que mandata sūt vobis. di. ser. inuti. sum⁹. Scd̄m adiuuans ad pfectionē opum nostroꝝ cōsistit in ante/riorū extensiōe. vt vicz auido conatu ad agē da extēdam̄ tanq̄ prius nil boni fecerim⁹ de quo d̄r. Ecc. ix. Quodcūq; pōt man⁹ tua fa/cere instanter opare Et iterꝝ Ec. xxxi. In oī tpe tuo esto velox. Tercium faciens opa nr̄a pfecta ꝯsistit incōtinua ⁊ auida opatōis in tentōe. vt cum lassati ⁊ fatigati deficimus ī ope affectu tn̄ conandi nunq̄ deficiam⁹ sz p̄ nimio desiderio ⁊ indeficienti conatu nec ea que fecimus vel que iā facimus penitus nil curamus sed sp velimus plus q̄ possu/mus opere adimplere. ne incurram⁹ illud ī ꝓperiū iere Nec iuxta vires conat⁹ ē facere de his tribꝰ sil' sūptis di. ap⁹. philip̄. iiij. Nō q̄ iā app̄henderī aut pfect⁹ sim. ⁊ subiungit Unū aūt necessariū ē. q̄ retro sūt oblit⁹ ad ea q̄ priora sūt me extēdens qd̄ exponit Bern̄. di. In v̄bis apl̄i manifeste declarat̄ q̄ pfe/cta eoꝝ q̄ retro sūt obliuio ⁊ pfecta in anteri ora extensio. ip̄a est hoīs iusti in hac vita per fectio // N ¶ Scd̄o dicim⁹ q̄ ē pfectio pas sionis. Cum em̄ multi s̄m diuersitatē affe/ctōm diuersimode suas passiones patiant̄. inter illas tn̄ ē aliq̄ sufferentia tā nobilis ⁊ tā sācta vt in genere passionū locū obtineat pfectōis Que vicz passiōes vt pfectōis ter/minū attingāt sūt tribꝰ floribꝰ decorāde vt scz sufferamus innocēter ꝯstāter gaudenter Primo dico nostre passiones sufferant̄ ino center. vt quicquid nobis a deo vel ab hoīe inflictum fuerit. cum culpam non inueniat quam purget gratiam augeat in afflicto. sic beato iob euenisse legimus. in quo cum cul pa non esset que corrigeretur omnis ei⁹ sub stantia sibi extitit duplicata. De tali passio ne d̄r iob. ix. Non de penis innocentium d̄s rideat? Quod exponens grego. di. Si risuz dei beatus iob eius leticiam appellat. tunc tanto suauius de penis innocentium domi/nus dicitur letari quanto nos videt am/plius innocentes. Nam quasi quoddam ei ex pena nostra gaudium facimus cuz pena culpam non inuenit quam castigat. sed ex ea gratia ⁊ meritum cumulatur. Nam pēa que in nobis peccatoribus culpam percutit innocentibus gratiam auget. hinc petr⁹. hec est gratia si propter conscientiam dei susti/net quis tristitias patiens iniuste. Que. n. est gloria si peccantes colaphizati suffertis. sed si benefacientes patienter sustinetis hec est gratia apud deum. Secundo passiones sufferantur gaudenter quod nobis erit faci le si attendimus cumulum meritorum quē nobis insinuat dn̄s mat. v. di. Beati eritis cum vos oderīt homines vsq; gaudete ⁊ ex ultate ecce enim merces vestra multa est in celis. cui consonat Jaco. di. Omne gau/dium existimate fratres cum in temptatōes varias incideritis ⁊c. Tercio sufferende sūt constanter quod facile nobis erit si ⁊ passio nis breuitatem ⁊ fructus eternitatem perspi cimus. Nā de primo dixit angelus ad thob. quinto Fortis omnino esto in proximo ē vt a deo curetis. de eternitate autem premij. dicitur Ecclesia. tricesimoprimo. Et erit illi gloria eterna. de utroq; autem simul. di. ap⁹

De sc̄o bartholomeo

Cor. Id quod est momentaneuz in presenti ⁊ leue tribulationis sup̄ modū in sublimitatē eternum glorie pondus operat̄ in nobis

¶ Sequitur videre de tercia pfectōe que est deuotionis. De qua sciendū q̄ tres particulares deuotiones ad eius confluunt perfectionez. constat em̄ ex caritatis inflāmatione. corporalium ⁊ sensibilium extinctione vocalium oratōm defectione. hec per ordinē prosequentes. Primo dicimus q̄ ad pfectionem deuotōis necessario requiritur magne caritatis inflāmatio. quod contingit cum vocaliter orantes vel mentaliter meditantes ex spiritussancti gratia tm̄ pficimus ⁊ in bona dñi tm̄ pcedim⁹. quousq̄z deuotio dinis stillicidijs irrorata ⁊ q̄ amplius est inebriata nesciat quid loquatur. quod pulcre figuratum legimus. i. Re. v. de. Anna legim⁹ q̄ orans tm̄ labia eius mouebantur. estimabatq̄z eam hely temulentā dicēs ad eā Quousq̄z ebria es. digere paulisp vinū q̄ mades. de qua deuotione di. bern̄. Flagrās amor p̄sertim dinus. cum se intra se cohibere non preualet. non actendit quo ordine qua lege verborum ebulliatur ⁊c̄. Scdo ad perfectōz deuotionis faciens est illud. cum iam dicta deuotio intm̄ vlterius pficit quousq̄z om̄ia corporalia sensibilia ⁊ omniū imaginabiliū fantasmata ab oculis cordis penitus euanescunt. nil omnino sentiens nisi deum. de hac deuotione dicit aug. Ad hoc dz conari om̄is qui tendit ad perfectionem. vt non solum ꝯcupīe minuantur sed etiam sensibilia extinguantur. ⁊ subiungit. Quid est em̄ perfectō boni nisi consūptō mali? de hac deuotōe di. bern̄. Rez cupiditatibꝫ nō tenere humane virtutis est. corpm vero silitudinibꝫ speculādo non inuolui angelice puritatis est hīc di. Anthonius in collationibꝫ patr. Nō est perfecta oratio in qua si monachus hoc ipsum quod orat intelligit. Tercium faciens ad deuotionis perfectionem consistit in orationis siue locutōis oīmoda defectōe vt in dinis ⁊ in bonis dñi tam profunde homo dei sit absorptus q̄ penit⁹ nil loquatur. ⁊ hoc est qd̄ ī tendit dñs Mat. quendam exhortans q̄ vitam actiuam in quinq̄z talentis bene dispensauit cum dixit Euge serue bone ⁊c̄. vsq̄z intra in gaudiū do. tu. Ac si diceret. q̄z bn̄ dispēsasti exteriora. nunc ordo postulat vt ad interiora te conferas gaudia domini contemplādo. De hac obmutescente deuotione. dicit Gregorius tunc facundius deo loquimur cum in eius laude obstupescendo obmutescimus. Ad quam deuotionem.

¶ LXXV.

¶ De sancto barthomeo. P

Facta est contentio inter discipulos ⁊c̄. Lu. xxij. di. grego. In nobismetipsis nō nunq̄z debemus transformare quod legim⁹ vt cum post auditum se animus excitat ad operandum qd̄ audierit vita concurrat Ecce in verbis euangelij audiuimus discipulos de maioritate nō mediocriter contendisse. ex quibus vnus erat gloriosus iste princeps Barthomeus apostolus qui virtuosa contentione de mundo carne dyabolo gloriosissime triunphauit. ⁊ ideo ad singularem eius gloriam euangelium de contentione legitur in ei⁹ festo Ex q̄bus v̄bis ⁊ factis ⁊ nos instruimur vt ⁊ nos quō magni fieri possumus efficaciter contendamus. nam secundum diuersitatem status debet etiam in nobis diuersitas affectionū trāsformari Peccatores enim ad hoc niti ⁊ laborare debent. vt infernum effugiant. boni vt ad regnum perueniant. sed valde boni vt de magnis sāctis in celo fiant. Unde autem discipulorꝫ contentio ortum habuerit vel de qua maioritate. vtrum seculari vel spirituali contenderint. Utruz ambitio dignitatis. vel amor humilitatis qua se inuicem honore preuenire voluerint di. Beda non esse cognitū. nec est nessarium scire. quia non est de necessitate salutis. Sed ex hac euangelica lectōne ꝯmoniti contendamus ⁊ nos quibus exercitijs magni in celo fieri valeamus hoc enim discipuli domini (de carnali vita permissione spiritussancti in spiritualem translati) toto conamine intendebant vt videlicet hic per vite meritum ⁊ illic in gloria magni fierent apud deum. Si enim vt ait iob. iij. paruus ⁊ magnus ibi sint. quis non nisi mentis inops ibi magnus fieri nou appetat

vbi se sperat impertuum permansuruz Licet enim in vinea domini sabaoth omnes laboratores vnum in premio accipiant denarium. sunt tamen ibi vt ait iob paruus ⁊ magnus. quia vt ait gregorius. Licet vna cunctis sit beatitudo leticie non tamen vna est sublimitas vite. quibus ergo meritis magni possumus fieri apud deum. Ut cum multe sint mansiones in domo dei vt ait veritas ad sublimiores mansiones suffragantibus meritis veniamus. ¶ Q.

¶ Sciēdum ꝙ sunt quinqꝫ per que magni fieri possum⁹ apud deū. s. ꝑ timorē amorē contentōis loborē hūilitatis decorē ⁊ opantem doctorem. Per ista quinqꝫ magni efficimur apud deū. si tñ in eisdem nos exercitabimus vt ōz. Primo dico magni erimus ex dino timore. q̄z si veraciter habuerimus magna bona nobis inde ꝓueniunt. q̄ hīta magnos nos faciunt corā deo. vñ iudith. xvi. dicitur Qui timent te magni erunt apud te ꝑ oīa id ē ꝑ om̄e tp̄s hic in merito ⁊ in premio ⁊ in futuro. Qui. n. timet deū oīa timēt euz vñ Ecc. nil melius q̄ꝫ timor dei. est. n. custos p̄seruās hoīem ab om̄i malo hinc thob. hēbis multa bona si timueris deū. Facit. n. tīor dñi maximos fructus in hoīe qui acquisiti merito faciūt magnū. Facit. n. inter ceteros tres fructus q̄ nos veraciter magnos faciūt Timor em̄ dñi interficit criminalia. despicit tp̄alia. abijcit carnalia. qui. n. veraciter timet deū expellit peccata ꝑ pn̄iam. despicit tp̄alia ꝑ displicentiā. nō admittit carnalia ꝑ resistētiā de primo d̄r ec̄. Timor dñi expellit pctm̄ d̄. ij. iob Timor dñi odit malū d̄. iij. idē q̄ timet dñm custodiūt mandata que iubēt car carnalia nō admitti De his tribus sil' intellectis iterꝫ ecc̄. d̄r. Timor dñi est scīe religiositas. scīa em̄ religionis scit ista tria scꝫ pc̄ta tp̄alia. carnalia a se facere aliena. hinc bern̄. Quid plura ꝯnexa sunt timor ⁊ religio. nec alterū pōt sine altero remanere ⁊ subiungit ꝑ timorē. n. vniuersa deserimus ecce primū mūdo renūciam⁹ ecce s̄m nosmetip̄os abnegamus. ecce terciū. hec tria oñdit se reliq̄sse iob. xxxi. di. Sꝑ q̄si tumētes fluctus sup̄ me timui deū. qd̄ exponens greg. di. Fluct⁹ cū tumentes desup̄ īminent ⁊ cū eā q̄ꝫ deferunt mortē nulla tūc nauigantibꝫ cura reꝝ tp̄alium. nulla carnis delectatio ad mentē reducitur. ⁊ illa tūc ex naui ꝓijciūt ꝑ quibꝫ longa nauigia sumpserūt. cūcte res in despectum mētis veniūt amore viuēdi. Nā in eo ꝙ dicit cūcta ex naui ꝓijciūt tangit expulsionem peccatoꝝ. in eo ꝙ di. nulla reꝝ tp̄alium tangit despectū tp̄alium bonoꝝ. in eo aūt ꝙ addit. nulla carnis delectatio. tangit resistētia carnalium vicioꝝ. ¶ R ¶ Scd̄z ꝙ nos magnos efficit est amor dīnus. Cū em̄ vt om̄s asserunt caritas sit virtus maxima cōsequēs est vt qui eā possidet magnus sit necesse est. Sunt aūt tria in amore dīno ꝓpter q̄ hn̄tes eū magni fiunt. s. ꝓpter dei magnitudinē. v̄tutū pulcritudinē. fructuū multitudinem. Primo dico ꝙ amor in se deū continet. qui cū adeo magnus sit vt s̄m p̄s. eius magnitudinis non sit finis. ideo qui per amorem magnū deū possidet. necesse erit magn⁹. hic est ꝙ deus mādauit se diligi infinitū. q̄ eius magnitudo termino ⁊ fine caret. Qui g̃ magnum deū in aīa sua ꝑ inhītantē amorē possidet. ex magno suo hospite erit veraciter ipse magnus. Scd̄o magni erimus ꝑ virtutum pulcritudinē. di. n. aug. ꝙ caritas mater est ⁊ custos omniū virtutū. q̄z sicut deus est sūmū bonū oīa in se bona cōtinens. sic caritas est virtus om̄es in se veraciter continēs virtutes. ānexe sunt em̄ virtutes q̄z nec vna sine altera pōt esse virtus. sed vnaq̄qꝫ ex altera sumit vires. Vñ greg. Vna q̄qꝫ virtus tanto minor est. q̄ꝫto desunt cetere. q̄z disiuncte perfecte nequaquam esse poterunt qui g̃ in amore dei quē possidet omnē virtutē sil' hꝫ. ꝓcerto merito reputabitur esse magnus Tercio magni erimus ꝑ inhītantē amorez. ꝑ fructuū multitudinē Nā ꝑ deū q̄z in amore possidemus participam⁹ merita xp̄i oīm sanctorū ⁊ merita ecclesie vniuersalis ⁊ omnia que sunt tam bona quam mala nostra ⁊ aliena cooperantur nobis in bonum vt ex omnibus his tribus fructum veraciter participemus ⁊ quia magnus deus in caritate nostra opera nobiscum operatur. Ideo necesse est nostra opera eē magna ⁊ per consequens magnos fieri nosmetipsos. Hinc greg. Caritas ociosa esse non poterit. operat

De sc̄o bartholomeo.

em̄ magna si est. si vero operari renuit amor non est. Sic p̄z quomodo per dei magnitudinē virtutū pulcritudinem multorum mlt̄itudinē magni erimus apud deum. ¶ S. Tercio magni erimus per humilitatis nitorem. q̄nto enī in oculis nostris erimus humiliores tanto coram deo sumus maiores. hinc. i. Re. xv. dr̄ ad Saul. Nōne cū esses p̄uulus in oculis tuis caput in tribubꝫ israel factus es. q̄z vt veritas ait Mat. omnis qui se humiliat exaltabit̄. Itē. Qui voluerit eē maior fiat sicut iunior. s. p̄ humilitatē ⁊ q̄ p̄cessor sicut ministrator. Itē in eodē. xx. Quicūqꝫ voluerit inter vos maior fieri. sit vr̄ mīster. Item luce. ix. Qui minor est inter vos om̄s hic maior est. Quid autem sit in humilitate ꝓpter quod habentes eā tam magni estimēt̄. dico ꝙ humilitas meret̄ gratiaꝫ q̄ miro mō magnificat hn̄tes eā. ꝓpter qd̄ dr̄ Esa. Ad quē respiciā nisi ad hūilē ⁊ quietū ⁊ tremētē sermōes meos iac. iiij. Deꝰ sup̄bis resistit. hūilibꝫ aūt dat gratiā. Et q̄z hūilitas facit hoīeꝫ deo gratū. q̄ aūt ē gratus magnꝰ est in oculis eius cui est gratus. iō hortam̄ Ecc. vij. humilia valde sp̄m tuum. q̄z vt ait bern. insipiens ē ⁊ insanus quicūqꝫ in alijs vite meritis. quicūqꝫ in alta religione siue ī sapiā. nisi in sola hūilitate ꝯfidit q̄ cū ita necessaria sit. iō qūo ad ip̄aꝫ p̄ueniat̄ est vidēdū. ¶ Sciēdū g̊ ꝙ ad ip̄aꝫ tribꝫ gradibꝫ siue exercitijs ascēdemus fit. n. quis hūilis in suiipsius ad meliorē cōp̄atiōe. humilior in suorum defectuū consideratōe hūilimꝰ ī dei cōtēplatōe. Primo dico erimus humiles cū nos sp̄ ad meliores cōp̄amꝰ. q̄ꝝ vitā cum cōspicimus q̄ longe est a nobis hūiliamur ex hoc in oculis nostris. hinc numeri. xiij. dicit̄ Vidimus gygantes q̄ꝝ cōp̄atōe q̄si locuste videbamur. Bern. Elige tibi meo consilio hoīem cuiꝰ vite exēplar sic corde tuo insedit vt q̄tiens eiꝰ recordatus fueris. ad reuerētiā cogitati assurgas ⁊ teip̄m ordines ⁊ ꝯponas ac si p̄ns sit greg. In cūctis q̄ agitis fratres mei radicē boni op̄is hūilitatē tenete. nec q̄bus iam sup̄iores. sed quibꝫ inferiores estis aspicite. vt dum melioris exempla vobis ꝓponitis ad maiora sp̄ ascēdere valeatis. Secūdo erimus hūiliores ad maloꝝ ꝓprioꝝ cōsideratōem. cū em̄ mala nostra ⁊ defectꝰ sint infinita vt q̄uis nos vertamꝰ mala innumerabilia videamꝰ. merito clamabimus in celū dicentes. Circūdederūt me mala q̄ꝝ non est numerus. Hāc cautelā hūit paulus qui cū innumera bona hūissꝫ auertit se ab eis ⁊ intuitus est mala sua vt se in hūilitate cōseruaret di. Ego sum mīmꝰ aplꝰ. q̄ nō suꝫ dignus vocari apꝰ. q̄m p̄secutus sū ecc̄iam dei ⁊ iteꝝ. q̄z blasphemꝰ fui ⁊c̄. hinc greg. Cum bona fratres agitis. sp̄ ad memoriā mala reuocate vt dū caute culpa respicit̄ nūq̄ꝫ incaute de bono op̄e sup̄biamꝰ. magnus esse vnꝰ quisqꝫ studeat. sed tn̄ magnū aliq̄ mō se esse nesciat ne dū magnitudinē sibi arrogant̄ tribuat hanc inaniter āmittat. Tercio erimus humilimi cum iterum in altiorem statū sanctitatis promoti bona dn̄i cōtemplamur. in cuius comp̄atione omne bonuꝫ creature fauille ⁊ cineri comp̄atur. ex quo fit vt quāto sanctiores dei magnalia contemplantur. tāto erunt humiliores. quod pulcre nobis per ezech. describitur vbi dicitur. Cum audirēt animalia vocem de firmamēto dimittebāt alas suas. Quod exponens greg. di. Sācti viri quo altius apud deum proficiūt. eo subtilius se indignos deprehendunt. quia dum proximi luci fiunt. quecunqꝫ eos latebat in se inueniunt. ⁊ tanto sibi foras deformes apparent. quanto minus pulcrū est quod intꝰ vident. quia dum tactu veri lūis illustrant̄ ostenduntur sibi dum agnoscunt quid est iusticia inde erudiuntur vt videāt quid sit culpa. idem. Sanctorum mentes cum creatoris sui potentiam intenta contemplatōne cōsiderant. sūmittunt alas. quia vilescunt eoꝝ animo virtutes quas habent ⁊ tanto fiunt apud se humiles. quanto eis illud altum est quod superius vident. ¶ U ¶ Quarto magni erimus per contentionis laborē. Est aūt laboriosa contentio nil aliud q̄ꝫ auida deuotio. qua cogente cōtendimus ab his que fecimus in ea que non dum fecimus toto cordis desiderio peruenire tam auide non duꝫ habitis inhyantes vt ea que fecimus pre nimio desiderio faciendorum. ac si non sint facta penitꝰ n̄ curamꝰ. De hac deuotōe dr̄ iud. v. Magnanimoꝝ rep̄ta est ꝯtentio q̄z val

de magnanimes sunt. q̄ prenimio desiderio
hñdorum iam habita nihil curant. quam
deuotionem optat nobis bern̄. di. Utinam
fratres sic essem⁹ cupidi gratie spūalis quē
ad modū secl'ares pecunie tp̄alis. Hec aūt
deuotio trib⁹ exercitijs obtinet̄. vt vicz hēa/
mus in affectu auiditatē. in op̄e difficultatē
cū augmēto p̄seuerādi cōtinuitatē. de q̄ hor
tat̄ nos leo papa di. Qr nēo vr̄m tā p̄fctus
tā sanci⁹ ē. vt p̄fectior sanctiorq̄ eē nō possit
om̄es sil' sine dr̄ia graduū sine discretōe me
ritoꝝ ab his in q̄ p̄uenim⁹ in ea q̄ nō dū ap
p̄hendim⁹ pia auiditate curram⁹. de. ij. di.
greg. Si locus delectat celsitudīs. prius ex/
erceat via laboris. ⁊ si delectat mentē magni
tudo p̄mioꝝ. nō deterreat certamen laboris
qr ad magna p̄mia quis p̄ueniri nō pōt nisi
p̄ magnos labores. de. iij. di. bñ. Nō sine cā
(cū sint nobis cū prib⁹ eadē cōuersiōis prin
cipia) dispar valde p̄fect⁹ inuenit̄. adeo vt
cū ip̄os de die in diem p̄fecisse ⁊ cursū con
sūmasse legam⁹ apud nos magn⁹ estimet̄:
si quis vel ipsa cōuersiōis primordia cōsua
ret q̄d nō fecerūt prēs veteres. Nā de ysaac
dr̄ Ibat p̄ficiēs ⁊ succrescens donec magn⁹
vehementer effctūs ē q̄d si sil'r fecerimus eri
mus magni valde qr non solū grati accepti
sumus deo ab his ⁊ ex his q̄ iā habem⁹. sed
q̄ hr̄e cupimus. si tñ q̄ztū possumus ad hec
conamur vñ aug. Nō quid sis sed quid eē
desideras actendit de⁹. si tñ q̄ztū potes sata/
gis vt quod esse non dū cepisti eē merearis
Quinto magni sunt doctores verbi dei p̄it̄
⁊ factores q̄ verbo ⁊ exēplo edificāt audito/
res de q̄b⁹ di. v̄itas mat. v. Qui docuerit ⁊
fecerit hic magnus ē in regno celoꝝ. ⁊ quia
hoc mēbrū paucos. i. solos doctores respicit
iō illud relinquimus indiscussū. LXXVI

¶ De eodem sermo secundus.

Vos estis qui per
māsistis mecū in tēptatōib⁹ me
is vt sup̄. di. greg. Quod valde
in dolore importabile oñdit̄ ex p̄uida cōsi/
deratōe remuneratōis leuigat̄. graue nāq̄
quod sustinet̄ estimat̄ sed leue hoc p̄ premij
cōsideratōz pensat̄. d̄s itaq̄ sciens ap̄los ⁊ ī
ap̄lis omnes electos multa passuros. ipsos
obijciens eis remuneratōis p̄miū cōsolatur
di. v̄bū p̄positū. Vos estis ⁊c̄ ¶. x ¶ In q̄
b⁹ verbis tria inquiram⁹ ⁊ inquirēdo p̄po/
namus. s. l'r̄alē intelligentiā. tēptatōis p̄ma
nentiā. remuneratōis sufficientiā. Primuz
ibi. vos estis ⁊c̄. scd̄m ibi in tēptatōib⁹ meis
terciū ibi. ⁊ ego dispono vobis ⁊c̄. Primo
g̃ inquiramus q̄d sit dicere Vos estis q̄ per/
māsistis mecū Si em̄ cōsidemus tp̄s in quo
d̄s hec verba dixerit adhuc modicum disci
puli passi erāt. sed sub alis pij mgr̄i ab om̄i
pressura ⁊ t̄batōis grauamīe tenebant̄. ītm̄
vt ex phīseis calūniātib⁹ q̄ nō sicut ioh. di/
scipuli ieiunarent. benign⁹ mgr̄ eis tacētib⁹
excusauit eos di. mat. ix. Nō p̄nt filij sponsi
lugere q̄ztdiu cū eis ē sponsus vel etiā intm̄
nihil penit⁹ patiebant̄ vt cū diceret eis luce
. xxij. Qñ misi vos sine pera ⁊ sine sacculo.
nūq̄d aliq̄d defuit vobis? r̄nderēt nō. Sed
esto q̄ aliq̄d passi sint. tūc debuit dicere vos
p̄māsistis in tēptatōib⁹ vr̄is nō meis. Ad
q̄d sciendū q̄ siue dicat hoc de⁹ de suis tribu
lationib⁹ siue discipuloꝝ passionib⁹. miseri/
corditer dr̄ Vos estis q̄ p̄māsistis ⁊c̄. Nā ab
eo tp̄e q̄ collegit eos in discipulos multa ob
p̄pria. multa vitupa. cōtēptus ⁊ humiliati/
ones p̄tulit dñs intm̄ vt multi ex iudeis q̄s
sil'r in discipulos elegerat abijssent retrorsū
sicut cū de manducatiōe corporis ⁊ sanguis
di. ioh. vi. dixerūt multi durus ē hic sermo
quis poterit eum audire. ⁊ sequit̄ non longe
post. ex hoc multi discipuloꝝ eius abierūt re
tro. ⁊ iā cū illo nō ambulabāt. dixit ergo ad illos
xij. Nūquid ⁊ vos vultis abire? r̄ndit petr⁹
p̄ om̄ibus Ad quē ibimus verba vite eterne
habes. ⁊ nos credimus ⁊ cognouimus. quia
tu es christus filius dei viui. ideo nūc recte
dicitur. Vos estis qui p̄mansistis mecum
⁊c̄. Q̄ si obijciat̄. q̄ non permanserūt. quia
dicitur mat. xxvi. q̄ relicto eo omnes fugi
erunt. Ad quod dicendū q̄ quia redierunt
nō reputatur eis p̄ recessu. hic in li. Re. dici
tur Omnes reges israel preter dauid Eze
chiam ⁊ Josiā peccauerūt non q̄ illi nō pec
cassent. sed q̄ nō in peccato p̄māsissent. hic
dicitur ezechiel. xij. Si impius egerit peni/
tentiam omnium iniquitatum eius non re
cordabor amplius Bern̄. Q̄d ipse mihi nō

imputare decreuit. sic ē ac si ñ fuerit. sic ptz quō cū xp̄o apostoli in suis temptationibꝫ pmanserūt. ¶ V ¶ Si vero xp̄s predictuz verbū dixit de passionibꝫ discipuloꝝ: nō minus veraciter dixit meis. nā sic se habet xp̄s ad oēs electos suos: sicut caput siue corpus ad mēbra. si g̃ manus vel pes vl' aliqd̄ aliud membrū infirmat̄ vel etiā vulnerat̄. nō dicitur pes meꝰ vel manus infirmat̄: sed cōsueto vsu loq̄ndi dicimꝰ. Ego infirmꝰ sum vel vulneratꝰ sum. Sic quicquid membra xp̄i patiunt̄. xp̄s se veraciter dicit̄ pati. hinc mathei. xxvi. xp̄s di. Qd̄ vni ex minimis meis fecistis mihi fecistis: siue illud sit bonuz siue malū. Propter qd̄ saulo psequēti electos siue mēbra xp̄i dixit Actuū. ix. Saule saule quid me perseq̄ris. nō dixit meos sz meip̄m hinc Gre. di. Deus quotidie patit̄ om̄e qd̄ a reprobis eiꝰ electi lacerant̄: ⁊ q̄zuis hꝰ corporis qd̄ nos sumus iā dudū caput se super om̄ia liberꝫ in celū extulerit. reproboꝝ tamen vulnera adhuc p suum qd̄ deorsum retinet corpus sentit. Juste g̃ dicit̄. Vos estis qui pmansistis mecū in tēptationibꝫ meis: q̄s licet vos in ꝓprio vestro corpe sufferatis: ad salutis tñ vr̄e cumulū dico meos. Sed tūc amplius pgitur ⁊ dicitur ꝙ dicere debuit. Vos estis q̄ pmanebitis mecuz ⁊ ñ pmāsistis. vt futuras passiōes eoꝝ. q̄s nullus adhuc illo in tpe quo loquebatur ista pertulit per verbum futuri temporis designaret̄. Ad qd̄ dicēduz ꝙ remūerator deꝰ nō a p̄ricipio nec a medio actiōis sed a fine ꝯsummatōis electos ⁊ dilectos suos remunerat: ⁊ iō debuit a verbo p̄teriti tp̄is d̄noīare q̄s voluit a futura passione remunerare. Deus em̄ qui nouit futura sicut preterita. electos suos ab eterno intuet̄. nō sicut incipiūt ei ſuire sed sicut perficiūt qd̄ inceperūt. hinc est ꝙ de paulo dixit Actu. ix. Vas electiōis est mihi iste nō dixit erit: cū adhuc actualiter hoc non esset. hinc Augꝰ. Nō quid sis sed quid esse desideras attendit deꝰ. si tñ tu q̄ntum potes satagis: vt esse merearis qd̄ nondum es. hinc gre. A dño sepe qd̄ futurū est p preteritū describitur. qꝛ quicquid foris futurū est in opere. intus iam factū est in predestinatōe. que qꝛ certo qd̄ futurū est nouit: nō tam faciēda insinuat q̄z facta iā narrat. ⁊ qꝛ beatus bartholomeus aplus multas passiōes sufferēs in omnibꝫ inuictus pmansit. qꝛ sicut in passione sua legit̄: fustibꝫ primū est cesus. deinde excoriatus. deinde decollatus. iō hoc euāgelium de tēptatiōis permansione debuit de eo pre ceteris in ecclesia recitari. sic patet huiꝰ ꝓpositi thematis intelligētia. ¶ Z.

Scd̄o dicendū est de tēptatiōis permanentia. Et qꝛ nullus electoꝝ sine tēptatione victurus est sup terrā. iō quō in eavsq̄z in finē permaneat̄ fideliter est discendū. Sciendū g̃ ꝙ vt in ea viriliter persistamꝰ. scuto veritatis sumꝰ vndiq̄z muniendi. sic em̄ ait p̄s. Scuto circūdabit te veritas eiꝰ. qd̄ exponēs Bern. di. Quia vndiq̄z circūdati sumꝰ temptationibꝫ: vt merito tota vita nr̄a temptatio appellet̄. necesse est scuto dñi circundari. vt sit nobis a dextris ⁊ sinistris: ante ⁊ retro Scutū aūt dñi est veritas eius. si g̃ grauis temptatio irruat sup nos. q̄ etiā subruere et subuertere iam minet̄: ⁊ que totā domū mētis ꝯcutere videat̄. tunc scutū veritatis retro nos. hoc est ad passionē dñi ꝓtendamꝰ. qd̄ tam in figura q̄z scriptura facere edocemur In figura sicut Nume. legit̄. Q filij israel a serpentibꝫ lesi: iussi sunt serpentē eneuz in palo suspensum intueri. ⁊ sic liberabant̄. sic qui grauibꝫ tēptationibꝫ mordet̄. xp̄m ī palo crucis suspensum respiciat ⁊ ꝯtinuo liberabitur. dicit enim Gre. Quicquid ꝓpinat tp̄alis aduersitas. facile erit si cōsideremus quid p nobis biberit in cruce qui nos inuitat ad regnū. Bern. Quid dirū vel durū tibi esse poterit cū recordatꝰ fueris. quid p te sustinuit auctor mundi. Nōne si ꝯferrent̄ in me oēs vite filioꝝ adaz: ⁊ oēs dies seculi et labores omniū hoīm qui fuerūt sunt ⁊ erūt nihil esset ad corpis illiꝰ cōpationez. Scd̄o scutū veritatis exhibeamꝰ ante nos ꝯsiderātes mortis periculū: ⁊ dei districtū iudiciuz quo oīa peccata q̄ p temptatiōes ⁊ tribulationes hic nō diluimꝰ strictissime ī numero pondere ⁊ mēsura iudicant̄. testante Esa. q̄ di. Ponaz iudiciū meū in nūero pondere ⁊ mēsura. hoc scutū añ nos exhibendū hortat̄ nos sapiēs di. Meōrare nouissima tua. ⁊ hoc ē mortis horrorē. iudicij tremēdi discrimē ⁊ ī

eternuz nō peccabis. Tertio tribulati scutū
veritatis infra nos: hoc est ad infernū ꝓten
damus cogitātes melius esse hic modicum
castigari q̄ꝫ in inferno eternaliter cruciari.
melius est enim in foro misericordie leui fla
gello purgari: ꝓ quo in inferno oporteret in
perpetuū malleari. Qui em̄ vt ait iob timet
pruinā tenuis tribulatiōis. irruet sup eum
nix eterne dānatiōis. Gaudenter g̃ suffera
mus p̄ntes temptatiōes: qꝛ ip̄e sunt certuz
signū eterne euasionis. qꝛ vt dicit Naū pro
pheta. non consurget duplex tribulatio: sed
istis susceptis dicit nobis deꝰ illud quod se
quit̄. Afflixi te ⁊ nō affligam te vltra: ⁊ nūc
conteram virgaz de dorso tuo. Propter qd̄
dicit bern. nullū testimoniū credibiliꝰ. nul
lum certius euasionis eterne calamitatis q̄ꝫ
q̄ ait p̄s. Corripiet me iustus in misericor
dia. cū enim vt ait Job. Luet homo om̄ia q̄
fecit. in infinituz melius est hic in foro mīe
luere breuiter ⁊ tenuiter q̄ꝫ in foro dure iu
sticie eternaliter ⁊ grauiter. ¶ A ¶ Quar
to castigati scutū veritatis sursum sup nos
ad celi gaudia erigamus: estimantes ⁊ de
uote ruminātes dei fruitionē. sanctoꝝ ⁊ an
gelorū associationē. perpetuaz mansionem.
eternā glorificationē infinitaz omniū bono
rū inebriationē. ad quaz nemo vnq̄ꝫ ꝑuenit
nec ꝑuenire poterit. nisi qui tribulationibus
vsq̄ꝫ ad minutissimū puluerem plenissime
purgatur. qꝛ vt sapiens dicit nil intrat in il
lam inquinatū: ⁊ nemo ingredit̄ in regnuz
celorū nisi tribulatꝰ fuerit in hac vita. iuxta
illud Actu. xiiij. Per multas tribulationes
oportet nos introire in regnū dei. Q si oīa
pateremur q̄ vnq̄ꝫ passi sūt sancti martires
ab initio mūdi vsq̄ꝫ in finē eius. non sunt ta
men vt ait apl̄s condigne passiōes hꝰ tp̄is
ad futurā gl̄am q̄ reuelabit̄ in nobis. Adde
qd̄ ex q̄libet minutissimo passo infinitā glo
riam ꝓmeremur. iuxta illud apl̄i. ij. Corin.
Id qd̄ est momētaneū in p̄nti ⁊ leue tribu
lationis nostre sup̄ modū in sublimitatem
eternū pondus gl̄e opatur in nobis. Quis
g̃ scutū veritatis exhibens ad hec q̄ttuor lo
ca addit amplius di. impatienter illud p̄s.
Quoniā ꝓpter te mortificam̄ tota die. esti
mati sumus sicut oues occisionis. cū ꝓ vno
istorū possemus libenter ꝑ multa milia āno
rū grauissime tribulari. Hec ꝯsiderātes ac
cingamus sicut vir lūbos nr̄os ⁊ ꝯstāter di
camus. Quoniā ego in flagella paraiꝰ sum
qꝛ vt ait illa iudith. Om̄es q̄ deo vnq̄ꝫ pla
cuerūt ꝑ multas tribulatiōes transierunt fi
deles. His itaq̄ꝫ taliter cōsideratis: si sane
mentis sumus nō solū patienter sed etiā li
benter imo gaudēter cū suis tribulationibꝰ
ꝑmanemus. ¶ B ¶ Tertio dd̄m est de re
muneratiōis sufficiētia q̄ tangit̄ in hoc q̄ in
p̄dicto themate subiūgit̄ cū dicit̄. ⁊ ego di
spono vobis ⁊c̄. In q̄bus verbis ꝑmanenti
bus cū eo in suis tēptatiōibꝰ ꝓmittit deꝰ tri
plex bonū. s. intimissimā sue dilectiōis exhi
bitionē. oīm bonoꝝ abundātissimā ꝓpositi
onē. voluptuosissimā oīm delectabiliū frui
tionē. Primū ibi. ego. scd̄m ibi. dispono. ter
tium ibi. vt edatis ⁊ bibatis ⁊c̄. Primo di
co ꝓmittit intimissimā sue dilectionis exhi
bitionē. Quid em̄ iocūdius. quid delectabi
lius. quid mirabilius: q̄ꝫ q̄ ip̄e paterfamili
as ex nimia sua dilectiōe ibi ꝑuit ad mēsam
suis electis ⁊ dilectis q̄s ad tā nobile ⁊ ple
nū omni felicitate ꝯuiuiū inuitauit. Quis
nō omni stupore admirandum duceret: si rex
prepotens mēdicos inuitaret ad prandiū et
illis cōsedentibꝰ ip̄e ministraret. in q̄ facto
omni gaudio ꝑeffluemꝰ vidētes q̄ tāti nos
estimat vt in hac sua dilectione se effundat
ad tam indebitā erga nos dignatōez vt no
bis ꝯuiuā ibus ip̄e q̄si ꝑuire videat̄: ⁊ hoc
est q̄ ꝓmittit veritas Lu. xij. Amen dico vo
bis q̄ precinget se ⁊ faciet illos discūbere ⁊c̄
qd̄ exponens gre. di. Precinget se. i. ad retri
butionē preparat. faciet illos discūbere. i. in
eterna quiete refoueri. discūbere quippe no
struz in regno quiescere est. Scd̄o sic mini
strans exhibet nobis omniū bonoꝝ copiosis
simam ꝓpositionē. qd̄ intelligit̄ in hoc ꝟbo
dispone. Disponere eī idē est qd̄ diuersa po
nere. Ibi em̄ ꝓponit̄ nobis ferculum de pro
prijs meritis cōportatū. Scd̄um ferculū de
meritis sanctoꝝ participatū. Tertiū ferculū
de meritis xp̄i superogatū. dicetq̄ꝫ nobis de
us ex pleno affectu dulcedīs sue illud Can.
v. Comedite ⁊ bibite ⁊ inebriamini amici
carissimi. qd̄ exponens bern. di. Comedimꝰ

De sc̄o Augustino.

in celo premia de proprijs meritis ꝓuenien
tia. bibimus bona de humanitate christi in
nos irrorantia. sed inebriamur. i. ab ōi quod
sumus alienamur per bona diuītatis vn-
diq; in nobis cōfluētia. Tercio ex bonis iā
dictis dispositis: ⁊ nobis ꝓpositis habem⁹
voluptuosam omnium delectabilium frui-
cionem. que superefflues voluptas. ex hoc
maxime prouenit ꝙ omnibus bonis dñi
in toto quod sumus vndiq; et in omni par
te perfruemur. Si. n. vt ait scriptura deus
erit omnia in omnibus. deus cum omnib⁹
bonis suis erit in omni quod nos sum⁹ hoc
totum agēte in nobis deo qui. LXXVII

De sancto Augustino.

Homo quidam
peregre ꝓficiscens. Mat. xxv. di.
bern. Dignum valde est vt quibus a consti
tutōne mundi preparatum est regnum ipsi
ec̄ se in regnum non negligant prepare. quo
modo autem hoc facere debeamus docet
nos dñs in parabola hic expressa. Nam vt ait
grego. Ipse est homo qui peregre ꝓfectus
est tradens singulis nobis bona sua. vt ꝑ
eadem bona tpalia lucremur et mercemur
eterna. vt qd̄ gratis datur⁹ erat leuibus la-
boribus mercamur. Dedit enim vni. v. ta-
lēta alij duo. tercio vnū vt veniēs in tpe suo
scirz qua fidelitate vn⁹ quisq; negociat⁹ eēt
¶ Per hec. v. talēta v. dōa intelligim⁹ q̄
si ad lucrum ponimus vt dēmus alia. v. ta
lenta in infinitū meliora lucrabimur ipo tñ
qui dona p̄contulit adiuuante. Sunt autez
hec talenta nosipsi. nr̄ proximus tps m d̄s ⁊
deus q̄ si ad lucra ponimus vt ōz in infini-
tum merebimur meliora. Tunc aūt singul'
talentis bene vtimur ⁊ per consequēs bonū
lucrum acquirimus. cū singulis vtimur ad
talem vsuz ꝓpter quē ipsa nobis a dño sunt
donata. Deus aūt dedit nobis nosmetipsos
ad sāctificandū. ꝓximū ad exercitādū. tpus
ad lucrandū. mundum ad speculandū. deū
ad amandum. Primo ergo videam⁹ ad q̄d
⁊ propter quid deus nobis dederit nosipos
hoc aūt fec̄ vt ꝑ eum creati per vite sanctita
tem ad ipsum redeamus ⁊ apud eum eter
naliter maneamus. quod tam figura quam
scriptura probare possumus euidenter. Et
primo figura scilicet per columbam noe quā
ideo de archa emisit vt ad eum reuerteretur
sic deus emisit nos de archa cordis sui. in q̄
ab eterno fuimus predestinati. vt in hac vi-
ta per eius gratiam atq; nostrum meritum
sāctificati rediremus ad eum ⁊ cum eo eter-
naliter viueremus. Hoc etiam ostenditur ꝑ
scripturam di. ap⁹ ad Ro. quos predestina
uit hos ⁊ vocauit. quos autem vocauit hos
⁊ iusticauit scilicet per dei gratiam ⁊ homis
meritum quos. aūt iustificauit hos ⁊ magni
ficauit per gloriam. idem. Non enim voca-
uit nos deus in īmundiciam sed in sāctifica
tionem. vnde sic̄ nos preuenit deus in creā-
do sic̄ etiam preuenit nos in sāctificādo. hic
bern̄. A deo ⁊ ad deum conditus est aīmus
rationalis vt ad ipsum sit conuersio eius.
Quamdiu ergo hic viuitur q̄z propius pōt
accedat ad eum similitudīe a quo sola disce
ditur dissimilitudine vt sit hic sanctus sicut
ille sanctus est. ⁊ in futuro beatus sicut ille
beatus est. Et qnia de⁹ ⁊ omnis familia ei⁹
pariterq; mansio celestis omnia sancta sūt
oportet nos qui ad eandem mansionem per
petuo possidendam vocati sumus similiter
esse sanctos. ꝓpter quod hortatur nos deus
numeri. di. Sancti estote quoniā ego san-
ctus sum. Dedit ergo deus nobis nosmet-
ipsos ⁊ posuit nos in hanc vitam vt sanctifi
cemur vt hic sanctificati perueniamus ad ꝑ
petuam sanctitatem. ¶ Sed ne cau-
saremur de hui⁹ sanctificationis difficulta-
te. preuenit nos sanctificans nos primū suis
laboribus ⁊ expensis in baptismo quē ꝯse-
crauit in spiritusancto cum sanctis verbis ⁊
cum sua passione pariter ⁊ eius morte. nam
ꝙ ex spiritusancto consecratus sit patet per
columbam. qne descendit in baptismo super
christum ꝙ etiā ex sanctis verbis baptismus
consecratur patet per inuocationem sancte
trinitatis. ꝙ etiam ex passione ⁊ merito xp̄i
constet patet per apostolum dicentē Quot
quot enim baptisati sumus in morte ipsius
baptisati sumus. consepulti enim sumus et
sic sanctificati sumus sine nobis in baptis-
mo per deū nr̄m nil amplius a nobis petēs
nisi vt eandē sanctificatōz in nobis fuemus

nec amplius a nobis aliud requiritur. Q
si hanc sanctificationē in nobis fedauim⁹ p
peccata. necesse est vt ex proprijs sumpti
bus aliud baptisma consecremus. non q ex
solo nostro consecrare aliquē videamur sed
q nostrum suo superadditum nos possit ite
rum sanctificare. Oportet enim ad instar ⁊
similitudinem prioris baptismatis baptis
ma aliud instaurare scilicet ex spiritu contri
tionis. verbis confessionis ⁊ supplicationis
⁊ proprijs passionibus ⁊ laboribus. que con
iuncta prioribus nos sanctificant merito Et
hoc est quod dicit apostolus. Volūtarie no
bis peccantibus iam non relinquitur nobis
hostia pro peccato Christus enim resurgēs
a mortuis iam nō moritur. Quod exponēs
Bern̄. di. Quomodo voluntarie peccanti
iam non relinquitur hostia pro peccato. nisi
quia non illi denuo crucifigitur christus nō
cōplantatur iterū similitudini mortis eius
per baptismum sed propria ab eo lacrimaꝝ
vnda exigitur. propriam baiolare crucez. p
pria membra mortificare nō q propria cui
q̄ satisfactio sufficiat. sed nostra addita pri
ori valeat. quia nisi compatiamur ñ conre
gnabimus. ¶ E ¶ Secundum talen
tum quod ad lucranduz contulit nobis de
us. est noster proximus. vt cum in deo īme
diate nos exercere non possumus. exercem⁹
nos in proximo propter deum Nam quic
quid de genere virtutum ⁊ beneficiorum il
lis impendimus bonorum ⁊ malorum. de⁹
reputat sibi factū. dicens singulis ⁊ oib⁹ no
bis illd mat. Qd vni ex minimis meis feci
stis mihi fecistis. hinc est q sauli persequen
ti electos suos dixit. Saule saule quid me
persequeris? qui ergo deo placere desiderat
exerceat se in bono erga proximum ⁊ suffe
rat mala proximi. ⁊ deo nouerit per omnia
satisfactum. Nam qui diligit proximum bo
na omnia operatur. ⁊ mala omnia detestat.
quia de primo dicit apostolus ad Ro. Qui
diligit proximum legem impleuit. Naz nō
adulterabis non occides. ⁊ si qd ē alid man
datum in hoc verbo instauratur. De scdo
idem dicit. Dilectio proximi malum non o
peratur ⁊ ideo mandatum de dilectione dei
⁊ proximi tam in veteri q̄ in noua lege san
ctissime est mandatum. Nunq̄ enim deus
se reputat diligi nec amorem nostram reci
pit nisi propter eum proximum diligamus
hinc bern̄. Solue tributum amoris ⁊ deo
noueris satisfactum. Plenitudo enim legis
est caritas. legem continens ⁊ prophetas.
¶ F ¶ Propter q sciendū q ad diligendum
proximum deus dedit nobis triplicem men
suram. vt videlicet diligamus eum sicut di
lexit nos deus ⁊ sicut diligimus nosmetip
sos. ⁊ sicut alterutrum se diligunt membra
nostra. Deus autem dilectionem suam er
ga nos probauit triplici argumento cum de
us tantuz nos dilexerit vt p nobis daret res
corpus ⁊ animam. Nam de. i. ⁊. iij. dicitur.
Iere. Reliqui domum meam dimisi here
ditatem meam. ecce primuz ⁊ sequitur. De
di dilectam animam meam in manus ini
micorum. ecce tercium. de. ij. at dicitur Esa.
Corpus meum dedi percutientibus ⁊ gēas
meas vellentibus. faciem meam non auerti
ab increpantibus ⁊ conspuentibus in me.
Sic ⁊ nos debemus res corpus ⁊ animam
pro fratribus ponere. dicente domino ioh.
hoc est preceptum meum vt diligatis inui
cem sicut dilexi vos Grego. Hoc debemus
exhibere proximis quod indignis nobis cō
spicimus exhiberi. Secunda mensura qua
debemus proximum diligere sum⁹ nosmet
ipsi dicente mat. Dilige proximum tuum si
cut teipsum. hec autem dilectio erit trimem
bris. Sic enim diligimus nosmetipsos. vt
omne bonum nobis cupiamus. nullum ma
lum nobis fieri velimus. vt magnum bonū
nobis plus q̄ proximo paruum desidera
mus. Sic proximo omne bonum velimus
nullum malum velimus ⁊ maius bonum
proximi plusq̄ in nobis paruum cupiam⁹.
de. i. dicitur mat. vij. Quodcunq̄ vultis vt
faciant vobis homines. hoc facite ill. De. ij.
thob. iiij. Quod tibi non vis fieri alteri ne
facies. de tercio vero dicit bernar. Si non
magis ad maiora dei lucra gaudeo que per
aliuz fieri comperio q̄ ad mea parua. patz
me caritatis ordinez non habere. Q si dixe
rit quis. difficile est quēq̄ plus gaudere de
alieno magno bono. q̄ proprio paruo? Ad
uertes saltim ex hoc excellentiaz sponse que

De scō Augustiō.

gloriatur di. ordinauit in me sponsus cari-
tem Tercia mensura qua debemus ꝓximuꝫ
diligere. sunt membra nostra Nam mem-
bra ita se mutuo diligunt vt vnum pro reli
quo se exponat sic ⁊ nos ⁊c. ¶ G ¶ Terciū
talentum est ipsum tempus quod dedit no
bis deus ad lucranduꝫ. quod ita proprie no
strum est vt si illud perderemus. ꝑderemus
⁊ nosmetipsos. vnde Señ. dicit. Omnia q̄
sunt aliena a nobis sunt. solum tempus no
strum est. ⁊ ideo dicit augu. Omne temp⁹
tibi impensum a te requiretur qualiter sit ex
pensum. Verum quia consulit sapiens vt tē
pus obseruemus cū dicit fili obserua tp̄us
Sciendum ꝙ est triplex tp̄s scilicet preteri-
tum presens ⁊ futurum. que sunt cum ma-
gna solicitudine seruanda. Nam preteritū
cum dolore presens cum labore. futurum cū
timore est solicite obseruandum. Primum
tempus scilicet p̄teritum obseruandum est
cum dolore reputantes ꝙ sine fructu transi
erit di. illud ezech. Recogitabo tibi omnes
annos meos in amaritudine anime mee. et
illud iob. vij. Menses vacuos enūeraui mi
hi quod exponit greg. di. tempus vacuū trās
ire est tempus sine merito expendisse. Secū
dum tempus presens obseruandum est cuꝫ
labore. vt cum preteritum perdidimus sal-
tem pñs tp̄s ad expendendū vtiliter virilit̄
attingamus quod sapiens āmonet Eccle.
Quodcunqꝫ potest manus tua instanter o-
pare quia nec opus nec ratio nec sapientia
erit apud inferos quo tu properas. Terciuꝫ
tempus futurum est obseruandum cum ti-
more. Nescimus enim quod nobis in illo
eueniat. quod sapiens āmonet Ecc̄. fili me
morare nouissima tua ⁊ in eternum non pec
cabis Quod exponens bernardus dic. hec
sunt mors. iudicium. gehenna. ⁊ subiungit.
quid horribilius morte. quid terribilius iu-
dicio. nam gehenna nihil pōt ītollerabilius
esse vel cogitari. De his tribus temporibus
dicitur Ecc̄. Est tempus flendi est tempus
lapides colligendi ⁊ est tempus prouiden-
di. Primum est preteritum. cuius perditio
merito est deflēda. secundum est presens tē-
pus in quo lapides meritorum sunt colligē
di. tercium est futurum quod est cum om̄i
solicitudine prouidendum. de quo dicitur
deutro. Utinam saperent ⁊ intelligerent ac
nouissima prouiderent. ¶ H ¶ Quartum
talentū est iste mundus quem dedit nobis
deus ad speculandum. In quo tria conside
rare debemus. que ipsum mundum reddūt
per omnia contemnendum scilicet eius de-
fectionem. infectiouem. deceptionem. De. i.
di. ioh. Mundus transit ⁊ concupiscentia
eius. quod exponit greg. di. Ecce mundus q̄
diligitur fugit. vbiqꝫ mors. vbiqꝫ desolatio
vbiqꝫ luctus. vndiqꝫ percutimur. vndiqꝫ a-
maritudibus replemur ⁊ tamen ceca men-
te eius amaritudines amamus. fugientem
sequimur. labenti inheremus. ⁊ quia laben
tem retinere non possumus cum ipso labi-
mur quē cadentem tenemus. De secundo
scilicet eius infectione patet ad sensum quo
modo eius amatores inficiunt vicijs ⁊ pec-
catis inuoluuntur qui videlicet mundus de
scribitur. sap̄. xiiij. cum dicitur Alius alium
per inuidiam occidit. aut adulterans contri
stat ⁊ omnia cōmixta sunt ⁊ sequitur San
guis homicidium. furtum fictio. corruptio
infidelitas. turbatio ⁊ periurium tumultus
bonorum dei īmemoratio. animarum inqui
natio natiuitatis immutatio. nuptiaruꝫ in
cōstantia inordinatio mechie ⁊ pudicitie ex
quorum omniū consideratione merito vile
scit nobis mundus. vt simus de numero eo
rum de quibus dicit apostolus. ꝙ sunt qui-
dam qui vtuntur hoc mundo tanq̄ꝫ non v-
tantur. De tercio scilicꝫ eius deceptione pꝫ
ad sensum. quia suos decipit amatores pro
mittit enim sufficientiā quā nulli vnq̄ꝫ ho-
minū persoluebat. quis enim vnq̄ꝫ de his q̄
mundus dat satis habuit Et est ratio quia
anima ad imagiuem dei creata nullis vnq̄ꝫ
rebꝰ satiare poterit nisi deo quia cera imp̄s-
sa sigillo nulli vnq̄ꝫ alio sigillo applicari po
terit nisi primo. Quintum talentum a do-
mino nobis datum est ipse deus. sine quo
talento omnia priora talenta lucro vacua re
manerent ipso di. ioh xv. Sine me nil po-
testis Quicquid enim sine adiutore deo fa
cimus etiam si sit de genere boni. non tamē
in operibus meritorijs computatur. quia va
lor meritorum non ab operante homine sed

a cooperante deo estimatur. vñ de⁹ salutez nostram desiderans q̄ sine eo nullatenus possum⁹ opari di. nob. q. Re. iij. Fac mecū aīmaliaꝫ et erit manus mea tecum. quod etiam sapiens considerans rogat deum. vt secum dignetur operari dicens Sapientie nonc. Da mihi domine sedium tuarum assistricem sapientiam vt mecum sit et mecuꝫ laboret. ¶ Dat autem deus se nobis tripliciter scilicet per incarnationem ad vitam nostram instruenda. per corporis sui cibationem ad instructam vitam confortandam. per inspirationem sancti spiritus ad instructam et confortatam vitam sanctificandam. In quibus tribus totum bonum hominis vsq̄ ad perfectam sanctificationem perficitur et completur. Si hoc glorioſum talentum ad copioſum lucrum ponere cupimus. debemus domino incarnato occurrere per imitationem. deo in cibo per desideriꝫ inflammationeꝫ. deo in spiritu per congruentem preparationeꝫ. Primo dico debem⁹ deo incarnato occurrere per imitationem. vt sequamur amata eius que pertulit in carne ipso domino hoc iubente Luce nono. Qui vult venire post me abneget semetipsum et tollat crucem suam et sequatur me. hinc augustinus. Illi claritate dei potientur. q̄ hoc redemptoris sui vestigia imitantur. Et quidem dominum iesum legimus doluisse. fleuisse ob probria et cōtumelias pertulisse. sputa flagella. crucem sustinuisse et nunq̄ legimus risisse et in presenti tempore prosperatū fuisse. hinc spe gaudent omnes electi cum ceperint mundi aduersitatibus fatigari vel nullis eius prosperitatibus prosperari. scientes proculdubio. nullam aliam viam supereē per quā possint celos penetrare. Secūdo debemus deo in cibo nobis dato occurrere per desideriꝫ inflammationem. vt sicut deus in magno desiderio hunc cibum dedit di. ioh. xxij. Desiderio desideraui hoc pascha manducare vobiscum. sic nos in magno desiderio ipsum accipiamus. et tunc hoc talentum ad bonum lucrum ponimus. Tercio debemus deo in spiritu sancto nobis dato occurrere p diligentez preparationem. omnia a nobis cuz diligentia expellētes que huic dignantissime gratie aduersantur. ad hoc monemur Amos iiij. Prepara te in occursum domini dei tui. Item paralip. vbi dicitur. Preparate corda vestra domino. q̄ in nobis modis domino occurrimus hoc talentum ad lucrum ponimus. ¶ Nunc percurrendum est breuiter qō et quantum fidelis seruus lucretur his talentis. quod in eodem euangelio legimus euidenter. sic enim dicitur. Accessit aūt qui. v. talenta acceperat et lucratus est alia quinq̄. Nam per talentum primū q̄ nos ipsi sumus. hoc est per corpus nostrum defectuosum criminosum vitiosum tenebrosum lucramur aliud corpus vel aliud esse luminosum. virtuosum. glorioſum cum in futura vita glorificabimur apud deum. cum corpus nostrum quatuor dotibus vestietur. et aīa similiter suis dotibus clarificatur. Tunc corpus glorioſum per corpus ignominioſum rā q̄ talentum ex talento sumus feliciter lucrati. quando reformatur corpus humilitatis nostre configuratum corpori claritatis sue. Secundo per secundum talentum quod ē noster proximus. luccamur alios proximos qui se nobis in infinitum exhibent iocundiores. Nā p cōmāsionem proximorum q̄s in hac vita duros aduersarios et persecutores sustinemus. in celo diligimus vt nosipsos de ipsorum gloria tanq̄ de propria congaudentes. que videlicet gaudia de proximis concepta toties multiplicantur quo electi sunt in celo. de quo bernardus. Reuera videre non possum quomodo ineffabile gaudium circunquaq̄ non habeat. quē tot cōmoda felicitatis circundant. Gaudebis enim de bonis tuis nimium. sed si haberes aliquē quē sicut teipsum amares. de bono etiam illius sicut de tuo gauderes. Cumuletur ergo gaudium nostrum toties quot sunt angeli et homines in celo. Tercio p tercium talentum quod est tempus lucramur. non tempus sed eternitatem interminabilē quia depūcto huius temporis mercamī vitam que nobis permanet in eternum et sic perpunctum huius temporis meremur eternitatem. ¶ Quarto per quartum talentum quod est mundus mercamur celuz omni iocūditate et suauitate eternaliter sup

De natiuitate ma^e virg^s

plenū. Quinto per quintū talētū qd̄ est deus qui se dat nobis in hac vita obumbratū velatum ⁊ per speculum in enigmate mercamur deum nuda veritate reuelatum vt eū contemplemur facie ad faciem sine medio in eternum quod et cetera.

LXXVIII

De natiuitate marie virginis.

Paraui lucernā christo meo p̄s. xxxi. Cum tanta reuerentia etiam tam mirabili dignitate gloriosa virgo progressa ē in hunc mundum. vt nunc per lucernam. nūc per arcam. nunc vero per stellam. nunc ꝑ auroram. nunc per paradisum eius natiuitas cōmendetur. ¶ L ¶ In verbis propositis ex persona dei patris prolatis tria consideranda occurrunt. Primo eniz consideremꝰ huius natiuitatis diligentissimam preparationem. nate virginis gloriosissimam cōmendationem. nostre vtilitatis fructuosissimam insinuationem. Primum ibi. paraui. secundum ibi lucernam. terciū ibi christo meo. Parauit autem deus pater hanc lucernam triplici apparatu scilicet in corde in ore in opere. In corde ipsam ab eterno predestinādo. in ore gloriosa dicta de ip̄a faticinādo. in opere multipharie multisq̄ modis eam patribus prefigurando. de i. dicitur. ꝓuer. viij. ex persona virginis. Dn̄s possedit me ab initio viarum suarum anteq̄ quicq̄ faceret a principio Ab eterno ordinata sum ⁊ ex antiquis anteq̄ terra fieret. nondum erāt abyssi et ego iam concepta eraz. De secūdo dicitur illud Gen̄. iij. Ponam inimicicias inter te ⁊ mulierem ⁊ inter semen tuum et semen illius. quod exponens bern̄. di. Si dubites de virgine esse dictū. audi quod sequitur. Ipsa conteret caput tuum. ⁊ subiūgit cui hec ꝓuata est victoria. nisi marie que nunq̄ suggestioni alicui cōsenſit. qd̄ de nulla alia verificari poterit quoq̄ modo. vnde salomon legens hanc scripturam āmirādo dixit. ꝓuer. xxxi. Mulierem fortem quis inueniet. Quod exponens bern̄. di. Quā aliam putas Salomon requirebat cum dicebat. Mulierem fortem quis inueniat. Nouerat quippe vir sapiens huius sexus infirmitatem. fragile corpus. lubricam mentem Quia tamen deum legerat promisisse ⁊ itaq̄ videbat congruere. vt qui vicerat per feminam vinceretur per ipsam vehementer āmirans ait. Mulierem fortem quis inueniat. ac si dicat Si ita de muliere pendet oim nostrum salus. fortis necessaria est. vt preuideatur que ad tantum opus possit esse ydonea. Sed ne putetur dixisse desperando subiunxit ꝓphetando. Procul ⁊ de vltimis finibus precium eius. hoc est. non vile non paruum non mediocre. non de terra. nec de infimis celis est precium huius mulieris fortis. sed a summo celo egressio eius. De hoc apparatu adhuc dicitur hieremie. Creauit dn̄s nomen super terram femina circundabit viruz. Quod exponens ber. di. Que est hec femina quis vir. Virum dixerim iesum non solum cum diceretur iam vir potens opere ⁊ sermone. sed etiam cum. adhuc teuera infantis dei mater membra blando fouere t ingremio. vel ꝑtaret in vtero. Vir ergo erat iesus. nec dum natus sed sapiētia non etate. non vigore corporis. non maturitate sensuum. nou corpulentia membrorū Neq̄ enim minus habuit sapientiam. vel potius non minus fuit sapiens iesus conceptus q̄ natus paruus q̄ magnus. siue ergo latēs in vtero. siue vagiens in presepio. siue iam grandiusculus. interrogans doctores in templo. siue iam perfecte etatis docens in populo. eque profecto plenus fuit spiritu sancto. Nec fuit hora in quacunq̄ etate sua. qua de illa plenitudine aliquid ei minueretur vel eidem aliquid adꝗceretur. Constat ergo quia iesus sꝑ virilem aīm habuit. ⁊ si semper in corpore vir non apparuit. cur deniq̄ dubito virum fuisse in vtero quē vbiq̄ deum fuisse non ambigo. ¶ M ¶ Tercio p̄parauit deꝰ hanc lucernam ope multipharie multisq̄ modis patribus eam prefigurando. Ipsa nanq̄ moysi in rubo. Aaron in virga gedeoni in vellere. ezechieli in porta clausa est p̄ oñsa. hinc bern̄. Quid rubus ille quondaz mosaycus pretendebat flammas quidem emittens. sed non ardens nisi mariā parientem sed dolorem non sentientē. Quid rogo

virga aaron florida nec hũectata. nisi ipsaꝫ
concipientem q̃uis virum non cognoscen
tem Quid illud significat Gedeonis vell⁹
quod de carne tonsum sꝫ sine vulnere carnis
in area ponitur. ⁊ nunc quidem lana. nunc
quidem area rore perfunditur. nisi carnẽ as
sumptam de carne virginis ⁊ absq̃ detrimẽ
to virginitatis. Quid per clausam portam
que non aperietur ⁊ vir non transiet per eaꝫ
nisi clausus vter⁹ accipitur. De his tribus
apparatibus simul iunctis di. bern̄ O miran
daꝫ ⁊ oĩ hõre dignissimã virginẽ. nec nouit̃
inuentam. nec fortuitu sed a seclo a deo pa
tri electam ecce primum. A ꝓphetis promis
sam ecce secundum. patribus prefiguratam
ecce tercium. ⁊ subiungit. Unus ergo fuit
spiritus in omnibus his licet diuersis mo
dis signis ⁊ tp̃ibus eandẽ rẽ diuersi non di
uerso spiritu ⁊ preuiderunt ⁊ predixerunt.
Quod enim moysi monstratum est in ru
bo ⁊ igne. aaron in virga ⁊ flore. gedeoni in
vellere ⁊ rore. hoc apte preuidit Salomon
in muliere forti ⁊ eius precio apertius iere.
precinit de femina ⁊ viro. Apertissime tandẽ
Gabriel exhibuit. Quod ergo deus pater
oculte in corde predestinando ab eterno te
nuit. hoc patribus in figuris innotuit ꝓphe
tas edocuit hoc gabriel in euidenti exhibuit
¶ N ¶ Sequitur secundum principale.
scilicet lucerna. per q̃ nate virginis intelli
mus gloriosissimam cõmendationem. Sꝫ
ne sermo currat inequiuoco ideo sciendum
q̃ lucerna quinq̃ modis accipitur. Est em̄
lucerna verbum predicatõnis. lumen deuo
tionis. exemplar edificationis. specialis gr̃a
diuine dignationis. plena ⁊ perfecta consu
matio oĩs sanctificationis De prima dicit̃
in p̃s. Lucerna pedibus meis ⁊c̃. de secũda
idem. Qm̄ tu illuminas lucernam id est
internam deuotionem. de qua adhuc dicit̃
Exo Ardeat lucerna semper in tabernacu
lo tuo id est deuotio sit semper in corde tuo
De tercia dicitur luc. xij. Sint lumbi vestri
precincti ⁊ lucerne ardentes. quod est dice
re. Sitis in verbis continentes ⁊ cũ hoc ꝓ
ximos bono exemplo edificantes. Itẽ mat.
v. Neq̃ accendunt lucernam ⁊ ponunt eaꝫ
sub modio. de quarta dicitur iob. xxix. Quis
mihi tribuat vt sim iuxta menses pristinos
quando splendebat lucerna ei⁹ super caput
meum ⁊c̃. itẽ. ij. re. xxi. Non egredieris in p̃
lium ne extinguas lucernam israel. de vlti
ma dicit̃ p̃ns auctoritas. Paraui lucnã. i.
vas perfectissimum omnis sanctificatõnis
quod est maria. que conuenienter dicta est
lucerna propter similitudines ⁊ proprieta
tes vtrobiq̃ repertas. Omnia enim que in
lucerna sunt in beata virgine gloriosissime i
ueniũtur ¶ O ¶ Hẽt aũt lucerna quinq̃ ꝓ
prietates est enim luminis contentiua. pu
ritatis perfectiua. vie directiua. leuis in vi
contrectiua. secundum applicatos colores
variatiua. que proprietates confluunt ⁊ cõ
ueniunt in maria. Primo ergo beata virgo
dicitur lucerna. quia est luminis contentiua
Sicut enim lucerna lumen in se continet
sic beata virgo illud lumen in se habuit q̃d
de semetipso di. ioh. viij. Ego sum lux mun
di. Est autem triplex lumen. scilicet natura
lis intelligentie. infuse scientie. diuine potẽ
tie. de. i. dicitur in p̃s. Lumen oculorum me
orum ⁊ illud ioh. xij. Adhuc modicum lum̄
in vobis est scilicet intelligentie. de secundo
dicitur sap̃. vij. Diligite lumen sapientie. de
tercio dicitur Esa. x. Erit lumen israel qua
si in igne Idem. lx. Surge illuminare irl̃m
quia venit lumen tuum. hec tria lumina ha
buit in se virgo beata ⁊ ideo congrue dicta
est lucerna Habuit enim in se in summo lu
men naturalis intelligentie. spiritus enim
sanctus contempauit eaꝫ ex nobilissimo sã
guĩe. propter quod etiam nobilissima natu
ralia habuit. per que omnem intelligentiaꝫ
⁊ subtilitatem. quã vnq̃ hõ consecutus est
habuit in seipsa. Super hoc lumen habuit
lumen infuse scientie per quod plenam ⁊ p̃
fectam scientiam habuit omnium bonoruꝫ
omnium verorum omnium vtilium ⁊ ne
cessariorum. Si enim de quolibet sancto ve
raciter dicitur Sap̃. x. dedit illi scientiã san
ctoruꝫ ĩ infinitum verius de ipsa potest dici
q̃ dedit ei deus scientiam omnium sanctoꝝ
vt in deo gl̃ari veraciter possit ⁊ dicere illud
Sap̃ vij. Ipse dedit mihi horum que sunt
veram sciam vt sciam dispositionem orbis
terrarum naturas animalium ⁊c̃ vsq̃ ⁊ q̃

De nativ. B. V. Mar. 1

cunctꝫ sunt abscōsa. ⁊ inprouisa didici. ℣ Sic enim artifex docuit me scilicet sapientiam. vt dicere possit illud prouer. iij. Non didici sapientiam. ⁊ tamen noui sapientiam oīm sanctorum. ¶ Tercio sup hec duo lumina hūit lumen diuini pñtie alias potentie. quod tā spiritualiter ꝙꝫ corporaliter in ea habitat

¶ ℣ Et sciendum ꝙ hec beata lucerna hec tria lumina habuit in supremo. qd̄ per singula sic videt. ¶ Quia sicut excellens sensibile corrumpit sensum. ita excellens intelligibile instruit ⁊ promouet intellectum ⁊ quia excellentissimum intelligibile habuit. ideo lumen summe intelligentie habebat. ¶ Secundo in supmo habuit lumen scientie. hec aūt suprema tas in hoc consistit cum quis cū scientia modum etiam habet sciendi. ¶ Scia enim sine modo sciendi non solum non est vtilis. sed etiā inflatio. sup̄ma ḡ scientia tūc attingitur quando cum scientia habetur supremus vsus sciendi. ¶ Et quia beata virgo p nobilissima exercitia quālibet suam scientiā in finem debitum ordinauit ideo suam sciētiam habuit in supremo. hinc bern̄. ¶ Deus nō ꝓbat mlta sciētē. si modū nescierit. ¶ Nā fructum sciētie ⁊ vtilitatem in modo sciendi consuluit ap̄? cum di. ¶ Qui se putat aliquid scire ⁊ nondum scit qnō oportet eū scire. ⁊ hunc modum sciendi bern̄. loycā vocat scilicet vt sciat quo ordine quo studio. q̄ fine quid noscere oporteat. ¶ Quo ordine vt prius qd̄ maturius ad salutē. ¶ Quo studio vt illud ardentius qd̄ vehementius ad amorem. quo fine vt non ad inanē gloriā sed tm̄ ad edificationem tuam ⁊ proximi ⁊ dei gloriam ampliandam. ¶ Et quia cum hoc modo sciendi beata virgo sciētiaz sciuit ideo ipaz habuit in supremo. ¶ Tercio lumen diuine pñtie habuit similiter in supremo. quia nō solum generaliter vt in multis nec spēaliter vt in paucis. sed singulariter in ea habitabat plenitudo diuinitatis corpaliter in qua nec prima silem visa est nec hāe sequentem. ¶ Et sic patet ꝙꝫ conuenienter ex hac prima ꝓprietate beata virgo dicta sit lucerna ⁊ ꝙꝫ excellēter hoc triplex lumen in se abscondebat.

¶ ℣ Secūdo lucerna est puritatis perspectiua. quod non minus ꝓprie conuenit virgini beate. in qua puritas ⁊ mundicia castitatis ⁊ oīs peccati īmunitas super oēs hoies in ea excellebat. hinc aug?. ¶ Ea puritate nitebat virgo beata qua sub deo maior nequit intelligi. ¶ Tante em̄ puritatis mente ⁊ corpe fuit virgo beata. vt diuinum lumen de ea irradians oīm intuentium eam mentes castas faceret ⁊ pudicas. ¶ Vt aūt suprema puritatem consequeret fuit depurata. ¶ Primo in vtero materno ab originali peccato q̄ purgatio intm̄ restrinxit fomitē vt potēs eēt non peccare reliquit tm̄ in ea fomitē sm̄ eēntiam. ¶ Secunda puritas accessit ei in filij cōceptione. ⁊ hec totaliter extinxit fomitez. vt q̄ prius poterat non peccare in reliquū nō posset peccare. ¶ Tercia puritas accessit virgini ī filij sui felici cohabitatione. per quam mēte ⁊ corpe tam diuina extitit. vt oīs reliquie ⁊ dispositiones peccati ab ea penitus tollerētur. ¶ Tercio lucerna est vie directiua. lucerna enim inquibuslibet tenebris viam oīdit. ¶ Sic virgo beata ē lucerna que errantes ī hac mundi tenebris ad celestē patriā directa via dirigit ⁊ perducit. ¶ Cū em̄ oīm viam ⁊ exēpla in se pferat di. bern̄. ¶ Non defuit tibi fides patriarcharū. spes ꝓphetaz. caritas ap̄lorum constantia martirum. sobrietas confessorum castitas virginum. fecunditas coniugatorum. ideo omnis etas oīs status. oīs ꝓfectio. oīm hoīm normam viuendi piter ⁊ perueniendi in ea poterunt inuenire vt singulis possit dicere illud iudi. ix. ¶ Quod me videtis facere oīs facite. hinc est ꝙ ber. vocat eam viam per quā itur ad celum di. ¶ Regina virgo maria ipsa est via p quā salutor ad nos aduenit. tenentes ergo viam studeamus ⁊ nos ad ipm̄ p eam ascendere q̄ per eam ad nos descendit. per eam venire in gloriam ⁊ gratiam ipsius qui p eam in nostram miseriam venit. ¶ Per te ergo accessum habemus ad filium o benedicta inuentrix gratie dei genitrix maria mater salutis vt p te nos suscipiat qui per te datus est nobis. ¶ Propter quod etiam dicta est maris stella perquā naute in mari dirigunt vias suas.

¶ ℣ Quarto lucerna est lenis in tactu. sic virgo beata lenis est ⁊ benigna oībus q̄ suis orationibꝫ ⁊ fiducia tangunt eam. de cuius

lenitate ber di. Quid ad mariã trepidat ac
cedere humana fragilitas. nil austerũ in ea
nil terribile. Sed tota suauis omnibus of/
ferens lac ⁊ lanam. Reuolue diligentius e
uangelice hystorie seriẽ. ⁊ si quid forte incre
patorium. si quid durꝫ si quod deniq; signũ
vel tenuis indignationis occurrerit in ma/
ria. de cetero suspectã hẽas ⁊ accedere verea
ris. Qđ si verũ est imo qꝛ verum est plena
magis est om̃is pietatis ⁊ gratie. plena mã
suetudinis ⁊ mĩe age gratias ei. qui talẽ ti/
bi mediatricez benignissima miseratione ꝓ
uidit in qua nihil possit eẽ suspectum. Qui
to lucerna est secundum applicatos colores
variatiua. sic beata virgo oĩm hominum mi
serijs necessitatibus ⁊ indigentijs per com/
passionis affectum misericorditer se confor
mat ⁊ aptat. vt in infinitum verius dicere
possit q̃ꝫ paulus. Quis infirmat̃ ⁊ ego nõ
informor ⁊c̃. hinc berñ. Maria omnibꝫ mĩe
sinum aperit. de plenitudine eius accipiunt
vniuersi captiuus redemptionem: eger cu/
rationem. tristis consolationem. peccator ve
niam iustus gratiam ⁊c̃. deniq; omnibꝫ oĩa
est facta vt omnibus subueniat ⁊ succurrat
¶ S ¶ Sequitur tercium principale scilꝫ
christo meo. per quod nostra vtilitas desi/
gnatur Ad hoc enim deus pater hanc lucer
nam christo filio suo preparauit vt per hoĩem
sumptum ex ea nostrum negocium ageret̃
Sumus autem vtilitatem triplicem conse
cuti scilicet informationem: redemptionem
celi apertionem. Nam informationem acci
pimus ex eius conuersatione. redemptionẽ
ex eius passione. celi aptionem ex eiꝰ resurre
ctione. Nam de primo scilicet eius imitati/
oue hortatur nos luc̃. ix. Qui vult venire pꝰ
me ⁊c̃. hinc berñ. Tua mihi proderit passio
si accesserit imitatio vt sequar vestigia eius
alioquin requiretur a me sanguis ille iu/
stus qui effusus est super terram nec immu
nis ero ab illo tam ĩmani scelere iudeorum.
ꝙ videlicet tante caritati ingratus fuerim.
ꝙ spiritui gratie contumeliã feceri. ꝙ filiũ
dei conculcauerim. vnde ex persona christi
dicit nobis berñ. In vita mea poteris ꝯgno
scere vitã tuam vt sicut ego pauꝑtatis hũi
tatis caritatis obedĩe pacie indelcinabiles se
mitas tenui sic ⁊ tu eisdem vestigijs ince/
das non declines ad dextram vel ad sinistrã
de scđo videlicet redẽptione dr̃ Esa. xliiij.
Reuertere ad me qm̃ redemi te. prius enim
nullus poterat venire ad deum nec auertere
se a culpa. Qũo aũt redemerit nos insinu/
atur apoc. v. vbi dr̃. Redemisti nos deo in
sanguine tuo. Tercio nostra vtilitas ex hoĩe
xp̃o hec est. qꝛ aꝑuit nobis celum in cuius si
gnum cum christus ascendisset baptisatus
de iordane. aꝑti sunt celi super eũ sicut mat.
iij. mar. x. lu. iij. dr̃ vt per hoc daretur intelli
gi ꝙ per eius aduentum ecclesie quã sibi per
baptismum desponsauit de cetero celum eẽt
aꝑtum. hinc apoc̃. iiij. ioh. testatur celuꝫ se
vidisse aꝑtñ per hoc insinuans ꝙ liberuꝫ in
troitum habeamus ad quem. LXXIX

¶ De eodem sermo secundus.

Fecit beseleel ar
cã de lignis sethim Exo. xxxvij.
di. apꝰ. i. Coꝝ. x. Omnia in fi/
gura ꝯtingebant illis. suꝑ quod di. augu.
Oĩa qua veteribꝫ patribus preoñsa sunt fi/
gulariter nobis in quos fiues sclorum deue
runt exhibita sunt realiter. tm̃ distantia ab
inuicem quãtum lux a tenebris splendor ob
umbra. veritas a figura. Expedita ergo vna
similitudine per quã glosa virgo lucerne est
cõpata. nũc ponẽda ẽ alia similitudo ꝑ quã
eam arce ꝯgrua conuenientia cõpamus.
¶ T ¶ In verbis ergo ꝓpositis tria nobis cõ/
sideranda occurrũt. vicꝫ operantis diligen
tia. operate rei reuerentia. vtriusq; erga nos
clementia. primuꝫ ibi. beseleel. sm̃ ibi arcã
tercium ibi de lignis sethim. hec tria per or
dinem ꝓsequentes. Primo dicimus ꝙ per
Beseleel qui vmbraculum dĩnũ vel vmbra
dei interpretatur deus pater cuius vmbraꝫ
ille gerit signatur. cuius diligentia in opan
do intelligit̃ in hoc verbo p̃teriti tp̃is quod
est fecit. in quo plane innuitur. ꝙ cũ hoc ver
bũ fecit longe ante virginis natiuitatem ꝓ
positum fuerat in scriptura ante facta est q̃ꝫ
nata. ⁊ ideo huic verbo omnia que in priori
sermone de hoc verbo ꝑaui sunt exposita pos
sunt ratõne sili applicari. Ut ergo huius fa
ctoris diligentiam plenius cognoscamus

De nat. bte ma. vgs

Sciendum q̄ deus fecit more boni edificatoris. qui cum vult mirabile ⁊ inconsuetuz ⁊ inauditum opus producere. cui non sit simile visum cognitum vel auditum. Prīo suū op⁹ subdebita forma ⁊ āntitate in mēte concipit. conceptum verbis quibus poterit hominibus explicat dicens. sic ⁊ sic intendo opus illud producere. sed cuz opus fieri debeat mirabile verba per que conceptum mētis exprimit homines non intelligūt. ideo artifex recurrit ad aliud genus insinuandi. ⁊ opus conceptum depingit in puluere. oñdens per tractus linearuz qualiter opus suum velit producere Sic deus artifex cū mirabile opus (cui sicut dicitur. iij. Re. xx. nō sit tale opus in vniuersis regnis) intenderz producere in arca ista gloriosa. primo ipsaz concepit in mente sua ipsam ab eterno predestinando. secundo ab eterno conceptam verbis exposuit dictis propheticis insinuando. Sed quia ex talibus verbis eius reuerentiam nullus sufficienter intelligere potuit. ideo in figuris quasi in linearum tractibus ipsam edocuit antiquis patribus eā prefigurando. non q̄ de⁹ in concipiendo ꝯsilio vel morosis cogitaiōibus indigeret. q̄ omnia quecunqz voluit fecit in celo ⁊ in terra. sed si faceret hoc quod artifex cum raruz ⁊ inconsuetum opus intendit producere ex hoc eius diligentiam ⁊ operis intelligentiam cognosceremus. ¶ Vl ¶ Secundum quod considerandum occurrit est operatetei id est marie reuerentia que nomine arce datur nobis intelligi. Nec in congrue eius reuerentia per arcam denotatur. sicut enim antiqui patres inter omnia vasa sanctuarij nihil tam excellens. nihil tam magnificum tam reuerendum habebant sicut arcaz sic inter vasa pure creature nihil tam excellens taz magnificū inueniri poterit sicut arca nostra. hinc ber. Et si multa facta sunt in creaturis. nihil tñ tam excellens tā magnificū fecerunt opa digitoꝝ dei vnde oīem vsum quē antiqui patres habebant ad arcā suam (ad quā confugerunt cū dñm offenderunt. coram ea orauerunt. gratias īpetrauerunt. ad auxiliandū secum ad preliuz adduxerunt) habere debemus ad nostram arcam virginem g l'osam Tempore eēm offensionis debemus ad eam consurgere. tēpore orationis gratiam ab ea querere tpe tribulatōis auxiliū ab ea petere Naz de. i. di. ysa Absconde fugientes ⁊ vagos ne prodas habitabunt eēm apud te ꝓfugi mei. De secūdo di. bern. nihil nos deus hr̄e voluit quod ꝑ manus marie non transiret. de. iij. di. bern. O quisquis te ītelligit ī hoc scl'i ꝓfluuio int̄ procellas ⁊ tempestates fluctuare. ne auertas oculos a fulgore syderis. s. maris stella si nō vis obrui ꝓcella. si insurgunt venti tētationum. si incurras scrupulos tribulationum. respice stellam voca mariam.

¶ X ¶ Sciendum autem q̄ cum in veteri testamento triplicem arcam legamus scilicet arcam saluationis per noe edificatam. arcā exemplificationis in monte demonstratam arcam sanctificationis per beseleel fabricatam. per has tres veteres arcas sunt nobis tres noue in tempore gratie p̄figurate. Naz per arcam moysi vterus virginalis per arcam noe anima spiritualis per arcaz in mōte in exemplar prefiguratam cibus sacramētalis designatur. Et licet in scriptura de hac tercia expresse non legatur tamen quia tabernaculum in monte moysi fuit ostensuz, sicut Exo. xxv. dicit Facias mihi sanctuarium ⁊ habitabo in medio eorum iuxta omnem similitudinem tabernaculi quod ostendam tibi. ideo oportuit esse vt ea que erant in tabernaculo facienda similiter ostēderentur. Vterus ergo virginalis. anima spūalis. cibus sacramentalis conuenienter arce dicuntur. quia omnia tria veraciter continent in se deum. que tria ideo proponimus. quia in hac solennitate locū habēt. Nam de arca virginis ꝓpter hodiernā eius solennitatem. de arca anime propter dominice diei festiuitatem. de arca vero corporis dñi ꝓpter religiosos. qui hodie cōicati sunt est p̄dicandū. Incipiētes g̊ ab arca virginali. ¶ Y ¶ Sciēdū q̄ ipsa rōabiliter arca dr̄ ꝓpter q̄tuor rerꝫ ꝯtinētia q̄s vetus arca in se ꝯtinebat. Habebat eēm in se panem celestem tabulas legis virgam aaron ⁊ deutronomium. que quatuor spūaliter intellecta ⁊ in infinitum verius accepta nostra arca in se.

continet gloriose. Continebat enim in se gloriosum illum panē qui de se dicebat ioh vi. Ego sum panis viuus qui de celo descē/di. Secundo contiuebat in se tabulam vi/uendi. quia sicut in tabulis moysi lex viuendi omnium filiorū israel erat scripta Et sic in exemplari eius vita tanq̄ in tabula beata virgo dedit omni homini. omni statui: omī etate normam ⁊ regulam viuendi. ita vt merito eius vita exemplaris per tabulas legis designetur. Q autem oīm vita in ea fuerit ostendit bern̄. di. Non defuit tibi fides patriarchaꝝ ⁊c̄. Tercio vetus arca virgam aaron in se habuit. que arida florem ꝓtulit. sic beata virgo arida ab omni suco carnalis voluptatis ⁊ virilis admixtionis. protulit florem illuꝫ qui de se di. cañ. ij. Ego flos campi. ita vt virgo concipiens. virgo ꝑturiens virgo post partum perpetuo permanens. Quarto vetus arca in se habuit deuteroñ. Sic enim iussus est moyses vt poneret deutro. in arcam in testimonium sempiternuꝫ pactionis filiorum israel cum dño. Quid per deutro. qd̄ scd̄a lex interpretatur. accipit̄ nisi q̄ beata virgo nostra arca scd̄am legem id est secundam vitam diuinitatis in se tenuit vt sicut filius eius naturaliter est deus sic ipsa ex ꝯñti. ⁊ si non naturaliter. gratuito tñ dea poterat nuncupari. hinc bern̄. Iure maria sole. qui deus est perhibetur aīcta. q̄ profundissima diuine sapientie vltra quā credi valeat ponetrauit abijssum vt quantū sine personali vnione creature condicio patitur. luci illi inaccessibili videatur immersa nec velut sūmatim cingi sed opiri vndiq̄ ⁊ circumfundi ⁊ tanq̄ ipso igne diuino cōcludi ⁊ hec de prima arca quā beataꝫ virginē diximus que propter similem rerū continētiam sortita est nomē arce breuiter tacta sufficiant. ¶ A ¶ Secunda arca quā ꝓponimus est anima spiritualis. que tunc veraciter nomen arce sortitur cum per vite sanctititatem continet in se deum. Si vero deo vacua fuerit perdit nomē arce pariter ⁊ dignitatem. Talis autem anima spiritualis per arcam noe conueniēter ex causa duplici designatur Primo quia sic̄ arca noe inter vndaꝝ fluctibus iactabatur ⁊ sepe ꝑiclitabat̄ sic anima spiritualis inter vndas tēptatōm sepe īpugnatur ⁊ vsq̄ in periculum impulsatur. Secunda similitudo hec est. vt sicut ī arca omnia erant animantia congregata. sicut enim dicitur. Genesis. vij. De omnibus animantibus mundis ⁊ immundis et ex omni quod mouetur super terram ingressa sunt ad noe in arcam. sic etiam teste greg Omnis creature aliquid habꝫ homo Quomodo autem anima spiritualis construi debeat vt arca dei fiat docemur Genesis. vi. vbi dicitur in persona noe omnibus nobis Facias tibi arcam de lignis leuigatis id est de operibus bene politis ⁊ planatis. Tunc enim ⁊ nostra opera bene polita sunt ⁊ planata. cum ea diuine volūtatis regulis cōformamus. ⁊ quanto melius hoc facimus. tanto verius ⁊ perfectius sunt planata. Sunt autem inter multa duo in quibus nos vult sibi deus quantum nobis possibile est conformari. vt videlicet nostra corporalia sup̄ sua corporalia. nostra spiritualia sup̄ sua spiritualia mensuremus. Cum enim ipse sit deus ⁊ homo ex parte sui hominis ꝓponit nobis paupertatem humilitatem asperitatem dicens oībus nobis illud luce. ix. Qui vult venire post me abneget semetipsum ⁊ tollat crucem suam ⁊ sequatur me. vt sic̄ ego paupertatis humilitatis asperitatis indeclinabiles vias tenui. sic ⁊ vos eisdem vestigijs incedatis non declinantes ad dextram nec sinistram Secundo ex parte sue diuinitatis proponit sua spiritualia volens vt eisdem spiritum nostrum conformemus. Sua autem spiritualia in eius consistunt voluntate. quam nobis proponit in triplici deuotōis dr̄ia imitanda. ¶ A ¶ Est enim eius volūtas vt dona eius fideliter conseruemus. eq̄pendere omnia mensuremus. nos sanctificemus. Primo em̄ dico est eius voluntas vt dona eius fideliter ꝯseruem⁹ vt quicq̄d nobis tam in naturalibus quā in gratuitis dederit fideliter conseruemus. Quod tunc competentur facimus. si omnia eius dona recognoscamus. de cognitis debitas gratias referamus. ad lucrum omnia ponamus. ne dicat̄ nobis qd̄ dictū ē ei qui talētū sibi creditum posuit in sudarium. serue nequaꝫ ⁊c̄.

Nullū eñ in cz̄ donū dedit nobis ds vt ad
ꝓriam voluntatem vel voluptatez expende
remus. sed vt ad lucrum omnia ponerem⁹.
7 hoc est quod dicitur iob. vi. Hec est volū
tas patris mei. vt omne quod dedit mihi ñ
pdā ꝛc. Secundo voluntas eius est vt eq̄
pondere oia mensuremus. ¶ Hꝛ Equuz
aūt pondus tripliciter est habendum scilicz
inter nos 7 deum. inter nos 7 proximum et
inter nosmetipsos. Primo inter nos 7 deuz
vt quō deus omnia eē voluit ꝓpter semet
ipsum. sic 7 nos omnia que facimus propt
ipsum faciamus quod hortatur ap⁹. i. Cor
x. Omnia in gloriam dei facite. Secundo
equum pondus habeamus inter nos 7 pro
ximum vt in malis nos iudicemus vt pro
ximum. 7 in bonis proximum vt nos. quod
raro facimus priuato amore hoc impedien
te. hinc greg. Scimus q̄ vehementer clau
dit oculum cordis priuatus amor. ex quo fit
vt malum quod agimus minus graue iu
dicemus. 7 si agatur a proximo nimis nobis
detestabile videatur. Sed quare hoc Quia
nec nos sicut ꝓximum nec ꝓximū sicut nos
cōspiciamus. hoc dñs corrigere studuit cuz
Leuit. xviij. ꝑcepit Equus iustus dz esse mōdus
equus q̄z sextarius. 7 in deutro. xxv. Non ha
bebis in sacculo tuo diuersa pondera. nec e
rit in domo tua modius maior 7 modius mi
nor. q⁹z sicut dz puer. xx. Pondus 7 pondus
mensura 7 mēsura. vtrq̄z abominatō est apd
deum. 7 ideo hanc inequalitatē dñs tollere
voluit cum dixit. Diliges proximum tuum
sicut teipsum. Tercio equum pondus habe
amus inter nosmetipsos. vt cum viles sim⁹
hoc ipsum per omnia iudicemus adeo vt q̄n
tum in nobis est velimus omnes homines
idem iudicium de nobis hre quod reste ꝓscia
mus de nobismetipsis. alioquin conuinci mur
diligere minus veritatē. cū ex priuato amo
re victi foris cupimus ignorare quod
intus sum⁹. q quod q̄z graue culpa hēat o ñ
dit dñs. di. Tu te decipiaris in secreto cor
dis tui apud temetipsum trutina veritatis
ponderatus 7 foris alterius ꝓximū mentiens
maiori pondere vendis te nobis q̄z ab ipsa
veritate accepisti. time deū 7 noli hanc pesti
mā rem facere. vt quē būiliat veritas extol
lat voluntas. hoc est eñ resistere veritati hoc
pugnare est cū deum. De hac dñi voluntate
dz puer. x. Equū pondus voluntas eius.
Tercia dei voluntas est nra sanctificatō cui
nostrā voluntatem dēmus ꝓ oia ꝓformare
affectu 7 effectu fideliter hoc volētes. Quō
aūt sanctificari valeamus docet nos dns.
di. Sctm facit affectio sancta 7 ipsa gemia
scz timor dñi sanctus 7 amor sanct⁹ his du
obus deuotionibus affecti sancti erimus co
ram deo. Ad quod hortatur nos dñs leuit.
xi. 7 xx. di. Sancti estote quia ego sanctus
sum. quia sicut idem dicit. Dolos sanctos
applicabit sibi: nec ad regnum aliquis ꝑue
nire poterit nisi sanctus: sancti autem non
erimus nisi ꝑ inhabitantē spm̄ eius in no
bis qui naturaliter sanctus est: simus arca
dei. De hac dei voluntate dz. i. thes. iij. hec
est voluntas dei sanctificatio vra ¶ Cꝛ Ter
cia arca est cibus sacramentalis: qui iō arca
dicit: quia sub spēbus sacrālibus verissime
in se continet deum. de qua etiā hodie aliqd
est dicendū quia in hac festiuitate cōmuni
cant religiosi. Hec ergo arca cum debita re
uerentia in arcam anime nostre hodie trans
lata vt sit arca in arca. duo operatur in no
bis Unum in corpore: secundum in anima
Nam in corpore carnales affectiones in no
bis debilitat 7 compescit. 7 ex huius arce pre
sentia caput erigere non permittuntur: de
quibus in persona philistinorū dicit. i. Reg.
iij. Ut cognouerunt q̄ arca federis domini
venisset in castra timuerunt philistiim di
centes Venit deus in castra 7 ingemuerūt
dicentes. Ve nobis. q̄s nos seruabit de ma
nu deorum sublimium istorum. Secundū
effectum operatur in anima: quia cuz arca
ista in eam venerit inediaz: que ex longa ab
stinētia h⁹ cibi retrahitur depellit 7 in bo
no eam roborat 7 confortat. Nam substanti
alis effectus 7 ꝓprie ꝓpri⁹ huius cibi ē
restauratio deperditi in spirituali vita. De
his duobus effectibus dicitur Ecclesiastici
xx. Est datum quod non est vtile 7 est datū
cuius retributio duplex Datum eñ huius
mundi non est vtile. sed datum quod dedit
nobis in dono corporis sui est vtile in dupli
cem restaurationē. q⁹ ꝑficit spūalez restau

rationem. ⁊ hoc quantum ad aīam. ⁊ in car
nalium affectōm cōpressionē quantū ad cor
pus. hinc bern̄. Duo sacr̄m corporis dn̄i o/
peratur in nobis vt videlicet ⁊ sensum mi/
nuat ⁊ hoc quantū ad corpus ⁊ ī grauioribꝫ
peccatis tollat oīno consensum. ⁊ hoc quan/
tum ad aīam. Et quia plura hic habent̄. de
arca. ideo placuit hic aliqua inserere que ha
bentur genesis. vi. vbi sic dicitur Videns au
tem deus ꝙ. multa malicia hominū esset in
terra ⁊ cuncta cogitatio cordis intenta esset
ad malum omni tp̄e. penituit eum ꝙ hoīez
fecisset in terra. Et precauens in futuruz. et
tactus dolore cordis intrinsecꝰ delebo inq̄t
hoīez quē creaui a facie terre: ab homīe vsqꝫ
ad aīantia: a reptili vsqꝫ ad volucres celi.
Penitet em̄ me fecisse eos. Noe vero inue/
nit gr̄am coraz dn̄o. Corrupta est aūt terra
coram dn̄o. ⁊ repleta est iniquitate. Cunqꝫ
vidissz deus terram eē corruptam: oīs quip
pe caro corruperat viam suam sup̄ terrā di
xit ad noe. Finis vniuerse carnis venit corā
me. Repleta est terra iniquitate a facie eorū
⁊ ego disperdam eos cū terra. Fac tibi arcā
de lignis leuigatis. Mansiunculas in arca
facies. ⁊ bitumīe linies intrinsecus ⁊ extrin
secus. ⁊ sic facies eā. Trecētoꝝ cubitoꝝ erit
longitudo arce quinq̄ginta cubitoꝝ latitu/
do. ⁊ triginta cubitoꝝ altitudo illius. Fene
strā in arca facies. ⁊ in cubito cōsūmabis sū
mitatē eius. Ostiū aūt arce pones in latere
deorsum. Cenaculā ⁊ tristega facies in ea.
Ecce ego adducā aq̄s diluuij sup̄ terrā vt ī
terficiā oēz carnē in q̄ spūs vite est subter ce
lū ⁊ vniuersa q̄ in terra sunt ꝯsūment̄. Po
nāqꝫ fedus meū tecum. ⁊ ingredieris arcaz
tu ⁊ filij tui. vxor tua ⁊ vxores filioꝝ tuoꝝ te
cū. ⁊ excūctis aīantibꝫ vniuerse carnis bina
induces in arcā. vt viuāt tecū masculini se/
xus ⁊ feminini. De volucribꝫ iuxta genꝰ su
um. ⁊ de iumentis in genere suo. ⁊ ex oī re/
ptibili terre s̄m genus suum. bina de om̄ibꝫ
ingredientur tecū vt possint viuere. Tolles
igitur tecum ex om̄ibꝫ escis que mandi p̄nt.
⁊ comportabis apud te. ⁊ erunt tam tibi q̄ꝫ
illis in escam. Fecit igitur noe omnia que p̄
ceperat illi deus. ⁊ septimo ca. subiungitur.
¶ Dixit dominus ad eum. Ingredere tu et
omnis domus tua in arcum. Te enim vidi
iustum coram me in generatiōe hac. Ex oī/
bus animantibꝫ mundis tolles septēa. ma
sculū ⁊ feminam: de aīantibus vero inmū/
dis duo ⁊ duo masculum ⁊ feminam. sed ⁊
de volatilibus celi septena ⁊ septēa. muscu/
lum ⁊ feminam. vt saluetur semen super fa/
ciē vniuerse terre. Adhuc em̄ ⁊ post dies se/
ptem ego pluam sup̄ terrā quadraginta die
bus ⁊ quadraginta noctibus. ⁊ delebo oēm
substantiam quā feci de superficie terre. Fe
cit ergo noe oīa que mandauerat ei dn̄s. E/
ratqꝫ sexcentoꝝ annorum: qn̄ diluuie aque
inundauerūt sup̄ terrā. Et ingressus est noe
⁊ filij eius. vxor eius ⁊ vxores filioꝝ eiꝰ cū eo
ī arcaz: ꝓpter aq̄s diluuij. De aīantibꝫ q̄qꝫ
mūdis ⁊ inmūdis ⁊ de volucribꝫ ⁊ ex oī qd̄
mouet̄ sup̄ terrā duo ⁊ duo ingressi sunt ad
noe ī arcā masculꝰ ⁊ feīa: sic p̄cepat dn̄s noe
Plura de arca habes ibidem. Sequit̄ ter/
ciuz principale scilicet de lignis sethim in q̄
vtriusqꝫ scilicet factoris ⁊ facte arce clemen
tiam diximus designari. ⁊ quia sermonem
in longum protraximus. ideo huius mem/
bri executionem dimittimus. eo ꝙ sententie
eiusdem membri in alijs sermonibus habe
antur. ¶ LXXX.

¶ De eodem sermo tercius.

Orietur stella ex
iacob ⁊ consurget virga ex israel
⁊ percutiet duces moab. ⁊ erit y
dumea possessio eius. Numeri. xxiiij. Expe/
ditis sermonibus in quibus beata virgo du
abus similitudinibus videlicet lucerne ⁊ ar
ce est comparata. Nunc tercium sermonem
in quo eam stelle comparabimus proseqūm
¶ D ¶ In verbis ergo propositis beata v̄
go a dignitate triplici cōmendat̄. Prīo q̄n
tū ad ingressum eiꝰ glosūm. scdo q̄ntū ad p
gressum eiꝰ virtuosū. tercio q̄ntū ad egressū
eius glosū. p̄mū ibi orietur stella ex iacob. s̄m
ibi ⁊ ꝯsurget v̄ga isrl̄. terciū ibi. ⁊ erit ydu/
mea possessio eius. Cōpat̄ eī stelle in ingres
su ꝓpter originis claritatatē. virge in ꝓgres
su ꝓpt̄ vētris fecūditatem. possessioni ydu/
mee propter assumptionis sublimitatē. In
gressus ergo gratiosus respicit gratiam san

De nat. b. v. g. ma.

ctificantem. progressus eius virtuosus respicit gratiam fecundantem. Egressus eius gloriosus respicit gratiam glorificantē. hec triplex gratia conuenienter tangitur in salutatione angelica. Cum enim dicit gratia plena. tangit gratiosum ingressum quantum ad gratiam preuenientem ⁊ sanctificantem. cum autem subiungitur. Dominus tecum. tangit virtuosum progressum quantū ad gratiam concomitantem ⁊ fecundantez. cum vero sub infertur. benedicta tu in mulieribus. tangit gloriosum egressum quantū ad gratiam glorificantem ⁊ fecundantem. De hac triplici descriptione dicitur ꝓuer. xxi. Ecce descripsi eaꝫ tripliciter scilicet quātum ad ingressum progressum ⁊ egressum. Ob missis itaqꝫ secundo ⁊ tercio. de primo scꝫ eius ingressu qui proprie ad hanc festiuitatem pertinet est dicendum. Et hoc adhuc in tria diuiditur secundum ꝙ gloriosa virgo tripliciter cōmendatur. primo a congruitate temporis. secundo a claritate originis. tercio a nobilitate propaginis. primum ibi orietur. secundum ibi stella. tercium ibi ex iacob. ¶ E ¶ Sciendum ergo ꝙ gloriosa virgo stelle conuenientissime comparatur propter eius proprietates que beate virgini videntur proprie conuenire. Sunt eniꝫ stelle secundum substantiā purissime. secundū formam lucidissime. secundum situm altissime. secundum motum velocissime. secundum quantitatem maxime. secundum visum paruissime. ⁊ secundum effectum virtuosissime siue efficacissime que om̄ia videntur gloriose virgini posse conuenientissime adaptari. hec ergo prosequentes per ordinē primo dicimus ꝙ sicut stelle secunduꝫ substantiam sunt purissime. Sic beata virgo in ortu sue nauitatis ab omni peccato originali veniali per spiritum sanctum fuit mundissime. depurata. Propter quod sciendū ꝙ in sacra scriptura de triplici legimus expiatione siue sanctificatione scilicet generali speciali ⁊ singulari. Prima est cōmunis et fit per sacr̄a ecclesie ⁊ hec tollit culpam originalem. infundit gratiam ⁊ debilitat fomitem. relinquit tamen pronitatem ad peccādum tam venialiter quam mortaliter. quod heu in maxima multitudine hominum procedente tempore experimur ⁊ hec est sanctificatio baptismalis ⁊ est omnium renatoruꝫ ⁊ ideo dicitur generalis. Secunda vero specialis dicitur que fit per gratiam sanctispiritus specialem. que sicut prima tollit culpaꝫ originalem. infundit gratiam. mitigat fomitem in tantum vt non permittat siue impellat ad peccandum mortaliter. relinquit tamen pronitatem ad peccandum venialiter. ⁊ talis sanctificatio fuit Jere. ⁊ Johannis baptiste. de quibus dicitur Jeremie primo Prius quā te formarem in vtero noui te. ⁊ antequā exires de ventre sanctificaui te. Tercia dicitur singularis que fit per gratiam sanctispiritus. que suppositis actibus predictis tollit pronitatem ad peccandum taꝫ venialiter quā mortaliter. ⁊ hec facta est beati virgini. nec in hac ei cōmunicat alienus. Secundo stelle secundum formam sunt lucidissime. sic beata virgo secundum omnem formam viuendi splendebat ¶ F ¶ Splendebat autem tripliciter sciliꝫ supra se ad deum per diuinissimam contemplationem intra se sibiipsi per limpidissimam cognitōnem ⁊ extra se ad proximum per disciplinatissimam conuersationem. Primo dico lucebat supra se ad deum per dinissimaꝫ contemplationem. diuinam essentiam sup̄ omnes viatores quantum humane creature possibile fuit lucidius contemplando. vt veratius dicere possit. In omni populo ⁊ ī omni gente primatum habui ⁊ omnium excellentium corda virtute calcaui. sicut dicitur Ecc̄. xxiiij. ⁊ iterꝫ. In plenitudine sanctorum detētio mea. ac si dicat. Quicquid oēs sancti contemplando attingebāt. in oīm illorum plenitudine contēplando demorabatur. vnde si de moyse ⁊ paulo dici poterit ꝙ deum contemplantes in diuina viderint eēntia. multo verius ⁊ dinius hoc dici poterit de matre dei ⁊ virgine gloriosa maxime cū sicut iam dictū est primatum tenuit super om̄s Scdo lucebat intra se p̄ limpidissimā cognitōnē. Cognoscebat em̄ omnia p̄terita presentia ⁊ futura que ipsam ad salutem poterant promouere. vt veraciter possit dicere illud. Eccle. secundo. In sapientia dei luxit

a nima mea. p quã sapientiam vt ibidẽ dr.
xxiiij Gyrum celi circumiuit sola. ⁊ profun
da abyssi penetrauit ⁊ in fluctibus maris
ambulauit. ⁊ in omni terra stetit. non pe
dum deambulatione sed mentis cognitio
ne vt de ea veraciter dici possit illud sapien
tie nono. Ipsa scit omnia et intelligit.
Tercio lucebat extra se per disciplinatissi
mam conuersationem. vt etiaꝫ in hac parte
luceret oĩbus qui in domo dei sunt. Si eniꝫ
veraciter dicebat paulus de quibusdaꝫ pau
peribus philip. ij. ꝙ in medio nationis pra
ue ⁊ peruerse lucerent sicut luminaria in mũ
do. quis explicabit qualiter hoc gloriosuꝫ lu
men luxerit in hac vita de qua dicitur. sap.
ix. nullam habuit amaritudinem conuersa
tio illius. intantum enim eius conuersatio
placuit vt cum sepe legamus dominuꝫ a iu
deis reprehensuꝫ. vt est illud Mat. x. homo
forax ⁊ potator vini est. gloriose virginis vi
tam in nullo legimus deprehensam vt meri
to de ea dici possit illud iudicd. Disciplina
tua in omnibus prouincijs predicatur.
G Tercio stelle secundum situm sunt al
tissime Cum enim secundum astronõs licꝫ
non omnes minima stella sit octies maior
sole que tamen nobis maior apparet. oportꝫ
ꝙ remotissime sint a nobis. vt propter di
stantiam tam parue videantur. Sic beata
virgo in altissima vita stetit. vt solum filiũ
dei ⁊ hominem habuit supra se ⁊ infra se o
mnem penitus creaturam Stetit autem in
triplici altitudine scilicet in altissimo grati
arum virtutum ⁊ douotionis. Altissimum
aũt in gratijs est habere omnem gratiã quã
gloriatur se habere Eccle. xxiiij. In me om
nis gratia. hinc bern. Non decuit mariã cõ
munes hr̃e gr̃as nec paucas que sũmũ ge
gastabat in vtero. sed quicquid sũmum. q̃c
quid altissimum fuit in gratia. hoc totum a
bundantissime possidebat. Secundo stetit
in altissimo virtutum. Altissimum autem ĩ
virtutibus sunt omnes virtutes sine titula
tione contrarij scilicet vicij perfectissime pos
sidere. Non enim sic agitur in nobis mis̃is
sed quicquid virtutis consequimur hoc pro
ficit ex impugnatione viciorum sicut enĩ cõ
muniter dicitur. virtus medium tenet vicio
rum. vnde Eunucho qui sic est a natura nõ
attribuitur virtus castitatis. eo ꝙ de contra
rio vicio scilicet incontinentia nõ impugna
tur. vnde ad cõmendationẽ sponse in canti
cis dicit. Sicut lilium inter spinas. vnde si
cut rosa crescit inter spinas sic virtus crescit
in medio viciorum. Beata autem virgo sic
virtutes suas possidebat. vt tamen de cõtra
rijs vicijs nihil sentiret. ⁊ hoc est possidere
virtutes in supremo. Tercio stetit in altissi
mo deuotionis. Asserunt enim eius deuoti
ꝙ sine intermissione in tali extasi fuerit. ad
quam raptim ⁊ velut ad momentum sancti
maximi admittuntur. de quo dicitur Apoc.
septimo. Factum est silentium in celo qua
si dimidia hora. quam deuotionem descri
bit nobis bernardus dicẽs. Caro ⁊ sanguis
vas luteum quando huiusmodi experitur
affectum vt diuino inebriatus amore animi
qꝫ oblitus sui factusqꝫ sibi tanq̃ꝫ vas perdi
tum totus pergat in deum ⁊ adherens deo.
vnus cũ eo spiritus fiat. beatum dixerim et
sanctum. cui tale aliquid in hac mortali vi
ta raro interdum aut semel. et hoc ipsum ra
ptim atqꝫ vnius vix momenti spatio experi
ri donatum est te enim perdere quodammo
do tanq̃ꝫ non sis ⁊ omnino non sentire te
ipsum ⁊ a temetipso exinaniri atqꝫ pene
annullari celestis est ꝯuersatio nis non hu
mane affectionis ⁊ siquidem e mortalibus
quispiam ad id interdum raptim admitti
tur. subito inuidet seculum neq̃ꝫ. sollicitat
carnis necessitas ⁊ quod violentius est fra
terna reuocat caritas. heu redire in se recidi
uari in sua cõpellit miserabiliter exclamare
illud Iere. trenoꝝ. i. Vide domine ⁊ cõside
ra. quonia facta sum vilis. In hac altitudi
ne deuotionis beata virgo stetisse creditur
incessanter. De quibus altitudinibus ipsa
gloriatur Ecclesiastici vicesimoquarto di
ceus. Ego in altissimis habito. H
Quarto modo stelle habent motuꝫ velocis
simum. Sic beata virgo in profecto velocis
simo semper fuit. vt de ea veraciter dici pos
sit illud prouerbiorum. ij. Vidisti hominem
velocem in operibus suis. hec autem veloci
tas in triplici diligentia exercetur scilicet in
operum continuatione. omnium interiorũ

De nat. bte v. ma.

et exteriorū aggregatiōe contemplationis et actionis simul operatione. Primo ergo beata virgo tanq̄ stella velociter currebat quia suam deuotionem continue sine intermissione exercebat vt momentuz temporis ei vacuum non transiret. Q. si quis dixerit quomodo semper dei opera agere poterat q̄ cuz homo esset cibo somno quiete et alijs necessitatibus indigebat que quamdiu hoc fecit dei opera non agebat. Respondeo q̄ hec omnia tam virtuose agebat vt omnia ei ad meritum prouenirent. Si enim nos peccatores et viles vermiculi qui infinitis obstaculis retardamur hoc facere possemus multo verius beata virgo hoc facere potuit que nullum habuit obstaculum in agendo. At nisi possemus non hortaremur ad hoc Exo. quinto vbi dicitur. Implete opus vestrum quotidie quod tunc facimus si nullum tempus nobis trāseat sine fructu hinc p̄s. Querite faciem eius semper. Propter quod sunt multa genera meritorum vt in vno attediati statim ad alterum conuertamur. hic ber. Nulla vnq̄ seruum dei inueniat non dico dies sed nec hora nisi vel in exertij labore vel proficiendi studio vel in experientie dulcedine vel fruendi gaudio se exerceat. Itē ecc. ix. Quodcunq̄ potest manus tua facere instanter operare quia nec opus nec ratio nec sapientia nec scientia est apud inferos quo tu properas. ¶ I ¶ Secundo hec velocitas consistit in oīm interiorum et exteriorum congregatione vt cum bonū opus agimus oculos linguam et manus cum omnibus exterioribus et interioribus sensibus ad dominum dirigamus quia tunc velociter proficimus cum omnia nostra in vnuz aggregata cum summa diligentia et omni conamīe certatim nos adiuuant operari. Hinc prouer. xviij. Frater qui adiuuatur a fratre quasi ciuitas firma. Talis enim coadunatio in nobis summe placet deo sicut eius contrariuz sibi displicet nam de placentia dicitur Ecc. In tribus beneplacitum est spiritui meo quorum vnum est concordia fratrum. De displicentia vero sui contrarij dicitur prouer. vi. Sex sūt que odit deus et septimū detestatur anima eius et illud septimuz est inter fratres seminare discordiam quod inter omnia cetera detestatur. Tercio velocitas cōsistit in contemplationis et actionis sil' operatione. Sunt em̄ quatuor genera sanctorum quidā tm̄ actiuam vitam ducentes vt martha alij tantū contemplatiuaz habentes vt magdalena. Alij vero vtrāq̄ vitam sed diuersis temporibus exhibentes vt apostoli qui pro tempore et loco nunc actiui nunc cōtemplatiui extiterunt. De quibus dilit' ap. ij. Cor. v. Siue mente excedimus ecce contemplatiua siue sobrij sumus ecce actiua. Quarta vero vita est vtranq̄ vitam simul et semel habere que sola fuit in virgine gloriosa de i. dicitur i. Thi. ix. Qui bene ministrauerit bonum graduz sibi acquirit cui adiungit bern̄. Qui autē bene vacauerit meliorem sibi acquirit. Optimuz autē consequitur qui perfectus est in vtroq̄. cui nos adijcimus qui vtrūq̄ simul fecerit quod in sola virgīe ē e credimus et scimus veraciter plus q̄ perfectus est et aliquid d'inius q̄ perfectū habet. Ex his omnibus patet quomodo beata virgo in velocitate proprietatem habuit stelle quā si pro nostra possibilitate sequim̄ erimus et nos veloces in cumulo meritoruz velociter conregnando. Quod et facere hortamur. Ecce xxxi vbi dicitur. In omnibus operibus tuis esto velox. ¶ K ¶ Quinto stelle sunt maxime quantitatis. mīma eniz stellarum vt dicūt astronomi est maior octies tota terra. In qua proprietate beata virgo stelle similis ē nō corpore sz virtute. Per hanc enim magnitudinez eius ptās poterit designari. Est autem magna in potestate super omnes puras creaturas. Est autem potens tripliciter scilicet contra deum. contra homines contra demones. Contra deuz ad quem potest omnia que vult et desiderat coraz eo de quo Re. xix. Omne quod petieris a me impetrabis et illud Re. Pete a me mater quod vis n̄ em̄ phas est vt auertam faciem meam. hinc bern̄. Quomodo illa potestas tue potestati poterit obuiare que de carne tua carnis sue sumpsit originem. Quis scit quotiens astringit iram iudicis. Secūdo potens est contra homines. vt omni hoī q̄ntūcūq̄ perdito si tn̄ fidelit' eā īuocauerit

gratiam impetrat apud deū. hīc bern̄. Maria sinum aperit vniuersis vt de plenitudine eius om̄s accipiant ꝛc. Tercio potens est ꝯ demones. quicquid em̄ desperatum exigente dei iusticia relinquitur demonibus. per ei⁹ potestatem est crebrius liberatum. propter quod ipsi demones ex eius potestate territi non audent eam proprio nomine appellare sed frequentius eam magnam appellant hinc bern̄. Quid tibi negari poterit. cui non est negatum Theophilum de inferni faucibus euocare. De omnibus ptātib⁹ di. iteꝝ bern̄. Data est tibi omnis potestas in celo ꝛ in terra. vt omnia quecunq; volueris valeas impetrare. ¶ LXXX Sexta ꝓprietas stellarum est: ꝙ sunt s̄m visū hoīm puissime. que ꝓprietas beate virgini cōpetit que per virtutem sue humilitatis se minimam iudicabat. in hac ergo paruitate eius humilitas designatur. de qua bern̄. Audeo dicere ꝙ nec marie virginitas sine humilitate placuisset Propter quod cum ꝑ gabrielem dei filius ex ea incarnandus nunciaretur. oīm virtutum oblit⁹ de sola humilitate gl̄abat dicens. Quia respexit humilitatem ancille sue. de qua iterum bern̄. Que est hec tā sublimis humilitas. que cedere non nouit oblatis honorib⁹ Non eniz magnuz est eē humilez in abiectione. sed magna ꝛ rara ē virtus humilitas honorata. Septima proprietas stellarum est ꝙ in suis effectibus sunt efficacissime. Sunt enim discordantium ꝯciliatīe. errantium directiue. germinantiuz fecundatiue. que omnia in virgine gloriosa efficacissime inueniuntur. Ipsa est em̄ dei ꝛ peccatorum inter se discordantium reconciliatiua. secularium hoīm errantium a deo directiua. propter quod ꝛ stella maris dicitur eo ꝙ nautas in mari errantes dirigit ad portū salutis Est etiam germinantium fecundatiua. quia quicquid de bonis operibus ꝑficiam⁹ ꝑ eius gr̄az ꝛ intercessiōez ī debitū fructū germinat apud deū ¶ LXXXI

¶ De eodem sermo quartus.

Ego mater pulcre dilectionis tīoris ꝛ agnitōis ꝛ sancti spei. ecc̄. xxiiij. ¶ M.

Sciendum ꝙ sicut vnus est dei patris filiꝰ naturalis scilicet iesus christus ꝛ multi filij adoptiui. sic vnus est filius marie naturalis scilicet iesus xp̄s s̄m hominē. ꝛ multi adoptiui sicut om̄s electi. propter quod idem virginis filius dicitur primogenitus. Mat. i. vbi dicitur. Peperit filium suum primogenitum eo ꝙ ipse primo ex ea genitus dedit ei multos filios adoptiuos. vt s̄m apl̄um ad Ro. viij. ipse sit primogenitus in multis fratribus. hinc est etiā illud ꝙ apl̄os ꝛ om̄s electos in apl̄is fratres nominat dicens. per p̄s Nunciabo nomen tuū fratribus meis. ꝛ illud Mat. xxiij. Nunciate fratribus meis hos ergo filios adoptiuos naturalis filius iesus xp̄s. sub noīe ioh. matri dedit in filios cum in cruce pendens dixit Mulier ecce filius tuus Itēq; ipsam nobis dedit in matrē cum nobis dixit per discipuluz Ecce mater tua Nam sub nomine ioh. que gratia dei interpretatur. omnes filij adoptiui. qui ex gr̄a dei adoptantur in filios designantur. Qd̄ enim necesse fuit vt iohannem matri ꝛ matrem iohāni. quoꝝ fidem ꝛ aīcitiā nouit ad inuicem recōmendaret Sz in eo loco ꝛ tpe hoc facere voluit vt eandē ei recōmendatōz ei impressius incalcaret. ac si diceret. Vide mater quid pro peccatoribus patiar. ꝛ quotiens exigente iusticia ipsum dānari opteat tu mee recōmendationis tpe passionis tibi facte non īmemor ipsos mihi surripias ꝛ ꝓ eis interpella. in quo viscera benignissime mīe dei circa nos relucēt. ꝙ tam multipliciter querit occasionē miserendi ꝛ hec recōmēdatio nostre matri tam profundissime est immersa. vt etiā ipsa se offerat omnibus inuocantibus beniuolā ꝛ benignā. ꝛ licet quātum in ea est oībus desiderat mīaz exhibere hoc tn̄ requirit ordinatio veritatis vt ꝛ nos ad gratiā eius ꝑcipiendam studeamus habiles ꝛ dispositi inueniri. quia licet vt diximus omnibus gratiam offerat ipāz tamē soli habiles consequūt. Qualiter autem ad eius gratiā consequendā nos habilitare debeamus ipsa nobis insinuat in verbis ꝓpositis cum dicit Ego mater pulcre ꝛc. ac si dicat. qui per pulcraz dilectionē. timorē. ꝯgnitionem sanctā spem diligēter se disposuerūt

De nat. b. ma. v.

illoꝝ ego mater ero maternũ eisdem affectũ
ꝑ omnibus alijs exhibẽdo. Dicit ergo. Ego
mater pulchre dilectõis ⁊c. i. pulchrã dile-
ctionem. timorẽ. cognitionẽ. spem sanctã ha
bentiũ. eo ꝙ accidẽtia nõ sint nisi in subiecto
Primi ergo quorũ vult esse mater sunt qui
pulchrã habent dilectiõem. Quid sit autẽ
pulchra dilectio. ¶ Nota Sciendũ ꝙ ali-
quid dicit pulchrũ tripliciter. scꝫ ex purita-
te. ordinabilitate. et nobilitate. Ex puritate
pulchra dicunt vitꝝ. vinũ. aqua. quãdo pu
ra vident. Similiter ex ordinabilitate aliq̃
pulchra dicunt: quãdo partes vel membra
ꝓportionabiliter sunt adinuicẽ ordinata. vt
homo vel equꝰ pulcher dicit quãdo partes
eius vel membra scꝫ os. nasus. oculi bonaꝫ
habent adinuicẽ ꝓportõem. Similr aliqua
dicũtur pulchra nobilitate. vt illa imago q̃
ex auro est pulchrior est illa q̃ de vili scema-
te est formata. Hec ergo tria pulchra cõue-
nire debent in pulchra dilectõe. vt illa dile-
ctio dicat pulchra que ex puro subiecto cuꝫ
ordĩato affectu in nobile obiectũ ordinatur
Ex puro quidẽ subiecto: scilicet ex pura ani-
ma que ꝓpter sui dilectiõem etiã cauet pra-
uitatem omniũ mortaliũ peccatoꝝ. qꝛ sic Le
uiti. dicit. Si maculã habuerit nõ erit acce-
ptum dño. Et aplus. Modicũ fermenti to
tam massaꝫ corrũpit. qd est dicere. Si ani-
ma maculã ⁊ modicũ fermenti mortalium
peccatoꝝ habuerit: eius dilectio nõ erit gra-
ta. Secundo dilectio pulchra dicit ex ordi-
nato affectu. hoc est cũ ad sua diligibilia iu
stum seruat ordineꝫ diligendi. De qua illa
gloriat in Cantic. ij. Ordinauit in me cha-
ritatem. Hic est autẽ debitus ordo diligen-
di cum omnia diligibilia ordinant in deum:
vt omnia ꝓpter deũ diligant. Diligit enim
pater. mater. soror. amici. auruꝫ. diuitie. ho-
nores. corpus. ⁊ anima. deus. in quibꝰ om-
nibus necesse est vt amor ordinet: qui tunc
bñ ordinat cum deus principalr ⁊ ex cõseq̃n
ti. i. ꝓpter deum omnia alia diligunt. De q̃
ordine dicit Bern. Ordinat deus in rebꝰ di
ligendis charitatem: vt sciamus quid priꝰ:
quid posterius: quid minus: quid magis:
quid ꝓpter se: q̃d ꝓpter aliud diligat. Sũt
eniꝫ tempalia diligẽda ꝓpter corpus. corpꝰ
vo ꝓpter animã. Valet eniꝫ anime corpus
sanũ ad penitentiã. infirmũ ad cumulatio-
nem meritorũ. mortuũ ad requieꝫ. resuscita
tum ad cõsummatõem. Et idcirco propter
animã corpꝰ est merito diligenduꝫ. Anima
vo diligatur ꝓpter deũ ad cuiꝰ imaginẽ fa-
cta est. Deus vo diligatur ꝓpter se. quia ni-
hil dignius. nihil vtilius potest diligi. Ni-
hil dignius qꝛ ipse prior dilexit nos. qꝛ et in
meritis semetipm dedit nobis. Nihil etiaꝫ
vtilius. quia ex huiꝰ amoris virtute omnia
nobis cooperant in bonũ. omnia dico bona ⁊
mala ⁊ aliena. Item inter amorẽ dei ⁊ ꝓxi-
mi talis debet cadere ordinatio. vt charita-
te affectuali preponat deus ꝓximo: vt plus-
q̃ꝫ ꝓximus diligat. charitate vo actuali deo
ꝓximus preponat. Hinc Bern. Cum du-
plex sit charitas: affectualis ⁊ actualis. actu
alis inferiora prefert superioribꝰ. affectualis
vo prefert supiora inferioribꝰ. vbi gratia.
In bene affecta aĩa non dubiũ quin dilecti
oni hominũ dei dilectio preponat: ⁊ in ipis
hominibꝰ ꝑfectiores infirmioribꝰ: celũ ter-
re: eternitas tempi: aĩa carni. Attamẽ in be
ne ordinata actõe semꝑ ordo oppositus ĩue-
nitur. Naꝫ circa curã ꝓximi plus vrgemur
⁊ in infirmioribꝰ: fratribus diligẽtius assi-
stimus: ⁊ pati terre plusq̃ꝫ celi glorie ipa ne
cessitate insistimus: et lãguoribus corporis
postposita cura anime pene cõtinue inserui-
mus. Orantem hominẽ deo loqui quis du
bitat. quotiẽs tamẽ in charitate abducimur
⁊ euellimur ꝓpter eos qui nr̃a indigent ope-
ra vel loquela. quotiẽs pro ãministrãdis ter
renis iustissime suꝑsedemꝰ celebrãdis missa
rum solẽnijs ordo preposterus. sed necessi-
tas nõ habet legeꝫ. ¶ Tercio dilectio
pulchra dicit ꝓpter materie nobilitatem: vt
sup̃ ostendimꝰ. Sic illa dilectio pulchra di
citur que de pulchriori siue nobiliori obie-
cto habet. vnde amor boni homĩs melior est
q̃ꝫ mali: celi plusq̃ꝫ terre. Dilectio aũt ad ob
iectũ qd est deus ordinata pulcherrima est.
maxime cum diligit deus ꝓpter deum. Ta-
liter em̃ diligentiũ scꝫ ex puro subiecto ordi
nato affectu: nobili obiecto est pulchra dile-
ctio. quã qui habuerit merent gloriosaꝫ vir-
ginem sibi habere matrẽ. Secũdo gloriosa

virgo meret esse mater hñtium timorē pul/
crum. Addit aūt pulcꝝ ad dr̄iam fedi timo
ris. ꝑ quē coacti malū ꝯmittimus ⁊ bonum
aggredi nō audem⁹. Nā de primo dr̄ Mat.
x. Nolite timere eos q̄ occidūt corpus ⁊ am
plius nō habēt quid addant. sed timete eū
qui pōt aīam ⁊ corpus mittere in gehennā
de. ij. dr̄ iob. vi. Qui timet pruinā irruet su
per eū nix. Qui eī timet pruinā modice pe
nitentie ⁊ laboris irruet sup eū nix ꝓfūdis/
sime amaritudinis eterne dānatōis. Si er
go virginē mariaꝫ matrē habere cupimus
expellam⁹ fedū timorē et pulcꝝ in cor nr̄m
introducamus ¶ P ¶ Dicit aūt timor dñi
pulcer ex pulcro obiecto qd̄ est deus efficiēs
in nobis tria bona. s. puritatē bonitatē diui
ni bñplaciti voluntatē. Quō aūt hunc pul
crum timorē in cor nostꝝ introducere debe/
amus vt hec tria opet in nobis docet nos
Sapiens. Eccl. vij. cum di. Fili memorare
nouissima tua ⁊ in eternū nō peccabis glo.
timore ꝓhibente. Que autē sint nouissima
nostra memoranda. declarat bern̄. exponēs
p̄dictū verbum sic dicēs. O hō nouissima
tua sunt mors iudiciū gehēna. Quid eniꝫ
horribilius morte. q̄d terribili⁹ iudicio. q̄d
intolerabilius gehenna. Nā gehenna nihil
pōt ītolerabili⁹ cogitari. Quid metuit si q̄s
ad ista nō trepitat nō expauescit non timore
ꝯcutit. Time ergo ꝙ ī morte sepandus es
ab omnib⁹ bonis h⁹ corpis et mūdi. Time
ꝙ interribili iudicio ei p̄ntandus es in cui⁹
manus horrendū est incidere. illo te exami/
nāte quē nihil latet. q̄ de se dicit. hie. xx. Ego
sum testis ⁊ iudex. Time ꝙ in gehenna cru
ciatibus eternis ⁊ īmensis exponendus es.
Qui hec tria cogitauerit sicut sūt timorem
cordi suo introducet nisi sit durior adaman
te. Primo g̊ timor ille sic̄ diximꝰ ītroduct⁹
pulcer dr̄. quia ingrediens in nobis opatur
puritatem. qꝛ statim vt intus venit expellit
peccatū. quo expulso relinquit puritas. hic
Eccl. i. Timor dñi expellit peccatū. naꝫ qui
sine timore est. nō poterit iustificari. Scd̄o
expulso peccato et plantata puritate. timor
opat bonitatē. hoc est stimulat nos vt bona
faciamus. sic enim dr̄. Eccl. xv. Qui timēt
dñm custodiūt mandata illius. ⁊ iterū qui
timet deuꝫ nihil negligit. Tercio timor dñi
incitat nos. vt dñi faciamus ꝑ oīa volūta/
tem. hinc Eccl. ij. Qui timēt deū inquirūt
que bñplacita sūt illi. Itez p̄s. Bñplacitū
est dño sup timentes eū. ⁊ ideo ex his trib⁹
effectib⁹ q̄s opatur in nobis. pulcꝝ dicim⁹
hūc timorē. ¶ Q ¶ Tercio gloriosa virgo
dignat esse mater agnitionis. i. habentium
agnitionē. Est aūt triplex agnitio sūme no/
bis necessaria. quā qui habuerit maternum
affectuꝫ virginis ꝓmeret. Prima est. vt dei
reuerentiā. scd̄a vt nostram insufficientiam
tercia vt matris clementiā congnoscamus.
Quas id̄o necessarias dicim⁹. qꝛ ex eis tres
virtutes nobis necessarie oriunt. Nā ex pri/
ma ꝯgnitione dilectōem. ex scd̄a hūilitateꝫ
ex tercia spem siue fiduciam veraciter conse/
quimur. Primo dico ꝙ ex ꝯgnitione diui/
ne reuerentie dilectōem ꝯseq̄mur. qꝛ quāto
deum ꝯg̊scimus. tanto necesse est vt eū dili
gamus. Ipse. n. tam ineffabilis est bonitas
tam inexplicabilis dulcedo. vt nemo possit
eum odire. sed quantū ꝯgnoscitur tantū di/
ligitur. hinc ꝑ Iere. ix. dñs di. Non gloriet
sapiens in sapīa sua. nec fortis in fortitudīe
sua. nec diues in diuitijs suis gloriet. sed in
hoc gloriet qui gloriatur. scire et nosse me.
Quare? Quia vt ait bern̄. nemo absq̄ co/
gnitione saluabit. ⁊ subiūgit. Q si ignoras
deū. poterit ne eē spes salutis. Neq̄q̄. Nec
eī poteris aut amare quē nescias aut habere
quē nō amaueris. qꝛ sicut ex dei ꝯgnitiōe di
lectōnem sic ex dei ignorantia oriri dicimus
desperationem. quod sic declarat Bern̄. Ali
quis reuersus in se ⁊ displicens sibi in om̄i/
bus malis que fecit cogitans q̄ resipiscere
ab omni vita mala. si ignorat q̄ bon⁹ sit de
us. q̄ suauis ⁊ mittis. quā multus ad igno
scendum. nunquid sua carnalis cogitatō ar
guet eum. ⁊ dicet. quid facis. et vitam istaꝫ
vis ꝑdere ⁊ futuram. Peccata tua maxima
sunt. nequaq̄ sufficis satisfacere. ⁊ sic despe/
ratus resilit miser. ignorans q̄ facile omni/
potens bonitas omnia ista dissolueret. que
omnia idcirco induximus. vt ostenderem⁹
ꝙ sicut ex dei ignorantia sequitur despera/
tio. sic ex eius opposito. s. ꝯgnitōne sequitur
dilectio. Secūda cognitio de nobisipsis est

habenda. qua quāto verius nosip̄os cognoscimus ⁊ quāto lucidius introrsuz ingredimur: tanto ampli⁹ mala nr̄a ex quibus humiliamur videmus. Hinc Boeti⁹. Nemo tam ꝯposite felicitatis est qui non in aliqua parte cuz sui stat⁹ qualitate rixet̄. Et hoc est qd̄ innuit̄ Ezechiel. viij. vbi sepe repetit̄. Et ad hoc cōuersus videbis abomīatōes maiores. qꝛ quāto verius cōuertimur: tanto plura mala nostra videmus. Hec est aliquis tā sanctus qui ab hac lege excludat̄: Dicit em̄ Bern̄. Tu quicūqꝫ es et si sanci⁹ es: si te ad lumē veritatis intus in anima sine dissimulatōe inspicias: nō dubito quin hūilieris in oculis tuis. Sicut ergo ex cognitōe dei dilectio: sic ex cognitōe nostri hūilitas generat̄. Tercio ex cognitōe matris virginis clementie spes nobis orit̄ ⁊ fiducia. vt qui nr̄e iusticie fiduciā non habemus: nec ꝓpter dei reuerentiam tanqꝫ peccatores faciē leuare audemus ad virginē cōfugientes: de eius clemētia speremus. Qui ergo ꝓpter dei reuerentiam ⁊ suoꝝ bonoꝝ insufficientiā nō audēt leuare faciē eius offensam dn̄i erubescentes. Si inqꝫ tales ad matrez virginē ꝯfugerint de eius clemētia sperātes: ip̄os in gratiā recipiet: ⁊ per materna beneficia eos diuīe gratie recōciliabit. ⁊ hec est pulchra agnitio cuius beata virgo designat̄ esse mater. ¶ R ¶ Quarto beata virgo dignat̄ esse mater sancte spei. i. habentiū sanctā spem. Cum autez dicit sanctā: innuit spes alias īutiles et non sanctas. Propter qd̄ sciendum ꝙ suut tria q̄ spem nostrā sanctificant de virgine gloriosa. vt videlicz ꝓpter eā a peccatis cessem⁹. spem nostrā solū in ip̄am ⁊ filiuz eius ordinem⁹. ip̄am bonis quibꝫ possum⁹ honorem⁹. Primo dico a peccatis cessemus. qꝛ frustra sperat qui peccando eum ꝓuocat in quo sperat. Hinc Sapi. v. Spes impij quasi lanugo que a vento dispergit̄. Item Job. xj. Oculi impij deficient ⁊ effugiuz peribit ab eis. ⁊ spes eoꝝ abomīatio est anime. Hinc Jo. iij. Omnis qui habet spem in deo sanctificat se sicut ille sanctus est. Secūdo spem nostraz solū in matrē virginez ordinem⁹. nec de nostris: nec de alienis viribꝫ p̄sumētes: ne maledictōez Hiere. incurram⁹. vbi dicit̄. Maledictus qui ponit carnē brachiū suuz. Tercio in virginē matrē spez nostrā ponamus: ip̄am in omnibꝫ ⁊ pre om̄ibus honorantes. qꝛ tunc fiducialiter speram⁹ si spem nostrā ꝑ exhibitionē opis cōprobamus. ⁊ hoc est qd̄ ait p̄s. Spera in dn̄o ⁊ fac bonitatē. Et hec est veraciter spes sancta cui⁹ se gloriosa virgo asserit esse matrē.

¶ LXXXII. ¶ De eodem sermo. v.

Homo quidaz descendebat ab hierl̄m in hiericho: ⁊ incidit ī latrones. Luc̄. x. ¶ S ¶ Sap̄. ix. dicit̄. Difficile estimam⁹ que in terris sunt: ⁊ que in ꝓspectu sunt inuenim⁹ cum labore. que aūt in celis quis inuestigabit? ac si dicat̄. Si difficile intelligim⁹ aliquid d̄ terrenis que sensibus subiacēt: quid intelligere possumus de celestibꝫ ⁊ diuinis. hinc est ꝙ gl̄iosus ille archip̄dicator Jesus christus: quotiēs loqui voluit de celestibus ⁊ diuinis: assumpsit corꝑalia loquēs in parabolis. vt ꝑ visibiliū rern̄ similitudines pedetētim. i. paulatim nos duceret in celestia ⁊ diuina: dicēs. Simile est regnū celoꝝ decem virginibꝫ. vel thesau. abscō. vel sage. misse in mari. Qd̄ exponēs Greg. di. Regnū celoꝝ ideo terrenis rebus sile dicit̄. vt ex his que anim⁹ nouit surgat ad incognita: quatinus exemplo visibiliū se ad inuisibilia rapiat. ⁊ ꝑ ea que vsu didicit quasi cōfricatus incalescat. vt ꝑ hoc qd̄ scit notuz diligere discat ⁊ incognita amare. Ex his ergo omnibus instructus placuit verbū ꝓpositū adducere: vt per res corporales que sonāt natiuitatē gloriose virginis depingam⁹. In quibus verbis tria intelligimus. scilicz gloriose virginis singularitatē. descensiōis qualitatem. nostraz vtilitatem. Primū ibi. Homo quidam. Secundū ibi. descendebat ab hierl̄m in hiericho. Terciuz ibi. ⁊ incidit in latrones. Hec per ordinem ꝓsequētes: primo dicimus ꝙ in primo membro intelligimus gloriose virginis singularitatez. Licet enim hoc nomē homo s̄m grāmaticos sit nomen appellatiuū appellans pro omnibꝫ. per hoc tamen nomē quidam additur ei ab hac generalitate restringit̄ vt non stet ꝓ omnibꝫ

sicut prius, sed pro vno intelligatur licz adhuc stet indefinite. Vnde dicũt hic loyci q̃ propositio indefinita equipollet particulari.

¶ Sunt autem tria propter que gloriosa hec virgo ab omnibus hominibꝫ restringitur: diuiditur: ꝛ etiam separat̃: in quibus nec primam similem visa est. nec habere sequentez. scilicet propter gratiarũ plenitudinem. virtutum pulchritudinez. meritorum multitudinẽ. que tria hec virgo et mater ita singulariter habuit vt ea nemo vnq̃ habuit nec habebit. ¶ Primo ergo dicamus de gratiarũ plenitudine. Nam de ea veraciter dicitur per angelum q̃ plena fuerit gratiarũ: dicens. Aue gratia plena. Que videlicz verba cuz sint ab angelo plata: oportuit esse vera. quia verba angeli non possunt cadere ab effectu. Notabiliter autem angelus Mariam ante conceptiõem dixit plenam esse gratia. quia in conceptiõe filij dei ꝛ in reliquuz fuit gratia superplena. Fuit enim sibi plena nobis autez superplena. De prima dicitur Eccle. xxiij. In me omnis gratia vite ꝛ veritatis. De secũda dicit ibidẽ. Videte quoniam non solum mihi laborauí: sed omnibꝫ exquirẽtibus veritatez. Et ideo subiũgit ibidem. Transite ad me omnes qui cõcupiscitis me: ꝛ a generatiõibus meis implemini. vt videlicet de superplenitudine eius oẽs accipiant. De prima adhuc dicit Hieroni. Ceteris per partes Marie se tota simul infudit plenitudo diuinitatis. De secunda dicit Bernardꝰ. Maria sinuz aperit vniuersis: vt de plenitudine eius omnes accipiãt. captiuus redemptiõem. eger consolatiõem. peccatoꝝ veniam. iustus gratiaz. angelus leticiam. filius carnis substantiam. tota trinitas gloriam. De prima dicit Bernardꝰ. Merito de te virgo beata plenitudo gratie predicat̃. quia non defuit tibi fides patriarcharum. spes prophetaruz. charitas apostoloruz. cõstantia martyrũ. sobrietas confessorũ. castitas virginuz. puritas angelorũ. De secũda itez Bernardꝰ. Maria quia superplena gratia in conceptiõe filij facta est: facilime potuit moueri vt ex ea liquor gratie effundatur. De vtroq̃ autem simul idez dicit. Ad quid Maria ante cõceptiõem plena gratia ab angelo nunciatur: nisi quia dudum sibi plena nobis fieret superplena. Si enim vas ex toto iam pleno aliq̃ cozpus imittit̃: quãtum illud magnuz est quod imittit̃: tantũ est necesse effluere de superpleno. Et quia in eam iam dudũ plenaz deus eternus dei filius in conceptiõe in vterum eius imittit̃. ideo necesse est vt superfluat in eternum. Et sic patet quomõ beata virgo ex plenitudine gratiarum a cõmuni statu omniuz hominũ separatur. Nam de oẽibus nobis dicit apostolus. Ephe. iiij. Vnicuiq̃ nostrꝝ data est gratia ꝛm mensuram donatiõis christi. Ipa autem non vnam: sed omnes gratias possidebat. ¶ Secũdo Maria singularis homo dicitur ꝓpter virtutũ plenitudinẽ. quia omnes virtutes habebat sine impulsu contrarij virij. Nostre enim virtutes si quas possidemus fede dicũtur veraciter. quia cuz impugnatione cõtrarij virij acquirũtur. Vnde de eunucho vel qui sic est a natura frigidus non attribuit̃ virtus castitatis. quia de contrario vitio non impugnat̃. sed illis virtus castitatis attribuit̃. quo cuz impugnant̃ resistunt tamẽ vitio. et sic plantant in corpore castitatem. ꝓpter quod pro magna laude dicit deus sponse sue in Cantic̃. Sicut lilium inter spinas: sic amica mea inter filias. Quid per lilium nisi castitas: quid per spinas nisi vitia impugnãtia designãtur. Sicut igitur rosa inter spinas: sic castitas inter vitia crescit. Vnde philosophꝰ. ij. Ethic̃. dicit q̃ virtus tenet mediũ vitiorꝝ. Et ideo nostre virtutes quia iuxta eas vitia sunt dicunt̃ fede. Gloriose autem virginis virtutes dicũtur habere pulchritudinẽ. quia nullis vnq̃ vitijs fuerunt impugnate. quia fomes peccati de quo vitia trahũt radicem in vtero matris virginis fuit debilitatus vt non posset. Mariaz traxere in peccatũ: vt potenter posset non peccare. Sed in conceptione filij dei ita fuit extinctus ꝛ mortificat̃ vt non posset peccare. ꝛ ideo eius virtutes nulla vitia impugnabãt vt de ea proprie dici possit illud Cantic̃. Tota pulchra es amica mea ꝛ macula non est in te. Sicetiã patet quomõ singularis fuit ꝛ diuisa ab oẽibꝫ hominibꝫ in virtutuz pulchritudine. ¶ Tercio sin-

De nat. bte virg. ma.

gularis fuit beata virgo ꝓpter meritoꝝ mul
titudinem. eo ꝙ ipsa super om̄es puras cre/
aturas merita cumulauit. Erant autē eius
merita nobilia. magna. multa. Nobilia pro
pter īmediatiōem. magna propter duplatā
operationē. multa propter continuatiōem.
Primo dico merita virginis erant nobilia
ꝓpter īmediationeꝫ. Nam opera misericor/
die que nos iubemur pauperibus exhibere:
ipsa īmediate in deum ip̄m non in paupes
qui sunt mēbra eius exercebat. Ipsa em̄ de
um lacte suo pauit ⁊ potauit. hospicio vteri
sui hospitauit ⁊ vestiuit: dans ei corpus tan
q̄ꝫ vestimentū de carne sua. ⁊ cetera opa mi/
sericordie sine medio in ip̄m dn̄m exercebat
Secundo fuerūt merita eius magna ꝓpter
duplataꝫ opatōem. quia simul ⁊ semel acti/
onem ⁊ contemplatiōem feliciter exercebat.
Nam in eo ꝙ nutriuit Jesum necessitates
corporis ministrādo: in hocip̄o intendit deo
eius diuinitatem sublimiter cōtemplando.
Tercio merita eius fuerūt multa ꝓpter con/
tinuationē quia sine omni cessatiōe erat vel
in exercitij labore: vel ꝓficiendi studio: vel in
experiētie dulcedine: vl' fruendi gaudio. Ex
his ergo tribus: scilicꝫ gratiaꝝ plenitudine.
virtutū pulchritudine. meritoꝝ multitudi/
ne beata virgo quidā homo merito nomina
tur. ¶ v ¶ Sequit̄ secundū principale: sci
licet descendebat ab hierl'm in hiericho. In
quibus verbis descensiōis qualitas designa
tur. Hoc autem verbū descendebat signans
motum tria nobis importat. scꝫ terminum
a quo. terminū ad quem. ⁊ ip̄m motum de/
scensionis. q̄ tria in verbis huius mēbri tā/
gunt̄. Nam termin⁹ a quo per nomen hieru
salem. terminus ad quē per nomē hiericho.
motus v̄o quo ab vno termīo in aliū tran/
situr per verbū descendebat importat̄. Hec
tria breuiter percurrentes: dicimus ꝙ beata
virgo descēdebat ab hierusalē tempore quo
ab eterno a trinitate extitit p̄ordinata vt ho/
mo fieret. Erat enim in corde dei ab eterno
p̄ordinata: ip̄a testante Prouer. iij. Domi/
nus possedit me initio viarū suaruꝫ anteq̄ꝫ
quicq̄ꝫ faceret a principio. ab eterno ordina/
ta sum. nondū erāt abyssi et ego iaꝫ cōcepta
eram ⁊c̄. Ab hinc ergo descēdebat tempe p̄fi
nito vt mater dei eligeret̄. Descendit autem
in hiericho: hoc est in hūc mūduꝫ. Dicit em̄
Beda ꝙ hiericho figurā habet mundi. In/
terpretat̄ enim luna: que mutabilis est sicut
mundus. Et hec de duobus terminis: scilicꝫ
a quo ⁊ ad quem breuiter tacta sufficiāt.
¶ z ¶ De tercio autem scꝫ motu descensiōis
sciendū ꝙ beata virgo tribus descēdit gra/
dibus. scilicꝫ per natiuitatē mundissime pu
ritatis. per ꝓfundum mūdissime humilita/
tis. ꝑ affectū dulcissime benignitatis. Pri/
mo dico descendit in hunc mundū per nati
uitatem mūdissime puritatis. Nunq̄ꝫ enim
pura creatura in tanta mūdicia ⁊ sanctitate
nata est in hunc mundū sicut ipsa. Nam in
vtero matris cōcepta sanctificata est per sin
gularem gratiā: que originale peccatuꝫ sub
mouit ⁊ restrinxit fomitē vt non eam impel
leret ad peccandū vt ita non potēs esset non
peccare nec venial'r: nec mortaliter. q̄d nullo
vnq̄ꝫ puro homini est collatuꝫ. Licet enim
Hieremias ⁊ Johānes baptista in vtero es
sent sanctificati: poterāt tam̄ peccare veniali
ter vt fecerūt. Secundo descendit per ꝓfun
dissimā humilitatē. ita vt cōpos rationis fa
cta pre om̄ibus hominib⁹ coram deo humi/
lis appareret. De qua eius hūilitate ī alijs
eius sermōibus īuenies multa scripta. Ter
cio descendit per affectū misericordissime be
nignitatis: tantū superefluēs visceribus pie/
tatis vt omniū hominū miserias faceret es/
se suas. Si enim Paulus in infinitū inferi/
or tanta misericordia effluebat. vt se omniū
hominū miserijs conformaret: dicens. Co/
rint. xj. Quis infirmat̄ ⁊ ego nō infirmor?
quis scandalizat̄ ⁊ ego non vror? Quanto
magis gloriosa virgo que ip̄aꝫ misericordi/
am que deus est nouē mensibus gestabat in
vtero: super omnē creaturā misericordia ef/
fluebat. Propter q̄d dicit Bernard̄. Sile/
at misericordiā tuaꝫ virgo benedicta qui eā
in suis necessitatib⁹ inuocataꝫ nō senserit ꝓ
fuisse. De qua tamē eius misericordia ī mē/
bro q̄d statim subiūgitur diffusius dissere/
remus. Sequitur terciuꝫ principale. scilicꝫ
⁊ incidit in latrones: hoc est cōuersatiōeꝫ ha
buit inter peccatores. Quis enim crudelior
latro q̄ꝫ qui ꝑ mortifera peccata non corpus

sicut prius. sed pro vno intelligatur licz ad/
huc stet indefinite. Unde dicūt hic loyci q̄
ꝓpositio indefinita equipollet particulari.
¶ T ¶ Sunt autem tria propter que glori/
osa hec virgo ab omnibus hominibꝰ restrin
gitur: diuiditur: ⁊ etiam separat̄: in quibus
nec primam similem visa est. nec habere se/
quentez. scilicet propter gratiarū plenitudi/
nem. virtutum pulchritudinez. meritorum
multitudinē. que tria hec virgo et mater ita
singulariter habuit vt ea nemo vnq̄z habu/
it nec habebit. Primo ergo dicamus de gra
tiaruz plenitudine. Nam de ea veraciter di/
citur per angelum q̄ plena fuerit gratiarū:
dicens. Aue gratia plena. Que videlicz ver
ba cuz sint ab angelo ꝓlata: oportuit esse ve/
ra. quia verba angeli non possunt cadere ab
effectu. Notabiliter autem angelus Mari
am ante conceptiōem dixit plenam esse gra
tia. quia in conceptiōe filij dei ⁊ in reliquuz
fuit gratia superplena. Fuit eniz sibi plena.
nobis autez superplena. De prima dicitur
Eccle. xxiiij. In me omnis gratia vite ⁊ ve/
ritatis. De secūda dicit ibidē. Videte quo/
niam non solum mihi laboraui: sed omnibꝰ
exquirētibus veritatez. Et ideo subiūgit ibi
dem. Transite ad me omnes qui cōcupisci/
tis me: ⁊ a generatiōibus meis implemini.
vt videlicet de superplenitudine eius om̄es
accipiant. De prima adhuc dicit Hieroni.
Ceteris per partes Marie vo se tota simul
infudit plenitudo diuinitatis. De secunda
dicit Bernard̄. Maria sinuz aperit vniuer
sis: vt de plenitudine eius omnes accipiāt.
captiuus redemptiōem. eger consolatiōem.
peccator veniam. iustus gratiaz. angelus le/
ticiam. filius carnis substantiam. tota trini/
tas gloriam. De prima dicit Bernard̄. Me
rito de te virgo beata plenitudo gratie pre/
dicat̄. quia non defuit tibi fides patriarcha/
rum. spes ꝓphetaruz. charitas apostoloruz.
cōstantia martyrū. sobrietas confessorū. ca/
stitas virginuz. puritas angelorū. De secū/
da iterꝝ Bern̄. Maria quia superplena gra/
tia in conceptiōe filij facta est: facilime pote/
rit moueri vt ex ea liquor gratie effundatur.
De vtroq̄z autem simul idez dicit. Ad quid
Maria ante cōceptiōem plena gratia ab an
gelo nunciatur: nisi quia dudum sibi plena
nobis fieret superplena. Si enim vasi ex to
to iam pleno aliq̄d corpus īmittit̄: quātum
illud magnuz est quod īmittit̄: tantū est ne
cesse effluere de superpleno. Et quia in eam
iam dudū plenaz deus eternus dei filius in
conceptiōe in vterum eius īmittit̄. ideo ne/
cesse est vt superefluat in eternum. Et sic pa/
tet quomō beata virgo ex plenitudine grati
arum a cōmuni statu omniuz hominū sepa
ratur. Nam de om̄ibus nobis dicit aposto/
lus. Ephe. iiij. Unicuiq̄z nostꝝ data est gra/
tia ꝑm mensuram donatiōis christi. Ipa au
tem non vnam: sed omnes gratias posside/
bat. ¶ U ¶ Secūdo Maria singularis ho/
mo dicitur ꝓpter virtutū plenitudinē. quia
omnes virtutes habebat sine impulsu con/
trarij vitij. Nostre em̄ virtutes si quas pos/
sidemus fede dicūtur veraciter. quia cuz im
pugnatione cōtrarij vitij acquirūtur. Vu/
de eunucho vel qui sic est a natura frigidus
non attribuit̄ virtus castitatis. quia de con/
trario vitio non impugnat̄. sed illis virtus
castitatis attribuit̄. quo cuz impugnant̄ re/
sistunt tamē vitio. et sic plantant in corpore
castitatem. ꝓpter quod pro magna laude di
cit deus sponse sue in Cantic̄. Sicut lilium
īter spinas: sic amica mea īter filias. Quid
per lilium nisi castitas: quid per spinas nisi
vitia impugnātia designātur. Sicut igitur
rosa inter spinas: sic castitas inter vitia cre/
scit. Unde philosophꝰ. ij. Ethic̄. dicit q̄ vir
tus tenet mediū vitioꝝ. Et ideo nostre vir/
tutes quia iuxta eas vitia sunt dicunt̄ fede.
Gloriose autem virginis virtutes dicūtur
habere pulchritudinē. quia nullis vnq̄z vi/
tijs fuerunt impugnate. quia fomes pecca/
ti de quo vitia trahūt radicem in vtero ma/
tris virginis fuit debilitatus vt non posset
Mariaz trahere in peccatū: vt potenter pos
set non peccare. Sed in conceptione filij dei
ita fuit extinctus ⁊ mortificatꝰ vt non posset
peccare. ⁊ ideo eius virtutes nulla vitia im/
pugnabāt vt de ea proprie dici possit illud
Cantic̄. Tota pulchra es amica mea ⁊ ma/
cula non est in te. Sic etiā patet quomō sin/
gularis fuit ⁊ diuisa ab om̄ibꝰ hominibꝰ in
virtutuz pulchritudine. ¶ X ¶ Tercio sin/

in fo exaltatione sancte crucis

ricordaz ⁊ gratias exhibere ita sane si per penitentiam ⁊ cõuersionez nomen Johannis induim⁹: vt per illa simus iam in gratia cõstituti. Neminẽ enim filius pendens in cruce recõmendauit matri nisi Johannẽ. insinuãs per hoc vt eos peccatores qui pertinaci malicia in peccatis perseuerãt: matri nullatenus intendit recõmendare. sed solũ eos qui mutata voluntate per penitentiã ⁊ conuersionem iam in gratiaz sunt recepti protegit ⁊ defendit ⁊ maternuz eius affectum. vt ab ira furoris domĩ in tempore malo defendantur: expandit sup̄ illos.

¶ LXXXIII De exaltatõe sancte crucis.

Exaltaui lignum humile. Ezechielis. xvij. Dicit Bern̄. Quãdo de bonis domini aliquid perdim⁹ duplici dispẽdio subiacemus. quia ⁊ ipsum bonũ perdimus: ⁊ ad peccatuz ingratitudinis obligamur. Ideo iubet nos domin⁹ Johã. vij. colligere fragmenta ne pereãt. Et quia longe ante: hoc est in festo inuentiõis sancte crucis triplicẽ crucem ꝓposuimus. nec totuz quod ꝓpositũ extitit pertractauim⁹. ideo reliquias eiusdẽ materie ibi dimissas recolligamus: ⁊ collectas ꝓut possumus ꝓsequamur. Sciendũ ergo ꝙ in festo sancte crucis inuentõis inter alia ibi posita triplicez crucem ꝓposuimus. quarum duas vt ita dixerim ibi ꝓsecuti fuim⁹. nũc restat vt de tercia: hoc est de cruce domini sermonẽ qui in manibus est ordinemus.

¶ C ¶ Est itaq̄ sciendũ ꝙ est duplex crux vna corporalis siue materialis. alia spiritualis. Corporalez crucem domini illam dicimus que dulcissimũ corpus Jesu christi in passioue sustinuit. de qua cruce solẽnizat ecclesia illud. O crux aue spes vnica ⁊c̄. Spiritualem crucem dicim⁹ in qua sancti ⁊ quiq̄ perfecti confixi dominũ imitãtur. de qua hortatur nos dominus Math. xvj. dicens. Qui vult venire post me abneget semetipsuz ⁊ tollat crucem suã. De qua apostolus Galat. ij. Christo confixus sum cruci. De hac ergo duplici cruce dicit̄ verbum ꝓpositum: scilicet Exaltaui lignum humile. quia vtraq̄ prius habuit humiliatõem ⁊ postea exaltationẽ. Primo ergo primaz crucem ꝓsequentes: dicimus ꝙ vetus lex pronũciat crucem humiliatã: vocans eam maledictã. dicẽs Deutro. xxj. Maledict⁹ a deo qui pendet in ligno. Sed noua lex ex persona ecclesie dicit eam exaltatam: vocans eam benedictam Sapieñ. xiiij. Benedictum lignuz per quod fit iusticia. Unde Grego. volẽs ostẽdere venerande crucis a veteri lege maledictiõem ⁊ a noua lege benedictionez: colligit pene omnia verba in vtraq̄ lege de cruce dicta: sic dicẽs. Scim⁹ quia scriptura sacra lignuz crucis per legem nobis pronũciat: cuz dicit maledictus a deo qui pendet in ligno. per ꝓphetas quoq̄ denũciat cum dicitur dominus regnauit a ligno. per euangeliuz ꝟo lignuz sancte crucis aperte ostendit̄ vbi ipsa passio domĩ declaratur. per apostoluz etiam hec eadem crux verbis ⁊ operibus tenet̄ cuz dicit. mihi absit gloriari nisi in cruce ⁊c̄. Et subiungit Grego. Lignum ergo crucis qd̄ predicat lex hoc etiam ꝓphete. ⁊ quod denũciant ꝓphete hoc exhibet euangeliuz. ⁊ quod exhibet euangeliuz hoc predicãt apostoli per vniuersum munduz. Patet ergo luce clarius ꝙ crux que per vetus testamentũ humiliata ⁊ abomĩata extitit per maledictiõem: ꝑ nouũ testamentum est exaltata: glorificata: magnificata. et hoc per benedictiõem. Et sic patet crucis humilitas et eius sublimitas.

¶ D ¶ Nũc dicendũ restat quibus medijs venerãda crux nostra sit ⁊ dicat̄ exaltata. Et sunt quinq̄ cause propter quas merito dicitur exaltata. Primo propter contactũ membrorũ christi ⁊ sanguinis eius cõspersionez. Hinc est ꝙ in laudem crucis canit ecclesia. Arbor decora ⁊ fulgida ornata regis purpura. Secundo exaltata est fidelium veneratitione. quia que prius fuit ignominiosa: nũc veneratione fideliũ est gloriosa. ⁊ que prius fuit dedecoris ⁊ horroris: nunc in frontibus regum est decoris ⁊ honoris. Unde sicut prius omnes pendẽtes in cruce erant maledicti adeo vt etiam Paulus gloriosum dominũ nostrum Jesuz christũ non veritus sit dicere maledictũ. Sic eniz apostol⁹ ait Galat. iij. Christ⁹ redemit nos de maledicto legis

factus pro nobis maledictū. Sic modo omnes extra crucem domini. i. cruce nō signati: sunt maledicti. Tercio exaltata est miraculorum exhibitōe: sicut legit aperte tam in crucis inuentiōe: q̄ nunc in eius exaltatiōe. vt ipsa crux dicere possit illud p̄s. Exaltabor in gentibus ⁊ exaltabor in terra. Quarto exaltata est in predicatiōe. Hinc ysa. xiij. Sup montem caliginosum leuate signum. exaltate vocem. Quinto exaltata est corporaliū ⁊ spiritualiū hostium victiōe. Hinc Trisof. Dyabolus timet ensem in quo letale vulnus accepit. Et hec de venerāda cruce in qua saluator mūdi ⁊ salus nostra pepēdit breuiter dicta sufficiant. Nunc sermo currat ad explanādam crucē spiritualem: in qua perfecti quiq̄ cum dilecto suo Jesu christo pendent feliciter. in qua ipsum qui pro nobis crucifixus est inq̄ntum ab homine fieri potest perfectissime imitātur. Nam hi qui mediocriter deum imitantur pendent in cruce boni latronis. de quibus prius. i. in festo inuentionis dictū est. Nūc de his q̄ in sup̄mo statu p̄fectōis ip̄m imitant pēdēt etiā cū eo in suprema cruce: de quib nūc exigēte ordine est dicendum. vt bone voluntatis homines qui in cruce bom latronis deum dudum imitantur habeāt in quo ampli⁹ proficiāt ⁊ se exerceant propter deum. vt si delectet perfectorū p̄emiū passiones etiam non refugiant perfectorum. Quia vt ait Grego. quāto perfectiores sunt homines: tanto inuenīūt quod durius portāt. Et est causa. quia parua passio perfectos homines non mouet. Ut ergo passio eorum mordeat: necesse est vt in proficientibus proficiat. ⁊ in magnis hominibus etiam passio fiat magna. q̄d in Ezechiele legimus figuratū: vbi dicitur. Cum eleuarent animalia: eleuabātur pariter ⁊ rote. ⁊ cum stantibus stabant. Quid per animalia nisi p̄fecti. quid per rotas nisi tribulatio. Quanto ergo animalia. i. perfecti eleuātur ad perfectionem vite: tanto etiam rote. i. tribulationes eleuātur sequētes statum hominis quātumcunq̄ profecerit. Verum quia dicit Augustin⁹. q̄ spiritualia imitātur corporalia quātum liceat. ¶ Ideo sciendum q̄ hec crux spiritualis in qua pendēt perfecti ex quatuor constat cornibus: quemadmodum crux domini corporalis. Pars enim inferior constat ex omnium terrenorum elongatione. pars vo dextra ex arduorum operatione. pars autem sinistra ex diuersorum tribulatione siue perpessione. superior vero pars ex diuinorum contemplatiōe. Primo dico q̄ inferior pars huius crucis constat ex terrenorum elongatione. vt videlicet tam operis effectum q̄ mentis affectum ⁊ illum maxime a terrenis occupationibus eleuemus. Qui enim cruci affigit ambo pedes p̄ quos affect⁹ ⁊ effect⁹ accipit a terra lōgi⁹ siue alti⁹ eleuātur. sic necesse est fieri vt qui cum christo in suam crucem configere se cupiunt: nihil p̄ungant de terrenis negocijs ex affectu. quod monemur facere per prophetam ysa. lj. vbi dicitur. Eleuare: eleuare. Quod bis dicitur propter affectum ⁊ operis effectum. Hinc dominus per Hieremiā. xv. dicit. Si separaueris pretiosum a vili quasi os meum eris. Quid per pretiosum nisi anima de qua dicitur Sapien. vij. Infinitus thesaur⁹ est hominib⁹. qui thesaurus est anima. Quid per vile nisi queq̄ terrena accipim⁹. de qua terra dicit Augustin⁹. Nil vilius terra dicitur: eo q̄ taz vilitate q̄z veritate inferior est omnibus elementis. Si ergo hoc pretiosum. i. animam affectu ⁊ effectu a terra eleuauerimus: vt nil occupationis: nil consolationis: nisi inquantum requirit nostra necessitas vel obedientie iusserit autoritas habeamus vel ab ea recipiam⁹: erimus quasi os dei. vt ita familiaris nobis fiat frequēter nos visitans sicut nos familiares sumus ori nostro. Q. si vt diximus propter nostram necessitatem aut precipientis autoritatem aliud cum terra agendum est: melioze parte nostra: hoc est memoria intellectu et voluntate charitate semper cum domino cōuersemur: et eadem terrena in dominū per fidelem intentionem ordinem⁹. ita vt non illa propter lucrum vel propter delectatōem: sed pure propter deum faciamus. sic enim dicit Grego. Ea que necessaria sunt sic nobis seruiant et terius: quatenus a superne dilectionis studio animum non inflectant. ne lucrum nobis interne peregrinatiōis temperent: ea que in

In exaltacione sce crucis.

exilio posita subsidium prebent et quasi felices nos trãsitorijs esse gaudeamꝰ. Hec taꝫ diu agentes quousq; adiuti ꝑ grãꝫ oĩa veniant in contemptuꝫ. ¶ F ¶ Et notanduꝫ ꝙ in hac terrenoruꝫ alienatione siue abstractione duplex passio nos cruciat. vna in principio: alia in fine. Passio enim priucipij est conatus abstrahendi. miro enim modo cruciat animalem hominez ⁊ nouiter iucipientem vt a consuetis se abstrahat. Dicit eniꝫ Bernard. Cum inceperis tristicia implebit cor tuum. scilicet presentibus vti tanq̃ꝫ non vtaris. Et scd̃m apostolum. qui vtunt̃ hoc mundo sint tanq̃ꝫ non vtãtur. hoc miro modo cruciat hominem animalem. Secunda v̄o passio nos crucians tunc nos afficit cuꝫ sudore hominis conãtis ⁊ auxilio gratie adiuuantis omnia veniũt in contemptuꝫ ⁊ nihil libeat in hoc mundo. ꝙ cum ad hoc ventum fuerit: tunc penalia sunt omnia q̃ sunt mundi. vt sicut in principio cruciabat hominem alienatio: sic nunc cruciat hominem ad eadem inclinatio. In hoc cruciatu stetit apostolus cum dicebat. Mihi mundus crucifixus ẽ ⁊ ego mũdo. Qd̃ exponẽs Bernard. dicit. Omnia que mundus amat crux mihi sunt. ⁊ que mundus reputat crucem illis affixus sum. Secundum cornu huius crucis dextrum scilicet consistit in difficilium et arduorum operatiõe. vt semper exercitemus nos in his que sunt maxime nobis contraria difficilia ⁊ penalia. Talibus enim laboriosis ⁊ duris operibus exhaurimꝰ sanguinem nostruꝫ ⁊ offerimus eum deo: sicut ip̃e christus pro nobis sauguinem suũ fudit. Et hoc est qd̃ monebat deus Exo. dicens. Abominatiões egyptiorum ĩmolabitis mihi. Dura enim ⁊ aspera abominabilia sunt his qui in egypto secularis vite cõuersantur. eo ꝙ tales ea que s̃m carnem dulcia sunt et delectabilia ꝓsequãtur. dura v̄o et aspera abominãtur. De his dicitur. iij. Regũ. xij. Effudit sanguinem belli in pace. Sanguinez enim in bello fundere est gladio persecutoris martyriuꝫ sustinere. Sanguinem autez belli in pace fundere est corporali afflictione sanguinem attenuare. Hinc Bernard. Vere martyrij genus est in quotidiana corporis afflictione. Illa nimiruꝫ que ceduntur mẽbra ferro horrore quidez mitius: sed diuturnitate molestius. Sicut enim infirmis ⁊ pusillis corde necesse est vt que semel ꝓ christo ponere non sufficiunt: saltim mitiori sed diuturniori martyrio sanguinẽ fundant. De his duris ⁊ asperis laboribus monuit dominus cum dicebat Luc̃. xiij. Contendite intrare per angustam portam. Valde eniꝫ angusta est via illa: ⁊ fortissima indiget contẽtione in arduis semper operibus laborare.

¶ G ¶ Tercium cornu crucis scilicet sinistrũ consistit in aduersorũ perpessione. Qui eniꝫ volunt configi cum christo in cruce: sua statim aderũt aduersa amarissima. iuxta illud ysa. lix. Qui recessit a malo p̃de patuit. Et illud Eccle. ij. Fili accedens ad seruitutem dei sta in timore ⁊ prepara animã tuam ad temptatiõem. Quod necesse est fieri. Quis em̃ vnq̃ꝫ cruci affixus habuit requiẽ? Hinc ij. Thimot̃. iij. dicitur. Omnes qui pie viuere volunt in christo: necesse est vt persecutionem patiantur. Quia scd̃m apostolum. si compatimur: ⁊ cõregnabimus. Q; si dixerit quis. Libenter me cruci christi affigerez: sed non est qui cruciet: ⁊ non est qui me crucifigat. Ad quod ego. Ne timeas nec solliciteris. fidelis enim est deus. qui si te voluntarium inuenerit: non te sinet sine temptatione: sed ꝓuidebit sibi de victima fili mi. Armabit enim cõtra te omnem creaturam. qꝛ celum ⁊ terra ⁊ omnia que in eis sunt cõiurabunt aduersus te. ĩmo quod mirabiliꝰ est teipsum cõtra teipsum ꝓuocabit. Sic enim promittit nobis deus Leuiti. xxiij. Dabo vobis desuper celum ferreum ⁊ terram eneam. vt malum vndiq; cinctus clames in celum: dicẽs illud Hiere. xv. Ve mihi mater mea quid me genuisti viru rixe. omnes maledicunt mihi. vt fiat quod veritas ait Luc̃. xix. Veniẽt dies ⁊ circumdabunt te: ⁊ coangustabunt te vndiq;. et ad terram prosternent te. Q; si deus (quia benignus est) hanc crucifixionem voluerit clementius in te exercere. perfice tu et age pro temetipso. et atrocioribus verberibꝫ vigilijs et disciplinis crucia temetipsuꝫ. Dignũ quippe est vt qui ꝯfigit se xp̃o duris suis vulneribꝫ se cõformet.

Sunt autē tria quibꝫ nostr is temporibus cōcrucifigimur Jesu christo. scilicet vel per rerum subtractiōem in tenuissima paupertate. vel per corpalem afflictiōem in durissima infirmitate. vel per spiritualem tribulationem cordis ⁊ anime ꝓfundissima anxietate Jn his enim tribus versantur omnes religiosoꝝ passiones. quia non habemus aliud in quibus affligamur: nisi res corpus et animā. ⁊ ideo in eisdem tribus oīs tribulatio est inclusa. Jn quibꝫ si notabiliter pati volumus: cōformemus nos domīo. vt sicut ipse suam passionē pertulit: sic et nos simili modo patiamur. Pertulit autē dominus suam passionē vt de oībus pauca sumamus tripliciter. scilicꝫ innocēter. silēter. amanter. Nam de sua innocentia inimicus eius pylatus testimoniū ꝓtulit: dic̄. Ego nullam causam mortis inuenio in homine isto. ysa. liij. Propter zelus populi mei percussi eum: eo ꝙ iniquitatē non fecerit: nec dolus inuētus sit in ore eius. De secundo scilicꝫ silentio dicit̄ ysa. liij. Oblat⁹ est qr ipse voluit ⁊ non aperuit os suum. sicut ouis ad occisionem ducet̄. ⁊ quasi agnus coram tondente obmutescet: ⁊ non aperuit os suū. De tercio scilicꝫ amore certum signum est. quia ꝓ crucifixoribꝫ patrem orauit. Unde ysa. vt supra. Jpse peccata multoꝝ tulit: ⁊ ꝓ transgressoribus rogauit. Nam in passione positus dixit. Pater ignosce illis quia nesciunt quid faciūt. Et doctores scribūt ꝙ ex virtute huius oratōis multi de crucifixoribꝫ sunt cōuersi. ¶ Jd Qui ergo ī hac audacia sancta ꝑfigere se cupit domīo: debet ⁊ ipe domino cōformari. vt suas crucifixiōes eisdem tribus modis: scilicꝫ innocēter. silenter. amanter sufferat sicut ipe. Et primo innocēter sufferamus. quia si ꝓ culpa sufferimus delet quidē culpam: sed meritum forsasse non augetur. De tali pena innocentum deus ridere dicit̄ in Job: vbi dicit̄. De penis innocentum ridet. quia supra modū deus gaudet ⁊ letatur cum innocēter sufferimus: ⁊ cum hoc etiaꝫ patiēter. Unde Petrus. Hec est gratia si propter cōsciētiā dei sustinet quis tristicias patiens iniuste. que est enim gratia si peccantes colaphizati sufferetis, qō si benefacientes patiēter sustinetis: hec est gra apud deum. Secūdo silenter sufferamus. vt quic quid nobis de opprobrijs. ꝓtumelijs. humiliatōibus. de penis vel quibuslibet malis irrogatum fuerit: tanqꝫ mun⁹ a deo tacita cōscientia amplectamur: nisi ꝓ scādalo tollēdo breuiter dicere velimus. Non sum mihi cōscius talis mali. De reliquo quicqd contra nos agatur taceam⁹. ⁊ hoc est qō ad maximaꝫ martyrū gloriam cantat ecclesia. Cedimur gladijs: in ore bidentiuꝫ nō murmur resonat ⁊c̄. Tercio amanter sufferamus. vt quia deus qui cum malediceret: vt ait Petrus non maledicebat. cum pateret̄ non cōminabatur. Sic ⁊ nos nostris maledictoribus odiuꝫ non feramus: sed diligamus eos vt ꝓmotores nostros ⁊ benefactores. cōsiderantes ꝙ coronas nobis fabricant ⁊ ad salutem nostram nos ꝓmouent supra modū. ad qō maxime nos adiuuat si ꝓsideram⁹ ꝙ ipi mala nobis non inferunt. sed deus qui diligit nos vt pater: per eos tanqꝫ per instrumētuꝫ nos exerceat. nec possent facere quicqꝫ si deus non iuberet. Qō. ij. Reg. xvj. apte innuitur. cum Semei fugientem David maledicteret. mittens cōtra euꝫ lapides atqꝫ dicens exprobrādo. Uir belial: vir sanguinuꝫ nunc inueniūt te mala. Quod audiēs filius Saruie dixit. Huꝫ canis iste morturus maledicit domīo nostro regi? Cui dixit David. Dimitte euꝫ. domin⁹ enim iussit vt maledicteret David. Quis ergo iuste indignabitur ei quem misit deus: vel quis indignabitur gladio cum quo quis extitit vulneratus? Unde cuꝫ per quippiā aliud opprobrij maledicti cōtumelie vel cuiuslibet iniurie ei qui se cuꝫ domīo cupit nobiliter crucifigi irrogatꝫ fuerit: debet ei qui facit iniuriā charitatiue occurrere: amplexans eum atqꝫ dicens. Benedictus tu a domīo qui offers mihi gratiam dei mei. Qō in forma passionis domī docemur. qui expansis manibus voluit crucifigi: vt si qnispiaꝫ de crucifixoribꝫ vellet gratiam: statim amplexans eum exciperet vt dilectum. Q si grinniūt homines ad hec verba: saltim ex hoc cognoscāt quia nihil sumus.

In exaltatione sancte crucis.

LXXXIIII. De eadem sermo. ij.

Lignū habet spē Job. xiiij. ¶ K Dicit Greg. Vita cōtemplatiua difficilē valde habet accessum licet eius gustus dulcissimus sentiat. Ideo ne quis ex proprie infirmitatis consideratōe vel difficultatis attediatiōe diffidens pro ipa desinet laborare: inductum est verbū ꝓpositū. vt qđ ex nobis ē impossibile in virtute sancte crucis viriliter aggrediamur. Quartū enim cornu crucis qđ supra caput est consistit in diuinorū contemplatōe. que videlicet cōtemplatio vt ait Greg. valde amabilis est dulcedo. habet tamen quasdā amaritudines ānexas que merito pro martyrio cōputant. Unde cum iaz pro cōtemplatōe apprehēdenda laborat habet amaritudinē. cum vero apprehensa gustatur ineffabilem habet dulcedinē. Itez in accessu fruitionis miram affert gratiaz: sed in recessu subtractōis amaram valde miseriā. Quātam eniz rapti in contemplatōem habemus leticiā: tantam in eius subtractōe habemus mesticiā. Et hoc est qđ dicit Grego. super Job. Celum ⁊ infernus simul coartabitur. quia vnam ⁊ eandez mentē ⁊ subleuatio cōtemplatiōis illumīat et importunitas temptatiōis obscurat: vt ⁊ cōtemplādo gustet qđ consoletur: et temptādo mordeat qđ erubescat. In vnū ergo celum ⁊ infern⁹ coartabitur: cum mens que iaz lucem patrie supne ꝯsiderat: etiā de carnis bello tenebras oculte temptatōis portat. lux em̄ de celo oritur. infernus autem tenebris possidet. ¶ L. Sciendū autem ꝙ in sublimi cōtemplatione licet ipsa sit dulcissima tres penalitates tanq̄ tres cruciatus coeūt. scilicet in accedendo. in possidendo. in recedēdo. in quibus om̄ib⁹ caro multū atterit: licet spiritus intus delictabiliter ꝯsolet. Nam in accedēdo ꝯtemplatores habent defastigatōis laborem in possidēdo seu fruēdo temptatōis pudorem. in recedēdo de subtractōe languorē. Primo dico ꝙ contemplatōis gratiam cupientes ī accessu eius duris laboribus exercentur. qꝛ torpentibus ocio tanta gratia nullatenus exhibetur. Unde Jacob seruiens Laban pro Rachel filia eius dicit Gen. xxi Die noctuq̄ estu vrebar ⁊ gelu. fugiebatq̄ somnus ab oculis meis. Qđ exponit Grego. dicens. Juste Jacob cupiēs Rachel potiri amplexibus: asserit se die noctuq̄ desudare. quia qui contemplatōis dulcedinem desiderat: necesse est vt laborioso studio hāc inquirat. Nā vt ait Job. xxviij. Non inuenitur in terra suauiter viuentiuz. Quod iterum exponēs Grego. dicit. Quisquis huius vite voluptatibus pascit: ab interne sapientie intellectu qđ est cōtemplatio separatur. Unde de huius indefessi laboris studio dicit Bernard. Cum vigiliis ⁊ obsecrationibus ⁊ multo imbre lachrymarū quesitus affuerit: subito cum teneri putat elabitur. et rursum lachrimāti ⁊ insectanti occurrēs cōprehendi patitur: sed minime retineri. duz subito iterū quasi e manibus auolat et si institerit: fletibus ⁊ p̄cibus deuota anima denuo reuertitur: sed rursum mox disparebit. Sic patet quātus labor ⁊ penalitas requiritur in accedendo. Secundo in fruendo contemplatores sancti habent temptatiōis dolorem siue pudorem. Quāto enim sublimius deum ⁊ eius bona cōtemplātur: tanto sepe inferius acris temptationū aculeis cruciantur. qđ ex dyaboli malignitate ⁊ ex dei benignitate fieri permittit dyabolus: vt deijciat deus vt proficiat. Naz de dyaboli nequicia dicit Grego. Callidus hostis quos luce contemplatiōis enitescere conspicit: eorum mentes illicitis desiderijs inflāmare cōtendit. vt plerunq̄ plus se vrgeri temptationibus sentiant q̄ tunc cum lucis interne radices non habebant. Quod Exo. lucide figuratur cum filijs israhel volentibus egredi de Pharaōis dicōe. ipse Pharao paleas subtraxerat. ⁊ tamen eiusdem mensure opera requirebat. qđ deus ex sua pietate in nobis fieri permittit: vt omniuz virtutum custos humilitas nutriatur. Unde iterum Gregori⁹. dicit. ¶ M ¶ Sciendū ꝙ plerunq̄ qui plus in contemplatiōem rapitur: contingit vt ampli⁹ in tēptatōe fatiget: ne de his ad q̄ rapta ē mens extollat: q̄ten⁹ tēptatio aggrauet ne ꝯtēplatio inflet, ⁊ vt ꝯtēplatio eleuet

ne temptatio demergat. Si enim sic ꝯtem-
platio tolleret vt temptatio penitus deesset
in superbiā animus caderet. ⁊ si sic tempta-
tio p̄meret vt cōtemplatio non leuaret: ple-
ne in culpam laberetur. sed mira dispensa-
tione agitur vt in quodam medio anima li-
beretur. vt neq; in bonis superbiat: neq; in
malis cadat. Si enim post virtutum mu-
nera nulla temptatione mens concutitur: a
se animus et ex seipso habere gloriatur. Ut
ergo ⁊ firmitatis dona habeat ⁊ infirmitatē
suam humiliter cognoscat: ⁊ in sublimibus
anima cōspicit: ⁊ in infimis carnalia sentit.
Tercia penalitas cōtemplatōis consistit in
gratie subtractōne. Nam assueti dulcedine
cōtemplatōis mirabiliter cruciātur in eius-
dem gratie subtractōe. De qua subtractōne
iterum dicit Grego. Cum mens sanctoruz
in cōtemplatione ad diuina sursuz rapitur:
statim hāc importunis caro temptatiōibus
impugnat. ⁊ potitis aliq̄ diu celestibus ob-
iectis aculeis illicite imaginatiōis reuerbe-
rantur. Naz stimulus carnis repente hanc
sauciat quā extra caruem sancta cōtempla-
tio rapiebat. Hinc Bernard. Anima que se
mel accepit a dño intrare ad semetip̄az ⁊ in
intimis suis dei p̄sentiā suspirare: nescio an
vel ip̄am gehennā expiri ad tempus horribi
lius penali⁹ue ducat. q̄ post spiritualis stu
dij huius gustatam suauitatem exire denuo
ad illecebras ⁊ molestias carnis. Et subiun
git. Dico enim vobis: nihil est q̄d intantuz
formidet quisquis hoc beneficiuz semel acce
pit. quā ne gratia derelictus necesse habeat
egredi denuo ad carnis consolatōes: imo de
solationes. Sed ne quis ex his penalitatib⁹
territus cōtemplatiōis gratiam (in quo no-
bilissimus status religiosorum cōsistit) mi-
nus desideret: minus curet. ¶ Sci-
enduz q̄ p̄dicte tres penalitates tribus dul
cissimis deuotōnibus permiscētur: ex quib⁹
ita absorbentur vt penitus nō sentiant̄. De
autē deuotiōes consistūt in feruentissimi de
siderij ardore. in suauissime delectatōis dul
core. i prius gustate gratie relicto odore. ita
vt prima deuotio prime penalitati. secunda
secūde. et tercia tercie misceat̄. Primo dico
q̄ prima deuotio scilicz ardor feruentissimi
desiderij p̄mixtus prime penalitati scilicz fa
tigatōni laboris: ipsum attenuat ⁊ penitus
exufflat vt nihil penitus sentiatur: imo dele
ctabiliter fatigat̄. sicut cattulus cum feram
insequit̄ pre desiderio feram apprehendi nec
laborem reputat: neq; sentit fatigatōem vt
delectabiliter currat vsq; ad mortem. sic pre
nimio desiderio apprehendēdi deum quē su
pra nos speculādo spectamus seu gustam⁹:
vsq; ad mortē delectabiliter fatigam̄. Hinc
Bernard. Oportet vt ardor desiderij p̄ueni
at faciem eius ad omnē animaz ad quā de-
us est venturus. Secunda deuotio est sua-
uissima delectatio dulcoris absorbēs ⁊ extiu
guens totaliter omnē penalitatem tempta-
tionis: vt vix eius titillatio sentiat̄. De hac
deuotiōe dicit Bern̄. Consolatio nō est ali-
ud q̄z suauissima delectatio boni ⁊ gustus sa
pientie licet exigu⁹. quibus interim benign⁹
domin⁹ afflictam refrigerat animā. Tercia
deuotio consistit in prius gustate gratie reli
cto odore. vt licet ex gratie subtractiōe cruci-
etur. ex relicto tamē odore amplius console
tur. ex quo odore anima illecta pre nimio de
siderio languere incipit. cōtinuo clamore re
uocans gratiaz quā amisit. De quo Bern̄.
Subducto anime taz dulci sponso interim
aliud non dico desiderare. nec cogitare liber
clamans affectuoso desiderio: reuertere: re-
uertere. Et subiungit. Verbo itaq; abeunte
vna iterū ⁊ cōtinua vox anime cōtinuū eius
desiderium tanq̄ continuū reuertere donec
iterum veniat. Licet itaq; anima de dei ab-
sentia crucie t̄: de odoris tamen relicti p̄sen-
tia in infinitum amplius cōsolatur vt miro
modo cōtraria coeant: vt dulcis sit penali-
tas ⁊ penalis delectabilitas. Et hoc est q̄d di
cit Job. Reuersus mirabiliter me crucias.
Q̄d exponens Grego. dicēs. Omnipotēs
domin⁹ vnde mentem nostraz visitans ad
amorem suuz sublimiter erigit: inde hanc p̄
lachrymas suauius affligit. vnde nequaq̄
se penaliter: sed mirabiliter asserit cruciatū.
Quia dum perfletum intus ad summa ra-
pitur: penam suam libens gaudensq; mira-
tur. vt dulciter crucie t̄ ⁊ penaliter ꝯsolet̄. Et
sic ptz quō ꝯtemplatio quedaz sit cruciatio:
que tamē quodā mirabili modo in infinitū

In fo exaltacõis scē ncf.

amplius cõsolet̃ q̃ penaliter cruciet̃. ¶ Post hanc beatã ⁊ gloriosam cum dño crucifixionem: cum ipo etiam cõmorimur. vt sic post crucis multatõem ⁊ crucifixiõem christ⁹ mo rtiebatur. sic ⁊ nos post predictas crucifixiones cum dño moriamur. quia vt ait aplus. Si cõmorimur: et cõregnabimus. Hunc̃ enim vita nostra ad plenam perfectõem surgit nisi cum domĩo moriamur. quia necgranum plenum fructuz afferre poterit: nisi ante cum in semĩe moriatur. Verũ cum fm philosophũ. mors nihil aliud sit nisi delectabiliũ abinuicẽ separatio. ¶ Sciendum q̃ qui deo ⁊ cum deo mori desiderat oportz eũ a tribus delectabilibus funditus separari. scilicet ab oĩbus mundi ꝯcupiscentijs. ab omnibus carnis desideriis. ⁊ ab oĩbus cordis vitijs. ita vt ista tria in nobis taz efficaciter sint extincta: vt ita parum sicut in mortuo homĩe sentiãtur. vt nihil ex omnibꝫ que mundi: carnis. cordis sunt nõ solũ non libeat: sed penitus non titillet ad luxuriã cõmouere. Nam q̃diu istę affectões in nobis sentiuntur ⁊ si potenter per resistentiaz vincuntur: adhuc tamẽ mortua non dicũtur: ꝫ iaz mortificãtur. Cum vo iam amplius nõ sentiuntur: tunc primũ ad plenũ mortua dicũtur. Et hoc est q̃ ait Aug⁹. Hoc est totum opus nostr̃ ⁊ tota vita nostra: affectões peccatoꝝ mũdi. et carnis castigare. refrenare. mortificare. Et subiungit. Quãdo ergo aliquid delectabat ⁊ nõ ei consentiebat̃: mortificabatur. cuz autẽ iam non delectat mortuum est ⁊ feliciter mortificatũ. De hac gloriosa morte dicit ps. Preciosa in cõspectu domini mors sanctoꝝ eius. Quia nunc̃ mortĩ xp̃i recõpensamus: nisi taliter moriamur. vt sicut ipe pro nobis mortuus est: sic ⁊ nos pter ipm similiter moriamur. Ipsa est em illa mors de qua dicit̃ in Apoc. Beati mortui qui in dño moriũtur. Deinde post predicta omnia christus in cruce mortuus lancea in corde vulnerat̃. de quo nobilissim⁹: inimissimus: ⁊ delicatissimus sanguis largiter emanauit. in quo iteruz expedit vt dominum imitemur: vt sicut cõcrucifixi ⁊ pmortui sumus cum christo similiter cõuulneremur. ¶ Postc̃ igitur malis oĩbus mortui sum⁹: vulneramur in corde nostro magno vulnere maxime charitatis. Maximã autẽ charitatez dixi. quia nõ est illa charitas generalis vel etiam popularis: sed est quedaz charitas singularis que paucoꝝ est: imo solũmodo perfectissimoꝝ. Pro qua si decreuerimus laborare videamus primo q̃d in trãsfixione cordis Jesu factum sit. vt fm hoc nostri cordis transfixionẽ valeamus licet tenuiter instaurare. ¶ Sciendum ergo q̃ in vulneratõe cordis Jesu tria cognoscim⁹ accidisse. scilicz cordis apertõem. sanguinis effluxionem. aque emanatõem. que tria etiam in nobis accidũt. si tamẽ ad hoc vita nostra ꝓfecerit vt in corde per fortissimã illam charitatẽ spũaliter vulneremur. qõ vulnus accepisse se gloriat̃ sponsa in Cantic. v. cum dicit. Vulnerata charitate ego sum. De q̃ Gregorio. Mala est salus cordis qõ dolorem huius vulneris nescit. cum aũt sentire huius vulneris amorez ceperit: fit anima salubrior ex vulnere que prius egrotabat ex salute. Hinc Berñ. Hoc vulnus abscz ira infligit̃ ⁊ abscz dolore sentiet̃. q̃ sagitta resiliẽs i autorem etiam ipm deũ vulnerat: ipo dicente in Can̄. Vulnerasti cor meũ soror mea sponsa. Hoc g̃ vulnus cuz accipim⁹ p̃ duo ꝓbat in nobis cordis aptõez. Primo p̃ deuotõis nãe q̃ de corde exit q̃si ꝓtinuã euaporatõem. Secũdo ꝓbertimũ imbrẽ ⁊ bonoꝝ dñi q̃si ꝓtinuã infusionẽ. Primo dico q̃ hoc vuln⁹ cordi nõ infixũ ꝓbat cordis aptõem in eo q̃ q̃si ꝓtinue tanc̃ flãma de ore fornacis ꝓsiliens nãa deuotio surs̃um ad deũ euaporat vt ex eo frequẽtius vehemẽs ⁊ ineffabilis ardor ebulliat. De q̃ imbre in nos defluente dicit Berñ. Si sensero mihi apire sensum vt intelligã scripturã aut fmonẽ sapie q̃si ebullire ex itimis: aut infuso lumĩe desup̃ reuelari misteria. aut certe expãdi mihi q̃si q̃ddaz largissimũ celi gremiũ et vberiores desursũ influere meditationũ imbres: nõ ãbigo spõsuz adesse. Verbi siquidẽ hꝰ copie sunt et de plenitudine ei⁹ ista accipim⁹ q̃ nullis verbis. aĩa poterit explicare: ꝫ gbuldã exaltatõibus ⁊ euaporatõibꝫ eructuat̃. De q̃ dic̃ Berñ. Flagrans amor p̃fum diuin⁹ cum se intra se cohibere non poterit. non attendit quo ordine

qua lege verboꝝ ebulliat. interdū nec vllas voces requirit: solis cōtentus suspiriis q̄ incessanter de profundissimis affectibus vltro ascendūt. que videlicet suspiria ipa deuotio sic interrūpere interdum nititr: volens effundere se per verba sed non ꝑualens. loquitur quidē aliquid ex affectu nō ex intellectu. nō ꝑsiderat quid qualiter eloquat. sed quicq̄d in buccas venerit vrgēte amore nō enūciat sed eructuat. Secūdo probat cordis aptio ꝑ vberrimoꝝ imbriū bonoꝝ dñi quasi continuam infusionē. Cum enīz cor deuotoruz ad bona dñi suscipienda patuluz est ⁊ apertuz. nec est in eo aliquid qđ dei gratias prohibeat vel retardet. tūc pius ⁊ benignus dominus: largus ⁊ misericors nō cessat infundere imbres gratiarū. nunc īmittens sapiētiam diuinoꝝ. nunc noticiam secretoꝝū. aliquādo gustum ⁊ experiētiam eternoruz. aliquādo vo reuelatōes misterioꝝū. aliquādo securum facit ⁊ certificat de eternaliū bonoꝝ fruitiōe. ⁊ adhuc infinitis modis quibus consolat deus electos suos pariter ⁊ dilectos. Et sic ꝓbauim? per deuotōnis nostre sursum ad deuz eralationē. ⁊ gratiaꝝ domini defluentiū in nos infusionem. cordis euidentissimā apertionē. Si enim cor esset strictum ⁊ clausum: nec nostra sursuz posset deuotio ascendere: nec dei bona descēdere ī nos possent. q̄ vicissitudo nostre deuotōis ascendentis ⁊ dei gratie descendentis pulchre in scala Jacob ꝓfigurata legitur. in qua ascendentes ⁊ descendētes angeli phibent. ¶ Secundo in trāsfixione cordis Jesu legimus sanguinē effluxisse. sanguinē inq̄z nobilissimū. delicatissimū. et intimissimū. q̄ in terrā vberrime defluebat. q̄ in corde Jesu ꝓpter nimiaz charitatem qua dilexit nos sepe efferbuit sicut olla. per quē sanguinē nobilissimuz et delicatissimū quedam nobilissime designātur virtutes: que ex corde deuotoruz cum taliter vt dictū est trāsfixi fuerint: effluunt. Et sic̄ ille sanguis christi ex intimo: sic ille virtutes ex intima vi humane virtutis: ⁊ quasi medulle aliaruz virtutū in nostros ꝓximos deriuātur. quas Grego. enumerat ita: dicens. Jn mūdo viuere sine mūdo. aliena non appetere. propria non tenere. laudē despicere. opprobria amare. gloriaz fugere. despectum desiderare. adulantes despicere. despicientes honorare. mala nocentiū ex corde dimittere. ⁊ erga eos dilectiōis gratiam in corde īmobilem retinere: hec difficiliores inter virtutes ceteras reputātur. Tercio in trāsfixione cordis Jesu aquam cuz sanguine legimus emanasse. Et quia vita humana ex corrupta natura trāsire non poterit sine qualicūq̄z puluere peccatoꝝū: iuxta illud Eccle. Non est homo iustus in terra qui faciat bonuz et non peccet. Jdeo idem puluis peccatorum per aquā designatus ī singulis deuotiōibus cum sanguine virtutuz effluit: vt tandez plene ⁊ perfecte exinanin infundamur pleni deo. vt sic ex oīm nostro deo adheream?. ⁊ toti simus pleni deo. Et hoc est qđ dicit Augus. Cuz iuhesero tibi ex omni me nusq̄z erit mihi labor ⁊ dolor. ⁊ viua erit vita mea tota plena te. Sed dicunt pusillanimes. Quid nobis ⁊ vobis istis: quis ad ista potest attīgere? Dico q̄ saltim ex hoc cognoscim? qz vere viles et miseri sumus. Si enī deus iubet nos dicere q̄ inutiles sumus et cum fecerimus omnia: quāto magis veraciter dicere possumus q̄ nihil sumus. quia nihil facim?. Hinc Bernardō. Propterea deus mandata sua voluit custodiri nimis: vt videntes imperfectiōem nostram: ⁊ nō posse nos facere qđ debemus: saltim ex hoc humiliaremur. ⁊ sic humiliati ad misericordiam cōfugiam?. ⁊ iustificabit nos gratis Jesus christus.

¶ LXXXV ¶ De sancto Matheo.

Sequere me. matthei. ix. ¶ R ¶ Dicit Gregoriꝰ Per hec verba dominus omnes ad eternitatez vocat: qui duobus modis veniunt. scilicet mala deserendo: ⁊ bona faciendo. Ex quoruz verboruz virtute beatus matheus misericorditer inspiratus: statim relictis omnibus dominū est secutus. qui cum dominuz pfectissime sequeretur: non solum pctā auaricie. qđ ibiabat sūt ei īdulta: ꝫ ad sublimissimū statū eccle. s. ad apicez aplice ⁊ euāgelice dignitatis ē mirifice sublimat?

Unde eius euangeliū pre ceteris euangeliſtis in eccleſia crebrius recitat. vt per hoc detur nobis intelligi q nullus peccator quātumcūq profundatus debeat de venia ſi tamen pfecte cōuerſus fuerit deſperare. Unō cum ſint tria genera peccatorū. ſcilicet ſuperbia. auaricia. luxuria. que quaſi totuz mundum poſt ſe trabūt: tres ſancti ſunt nobis in eccleſia ſublimati. ſcilicz paulus. mathe⁹. et dauid. qui in p̄dicta peccata pre ceteris hominibus pfundi⁹ ſunt ꝓſtrati. qui ſicut pre ceteris pectauerūt: ſic etiaz eoꝝ doctrina pre alijs nobis in eccleſia recitat. vt per hoc nobis detur intelligi q nulla peccata prepediunt eos qui perfecte poſt lapſuz ad dñm cōuertūtur. Unō pre alijs oratōibus pſalmi dauid frequēt⁹ ruminant. euāgelia mathei crebrius recitant. epiſtole pauli quaſi continue decantātur. qđ totum ideo factū eſt: vt tanto efficaci⁹ nos peccatores de venia p̄ſumamus: quāto pre ceteris hominib⁹ magnos peccatores videm⁹ in eccleſia ſublimatos. Et hec breuiter tacta de ſcō matheo ſufficiant. Nūc verba ꝓpoſita ad noſtraz inſtructionez adiuuāte dño inflectamus. Que enim ſemel locut⁹ eſt dñs ad matheū p cotidiale allocutōez nobis loquit quotidie per internā aſpiratōem: dicēs ſingulis r oībus nobis. Sequere me. Hinc Job. xxiij. Semel loquit deus: a ſecūdo idipm nō repetit. q⁹ qđ ſemel vno vl paucis loquit in ſcriptura: hoc nō reperit vt nobis loquat cotidie ſicut illis. Unū Grego. exponens p̄dictū verbum Job. di. Deus ſingulorū cordib⁹ priuatis vocib⁹ cotidiē nō loquit: ſ tale eloquiū ꝓſtruit in ſcriptura p qđ cūctoꝝ āmonitiōib⁹ ſatisfaciat. Hinc Matth. xiij. veritas di. Qđ vobis. ſ. apl̄is dico: oīb⁹ dico. Super qđ Aug⁹. di. Non ſolū illis dixit quib⁹ tūc loquebat: ſ etiā illis qui fuerunt poſt illos ante nos. r etiā ad noſipos r qui erunt poſt nos vſq ad nouiſſimū eius aduentū. Dicit ergo ſingulis nobis. Sequere me. Nō corporis paſſib⁹: ſed mētis affectib⁹. ¶ In q verbo tria implicat fm q q̄libet verbuz motū ſignās tria importat. ſ. terminuz a quo recedam⁹. motū p quē bonū faciam⁹. terminū ad quē tandem veniam⁹. Primū ibi Sequere. put importat terminū a quo. Secundū ibi: sequere. put ſignat motum p quē bonū faciam⁹. Tertiū ibi: me. ſignās terminū cui feliciter iubereamus. Eſt itaq ſenſus p̄dicti verbi. ſ. Sequere me: vt a malo recedatis. r bonum qđ me feciſſe cognoſcitis faciatis vt tandē ad me pueniētes mihi feliciter adiungreatis. Qđ ſi decreuerimus faciendū a malo triplici recedam⁹. ſcilicet a mūdi diuitijs. a carnis delicijs. et ab omnib⁹ iniuſticijs. Cur hoc? q⁹ diues in regnū dei difficulter veniet. vacās delicijs deo diſplicet. iniuſtuz deo odit. Hā de primo dicit Mat. Diues difficile intrabit in regnū celoꝝ. De ſecundo dicit aplus. Qui in carne ſūt deo placere nō poſſunt. De tercio p̄s. Iniquos odio habui. Si ergo deū cupim⁹ efficaciter ſequi: primo a mūdi diuitijs longius recedam⁹. nō q diuine ſint peccata: ſ ſūt veraciter occaſio peccati. r impediūt omnino ſequi dominū cupiētes. Hinc apoſtolus ad Thimoth. Qui volunt diuites fieri incidūt in temptatōem. r in laqueū diyaboli r in deſideria multa que mergunt homines in interitū r in perditiōem. Sed dicunt diuites. cōceſſis vtimur. aliena non querim⁹. r ſi digna miſericordie retributōe opera nō agim⁹: nulla tamen puerſa perpetram⁹? Ad qđ reſpōdet Greg. dicēs. Hoc idcirco diuites ſentiūt: q⁹ aurē cordis a verbis celeſtib⁹ claudūt. neq; eñ diues qui quotidie epulabatur ſplēdide rapuiſſe aliena: ſed infructuoſe ꝓpꝛijs vſus fuiſſe phibet. r tamē ea poſt hanc vitam vltriz gehenna ſuſcepit. non q⁹ aliquid illicitū cōqueſiuit. ſed q⁹ īmoderatu vſu totū ſe licitis dedit. ꝓpter qđ dicit Luc. vj. Ve vobis diuitibus q⁹ habetis hic conſolationem veſtram. Nullam aliaz cauſam ponens: niſi quia hic habent conſolatōez ſuam. Quia (ſicut in Act. dicit). per multas tribulationes oportz nos intreire in regnū dei. Ipſi autem non ſolum non tribulātur: ſed tota die conſolātur. Unde Eccl. xiij. Diues locutus eſt ſuperba. r iuſtificauerūt illuz. pauꝑ locut⁹ eſt r dicūt. quis ē hic. Unū Job. Ducunt in bonis dies ſuos: r in puncto ad inferna deſcendūt. ¶ Secundo volentes ſequi dominuz a carnis delicijs

longe fiant. ḡre. q̄ in carnis delicijs de⁹ nū/
q̄ posuit pedem suū. vñ eor̄ via directe du/
cit ad infernū iuxta ap̄lm Io. Si ⁊m car/
nem viuentis moriemini. ſ. morte eterne dā
nationis. hmōi. n. vt ait ap⁹ deo nō seruiunt
sed suo ventri. nam ipsor̄ deus venter est et
gla in ꝓfusione. tales. n. steriles sūt ⁊ nunq̄
aliq̄d faciūt ad salutē. cum ei do nō placeāt
(vt ait ap̄lus. Qui in carne sunt. deo place
re nō p̄nt) nec p ꝓsequēs ipsor̄ opa placent
deo. q̄ ab eo qui displicet nihil placet. et iō
hortamur Ezechiel. xviij. Cōuertimini ⁊ re/
cedite ab ydolis vestris. qđ enim quisq̄ co/
lit hoc deus eius est. Hec ergo relinq̄re nos
oportet si volum⁹ deū sequi. Tercio volētes
sequi dñm longe ab oīnibus iniusticijs re/
cedam⁹. q̄ vt dr Deutro. xxv. Longe auer/
satur deo oīnis iniusticia. Vnde Sapiēn.
i. Iniusticia mortis ē acquisitio. Hinc Ec/
cle. xvij. Reuertere ad dñm ⁊ auertere ab i/
iusticia tua. ⁊ nimis odito exectatōem ⁊ co/
gnosce iusticias ⁊ iudicia dei. Vlt⁹ q̄ vt ait
Bern̄. Justicia est virtus reddēs vnicuiq̄
qđ suū est. ergo p oppositū scire possum⁹ qđ
sit iniusticia. Ipsa em̄ est viriū per qđ nulli
reddit qđ suū est. Vnde cum primū nō di/
ligimus vt nosipos. vel ei nō impēdim⁹ qđ
nobis impēdi cupim⁹. vel etiam malū ei fa/
cimus qđ nobis nolumus exhiberi: in oīni/
bus illis iniusticiā exercem⁹. Ab hac ergo lō
ge recedere nos oportet si cupimus deum se
qui. ab hac ergo iniusticia phibere nos volu
it dñs cum in lege mādauit. q̄ iust⁹ debet
esse modius equusq̄ sertari⁹. q̄ vt ait Sa/
lomon. Pondus ⁊ pondus: mēsura ⁊ men
sura vtrūq̄ abomīatio est apud dñm. Qđ
exponēs Grego. dicēs. Scimus q̄ falsi ne/
gociatores duplici pondere ⁊ mēsura vtan/
tur. Nam pondus aliud habent ad qđ pen/
sant sibi: ⁊ aliud ad qđ primo. Preparāt er
go ad vandū pondera leuioza. ad accipien/
dum vo pondera grauioza. Oīnis ergo ho/
mo qui aliter pēsat ea que primi: ⁊ aliter ea
que sunt sua: pond⁹ ⁊ pondus habet. vtrūq̄
aūt abomīabile est apud deū. q̄ si sic primū
vt se diligeret: hunc in bonis vt se haberet ⁊
etiam iudicaret. ⁊ si sic se vt primū aspiceret
se in malis sicut primū iudicaret. Cuius cō
trariū agimus incessanter. q̄ plerūq̄ ꝺtin/
git vt ⁊ nostra grauia leuiter: ⁊ proximor̄ le
uia mala grauiter iudicem⁹. Hoc ergo inēq̄
le pondus iniusticia est. a qua nos recedere
oportet si volum⁹ deū sequi. ¶ Vlt⁹ Secū
do dicendū est de motu sequēdi p quā tran/
seamus. Deus aūt noster pre ceteris tria in
se habuit p que sequi dñm nos oportet. scili
cet paupertatē. asperitatē. ⁊ in omnib⁹ equi/
tatem. que recta fronte sunt opposita p̄dicto
rum. Nam paupras diuitijs. asperitas de/
licijs. equitas iusticijs ꝓtrariat. Si ergo de
um sequi volumus vt hortat induam⁹ eius
paupt̄atē. Nā vt ipa veritas ait. Nisi quis
renūciauerit oīnib⁹ q̄ possidet: nō potest es
se meus discipul⁹. Luc. xiv. Ad hanc paup
tatem dñs trahere cupiebat diuitē quēdaz:
cum dicebat Mat. xix. Si vis pfect⁹ esse va
de ⁊ vende oīnia q̄ habes. ⁊ veni sequere me.
Qđ reuera nobis deberet facile persuaderi.
maxime cuz in hoc videmus dñm p̄cessisse.
Vnde Bern̄. Magna abusio fratres vt vi/
ues velit esse virilis vermiculus, pter quez
deus maiestatis voluit esse paup. Secūdo
induamus vite eius asperitatē: portātes sti
gmata sudoris ⁊ laboris in corpe nō. vt dice
te possumus cuz ap̄lo. Supplebo ea que de/
sunt passiōibus christi in corpe meo. Vnde
Auguſ. enumeratis multis eius aspiratib⁹:
tandem subiūgit. De christi passiōes p̄pia/
no sunt imitāde: nō delicie cōquirende. Ex
lamētabiliter conquerit Bern̄. di. Heu dñe
omnes volūt te sequi: sed pauci sequi scien/
tes. q̄ si excepti fuerim⁹ a castigatōe flagel/
lorū: excepti erim⁹ a numero filiorū. Tercio
sequamur dñm p vite equitatez: omnibus
hominib⁹ equū pondus tenētes. ⁊ postpona
mus priuatū amorē qui pene in omnib⁹ no
bis viciat hanc virtutē. Vnde Greg. Si
mus q̄ vehemēter claudit oculū ratōis pri/
uatus amor. Ex quo fit vt hāc equitatē pau
cissimi vt dignū est veraciter cōseruēt. quia
forsitan nesciūt quid sit equuz. Vnde si non
vacat omnes paginas pscrutari. omnia vo/
lumina sermonū euoluere. oīa secreta scri/
ptura⁹ penetrare ad inquirendā ⁊ faciendā
equitatem: saltim intremus nosmetipos et
legam⁹ naturalē scripturā scriptā in tabulis

De scō matheo.

cordis nostri vbi legimus. quod tibi nō vis fieri: alij ne feceris: ⁊ quid tibi vis exhiberi alteri exhibeas: per q̄ duo mandata plene ⁊ pefecte nostris proximis exhibebimus equitatem. Nam per huius legis naturalis obseruationem antiqui patres dño placuerūt cum tñ adhuc nec legis nec gratie scriptura esset hoībus cōmendata. Nam de noe dicit Erat noe iustus ⁊ pfectus in generatōe sua ⁊ ad abraham dicit. Ambula coram me et esto perfectus. ¶ Sequitur terciū principale scz me. in quo nobis innuitur terminus siue finis. per quē dño feliciter inhereamus. quod iuste sequitur ad predicta. quia postq̄ a malis recessimus ⁊ quod bonū est facimus dñm inuenimus. quo inuento adherebimus ei dicentes. Mihi adherere deo bonum est ponere in dño meo spē meā. merito ergo vt ait bern̄. cunctis renūciat affectibus alijs anima curatis huic soli incumbit dicens ex omni cordis effectu illud Canti. Inueni quē diligit anima mea. qz vt dicit Ecc̄. Qui inueniet illum inueniet thesaurū talem videlicet thesaurum in quo om̄s vere diuitie. om̄es vere delitie: vere iustitie ⁊ omne quod viri boni rōem sortit copiosissime inueniuntur. nec īmerito. cum em̄ ꝓpter deum vanas diuitias vanas delitias ⁊ om̄es iniustitias dimittimus. inuenimus thesaurum deū scz. in qno predicta omnia veracit inuenimus vñ augu. super illo verbo. Ecce nos relinquimus omnia dic̄. Petrus ⁊ sui sequaces reliquerunt omnia vana. ⁊ acceperunt omnia vera. inuenimus enim in deo diuitias meritoruz. diuitias gratiarum. diuitias virtutum ⁊ omnia vera bona vt dicere possit nobis illud deus gen̄. xxx. Modicum hūisti anteq̄ venirem ad te. nunc diues effectus es benedixitq̄ tibi deus ad introitnz meum. de his diuitijs di. gre. Quid nobis cum diuitijs huius mūdi que nec bone nec nostre sunt. sed vere diuitie sunt que in deo īueniuntur ⁊ cum deo possidentur. Similiter in deo inueniuntur delitie huius mūdi illis delitijs meliores. si enim in creatura poterit aliquis delitiari. quō in deo non delitiamur a quo est omne bonum ⁊ omne dulce fluit. vñ ipse dicit. Eccle. ij. Quis delitijs affluet vt ego. quasi dicerz nemo. hinc iob. xxij. Si reuersus fueris ad omnipotentem edificaberis. ⁊ longe facies iniquitatem a tabernaculo tuo. ⁊ sequit Tunc super omnipotentem delitijs affluens. de quibus di. ber. Sic est aduentus sponsi benedictiones diuitie, salutis cum eo ⁊ vniuersa que de ipso sunt affluunt delitijs redundantia iocundis ⁊ salutaribus sacris. inuenimus etiā in deo oēm equitatem. quia in eius pñtia non possumus facere non equum prestāte iesu xpo

¶ LXXXVI. ¶ De eodem.

Surgens secutus est eum idem vt sup̄. ¶ Dicit mgr̄ in scolastica hysto. q̄ in veteri lege nunq̄ offerebatur hostia sine libamentis suis Libamen aūt siue libamentum erat simila oleo ꝯspsa ⁊ vinū que duo cum hostia offerebantur ⁊ vnicuiq̄ hostie ꝓprium libamen erat determinatū. Dicitur aūt libamen eo q̄ libeat quia additum hostie gratificabat eam ⁊ acceptam fecit eaz dño vt grata esset hostia cum libamine que sine illo nullatenꝰ fuit grata. quod intelligens beatus matheus omnia sua obsequia cum aliquibus additamentis per que gratiora fecit deo sua obsequia dño suo offerebat. Offerebat aūt tria deo obsequia cū suis libamentis per que in tam magnū principē coram dño est promotus. Obtulit em̄ deo obedientiā cū velocitate: conuiuium cū largitate. totam vitam suam cum humilitate ⁊ ex his tribus magnus valde sacr̄s coram dño est effectus. vt non solum in apicē apostolice dignitatis. verum etiam in scriptorē euāgelice veritatis sit sublimatꝰ vt nō solū apl̄s sed euangelista in ecclesia noīet. Primum obsequium tangit in eo. q̄ di. Surgens secutus est euz. quia statim vt dixit deus. sequere me sine mora sequebatur eum in quo tangitur obediendi velocitas Scōz ibi ⁊ factū est discumbente eo in domo. in q̄ tangitur conuiuij largitas. nam de hoc dic̄ lu. v. ⁊ fecit ei leue conuiuiū magnum in domo sua. Tercium scz vite humilitas tangitur in eo q̄ di. Ecce multi publicani ⁊ peccatores venientes discumbebant cum iesu cō

numerans se illis innuēs se similr publica-
num ⁊ sic sūmatim in isto euangilio tangun
tur p̄dicta tria per que beatus matheus est
mirifice sublimatus ⁊ hec de beato matheo
breuiter tacta sufficiant. quia gloria qua in
celo ⁊ in terra hōratur ⁊ magnifice venerat̄
probat eum predicta tria deo fideliter ⁊ per
fectissime obtulisse. Nūc predicta verba ad
nostrā edificationem nobis insinuant. vt si
eius gloria cupim⁹ esse participes. predicta
tria cum suis libaminibus dño offeramus
Non enim est acceptor personaꝝ deus sed q̄
cunq̄ sine tergiuersatōne deo exhibet quod
ipsi exhibuerunt eadem gloria sublimat̄ vñ
Cri. Qui sanctoꝝ merita religiosa caritate
mirantur eorum mores sanctos atq̄ iustici
am imitentur. quia quē delectat alicui⁹ san
cti meritum delectare dz par circa cultum
dei obsequiuz. vt qui sanctoꝝ merita admi
ratur mirabilis ipse vite sanctitate reddat̄
possumus em̄ esse sicut ipsi sunt si facimus
quod fecerunt. ¶ A ¶ Primo ergo offeri-
mus deo sacrificium obedientie. que omni
homini est necessaria ad salutē. qꝛ sicut ꝑ in
obedientiam de ꝑadiso cecidimus vniuer-
si. sic econtrario redire per obedientiam nos
oportet. Hinc est ꝙ tam triunphās quā mi
litans ecclesia fm sub ⁊ supra est per obediē
tiam ordinata vt palam detur intelligi ꝙ nl̄
lus nisi per obedientiam erit saluus. Man
dat aūt nobis deus tripliciter obedientiam
scz per scripturā libroꝝ. per ora prelatoruz. ꝑ
inspirationem internoruz. de primo dr̄ deu.
viij. Omne mandatum quod ego p̄cipio
tibi caue diligenter vt facias Mat. xix. Si
vis vitā ingredi serue mandata. Joh. xiiij.
Si diligitis me mandata mea seruate. Se
cundo de mandato prelatoꝝ di. dñs. Qui
vos audit me audit. ⁊ qui vos spernit me sp̄
nit. Itm̄ deutero. Facies quecunq̄ dixerim
qui presunt loco quē elegit dñs. sequerisq̄
sententiam eoꝝ nec declinabis ad dexteram
nec ad sinistram. Qui aūt sup̄bierit nolens
obedire sacerdotis imperio qui eo tempore
ministrat dño deo suo. moriat̄ hō ille. De
tercio per ysa. dr̄. Ego sum qni loquor iusti
cias. ac si dicat. Quādo interi⁹ in corde ad
memoriam reuocatis precepta dñi. nō vr̄a
est cogitatio sed mea est allocutio precipiēs
interius vt preceptoꝝ op̄a impleatis Hinc
berñ. Cum mala versamus in corde nostra
est cogitatio. cum vero bona: dei sermo ē. illa
scz mala cor nostrum dicit. hec aūt bona cor
nostrum audit. vñ greg. Cum per semetip-
sum deus interius loquitur sola nobis vis
interne aspirationis ap̄itur. ⁊ de verbo eius
sine literis atq̄ sillabis cor docetur. qꝛ vir-
tus eius intima quadam subleuatione co-
gnoscitur. quocunq̄ ergo istoꝝ triuz modo
rum precipiat nobis deus sp̄ est ei ⁊ in om̄i
bus ⁊ per omnia obediendum. Nam de hac
obedientia dr̄. i. Re. xv. Nuuq̄d vult de⁹ ho
locausta aut victimas ⁊ nō potius vt obedi
atur voci dñi: melior est enim obedientia q̄
victima. ⁊ auscultare magis q̄ offerre adi-
pem arietum. qm̄ quasi peccatum ariolandi
est repugnare ⁊ quasi scelus ydolatrie nolle
acquiescere. vñ berñ. Nec studiuz bone acti-
onis. nec ocium sancte contemplatiōis. nec
lacrime penitentis accepta esse poterunt illi
qui tantam hūit obedientiam vt vitam q̄
ipsam perdere maluerit. Ut aūt ex hoc sacri
ficio nostre obedientie suauissimum odorez
dño offeramus cum tribus eam libamini-
bus exhibeamus. ¶ A ¶ Debemus eniz
obedire velociter simpliciter efficaciter. Pri
mo dico obedire debemus velociter vt statī
audito precepto sine omni mora velociter
obediamus sicut matheus qui statim vt au
diuit. sequere me. sine mora secutus est dñz
non petiuit inducias ad seruandā pecuniaz
vel suis dñis p̄ñtandam sicut ille qui voca
tus a dño petiuit indutias vt sepeliret pa-
trem suum nec obtinuit. sed sine om̄i medio
dñm sequebatur. ⁊ ideo hec velox obedien-
tia multo erit gratior q̄ morosa sicut hi de
quibus in regula nostra dicit pater benedi
ctus. qui mox vt eis aliquid a maiore ip̄atū
fuerit ac si dīnit⁹ imp̄atū sit moram pati ne
sciunt in faciendo. de quibus dicitur in p̄s.
Populus quē cognoui ⁊c̄ vsq̄. in auditu
auris obediuit mihi Secundo debemus o
bedire simpliciter hoc est non discutere vel
diiudicare ad quod precipiatur. sed tantum
simpliciter obedire non curantes ad quid p̄
cipiatur vl̄ quid intendatur. dummodo de

uote impleatur quod precipitur a maiore hinc bern̄. Imperfecti cordis ⁊ infirme prorsus voluntatis indicium est. precepta seniorū studiosius discutere. hesitare ad singula que iniungūtur exigere de quibuslibet rōez ⁊ male suspicari de omni precepto cuius cā latuerit. nec vnq̄ obedire libenter. nisi cum audire contigerit quod forte libuerit. non actendentes ꝙ quidam iuuenis ad preceptū senioris sui ad aridum palum terre infixuz per circulum anni aquam singulis diebus infudit. ex cuius obedientie virtute frondes protulit contra naturam sicut in vitas patrum legitur euidenter. Tercio obedire debemus efficacit̄ hoc est cum effectu operis fideliter ⁊ diligenter perficere quod mandatur ⁊ quantum in nobis est semper ad hoc niti vt aliquis fructus ex iniuncto opere ꝓueniat imperanti vel ad minus vt ad imperantis voluntatem quod iniugitur expleatur de hac efficacia obediendi dicit bernar. Perfectus obediens parat aures auditui oculos visui. linguam voci manus operi pedes itineri. ⁊ sic totum se colligit vt ex toto mandatum impleat imperantis. De hac efficacia obediendi dicit Gregorius. Sicut bene obsequentes famuli dominorum suoꝝ vultibus semper intenti sunt vt ea que preceperint festine audiant ⁊ audita implere cōtendant. sic iustorum mentes per intentionem suam omnipotenti deo assistunt. atq̄ in scriptura eius quasi os eius intuentur vt quia per eam dominus loquitur om̄e quod vult tanto a voluntate eius non discrepent. quanto eam in eius eloquio agnoscunt. vnde fit vt eius verba non per eorum aures superuacue transeant. sed hec in cordibus suis figant. Secundo beatus matheus obtulit sacrificium conuiuij cum libamine largitatis sic ⁊ nos domino conuiuium cum suis libaminibus offerimus. Primo ergo dicimus de conuiuio quasi sacrificio principali. Secundo dicamus de libaminibus cum quibus conuiuij sacrificiū offeratur. Sciendū ergo ꝙ triplex est conuiuium scilicet corporale verbale. spirituale. Corporale conuiuium domino offerimus. quando pauperes propter deuz cibo corporali recreamus. Cōuiuium verbale deo offerimus quando verbo dei proximum edificamus. Conuiuium spirituale deo offerimus quando per meditationes iternas deuotiones ⁊ contemplationes deo in cordibus nostris conuiuium preparamus. De primo conuiuio dicitur Lu. xiiij. Cum facis conuiuium voca pauperes debiles et claudos et cecos et beatus eris quia non habent retribuere tibi Item p̄s. Beatus qui intelligit et cetera. De secūdo conuiuio dicit Augustinus. Refectio est que saginat animaz. que inpinguat viscera cum de diuinis scripturis cibum eloquij ꝓximis ministram⁹ Gregorius Melius est de diuinis eloquijs reficere animam semper victuram. quā cibo corporali reficere carnem iterum morituram idem. Cibus mentis est sermo dei ⁊ quasi cibus acceptus stomacho languescenti reijcitur. quando s̄mo auditus in ventre memorie non tenet̄. Scimus aūtꝙ si quis alimenta non retinet de huius vita desperatur. De tercio dicitur. Apoc. Ego sto ad hostiū ⁊ pulso. si quis apperuerit michi ianuam intrabo ⁊ cenabo cū illo ⁊ ipse mecum. Hinc bernardus. Cibus eius penitentia mea. cibus eius salus mea. cibus eius ego ipse. hec autem tria sacrificia conuiuiorum sua queq̄ debent habere libamina. Sunt autem tria vt supra dictum est libamina scilicet oleum. panis simila et vinum. offeratur ergo conuiuium pauperū cū oleo misericordie et cōpassionis. Conuiuium proximorum cum simila operationis cum enim panis sit propriuz confortare corpus similam offert qui quod docet confortat exemplo operationis. Conuiuium vero interue inspirationis (quo cum deo ⁊ ipse nobiscum reficimur) offeratur cum vino inebriationis. sicut enim vinum inebriat ⁊ mētes alienat. sic illud internum conuiuium quo cum deo ⁊ in deo epulamur mentes nostras alienat inebriat ⁊ transmutat in deuz ⁊ hec tria conuiuia cum suis libaminibus fiant in abundantia largitatis. ¶ C.

¶ Tercio offeramus deo vitam nostram cum libamine humilitatis sicut beatus matheus deo totam in humilitate obtulit vitam suā Est autem triplex vita scilicet actiua: con

templatiua ⁊ afflictiua. Activa vita secūdū bedam est primo quidem ab omni hoc seculo īmaculatum seipsum custodire. mentez manum linguam et cetera mēbra corporis ab omni inquinamento culpe continere deinde exteriorez hominem iustis insistere laboribus ac diuinis perpetuo se subiugare ministeriis. deinde etiam proximis in necessitatibus iuxta vires succurrere ac operibus misericordie fideliter insistere. Vita aūt contēplatiua vt idem Beda ait est cum quis longo bone actionis exercicio edoctus ⁊ diuine orationis dulcedine instructus creba lacrimarum compunctione assuefactus a cunctis mundi negocijs vacare ⁊ in sola dei dilectione oculum mentis infigere didicerit gaudium q̄z perpetue beatitudinis quod in futura percepturus est vita etiam in presenti ceperit ardenter desiderare ⁊ desiderando pregustare. vita vero afflictiua est tribulatō vel ꝓpter peccatorum purgationem vel boni promotionem a deo nobis inflicta. // D.

Huic triplici vite sunt tria libamina adiungenda. vt predicta triplex vita per tria libamina offeratur. Vita enim activa per fidelitatem. Vita vero contemplativa per humilitatem. vita autem afflictiua per hylaritatem tanq̄z domino offerantur. Primo dico vita activa debet fideliter dispensari vt in ea nihil intendatur. nihil queratur nisi dei gloria ⁊ vtilitas proximorum de quo dicit. Reuera fidelis es famulus si de omni gratia transeunte ex te nihil tuis manibus adhereret contingat. Secundo vita contemplativa debet humiliter ociari. vt quantūlibet in ea proficiamus non tamen nobis nisi humiliter sentiamus. oportet nanq̄z vt ait dicit. Humiliter sentire de se nitentē ad altiora. ne dum supra se attollitur cadat nisi in se firmiter per veram humilitatem fuerit solidatus quia nisi humilitatis merito maxima minime obtinentur. Tercia vita afflictiua debet inter se ⁊ deum hylariter sufferri. quod faciebat paulus cum dicebat. Superabundo gaudio in omni tribulatōe quod etiam nobis consulit Jacobus dicēs. Omne gaudium existimate fratres cum in varias incideritis temptationes. Et quia omnis vita meritoria ⁊ deo accepta in hac triplici differentia est inclusa. vt non sit vita aliqua preter illas. ideo vnusquisq̄z diligenter consideret in qua consistat coraz deo ⁊ illam cum suis propijs libaminibus offerat. ⁊ sic erit grata domio ⁊ accepta. quod sub alijs verbis in lege precipitur cū deuteroi. dicitur. Juste quod iustum est exequaris. Nam in eo quod dicit iustuz: tangit obsequium. in eo aūt q̄ dicit iuste tangit libamen quia eius valor ⁊ acceptabilitas consistit in libamine. ⁊ hoc est q̄ alijs verbis dicitur q̄ plus meremur aduerbijs quā nominibus cui consonat Gregorius dicēs. Cor ⁊ non substantiam pensat deus. nec perpendit quantum in eius sacrificio sed ex quanto offeratur. Ac si dicat. Non considerat deus quid offeratur sed cum quali libamine presentetur. hec ergo sunt sacrificia que cum suis libaminibus oblata suauissimum odorem sicut in lege dicitur dabunt deo. Unde numeri. xxviij. enumeratis holocaustis subiungitur. ⁊ erit in odorem suauissimum domino qui surget de holocaustis ⁊ de oblationibus singulorum multo magis de his que hic dicta sunt que sunt veritas predictorum surgit odor suauissimus domino. Dō nobis.

LXXXVII.

De sancto nibabel.

Habeto formaz nostram Philippen. tercio. E. Cum secundum Gregorium ruina angelorum per beatos homines debeat restaurari dignum est ⁊ consonum rationi vt qui ad eorum consortia sūt vocati. ipsorum mores ⁊ virtutes discāt quātum possibile est in regione dissimilitudinis imitari. propter quod verbum propositum ex persona angelorum nobis proponitur. ac si dicere videantur. Si iuxta vocationem vestram societatem nostram peruenire cupitis. discite iaz in terris quomodo nobiscum in celis viuere debeatis. Propter quod sciendum q̄ angeli dei quatuor habēt exercicia formam sui status in celo exprimē

tia scilicet inter se. infra se. extra se. supra se. Si ergo ad ipsorum exhortationem per formam eorum vitam nostram vestire cupimus ipsos in hac forma quadruplici imitemur. Habent autem angeli sancti intra se tria bona scilicet puritatem: simplicitatem: inconuertibilitatē que tria anteomnia acquiram? Nam de ipsorum puritate dicit Damasce. Angeli sunt quedam lumina transparentia ex primo lumine lumen habentia. nec lingua nec auribus indigentia: sine sermone voluntates suas sibi mutuo exprimentia. De secundo dicit augusti. Angelus quia spiritus est simplex ē & tanto simplicior quanto ab omni corpulenta materia remotior. De bis duobus dicit dyonisius. Essentia angelorum est simplex & pura. Tercium patet ex secundo. Quod enim simplex ē quocūq; se conuertit totaliter se conuertit. Unde augustinus dicit. q̄ natura spiritualis tantuz semel vertibilis est nisi ex vnione vnius cū alio. sicut patet in anima que quamdiu est in corpore potest mutari & conuerti de bono in malum & econuerso: soluta vero non. Si ergo volumus angelos imitari induendo formam ipsorum oportet nos predicta tria in nobis hoc est in vita nostra plantare. Primo ergo plantemus in nobis puritatem ad quā duo sunt necessaria scilicet penitentia & resistentia. Penitentia q̄ quam commissa exhauriamus. Resistentia q̄ quā cōmittenda caueamus. Nam de primo dicitur Leui. xvi. In hac die ab omnibus peccatis vestris mundabimini scilicet per penitentiam. Notabiliter autem di. in hac die qua peccastis. quia nulla mora nobis conceditur in peccatis. Hinc prouerbio. secūdo. Non sapiens exhauriet illud scilicet peccatum quia vt ait Apostolus. modicum fermentum totam massam corrumpit. De secunda scilicet resistentia. iij. Re. iij. dicit. Cunctos fontes aquarum obturabitis scz per resistentiam. sensus nostros fontes vocans per quos tanquam per fontes sordes malarum affectionum in sentinā conscientie nostre fluunt. ¶ Secundo plantemus in nobis simplicitatez vt etiam in hoc scis angelis conformemur quam tunc consequimur si omnes sensus nostros exteriores. omnes affectiones interiores. et omne quod sumus sine plica retardante ad dominum conuertamus vt omnia que per qualemcunq; noticiam sensuum vel affectionū nobis obiciuntur simplici intuitu discernamus & in bonum accipiamus vnde augus. Anima simplex obtractare non nouit. nesciens inuidere suo contentus aliena non querit & si egeat diues tamen sibi videtur. & iō omnis anima simplex benedicta est. Tercio plantemus cum angelis in nobis inconuertibilitatem hoc est vt nunquam ad momentum propter alicuius rei appetitum a domino auertamur. sed continuo & sine omni medio semper domino adhereamus & nunquā peccatum mortale per quod auertimur cōmittamus. De qua adhesione dicit Augustinus. A deo non auertimur si eius mandata non respuimus ipsum non obliuiscamur nec voluptatibus indulgemus idem. Qui adhereat domino renunciet mundo posteriora obliuiscitur. ad priora se extendit vt perueniat ad brauium quod est insigne victorie. et hi sunt de quibus dicitur q̄ dies pleni inuenientur in eis qui nunquam ad momentum a domino recesserunt ¶ G. Secundo angeli sancti tria inferioribus exhibent scilicet compassionem exhortationem. promotionem. Nam de primo dicitur Esa. Angeli pacis amare flebunt. de secundo dicit bernardus. Angelus in omni loco sedulus pedissequus anime non cessat solicitare eam & assiduis suggestionibus commonere. De tercio iterum bernar. Discurrunt angeli medij inter nos & deum fidelissime portantes nostros gemitus ad deum et illius nobis gratiam deuotissime reportantes. Nos igitur cupientes angelos imitari predicta tria scilicet compassionem. exhortationem. promotionem. cordis. oris & operis nostris inferioribus exhibeamus. Inferiores autem nostros dicimus non conditione nature' sed qui minus habentes nostro indigent auxilio vel fauore. Primo ergo nostris inferioribus exhibeamus cordis compassionem omnes eorum molestias paupertates & miserias tanquam proprijs con

dolentes hoc debitum exhibuit pauperibus iob cum dicebat. Compatiebat anima mea pauperi. Nec minus apostolus. qui dicebat Quis infirmatur & ego non infirmor. quis scandalizatur & ego non vror. Et iterū Fratres quotidie mordor pro gloria vestra & iterū Lugebam multos ex his qui ante peccaverunt & non egerunt penitentiaz super impuricitijs quas gesserunt. Hunc affectum cōpassionis prefert verū. aliis devotionū generibus di. Vulte miserie collecte atq; oculo pietatis inspecte. ipse sunt species ex quibus vngenta optima componuntur. dicunt aūt ideo optima. quia omniū passionuz merita faciūt sua. nec īmerito quia sepe cōtingit vt compassio compatientez plus torqueat quā passio patientem. Clerus quia cordis compassio si in opus potuerit non procedit minus habere conuincitur. ideo post illam cōpassionem sequatur oris exhortatio. vt eis quibus compatimur exhortationis verba fideliter exhibeamus. ¶ ℌ ¶ Secundo ergo his qui vel ignorantia vel simplicitate inferiores nobis sunt. exhortationis beneficium vt in melius proficiant impendamus exhortantes singulos vt pro qualitate statꝰ sui in melius proficiant peccatores vt resipiscant. bonos vt proficiant. tribulatos vt viriliter sufferant imitantes thobiam de quo dicitur Thobie. i. Pergebat thobias per omnes qui erant in captiuitate & monita salutis eis dabat. vt de vobis dici valeat illdō ij Matth. xv. Singulos armauit non clipei vel baste munitione. sed sermonibus optimis & exhortatione Grego. vnusquisq; nostrum si inquantum sufficit a prauitate proximum reuocat si exhortari ad bene viuendum curat. si eternum regnum vel supplicium erranti denunciat cum verba sancte denunciationis impendit profecto angelus existit. Clerum quia dicit ioban. Filioli mei. non diligamus verbo nec lingua tantum sz opere & veritate. ideo vt de contingentibus nihil penitus obmittamus de verbis ad opera procedamus. Tercio ergo nostris inferioribus impendamus operis exhibitionez adiuuantes eos consilio & auxilio & in omnibus quibus possumus eos promouere. Nunc eis victualia ministrantes a periculis munientes. a tyrannorum potestatibus defensantes apud deum per eis intercedētes & in omnibus quibus possumus misericorditer adiuuantes. ante omnia opera misericordie secundum singulorum indigentiam misericorditer eis exhibentes. q̄ sunt pascere esurientem. potare sitientem vestire algentē hospitare peregrinantem. visitare languescētem consolari in carcere existentem. sepelire morientem. que tanguntur Esa. lviij. vbi dicitur Frange esuri. pa. tu. apertius autem Mat. xxv. breuiter autem tanguntur in hoc versu Visito poto cibo redimo tego colligo condo. Visito languentem. poto sitientem cibo esurientem. redimo in carcere iacentem tego algentem. colligo exulantez. condo morientem. ¶ J, ¶ Tercio angeli sancti tria exercicia mutuo sibi exhibent inter se. Viuunt enim inter se ordinaliter socialiter & humiliter. Primo dico viuūt inter se ordinaliter quia vnusquisq; in suo ordine & officio perpetuo perseverat ab illo ad momentum temporis non recedentes. vnde Dyon. ait. Non est phas vt quis operari presumat qd̄ ad suum ordinem vel officium non spectat. Secundo viuunt socialiter hoc est amicabiliter & pacifice ita vt qui preest non superbiat & qui subest non invideat. Tercio viuunt humiliter. quia inferiores obediunt superioribus sine rancore & superiores precipiunt inferioribus sine fastu sed in amore. Si ergo cupimus in eorum consortio deputari in predictis tribus ipsos devotissime imitemur. Primo ergo studeamus viuere ordinaliter summo conamine ad hoc laborantes vt in eum statum & ordinem quo creati fuimus reuertamur. sic autem creati fuimus vt mediū statum tenentes omni creature dominemur. omia sub pedibus conculcantes & solum deum supra nos veneremur nam de primo dicitur in ps. Omnia subiecisti sub pe. ꝛc. de. ij. Mat. iiij. Dominum deum tuum adorabis & illi soli servies. ordini nostro tam solicite adherentes vt nullum d̄ proximis nostris in suo ordine perturbem? sed personam res honorem & famam & omnia que eius sunt nunquā in offensam eius

contingamus ne maledictionem domini in
curramus deutero. xxviij. vbi dicitur Vale
dictus qui transfert terminos proximi sui.
Item tunc etiam ordinaliter viuimus. si
vnusquisq; statum & ordinem in quo voca
tus est seruat & custodiat fideliter non decli
nans ad dextram nec sinistram vt qui in ma
trimonio vocatus est. custodiat legem ma
trimonij. & qui in religione viuit custodiat
regulam voti sui & sic de reliquis. que fideli
ter conseruata cauent omni proximo ab of
fensa. vnde. i. Cor. vij. Vnusquisq; in quo
vocatus est in eo permaneat apud deum.
Secundo studeamus viuere socialiter. vt
omni proximo nos exhibeamus ad obsequē
dum in caritate & fide non ficta conforman
tes nos in bono studijs singulorum. non vt
eis placeamus sed vt eos in bonum traha
mus. & vt cum eis pacem habeamus. Nam
de primo di. apostolus. i. Cor. ix. Cum liber
essem ex omnibus omniū me seruum feci: vt
omnes lucrifacerez. & factus sum iudeis iu
deus & his qui sub lege sunt tanquam sub
lege essez. omnibus omnia factus sū vt omnes
facerem saluos. de secundo autem di. berñ.
Sunt plurima que angelis sanctis in nobis
placent & que in nobis inuenire delectant.
vt est sobrietas castitas creber gemitus et
orationes cum lacrimis. attamen super om
nia hec vnitatem & pacem a nobis exigunt
angeli pacis vt nihil eque offendit & ad in
dignationem prouocat angelos quomodo
faciunt dissensiones & scandala. ¶. Ter
Tercio sicut angeli humiliter incedamus
inferiores nobis preferentes. equales vene
rantes superioribus humiliter obedientes
omnibus nos postponentes. de his tribus
scilicet ordinaliter socialiter humiliter dicit
berñ. Arbitror q̄ qui in congregatione es
bene viuis si ordinaliter socialiter humiliter
viuis. Ordinaliter vt in omni conuersati
one studeas solicite obseruare vias tuas in
spectu dei & proximi. tibi cauens a peccato
proximo a scandalo. Socialiter vt studeas
amari & amare portare infirmitates omniū
a nemine portari. omnibus te exhiberi affa
bilem & tractabilem & obsequiosum & vir
tuosum ad omnes vt oculi omnium sint in
te. demonstrantes te digito & dicentes. hic
est fratrum amator & populi israel. Humi
liter vt cum fecerimus omnia spiritum va
nitatis exufflare studeamus. dicentes nos
iuxta consilium domini seruos inutiles. q̄d
debuimus fecimus nil addentes. hoc enim
gratum est valde domino. & sicut grati sic ra
ri dicente berñ. Magna & rara virtus est.
vt magna licet operantem magnum te nesci
as & manifestam omnibus tuam te solum
latere sanctitatem. hoc ego ipsis virtutibus
mirabilius iudico. et ideo talis humilitas
que cum magnis operibus conseruatur mi
rabiliter placet deo & facilime impetrat cu
mulum gratiarum dicit enim berñ. In ve
ritate compi nil eque efficax ad gratiam p
merendam conseruandam & recuperandaz
quā si omni tempore inueniaris non altum
sapere sed timere. vnde iero. Nihil ē quod
nos ita deo & hominibus gratum faciat q̄z
si vite merito magni & humilitate simus
infimi. quia vt ait grego. perditur omne q̄d
agitur si non humilitate custoditur Quar
tum vero membrum angelorum scilicet de
exercicio quod sup̄a se habent. quia sermo
in longū ductus est. in sermonem alium re
seruemus loquentes tunc quod deus dede
rit.

LXXXVIII

De eodem sermo secundus.

Angeli eorum semper vident faciem patris.
Mat. xviij. ¶ L Dicit ber.
Angelorum est triplex funiculus quo de ex
celso celorum habitaculo ad consolandos
visitandos & adiuuandos nos attrahitur su
pereminens caritas angelorum scilicet pro
pter deum. propter seipsos. p̄pter nos Pro
pter deum cuius tanta erga nos mīe visce
ra ipsi vt dignum est imitantur cupientes
impleri eius quem ipi sup̄a se vident de no
bis desiderium & voluntatem. Propter nos
in quibus p̄opriam solicitudinem miserā
tur. Propter seipsos quorum ordines instau
randos ex nobis tanto desiderio prestolan
tur. que cum ita sint pensate quanta nobis
solicitudine opus sit. vt dignos nos eorum
presentia exhibeamus. In verbis ergo pro

positis predicte quatuor consideratōnes q̄
in priori sermone posite sunt tangūtur. Pri
mo enim ea que in seipsis habent tangunt.
secundo ea in quibus sibi mutuo obsecun/
tur. tercio ea in quibus ad nos inferiores di
sponuntur. quarto quomodo supra se ad de
um rapiuntur. Primum ibi angeli. secundū
iterū ibi angeli. secūdū q̄ plālis est numeri
tercium ibi eorum scilicet hoīm qui nos su
mus. quartum ibi semper vident faciē prīs
Expeditis ergo in priori sermone de tribus
considerationibus scilicet in se inter se ⁊ ad
inferiores. Nunc dicendum restat de quar/
ta consideratione. ſm q̄ꝫ supra se ad dn̄m re
feruntur. ¶ Q. Sunt aūt tria que sup̄
se ad deum exercent scꝫ contēplationem di/
lectionem: laudationem. que deo exhibent
incessanter. Primo dico q̄ angeli dei deum
sine medio facie ad faciem contemplantur
quod in themate proposito euidenter innuit̄
cum dicitur. angeli eorum scilicet hoīm sēp
vi. fa. p. Illud enim videre non est aliud ni
si facie ad faciem contemplari. in qua contē
platōe vident quō ⁊ in quibus dī debeāt exe
qui voluntatem. nec minus contemplātur
deum cum in mīsterium nostrū mittuntur
qꝛ vt ait gre. quocunq̄ꝫ mittuntur intra deū
currere perhibentur. Secundo ad deū hn̄t
feruentem dilectionem. qꝛ quanto deū lim/
pidius cognoscunt tanto āplius ip̄m amāt
dicit enim augusti. q̄ dilectio ex cognitione
ortum trahit. talis enim ⁊ tanta dulcedo est
deus q̄ non pōt non diligi. ⁊ ideo tanto sin/
cerius deum diligūt angeli dei. quanto am
plius hūc cognoscunt. Tercio angeli dei de
um laudant incessanter. De q̄ laude dicit̄
Esa. vi. Clamant angeli sanct⁹ sanct⁹ sāct⁹
dn̄s deus exercituum. plena est maiestate
eius omnis terra. hinc est q̄ etiā sponsa xp̄i
ecclesia huius laudis cupida optat deū cuꝫ
angelis collaudare dicens. Maiestatem tu
am laudant angeli. adorant dn̄ationes tre
munt ptātes. celi celoꝝq̄ꝫ virtutes ac beata
seraphin socia exultatione concelebrant. cū
quibus ⁊ nostras voces vt admitti iubeas
deprecamur supplici confessione dicentes sā
ctus sanctus sanct⁹ ⁊c̄. Si ergo cupimus
in angelorum consortio deputari. studeam⁹
in his que sup̄ se deo exhibent imitari. Pri
mo discamus deum cum angelis contēpla
ri. quod si tam clare fieri non poterit (q̄ppe
quia in huius pegrinationis exilio videmus
per speculum ⁊ in enigmate ip̄i aūt facie ad
faciem) ipsos tn̄ qualitercunq̄ꝫ possumus ⁊
prout in via est possibile imitemur ¶ N.
¶ Propter quod sciendum q̄ delectabilis vi
sio surgit ex triplici appatu. scilicet ex oculo
rum sanitate. medij claritate. obiecti amabi
litate. Primum fit per cordis mundiciam.
ſm p adiuuantē gratiam. terciū per admi/
rationis flagrantiam. Primum ergo fit p
oculorum sanitatem Propter q̄ sciendum
q̄ ſm bern̄. duos oculos hꝫ anima. vnū q̄ i
telligit ſm quo diligit. hoc est intellectum ⁊
affectum qui duo alijs nominibus dici pn̄t
cognitio ⁊ deuotio. Videt̄ ergo a cōtēplato
ribus deus oculo vtroq̄ꝫ. sed ab altero vul/
neratur qꝛ vbi intelectus caligat. affectus
penetrat. ⁊ vbi ille repellitur iste admittitur
quippe pscrutari phibemur dei archāa intel
lectu dicēte eccl. Altiora te ne quesieris ⁊ ma
iora te ne scrutatus fueris. ⁊ ap⁹ iubet n̄ pl⁹
sape q̄ꝫ ōꝫ. oculo aūt deuotōis seu dilectōis
iubemur accedere. p̄s. Vacate ⁊ videte qm̄
ego sum deus. itē. Accedite ad eum ⁊ illūia
mini. Sed etiā amare plus q̄ꝫ possumus iu
bemur dicente bern̄. Modus diligendi deū
est sine modo. Hi ergo duo oculi sanandi
sunt. si cum eis deum volumus contempla
ri. qui tunc ad familiaritatem redeunt si per
deuota exercicia intellectus illuminat̄ ⁊ affe
ctus inflāmatur. Sic em̄ primis parentib⁹
dati sunt vt intellectus illuminatus cogno/
sceret deū. ⁊ affectus inflāmatus cognitum
amaret. Sed intellectus cecus factus ē per
pctm̄ ⁊ affectus fedus. a quibus cum sanan
tur erunt instrumenta nobilia ad dn̄m con
templandum. Intellectus sanatus lucidā
hꝫ intelligentiam de deo ⁊ de his q̄ue ad de
um sunt. vt est intellellectus sacre scripture
⁊ rationes fidei ⁊ opa dei intelligere ⁊c̄. Af/
fectus aūt inflāmatus desiderat dei benepla
citū ⁊ oīa que eis sunt. vn̄ cum hi duo oculi
ad talem sanitatem perueniunt deum facili
ter contemplantur. Secundū ad contēpla
tionem adiuuans consistit in medij claritas

te. hoc aūt medium est gratia adiuuans tra
hens ⁊ promouens contēplantem. hīc gre.
Dum nos gratia superni respectus illumīat
cuncta etiam mentis nostre nobis abscōsa
manifestat Ad hoc enim sanctispiritus grā
terreni menti infunditur vt ad intellectum
sui conditoris erigatur. hinc bern̄. Sic̄ nos
spiritussancti graria erigit quadam fiducia
ita deum inclinat ad nos sua misericordia.
hoc ergo medium qđ est gratia quanto est
clarius tanto nos efficacius ad deum trahit
Tercium adiuuans ad delectabilem contē
plationem consistit in obiecti amabilitate.
Si enim id quod contemplandum ē esset
odiosum. cito visus auerteret se ab eo. ⁊ qꝛ
nihil est adeo amabile sicut deus. ideo obie
ctum diuinum ad contēplationem maxime
cooꝑatur. Illud enim obiectum quod est de
us contēplanti propter suam amabilitatez
delectabilem dat saporem. qui sapor contē
plantem violenter rapit in admirationem
etiam in quacunqꝫ facie dn̄m contemplem̄
Habet enim deus faciē humanitatis ⁊ faci
em diuinitatis ⁊ vtraqꝫ facies vt ait illa he
ster. plena est gratiarum propter quod deꝰ
vnicuiqꝫ contemplanti ipsum exhibet faciē
suam in eo sapore prout scit maxime compe
tere contemplanti. hinc bern̄. Videtur a q̄li
bet amante deus prout amat ab alio quidē
sic. ab alio vero sic pro uarietate affe ctuum
quibus feruntur in deum. Alij em̄ ad d̄ini
tatis archana feruentius inhyant. Aly aūt
humilitatis ⁊ humanitatis misteria secreti
us admirantur contemplantes altissimum
consilium dei super salute humani generis
totum tamen tutum est quod oculus intue
tur amoris. qui solus nunc videt ad meri
tum quandoqꝫ visurus ad premium. hoc p̄
dictis adijcientes vt sicut angeli deum sem
per contemplantur etiam cum ad exteriora
mittuntur. sic ⁊ nos a contemplatione nun
quam taliter recedamus. etiam cū ad exteri
ora agenda in actiua vita nos recipimus.
sed tunc ꝑ inferiorem partem. i. per cogitati
onem dominum contemplemur. Sic enim
di. bern̄. Serius animus ad omnem se tem
porat laborem. nec in eo dissoluitur. sed per
eum magis in semetipsum colligitur. qui
semper pre oculis habet. nō tm̄ id quod agit.
sed quo agendo intendit. hinc deuteron̄. d̄r
Caue ne vnqꝫ obliuiscaris domini dei tui.
O ¶ Secunduz exercitium quod supra
se ad deum habent angeli dei consistit in di
lectione qua semper in deo diuino igne fer
uent ⁊ feruendo ardent. in cuius amore ⁊ a
moris feruore deo in nobis qui inferiores
sumus delectabiliter obsequuntur. Sic et
nos imitemur angelos feruentissime deum
diligentes. vt non simus contenti illa dile
ctione que prohibet nos peccare. nec illa que
iubet bona operari. sed inhyamus ad illam
que in cordibus nostris feruens ⁊ ebuliens
omne impuruz euomat ⁊ in deum nos trās
ferat. ita vt omne quod non est deus non
solum sit nobis abominabile. sed penitus
alienum. sic enim dicitur Esa. In igne zeli
mei deuorabitur omnis terra id est terreni
tas. ⁊ solum relinquitur flamma dei. Item
iob. xxxix. Feruens sorbet terram. quia in ta
li caritate nihil relinquitur quod sit carne
um vel terrenum sed omne quod sentitur ē
diuinum. non ergo ad quamcunqꝫ sed tan
tum ad angelorum caritatem tenemur. per
quam non solum adherent deo. sed ⁊ fruun
tur. Ipsa est enim de qua dicit Bernardꝰ.
Magna caritas ad deuz ē adhesio ⁊ frui tō
quia vnus cum deo spiritus efficimur quaz
qui habet non solum vult ꝙ deus vult sz in
affectu perfectus est. vt non possit velle ni
si quod deus vult. quod est et proprie pro
prium angelorum. Nec mirum si in hoc af
fectu similes sumus angelis. quia etiam si
miles sumus deo. nec solum hoc sed quid
dam amplius quod non audeo dicere sed
ausus est scribere qui dicebat Bernardus.
quicquid est patris ⁊ filij in sūma illa vnita
te sic est vnitas. suauitas. bonū. osculū. āple
xꝰ. ⁊ si qđ ē cōe āboꝝ. hoc hoī suo mō fit ad de
um qđ ꝯsubstātiali filio ē ad prēm ⁊ prī ad
filiū in qua beata conscia ⁊ si meretur fieri
homo dei non deus. sed tn̄ quod deus est. qꝛ
quod deus ex natura hoc hō ex gratia fit.
P ¶ Ad hanc ergo angelorum caritatem.
si quis conari desiderat in tribus viriliter ex
ercebit. scilicet in oīm delectabilium subtra
ctione. bonoꝝ operum multiplicatione. d̄ini

voluntatis conformatione. hec enim tria ca/
dunt in angeloꝝ caritatez. Prio dico ōz vt
omnia nobis delectabilia subtrahamꝰ. vñ
greg. Si quodlibet quod ꝑm carnem dele/
ctat abscindimus mox in deo quod delectat
inuenimus. nihil ergo delectet nos in infi/
mis. qui summā delectationem cupimus in
celis. si ergo bonum diligitur mens in bo/
nis melioribus id est in celestibus delectet.
Itē bern. Justū est vt quos presentia nō de
lectant. presto sit eis memoria futuroꝝ. Vñ
de his qui non proficiunt apud deum cām
ponit di. Amant enim in carne sua terrenas
consolatiunculas. siue in verbo siue in signo
siue in facto. ⁊ si hec interrumpunt aliquan
do non tñ penitus rumpunt inde est ꝙ raro
affectiones suas erigunt in deum huius rei
cām designat greg. di. Anima sine delectati/
one esse non poterit. aut em̄ delectabitur in
infimis ⁊ caret supremis. aut in summis et
contemnit infima. Secundum consistit in
diuine voluntatis cōformatione. sic em̄ an/
geli diligunt vt semper velint quod deꝰ. sic
⁊ nos tam in ꝓsperis quā in aduersis ex ple
no affectu sp̄ velimus quod deus. quod fi/
lius dei nobis proponit in seipso qui etiā in
passione sua voluntatem suam scindere no/
luit a patre dicēs post oratōz. Verꝝ tñ non
mea volūtas fiat sed tua. ꝓpter quod p̄s di.
Doce me facere volūtatē tuā. qꝛ deus meus
es tu. si em̄ deo hic in volito cōformam̄. in ce
lo sibi in glorificatione assilamur. Terciū cō
sistit in bonoꝝ opm multiplicatione. quorū
cumulū quāto maiorē facimus. tāto ignis
caritatis crassius et violentius inardescit.
Impossibile est em̄ vt opa que in caritate fi
unt. caritatē etiā non augmentēt. sic granū
semis germiat herbā ⁊ eadē herba idē granū
ī spē reuiuificat cū augmēto qd̄ gen̄. i. dr̄ Ee
ce dedi vobis om̄z herbā afferentē semē sup̄
terrā. que hz in semetipsa sementē sui gene/
ris. qd̄ exponeus ber. di. Cū desideria bona
concipimus semen in terrā mittimus. cum
vero opera recta producimus herba sumus
cum aūt ad ꝑfectum boni operis crescimus
ad spicam ꝑuenimus. cum aūt in ꝑfectiōe
eiusdem operis solidamur. iam plenū fru/
mentum in spica ꝓferimus. ¶ Terci

um quod hñt angeli supra se ad deum con
sistit in alacri laudatione. semp̄ em̄ ⁊ sine in
termissione deuz laudant sicut supra lucide
est ostensum. sic et nos deum continue col/
laudemus quam laudem tunc veraciter of/
ferimus si omnia que agimus in laudem do
mini ordinamus quod apostolus monet di
cens. Omnia que facitis siue in verbo siue
in facto. omnia in laudem domini faciatis.
Hic per p̄s. dicit dominus. Sacrificiū lau
dis honorificauit me. Verum quia laus an
gelorum veraciter est mentalis ⁊ spiritualis
ideo tunc in laudando deum maxime ange
los imitamur. quādo pre nimio affectu lau
dis obmutescimus non inuenientes verba
que affectui sufficiant vel que valeant in ali
quo respondere. talis enim laus est maxima
⁊ laudi angelorum maxime correspondet.
Unde grego. super illo verbo p̄s. Laudate
dominum ꝑm multitudinem magnitudinis
eius di. Diuine magnitudinis facta tūc ve
rius explenius. cuz hic nos explere nō posse
cognoscimus tunc facundius loquimur cū
ab his obstupescendo obmutescimus. Ille
ergo deum ꝑm multitudinē magnitudinis
maxīe laudat. qui se succumbere in eius lau
dis expletōe cōsid̄at. in his ḡ tribus. s. contē
platōe dilectōe laudatōe. si angelos imitabi
mur ad eoꝝ vtiqꝫ ꝯsortium veniemus nos
illuc ꝑducente iesu xp̄o. LXXXIX

De eodem sermo tercius.

Erunt quasi an
geli dei in celis. Mat. xxij. Di.
gre. qꝛ sup̄na ciuitas ex angelis
⁊ hoīb ꝯsistit. dēmus ⁊ nos aliq̄d ex illis
distinctōib sup̄noꝝ ciuiū ad vsū nr̄e ꝯuer/
satōis trahere. nosipsosqꝫ ad incremēta vir
tutū bonis studijs inflāmare. vt ⁊ ipsi hoīes
q̄ ad celestē patriā redeūt ex eis agmib ali
q̄d illuc reuertētes imitentur. Distīcte nāqꝫ
conuersationes hominum singuloꝝ agmi/
num ordinibus congruunt ⁊ in eorum soꝝ
tem ꝑ conuersationis similitudinē deputāt.
Cū ḡ verbū tā ꝓpositi thēatis q̄ sn̄ia greg.
hoc promitat ī munere. vt homines licet vi
les vermiculi vtpote de terra cum vermib
procreati in angelorum debeant consorti/

De sco michaele

um deputari. ita sane vt secundum q̄ plus vel minus habent in meritis supra vel infra ad meritorum comparationem cum angelis collocentur. ideo cum summa diligentia laborandum est ⁊ laborando conandum. qui quibus ad quos perueniant. hoc est qui homines. quibus exercicijs ad quos angelos sint venturi. cum enim premia meritis correspondeant (iuxta illud mat. vij. eadem mēsura qua mensi fueritis remetietur vobis. ⁊ iuxta illud Apo. Nolite errare deus non irridetur. Que enim seminauerit homo hec ⁊ metet) certum est ⁊ indubitata veritas fidei christiane tenet. vt infimi in meritis cū infimis in celo. mediocres cum medijs. ⁊ supremi cum supremis angelis ordinentur hec ergo per ordinem prosequentes ¶ R.

¶ Primo videamus qui ad infimum ordinem hoc est ad angelos collocentur. ⁊ sūt qui cum infimis ⁊ minimis meritis transeunt de hac vita. Illi autem habent minima merita qui ex se nihil habentes solum in christi meritis assumuntur. non q̄ in se sint minima sed quia de suo nihil penitus addiderunt. quorum duo sunt genera scilicet paruulorum in baptismate decedentium. ⁊ peccatorum per finalem penitentiam conuertentium qui cum nihil de suo penitus posuerunt. ad infimum ordinem hoc est ad angelos assumuntur. Ipsi enim sunt qui minima nunciant hoc est nunciant a deo minima se habere. de his di. greg. Sunt plerique qui parua capiunt. sed tamen hec eadem p̄ua pie annunciare non desistunt Isti itaq̄ ad angelorum numerum currunt qui in baptismali innocentia ⁊ in finali penitentia solum decedunt. vt ex necessitatis articulo prepediti nec confessionem nec satisfactionem aliquam addiderunt. hi quia infimi sunt in meritis ad locum infimum hoc est ad angelos deputantur Non enim negamus eis veniam quantumcunq̄ sero peniteant di. augu. Nulla penitentia potest esse nimis sera dū modo sit vera. ⁊ ideo ex tali penitentia concedimus eis apertionem regni. sed quia nudi sunt proprijs meritis exigente iusticia in locis infimis collocantur. Secūdo sunt nonnulli qui super predictam cordis contritionem addunt fidelissimam oris confessionem purissime se de omnibus cōmissis accusantes. et ipsam confessionem cum debitis circumstantijs in sacerdotis audientiā fideliter proponentes ⁊ nihil ex omnibꝰ cōtingentibus obmittentes. Talis enim confessio statim vt ab ore progreditur. oīm impetrat veniam peccatorum di. greg. Confessionem nostram ex puro corde desiderat deꝰ ⁊ cuncta que deliquimus relaxat deus. Isti ergo inter archangelorum numerum deputantur Cum enim primi ex sola cordis contritione inter angelos assumuntur. merito isti qui plus ponunt superaddentes confessionem altius id est in archangelorum ordinem assumuntur. Sed diceret aliquis. Cum angelorum nomen officij sit non nature. vt tunc primum secundum gre. angeli dicantur quando mittuntur. qua ratione ista duo genera hominum angelis ⁊ archangelis associantur cum nihil videntur hominibus nunciare. Ad quod dicendum. q̄ lꝫ hominibus nihil nuncient deo tamen p̄ cordis contritionem ⁊ eius vicario per fidelez confessionem nunciant pacem. ⁊ quia archangelorum secundum greg. propriū est magna nunciare. isti secūdi merito inter eos collocantur quia magna nunciant. quia reuera maxima est ⁊ maxima nunciant qui feda sua denunciant confessori di. enim gregoriꝰ q̄ in plerisq̄ verecundis hominibus maioris est certaminis feda confitendo detegere quā eadem non cōmittere. Tercio secundū gregor. sunt virtutes. qui ideo sic dicuntur quia per eos signa ⁊ miracula fiunt. Ad horum ergo societatem illi homines merito assumuntur qui strennue ⁊ viriliter predictis duobus videlicet contritioni ⁊ confessioni satisfactōz adiungunt debitā ⁊ condignā qd̄ lu. iij. baptista mōuit di. Facite dignos pnīe fructꝰ qd̄ exponēs greg. di. p̄ hoc q̄ di. facite dignos pnīe fructꝰ vniuscuiꝰq̄ ꝯscīa ꝯuenit vt tāto maiora q̄rat bonoꝝ op̄m luc̄ p̄ pnīaz quanto grauiora sibi intulit dāna p̄ culpam tam viriliter satisfacientes vt cōmissis malis in numero in pondere ⁊ mensura remetiamur Nam de numero dicitur iob. Luet omnia que fecit. de pondere vero dicit Exo

iij. Equalis ponderis erunt omnia. de men
sura autem dicitur deuteroñ. Pro mensu/
ra peccati erit modus plagarum. et quia ta
lis satisfactio hic descripta maximam habz
difficultatem ⁊ virili indiget fortitudine.
ideo qui taliter satisfaciunt ⁊ tam viriliter
se exercent. merito virtutibus apponuntur
Non enim accipitur hic virtus prout ē ha
bitus mentis sed pro virili animositate. et
ideo qui strennue viriliter ⁊ efficaciter satis
faciunt virtuosi sunt id est animosi. ⁊ idcirco
virtutibus sociantur. nam ipse virtutes an
gelice non ex habitu mentis sed ex perfecta
completione agendorum suorum taliter sūt
vocati. Et notandum ꝙ isti tres ordines in
vnam ierarchiam id est in infimam coeunt
quia ⁊ homines qui in has tres ordines ve
niunt vnam completam penitentiam perfi
ciunt ⁊ perfectam. ¶ S ¶ Quarto loco et
ordine secundum greg. ponuntur potestates
ad quos illi assumuntur. qui post predicta
exercicia contritionis. confessionis ⁊ satisfa/
ctōnis. per que peccata omnia sunt deleta in
artissimis se constringunt induentes vitaz
asperam ⁊ austeram ⁊ per fortissimam resi
stentiam carni mundo ⁊ dyabolo ne iteruz
illabantur penitenda. fortiter se opponunt.
dicentes illud cant. v. Laui pedes meos q̄/
modo iterum inquinabo eos. exui tunicaz
meam quomodo reinduar illa. omnem er/
go carnis consolationem mundi delectatio
nem dyaboli porsuasionem fortiter refugi/
unt ⁊ eorum opposita scilicet penalitatē pau
pertatem ⁊ humilitatem potenter assumunt
merito ad potestatum ordinem assumunt.
nisi enim malis fortissime resisteremus. ci/
to nos predicta tria per impugnationē tra
herent ad peccata dicente domino deutero.
Si volueritis interficere habitatores terre
qui remanserint. erunt vobis quasi claui in
oculis ⁊ lancee in lateribus. Adhuc enim
post peccatorum remissionem permittuntur
in nobis reliquie eorū scilicet vitia vt in eis
exerceamur dicente dño iudicū. Non dele/
bo hostes tuos anno vno vt in ipsis experi/
ar israel vtrum custodiunt mandata mea.
He sunt gentes quas dominus dereliquit
vt erudiret in eis isrl'ez. ⁊ postea discerent fi
lij eorum certare cuz hostibus. ⁊ ideo nisi eis
dem reliquijs fortissime resistamus erūt no
uissima peiora prioribus ⁊ hoc est quod hor
tatur nos dominus mar. Contendite intra
re per angustam portam: arta enim est via
que ducit ad vitam. hinc ap⁹ ephe. v. Vide
te quomodo caute ambuletis. Cur hoc? qz
vt ait ber. tres hostes habemus precipuos
precipitium suadentes. carnem mundum
⁊ dyabolum ex quibus duo si aliquando in
termittunt nunq̄z tamen penitus dimittūt
tercius autem dyabolus vicz ita inexorabili
aduersum nos odio cōiurauit. vt nunq̄z ab
eo indutias ad vnius ictum oculi extorque
re valeamus ⁊ subiungit. Proinde vigilā
dum ⁊ somnus ab oculis auferendus est.
quia latrones frequenter obsident iter nr̄m
toxicatis missilibus formidandi nullum pr
sus intemptatum trāsientes. ¶ T ¶ His
ergo tribus hostibus est tripliciter resisten/
dum secundum ꝙ nos diuersimode aggre/
diuntur scilicet per abstinentiam. patientiā
diligentiā. Primo dico ꝙ caro impugnat
per concupiscentias ⁊ carnalia desideria. sp
enim appetit voluptari. ociari. delectari. in
crassari impiguari. cui per omniū istorum
abstinentiam potenter ⁊ viriliter resistam⁹.
nihil ex omnibus his admittentes nisi qd
ad seruiēdum deo ad victum sunt ei neces
ria ⁊ vestitum. tenentes corpus vt ait bern.
sicut egrum cōmendatum cui multum vo/
lenti inutilia sunt neganda. vtilia vero nolē
ti ingerenda. sic de eo agere sicut de nō suo
sed eius a quo precio magno empti sumus
Secundo impugnat nos mundus. tribu/
lationes turbationes ⁊ multiplices miſias
super nos cumulando. nunc mala nobis in
ferens ab amicis. nunc ab inimicis. nunc a
superioribus. nunc ab inferiobus. nūc ab eq̄
libus. nunc vero a falsis fratribus a quibus
omnibus multipliciter tribulamur. que si
potenter vicere cupimus. ip̄a sunt ꝑ paciaz
sufferenda. nulli vnquaz malum pro malo
retribuentes quod monet apostolus ad ephe
sios. di. Obsecro vos vt digne ambuletis
vocatione qua vocati estis cum patiētia sup
portantes inuicem in caritate solicite serua
re vnitatem spiritus in vinculo pacis. Ter

cio impugnat nos dyabolus bona que faci/
mus quantum prevalet vitiando. Versus/
enim aduersarius cum videt priorum hosti
um impugnationes viriliter euasisse-tanto
acrius nos impugnat quanto scit post illos
nullum alium superesse-videns enim q̄ p̄
priores hostes ad mala non trahimur bona
ad que conamur nititur impedire-q̄ greg.
expresse declarat dicens. Antiquus hostis
bona nostra tribus modis insequitur scilicz
in principio vitiando intententionez-vel in
medio per negligentem actionem-vel in fi/
ne per inanis glorie illaqueationem-quo/
rum omnium laqueos per diligentiam eua
demus. si igitur super terram adeo poten/
tes erimus-vt carni per abstinentiam-mun
do per pariam bonis nostris operibus per
diligentiam occurrimus-exigentibus no/
stris meritis ad potestatum ordinem assu/
memur. ¶ Quinto super priores
ordines sunt principatus ad quos assumē
tur qui per priora exercicia a malis elongati
et bonis exercicijs emendati extunc in al/
tum le contrahunt conuersationem su am
cum deo habentes-a populari statu lon/
ge recedentes discunt se nobiliter exercere
vt ex nobilibus actibus nobilitate aliquan
do duce gratia in principes promoueantur
Licet autem multa confluant ex quibo prin
cipatus principum sublimetur. Sunt ta/
men duo bona que principaliter-p̄ cete/
ris omnibus bos adornant scilicet virtuosi/
tas-generositas vt videlicet sint virtuosi
-generosi. Virtuosi in morum claritate-ge
nerosi in sublimi nobilitate. In bis etiam
duobus oportet nos spiritalem principem
adornare-cum ergo spirituales homines ex
predictis exercicijs multa habeant commu
nia cum nobilibus principibus. vtpote q̄
sunt a fed is mundati per penitentiam-a vi
cijs preseruati per resistentiam-a populari
statu elongati per panentiam-diuicijs vita
ri per bonorum operum diligentiam. Nunc
super est vt per virtutum flagrantiam fiant
clarificati et per nobilem prosapiam sint in
principes sublimati. Vt ergo altius id est
ad principes promoueamur. primo exqui/
tende sunt nobis virtutes vnde crescamus
inter quas prima-p̄ precipua est caritas qua
habita omnes habentur-qua non habita
nulle possidentur. Vnde grego. Sicut mul
ti arboris rami ex vna radice prodeunt Sic
multe virtutes ex vna caritate generantur-
nec habet aliquid viriditatis ramus boni o
peris. si non manserit in radice caritatis Ex
hac ergo caritate omnes virtutes generan
tur-generate in ea omnes conseruantur-
licet enim omnes virtutes ex effectu operis
diuersis vocabulis nominentur. omnes ta
mē in radice caritatis nomine nuncupantur
quam quanto nobilius possidemus tanto
clarius elucemus-quanto sumus feruen/
tiores. tanto sumus apud deum glorioso/
res. vnde Augustinus. Summa apud de/
um nobilitas est clarum esse virtuti bo. Se
cunda virtus ad principatum nos promo/
uens est clara-nobilis prosapia. hanc au/
tem nobilitatem ex dei consequimur visita/
tione. cum enim visitati diuina intus pre/
sentia illustramur abesse nostro ignobili re
cedimus-deo summo principi tam vnim̄
uniti autem deo non ipse transit in nos sed
nos in ipsum-quia ipse ē princeps regum
terre. ideo ei uniti erimus principes sicut ip
se. nam vt ait bernar. principum filios prin
cipes-regum reges quis esse nesciat. multo
magis vnitus principi deo debet princeps
merito appellari. Jam vt ait apostolus. qui
adheret deo vnus spiritus est cum eo. super
quod augusti. Anima adherens deo deficit
ab eo quod est anima-fit vnus spiritus cū
deo-iterum dicit Cum inhesero tibi ex om
ni me nusq̄ erit mihi dolor-labor sed vi/
ua erit vita mea tota plena te. de bis princi
pibus di. grego. Sunt nōnulli qui acceptis
virtutibus etiam electorum hominum me
rita transcendunt. cunq̄-bonis meliores
sunt electis fratribus principantur. quo er/
go isti sortem suam nisi inter principatuuz
numeros accipiunt. ¶ Sexto sursum
numerando ponuntur dominationes. qui/
bus illi sociantur qui victis hostibus-exti
ctis bonis-malis per oia dominant. cū enī
in priori statu sunt virtutibo roborati vt bo/
num possint. visitatione illuminati vt quod
possunt bonum delectabiliter prosequant.

ex quibus adiuti tam magnifice se exercent vt rectore indigeant ꝓhibente inardescunt enim in amore dei. in quo sese in magnis exercent operibus cunctaq; difficilia sancti certaminis appetūt acceptis contumelijs gaudent. flagrāt desiderio subtractis gratijs nō torpescunt sed forti conatu het eadem agūt sine gratia que alijs vicibus cum gratia operantur. hec ⁊ similia tam strennue exercentes vt bona in habitu; transeant ⁊ vitia eneruentur. que ⁊ si interdum caput erexerint exufflantur ⁊ minime curantur. ex quo sit vt cum in his perseuerauerint bonis ⁊ malis intus ⁊ exterius feliciter dominentur. bonis dico vt ad manum ea cum voluerint habeant. malis autem vt ea sine rebellione āmoueant. vt de exterioribus ⁊ interioribus dici de eis valeat illud ioseph Gene. Ipse dominatur in tota terra egipti. mundum cu; suis honoribus cum suis diuitijs ⁊ alijs appendicijs sub pedibus conculcantes. de quibus adhuc dicit bern̄. Habent sensus suos exteriores non duces sed seruientes. interiores sobrios ⁊ efficaces habent etiam omnino domum ⁊ familiam cogitationum suaꝝ sic ordinatam. vt dicant huic vade ⁊ vadit. alij veni ⁊ venit. ⁊ seruo suo scilicet corpori. fac hoc ⁊ absq; contradictione facit. tales ergo ⁊ taliter viuentes. greg. ordinat ad dominationes dicens Sunt nonnulli qui sic in semeipsis cunctis vicijs dominantur vt ip̄o iure mundicie dij inter homines vocentur. quo ergo isti quorum comꝑatione ceteri homines (vt ita dixerim) serui sunt. nisi inter numeros dominationum currunt. ad quoꝝ consortium et cetera.

XC

De eodem sermo quartus.

Qui vicerit dabo ei sedere mecu; in throno meo apo iij. ¶ Dicit ijsi. Illi angeli in quib⁹ ē singulariter rectitudo diuini iudicij throni nūcupantur. a throno dc̄i eo q̄ deus in eis sedeat ⁊ iudicia sua discernat. ⁊ cuncta subiecta per illos disponat. Expeditis ergo in prioribus vtcunq; exercicijs quibus ad singulos ordines de quib⁹ dictum ē perueniam⁹

Nunc dominus salutem nostram desiderans proponit nobis thronos. tanquam ordinem iterum altiorem ad quem post predicta conandum ⁊ suspirandum nos allicit in verbo proposito dicens. qui vicerit ⁊c̄. ac si dicat. Qui vicerit priora dabo ei id est propono ei vt altius iterum perueniat vt in ordine thronorum mecum habeat mansionem. ad quem qui conatur et peruenire desiderat. oportet eum vitam suam iterum altius instaurare ⁊ vestire thronorum virtutibus vitam suam. vt sicut illi pre ceteris inferioribus habent perspicatiam cognitionis in indicando quod iustum ⁊ equum est. sic ⁊ nos ad imitationem eorum discamus in iudicando iustum iudicium exercere Et p3 ordo. quia in predictis didicimus vita; nostram perficere ad perfectionem absolutam nunc perfecti in nobis facti debemus alia iudicare testante apostolo qui ait prime Coꝝ ij. Spiritualis diiudicat omnia. vnde quā diu sumus imperfecti dicitur nobis illud. Ecclesiastici. Miserere anime tue placens deo. postquā autem perfecimus vitam nostram dicitur nobis illud Ecclesiastici. xxix Recupera proximum tuum secundum virtutem tuam. Si ergo cupimus ad thronorum consortium peruenire. omnia ad regulam iusticie per cognitionis perspicatiam iudicemus. ¶ Hec autem omnia triplici differentia continentur. iudicantes enim demus deo equitatem. nobis vilitatē proximo pietatem. contra hec enim tria scil; deum nos ⁊ proximum omne iudicium instauratur. Primo dico in indicando causam dei. demus ei in omnibus que patim̄ equitatem. dicentes non solum voce oris s; omni cordis affectu illud p̄s. Iustus es domine ⁊ rectum iudicium tuum. subiungentes illud Genes. xlij. Merito hec patimur quia peccauimus in fratrem nostrum scil; iesum christum. quem non imitamur imꝑperium eius portantes vt iubemur. hanc ꝯsiderationem habebant omnes antiqui patres de iudicio dei. qnorum vnus scilicet daniel dixit Tibi domine iusticia nobis aūt cōfusio faciei Hinc greg. Deus qui benigne ꝯdidit hoīem neq̄q̄ iniuste cruciari ꝑmittit

De sco michaele.

nec sinit neglecte perire quod est. qui etiam hoc qd non fuit benigne curauit. vt esset Sit ergo semp nostra consideratio q nihil iniuste patimur. quia si deo auctore sumus qui nihil fuimus deo regnante nō affligim iniuste qui sumus. Secundo iudicem⁹ nos metipsos. attribuentes nobis in omnib⁹ vilitatem. ⁊ luce diei iudicantes nos indignos sicut abraham loquens ad dñm dixit. loqr ad dñm meum cum sim cinis ⁊ puluis. ps Miser factus sum ⁊c vsq tota die cōtristatus ingrediebar. Itē ij. Esd. viij. peccata nostra multiplicata sunt super capita nostra ⁊ iniquitates nostre exaltate sunt vsq ad celum. Ad hoc iudicium nos trahere cupiebat dñs cum Mat. dicebat. Cū feceritis omnia q̄ p̄cepta sunt vobis. dicite serui inutiles sumus. quod debuimus facere non fecimus hinc bern. Diligit deus animā que in conspectu eius sine dissilatione diiudicat semet ipsam. idq iudicium non nisi ꝓpter nos a nobis exigit. quia si nosmetipsos diiudicauerimus nō vtiq iudicabimur. Tercio iudicemus oēm proximum in deuota pietate oīa proximoꝝ facta pie ⁊ caritatīe interpretantes ⁊ in bonam partē diiudicantes. in q̄ seruabimus nature ⁊ scripture mandatum quod de proximo nobis precipitur obseruā dñ. s. quod tibi non vis fieri alteri ne facias qr si proxim vt nos diligim⁹. hunc in bonis sicut nos iudicari cupimus iudicamus. vñ in lege precipitur. Equalis ponderis erunt oīa vt vicz in bonis iudicemus proximum sicut nos. ⁊ in malis iudicemus nos sicut ꝓximum iudicamus Si ergo seruabim⁹ iustum iudicium inter nos ⁊ deum inter nos ⁊ nos. ⁊ inter nos ⁊ proximū regulā dini iudicij ꝓ nostra possibilitate obseruātes merebimur sedere in thronis cum dño de quo legitur. Deus qui sedes sup thronos ⁊ iudicas equitatem. Item est aliud iudicium q̄ merebimur ad thronorum consortia sublimari. si scz ꝑ spm̄ veritatis tanto sumus veritatis luie illustrati vt profunda queq vel ex defectu vel profectu hoībus prouenientia scimus per discretionis spiritum sapienter discutere ⁊ veraciter diiudicare. quod ꝓprie ad rectores ecclesie pertinet quoꝝ iudicō statur ⁊ per omnia consentitur vnde eisdem rectoribus precipit. Leuit. x. vbi dr. q debeāt hre sciam discernēdi inter sanctū ⁊ ꝓphanā inter pollutū ⁊ mdm. nam vt ait ap⁹. i. coꝝ ij. Spiritus omnia scrutat etiā ꝓfunda di de his ergo qui ad ordinē thronoꝝ veniunt di. greg. Sunt nōnulli qui dum se vigilanti cura diiudicant dum se sollicita intentiōe discutiunt. hoc in munere accipiunt vt iudicare recte olios possint. quoꝝ ꝓfecto mentibus dū dina cōtemplatio presto est in his velut in throno suo dñs presidens alioꝝ facta per eos examinat ⁊ cuncta mirabiliter d sua sede dispensat Quid ergo isti nisi thrōi sui conditoris sūt. vel quo nisi ad supernoꝝ sedium numerū ascribuntur per quos dum sancta ecclesia regit plerq de quibusdā suis infirmis actibus alij iudicantur ¶ A ¶ Sequitur octauus ordo. s. cherubin sursum ascendendo qui plenitudo scientie interpretatur in quē a thronis illi homines ꝓmouētur qui per gratiam ꝓmouentem ⁊ per affectum intime deuotionis conantē. ad plenā ⁊ perfectam sciam promouentur. plenā aūt ⁊ perfectam illam scientiam dicimus quādo omnia exercitia ad deū pertinentia scim⁹ ad faciendū ⁊ cū hoc afficimur ad volendū ⁊ ad supremum dei beneplacitum exercēdū verbi gratia. Si contingat esse in delitijs ī diuitijs in paupertate in humilitate in actione in tribulatione in obedientia in patienria. hec omnia ad perfectam dei volnntatem ⁊ ad supremum eius beneplacituz faciam⁹ Hanc scientiam paulus gloriatur se habuisse ad Ephe. iiij. scribens cum dixit. Ego didici in quibus debeam sufficiens esse. scio enim humiliari. scio abundare vbiq in omnibus institutus sum. scio satiari ⁊ esurire ⁊ abundare ⁊ penuriam pati. omnia eniz possum in eo qui me confortat. Notabiliter autem hec duo simul coniungo scilicet scire ⁊ velle facere ⁊ afficere quia multi multa sciunt ad que tamen facienda non afficiuntur ⁊ idcirco talis scientia non est plena. de quibus iterum dicit Apostolus. i. Corin. viij. Qui se putat aliquid scire ⁊ nondum scit quomodo oporteat eum scire. Ac si dicat illius vana ⁊ inutilis est scientia. In his g

duobus plena ⁊ pfecta constat scientia neu
trum aūt sine altero. qꝛ scientia inflat sine
affectu. affectus vero sine scientia precipitat
Hinc bern̄. Quo zelus vehementior pro
fusior qꝫ caritas. eo vigilantiori opus est sci
entia que celum tpet. spm̄ regat ordinet ca
ritatem. ¶ B ¶ Et aūt hanc plenitudinē
scientie sm̄ omnē ambitum describamus.
sciendum ꝙ ex triplici bono conficitur scꝫ ex
affectione: electione: operatione. Primo di
co ꝙ constat ex affectione spirituali scilicet
qn̄ singula nobis sapiant sicut sunt. Tunc
em̄ dicitur sapientia. i. sapida scientia quod
contingit cum peccata nobis sapiunt tanqꝫ
pessima mala Tpalia vero tanqꝫ vana ca
duca ⁊ ꝓpe nulla. deus vero ⁊ eius bona tan
qꝫ optima. de his dicit ber. Inuenisti plane
sapientiam si peccata tanqꝫ pessima mala ꝯ
fleas. si huius vite desiderabilia ꝑuipēdas
si eternam vitam toto desiderio concupiscas
Secunda pars huius plene scientie cōstat
in electione. vt secundum iudicium saporis
elegimus quod sapor optimum iudicauit
cuꝫ contemptu cōtrarij: verbi gratia qꝛ sapi
entia iudicat aīam corpi. eternitatē tpi. deū
qui est bonū optimum bonis transitorijs p̄
ferendum. statim ad iudiciū sapie bona ma
lis preferamus pariter ⁊ eligamus. eorum
contraria tanqꝫ aboīabilia respuentes bern̄.
In bene affecta mente non dubiū quin di
lectioni hoīm dei dilectio preponatur ⁊ in
hominibꝰ ipsis perfectiores infirmioribus
celum terre. eternitas tpi. aīa carni iusto or
dine preferatur. Tercium constat in opera
tione vt videlicet manꝰ applicemus ad opa
laborantes ⁊ operantes omni diligentia et
conatu vt que bene sapiunt ⁊ que ex iudicio
veritatis tanqꝫ optima sunt electa ex dei mi
sericordia ⁊ nostris meritis consequamur.
Nam ad consequendum ea que affectꝰ sa
poris optima iudicauerit. vel q̄ electo appro
bauerit. non sufficiūt priora duo scꝫ affectio
⁊ electo. nisi eisdem operatio adiungatur.
¶ C ¶ Sequitur nonus ordo videlicet Se
raphin. qui vt ait ysid. ardentes ⁊ incenden
tes interpretantur. Illi g̊ homines ad hūc
ordinem assumuntur. qui ex merito scītatis
in diuino amore vehementer ardēt. ⁊ ex igni
tis verbis suis tanqꝫ ex scintillis alios sibi
accendunt. Nunc aūt ardorem sup̄mi ange
li scꝫ seraphin ex cā triplici sunt consecuti. s.
ex immediatione approximatione nobiliori
dispensatione. Primo dico ex immediatōe
quia inter eos ⁊ deum nulli angeli interme
dij sunt locati. ⁊ ideo flamma diuini amo
ris īmediate tangit eos. Secundo seraphi
pre omnibus alijs deo sunt proximiores. sci
mus aūt quanto aliquid igni est proximuꝫ
tanto vehementius inardescit. ⁊ quanto ali
quid quod capax est lucis proximum est luci
tanto lucidius ⁊ clarius enitescit. Tercio p̄
omnibus ardent ex nobiliori dispositiōe. qꝛ
diuino igni tā ex naturali qꝫ gratuita dispo
sitione sunt conformiores. ⁊ ideo ex diuino
igne sunt ardentiores. qui ergo tanta deuo
tione flagrat vt ad ordinem seraphin post
hanc vitam cupiat collocari. oportet imo ne
cessarium est ei in hac vita diuino igne in
flammari. vt in deo totus ignitus ad edifi
cationem proximi verba ignea tanqꝫ scintil
las proferat. ex quibus ⁊ ipsi accensi in deo
ardeant sicut hi qui verba diuini ignis scꝫ
iesu xp̄i audientes dixerunt. Lu. xxiiij. Non
ne cor nostrum ardens erat in nobis dū lo
queretur ⁊c. ¶ D ¶ Ad quē ardorem con
sequendum oportet nos p̄dicta tria vite no
stre inserere vt vidꝫ ꝑ immediationem pro
ximationem dispositionem dño inhereamꝰ
Primo ergo dño īmediate adheremus. si
omnia que sugillant conscientiam taꝫ de vi
cijs qꝫ de peccatis de medio tollimus. qui
bus sublatis deo īmediate cōiungimur. qꝛ
nihil nos preter solum peccatū a deo diui
dit Hinc ysa. Iniquitates nostre diuiserūt
inter nos ⁊ deum. hinc Gre. Anima q̄ pec
cat a deo se diuidit. ꝙ si peccatum tollitur ī
mediate deo adheret. eo ꝙ deus vicinior sit
anime qꝫ ipsa sit sibiipsi. Secundo coniun
gamus nos deo quanto proximiꝰ possumꝰ
quod per intimam cōtemplationem ⁊ ꝑ vi
intime deuotiōis fieri potuit quā quanto al
tius in deum erigimus tanto ei vicinius ꝯ
iungemur. hinc bern̄. Accedite ad eum ⁊ il
luminamini ⁊c. Itē leuit. x. Sunctificabor
in his qui appropinquant mihi ⁊ apꝰ. Ap
propinquate deo ⁊ appropinquabit vobis.

Tercio ardebim⁹ in deo ex nobiliori dispo/
sitiōe. sicut patet in materia ignis. quāto em̄
ligna sunt aridiora ⁊ ad cōburendū dispo/si
tiora: tanto ignis flāmaz tribuit lucidiorez.
Sic ligna diuini ignis bona sunt opa ⁊ vir
tutes. q̄ quāto sunt plura ⁊ aridiora ab om/
ni suco carnalitatis deo exhibita: tāto ad ar/
dorez diuini ignis erim⁹ dispositiores. quia
sicut dicit Sapiēs. vbi nō sunt ligna ibi de/
ficit ignis. De q̄ ardore dic̄ veritas. Ignez
veni mittere in terrā ⁊ quid volo: nisi vt ar/
deat: Quā nobis tc̄.

XCI. De sancto Dyonisio ⁊ soc̄is ei⁹.

Reddet deus mer
cedem laboz sanctoz suoz. ⁊ de/
ducet illos i via mirabili. Sapi.
x. Dicit Grego. Si delectat mentē magni/
tudo premioz non deterreat certamē laboz.
quia ad magna p̄mia puenire non potest ni
si per magnos labores. Si ergo delectat lo/
cus celsitudinis: prius exerceat viā laboris.
q⁹ vt ait Bernā. Satis delicat⁹ est miles qui
cupit victoriam sine pugna. ¶ Ejn ver
bis ergo ꝓpositis tria per ordinem sunt dicē
da. scz de redditōis aptitudine. laboris mul
titudine. mercedis magnitudīe. Primo di
co dicendū est de hui⁹ dictōis reddet aptitu
dine: hoc est si apte dicat regnū reddi. Dici
tur enim reddo q̄si redo. i. iterum do. Pro/
pter q̄d sciendum q̄ regnū celoz est triplici
ter datū. scz in prima creatiōe. in redemptio
ne. in fideliū ⁊ electoz anolatōe. Primo di
co datū est nobis. i. electis regnū celoz⁹ in
prima creatōe. ad hoc enim cōditi fuerūt pri/
mi parentes: vt per eos ⁊ omnē suam poste/
ritatem deus angelorū ruinā restauraret. vt
fm Aug⁹. tot homines assumerent ad lapsuz
reparandū q̄t angeli ceciderūt. sed fm Gre/
go. tot ascenderēt quot remanserūt. nec plu
res nascerent: nisi quot essent assumēdi. di/
cit enim Grego. Si primi parentes in sua
innocētia pstitissent nullus reprobo⁹ natus
fuisset. Ex his ergo luce clari⁹ patz q̄ ad hoc
cōditi fuimus vt celū deberem⁹ imperpetu/
um possidere. Hinc Mat. xxv. dicit. Veni/
te benedicti patris mei tc̄. vlq; qd̄ vobis pa
tatū est ab origine mūdi. Hoc ergo regnuz
a deo nobis in prima creatiōe datum: in la
psu primoz parentū perdidim⁹ omnes: vt
infra multa milia annoz nullus vnq̄ ad il
lud potuerit puenire. Vnd̄ Bernā. Quia in
Adaz omnes peccauerūt. ideo etiā in eo dā
nationis sententiā omnes acceperūt. Deus
itaq; misertus nostri vt ait Bernā. dixit pro/
pter me creaturas suas pdidit. Pater enim
duas tantū nobiles creaturas fecerat ratio
nis participes: capaces beatitudinis. ange/
lum videlicz ⁊ hominē. ⁊ ꝓpter me perdidit
angelos multos ⁊ homies vniuersos. No/
ui tamē ait filius in affectuz malitie trāsijsse
angelos. ⁊ ex hoc nullā eis patere viaz rede/
undi. quoniā noui supbiaz Moab q̄ super/
bus est valde. ⁊ supbia eius remediū penitē
tie non admittit. ac per hoc nec venie: ac per
hoc nec puenire ad noticiā humilitatis mee
in illa scz supbia postea creaturaz infecerat.
innuēs ex hoc redimendū adhuc hominem
quippe quez aliena supplantauit malicia. et
ideo ei etiam pdesse poterit aliena charitas
Venit ergo deus ⁊ p̄ mortē suam regnū ce/
loz in prima creatōe datum nobis ⁊ statim
post lapsuz pditū: nobis reddidit. vt quicū/
q; per baptismū in morte eius baptisati sint
⁊ nulla peccata actualia addiderūt: in virtu
te eiusdē passionis si moriant: statim anolāt
⁊ apertū inuenāt regnū celoz. Dignū quip
pe iudicauit dei clemētia: vt qui per aliozū
culpam regnū pdidim⁹: per aliozū etiam la
bores nobis redderet. Vnde Bernā. Justuz
est vt quez aliena culpa ligauit: aliena iusti/
cia soluat. q̄diu ergo renati in baptismo et
participes facti passiōis christi actualia non
apponam⁹. si sic decedimus: accipim⁹ donū
dei: hoc est regnū celoz⁹ q̄d gratuito nobis
dedit: puriens nos sua inclita bonitate. q̄d
si īmemores gratie dei dorsum deo vertim⁹:
euntes ī prauitate cordis nostri post huius
mundi vanitatem ⁊ carnis voluptatē: adul
ti iam facti peccata peccatis cumulantes: ex
hoc ipo regnū celoz iam bis nobis datū ite/
rum perdimus. nec vltra nobis gratis om/
nino redditur sicut prius. sed exigēte dei iusti/
cia quia sponte ⁊ voluntarie perdidim⁹ nul/
lo cogente ⁊ violenter impellente: oportet vt
illud nostris laboribꝫ acquiram⁹ ⁊ rehabea/

mus. non ꝙ nr̃a satisfactio sufficiat. Quid enim esset vniuersa nostra iusticia: ꝑ nisi cõpatiamur om̃ino nõ ꝯregnabimus. ⁊ tunc qd̃ in nobis minus est ipse supplet. modicũ tamẽ illud qd̃cunq; est non patit̃ reseruari. Q si hoc nostruꝫ ponimus ip̃e tercio nobis regnũ reddet: addẽs de suis laboribꝫ qd̃ minus inuenerit de nostro. qd̃ iterũ ac iterũ ac iterũ fluit de visceribus sue pietatis. nisi em̃ nostra bona misceret suis: in nr̃a iusticia uõ esset vox neq; sensus. Q autem regnũ celoruꝫ ex prauis nostris actibus perditũ ex nostris laboribus oporteat reacquiri: aperte dicit aplus. Volũtarie nobis peccantibꝫ post agnitã gratiaꝫ: iam nõ relinquit̃ hostia pro peccato. christus resurgẽs ex mortuis iaꝫ nõ morit̃: mors illi vltra nõ dñabitur. Qd̃ exponens Berñ. dicit. Quõ voluntarie peccantibus iam nõ relinquit̃ hostia pro peccato: nisi quia nõ illi denuo crucifigit̃ christꝰ. nec cõplantat̃ iteruꝫ similitudini mortis eiꝰ per baptismũ. Sꝫ quid? qꝛ oportet nos omnia facere in nobis q̃ fecit christꝰ in se vt reacquirat nobis regnũ. que fuerũt tria. scilicꝫ qꝛ crucẽ portauit. corpus mortificauit. ⁊ in hoꝝ duoruꝫ virtue baptismũ nobis cõsecrauit. ⁊ hec eadem tria oportet nos trãsfigurare ⁊ in nos si volumꝰ regnuꝫ recuperare. Et hoc est qd̃ dicit Berñ. Propria iaꝫ ab eo vnda lachrymarũ exigit̃. propriã baiulare crucem. ꝓpria mortificare mẽbra. Et hoc est qd̃ dicit Augus. Qui creauit te sine te: non iustibcabit te sine te. Cui simile est illud. Qui bis dedit tibi regnũ celoꝝ sine te: non dabit tibi tercio sine te. Ex his ergo luce clariꝰ patet q̃ꝫ apte ⁊ cõueniẽter dixerit reddet ⁊ non dabit. ¶ F ¶ Secũdo dicendũ est de laboris diuersitate. de qua tria dicent̃. scilicet de eius necessitate. secundo de eius diuersitate. tercio de boni laboris vtilitate. Primo ergo videndum est de laboris ineuitabilis necessitate. oportet eniꝫ homiẽꝫ siue velit siue nolit ineuitabiliter laborare. quã necessitatẽ ex maledicto incurrimꝰ homini a deo propter preuaricatõem primoꝝ parentũ inflicto. sicut Geñ. iij. dicit̃. Maledicta terra in opere tuo. in labore comedes ex ea cũctis diebꝫ vite tue. in sudore vultus tui vesceris pane tuo donec reuertaris in terrã de qua sumptꝰ es. qꝛ puluis es ⁊ ĩ puluerẽ reuerteris. Quã necessitatẽ Job. v. cõsiderans dixit. Sicut auis ad volatũ nascitur: sic homo ad laborẽ. Hinc Berñ. Laborẽ nostrũ aliq̃ꝫdiu differre possumus sed non aufferre. Unde de quibusdã torpentibꝫ dicit ps̃. In labore hominum nõ sunt: ⁊ cum hominibus non flagellabuntur. Et sequit̃. Ideo tenuit eos supbia Propter qd̃ sciendũ ꝙ tria genera laboruꝫ sunt nobis ꝓposita. eligat homo quez voluerit. quia vnũ ex his tribus oportꝫ eum eligere velit nolit. scilicꝫ tempalis: penalis: infernalis. Primꝰ est breuis ⁊ leuis tres fructus afferens. Secundns longior ⁊ grauior faciens vnũ fructum. Tercius longissimus: grauissimus: ⁊ inutilissimus. Primus dico labor est breuis ⁊ leuis ⁊ vtilissimus. ⁊ est labor in p̃senti quez sufferimus ꝓpter deum. De q̃ dr̃ Eccl̃. Modicũ laboraui ⁊ inueni mihi multam requiẽ. Qui tres fructus confert. quia opera meritoria conferũt tria bona ſm triplicem radicẽ quam habent. scilicꝫ penalitatem cuius gratia tollũt peccata. virtualitatẽ cuiꝰ gratia auget virtutẽ. charitatẽ propter quã augetur premiũ in celo. Secundꝰ labor dicit̃ penalis. ⁊ est ille quẽ in purgatorio sustinemꝰ. qui longior ⁊ grauior est priore vnuꝫ conferens tantũ fructũ: scilicet purgationem peccatorũ. in quo nihil penitꝰ meremur: in eo ꝙ positi sumus extra statũ merendi. ⁊ licet modicum fructũ ⁊ vnuꝫ solum cõferat: acerbissime tamẽ punit. De qno Eccle. iiij. Plena vtraq; manus cum labore ⁊ afflictiõe. Item Prouer. v. Non sint labores tui in domo aliena. que domꝰ est purgatorij. De quo dicit Augusti. Ignis purgatorij ⁊ si eternus nõ est miro tamen mõ grauis est. excellit enim omnẽ penam quam vnq̃ꝫ passus est aliquis in hac vita. et hoc propter duplicem penam. scilicet damni ⁊ sensus. Terciꝰ labor est infernalis granissimꝰ ⁊ inutilissimus. De quo labore dicitur in ps̃. Laborabit in eternuꝫ ⁊ viuet adhuc in finẽ. Quibus dicere possumus illud Exo. xiiij. Stulto labore cõsumeris. quia nihil proderit in eternum. De his tribus laboribus nobis ꝓpositis dicit̃ Eccl̃. xv. Apposui tibi ignẽ

multitudine

De scō dyonisio.

et aquam: ad qd̄ volueris porrige manū tuam. Idez. Ante hominē mors et vita: bonū et maluz. Q sicut credo si omnes cupimus secundū et terciuz euadere: primū hoc est presentē laborem viriliter aggrediamur. p̄ quē lucrari possum⁹ infinita. Nam in labore vt ait Augus. non deest refectio laborātibus et nihilomin⁹ post laborem mercedem accipimus copiosuz. iuxta illud. Sapieñ. iij. Bonoruz laborū gloriosus est fructus. Qui autem sint isti fructus dicetur in tercio mēbro vbi agitur de mercede.

XCII. De eisdem sermo. ij.

Venite ad me omnes q̄ laboratis et onerati estis ꝛc. et ego reficiā vos. Mat. xj. ¶ G.

Presentez ergo laborem aggredi cupientes quinqz cōsiderare debemus. que cōsiderata omnē laborē presentē alleuiant: attenuant: et cōmendāt. scilicz laboris facilitatem. temporis breuitatem. refectiōis saturitatem. retributiōis īmensitatē. et dei voluntatē. Primo dico consideranda est laboris facilitas. quia nunqz ex omni qd̄ sumus et vndiqz laboramus: ad qd̄ accedit q̄ per laborē p̄ñtē cito ad charitatez veniem⁹. quia oīa etiā grauia facit leuia et q̄dāmodo nō sentire. Hinc Iud. dicit. Surgite ascendam⁹ nullus erit labor. quia deus per charitatez nobis cōiunctus labores nostros portat. ꝓpter quod etiam iugum vocat. Et hoc est qd̄ Sapiēs petit: dicens. Emitte domīe sedium tuarū assistricem sapientiā: vt mecum sit et mecuz laboret: vt sciam quid acceptū sit coram te omni tempore. Hinc Mat. xj. veritas dic. Tollite iugum meuz super vos. iugum eniz meum suaue est: et onus meū leue. Unde Augus. Omnia seua et īmania facilia et ꝓpe nulla facit amor. Bern. Labor meus vix est vnius momenti. si plus est pre amore non sentio. Secundo cōsideretur laboris breuitas. Non enim diu viuim⁹: et in eodez qd̄ viuimus iubemur propter discretiōem sepe nos a labore tempare. Hinc apostol⁹. Tempus breue est. Et in Apocal. ammodo iam dicit spiritus vt requiescāt a laboribꝰ suis. Propter qd̄ dicit Eccli. xviij. Numerus dieruz hominū vt multuz centū anni: et quasi gutte aque ad mare deputat⁹ est. Sic exigui anni in die eui q̄ si sine cessatione omni tempore qd̄ viuimus laborundū esset: quid essz respectu eternitatis. Tercio cōsideranda est laboris saturitas. Non enim benign⁹ dominus sinit nos duris laboribus cōteri: sed suis consolatiōibus crebro reficit laborantes. Hinc Eccli. vj. In opere ip̄ius exiguū laborabis: et cito edes de generationibus illius. Hinc Mat. xj. Venite ad me om̄es qui laboratis et onerati estis et ego reficiaz vos. dignus est eniz operari⁹ mercede sua. Quarto consideranda est retributiōis īmensitas. Nam pro labore modico datur nobis retributio durans et p̄manens in eternuz. Hinc Sapieñ. iiij. Bonoꝝ laborum gloriosus est fructus. Nam vt dicit Job. xxij. Pro terra dabit nobis silicem. et pro silice torrētes aureos. qd̄ est dicere. Pro terra. i. ꝓ molli opere dabit nobis silicem. i. meritū semper durans. et pro silice. i. opere meritorio dabit nobis torrētes aureos. i. p̄mia gloriosa. Hinc apostol⁹. Id quod momentaneū est et leue tribulationis supra moduz eternū pondus glorie operatur in nobis. Quinto cōsiderāda est dei voluntas. que vult vt in hoc breui tp̄e lucremur qd̄ in eternū expediat. cui merito est obtemperandū: etiam si ex hoc nihil aliud cōsequamur nisi his causis et ratiōibꝰ victi decernim⁹ in p̄senti tempore in dei velle seruitio operare. tūc sn̄mo opere informādi sumus in quibus nos oporteat laborare vt dei misericordiaz cōsequamar. ¶ H.

Sunt autem quinqz in quibus expedit laborare. scilicz in aliorum laborū inutiliū exoccupatione. in cordis contritōe. in mandatorum executiōe. in tribulationū patiēti portatione. in conatu cōtemplatōis. Primo dico laborandū est in laborū inutiliuz exoccupatiōe: refugientes om̄ino inutiles labores: quoruz multa sunt genera. Alij enim laborant mundo vt ditētur. alij carni vt delectētur. alij dyabolo vt vicijs inflent. et omnes isti labores p̄trahunt ad infernuz. Primus ergo labor mundi vitandus est: quia inutilis est. Unde Eccli. j. Quid habet homo de vniuerso labore suo q̄ laborabat sup̄ terraz?

Item Mat. Quid pdest homini si vniuersum mundū lucraretur? Nec solum hic nō proderit: sed pertrahūt ad infernum. Hiere. Labores populorū ⁊ gentiuz in igne erūt ⁊ disperibunt. Secūdus labor carnis est similiter cōtemnendus. quia facit hominem vicioſum. Vnde ex persona talium dicit Eccle.iiij. Qui laboro ⁊ fraudo animaz meam bonis. Maledictus est eniz qui seruit indignis se. ⁊ hoc est corpus qđ indigni? est anima. De quo dicitur Aggei. Qui mercedem cōgregat misit in sacculū pertusum. Tercio labor dyaboli est penit? execrandus. qui eniz conformat ei hic in vicijs: conformat ei postea in supplicijs. Labor autem dyaboli vertatur in superbia: inuidia: inimicicia: ⁊ similibus vicijs spiritalibus. omnes isti labores execrandi sunt ⁊ penitus fugiendi. quia non sinūt homineꝫ quiescere: ⁊ tamē pertrahunt ad infernuz. Qui ergo expedite laborare in dei seruitio desiderat: oīno excutiat se de illis. Secundo laborandū est in cordis cōtritione a peccatis oīnibus se emundans. De quo per ꝓ. dicit. Laboraui in gemitu meo. Et super omnia que ad negociatiōem peccatorum faciunt penitēcie laboribus duris et asperis aggrediamur. Tercio laborāduz est in mandatoruz executione: laborantes cum omni conatu ⁊ diligentia. vt que mādat dominus operibus impleam?. Et licet pauci sint qui scire velint quid mādauit deus. ipōrum tamē impletio meretur vitam eternā: ⁊ eoruz trāsgressio edificat ad gehennā. Haz de primo dicit Math. Si vis vitam ingredi serua mandata. De secundo Esdre. vij. Omnis qui non fecerit legem dei diligenter: iudiciuz erit de eo in mortem. De quibꝫ duobus Augus. Sicut vitaz prestat obseruatio mandatoruz: sic ecōuersō generat preuaricatio mortez. Quarto laborandū est in tribulationū patienti portatiōe. Hanc eniz legem statuit sibi deus: vt bene laborantibꝫ ⁊ fideliter seruiētibus exhibeat tribulatōes. tum propter hoc vt cumulus meritoruz ex passione crescat sicut ex actione. tuz propter hoc vt humilitas ꝓseruet iudicātes nos suos inutiles: qui propter negligentias castigamur. In his ergo laborandū est vt ipse siue a deo siue ab homine inferātur: patientissime sufferātur. Nam de his duabus sci licet actione ⁊ passione dicit Bern̄. Vita sanctorum in duobus principaliter cōsistit. scilicz in bonorum actiōe et passione aduersoruz. et tanqz turris que vndiqz cōstruitur erigit se in altum. Quinto laborandus est in cōtemplatione. Anima enim ex ꝑmissis omnibus purgata conatur ⁊ nititur vt celestia cōtemplet̄ur. in quo tamen maxim? labor esse creditur: ut homo quasi cōtra iactum fluminis conetur: et erigit se ad deum. Vnde Bern̄. Talis modus cogitandi de deo multi est laboris: multi sudoris. ⁊ nisi erigatur per gratiam: relabitur ad yma. ⁊ in cinerem suū reuertetur. // ¶ Tercio dicendū est de mercedis magnitudine. quā vt breuiter insinuemus: qz sermo in longum ductus est. merces omniuz predictoruz est ipse deus. quo nihil melius: nihil dignius: nihil vtilius poterit dare qz deus. in quo dātur omnia que sunt bona. De hac mercede dicitur Genes. xv. Ego ꝓtector tuus sum: ⁊ merces tua magna nimis. In quibus verbis insinuat nobis duplicem donationē sui. Dat eniz se in presenti ad consolatōem: ⁊ in futuro ad eternam glorificatiōem. Primo merces tangitur in eo qđ dic̄ magna. Secūdo in eo qđ subiungit nimis. de quibꝫ expressi? dicit Bern̄. Notandum sicut in regno beatitudinis presentem se exhibet domin? electis suis ad glorificatiōem. ita etiam se eisdem exhibebit in via peregrinatiōis ad iustificationem. vt a quo glorificandi sunt per spem: ab ipso prius iustificētur per fidem. quod sub alijs verbis dicit apostolus Roma. vj. Serui facti deo habebitis fructū in sanctificatiōem. finē vo vitam eternā. Ad quam ꝛc.

XCIII. De sancto Luca.

Honora medicū propter necessitatē Eccl. xxxviij. Dicit Augusti. Qui sentit vulnera medicum exposcit. // ¶ In verbis ergo ꝓpositis tria possum? intelligere. Primo exhortatiōem. secundo exhortatiōis specificationem. tercio infirmitatis insinuatio/

De sto luca cuta.

nem. Primuz ibi Honora. secūdū ibi: medicum. tercium ibi: propter necessitatē. Est itaq; sanctus Lucas qui medicus extitit tripliciter honorādus. Primo per supplicationem. doctrine sue susceptiōem. vite imitationem. In his enim tribus sanctus iste se reputat honorari. Primo ḡ honorem⁹ istum medicum oratiōibus. vigilijs. missarū solēnijs. ⁊ alijs quibuscūq; generibus boni. supplicantes enim vt apud deuz summū medicum nostroruz vulnera peccatorū suis intercessiōibus pristini restituat sanitati. Secūdo honoremus eum doctrinaz sue medicine vel medicinā sue doctrine taz in actibus apostoloꝝ q̄ in euāgelijs cum reuerentia fideliter suscipiendo sue doctrine plenā fidem exhibentes. Tercio honorem⁹ istum medicuz vitam suam exemplarez strenne imitando. Naz vita eius sicut Sapieñ. iiij. dicit. Sobrietatem ⁊ sapientiā docet: iusticiam ⁊ virtutē. quibꝰ vtilius nihil est ī vita hoīs. Qd facere monemur Deutro. xxvij. Accipias exemplar a sacerdotibus. vt dicere possim⁹ illud Prouerbi. xxiiij. Exemplo didici disciplinaz. His ergo tribꝰ modis sanctū Lucā fideliter honorem⁹. Sequitur secunduz scz medicum: in quo verbo cōmendatur sanct⁹ iste ab officij dignitate. Fuit enim medicus corporalis ⁊ spiritualis. vt corporali medicina sanaret corpora: spirituali autem medicina animas a vicijs ⁊ peccatis. propter qd in scriptura cōsueto nomīe medicus est vocatus. De quo dicit Col. iiij. Salutat nos Lucas medicus. Sequitur terciū: scz propter necessitatē. Cum enim propter peccatorum ⁊ vicioꝝ multitudinē caput leuare non audeam⁹ ad dominū: necessarios habemus sanctos vt eorū meritis ⁊ precibus interuenientibus pro nobis ad dominū intercedāt Et hoc est qd dicit Job. v. Ad aliquez sanctorū cōuertere. vt cuz indigni simus apud dominū: exaudiri ipsos patronos nostros ꝓ nostris excessibus sentiam⁹. Et hec de eius memoria breuiter tacta sufficiāt. Verum qz tam iste medicus q̄ eius medicina principaliter sunt a deo: iuxta illud Eccli. xxxviij. A deo est omnis medela. Ideo ad summuz medicum deū ad curandas nostras miserias recurramus: ante oclos sue misericordie peccatoꝝ nostroꝝ vulnera expandētes. Ipe est enim verus medicus qui ex se ⁊ per se sanat omēs infirmitates nostras: respectu cuius omnes alij medici dicere possunt illud Ysa. iij. Non sum medicus: et in domo mea nō est panis. qz ꝑ se ⁊ ex se alij nihil possunt. sed quicqd omnes sanitatis ⁊ curatiōis hominibus infirmis cōtulerūt: hoc totū a deo medico acceperūt. ¶ L Huius ergo medici qui de⁹ est occasiōe duo breuiter ꝑstringantur. scilicz de hūani generis infirmitate: et de dei medicinali sanitate. hoc est quomō nos infirmamur: ⁊ quomō nos a deo sanamur. Sciendu ergo ꝙ humanū genus in primo parente sanuz creatum est: ita vt nullam viciosam prauitatē haberet in seipo. ꝫ postq̄ corruit in peccatū: statim sensit aliam legez in membris suis repugnantē legi mētis sue. Et quia omnes in illo primo parente fuimus radicaliter. ideo in omēs nos trāsfunditur hoc peccatū. Licet eniz in quolibet renato peccatū curetur per baptismuz origiginale: nihilomin⁹ tamen qui curat⁹ est trāsmittit illud iterum in prolē. sicut iudeus circumcisus generat filiuz incircūcisum. ⁊ nudum granū seminatū procreat granuz cum palea. Et causa huius est. quia homo generat filiū non ꝑm ꝙ curatus est in mente: sed ꝑm ꝙ est corrupt⁹ in carne. Illud ergo originale peccatuz habet multa nomina: ⁊ hoc ex multiplici causa ꝑm ꝙ compat ad diuersa. Si eniz compatur ad animā vocatur infirmitas. quia reddit animaz infirmā ⁊ impotentez ad resistendū motibus carnis. Vocatur etiam feditas. quia maculat animaz. Vocatur etiaz pronitas ꝓpter continuā inclinationem appetitus ad malum. Vocatur etiam corruptio. quia ducit ad nihiluz. i. ad peccatum. Si vo compatur ad corpus vocatur lex carnis: eo ꝙ lege diuīa carni sit inflictū. Itez vocatur lex membroꝝ. quia mouet membra ad cōcupiscentiam. Vocat etiam fomes. quia fouet peccatū in carne. Vocatur etiam stimulus carnis. quia stimulat carnem ad primos motus ⁊ animū ad consensum. Item compatur ad primū hominē a quo contrahit: ⁊ sic vocatur peccatum ori-

ginale. Si vō ad totum hominē compare/
tur vocatur corpus peccati. eo q̄ ad oīa mē/
bra ⁊ oragana corporis se diffundit ysa. j. A
planta pedis vsq̄ ad verticem non est in eo
sanitas. vt sicut corpus naturale habet ocu/
los: aures: os: manus ⁊ pedes ⁊ cetera mē/
bra sua. sic corpus peccati omnia illa habet.
Nam in singulis membris et organis cor/
poris naturalis sunt etiam membra ⁊ orga/
na corporis peccati. vt sint oculi i oculis au/
res in auribus ⁊c. De hoc corpore peccati di
citur Roma. vj. Ut destruatur corpus pec/
cati. Quod videlicz corpus describit Pro/
uerbi. iij. vbi dicitur. Sex sunt que odit do/
min⁹: ⁊ septimū detestat anima eius. Ocu
los sublimes. linguā mendacem. manus ef/
fundētes sanguinē innoxiū. cor machinās.
cogitatiōes pessimas. pedes veloces ad cur
rendum in malum. testē fallacem ⁊ eū qui
seminat inter fratres discordias: hec cum de
struūtur: destruitur corpus peccati. Ista ēm
insunt omnibus nobis licet in magnis san
ctis per fortissima exercitia adeo debilitētur
vt raro audeant caput erigere: nunc̄ tamē
penitus extinguūtur. Nam de his dicit Ju
di. iij. De sunt gentes quas dimīn⁹ dereli/
quit vt erudiret in eis hierusalē: ⁊ discerent
filij eorum certare cum hostibus ⁊ habere cō
suetudinē preliādi. Unde Bernard⁹. Quā/
tumlibet manens in corpore ꝓfeceris erras
si putas vicia mortua ⁊ non magis cōpressa
velis nolis intra fines tuos habitat iebuze/
us. subiugari potest: extermiari non potest.
Et necessario. non ēm virtus crescceret si ista
nihil penitus impugnarent. quia mediū vi
ciorū tenet virtus. Unde vtilis est eor⁹ im/
pugnatio: si tamen non fiat eorū expugna
tio vt nos vincant: q̄d ne fiat. Ideo magni
sancti validis clamoribus ex persona totius
humani generis interpellabāt vt eos ab hu
iusmodi febribꝰ domin⁹ liberaret. Hinc ps.
Miserere mei dñe quoniā infirm⁹ sum: sa
na me quoniā ꝓturbata sunt ossa mea. Hic
Hieremias licet in vtero sanctificat⁹ dixit.
Sana me dñe ⁊ sanabor. Quorū clamo/
ribus domin⁹ miser⁹: dicit Osee. xiiij. Sa
nabo contritiones eorum. diligā eam spon/
tanee. Sanat autem dupliciter. sm duplicē
statum viuendi. scilicz in p̄senti: ⁊ in patria:
hic ad vtilitatem: in patria ad plenam ⁊ per/
fectam sanitatem. Primo dico q̄ deus sum/
mus medicus sanat hic ad vtilitatem. quia
penitus nō extinguit: sed ita sanat vt homo
infirmitatem sentiat sed non dereliciat. ⁊ p̄ hoc
q̄d sentitur homo humiliet. ⁊ per hoc q̄d nō
expugnat coronet. vt p̄ hoc q̄d sentitur sim⁹
humiliores ⁊ cautiores. ⁊ per hoc q̄d impu/
gnat ⁊ non expugnat simus in meritis diti/
ores. infinita enim merita nobis deperirent
si nihil nos penit⁹ impugnaret. Hinc Pro/
uer. xx. Liuor vulneris absterget mala. Si/
cut enim per liuorem memores sumus vul/
nerum: sic etiam per infirmitatem memini/
mus nos peccasse. Hinc etiam dicitur q̄
Lazaro suscitato in facie pallor relinquitur
vt per pallorem meminisset a domino se a
mortuis suscitatus. ¶ Sunt autem
tres medicine per quas deus sanat homīes
in presenti. scilicz per sacramēta. documēta.
corditis sui incitamēta. Primo dico sanat do
minus per medicinam sacrament⁹. ⁊ maxi
me per sacramentū corporis christi: q̄d pro/
prie est ⁊ dicit medicina. De quo dicit Ec/
clesi. xxxviij. Altissimus de terra creauit me/
dicinam. q̄d proprie de corpore domini dici
tur q̄d ex pane qui d terra nascitur altissimo
dñi consilio est cōfectus. Unde Aug⁹. Me/
dicina est celeste ⁊ venerabile sacramentum.
Hinc Bernard⁹. Duo sacramentū corporis
domini operatur in nobis. vt videlicet sen/
sum muniat: et etiam in grauioribus pecca
tis tollat omnino consensum. Et subiūgit.
Si quis vestruz non taz crebros vt solebat
nec tam acerbos sustinet iracūdie motus in
uidie luxurie ac ceterarum: granas agat cor
pori ⁊ sanguini dñi nostri Jesu christi. quo
niam virtus sacramēti operatur in eo. Un/
de domin⁹ Albertus exponens hoc verbum
Eccli. xliij. medicina omniū in festinatione
nebule: dicit. Q. forma panis infra quā cor
pus dñi continetur nebula vocatur. que me
dicina est p̄seruans ab omni infirmitate. Et
subiungit. Hic cibus sanus est ex operatio/
ne. quia operatur sanitatē in homine ipsum
in cōmunione sumentez deuote. Secundo
sanat nos deus medicus per medicinaz vo/

Symōis et iude.

cumentoꝝ. Omnia eniꝫ que mandauit dominus ⁊ que p̄dicauit quid aliud sunt q̄ꝫ medicamina animarum? Unde Sapieñ. xvj. dicitur. Neqꝫ herba: neqꝫ malagma sanat illos: sed tuus domīe sermo qui sanat om̄ia. Hinc Augusti. O medicinā omnibus consolentem. omnia tumētia cōprimentē. om̄ia tabescentia reficientē. omnia sup̄flua resecātem. omnia necessaria custodientez. omuia perdita reparantē. omnia deprauata corrigētem. Unde bene addidit ille sermonez domini esse medicinā qui dicebat Mat. viij. Tātum dic verbo ⁊ sanabitur puer meꝰ. ¶ N

¶ Tercio sanat deus medicꝰ per cordis sui incitamēta: hoc est per cordis affectiōes que sunt virtutes: vt est eiꝰ pietas. benignitas. misericordia. ⁊ charitas. que cor suuꝫ exuberare faciunt ad omnez gratiam exhibendaꝫ. vt quātumcūqꝫ faciliter cor eius nostris precibus pulsetur. oleum sue gratie nostris vulneribus infundat. Unde de eius misericordia ꝙ ipsa sanat dicitur Sapieñ. xvj. Misericordia tua adueniēs sanabit eos. De oībus autem subditur ibidez infra. Substantiā tuā ⁊ dulcedinez tuā quā in filios habes ostēdebas: scilicꝫ sanando infirmitates nostras: vocans dei affectiōes siue eius virtutes substantiā suam. eo ꝙ non insunt accidētaliter sicut nobis: sed insunt ei essentialiter quia non sunt aliud nisi deus. His ergo tribus sanat deus medicꝰ in hac vita peregrinatiōis nostre iufirmitates dispensatiue: tñ de eis in nobis aliquid licꝫ tenuiter derelinquēs vt humiliores cautiores nobisip̄is cognitiores p̄maneamus. Dicit autez dominus Albertus ꝙ deus sanat quadrupl'r. scilicet ab infirmitate p̄seruando. causaꝫ infirmitatis expellendo. sauitatem perditā reparando. sanitatē reparatam cōseruando. hec quatuor per diuinam gratiā deus operatur in nobis. quia per gratiā ab infirmitate preseruamur. vel infirmi iam facti per gratiam sanamur: ⁊ iam sani facti per gratiam cōseruamur. Ultimo sanat deus medicus in patria ad plenam ⁊ perfectaꝫ sanitatem: vt ibi sanati in perpetuū nunq̄ꝫ aliquid de infirmitatibus vel quibuslibet molestijs sentiamꝰ. Et hoc est qd̄ promittit nobis deus p̄ ysa. xlix. vbi dicitur. Longe effugabūtur qui absorbebant te. Hinc Apocal'. xxj. dicit. Absterget deus omnez lachrymā ab oculis sanctorum. ⁊ mors non erit vltra: neqꝫ luctus: neqꝫ clamor: neqꝫ vllus dolor erit vltra q̄ prima abierunt. Ad quā nos p̄ducat.

¶ XCIIII. ¶ Symonis ⁊ Jude.

Symon frater vester scio quia vir est cōsilij: ipsum audite. j. Macha. ij. Dicit Bern̄. Nec studium actionis bone: nec ocium contemplatōis sancte: nec lachryma penitentis accepta esse potuerunt illi: qui tanti habuit obedientiam vt vitam ip̄am q̄ꝫ obedientiaꝫ p̄dere maluit. vnde ex his q̄ passus est christus discimus quāta nos qui puri homines sumus oporteat pro obediētia perpeti p̄ qua ⁊ is qui deus est non dubitauit mori. Verba ergo p̄posita licet venerabis pater Matathias suis contribulibus de Symone filio suo dixerit. nos tamē verba predicta per sensum misticuꝫ altius intelligentes ex p̄sona christi ad celum ascendentis ipsa accipimus. Nec īmerito Matathias enim interpretatur donatus: signās christuꝫ qui super omnia dona est datum optimū descendens a patre luminuꝫ: vt ait Jacobus. qui ascendens in celum. post terguꝫ de Symōe apostolo dixit om̄ibus nobis verbum p̄posituꝫ. Symon frater vester scio quia vir c̄silij est ipsum audite. ac si dicat. Quia meam corporalem p̄sentiam habere non potestis: audite vestruꝫ fratrem tanq̄ꝫ meip̄m qui meis c̄silijs est imbutꝰ. ¶ O ¶ Volētes g̊ gloriosi huius principis audire cōsiliuꝫ sciendū ꝙ in virtute sui nomiuis Symō docet nos obedientiā. non qualēcunqꝫ: sed debitis appendicijs ⁊ circumstātijs adornatam. Nam in suo nomīe qd̄ est Symon hortat nos ad obedientiam. Symon enim obediens dicitur. In eo autem qd̄ dicitur vir consilij: insinuat nobis ꝙ eadem obedientia non debeat esse nuda: sed bonis circumstātijs esse vestita. Dicit enim Bernard. Obediētia simplex nō sufficit si suis stipata comitibus nō aderit. Et subiūgit. Ut ergo obedientia plena sit atqꝫ perfecta necesse est ipsam esse pu-

580

ram · voluntariã. humilem. patientez. fide/
lem. deuotam. diuine dilectiõis fortitudine
roboratam. He semptem conditiões in septẽ
psonis p̃figurate sunt. que vno eodemq; no
mine sicut ex diuinis colligim⁹ verbis. i. no/
mine Symonis sunt figurate. Legimus si/
quidẽ de symone mago. de symone cyreneo.
de symone leproso. d̃ symone machabeo. de
symone petro. de symõe chananeo qui ĩ ma
nibus est de symone on ye filio. Isti septem
illa septem que p̃diximꝰ p̃figurant. nõ om/
nes omnia: sed aliqui aliq̃. quedã remotiue.
quedã positiue. Ista p ordinem ꝓsequentes
primo dicimus ꝙ obediẽtia ad hoc vt sit ef/
ficax debet esse pura. vt solus deus sit in cau/
sa qui est causa causalissima. quicq̃d eniz ex/
tra deum agit̃ nihil valet. Sunt em̃ aliqui
qui oculũ cõsideratiõis extra deũ ad questũ
rei tempalis inflectũt qui solius ambitiõis
causa p̃latoꝝ mandatis obediunt. isti symo
nem magũ induũt. de quo dicit̃ Actu. viij.
Cum vidisset symon qꝛ p impositiõem ma/
nus apostoloꝝ daret̃ spũssanctus: obtulit eis
pecuniã: dicens. Date mihi hanc potestatẽ
vt cuicũq; imposuero manus accipiat spiri
tum sanctũ. Petrus dixit ad euz. Pecunia
tua tecuz sit in perditionẽ: quoniaz donũ dei
existimas pecunia possidere. nõ est tibi pars
neq; sors in sermõe isto. cor em̃ tuum nõ est
rectũ coram deo. Unde Mat. vj. dicit̃. Si
oculus tuus simplex fuerit: totũ cor tuũ luci
dum erit. oculũ intentionẽ vocans. Qd̃ ex/
ponens iterũ Berñ. dic̃. Sunt quoꝝ nõ est
simplex oculꝰ ⁊ receperũt mercedẽ suã. Se/
cundo obediẽtia ad hoc vt sit efficax debet es
se volũtaria. vt in difficilibꝫ ꝓmpte ⁊ hylari
ter impantibꝫ obediamꝰ non tanq̃ homini
bus sed sicut deo placere p oĩa cupiẽtes. co/
acta enim obediẽtia nõ hz meritũ apud de/
um. Hinc. j. Paral. viij. dicit̃. Scito deũ ⁊
seruias ei corde pfecto ⁊ aĩo volũtario. Qd̃
etiã Petrus aplus hortat̃: dicens. Proui/
dentes bona nõ coacte: sed spontanee s̃m de
um. neq; turpis lucri gr̃a: sed voluntarie. vt
testimoniũ Pauli. ij. Coꝝ. vj. nobis possit
veraciter adaptari dic̃. Testimoniũ illis p/
hibeo ꝙ sup̃ verticẽ volũtarij fuerũt. ¶ P
¶ Sed notandũ ꝙ nõ om̃is obedientia de
bet esse simplr̃ volũtaria. Cum eniz aliquid
de ꝓsperis ⁊ delectabilibꝫ p̃cipit̃: vt cum ali
cui ep̃atuz vel abbatiã vt accipiat p̃cipiatur
talis obediẽtia non debet esse simpliciter vo
luntaria: sed s̃m quid: hoc est s̃m aliquid. i.
s̃m voluntatez dei. Quod Gregorius pul/
chre nobis insinuat: ita dic̃. Obedientia si
de suo aliquãdo aliquid nõ habeat nulla est.
aliquãdo autez si de suo aliquid habeat mi/
nima est. verbi gratia. Cum hui⁹ mundi suc
cessus p̃cipiat̃ cum locus superior imp̃at̃ is
qui ad percipiẽda hec obedit: obedientie si/
bi virtutem euacuat si ad hec etiam ex pro/
prio desiderio anhelat. non enĩ in hac re ipse
obedit: sed suo desiderio obedit. Rursuz cũ
mundi despectus p̃cipitur: cuz opprobria cõ/
tumelie vel etiaz damna quelibet iubemur
nisi hec ⁊ ex semetip̃o animus appetat obe/
dientie sibi meritũz minuit. quia ad ea que
in hac vita despecta sunt inuitus nolẽsq; de
scendit. Debet ergo obedientia in aduersis
de suo aliquid habere. ⁊ rursuz in ꝓsperis d̃
suo aliquid nõ habere. quatenꝰ in aduersis
tanto gloriosior sit: quãto diuino ordini eti/
am ex desiderio iungit̃. ⁊ in prosperis tanto
sit verior: quãto in presenti ip̃a quam diui/
nitus p̃cipit gloriã funditus ex mente sepa/
ratur. Si ergo obedientie palmaz apprehen
dere veraciter nitimur: prosperis huius secu
li ex sola iussione inuiti: aduersis autez ex de
uotione militemus. Et sic patet quomõ de/
beat esse voluntaria. Sed heu p̃latoꝝ man
datis multi obediunt: sed inuiti ⁊ semp cnz
murmure. qui non solum nõ acquirũt meri
tum: sed penaz murmurantiũ incurrũt. Hi
tales induũt symonem cyreneuz. qui inuitꝰ
crucez dñi portauit: ⁊ cãdez in angaria baiu
lauit. ¶ Q Tercio obediẽtia deo grata de
bet esse hũilis. quã illi exoluũt qui p̃teritoꝝ
suoꝝ malorũ memores ⁊ p hoc humiles: eo
diuinis mandatis hũiliter obediunt. quo p
obedientie bonuz ad deum se posse redire cõ
fidunt. Recogitãt eniz ꝙ superbiẽdo de pa/
radiso eiecti sumus. ⁊ ideo sperant se p obe/
dientiam humilẽ reuersuros. Propter qd̃
nobis magnis peccatoribus consulit̃ Eccl̃i.
vij. Humilia valde spiritum tuũ: quoniam
vindicta carnis impij ignis ⁊ v̄mis. Et ido

Symõis 4 inde.

tanto amplius ⁊ ꝓfundius se hũiliãt: quã/to se peccando contra deum meminerũt ere/risse. Isti ergo symonem leprosum induũt: qui cum denm inuitauit leprosus nõ erat: ꝑ quia fuerat solo nomĩe leprosus vocatus. sic isti nomen sibi retinent peccatoꝝ qui etiam de ꝓpiciato peccato nesciũt esse securi. que sci licet humilitas quãto fuerit ꝓfundioꝝ: tãto est deo acceptioꝝ. De hac humilitate iteruꝫ dicit Bernñ. Homo homini ꝓpter deuꝫ se subĳciens cõmittit ei bonam voluntatẽ ꝫ su/am in deo formandaꝫ in sensu ⁊ spiritu hu/mili. Qõ etiam perfecti faciunt ipso Bernñ. dicẽte. Perfecti quiqꝫ ⁊ spirituales cum ad robur ⁊ firmamentũ pueniũt virtutum: per obedientie ⁊ subiectiõis virtutem ꝓmunt se semper: ac deficiũt in id qõ iucipientiũ est. ⁊ vnde infra se descendũt. inde ascendunt supꝫ se ⁊ humiliãdo se proficiũt. Quarto obediẽ tia nostra debet esse patiẽs. que videlicꝫ pa tientia semper in omni obediẽtia licet sit ne/cessaria. in his tamẽ est in quibus null9 fru ctus: nulla vtilitas cognoscit. frequẽti9 eri/mus impatientes murmurãtes ⁊ dicentes. vtquid iubemur hoc facere? que vtilitas in hoc facto? non attendẽtes qꝫ si nulla est vti/litas in executiõis effectu. est tamen vtilitas in obediẽtis affectu. Vnõ Bernñ. Sunt ali qui qui in his que vident licita obediũt: sed si quicqꝫ minus licitũ: minus vtile a priore videat iniunctũ: licite cõtradicere posse cre/dunt. nõ aduertẽtes obedientiã Abrahe vel Johãnis heremite. qui lignũ aridũ rigauit ⁊ siccũ animare voluit. vl certe Nucij abba tis. qui ꝓpter obedientiã filiuꝫ suũ in flumẽ iactare voluit. vel illius qui filium suũ in cli banũ ardentẽ ꝓpter obediẽtiã misit. In qui bus omnib9 nou solum nulla vtilitas visa est: sed etiam crudelitas ⁊ res illicita videbi tur. in quo non dicim9 qꝫ in omni illicito sit generaliter obediendũ. quia nunqꝫ ĩ his in quibus ledit9 cõscientia obedire tenemur. Vnde Bernñ. ꝑfectam obedientiã diffiniẽs dicit. Perfecta obediẽtia sit maxime in inci piente indiscreta. hoc est nõ discernere quic quid ꝓcipiat: sed ad hoc tantũ inniti vt fide liter fiat qõ a maiore ꝓcipiat. In his ergo que taliter vt dictũ est illicita vident. i. incõ ueniẽtia obediendũ est. ⁊ hoc agentes indu/imus symonẽ machabeũ. Sed nõ in talib9 illicitis que fieri oporteat cum peccato. Nã cuꝫ duplex sit illicitũ: scꝫ qõ inutile est ⁊ in/cõueniens. in illo obedire expedit: sed nõ in illo qõ facim9 cũ peccato: dicẽte Bernñ. Im ꝑfecti cordis ⁊ infirme ꝓfus voluntatis in diciũ est statuta senioꝝ studiosius discutere habere ad singula que iniũguntꝫ ⁊ exigere ꝏ quibuslibet rationẽ male etiam suspicari de omni ꝓcepto cuius causa latuerit. ℣ Quinto obedientia nostra sit fidelis. vt in his que facim9 ꝑ obedientiã veram fidez te neam9. non quãcunqꝫ fidem loquoꝝ: sed eaꝫ que est affectuosa ⁊ omniũ virtutũ emulato ria. quia quãtumcũqꝫ magna sit obediẽtia: nulla tñ est si nõ sit supꝫ fidei petrã fundata. De hac enĩ fide dicit Aug9. Nõ est alia iu/stitia hominis in hac vita: nisi ex fide viue/re que per dilectionẽ operat. De qua etiam dicit Greg. Sicꝫ supꝫ fundamẽtũ fabrica sic supꝫ fidẽ opa cõstruũtur. Vera aũt fides est que in hoc qõ verbis dicit moribꝫ nõ ꝓtradi cit. Fidei ergo veritatẽ in nostre vite cõside/ratiõe debem9 cognoscere. Tunc enĩ vere fi deles sum9 si qõ verbis ꝓmittim9 opibꝫ ad/implem9. que videlicꝫ in nostris ꝓfectib9 re cipit incrementũ. Fidelez ergo fidẽ nre obe/diẽtie tancꝫ fundamẽtũ substernẽtes symo/nem petrũ induim9. qui ꝓpter fidei firmita/tem dict9 est a dño petr9. Quarto obedientia nra debet esse deuota: vt ĩ deuotiõe feruẽtes cũ affectu deuotissime qõ ꝓcipit impleam9. semp pre oculis habẽtes. nõ tã id qõ agim9 ꝑ quo agẽdo intẽdim9. ⁊ sic ĩduim9 symonẽ chananeũ q̃ interp̃tat zelator. chanaan enim zel9 dicit. inde chananeꝰ q̃si zelator. zel9 enĩ serios9 seruoꝝ dicit. quẽ zelũ illi hñt qui in serioso seruoꝝ ea q̃ ꝓcepta sunt firmiter exe/quũtur. hos tyrones qui serioso zelo seruẽt monet Bernñ. di. Nõ vos terreat hũane fra gilitatis defect9: si qñ sarcina mandatoꝝ vi res nras excedere videat. ⁊ scitote qꝛ q̃ cõfi/dũt in dño mutabũt fortitudinẽ. nõ ẽ enĩ ĩ nobis: ꝑ ĩ deo dz eẽ fortitudo nra ⁊ ĩ ei9 obe/dite fortitudie. Cui igit alicui fri aliq̃d gra/ue ꝓcipit: dicat vtl frat ĩ corde suo. Fortitu do mea deꝰ mea ⁊ dñs mea9. ⁊ iõ hũano defectũ

aggrediar qd̄ diuīa fortitudo perficiet. sicut de quibusdā in matre nostra regula dicitur. mox vt aliquid a maiore precipit̄ ac si diuinitus imperet̄ moram pati nesciunt in faciendo. ⁊ sic imitatores isti⁹ principis erimus qui res corpus ⁊ animam in obedientia posuit propter deū. Hic inserendu3 est si quid de eius vita vel passione volumus enarrare. ¶ S ¶ Septimo obedientiā nostram diuine dilectiōis fortitudine roborem⁹: per quam toti ⁊ ex toto accensi ⁊ fortitudine roborati nostrā obedientiā ad formā ⁊ exēplu3 obediētie dñi disponemus. Deus autē3 suam obedientiā flore triplici adornauit. Obediuit enim patri liberaliter. totaliter. dulciter. Liberaliter quia in omni sua obedientia nihil vnq̄3 ꝓpter se fecit nec qd̄ sibi foret vtile sed qd̄ nobis. Totaliter etia3 obediuit. q̄a omne qd̄ est ipse: ⁊ qd̄ habuit pro nobis patri in sua obediētia offerebat: nihil omnino ex omnibus sibi seruans. Dulciter obediuit vt in passione crudelissime mortis. nec contra patrem: nec cōtra tortores: nec cōtra eos pro quibus pertulit murmuraret. Sic etiā bonus obediens suam obedientiā deo exhibeat ad quadraturā ⁊ linea3 obedientie dei nostri. Sic eni3 monet ⁊ hortat̄ Iud. vij. Qd̄ me videtis facere omnes facite. exemplū em̄ dedi vobis vt ⁊ vos ita faciatis. Ut ita facientes induam⁹ septimū Symonē. i. Onye filium: qui vis mea domin⁹ interpretatur. quia talis ⁊ tanta obedientia nō per vim nostram que nulla est: sed per vim domini adimpletur ⁊c̄.

¶ XCV De eodem. sermo. ij.

Iudas fortis viribus a iuuentute sua sit nobis princeps: vt sup̄. Dicit Augus. Cōfitemur siue deu3 laudantes siue semetipsos accusantes: pia est vtraq3 confessio. siue cum rep̄hendis te quia non es sine peccato: siue cum illum laudas qui nō potest habere peccatum. Que verba optime congruunt thematī ꝓposito. Iudas enim cōfitens siue laudator interpretat̄. ¶ T ¶ In quibus verbis instruimur de duplici confessione facienda. Prima debet fieri de nobis. secunda de deo. Prima est proprie cōfitentis propria mala. secūda laudantis dei beneficia. Debet autem vtraq3 esse fortis. qd̄ docemur ī eo ꝙ Iudas fortis viribus dicitur a iuuētute sua. vt in eo qd̄ dicit̄ Iudas moneamur de confessiōe. in eo autem qd̄ fortis dicit̄ monemur de confessiōis bone cōditione. vt sicut in priori sermōe Symon monuit de obediētia: consiliu3 v̄o monuit de appēdicia siue de appendicijs: sic in isto sermone Iudas monet de confessiōe. fortis viribꝰ de bonarū conditionū insinuatiōe. Si em̄ confessio nuda fuerit nihil placet. Huius ergo verbi occasione duo dicemus per ordinem. Primo de confessiōe ꝓut signat peccatoru3 accusatōem. secundo de ꝯfessioue ꝓut signat dei laudatiōem. Primo eni3 sunt mala nostra extirpanda. secūdo virtus dei laudāda. Primo cōfitendo peccata purgemus vt postea deum laudem⁹. quia vt dicit̄ Eccl̄i. xv. Non est speciosa laus in ore peccatoru3. Ut ergo cōfessio de peccatis nostris faciēda deo possit esse grata ⁊ accepta: adeo vt ꝑ ea3 statim remissiōem peccatoꝝ a domīo consequamur: quīq3 debet habere circūstantias ip̄am confessionem per omnia sanctificantes. Debet enim esse integra. volūtaria. discreta. excogitata. et amara. que quinq3 intelligūtur in hac dictiōe iudea. ita videlic3 vt quelibet illarum literarū dictiōem integra3 representet. que si omnia cōueniunt nostrā confessionem sanctificant. sicut dicitur in p̄s. Facta est iudea sanctificatio eius. ac si dicatur. Iudea. i. circumstantie per has literas designate est sanctificatio confessionis. i. sanctificat confessiōem. Primo ergo vt nostra confessio sanctificet. i. sanctos nos efficiat deb3 esse integra: vt oīa cōmissa sine exceptōe: sine diminutōe fideliter exponam⁹. hoc facere monemur in p̄s. Effundite corā illo corda vr̄a. Glo. effundite. i. totū extra fūdite. Treñ. ij. Effunde sic̄ aquā cor tuū. Aug. Caueas ne verecūdia duct⁹ diuidas ꝯfessiōe3. Quare? Quia de⁹ sūme bon⁹ ⁊ sūme ꝑfect⁹ non pōt opus facere imꝑfectū. aut em̄ totū hoīe3 sanat: aut nihil. Vñ versus. Larga dei pietas veniā non dimidiabit. Aut nihil aut totu3 propiciando dabit. Et ratio huius est. quia

si omnia dimitteret vno retento: ex hoc solo adhuc esset auersus a deo. ⁊ hec prima cōditio signata est per primā literā i in hac dictione iudea. // Vi Secundo confessio nostra debet esse voluntaria: vt ex propria deuotione motus confiteat̄ seipsum sincere ⁊ volūtarie accusans vt nō sit sicut cōfessio achor qui coactus est qd̄ fecerat ꝯfiteri. Unde p̄s. Ex voluntate mea confitebor ei. Hinc Eccl̄. xxvij. Confiteberis viuens viuus et sanus. Qui enim viuus ⁊ sanus cōfitetur. voluntarie vtiq̄ cōfitetur. Nihil enim est domino gratum qd̄ coactum dño exhibetur. ⁊ hec circumstātia confessionis in litera v que est secundum in hac dictiōe iudea denotat̄. Tercio ꝯfessio nostra debet esse discreta vt distincte ⁊ sepatim peccata singula cōfiteātur. De qua discretiōe dicit p̄s. Lauabo ꝑ singulas noctes lec. me. lachry. me. stra. meū rigabo. ac si dicat. Lectuz cōscientie mee lauabo per singulas noctes. i. per singulas tenebras peccatorū. Unde Treñ. iij. Diuisiones aquaruz deduxit oculus meꝰ. Qd̄ exponēs Grego. dicit. Diuisas ex oculis lachrymas ducimus: quādo peccatis singulis penitēdo et cōfitendo dispartitas lachrymas deo damꝰ. Et hec circumstātia in litera d intelligit̄. que in tercio loco huius dictiōis iudea ordinez suum tenet. Quarto cōfessio nostra debet esse excogitata siue p̄meditata. vt non quicq̄d in buccam venerit euomamus: sed cuz magna p̄meditatiōe que cōfitenda sunt p̄conciptiātur. Et hoc facere monemur Eccl̄i. xxxij. cum dicitur. Precurre prior in domū tuam ⁊ illic aduocare: ⁊ illic lude: ⁊ illic age conceptiones tuas. Qd̄ ⁊ fecit Ezechias cum dicebat. Recogitabo tibi om̄es ānos meos in amaritudine anime mee. Hinc Hiere. viij. Auscultaui: nemo qd̄ bonuz est loquit̄. nullus est qui agat penitētiā super peccato suo: dicens quid feci. Itez ysa. lvij. Non est qui recogitet in corde suo. Sz vt ait Bernard̄. sunt qui quasi fabulam cōfitendo narrant peccatorū suorum hystoriam ⁊ egritudines anime sue sine cōfusiōe enumerāt. Et hec circumstantia in quarta litera huius dictionis iudea scilicet e collocat̄. // X Quinto cōfessio nostra debet esse amara: vt tanq̄ reus districto dei iudicio se rep̄sentet cōfessori suo tanq̄ deo super omnibus confusiōibus suis amarissime se accusans. qd̄ faciebat Job x. dicens. Loq̄r in amaritudine anime mee. dicam deo: noli me condemnare. Ezechiel̄. xxj. In amaritudine ingemiscēs. Itez Hiere. lv. Statue tibi speculam. pone tibi amaritudinem. dirige cor tuuz in viam directaz in qua ambulasti. Ad quam amaritudinez facilime ꝑuenimus: si damna que ex peccatis incurrimus: et maxime dei offensam iusto pondere estimamus. Si ergo has quinq̄ circumstātias per quīq̄ literas huius dictionis iudea designatas in nostram cōfessionem assumimꝰ: erit vtiq̄ iudea sanctificatio nostra. Induamꝰ ergo cōfessionem istaz cū suis appēdicijs: cōfitentes dño et dicētes illud. ij. Paral̄. xxxvij. Tu domīe s̄m bonitatem tuam ꝓmisisti penitentiā remissiōis peccatorum. ⁊ tu domīe iustorū nou posuisti penitentiam iustis Abraham ysaac ⁊ Jacob: his qui tibi non peccauerūt: quoniā peccaui super numerum arene maris. multiplicate sunt iniquitates mee: statuens abomioationes ⁊ multiplicās offensiones. et nūc flecto genua cordis mei: precās a te bonitatem tuam domine. Peccaui domine: peccaui. et iniquitates meas cognosco. Peto rogās te domīe remitte mihi: ne simul perdas me cū iniquitatibus meis. Si sic cuz hac iudea ex ꝓfundo cordis cōfitebimur domīo: omniuz iniquitatū nostrarum non recordabitur amplius. ⁊ erit ista iudea sanctificatio nostra. qz benignus ⁊ misericors est. et placabilis sup malicia ⁊ misertus nostri: dicet nobis illud Hiere. xlv. Jam placatus sum super malo quod feci vobis. Et subiūgens illud. ij. Re. xxiiij. Sufficit nunc: contine manum tuaz. scilicet a cōfessione peccatoruz. Item Prouerbio. xxvij. Sufficiat tibi lac caprarum. Quid ꝑ capras nisi peccata. quid per lac nisi cōfessio. que de peccatis tanq̄ lac de capris extrahitur. Ac si dicat. Sufficiat tibi confessio peccatorum. In quorum verboruz virtute infunditur nobis plena et perfecta remissio omnium peccatorum. quibus dimissis anima que ociosa esse non poterit sentiēs conscientiaz serenatam statim ꝯuertit se ad

confessionez laudis referens gratias largitori. sic enim iubemur in ps. Immola deo sacrificium laudis. Et illud. Sacrificauz laudis honorificabit me. ¶ Secundo ergo dicendū est de secunda confessiōe: scilicet laudis. Hec autem cōfessio laudis diuersificatur ꝑm diuersitatem eorū ꝓ quibus laudes domīo cōfitemur. Sunt autem quinqz genera laudis. Cōfitemur enim domīo laudes ex creaturarū speculatione. ex beneficiorum cōsideratione. ex eorū que ꝓ nobis in semetipō fecit deus estimatōe. nostre glorificationis meditatiōe. et ex dei ām̄itatione. Primo dico laudes cōfitemur ex creaturarum speculatōe. cum deuota mente speculamur creaturas istas corporales magnitudinem: pulchritudinez: multitudinē earū admirantes: necesse est ex earū intuitu earū artificem collaudare. sicut cum videmus mirabilem imaginez bene ornatam ⁊ decenter parataz laudamus artificem qui hanc fecerat: iuxta illud Eccli. ix. In manu artificum opera laudant. Quorū speculatiōem docet Bernardꝰ. dicens. Tria in magno opere huiusmodi cōsiderare debemus. videlicz quid sit. quomō sit. ad quid sit constitutuz. Et in esse quidē rerum ineffabilis potētia cōmendatur qꝫ tam magna: taz multa: tam multipliciter: tam pulchra: tā magnifice sunt creata. In medio autē sapientia singularis relucet qꝫ hec sursum: illa ꝯo deorsuz: alia autem in medio ordinatissime sunt locata. Si ꝯo ad quid factus sit mediteris: occurrit tā vtilis benignitas: tam benigna vtilitas: que etiam ingratissimos quosqz potest obruere. potētissime ergo ex nihilo omnia: sapientissime pulchra: benignissime vtilia sunt creata. Quis ergo hec considerās se potest a cōfessione laudis cōtinere: laudantes dominū ⁊ dicentes. Bene omnia fecit. Secūdo laudes dño cōfitem̄ dño ex beneficiorum cōsideratione. Cum enim cōsideramus quāta nos misericordia ꝓuenerit. qꝫ benigne expectauerit qꝫ dulciter mala nostra indulserit. qꝫ crebris visitatiōibus ꝓmouerit. quātas ingratitudines dissimulauerit. quātas occasiones bene agendi ministrauerit. quis seī horuz cōsideratione continere valeat a confessiōe laudis ⁊ a gratiarūactōe. Hempe vt ait Bern̄. Qui existorū intuitu non mouet ⁊ non excitatur: non modo dormit sed mortuꝰ est. Idē Bern̄. Felix anima que beneficia dei sibi colligere ⁊ ante mentis oculos digna cum gratiarūactione reducere curat. nō dubiū quin excitet ad laudandū beneficiorū cōsideratio. Et iterum. Sic onerat me beneficijs ⁊ miseratiōibꝫ suis deus obruit: vt aliqd onus sentire non possim nisi dona sua. De hac cōfessione dicitur in ps. Confitebit tibi cum bene feceris ei. ac si dicatur. Cū quis beneficia intuetur: facile est laudare eum qui contulit illa. Tercio cōfitemur laudes deo ex eorū que in se exhibuit nobis estimatōne. Cum enim eius beneficia altius intuentes: estimamus quid quāta ⁊ qualia in se ⁊ ꝓ se exhibuit nobis deus: merito non capimus nos preleticia. considerātes tam inestimabilem: ineffabilem cumuluz gratiarum. Deus enim dedit seipsum nobis tripliciter. in incarnatione ad redemptiōem. in cibo ad redemptoris confortatōem. in spiritu sancto ad sanctificationem. ex quorum estimatiōe affectus hominuz ita dilatatur: magnificat: ⁊ inflammatur: vt in deuotione laudis ꝓrumpat homo in affectum inexplicabilē: dicens deo illud. ij. Reg. vij. Magnificet nomen tuum deus vlqꝫ in sempiternuz. Quia sicut Sapien. ix. dicit. Magnificasti populū tuuz et honorasti. Et sic insaniens homo in affectu cōuertit se ad omnez hominem. dicēs. Magnificate dominū mecum: ⁊ exaltemus nomen eiꝰ in idipm. ac si dicat. Sic ipse se paruum ⁊ humilez ꝓpter nos fecit: sic nos ex hoc ipo faciamus eum magnū. vt quāto minorem se ꝓ nobis fecit: tanto maiorē ipm in affectu nostro faciam⁹. Unde Bernardꝰ. Quanto ꝓ me paruuz se fecit: tanto mihi maior est. ⁊ quāto ꝓ me vilior: tanto mihi charior. De hac cōfessione dicit in ps. Cōfitebor tibi in seculum quia fecisti. Et illud. Cōfitemini dño qm̄ bon⁹. Nisi em̄ abyssus infinite bonitatis sue fidelissimū cor suū coegisset: nunqz se totū ⁊ taliter ⁊ toties exinanisset. ¶ Quarto cōfiteamur laudes domīo ex glorificatiōis nostre meditatione. Suspensi enim per meditatiōem illuminatā

De omnibus sanctis

eternā glorificationē quō ꝑticipes erim⁹ diui ne nature ⁊ q̄liter īmergimur in abyssuꝫ glo rie dei: qui cuꝫ sit eternus in eternū erimus gloriosi. hec ⁊ similia si adiuti per gratiā me ditabimur: merito deū ex ꝓfundo corde lau dabimus: ⁊ laudando cōfitemur ei laudes: dicētes. Cōfitebor tibi dn̄e deus me⁹ ī toto corde meo. Quare? quia glorificabo nomē tuuꝫ in eternum. ac si dicat. Propter hoc ti bi laudes cōfitemur ꝙ ad hoc nos creasti vt in familiā tuam deputati: te debeamus lau dare in eternum. Nos enim sumus illi de quibus dicit domin⁹ per ysa. xliiij. Populū istum quez mihi formaui laudem meā nar rabit. De hac gl̄ia nr̄a dic̄ Bet̄. Ibi cumu lus felicitatis. ibi supeminens gloria. ibi su pereffluēs beatitudo. Quinto ꝯfiteamur do mino laudes ex ipsius dei cōtemplatiōe. Et quia ad veruꝫ sue essentie in hac vita nemo ꝯtemplando proficit: dicente dn̄o ad Moy sen. Non videbit me homo ⁊ viuet. ideo ei⁹ bonitatem. pietatem. benignitatē. charitatē. humilitatez. sublimitatez āmiremur. ⁊ am mirando cōtemplemur quousqꝫ in deuꝫ su spensi ad maiestatem stupeam⁹. ad charita tem ferueamus. ad eternitatez sustineam⁹. ad abyssum iudiciorū paueamus. ⁊ reuersi ad nosmetipos in ebrietate spirit⁹ dicamus Confitebor tibi quia mirabiliter magnifica tus es. Et iterum. Laudate eum ꝑm multi tudinem magnitudinis eius. Quia singu lorum iam dictorū magnitudines sunt infi nite. Et quia eadē omnia in singulari nume ro ponūtur: ex hoc innuit ꝙ vnuꝫ om̄ia sunt in deo. qd̄ ex hoc innuit quia magnitudo po nitur in singulari. Laudem⁹ ergo deum ꝑm magnitudinez charitatis: bouitatis: pieta tis. que in deo sunt om̄ia infinita. Vn̄ Gre go. predictū verbuꝫ exposuit: dicēs. Ille de um ꝑm multitudinem magnitudinis maxi me laudat: qui se succūbere in ei⁹ laudis ex pletione cōsiderat. De hac confessione dicit Bernard̄. Prima ⁊ maxima contemplatio est admiratio maiestatis. et hoc requirit cor purgatum: vt a vicijs liberum atqꝫ exorna tum peccatis facile ad superna leuet. interdū qꝫ ꝑ aliquas morulas stupore ⁊ extasi suspē sum teneat admirantem. Prima confessio vocatur laudatio. secunda gratiarū actio. ter cia magnificatio. quarta admiratio. quinta supexaltatio siue supglorificatio. De quibꝫ vltimis duobus dicitur Daniel̄. iij. Bene dictus es in templo sancto glorie tue: et su perlaudabilis ⁊ supgloriosus ī secula. Tūc autez maxime hec supexaltatio in cordibus nostris generatur: quādo ipsa deuotio intā tum proficit vt vires nostras ⁊ posse nostrū violenti quodam affectu trāsgrediatur. non manens infra terminos suos: sed plus lau dare volumus q̄ꝫ possumus discurrentes et verba querentes per que affectum nostrum iam dilatatuꝫ ⁊ magnificatum valeam⁹ ex primere. ⁊ cuꝫ non valeamus verba equiua lentia affectui inuenire deficimus in loquē do. Et hoc est qd̄ dicitur Eccl̄i. xliij. Glori ficantes dominū quātumcūqꝫ poteritis su perualebit adhuc ⁊ āmirabilis magnificen tia eius benedicentes dominū. exaltate illuꝫ quātum potestis. maior est enim omni lau de. Et subiungit. Ne laboretis. non eniꝫ cō prehendetis. Quis videbit eum et enarra bit: ⁊ quis magnificabit euꝫ sicut est ab ini tio? Multa abscōdita sunt maiora his pau ca vidimus. hoc ergo deus pro maxima lau de accipit cū discurrētibus nobis nulla ver ba inuenimus qui affectū nostrum exprime re valeāt deficimus obmutescendo. In hoc affectu fuit sponsa in Cantic̄. cum dicebat. Dilect⁹ meus mihi ⁊ ego illi. In quo trun cato sermone multuꝫ dicere voluit ⁊ minus dixit. De hac laudis confessione dicit Gre go. Diuine laudis facta tunc verius exple mus: cum hoc nos explere non posse cogno scimus. tunc facundius laudes eius loqui mur: cuꝫ ab his obstupescēdo obmutescim⁹ Quam laudem nos doceat sapiētia patris Jesus christus.

XCVI De omnibus sanctis.

Memores estote quō salui facti sūt p̄res nostri. j. Mach. iiij. Dicit Augus. Si cut deus in celesti gloria electis suis ⁊ dile ctis prebet et exhibet se speculum eternaliter perfruendi: sic in vita sanctorū quos p̄misit

dat nobis ſpeculuꝫ ꝓueniendi. ¶ Ad ¶ In
vbis ergo ꝓpoſitis tria poſſum⁹ intelligere.
ſcilicet ſpiritusſancti exhortatōem. exhortati/
onis informationē. noſtre fiducie erectionē.
¶ Primū ibi ¶ Memores eſtote. in quo ad me
moriā habendā de ſanctis exhortamur. ¶ Se/
cundū ibi: quomō ſalui ſunt. in quo ꝑ exem/
pla ſanctoꝝ informamur. ¶ Tertiū ibi: patres
noſtri. in quo et nos de ſanctitate fiduciam.
¶ Cum enim dicat ꝙ patres noſtri de quoꝝ
carne et ſanguine ꝓcreati ſumus ſalui facti
ſunt fiducia noſtra erigit⁹ vt et nos ſperem⁹
nos poſſe ſaluari. ¶ Sciendū ergo ꝙ omniuꝫ
ſanctoꝝ ſub vna celebratōe veneranda ſolē/
nitas nobis ꝓponitur ꝓpter duo. ſcz ꝓpter
electionem ⁊ imitationeꝫ. ¶ Primo dico ſan/
ctorū memoria nobis ꝓponitur ꝓpter electi/
onem. vt videlicꝫ deuote rimantes ⁊ diligē
ter inquirētes ſinguloꝝ vias: ⁊ vitas eliga/
mus ex omnib⁹ quē vel quos valeam⁹ facili
us imitari: cuius vel quoꝝ vie ⁊ vite ſimus
magis diſpoſiti. ¶ Dicit enim ¶ Grego. ꝙ licꝫ
omnes ſancti ad vnū finem ſcz beatitud inē
tenderint: diuerſis tamē vijs ⁊ exercitijs eā
dem ſunt beatitudinē cōſecuti. ¶ Hā vt idem
dicit. ¶ Patriarchꝫ per viam fidei. ꝓphete ꝑ
per viam ſpei. apoſtoli charitatis. martyres
cōſtantie. cōfeſſores ſobrietatis. virgines ꝑ
caſtitatis viam ad celoꝝ regna principali/
ter puenerūt. ¶ Principaliter aūt dico. quia
licet omnes hꝫ virtutes omnes ſancti habu
erunt: ſic tamen generaliter ſunt oīm: vt ſin/
gule ſint ꝓpꝛie ſinguloꝝ. ¶ Nos ergo cupiētes
eos ſequi ad gloriā hec ſancta exemplaria de
uote intuētes diligenter cōſideremꝰ cui vir
tute vie ⁊ vite nos poſſim⁹ facilius adapta
re. ⁊ cui ex omnib⁹ nos habiliores inueneri
mus: eandē ꝑe ceteris imitemur. ¶ Si enim
oīes hoīes ad omniū virtutū ⁊ gratiaꝝ
exercitia eq̄liter ſe haberent: deus qui medi/
atoꝛ eſt omniū ſpirituū non prohiberet ali/
quos ab aliquibus exercitijs ad que exercen
da alios exhortat. ¶ Unde cū in vna ꝑe ſcri/
ptura dicat. vacate ⁊ videte quoniā ego ſuꝫ
deus. ¶ Si hoc ad omnes diceret: non in alio
loco diceret in ¶ Prouer. xxv. ¶ Qui ſcrutatoꝛ
eſt maieſtatis opprimet a gloria. ¶ Itez Eccl.
iij. ¶ Maiora te ne quesieris. ¶ In quibus eui/
denter innuit⁹ ꝙ ſimpliciorib⁹ ſimpliciora
et ſubtilioribus ſubtiliora: debilioribus re/
miſſiora ſiue facilioꝛa: fortioꝛib⁹ fortioꝛa ꝓ
qualitatē ſinguloꝝ ſunt ꝓponenda ⁊ ꝓpoſi
ta imitanda. ¶ Que autē ſinguli ꝓportionata ſi/
bi debeant ꝓportionabiliter coaptari: docet
Eccl. iij. ¶ Fortioꝛa te ne ſcrutatus fueris: ſed
que ꝑcepit tibi deus illa cogita ſemp. ¶ Non
enim neceſſariū eſt tibi ea que abſcōdita ſunt
videre oculis tuis. ¶ Qđ euidēter nobis ſal/
uatoꝛ innuit: qui verba ⁊ exēpla populo mi/
niſtrans: nūc ad cāpeſtria: nunc ad mon
tium cacumīa aſcēdit. vt ꝓ diuerſitate hoꝝ
minū diuerſitatē gratie in prædicādo popu/
lo miniſtraret. ¶ Quā diuerſitatē apoſtol⁹ eti
am innuit ¶ Hebre. v. cuꝫ quibuſdā infirmis
dicit. ¶ Facti eſtis quibus lacte opus ſit nō ſo
lido cibo. Et ſubiūgit. ¶ Perfectoꝝ autez eſt
ſolidus cibus. ¶ Hinc ¶ Grego. in cura paſto/
rali dicit. ¶ Non vna eademq̄ exhortatio om
nibus cōgruit. quia nec cunctos par moꝝ
qualitas aſtringit. ſepe nanq̄ alijs officiūt
que alijs ꝓſunt. quia ⁊ ple⁊q̄ herbe que hec
animalia nutriūt alia occidūt. ⁊ medicamē
tum qđ alteri vires minuit: alteri vires iun
git. ⁊ panis qui vitas fortium roborat: puu/
los neçat. ¶ Hec ergo diuerſitas que ſeruare
conſulit⁹ in diuerſitate moꝝ: ſeruetur etiaꝫ
in exemplis ſanctoꝝ. vt parui parua: ma/
iores maiora: maximi maxima exemplaria
mentis ſue oculis anteponāt. ¶ Hec ergo eſt
prima cauſa ꝓpter quā omnes ſancti ſub
vna veneratiōe nobis ad memoriaꝫ reuocā/
tur: vt ex omnib⁹ eorum ſtatibus eligamus
cui exemplari nos poſſimus cōpetentius co
aptari. ¶ ℬ ¶ Secundo omniū ſanctoꝝ
veneranda ſolēnitas nobis ꝓponitur ad eo/
rum imitatiōem. vt quem ex oīb⁹ elege/
rimus in ipo electo diſcamus quibus eum
paſſibus ⁊ exercitijs ſequi debeamus: vt eis
ꝓnumerati ⁊ nos ſancti fieri valeam⁹? quia
et nos ad hoc vocati ſum⁹? vt ſanctificemur.
dicēte apoſtolo. j. ¶ Theſſal. iiij. ¶ Non enim de/
us nos vocauit in immundiciaꝫ: ſed in ſancti/
ficationē. ¶ Quō aūt ſanctificari debeam⁹? do
cemur in hoc nomie qđ eſt ſanctuꝫ: qđ quin
q̄ ſignat per que omnia trāſire nos oportet
ſi ad magnam ſanctitatis vitam cupimus

De omnibus sanctis.

puenire: q̄ sunt ista. initiū. mundū. firmuz. sanguineū. ⁊ igneum. Quorum primuz ponit apostolus. tria sequentia Dyonis. de diuinis nominibus. quintū ponit ysaias: vt patebit in sequētibus. Per primaz sanctificatiōem sancti sunt homīes bone volūtatis: soluz ad hoc habentes ꝓpositū cōuertendi. per secūdam significationem scilicet munduz sancte sunt virgines. per terciaz scilicet firmū confessores. per quartaz scilicet sanguineū martyres. per quintā scilicet igneū apostoli. que licet omnia sint omniū: sunt tamen singula singulorū cum quadā excellentia. Uleri⁹ tamen sanctificamur si de die in diem per gratiam dei ꝓmoti virtutem omniū istoruz in vnius hominis vita perficim⁹ ⁊ implemus. vt per primaz sanctificationē bonam vitam inchoemus. per secundam inchoatā mundemus. per terciā mundatā bonis operibus exercitemus. per quartam tanq̄ inutiles serui tribulatōes portemus. per quintā vitam nostrā in charitate cōsūmam⁹. Primā ergo sanctificationē cōsequamur per boni ꝓpositi inchoationē. secundā per penitentiā ⁊ contritionem. terciā per bonorū operum exercitationem. quartā per tribulationez. quintaz per dilectionē. Cupientes ergo sanctificari primo ingrediamur boni ꝓpositi inchoatōnem in animo nostro firmiter statuentes. vt relictis vicijs ⁊ peccatis velimus domīo de cetero cum omni diligētia adherere. Qd̄ cuz veraciter animū hominis possederit: statim ex hoc initio sumus sancti. Uñ apostol⁹ Ro. viij. Scimus quoniaz diligētibus deuz ⁊c. vsq̄: his qui ꝑm ꝓpositum vocati sunt sancti. Qd̄ exponēs Gerñ. dicit. In verbo apostoli non te terreat nomē sanctitatis: quoniam non ꝑm meritū: sed ꝑm ꝓpositū. non ꝑm affectionem: sed ꝑm intentionē sanctos vocat. illam eniz quam putas sanctitatem nec Paulus incorruptibilis manēs adhuc corpore arbitrabatur se comp̄hendisse. ¶ L.

Sed diceres. quid est ergo ꝑm ꝓpositū esse sanctū. Audi tu: si ꝓposueris in corde tuo declinare a malo ⁊ facere qd̄ bonum est. tenere qd̄ cepisti ⁊ proficere semper in melius: et si quid aliquādo minus recte feceris vt est humana fragilitas: nō in eo ꝑsistere sed emendare pro viribus: eris sine dubio sanctus et tu. Sed tibi adhuc clamare sit necesse. custodi animā meam quoniā sanctus sum. Et talibus sanctis ꝑm ꝓpositū vt ait apostolus: omnia cooperātur in bonuz. an non peccatū qd̄ humiliat: qd̄ timoratū facit: qd̄ tantū cooperatur in bonuz? Si ergo hoc nomen sanctitatis veraciter cordibus nostris insederit non differimus ꝓpositū: sed sine mora conuertimur in opera. ⁊ sic ꝑm nomen aggredimur sanctitatis. Secundo notanduz q̄ ꝑm nomen sanctitatis aggredimur si bonū propositū applicamus ad opa exhaurientes et mundātes cōscientiā a cōmissis. qd̄ cum facimus ꝑm nomē ꝓut mundū signat sanctuz induim⁹. vt non solū sancti simus ꝑm propositū. s̄ ꝑm q̄ sanctū mūdiciaz signat sum⁹ sancti. ¶ D. Ad verā aūt ⁊ ꝑfectam mūdiciam in nobis faciendā septez exercitia requirunt. Oportet em̄ in vera penitētia concurrere cordis cōpunctionē. oris cōfessionē. operis satisfactōem. volūtatis suspensionē. ablatoꝝ restitutiōem. offensarñ remissionē. omniū istoꝝ cōtinuationē. quia si de omnibus his vnū defuerit: penitētia non est vera. Sane hoc dixerim si tp̄is oportunitas hoc admittit. si v̄o tempus nō aderit prima particula sufficit ad salutem. Uñ plerique omissis multis his ꝑticulis bñ se penituisse estimant: quoꝝ tamē penitētia min⁹ habet. nec per eaz quātū sufficit sūt mūdati. De quibꝫ dicit Prouer. xxx. Hec est geueratio que sibi mūda videt nec tamē lota est a sordibus suis. Q autē hec septem plenā in nobis mūdiciam ꝑficiant: dicit Leuiti. xiiij. Aspergat qui mundādus est septies. Qd̄ etiā figuratum legim⁹. iiij. Reg. v. vbi Helizeus dixit ad Naaman leprosuz. Uade ⁊ lauare septies in iordane ⁊ recipiet sanitatē caro tua atz mundaberis. qd̄ spūaliter mūdandis dicit. De his septē adhuc dicit Eccl. Da septem ꝑtes. Q aūt ꝑ mūdiciā ad sanctitatē ꝑueniamus: ostēdit apl̄us. ij. Corin. vij. cū dicit. Mūdem⁹ nos ab om̄i inquinamēto carnis ⁊ spiritus perficiētes sanctificatōez in timore dei. Tercio sanctū idem est qd̄ firmū. qd̄ ad sanctitatē in nobis ꝑficiēdā necessario sequitur ad predicta. quia postq̄ per primam

sanctitatem facti sumus sancti bonū inūciā
do. per secundā sanctiones facti sumus a pec
catis nos mūdādo. per terciū scz firmuz nos
amplius sanctificem? malo resistēdo: ne ite
rum illabamur. ¶ Hec autem firmi
tas tripliciter exercet. scilicz in malorum re
sistentia. bonorū efficientia. aduersorum to
lerantia. Qui enī malo resistit viriliter: bo
na operat fideliter: tribulatiões sustinet hu
militer. fortissimus est et firmissimus coraz
deo. Primo ergo si sancti fieri cupim? cum
predictis: scz initio z mundo: simus etiā fir
mi. vt quotiēs vicia siue carnalia siue spiri
tualia impugnauerīt eis viriliter resistam?
nullū additū pbētes: ꝫ reluctādo singul'nō
verbo z lingua: sed opere et veritate dicam?
illud Eccli. xxxiij. Qui baptizat a mortuo
z iterum tangit mortuū quid pdest lotio il
lius? Et illud Cantic. ij. Laui pedes meos
quomō iterū inquinabo eos? Q si dixerit il
lud Hiach. Quomō poterimus tam mul
tis z tam fortibo resistere tam pauci? Quia
vt dicit Bern̄. Nihil in homine purū pote
rit inueniri ab intus manat de corde exit pe
stiferū vir?: ac deinceps corpus occupat vni
uersum. z inimici nostri mille nocendi arti
bus corda hominū temptare nō cessant. Et
respondet Bern̄. Q licet vndiqz viciorū in
citamentis perefluamus. verūtamen in no
bis est si vinci volumus z nemo nostrum in
hoc certamīe deficiet inuit?. qō in pncipio
omnis scripture: scz Gen̄. iiij. innuit. vbi di
citur. Sub te erit appetitus tuus: z tu dña
beris illius. Potest quidem inimicus exci
tare temptatōis motum: sed in te est si volu
eris dare cōsensuz. Secūdo firmi sim? bo
na agendo fideliter. ad qō faciendum hoc so
lum nos monet z excitat qz temp? nobis in
dultū transeat. opera autē siue bona siue ma
la que facimus pmanent in eternū. Et ideo
monem̄ Eccli. ix. Quēcūqz potest man? tua
facere instāter opare. qz nec opus. nec ratio.
nec sapiēcia. nec scientia erūt apud inferos
quo tu pperas. Ac si dicat illud Johan. ix.
Venit noz in qua nemo pōt opari. Cur au
tem monemur tam solliciti opari: innuitur
Prouerbi. xiij. quia in omni ope bono erit
abūdantia. Cui cōsonat illud Sapien. iij.
Bonoz laboz gloriosus est fructus. Hi au
tem fructus cōsistunt in peccatoz sanctifacti
one. gratie augmētatiōe. boni assuefactione.
virtutū plantatiōe. meriti z premij cumula
tione. debiti solutiōe. dei placatione. z adhuc
multa alia que omnia in nobis in vno bono
ope pmouent. Tercio firmi simus pnēdo
mala humiliter. reputātes cū Judith in pec
catis nostris hec ipa minora esse supplicia fla
gella domini: quasi serui qui corripimur ad
emendationē non ad perditiōem misericor
diam obuenisse credamus. ad quā sufferen
tiam multū nos excitare deberet verbū apo
stoli. ij. Corint. Id qō momentaneū est z le
ne tribulatōis nostre: supra modū in subli
mitatem eterne glorie pondus operat in no
bis. Hoc autem membz breuiter transim?
qz in sequēti membro de tribulatōe sufferen
da diffusius differem?. ¶ Quarto san
ctum est id qō sanguineū signās tribulatio
nes per quas iterum possum? amplius san
ctificari. et est cōueniens similitudo. qz sicut
sanguineū est color sanguine? z nō sanguis
sic tribulatio licet sanguinem non effundat
pro martyrio tamē effundēte sanguinez cō
putatur. Hinc per ysa. xxxviij. dicit. In pa
ce amaritudo mea amarissima. Ac si dicat.
Tempus pacis quo psecutoris gladius nō
seuit per tribulationū amaritudinē amaris
simū est electis. Hinc. iij. Reg. ij. dicit. Ef
fudit sanguinē belli in pace. Qō de quolibet
electo poterit vere dici. qō adhuc euidēcius
insinuat Bern̄. dicēs. Clere martyrij gen?
z effusio quedā sanguinis est in quotidiana
corpis afflictōe. illo nimirū quo cedunt mē
bra ferro horrore quidez mitius: sed diutur
nitate molestius. Sic quippe infirmis z pu
sillis corde plus pudit dñs. vt quem semel
pro christo sanguinē effundere nō sufficiāt:
saltim minoris: ꝫ diuturnioris martyrio fun
dant. Clerū quia tribulatōes ex multis cau
sis multipliciter variātur. z ex hoc sufferen
tiuz merita vel augmentātur fm plus z mi
nus: vel etiam attenuant. ideo de hac varie
tate aliquid qō prius non diximus differat
z causas tribulationū per quas singule res
verissime cognoscūtur videamus. ¶ In
¶ In quibz sicut in ceteris rebus qtuoz cause

De oibz scis.

scilicet efficiens materialis formalis finalis poterunt inueniri. ⁊ ꝑm has cās tribulatōes plus ⁊ minus conferunt tribulatis. Si ḡ tribulationes consideramus ꝑm cās efficiētes. tunc magna conquirimus merita si ab his qui nos odiunt inferuntur. maiora si ab his qui amici credebantur. maxima si a deo infligantur quia cum pena quam a deo sufferimus etiam timor de dei offensa nos cruciat vehementer. De primo di. Ber. inimicorum vulnera quia iuimici sciuntur minus offendunt vulneratos ⁊ iacula que presciūtur minus ledunt. De secundo tanq̄ꝫ de maioribus tribulationibus di. dn̄s discipulis luc̄. xxi. Trademini a parentibus ⁊ fratribꝫ ⁊ cognatis ⁊ amicis. ⁊ ex vobis morte afficient. quod exponens gre. di. Minora mala ingerunt que ab extraneis ingeruntur. plꝰ vero in nobis illa tormenta seuiunt que ab his patimur. de quorum mentibus presumebamus. quia cum dāno corporis mala nos cruciant amisse caritatis. De ambobꝫ vero dicit dn̄s per p̄s. Si inimicus meus maledixisset mihi sustinuissem vtiq̄ꝫ ⁊ hoc de primo. ⁊ sequitur Tu vero homo vnanimis ⁊ hoc de secundo. de tercio aūt dicit̄. i. Re. ij. Si vir peccauerit in virum placari pōt ei deus. Si aūt in dominum peccauerit quis orabit pro eo. ⁊ idcirco tribulatio a d̄o inflicta quia dei offensam insinuat maxime nos affligit. Si vero tribulatio consideret̄ secundum cām materialem vt est in subiecto tunc magna est que in rebus. maior que in corpore. maxima que in spiritu sustinet̄. Si vero tribulationes considerentur scd̄m causam formalem. tunc magne sunt que patientur maiores que libenter maxime q̄ gaudenter propter dominum sufferuntur ⁊ secūdum hoc ipsa merita etiam distinguuntur Si vero tribulationes considerentur secūdum causam finalem tunc magne sunt que pro peccatorum satisfactione. maiores que ꝓ premiorū cumulatione maxime que in recompensationem passionis domini sufferātur. Pro satisfactione enim tribalationem sufferimus quando omnia que patimur in satisfactionez peccatorum que cōmisimus ordinamus cupientes magis hic temporaliter affligi quā grauius in futuro. maxime cum sciamus ꝙ quantum in delicijs fuimꝰ tantum a nobis exigitur de tormentis ⁊ ꝓ mensura peccati erit etiam modus plagarū Pro premiorum vero cumulatione tribulationem sufferimus hoc considerantes ꝙ per multas tribulationes oportet nos introire in regnum dei. ⁊ illud apostoli. Id qd̄ momentaneum est ⁊ leue ⁊c̄. Tercio vero in recompensaꝫ sufferimus tribulatōes cum cōsiderantes cumulum passionis deo in recōpensationem cupimus similia retinere. ne improperetur nobis illud. i. Re. xxij. Non est qui vicem meam doleat. Quinto sctm̄ idem est quod igneum signans caritatem ꝑ quam efficacissime sanctificamur testante Esa. x. vbi dicitur. Erit sanctus eius in flāma. Ac si dicat. Qui sanctificari debet deo hoc fieri oportet in flamma caritatis. Omnia enim prius habita nō sanctificarent hominem si caritas non adesset. de qua quia multa dicta sunt. vt euitetur prolixitas sufficiat hoc dixisse

XCVII

De eisdem sermo secundus

Congregate illi sanctos eius p̄s. Deus salutez nostram desiderans in huius v̄bi exhortatione hoc a nobis exigit ⁊ requirit vt sanctis omnibus quorum hodie festiuitas agitur nos per vitam sanctam connumerare ⁊ congregare studeamus ⁊ hoc maxime placet deo ⁊ in nobis desiderat ad impleri di. enim Bern̄. Currite fratres quia non solum sancti ⁊ angeli sed ipsorum creator ⁊ dominus cum omnis celestis curie frequētia nos desiderat ⁊ expectat. Nam si om̄es sanctos sub vnam letaniam congregaremꝰ ⁊ nos per vitam reprobam disiuugeremus talis congregatio domino nō placeret Nos ergo sanctos eius conuenienter congregabimus si sancti erimus sicut ipsi. ¶ H.

¶ Sunt autem sex que in veteri testamento nobis preostensa sunt per que quelibet res diuino cultui adaptande sanctificabantur. scilicet per aque expiationem. vngenti compositionem. olei vnctionem. sanguinis aspersionem. ignis concremationem. verborum

BIBLIOTEKA GŁÓWNA w Poznaniu Uniw. im. A. Mickiewicza

prolationem. per ista sex res antiquitus sanctificabantur ⁊ signant talia per que ⁊ nos possumus sanctificari. Primum ergo ꝑ qd̄ facta est sanctificatio. est aqua expiatōnis ꝓpter quod numeri. xxxi. dicitur aqua expiationis sanctificat ⁊ iterum ibidem. Qui aqua expiationis non est aspersus immundus est. Per hanc aquam profunda pn̄ia cuius veritatem attestantur lacrime designatur que lacrime tunc veraciter nos sanctificant. cum ex intima cōpunctione cordis vbertim eas fundimus coram deo. Cum enim per singulos fletus singula peccata obluimus. Deꝰ placatus ad animam sic mundatam reuertitur per cuius pn̄tiam sumus sancti. De his lacrimis duo dicantur scilicet de earum diuersitate ⁊ vtilitate. Diuersitatem aūt tangit iere. Tre. iij. Diuisiones aquarum deduxerunt oculi mei. quod exponens Greg. di. Diuersas quippe aquas ex oculis deducimꝰ qn̄ singulis peccatis dispertitas lacrimas domus vel qn̄ singulis dānis que ex peccatis incurrimus fletus singulos imꝑtimur. Ex peccatis nanq̄ anima nostra moritur. bona nostra perdimus. regnum celorum amittimus. deum offendimus. ⁊ ideo pro singulis his malis exhortamur lacrimas fundere in scriptura. Nam de morte anime plorando dicitur Je. vi. Luctuꝫ vnigeniti fac tibi plāctum amarum. quia anima ex peccatis mortua que plus est nobis q̄ꝫ vnigenitus ex lacrimis reuiuiscit. Item bona perdita restituit lacrima. ⁊ ideo monemur Ecclesi. viij. flere cum dr̄. Quasi dira passus incipe plorare. Itē regnum celoꝝ lacrime restituunt ⁊ ideo dr̄ nobis Esa. xxx. Plorans nequaq̄ plorabis quod reuera intelligi ōꝫ de regni celoꝝ restitutione in quod cum introducim̄ nequaq̄ plorabimus qꝛ sicut in apo. dr̄. xxi. Absterget deus omnē lucrimam ⁊c̄. Itez ex peccato deum offendimꝰ quē per lacrimas sui gratia placare possumus ⁊ quia eius offensa maximum maluꝫ est quod incurrimꝰ et inter omnia damna grauissimum ideo ad hoc malum recuperandū maxime plorare iubemur. Tre. ij. cuꝫ dr̄. Deduc quasi torrentem lacrimas per diem ⁊ noctez. nec des requiem tibi nec taceat pupilla oculi tui. qꝛ vt ibidē dicit̄. magna est velut mare ꝯtritō tua. imo sup celum ⁊ terram mare ⁊ omnia que in eis sunt. ⁊ hec ē contritio magna valde vbi deum offensum perdimus qui tn̄ ꝑ lacrimas nostras inebriatus facilime vincitur ⁊ omnem affensam remittens placatꝰ reuertitur. hinc est ꝙ quibusdam plorantibus improperat Esa. xliij. cum di. Adipe victimarum tuaꝝ non inebriasti me. adipez victimarum vocans ipsas lacrimas que deuꝫ cogunt ⁊ vincunt ad omnem offensam ⁊ iniuriam remittendam. ⁊ hoc est quod ait augu. O fortis lacrima vincis inuincibilem ligas omnipotentem. Omnia enim alia affectum habent supplicantis sola vero lacrīa virtutem cogentis. Secundo di. est de lacrimarum vtilitate. ¶ I ¶ Sunt aūt tres effectus lacrimarum vt de multis pauca sumamus. Primo enim impetrant remissionem peccatorum. secundo oīm petitionum exauditionem. tercio merentur consolatōꝫ de primo dicitur. ier. iij. In fletu venient et in mīa reducam eos glosa: in fletu venient ꝑ peccatis supplicando ⁊ in mīa reducam eos eadem peccata misericorditer ignoscendo ⁊ hoc est quod ait Judith. iiij. Indulgentiā eius profusis lacrimis postulemus Secūdo effectus lacrimarum oīm petitionum exauditio est. tante enim sunt virtutis ⁊ efficacie vt deus se continere non valeat sed oīa saluti necessaria que in lacrimis ⁊ per lacrimas postulantur concedit. hinc Tho. vij. Non dubito quin deus preces ⁊ lacrimas meas in conspectu suo admiserit. Itē. iiij. Re. xxiiij. Pro eo ꝙ perteritū est cor tuuꝫ ⁊ fleuisti coram me ego exaudiui te ⁊ p̄s. Exaudiuit dn̄s vocem fletus mei. Tercio lacrime merentur consolationem. hinc Tho. iij. dicitur Post lamentationem ⁊ fletum gaudium ⁊ exultationem infundis. Item Mat. v. Beati qui lugent qm̄ ipsi consolabuntur. Secundo res sanctificabantur per vngentum Sic em̄ dicitur Exo. iij. Facies scm̄ vngentum compositum sanctificabisq̄ omnia ⁊ erunt sancta. per hoc vngentuꝫ noua deuotio que post lacrimarum contritionem infunditur designatur. qd̄ sic cōtingit. Cum enim deus per lacrimas victus pecca

De oibz scis.

ta dimittit statim spiritussauctus conuertit spiritum nostrum ad aliud genus deuotōis in qua supersperat se veniam peccatorum cōsecuturum ⁊ hoc est signum remissionis peccatorum. cuius remissionis tale accipimus argumentum. quia nequaq̄ vt nudiustercius peccata possumus deplorare. et q̄ gr̄a dei ociosa esse non poterit conuertit deuotionem hominis in gratiaꝝ actionem vt ꝓ his ⁊ alijs beneficijs gratias agat deo di. ex maxima amiratione illud Re. vij. Quis ego sum dn̄e aut que domus patris mei. vt prestares mihi talia. ⁊ hec deuotio gratiaꝝ actionis vngentum dicitur hic intentum De quo dicitur Cant. in odore vngentorum tuorum currimus ⁊ iterum. Odor vngentoꝝ tuorum super omnia aromata. q̄ hec deuotio ceteras antecellit. De quo di. bern̄. Vngentum est de dīnis collatuꝫ hūano generi bn̄ficijs ⁊ subiungit. Felix qui ipsa studiose colligere ⁊ ante mentis sue oculos digna cum gratiaꝝ actōne reducere curat. profecto cum fuerint in vasculo pectoris crebra meditatōe contusa. deinde igne sancti desiderij sil' decocta ⁊ demū īpīguata oleo leticie. erit vnctio longe preciosior priore Tercio res diuino cultui aptande sanctificabantur olei vnctione. Sic enim dicitur Exo. iiij. Oīa vnctionis oleo consecrabis. signans quia ⁊ nos qui celesti tabernaculo sumus eternaliter adaptandi post predicta debem⁹ ⁊ nos oleo leticie consecrari. per oleum em̄ spūale gaudiū designatur sicut dicit̄ Esa. lxi. Dabo tibi coronam pro cinere ⁊ oleum gaudij pro luctu ⁊ in p̄s. Vnxit te deus oleo leticie. ¶ K ¶ De oleo spūalis gaudij est sciendum q̄ ad gaudium eius gustandū tria dulcissima confluunt scilicet dei pn̄tia plena eius amicicia. celestis gaudij influentia ⁊ idcirco gaudiū ex his tribꝰ ineffabile anime generatur. de quo dicitur Eccle. xxx. Nō est oblectamentum sup̄ cordis gaudiū Itē ꝓuer. xxxi. thesaurus desiderabilis est oleuꝫ in tabernaculo iusti ⁊ homo imprudens dissipabit illud. Q̄ aūt dei pn̄tia miram sup̄modum faciat in anima delectationem dicitur. ij. Macha. xv. Presentia dei sunt magnifice delectati. Cum enim deus summa sit delectatio vbicunq̄ presens fuerit ex sui presentia odorem sue delectationis per totam domum anime spargit. Hinc Johan. Odor tuus domine excitauit in me concupiscentias eternas. Verum quia deus lux est ip̄o testante Jhan. viij. Ego sum lux mūdi. de qua Augusti. Deus qui lux est illuminat pias mentes. vt ea que diuina dicuntur vel ostenduntur intelligant. ideo non solum delectationem dat anime per sui presentiam sed cū hoc in lumine suo dat cognoscere ei plenam sui ⁊ perfectam amiciciam. de qua dicitur Sap̄. viij. In amicicia illius est delectatio bona. de qua amicicia dicit Augusti. Sic mihi videtur cū miserationes eius ⁊ amicitias circa me attendo vt si vas est dicere quodammodo nihil agit deus nisi vt mee saluti prouideat et quasi oīm oblitus sit ⁊ mihi soli vacare velit. cui consonat Bernar. Vnum dico spiritualibus mirum quidem sed verum. animam deum videntem haud secus videre q̄ si sola videat̄ ab eo. Tercia delectatio in celestis gaudij consistit influentia. Ibi em̄ gustat celestium bonorum quasi quasdam guttulas. de quo gustu dicitur Exo. Gust⁹ eius quasi simila cum melle. de quo dicit̄ Sapientie. xvi. Bene disposuisti populuꝫ tuum cui dedisti concupiscentiam delectamenti tui nouum saporem et his gustatis desipit omnis caro. hoc est gustatis his bonis omnia terrena ⁊ carnalia decetero non curantur. ⁊ hoc est quod dominus leui. xxvi. dicit. Superuenientibus nouis vetera proijcietis ⁊ donec noua nascantur vetera edetis. quia necesse est quamdiu de spiritu nil gustamus terrena nobis per indulgentiam concedantur. gustatis autem spiritualibus carnalia contemnantur. Hinc grego. Dulce est esse in humanis rebus sed ei qui adhuc de celestibus gaudijs non gustauit. q̄ quanto minus eterna intelligit tanto delectabilius in temporalibus requiescit at si q̄s iam cordis ore gustauit que sit illa dulcedo celestium premiorum quanto illud dulce sit quod intus videt tanto in amaritudinem vertitur omne quod foris sustinet. ¶ L. ¶ Ex his tribus dulcissimis delectationibꝰ

simul iunctis vna surgit ineffabilis ⁊ super
dulcissima delectatio. ꝑ quā anima inebria
ta iubilat ⁊ exultat .i. extra se saltat ⁊ bene ex
tra se saltatio ibi erit. quia nihil in sensibus
humane miserie ibi remanebit. Item bene
extra saltatio erit exprimens in motu corpo
ris quod voce non poterit explicare. ⁊ hoc ꝓ
prie vocamus iubilum. de quo ps. Beatus
populus qui scit iubilationem Notabiliter
autem dicit scit: non qui loquitur. non qui
audit sed qui scit per experientiam. quia sci//
ri quidem per intellectum iubilatio potest
sed dictu exprimi non potest. Quem iubilū
describit Gregorius dicens. Iubilum dici
mus quando ineffabile gaudium mente cō
cipitur quod nec abscondi possit nec sermo
nibus aperiri. ⁊ tamen quibusdam motib⁹
proditur quamuis nullis proprietatib⁹ ex
primatur. sentitur quippe ibi quod vltra sen
sum est. ⁊ cum vix ad hoc contemplandum
sufficiat conscientia sentientis. quomodo
ad hoc exprimendum sufficiet lingua dicen
tis? Est etiam sciendum ꝙ hee tres dele//
ctationes que in spirituali gaudio conflunt
iuste per oleum designantur propter tres ꝓ
prietates in oleo repertas. Habet em̄ oleuz
odoris fortitudinem. nitoris pulcritudinez
vnctuositatis pinguedinem. per primū odo
rat dei presentiam. per secundum cogno//
scit dei aīciciam. per terciū gustat celestium
bonorum influentiam. Quarto sanctifica//
tio ī veteri testamēto per sanguinē continge
bat. vnde leuit. dicitur. Intingat sacerdos
digitum in sanguinem ⁊ aspergat contra al
tare ⁊ erit sanctū. per hunc sanguinem mar
tirium quo in primitia ecclesia se dño san//
ctificabant potest intelligi competenter. Ve
rum quia in pace iam viuit ecclesia. vt per
effusionem sanguinis iam pauci sanctificen
tur. ideo querēda sunt alia exercicioꝝ genera
que coram deo pro martirio computentur.
¶ Q ¶ Propter quod sciendum ꝙ sunt
tres radices merende. s. res corpus ⁊ anīa ⁊
quod in singulis istis difficilimum est ⁊ su
premū illud ꝓ martirio computatur. Diffi
cilimum aūt qd̄ de rebus dño possumus ex
hibere. ē oīm bonoꝝ plēa ⁊ ītegra denudatō ⁊
ideo qui in hoc victor extiterit ⁊ om̄s diuiti
as mundi ꝑfecte reliquerit induens se tenu
issima paupertate talis paupertas marti//
rio equipollet. in cuius signum Mathei. v.
deus pauperibus ⁊ martiribus idem p̄miū
scz regnum celorum pollicetur. dans ꝑ hoc
intelligi vt sicut amboꝝ vnū est premiuz sic
ambornm martirium equipollet. hinc bern̄.
Vere martirij genus est voluntaria pauper
tas. quid em̄ mirabilius aut quod martiriū
grauius. quā inter epulas esurire inter ve//
stes preciosas algere. paupertati p̄mi. Se//
cundum exercitium in corpore ⁊ de corpore
exhibetur. difficilimū aūt corporis obsequiū
martirio iterum equipollet ⁊ hoc consistit in
quottidiana corporis afflictione vt ꝑ dura
⁊ aspa exercicia sanguinē extrahamꝰ d̄ corpe
quē sel' ꝑ vulnera gladij extrahere d̄beremꝰ
sicut de quodam dicitur. iiij. Re. Effudit
sanguinem belli in pace Hoc martirio ma
ctabat se quottidie ps. cum dicebat Qm̄ ꝓ//
pter te mortificamur tota dei. ⁊ apꝰ. quotti//
die morior ꝓpter gloriā vestraz fratres. hinc
greg. Habet pax nostra martirium suum qz
⁊ si carnis colla ferro non subdamus. spūa
li tn̄ gladio carnalia desideria trucidamus
nemini em̄ iā di. deus pro me morere. sed tm̄
in te carnalia desideria occide. Hinc bern̄.
Pius dn̄s infirmis ⁊ pusillis corde proui
dit. vt quem semel ponere ꝓ christo nō suf//
ficiunt saltim mitiori ⁊ diuturniori marti//
rio sanguinem fundant. Tercium exerciciū
deo de anima exhibemus. cuius difficilimū
iterum martirio equipollet. Difficilimum
autem exerciciū anime est dilectio inimico//
rum ⁊ circa odientes ⁊ persequentes affici ex
affectu. qd̄ saluator ammonuit di. Diligite
inimicos vestros benefacite his qui vos ode
runt ⁊ orate ꝓ persequentibus ⁊ calūnian//
tibus vos. Verum quia in ore trium testiū
stat omne verbū. ideo in predictis verbis sal
uator posuit tres testes. scz cor: os. ⁊ opus.
Cor vt eos amemus. linguā vt pro eis ore//
mus. opus vt eis auxilia exhibeamus. vt cū
sit difficile inimicum diligere. eius diffi//
cultas his tribus testimonijs cōprobetur.
¶ N ¶ Quintum quod in veteri testamē
to nos sanctificabat erat ignis. sic em̄ dicit
numeri. Quod potest transire ꝑ flammas

De oibꝫ scib.

igne purgabitur. Per hūc ignē intelligim⁹ caritatem sine qua omnis sanctificatio pri⁹ habita nihil valet que conuenienter ignis dicitur. quia ab igne deo denominat̄. sic. n. deutero. dicitur Deus ignis cōsumens est ⁊ ideo flāma ex pñtia huius diuini ignis in animam transiens ignis silr nominat̄. de hoc igne dicitur Leui. Ignis in altari meo semper ardebit ⁊ iterum. Ignis iste debet esse perpetuus signans caritatem que in altari cordis nostri hic debet incipere ⁊ ineternum nunquam extingui. De hoc igne qui caritas est tria maxima bona nobis proueniunt quibus maiora non sunt in celo ⁊ in terra Per eam enim habemus vitam qua nihil magis diligitur super terrā. hinc ber. Vita cordis amor est ⁊ id circo oīno impossibile est vt sine amore sit cor quod viuere cupit. Secundo per amorem omnia que sūt nobis proueniunt ad salutez ⁊ hoc est quod ait apl̄s. Scimus qm̄ diligentibus deum omnia cooperantur in bonuz Tercio ꝑ amorem deum qui est oīm beatorum thesaurus habemus. qui per fidem que per dilectionē operatur habitat in cordibus nostris. Sextum ad sanctificationem faciens tam in veteri testamento q̄z in nouo sunt verba. vnde ad sensum videmus ꝙ omnia ad cultum diuinum necessaria verbis ⁊ benedictionibus consecrantur. Sunt aūt duo genera verborum. s. verba dei ⁊ nostra. per verba dei intelliguntur benedictiones. per verba vero nr̄a orationes. de quibus benedictionibus dicit̄ deutero. xxiiij. Si audieris vocem domini dei tui vt facias atq̄z custodias mādata que ego precipio tibi hodie. venient super te vniuerse benedictiones iste ⁊c̄. de verbis vero nostris scz orationibus etiā alijs sermonibꝫ copiosa materia inuenitur. XCVIII.

De eodem sermo tercius.

Gloria hec est omnibus sanctis eius p̄s. Diberñ. Non parum fructuosa inuenitur memoria sanctoꝝ oīm quorum hodie gaudia celebramus que languorem teporem. errorem depellit. languorem cū eoꝝ intercessione nostra infirmitas adiuuet̄. teporem cum ex consideratione beatitudinis eorum nostra negligētia excitetur Errorem cum de eorum exemplis nostra ignorantia informetur. ⁊ quia tantum fructum ex eis ꝯsequimur expedit ne ingratitudinem incurramus vt ex omni corde viceuersa eius laudem ⁊ gloriam referamus ⁊ hoc est qd̄ monemur in verbis propositis cuz dicitur Gloria hec est omnibus sanctis eius. ac si dicat̄ quia in singulis festis nos singulis sanctis gloriam exhibemus. ideo gloria quā in hoc festo colimus. non vni non paucis non mlt̄is sed debetur omnibus sanctis dei. ¶ O

¶ Est aūt triplex gloria ad quam exhibendam debemus nos omni deuotione qua possumus exercere. s. āmirationis: venerationis. imitationis. Prima debetur deo. secunda sanctis. tercia nobis. Prima est mentalis secunda vocalis. tercia realis. Prima ergo gloria scz āmirationis in hoc festo ante oīa dño est offerēda. qm̄ in oīm primordijs nos nominare laudare glorificare condecet eum qui cunctos condidit sanctos. per quez oīa facta sunt per quem cuncta subsistunt elementa. cui tunc suam gloriam exoluimus cum eum in sanctis suis laudamus. laudādo āmiramur eius potentiam sapientiam clementiam. qua potuit sciuit voluit tam viles vermiculos de stercore ⁊ puluere ꝓ creatos in tam excellentem gloriam sublimare. dicentes intimo āmirationis affectu illud Ro. ij. Non est sanctus vt est dñs ⁊ nō est fortis sicut deus noster qui suscitat de puluere egenum ⁊ de stercore erigit pauperem vt sedeat cum principibus scz cum angelicis spiritibus ⁊ solium glorie teneat. Quā gloriam tunc deo verissime exoluimus cum in āmiratione eius laudis deficimus. cum affectus āmirationis preualens non inuenit verba congrua per que possit exprimere quod miratur dicentes illud. Ecclesi. xliij. Multa dicimus ⁊ deficimus verbis. consūmatio aūt sermonum ip̄e est in omnibꝫ gloriantes ad quid valebim⁹. ipse enim omp̄s est super omnia opera eius. terribilis dominus ⁊ magnus vehementer. ⁊ mirabilis potentia ipsius. ad talem gloriam deo exhibendam hortamur ibidem cū statim subiūgit̄.

¶ Sermo.

Glorificantes deum quantũcunq̃ potestis
⁊ superualebit adhuc ⁊ ãmirabilis magnifi
centia eius benedicentes ei exaltate illũ quã
tum potestis maior est enim omni laude et
sequitur. Ne laboretis non em̃ comprehen/
detis Quis em̃ magnificabit eum sicut est
ab initio multa abscondita sunt maiora his
pauca em̃ vidimus op̃m eius. Que mira/
bilia intuens iob. di. Qui facit magna ⁊ in
scrutabilia ⁊ mirabilia quorum non est nu/
merus. quod exponens gre. di. Diuine for
titudinis facta tunc verius explemus cũ hec
nos explere non posse cognoscimus. tunc fa
cundius loquimur cum ab his obstupescen
do obmutescimus. Ille ergo deum s̃m mul
titudinem magnitudinis maxime laudat. q̃
se succumbere in eius laudis expletõe cogno
scit. ¶ P ¶ Secunda gl̃a est ⁊ dr̃ gl̃a vene
rationis. quãvt scis omnibus quoruz hodie
festum colimus exhibemus. quã tunc vera
citer exoluimus si ymnis psalmis ⁊ canti/
cis ⁊ profundis suspiriis. internis susurriis
affectuosis orationibus. deuotis laudibus
omnes sanctos cum omni vigilantia hono/
ramus cupientes singulos ⁊ omnes lauda
re amplius q̃ possumus tanto affectuosius
hec agentes quanto plures sunt quos vene
ramur di. illud iob. xix. Miseremini mei mi
seremini mei saltẽ vos aĩci mei. nec oĩo dubi
temus quin per eorum intercessiones gr̃am
consequamur. Si em̃ vt ait greg. impossibi
le est multorum preces non exaudiri. in infi
nitum impossibilius est preces sanctoꝝ oĩz
non audire. ⁊ si moyses in terra adhuc posi/
tus vbi modicum est caritatis. petijt deleri
de libro viuentium nisi culpa ꝓplo sibi cõ/
misso tolleretur. ⁊ si paulus optabat anathe
ma esse pro fratribus in infinitum nũc mise
ricordiores facti pro nobis efficaciter inter/
cedunt. quippe qui in eternam dei misericor
diam sunt ĩmersi. De hac veneratione hor/
tatur nos augu di. Hinc resonent psalmi ꝯ
crepent lectiones ⁊ alternantibus vocibus
carmina misceantur. Tercia gloria deo ⁊ sã
ctis eius hodie exhibenda est. que etiaz dicit̃
gl̃a imitationis. nec maiorem gloriam ⁊ sã/
ctis gratiorẽ possumus exhibere q̃ vt indu
entes vitam ip̃oꝝ sequamur fideliter eoruz
vestigia imitantes. quod ex persona oĩm pau
lus monuit Heb. vi. cũ. di. Cupimus vnũ
quẽq̃ vestrum eandem oñtare solicitudinẽ
ad expletionem spei vsq̃ in finem. vt non
segnes efficiamini verum imitatores eorũ
qui fide ⁊ pacĩa hereditabunt promissiones
Item ad thes. iij. Ipsi scitis fratres quõ vos
oporteat imitari nos. neq̃ em̃ gratis panez
manducauimus. sed in labore ⁊ fatigatione
nocte ⁊ die op̃antes vt nosmetipsi formam
daremus vobis ad imitandum nos sic in p̃
sona oĩm ⁊ pro omnibus qui in celo sunt cla
mat ap⁹ ad nos de celo. insinuans nobis q̃
pro maxĩa gloria accipiant si imitabim̃ eos
¶ Q ¶ Sed quõ singuli nos omnes imi
tabimur cum non vna via ad regnuz perue
nerint. Ad quod dd̃m q̃ omnes imitabim̃
si re ⁊ nomine sancti erimus sicut ipsi. Du/
plici aũt deuotione sancti erimus testante
bern̄. qui di. Sanctum facit affectio sancta
⁊ ipsa gemina deuotio scz timor dñi sanctus
⁊ amor sanctus. Per primam deuotionem
ad sanctitatem iniciamur per secundã con/
sũmamur. vnde de timore dicitur Eccle. iij.
Qui timent dñm sanctificabunt animas
suas. Qui enim sine timore est non poterit
iustificari De hoc ergo timore tria dicuntur
per ordi em scz de eius acquisitione. acqnisi
ti timoris promotione ꝓmoti timoris sancti
ficatione. De primo sciendum q̃ timorem
gratuitum per nos ⁊ a nobis acquirere non
possumus cum sit primum de septis donis
spiritussãcti sed habilitare nos possum⁹ vt
hoc donum nobis a dño infundatur q̃d fa/
cilimum esset si aptos oculos haberemus vt
singula dãna ⁊ pericula videremus. quocũ
q̃ enim considerationis nostre oculos verti
mus timoris materiam inuenimus Si em̃
supra nos oculos attollimus inuenim⁹ ibi
iustum iudicem deum qui nullum vnq̃ dis
silauit puluerem peccatorum. ex quo intuitu
sanctus iob. deuz timuit di. ix. Uerebar oĩa
opera mea sciens q̃ non parceret delinquen
ti. quod exponens greg. di. Delinquẽti neq̃
q̃ parcit deus quia delictuz sine vltione nõ
deserit. hinc iere. x. Quis non timebit te o
rex israel. Si vero posttergum respicimus
videmus turbam magnam q̃ dinumerare

De oibz scib.

nemo poterit ex omnibus peccatis ⁊ negli-
gentijs que sub celo sunt. que ex commissio
ne mali ⁊ obmissione boni committimus in
cessanter quorum nullum vnquam rema-
net impunitum. Hinc iob. xx. Luet omnia
que fecit. Item Ecclesia. xij. Cuncta que fi-
unt adducet deus in iudicium pro omni er
rato siue bonum siue malum sit. Si autem
ante nos considerationem reflectimus vi-
demus mortem periculosam ⁊ sententiam
formidolosam. de quibus Ecclesia. vij. Fi-
li memorare nouissima. t. ⁊ inet. nō etcetera
de quo bernardus. Mortis horrorem. iudi-
cij tremendum valde discrimen ab oculis
cordis elongari nullatenus patiaris. Si ve
ro infra respexeris videbis infernum pro-
fundis faucibus hyantem atq; dicentem.
Affer affer infige verubus male bullientibꝰ
immerge caldaribus. Si vero circumspexe
ris videbis te a dextris ⁊ a sinistris positum
in mille periculis. de quibus dicit bernard⁹
Cogita peregrinationis tue miseriam vite
humane pericula propriam fragilitatem.
procliuem te ad vitia inualidum ad virtu-
tes. Si vero interius te conspexeris inueni
es te obrutum defectibus infinitis clamās
in celum cum apostolo Ro. vij. Infelix ego
homo quis me liberabit de carcere mortis
huius. His si nos humiliauerimus infun
det deus timoris gratiam sine mora. et sic
patet primum membrum. ¶ R ¶ Secū-
do dicendum est de acquisiti timoris pro-
motione. De quo sciendū ꝙ timor iste pas
su triplici promouetur. Primo enim ex dei
gratia ⁊ nostra humilitate ingreditur pro-
greditur egreditur. Ingressum ergo si pro-
mouere volumus eo adiuuante omnia ma
la que inuenit expellamus hoc enim est pri
mum opus timoris cum ingreditur. sic em̄
dicitur Eccle. i. Timor domini expellit pec-
catum. ⁊ augustinus. Timor domini est fu
ga mali ⁊ sic timor ingressus promouetur
si per eum peccatum expellamus. Secundo
timor progreditur per profectum. quem tūc
promouemus si bonum operamur ⁊ opera-
ta multiplicamus. hinc Eccle. Qui timet
deum faciet bona ⁊ iterum. Qui timet deū
nihil negligit. Tercio timor egreditur qui
tunc promouetur si loco eiusdem egredien
tis caritas introducatur. hinc iterum Eccl.
Timor domini preparat corda. Preparat
autem corda caritati subsequenti. hinc ber:
Sicut seta primum ingreditur ⁊ post se fi-
lum inducit. sic timor primum corda ingre
ditur vt post se trahat caritatem. sic patet
quomodo timor ingrediens promouetur ꝑ
mali expulsionem. progrediens per boni op
ationem. egrediens per caritatis introdu-
ctionem. ¶ S ¶ Tercio dicendum
est de timoris fructificatione siue vtilitate.
De quo sciendum ꝙ tres fructus optimos
ex eius habitu consequimur scilicet vite reli
giose edificationem. diuinam consolatiōē
gratie conseruationem. Primo dico timor
edificat in nobis vitam religiosam. Hinc
Eccle. Timor domini est scientie religiosi-
tas. ⁊ ideo consulitur accedentibus ad reli-
gionem timor domini. cum dicitur. Fili ac-
cedens ad seruitutem dei. sta in timore. hīc
bernardus. Sine hac gratia gratiarum pri
ma qui totius religionis exordium est nul-
lum bonum pullulare poterit vel manere.
Omne enim virtutum edificium vergit in
precipitium si huius gratie amiserit funda
mentum. quid plura. connexa sunt timor ⁊
religio. nec alterum potest sine altero rema-
nere. per timorem enim mundo renuncia-
mus nosmetipsos abnegamus. crucem no-
stram post dominum portamus. Secund⁹
fructus est diuina consolatio. hinc Ecclesia.
Timor domini delectabit cor ⁊ dabit letici
am ⁊ gaudium in longitudine dierum. hīc
Esa. lxvi. Ad quem respiciam nisi ad pau-
perculum ⁊ contritum spiritu ⁊ trementem
sermones meos. Tercius fructus timoris
est gratie conseruatio. Est enim quasi quod
dam reclusoriū ⁊ vas solidum in quo grē-
si que date fuerint conseruantur. hinc iterꝫ
Eccle. Timenti deum non occurrent ma-
la sed in temptatione illum deus conserua
bit. hinc bern̄. In veritate didici nihil tam
efficax esse ad gratiam promerendam cons-
uandam ⁊ recuperandam. q̄ꝫ si inueniaris
omni tempore non altum sapere sed timere
Time ergo cum arriserit gratia. time cum
abierit. time cum denuo reuertetur. time cū

arriserit. ne non digne operereris ex ea. sz mul
to amplius timendum cum subtracta fue-
rit quasi mox casurus. contremisce deo vt
sentis tibi iterato. q̄ si reciprocata redierit
multo amplius timendum ne contingat re
cidiuum pati. ne tanto deterius nobis con-
tingat quanto crebrius gratia est donata
¶ S. ¶ Secunda deuotio nos sanctificans
est sanctus amor. sine quo penitus nihil est
sanctum. hinc augustinus. nihil nos ita ad
sanctificationem perficit sicut sanctus amor
De hoc amore similiter tria dicantur scilz
quomodo acquiratur promoueatur ⁊ perfi
ciatur. Acquitur autem ex dono dei non no
stris conatibus nec subtilitatibus quia cuz
inter dona dei sit nobilissimuz nec prece nec
precio comparari poterit sed solum a deo do
nari qui dat illud cui vult. quando vult quo
modo vult. ⁊ hoc est quod ait apostol⁹ Ro.
v. Caritas dei diffusa est in cordib⁹ nostris
a quo autem infundatur statim subiungit
cum dicitur. per spiritum sanctum qui dat⁹
est nobis. non ergo nostris laboribus acqui
ritur sed per spiritum sanctum infunditur.
Hinc bernard⁹ di. Amorem dei in homine
genitum ex gratia dei. vnde sicut primo ho-
mini inspirauit spiraculum vite dans ei in
hoc vitam corporalem ⁊ sic factus est homo
in animam viuentem. sic ad iustificandum
siue viuificandum hominem spūalem in-
spirat ei amorem. dicit enim bern̄. Q vita
hominis est amor dei. Hinc iterum bernar.
Amor dei vel amor deus spiritussanctus ho
mini se infundens afficit eum sibi ⁊ amans
semetipsum de homine deus vnum secū ef-
ficit ⁊ spiritum eius ⁊ amorem eius. Unde
sicut corpus non habet vnde viuat nisi de
spiritu. sic affectus hominis qui amor dicit
non viuit. hoc est non amat deum nisi de spi
ritusanco. Secundo dicendum est quomō
amor infusus promoueatur. cum enim infu
sus (tanq̄ infans nouiter natus) tenerrim⁹
sit facilime extinguitur nisi pijs exercitijs ⁊
bonis actibus tanq̄ cibis nutriatur. quod
quomodo fieri debeat ostendit ber. cum di.
Amorem dei in homine ex gratia genitum.
lectio lactat. meditatio pascit. oratio confor
tat ⁊ illuminat. Amor ergo nouiter infusus
tanq̄ adhuc tenellus lectione lactatur. Sic
enim dicebat apostolus nouiter rege nera-
tis cum lectionem epl̄e eis scribens dixit sic
Cor. iiij. Tanq̄ paruulis in schristo lac vo
bis potum dedi non escam. nondum enim
poteratis intelligere sed nec nūc quidem po
testis. ¶ T. ¶ Quomodo aūt sit intelligē
dum vt amorem nouiter infusum lactemus
docet bern̄. ponens triplicem regulam. Pri
mo enim docet certe lectioni insistendū esse
Secundo de lecta lectione aliquid memo-
rie cōmendandum. Tercio timor ē dn̄i sup-
ponendum. Primo dico certis horis certe
lectioni vacandum est. Fortuita enim lectio
⁊ varia ⁊ quasi casu repta non edificat. sed
reddit aīm instabilem. Scd̄o de lectione q̄
tidiana aliquid quotidie in ventrē meorie
est dimittendum. quod rursum reuocatum
crebri⁹ ruminet vt fideliter digeratur ⁊ qd̄
etiam proposito conueniat. Tertio in omni
bus scripturis inicium legenti dz esse timor
dn̄i. vt in eo primum solidetur intentio le-
gentis. Intentōni enim lectio deseruit. si em̄
vere deum querit qui legit. oīa que legit co-
opantur ei in bonū ⁊ captiuat sensum legē
tis ⁊ in seruitutē redigit oēz intellectum in
obsequium xp̄i. Scd̄o amor lactatus lectione
pasci debet meditatione. Sic em̄ agitur cū
puulis. qui cum primo nascunt lacte nutri
untur. qui in puecta etate pane tanq̄ solidi
ore cibo vescuntur. sic amor nouiter infusus
lectione tanq̄ lacte potatur. qui robustior fa
ctus meditatione tanq̄ solidiore cibo nutri
atur. ¶ U. ¶ Q si dixeris quid sit medita-
dum. dico q̄ infinita de hoc occurrit nobis
materia. Debemus. n. meditari mala q̄ com
missimus. bona q̄ accepim⁹ ⁊ precipue dn̄i
quāto vicini⁹ possumus cōtinuo meditem̄.
Sic em̄ dr̄ deutero. Caue diligenter ne vn
q̄ obliuiscaris dn̄i dei tui. Similiter medi
temur precepta dei vt faciam⁹. prohibitu vt
caueamus. Silr̄ dn̄i passionē ⁊ omnē car-
nis sue dispensatōez a nr̄a memoria recede
re nullaten⁹ patiamur. De his ⁊ silib⁹ medi
tatōibus hortat nos deus di. deuteron̄. vi.
Erunt verba q̄ ego precipio tibi in corde tuo
⁊ meditaberis sedēs in domo tua ⁊ ambulas
in itinere. dormiens atq̄ cōsurgens scribens

Dñi scō4.

ea in limīe ⁊ ostijs domus tue. sic em̄ de beato viro d̄r in p̄s. Qui in lege dñi meditat̄ die ac nocte. Sic etiā quod in lectione legimus ꝑ fidelē meditatōz postea ruminandū est. vt simus munda aīalia dei nostri Tertō amor per lectionē lactatus meditatōne cibatus. deuotis est orationibus confortandus ⁊ illuminandus. quod quāto crebrius agimus tanto in nobis fortior erit amor. quod in nobis ꝑficiat d̄s q̄ est benedictus in scl̄a.

¶ XCIX. ¶ De eodem sermo quartus.

Beati qui habitant in domo tua dñe. in scl̄a seculoꝝ laudabūt te p̄s. Di. boetius. iij. li. de cōso. ꝓsa. ij. Om̄is mortaliuz cura quā multipliciū studioꝝ labor exercet. diuerso quidem calle ꝓcedit sed ad vnū tm̄ beatitudinis finem nitit̄ ꝑuenire. Id aūt ē bonum quo quis adepto. nihil vlteri⁹ desiderare queat Ad quod cū om̄s hō tam naturaliter quā gratuite ꝑuenire desiderat. ido in huius diei euangelica lectione dñs salutem nostram desiderans scalā nobis erexit in qua duce gratia ad beatitudinem possumus peruenire. ¶ ¶ Est aūt sciendū ꝙ triplex est beatitudo largo sumpto noīe. a q̄ denoīatiue hoīes dicuntur beati. Sunt aūt beati qui ad regnum celorum sunt vocati. beatiores qui re ⁊ noīe a beatitudine sunt denoīati. beatissimi qui in celesti regno iā sunt locati. De primis d̄r apoc. xix. Beati qui ad cenam nuptiarum agni sunt vocati. de scd̄is d̄r ma t. v. Beati pauperes spiritu ⁊c̄. de tercijs d̄r verbum ꝓpositum. s. beati q̄ hītant in do. t. ⁊c̄. primā ⁊ vltimā relinquentes de secunda beatitudine qd̄ dominꝰ dederit ꝓsequentes. Deus itaqꝫ salutem nostram desiderans sublimiorem viam nobis proponit per quam ad maximā vite sanctitatē in hoc tempore ⁊ maximum premium quod daturus est deus in patria possumus peruenire. cuius doctrine excellentia in forma ꝓposite lectōnis euidentissime declaratur. in q̄ sic d̄r Videns iesus turbas ascendit in montē ⁊c̄ In quibus vt diximus huius vie sublimitas declaratur. Nā in turbe relictōe. montis ascensione. saluatoris sessione. discipuloꝝ accessione. oris aptione innuit̄ ꝙ sup̄ moduz doctrinā maximā ⁊ dignitatē excellentissimā erat docturus. quam per modū scale octo gradibus insertis ꝓponit ita di. Beati pauperes spū cuius beatitudīs cām subiungit cū di. Qm̄ ipoꝝ est regnū celoꝝ de his pauꝑibꝫ d̄r ꝓuer. x. Melior ē pauꝑ sufficiens sibi q̄ glosus indigens pane. de q̄ ibidem d̄r xiij. Est quasi diues cum tñ nihil hēat. ⁊ ē quasi pauꝑ cū in multis sit diuitijs. de qua pauꝑtate di. ber. Quid tā abscouditū oculꝰ tā inauditū ⁊ difficile ad credendū. q̄ pauꝑtatē eē btāz cū pene oēs pauꝑes ab oībus infelices reputent̄. Attñ veritas loquitur q̄ nec falli nec fallere pōt. sapīa loquit̄ q̄ oīm que sunt in celo ⁊ in terra iustā hz cōsid̄atōz estimatiōez. ⁊ ponderatōz ipa est q̄ dicit. Beati pauꝑes spū. Sic vos insensati filij adā. diuitias queritis. diuitias desideratis vsqꝫ adhuc cū iam beatitudo pauꝑum d̄init⁹ sit cōmendata. p̄dicata sit in mundo ⁊ credita sit hoībꝫ. Querat eos paganus. qui sine d̄o viuit. q̄rat iude⁹ qui terrenas possessiones accepit pro munere. Sed q̄ fronte magis aut q̄ mente xp̄ianus diuitias q̄rat. postq̄ xp̄s eterna veritas. dei sapīa. beatos pauperes predicauit Quousqꝫ g̊ filij alieni vanitatē loquet̄ os vestrum ⁊ vt beatū dicatis ꝓplm̄ cui hec sunt. cū filius dei aperiens os suum locutus sit veritatē. beatos esse pauperes. ⁊ ve diuitibus. ¶ ¶ Vera aūt pauꝑtas in tribꝫ consistit. s. in ꝓfunda hūilitate despecta contēptibilitate ⁊ reꝝ defectibilitate. ꝓ q̄bꝫ ve pauꝑes tria maxīa bona recipiēt. q̄ deus dare poterit in celo ⁊ ī terra. in p̄nti tpe iniudicio ⁊ in celo. Nā ex ꝓfunda hūilitate dat eis deus optimū qd̄ in hac vita dare poterit scz grāz. sic em̄ di. ia. iiij. Deꝰ suꝑbis resistit hūilibꝫ aūt dat grāz. ꝓ scd̄o. i. d̄specta ꝯtēptibilitate dat d̄s optimū qd̄ dare poterit in iuditō. s. iudiciariā ptātē vt assessores cū xp̄o iudicēt totñ mdz. vt sic ipi viles ⁊ abiecti sūt ab hoībꝫ iudicati. sic ipi sublimiū colla ꝓpa v̄tute calcabūt. q̄ sic ꝯculcati dicēt in iuditō illud Sap̄. v. Hi sūt q̄s aliq̄ñ hūim⁹ in derisum ⁊ in similitudinem improperij. nos insensati estimabam⁹ vitam illorūz insaniā ⁊ finem illorum sine honore. ecce quomodo

computati sunt inter filios dei ⁊ inter sanctos sors illorum est cui consonat illud ysaie. vultu in terra demisso adorabunt te. ⁊ puluerem pedem tuorum lingent. Pro tercio scilicet rerum defectibilitate dat deus optimum quod est in regno. Optimum autem est non quelibet portio regni sed totum regnum propter quod dicitur in presenti. beati pauperes spiritu ⁊c. Hoc etiam predictis est adiciendū q̄ hec paupertas nō solum debet esse in rerum relictione sed etiā in fruitionis abdicatione sunt enim multi qui volunt esse humiles sine despectu. pauperes sine defectu De qua paupertate dicit beatus augustinus in sermone. xxiij. qui incipit Ut nobis per literas ⁊c. Licet me in cathedra episcopali videatis. paupertate tamen mihi coram sponsam habere congratulor. quia ipa est christi sponsa. sanctorum possessio. beatorum vita. fidelium securitas. clericorum ornamentum. monachorum vita. nobilium pulcritudo. diuitum magnificentia. hec est illa sancta paupertas quā qui tenet ⁊ amat. nulla indigētia laborare potest. ipa enim est sperantibus in se thesaurus. in paupertate solacium. in solitudine gloria. in abiectione honor. in contemptu. umbraculum in omni protectione. Tunc vere pauperes eritis. tunc vere beati. tunc benigni. tunc obedientes. tunc veraces. tunc nō ficti. tunc ab omni malo ignari. si corde ⁊ opere pauperes inueniamini. Estote ergo pauperes. qm̄ ex audiuit pauperes. dominus ⁊ deprecat ⁊c Et iterum augustinus in alio sermone qui incipit O si et cetera. ⁊ est sermo secundus vbi dicit. O beata paupertas. vbicū pacis plena. vbicū secura. vbicū illesa. vbicū cunctorum amica. nam qui te amat veram pacē amat. ⁊ qui te non amat tranquillitatem penitus ignorat ¶ Secundo beati dicūtur mites. cum dicitur beati mites. huius beatitudinis causa statim subiungitur cum infertur. qm̄ ipi possidebunt terram quā terrā dicit. de corpore nostro exponit sic dicens. Hāc terram ego corpus nostrum intelligo quod vult possidere anima. si regnare desiderat supra membra sua. necesse est vt sit ipa minus ⁊ superiori suo subiecta. quoniā tale inuenit suum inferius quale se exhibuit suo superiori. armatur enim creatura adulcescendum creatoris sui iniuriam. ⁊ ideo nouerit anima que rebelle inuenit corpus suum. se minusq̄ debuerit superioribus potestatibus esse subiectam. mansuescat ergo ⁊ mitescat ⁊ humilietur sub potenti manu altissimi ad omnem corporis ⁊ spiritus molestiam pie ⁊ benigne ⁊ cum omni mansuetudine sine omni impacientia ⁊ murmure sufferenda. quod si fecerimus continuo corpus nostrū inueniemus obediens ⁊ subiectum Veritas enim est que promittit. Beati mites q̄niam ipi. possid. Hec autem beatitudo necesse sequitur ad premissa. quia vt ait Bernardus. Pauperibus relinquentibus omnia propter deum. prima solet occurre tentatio de molestijs ⁊ afflictōe carnis Quid autem paupertas proderit si pauper propter deum factus in murmurationem ⁊ impatientiam propter penuriam defectuum deueniret factus exasperans ⁊ impatiens discipulus. ⁊ ideo conuenientissime post regni q̄missionem quod pro paupertate promittit ad regnum datur super corpus nostrum in arram ⁊ in viaticum. vt secundum promissionem scripture promissionem habeamus vite eius que nunc est pariter ⁊ future. vt ō exhibitione presentium certa sit ⁊ firma expectatio futurorum. ne in mititate impatientes facti. primam promissionem scilicet regnum celorum perdamus. ¶ De hac ergo beatitudine tria breuiter percurramus Primo dicamus de eius descriptione. secundo de eius exercitatione. tercio de eius nobilitate. In his enim tribus totam virtutem huius beatitudinis cognoscemus describitur autē sic. Mansuetudo siue mititas. est animi tranquillitas. que nulla incurrentiū rerum tribulatione agitatur. domestici animi tranquillitas. Item alia descriptio Mansuetudo est dulcedo animi. que nulla amaritudine vincitur Hinc mitis dicitur quez nulla asperitas afficit sed amaritudinem vt dulcedinem equanimiter portat. Unde mititas est signum plene sanitatis corporis et anime. et ideo dicitur terram corporis sui potenter vt dominus possidere.

De oibz scis.

quia malum vt bonum. amarum vt dulce suscipit indifferenter. Secundo dicendum est de eius exercitatione que iam tacta est in parte. Hec autem mititas in tribus exercitijs continetur. Omnia enim aduersa aut a deo. vel a proximo. vel ab aduersario sustinemus. Qui ergo hanc beatitudinem consequi desiderant. necesse est vt aduersa que a deo. sine murmuratione. que a proximo. sine mali retributione. que ab aduersario. sine cōsensus inclinatione sufferantur. ita vt nulla furoris accensione turbentur. nec mordaci impatientia agitentur sed in animi bonitate iugiter perseuerent. Tercio dicēdū ē de eiꝰ nobilitate cuiꝰ nobilitas ex hoc pz. qꝛ eiꝰ magisteriū deꝰ sibi p̄ ceteris ꝟtutibꝫ ꝯuauit. di. Discite a me quia mitis sum ⁊ hūil' corde. Secūdo quia mites singulariter placent deo. hinc Eccle. i. dicitur. Beneplacituꝫ est deo fides ⁊ mansuetudo. vnde quia moises fuit māsuetissimus. ideo singulariter meruit pre ceteris prephetis ⁊ patribus domini familiaritatem. hiuc numeri. xij. dominꝰ ad aaron ⁊ ad mariam dixit. Si quis fuerit inter vos propheta domini in visione apebo ei vel per somnium loquor ad ip̄m. at nō talis seruus meus Moyses qui in omni domo mea fidelissimus est. ore enim ad os loquor ei palā ⁊ non per enigmata ⁊ figuras deum vidꝫ. Cuius gratie aliam causam nō legimus nisi quia ibidem dicitur Erat moyses vir mitissimus super omnes qui morabantur in terra. ¶ B ¶ Sequitur tercia beatitudo scꝫ beati qui lugent qm̄ ip̄i consolabuntur. que necessario sequitur ad predicta. vt cum pene impossibile sit quin molestia paupertati impacia mititati interduꝫ aliquid surripiat per deuotionem luctus ne predicte due beatitudines euacuentur abluatur Verum quia in precedentibus de virtute ⁊ efficatia luctus dc̄ꝫ est. ideo hanc particulam obmittentes de consolatione que ꝓmittitur luctui aliquid breuiter disseramus scꝫ de consolationis diuersitate. securitate ⁊ veritate. Diuersitas autem consolationis que luctui promittitur. ex diuersitate trahit luctus. Alij enim lugent ex contritione. alij ex compassione. alij ex deuotione. ⁊ secundū hanc diuersitatem etiā consolatio variatur Lugentes aūt ex contritione consolantur ꝑ spem venie ⁊ remissionem. Lugentes vero ex compassione consolantur per spem de dei miseratione. Lugentes vero ex deuotione ꝯsolantur de interna dei dilectione. de luctu qui fit ex contritioue dicit beatus augustinꝰ in ser. x. qui incipit. Scitote fratres. Accipite inquit fratres compunctionem que sanitas est animarum remissio peccatorum. sacrificiuꝫ spirituale. quod deo summe placet Et infra in eodem. O compunctio q̄ꝫ sancta ⁊ mirabilis predicaris. tu spirituale lauacrum. tu es flagellum dei per quod deus mutat. tu stimulus per quem deus ad hominem inclinatur. tu ligamentum per quod deus fortiter astringitur Et iterum in eodeꝫ O lacrima mentem purgans. intentionem fecundans. conscientiam irrigans. animas sanctificans que motus illicitos extinguit paradisum aperit. infernum claudit. mundum despicere in cunctis facit. O felix lacrima que carnalem cogitationem extinguis peccatorum morbos expellis ⁊ virus culpe euomis Secundo dicendum est de consolationis securitate que trahitur multipliciter ex scriptura. Hinc est quod dicitur Thob. Hoc procerto habet omnis qui colit te. qꝛ si vita eius in probatione fuerit coronabit si in tribulatione fuerit liberabitur. quia pꝰ tempestatem tranquillum facis ⁊ post lacrimationem ⁊ fletum. gaudium ⁊ exultationem infundis. Hinc apostolus Benedictꝰ deus. vsq̄ꝫ qui consolatur nos in omni tribulatōne nostra. Tercio dicendum est de cōsolationis veritate. Vera autem consolatio consistit in diuine presentie fruitione. nam de omni creaturarum consolatione di. iob. Consolatores onerosi omnes vos estis. super quo gregorius. Vera consolatio est. que de creatore non de creatura concipitur. ad quam consolationem veram a falsis discernendaꝫ dicit dominus per prophetam. Ecce ego ipse consolabor vos. de qua dicit bernardus. Quid est consolatio? gratia deuotionis ⁊ suauissima delectatio boni ⁊ gustꝰ sapientie licet exiguus. quibus interim benignus dominus afflictam refrigerat aīam

animā. sed gustus ille nihil aliud ē q̄ꝫ irrita
mentum desiderij ⁊ incentiuum amoris.
¶ E ¶ Sed quia luctus ⁊ eius consolatio
non bonis opibus fulciatur facilime euane
scit ideo dominus quartam beatitudinē sub
iungit di. Beati qui esuriunt ⁊ sitiunt iusti
ciam qm̄ ipi saturabuntur. Verum cum se
cundum Aug. Iusticia est virtus generalis
complectens omnes virtutes ⁊ omnem sta
tum hoīs rectificans ꝓpter quod nullus eaꝫ
ꝑfecte ad plenum poterit operari di. Esa. O
mnes iusticie nostre sunt tanq̄ꝫ pannus mē
struate. ideo deus condescendens nobis hāc
beatitudinem non posuit in opatione. sꝫ in
eius esurie ⁊ affectione. vt cum paꝝ de iusti
cia facere valeamus. saltim qui iusticiam d̄
siderat sit beatus. De hac ergo beatitudine
duo breuiter perstringantur scꝫ de esurie iu
sticie ⁊ de saturatione. Est aūt eius esuries
vehemens desiderium opandi iusticiā. Ve
hemens autem dixerim vt pre nimia esurie
omnia que possumus faciamus. ⁊ adhuc p̄
nimio desiderio amplius operandi. omnia
que facimus pro nihilo reputemus. ⁊ ex ta
li esurie deus iudicat nos beatos. Hanc esu
riem monuit dominus cum dicebat. Cum
feceritis omnia que precepta sunt vobis. di
cite serui inutiles sumus. Sequitur qm̄ ipi
saturabuntur. Saturamur aūt de omnibus
bonis que daturus ē nobis dominus si oīm
iusticiam opere implemus. Nam ꝓpter solā
esuriem iusticie hic descriptā datur nobis
omne p̄mium quod daretur nobis si omnē
iusticiam ꝑfectissime faceremus. Nec hēm⁹
vnde causemur. sed vnde tota deuotione in
gratiaꝝ actione versemur. quia si facimus
quod possumus ⁊ quod non possumus solū
modo esurimus. benignus deus reputat o
mnia nos fecisse. ⁊ remunerat nos ac si oīa
opere implessemus. Quod cum rarum vi
deatur ideo difficulter creditur. necesse est
vt fortissimis auc̄tibus hoc ꝓbemus. dicit
enim deutero. Omnē locū quem calcauerit
pes vr̄. vr̄ erit. vocans pedem affectū deside
rij. qui scꝫ affectus ad quecunq̄ꝫ bona dei se
extendit illa sine dubio dantur nobis. hinc
ꝓuer. x. Desiderium suū iustis dabitur. qd̄
aptius ibidem. xi. d̄r. Desideriū iustoꝝ om
ne bonum. Iusti aūt sunt que de iusticia qd̄
pñt faciunt ⁊ residuum esuriunt vt dictū ē
hinc aug. Nō quid sit sed quid eē desiderat
attendit d̄s. si tñ tu quantū potes satagis vt
quod nō es eē merearis. hinc gre. Bona vo
ta quotiens effectū ꝑcipiunt multiplicātur
ac si dicat Desideria nostra in eo ꝙ multi
plicantur dāt nobis euidens signum ꝙ ea
q̄ desideramus sint nobis data. hinc bern̄.
Sunt multi q̄ tota vita sua tendunt sꝫ nū
q̄ꝫ ꝑtendunt quibus tñ si pie perseuerauerīt
statim vt de corpe exeūt reddit quod in hac
vita eis dispensatorie est negatum. illuc per
ducente eos sola gratia quo prius tendebāt
ipi cum gratia. ⁊ qꝛ talibꝫ videtur ꝙ parum
proficiant de iusticia. ideo deus dirigit ad
mīaꝫ di. ¶ Beati misericordes qm̄ ipi mi
sericordiam consequentur. ac si dicat. quia
ꝓpter imperfectionem iusticie deuotis hoī
bus mīa videtur eē necessaria quā q̄ conseq̄
desiderant debent suis proximis misericor
diam exhibere. ipsa enim dei mīa ꝑ nostraꝫ
mīam impetrata tollit a nobis omnē misiā
quam contraximus vndecunq̄ꝫ. Qualē aūt
mīam ⁊ cui proximo exhibere debeam⁹. ha
bes sufficienter in alijs ſmonibꝫ. De scd̄a
illarum beatitudinum. require in sermo
nibus de tpe scꝫ Estote misericordes. liiij. ⁊
miserior super turbam. lxi. ¶ D ¶ Sequi
tur sexta beatitudo. Beati mundo corde qm̄
ipi deum videbunt. Cum enim ꝑ priores be
atitudines ab omni impuritate purgamur
quid ex hac puritate p̄mij consequamur in
hac sexta beatitudine nobis innuit cum d̄r
Quoniā ipi deuꝫ videbunt. Duo ergo bre
uiter hic tanguntur scꝫ de cordis mundicia
⁊ dei visione. Sed quis gloriatur munduꝫ
se habere cor. cum ille mundissimus precete
ris iohannes dicat. Si dixerimus quia pec
catum non habemus. nosipsos seducimus
⁊ veritas in nobis non est. Sed condescen
dit nobis dei benignitas ⁊ tali mūdicia quā
nostris exercitijs consequi possumus est con
tentus. Ille tamen (vt ait Cris.) habet mū
dum cor qui vtriusq̄ꝫ hominis motibus mi
tigatis passiones non reprimit sed ignorat
⁊ qui naturali cursu bonorum opm cōmuni
tus crucifixus est mundo ⁊ cui crucifixus est

mundus ad quã mundiciã adiuuante gra
ꝯ cunctꝫ possumus peruenire-de qua augu-
ser-xi.qui incipit-ad spũale gaudium-O
felix conscie puritas que vermẽ interiorem
ꝯcludis-que a carcere doloris liberas ratõꝫ
que ab omni ĩmundicia purgas mentẽ.O
mens sancta.padisus deliciarum varijsqꝫ v
tutum floribus prepata-celesti gratia irriga
ta-hec est padisus in qua plantat lignũ cele
stis sapie hec est thalamus dei-palatiũ xpi
habitaculũ spiritus sancti.hec thronus salo/
monis letꝰ sponsi celestis q̃ ipa ꝓscia opti
me delectatur ⁊ requiescit cum sponso ⁊c.
Est aũt triplex mundicia cordis-s.innocen
tie.pnie.attestantis conscientie.Prima est
eoꝝ qui ab infancia se a criminibus morta/
lium peccatoꝝ custodierunt-de qua di iob-
Donec deficiam non recedã ab innocentia
mea iustificationem meã quã cepi tenere nõ
de eam-necꝫ reprehendit me cor meum
in omni vita mea-Item thob-iij dixit-Sa
ta-Tu scis dñe qm̃ mundam seruaui animã
meam ab omni concupiscentia-nunqꝫ cum
ludentibus me miscui.necꝫ cum his qui in
leuitate ambulant ꝯcipex me prebui.Se
cunda cordis mundicia est penitentiũ qui
⁊ si peccauerint per fortissimam tamen peni
tentiã peccata eadem absterserunt-quod pz
per scripturam ⁊ figuram per figuram in fi
lio prodigo qui reuersus ad patrem indut?
fuit stola prima per scripturam idem patz.
Unde ysa-i-Si fuerint peccata uestra vt coc
cinum quasi nix dealbabuntur ⁊c.hinc mag
dalene penitenti dr-dimittuntur tibi pecca/
ta multa-Tercia misericordia est eoꝝ qui
super remissionem peccatorum suorum spi/
ritus sancti testimoniũ intus in cõscia acce/
perunt-quoꝝ vnus fuit apꝰ-qui licet dicerꝫ
se blasphemũ ⁊ persecutorem ecclesie ⁊ pri/
mum peccatorem-intus tñ in cõscia a spiri
tu sancto securat? dixit-nihil mihi ꝓscius sũ
ET Sequitur secundum membrum-
Qm̃ ipi deũ videbunt-Est aũt triplex dei
visio quibus misericordes pre ceteris limpi
dius vident deũ.s.corpalis spũalis ⁊ eterna
lis-Prima dei visio est.cũ rõnando p cre
aturas im? in creatorem-cognoscẽtes in cre
aturis certissime creatorẽ.Hã in creatura
magnitudine dei potentia m. in eaꝫ multi/
tudine dei sapientiam-in eaꝫ vero pulcritu/
dine dei bonitatem ⁊ clementiam cognosci
mus euidenter.hinc Sap-xiij-dr-Secun/
dum magnitudinẽ spẽi creature cognoscibi
liter poterit earum creator videri-quorum si
spẽ delectati sunt sꝯ hoies.sciant quãto bis
dñator earum speciosior est-speciei em̃ gene
rator hec omnia constituit-quorum si virtu
tem ⁊ opera mirati sunt intelligant ab ipsis
qm̃ qui hec constituit fortior ẽ illis Cui sñie
consonat apls.Ro-i-Inuisibilia dei a crea/
tura mundi-per ea que facta sunt intellecta
conspiciuntur-Secundo misericordes deũ
vident spũaliter quod contingit cum deus
qui spiritus est visitans animam per suam
pñciam sentitur ⁊ intelligitur dicit em̃ ber.
Oculus meus intelligentia mea.Videre
ergo deum dicimur cum eius presentiã in
anima nostra per intellectum vtcunqꝫ perci
pimus ⁊ sentimus-cum enim secundũ iob-
Deum nemo vidit vnqꝫ.ipm ergo videre
dicimur cum ipsum cognoscimus iam pñtẽ
sicut in cõmuni modo loquendi cum aliqꝫ
rem gestam narramus dicimus.vides hoc
id est intelligis hoc.Sed obijcis cum de/
us vbiqꝫ sit-quõ quasi singulari modo ei?
presentia sentitur?ad quod respondet berñ.
di.Dicam deum sponsũ anime prout vult
venire ad animam.⁊ iterum dimittere eaꝫ
tantum vt sensũ anime non verbi motu ista
fieri sentiamus verbi gratia.Cum sentit gra
tiam agnoscit presentiam-cum non absenti
a conquiritur.Sic in proposito videre ac/
cipimus pro sentire ad quam visionem hor
tatur nos dominus cum dicit-Vacate ⁊ vi/
dete ⁊c.⁊ iterum.Gustate ⁊ videte ⁊c.Ter
cia visio est ⁊ dicitur eternalis qua nuda ve
ritate facie ad faciem deum videbimus ine
ternum-de qua iob.Videbis faciem eius
in iubilo ⁊c.⁊ itez.In carne mea videbo dñ
saluatorẽ.hinc ber-Visio fut̃a stat qz forma
stat q̃ nũc vẽ.nec vllã capit ex eo qõ fuit vel
erit mutatiõ.et iõ ñ erit ibi trãsmutatio nec
vicissitudinis obumbratio-de his tribus
visionibus dic̃-bernardus-Omnis forma
varietas arcꝫ innumerositas specierum in
rebus conditis q̃d nisi quidã radij deitatis

monstrantes quidem quia vere sit a q̄ fuut non tamen diffinientes quid sit itaq̄ de ipo vides sed non ipm. cum aūt de eo quā non vides cetera vides scis indubitanter exiſte re quē oportet inquirere vt inquirentem nō fraudet gratia ⁊ negligentē nō excuſet igno rantia. Verum hoc genus videndi cōmune eſt ecce prima viſio. ſequitur in predicta au ctoritate. ſed eſt diuina unſpectio eo differen tior a prioꝛi quo interioꝛ. cum per ſemetipm dignatur inuiſere deus animam querentē ſe. neq̄ anima ſancta ſpiritualiter affecta pi ter ⁊ dilecta contenta erit prioꝛe viſione. ni ſi ſpeciali prerogatiua intimis illum affecti bus atq̄ ipis medullis coꝛdis celitus illa pſum ſuſcipiat habeatq̄ preſto quē deſide rat non figuratum ſed infuſum. non apparē tem ſed afficientem. nec dubium quin eo io cundioꝛem quo intus non foꝛis preſentio rem. ecce ſecunda viſio. ſequitur. non tñ ad huc illum diſerim apparere ſicuti eſt quānis non oīno aliud hoc modo exhibeat q̄ quod eſt. ſed tunc facie ad faciem ſicuti eſt. non in ſpeculo ⁊ in enigmate ſicut modo. ſed nuda veritate tantum diſtans a prioꝛibus quātū veritas a fide. eternitas a tpe. hec de trina vi ſione ſufficiant. // ¶ Verum q̄ mōdicoꝛ des ⁊ tali modo deū videntes in ſeipſis ſūt per oīa quietati. dñt ⁊ proximos pacificare quippe quos tenentur diligere vt ſeipſos. ideo ſequit ſeptima beatitudo Beati pacifi ci qm̄ filij dei vocabuntur Sunt aūt tria ge nera hoīm. Alij pacē iam hñtium. ⁊ dicun tur iam patientes. Alij pacem nā retinentiū vel recipientiū ⁊ dicuntur pacati. Alij autē pacem facientium ⁊ dicuntur pacifici. Hi g̃ qui pace non indigent. quippe qui eam qui ete poſſidēt ⁊ pfecte. addāt paci proximoꝛū. vt inter deum ⁊ hoīes. hoīes ⁊ hoīes pacē faciant tanq̄ fidelisſimus mediatoꝛ. qđ q̄ fi deliter fecerit ex hocipſo merebitur dici ⁊ eē filius dei. imitans eū qui de celo venit ad terram vt ea que in celis ⁊ in terris ſunt pa cificaret. de q̄ di. ap? col. i. Placuit deo p eū ſcz filiū reconciliare oīa in ipſo pacificans p ſanguinē crucis eius ſiue q̄ in terris ſiue q̄ in celis Verum q̄ pene oīs ſancti in ſe iaz per graciam dei ſanctificāti contenti ſunt p pria ſalute ⁊ pauci ſunt qui p veritate ⁊ iu ſticia opponere ſe audeant. ideo ad plenam ⁊ pfectam conſūmatōz oīs ſanctitatis. ſeq̄ vitij. beatitudo cum concluditur de vltia de Beati qui pſecutionem patiunt ꝓpter iuſti ciam ⁊c quā beatitudinē ſi conſequi volu mus. neceſſe eſt vt nec fracti adulatione pro rimoꝛ. amoꝛe aīcoꝛ. timoꝛe maioꝛum p de fenſione iuſticie nre vel aliene vſq̄ ad moꝛ tem decertemus. coꝛpus ⁊ aīam ſi neceſſe fuerit exponentes. Poſt hec ſubiungit ber di. His omnibus ſpletis adheremus dño ⁊ vnus ſpūs cum eo efficimur hic dirūpi mus nubes ⁊ tranſit oīno. hic reuelata facie gloriam dei ſpeculamur hic dulcedo ſpiritꝰ coꝛdis ſuauitas. iubilatio mentis ⁊c. Ad q̄ nos pducat ſpūs veritatis qui eſt largitoꝛ talium gratiarum. ¶ C.

¶ De eodem ſermo quintus.

Venite ad nupti

as Mat. xxij. di. ber. Feſtinem? ob ſecro fratres feſtinemus venire ad nuptias quia non ſolum multitudo celeſtis curie ſz ⁊ oīm eoꝛum dominus ⁊ creatoꝛ nos expe ctat. certatim omnes acclamentes Venite ad nuptias. O ſi cognoſceremus quantuꝫ aduentum noſtrum deſiderant. q̄ libenter bona de nobis audiunt ciues celi. diſcurrūt medij angeli dei inter nos ⁊ deum noſtros gemitus pñtantes. ⁊ eius nobis miſericoꝛ diam reptantes q̄ ſi oculi oīm ſunt ſic ſup nos q̄ noſtri abierunt aut quare ipi ſoli re ceſſerunt a nobis. vt ſoli nos diſſilemus in ſpicere vitā noſtram fratres. ⁊ ſi non time mus deceptoꝛios angelos. ſaltim āmiſtra toꝛios veneramur dicunt eīm vtriq̄ O ſi p tranſeant ad nos ſz intentōe diſſili. Nā de mal' dꝛ. Ve expectauerūt pcōꝛes vt pderēt me. de bonis vero. me expectāt iuſti donec re tribuas mihi. Inter hos expectatoꝛes oſſi tare delectat. Expectat eīm nos oīs celi mili cia. non ſolum ꝓpter nos. ſed ꝓpter ſeipſos. ſz eīm pfici deſiderent. nō tñ pficient ſine no bis. ſed oīs expectabunt q̄diu ſuper terrā eſt numerus electoꝛum. omnibus acclamā tibus vt in apoc. dꝛ Vindica ſanguinē nīm non vindicte cupidi ſed perfici deſiderātes

ꝙ acceperunt diuinū reſponſum. Adhuc ſu/
ſtinete modicum tps donec impleatur nu/
merus fratrū veſtroꝝ. Licet em̄ inebriet eos
deus vultu ſuo diligens eos ineffabili cari
tate. ſed diligit ꝙ nos ꝙ pauperum ſuoꝝ nō
obliuiſcetur in finem. ¶ H ¶ In verbis ꝙ
propoſitis tria nobis conſideranda occur/
runt ſcilicet terminus a quo recedam⁹. mo
tus per quē tranſeamus. terminus ad quez
perueniamus. Primum ibi. venite. ſecun/
dum ibi. ad. tercium ibi nuptias. per primū
innuitur nobis vita ſecularis ſiue termina
lis aqua reuocamur. per ſecundum vita ſpi
ritualis per quam tranſeamus. per tercium
vita eternalis ad quam inuitamur. Prīo ꝙ
dicitur venite ſcilicet a vita ſeculari ſiue cri/
minali ꝙ hoc propter tria quia talis vita eſt
laboriosa infructuoſa ꝙ periculoſa. Per ſe/
cundam vitam eſt tranſeundum. ꝙ hoc itez
per tria. quia vita religioſa debet eſſe opero/
ſa. penoſa ꝙ virtuoſa. Ad terciam vitam eſt
properandum. quia ibi eſt quies delicioſa
leticia copioſa. ꝙ dignitas gloriosa. Hec per
ordinem proſequentes primo dicimus qꝫ ꝺ
vita ſeculari eſt recedendum quia eſt laborī
oſa. Omnes enim huic mundo ſeruientes
in ſudore ꝙ labore ſeruiūt ei. quia hoc in ma
ledictione prime preuaricationis accepimuſ
omnes vbi geñ. ij. dicitur. In ſudore vult⁹
t. veſ. pa. ꝙ propter quod dicitur iob. Sicut
auis ad volatum ſic homo naſcitur ad labo
rem. hinc Eccle. i. Vidi cūcta que fiunt ſub
ſole. ꝙ ecce vniuerſa vanitas ꝙ afflictio ſpūs
Sed ne putetur hoc dictum ſolum de pau/
peribus. ſubiungit etiam laborem eſſe in di
uitijs dicens Edificaui mihi domos ꝙ plā/
taui mihi vineas. coacerua mihi argen/
tum ꝙ aurum ꝙ ſubſtantias regum ac pro/
vinciarum. ꝙ ſupergreſſus ſum omnes qui
fuerunt ante me. ꝙ omnia que deſideraue/
runt oculi mei non negaui eis. nec prohibui
cor meum quin omni voluptate frueretur.
Cūqꝫ conuerteſſem me ad vniuerſa opa q̄
fecerunt manus mee. vidi in oīb⁹ vanitatē
ꝙ afflictionem aī. hinc ber. Nemo ex oīb⁹
filijs ade ſine labore viuit. eſt qui declinat
aliquos ſed incidit proculdubio in grauio/
res. ꝙ ideo velint nolint hoīes ꝺz eos laborī/
bus ſubiacere. ꝙ ideo laborandum eſt vt ali
qñ requieſcant a laboribus ſuis. ¶ H .

¶ Secundo recedendum eſt a vita ſeculari qz
eſt infructuoſa. de ipſa enim dicitur ſap. iij
Fructus illius inutiles ꝙ acerbi ad mandu
candum ꝙ ad nihil apti. hinc mat. Quid ꝓ
deſt homini ſi vniuerſum mundum lucret
anime vero ſue detrimentum faciat. Tercio
recedendum eſt de vita ſeculari qz eſt dāno
ſa. qz per eam perdimus corpus ꝙ animam
in eternum. Qui enim vt ait iac. voluerit eē
amicus huius ſeculi inimicus dei conſtitui
tur. inimicos aūt eius vt ait ps. percuſſit in
poſteriora. opprobrium ſempiternum dedit
illis hīc hier. Peccata noſtra diuiſerunt in
ter nos ꝙ deum. qui autē a deo diuidit ſepe
litur neceſſario in inferno. de hac diuiſione
di. gre. Anima que peccat a deo ſe diuidit. qꝫ
ſi peccata continuauerit a deo longe recedit.
ſi vero poſt peccatum eā ꝓſpitas ſequitur ꝙ
nulla diſciplina nulla increpatiōe reuocat
in diuiſione quā inter ſe ꝙ deum fecit etiā li/
bellum repudij accipit. vt iam velut aliena
derelicta faciat mala que vult. vnde neceſſe
eſt vt peccantes quoſcz tunc conſideremus
amplius miſos. quanto eos conſpicimus
in ſua culpa ſine flagello derelictos. Qui
em̄ a deo auertit ꝙ ꝓſpat. tanto ꝓditioni fit
primus quanto zelo diſciplīe inuenit alie/
nus. iō em̄ deus quibuſdā hic pcit vt eos i/
pperuū feriat. iō aūt hic quoſdā ferit non p
cēdo vt in eternū parcat. Scō relicta vita
ſc̄lari trāſeundū ē p vitā ſpūalē. q̄ ꝺz eē tri/
pler. ſ. opoſa pēoſo ꝙ uoſa. Prīo ꝺz eē op/
oſa. vt vbicz ſp opem aliqd eoꝝ ꝓpter q̄ ve/
nim⁹ ad vitā religioſā ad quod faciendū fre
quenter ſtimulabat ſe ber. di. Bernarde ad
quid veniſti. propter quod idē di. Non ea
die bonus cellita ſe viriſſe debet eſtimare. in
qua nihil egiſſe ſe recolit propter quoſt ad
cellam venitur ꝙ ſubiungit. Que ris quid a
gas in quo te occupes. Primum extra quoti
dianum orationum ſacrificium vel lectio/
nis ſtudium qnotidiane diſcuſſioni emen
dationi compaſſioni pars diei neganda nō
eſt. deinde operandum eſt manibus quod
iniungitur. ¶ I. ¶ D⁹ ſi opera noſtra ad
ſū premum cumulum meritorium cupim⁹

promouere. dz tribus ãmiculis exerceri. de
bent em̃ continuari: multiplicari: nobilitari
Nã de primo monem̃ Eccle. xi. mane seĩa se
men tuum. ⁊ vespere non cesset manus tua.
quia erit merces operi tuo. cui consonat ap⁹
Gal. iiij. bonum emulamini in bono semp.
ber. Nequaq̃ sufficit semel ⁊ secundo opari
quod bonum est nisi incessãter addas noua
prioribus. alioquĩ marcet flos primi opis
atq; ex eo omnis virtus ⁊ vigor in breui ex
terminatur si non alijs atq; alijs superiectis
pietatis operibus ꝯtinue reparetur hec aũt
continuatio licet difficilis videatur facilĩe
tñ per intentionem põt ꝓlongari in omnia
opera. Secundo debent opera nostra multi
plicari. quod tunc sufficienter agimus si eadẽ
opera ad omnes sensus exteriores omnes
affectus interiores. ad omnia corporis mẽ//
bra diffundimus vt in omnibus nr̃is ope//
ribus adiuuent ⁊ concurrant hinc ꝓuer. dr
Ubi frater adiuuat fratrem ibi firma est ci
uitas. ⁊ iterum. In tribus beneplacitum ẽ
spiritui meo. quorum vnum est concordia
fratrum. Talia enim opera supra modum
diuites nos efficiunt quia totiens multipli
cantur quot in talibus operibus concurrũt
adiutores Tercio opera nostra dñt nobilita
ri. Hanc aũt nobilitatem multa efficiunt.
quanto enim firmiorem attentionem. fide//
liorem intentionem. feruentiorem deuotõz
puriorem dilectionem operibus nostris ap
ponimus. tanto erunt nobiliora. que om̃ia
qualia ⁊ quanta fuerint in fine denudabit
de quo dicitur Sap̃. Laudabunt eum in
portis opera eius. Secũdo vita spũalis dz
esse penosa quod reuera omnibus promitti
tur qui ad seruiendum deo se p̃perant ⁊ at//
tingunt. Sic eniz nobis promittitur in scri
ptura. flagellat deus omnẽ filium quem re
cipit propter quod premũimur Eccl. ij. Fi
li accedens ad seruitutem dei sta in timore.
⁊ prepa animã tuã ad temptatões. Quare?
quia vt in Act. dicitur. Omnes qui pie vo
lunt viuere necesse est vt persecutionem pa
tiantur. tale enim testamentum. xp̃us mori
ens reliquit discipulis di. Ego dispono vo//
bis sicut disposuit mihi pater meus regnũ.
Ac si dicat. Sicut ego de celis veniens. nõ
nisi per tribulationes ⁊ afflictiones redeo si
cut scriptum est. õz filiũ hominis multa pati
⁊ reprobari ab hominibus ⁊ sic intrare in
gloriam suam. sic ⁊ vos non nisi per tribula
tiones ⁊ afflictiones introire poteritis in re
gnum dei. Quod quia si necesse est fieri con
suluit nobis dñs vt nostras tribulationes
⁊ suis tribulationibus quantum possibile
est conformemus di. illud Iud. Quod me
videtis facere omnes facite. Et ap⁹. Estote
imitatores dei sicut filij carissimi ⁊ iteruz ad
Heb. xij. Per patientiam curramus ad pro
positum nobis certamen aspicientes in au//
ctorem fidei ⁊ consũmatorem iesum. qui ꝓ//
posito sibi gaudio sustinuit crucem confusi
one contempta vt possit nobis veraciter ap//
plicari illud Sap̃. xiiij. Simili pena seru⁹
cum domino afflictus est ⁊ popularis hõ cũ
rege similia passus est. Tunc enim penalita
tes nostre nobilissime sunt cuz penis simili//
bus cum dño nos festimus. Quod etiã mo
nuit veritas mat. x. cum dixit Non est disci
pulus super magr̃m nec seruus super dñm
suum. sufficit discipulo si sit sicut mgr̃ eius
⁊ seruo si sit sicut dñs eius // R ¶ Tunc aũt
ipsum competentur imitamur si generaliter
innocenter gaudenter. nostras sufferimus
passiones. Generaliter vt si in rebus corpe
⁊ spiritu patimur sicut ipse. naz de penuria
rerum ipse de se dicit Vulpes foueas habẽt
⁊c̃. vsq; filius aũt hominis non habet vbi
caput suum reclinet. de pena vero corporis
sui di. per Esa. Corpus meum dedi percu//
tientibus ⁊ genas meas vellẽtibus ⁊ in p̃s
Sapra dorsum meum fabricauerunt pecca
tores. de anima vero dicitur per Ier. Dedi
dilectam animam meam in manus inimi//
corum. ⁊ iterum. Dolor meus super dolo//
rem. cor meum in me merens. Si ergo in
rebus penuriam in corpore miseriam in spi
ritu turbulentiaz sufferimus. dominum ge
neraliter imitamur Secundo domĩus ꝑtu
lit innocenter. ipso di. iohã. Venit princeps
mundi huius ⁊ in me non habet quicquam
cuius innocentie testis fuit pilatus dicens
Ego nullam causam mortis inuenio in ho
mine isto. sic ⁊ nos tam caute ⁊ solicite pec//
cata omnia caueamus. vt quicquid patim̃

pati videamur teste conscientia innocenter. Tunc enim nostre passiões ad maximũ sta/rent meritum: cum non ad peccati purgatio nem sed ad meriti cumulatiõez pateremur. Naz de peccati purgatione dic̃ Pet. Que est gratia si peccantes colaphizati suffertis? De secunda aũt flagellatiõe statim subiun/git. Sed si bene facientes patienter sustine/tis: hec est gratia apud deum. Nam de tali/bus passiõibus dicit apostol⁹. ij. Corin. Id qd̃ ẽ momẽtaneũ ⁊ leue tribulatõis sup̃ mo dum in sublimitatẽ eternũ glorie pond⁹ ope ratur in nobis. Tercio domin⁹ ꝑtulit gaudẽ ter: ipso dicente Johã. Desiderio delidera/ui mãducare hoc pasca anteq̃z patiar. Sic ⁊ nos non solum patiẽter: nec solũ libenter: sed ⁊ gaudẽter ea que patimur sufferamus. hoc fideliter agẽtes vt semꝑ aliquid dilecti/onis ⁊ beneficij singularis illis exhibeam⁹ a quibꝫ sufferim⁹ nostras passiones. De his duobus exercitijs: scz operoso ⁊ penoso dicit Berñ. Electoꝝ est bona facere ⁊ mala perpe/ti. Tũc em̃ supra modũ proficimus cũ am/bo ista in nobis recipiunt incrementũ. So/let em̃ hoc facere dei benignitas circa electos vt cum fecerint om̃ia tanq̃z serui inutiles fla gellent̃. ¶ L ¶ Tercio vita spiritualis de/bet esse virtuosa: hoc ẽ plena virtutibꝫ. qd̃ ne cessario sequit̃ ad p̃dicta. Nullum enim bo num sine virtutibꝫ deo poterit esse gratum: dicente Berñ. Quãtũlibet te affliges: quã/tumlibet te crucies: nõ sui copiam tibi tribu et qui dn̄s virtutum dicit̃: nisi fueris virtu/tibus adornatus. Obmissis autẽ omnibus alijs tres virtutes specialiter ad vitam reli/giosam ꝑtinentes breuiter ꝑcurramus. scili cet castitatem. humilitatẽ. charitatem. Ca/stitatem aũt hic accipim⁹ non soluz ꝓ absti/nentia omniũ voluptuosoꝝ: sed omniũ sup̃ fluorũ. Nunq̃z enim religiosus gustabit dei delitias: nisi abstineat a sup̃fluis ⁊ terrenis. Propter qd̃ dicit̃ religiosis Osee. Noli le/tari israhel: noli exultare sic̃ populi. In qui/bus verbis religiosus ꝓhibet̃ a leticia secu/lari. Cur hoc? qꝛ dic̃ Aug⁹. Si anim⁹ hz vñ oblectet̃ extrinsecus: sine delitijs manet in/trinsecus. Cur autem hoc sit ostendit Berñ. dicens. Anima sine delectatiõe esse nõ pote/rit. aut enim delectabit̃ in infimis ⁊ caret su premis. ant in sup̃mis et infima cõtemnit. Secunda virtus est hũilitas. que licet om/ni homini sit necessaria ad salutem: summe tamẽ necessaria est religiosis, ꝓpter qd̃ defor mati sum⁹ ab alijs hominibꝫ habitu et ton/sura vt ip̃am faciliter acquiram⁹. Hinc de/us monet specialr̃ aplos tanq̃z religiosos: dicens. Discite a me qꝛ mitis sum ⁊ humi/lis corde. Est enim hec virtus summe neces saria ⁊ ꝓprijssima virt⁹ religiosoꝝ. alias em̃ virtutes et gratias meret̃ humilitas: iuxta illud. Deus sup̃bis resistit: humilibꝫ autẽ dat gratiã. Datã cõseruat. qꝛ iuxta ysa. Nõ requiescit spiritus: nisi super humilẽ ⁊ quie/tum. Seruatas ꝑficit ⁊ consũmat: iuxta il/lud Apl̃i. Virt⁹ in infirmitate perficit̃. Ter cia virtus est charitas. sine qua nõ solũ pre dicte virtutes: sed nullũ bonũ penitus pla/cet deo. Nam iuxta apl̃m. Non fides placet etiam si montes quis transferat: nec scientia etiam si lingua quis loquat̃ angelorũ. non martyriũ etiam si tradiderit corp⁹ suũ quis ita vt ardeat. nec elemosyna etiam si dederit quis omnem substantiã suam in vsus pau/peruz. Q si alquis de his virtutibꝫ aliquid amplius loqui cupiat: q̃rat in locis suis vbi diffusi⁹ hec ꝑtractãtur. ¶ M ¶ Tercio ad vitam eternã festinandũ est. ⁊ hoc ꝓpter tria Quia ibi est quies delitiosa. leticiosa copio/sa. dignitas gloriosa. que tria totã beatitudi nem in se claudũt. Primo ergo festinandũ est ad celestem patriã qꝛ ibi est quies delitio sa. in quo duo tangũtur. scilicz quies ⁊ deli/tie: que duo copiosissime in patria possidẽ/tur. Nam de quiete dicit̃ Prouerbi. iij. Si dormieris scilicz morte corꝑali non timebis quiescas ⁊ suauis erit somnus tuus. Et sub iungit hui⁹ quietis causam: dicens. Domi nus erit iu latere tuo. ⁊ custodiet pedem tu/um ne capiaris. De hac dicit̃ ysa. xxxij. Si/lentiũ ⁊ securitas in eternũ erit. ⁊ sedebit po pulus meus in pulchritudine pacis ⁊ in ta bernaculis fiducie ⁊ in requie opulenta. Et bene dicit̃ opulenta. qꝛ nihil erit a dextris et a sinistris retro ⁊ ante: intus ⁊ extra qd̃ nos aliq̃liter inquietet: ita vt cuz ꝑuenerim⁹ gra tulabũdi: dicamus illud Eccl̃i. Modicum

laboraui ⁊ inueni mihi multam requiez. Et subiũgentes illud ꝑs. Hec requies mea i seculum seculi hic ⁊c. De delitijs quas habituri sum⁹ dicit ysa. lxvj. Gaudete qui lugebatis. quia replebimini ab vberibus consolationis eius: vt delitijs affluatis ab omnimoda gloria eius. Harũ autem delitiarũ ꝙ supefluens copia ex duabus causis super nos cumulat̃. scilicet quia ab oĩbus in nos fluunt: ⁊ in nos totos. Primo dico ab oĩbus in nos fluũt. scilicet a deo patre: filio: spiritu sancto. a beata virgine. a singulis angelis ac ꝙ sanctis. ⁊ ab omni que tunc ꝓmanet creatura. Hinc est ꝙ eadem supefluens abundantia deliciarũ dicit torrens. ꝙ sic ex multis riuulis cõfluentibus tandez torrens exuberat: sic delitie ex deo ⁊ ex omnib⁹ creaturis in animam confluẽtes supefluentez torrẽtem faciunt omniũ deliciarũ. Et hoc est qđ dicitur in ꝑs. Inebriabũtur ab vbertate domus tue: ⁊ tor. vo. ⁊c. Secunda causa ꝓpter quaz celestes delitie in tanta redũdantia possidentur hoc est. quia de omnibus cõfluit in nos totos. alioquin quomõ deus erit oĩa in oĩbus vt ait apostol⁹. si in homĩe de homine aliquid remanebit: Si ergo deus erit omnia in oĩbus: necesse est vt totus transeat in deum. ita vt de homĩe nulla ꝓcium cula remaneat extra deum. Et hoc est qđ declarat Bernarđ. in vna sententia satis pulchra: dicẽs. In illa futura vita inestimabilis ⁊ ineffabil̃ delectatio inebriabit electos. ⁊ in super effluenti dulcedine totos absorbebit. Et exponens seipm statim subiũgit. Oculi totos oculos. aures. os. lingua. dentes. guttur. manus. pectus. cor. iecur. pulmo. ossa. medulle. imo exta ipa ⁊ cũcta singillatim singulaꝙ membra eorũz mirabili delectationis ⁊ dulcedinis sensu replebũtur. Et hoc est qđ promittit̃ nobis Deutro. vbi dicitur. Rerum omniũ abundantia perfrueris. qui autem dicit omniũ: nihil ex omnibus videtur excipere. Et ideo dicit ysa. Tũc videbis ⁊ affluez ⁊ mirabereris ⁊ dilatabit̃ cor tuum: quãdo conuersa fuerit ad te multitudo maris: scilicet omniũ gratiarũ. ☞ Secũdo festinandũ est ad eternam patriam: quia ibi est letitia copiosa. Gaudebimus enim de bono ꝓprio: de bonis singulorũ ⁊ omniũ tanꝙ nostro. super omnia autem de visione dei ineffabili letitia absorbemur. đ qua ꝑs. Adimplebis me letitia cũ vultu tuo. Hinc ysa. lxv. Gaudebitis ⁊ exultabitis vsqꝙ in sempiternũ. Gaudebunt enim supra se de dei visione. infra se de inferni euasiõe. intra se de corporis ⁊ anime glorificatiõe. extra se de angelorum ⁊ hominũ associatiõe. retro se de mirabili ꝙuentione. ante se de perpetua securatione. circa se de omni bonorũz stabili ꝓmansione. De quorũ omniũ cumulata letitia dicit Bernarđ. Reuera videre nõ possũz quo modo ineffabile gaudiũ circũquaqꝙ non habeat quem tot cõmoda felicitatis circũdant sine fine. Gaudebis enim de bonis tuis multum nimis. sed si haberes aliquẽ quez sicut seipm penitus amares: de cuius bono sicut de tuo gauderes. illumqꝙ nõ minore ꝙ te felicitate per omnia vultum videres. nõne in gaudio eius gaudiũ duplicatuz haberes. si ⁊ o duos vel tres vel plures tibi pares in amore possideres ⁊ eos ea felicitate ꝓspicuos cerneres: nõne ꝓ eorũ numero in te multiplicaret̃ gaudij tui magnitudo Potest ne ẽ illius gaudij modus a quoꝙ homine penetrari: cũ vltra mille milia ⁊ decies milia centena milia innumerabiles sint ⁊ oĩes beati tudine eadem ꝑfruãtur. nec vllus eorum sit qui non tantũ de bono alterius gaudeat ꝙntum de suo: qđ tamẽ ego salus reuerẽdi patris nostri Bernardi verbis estimo itelligẽdum. nõ intensiõe gaudij sed i numero gaudiorũ. que omnia adhuc respectu eius quẽ supra se vident deum minus habent. Cum enim vident supra se: eum a quo omnia habent in tam inestimabili gloria fulgentez. et in eadem gloria oĩes eos pluscꝙ ipsi se mutuo ⁊ ꝙ deum diligant in infinitũ amantẽ. gaudent đ eius gloria super omnia gaudia ꝓius dicta. in cuius felici visione ꝓsistit vita eterna: dicente filio Joh. xvij. Hec est vita eterna vt cognoscant te verum deũ ⁊ quẽ misisti Jesum christum. cuius visione vt abundãtius ꝑfruamur videbimus eũ tripliciter. scilicz in oĩb⁹ creaturis. in nobis metipis. ⁊ ꝙ his oĩbus ineffabiliter iocundius est atꝙ beatius nuda facie in semetipo

Indicaiaꝝ.

videbimus trinitatem: gloriã eius sine vllo enygmate mundo cordis oculo cõtemplantes. ¶ O ¶ Tercio festinanduz est ad eternam vitam. quia ibi possidet dignitas gloriosa. hec autẽ dignitas maxime in hoc cõsistit quia singuli sanctoruz transeũt ibi in dignitatem regalẽ vt sint sponse ⁊ regine. non cuiuscũqz de plebe: sed regis dei qui se singl'is ibi exhibet ac si nullum habeat ibi ampli⁹ diligendũ: ita videlicet vt ipse rex solam suaz reginam diligat: ⁊ omnis reliqua multitudo ad eoruz nuptias ⁊ obsequiũ sit collecta. Mentior ego si hoc non dicat dñs per ꝓphetam ysa. lx. Leua in circũitu oculos tuos: et vide omnes isti cõgregati sunt venerunt tibi. ac si dicat. Omnes cõgregati sunt ad honorem tuũ: obsequiũ ⁊ decorẽ. Unde sicut sponsus ⁊ sponsa terrestris omnes quos in nuptijs suis cõgregatos viderint venisse: nõ dubitant propter eos. sic singule sponse estimant in celo de om̃ibus cõgregatis. Q autem deus singulis se exhibeat tanq̃z sponsuz ⁊ singl'as habeat tanq̃z spõsas: oñdit Hern̄. dicẽs. Spõsus noster domin⁹ christus spõsa v̄o eius nosip̄i sum⁹. ⁊ omnes simul vna sponsa que est ecclesia. ⁊ anime singulorum quasi singule sponse que se mutuo cum tanto delitiarũ affectu alterutrũ intuent ac si soli videant ⁊ videantur. Qd̄ aperte ostendit Hern̄. dicẽs. Audite mirum: sed verum. anima deum videns non secus videt q̃z sola videatur. Ex his omnibus cõcludit Aug⁹. ꝙ merces sanctorũ tam magna est ꝙ non potest mẽsurari. tã multa ꝙ nõ potest numerari. tam copiosa ꝙ non potest terminari. tam preciosa ꝙ non potest estimari. Ad que gaudia ⁊c̄.

¶ CI. ¶ In die animarum.

A Mortuo nõ prohibeas gr̄am. Eccl'i. vij. ¶ P. Dicit Hern̄. Trine descensiones locorũ sunt quas pro diuersitate meritoruz anime sortiũtur. Ad celũ statim auolãt qui domicilio corpis vsi sunt tanq̃z carcere qui defectiuã substantiã vtriusqz hominis purã seruauerũt. Ecõtra qui fecerũt vsqz ad mortem que digna sunt morte locis gehennalibus sine misericordia deputãtur. Qui vero inter vtrũqz sunt. i. qui mortalia cõmiserũt. sed circa mortem penituerũt penitentiã non explẽtes: indigni vt statim gaudeãt. nec digni vt semp ardeãt purgatoriũ sortiũtur. in quo flagellant vt excocti transferant ad regnuz. Pro his qui in celo sunt nec est orandum: sed eos non ꝓ eis orare debem⁹. Pro his v̄o qui in inferno sunt: suspendẽde sunt preces. quippe quibus clausa est misericordie ianua ⁊ toti⁹ spes ĩterclusa salutis. Pro illis autez vigilandũ est in oratiõibus: subueniendũ elemosynis: ac sacrificio hostie salutaris qui locis purgabilibus emundãtur vt benignus pater penam eoꝝ in satisfactionem: satisfactiõem in glorificatiõem cito cõuertat. Et quãto maior est necessitas indigẽtis: tato gratiosi⁹ est opus misericordie subueniẽtis. Et quia nemo pauperior his qui in purgatorio detinentur. ideo qui illis subuenit bñficia exhibet grata valde. Qui em̃ nihil om̃ino habet vnde necessitati sue cõsulat pauper est. Qui autez cum hac panpertate detinet in carcere vt non possit ꝑuenire ad eos qui sue pauꝑtate subueniãt pauperior est. Qui autẽ cum his duobus tanta inualitudine constriugit vt nec manuz ad os porrigere valeat: pauperrim⁹ est. ⁊ tales sũt homines qui pro suis excessibus in purgatorio detinentur. Et ideo deus misericordia motus hortat nos in verbis ꝓpositis vt eisdem pauꝑibus misericorditer subueniam⁹. Nec dubiũ quin gratissimũ in eisdem obsequium deo exhibeamus. quippe quia amici dei sunt q̃s ab eterno dilexit ⁊ diliget in eternum. ⁊ ideo grata est ei nostra subuẽtio quã talibus exhibem⁹. In verbis ergo ꝓpositis tria possumus intelligere. scilicet mortuorũ diuersitatem. subuenientiũ habilitatẽ. subuentionũ acceptabilitatem. Primuz ibi A mortuo. Secundũ ibi: non ꝓhibeas. Tercium ibi. gratiam. Hec per ordinez ꝓsequentes primo dicimus ꝙ in hoc nomĩe mortuo tangitur diuersitas mortuoꝝ. Cum eniz nõ dicatur a mortuis ĩ plurali: sed a mortuo in singulari: innuit ex hoc ꝙ non omnib⁹ mortuis subueniendu z est: sed vni tantũ generꝝ mortuoꝝ. ¶ Q ¶ Propter qd̄ sciendũ ꝙ

Sermo

Sm Augustinū tria sunt genera mortuorū. scz valde boni. valde mali. mediocriter boni ⁊ mali. qđ exponit ꝑ singula ita dicēs. Ual de mali sunt qui ex ꝑfidia cordis oris ⁊ operis dicūt deo illud Job. Recede a nobis: scientiaz tuarū viarū nolumus. In quibꝫ verbis tangit tria genera valde maloꝝ mortuorum. Nam in hoc ꝙ dicit ꝑfidia cordis: tangit omnes hereticos qui sola perfidia cordis a dño recedētes christianis hominibꝫ ne deprehendātur: ore ⁊ opere se cōformāt. Cū autem subiūgit ꝑfidia oris: tangit omnes qui publice suut infideles: vt sunt iudei. saraceni. pagani. ⁊ omnes natōes que aꝑto ore cōtradicunt fidei christiane. Cum aūt concluditur ꝑfidia operis: tāgit malos christianos qui corde ⁊ ore ꝯsentiūt fidei: sed malis operibus cōtradicūt: quos omnes infideles deus reputat eo ꝙ fidei cordis ⁊ oris testimonium operis non adiūgunt. ⁊ sunt de quibꝫ dicit aplus. Confitent̄ se nosse deum. factis autem negāt. Item Jaco. Quid ꝓdest si fidem quis dicat se habere: opera autē non habet. nūquid fides poterit saluare euz? Et subiungit. Tu credis quoniā vnus est deus: benefacis. ⁊ demōes credūt ⁊ cōtremiscūt. Sicut ergo corpus sine spiritu mortuū est: sic fides sine operibus mortua est. Hinc Johan. Qui dicit se nosse deū ⁊ mandata eius non seruat mēdax est. ⁊ per cōsequens peribit. qꝛ perdet deus omnes qui loquūtur mendacium. Et hoc est qđ dicit Grego. Vera fides est que in hoc qđ verbis dicit moribꝫ nō contradicit. Qđ cum ita sit fidei nostre veritatem in vite nostre consideratōe debemus cognoscere. Tūc eniz vere fideles sumus si qđ verbis ꝓmittimus: operibus adimplemus In die enim baptismatis omnibꝫ pompis antiqui hostis renūciare ꝓmisimus. si ergo hoc ꝓmissuz soluimus: fideles apud deū veraciter reputam̄. Ista ergo tria geuera mortuoruz dicunt̄ et sunt valde mali. qꝛ statim vt de corpe exeunt: in eodez puncto ad inferna descendūt: nunqꝫ inde exituri donec reddant vsqꝫ ad nouissimū quadrantē. vocans uouissimū quadrantē minimuz veniale qđ nunqꝫ per penam diluitur. dicente Grego. Qui de magnis malis debitores sunt supplicijs traditi: etiam nouissimū quadrantez soluere cogunt̄. quia quos magna premūt: etiā mala minima in gehenna affligūt. Unde hoc aduerbiū donec sumitur hic pro infinito sonans eternitatē. vnde sensus est. Nō exibunt in de donec reddāt nouissimū q̄drātez: hoc est qꝛ nō possunt: ergo nunqꝫ exibūt. Et est causa. qꝛ corpus ⁊ anima simul peccanerunt: anima cōsensuz dante ⁊ corpe opus perficiente: et idcirco deberent simul satisfacere. sed mortuo peccatore corpus in terra cōsumitur: anima in inferno sepelit̄. nec vnqꝫ simul cōueniūt vsqꝫ ad diē nouissimuz. q̄ dies p̄fixus est ad sententiā ꝓmulgandā nō ad emendā faciendā. Et ideo de talibꝫ mortuis non est verbum ꝓpositu. nec pro talibꝫ est oranduz. quia nulla eis prosunt suffragia: sed magis noceut. dño cōminante ꝑ ꝓphetam Ego maledicā maledictiōibus vestris ¶ R ¶ Unde si beata virgo cū omnibus sanctis vsqꝫ ad nouissimū diem ꝓ vna damnata anima dño supplicarent: ipe eam nullatenus exaudiret. ⁊ hoc ꝓpter duas causas. Primo qꝛ sunt extra statum ⁊ terminū misericordie ⁊ gr̄e: vt nulla gratia possit pertingere ad eosdē: dño dicente per ꝓphetam. Isti vocabunt̄ termini impietatis: ⁊ populus cui iratꝰ est dñs in eternū. Hinc Mat. Magnū chaos ⁊c. Secūda causa est. quia deus qui est eterna veritas fortissimū iuramentum p̄stitit vt nunqꝫ misericordiā consequantur. quia licet sit om̄ipotens: nullatenus tamē potest venire contra suū iuramentum. Hoc autem iuramentū tam in veteri testamēto q̄ꝫ in nouo est firmatū. Nā in veteri dicit̄ per Hiere. Viuit dominus si steterit Moyses ⁊ Samuel corā me. non est anima mea ad populuz istum. eijce eos. a facie mea egrediātur. Dicit ergo om̄ibus electis in celo ⁊ in terra illud Hiere. Noli orare ꝓ populo isto in bonū. quia nō exaudiā te. Itē in nouo testamento dicit̄ Mat. Amen amē dico vobis non recedet inde. Sz diceret aliquis. que sunt peccata pro quibus peccatores tam grauiter damnabūtur. Respondeo ꝙ aplus enumerat ea euidēter: dic̄. Manifesta sunt opera carnis: que sunt fornicatio. īmundicia. inimicicie. cōtentiones. ire. rixe.

In die mar.

dissensiones. inuidie. homicidia. ebrietates. comessatões. ⁊ his similia que p̄dico vobis. quoniã qui talia agunt: regnũ dei non cõsequẽtur. Si autem non cõsequẽtur ergo nõ damnabũtur. qꝛ non est dare mediuꝫ. Cui cõsonat Johan. in Apocal. dicẽs. Timidis ⁊ incredulis: ⁊ execratis ⁊ homicidis ⁊ fornicatoribus. veneficis ⁊ ydolatris ⁊ omnibus mẽdacibus: pars illoꝝ erit in stagno ardenti igne ⁊ sulphure. qđ est mors secunda. Hec peccata adhuc Augus. euidentiꝰ exprimit: dicens. Quãuis apostoli multa capitalia enumerauerint: nos tamẽ ne desperationem facere videamur: breuiter dicamꝰ que sunt illa. Sacrilegiũ. homicidiũ. adulteriũ. falsum testimoniũ. furtum. rapina. sup̄bia. inuidia. auaricia. ⁊ si longo tempe teneatur iracundia: ⁊ ebrietas si sit assidua: in eoruꝫ numero computãtur. Et subiũgit. Quicũq̄ ergo aliqua de istis peccatis in se domiari cognouerit: nisi se digne emendauerit ⁊ si habuit spaciuꝫ longo tempore penitentiam egerit. ⁊ largas elemosynas erogauerit. et a peccatis eisdem abstinuerit: trãsitorio igne purgari non poterit. sed eterna illa flãma sine vllo remedio cruciabit. ⁊ ideo pro talibꝫ mortuis non est orandnꝫ. quia nullo modo poterunt liberari. dicẽte p̄s. Pones eos vt clibanuꝫ ignis in tempe vultus tui. i. q̄diu vultꝰ dei durabit. Hinc est qđ de eisdẽ mortuis dicit. Mors peccatorũ pessima. ¶. S.

¶ Est enim mala ꝓpter temporaliũ relictionem. peior propter perpetuaꝫ damnatõem. pessima propter diuinẽ faciei eternã separationem. Primo dico mors peccatorũ est mala propter temporaliũ relictiõem. Cum enim peccator moriẽs relinquat omnia dilecta ꝓpter quoꝝ adhesionẽ fruitionẽ ⁊ cõsolationẽ deum perdidit et regnũ celoꝝ noluit: merito talis relictio facit mortẽ malam. Unde diues ille euãgelicus moriens ita funditꝰ perdidit omnia temp̄alia: vt in inferno sepultꝰ de omnibus relictis guttam aque nõ potuit impetrare. Secũda mors peccatoꝝ est peior propter perpetuã damnatiõem. quia damnati acerbissima pena luent om̄ia simul. nec tamen in perpetuũ a minimo expiantur. hoc est qđ dicit Hiere. Ecce ego inducaꝫ super eos mala de quibus exire non potuerunt. et clamabũt ad me ⁊ non exaudiam eos. Tercia mors peccatoꝝ est pessima propter diuĩe faciei eternam separatiõem. hoc enim super omnia mala pessimũ est: dicente Criso. Nõ puto ita acerba esse gehẽne supplicia vt sunt illa quibus torquet̄ is qui arcetur a conspectu christi. hoc (crede mihi) penis omnibus grauius est. hoc est soluꝫ qđ sup̄at gehennã. Secundi mortui sunt ⁊ dicũtur valde boni: qui statuꝫ puritatis tenẽtes nullis sunt huius mũdi sordibꝫ inquinati. vel si sunt inquinati per fortissimã penitentiã ⁊ satisfactiõeꝫ plenissime sunt purgati. quorũ anime statiꝫ vt de corpore exeũt sine medio auolãt ad regna celorũ. Sed qui sunt hi ⁊ laudabimus eos. ¶ T. ¶ Sunt tamẽ taliñ quatuor genera hominũ. scilicet innocẽtes. penitentes. patientes. ⁊ cõtemplãtes. que nobis in scriptura per quadruplicẽ celi apertionẽ sunt lucide declarata: quod de singulis per ordineꝫ videamus. Nam de prima apertiõe dicitur Mat. iij. Ecce celi aperti sunt super eum: scilicet Jesuꝫ. ⁊ vox de celis audita est. Hic est filius meus dilectꝰ. In q̄ celi apertõe innuitur ꝙ omnes in puritate baptismatis decedentes celum habent sibi apertũ. Secundo vere penitẽtibus celuꝫ est apertum. qđ in secunda apertiõe innuit. Sic enim dicitur in Act. x. Ascendit Petrus in sup̄iora domus vt oraret ⁊c. ⁊ cecidit super eum mentis excessus. ⁊ vidit celũ ap̄tũ. ⁊ descẽdẽs vas q̄ddã velut lintheũ magnũ q̄tuor initijs sũmitti de celo ĩ terrã in q̄ erãt oĩa quadrupedia et serpentia terre ⁊ volatilia celi. ⁊ facta est vox ad eum. Surge Petre occide et manduca. Ait autẽ Petrꝰ. Absit dñe quia nunq̄ mãducaui omne cõmune ⁊ ĩmundũ. Et vox iterum ad euꝫ. Qđ deus purificauit tu ne immundũ dixeris. Per qđ innuit ꝙ om̄es vere penitentes qui per fortissimã contritionẽ omne ĩmundũ qđ in lintheo cõscientie inueuerũt mactant ⁊ occidũt. ipsi sunt quibꝫ statim vt de corpe exeũt celũ sine dubio est ap̄tum. Tercio martyriũ patiẽtibus celum est apertum. qđ iterũ in Act. vij. legit. vbi Stephanus in passione positꝰ: ait. Video celos apertos. Per qđ innuit ꝙ celuꝫ martyribꝫ

est apertum. Verus quia vt ait Grego. In pace iam viuit ecclesia vt nemo iam martyrium patiat. Deus saluti nostre inuigilās: puidit quedaz exercitia que martyrio equipollēt. require supa sermōe. ix. de sancto Stephano. Quarto celum apertuz legimus in Apocal. vbi Johānes in pathmos insulam relegat⁹ dixit. Ecce ego Johānes vidi ostium apertū in celo. Per qđ innuit qđ ab omnibus mūdi actibus elongati: et diuine contemplatiōis ocio dediti: ad celuz statim vadunt. nec pro his mortuis est oranduz: sed magis nos eoz intercessiōibus indigemus. De his enim mortuis dicit. Preciosa in cōspectu dñi mors sanctoz eius. i. plena pcio. Habent enim preciuz de mundi liberatiōe. inferni euasione. regni celorū eterna possessione. Et sunt de quibus dicit apostol⁹. qui supra fundamentuz qđ est christus superedificant autz argentum et lapides pciosos. Qđ exponit Aug⁹. dicēs. Fratres. sunt homīes omino cōtemptores huius seculi: quibz nō est notuz quicqđ fluit temporaliter. non hrēt dilectiōe aliqua terrenis rebus. sancti. casti. iusti. cōtinentes. et forasse oia sua vendentes et paupibus erogātes. aut possidētes tanqz non possidētes. et utentes hoc mundo tanqz non utentes. ipsi sunt pro certo qui supra fundamentū scz christum superedificant aurū et argentū et lapides pciosos. aurū scz amatorie dilectiōis. argentū edificatorie locutiōis. lapides pciosos meritorie operatiōis. ¶ Vel. ¶ Tercij mortui sūt mediocriter boni et mediocriter mali. et sunt qui capitalia crimina non cōmiserūt. vel si cōmiserūt p pmtentiā et satisfactōem licet insufficientē in venialia cōmutauerūt et multa venialia addiderunt. hi tales quia nō habēt capitalia: euadūt infernū. sed quia habent venialia nō statim trāseunt ad celū: sed in loco mediocri hoc est in purgatorio detinent taz diu quousqz predicta venialia per ignē purgatorij cōsummuntur: vel p suffragia sanctoz redimunt. Vnde Aug⁹. Qui crimīa capitalia non admittunt: sed ad minuta perpetrāda faciles sunt et ad redimendū negligētes: ad vitā eternaz sine dubio venturi sunt. sed prius aut in hoc seculo p dei iusticiā amarissime sunt torquē di aut per multas elemosynas et orationes liberandi. aut certe illo igne de quo dicit apostolus. sic quasi p ignē longo tempe cruciandi. Que sunt autē illa venialia Augus. enumerat; dicens. Quotiēs aliquis in cibo vel potū plus accipit qz necesse sit. quotiens flagello dei impatiēs fuerit. quotiens plus loquit qz oportet. plus tacet qz expedit. quotiens excepto desiderio filioz vroreż cognouerit. quotiēs malas cogitatōes sine cōsensu admiserit. quotiēs in diuino seruitio negligēs fuerit. quotiēs terrena dilexerit citra deum tamē. hec et similia adminuta peccata p tinere non dubiū est. Ex quibz peccatis licz aīa nō damnet: tñ velut quibusdā pustulis et quasi horrenda scabie deformat anima vt cum his ad amplexus dei in celo nullatenus admittat. et ideo quicqđ de his minutis cōtinuis oratōibz. elemosynaz largitōibz. misericordie opibz. missaz ꝓpatōibz. ieiunijs. indulgētijs eorū qui in nos peccauerūt assidue redemptū nō fuerit: aut hic multis tribulatiōibz expiat: vel illic in purgatorio deputat. hoc ipm tñ anima patit plus et min⁹. Quā diuersitatē aplus insinuat ad Corin. vocans eadē minuta ligna fenū stipulaz. nō qđ sint talia: sed quia cruciāt plus et minus. ¶ Sequit secundū principale: scz non phibeas. in q monemur vt ad suffragia eis exhibenda nos habilitemus. Ipsoz autem suffragia tripliciter phibemus. scz si in peccatis mortalibus viuim⁹. si ab eis cōpassionis oculos auertimus. si nihil p eis facim⁹. Primo ergo si gratiā eorū phibere nolum⁹ ad intercedendū p eis: faciam⁹ nos ydoneos p peccatoz emendatōem: ne nobis p eis in peccatis orantibus dicat deus illud Luc. Medice cura teipm. Dicit enī Gre. Cuz indignus ad intercedendū mittit: irati animꝰ ad deteriora puocat. faciāt tñ bona que possunt. qz non in faciētiuz: sed patientiū charitate a dño sortiran acceptant. Secūdo grauz eoz phibemus si oculos cordis ab eoz miserijs auertam⁹. Faciam⁹ ergo hui⁹ oppositū et quicqđ ad eoz cōpassionem nos puocare possit exerceamus. cogitātes quātū nos vellemus iuuari si in simili essem⁹ miseria constituti. imo si digitū haberem⁹ in igne quez

In dic aiaꝝ

per nos retrahere nõ possem⁹: q̃ valido clamore om̃es nostros amicos ĩuocarem⁹. qd̃ ergo nobis fieri cupimus: alijs simil'r faciamus. Dicit enim Greg. Ea fidelitate qua nũc defunctis succurrim⁹: nobis simil'r succurretur. Tercio eoꝝ gratiã ꝓhibemus si nihil ꝓ eis facim⁹. q̃ si subueuire eis cupim⁹: omnia q̃ pro nobis ip̃is facimus eis impartiamur. nec ex hoc minus habebim⁹: sed omnia opa nr̃a duplicant̃. Nam si ip̃a nr̃a opa pie eis cõmunicanerim⁹: ip̃is ꝓderũt. sed fidelitas nostra nobis copiosius a deo recompensat̃. Sũt em̃ amici dei q̃s ab eterno dilexit. ⁊ ideo quicq̃d ꝓ amicis dei facim⁹: deus copiosissime nobis reddet. ¶ V ¶ Sequit̃ terciũ principale. s. gratiã. in quo tangit̃ suffragiorũ acceptabilitas. Et licet multa sint genera gratiarũ quib⁹ mortuis possum⁹ subuenire: omnes tñ illas ꝑm triplicẽ habitũ rerum in triplicẽ gr̃am colligamus. habemus enim res. corpus. ⁊ animã. Ex reb⁹ g̃ subueniamus elemosynarũ largitõe. ex corpe aũt quarũlibet penalitatũ exercitatiõe. ex aĩa autem interna ꝯpassiõe. Naꝫ de prima gratia dicit̃. Sicut aqua extinguit ignẽ: sic elemosyna peccatũ. De secũda gratia dat̃ regula in theologia q̃ pena pene resolutoria est. De tercia ex ꝑsona defuntoꝝ dicitur Job. Miseremini mei ⁊c̃.

¶ CII. De eodem sermo. ij.

Memor esto iudicij mei. sic enim fiet ⁊ tuuꝫ. Eccl'i xxxiiij. ¶ Z ¶ Dicit Aug⁹. Sic ꝑtinet ad diuinã iusticiã bonos ꝓpter venialia in purgatorio cruciari. ita ꝑtinet ad bonitatem ⁊ misericordiã dei eosdẽ ꝑ suffragia liberari. Et qꝛ hi qui in purgatorio detinent̃ amici dei sunt quos ab eterno dilexit ⁊ diliget in eternũ. ideo ad eoꝝ subuentõem deus tripliciter nos hortat̃. scꝫ ꝑ scripturã creaturam. ⁊ figurã. Primo ꝑ scripturã nos hortatur: dicẽs singulis ⁊ om̃ib⁹ nobis illd̃ Esd̃. Vittite ꝑtes eis qui nõ preparauerũt sibi. quippe qui in nullo possunt ꝑsonaliter se iuuare. ⁊ ideo sup̃ omnes hui⁹ mũdi paupes pauprimi iudicantur. Hinc Prouer. xxiiij. Erue eos qui ducunt̃ ad mortem: ⁊ qui trahuntur ad interitũ liberare ne cesses. Secũdo hortamur ꝑ creaturã. Videmus eniꝫ ad sensuꝫ q̃ tam aĩalia q̃ volucres suis mortuis quodãmodo cõpatiũtur. Tercio ideꝫ ptꝫ ꝑ naturã. Unũquodq̃ enim membꝝ infirmiori cõpatitur. ⁊ quãtum poterit subuenit in necessitatib⁹ ꝯstitutis. Sic oculus subuenit pedibus. pedes v̄o corpi. ⁊ man⁹ pro ceteris partib⁹ corpis ictibus ⁊ vulneribus se exponit. In verbis ergo ꝓpositis duo possumus intelligere. Primo enim hortant̃ nos defuncti ad suoꝝ cõpassionẽ. Secũdo p̃muniunt nos ad nostram de futuris cautionẽ. Primũ ibi. Memor esto iudicij mei. Secũdũ ibi. sic eĩ fi. ⁊ t. ac si singuli defuncti ad singulos nos post tergũ clamare videãtur. Memor esto iudicij mei vt mihi subuenias. ⁊ memor esto tui vt idem iudiciũ subterfugias. ¶ A ¶ Sciendu ergo q̃ sup̃ nos singulos de⁹ triplex iudiciuꝫ exercebit. Primum exercet sup̃ corpus solũ. secunduꝫ sup̃ aĩaꝫ solã. terciũ sup̃ corp⁹ ⁊ aĩaꝫ simul. Primuꝫ exercet deus in corpis extinctõe. secundum in anime exalatõe. terciũ in generali resurrectiõe. Primũ iudiciũ exercet deus sup̃ corpus in ip̃ius extinctione. Cum enim per corpus deũ offenderim⁹ in dilectoꝝ adhesione. delectabiliũ fruitõe. in carnaliũ ⁊ turpium imaginatõe. ideo deus iustus iudex qui dedecus culpe non sinit inultũ sine decore iusticie punit corp⁹ in his in quib⁹ deliquit ꝑ cõtraria p̃dictoꝝ. vt cũ ꝑ corp⁹ deũ offenderimus ĩ dilectoꝝ adhesione: punimur iusto dei iudicio in morte in eorũdẽ oĩm sepatõe. ibi em̃ ab amicis. a diuitijs. ab honorib⁹. et ab omnibus q̃b⁹ hic inordinate cõtra deuꝫ adhesimus sepamur. Et hoc est qd̃ deus cõminatur nobis Ezechiel. xxiiij. Ecce ego tollo a te omne desiderabile oculorũ tuorũ. Et hoc est qd̃ dicit p̃s. Desideriũ peccatorũ peribit. Hinc est q̃ ille diues in euangelio de omnib⁹ bonis hic relictis guttã aque nõ poterat impetrare. Et hoc est qd̃ dicit p̃s. Dormierũt somnũ suũ ⁊c̃. Hinc Berñ. In morte nõ magnũ aliq̃d nec ꝑuũ: imo nihil oĩno de om̃ib⁹ bonis hui⁹ seculi secũ delatur⁹ est. hoc time ergo o homo q̃ in morte sepandus

es ab omnibus bonis huius corporis. et ꝙ tam dulce corporis ⁊ anime cõmertiuꝫ amarissimo secandũ est diuortio. Secunduꝫ iudiciũ exercet deus in corpe ꝓpter delectabilium fruitionẽ. qꝛ ꝑm mensuram delectabilium: totum corpus penalitates ⁊ amaritudines sustinebit. quia quãto aliquid delicatius est nutritũ: tanto impatiẽtius ⁊ grauius sustinet amara. Hinc Boetius li. ij. ꝓsa. ij. in de cõsolat. philos. Nisi ad nutum cuncta supperãt: omnis aduersitatis insolentia minima quisqꝫ ꝓsternitur. adeo ꝑexigua sunt que fortissimis summã beatitudinis detrahunt. Et ideo corpus qđ hic delectabiliꝰ fruebatur ꝑ mortis amaritudineꝫ amarissime cruciatur. nihil de cetero gustans de omnibꝰ delectabilibꝰ que reliquit. Hinc Sapi. dic. Sicut morit homo: sic moriũtur ⁊ illa delectabilia. qꝛ corpore moriente secũ omnia morientur. Hoc ergo iudiciũ in hoc maxime ꝯsistit: vt quãto corpus delicatiꝰ hic nutritur: tãto mortis amaritudinẽ grauiꝰ sustinebit. Hinc in Apocal. dicit. Quãtum glorificauit se ⁊ in delitijs fuit: tantum date ei de tormentis. Tanto eñ erit mors amarior: quãto vita fuit delicatior. adeo eniꝫ mors est amara vt solũ nomẽ mortis oĩa viuentia abhorrescãt. Hinc Eccli. xlj. dicit. O mors q̃ amara est memoria tua homĩ pacem habenti in substãtijs suis. Q si mortis memoria est amara: quis cogitare poterit q̃ amarissima sit mors ipa? Hinc accidit illud miserabile ꝙ saluator ex sola mortis imaginatõe ⁊ memoria quã in ꝓximo voluit sustinere sanguinẽ sudauit: vt habet Luc. xxij. Factꝰ Jesus in agonia ꝓlixius orabat. ⁊ factus est sudor eius tanq̃ gutte sanguinis decurrentis in terrã. Terciũ iudiciũ exercet deus sup corpus ꝓpter turpiũ ⁊ carnaliũ imaginatiõem ꝑmittens nos laruales facies demonũ grauiter inquietari: qđ iusto dei iudicio agitur. tum qꝛ eoꝝ ꝑsuasionibꝰ sepe ꝯsensimus. tuꝫ qꝛ turpia sepe ⁊ carnalia fantasmata: admisimus. vt sicut ꝑ demones peccauimꝰ eoꝝ persuasionibꝰ ꝯsentiendo: sic etiam ꝑ demones torquemur. vt fiat qđ scriptũ est Sapiẽ. xj. Per q̃ quis peccat: ꝑ hec ⁊ torquet. Et hoc cõminat dñs per ysa. xxxiiij. Occurrent eis demouia onocẽtauri. ⁊ pilosus clamabit alter ad alterũ. Sed qđ clamabũt: hoc insinuat nobis Bern. dicẽs. Clamãt demones affer affer. infige verubꝰ. impone male bulliẽtibus caldaribꝰ. De hoc triplici iudicio qđ sup corpus agitur dic Bern. Quis pudor erit o anima mea: cuꝫ dimissis omnibꝰ quorum ꝑsentia tibi tam iocũda: tam gratꝰ aspectus: taꝫ familiaris cohabitatio: ecce primũ iudiciũ. durissima acerbitate multat: ecce secundũ. sola egredieris in incognitã regionẽ: occursantia tibi cateruatim ruere deterrima illa monstra videbis. Quis tibi in die tante necessitatis occurret? Quis tuebitur te arugiẽtibus preparatis ad escam? quis cõsolabitur? quis deducet? ecce terciuꝫ iudicium corporis. ¶ H Secundũ iudiciũ iustaurat deꝰ cõtra animã postq̃ est a corpore exalata. qđ iusto dei iudicio agitur: eo ꝙ nullũ peccatũ ꝯmittit ad qđ ipsa anima prius voluntatẽ non dederit et cõsensuꝫ: dicẽte Aug. Peccatũ adeo voluntariũ est ꝙ si nõ sit voluntariũ: non sit peccatũ. Hinc dicebat illa virgo. Si virginitatẽ mihi abstuleris: duplicabis mihi coronaꝫ. ⁊ ideo merito anima districtissime iudicat. Hoc autem iudiciuꝫ contra animã triplici examine instaurat. scilicet in numero põdere: ⁊ mẽsura. Sic eniꝫ ait dominꝰ ysa. xxviij. Ponam iudicium in pondere ⁊ iusticiã in mensura. Item Sap. xj. Omnia in numero mẽsura ⁊ pondere disposuisti. Primo ergo aĩa dei iudicio ꝑsentata iudicat in numero. quia omnia peccata cogitatiõis. locutionis. operatiõis. vel cuiuscunqꝫ alterius cõmissionis districtissime numerãtur. Nec est peccatũ licet minutissimũ qđ numerũ hunc euadat. nec solum peccata sed ⁊ bona opera numerãtur. vt malis pena bonis autem ꝑmia tribuãtur. Sic enim dicitur Eccli. vij. Cũcta que fiunt adducet deus ad iudicium. Item Hiere. xxxiij. Adhuc transibunt greges per manuꝫ numerantis. Cui cõsonat apostolus. ij. Corinth. v. Omnes nos mãifestari oportꝫ añ tribunal xp̃i vt referat vnusquisqꝫ ꝓut gessit: siue bonũ siue malũ. Verũ qꝛ plena cognitio opeꝝ nostroruꝫ ex solo numero haberi non poterit. ne digna retributio bonis ⁊ malis nostris ex solo

In die aiarꝝ.

numero potest haberi. ideo non soluꝫ in numero: sed etiã in pondere iudicamur. Hinc Bern. Qd̃ sine numero est quõ numerabo? quomõ satisfaciam cum cogar reddere vsqꝫ ad nouissimũ quadrantẽ? ¶ C ¶ Secundum ergo iudiciũ contra animã in pondere instaurat̃. Ponderant̃ enim bona que fecimus si digna sint retributõe eterna. mala q̃ cõmisimus si digna sint gehenna. si beneficiis dei gratiarũ actiõibus sufficiẽter respondimus. si dona eius ad lucrũ debitũ posuim⁹. si ꝓximos vt nos dileximus. si tempus bene expendimus. ⁊ ꝑm hoc põdus digna nobis retributio reponderat̃. Qd̃ bene ĩ veteri lege nobis ĩnuit̃. vbi oĩa ponderare iubent̃ q̃ ad sanctuariũ ꝑtinebant. Hinc Exo. xxj. dicit̃. Equalis ponderis erunt oĩa. Itẽ Prouer. xj. Equũ pondus volũtas eius. Hoc em̃ põdus ad iustũ retributõis merit ñ summe est necessariũ. Nam inter bona ⁊ bona: mala et mala nõ parua est distãtia. Aliud em̃ opus est leuius: alind graui⁹: cui oportet leuius ⁊ graui⁹ premiũ remetiri. Illis eniꝫ malis q̃ tam grauia sunt vt dimergãt ad inferna: iusta retributiõe damnatio correspondet. leuibus ꝟo malis pena leuior scꝫ purgatoriũ deputat̃. Similiter bona illa q̃ cuꝫ magna grauitate conaminis et laboris dño exhibentur grauius ⁊ celestis regni premiũ cõsequant̃. illa que leuiter ⁊ sine diligẽtia fiũt: ꝑmia accipiant leuiora. Sic omnia peccata nr̃a põderant̃ que venialia: q̃ mortalia. que ex infirmitate: q̃ ex ignorãtia vel malicia sint ꝯmissa. vt recipiat vnusquisqꝫ ꝑm aplm̃ ꝓut gessit in corpore: siue bonũ siue maluꝫ. De qua districta retributiõe dicit̃ Leuiti. Sicut fecit: sic fiet ei. ⁊ qualẽ inflixit maculã: talẽ sustinere cogetur. Ibi etiã ponderat̃ si equuꝫ pondus ꝓximis seruauerim⁹ quos eque vt nos tenemur diligere. sicut in lege ꝑcipitur vbi dicit̃. Iustus sit modius equusqꝫ sextarius. si videlicꝫ eos iudicauim⁹ sicut nos volumus iudicari. ⁊ in malis nos iudicam⁹ sicut illos. qd̃ raro seruatur ad regulã. Dicit enim Grego. Fit plerũqꝫ vt ⁊ nostra grauia leuiter: ꝓximoꝝ leuia grauiter iudicemus. Qd̃ q̃ꝫ graue sit apd̃ deũ ostendit̃ in Prouerbi. vbi dicit̃. Pondus ⁊ pondus: mẽsura ⁊ mensura: vtrũqꝫ abomĩatio est apud deum. Ponderat̃ etiam si peccatis nostris iustum pondus satisfactõis exoluim⁹. qd̃ si nõ fecimus: dicit nobis deus illud Paralip. Ego maius pondus apponã. ¶ D ¶ Tercio examinat̃ anima in iudicio per mẽsurã. Ibi enim oĩa nostra tam bona q̃ꝫ mala non solũ numerãtur: nõ solũ ponderant̃: sed etiam mensurãtur q̃nto tempore peccauim⁹. si peccata sint continuata: vel vsqꝫ in cõsuetudinem ꝓlongata. vel si ex surreptiõe vel deliberatione sint cõmissa. vtrũ tam longa vt ꝑtigere valeãt ad infernũ. Similiter bona nostra mensurãtur: vtrũ eis remetiri debeat regnũ dei. sicqꝫ cõtingit vt nobis pro bonis et malis equa mensura iuste retributiõis omnibus remetiat̃. De hac mẽsura dicitur. ij. Reg. Mensus est Dauid duos funiculos. vnuꝫ ad occidendũ: ⁊ aliuꝫ ad viuificandũ. Quid ꝑ Dauid qui manu fortis nisi deus quid ꝑ funiculos nisi iusta retributio boni ⁊ mali accipitur. ꝑ quã alij ad occidendũ: alij ad viuificandũ ꝑ iustã retributiõis regulaꝫ metiũtur. De hac mensura dicit̃ Zacha. ij. Leuaui oculos meos ⁊ ecce vir: et in manu eius funiculus mẽsure. ⁊ dixi. Quo tu vadis? Et dixit ad me. Vt metiar hierl̃m quãta sit longitudo ⁊ latitudo eius. Vnd̃ Luc. vj. Ea mẽsura qua mẽsi fueritis remetietur vobis. De hac triplici examĩe dicit̃ Danie. Mane thetel phares. Et hec est interp̃tatio eius. Mane numerauit deus regnum ⁊ hoc q̃ꝫtum ad numerũ. thetel. i. appensus es ĩ statera q̃ꝫtum ad pondus. phares inuentus es minus habens: scꝫ per mensurã. O quanta ibi ad lucem ꝓdeunt q̃ hic nunq̃ꝫ fuerũt ad memoriaꝫ reuocata. o qnãta ibi apparẽt peccata que hic opa meritoria sperabant̃. Qd̃ considerãs Job: ait. Verebar omnia opera mea. Qd̃ exponẽs Greg. dicit. Que aperte egerim video: sed quid in his latẽter ꝑtulerim ignoro. qꝛ nr̃a iusticia ad diuĩe iusticie examẽ deducta iniusticia est. nulli em̃ sua iusticia sufficit. ¶ E ¶ Terciũ iudiciũ instaurat de⁹ iudex iust⁹ ꝯ corp⁹ ⁊ aĩaꝫ ꝑm merita ⁊ debita in secundo iudicio ĩuenta diffinitiuã sñiam ꝓmulgãdo. qd̃ ꝯtigit cũ angel̃ tubis sonantibus in extremo iudicio mortui susci

tantur: ⁊ ante tribunal iudicis congregãtur tũc due dant̃ sententie. vna pro electis: ⁊ altera pro reprobis. Prima erit ista. Venite benedicti. Secũda Ite maledicti. Per primam sententiã electis ineffabilis gloria. per secundã reprobis intermĩabilis miseria adiudicatur. Est autem electoꝝ gloria ineffabilis propter tria. scilicꝫ propter omniũ bonorum generalem influentiã. totalem sufficiẽtiam. eternam ꝑmanentiaꝫ. Primo dico ꝓpter omniũ bonorũ generalem influentiaꝫ. quia dei patris: dei filij: dei spũssancti: omnium angelorũ ⁊ omniũ sanctoruꝫ gloria in nos fluit. Hinc ꝑ ysa. lxij. dicit̃. Delitijs affluens ab om̃imoda gloria dei. Secũdo erit gloria ineffabilis propter totalẽ sufficientiã quia gloria que ab om̃ibꝫ fluit: in nos totos fluit vt non sit dare punctũ in corpore ⁊ anima qđ non hac gloria repleat̃. Hinc iterum ysa. lxiiij. dicitur. Deserta tua ⁊ solitudines tue ⁊ terra ruine tue angusta erũt pre habitatoribus. ⁊ dicẽt in auribus tuis. angustatus est locus: fac spacium vt inhabitẽ. Tercio erit ineffabilis ꝓpter eternam ꝑmanentiam. quia lux perpetua lucebit sanctis suis. Sic ecõuerso reprobis erit ineffabilis miseria propter predicta tria scilicet ꝓpter generalem omniũ maloꝝ influentiã. totalẽ sufferentiam ⁊ eternã ꝑmanentiam. Primo dico eoꝝ miseria erit ineffabilis ꝓpter omniuꝫ maloꝝ influentiã. Omne eniꝫ malum influit super eos. Qđ Deutro. xxviij. dñs cõminatur cum dic̃. Vniuersos languores ⁊ plagas que nõ sunt scripte in volumĩe legis inducet dñs super te. Secundo reproboꝝ miseria erit ineffabilis propter totalẽ sufferentiaꝫ. quia in toto corpore ⁊ in omnibꝫ membris pariter ⁊ in anima hãc miseriã sustinebunt. Tercio erit ineffabilis ꝓpter eternã ꝑmanentiã. Vnde ysa. Ignis eorũ non extinguetur. nec vermis eoruꝫ morietur. ¶ F.

¶ Sequit̃ terciũ principale. scꝫ sic eniꝫ fiet ex tuũ. In quo ꝑmunimur ne ad taꝫ districtũ iudiciũ nisi optime muniti veniam⁹. Propter qđ sciendũ ꝙ sunt tria genera exercitiorum. que huic districtõi misericorditer nos subducunt. scꝫ si nosmetip̃os in hac vita districte iudicamus: si offensas remittamus: ⁊ si iudiciũ ꝓximorũ declinam⁹. Naꝫ de primo dic̃ apl̃s. Si nosmetip̃os dijudicabim⁹ non vtiqꝫ iudicamur. Berñ. Nihil aliud a nobis exigit deus. tãtuꝫ dicam⁹ iniquitates nostras ⁊ iustificabit nos gratis vt gr̃a cõmendet̃. Diligit enim deus aĩam q̃ sine intermissiõe dijudicat semetip̃am. idqꝫ iudicium nõ nisi ꝓpter nos a nobis exigit. quia si nosip̃os iudicamus nõ iudicabimur. Sed non facile quis credat iudicio suo. nec sufficit vt quis se iudicet sola lingua dicẽs. Ego me peccatorem iudico. me peccatoreꝫ esse cognosco. Sed ad verum iudiciũ requirit̃ triplex testis: testante dño. In ore duoruꝫ vel trium testiuꝫ stet omne verbũ. scꝫ testis cordis ꝓfunde contritiõis. testis oris fidelis cõfessionis. testis operis cõmensurate satisfactionis. ⁊ hoc iudiciũ a nobis exigit deus: in eo ꝙ dicit Johan. vij. Nolite s̃m faciẽ iudicare: sed iustũ iudiciũ iudicate Q si vnus illoꝝ testiũ defuerit: dicit nobis de⁹ illud Sapieñ. vj. Nõ recte iudicastis. Secundũ qđ huic districto iudicio nos subducit est iniuriaruꝫ siue offensionũ remissio. per qđ supra moduꝫ dominũ placamus. Vnde Luc̃. vj. Dimittite ⁊ dimittemini. Item Mat. Si dimiseritis hominibꝫ peccata eoꝝ: dimittet ⁊ vobis celestis pater delicta vestra. qđ si nõ dimiseritis: nec pater celestis dimittet vobis peccata vestra. Eccl̃i. Relinq̃ ꝓximo tuo nocenti te ⁊ tunc dep̃canti tibi peccata soluent̃. Terciũ est vt ꝓximũ nostrũ de malis nõ iudicemus. Hinc dñs. Nolite iudicare vt nõ iudicemini. in quo enim iudicio iudicaueritis: iudicabimini. Si ergo hec tria exercitia tanq̃ꝫ tres nuncios ꝑmittim⁹: pacem nobis impetrãt vt misericorditer iudicemur. Prestante domĩo ⁊c̃.

¶ CIII. ¶ De sancto Martino. s̃mo. j.

Oculis ac manibus in celũ semꝑ intẽt⁹. Verba sunt ecclesie beatũ Martinũ de vite sanctitate ꝯmẽdãtis: dicẽte Greg. Sãctoꝝ exẽpla aĩos audiẽtiũ accendũt vt videant q̃ ab eis fortia facta sunt ⁊ valde sibi ĩdignant̃ ꝑiter ⁊ humiliant̃ ꝙ talia nõ imitantur. ¶ G ¶ Verba ergo proposita maximã

sanctitatem glorioſi huius principis nobis inſinuãt, ꝓpter quam nobis vermiculis vilibus merito indignamur. que ideo deuotioni audientiũ ꝓponim⁹: vt ꝑ hoc vtrũq; conemur erigere caput: ⁊ reprando tenuiter imitari. Ad qđ faciendum verba ꝓpoſita primo exponamus: vt cognito intellectu verborum ſciamus quomõ ipſum imitemur. Sancta ergo eccleſia cõmendat ſanctum Martinum q̃ oculis ac manibus ſemp fuerit intentus in celum. Per oculos autem deuotiõem et intentionẽ accipimus. per manus autẽ operationem. Nam de oculo deuotõis dicitur in Cantic. Vulneraſti cor meũ ſoror mea in vno oculor tuorum. hoc eſt in oculo deuotionis. De oculo vo intentiõis dicitur Mat. ⁊ Luc. Si oculus tuus ſimplex fuerit: totũ corpus lucidum erit. quia ab intentiõe omnia opa nr̃a tenebroſa vl etiã luminoſa iudicantur. Quicqd enim agant homines intẽtio iudicat omnes. q̃ etiam per manũ operatio deſignetur: dicẽte Grego. Quid per manũ niſi operatio deſignatur. Eſt ergo ſenſus ꝓpoſiti thematis. Beatus Martin⁹ tota deuotõe in celo verſabatur: ⁊ cum hoc per intentionem omnia ſua opera in celum ſimiliter ordinabat: vt nihil vnq̃ ꝓpter ſe: ꝓpter homines: propter mundũ faceret: ſed omnia propter deum. Sic breuiter patz quomõ iſte ſanctus oculis ac manibus ſemp fuerit intentus in celũ. Cui ſimile eſt illud qđ de ceteris cõfeſſoribꝰ dicit. Iſte ſanct⁹ digne venitur in memoriam hoĩm ⁊c. vſq; cogitatiõe ⁊ auiditate in illa eterna patria cõuerſatus. Qđ enim hic dicitur oculis ac manibꝰ: hoc illis dicitur cogitatiõe ⁊ auiditate. Expoſitis ergo p̃dictis verbis nunc ꝓponendum eſt quomõ ipſum imitari debeamus: vt ſi gloria eius participes eſſe cupim⁹ viaz per quã venitur ad gloriam non recuſem⁹: vt ⁊ nos poſſimus gloriari in domiõ: dicentes. Oculi mei ſemper ad dominũ ⁊c. Verum q̃ nemo repente fit ſummus: nec ſine quibuſdã mediis oculos noſtros ſemper in celo tenere poſſumus. ideo oculi noſtri in inferioribꝰ iſtis acuendi ⁊ aſſuefaciẽdi ſunt: vt tandem aliquãdo ipſos tanq̃ quibuſdam gradibus (duce gratia) ad deum ſemper erigere valeamus. ¶. D Primo ergo oculos noſtros cum manibus. i. deuotiõem noſtram ⁊ intẽtionem ⁊ omnẽ operatõem retro nos dirigamus. ſecundo ante nos ꝓſpiciamus. tercio infra nos videamus. quarto intra nos inſpiciamus. quinto a dextris ⁊ ſiniſtris circũſpiciamus. ſexto ad celum oculos erigam⁹. ſeptimo oculos ipſi deo quãtum poſſum⁹ infigamus. Hec ꝓſequentes per ordinẽ primo oculos noſtros poſt tergum ſuper mala que cõmiſimus reflectam⁹ deuotiõem profunde penitentie cum intentiõe ⁊ operatione in ſatiſfactionis ſacrificiũ offerentes. Cito enim proficimus ſi exercitijs noſtris rectum ordinem imponam⁹. qđ facere monemur Leuiti. Juſte qđ iuſtum eſt exequaris. taliter hec agentes vt ante omnia per oculũ deuotiõis penetreamus: cõſiderãtes intimo dolore que qualia ⁊ quãta ſint cõmiſſa. ⁊ tunc per oculum intentiõis omnia noſtra opera in ſatiſfactionem taliũ iuſto ordine dirigamus: ita vt ſi fieri poterit ſingulis peccatis ſingulas deuotiones penitẽtie tribuamus. Qđ faciebat Hieremias cum peccata populi deplorabat: dicens. Diuiſiones aquarum deduxit oculus me⁹. Quod exponẽs Grego. dicit. Diuiſas quippe ex oculis lachrymas deducimus: cum ſingulis peccatis diſpartitas lachrymas damus. Hunc reſpectũ iuſte figuratum legimus Exo. xiiij. vbi dicit. Egredientes filij iſrahel de egypto leuauerũt oculos ſuos et viderunt egyptios poſt ſe et timuerũt valde. clamauerũtq; in celum. Per egyptios enim qui tenebre interpretãtur ſignant peccata. que cum tot ⁊ tanta videm⁹ nos inſequi: merito timemus ⁊ clamamus ad dominũ. Hunc ergo reſpectũ tam diu cõtinuemus: quouſq; dom⁹ miſertus noſtri dicat nobis illud yſa. Ego deleui vt nubes iniq̃tates tuas: ⁊ quaſi nebula peccata tua. Sed quid ꝓdeſt remiſſio peccatorum: niſi detur nobis gratia cõtinendi? Secundo ergo oculos cum manibus ante nos in dei iudicium dirigamus: cogitãtes q̃ diſtricte pro peccatis ſingulis ⁊ maxime poſt remiſſionẽ iteratis a deo iudice iudicam⁹ q̃ in numero põderet ⁊ mẽſura oĩa exoluere nos oportz Ec cl. xij. De oĩ errato adduc te de⁹ ad iudiciũ

Sermo

Q si apertis oculis videremus: peccata cũ
summa diligentia caueremus. Quis enim
nisi mẽtis inops a iudeo mutuaret obulum
vt iu breui pro eo redderet marcã auri: aut
quis pro delectatõe momẽtanea penam lon
gissimaꝫ ⁊ cum hoc grauissimaꝫ sustineret?
Hinc Sapiens. Minimũ pro magno pla
ceat tibi. ac si dicat. Minima pena in resistẽ
do placeat tibi pro magno. i. plusq̃ magna
pena in luendo. Cum ergo vicijs ⁊ iam di
missis peccatis iterꝫ impugnamur: ꝯsensus
nostros fortiter teneamus: dirigentes ocu
los cum manibus ante nos ad dei iudiciuꝫ
atq̃ dicentes illud Apli. Horrenduꝫ est in
cidere in manus dei viuentis. Q si postea
daretur iterũ gratia penitendi: multo tamẽ
facilius cauetur peccatuꝫ q̃ emendet. opor
tet enim hominẽ per multa trahi anteq̃ pec
catũ penitus destruat. Propterea Ambros.
dicit. Facili⁹ inueni eos qui innocentiã ser
uauerunt q̃ qui dignam penitentiã egerũt.
Tanta enim mala incurrimus ex peccato q̃
raro vnq̃ ad plenũ emendãtur. Qd figu
ratum legim⁹ in veteri testamẽto. quia licet
templũ domini post primã destructiõem fu
isset sepius reparatũ: nunq̃ tamẽ fuit ad de
corem pristinũ reformatũ. Veruꝫ quia post
peccatorũ emendationẽ ⁊ post eorũdem ces
sationem iam inter amicos dei incipim⁹ cõ
putari. ideo necesse est vt in signuꝫ eiusdem
amicicie ĩcipiam⁹ a dño tãq̃ filij charissimi
flagellari. Sic em̃ angelus dixit ad Thobi
am. xij. Quia acceptus eras a domĩo: neces
se fuit vt temptatio ꝓbaret te. Et de Abra
ham dicit Judith. viij. Abraham per mul
tas tribulatiões ꝓbatus: amicus dei factus
est. Et ideo vt hic dñi flagella virtuose ⁊ cũ
patientia sufferamus: necesse est vt oculos
iterũ alibi inflectam⁹. ¶ J ¶ Tercio ergo
oculos cuꝫ manibus infra nos in infernũ cũ
multa sollicitudine dirigamus. vt si amara
videãtur flagella dñi: cogitem⁹ melius est
vt hic castigem̃ q̃ in inferno eternaliter dã
nemur. dicentesq̃ in singulis flagellis illd
Judith. viij. Omnes qui temptatões non
susceperũt cũ timore domĩ extermĩati sunt.
Non ergo vltiscamur nos pro his que pati
mur: sed reputãtes peccatis nostris hecipsa
minora esse supplicia flagella dñi: quasi ser
ui domini qui corripimur: ad emendationẽ
non ad perditiõem: misericordiam euenisse
credamus. Qui enim vt ait Job. vj. timet
pruinaꝫ irruet super eum nix. Cum ergo fla
gellamur a domĩo: dirigamus oculos cum
manibus infra nos ad penas inferni: dicen
tes cum gaudio. Melius est hic purgari q̃
illic eternaliter cruciari. Ipsa enim flagella
certum dant indiciũ q̃ inferni supplicia eua
dem⁹. Quia vt ait ꝓpheta. non cõsurget du
plex tribulatio. Dicetq̃ nobis deus. Affli
xi te ⁊ non affligam te vltra. Hostis autem
noster dyabolus videns nos per peccatoruꝫ
remissionem et per eorum cessationem pa
riterq̃ per domini flagellatõnem non soluꝫ
erutos a sua potestate: sed longe ab eo alie
natos: acrius incipit nobis insistere: instau
rans contra nos om̃ia huius mũdi delecta
bilia. per que tanq̃ per machinas fortissime
nos impugnat: ĩmittens nobis tales ⁊ simi
les intoxicatas ĩmissiones. quid facis ⁊ pre
sentem vitam vis perdere ⁊ futurã? Quar
to ergo oculis ac manibus totum hunc mũ
dum cum suis appendicijs cõspiciam⁹. cau
te estimãtes quid omnia que mũdi sunt ha
bita proficiãt: quid nõ habita noceant. ⁊ in
uenim⁹ q̃ habita nocent plurimuꝫ quia dei
amiciciã perdim⁹: ⁊ per cõsequens omne bo
num: dic. Jaco. iiij. Qui vult amic⁹ esse hu
ius seculi inimicus dei cõstituit. Inimicos
autem eius deus percutit in posteriora ⁊ op
probrium sempiternuꝫ dabit eis. vt ait ps.
Spreta autem ꝓpter deum multum profici
unt. qꝛ ꝓ eis nobis omne bonũ cõmutat: do
mino ꝓmittente Mat. xix. Omnis qui reli
querit fratrem ⁊ sororeꝫ: patrẽ ⁊ matrẽ: do
mos aut agros ꝓpter nomen meũ: centu. ac
ci. ⁊ vitã eter. possi. Qd exponens Augusti.
dicit. O felix cõmutatio. petr⁹ reliquit om
nia vana ⁊ accepit om̃ia bona. Nam de his
vanis dicit Salomon Eccli. j. Vidi cũcta
sub sole ⁊ ecce vniuersa vanitas. Q autem
pro his acceperit om̃ia bona facile ostendit.
quia accepit deuꝫ in quo est veraciter omne
bonum. Quam cõmutationeꝫ si vt vere est
luculenter perspicim⁹: facile cõtemnim⁹ vni
uersa saltim iudicio ratõis. Et licꝫ homo ex

Martini epi.

hac consideratiõe luce clarius videat om̃ia que mundi sunt penitus cõtemnenda tanq̃ vilia: inutilia: ⁊ om̃ino ꝑniciosa. interior tñ affectio difficilime abstrahit̃ ab eisdez. ideo oculi cum manibꝫ. i. deuotio: intentio: ⁊ omnis nostra oꝑatio intra nos est dirigẽda. vt interior noster homo ab hac viscosa ⁊ luculẽta materia abstrahat̃. ¶ Et Quito ergo oculi cũ manibꝫ intra nos dirigant̃: diligẽter cõsiderantes vbi interiora nostra iaceãt vbi sordeãt. ⁊ inuenimus ꝙ etiam peccatis expulsis adhuc reliquiarũ viscositas multũ heret. Dicit eniz Berñ. Huiusmodi pestes viciorꝫ vsq̃ in vltima sollicitudine solitariũ persequũtur. ⁊ nisi ꝑtinaci studio expugnata fuerint leniri possunt: sed vinci vix possunt. ⁊ quõcũq̃ cõponat se animus heret. ⁊ in q̃uis solitudine secretuz et silentiũ cordis esse non patit̃. cui quo maiorẽ cõtingit inesse cõsuetudinis vsuz: eo nequior ⁊ rebellior inuenitur. Ergo homo introrsuz ingrediẽs potẽtias anime ex male ꝯsuetudinis vsu deprauatas: ⁊ ad hec terrena appetẽda pessime incuruatas erigat ⁊ corrigat. Nam ratõem q̃ data est homini vt deũ cognoscat inuenit cecam. voluntatẽ que data est homĩ vt cognitum amaret inuenit incuruatã. memoriaz q̃ data est homĩ vt in cognito ⁊ amato dulciter requiesceret ĩuenit instabilẽ et inquietã. Erigat ergo homo rationẽ ad deñ vt eũ semper cogitet. corrigat voluntatez vt solũ deuz cognitũ amet. cõpescat memoriã a vagis vt in deo discat tandẽ aliq̃ñ stabiliri. Unde potentie taliter vt dictũ est reꝑate: cito recuperant ꝑ modo amoris quẽ habẽt ad deñ quecũq̃ auerse a dño perdiderũt. Verũ qꝛ difficilime vt dictũ est a terrenis he potẽtie auellunt̃: nisi ostendat̃ eis aliq̃d meliꝰ quo se cõuertant ⁊ cui ꝓmouẽte gratia inhereant: idcirco iterũ erigendi sunt oculi cũ manibꝫ ad diuina. qꝛ vt dicit Berñ. Justũ est vt quos p̃sentia nõ delectãt p̃sto sit eis memoria futurorꝫ. ⁊ qui de rerũ affluẽtia despiciũt consolari: recordatio illos delectet eternitatis. q̃a nequaq̃ sine amore anime eẽ poterunt. Dicit em̃ Greg. Anima sine delectatõe esse non poterit. aut enim delectabit̃ in infimis ⁊ caret sup̃mis. aut in summis ⁊ infima tũc cõtemnit. ¶ Sexto ergo erigamꝰ oculos cum manibꝫ ad sup̃na: cõuersatõem nostrã habentes in celo ⁊ hereditatẽ nostrã a longe salutãtes. qd̃ facere monemur Geñ. iij. vbi dicit̃. Leua oculos tuos in directũ ad orientem ⁊ occidentẽ. ad aquilonẽ ⁊ meridiẽ. omnem terrã quã cõspicis tibi dabo. qd̃ reuera solũmodo cogitatuz posset corda durissima inflãmare ꝙ nos viles vermiculi tam gloriosam hereditatẽ in eteruũ in omniũ bonorũ abundãtia possidendã aliq̃ñ possidemus. ⁊ ideo ꝓpter hanc copiã omniũ bonorũ in hac ꝑegrinatiõe solo corpore cõstituti: sola cogitatione ⁊ auiditate deberemus in illa eterna patria cõtinue ꝯuersari. Et hoc hortat̃ apostolus Colos̃. iij. dicens. Que sursum sunt querite. vbi christus est in dextra dei sedens que sursum sunt sapite: nõ que sunt sup̃ terram. Hinc Berñ. Circũite ⁊ vos dilectissime anime sedes sup̃nas ⁊ multas que in domo patris sunt mansiões humiliter prosternentes corda vestra ante thronũ dei ⁊ agni: supplicantes p̃celsis ordinibus angelorꝫ. patriarcharũ cuneos. numerũ ꝓphetarũ. senatum apostolicũ salutãtes. suspicientes coronas martyrũ. choros virginũ admirantes ⁊ quãtum p̃ualet infirmitas cordis erigentes auditũ. Septimo magni sancti adhuc altius erigunt visum suũ. cõtemplationẽ suam quãtum humane fragilitati possibile est in ip̃m deum dirigentes. Ad qd̃ faciendũ et si interduz admittitur: rarissime tñ fit illud: ⁊ hoc ip̃m q̃si ad punctũ accidit viris sanctissimis ⁊ ꝑfectis. nec tñ adhuc in ipsuz deũ hoc est in ip̃am vim diuine essentie ꝑtingũt: dicente Job. Sapiẽtia diuina abscondita est ab oculis omniũ viuentiũ. Cui cõsonat illd̃ j. Johã. iiij. Deũ nemo vidit vnq̃. Quanq̃ tamẽ veteris testamẽti patres referãt deũ crebrius se vidisse. Dicit eniz Jacob Geñ. xxxij. Vidi dñm facie ad faciẽ. Itẽ Job vlt. Auditu auris audiui te: nunc autẽ oculꝰ meus videt te. Vidit ysa. qui ait. c. vj. Vidi dominũ sedentẽ sup̃ soliũ excelsuz. Quã ꝯtrouersiã ꝑ distinctõez Greg. determĩat: ita dicit. Quid est ꝙ patres veteris testamenti deũ se vidisse testati sunt. cũ tñ dicat Johã. deũ nemo vidit vnq̃. nisi hoc ꝙ patẽter dat̃

intelligi. qꝛ q̃ꝫdiu hic mortaliter viuit̃: videri per quasdã imagines deus potest. sed per ip̃aꝫ nature sue speciẽ nõ potest. vt aĩa ꝑ gratiam spũssancti afflata: ꝑ figuras quasdã deum videat. sed ad ip̃aꝫ vim ei⁹ essentie nõ ꝑtingat. Hinc Berñ. Quicq̃d de dei visioue fidelib⁹ hic impartit̃: speculũ est ⁊ enygma. tantũ distãs a futura vita quãtuꝫ a veritate fides: tẽpus ab eternitate. ⁊ hoc ip̃m breuiter ⁊ raptim. Qd̃ bene Job xvj. insinuat: dicens. Ad deũ stillat ocul⁹ meus. Nam noĩe stille modicitatẽ ⁊ raritatẽ hui⁹ cõtemplationis insinuat. Quid g̃ agendũ sit in hui⁹ cõtemplatõis difficultate: docet Berñ. dicẽs. Hi qui soli deo vacãt ꝯsiderãt quid sit deus in mũdo: quid in homĩb⁹: quid in angelis: quid in seip̃o: quid in reprobis. Est em̃ mũdi rector ⁊ gubernator. hoĩm benefactor ⁊ liberator. angeloꝝ sapor ⁊ decor. in seip̃o principiũ ⁊ finis. ĩ reprobis terror ⁊ horror. Est g̃ in creaturis mirabilis. in hominib⁹ amabilis. in angelis desiderabilis. in seip̃o incõprehẽsibilis. in reprobis intolerabilis. Si ergo his septẽ ꝯsideratõib⁹ oculis deuotõis ⁊ intentõis cũ manib⁹ opatõem intẽti fideliter fuerimus: vitã nostrã ducimus ad ꝑfectum. Hec ergo circũspectio p̃figurata legitur Ezechi. vbi dicit̃ de sanctis animab⁹. q̃ erãt plena oculis ante ⁊ retro. Qd̃ exponẽs Greg. di. Corpa sanctoꝝ aĩaliũ idcirco plena oculis describunt̃: qꝛ sanctoꝝ actio ab omni ꝑte circũspecta est bona desiderabilr̃ p̃uidens: mala solerter cauẽs. Caute ergo inuigilant vt se vndiq̃ aspiciãt. vbiq̃ custodiãt aut ne mala ꝓpterea ip̃a appetãt: aut hec eadem sub specie bonoꝝ agãt: aut seuitia virtutes mentiant̃. De his septẽ circũspectiõib⁹ adhuc dicit̃ Zacha. vij. Septẽ oculi erãt super lapidem vnũ.

CIIII. De eodem sermo. ij.

Martinus. Dicit Greg. Martyres esse possum⁹ etiã si nullo ꝑcutientiũ ferro trucidamur. Qd̃ nõ solũ huius autoritatis insinuatõe: s̃, ⁊ gloriosi istius ꝯfessoris nomĩs interp̃tatõe cognoscim⁹ euidẽter. Dicit̃ em̃ Martinus q̃si martyr vnus. qꝛ cuꝫ cõfessor fuerit ⁊ tñ martyr dicit̃: quid aliud nobis ĩnuitur nisi q̃ sine effusiõe sanguinis meritum martyrij cõsequi possum⁹ apud deum? Vñ ecclesia de isto ꝯfessore cãtat. O sanctissima aĩa: quã ⁊ si gladius ꝑsecutoris nõ abstulit: tñ palmã martyrij nõ amisit. // VI.

Quibus aũt exercitijs hoc possit fieri: sciendum q̃ tres habit⁹ reꝝ possidet oĩs homo. s. res. corpus. ⁊ animã. quoꝝ tria sup̃ma exercitia vero martyrio equipollẽt. Sũt em̃ istorum sup̃ma exercitia tã difficilia: tã ardua: tam sup̃ modũ laboriosa. vt sanguinẽ quem martyres effuderũt gladio: macie squalore ⁊ inedia attenuẽt ⁊ ꝯsumẽt. Hec ꝑ ordineꝫ ꝓsequẽtes: primo dico q̃ sup̃mũ exercitiuꝫ qd̃ per res ⁊ in rebus deo possumus exhibere: cõsistit in plena omniũ reꝝ ⁊ ꝑfectissima denudatiõe. vt videlicet ꝓmpta voluntate ⁊ opis veritate oĩa bona tꝑalia plene et ꝑfecte ⁊ ĩtegre relinquam⁹: nudi nudũ xp̃m fideliter imitãtes. vt cũ attestatõe cõscientie dicere possim⁹ cũ apl̃o. Ecce nos relinquim⁹ oĩa ⁊ secuti sumus te. vere pauꝑtati cũ affectu et effectu nos totaliter ĩmergentes. Hanc aũt pauꝑtateꝫ trib⁹ appẽdicijs veraciter ꝑsoluemus. s. in ꝓfunda cordis hũilitate. despecta ⁊ abominabili cõtemptibilitate. dura ⁊ aspera penalitate. De primo scꝫ humilitate monet nos dñs Eccl̃. vij. Hũilia valde spm̃ tuum. qꝛ de hũilitate tanq̃ de radice pullulat omne bonũ. Omnes em̃ qui vnq̃ deo placuerũt sũt eius gr̃aꝫ ꝑ hũilitatẽ ꝯsecuti quã ipse de⁹ qui omniũ sanctoꝝ suoꝝ decor est et gloria: in seip̃o discipulis suis ⁊ in illis ꝓposuit nobis: dicẽs. Discite a me qꝛ mitis sum ⁊ hũilis corde. Quod exponens Berñ. dic̃. Sublimis est deus sed nõ ita tibi ꝓponitur sed eius hũilitas in imitatõis nobis ꝓponitur exemplũ. Si em̃ seip̃m nobis in sua sublimitate ꝓponeret: quis eũ taliter posset imitari? Sꝫ nihil nobis facilius q̃ꝫ sequi ip̃m in hũilitate. maxime cũ omnia nostra q̃ taꝫ in affectib⁹ q̃ꝫ in defectib⁹ ⁊ etiã in effectibus habemus: ad hũilitatis nobis virtutẽ penitus obsequant̃. Seq̃mur ergo deũ in humilitate quẽ nec in sanctitate nec in charitate sequi possumus. seq̃mur eũ in his in quib⁹ facilime possumus. i. in suis hũilibus: queꝫ in

martini epi.

suis sublimibus sequi non possum⁹. hoc em̄ est sibi placidissimū et nobis facilimū. Hic Bern̄. Insan⁹ est ⁊ insipiēs quicūq; in aliis vite meritis q̄ in sola humilitate cōfidit. Secundo vera paupertas non soluz consistit in ꝓfunda humilitate: sed etiam in contemptibilitate. Omnes enim pauperes non solum ab extraneis verū etiam ab amicis contemnūtur. Sic em̄ dicit in Prouerbi. xiiij. Etiā ꝓximo suo pauper odiosus erit. Idez xix. Diuitie addūt amicos plurimos. a paupere autem hi quos habet separāt nr. vt veraciter dici possit. Factus sum tanq̄ vas ꝑditum: quoniā audiui vituperatiōem multorum cōmorantiū in circūitu. Hinc Eccli. xiij. Paup locutus est ⁊ dicūt: quis est hic? Tercio vera paupertas cōsistit in penalitate Multas euiz penas pauperes sustinent taz in victus tenuitate: q̄ etiam in nuditate et in cordis anxietate: per quas penas sanguis quem alij martyres effundūt gladio in pauperibus squalore ⁊ inedia euanescit. Predicta ergo tria: scilicz humilitas: cōtemptibilitas: ⁊ penalitas pauperes christi castigant ⁊ efficiūt: vt merito eoꝝ vita martyrij compēset. ¶ Et quia p̄dicta voluntarie perpessa supra modū ardua sunt ⁊ difficilia nimiuz valde: ideo tribus p̄ciosissimis remunerat eos deus. Nam propter humilitatez in p̄senti per gratiaz sanctificamur. propter cōtemptibilitatem vo assessores in iudicio sublimamur. propter penalitatē aūt in celo eternalr glorificamur. Q aūt ꝓpter hūilitatem in p̄senti per gratiaꝝ collatōem sanctificemur: dicit domin⁹ per ysa. Ad quez respiciam: scilicet cōferendo gratiam: nisi ad humilē ⁊ trementē sermones meos. Hinc Jaco. iiij. Deus superbis resistit. humilibꝫ autem dat gratiā. Secundo ꝓpter cōtemptibilitatē assessores in iudicio sublimamur. vnde damnati in inferno videntes eos in iudicio in tanta dignitate sublimatos: dicunt illud Sapien̄. v. Hi sunt quos aliqñ habuimus in derisum ⁊ in similitudinē improperij. nos insensati vitam illoꝝ estimamamus insaniam. ⁊ finez illoꝝ sine honore. ecce quo modo cōputati sunt inter filios dei. et inter sanctos sors illorū est. Hinc. j. Reg. ij. dicitur. Suscitans de puluere egenū ⁊ de stercore erigens pauperē: vt sedeat cum principibus ⁊ solium glorie teneat. Hinc Luc̄. dicitur. Vos qui reliquistis om̄ia ⁊ secuti estis me: sedebitis sup sedes duodecim iudicantes duodeciz tribus israhel. Tercio propter penalitatē eternaliter glorificamur. quod p ysa. ꝓmittit nobis deus: dicēs. Pro eo q̄ fuisti derelicta et odio habita: nec fuit qui ꝓ te transiret: ponam te in superbiā seculoꝝ: gaudium in generatiōem ⁊ generationē. Hinc Mat. Amen dico vobis q̄ vos qui reliquistis omnia ⁊c̄. vsq; ⁊ vitam eternā possi. Q autem talis paupertas pro martyrio cōputetur expresse insinuat nobis deus Mat. vbi idem premiū scilicet regnū celorū martyribꝫ ⁊ pauperibus ꝓmittit: dicens. Beati pauperes spiritu: quoniā ipsorum est regnuz celorum. Et iterū. Beati qui ꝑsecutionē patiuntur ⁊c̄. Qd̄ exponens Bern̄. dicit. Quid sibi vult q̄ eadem ꝓmissio facta est pauperibus ⁊ martyribꝫ: nisi quia vere martyrij genus est volūtaria paupertas? Quid em̄ mirabilius est aut qd̄ martyriū grauius q̄ inter epulas esurire. inter vestes p̄ciosas algere. paupertate p̄mi inter diuitias quas offert mundus. ostētat malignus: quas noster desiderat appetitus? Idem. Nōne velut inter duas mensas positi epulātes hincinde spectamus ieiuni sic sumus: om̄ino sic sumus? Vnde ergo sic positis risus? vnde ioc⁹? vnde leuitas? an forte non cognoscimus mensas: non cōsideramus fercula: delitias non videm⁹? Ecce hincinde sunt quos video delitiose viuentes in om̄ibus bonis sensibilibus hui⁹ mundi. Inde cōtemplor alios quibus disposuit christ⁹ regnū patris: vt edant ⁊ bibāt sup mensaz ei⁹ ī regno patris. Vtrobiq; video similes mei hoīes et fratres meos. ⁊ heu me ad neutruz licet extendere manum. ab vtraq; mensa ꝓhibeor. ab hac quidem professiōis. ab illa quidez corporis vinculo. vt nec ad inferiorē audeam: nec ad superiorem accedere queaz. Sicq; patet q̄ veridica ratiōe ⁊ rationabili veritate voluntaria paupertas pro martyrio computet. ¶ P.

¶ Secundus reruz habitus est corpus. de quo iterū deo martyriū offerim⁹ si eius dis-

600

ficilia dño exhibemus. Eius autem diffici/
lima consistũt in eiusdem corporis afflictio/
ne: vt videlicꝫ talis ac tanta sit corporis affli
ctio ꝙ corpus attenuet. faciem pallore exter/
minet. quotidiana afflictiõe ĩ ara cordis san
guinem fundat. Hoc autem martyriuꝫ tri/
plici exercitio domĩo exhibetur. scilicet omni
um consolationũ abdicatiõe. peuali afflicti/
one. arduorũ aggressione. Primo dico qui
corporali exercitio martyriũ recõpensare de/
siderat: longe a se faciat omne qđ delectat. et
omne qđ ꝑm seculum vel carnem desiderat:
per om̃ia cauet ⁊ declinet. Et hoc est qđ hor/
tatur nos apostol⁹ Roma. viij. dicens. Nõ
in comesatiõibus ⁊ ebrietatibus. non in cu/
bilibus ⁊ pudicitijs. non in cõtentõe ⁊ emu
latione: sed induimini dominũ Jesum chri
stum. Glo. i. ꝯuersationẽ domini nostri Je/
su christi: qui omnẽ voluptatem ⁊ carnis de
lectationem penitus declinauit. Et sequitur
in predicta autoritate apostoli. Et carnis cu
ram ne feceritis in desiderijs. Grego. Ecce
nulli nostrũ in hoc tempe dicit domin⁹: pro
me morere. sed illicita tantũmodo vite desi
deria occide. Hinc Bern̄. Impone cõcupi/
scentie frenuꝫ. ⁊ propter deuꝫ respue qđ de/
lectat. omniaqꝫ blandimẽta que occulta vo/
luptate animũ trahunt reijce vt venenuꝫ. ⁊
hoc ad martyriuꝫ spirituale confert multuꝫ
valde. Secundũ per quod martyriũ recom/
pensatur cõsistit in penali afflictiõe. vt vide/
licet semper aliquid in nobis habeamus qđ
mordeat. qđ afficiat. quod pugnat. qđ dolo
rem sensui nostro ingerat. vt qđ acuto dolo/
re ⁊ acerba passione non cruciet: saltem diu
turnitate molestet. vt simus de numero eo/
rum de quib⁹ dicit apostol⁹ Hebre. xj. Sã/
cti ludibria ⁊ verbera experti sunt. insuper et
vincula ⁊ car. la. sunt sec. sunt: temp. sunt: in
occi. gla. mor. sunt. Notabilius autẽ eis q̃
iã dicta sunt q̃ in occisiõe gladij mortui sũt
⁊ alijs generibus tormentorũ sanguinẽ effu
derunt: subiũgit eos qui corporali afflictio/
ne effusionẽ sanguinis recompẽsabant: di
cens. Circũierunt in melotis in pellibus ca/
prinis. egentes. angustiati. afflicti. quib⁹ di
gnus non erat mũdus. in solitudinibus er/
rantes ⁊ in speluncis et in cauernis terre. et
hi omnes testimõio fidei probati sunt. ac si
dicat. Hi omnes sicut ⁊ primi premiũ sunt
martyrij consecuti. qđ ⁊ ip̃e apostol⁹ transfi
gurauit in se. j. Corint. iiij. dic̃. Vsqꝫ in hãc
horam esurimus. sitimus. nudi sumus. cola
phis cedimur. ⁊ instabiles sumus. ⁊ labora/
mus manibus nostris operãtes. persecutio
neꝫ patimur ⁊ sustinem⁹. blasphemamur ⁊
obsecramus tanq̃ purgamẽta huius mun
di: facti sum⁹ omniũ peripsima vsqꝫ adhuc.
Ex quibus animati ⁊ nos super ꝯmunẽ cur
sum status nostri qui desunt persecutores q̃
sanguinem fundnut singulares dolores qui
nos conterãt afficiant ⁊ crucient singuli sin/
gulariter assumamus. Q si pusillanimita/
te nostra prepediti vitam nostram hoc mar/
tyrio non signauimus quin statu cõtenti vt
nos aliquo predictorũ dolorum voluntarie
affligamus: saltẽ eos dolores quibus nos
dominus affligit nisi reprobi simus nullate
nus recusemus. sed cum omni gratiarũ acti
one ea que de singulari dei gratia ꝓueniunt
nobis suscipiamus. Omnes eniꝫ christi cõ
fessores quãtumcũqꝫ sancti: quãtumqꝫ dile
cti super comunẽ sanctitatis sue statum sin/
guli singulariter sunt afflicti. Nec mirũ. q̃n
to enim amplius diligũtur: tanto crebrius
⁊ durius affligũtur. Unde Judith. Om̃es
qui deo placuerũt per multas tribulatõnes
fideles transietũt. Item Prouerbi. Queꝫ
enim diligit domin⁹ corripit: et quasi pater
in filio cõplacet sibi. Et cur hoc est. quia pur
gat puluerem ⁊ auget gloriã in futuro. Nã
de primo dicit Grego. Quod flagellũ gra/
no: qđ fornax auro: quod lima ferro: hoc fa/
cit tribulatio viro iusto. De secũdo dic̃ apo/
stolus Corint. Id qđ est momentaneñ ⁊ le
ue tribulationis: supra modũ in sublimita/
tem eternuꝫ pondus glorie operat̃ in nobis
Hinc est qđ de sancto Gregorio legit̃. Len
tis quidem sed iugibus estuabat febrib⁹ po
dagre: necnon sincopis pulsabatur incõmo
dis. Item Bernard⁹ de seipso dicit. Infir/
mitas mea pausandũ mihi indicit sicut sepe
facit. Sed quid ego? In flagella parat⁹ suꝫ
sciens me adhuc longe recipere in patria me
ritis. Vapulem plane: vapulẽ vt male ope
rans: si forte verbera in merita computent.

¶ Tercio quod cõfessoribus sanctis accedit ad corporalem afflictiõem cõsistit in difficilium ⁊ arduorum operatiõe. vt non mollia: non levia que domio solent nauseã provocare: sed fortia aggrediãtur. quam formã verissime in vitis patrũ invenim⁹ expressaz. qui triduano vel quatriduano ieiunio se afficerunt. ⁊ in orationibus frequẽter pnocta bant. qõ tamen pcipue de salvatore legim⁹ qui operabat vt gygas ad currendũ viaz suam. qui oĩa que agebat fecit ⁊ pfecit in supremo. Unde sepe de eo legitur q⁹ erat pnoctans in oratiõe. De hoc exercitio monemur Josue: vbi dicit. Ad montana cõscendite. per mõtana ardua ⁊ difficilia volens intelligi. De quo salvator Mat. Cõtendite intrare per angustã portam. Fortissima autez indiget contentiõe qui in arduis exercitijs et difficilibus semper desiderat cõversari: que scilicet cõversatio adeo est angusta q⁹ pauci in ea ambulãt sicut debent. ¶ Hec difficultas pfigurata legitur. j. Regũ. xiiij. vbi dicitur Ascendit Jonathas reptans manibus ⁊ pedibus. ¶ Necesse est enim vt oĩi conatu ⁊ omnium membrorũ certamĩe hec difficilia opera pagant. De hoc genere martyrij corpalis exercitij dicit Bernũ. Est martyrij genus ⁊ effusio quedã sanguinis in quotidiana corporis afflictione. sic quippe infirmis et pusillis corde necesse est vt quẽ semel pro christo ponere nõ sufficiũt: mitiori ꝑ diuturniori martyrio sanguinẽ fundant. qõ quãtum minus habet de acuta passione: tantum plus habet de continuatiõe. ⁊ sic longitudine recuperat amaritudo. ¶ Hinc Greg. ¶ Habet pax nostra martyriuz suum. quia ⁊ si carnis colla ferro non subdimus: spirituali tamen gladio carnalia desideria mẽte trucidam⁹. Itẽ Bernũ. Genus martyrij est spiritu facta carnis mortificare. illo nimirum quo membra cedũtur ferro: horrore mitius sed diuturnitate mole stius. ¶ Tercio rerum habitus est de anima: de qua iterũ martyriuz deo offerim⁹ si eius difficiliora domio exhibemus. Eius autem difficilima consistũt in tribus. scilicz in inimicorũ dilatione. cõtumeliarum patienti perpessiõe. ⁊ subtracte gratie dilatione. ¶ Domio dico ab aĩa nostra martyriũ deo offerimus si eos qui nos persequũtur diligimus propter deum. Diligere autem inimicũ ꝗtum ad affectũ est necessitatis: ⁊ cadit sub pcepto. ꝗtum autem ad operis effectuz est consiliũ. quia inimicis velle bonũ gratiaz et gloriam est necessitatis. exhibere autez illi signa amicicie est cõsilij et perfectiõis. Unde cum Mat. v. diceret domin⁹. diligite inimicos vestros: pcepit affectũ cordis. Cum autez subiũgit. benefacite his qui oderũt vos: cõsuluit effectuz. ¶ Hec tamẽ beneficia siue signa dilectiõis etiam inimicis in cõmuni exhibenda sunt de necessitate. pura cũ aliquis orat pro omnibus fidelibus. vel cum quis alicui cõmunitati impendit aliqd beneficium: in talibus beneficijs nõ est excludẽdus inimicus. qui si excluderet hoc fieret ex huore vindicte qd esset vtiqz cõtra charitatem ⁊ ꝺ̃ pceptuz domi. qui pcipit Leviti. xix. ¶ Non queres vltionẽ inimicoz⁹: nec eris memor iniurie ciuiũ tuorum. Sed sunt alia beneficia que quis exhibet particulariter. ⁊ talia exhibere inimicis nõ est de necessitate salutis: nisi in articulo necessitatis. ꝟm illud ꝟ Prouerbi. xxj. Si esurierit inimicus tuus ciba illũ. si sitit potum da illi. ¶ Hanc sententiaz ponit Thomas in scda scde. q. xxv. Sed ꝗtuz est de ꝓposito qui ꝓter articulũ necessitatis corpis affectũ ⁊ operis effectũ: quotiens opportunitas se obtulerit exhibet inimicis: tam in communi ꝗz in particulari. hoc ipsum pro martyrio computatur. Et ad hoc hortatur apostolus. j. Thessal. v. ¶ Videte ne quis malum pro malo reddat. hoc enim difficilimũ est ⁊ omni amari⁹ passiõe. Secundũ martyrium deo ab anima exhibitũ cõsistit in cõtumeliarũ patienti perpessiõe. vt videlicz tacita cõscientia sine cordis ⁊ oris murmuratione cõtumelias ⁊ opprobria sine causa a ꝓximis sufferamus: opponẽtes semper clipeũ patiẽtie ⁊ verba dulcia reddẽtes. Ad qd̃ hortatur apostol⁹ Roma. xij. dicens. ¶ Noli vinci a malo: sed vince in bono malum. ¶ Hoc em̃ faciens carbones ignis cõgeres super caput eius. ¶ Hoc exemplũ habemus a domio: qui se cõiciantes in bono semper vicit: pro cõtumelijs et opprobrijs verba dulcissima respondẽdo Luc. Vach qui destruis templũ

dei et in triduo reedificas. mouentes capita sua super eum. ⁊ dicentes. Alios saluos fecit: seipm non potest saluum facere. Ipse autem dulcissimā oratiōem reddidit: dicens. Pater dimitte eis. quia nesciunt quid faciunt. De his duobꝰ generibꝰ martyrij dic̄ Gregorius. Ferre contumelias ⁊ odientem diligere martyriū est in occulta cogitatiōe. ¶ Tercium genus martyrij qđ ab anima deo offerimus cōsistit in subtracte gratie dilatōe. Homo enim deuotus assuetus visitatione diuina ⁊ spiritualibꝰ influētijs frequēter delibutus: si vt assolet hec gratia subtrahitur: grauissime conturbat̄. nec est genus martyrij qđ huic doloꝛi equipolleat: si tamen diutius suspendat̄. Homo enim a gratia sic derelictus credit se dominum offendisse: ⁊ eius amiciciam perpetuo perdidisse. Hinc Bern̄. Anima que semel accepit a domīo ⁊ didicit intrare ad seipam. ⁊ in intimis suis dei presentiam suspirare ⁊ querere faciem eius: nescio an vel ipam gehennā expiri ad tempus horribilius penaliꝰue ducat: q̄ qđ post substantialis studij gustatam suauitatē exire denuo ad illecebras ⁊ molestias carnis. Dico vobis qđ nihil est qđ in tantū formidet quisquis hoc beneficiū semel accepit q̄ ne gratia derelict? necesse habeat denuo egredi ad carnis consolatiōes: imo desolationes rursumq̄ carnaliū sensuū sustinere tumultus. Qui ergo ad premiū martyrū festinat prescripta exercitia deo exhibeat ⁊ pro martyre suscipietur.

¶ CV. De sancta Katherina.

Hec est virgo sapiens quā dominꝰ vigilantē inuenit. Dicit Bern̄. Digne deo spirituali matrimōio copulātur: qui ei? dilectionis intuitu: virorū cōnubia: carnis delitias: mundi gloriam cōtempserūt. ¶ In verbis ergo ꝓpositis a triplici prerogatiua beata katherina cōmendatur. scilicet a carnis incorruptōe. anime illustratiōe. operum circumspectōe. Primū ibi. Hec est virgo. secundum ibi: sapiens. tercium ibi: quā dominus vigilantē inuenit. Nam de primo scilicet de eius virginitate in legenda sua dicit. qđ cum Maxentiꝰ ei diceret. Nō te quasi famulam habere cupimus: sed vt regina potens ⁊ electa in regno meo triūphabis. Respondit katherina. Attende ⁊ tu rex ⁊ discerne quem magis eligere debeam. an potentez eternū ⁊ gloriosum ⁊ decoruz. aut infirmuz mortalem ignobilē ⁊ deformē. De secundo scilicz anime illustratiōe iterū in legēda sua dicit. qđ cum virgo cum oratoribus disputaret. ⁊ eos apertis ratiōibus sapienter confutaret obstupefacti sunt. ⁊ quid responderent prius non habebāt. Unde vnus ex eis sic ait. Hec puella in qua spiritus dei loquitur sic nos in āmiratiōem cōuertit: vt nihil cōtra christum dicere valeam?. Ecce quātam illustratiōem scientie habuit: per quā paucior quinquaginta oratores sapientissimos conuincebat. Apparuit etiam eius sapiētia eminens in hoc qđ suum regnū diuitias ⁊ gloriam: corpus ⁊ animā que temp̄aliter florēs possidebat: in perpetuas diuitias ⁊ gloriam cōmutauit. De tercio autem scz operum circumspectiōe ibidem legitur. qđ cum rex grauissima ei tormenta minaret̄: rñdit. Quecunqz tormēta excogitare poteris ne deferas quia corpus ⁊ animaz meam ⁊ omnia mea illi offerre desidero qui se totum mihi dedit ⁊ oīa que habet. Ecce q̄ circumspecta hec virgo extitit. que cognouit qđ passio dominī ipam ad similem vicissitudinē obligauit. ⁊ hec de eius cōmendatiōe. ⁊ horuz triū membrorum q̄tum ad eam pinet expositiōe breuiter tacta sufficiāt. Hunc sermo ad nostraz edificationem retorquēdus est. vt qui hanc virginem voluerint honorare ipam studeāt imitari. Maximus enim honoꝛ quez sanctis possumus exhibere in hoc cōsistit: si eos pro viribus studebimus imitari. Clamant enim de celo ⁊ dicunt singulis nobis illud Actu. Respice in nos. ac si dicant. Sicut nos videtis propter deuz ⁊ eius regnū res corpus ⁊ animaz posuisse. sic ⁊ vos faciatis. non declinantes nec ad dextram nec ad sinistram. Insipiens enim est qui ad regnū celorum peruenire desiderat sine via. De qua dicit Bern̄. Hec est via ⁊ non alia vt quis res corpus ⁊ animaz pro deo ponat sicut ipse eadem pro

nobis posuit. ¶ T. ¶ Cupientes ergo cum hac virgine in terris sanctificari et cuz ea in celo eternaliter glorificari: primo studeam⁹ habere loco virginitatis in corpore cōtinentiam ⁊ sobrietatez. secundo in anima sapientiam et puritatem. tercio in operibus constantiam ⁊ cōtinuitatez. Primo dico habeamus in corpore continentiaz nihil penitus admittētes qđ sinceritatē fidei per quā deo in baptismo copulamur corrūpat. sed fideliter adherentes ei ꝯtineam⁹ nos ab omnibus que eandē adhesionē inter nos ⁊ deuz violaueriut. quia vt ait Augusti. Sicut violatio corporis violat ⁊ corrūpit virginitatē: sic et violatio fidei corrumpit mentis integritatē Et subiūgit. Virginitas carnis corp⁹ intactuz. sed virginitas mētis fides incorrupta. Qđ diu ergo seruam⁹ deo fidei veritatē ipsi fideliter adherentes: tam diu mentis integritatem quā pro virginitate accipim⁹ custodimus. Q. si fidem violauimus peccatis nos nequiter ꝓsternētes: per penitentiā et satisfactionem nos reparem⁹: ⁊ in posterñ similia caueam⁹ ⁊ deo iterꝫ adheream⁹. ⁊ eadē adhesio ⁊ ꝯtinētia nobis iterū ꝓ virginitate ꝯputatur. ⁊ si non qđtum ad aureolā: saltem q̄ntum ad meritū. Non solum autē vocamus continentiā a carnis illecebris abstinentiaz sed omniū delectabiliū carentiam cōtinentiam nominam⁹. Nunqđ enim ī spirituali studio potest ꝓficere religiosus vel etiaz xp̄ian⁹ in statu salutis ꝑsistere: nisi a carnalibꝫ delectationibus que sine peccato mortali admitti non possunt ex integro renūcient penit⁹ ꝓpter deuz. Hinc de religiosis dicit Job. Lapides excauāt aq̄. ac si dicat. Aque ꝯsolationū excauant. i. euacuāt oībus bonis lapides .i. religiosos. qui q̄ ad resistendū malis deberent tanqđ lapides esse: vel carnaliū consolationū deberent esse insensibiles tanqđ lapis. quia quātum foris delectamur: tanto intus cōsolationibus euacuamur. si multū: multum. si parū: parum. quia vt ait Bern̄. Nūqđ illi cum illis misceri poterunt in eternuz. Hinc Osee. ix. dicitur. Noli letari israhel sicut populi. quia sicut ait Grego. Si delectamur in infimis sine delectatiōe erimus de supremis. De hac ꝯtinentia monemur Eccl̄.

xxx. Congrega ⁊ contine cor tuū in sanctitate. Secundo non solū habenda est in corpore cōtinentia: sed etiam sobrietas. ¶ U. ¶ Hec autem sobrietas in triplici exercitio custoditur. scilicz in necessarioꝝ moderata fruitione. exterioꝝ cauta gubernatōe. in disciplina morū humili ⁊ deuota exhibitioue. Primo dico sobrietas custodiēda est in necessariorū moderata fruitione: vt sola necessitate cōtenti: nihil suꝑfluitatis penitus admittamus. Omnes enim res temꝑales deus creauit vt nostre necessitati subueniāt: non suꝑfluitati seruiāt. Unde quotiēs suꝑfluis vtimur: proximos nostros qui carent necessariis spoliam⁹. Hinc Bern̄. Sācti viri in omni qđ agunt studiosissime inuigilāt: ne quid plus ab eis necessitas sue infirmitas qđ sibi debetur exigat. ne sub necessitatis pallio vicium in eis voluptatis succrescat. Sumenda ergo sunt que necessitas exigit: que edendi libido suggerit. quia sic voluptas sub necessitate se palliat vt vix eam perfect⁹ quisqđ discernat. Secūda sobrietas custodiēda est in exteriorū sensuū gubernatiōe. semꝑ enim refrenandi sunt ab illicitis: ne hauriant illicita q̄ introrsuz recepta noxia subministrēt. Eccl̄i. Virginem ne cōspicies ne forte scandalizeris in decore eius. quia qđ non licz cōcupiscere: nō licet aspicere. Propter qđ monet Bern̄. dicens. Habeat homo dei sensus suos non duces: sed seruiētes ei. habeat omnino familiā suam sic ordinatā vt dicat huic veni ⁊ veniat. ⁊ alteri vade ⁊ vadat. ⁊ suo suo fac hoc ⁊ faciat. Tercia sobrietas custodienda est in morū humili exhibitiōe. vt omnes videntes cōuersationē nostram propter exterioris hominis decentiā edificent. ⁊ hoc hortatur domin⁹ dicens. Luceat lux vestra coram hominibꝫ vt videant opera vestra bona: ⁊ glorificent patrem vestrum. Et Apostolus. Prouidētes bona non solum coraz deo ⁊c̄. Item Eccl̄i. Cōtrahete in domuz discipline. Bern̄. Cōuersare simpliciter inter fratres. deuotus deo. magistro subditus. senioribus obediens. minoribꝫ cōtemperans. angelis placens. verbo vtilis. corde hūilis. mansuetus ad omnes. Et nota differentiaz inter continētiā ⁊ sobrietatem. qꝛ cōtinentia

consistit in abstinẽtia malorũ. sobrietas vo in moderata fruitione bonorũ. De his tribꝰ partibus sobrietatis dicit Criso. Oens sobria passiones omnes cohibet. sensus gubernat. sermonẽ regit. totuꝫ hominẽ sub regula disciplineꝫ cõponit. ¶ Secũdo in anima habeamus sapiẽtiã ⁊ puritatẽ: que duo sunt summe sunt necessaria ad salutem. Nam de sapientia dicit Ambro. Sicut sole mundus sic splendore sapiẽtie indiget animus. Primo in anima nostra habeam⁹ sapientiã. nõ huius mũdi que tumultuosa est. nec illaꝫ q̃ carnis est que est impudica. naꝫ que est mũdi: stultitia est apud deum. que autẽ carnis inimica est deo. sed eam quaꝫ diffinit Jaco. dicens. Que desursum est sapiẽtia primum quidẽ pudica est cõtra impudicã que carnis est. deinde pacifica contra tumultuosaꝫ que mundi est. Illa enim sapientia facit vere sapientes. Talem eñ sapientiaꝫ diffinit nobis Bernñ. dicens. Sapientia que desursum est ipa est per quam nobis singula sapiunt, put sunt. Et subiũgit. Inueniſti plane sapientiam si ꝓterite vite peccata defleas: si ꝓsentia paruipẽdas: si futuram vitam toto deside/rio cõcupiscis. ⁊ hoc est sapere singula prout sunt. nec solum sicut sunt in intellectu: sed sicut sapiũt in affectu. Hac sapiẽtia si aĩa nostra illustrata fuerit: nequaq̃ admittim⁹ q̃q̃ mali. nec hoc cõtenti: sed nequaq̃ negligimus que sunt bona. Mala autẽ non admittere: bona vo non negligere est suprema sapientia: ũno supma felicitas hui⁹ vite. Haꝫ de hac sapientia dicit Proverbi. viij. Melior est sapientia cũctis opꝫibus ꝓciosissimis ⁊ omne desiderabile non potest huic comparari. Secũdo in anima nostra habeam⁹ puritatem. Ipsa enim puritas cõsequẽs est ad sapientiã. quia vt dicit Sapien. Nihil intrat in illam inquinatũ. Vera enim sapientia nullã penitus impuritatẽ admittit. Hãc autem puritatẽ si in nobis plantare cupim⁹ duo sunt necessaria. vt videlicet peccatuꝫ cũ summa diligentia caueamus. ⁊ si quid irrepserit statim exhauriamus. Nam de primo monemur Deutro. ix. Cauete ne forte deci/piatur corꝫ vestrũ. nec recedatis a dño: sꝫ per culpã peccati. seruiatisq̃ diis alienis q̃ sunt vicia ⁊ peccata. Item Thobie. Caue ne vllo q̃ peccato cõsentias. Itez Job. Caue ne tenebras ad iniquitatẽ. ¶ Quõ si cauere cupimus: sciendũ q̃ tres sunt riui per quos omnis impuritas in ꝓscientiã tanq̃ insentinam confluũt. sꝫ cogitatiões. locutões. operatiões. ⁊ hi riui sunt cũ summa diligentia obturãdi. qõ facere monemur. iiij. Reg. iij. vbi dicit. Cũctos fontes obturabitis. si qd autẽ irrepserit ꝓ qualẽcunq̃ negligentiã nõ sinit introitum nullaten⁹ demorari. Et hoc facere monemur Leuit. xvj. In hac die ab oĩbus peccatis vestris coram dño mundamini. Glo. in hac. s. die qua peccauim⁹. Itẽ Prouerbi. xx. Homo sapiẽs exhauriet illud: sꝫ peccatũ. Hec duo tam diu agẽtes et agẽdo cõtinuantes quousq̃ remissionẽ nobis ꝓscientia attestet. vel qõ maius est ꝓ spũsanctũ remissio inspiret. Nec aliq̃liter demus nobis vanã ⁊ seductoriã spem sup indulgẽtia peccatoꝝ quousq̃ alterũ istoꝝ testimonioꝝ nobis detur. Que aũt hec duo testimõia dari ꝓsueruũt: patet lucide in scriptura. De primo eñ dicit Johã. Si ꝓscientia nra non reprehenderit nos: fiduciã habem⁹ ad deñ. s. de remissione peccatoꝝ. De secũdo Bernñ. Cuꝫ ad hoc ventũ fuerit: spũsanct⁹ euidentissime nobis inspirat remissionẽ peccatoꝝ: dic in cordibꝰ nũis. dimissa sunt tibi peccata. Hoc aũt testimoniũ dei certi⁹ est q̃ primũ. s. ꝓscientie iuxta sententiã salua toris dicẽtis. Si testimoniũ ab hoĩbꝰ accipitis: testimoniũ dei maius est. Nã testimoniũ ꝓsciẽtie dat quidem spem ⁊ fiduciã. nullã aũt certitudinẽ: dicente apostolo. Nihil mihi ꝓscius sum: sꝫ nõ in hoc iustificat⁹ suꝫ. qui eñ iudicat me dñs est. Ac si dicat. Licꝫ ꝓsciẽtia attestet mihi remissionẽ peccatoꝝ: nullã tñ mihi ex hoc ꝓmitto certitudinẽ. Quare: Quia sol⁹ deus hꝫ me veraciter iudicare. põt eñ deus videre peccata mea q̃ ego nõ video. Testimoniũ aũt dei qui veritas est dat certã noticiã: dño dicẽte. Spũsanct⁹ docebit vos omnẽ veritatẽ. Si q̃ docet oẽꝫ veritatẽ docet etiã illã. Hic Ber. Spũsanct⁹ certissima signa imꝑimit corꝺibꝰ nũis q̃ remissionẽ peccatoꝝ sim⁹ fiducialiter ꝓsecuti. ¶ Tercio habeam⁹ i ope ꝓstantiã ⁊ cõtinuitatẽ. Hec eñ duo oĩbꝰ no

De sancta Cecilia

stris opibꝫ dant virtutē efficaciā ⁊ valorez. qꝛ sine his oīa opa vacua sunt meriti ⁊ virtutis. Nam de ꝯstātia dicit Greg. Qd aīa est in corpe: granū in palea: hoc est ꝯstantia in ope. De ꝯtinuitate vo dicit. Qui pseuerauerit vsqꝫ in finez hic salu⁹ erit. Hec duo breuiter pcurrētes sciendū ē q triplex est cōstantia. s. deuotōis. opatiōis. ⁊ tribulatōis. in quibꝫ verissime virtus ꝯstātie dinoscit. q in singulis istis tribus mutat nomē. Nam ꝯstātia vt est deuotōis vocat ꝯfidētia. prout aūt est opatōis dicit magnificentia q̄si magna faciēs. cuz vo est tribulatōis vocat patientia vel tolerātia. Est itaqꝫ ꝯstātia deuotionis cū deuoti hoīes magnā fiduciā in deum habētes audēt magna petere: ⁊ petita fiducialiter sine hesitatōe sperare. ⁊ tales q̄ntumcūqꝫ audere possunt: tantū erūt sine dubio accepturi: iuxta pmissuz dñi. Quēcunqꝫ locum calcauerit pes vester: vester erit. Qd exponit Ber. dicēs. Qua ten⁹ pedē fiducie porrexeris ea ten⁹ possidebis. ⁊ hec magnanimitas deuotōis a sanctis doctoribꝫ cōmendat. Hinc Bern. Sunt qui ascendentes ad cor altū: de maiori spūs alacritate ⁊ puritate cōscientie magnanimiores facti ꝯsueuerūt audere magna. ⁊ hi p fidei magnitudīe digni inueniūtur qui inducunt in omnē plenitudinē gratiaꝝ: dño pmittente. Eadē mēsura q̄ mensi fueritis ⁊c. Magna ergo fides magna meret. tales ergo magna audēt qꝛ magni sunt. ⁊ que audēt obtinēt. Secūda cōstātia est opatiōis p quā audacter audem⁹ aggredi difficilia ardua ⁊ laboriosa opa exercere. De hac cōstantia opis dicit Prouerbi. Cogitatōes robusti semp ī abūdantia sunt. piger aūt in egestate est semp. manus autē fortiū dinitias parāt. Tūc ergo ꝯstātiā opationis cōsequimur: si in dei opibꝫ asuefacti grauia ⁊ laboriosa aggredi nō ptimescimus De quibꝫ dicit Hiere. ix. Ingressi sunt ardua ⁊ ascēdūnt rupes. Hinc Job. xxxix. In arduis ponat nidū suuz. Qd est dicere. In arduis. s. opibꝫ ponat nidū cōuersatōis sue Sic ⁊ nos opemur ardua ⁊ difficilia imitātes p modulo nostro dñm. cni⁹ omnia opa erāt difficilia ⁊ pfecta. Hinc hortat nos domin⁹ ysa xxxv. Cōfortate manus dissolutas ⁊ genua debilia roborate. Tercia ꝯstantia cōsistit in impterrita sufferētia tribulationuz. cum patiēter īmo libenter ⁊ intrepide sufferimus quascūqꝫ tribulatiōes. siue sint passiones innate quas ex corruptiōe nature sufferimus: per quas tanq̄ per machinas demones nos impugnāt. siue sint passiones illate quibꝫ dñs misericorditer nos affligit. siue etiā sint passiones affectate: hoc est volūtarie assumpte. In quibus oīibꝫ si deo placere cupimus: debem⁹ impterriti stare ⁊ incōcussi. Secundo habeam⁹ in opere non solum cōstantiam: sed etiam cōtinuitatem. vt sicut fortia opera facimus per cōstantiaz: sic eadem fortia sint multa per ꝯtinuitatē. Qd Eccli. monemur. vbi dicit. Quodcūqꝫ potest manus tua facere instanter operare. q̄a nec sapiētia: nec scientia: erūt apud inferos quo tu pperas. Item Eccli. iiij. Mane semina semen tuuz: ⁊ vespere non cesset manus tua. quia erit merces operi tuo. Hinc Ber. Nulla vnq̄ seruū dei inueniat, non dico dies sed nec hora: nisi vel exercitij labore vel pficiendi studio. vel in experientie dulcedine. vel fruendi gaudio. Ad qd pducat nos ⁊c.

CVI. De sancta Cecilia.

Cecilia famula tua domīe q̄si apis tibi argumētosa deseruit. Dicit Sapiens. Breuis in volatilibus apis: ⁊ initium dulcoris habet fructus eius Eccli. xj. In verbis ppositis primo cōmendat ecclesia istaz virginem comparās eam api propter solertiaz operandi. Habet autē apis vt in libro de naturis dicitur multas proprietates in operatione mellis sui. quibus informamur vt si mel spūssancti in alueolo cordis nostri comportare cupimus: istam apeculā imitemur. Naz et ista virgo sancta Cecilia imitata est eam: et ex hoc mel scilicet spiritū sanctuz (de quo dicit Eccl. xxiiij. Spiritus meus super mel dulcis) in sui cordis alueolo ꝯportauit: ⁊ per consequēs nūc est translata ad gaudia celi. vbi sicut Job. xx. dicit. Riuulis flumīs torrentis mellis ⁊ butiri perpetuo sociatur. A Sūt aūt octo pprietates apū quibꝫ

in confectiõe mellis quasi naturaliter se exercent. ¶Primũ eñ opus eaꝝ ꝓsistit in alueoli purgatione·secundũ in circumliniõe.terciũ in apum per mediũ diuisione. quartuꝫ i mellis comportatõe. quintũ in cibi partitione·sextum in laboris cõtinuatiõe. septimũ in summe pacis obseruatiõe.octauuꝫ in vigilantissima mellis cõseruatiõe. ¶Hec per ordinem prosequẽtes primo dicimus qꝫ cum homo in prima creatõis dignitate ꝛ diuio super omnez esset creaturam cõstitutus: vt leges ꝛ regulas viuẽdi ꝛ agendi daret omnibus creaturis. a qua dignitate quia volens cecidit vt nũc inter bestias computet̃: dicente ps. ¶Homo cum in honoꝛe nõ·¶Ideo in humilitatẽ nostri iubemur nũc sapientiaꝫ a creaturis minimis discere ex primo casu stulti ꝛ fatui nimis facti. Sic enim dicit ¶Prouerbi.vj. Vade ad formicaꝫ o piger ꝛ considera vias eius.ꝛ disce ab ea sapientiam. Sic a simili discamus de studio ꝛ laboꝛe apum: quomõ ꝛ nos nostrũ laboꝛem ꝛ studium debeam⁹ ordinare.¶Primuꝫ ergo opus apum consistit in alueoli purgatiõe·sic ꝛ nos ante omnia alueoluꝫ cõscientie nostre purgem⁹ nihil in ea penitus relinquẽtes qõ conscientiam vulneret ꝛ inquinet ꝛ fugillet.¶Qõ facere monemur Eccli·vij. De negligẽtia expurga te cum paucis.que sunt contritio.cõfessio.satisfactio.que tria si sufficienter fiant purgant omnẽ maculam peccatoꝝ:non cessantes ab illa purgatiõe donec spiritussanctus testimoniũ perhibeat spiritui nostro qꝫ omnia peccata nostra sint penit⁹ dimissa.

2 ¶Secundũ exercitiũ apum est circumlinitio. Liniũt enim alueoluꝫ amaro suco:ne animalia volẽtia vesci melle accessum habeant:sed statim vt senserunt amaritudinẽ illico resiliãt ꝛ ad gustũ mellis non ꝓtingant. in quo informamur qꝫ qui melleaꝫ dulcedinem spiritussancti in alueolo cordis sui cõportare desiderat:foris se circumliniat amaritudine cõtemptibilis habitus:ostendens ꝛ exhibens se omnib hominibus despicabilem abhominabilẽ ꝛ despectuꝫ: ne quicqꝫ laudis vel humani fauoris sibi aliquid surripiat qõ mel interioris dulcedinis corrũpat.sicut illud in Cantic. Fuco nigri coloris circũliniebat se exterius:ne aliquid interiorẽ pulchritudinez obfuscaret: dic. ¶Nigra sum sed formosa. Sic apostolus interiorem decorez amaro suco ꝓtemptibilis habitus circulinie/bat cum dicebat.j.Corint.iiij. Vos fortes: nos infirmi·vos nobiles : nos ignobiles.vsqꝫ in hanc horã esurimus.sitimus.nudi sumus.colaphis cedimur ꝛ instabiles sum⁹: tanqꝫ purgamẽta huius mundi.facti sum⁹ oim peripsima·vsqꝫ adhuc. qui tñ de melle interioris dulcedinis sue dic. Scio hominẽ in christo raptum huiusmodi in tercium celum:ꝛ audiuit archana que licet homim loqui. Sed quid dicimus de hominib:cuꝫ ille glorioſus ꝛ speciosus forma ꝓe filiꝭ hominũ in quo habitabat plenitudo diuinitatis. de cuius plenitudine vt ait Johan.omnes accepimus gratiaꝫ ꝓ gratia:tanto suco amaritudinis se circũliniebat:vt ẽm ysa. non esset ei species neqꝫ decor. Sic enim dic. Ecce vidimus eum quasi leprosum percussum a deo ꝛ humiliatũ .Ipse autem vulneratus est propter iniquitates nostras·attritus est propter scelera nostra . ¶Hanc formã omnes sancti deo placere cupientes imitati sunt.castigantes ꝛ deformantes se exterius: vt interiorez dulcedinẽ comportarẽt vel cõportaꝫ cõseruarent.Sic enim dicit Bernñ. Omnis cura sanctoruꝫ spreto ornatu cultu qꝫ superfluo exterioris hominis qui certe corrumpitur:omni se diligentia prebet ꝛ occupat excolendo et decorando interiori illi qui ad imaginez dei est ꝛ renouatur de die in diem.Certi enim sunt deo non posse esse quicqꝫ accepti⁹ imagine sua:si proprio fuerit restituta decori.Qui ergo taliter vt dictuꝫ est se non muniũt facilime euanescunt:dicente Grego·Depredari desiderat qui thesauruꝫ publice in via portat. qõ heu de multis experimento cognoscit̃:qui post primam deuotionis dulcedinem redeunt ad consueta.ꝛ cupientes placere hominibus:deo incipiũt displicere.quibus dicit dom⁹ illud Apocal. ¶Habeo aduersum te qꝫ charitatem primaꝫ dereliquisti. ¶Tercia apum proprietas hec est:vt per mediuꝫ se diuidentes vna pars mellis materiaꝫ importat:ꝛ alia pars importatã materiã intus ordinat ꝛ ꝓponit.

ſic ſancta apis homo deuotus cum ex duabus cōſtet naturis: ſcz corpore ⁊ aīa p medium ſe diuidat: ⁊ per corpus corpalia: p ſpīm ſpiritualia cum ſumma diligētia operetur. Vnde de corporalibus ſimul ⁊ ſpiritualibus dicit ps. Holocauſta medullata offeram tibi cum incenſu arietum: boues cum hircis. Nā in eo qđ dicit holocauſta medullata tāgit ſpiritualia que ſunt interioza. in eo autez qđ ſubiūgit boues cum hircis tangit corporalia que ſunt exteriora. De eiſdem autez diuiſim monet nos apoſtol? cum dicit. Obſecro vos per miſericordiaz dei: vt exhibeatis corpora veſtra hoſtiam ſanctā ⁊c. vbi tangit corporalia. Cum autez dicit. Exerce te ad pietatem: tangit ſpiritualia. Si ergo volum? vt iubemur apeculaz imitari: per corpus bona opera corporalia comportem?: et eadez p puram ⁊ ſinceram deuotiōem. rectam intentionem. ardentem dilectōnem in dominuz ordinemus. ⁊ in ipo mel diuine dulcedinis practicem?. Quicqđ enim de bonis noſtris operibus deo nō attribuimus: non erit meritoriū apud deuz. ſed ipa noſtra opera vigorem ⁊ valorem a deo accipiūt quem ponimus fundamentū. Ipſa enim opera noſtra ex hoc fundamento deo erunt meritoria vite eterne: que ſine eo fauillas ⁊ cinerez non valerent. Non enim eſtimātur apud deuz vt a nobis: ſed vt eius cui attribuimus ⁊ cui eadem per affectum ⁊ inde fiūt gratioza acceptibilioza ⁊ pciosioza. Et ſic patet quomō nos debeam? per mediuz diuidere ⁊ in vtra qđ parte fideliter laborare. Quarta apuz proprietas conſiſtit in florum comportatiōe. Cōportant enīz mella ſua de diuerſis generibus florum: meliozes ſucos de ſingulis colligentes. Sic ⁊ nos debemus facere ſi mel ſpirit? ſancti efficaciter in nobis cōquirere cupim? de ſingulis ſanctis vl religioſis hominibus quod melius in eis inuenim? comportare. non enim omnibus omnia dantur: ſed vni datur qđ alteri denegatur: dicente Grego. Mira diſpenſatiōe deus in electis ſuis dona diſpēſat: vt vni det quod alteri denegat. ⁊ vni maius quod alteri minus tribuat. vt dum ille illum habere conſpicit qđ ipſe non habet. dona dei viciſſim alter in altero mirentur: ⁊ per conſequēs humilietur. Hoc enim agitur in cordibus hominū quod in regiōibus terrarum. quia vna regio abundat frumento carens vino. alia vo abūdat vino carens frumento. alia autem vtrunqz habens caret nemoribus. quod totuz deus ideo fieri voluit. vt cum vna regio alterius indigeret cōmercio: ex hoc mutua in eis dilectio ⁊ pacis tranqllitas nutriret. Hinc Ber. virtutes hominū ⁊ mores eoruz conſiderās: ait. Aliū intueor ſingularis abſtinentie. aliuz admirande patientie. aliuz ſumme humilitatis. aliū feruētiſſime charitatis. aliuz multe manſuetudinis. alium magne miſericordie ⁊ pietatis. aliuz in cōtemplatiōe frequēter excedere. hunc orationuz inſtantia celos penetrare. de quibz omnibus tanqz apis qđ melius in eis inuenimus: in cordis noſtri alueoluz comportemus. ¶ De Quinta apum proprietas hec eſt qp ſcōm eſtimationez cibi comportati comedūt plus et minus. vt ſi multuz habuerint plus comedant. ſi minus habuerint: minus. Sic ⁊ nos per emiſſionem votiſnon paruz dico: ſed nihil penitus proprium habemus. Ideo cōſiderantes noſtram inopiam: parum de bonis ſeculi in vſus noſtros aſſumamus: omnez ſuperfluitatem diligētiſſime pcauentes. Quicquid eniu de ſupfluo in vſus noſtros accipimus erit noxiū ac ſi peccata comedamus. quia ſola erit neceſſitas victualium ſine culpa. Vnde Oſee dicitur nobis ex perſona dei. Peccata populi mei comedent. Quod exponēs Grego. dicit. Penſemus cuius damnationis ſit ſine labore mercedem laboris percipere. ecce ex oblatione fideliuz viuim?: ſed nūqz pro animabus fideliuz vt oportet laboramus. illa in noſtro ſtipēdio ſumimus que p redimendis peccatis ſuis fideles obtulerūt nec tamen cōtra peccata eadem vel orationis vel predicatiōis ſtudio vt dignuz eſt inſudamus. Propter qđ cautos nos facit apoſtol? dicens. Victum ⁊ veſtituz habentes his cōtenti ſim? q ſola nobis neceſſitas idulget. Sextum exercitiuz apum cōſiſtit in laboruz continuatiōe. Tempore enim eſtatis cōtinue laborant in opere ſuo. vacantes autem ⁊ ocio torpentes corripiunt grauiter ⁊ caſtigant. ſic

⁊ nos tempe accepto dum licet laborare ope
remur qd̄ bonuz est. veniet enim tempus in
quo nihil penitus possumus opari. Unde
Salomon amonet nos: dicēs. Quodcūqz
potest manus tua facere instāter operare. qa
nec opus: nec ratio: nec sapientia: nec scien/
tia est apd̄ inferos quo tu ꝓperas. Hinc Ec
cle. iiij. Mane semina semen tuuz: ⁊ vespere
ne cesset manus tua quia erit merces operi
tuo. Item dn̄s in euāgelio. Operamini dū
dies est. quia venit nox in qua nemo potest
operari. Cur autem est operandū? Nūquid
vt ditemur? Non. sed vt ait apostol⁹: vt ha
beat vnde tribuat necessitatē patiēti: hoc est
tibij p̄i si patiaris necessitatē si laboribꝫ non
intendas. Quid autem laborandū sit: docet
nos Hern̄. dicēs. Queris quid agas ī quo
te occupes. primū extra quotidianū sacrifici
um: vel oratōis vel lectiōis studiū. quotidia
ne cōscientie discussioni: emendatiōi: com/
positiōi pars diei negāda nō est. deinde ope/
randum est manibus qd̄ iniūgitur: non po/
tius ꝙ animū delectādo ad horam detineat
q̄ꝫ ꝙ spiritualibꝫ studijs delectationē cōser/
uet in quo remittat̄ animus ad horam non
vt resoluat̄. Serius enim anim⁹ ad omnez
se laborē compat. nec in eo dissoluitur: sed ꝑ
eum magis in semetip̄m colligitur qui sem
per pre oculis habere debet. nō tam id quod
agit: sed quo agendo intendit. ¶ Et Se/
ptimū exercitiū apum cōsistit in vigilantis
sima mellis cōseruatione. Quicūqz enim si
bi quicq̄ꝫ surripere nititur: corpus ⁊ vitaz in
defensione mellis exponit. Sic deuotus ho/
mo mel spūssancti in corde suo congestū om
ni diligētia custodiat. vt si mūdus caro: de/
mones. vel quibusꝫ proximus hominū ag/
grediendo quicq̄ꝫ surripere nitit̄: per qd̄ spi/
ritussancti gratia vel extinguit̄ vel minui po
test: vitam ⁊ corpus in defensionē exponat:
vt patientiā seruare valeat ⁊ trāquillitatem
animi n̄ amittat. ne si vulnerata fuerit mel
lis dulcedinē amittamus. Hinc Eccli. x. di
citur. Si spiritus potestatē habentis ascen/
derit super te: locum tuū ne dimiseris. ac si
dicat̄. Si impugnatio quātumcūqz fortis
te impugnauerit: non cedas. nec da locum
impugnatiōi. Hinc Hern̄. Nec cedendum
nec recedendū est: etiam si grauis temptati
onum feruor vtriusqz hominis statuz vehemē
ter cōcusserit: eligamus potius ardere q̄ꝫ ce/
dere. Octauū exercitiū apuz cōsistit in sum
me pacis cōseruatiōe. Nulla enim aliā qua
cūqz ex causa turbat vl̄ molestat indebite vl̄
aliqualiter inquietat. sic ⁊ nos studeam⁹ ha
bere pacem cum om̄ibus hominibꝫ: nulla ex
causa aliquē ꝑturbātes. Et hoc monet apo/
stolus: dicēs. Quātuz in nobis est cum om
nibus hominibꝫ pacem habētes. Quia vt
ait ꝓpheta. Bonū ⁊ iocundū est fratres ha/
bitare in vnū. Maxime autē studeamus pa
cem habere cum cōscientia nostra et cuz deo
q̄ pax sūme nobis necessaria est ad salutē. qz si
cum deo pacez habuerim⁹: necesse est vt no
bis omnia seruēt pacez. quia sicut dicit̄ Sa
pien̄. v. Armabit creaturam ad vltionē ini/
micoruz. ⁊ pugnabit cum eo orbis terraꝝ cō
tra insensatos. Hic Job. Quis restitit ei ⁊
pacem habuit? quasi diceret nemo. Et ideo
iterū dicit. Acquiesce ei ⁊ habeto pacem cuz
eo. ⁊ habebis fructus optimos. qui fructus
sunt peccatoꝝ remissio. gratiaꝝ collatio. vir/
tutum adeptio. Ad quā nos ꝑducat ⁊c.

CVII. ¶ De dedicatiōe ecclesie.

Non est arbor bo
na que facit fructus malos: neqz
arbor mala faciēs fructum bonū.
Luc̄. vj. Dicit Hern̄. Quotiēscunqz insen/
bilium rerū species in sacra pagina ad medi
um deducūtur: hoc non cōtingit vt ille res
curent̄: sed vt per eas homines informētur.
Neqz em̄ vt ait apl̄s. de bobus cura est deo:
min⁹ autē de arboribus. In verbis ergo ꝓ/
positis q̄tuor nobis per ordinem ꝓponūtur.
Primo em̄ bone arbores ꝓponunt̄. secundo
boni eaꝝ fruct⁹ subsequūtur. tercio male ar
bores tangunt̄. q̄rto mali fruct⁹ subiūgunt̄.
Primū ibi. Nō est arbor bona. secundū ibi
que facit fructus malos. terciuz ibi: neqz ar
bor mala. quartū ibi: faciēs fructus bonos.
quod cōiunctim intelligendū est: hoc est q̄ꝫ
diu arbor est bona non potest facere malos
fructus. et q̄ꝫdiu est mala non potest facere
bonos. Nos autem ordinem hic propositū
relinquētes: ⁊ sensum de sensu: et sentenciaz

de sententia extrahentes: dicimus quod sensus predictorum talis est. quod mala arbor facit fructus malos inquantum mala. et arbor bona facit fructus bonos. ¶ F ¶ Et secundum hunc sensum quatuor per ordinem prosequamur. Primo quid per malos arbores intelligatur. secundo quis malos fructus consequatur. tercio quid per bonos arbores accipiatur. quarto bonus eius fructus subiungatur. Et quia in dedicationibus ecclesiarum multi boni et mali confluunt: ideo dicendum est qui boni et mali sint: et qui fructus hos et illos consequantur. Primo ergo dicimus quod per arbores homines designantur: testante Beda. qui dicit. Deus arbores homines fructusque eorum opera voluit designare. Hinc Fulgentius. Arbores sumus fratres charissimi in agro dominico constituti. deus autem noster est agricola. ille nos compluit. ille nos colit. Unde quidam sapiens hominem sic voluit diffiniri. Homo est arbor transuersa. quia arbores comam suam que sunt radices mergunt deorsum in terram. ramos autem tanquam crura et brachia sursum erigunt. Econtra homines comam sursum et crura deorsum mergunt. ad insinuandum quod in celis habere debeant mansionem. Et sic patet primum membrum scilicet quod per arbores homines intelligantur. cui consequens est vt per arbores homines intelligantur. per malos arbores mali homines: et per bonas boni accipiantur. Qui videlicet mali homines intantum mali sunt inquantum per vitam reprobam elongant se a bono optimo quod est deus. Licet enim nemo bonus sit nisi deus: vt ait veritas Luc. xviij. quod verum est essentialiter. participatiue tamen boni dicuntur homines inquantum ei qui bonus est essentialiter se coniungunt. Nunc videndum est qui fructus eos qui per summi boni elongationem malos se efficiunt consequantur. et sunt quinque. Primus enim eorum fructus malus consistit in dei et omnium creaturarum inimicicia et offensione. secundus in dei et anime separatione. tercius in ineuitabili pene obligatione. quartus in dei et omnium que sunt maledictione. quintus in eterna damnatione. Hos fructus tanquam male arbores de se germinant miseri peccatores. De quibus dicit Grego. Eant nunc miseri et delectationum suarum desideria compleant que sensuri sunt in sua damnatione. quia mortem male viuendo amauerunt. transitorio autem verbere affligantur electi vt eos a puritate flagella corrigat quos paterna pietas ad hereditatem seruat. Hos fructus per ordinem prosequamur vt miseri videant que mala eos maneant et quibus penis addicantur. ¶ G ¶ Primus ergo fructus peccatorum consistit in dei et omnium creaturarum inimicicia et offensione. Deus enim merito offenditur cum propter rem vilissimam contemnitur: et turpissima res eligitur et diligitur plusquam ipse. Hinc Deutro. vij. Ne offendas dominum quia abominatio est domini dei tui. De inimicicia autem di. ysa. lxiij. In dilectione sua ipse redemit eos. et portauit eos cunctis diebus seculi: ipsi ad iracundiam prouocauerunt eum. et afflixerunt spiritum sanctum eius. et conuersus est eis in inimicum. ysa. Defeci ferre non sustinens vera. Et licet deus in semetipso semper quietus offensionibus non turbetur nec doloribus crucietur. miro tamen modo ex peccatis nostris intantum offenditur: vt omnia que ex crudelissimis offensis homines cruciati facere consueuerunt: ipse deus dicatur facere in scriptura. Homines autem supra modum offensi consueuerunt clamare. eiulare complosas manus in altum leuare. querelas grauissimas pronunciare. ad iram maximam inflammari. viribus destitui vel exinaniri que omnia deum ex peccatis nostris offensum facere legimus in scriptura. Nam de primo dicitur in ps. Laboraui clamans: rauce facte sunt fau. mee. Item ysa. xlij. Vociferabitur dominus et clamabit super inimicos suos. vsque vt parturiens loquar. Secundo homines in magnis offensis consueuerunt eiulare. sic et deus ex peccatis nostris offensus eiulare dicitur Michee. i. Plangam et vllulabo: vadam spoliatus et nudus. Hinc est quod in passione cum clamore valido plorasse dicitur. non tamen ex pena quam libens sustinuit. sed cum esset passio eius copiosissima quod tam paucis profuit ad salutem. Unde Hebr. vj. Jesus cum clamore valido et lachrymis spiritum offerens exauditus est pro sua reuerentia. Tercio homines grauiter offensi in suo dolore complosas manus consuescunt in altum leuare sic Ezechie. xxij. de deo legitur: vbi dicitur. Quia mei oblita es dicit dominus. ecce complosi manus meas super

auaricia tua quam fecisti: et super sanguinē
qui effusus est in medio tui. Quarto dici-
tur deus querelas grauissimas ꝓnunciare:
sicut homines grauiter offensi. sicut dicitur
Job. xix. Usq; quo affligitis animā meaꝫ et
attritis me ⁊ nō erubescitis opprimētes me?
ecce clamabo vim patiens et nemo exaudit.
Hinc Malach. iiij. Si affligit homo deuꝫ
suū: ⁊ vos cōfigitis me ⁊ dixistis. in quo cō-
figimus te? Et rñdit. Vos maledicti estis et
vos me cōfigitis ⁊ fraudatis gens tota die.
Quinto deus dicit sicut homies offensi ad
iram maximā inflāmari: adeo vt in plerisq;
scripture locis furire dicatur. Hinc ysa. xxx.
Ardens est furor eius ⁊ grauis ad portāduꝫ
⁊ labia eius plena indignatiōe. ⁊ lingua eiꝰ
quasi ignis deuorans. ⁊ spiritus eius velut
torrens inundās. Licet eundē furorē in pre
senti tempe expectans penitentiā totaꝫ non
dicat effundere sed stillare: ⁊ adhuc eadem
stilla misericordia est ꝑmixta. De qua stilla
dicit. ij. Paral. xxxiiij. Stillabit furor me-
us snꝑ locū istum ⁊ non extinguet. Q; etiaꝫ
eius furor sit misericordia ꝑmixtus: dicitur
Abacuc. iij. Cuꝫ iratus fueris misericordie
recordaberis. Et ps. Deus repulisti nos de
struxi. nos ira. es ⁊ misertus es nobis. Itez
Thobie. iij. Cum iratus fueris misericordi
am facies. Q; si he stille furoris sui taꝫ into-
lerabiles nūc videtur quō sustinebit totus
furor: dicente Job. xxxvj. Cum vix paruam
stillā sermonū eius audiamus quis poterit
tonitruū magnitudinis eius ītueri? Sexto
homies nimiū turbati qñq; deficiūt: ⁊ desti
tuti viribus quasi exanimes fiūt. Sic domi
nus dicit ꝑ ysa. Defeci ferre non sustinens.
¶ H Sed diceret aliquis. cur taꝫ graui
ter deus offendit peccatis. Rñdet Bern. ꝙ
tam grauiter peccata nostra accipit deus ꝓ-
pter tria. scꝫ ꝓpter sui cōfusionez. ⁊ maximaꝫ
dāni illationē. ⁊ oīm operꝫ suoꝝ frustratōez.
Ex his enim tribo cōsueuerūt homies ꝓfun
de turbari. aut q̄ confusio maior deo poterit
exhiberi q̄ꝫ ꝙ fedaꝫ rem peccatū videlicꝫ eli
gimus ⁊ diligimus plusq̄ꝫ eum. qd̄ impro-
perat nobis ysa. xl. Cui assimilastis me ⁊ ade-
quastis: dicit dñs. Secunda causa ꝓfunde
offense est maximi damni illatio. scꝫ perdi-
tio anime quā chariorē omnibus mundi di-
uitijs īmo corpore suo habuit. quia omniuꝫ
bonoꝝ suoꝝ que in celo ⁊ ī tetra possidet the-
saurus dei dicitur anima rationalis. Hinc
Bern. talē facit sylogismū. Dñe: vbi est the
saurus tuus ibi est ⁊ cor tuuꝫ. sed cor tuū est
in nobis: ergo nos thesaurus tuus sumus.
Ex his ergo causis deus tam grauiter offen
ditur ex peccato. Q; si q̄s insane mētis has
causas reputat esse paruas: audiat qd̄ dicit
ysa. vij. Nūquid parū est vobis molestos es
se hominibꝰ. qꝛ molesti estis ⁊ deo meo. ac si di
cat. Si reputatis magnum ꝙ molesti estis
hominibus: quātomagis reputandū est si
molesti estis deo? Deo ergo taꝫ grauiter of
fenso omnis creatura compatit ⁊ penaꝫ ex-
petit. ⁊ vlcisci desiderat creatorē. Hinc Sa-
pien. xvj. Creatura tibi factori deseruiēs ex-
candescit in tormentū ⁊ aduersus iniustos.
Idē. v. Armabit creaturam ad vltiōem ini
micorū. Hinc est ꝙ cuꝫ omnis creatura cre
ata sit ad nobis seruiendū: eadē iaꝫ nos ꝑse
quitur ad creatoris sui iniuriā vlciscenduꝫ.
Non enim solum dominus querelis pecca-
ta odiuit: sed opere durissimis percussioni-
bus ab initio puniuit. vt ptꝫ in angelis apo-
statis. in primis parentibꝰ. in diluuio. in da
than ⁊ abyron. in centū octoginta milibꝰ re-
gis assyriorum obsidentibus sedechiam in
hierusalez. Tercia causa est omniū operum
suorū frustratio. tam eorum que ꝑm diuini-
tatem tam eorum que ꝑm humanitatē ope
ratus est. De quibus duobus operuꝫ gene-
ribus frustratis dicitur per ysa. Frustra la-
boraui: scilicet in primo opere. et vane forti-
tudinem meaꝫ cōsumpsi: quātum ad secun
dum. ¶ I Secūdus fructus cōsistit in
ipsius anime a deo separatōne. Cum enim
sui gratia in sacramēto baptismatis digne-
tur sibi aīas dispensare: ipso dicente Osee.
Despōsabo te mihi ī fide. nunq̄ꝫ recedit ab
anima donec ipsa anima per liberuꝫ arbitri-
um inclinans se ad peccandum prima reces
sit. Sic enim dicit dominus Apocal. j. Ego
sum primus ⁊ nouissimus. Primus amo-
rem inijciādo ⁊ nouissimus amorem scin-
dendo. Quomodo autez anima ex eo ꝙ cō-
sentit in peccatum deum derelinquat taliter

est videndū. Dicit enī Thomas q in qlibet peccato mortali duo sunt. scilicet auersio ab incōmutabili bono qđ ē deꝰ. & puersio ad cō mutabile bonū qđ ē creatā. q duo tātaz hñt cōtrarietatē adinuicez: vt nullatenus se cō patiantur: dicente dño. Nemo potest duo/ bus dñis seruire. Et ideo cum volūtarie p li berum arbitriū homo se inclinet ad bonum cōmutabile: cōtemnēs bonū incōmutabile deū videlicet peccat mortaliter. & sic anima deum derelinquit. que cum derelinquit euz qui in se omne bonū continet: derelinquit p cōsequens omne bonū. Qđ quātum maluz in se cōtineat dñs insinuat Iere. ij. dicēs. Scito & vide quia malū & amarū est dereli/ quisse dñm deum tuū & nō esse timorez mei apud te. Que duo ponuntur absolute sine substantiuo determiato ad hoc vel illud. vt per hoc detur intelligi q illud maluz ad om nia mala: & illud amaꝝ ad omnia amara se extendit. De quo malo adhuc aprius dici/ tur. iij. Reguz. Quia dereliquerunt domi/ num deum suum: et coluerunt & adorauē/ runt deos alienos. idcirco induxit super eos dñs omne malū. Item Deutro. xxxij. Con gregabo sup eos mala. De secundo vo scili cet amaro qđ omne amarū in se continet di/ cit ysa. xxxviij. Ecce in pace amaritudo mea amarissima. ac si dicat. In bono cōmutabili cōtempto vero bono qsiui pacem: et ecce in/ ueni amaritudinē amarissimā. Itē Deut. xxxij. Fel draconū vinum eorum & venenum aspidum insanabile. Hinc Job. xx. Cū dul ce fuerit in ore eius malum abscondit illud sub lingua sua. & panis eius in vtero illi⁹ cō uertet in fel aspidū intrinsecus. ℣ Ut autē hec mala que ex dei relictione eueniunt peccatori i summā redigant: sciendū q tria mala hic confluūt. scz quia nulla bona eorū acceptantur. nulla mala dissimulant. bonis omnibo spoliātur. De primo ysa. j. Ne offe/ ratis vltra sacrificiū frustra incensuz: abomi natio ē mihi. De secūdo Iosue. xxiij. Nec ignoscat deus sceleribus vestris. De ambo/ bus dicit Bernū. Deus iusto sed occulto suo iudicio reprobos non diuit mala: nec acce/ ptat bona. De tercio Treū. Manum suaz misit hostis ad omnia desiderabilia eius. In hac tamē diuisione dei & anime alij plus et minus: propius & longius recedūt a domi/ no. qđ expresse insinuat Grego. dicens. Ani ma que peccat a deo se diuidit. que si pecca/ ta continuauerit a deo longe recedit. iuxta il lud. Longe a peccatoribus salus. Sed si eā post peccatū psperitas sequit & nulla disci/ plina: nulla increpatio reuocat in diuisione quā inter se & deum fecit: etiam libellus repu dij accipit vt ad virum quez dereliquit redi re non valeat & faciat mala que vult. dicet/ q deus ei illud Ezechie. xvj. Recessit zelus meus a te. iam non irascar tibi. Tercius fru ctus male arboris consistit in ineuitabili pe/ ne obligatiōe. Nunq enim decus culpe di mittitur sine decore iusticie. Et hoc est qđ di cit Job. xx. Luet omnia que fecit. Idem. ix. Verebar omnia opera mea: sciens q nō par/ ceres delinquēti. Qđ exponēs Grego. dic. Delinquēti deus nequaq parcit. quia deli ctum sine vltione non deserit. aut enim ipse homo hoc penitēs in se punit. aut hoc deus vindicans hominez percutit. Nequaq igi/ tur peccato parcit. quia nullatenus sine vin dicta laxatur. Sic Dauid sicut. ij. Reg. xij. legitur post confessiōem audire meruit. Do minus transtulit peccatum tuum. & multis post cruciatibus afflictus: reatuz culpe quez perpetrauerat absoluit. Sic nos saluris vn da a culpa primi parētis absoluimur. & ta/ men reatum eius de culpe diluentes adhuc carnaliter obim⁹. Sicq patet q delicta no/ stra siue per nos: siue p semetipm deus pu niat etiā cū relarat. ℣ L. Sz dicit ignat⁹. Quid ergo nobis proderit dei misericordia si sic omnia puniūtur. sic enim videtur ocio/ sa & penitentibus nihil conferre? Cuius cō/ trarium tota die nobis predicat in ambone Sic enim dicitur Ezechiel. Quacunq ho ra peccator ingemuerit: omniū peccatorum suorū non recordabor amplius. Audi stulte In omni peccato mortali duo sunt. scz auer sio a bono ꝓmutabili qđ est deꝰ. & puersio ad bonum cōmutabile qđ est quelibet creatura. Et qz bonuz qđ cōtemnit est eteruū. ideo p illa auersiōe & illi⁹ boni offensiōe debet con/ tēptori pena eterna. Quia vo nō solū deuz ꝓtēpsit: & bono ꝓmutabili nequiter adhesit

qd̄ videlicet bonū est tempale: debet̄ ei pena
tempalis. Cum g̊ dicit̄ Quacūq; hora pec-
cator ingemuerit ⁊c̄. ⁊ quicq̄d de silibꝫ dicit̄
intelligendū est ꝙ ex hoc gemitu deꝰ miseri-
cordia moꝰ dimittat offensaꝫ siue ꝯtēptum
in se ꝯmissū: qd̄ ad penā et nā obligabat. ma-
cule aūt in aīa derelicte ꝑ eo ꝙ bono ꝯmuta-
bili adhesit: debet̄ pena trāsitoria ⁊ ꝯmēsura-
ta peccatis illis videlicꝫ q̄ in bono ꝯmutabi-
li sunt ꝯmissa. Qd̄ ꝑ simile oñdi poterit eui-
denter. Alicuiꝰ honesti filius sub silent. o no-
ctis egredit̄ domū suā nolens nequiter age-
re. occurrāt alij ⁊ vulnerāt sic egressum. ex q̊
accidit vt ⁊ vulnera sufferat ⁊ patris offen-
saꝫ incurrat. Veniūt amici ꝑ filio apud pa-
trem interpellātes ⁊ irā patris placātes: fili-
um gr̄e patris reformāt. Et licet p̄ris cōmo-
tio sit pacata: nihilominꝰ tñ filiꝰ adhuc sen-
tit ī seip̄o vulnera. ad q̊ꝝ sanatōꝫ sectōes ad-
ustiōes ⁊ alia medicinalia ferri īcisiōes ⁊ si-
milia requirunt̄. Hinc Eccl. iiij. De ꝓpici-
atu peccatoꝝ noli esse sine metu. nec adijcias
peccatū sup̄ peccatū. ⁊ ne dicas: miſatio dei
magna est. mlt̄itudinis peccatoꝝ meoꝝ mi-
serebit̄. qꝛ nunq̄ peccatū dimittit̄ sine pena
ꝯmensurata: iuxta illud Deutro. xxv. Pro
mensura peccati erit modus plagarū. Item
Apocal. xviij. Quātū in delitijs fuit: tantuꝫ
date ei de tormētis. Sꝫ adhuc vlteriꝰ ī cor-
de suo ꝑgit insipiēs: ⁊ dicit. Postq̄ peniten-
do ⁊ cōfitēdo satisfactionē ad arbitriū cōfes-
soris nobis impositā soluendo deo satisfaci-
mus. credimus ⁊ speramꝰ ꝙ oīa nostra pec-
cata nobis a deo penitꝰ sint indulta. Ad hoc
ego rñdeo ꝙ si nos cōfessores adeo essemus
intelligibiles vt corda penitentiū penetrare
possemus: ⁊ peccata vestra singula et oīa in
numero: pondere: ⁊ mensura sicut coraꝫ deo
sunt cōmissa scirem̄ modo debito estimare.
⁊ cū hoc vos essetis tam flexibiles vt omneꝫ
satisfactioneꝫ vobis impositā fideli velletis
deuotione ⁊ libenti animo sustinere: spes es-
set ꝙ ꝑacta tali penitētia peccata oñia tolle-
rentur. sed ꝓpter tempis breuitatē. peccatoꝝ
multiplicitatē. vestramq̄ pusillanimitateꝫ
nō audemus imponere qd̄ cognoscimꝰ im-
ponendū. hec omnia cōsiderantes qualēcun-
q̄ satisfactionē quā ex certa scientia scimus
nullatenus peccato correspōdere vobis iniū-
igimus: hoc intēdentes vt qd̄ nos minꝰ im-
ponimus: deus qui est iustꝰ ponderator ple-
nam habens noticiā omniū peccatoꝝ supple-
at vel hic castigādo: vel in purgatorio puni-
endo. quousq̄ sibi d̄ peccatis esse voluerit sa-
tisfactū. ¶ Qi ¶ Quartus fructus pecca-
toꝝ tanq̄ fructus malorū arborū consistit in
dei maledictiōe. Cum em̄ ipsi peccatores et
omnia eorū opa abomīabilia sint apud deū
nec aliqd̄ eorū a dño acceptet̄: dicēte dño ꝑ
ysa. Holocausta vestra ⁊ sacrificia non acci-
piam. manus em̄ vestre sanguīe plene sunt.
Ideo ipsi cum omnibꝫ eorū operibꝫ male-
dictiōibus dñi subiacebunt. Hinc. j. Reg.
xxvj. ex ꝑsona dei dr̄. Maledicti sunt in ꝯspe-
ctu dei q̊ eiecerūt me hodie. Itē Thobi. xiij.
Maledicti erūt q̄ ꝯtēpserit te. Ad intelligē-
dū aūt qd̄ hec maledictio ꝯferat vel q̊ tēdat:
sciēdū ꝙ tres maledictiōes sup̄ eos ꝯflant:
in quibꝫ omnia maledictionū genera inclu-
duntur. Sunt enim maledicti in operatis:
participatis: speratis. Primo dico sunt ma-
ledicti in operatis. i. in omnibus eorū operi-
bus que ex se ⁊ ꝑ se operātur etiam si sint de
genere bonoꝝ: vt nequaq̄ eis ad meritoruꝫ
fructificatiōem: peccatorū remissionē. regni
celorum introductionē: virtutum acquisiti-
onem proficiāt vllo modo. Hinc ex persona
dei dicitur Job. v. Vidi stultum firma radi-
ce: ⁊ maledixi pulchritudini eius. Item Ec-
cle. xxj. Cum maledicit impius diabolū: ma-
ledicit ip̄e animaꝫ suam. ac si dicat. Cuꝫ im-
pius facit aliqd̄ opus quod ex se esset virtuo-
sum ⁊ meritoriū: in quibus dicit̄ dyabolus
maledici: in hoc ipso maledicit animā suam
que se dyabolo ꝯsociauit. Et hoc est qd̄ aper-
tius dicitur Malach. ij. Si volueritis au-
dire ⁊ si nolueritis ponere super cor vt detis
gloriam nomini meo: ait dominꝰ exercituū.
mittam in vos egestatē: ⁊ maledicā benedi-
ctionibus vestris. Secundo maledicunt̄ in
operibus participātis. Homo enim qui est
in statu merēdi participat dei omniūq̄ san-
ctorū ac vniuersalis ecclesie merita: dicente
dño Johā. iiij. Alij laborauerunt ⁊ vos labo-
res eoruꝫ introistis. His omnibꝫ ex dei ma-
ledictiōe sunt exclusi. Hinc Deut. xxvij. dr̄.

De dedicatione ecclesie

Si audire nolueritis apprehendēt vos oēs iste maledictiones. maledictus eris in ciuitate. maledictus in agro. maledictum horreum tuum. maledicte reilquie tue. malidictꝰ fructus ventris tui. Tercio maledicūtur in bonis speratis qđ est regnum celorum vt illud nullatenus ꝯsequant̄ deu. vt supra đr. Maledictus eris egrediens ⁊ ingrediēs. ac si dicat. Maledicta erit aīa cū a corpe egredit̄ ⁊ maledicta erit cum ingredit̄. hoc est cū ingredi desiderat regnum dei. Maledicit̄ g̊ non vt ingrediatur. sed vt cupiens ingredi excludat̄. dño aūt maledicēte maledicit etiā eis omnis creatura vt tales dicere possint illud iere. xv. Ve mihi mater mea vt q̄d me genuisti. virū rixe. virum discordie in vniuersa terra vsq̄ oīs maledicūt mihi ¶ A Quintus fructus peccatoꝝ ē eterna dānatio qđ in verbo primo ꝓposito euidenter innuit̄ cum đr. Omnis arbor que non facit fructum bonum excidet̄ ⁊ in ignē mittetur. Hic est q̄ reprobis dicit̄ in iudicio. Ite maledicti in ignem eternū. Q̄ si aliquis ex oībus his ꝓmotus. desiderat hec mala pessima declinare. ecce dei pietas vsq̄ ad minimum nobis condescendens de celo clamat quid facere debeamus di. nobis illud Ecc. xxix. Minimuz pro magno placeat tibi. hoc est minima satisfactio ꝓ maximis istis mal' Hec aūt minima in hoc consistunt. vt commissa penitemus silia in posterum caueamꝰ deum ⁊ ꝓximum diligamꝰ q̄ non dicuntur mīma virtutis vigore. sed ex paruo labore quid em̄ facilius est q̄ dolere de tā ꝓfundis dānis q̄ incurrimus ex peccatis dolet homo de cuiꝰ libet rei āmissione ⁊ non pōt dolere đ corporis ⁊ aīe ꝑditione An non facile est vt peccata caueamus q̄ multū habent laboris ⁊ fatigationis di. iere. ix. Ut inique agerent laborauerūt An non facile erit vt deum diligamus q̄ nobis tam infinita beneficia cōtulit ⁊ adhuc maiora conferenda ꝓmissis fortissimis se constrinxit cum quibus bñficijs facilime diligat̄ Si g̊ hec tria fecerimꝰ recōciliabit̄ in integrū deus dicetq̄ nobis illud. iere. ij. Jam placatus sum sup malo qđ cogitaui vt facerem tibi Hec em̄ tria sūt certissima signa ⁊ euidentissima testimonia remissionis peccatoꝝ De quibus đr iohā. Tria sunt que testimoniū dāt in terra aqua sanguis spūs. ꝑ aquā peccatoꝝ cōtritōez per sanguinē eorundē resistentiam ⁊ cessatiōez ꝑ spm̄ dilectionem volens intelligi. hīc ber. A sanguine aqua ⁊ spū testimoniū habere est. si contines a peccatis. si dignos penitētie agis fructus si facis opa vite. s. ꝑ dileccōez.

CVIII. De eodem sermo secundus

Sicut malus inter ligua siluauaꝝ. sic dilectus meus inter filios Canti. ij.

O Di ber. Homines sicut arbores vidit quidā. hec ita q̄ arbor siue ad austrum siue ad aquilonē ceciderit ibi erit. Austri calor ⁊ leuitas in sacra scriptura bonam habere significationem solet. sed ab aquilone pandetur omne malū. hec g̊ arbor excidit̄ in morte. ⁊ quocunq̄ ceciderit ibi erit. q̄ ibi iudicabit te deus vbi te inuenerit ⁊ ibi eris īmutabiliter ⁊ irretractabiliter. Videat g̊ hō arbor quo casura sit anteq̄ cadat. q̄ postq̄ ceciderit non adijciet vt resurgat Si autez scire volueris q̄ parte casura sit. ramos eius attende. nam vbi maior copia ramorum ⁊ ponderosior est inde casuram non dubites si tñ tunc fuerit excisa. Rami vero eius nr̄a sunt desideria. quibus ad austrum extendimur si spūalia fuerint. si carnalia ad aquilonem Eccle. xi. Si ceciderit lignū ad austrum aut ad aquilonē ⁊c̄. di ber. Cur obmissis nobilioribus arboribus mediocritas huius arboris adducta est in mediū ad formandum preconiū nisi q̄ eius virtutes ex usu pre ceteris cognoscimus ⁊ vt ex eiꝰ ꝓprietatibus electoꝝ dei ⁊ dilectoꝝ dignitates ⁊ gratie explicenter. Licet em̄ sint multis nobilioribus arboribus cōmendati. vt est illđ ps. Justus vt palma flo. ⁊c̄. ⁊ illud Eccle. Sicut oliua pullulans ⁊ sicut cypressus ⁊c̄ Has tñ arbores ꝓ instanti expositione non assumimꝰ. ne ignotū ꝑ ignotius exponamꝰ sed cognitā arborem adduximus. vt ꝑ eius noticiam ad electorū noticiam facilius veniamus. Expedita g̊ vna arbore mala cū fructibus suis malis. ꝑ quam reꝓbos diximꝰ designari nunc de electis dei sub noīe bone

¶ Sermo.

arboris ⁊ eius fructibꝰ qđ dñs dederit prose
quamur. De q̄ arbore dr̄ in libro de plantis
ꝙ malus est arbor pomifera: ligno solida:
cortice rugosa: frondiū dēsitate vmbrosa:
florum varietate decora: fructuum suauita
te iocunda: vsui ⁊ gustui gratiosa. in diuer
sis medicinis efficax ⁊ virtuosa. duplicē hñs
naturā scz ex rudi trunco ⁊ surculo supdu
cto. ¶ P ¶ Ex quibus omibus arborem
istam sub septem eius ꝓprietatibus expone
mus. Est em̄ malus arbor radice profunda
ta in stipite solidata. in cortice deformata.
surculo transplantata. ramis dilatata. fo
lijs densata. floribus decorata. ⁊ fructibus
onustata. ꝑ quas ꝓprietates electi dei ⁊ di
lecti explicantur. ⁊ nihilominus qui in sortē
eoꝝ desiderant venire informantur. Hec ꝑ
ordinem ꝓsequentes. primo dicimus ꝙ ele
cti dei congrua silitudine malo compantur
ꝓpter radicis profunditatē. Nota ꝙ radix
hz tria est em̄ occulta. arbori dat vitam ⁊ ar
borem portat. sic radix predestinationis est
occulta Eccle. ix. Nescit hō vtrū amore vel
odio dignus sit. Secundo radix dat vitaz
arbori Ezech. Transiens ꝑ te vidi te vsqz et
dixi tibi viue. Tercio arborem portat. apls.
Non tu portas radicē sed radix te. Sic em̄
malus in ꝓfundū mergit radicē suam. sic
radix electoꝝ que est dina predestinatio in ꝓ
fundo eternitatis est immersa. ⁊ hoc est qđ
iere. ij. electis dr̄. In caritate ꝑpetua dilexi
te. ideo attraxi te miserans. cui consonat apꝰ
Ephe. i. Qui elegit nos ante mundi cōsti
tutionem vt essemus sancti ⁊ immaculati
in caritate. Cur aūt hoc fecit subiungit cām
dicens. Qui p̄destinauit nos in adoptiōez
filiorum ꝑm ꝓpositum voluntatis sue. ac si
dicat. Non est dare aliam huius ineffabil'
gr̄e cām nisi ꝓpositū voluntatis sue. ac si di
cat. Hoc est qꝛ volui. hinc p̄s. Saluum me
fecit qm̄ voluit me. ⁊ iteꝝ. Non eniz gladio
suo ⁊c̄ vsqz. qm̄ complacuisti in eis. Quod
adhuc aptius Ezech. xvi. dr̄. Transiens ꝑ
te vidi te conculcatā in sanguine tuo ⁊ dixi
cū esses in sanguine tuo viue dixi inq̄z tibi
in sanguine tuo viue ⁊ multiplicatam qua
si germen agri dedi te ⁊ multiplicata es et
grandis effecta ⁊ ingressa es ⁊ peruenisti ad
mundū muliebrem. vbera tua intumuerūt
⁊ pilus tuus germinauit. ⁊ eras nuda ⁊ cō
fusione plena Et transiui ꝑ te ⁊ vidi te ⁊ ec
ce tꝑs tuum tꝑs amantium ⁊ expandi ami
ctum meum sup te qđ totum de p̄destinati
one accipit. nam vt ait greg. videre idem ē
quod eligere. ꝙ aūt dicit viue. non aliud so
nat. nisi qꝛ diligo te. in amore em̄ dei datur
nobis vita. In hac dilectōe qua misericordit
preuenti sumus dulciter ludit augꝰ. di. aīe
sue. Certe audisti ab initio vsqz ad hāc diē
q̄z multe generatōnes hoīm transierunt qui
omnes sine cognitione dei in interitū sem
piternum dilapse sunt. oibꝰ illis amator tu
us pretulit te. ⁊ quare putes prelata es illis
oibꝰ. nunquid fortior. nunquid sapientior.
nunquid nobilior. nunquid ditior illis fui
sti. Nequaq̄z qꝛ nihil adhuc extitisti. ⁊ tñ tu
sola pre omnibꝰ illis assumpta es. ⁊ quare
hoc in te factum sit nullā preter grutuitam
saluatoris tui caritatem cām aliā poteris in
uenire. vnde sicut radix arbori ministrat fo
mentum vite ꝑ sucū quē sursum mittit. sic
radix dine predestinationis oculte nobis ⁊
secrete. tñ sibi manifeste eligit ⁊ fouet ⁊ nu
trit arbores electorum fluens in eos esse gra
tuitum qđ radicitus trahunt a preueniente
⁊ eterna dei caritate. hinc apl's Ro. xij Nō
tu radicem portas sed radix te. quod aptius
di. dñs ioh. Non vos me ele. sz ego ele. vos
hec est illa caritas de qua dr̄ Ephe. In cari
tate radicati. ¶ Q ¶ Secundo per maluz
conuenienter electi designant ꝓpter stipitis
duram soliditatem qꝛ sicut Malus in stipi
te suo hz duriciā ⁊ fortitudinē. vt sit difficil'
ad secandum sic electi fortes sunt. nec facile
cedunt malo. Hinc paralip. xvi. Dñs da
bit fortitudinem. his qui ꝑfecto corde cre
dunt in eū. Hec aūt fortitudo triplici gene
re exercetur scz in peccatoꝝ resistentia. aduer
sorum sufferentia. in bonorum opum effici
entia ex quibus tribus fit vna fortitudo su
pra modum maxima ad quā exercendā mo
nemur. iudi. vi. cum dr̄ Disce in quo sit for
titudo maxima. Qui em̄ vicijs ⁊ peccatis ī
pugnantibus non supat. temptationibus
non lassatur. difficilibus ⁊ arduis operibꝰ
non fatigatur. merito fortissimus predicat

CVIII

De primo dicitur. Sap. x. Certamen forte dedit illi vt vinceret ⁊ illõ apli. Fortes facti sunt in bello de secundo põt sumi illud. Ne emie. Gaudiũ dñi est fortitudo nostra gaudet enim dñs cũ nullis aduersitatibus frãgimur. nec vllis temptationibus superamur De tercio dicitur ysa. Qui sperant in dño mutabunt fortitudinẽ assumunt pennas vt aquile current ⁊ non laborabunt. laborabũt ⁊ non deficient. hinc de eisdem dr prouer. xxiij. Vbi apparent plures segetes ibi manifesta est fortitudo bouis quia vt ibidem dr Vanus fortiuz ditias optatur. qui ergo in his tribus viriliter agit. videlicet in malorum reluctatione. aduersor tribulatione. arduorum operatione. merito fortissimus iudicat nr ⁊ arbori malo in stipite assilat. Tercio dilecti dei ⁊ electi malo assilantur in corticis deformitate. quid per corticem nisi electorum exterior conuersatio designatur. in qua quanto digniores ⁊ sanctiores sunt interius. tanto deformiores ⁊ contẽptibiliores apparent exterius. que duo conuenienter prefigurata legimus in tabernaculo dñi qđ interius fuit auro purissimo decoratum exterius vero caprinis pellibus deformatũ cui consonat sponsa xpi in Cant. cum dicit. Nigra sum sed formosa. nigra scilicet exteriori deformitate. sed formosa spũali penitra te. de quibus electis adhuc dr iob. xxj. Lampas contempta apud cogitationes diuitũ Cum enim dicit lampas insinuat claritatẽ interiorem. cum aũt addit contempta. oñdit exteriorem contemptibilitatẽ Hec duo paulus de se loquitur. i. Cor. iiij. cum dicit Clos nobiles. nos aũt ignobiles vsq in hãc horam esurimus ⁊ sitimus. nudi sumus et colaphis cedimur ⁊ instabiles sumus vsq tanq̃ purgamenta facti sumus huius mũdi ⁊ oim pipsima vsq adhuc. ⁊ hoc de exteriori deformitate. ceterum de interiori claritate non longe post subiungit. Rogo vos imitatores mei estote sicut ego xpi. quod totum exponens ber. dr. Qui deformis ẽ paulus speciosior est omni ornatu extrinseco oi etiam cultu regio non compabit ei quanta libet pulcritudo carnis ita ne paulũ de presentia corporis estimamus ⁊ tanq̃ deformẽ ptẽnim? quia cernim? hom̃tiũ afflictũ fame ⁊ siti in frigore ⁊ nuditate nonne ipe est qui rapitur in paradisum. qui vnũ alterũq̃ perambulans vsq ad tercũ sui puritate penetrauit celum Quẽ ⁊ si deforme inhabitantẽ corpusculũ. pulcritudo tamen celestis. angelica sublimitas et claritas diuina non repulit. ¶ R ‖ Sed que causa ẽ q̃ electi dei tam despicabiles foris apparẽt ⁊ deformes cum intrinsecus sint tam decori Cui questioni respondet sponsa in Can. di. Quia decoloravit me sol. i. xps deus noster Cũ enim omnem diligentiam ad interiorem suum hoiem qui ad similitudinem dei factus est reformãdũ intus trahent ideo necesse est vt negligant exteriorem quia vt ait iob. Nemo est qui valeat vtrumq̃ ⁊ manũ possit mittere in ambobus scilicet ad intendendum vtriq̃ cultui ⁊ ideo interius occupati manent exterius deformes. Q autem interius continue occupentur ostendit berñ dicens. Omnis cura sanctorum spreto ornatu cultuq̃ exterioris hominis. omni se diligentia prebet ⁊ occupat ad excolendũ ⁊ occupandum interiorem hominem q̃ ad imaginem dei factus est. Certi enim sunt deo nihil posse esse acceptius imagine sua si proprio fuerit restituta decori. ⁊ ideo toti interius occupati toti exterius negliguntur Nemo enim vt ait dominus potest duobꝰ dominis seruire. Sed quid de hominibus dicimus cum hanc deformitatem ille in se susceperit. qui solus speciosus forma pre filijs hominum dictus est. De cuius deformitate dr. Esa. liij. Non est ei species neq̃ decor sed vidimus eum despectum ⁊ nouissimum virorum virum dolorum ⁊ scientez infirmitatem ⁊ nos reputauim? eum quasi leprosum ⁊ percussum a deo ⁊ humiliatum De eius autem decore non longe post subiungitur. Generationem eius quis enarrabit. De quibus ambobus dr. ber. O nouissimum ⁊ altissimum. o humilem ⁊ sublimẽ opprobrium hominum ⁊ gloriã angelorum. nemo illi sublimior. nemo humilior. ¶ Quarto malus surculo transplantatur cuius virtute stipitis ignobilitas in nobilitatem surculi transmutatur. ⁊ ecce res

mira ꝙ paruus magnum · infirmus fortem
tam efficaciter superat. Non enim trunc⁹
surculum · sed surculus truncum superat et
sic vincit infirmior fortiorem quam quidez
proprietatem proprijssime in se continent.
cum enim secundum stipitem prime propa
ginis secundum quam vt ait apostolus E/
phe. ij · omnes natura eramus filij ire siue
valde ignobiles · deus noster tanquam no/
bilis surculus se transmutat in nos cuius
virtute abesse nostro ignobili in esse suum
nobile diuinum transmutamur di · aposto
lo · vt supra · Cum essemus mortui peccatis
conuiuificabit nos deus in christo · cui⁹ gra
tia saluati sumus. hinc iere · xvij · dicitur Be
atus vir qui confidit in domino vsqz. ⁊ erit
tanquam lignum quod transplantatum ē
super riuos aquarum · ⁊ merito beatus qꝛ
ex hac transplantatione homines dicuntur
dy di · p̄s. Ego dixi dy estis et cetera. Qui/
to malus ramorum multitudine dilatatur
sic electi dei ramis virtutum necessario di/
latantur de quibus dicitur Ezechi · xxxvi ·
Montes israel ramos vestros germinate ·
hoc est virtutum germina multiplicate · Vi
demus autem ꝙ in malo quidem rami sur
sum eriguntur alij a latere protenduntur ·
alij intra se inflectuntur · sic per omnem mo
dum est in electis. Nam rami virtutum
alij sursum ad deum erignntur vt virtutes
theologyce scilicet fides spes ⁊ caritas. alij a
latere ad proximos extenduntur vt est pax
miscd̄ia congratulatō ⁊ compassio ⁊ si que
sunt similia · alij intra se flectuntur quoruz
vsus ⁊ exercitia solum intra nos actitantur
sicut sunt cardinales virtutes · scilicet tem/
perantia · prudentia · fortitudo · iusticia · simi
liter castitas humilitas ⁊ si que sunt similes
Sicut igitur in arboribus rami disponun/
tur sic virtutes in nobis ordinantur. nam
quedam sursum ad deuz eleuantur. alie ad
proximos deriuantur · alie vero intra se in/
curuantur · Sexto malus habet multitudi
nem foliorum · per que folia opera merito/
ria designantur vt videlicet malus qui ele/
ctos signat tot habeat folia quot electus qui
libet opera meritoria ex se gignit · Hinc ad
cōmendationem cuiuslibet electi dicitur il/
lud p̄s · Folium eius non defluet et cetera.
ac si dicat. Folium meritorie cogitationis
locutionis operationis a quolibet electo fa
ctum non in perpetuum euanescit Hinc ꝓ
uerbiorum nono · Iusti quasi virens foliū
germinabunt. de quibus folijs dicitur E/
zechielis. xlvij · Daniel' quarto Apoc · xxij ·
Erunt folia eius cuiuslibet electi in medici
nam efficacissimaz · Efficacissima enim me
dicina infirmis animabus maxime congru
ens sunt folia bonorum operuz. De qua me
dicina dicitur Ecclesiastici decimooctauo.
ante languorem adhibe medicinā · ac si di/
cat. Antequam infirmeris bona opera mul
tiplica ; hinc de beato viro dicit Iere · xvi ·
Erit folium eius scilicet cuiuslibet electi vi
ride · que folia bonorum operum tanto erūt
viridiora q̄nto opa nobiliora ⁊ tāto medicīa
erit efficatior quanto operatio bonorum o/
perum multiplitior. ¶ Ut ergo ex his
folijs medicinam nostris animabus effica
cissimam exhibere valeamus tribus appen
dicijs nostra opera faciamus vt videlicet o
peremur frequenter sapienter diligenter ·
Prīo operem̄ frequēt bonū bono continuā
tes · nunc bona opera miscd̄ie exercēdo · nūc
corpora dei seruitio prosternenda · nunc spi/
ritum interiorem spiritualibus affectioni/
bus inflammando · taliter hec continuan/
tes vt nunquam ad momentum inuenia/
mur ociosi quod facere monemur · Ecclesi.
vbi dicitur. Quodcunqz pōt manus tua
instanter operare. quia nec opus nec ratio
erūt apud inferos quo tu properas · Hinc
Ecclesiastici quadragesimo · Mane semina
semen tuū ⁊ vespere non cesset man⁹ tua qꝛ
merces erit opi tuo · ac si dicat · Quia sin gu
lis momentis mercari possumus talem fru
ctum qui non deficit in eternum. hinc ali/
as dicitur · Non te pretereat particula diei
Item bernardus · Nullam vnquam inue/
niat seruum dei non dico dies sed nec hora
nisi vel exercitij labore vel proficiendi studio
vel experientie dulcedine vel fruendi gau/
dio · Secundo operemur sapienter summo
studio hoc agentes ne malum bonis misce
amus vt bonis meliora preferamus opti/
ma melioribus anteponamus · Nā de prīo

dicitur in leuitico Non seres agrum tuum diuerso semine·quia vt ait apostolus Modicum fermenti totam massam corrumpit sic de reliquis duobus membris studiosissime faciamus. Tertio operemur diligenter quod tunc facimus si diligenti conamine & summo studio nostra opera faciamus Nã studium & diligentia tam in bonis q̃z in malis plus mouet deum et plus estimatur q̃z ipsa opera sine illo. Nam de studio et diligentia malorum operum sepe legitur in prophetis·Visitabo vos super studijs adinuentionum vestrarum·& iterum. Visitabo vos in indignatõe ꝓpter maliciã studioꝝ vrorũ per quod expresse innuitur q̃ plus deus exasperatur ex studijs malorum· q̃z ex operibus ipsis malis·hinc Grego. Cunus delicta puniendo absoluuntur que ex sola precipitatõne committuntur. q̃z que ex studio & diligẽtia aggrauantur. sic etiam econuerso studium & diligentia bonorum plus placet & placat deum q̃z opera ipsa bona. hinc dicitur in ps. Deus glorificatur in consilio sanctorum·quod consilium non est aliud nisi studium & diligentia prenotata·de hoc studio & monere nos voluit dominus cum in deu. diceret Juste quod iustũ est exequaris. Juste enim iustum exequimur quando cum fide & diligentia facimus opus bonum. hãc diligentiam approbat apostolus cum dicit Valo quinq̃z verba loqui sensu meo q̃z decem milia sine intellectu. Hinc quidam sapiens dicit. Non remuneramur nominibus sed aduerbijs id est non de bono facto sed si bonum bene facimus meritum reportamus. ¶ Septimo malus suo tempore floribus decoratur·qui flores secundũ duplicem sensum duplex conferunt hominibus delectamentum·nam visui dant iocunditatem olfactui vero suauitatem. Per hos flores interna deuotio designatur de q̃bus floribus dicit illa in Can. Hyems trãsijt imber abijt & recessit flores apparuerunt vocans ibi flores internam deuotionem & spiritualem consolationem·qui post hyemem peccatorum & imbrem lacrimarum incipiunt appere de quibus gloriatur iterum sponsa in Canti. Lectulus noster floridus est id est interni deuotionibus adornatus de quibus floribus dicit bernardus. Gaudet celestis sponsus talibus anime adornamentis & cordis thalamum libenter frequẽ terq̃z ingreditur quod istiusmodi respersuz floribus inuenitur·vbi sue videlicet passionis gratiam·aut resurrectionis gloriam sedula inspicit deuotione versari·ibi profecto adest sedulus adest libens. Hi ergo flores iocundant visum & afficiunt olfactum quod contingit cum diuina aspirato tangit mentem hominis intellectum qui pervisum accipitur illuminando·& affectum qui per olfactum accipitur inflammando. Hi ergo flores dicunt iocũdare visum·cum illuminant intellectum & suauiter afficiunt olfactum cum inflammant affectum quaz duplicem gratiam optabat nobis moyses deutero·cum dicebat· Vtinam saperent et intelligerent ac nouissima prouiderent. vtinam viliez sapere vt per illuminationẽ affectus & intelligerent per illuminationem intellectus·quas duas gratias quia sunt de genere fructuum insequenti sermone cum de fructibus tractabimus latius exponem? prestante deo·

CIX.

De eodem sermo tercius.

Non est arbor bona que facit fructus malos. Luce·vi· ¶ Dicit grego· Cum in cordibus electorum dura & aspera predicantur cautum est vt consolatoria subiungantur ne per dura & aspera territi dicant· Durus est hic sermo quis po.eum au·ideo per subiunctam consolationem solidentur. vt auditis consolationibus ad agenduꝫ viriliter animentur· Sic filij israel per exploratores terre sancti territi dixerunt· Nequaquã ad hunc populum valemus ascendere· quia fortior nobis est· quibus comparati quasi locuste videmur. quos vt exploratores animarent· ostenderunt eis fructus terre dicẽtes Venimus ad terram ad quam misistis nos·que reuera fluit lacte & melle vt ex his fructibus patet· ¶ Et quibus animati dixerunt· Ascendamus & possideamus terrã

¶ Sermo.

quoniam poterimus obtinere eam. Nume
ri. xiij. Sic dñs cum discipulos suos terruis
set dicens. Ecce ascendim⁹ hierosolimam.
⁊ filius hominis tradetur. statim subiunxit
consolatõez dicens Et tercia die resurget.
Similiter cum terruit discipulos dicens.
Trademini a ꝑentibus ⁊ amicis. qui mor
te ex vobis afficient. statim consolatõz adiũ
xit dicens. Sed ⁊ capillus capitis vestri nõ
peribit. sic aplus cum de se ⁊ discipulis suis
dura ⁊ aspera predixisset dicens Qm̃ ꝓpter
te mortificamur tota die. estimati sum⁹ ⁊c̃.
statim subiunxit consolationem dicẽs. Sz
in omnibus his suꝑauimus propter eum
qui dilexit nos. sic qui ex via arta quam pre
misimus terrentur. fructus de quibus nũc
dicemus contemplentur. vt si secundũ gre.
delectet quod mulcet. bibant prius qđ dolz
qꝛ per poculum amaritudinis ꝑuenitur ad
gaudium salutis. Sciendum tñ ꝙ nõ om̃s
electi per prescriptam viam veniunt ad glo
riosos fructus. de quibꝫ seruato ordine nũc
dicemus. Electorum nanqꝫ alij rapiuntur
vt puri. alij cõpelluntur vt pauperes ⁊ casti
gati alij vero per viam hic descriptam perfi
ciuntur. nam de primis dr̃ Sap̃. Rapt⁹ est
ne malicia mutaret intellectum illius aut
ne fictio deciperet animam illius. de secun
dis vero ibidem dicitur. In paucis vexati
in multis bene disponentur De tercijs qui
prescriptam viam ambulant non declinan
tes ad dexteram nec ad sinistram dicit̃. Iu
storum semita quasi lux splendens crescit ⁊
proficit vsqꝫ ad perfectum diem. De quoꝝ
fructibus dr̃. Bonoꝝ laborum gloriosus est
fructus. Expedita ergo in precedenti sermo
ne de electorum qualitate. nunc dicendũ est.
de fructuum vbertate. vt ex cognitione fru
ctuum prouocati per viam que ducit ad fru
ctus feruentius inhyemus. ¶ V ¶ Scien
dum ergo ꝙ duodecim fructus pullulant
ex predictis arboribus electorum. quoruz in
hac vita sex tanq̃ primitias pregustam⁹
sex vero in futura vita tanq̃ de messe iã ma
tura carpimus ⁊ metemus in eternum qđ
pulcerime prefiguratũ legimus in vna ele
ctissima arbore Apoca. xxij. vbi dr̃ Ostendit
mihi angelus fluuiuz aque viue splendidũ
tanq̃ cristallum ꝓcedentem a sede dei et
agni ⁊ ex vtraqꝫ ꝑte fluminis lignuz vite af
ferens xij. fructus. Quid ꝑ fluuiũ aque vi
ue. nisi pñtis ecclesie fluxibilitas designatur
quid ꝑ lignũ vite nisi quilibet electus acci
pitur qui ex vtraqꝫ ꝑte fluminis coniunctĩ
xij. fructibus affert. vt vicz ex vna ꝑte scilz
pñtis tꝑis sex fruct⁹ ⁊ ex alia parte scz futuri
tꝑis sex fructus afferat. quibus vescimur
apud deum. primi ergo sex fruct⁹ quos ele
cti dei ⁊ dilecti percipiunt in hac vita consi
stunt in dei cõmansione. defensione. remu
neratione disilatione. cooꝑatione. spũali.
consolatione. Quos ꝑ ordinem prosequẽ
tes dicimus ꝙ prim⁹ fruct⁹ electoꝝ consistit
in dei cũ eis continua mansione. nunq̃ ad
momentum separans se ab eis Quod exp̃s
se eisdem electis promittitur in scriptura.
Sic enim dicitur. Geñ. Noli timere quia
ego tecum sum. Unde cum electis suis apo
stolis ꝑdiceret ꝙ ab eis esset corꝑaliter re
cessurus dicens Expedit vobis vt ego vadã
⁊ illud. modicum ⁊ iam non videbitis me
vehementissime sunt turbati. iõ statim sub
intulit consolationẽ di. Math. xxviij. Ecce
ego vobiscum sum vsqꝫ ad cõsũmationem
seculi. ac si diceret. turbationẽ eoꝝ sustinere
non valens. Nolite turbari qꝛ licet corpore
vos relinq̃ diuinitate tñ vobiscum sum in
eternum. Uñ a tꝑe baptismatis ꝑ cuius sa
cramentum incorꝑat sibi electos vsqꝫ in et
num manet cum eis. nisi ꝑ peccatum morta
le ab eorũ cordibus expellatur. ¶ Z ¶ Sz
nunq̃d deus (sine cuius nutu non cadit fo
lium suꝑ terrã) vtit̃ leuitate vt pro delicijs
habeat esse cum filijs hoĩm sine cã Neq̃q̃
sed ꝓfectum quẽ exinde electi accipiunt deli
tias suas vocat iuxta illud. Gaudium dñi
est fortitudo nostra. Ad hoc enim suã cõmã
sionem electis exhibet vt vitam sui homĩs
id est xp̃i in eis transplantet ꝑficiet ⁊ trans
figuret sicut dudũ diximus de surculo ⁊ de
malo qui ex virtute sui ignobilitatem stipi
tis in se mutauit multo magis deus q̃ ma
ior est ⁊ fortior nobis ignobilitatem nostre
malicie vincere poterit ⁊ in esse suum nobi
le transplantare. Et qꝛ vita hominis christi
in tria diuiditur scilicet in operationem pas

sionem ⁊ resurrectionem ideo deus manēs cum electis vitam eoꝝ in hec tria transplantat. ita videlicet vt ex virtute sue operatōis det eis operari efficaciter. ex virtute sue passionis det eis pati virtualiter. ex virtute sue resurrectōis det eis affici spiritualiter. hec tria tamdiu continuans quousq; hoīe conante ⁊ gratia adiuuante in electis ꝑficit vitā suā in tantam eos sui silitudinē ꝑtrahens quāta possibilis est creature. Hec est em̄ oīs cura sanctoꝝ ⁊ conatus eoꝝ vt ad eum redeāt silitudine a quo sola recesserunt dissilitudīe sic q; operans in nobis facit nos opari. patiens in nobis facit nos pati. resurgens in nobis facit nos diuinitus afflari. vt ex eo efficaciter opantes fiducialiter dicere possimus quod naturalis filiꝰ dixit. Pater in me manens ipse facit opa. Nam de eisdem opibꝫ dr̄ ꝑ ysa. Oīa opa nostra in nobis opatus es dn̄e. ipse em̄ di. Sine me nihil potestis facere. qd̄ em̄ sine deo facimus reputat̄ penitus pro non facto ꝙ etiā passiōes nostras ipse patit̄ in nobis innuitur in p̄s vbi dicit̄ Cum ip̄o sum in tribulatiōe. expressius tn̄ in act. aplōꝝ vbi ad saulū dixisse legit̄. Saule saule quid me ꝑsequeris. electoꝝ ꝑsecutiones veraciter vocans suas. vnde gre. Deꝰ quotidie patit̄ om̄e quod a reprobis eiꝰ electi lacerant̄ ⁊ q̄uis corpis sui qd̄ est ecclīa caput iam se liberꝝ sup ethera liberauerit. reproboꝝ tn̄ vulnera adhuc ꝑ suum qd̄ deorsum retinet corpus sentit. si em̄ caput nr̄m tormenta nostra non tangerent. neq̄q̄ afflictis mēbris ꝑsecutori suo de celo clamaret. Saule saule quid me ꝑsequeris. Q etiam resurgat in nobis euidenter innuit̄ in p̄s. vbi dicitur Exurrexi ⁊ adhuc tecū sum. ac si dicat. Ad quēlibet electum. exurrexi semel ꝑ oībꝫ ⁊ in virtute eiꝰdē resurrectōis adhuc tecū sum resurgens quotidie in tua deuotione ⁊ quorūlibet electoꝝ. hinc bern̄. Sunt quibus resurrexit dn̄s cum quibꝫ pia dulcedine adhuc cōmorat̄ in terris qui in deuotione sua sunt tota die. flent in oratōibꝫ suspirant in meditatōibꝫ. ⁊ oīa iocūda ⁊ festiua sunt eis. vt ꝑ om̄es dies illos cōtinuū alla dicat̄. ⁊ sic ꝑ q̄uo deus opat̄ in nobis ⁊ nobiscū opat̄ patit̄ ⁊ resurgit. Ex quibus nihilominꝰ ⁊ ista resultat vtilitas. ꝙ ex cōmāsione dei predicta nr̄a tria scꝫ opatio passio. ⁊ resurrectio fiant faciliora. deo acceptibiliora ⁊ in se nobiliora. Q aūt sint faciliora ex hoc ptꝫ. ꝙ vnū qd̄libet opus facilius a duobus ꝑficit̄ q̄ ab vno. sic em̄ dr̄ in Eccl. Melius duos est esse sil̄ q̄ vnū. hinc veritas in euangelio. oīa seruicia dei vocat iugū di. Mat. Tollite iugū meū sup vos. eo ꝙ ip̄e sit nobis in oībꝫ dei opibus cōiugatus Q etiā sint deo acceptibiliora ex hoc ptꝫ. qꝛ non accipiunt̄ vt ab hoīe opante. sed vt a deo coopante ⁊ ideo nullatenus pn̄t esse nō accepta. qꝛ deo non pn̄t sua ip̄ius opa dispicere. ⁊ ideo opa nr̄a q̄ ex se nō essent digna luce diei. ex deo coopante sunt meritoria vite eterne. Q etiā in seipsis sint nobiliora patꝫ ex predictis. opa em̄ q̄ deus opatur ⁊ q̄ deo sunt accepta oportet esse nobilia in seipsis. hinc est ꝙ de oībꝫ predictis tribus ex ꝑsona dei singulis electis di. ber. In vita mea cognoscere poteris vitā tuam. vt sicut ego an̄ passionem meā nobilissime operabar. in passione amarissime ⁊ virtuosissime patiebar. post passionē gl̄iosissime resurgebā. ita tu in eisdē vestigijs incedas non declinās ad dextram nec ad sinistram. qd̄ si facimus erit vita nostra quantū phas est sil̄ima vite xp̄i. Et notandū ꝙ ex hoc primo fructu scꝫ cōmāsionis dei om̄es sequentes fructus pullulāt testāte dn̄o qui di. Qui manet in me ⁊ ego in eo hic fert fructū multū. Quod considerans sapiens. rogabat ex corde. hanc dei cōmansionē postulans cū dicebat. Da mihi dn̄e sediū tuaꝝ assistricē sapīam. vt mecum sit ⁊ mecū laboret vt sciaꝫ quid acceptum sit coram te omni tp̄e Huius fructus vtilitatem considerans Augu. sic ait. Vbi queso bn̄ poterit esse sine illo. aut vbi male poterit esse cum illo. Cui sil̄e dicit ber. Dn̄e da mihi sp̄ tribulari vt mecū sis et mecū labores qꝛ melius est tecū tribulari q̄ in huius mūdi vanitatibus sine te infatuari Hinc de anthonio legit̄. ꝙ cū duris fustibus esset cesus dixit. Dn̄e vbi eras. qui rn̄dit Tecū eram.

¶ A ¶ Secundus fructus quē electi dei ⁊ dilecti recipient consistit in oīm malorum defensiōe. vt nulla vnq̄ creatura nec in celo

nec in terra (manu dñi eos ab oībꝫ ꝓtegen
te) nocere eis valeat. Unde quantū mundꝰ
seuiat dyabolus impediat caro insaniat ma
lus odiat. hec oīa fiunt ad eoꝝ exercitatiōez
nullatenus aūt ad eoꝝ ꝑditionem. Uñ in
prima die conuersionis dicit electis suis de
us illud deute. Sciens hodie ꝙ deus tuus
ipe transibit añ te ignis deuorans ⁊ ꝯsumēs
qui conterat ⁊ disperdat hostes tuos añ faci
em tuñ. velociter eñ precipit oī creature il
lud ps. Nolite tangere xpos meos. Hanc
fidelem custodiā aplus considerans dixit.
Certus sum ꝙ neqꝫ mors. neqꝫ vita. neqꝫ
angeli. neqꝫ principatus. neqꝫ ptātes. neqꝫ
altitudo. neqꝫ ꝓfundū. neqꝫ vlla creatura
alia poterit nos separare a caritate di q̄ est in
xpo iesu. quā sñiaz apli. Ber. oībꝫ electis appli
cat di. Certi sumus ⁊ nos cum aplo ꝙ neqꝫ
mors neqꝫ vita ⁊c. ⁊ subiungit. Sed atten
de quanta enumerauit. minime tñ adijciēs
nec nosipi. Nimirum. hec est libertas qua
nos xps liberauit vt nulla penitus creatura
auellere nos ab eo aut violēter auertere pos
sit. Verum quia multe defensiones negligē
ter ⁊ insufficienter exhibentur. ideo deus tri
bus verbis tanqꝫ tribus signis scilicꝫ pupil
la sinu ⁊ ab omībus malis. probat suam de
fensionem esse diligentissimā securissimam
⁊ efficacissimā. Quod eñ defenditur vt pu
pilla diligentissime. qd vero in sinu securis
sime quod ab omni malo efficacissime cu
stoditur. Nam de primo dicitur deuteroñ.
Custodit te dominus vt pupillaz oculi quā
custodiam sibi dauid pecijt exhiberi cum di
xit. Custodi me domine vt pupillam oculi
De secunda vero custodia dicitur iteꝝ deu.
Portauit te dominus quomodo nutrix so
let portare infantulum in sinu suo. hinc O
see dicitur. Ego quasi nutricius portabam
eos in brachijs meis ⁊ nescierunt ꝙ curarē
eos ioh. x. Nemo rapiet eos de manu mea
quia nemo potest eos rapere d manu patris
mei. Q etiam eius defensio sit efficacissima
ostendit ps dicens. Daminus custodit te
ab omni malo. adeo vt quiqꝫ electi possint
in domino fiducialiter gloriari dicētes Mi
sericordia eius preueniet me ⁊ misericordia
eius subsequetur me ⁊ misericordia eius cir
cumdabit me. quam fidelem custodiam co
gnouit moyses. cui cum diceret dominus.
Vade ⁊ introduc populum istum in terrā
promissionis pro qua iuraui patribus eoꝝ.
Facies enim mea precedet te ⁊ ait moyses.
Si non ipse precedes ne ducas nos de loco
isto. ¶ B ¶ Huic autem gratie debemus
deuotōe triplici respondere vt d eius defen
sione fiducialiter presumentes extra deum
penitus nihil timeamus. omnem spem no
stram in ipsum ponamus. ⁊ omnem solici
tudinem in ipsum proijciamus. De primo
hortatur nos ysa. xliij. di. Noli timere quia
redemi te ⁊ vocaui te nomine tuo. seruꝰ me
us es tu. cum transieris aquas tecum ero ⁊
flumina non operient te. ⁊ cum ambulaue
ris in ignem non combureris ⁊ flamma nō
ardebit in te. hinc est ꝙ cum petrus videns
iesum in littore dixisset. Domine si tu es iu
be me venire ad te super aquas. cui cum re
spondisset dominus. Veni. cepit petrus ni
hil timens super aquas ambulare cum au
tem vidisset ventum validum timuit ⁊ ideo
timens statim mergitur qui nullatenꝰ mer
sus fuisset si non prius diffidens timuisset.
de secundo dicitur eccle. Respicite filij ho
minum ⁊ scitote quia nullus sperauit in do
mino ⁊ confusus est. permansit in manda
tis eius ⁊ derelictus est. hinc iob. Recorda
re obsecro quis vnquaz innocens perijt. aut
qñ recti deleti sunt. cui consonat ps. Junior
fui etenim ⁊c. hinc berñ. Quantumcunqꝫ
sperare poteris tantum es sine dubio acce
pturus ⁊ qua tenus pedem fidutie porrexris
ea tenus possidebis. de tercio dicitur in ps.
Jacta cogitatum tuum et cetera. Itez mat.
Nolite soliciti esse dicentes quid man. ⁊c.
hinc discipulis dixit. quando misi vos sine
sacculo ⁊ sine pera nunquid aliquid defu
it vobis Rñderūt non. ¶ C ¶ Tercius
fructus bonorum consistit in omnium bo
norum copiosissima remuneratione. ⁊ oīm
malorum benignissima dissimulatione. sup
condignum bonum remunerans largiter ⁊
dissimulans mala misericorditer. De bono
rum aūt remuneratione tria dicantur scilꝫ
de bonoꝝ copiosa remuneratione. scdo de re
muneratōis dilatatōe. tercio de alioꝝ bonoꝝ

De dedicatione ecclesie.

pticipatione. De primo scilicet bonoruz re
muneratione. hic sciendum est. q electos su
os deus de bonis suis que faciunt tam copi
ose remunerat vt pro tenuissima bona cogi
tatione minutissima verbi prolatione. leuissi
ma operatione. det meritū semper durans ⁊
hoc est quod dr iob. xxij. Dabit pro terra sili
cem. quid per terrā q mollis est nisi opa que
per terram corporis nostri fiunt accipiūt. qd
per silicem durum nisi merita semper dura
bilia intelliguntur. Datur ergo nobis silex
pro terra cum pro quolibet ope molli meri
tum in eternum durans cōmutatur. ⁊ hoc ē
quod alijs verbis lu. xxi. veritas nobis pro
mittit dicens. Sed ⁊ capillus capitis ve
stri non pibit. quid per caput nisi mens se
cundum grego. accipitur. quid per capilluz
qui de capite fluit nisi cogitatio ab eadē mē
te fluens intelligitur. Capillus ergo capi
tis nou peribit. quia quelibet minima bona
cogitatio de mente fluens nunq̄ imperpe
tuum euanescit. sed accipit premium semp
manens. hinc est q cuilibet electorum dicit
deus illud Cant. Veni dilecte mi. quia om
nia poma noua ⁊ vetera seruaui tibi. id est
omnia opera vndecunq̄ acquisita seruaui
tibi fideliter in cumulum meritorum perpe
tuo permansurum. Secundo dicenduz est
de remunerationis dilatatione. De quo sci
endum q in quolibet bono opere tres sunt
radices merendi. scilicet penalitas. virtuali
tas ⁊ caritas. His tribus radicibus corre
spondet triplex remuneratō. Nam radici pe
nalitatis respondet peccatorum remissio. ra
dici vero virtualitatis respondet virtutum
augmentatio. radici vero caritatis respondz
celestis regni premiatio. De primo talis da
tur regula in theologia Q pena pene resolu
toria est. ⁊ quia bona opera sine qualicūq̄
penalitate fieri non possunt ideo eoꝝ penali
tas tollit penam quā meruimus ex peccato
de secundo accipitur illud lu. Omni haben
ti dabitur ⁊ abundabit. qr qdlibet opus vir
tuosum augmentū virtutis tanq̄ semē sui
generis pmeret. de tercio notū est. q tā no
bilis est caritas q sola ei celestia corrñdēt.
Sicq̄ pz qūo diuina remuneratio ex ppria
largitate adeo dilatatur. quod in vnoq̄q̄

ope meritorio merem̄ peccatoꝝ remissionē
virtutum augmentationem ⁊ sublimiorem
glorificationem. ⁊ hoc sm q vnaqueq̄ ra
dix intendit plus ⁊ minus. Nam si vnuz ⁊
idem opus plus habet de radice penalitatis
q̄ de alijs duabus radicibus. secundū hoc
etiam meretur plus de remissione peccato
rum ⁊ sic de alijs intelligat. D Tercio
dicendū est de alioꝝ bonoꝝ participatione
Fidelis enim deus non contentus est re
munerare nos de proprijs bonis que faci
mus sed sua ⁊ sanctorum suoꝝ bona opera
nobis cōicat vt remuneratōis maiorem cu
mulum consequamur. Quomodo aūt sua
⁊ sanctorum suorum bona nobis cōicet ta
liter est videndum. Deus enim omnia bo
na tam sua q̄ militantis ⁊ etiam triunphā
tis ecclesie in se continens veniet ad animas
electorum ⁊ omnia predicta bona sibi in cor
pata affert secū. ⁊ sic dans seipsum dat oīa
sua secum vt opere ⁊ effectu dicere possit cui
libet electo ad quem venit illud euangeliū
Fili tu semper mecum es ⁊ omnia mea tua
sunt. hinc apostolus. Proprio filio suo nō
pepercit deus sed pro nobis omnibus tradi
dit illum ⁊ subiungit. Quomodo non om
nia etiam nobis cum illo donauit. super qd
dominus Albertus dicit. Deus manens
cum hominibus facit dinorum ⁊ humano
rum verissimā ꝯmunionē. nec solum sua et
suorum bona opera nostra sunt. sed celum ⁊
terra ⁊ omnia que deus habet tam corpalia
q̄ spiritualia temporalia ⁊ eternalia pñtia
⁊ futura in deo ⁊ cum deo veraciter posside
mus. qd apte insinuat aposto. i. Coꝝ. iij. di.
Omnia vestra sunt siue mundus siue vita
siue mors siue pñtia siue futura. omnia ve
stra sunt. vos autem christi. christus autem
dei. Hinc bernardus. super illo verbo ioh.
xij. Cū exaltatus fuero ⁊c. di. Ego arbitro
illum sermonem quem dixit vnigenitus
scilicet cum exaltatus fuero omnia traham
ad meipsum et cetera. cunctis eius fratri
bus posse esse cōmunē ⁊ subiungit. Ego si
exaltatus fuero a terra audacter dico. oīa tra
ham ad meipsum et omnia seruiunt mihi
nec temerarie vsurpo mihi vocem fratris
mei cuius me induo similitudine qd si ita est

imo quia ita est non putent diuites seculi fratres christi solum possidere celestia cum audiunt Beati pauperes spiritu. sed possi-dent ⁊ terrena iuxta illud apli. Tanq̃ nihil hñtes ⁊ oĩa possidentes ⁊ nõ mẽdicãtes vt miseri. sed vt dñi possidentes. qꝛ fideli totꝰ mundus diuitiaꝝ est totus plane. qꝛ tã prospera quã aduersa eque oĩa seruiũt ei. cũ em̃ oĩa ꝓpter electos sint creata tũc idẽ mdꝰ primũ totus nobis seruit cũ nos dei seruitio fideliter ⁊ integraliter applicamus qd̃ cum fecerimus. tũc fiducialiter possumus illud dicere luc. x. omnia michi tradita sunt a patre meo. ¶ E ¶ Scd̃m membrũ huiꝰ tercij fructus consistit in oĩm maloꝝ dissilatõe nõ em̃ respicit eos deus in peccatis que breuiter sunt facturi. sꝫ sic sũt corã eo in ꝑpetuũ ꝑmãsuri. Unde licet dauid grauissima peccata cõmitteret. de eo tñ dixit deus. Elegi mihi virũ ſm cor meum. sciens ꝙ lꝫ peccaret in peccato tñ non ꝑseueraret. sic paulus vocat vas electõis etiã tpe ꝑsecutõis. qꝛ qd̃ breuiter ꝑpetrauit postea fortissime emendauit. hic de electis dr̃ ysa. liiij. Montes cõmouebunt ⁊ colles contremiscent. mĩa aũt mea non recedet a te ⁊ fedus pacis mee nõ mouebit ⁊ ps. In eternũ seruabo illi miscdiaꝫ meã ⁊ illud Miscdiã meã nõ dispergaꝫ ab eo neqꝫ in veritate mea. qꝛ ⁊ si delinquent in tpe nõ tñ ꝑmanent in delicto. Nam si ceciderint nõ collident qꝛ deus supponit manum suam. hic de eisdem electis dicit dñs illud Ezech. Expandi amictũ meuꝫ sup te vt non videã ignominiã tuã. amictũ caritatem suã vocans ⁊ hoc est qd̃. i. iob. iiij. dicit. Oĩs qui natus est ex deo nõ facit peccatum qm̃ semẽ ipsius in eo manet. vocãs hic semẽ qd̃ ibi amictũ Ex hac intentione dr̃ etiã thema in principio ꝓpositũ. s. non est arbor bõa De his duobus mẽbris. s. bonoꝝ remuneratõe ⁊ maloꝝ dissilatõe di. ber. Stat ꝓpositũ dei stat snĩa pacis fixa in eternitate super timẽtes eum. ipsoꝝ ⁊ dissilans mala ⁊ remunerãs bona vt miro mõ nõ solũ bõa sꝫ ⁊ mala eis cooperent in bonũ vt subiungit. hic aduerti electos quasi nunq̃ peccasse. Nã ⁊ si deliquisse vident in tpe nõ apparent in eternitate. qꝛ caritas operit multitudinẽ pctõꝝ

Sed dicit aliquis illud apli Ro. ix. Quid adhuc querit. Volũtati eius quis resistit. rñdet nõ ego sed apls. O homo tu q̃s es q̃ rñdeas deo. nunqd dicit figmentũ ei qui se finxit q̃d me fecisti sic. an non hꝫ ptãtem lutifigulus ex eadẽ massa facere aliud quideꝫ vas in honorẽ aliud aũt in cõtumeliã. hinc Exo. Miſebor cui miſebor ⁊ miſicordiã prestabo cui miſebor. hinc apls vt sup̃. g̃ cuius vult miseretur ⁊ quẽ vult indurat. Tu g̃ vt ait apꝰ fide sta ⁊ age qd̃ bonũ est ⁊ spera fiducialiter eẽ te vnũ de numero electoꝝ. ¶ F ¶ Quartꝰ fructus bonaꝝ arboꝝ cõsistit in oĩm q̃ sunt in bonũ cooperatõe. hic fructꝰ priori fructui non modicũ superaddit Multo em̃ plus est mali in bonũ cooperatio q̃ eiusdeꝫ mali sola dissilatio. Electis g̃ dei super predictos fructus addit etiã iste. vt oĩa q̃ sunt cooperent eis in bonũ. vt miro mõ nõ soluꝫ bona sed ⁊ mala nec solũ ꝓpria sed etiã aliẽa eis cooperentur in bonum. Sic em̃ hõ instigante dyabolo ex bono scit elicere malum vt cum splendet virtutibus incipit superbire. sic deus multo virtuosius ex malo electorũ nouit elicere bonum ⁊ simpliciter malũ cõuertere scit in bonũ verbi gr̃a. Nunqd non mala electoꝝ cooperant eis in bonũ. cum ex eisdem malis cõmissis timidiores humiliores cautiores circumspectiores verecundiores in dilectione feruentiores corã deo apperebunt. que omnia probari poterũt per scripturam. ⁊ hoc est qd̃ ait apostolus. Scimꝰ qm̃ diligentibus deum omnia cooperantur in bonum An non filius qui luxuriose viuẽdo substantiã suam cum meretricibus deuorauit ⁊ reuersus ad patrem tã benignissime est susceptus pariq̃ stola prima ⁊ anulo cũ simphoĩa est honoratus. non plus patrem diligere debuit q̃ disciplinatus filiꝰ qui nunq̃ fuit a patre taliter honoratꝰ ipo filio dicente. Ecce tot annis seruiui tibi et nunq̃ mandatum tuum preteriui ⁊ nunquam dedisti michi hedum vt epularer cũ amicis meis. Hinc paulus considerans ꝙ peccata que Corint. ad memoriam reuocauerit cooperabantur in bonum dixit. Ecce hocipsum ꝙ contristaui vos quantã in vobis operabatur solicitudinem sed defensiõꝫ

sed emulatõz sed vindictã per que peccata q̃ cõmiserant non solũ Cor. non nocuerãt sed in bonum eis veraciter puenerunt. ℣ G.

¶ Quintus fructus electaꝝ arboꝝ consistit in dilectione singulari. Hec aũt singularis dilectio cognosci potest tribus signis. scz in arra desponsationis. in respectu diuine intuitionis. i affectu intime dilectionis. Primo dico singularis dilectio quam singulariter singulis electis exhibet est arra desponsatõs que arra non est aliud nisi donũ gratie vnicuiqz singulariter collatũ. de quo di. ap'lus. Unicuiqz vestrum data est gratia. secundũ mensurã donatõnis xp̃i. itez. Unusquisqz habet donum a deo. vnus sic alius vero sic. de quibꝰ donis di. gre. Mira dispensatione deus in electis suis dona dispensat. vt illi det quod isti denegat. & q̃ alteri maius alteri minus tribuat. vt dũ illum ille quod ipe non hz habere conspicit. dona dei vicissim alter in altero miretur. & ex hac ãmiratione hũilietur. hoc em̃ agitur in cordibꝰ hoĩm q̃d in regionibꝰ terraꝝ. Secõm signũ singularis dilectõis ꝓsistit i respectu diine intuitõis sic em̃ increando vultus singulorum distinxit ab inuicem. vt nullus dispositõem alterius habere videatur. sic etiã respectus diine intuitõis in singulis alteratur. licet idez permaneat in seipso. quia sic indissimilis sibi indissimiliter manens dissilia opat. sic etiã indissimilis manens indissimiliter dissimiles respectus hz ad electos. & hoc est quod dr Hester. Facies tua plena gratiaꝝ. q̃ singuli electoꝝ in aspectu faciei dei inueniunt q̃d statui suo ꝓgruat Pã peccatori exhibet faciem suã vt ira tã penitenti at vt clementẽ. satisfacienti vero vt adiuuantẽ. diligenti aũt vt amãtẽ. & sic de singulis percurratur Singulis em̃ intuentibus deũ exhibet aspectũ faciei sue scõm statũ suũ. & sicut ꝓgruit sue deuotõi. & hoc ẽ q̃d dicit lu. vi. Eadem mensura q̃ mensi fueritis remetiet vobis. quod exponens bernardus. Ex eo q̃ aĩa se diligere. & vehementer diligere sentit. etiã diligi vehementer non ambigit at de sua singulari intentione solicitudine cura. & opa cui incessanter. & ardenter inuigilat quẽadmodum placet deo cum hec omnia indubitanter in ipo agnoscit. & subiungit. Ergo qualez te paueris deo talis ꝛz vt appeat tibi deus. hinc ẽ q̃ ex hoc mutuo aspectu dei & hoĩm hoc contingit mirabile. vt singulis faciẽ ei⁹ contẽplantibus aspectũ suum exhibeat ac si se ab oĩbus auertisset & solum eum qui se aspicit intuatur. & hoc est q̃ di. augu. Sic mihi videtur cũ ei⁹ miserationes circa me actendo. q̃d si phas est dicere quodãmodo nihil aliud agit deus nisi vt saluti mee prouideat & quasi omniũ oblit⁹ mihi soli vacet Inde manet illud freqẽs verbum prophetarũ Viuit dominꝰ in cui⁹ conspectu sto. Tercium signũ singularis dilectionis est interna deuotio que interdum in tanto ymbre celestium bonorum eruberat vt nulli videatur filis exhiberi. hinc sponsa in Can. inebriata hoc amore di. Dilectus meus mihi & ego illi. ac si dicat. Ipse michi solus est in affectu & ego sola sibi. ℣ H.

¶ Sextus fructus consistit in spirituali consolatione: Sicut autẽ fructus mali pomũ scilicet tres sensus corporis reficit. scilicet visum per coloris flagrantiam. olfactum p odoris sui violentiã. gustum per dulcoris experientiam. sic fructus deus tota trinitas veniens ad animam. eosdem tres sensus spiritualiter acceptos scilicet intellectum voluntatem & memoriam diuinitus afficit. Nam filius illuminat intellectum tanquam color visum. pater vero inflammat affectum tanquam sapor olfactum spiritussanctus facit sentire memoriam dei presentiam sicut gustus sentit dulcorem. De aduentu filij dicit bernardus. Si sensero michi apperiri sensum vt intelligam scripturas aut infuso lumine desuper reuelare misteria. non ambigo sponsum ad esse id est filium nam de plenitudine eius ista accipimus. Quid est autem patrem venire ad animam ni si afficere ad amorem sapientie patris quippe diligere est & ideo patris aduentus ex infusa dilectione probatur Si ergo dignetur venire ad me in caritate in hoc cognoscam q̃ non sit solus filius illuminans intellectum. sed venit etiam pater suus cum eo inflammans affectum. sic spiritussanctus qui super mel dulcis est facit memoriam sentire dulcedinem suam. vt

ãmirando dicere oporteat qui eiuscemodi ẽ
cum p̃s. Quam magna multitudo dulce.
t. do. ⁊c̃. hec consolatio conuenienter descri-
bitur Ezech. xlviij. vbi de quadam arbore
beatum hoiem designante dr̃. fructus eius
non deficiet. sed per singulos menses affert
primitiua quia aque ei⁹ de sanctuario egre
dientur. per hec primitiua spiritualis conso
latio accipitur. que bene sic dicitur. quia sic̃
primitiue sunt preanticipati fructus. sic talis
consolatio est immaturus fructus celestium
gaudiorum. ⁊ hoc est quod subiũgit̃ Aque
enim eius id est gratia consolationis de san
ctuario id est de regno celorum egrediẽtur
cui simile dicit. p̃s De torrente voluptatis
tue potabis eos. quem fructum per singulos
menses carpimus. cum interpolatis tem-
poribus talib⁹ consolatõib⁹ hic refouemur
⁊ hoc est quod dicitur Ecclesiasti. vi. In o-
pere dei exiguum laborabis ⁊ cito edes de ge
neratõib⁹ illius Cur autem talibus primi
cijs nutriamur statim subiungit. quoniam
aspera est nimium sapientia indoctis. ⁊ nõ
ꝑmanebit in illa excors. ⁊ quasi lapidis vir
tus probatio erit in illis ⁊ ideo non in mul
tis est manifesta ⁊c̃. CX

De eodem sermo quartus.

Edificate mihi
domũ ⁊ erit acceptabilis michi
Aggei. i. J Dicit aug. Quotiens alta-
ris vel templi festiuitatem colimus. si dili-
genter ⁊ fideliter actendimus iuste ⁊ sancte
viuimus. quicquid in templis manufactis
agitur totum in nobis spirituali edificatio-
ne adimpletur. Nam vt ait grego. in pleris
q̃ corporalibus instruimur. quid in spiritu
alibus sit agendum. In verbis ergo propo
sitis duo intelligimus scilicet de cuiusdam
domus edificande exhortatione. secundo de
eiusdem domus edificate gratificatione. pri
mum ibi. Edificate mihi domum. secundũ
ibi. ⁊ erit acceptabilis mihi. Verum quia
multiplex est domus dei iuxta morem prin
cipum terre qui multas habent domos. ideo
ne sermo currat in equiuoco distinguenda
est domus dei vt sciamus de qua domo edi
ficanda nos dominus hortatur. Propter
quod sciendum q̃ deus qui habet in femo-
re suo scriptum rex regum ⁊ dominus do-
minantium. septem habet domos scz eter-
nalem virginalem singularem mysterialez
sacramentalem materialem ⁊ spiritualem
Nam de prima domo scilicet eternali di. ie.
O israel q̃ magna est domus dei ⁊ ingens
locus possessionis eius Item iohann. xiiij.
In domo patris mei mansiones multe sũt
De secunda domo scilicet virginali dicitur
in laude virginis. Domus pudici pectoris
tem. re ⁊c̃. De tercia domo scilicet singula-
ri que est homo christus secundum homi-
nem dicitur prouer. ex persona diuine sapiẽ
tie Intraui in domum meam. quod vtiq̃
factum est quando ingrediens in vterꝫ vir-
ginis dominus est incarnatus. que domus
ideo singularis siue etiam personalis dicit̃
quia non habuit similem neq̃ parem. De
quarto domo. s. mysteriali q̃ est ecclesia mi-
litans dicitur Sap̃. ix. Sapĩa edificauit
sibi domũ. excidit colũnas septem q̃ sunt se-
ptem scr̃a sup̃ que fundata est ecclesia. De
quinta domo. s. sacramentali que est sacr̃m
corporis dñi dicitur in p̃s. Zelus dom⁹ tue
cõmedit me. qd̃ est dicere. Amor comestibi-
lem me fecit. De sexta domo. s. materiali q̃
est q̃libet ecclesia dicitur in p̃s. Domum tu
am dñe decet sanctitudo in longitudine die
rũ. De septĩa spũali vicz dr̃ iteium in p̃s.
Dñe dilexi decorem domus tuo. hec septez
loca oĩa dicunt̃ veraciter ⁊ sunt domus dei.
qz in eis hĩtat deus De his septẽ domibus
dr̃ lu. xix. Domus mea dom⁹ oratõis voca-
bit̃. qz in his oĩs qui petit accipit ⁊ qui q̃rit
inuenit ⁊ pulsanti apiet̃. iuxta promissum
dñi iesu xp̃i. Q aũt singule iste domus dei
sint ⁊ dicant̃ veraciter dom⁹ oratõis pz per
singula transcurrenti Nã in oĩb⁹ deus ⁊ do
minus adoratur. R In prima domo
eternali deus ab inhabitantibus sctis tri-
pliciter adoratur. scilicet ab affectu lau-
dationis gratiarum actionis glorificationis
Nam de primo ⁊ scdo dicit Esa. Gratiarũ
actio ⁊ vox laudis audietur in ea scilicet do-
mo eternali. De tercio pro glorificatione
corporum dicitur Apoca. Audiui vocem oc
cisorum clamantium ⁊ dicentium. Vindi-

De dedicatione ecclesie

ca domine sanguinem meum. quod vt ait bernardus. non faciunt cupidi vindicte. sz vt eorum corpora de quorum sudore ⁊ labore tantam gloriam sunt consecuti eisdē gaudijs perfruantur. vt quod nunc est simplū ex adiunctis corporibus fiat duplum propter quod eisdem sanctis ⁊ eorum clamoribus respondet deus dicens. Adhuc sustinete modicum tempus. donec impleatur numerus fratrum vestrorum date sunt eis singule stole. hoc est solius anime gaudium. nec consūmabuntur sancti quantumcunq̄ dilecti deo quousq̄ ⁊ nos ibidem fuerimus congregati. Primam orationem laudis effundunt sancti ex leta dei visione secundam ex periculorum euasione. terciam ex corporū defectione. Primam dico orationem laudis fundunt ex leta dei visione. Videntes enim deum facie ad faciem tot ⁊ tanta vident mirabilia ⁊ mirabilium innouationes vt in laudem dei toti totaliter se effundant. Secundo post tergum vident se tot pericula euasisse infinitas laqueos trāsijsse de fortissimis hostibus mundo carne demonibus triumphasse ⁊ hec omnia non propria virtute. sed dei virtute vicisse in gratia ꝓactione toti totaliter se effundunt. Tercio orāt deum vt eorum corpora assumantur videntes in speculo veritatis ꝙ tantam gloriam de labore ⁊ sudore corporum sunt adepti et ideo ex omni affectu effundunt se in oratōe vt ad eandem gloriam perfruendam ipsorum corpora assumantur vt quod nunc est simplum in reliquum fiat duplum. ¶ L.

¶ Secunda domus est vterus virginalis que similiter domus orationis vocabitur. qꝛ vsq̄ in finem seculi pro salute hominum interpellat. Ad hoc enim est instituta vt cum rigor iusticie a maiestate egreditur volens damnare homines. ip̄a in plena potestate posita rigorose opponat iram dei suis orationibus in clementiam commutando. Sunt autem tria que ad hoc faciendū gloriosam dominam nostram obligant debitricem. scilicet gratie inuentio. materna affectio. filij recommendatio. que tria tanq̄ fortissimi claui ipsam cogant pro nobis miseris exorare. Primum cogens vt eam oporteat pro nobis filium exorare est gratie inuentio. Nam gratiam in qua conditi fuimus per preuaricationem primorum parentum perdidimus omnes. quam maria teste angelo inuenit. Est autem in iure taz ecclesiastico q̄ ciuili dignum ⁊ conueniens vt qui rem alterius inuenit restituat ei. Secunda causa cogens virginem matrem. est materna affectio que est ⁊ dicitur mater nostra. cum enim sui gratia filius eius dominus noster iesus dignetur nos vocare fratres dicens in p̄s. Nunciabo nomen tuum fratribus meis ⁊ Mar. nunciate fratribus meis ex hac affinitate fratris nostri mater eius conuincitur esse mater nostra. vt secundum apostolum sit ip̄e primogenitus in multis fratribus. hinc de filio naturali dicitur. Peperit filium scilicet primogenitū. Scimus autem ꝙ omnis mater naturali inclinatione filios diligit ⁊ desiderat eis bonum. Tercia causa fortissime cogens ad adorandum pro nobis est filij recommendatio. qui loco ⁊ tempore passionis in nomine iohannis qui gratia interpretatur nos ei recommendat dicens. Mulier ecce filius tuus. ac si dicat. Vide mater quid pro peccatoribus patiar ⁊ habe tibi eos misericorditer recommissos. ne tanta amaritudo passionis mee in eis frustretur hec recōmendatio in suis visceribus ita est profundata. vt pro nobis omni tempore intercedat. vnde quod iam dudum dictum est per Esa. Absconde fugientes vagos ne prodas. hoc dictum est in cruce Mulier ecce filius tuus.

¶ M ¶ Tercia domus est ⁊ dicitur singularis. que est homo christus iesus que ideo singularis dicitur. quia non habet similez neq̄ parem. que iusta ratione domus orationis dicitur. quia pro nobis continue patrem interpellat cuius omnis vita quā habuit super terram nihil aliud fuit q̄ oratio pro electis. Obmissis autem orationbus quibus iu montibo pernoctauit. qua in agone anxius sanguinē sudauit. q̄ in cruce positus ꝓ persecutoribus exorauit. de sola ista oratione quam iohā. xvij. orauit ad patrem cum per passionem volens transiere ex hoc mundo orauit dicens Pater venit hora. cla

rifica filium tuum vt filius tuus clarificet te In quibus verbis cum sequentibus quatuor maxima bona ⁊ optima dona pro nobis orauit ad patrem. scilicet ab omnibus malis defensionem presentis vite sanctificationem. vnionis perfectionem. eterne vite glorificationem. Primo dico orauit pro nobis apud patrem omnium malorum defensionem cum dicebat. Non rogo vt tollas eos de mundo sed vt serues eos a malo. Secundo orauit nobis pñtis vite sanctificationem cum dicebat. pater sanctifica eos in veritate ⁊ sequitur Et ego pro eis sanctifico memetipm scz p sufferentiam passiōis vt sint ⁊ ipi sanctificati in veritate scz p merita passionis mee. Tercio orauit p nobis vnionis perfectōm cum dicebat Pater serua eos in noīe tuo quos dedisti mihi vt sint vnum sicut nos vnū sumus. ⁊ sequit Non pro his rogo tm̄. sed ⁊ pro eis qui credituri sūt p verbū eorum in me vt omnes vnum sint sicut tu pater in me ⁊ ego in te. vt ⁊ ipi vnū sint in nobis sic ⁊ nos vnū sum⁹. Ego in eis vt tu in me vt sint consūmati in vnū. Quarto orauit nobis eterne vite glorificationem cum dicebat. Pater clarifica filiū tuum vt filius tuus clarificet te. vt om̄e quod dedisti ei det eis vitam eternam. Et quid dedit filio pater? scz incarnari laboriose conuersari. in cruce turbari. morte multari. ⁊ hec dāt nobis vitam eternam. nec his orationibus contentus. sed ⁊ orauit p nobis in celo di. ioh. Filioli nec peccemus. quod si peccauerimus aduocatum habemus in celo apud patrem iesum xp̄m iustū. qui etiā interpellat p nobis ⁊ ipe ē propiciatio p peccatis nostris De his duabus orationibus matris ⁊ filij dicit bern̄. Securum hēs accessum ad deum o homo vbi mater ostendit filio pectus ⁊ vbera. filius patri corpus ⁊ vulnera. nec vlla potest esse repulsa vbi tot concurrūt caritatis insignia. ¶ N ¶ Quarta domus dei est ⁊ dicitur sacramentalis que ē ecclesia militans que pro filijs suis tam bonis q̄z discolis supplicans incessanter orat. Orat autem tripliciter scz pro peccatoribus vt conuertantur. pro bonis vt in melius promoueantur. ⁊ vt mala aduersantia auferant De prima oratione dicitur in p̄s Conuerte nos deus salutaris noster ⁊c̄. de secunda ibidem dicitur Benefac domine bonis ⁊c̄. De tercia iterum clamat ecclesia Amoue a me plagas tuas quia a fortudine manus tue ego defeci increpationibus quia iniquitate corripuisti hominem. Et quia ecclesia sponsa est christi. desponsata ei vt dicitur Osee in fide septem sacramentis sanctificata gratificata pariter ⁊ ornata. ideo ipsa pro sua reuerentia exauditur. Quinta domus dei est corpus christi. vbi vere deus sub speciebus sacramentalilibus tanquam in domo virtute sue passionis pro nobis miseris quotidie imolatur ⁊ mactatur. de qua domo dicitur in p̄s. Zelus id est amor domus tue comedit me. hoc est commestibilem me fecit. de qua ymolatione dicit Gregorius Singulariter ad absolutionem peccatorum nostrorum oblata cum lacrimis sacra altaris hostia suffragatur. quia his qui in se surgēs a mortuis iam non moritur adhuc hoc per hanc in suo misterio pro nobis patitur Nā quotiens ei sue passionis hostiam offerimus totiens nobis ad absolutionem nostrā passionem illius repetamus. Hec ergo domus dei tripliciter p nobis orat scilicet pro his qui sunt in ecclesia. vt sāctificentur. p his vero q̄ sūt in purgatorio vt liberentur. p saluatis vero in celo gratiarum actiones exhibentur In cuius figura sacrosancta hostia supra calicem in tres partes diuiditur quarum vna pars mittitur inferius hoc est in calicem ad suffragandum his qui sunt in purgatorio. due vero partes tenentur superius pro his qui sunt in ecclesia ⁊ in celo. ¶ O ¶ Sexta domus dei dicitur materialis ex lignis ⁊ lapidibus fabricata. cuius hodie dedicationem in hoc loco colimus. Que similiter domus orationis vocatur. q̄z populus ad hoc in ea congregatur vt simul orantes facilius impetrent quicquid ibidem rite ⁊ rationabiliter fuerit a deo postulatum. quia impossibile secundum Gregorium est multorum preces non exaudiri. Quia deus tam in veteri quā in nouo testamēto pmisit verissime vt q̄cq̄d in domibus nomini suo dedicatis postulatuz fuerit. hoc

De dedicatione ecclie

sine omni ambiguo exaudiatur vnde ter-
cij Reg. quarto. dicitur q cum salomon cō
plesset edificare domum dei. orauit ad domi
num di. Si peccauerit hō in ꝓximum suū
si fugerit ꝓpl's tuus inimicos suos. si clau-
sum fuerit celum. si aborta fuerit fames in
terra aut pestilentia aut corruptus aer. ⁊ in-
fra. Si quis cognouerit plagam cordis
sui ⁊ expandit ad deum manus suas in hac
domo tu exaudias in celo ⁊ repropitiaberis
vt des vnicuiq secundum omnes vias si-
cut videris cor eius. quia tu solus nosti ho-
minum corda ⁊ infra. Apparuit dñs Salo
moni ⁊ dixit Exaudiui orationē quā depre-
catus es coram me. Sanctificaui eñ mihi
domū hanc quā edificasti. vt ponerē ibi no-
men meum in sempiternū ⁊ erūt oculi mei
⁊ cor meū ibi omnibus diebus. Silr in no
uo testamēto hec exauditōis grā firmissime
est promissa lu. xi. vbi dr Ego dico vobis.
Petite ⁊ accipietis. ac si dicat. Ego qui sū
veritas in ꝓmittendo. caritas in desideran-
do. plena ptās in soluendo. petite ⁊ accipie-
tis. querite ⁊ inuenietis. pulsate ⁊ ap. vobis
⁊ subiuugit. Omnis qui petit accipit ⁊ qui
querit inuenit ⁊ pulsanti aperietur. ¶ P.
¶ In quibus verbis tria nobis insinuat que
orationes nostras faciunt efficaces scz affe-
ctionem orationem. ⁊ opationem vt sit sen
sus. Omnis qui petit ꝑ cordis affectionem
qui querit ꝑ oris supplicatōz. qui pulsat per
corporis opationem sine omni ambiguo ex
audit. Septima domus dei est aīa rationa
lis q̄ silr domus dei dicit. quia aplus dicit
xp̄m habitare ꝑ fidem in cordibus nostris
que merito domus orationis vocabit. qr for
tissimas orationes fundit ad dñm. Cleruz
qr omnes alie domus hucusq dicte ꝓpter
solam hanc domum sunt constructe dicente
apostolo. Omnia propter electos ⁊c quod
per inductionem de singulis domibus patz
subtiliter intuenti. ideo obmissis omnibus
alijs domibus solum de hac domo que est
aīa rationalis quomodo sit edificanda vt
fiat domus dei in sequentibus sermonibus
est dicendum adiuuante iesu christo ⁊c.

¶ CXI.

¶ De eodem sermo quintus.

Edificate michi
domuz ⁊ erit acceptabilis mihi
vt supra. Habita in precedenti
bus de domus distinctōe pariterq domus
hic intente electione. Nunc videndum est d
electe domus edificatione. Nam de illa do-
mo veraciter hortatur nos dominus edifi-
canda. eo q priores domus dudū sunt edifi
cate nec earum edificatio in nostra relidet
potestate. quippe quas solus deus propter
nos miseros edificauit. sed anteq edificare
incipiamus mouenda est questio hec ⁊ sol-
uenda. ¶ Q. ¶ Cur dominus tam ab
solute nos moneat edificare cum p̄s. dicat
Nisi dominus edificauerit domum et cete
ra. quod enim frustra agitur. cur vt edifice-
mus tam libere precipitur? Ad quod dicen
dum. q in quolibet bono opere duo oportet
concurrere. scilicet dei gratiam ⁊ liberum ar
bitrium. hoc est hominem operantem ⁊ de
um cooperantem. ⁊ ideo eadem bona ope-
ra nunc aliquando a deo cooperāte. aliquā
do ab homine operante fieri nunciantur.
Hinc est q per apostolum dicitur. Deus
reddet vnicuiq secundum opera sua. cum
per eundem dicatur. Deus qui operatur in
nobis ⁊ velle ⁊ perficere per bonam volun-
tatem. Hinc est q alias dicitur. Appropin-
quate domino ⁊ appropinquabit vobis. cū
alias dicatur. Nemo venit ad me nisi pa-
ter meus traxerit eum Item quid est q per
ezechielem dicitur. Facite vobis cor nouuz
⁊ spiritum nouum. cum ibidem dicatur.
Dabo vobis cor nouum ⁊ spiritum nouuz
nisi q in omnibus istis ⁊ similibus dei gra-
tia ⁊ libertas arbitrij declaratur. que ambo
in quolibet bono opere conueniunt ⁊ con-
currunt. Nunc ad edificium domus anime
accedamus. ⁊ quia secundum augustinum
vt supra patuit. Quicquid in templis ma
nufactis agitur totum in nobis spirituali-
ter adimpletur. ¶ R ¶ Scimus aūt q
domus materialis. primo edificatur. secū
do purgat. tercio ꝯsecrat. quarto adornat.
quinto in ea celebratur. sexto deus in tēplo
p̄ntat. Ideo ab edificatōe domꝰ inchoātes.
primo dicimus q ad ꝑsectam domus mate

terialis ꝯsũmatõꝫ tria pricipaliter requirũ
tur scꝫ fundamentũ supedificiũ atqꝫ tectũ
q̃ tria spũaliter intellecta ad ꝑfectõꝫ domꝰ
spũalis requiruntur que tria sunt fides spes
ꝛ caritas. Q aũt ꝑ fundamentũ iusta signi
ficatione fides intelligatur pꝫ ꝑ aplm̃ q̃ cũ
ꝑdicasset fidẽ xp̃ianã dixit vt sapiens archi
tector fundamentũ posui ꝛ iterũ Fundamẽ
tũ aliud nemo põt ponere preter illud qđ
positũ est qđ est xp̃s iesus. i. fides de iesu xp̃o
Iusta aũt similitudine ꝑ fundamentũ fides
accipitur ꝓpter triplicem rõꝫ. Primo sicut
fundamentũ est primũ sic ꝛ fides est primũ
in omni genere meritoꝝ. qꝛ vt ait apl̃s. im
possibile est sine fide placere deo Secundo
qꝛ sicut fundamentũ portat ꝛ non portatur sic
fides. Tercio sicut fundamentũ in edificio
non videtur. sic fides est de his que non vi
dentur di. apl̃s heb. xij. Fides ẽ sp̃andaꝝ rerũ
substãtia argumentũ non appentum.

¶ S ¶ De hac fide tria dicãtur scꝫ deiꝰ veritate
qualitate ꝛ quantitate. De primo sciendũ
q̃ veritas fidei constat in duodecim articl̃is
quos. xij. apl̃i volentes ire in dispersionẽ in
uocato sanctospiritu cõptauerunt. quorum
primus petrus primũ lapidem ponendo di
xit Credo in deum patrẽ omnipotentẽ ꝛc.
Postea andreas dixit. ꝛ in iesum xp̃m filiũ
eius vnicum dñm nostrũ ꝛ hic tacuit. Ter
cius iacobus subiunxit Qui conceptus est
de spũsancto natus ex maria virgine Quar
tus iohãnes dixit. Passus sub pon. py. cru.
mor. ꝛ sepul. Quintus philippus suũ lapi
dem posuit di. Descendit ad infer. ter. di. re.
Sextus bartholomeꝰ addidit Ascendit ad
ce. se. ad dex. d. pa. oĩpo. Septimꝰ thomas
subdit di. Inde ven. est iudi. vi. ꝛ mor. O
ctauus matheꝰ adiecit dicẽs. Credo in spm̃
sãctum. Nonus iacobus minor subiunxit.
Sanctam eccle. sanctoꝝ cõmu. Decimus
symon addidit Re. pec. Undecimus iudas
apposuit. Car. resur. Duodecimꝰ mathias
conclusit ꝛ vitam eter. amen. In quibꝰ oĩ
bus subintelligendũ est a singulis credo Et
notandũ q̃ in singulis istis simbolis hec cõ
iunctio ꝛ coniungit priores symbolos sequẽ
tibus. ac si dicant singuli. Credo priores ar
ticulos ꝛ meum articulum his annecto Et
sciendum q̃ veritas vere fidei in his articu
lis plene constat. nec minuendũ est aliquid
nec addendum. nisi ea q̃ in his intelligunt
vel etiã consequunt. Hinc Exo. dr. Diues
non addat nec pauper minuat. ꝛ apꝰ. Licet
nos aut angelus de celo euangelizet aliud
preter illud qđ euangelizamus anathema.
sit. hinc in apoc. dr. Contestor hodie omni au
dienti verba libri huius Si quis apposue
rit. apponat sup illum deus plagas scriptas
in libro hoc. ꝛ si quis diminuerit auferat de
us ꝑtem eius de libro vite. Hi. xij. articuli
designati sunt ꝑ. xij. lapides quos xij. tribꝰ
isrl̃ de profundo iordanis ad litus portaue
runt ꝛ super eis deo sua sacrificia obtulerũt
per qđ innuit q̃ ꝑ. xij. apostolos de profun
do diuinitatis hi duodecĩ articuli ad litus
id est ad notitiã iordanis. i. xp̃ianitatis sũt
portati. ¶ T ¶ Secundo dicendũ est de fi
dei qualitate. i. qualis esse debeat quã pau
cis verbis describit nobis apl̃s di. Neqꝫ cir
cũcisio valet neqꝫ prepuciũ. sed fides q̃ ꝑ di
lectionem opatur. In quibus verbis duo
tangit scꝫ opationem ꝛ dilectionem. Nã fi
des sine opatione mortua est. sine dilectiõe
ficta. Hinc iacobus Sicut corpus sine spũ
mortuum est sic fides sine opibus mortua
est. de secundo di. apl̃s. Si habuero fidem
ita vt montes transferam. caritatem aũt nõ
hẽam nihil sũ. Sicut igit vitã homĩs ꝓbãt
motꝰ ꝛ calor ita motꝰ opatõis ꝛ calor dile
ctõis fidei ꝓbãt vitã Tercõ dđm de fidei q̃n
titate hoc est q̃ꝫ magna esse debeat. dꝫ autẽ
esse tanta. vt de corde in os. de ore in opera
se extendat. quod insinuare videt greg. di.
De integritate fidei lingua mens manus re
quiratur. vt in ore duoꝝ vel trium testium
stet omne verbum In primo deficiunt here
tici. in secundo iudei. in tercio mali xp̃iani.

¶ U ¶ Secundum ad integritatem ma
terialis domus faciens est supedificium. eo
q̃ ex solo fundamento quantũcunqꝫ bono
nullatenus constat domus. sic ad integran
dam domum spũalem super fundamentũ
fidei superedificium est ponendum. qđ non
est aliud nisi fortissima spes ad dominũ eri
genda. Nam si quis tantam habeat fidẽ vt
etiam montes transferat. si spẽ nõ adiũxerit

De dedicatione ecclie.

non saluatur. Hinc Jaco. ij. Tu credis q̄ni am vnus est deus: bene facis: ⁊ demões cre dunt ⁊ contremiscunt: sed quia spem nō ha bent ideo non saluantur. Juste autē per su peredificiuꝫ spes intelligitur. quia sicut edi ficium supra erigitur. sic spes sursum erigit nos ad deum: ⁊ quia sine spe nemo saluabi tur. ideo de spe ad deum fiducialiter haben da monemur crebrius in scriptura. hinc Ec cle. dicitur. Respicite filij hominum ⁊ scito te quia nullus sperauit in domino ⁊ ꝯfusus est. permansit in mandatis eius ⁊ derelictꝰ est. ⁊ iterum monet nos dominus per Esai. lv. Qui habebit fiduciam mei hereditabit montem sanctum meum: ⁊ iterum Math. Habete fiduciam ego sum. ac si dicat. Non sum vnus de plebe: qui vel mentiar in pro mittendo: vel sim impotens in soluendo: vel impius involēdo: sed sum veritas infal libilis. omnipotētia irrefragabilis. caritas inattingibilis. Verum quia non om̄is spes veniet in conspectu dei. distinguendū est de spe vt sciamus que nostra spes obtineat qd̄ speratur. Propter quod sciendum ꝙ est tri plex spes: scilicet maledicta. presumptuosa ⁊ sancta. quere dominica. xx. sermone. Con fide fili. Tercium faciens ad integritatē do mus materialis est tectum. sine cuius com plemento nullatenus constat domus. per quod tectum caritas intelligitur que in sa cra scriptura operire dicitur peccata sicut te ctum. vnde prouer. Vniuersa delicta operit caritas. Item per Ezech. dicitur. Expandi amictum meum super te ⁊ operui ignomi niam tuam. quod de caritate oportet intelli gi: que abscondit omne malū ab oculis ma iestatis. Vnde sicut auruꝫ superductū om̄i metallo nobilitat illud. sic caritas alijs ope ribus superducta omnia nobilitat ⁊ gratifi cat apud deum. hinc in Apoca. dicit. Sua deo tibi emere aurum vt locuples fias. Ve rum quia ꝑm Bern. Magna res est amor sed sunt in ea gradus in quibꝫ proficimus plus ⁊ minus. Propter quod sciendum ꝙ sunt tres gradus in quibus diuersi diuersi mode proficiunt. Sunt enim qui deum di ligunt pre omnibus. in omnibꝫ. exclusis oī bus. Primo pre omnibus deum diligunt qui cum deo terrena diligunt pre omnibus tamen deum: qui sic bona temporalia dili gunt vt non ammittant eterna. hac carita te non est inferior cuꝫ salute. de q̄ dicit bern. ad omnes homines. Scd̄m indulgentiam sint omnia vestra vobis salua: si tamen vr̄a hoc est iustis laboribus ⁊ fidelibꝫ exercitijs acquisita. hoc tamen saluo: ne in eisdeꝫ ⁊ ꝓ eisdem dominū offendatis: ne hoc plus q̄ꝫ deum diligatis: sed amorem dei his omni bus preferatis Quod tunc facimus si in re rum acquisitione fruitione ⁊ dispensatione in dominum non peccamus. sic ergo nobis que suppetunt exterius seruiant: quatenus a superne dilectionis studio animum nō in flectant. Scd̄o sunt alij proficientes in ca ritate ⁊ deum in omnibus diligūt: vt quic quid de terrenis rebus contrectant. hoc solū faciunt propter deum. Vnde in labore ma nuum cibo ⁊ potu ⁊ quicquid opis occurrit intendunt placere deo: scientes ⁊ pre oculis habentes ꝙ ad hec omnia terrena data sunt vt in eis domino placeamus. ⁊ ideo summa student diligentia vt ea in finem debitū or dinant quod est deus. Hinc aplus. Quod cūq̄ facitis siue in verbo siue in facto ad lau dem dei facite: non quasi hominibus placē tes ꝫ deo qui probat corda. hinc bern. Sūt qui semper pre oculis habent nō tam quod agunt sed quo agendo intendunt. cuꝫ enim omnia terrena creata sint ad alliciendu ꝫ di ligantur vt arra. Naꝫ ꝑm Augꝰ. ad hoc dat sponsus arram vt in arra sua ip̄e ametur. Plus est enim quod adhuc dare disposu it. hoc est seip̄m. Tu ergo ne plus debito di ligas arram: ne prodas eum qui tibi contu lit arram. Tertio sunt alij qui spre tis omnibus ne fiant eis in muscipulaꝫ: so lum deum diligunt ⁊ omnia cum apostolo vt stercora arbitrantur. nihil aliud cogitan tes. nihil intendentes nihil cupientes ex oī bus nisi deum. flent pre desiderio. suspirant in meditationibus: ⁊ nihil pulsat in eis ni si deus dicens cum psalmista. Quid enim est mihi in celo ⁊ a te quid volo super terraꝫ defecit caro mea ⁊ cor meum deus cor. mei ⁊ pars mea deus in eternum. Hac delica cissima ⁊ omni laude dignissima caritate

placet

abundabant patres nostri. cuius nos mise/
ri ⁊ indigni minutissimam fimbriā vtinaz
possemus attingere. Ipi sunt de quibus di
citur Numeri. Vidimus quosdaz de gene/
re gyganteo. in quorum comparatione qua
si locuste videbamur. quia bona dei que ipi
in maximo possidebant nos in minimo non
habem⁹. Eija domine qui in tua pietate q̄/
ris in nobis occasionez miserendi. vt pater
no tuo affectui satisfacias. hui⁹ tepide ⁊ ne/
gligentis conuersationis iacturam supple/
at ⁊ resarciat humilitas confessionis nostre.
vt qui non laboramus. quia non posse nobis
videmur consuetudine ocij ⁊ negligentiarū
nostrarum victi vel potius infecti: saltem in
sudore lacrimarum ⁊ rubore vultus nostri
accusemus nosmetipos: vt qui in gratiam
nominis vmbram ⁊ personale quoddam fi/
gmentum perfectionis apud homines exte/
rius induimus. interius apud te domīe cō/
scientie nostre inspectorem cognoscētes pau
pertatem: non recedamus a veritate ⁊ veri/
tas liberabit nos. De hac sancta paupertate
dicit aug⁹. Paupertatē mihi sponsam habe/
re ꝯgratulor. qr ipa est christi sponsa. sctōrū
possessio. btōꝝ vita. fideliū securitas. clerico
rū ornamentū. monachoꝝ vita. nobiliū pul
critudo. diuitū magnificentia. solaciū in so/
litudīe. gl'a in abiectiōe. honor in ꝯtemptu
vmbraculū in omni ꝓtectione ⁊c̄.

CXII. De eodem sermo. vi.

Mundate domū
domini. ij. Paralip̄. xxix. ¶ Z
Dicit Crisostomus super illo
verbo mathei. Penitentiam agite. Penitē/
tia cor mundat. sensum illuminat. animas
sanctificat. ad suscipiendum deum interio/
ra preparat. naturalia reparat. gratuita re/
cuperat. deo reconciliat. angl'os letificat. me
rita multiplicat. demones fugat. carnez do/
mat. spiritum roborat. celum impetrat. Ha
bita ergo in prioribus domus distinctione
distincteqz domus hic intente edificatione.
nunc seruato ordine ⁊ ſm aug⁹. sententiam
in primo sermone propositam: dicendū est
de edificate domus mundatione. cui conue
nienter deseruit verbum propositum. In q̄
duo intelligimus: scilicet dei exhortationem
scd̄o exhortationis specificationem. Primū
ibi. mundate. scd̄um ibi. domum dei. Occa
sione huis mundationis tria per ordinez ꝓ
sequamur. Primo de peccatorum offensio/
ne. scd̄o de pene obligatione. tercio de pecca/
torum mundatione. De primo sciendū ꝙ
beatus Gregorius exponens verbum hiere
mie dicētis. Peccata nostra dimiserunt in
ter nos ⁊ deum dicit. Anima que peccaue/
rit a deo se diuidit. Si autem peccata conti
nuauerit a deo longe recedit: sed si eandem
continuitatem prosperitas sequitur ⁊ nul/
la disciplina. nulla districtionis increpatio.
ad cor reuocat in diuisione quantum inter
se ⁊ deum fecit: etiam libellum repudij acci
pit. vt iam velut aliena derelicta faciat ma/
la que vult. ⁊ subiungit. Unde necesse est vt
peccantes quosqz tanto consideremus am
plius miseros: quanto eos conspicimus in
sua culpa amplius sine flagello derelictos.
quia desperatis egris medici q̄ntid poposce/
rint dari precipiunt: ⁊ eis qui ad salutez re/
duci possunt que appetunt dare cōtra dicūt.
Ex qua repudiatiōe dei ⁊ anime sequit̄ om̄e
malum. que cuz nemo prosequi possit eo ꝙ
de infinitis nō est dare scientiam. aliqua tn̄
mala ex his proseqūmur. ¶ Propter qd̄
sciendum ꝙ septez mala incurrimus ex pec
catis que in se continent omne malum. scili/
cet omnium bonorum priuationem. merito
rie vite mortificationem. omnium bonoruz
operum frustrationem. vniuersalis ecclesie
separationem. regni celestis exclusionez. dei
⁊ omnium sanctorum offensionem ⁊ pene
obligationem. Hec prosequentes per ordi/
nem primo dicimus ꝙ cum peccatum com/
mittimus: om̄ia bona que vnq̄z fecim⁹ eua/
nescunt. hinc Numeri dicitur. Dies prio/
res irriti fiant. quoniam polluta est sanctifi
catio eius. itez Ezechi. Si auerterit se iust⁹
a iusticia sua ⁊ fecerit iniquitatem. nūquid
viuet? omnes iusticie eius quas fecit non
erunt in memoria. Secūdo ex peccato com/
misso incurrimus meritorie vite mortificati
onez. de quo dicitur Ezechie. xviij. Anima
q̄ peccauerit ipa morietur. Itē iaco. i. Pecca/
tū cū cōsūmatū fuerit generat mortem. imo

De dedicatione ecclesie.

qd deterius est generat plus q̄ mortē. qr tales moriunt bonis ⁊ viuūt mal: qd pulcre figuratum legimus Lu. x. in eo qui incidit in latrones. quē spoliatum gratuitis ⁊ vulneratum naturalibꝫ semiuiuū reliquerunt Hinc aug⁹. Vera mors est quā homies nō timent: ⁊ hec est separatio anīe a deo que est beata vita animarū. De qua bern. Q̄ mitius me priuares o amara mors vite vsu: q̄ fructu. nam vita sine fructu grauior est q̄ mors. Tertio ex peccato incurrimus bonoꝝ operum frustrationē. quid mirum. nihil. n. facere potest mortuus qd iuuat: nihil omnino. hinc Esa. i. dicitur. Cū extenderitis manus vestras auertā oculos meos: ⁊ cū multiplicaueritis orationes vestras non exaudiam vos. manus enim vestre sanguine plene sunt. ⁊ sequitur. Non ergo offeratis vltra sacrificium frustra: incensum abominatio est mihi. sabbata ⁊ solennitates vestras odiuit anima mea: facta sunt mihi molesta. Hinc hiere. Frustra multiplicabis medicinas. sanitas nō erit tibi. Quarto ex peccato incurrimus vniuersalis ecclesie separationē. Sumus eñ tanq̄ membrū aridum qd abscisū a corpore nullam recipit influentiaz. de his figuratū legimus Leui. xiij. Omni tempore leprosus ⁊ immūdus habitabit extra castra. Item Nume. v. precipit filijs israel vt eijciant de castris omnē leprosum. Unde tales dicere poterūt illd iere. xv. Ve mihi mater mea vt quid me genuisti virū rixe viruz discordie. nec feneraui neq̄ fenerauit mihi aliquis: omēs maledicūt mihi. Quinto ex peccato incurrimus regni celorū exclusionē Hinc de talibꝫ Math. dicit. Auferetur a vobis regnum dei ⁊ dabit genti facienti fructū Hinc apls. i. Corin. vi. An nescitis quia iniqui regnū dei non possidebunt? Itez Esa. xxxv. Mala bestia non ascendet. Nam peccator iusto noīe bestia dicit. qr sm ps. homo cū in honore esset non intellexit cōparatus ⁊c Sexto ex peccato incurrim⁹ inferni dānationem. De quibꝫ dicit in ps. Erubescūt impij ⁊ deducant in infernū. de quibus dicit Job. xx. Ducūt in bonis dies suos ⁊ in puncto descendūt in infernū. item Ezech. xxxij. Descendūt cū armis suis. hoc est cū opibus suis quibꝫ contra dñm pugnauerunt. Septimo ex peccato incurrimus dei ⁊ oīm sanctorum offensionē: quod inter omnia mala pessimum iudicat. quia offenso creatore oīs creatura peccatoribꝫ indignatur ⁊ nitit vlcisci iniuriam creatoris. Sic enim dicitur Eccle. Creatura tibi factori deseruiens excandescit in tormentū aduersus impium. ⁊ iterū. Armabit creaturam in vltionē inimicorum quod ad sensum euidentissime iam videtur ꝓpter quod mandatur nobis in lege vbi dicitur. Ne offendas dñm deum tuū quoniā abominatio est illi. ¶ B ¶ Sequit scdm principale scz de pene obligatione q̄ necessario sequitur post peccatū di. iob. Luet oīa que fecit: nec tamē ꝯsumet. ⁊ in Eccle. De omni errato deducet te dñs in iudiciū. hinc Job dicitur. Verebar omnia opa mea sciens q̄ non parceres delinquenti. quod exponens Greg⁹. dicit. Delinquēti nequaq̄ deus parcit. quia delictum sine vltione nō dissimulat. aut enī hic homo penitens in se punit. aut deus hic in homine vindicans ꝑcutit. Nequaq̄ ergo peccato parcitur: qr nullatenus sine vltione relaxatur. Et quia vt visum est peccatum cōmissum ineuitabiliter ad penam nos obligat. ideo videndum est que pene nos obligant ad emendam q̄ sunt quattuor quas in sacra scriptura lucide reperimus. Aut enim peccata cōmissa diluim⁹ per penitentiam ⁊ contritionem: vel per dei flagellationem: vel per purgatorij expiationem: vel etiam per eternam damnationem que quattuor licet sub dubijs verbis Esdre vij. nobis proponuntur vbi dicitur. Oīs qui non fecerit legem dei diligit iudiciū. erit de eo siue in mortem siue in iudiciuz siue in exilium siue in condemnationez substantie vel certe in carcerem. inter que quattuor potissimum atq̄ leuissimum est carcerem id ē penitentiam sustinere. ¶ C ¶ Sequit tercium principale scilicet dicere de peccatorū mundatione siue emendatione que est ꝑ penitentiam facienda. Verum quia sm augustinum. Penitentia est medicina: que si fortem habet efficaciam influit in omnes ꝑtes vbi latet morbus peccās. sic vera ⁊ fortis penitentia debet se diffundere ad omnia loca

vbi morbus peccatorũ latet. Sunt aũt tria loca in quibꝫ peccauimus: scꝫ in corde peccatis consentiendo. in ore male ⁊ ꝑfide loquẽdo. in opere turpiter agendo. Ad hec tria loca est etiã penitentia extendenda. que in corde est incipienda: eo ꝙ peccatũ omne in corde principaliter habet ortum. que videlicet penitentia cũ in corde incipit vocatur cõtritio. si vero vsqꝫ ad os ꝓcesserit vocatur confessio. si vero vsqꝫ ad opa perueniat est ⁊ dicitur satisfactio. Si ergo volumus efficaciter penitere. Primo habeamus in corde cõtritionez. de qua dicit per Micheã. Dole satage virgo syon quasi parturiens. Itẽ hiere. Luctum vnigeniti fac tibi planctũ amarum. Scdo penitentia vsqꝫ ad oris ꝯfessionem se extendat: ⁊ tunc dicitur accusatio vel confessio. De qua dicit Johan. i. Si confiteamur peccata nostra: fidelis est deus ⁊ iustus vt remittat nobis peccata nostra. Tercio penitentia vsqꝫ ad satisfactionem operũ ꝓtendatur: ⁊ quia in opibꝫ multipliciter peccamus: ideo necesse est vt emẽdatio multifarie subsequatur. hinc etiã est ꝙ in collationibus patrũ multa ponunt exercitia quibus peccata possum⁹ abolere ⁊ ad puritatis gratiã ꝑuenire. Primo ꝑ eaꝫ que dicta est contritio. de qua dicit petrus. Penitemini inquit ⁊ cõuertimini vt deleant peccata vestra. Scdo ꝑ confessionẽ. sicut dicit in ps. Dixi ꝯfitebor aduer. me iniusti. m. do. ⁊ tu ⁊c. ⁊ iterũ alibi. Narra iniquitates tuas vt iustificeris. Tercio ꝑ laboris exercitationez vt in ps. Vidi humilitatẽ meã ⁊ labo. me. ⁊ di. omia pec. mea. ⁊ aplus. Obsecro vos ꝑ misericordiam dei vt exhibeatis corpa vestra hostiam sanctã deo placentẽ. Quarto ꝑ elemosinarũ largitionẽ. de qua Thobi. iiij. Elemosina ab omni peccato ⁊ a morte liberat Eccle. iij. Sicut aqua extinguit ignem ita elemosina extinguit peccatũ. hinc Luce. Date elemosinã ⁊ omia munda sunt vobis. Quinto purgamur ꝑ orationẽ. de q̃ dicitur Eccle. Ora dominũ ⁊ curabit te. et ps. Ego clamaui quoniã exaudisti me deꝰ. Item in euãgelio dicit veritas. Amen amẽ dico vobis. quicquid orantes petitis ⁊c. Sexto peccata nobis dimittunt ꝓpter dilectionem. de q̃ dicit petrus. Caritas opit multitudinem peccatoꝝ. Septimo indulgẽtia delet peccata. de q̃ dicit Mat. Dimittite ⁊ dimittemini. ⁊ iterum. Si dimiseritis hominibus peccata eoꝝ: dimittet vobis dñs delicta vestra. Post enumerationẽ istorũ ⁊ adhuc aliorũ multorũ subiungitur in collationibus patrũ. Videtis q̃ntos aditus misericordie patefecerit clemẽtia saluatoris: vt nemo salutem cupiens desperatiõe frangatur cum videat se tantis ad vitam remedijs inuitari. Quisquis ad indulgentiã suorũ criminũ desiderat peruenire: predictis semetipm aptare studeat instrumentis. Si g̃ ad plenum cupimus aream ꝯscientie nr̃e mundare ⁊ scobare. ex predictis omnibus et adhuc alijs multis scobam faciamus quẽadmodum ex multis virgulis simul collectis vna scoba constringitur. de qua dicit psal. Exercitabar ⁊ scobebam spiritum meum. ꝑ quam scobam emendari possumus ꝑm apostolum ab omni inquinamento carnis ⁊ spiritus: perficientes sanctificationem nostraꝫ in timore domini. prestante ⁊c.

CXIII. De eodem ser. vij.

Domum tuam domine decet sanctitudo in longitudine dierum. ps. xcij. E Sanctus propheta dauid tam ex diuine p̃sentie experientia q̃ꝫ sacre scripture intelligẽtia secretorum dei conscius: nouit deum habere pro delicijs esse cũ filijs hominũ. vt dicitur in ꝓuer. Itemqꝫ nouit deuꝫ essentialiter sanctũ desiderare vt in nobis habeat mãsionem. ãmirando ⁊ optando dixit verbũ ꝓpositũ. domũ tuã dñe ⁊c. ac si dicat. Quia tu deus magnus et sanctus dulcedine tue dilectionis dignaris habitare in nobis. decet omnino domũ tuam: id est animas nostras esse sanctas. quod ipe domin⁹ monere ostendit dicens Exo. Sancti estote quoniam ego sanct⁹ sum. quia sicut Sap. i. dicitur. In maliuolam animaꝫ non introibit sapientia nec habitat ĩ corde subdito peccato: sed sicut ibidem. vij. dicit transfert se in animas sanctas: ⁊ ideo si deum in anima/

bus nostris habere cupimus: necesse est vt per deuota exercitia nos sanctificem⁹. Que sint autez exercitia que nos sanctificant per consecrationem pontificum edocemur. Expedito primo sermone de domus distinctione-distincte dom⁹ edificatione-edificate domus emūdatione-nunc dicendū est de domus consecratione siue sanctificatione quā si sanctificare cupimus: necesse est vt pontifices imitemur-quia sicut pontifices materialem domuz materialibus exercitijs sanctificant-sic nos spiritualem domum spiritualibus deuotionibus consecremus. Quibus autē exercitijs domus dei que sunt anime nostre sint consecrande-docet nos bern-dicens. Q ecclesia materialis per manus pontificum dedicata est domino: ꝓpter nos sine dubio factum est: vt ꝛ nos deliderātes corda nostra domino dedicare ita faciamus idem in nobis spiritualiter impleri necesse est que in parietibus visibiliter precesserūt Idem. Et si vultis scire-hec vricz sūt jasperso-inscriptio. crucis erectio-illuminatio-inunctio ꝛ benedictio. Hec vt ait Bern. in visibili domo faciunt pontifices-hec etiam eadem christus assistens pontifex futurorū bonorum inuisibiliter operatur in nobis. Volentes igitur cor nostrum domino dedicare aspergamur ymbre lacrimaruz sudore penitentie: que videlicet lacrime tāte sunt virtutis vt de prostibulo dyaboli dedicent domū domini. De his lacrimis dicit Esa. Plorans nequaqz plorabis. Aug⁹. O fortis lacrima vincis inuincibilem-ligas omnipotētem: ꝓpter quod omnia alia affectū habent supplicantis. lacrima vero virtutem cogentis-vnde dñs per Esa. ꝓphetam. Non me inebriasti adipe lacrimarum tuarū. Verū cū sint diuersa lacrimarum genera ꝑm diuersitatem deuotionis ꝛ statuum sanctitatis ꝑm q̄ innuit hiere. dicens. Diuisiones aquarū deduxit oculus meus. quod verbum Gre. exponens dicit. Diuisas quippe ex oculis aquas deducimus quando peccatis singulis dispertitas lacrimas damus. vel quādo singulis deuotionibus singulos fletus imparimur. ¶ Sciendum ergo q̄ oīnibus diuersitatibus consideratis sex inuenimus genera lacrimarum. Sunt enim lacrime cōpunctionis-deuotionis-compassionis-proprie miserie considerationis-amoris siue dilectionis vehementissime-desiderij accensionis. Sed quia de his speciebus lacrimarū longum esset prosequi: de primis tribus tm̄ pro dedicatione cordis nostri prosequamur Prime ergo lacrime dicuntur cōpunctiōis que tunc non immerito profluunt ꝛ puocātur. cū ꝑm bern. ascendit homo ad tribunal mentis sue: vt audiat causam preterite vite sue. Assit timor carnifex. testis cōscientia. accusatrix memoria: ꝛ sic reuoluat ꝛ recogitet annos suos in amaritudine anīe sue. quis sic faciens non cogatur prorumpere in lacrimas di. illud. Heu mihi domine quia peccaui nimis in vita mea. Sede lacrime sunt deuotionis que tunc profluunt: quando homo in deuotione sua incipit reuoluere ꝛ recogitare beneficia que ei contulit de⁹. oritur quedaz dulcis deuotio ꝛ fiducia de venia et amicicia consecuta. ex quibus gaudiuz spirituale concipitur. ꝛ ex hoc concepto gaudio dulces lacrime profluunt. Est autem deuotio ꝑm beatum Aug⁹. in libro de spū. pius affectus ꝛ humilis in deum. humilis ex cōscientia infirmitatis ꝓprie. pius ex consideratione diuine clementie. vnde Bern. Felix anima que omnia beneficia vel saltem p̄cipua studiose colligere ꝛ ante oculos mentis digna cum graciarum actione reducere curat ꝓfecto cum fuerint in vasculo cordis pistillo crebre meditationis contusa. atq̄ cōtrita deinde igne sancte desiderij simul decocta ꝛ demū impinguata oleo leticie erit vnctio longe preciosior ꝛ aspersio excellentior priore. Et sciendum q̄ primi fletus species nō longe q̄runt. nā penes nos absq̄ labore reperimus ac de oculis nris copia talij perfacile tollimus. Quis enim nō ad manū habeat iniquitates ꝛ pcā si nō dissimulat. sed vero fletus species terra nostra nequaqz profert: sed procul ꝛ de vltimis finibus eam nobis conquirimus. tertie vero lacrime sunt compassionis que ambas priores antecellunt. hę autē lacrime fiunt de necessitatibz paucorum. anxietatibus oppressorum. culpis delinquentium ꝛ postremo de omnibus quo-

BIBLIOTEKA GŁÓWNA W Przemyślu Uniw. im. A. Mickiewicza

tumlibet miserorum erumnis. vnde Bern. Vulte miserie collecte atq; oculis pietatis inspecte. ipe sunt species de quibus vngenta optima componūtur. vngenta lacrimas vocans. Hec tria genera lacrimarum dominꝰ transfiguravit in se relinquens nobis exemplum vt & nos ita faciamus. Primo enim fleuit lacrimas in passione ꝓximum dolorem & puncturas amarissimas sentiens. Secdo lacrimas deuotionis fudit super lazarū. cuz enim reuolueret memorie vniformē voluntatem inter se & patrem dicens. Gratias tibi ago pater. quia semper me audis. cū his verbis fudit lacrimas deuotiōis. Tertio fleuit lacrimas compassionis cum super ciuitatem fleuit dicens. Si cognouisses. & tu

¶ Secdm ad dedicationez templi necessarium est inscriptio. Hec autem inscriptio nihil aliud est nisi quorundaz frequēs & continua memoria. que ita infixa impressa & inscripta debent esse cordi vt eorū nūq; obliuiscamur. Sunt autem tria que inscribere debemus cordibus nostris. Primū est deus. Filius inscriptio ita radicitus & medullitus debet esse impressa cordibꝰ nostris vt eius nūq; obliuisci valeamus. vñ deute. Caue diligenter ne aliquando obliuiscaris domini dei tui. ps. Adhereat lingua mea faucibus meis &c. Eccle. Gratiaz fideiussoris tui ne obliuiscaris. dedit enim pro te animam suam. Nam ex tali memoria omnes cogitationes & opera hominis sanctificātur & nobilitantur. vnde Cañ. Pone me sicut signaculum super cor tuū. Thobi. Audi fili mi verba oris mei & ea in corde tuo quasi fūdamenta construe. omnibus diebus vite tue in mente habeto deū. Aug⁹. Quid salubrius quid honestius quid dulcius q̄ eius horā eius meminisse qui nulla hora obliuiscit nostri & sine quo nulla hora viuere possumꝰ Debemus autez deum inscribere cordi nostro dupliciter: scilicet q̄ntum ad diuinitatē & humanitatem. prima facit ammirationē. secda imitationem. de prima dicit Alpꝰ. O altitudo. de secda petrus. Christꝰ passus est pro nobis vobis relinquens exemplum. q̄ntum ad diuinitatem: quia ſm Bern. nihil capit deum nisi imago eius ſm humanitatem ad imitandum eum. Unde Bern. Ad imaginem humanitatis dei oportet nos cōformari si ad imaginem diuinitatis eius voluntus reformari. Secdm qđ cordi nostro inscribere debemus sunt dei precepta & maxime illa sine quibus nō est salus. vnde qui in matrimonio est constitutus scribat in corde suo precepta matrimonij & talia obsequa que oportet eum exhibere domino de matrimonio. similiter qui in religiōe est faciat. & sic de reliquis. vnde deutero. Audi israel ꝓcepta domini & ea i corde tuo q̄si in libro scribe. ibidem. Verba que precipio tibi erūt in corde tuo & narrabis ea filijs tuis & meditaberis ea sedens in domo tua & ambulās in itinere dormiensq; atq; consurgens. & ligabis ea quasi signum & mouebunt inter oculos tuos. scribesq; ea in lumine & ostijs domus tue. hiere. Dabo legem meam in visceribus eorum & in cordibus eorum scribam. Prouer. Fili ne obliuiscaris legis mee. Eccle. Altiora te ne q̄sieris & maiora te ne scrutatus fueris: sed que precipit tibi deus illa cogita semper. Tertium quod scribere debemus in corde nostro est offensa contra dñm deum nostrum quem nostris criminibꝰ offendimus. vnde deutero. Memento & non obliuiscaris quomodo ad iracundiam prouocaueris dominū deum tuum. Exc em nec sine dolore & pudore de cordibꝰ nostris non debet aliqualiter recedere. donec ipe de⁹ insertus nostri hanc scripturam deleat. nam & hoc ipe pollicitus est per prophetā dicēs. Ego enim deleb̄o vt nubes iniquitates tuas ꝓpter me. id est ego ipe sum qui deleo iniquitates tuas. Hec triplex inscriptio cordis nostri prefigurata est in scriptione ecclesiaꝝ que fit in triplici genere literarum. sunt enī hebraycē greceē & latine. ¶ Tertium qđ in dedicatiōe ecclesiaꝝ agit est circūquaq; in parietibꝰ crucis infixio. sic & nos in dedicatiōe cordis nri crucē erigam⁹ eā ꝓtinua deuotōe memorādo. Hec aūt crucis erectio licet ad oīa bona impetrāda & oīa mala amouēda sūmū sit autidotū ſm bern. dicētē. Passio tua domine vltimum refugium. singulare remedium. Valet tamen ad quinq; precipue scilicet ad sui compassionē. sui imi

ꝛc ꝑ ad dandum

quantitate

rationem·temptationum repressionem ·ad tribulationum dulcorationem ·t dei attractionem. De primo Bernardus. Respice o homo oculo mentali pro te patientem ·t saltem comparere qui pro te passus est. De secundo dicit Petrus. Christ⁹ passus est p nobis vobis relinquens exemplum vt sequamini vestigia eius. De tertia figura precessit de serpente eneo: quam qui respexit sanatus est a morsu serpentis. De quarto similiter figura precessit Exodi vbi legitur· q̄ cū in Marath populus aquaꝝ pre amaritudine bibere non posset per tactum ligni ·quod similiter fuit amarū: aque verse sunt in dulcedinem. Ecclē. Nonne a ligno indulcorate sunt aque. Quito q̄ magis presentis est negocij dicit Bernard⁹. Gaudet celestis sponsus thalamumq̄ cordis libenter ingreditur vbi passionis sue ignominiam ·t resurrectionis gloriam sedula videt cogitatione versari· ibi adest sedulus· adest libens. Hanc crucis erectionem fecerat sponsa christi que dicebat. Fasciculus mirre dilectus meus mihi. Bernardus· Et ego ab ineunte mea etate hunc fasciculum mirre de omnibus amaritudinibus domini nostri ·rē. Idem. Scit quicunq̄ habet sensum quantum christiane pietati expediat saltem aliqua hora diei passionis ipius ac redemptionis accentius recolligere beneficia ad fruendum suauiter in conscientia. ¶ ¶ Quartum est luminum accensio que ad dedicationem ecclesiarum necessario affiguntur· sic etiam in dedicatione cordis nostri post predicta dominus accendit lumen ·t illuminare dignatur corda ·t corpora nostra. Hec illuminatio nihil aliud est nisi caritas dei que diffundit in cordibus nostris per spiritum sanctū qui datus est nobis. In lumine autem tria sūt scilicet ardor· splendor ·t nitor. Sed est differentia inter splendorem ·t nitorem. Nam splendor est in fontali principio lumis splēdens in seipo· sed nitor est in exterioribꝫ trāsparens in extrinsecis rebus opacis. Similiter in lumine spirituali scilicet in charitate tria predicta sūt scilicet ardor splendor ·t nitor. Per ardorem caritatis fruitionem ·per splendorem spiritualium bonorum cognitionem ·per nitorem proximorum edificationem accipimus. De primo amore scz fruitione dicit Bern· O dulcis affectio: eo suauior quo totum diuinum est quod sentitur ·t iterum. Clerus amor cum venerit omnes in se traducit affectus ·t captiuat. Gregor⁹ Cum mens nostra in dei dulcedinis amore accenditur· omne desiderium presentis vite leuigatur. De scō scribit Bern· dicens. In lumine caritatis duplex est cognitio: scilicet dei ·t mei. De dei cognitiōe caritas magis ac magis incenditur· impossibile enī est deum cognoscere ·t non amare· de cognitione autez mei humilitas procreat. Est itaq̄ cognitio tam necessaria ad salutem q̄ necessaria est dilectio ·t hūilitas sine quibꝫ nullatenus erit salus. De tertio monet dñs dicens. Luceat lux vestra coram ominib⁹ hominibꝫ· vt videant opera vestra bona ·t glorificent patrem vestrū qui in celis est.

¶ ¶ Quinto ad dedicationem necessaria est vnctio: per quam sanctificantur altaria· per quam vnctionem significatur sancti spiritus infusio· dicit enī Bern· q̄ spūssanctus per viam amoris infunditur deuote anime. Sunt autem hec verba eius. Cum voluntas hominis eo proficit vt amor fiat: continuo per viam amoris infūdit se spiritussanctus: spiritus vite adiuuans seu in oratione seu in meditatione infirmitatem cogitantis ·t continuo memoria efficitur sapientia cuz suauiter sapiunt ei bona domini· intellect⁹ vero fit contemplatio. Est autem triplex effectus vnctionis. Vngūtur enim mulieres vt pulcre fiant· vnde dañ· Afferte mihi oleum ·t smigmata vt lauer. Scdo vnguntur reges ·t episcopi vt in dignitatibus proficiāt· vnde in libris Regum sepe dicitur. Accipe cornu tuum plenum oleo ·rē. Tertio vt homines ad gaudium ·t exultationem afficiantur· vñ ps· Unxit te deus deus tuus oleo leticie· per quod significatur q̄ per aduentum spiritussancti homines a pectatis mūdant Scdo nobilitant· q̄ anīe xp̄o despōsantur: vt sicut xp̄s rex est ·t dñs: sic anīe talium regine sint. Tertio gaudio ineffabili letificantur super omne gaudiū hui⁹ mūdi Gre· Gustato spiritu desipit omnis caro.

Sexto ad dedicationem necessariū est bene
dictio: que benedictiō nō incongrue sequitur
ad predicta. Qui em̄ vitā suā taliter cōple
uit vt in antehabitis est expressum: non im
merito benedictus est a domino. Qualiter
autē ⁊ in quibus ⁊ quomodo sit benedictus
innuitur in Deutero. xxviij. vbi dicit. Si
audieris vocem dn̄i dei tui vt facias atq; cu
stodias mandata que ego precipio tibi ho/
die. faciet te dn̄s deus tuus excelsiorez cun/
ctis gentib; que versantur in terra. venient/
q; sup̄ te vniuerse benedictiōes iste. Prima
benedictus tu in ciuitate. scd̄a. benedict⁹ in
agro. tertia. benedictus fructus ventris tui
quarta. benedictus fructus terre tue. quīta
fructus iumentorū tuorū sit benedictus. se/
xta bn̄dicta horrea tua. septima. bn̄dicte re/
liquie tue. octaua benedictus eris ingredi/
ens ⁊ egrediens. nona. inimicos tuos q̄ cō/
surgunt aduersum te corruent in conspectu
tuo. decima. benedicetq; te in terra tua quā
acceperis. suscitabitq; te dn̄s sibi in popu/
lum sanctum sicut iurauit tibi. videbuntq;
omnes terrarum populi q̄ nomen domini
inuocatum sit super te. abūdare faciat te do/
minus omnibus bonis. benedicetq; cunctis
operibus manuum tuarum. fenerabis gen
tibus multis ⁊ ip̄e a nullo fenus accipies.
Constituet te dn̄s deus tuus in caput ⁊ nō
in caudum ⁊ eris semp̄ supra ⁊ non subter.
quas benedictiones nobis largiri dignetur
iesus christus dn̄s noster: cui cum patre et
sanctospiritu sit laus. honor ⁊ gloria p̄ in/
finita seculorum secula. Amen.

¶ Sermones Socci de sanctis flosculis
melliflui doctoris sancti Bernardi pre cete/
ris vtcunq; exornati. A sagaci viro Johan/
ni de Grüningen: in inclita Argentineñ. ci
uitate diligenter elaborati. anno a christi na
tiuitate. j484. ydus mensis aprilis Expli/
ciunt feliciter.

Tabula generalis.

Tabula sequens continet singulos titulos omniũ sermonũ suprapositorũ cum subiuncta materia in ipis generaliter contenta Apponitur etiã qñq; litera vel plures vt materia occurrens facilius inueniatur.

Sermo primus de sancto Andrea.

Venite post me.

In isto sermone vt dñm sequi possimus. primo a malis reuocamur scz recedere a pctis. a carnis voluptate ⁊ a mundi vanitate: ⁊ hoc ꝑ tria istis opposita. Scdo ad bonũ hortamur ꝑ ea q̃ nobis dñs ꝓposuit in seipo. s. ꝑ corꝑalem oꝑationẽ. penalẽ tribulationẽ ⁊ virtualez exercitationẽ: q̃ nobis exhibuit in sua ꝯuersatione. passione ⁊ in virtutũ exhibitione: hec circa literam. C.

Sermo. ij. ad idem.

Venite ⁊ videte. Duo tanguntur. Primo domini vocatio ad q̃ttuor. s. ad sui noticiã. disciplinatus grãm. familiaritatis amiciciaz ⁊ ad aplat⁹ excellentiã. sic nos spũaliter vocamur. post lrãm. G. Scdo ponitur vocationis remuneratio circa quãlibet ꝑticulã. naz circa primaz ponitur triplex dei cognitio. circa scdam q̃ttuor vtilissima q̃ docuit nos saluator ⁊ maijster nr̃. circa tertiã ponitur mutua visitatio dei ad hoĩem ⁊ ecõuerso. circa q̃rtũ triplex dei nunciatio circa finem.

Sermo. iij. de sancto Nicolao.

Ecce sacerdos. Tria genera rez demõstrantur per hoc aduerbiũ ecce. M. Sanctus iste demonstratur. cõmendatur ⁊ ꝓbatur. habet triplicem magnitudinẽ. N. Pre ceteris tria placent deo. O.

Sermo. iiij. ad idem.

In tꝑe ira. fa. est recon. De reconciliatione tria dicuntur. Tres vtilitates reconciliantiũ circa lrãm. S. ⁊ plura ibidem vtilia.

Sermo. v. de sancto Thoma

Domine nescim⁹ ⁊c. Thomas q̃ttuor verba loquitur in scriptura q̃ttuor ꝓfundas cõtinentia sentẽtias. Tria genera hoĩm odit deus. circa lrãm. U. De triplici via ibidez. et de tribus q̃ deus hic habuit. Y.

Sermo. vi. ad idem.

Eamus ⁊ nos ⁊ moriamur cũ xp̃o. Duo facit aplus. nã hortatur nos vt dñm seq̃mur eũtem ad passionẽ: ⁊ vt cũ ip̃o moriamur. De via passionis in q̃ dñs sex ꝑtulit in quibus ip̃m seq̃ possum⁹. Ser. vij. ad idẽ terti⁹.

Nisi videro ⁊c. Ut valeam⁹ ad magna desideranda deuotionez excitare q̃ttuor sunt in nobis acquirenda. s. ꝯscie puritas. feruẽs caritas. bonoꝝ operꝝ mltiplicitas ⁊ mutua dei ⁊ hoĩs familiaritas. Totidem in deo sũt notanda. s. veritas ꝓmittẽtis. facilitas omĩpotentis. caritas volentis ⁊ dignitas largiẽtis que faciũt nos audacẽ: post lrãm. D. Valde inauditũ miraculũ de scto thoma. F.

Sermo. viij. de natiuitate xp̃i.

Ortus est sol. Magna discretio sit in sacro eloquio. Verbũ ꝓpositũ in scriptura q̃druplicitet cũ tot effectibꝫ inuenitur. que spũaliter intelliguntur. H. Ex ꝯtemplatiõe tres dignitates ꝯsequimur. circa lrãm. J.

Sermo. ix. de sancto Stephano.

Video celos ⁊c. Celũ q̃ttuor modis inuenitur fuisse apertũ, in quibꝫ q̃ttuor genera hominũ intelligimus quibꝫ celũ statim vt euolant aperitur: ⁊ sunt pure innocẽtes. ꝑfecte penitentes. dura ⁊ aspera ꝓatiẽtes ⁊ sublimia ꝯtemplantes. Martiriũ pacis tꝑe tribꝫ exercitijs deo exhibetur. M. Cõtemplationẽ tribus passibus attingemus in fine.

Sermo. x. ad idem.

Ecce relinquetur vo. do. ve. deserta. hic dicitur quibꝫ demeritis ad infernuz demergimur. Octo sunt genera hoĩm q̃ statim post mortem in infernũ demerguntur. circa lrãm. O.

Sermo. xi. de sancto Johãne euãgelista

Amantissim⁹ dñi ⁊c. Exaltauit de⁹ hũc sanctum tripliciter. Primo in vite sanctitate: ⁊ hoc in q̃ttuor eminentibꝫ gratijs. Scdo ĩ specialis prerogatiue claritate: in tribꝫ insignijs. Tertio in glose mortis singularitate ꝓpter tres causas. X.

Ser. xij. ad idem.

Qui vicerit. Bern. Nemo viuit absq; temptatione. Tria dicuntur. Primo de mõ impugnandi: qui fit a septẽ. Scdo de mõ vincendi: qui fit ꝯtra septẽ: circa lrãm. Z. Tertio de cumulo premiorũ. sunt autem septez premia. A.

Sermo. xiij. de innocẽtibꝫ.

Nisi conuersi fueritis ⁊ efficiamini sicut paruuli ⁊c. Ut ꝓ virtutis infantia laborem⁹ promittitur triplex premiũ. qd ꝯsequimur per

septem exercitia puerorum similitudinarie. Lachrime tres proprietates. C. Triplex simplicitas. D. et plura alia.

Sermo. xiiij. de sancto Siluestro.

Homo quidam peregre proficiscens etc. Homo iste est redemptor nr̄: qui nobis hic quinque insinuat. scz bonorum suorum distributionē. seruorū negociationē. rationē. remunerationē et male rōis damnationē. de quibus per ordinē.

Sermo. xv. de sancta Agnete.

Despondi vos vni viro etc. Tria sunt q̄ matrimoniū carnale constituūt et spūaliter intellecta pficiūt matrimoniū spūale: cū differentia tn̄ scz desponsatio subarratio et consummatio. Error q̄re sponso creatore relicto: adheremus creaturis ex tribus prouenit. R.

Sermo. xvi. de sancto fabiano et sebasti.

Justi aūt i per. vi. Justicia quid sit. ad cuius pfectionē attingendā septē gradibus peruenit. scz fidei assertione etc. de quibus per ordinē. Triplex fides ficta mortua et vera. y. Tria consideranda in spe. Triplex confessio. Opera in triplici genere. Tribus de cāis mādata dei fideliter prosequant. Tria bona ex elemosina eueniūt. Omnia patent p ordinē literarum.

Ser. xvij. de sancto Vincencio

Si quis vult ve. post me etc. Quō volūtarie peccanti nō relinquit hostia p peccato. In his verbis q̄ttuor notant: scz hūani arbitrij libertas. diuini exempli nobilitas. proprij meriti sublimitas et eterni premij securitas. et plura ibidem.

Sermo. xviij. In cōuersione scti pauli.

Imitatores mei estote. Nota Cristo. de sancto paulo: quē in q̄ttuor sequi debemus scz in pfecta conuersatione. corpali exercitatione. virtutū acquisitiōe et in sublimi contemplatione. de quibus vide p ordinē mltis alijs insertis.

Sermo. xix. ad idem.

Castigo corpus meū etc. Corpale exercitium in triplici differentia exercet: scz in bonorū opatione q̄ triplicē debent habere decorem. Scdo in malorum reluctatiōe q̄ etiam in triplici differentia exercet. y. Tertio in aduersorum perpessione. q̄ passiōes iterum in triplici differentia continent.

Ser. xx. ad idem.

Flecto genua mea etc. Imitemus paulum in charitate et hoc per tres gradus scz in corde puro. conscientia bona et fide non ficta. D.

Sermo. xxi. ad idem sermo quartus.

Obseruate eos qui etc. Dicit de pauli humilitatis imitatione. q̄ hūilitas tres habet ptes: que ex tribus consurgūt. H. Item de pauli benignitate quā tripliciter exercuit. L.

Sermo. xxij. ad idem.

Adhuc excellentiorē etc. Hic dicit de q̄rto membro in primo sermōe proposito scz de cōtemplatione et pcipue de eius initio q̄ tres ptes continet. Eius descriptionē vide circa literam. O. et plura ibidem.

Sermo. xxiij. ad idem sermo. vi.

Emulamini carismata meliora. Hic dicitur de medio contemplatiōis: in q̄ deus tria opatur. Item de contemplatiōis fine circa literam. A.

Ser. xxiiij. de purificatiōe vrginis ma.

Postq̄ cōpleti sunt etc. Hic intelligimus tria de virgine et eius filio facta scz virginis purgationē. luminū delationē. dei in tēplo pn̄tationē que p triplicē reuerentiā ecclesie hodie denotant. et ex triplici noīe huius festi. plura vide hic vtilia.

Ser. xxv. ad idem

Venite ambulemus. Tria nobis sunt necessaria ad apprehensionem luminis diuini scz seculariū alienatio. bonorum operum mltiplicatio et diuini luminis infusio. De diuino lumine tria dicuntur. M.

Sermo. xxvi. ad idem sermo. iij.

Adorna thalamū etc. Nota dicta Bern. de auctoritate ecclesie: quibus cōsonat Augus. di. Euāgelio nō crederem nisi me autoritas eccle cōmoneret. hic dicit de dei in tēplo cordis nostri pn̄tatione: multis adiectis.

Sermo. xxvij. ad idem quartus.

Suscepimus deus etc. In verbis istis tria intelligimus scz doni nobilitatem etc. Deus septem nobis misericordias distribuit tanq̄ septem panes.

Sermo. xxviij. de beata Agatha.

Gratia sup gratiam mulier sancta. Hec sancta virgo a triplici gr̄a cōmendat scilicz a virginitate. passionis acerbitate et vite sanctitate. Sex exercitia faciūt nos sanctos scz cordis mūdicia etc.

Ser. xxix. ad idem.

Virgo cogitat que dei sunt. Agit de tribus exercitijs que nos exterius sanctificant

scz status excellens· actus cõpetens ꝛ finis ꝓgruens. ¶ Ser·xxi·de cathedra sancti pe·
¶ Exaltent eũ in ecclia ꝛc. Sanctꝰ petrus quinqz modis legit exaltatꝰ: tribꝰ supꝫ terrã ꝛ duobꝰ in gloria. Quibꝰ exercitijs nos exaltari valeamus. H·

¶ Sermo.xxxi·de sancto Mathia·
¶ Cecidit sors supꝫ mathiam. Duo dicunt scz de sortem ꝓmmentibꝰ ꝛ de in sortẽ consentientibꝰ. De sorte plura ibidẽ. Nouem sunt genera hoim q̃ vocati venire renuũt. I

¶ Sermo·xxxij·ad idem.
¶ Cecidit sors ꝛc· Tres custodes cordis scilicet audientia ꝛc· Deus habitãs in nobis quinqz passibꝰ nos ꝓmouet· de quibꝰ ꝓ ordinẽ. ¶ Ser·xxxij·de sancto Gregorio.
¶ Negociamini dũ venio. Et mercari valeamus qđ nobis in eternũ ꝓsit septez sunt facienda. Primo curramus ad nũdinas in troꝛsum ꝛc. U. ¶ Ser·xxxiij·ad idem.
¶ Accipite disciplinã ꝛc. Agit de hui? sancti exhortatiõe: ꝛ de eius fructificatiõe. Disciplina est q̃druplex· E. Discipline vtilitas quadruplex· L·

¶ Sermo·xxxv·de sancto Benedicto.
¶ Quicunqz hanc regulã ꝛc· Duplex ꝓponitur hic regula· doctrinalis scz ꝛ exẽplaris hec distributio quicunqz tria implicat. Cur pauci saluant quintuplex ratio. P. De voto plura post literam· R·
¶ Ser·xxxvi·de ãnũciatiõe virginis glo·
¶ In sole posuit tabernaculum suum. Hec gloriosa festiuitas sub methaphora solis triplicit cõmendat Solis septẽ ꝓprietates marie ꝓnũt ꝓ totum. ¶ Sermo·xxxvij·ad idem.
¶ Dies boni nuncij est. Quattuor hic intelligũtur: scz huius diei festiuitas· hystorie veritas ꝛc. Homo in exordio suo q̃ttuor virtutibꝰ fuit amict?: que sunt par veritas misericordia ꝛ iusticia· ex quibꝰ sibi inuicez occurrentibꝰ: tandez sententia elicit vt filius in diuinis debuit incarnari· de quo vide cꝫ pulcra ibidem subiuncta.

¶ Sermo·xxxviij·ad idem.
¶ Aue maria gratia plena. In istis verbis cũ subiunctis sex dulcissime sententie exprimuntur: ex quibus preconia laudis marie accipiuntur. ¶ Ser·xxxix·ad idem.
¶ Dominus tecũ. Expeditis supꝫ tribꝰ periculis salutatiõis· hic quod reliquũ est subiũgitur. Deus trinitas tota fuit cum maria triplici ex causa.

¶ Sermo·xl·ad idem quintus.
¶ Missus est gabriel. Quattuor hic intelligũtur ad dei incarnationez conuenientia: scilicz angeli legatio ꝛc· que legatio ostẽdit eam deo aptissimã· hoibus fructuosissimaz ꝛ sibiipi sanctissimã· de quibus ibidem.

¶ Sermo·xli·de sancto Ambrosio.
¶ Videte ꝛ vigilate ꝛc· Sapientia dei patris summã hũane ꝓfectionis induxit i his tribus verbis scz videte vigilate ꝛ orate: et plura habentur ibidem valde pulcra.

¶ Sermo·xlij·de sancto Marco.
¶ Similis fact? est ꝛc· Marcus assimilat leoni· de quo tria dicunt· habet venicz leo sex ꝓprietates· P· que moraliter exponũtur.

¶ Ser·xlij·de Philippo ꝛ iacobo.
¶ Hi sunt viri misericordie. Principes nostri a duplici virtute commendant· a virili strenuitate ꝛ a clementi pietate. Ipi denicz cum ceteris diuersis nominibꝰ appellantur ꝛc· plura ibidem. Ser·xliij·ad idem.
Scitis fratres quõ vos ꝛc· Duo intelliguntur: scz imitatiõis exhortatio· vite ei? descriptio. Ipos imitemur in quinqz custodientes nos a triplici malorum genere.

¶ Sermo·xlv·de inuentiõe sancte crucis.
¶ Benedictũ est lignũ ꝛc· Tria dicuntur: scz de hui? ligni benedictiõe· distinctione ꝛ iusticie exhibitione. Benedictio ex triplici causa exoptata est· E· Triplex lignũ· F· Triplex crux ꝛc·

¶ Sermo·xlvi·de sancto Johãne baptista
¶ Johannes est nomẽ eius. Sanctus iste multis appellat noibus· quare? De gratia tria dicunt: scz de eius descriptiõe. diuisione ꝛ nostra ad eam dispositiõe. Ad bũilitatem tribꝰ gradibꝰ puenitur· H·

¶ Sermo·xlvij·ad idem.
¶ Ego vox damantis ꝛc· De scdo noie scz vox hic tria dicunt: scz de eius denominatione· expositione ꝛ ꝓmotione· Cedri ꝓprietates· S· Cerui ꝓprietates tres· T·

¶ Sermo·xlvij·ad idem tertius.
¶ Ecce ego mitto angelum meum. In his

verbis quattuor tangũtur. Johannes dicitur angelus, ꝓpter duo. Angeli hñt in se tria. Ad deũ tria. ad proximuz id est inter se tria. post lrãm. U. ¶ Ser. xlix. ad idem.

¶ Inter natos mulierũ ꝛc. Duo facit. primo ponit exceptionẽ. scdo iohãnis cõmẽdationẽ ꝯclusiue ex predictis. Triplex magnitudo. post lrãm. Z. Latitudo caritatis. H.

¶ Sermo. l. de sancto petro ꝛ paulo.

¶ Principes populoꝝ cõgregati sunt. Agitur de istius principis cõmendatione a spiritualis vite ꝑfectione. a celestis regni assecutione. de nostre spei erectione. Quattuor cõpetunt principibꝫ secularibꝫ: de quibꝫ per ordinem. Christũ sequi tenemur in tribus. D. Tria exercitia faciunt nos valde nobiles. G. ¶ Sermo. li. ad idem.

¶ Dij fortes terre. Quattuor ꝓponunt. nã isti principes magnifice cõmendant. a dijs gentiũ separantur. a deo specificant ꝛ vehemẽter exaltant. Quare dicamur dij: ꝛ quomõ ad hoc possimus ꝑuenire. J. Triplex perfectio. M. ¶ Ser. lij. ad idem tertius

¶ Fecit rex salomon ꝛc. Principes isti gloriosi ꝓponunt nobis ꝑm ꝓfectũ ꝑfectionis: vt ipos imitemur. Differentia inter scientiam secularẽ ꝛ spũalem. Plenitudo scientie quid sit ꝛ vnde hauriatur scz vt quis sciat se mundũ ꝛ deũ. A nobis tria discamus. O. In mundi ope cogitemus tria. P. In dei cognitionẽ deuenimus per tria in fine.

¶ Sermo. liij. de maria magdalena.

¶ Ponã arcũ meuz ꝛc. Duo agunt scz de pñia agenda ꝛ de remissionis gratia. Tres colores arcus vel iris: signant tres virtutes de quibꝫ ibidem. ¶ Ser. liiij. ad idẽ.

¶ Maria magdalena. De tertio colore iridis dicit scz de viridi colore. Tria dicuntur que ꝯtemplationẽ nutriũt. Triplex anĩe deuotio. B. ¶ Ser. lv. ad idem tertius.

¶ Maria erat ꝛc. Hec sancta mulier tria vngenta dño obtulit in triplici loco. Ex speciebus peccatoꝝ fit vngentũ: ad cuiꝰ ꝯfectionem tria requirũtur. D.

¶ Sermo. lvi. de sancto Jacobo.

¶ Juste vocatũ est nomen eiꝰ iacob. Antiquus iacob q̃ttuor locis ꝛ vicibꝫ pugnauit triumphando quẽ noster iacobꝫ est secutus ꝛ quõ ipm imitare debemꝰ: vide pꝰ lrãz. H.

¶ Sermo. lvij. ad idem.

¶ Jacob dilexi. Hec verba de sancto iacobo pñt intelligi quez dñs dilexit vt patet ex triplici signo: scz ex tribulationis multiplicitate ꝛc. De tribulatiõe tria dicunt. L. Luz passionibus qualiter sit luctandũ. N.

¶ Sermo. lviij. ad idem.

¶ Jacob traductis ꝛc. De luctamine cum angelo duo dicunt: scz de eius instauratiõe ꝛ gratie assecutiõe. de quolibet q̃ttuor dicũtur vt patet. ¶ Ser lix. ad idem q̃rtus.

¶ Nequaq̃z vltra voca. iacob. Dicitur de noĩs mutatiõe: ꝛ q̃liter deũ videre possimꝰ vbi scripture dissentire vident. vide ibidez plura vtilia. Item de benedictionis assecutione: circa literam. S.

¶ Sermo. lx. de sancto petro ad vincula.

¶ Erat petrus dormiẽs ꝛc. Historia hic tãgit octo quibus spũaliter intellectis quiq̃z pctõres a vinculis pñt liberari. Tres reruz habitus possidet omnis homo. X.

¶ Sermo. lxi. de sancto Dominico.

¶ Qui custos est dñi ꝛc. Duo tanguntur scz sancta custodia quam iste sanctꝰ habuit quiutupliciter. ꝛ remuneratiõis gratia: de qua in sequẽti. Dominicꝰ dicit quasi domini custos. D. ¶ Ser. lxij. ad idem.

¶ Quicunq̃z honorificabit me ꝛc. Hic dicitur q̃nta gratitudine deꝰ hunc sanctũ glorificauit quo ad eius premiũ. Iste sanctus pater tria genera filioꝝ accepit. F.

¶ Sermo. lxiij. de sancto laurencio.

¶ Dispersit dedit pauꝑibus. Tangit laurencij largam distributionem: que patet ex quinq̃z ꝛ largiorẽ dei remunerationez. Vt elemosina sit accepta triplictier decoretur. Tria corꝑis exercitia que ꝓ martirio cõputantur. L. ¶ Ser. lxiiij. ad idem.

¶ Laurencius bonũ opus oꝑatus est. Cõmendatur hic sanctꝰ iste ab oꝑibus suis bonis: vt aũt ipm imitari possimꝰ oꝑa nostra debent septẽ habere ornamẽta. de quibꝫ ibidem pulcre dicitur.

¶ Ser. lxv. de Assumptione virginis.

¶ Dauid ꝛ oĩs israel ꝛc. Beata v̄go mltis noĩbus designat. hic q̃ttuor notant: scz assumentis dignatio: modi sumendi vene-

ratio·assumpte ꝓsone veneratio ꝛ oim istoꝝ ꝑ spūalis exultatio. Maria dicit arca ꝓpter ꝙttuoꝝ·X·

Sermo·lxvi·ad idem.

Que est ista. Angelici spūs mouent triplicez q̄stionē. Virgo bñdicta de triplici genere deliciaꝝ cōmēdat. Ser·lxvij·ad id̄.

Scit oīs ꝑplꝫ mulierem te esse virtutis. Maria assumit in abūdanna oim virtutū Scim⁹ eā esse mulierē virtutis ꝑ scripturę cōmendationē·ꝑ bñficioꝝ exhibitionez ꝛ ꝑ dei electionez. De ei⁹ virtutib⁹ plura hic dicunt̄.

Ser·lxviij·ad idem.

Signū magnum apparuit in celo. Tria ꝓsiderant̄ scz virginis sanctitas: oīs defect⁹ im munitas ꝛ stat⁹ singularitas. Moue sūt defectus qui nos retardant. O.

Sermo·lxix·ad idem.

Signū magnū ꝛc. Virgo glosa vestit ꝑ solem qui sepē habet ꝓpietates. Pertulit virgo benedicta quinꝫ dolores marios. A.

Sermo·lxx. ad idem.

Signū magnū. Stelle·xij·quib⁹ virgo coronat̄·xij· ei⁹ p̄rogatiuas signāt. de quib⁹ ꝑ ordinē.

Sermo·lxxi· de eodem.

Intrauit ihesus in q̄dam castellū·lazarus hēt formā ꝑnitēs signās incipientez. martha formā bñ dispensantis notans ꝓficientē·maria formā ꝓplantis signās pfectionē attingentē. Hos tres stat⁹ hēt omnis clāustralis ꝛ anima perfecta.

Sermo·lxxij·ad idem nonus.

Ego in altissimis habito. Septez sunt genera bonoꝝ in q̄z altissimis habitat virgo sup benedicta Invita veniꝫ habuit tria mirabiliter singularia. X.

Sermo·lxxiij·de sancto Bern.

Quasi stella ꝛc. Per tria lumia scz stellam lunā ꝛ solē triplex status sancti bern·declarat̄.

Ser·lxxiij·ad idem.

Oīne preciosuz vidit oculus ei⁹. Sctūs bern·a triplici p̄rogatiua mirifice cōmendatur: scz a vite opposa pfectiōe ꝛc. De pfectione religioso⁹ tria dicunt̄·ſ·

Sermo·lxxv·de sancto Bartholomeo.

Facta est ꝓtentio ꝛc. Oīnes sancti ꝓtendebant quib⁹ exercitijs possent fieri magni q̄ fieri habet ꝑ quiꝫ·ſ·ꝑ timorē a morē ꝛc

Sermo·lxxvi·ad idem.

Vos estis qui pmāsistis ꝛc. Tria ꝓponunt̄ scz literalis intelligētia: tempratiōis permanentia ꝛ remunerationis sufficientia ꝛc.

Sermo·lxxvij·de sancto Augustino.

Homo quidā pegre ꝓficiscens. Quinꝫ talenta sunt nosipi. nē primus. tps·mūdus ꝛ de⁹. Triplex mēsura diligendi primū. F.

Ser·lxxviij·de Natiuitate virgis marie

Paraui lucernā ꝛc. Tria notant̄·ſ·hui⁹ natiuitatis diligētissima ꝓpatio·nate virginis cōmendatio ꝛ nēe vtilitatis fructuosa cōmendatio. Lucerne quinꝫ ꝓpietates·q̄bus virgo cōpat̄. O.

Ser·lxxix·ad idez.

Fecit beseleel arcā. Hic virgo glosa cōparatur arce·vbi tria occurrūt·ſ· opantis diligētia ꝛc. Triplicē arcā legimus. X. Equū pondus triplex·B.

Ser·lxxx·ad idem.

Orieꝫ stella ꝛc. Hic cōpat̄ maria stelle ꝓpter ei⁹ ꝓpietates. Et a triplici dignitate cōmendat̄·ſ·q̄ ad ingressū ꝛc. Virgo maria splendebat triplicit̄. F.

Ser. lxxxi. ad id̄

Ego mater pul·di·ꝛc. Filij dei p̄tis ꝛ marie duplices·ſ. naturales ꝛ adoptiui. Pulcrū dicit̄ tripliciter. N Triplex agnitio. O

Ser·lxxxij·ad idem quintus.

Homo quidā descendebat ꝛc. Tria notantur. ſ. virginis singularitas. descensiōis q̄litas ꝛ nēa vilitas. Ex trib⁹ causis maria tenetur nobis misericordiam exhibere. A.

Ser. lxxxiij. de Exaltatiōe sancte crucis.

Exaltaui lignum hūile. Duplex est crux scz corpalis ꝛ spūalis. Quinꝫ cause quare crux sancta est exaltata. Crux pfectoꝝ habet quattuor cornua. C.

Ser·lxxxiij·ad idē

Lignū hēt spem. De q̄tro cornu q̄d cōsistit in diuinoꝝ ꝓtemplatiōe. Nosci cū deo quid sit. O.

Ser·lxxxv. de scto matheo.

Sequere me. Tres sancti nobis ꝓponūtur ꝓpter tria capitalia pcā. ſ. paulus ꝓpter superbiam. mathe⁹ ꝓpter auariciā. dauid ꝓpter luxuriā.

Sermo·lxxxvi·ad idem.

Surgens secut⁹ est eū. Hostia tria iste sanct⁹ offerebat cū suis libaminib⁹: sic ꝛ nos faciamus. Triplex via. C.

Sermo.lxxxvij·de sancto michaele.

Habeto formā nostrā. Angeli hūt q̄ttuor exercitia in quib⁹ ipos imitari debem⁹. scz inter se·infra se·extra se ꝛ sup se·q̄libet tripli/

citer exercitatur. ¶ Ser. lxxxviij. ad idem.
¶ Angli eorꝝ ⁊c. Hic dicit de q̃rto exercitio qd̃ hñt sup̃ se: quod est triplex. Delectabil visio ex tribus consurgit. N.
¶ Sermo. lxxxix. ad idem.
¶ Erunt q̃si angeli dei. Ad quos ordines quiqꝫ hoĩm saltẽ saluandoꝝ sint locandi.
¶ Sermo. xc. de eodem quart⁹.
¶ Qui vicerit ⁊c. Quid agendũ sit vt q̃s ꝑuenire possit ad aliquẽ triũ superiorũ ordinem. De iudicio. ꝑfecta scientia: ⁊ de diuino ardore ibidem.
¶ Ser. xci. de sancto dyonisio ⁊ socijs ei⁹.
¶ Reddet de⁹ mercedem la. sanctoꝝ. Agit de redditionis aptitudine. laboris multitudine ⁊ de mercedis magnitudine ⁊c.
¶ Sermo. xcij. de eisdem.
¶ Venite ad me om̃es qui laboratis ⁊ o. ⁊c. Quinqꝫ alleuiant oẽm laborem. scꝫ laboris facilitas. tp̃is breuitas ⁊c. In quinqꝫ expedit laborare. H.
¶ Sermo. xciij. de sancto Luca.
¶ Honora medicũ ⁊c. Lucas medicus tripliciter est honorandus. Agit etiã de humani generis infirmitate: ⁊ de dei medicinali sanitate. L. ¶ Ser. xciiij. Symonis ⁊ iude
¶ Symon frater vt̃ ⁊c. Symon hortatur nos ad obedientiam debitis circumstantijs adornatam. Perfecte obedientie septeꝫ conditiones. ¶ Sermo. xcv. ad idem.
¶ Iudas fortis viribꝫ. De duplici confessione: qꝛ iudas ꝯfitens dicit. Confessio habere debet quinqꝫ circumstantias ⁊c.
¶ Sermo. xcvi. de omnibꝫ sanctis.
¶ Memores estote ⁊c. Hec festiuitas ꝓpter duo peragit. Sanctũ quinqꝫ signat q̃ nos habere oportet ad sanctitatem. Septẽ exercitia perfecte mundicie. D.
¶ Sermo. xcvij. de eisdem.
¶ Congregate illi sanctos. Sex sunt q̃bus quelibet res sanctificat in veteri ⁊ in nouo testamento. Effectus lacrimaꝝ tres. J.
¶ Sermo. xcviij. ad idem.
¶ Gloria hec est ⁊c. Triplex est gloria. prima deo. scd̃a sanctis. tercia debet nobis. prima est mẽtal. scd̃a vocalis. tercia realis. De timore plura. Q. De amore. S.
¶ Sermo. xcix. ad idem.
¶ Beati qui habitant ĩ domo tua. Triplex est beatitudo ⁊c. vera pauꝑtas in tribꝫ consistit. De octo beatitudinibꝫ plura ibidem salutifera. ¶ Sermo. C. ad idem quint⁹.
¶ Venite ad nuptias. Tria sunt ꝯsideranda: scꝫ terminus a quo recedamus. mot⁹ ꝑ quem transeamus ⁊ terminus ad quẽ ꝑueniam⁹. Opera nr̃a quõ debeant exerceri. J.
¶ Sermo. ci. In die animarũ.
¶ A mortuo nõ prohibeas gratiã Triplex locus aniaꝝ. In verbis istis tria intelliguntur: scꝫ mortuorũ diuersitas ⁊c. Damnati nunqꝫ saluantur ꝓpter duo. R. Suffragia mortuorũ tripliciter ꝓhibentur. X.
¶ Sermo. cij. ad idem.
¶ Memor esto iudicij mei. Triplicit hortamur ad subueniendũ in purgatorio detentis. Triplex iudiciũ exercebit de⁹ sup̃ nos. A
¶ Sermo. ciij. de sancto martino.
¶ Oculis ac manibꝫ in celũ semp̃ intent⁹. Hec verba insinuant maximã sanctitatem huius sancti. Septem oculis nostris attente inspicere debemus. H.
¶ Sermo. ciiij. ad idem.
¶ Martinus. Tres habitus possidet om̃is homo: scꝫ res aniaꝫ ⁊ corpus: quoꝝ tria suprema exercitia martirio cõparant. Martirium aĩe in tribus consistit. Q.
¶ Sermo. cv. de sancta katherina.
¶ Hec est virgo sapiens ⁊c. Hec virgo a triplici prerogatiua commendat: scꝫ a carnis corruptione ⁊c. quã similiter in tribꝫ imitari debemus. Triplex est constantia. Z.
¶ Sermo. cvi. de sancta Cecilia.
¶ Cecilia famula tua ⁊c. Hec virgo cõpatur api: cui⁹ octo sunt ꝓprietates: q̃ hic pulcre declarantur multis alijs insertis.
¶ Sermo. cvij. de dedicatione ecclesie.
¶ Non est arbor bona que fac. fruc. malos. Quattuor dicunt: scꝫ quid malus arbor significet. qui eius fructus cõsequãtur. quid bonus arbor denotet: ⁊ de eius fructibꝫ subiungitur. Item quomõ mali noscantur ꝑ suos fructus quorũ sunt quinqꝫ. G.
¶ Sermo. cviij. ad idem.
¶ Sicut malus inter ligna ⁊c. Agitur de electis sub cõparatione arboris bone que sub septem proprietatibus exponitur. Opera

nostra quomodo sint perficienda. L.

Sermo. cix. ad idem.

Non est arbor bona que ꝛc. Duodecim fructus pullulant ex arboribus electorū sex in hac vita ⁊ sex in patria. de quibꝫ p ordinē

Sermo. cx. ad idem quartus.

Edificate mihi domum ꝛc. Deus septē habet domos scz eternalem virginalem ꝛc. De quibꝫ vide per totum.

Sermo. cxi. ad idem.

Edificate mihi domuz ⁊ c̄. Agit de electe domus edificatione. Ad naturalis dom⁹ edificationem sex concurrunt que ad domū spiritualem aptant. Tres gradus diligēdi deum. X.

Ser. cxij. ad idem. vi.

Mundate domū domini. Tria dicuntur scz de peccatorū offensione. de pene obligatione ⁊ de peccatorū mundatione. Septē mala incurrimus ex peccatis. Al. Tria sunt loca in quibus peccamus. C.

Ser. cxij. ad idem vltimus.

Domum tuam domine ꝛc. Dicit de domus sanctificatione. Quibus exercitijs domus dei id est anime nostre sanctificentur docet Bern. ⁊ sunt sex. de quibꝫ p ordinē.

27

Explicit tabula generalis.

BIBLIOTEKA GŁÓWNA
w Poznaniu
Uniw. im. A. Mickiewicza

BIBLIOTEKA UNIW. W POZNANIU
Inc 186, 4°
INKUNABUŁY